XV
E.
18.

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XV
E
18
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

SS. D. N.
BENEDICTI XIV.
D E
SYNODO DIŒCESANA
LIBRI OCTO

Digitized by Google

Digitized by Google

BENEDICTI XIV.

PONT. OPT. MAX.

O L I M

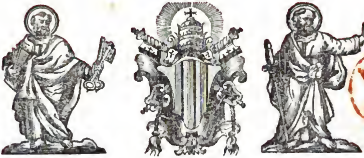
PROSPERI CARD. DE LAMBERTINIS

PRIMUM ANCONITANÆ ECCLESIÆ EPISCOPI,
DEINDE BONONIENSIS ARCHIEPISCOPI

D E

SYNODO DIŒCESANA

LIBRI OCTO

ROMÆ MDCCXLVIII.

Sumtibus CAROLI GIANNINI Equitis levis armaturæ, ac Librorum SANCTITATIS SUÆ Proviſoris, in Platea Capranicæ.

Ex Typographia Komarek.)(*Superiorum facultate, & Privilegio.*

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

Digitized by Google

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO

BENEDICTO XIV.

PONT. OPT. MAX.

CAROLUS GIANNINI

PERENNEM FELICITATEM.

AD TE *revertitur, quod Tuum eſt*, BEATISSIME PATER, *velut unda revertitur ad Oceanum, a quo ortum habet. Tractatus inſignis, & planè aureus* DE SYNODO DIŒCESANA *ultrò convolare debet ad* TE, *& quodam veluti jure ſuo ipſe ſe* TIBI *conſecrare. Et reverà cum*

patro-

Digitized by Google

patrocinio, & ſplendore alieno non indigeat, a quo ſplendorem, & patrocinium ambire poterat, niſi a doctiſſimo, & Sanctiſſimo Auctore ſuo? Pretereà quænam TIBI *decentiùs nuncupari, aut offerri poſſunt, quàm quæ tuâ ſunt? vel quid illuſtrius, & ſingularius Operibus ſapientiæ Tuæ? Augetur* DIŒCESANÆ SYNODUS *dignitas ex eo, quod cætera doctrinæ Tuæ monumenta ſcripſiſti Sacrà Purpurà redimitus: iſtud verò Supremus Eccleſiæ Princeps, & Arbiter inter tot curas Apoſtolatûs elaboraſti: Præſtat nihilominùs, ut ad pedes* SANCTITATIS TUÆ *provolutus, audaciam humilitatis meæ aliquo titulo honeſtare, vel potiùs excuſare contendam. Beneficia ferè innumera, quibus me cumulare dignatus es, itemque gratias multiplices, & eximias, quas mihi toties liberaliſſimè contuliſti, & quas nunc quoquè in hac mea tui Operis editione, decennale Privilegium gratis largiendo, augere non dubitaſti, me ad hoc præcipuæ venerationis, & devinctiſſimi animi teſtimonium præſentibus, futuriſque temporibus promulgandum, vehementer impulerunt. Cæterùm nimis audacter facerem, ſi prolixiùs in laudes tuas expatiari vellem; quippe onus viribus meis nimis impar bajulare viderer: tuas enim excelſas Virtutes, & ampliſſima in Regali Sacerdotio exercendo merita, admirari licet potiùs, quàm recenſere. Soſpitet* DEUS *auguſtiſſimam* SANCTITATIS TUÆ PERSONAM *ad noſtram, & Catholicæ Rei felicitatem, atque incrementum; & noſtros, ac populorum, quos regis, annos annis tuis ſuperaddere clementiſſimè, ut precamur, indulgeat.*

PRÆFATIO

Digitized by Google

PRÆFATIO.

POST exactam vitæ noſtræ partem fere maximam Romæ, in iis Congregationibus, ubi graviſſima Religionis, & Eccleſiaſticæ Diſciplinæ negotia tractari ſolent; ut primum honore Cardinalatus, per fel. rec. BENEDICTUM XIII., licet immerentes, inſigniti fuimus, cum regendam accepiſſemus Anconitanam Eccleſiam, & inde mox ad Bononienſem Metropolim, natale Solum, traducti eſſemus, animadvertere jam tum cœpimus, ignorari paſſim, aut certe non ſatis notas eſſe multas ex Apoſtolicis Conſtitutionibus, quibus Eccleſiæ Inſtituta graviſſima continentur. Decreta autem, & Reſponſa Congregationum, aut neſciri penitus, aut non recte intelligi, plura ſiniſtris interpretationibus in ſequiorem partem accipi, atque corrumpi: quæ demum alii, ante Nos, Antiſtites, in Diœceſanis Synodis bene, ſapienterque conſtituerant, ea vigere parum, negligi omnino, ſuam vim, pretium, ac dignitatem non obtinere; propterea quod ignoti eſſent fontes, unde Scita, & Conſulta illa omnia deducta, ac corrivata fuiſſent. Id Nos perſpicere certo potuimus, cum in Theologicis Conſultationibus, quæ identidem Nobis præſentibus habebantur, tum in privatis colloquiis, quæ ſæpe, varias ob cauſas, cum Eccleſiaſticis hominibus ferebamus; maxime vero quoties ad examen accedebant, ſive minores Clerici, ſive Pœnitentiæ Adminiſtri, ſive Parœciarum petitores, ut de ſingulorum ſcientia cognoſceremus.

Hanc porro tantam, tamque damnoſam inſcitiam conſiderantibus Nobis, atque, ut par erat, dolentibus, mul-

Digitized by Google

multa ad eam depellendam obverſabantur. Erant qui opportuniſſimum fore cenſebant, Academiam inſtituere, in qua per intervalla temporum, diſputandum eſſet de iiſdem rebus, uti paſſim fieri in Litteratorum conventibus ſolet. Verum, præterquam quod haud facile inveniri poterant viri laborioſi, impigri, & idonei, eo numero, qui ad conflandum cœtum Academicum requiritur, id ſemper habent incommodi ejuſmodi Academiæ, quod uno dumtaxat laborante, otiantur ceteri, quæque ille apte, copioſeque proloquitur, aut non ſubeunt audientium animos (niſi ſi jam eruditi illi ſint, & iiſdem rebus exculti) aut cito effluunt, ad ſummum rudem tantummodo, & indigeſtam poſt ſe notitiam relinquunt: Nunquam vero late manant, nec ad notitiam publicam, uti opus eſt, propagantur. Alii alia ſubjiciebant, quæ longum eſſet hoc loco enumerare.

In tanta conſiliorum multitudine, ac varietate, viſum Nobis inire viam intentatam hactenus, & quâ non alia fortaſſe planior, & expeditior. Uſu enim ipſo edocti, ad recte adminiſtrandam Civitatem, atque Diœceſim, proponenda ſubinde eſſe populo aliqua Edicta; ea Nos exarare inſtituimus, non ut alii ſolent, ſola præcipiendi formula, ſed arte quadam, & apta ad erudiendum methodo, præceptorum ſcilicet cauſas, & fundamenta commonſtrantes; Diſciplinam Eccleſiæ veterem, recentioremque explicantes; ea demum expromentes omnia, quibus non ſolum permoveri quiſque poſſet ad imperata facienda; verum etiam rationes diſceret, propter quas unaquæque res injuncta eſſet, aut vetita, idque nullo ſuo labore, & incommodo.

Hoc inſtitutum, quod legentibus quidem facile, at Nobis, tametſi diu in ejuſmodi rerum tractatione exer-

exercitatis, laborioſiſſimum accidebat, brevi intelleximus, Deo noſtra cœpta ſecundante, magnas reipublicæ utilitates afferre. Exceptæ approbatione omnium ſecundiſſima noſtræ illæ Sanctiones, non intra Diœceſeos Bononienſis fines continuerunt ſeſe, ſed ad circumpoſitas Civitates primò, deinde ad remotiones volitare cœperunt, donec aliquot voluminibus comprehenſæ, & pluribus in locis impreſſæ, ad univerſam late Italiam pervaſerunt. Illud autem Nobis optandum maxime, ut ſiquidem eædem nunc, ex Italico in Latinum ſermonem cum fide converſæ ſunt, tam fructuoſæ inveniantur ultra Montes, & apud omnes ubique gentes, quam in Italia fuerunt.

Secundum hæc parabamus Diœceſanam celebrare Synodum, certis tamen præfinitis rerum diſcutiendarum capitibus, præter quæ ſpatiari non liceret. Erant pleraque educta ex Edictis noſtris, quæ cupiebamus Synodali auctoritate rata, ac firma eſſe. Et videbamus Nobis iis Edictis, & Litteris attigiſſe omnia, quæ praviſſima ſunt, quæque ad Epiſcopi ſolicitudinem, & cognitionem pertinent; ſed ubi manum operi admovere cœpimus, tot ſimul obortæ voces, tot exauditæ ſententiæ ſunt, ut aliò convertenda conſilia noſtra judicaverimus. Negabant aliqui, viri ceteroqui probi, nec indocti, ullum extiturum operis pretium, niſi ad alia multa rerum genera Synodi cognitio traduceretur. Hoc ſcilicet decerni malebant, illud interdici, has, atque illas proponi contumacibus pœnas, hoc, illudve malis publicis remedium adhiberi: Res, maximam partem, extra Synodi poteſtatem poſitas, quaſque ipſi Nos ſæpe Romæ rejeceramus, & a Sacris Congregationibus improbatas, a Summis Pontificibus reprehenſas, atque emendatas videramus. b His

His ergo tollendis ex hominum mentibus præjudiciis, venit Nobis in mentem Commentationem edere de Diœceſana Synodo, eaque congerere ſimul, quæ circa hoc argumentum ſparſa multis in libris invenirentur, additis Patrum, Conciliorum, & Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ documentis: Quarum rerum ingentem copiam habebamus in Promptu, partim privato ſtudio, partim muneribus publicis, & experientia collectam. Ut rem totam ordinate perageremus, amplam diviſimus materiam in plura capita, omniaque complexi, quæ ad rem ullo modo, & maximè ad praxim facere videbantur, opus noſtrum ad calcem deduximus. Sed quo maxime tempore illud relegere, expolire, & multis partibus augere meditabamur, obitu Clementis XII., abrumpere opus coacti fuimus, Romam vocati ſcilicet ad Cardinalium Comitia. Illam igitur rudem hactenus, mancam, & impolitam reliquimus in Noſtra Bibliotheca Bononienſi, hac tamen mente, ut ſimulac regreſſi eſſemus ad Noſtram Sedem, ſupremam illi manum imponeremus.

Verum inter hæc ad ſupremum Eccleſiæ regimen, nullo noſtro merito, ac præter omnem opinionem evecti id unum efficere potuimus primò, ut ſcripta omnia, & adverſaria Noſtra Romam exportarentur: in quibus cum eſſet Commentatio, de qua dicimus, eam perdiu nec attingere licuit; tam multis, tam variis, tamque gravibus diſtricti fuimus curis, toto hoc præterito tempore Noſtri Pontificatus. Numquam tamen ejus perficiendæ, vulgandæque cogitationem abjecimus. Itaque poſt recognitos, auctos, & iterum typis impreſſos quatuor Noſtros de Canonizatione Sanctorum tomos; poſt eumdem laborem adhibitum Noſtris

Operibus de Feſtis Domini, & Beatæ Mariæ Virginis, de Sanctiſſimo Miſſæ Sacrificio, aliiſque, quæ in Latinum converſa, & additamentis pluribus locupletata, vel prodierunt jam, vel prælo parata ſunt: poſt vulgatum præterea Bullarii Noſtri priorem tomum, huc poſtremo animum convertimus, nactique ſubinde inter difficillima, & aſſidua Pontificatus negotia, aliquid vacui temporis, idque raptim Commentationi Noſtræ impendentes, eam aliquando tandem confecimus, ſeu verius fere ex integro elaboravimus: adeo multa ſunt de novo addita, partim ex libris Noſtræ Bibliothecæ, partim ex Noſtris Bononienſibus Litteris, & Edictis, partim denique ex iis, quæ toto Noſtri Pontificatus ſeptennio decreta a Nobis, & conſtituta ſunt.

Ita in hanc qualemcumque formam redacta eſt Commentatio; quam Nos dum in publicum edimus, aliud nihil ſpectamus, niſi ut Epiſcopi ſuas celebrare Synodos rite, ac laudabiliter poſſint, nullumque præbeant locum querelis, quæ ſæpe contra Synodalia Decreta ad Sedem Apoſtolicam perferuntur. Spe autem certa ducimur, non exiguum extiturum fructum laboris, & induſtriæ Noſtræ, ſi modo Præſules Eccleſiarum animo ſuo reputabunt, quod in Concilio Tridentino decretum eſt de Synodis celebrandis, nec leve negotium eſſe, nec temere, aut ſine certis legibus peragendum. Sed ut nullum fore arbitramur, qui velit, ſine juſta cauſa, hanc officii ſui partem graviſſimam prætermittere, ita votorum Noſtrorum ſummam conſequemur, ſi deinceps ſuas ſinguli Synodos celebrare inſtituent, non ſolum crebro, verum etiam recte, & ex præſcripto illarum rerum, quas toto hoc Opere complexi ſumus.

INDEX LIBRORUM, ET CAPITUM.

LIBER PRIMUS.

Notiones, Quæſtioneſque præliminares.

CAP. I. *De Synodi nomine, & Synodorum diviſione.* Pag. 1.
II. *De Synodi Diœceſanæ utilitate.* 6
III. *Quo titulo ſit coboneſtanda Synodus Diœceſana, & quomodo inſcribenda ejuſdem Decreta.* 9
IV. *An Synodus Diœceſana pertineat ad poteſtatem Ordinis, vel juriſdictionis, & an ad legem diœceſanam, vel ad legem juriſdictionis.* 12
V. *De loco, in quo Synodus Diœceſana habenda eſt.* 14
VI. *De tempore, quo cogenda eſt Synodus Diœceſana.* 18

LIBER II.

De his, qui Synodum Diœceſanam cogere poſſunt.

CAP. I. *An Romanus Pontifex cogere poſſit Synodum Diœceſanam* 21
II. *Jus Romani Pontificis congregandi Synodum, tam Provincialem, quam Diœceſanam explicatur, & confirmatur.* 25
III. *De Cardinali Urbis Vicario.* 27
IV. *De Archiepiſcopo.* 30
V. *Generalia de ſimplici Epiſcopo.* 32
VI. *De Epiſcopo privilegium habente Pallium geſtandi, & Crucem ante ſe deferendi.* 34
VII. *De Epiſcopo Titulari.* 37
VIII. *De Vicario Generali Epiſcopi.* 40
IX. *De Vicario Capitulari, & de Vicario Apoſtolico.* 42
X. *De Prælato Inferiore.* 47

LIBER III.

De vocandis ad Synodum, ordine ſedendi, & ſacris veſtibus juxta proprium cujuſque gradum adhibendis.

CAP. I. *De Prælatis Regularibus, & Sæcularibus.* 54
II. *De Abbatibus, Prioribus, Guardianis Conventuum, ſubjectorum juriſdictioni Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati.* 60
III. *De obtinentibus Dignitates, Perſonatus, Officia, & de Vicariis, tum Generali, tum Foraneis.* 63

IV. *De Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, & Collegiatarum.* 67
V. *De Parochis.* 69
VI. *De obtinentibus Beneficia ſimplicia, ceteriſque Presbyteris, & Clericis diœceſeos.* 71
VII. *De Fratribus Cappellanis ſacræ Religionis Hieroſolymitanæ Curam animarum habentibus, aliiſque eidem Religioni inſervientibus.* 73
VIII. *De Beneficiariis, Cappellanis, aliiſque aggregatis Eccleſiæ in ſolo Lateranenſi fundatæ; de Protonotariis & Subcollectoribus Spoliorum.* 75
IX. *De Laicis.* 80
X. *De ordine ſedendi in Synodo.* 84
XI. *De indumentis Epiſcopi, aliorumque, qui Synodo Diœceſanæ interſunt.* 88
XII. *De pœnis, quibus fiunt obnoxii, non accedentes ad Synodum, niſi legitimo detineantur impedimento.* 92

L I B E R I V.

De Officialibus, ſeu Miniſtris Synodi, ſuam nimirum operam Synodo præſtantibus, aliiſque, qui pro futuris eventibus in Synodo eliguntur.

CAP. I. *De Officialibus primi generis.* 97
II. *De Judicibus querelarum, & excuſationum.* 98
III. *De Teſtibus Synodalibus.* 99
IV. *De Punctatoribus.* 102
V. *De Judicibus Synodalibus.* 104
VI. *De Judicibus Conſervatoribus.* 108
VII. *De Synodalibus Examinatoribus.* 111
VIII. *Expenduntur alia, ad Synodalium Examinatorum officium ſpectantia.* 117

L I B E R V.

De gerendis in Synodo.

CAP. I. *De publicis Supplicationibus, Miſſis, Allocutionibus, Sermonibus, & Acclamationibus.* 122
II. *De legendis in Synodo, & Fidei profeſſione in ea emittenda.* 127
III. *De Scrutinio.* 131
IV. *De auctoritate reſervandi caſus, eorumque reſervatione in Synodo facienda.* 134
V. *Quænam ſint atrociora & graviora crimina reſervanda, una cum aliis ad materiam pertinentibus, & ſignanter quoad Regulares.* 138
VI. *De jure exigendi Cathedraticum, in Synodo ut plurimum ſolvendum.* 143
VII. *De nonnullis quæſtionibus Cathedraticum reſpicientibus.* 146

VIII. *De*

VIII. *De eleemoſyna Miſſarum, & ejus taxatione in Synodo ut plurimum facienda.* 150

IX. *De advertendis ab Epiſcopo in ſtatuenda Miſſæ eleemoſyna, evellendiſque abuſibus adverſus eam gliſcentibus.* 156

X. *De Miſſarum oneribus minuendis.* 159

XI. *De ratione redituum Seminarii, a Deputatis in Synodo reddenda, & de nonnullis ad eoſdem Deputatos pertinentibus.* 160

XII. *De nonnullis monitionibus, in Synodo faciendis.* 164

L I B E R VI.

De Conſtitutionibus in Diœceſana Synodo edendis, earumque conſcribendarum methodo.

CAP. I. *Summa ſtatuendorum in Diœceſanis Synodis.* 166

II. *Qua methodo, quoque ſermonis ſtylo conſcribendæ ſint Synodales Conſtitutiones.* 168

III. *Quæ utiliter in una, inutiliter in alia Synodo decernuntur: ubi nonnulla de Oblatis, Eremitis, & Græcis degentibus in diœceſibus Epiſcoporum Latinorum.* 170

IV. *Aliis exemplis demonſtratur, non omnes Conſtitutiones omni Synodo æque congruere: ubi multa de Judæis degentibus in terris Chriſtianorum.* 174

V. *Quæ in præcedenti capitulo dicta ſunt, novo confirmantur exemplo, communicationis videlicet Catholicorum cum Hæreticis in Divinis.* 178

VI. *Recens ſubortus in diœceſi abuſus neceſſariam interdum reddit Conſtitutionem, quæ in alia forte Synodo redundaret: ubi de obligatione impoſita Pœnitenti nomen aperiendi Complicis in peccato.* 182

L I B E R VII.

De his, quæ cavenda ſunt in Conſtitutionibus Synodalibus.

CAP. I. *De cavendis quoad quæſtiones nondum definitas: ubi de quæſtione, an ſit de jure Divino reſidentia quoad habentes Curam animarum.* 184

II. *Iterum de cavendis quoad quæſtiones nondum definitas. ubi de ea, an Clerici Beneficiarii ſint domini, vel adminiſtratores fructuum ſuorum Beneficiorum.* 186

III. *Regulam in præcedentibus Capp. tradita limitatur.* 192

IV. *Præcipue abſtinendum a definiendis quæſtionibus, reſpicientibus Sacramenta: ubi de intentione Miniſtri, requiſita ad validitatem Sacramenti.* 194

V. *Nonnullæ recenſentur quæſtiones, ſpectantes ſacramentum Baptiſmi, a quibus in Synodo definiendis, eſt abſtinendum: ubi de Baptiſmo collato infanti in matris utero latitanti;* nec

necnòn infanti, qui aliquam ſui partem ex utero matris emiſit. 197

VI. *De forma conditionata Baptiſmatis, alteriuſve ſacramenti, characterem imprimentis.* 201

VII. *De ſacramento Confirmationis relative ad Presbyteros Græcos, qui illud pueris poſt Baptiſmum adminiſtrant; & primò de Miniſtro hujus ſacramenti.* 207

VIII. *De adhibendo Chriſmate ab Epiſcopo benedicto, ſi Presbyter uti miniſter extraordinarius Confirmationis Sacramentum adminiſtret; & an ad ſolum ſummum Pontificem, excluſo Epiſcopo, pertineat jus delegandi ſimplici Sacerdoti dicti Sacramenti adminiſtrationem.* 209

IX. *In quo finis imponitur propoſitæ quæſtioni de pueris, qui poſt Baptiſmum a Presbytero baptizante confirmantur.* 213

X. *Rurſus de Sacramento Confirmationis; de quo in quadam Conſtitutione Synodali cautum eſt, ut pueris mox deceſſuris adminiſtretur.* 217

XI. *De evitandis in Synodo Theologicis quæſtionibus, quæ a Theologis moventur circa ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum: ubi de Viatico exhibendo, vel non exhibendo ei, qui poſt perceptam mane ſanctiſſimam Euchariſtiam eadem die prudenter timetur moriturus.* 221

XII. *In quo agitur de Viatico pueris exhibendo; item iis qui, perſeverante eodem morbi periculo, inſtant, Viaticum ſibi exhiberi: & aliqua de frequenti, aut quotidiana Communione.* 223

XIII. *De pertinentibus ad Sacramentum Pœnitentiæ; & ſignanter de quæſtione, ejuſque uſu in Synodalibus Conſtitutionibus quoad neceſſitatem aliqualis dilectionis Dei in Attritione ex metu gehennæ concepta, aut d. neceſſitatis excluſionem.* 227

XIV. *De Confeſſione, quam nonnullæ Synodi excipiendam prohibent Confeſſario, qui eſt in opere carnali complex criminis cum Pœnitente peracti.* 232

XV. *De reprobatione doctrinæ, quæ in nonnullis Synodis legitur, Confeſſionis videlicet factæ in mortis articulo Laico, aut etiam mulieri, deficiente Sacerdote, aut Diacono, vel Subdiacono.* 234

XVI. *De Sacramento extremæ Unctionis: ubi de materia hujus Sacramenti, de Olei benedictione ab Epiſcopo peragenda; nulla tamen in Synodo facta prohibitione Presbyteris Græcis illud benedicendi, & Catholicos Græci ritus inungendi, ſi in Latinorum diœceſibus Græci inhabitent.* 240

XVII. *De forma Sacramenti extremæ Unctionis, de qua multa in Sy-*

nodis & inſtructionibus Epiſcopalibus. 243

XVIII. *De corporis partibus inungendis, de quo multa in nonnullis Synodis, & Ritualibus habentur.* 244

XIX. *De Sacramenti extremæ Unctionis Miniſtro tum quoad Eccleſiam Latinam, tum quoad Eccleſiam Græcam: quidve Epiſcopi Latini, in quorum diœceſibus Græci inhabitant, ſtatuere valeant de eorum ritu hac in re.* 246

XX. *De ſubjecto hujus Sacramenti, & præſertim de more Græcorum ſanos Oleo inungendi: & quid de eo Epiſcopi Latini, in quorum diœceſibus Græci inhabitant, in Synodo diſſerere poſſint.* 251

XXI. *De eodem ſubjecto extremæ Unctionis, & ſignanter de ætate, in qua eadem pueris exhiberi poteſt: ubi etiam de amentibus, & furioſis; ac nonnulla de Synodis, in quibus de prædictis rebus diſſeritur.* 254

XXII. *De tempore, quo infirmis extrema Unctio eſt exhibenda: & quid in Synodis, & inſtructionibus Epiſcopi de dicto tempore ſtatuere debeant.* 257

XXIII. *De ordine, quo extrema Unctio infirmis adminiſtranda eſt; & de reiteratione adminiſtrationis ejuſdem Sacramenti* 260

XXIV. *De cautela in Conſtitutionibus Synodalibus adhibenda, cum in eis agitur de Sacramento Ordinis: Plura de quæſtione, utrum in cujuslibet Ordinis minoris collatione verum conficiatur Sacramentum, quam nonnulli Epiſcopi in ſuis Conſtitutionibus Synodalibus aut decidiſſe, aut ignoraſſe viſi ſunt.* 264

XXV. *Quod nihil in Synodo ſit decernendum de trium hierarchicorum Ordinum materia & forma, inſinuatur exemplo, deſumpto ex quadam quæſtione Congregationi Concilii propoſita.* 271

XXVI. *De proteſtatione in aliquas Synodos inſerta, & per Archidiaconum, Epiſcopi nomine, ante Ordinationem repetita, per quam Epiſcopus Ordines collaturus proteſtatur, ſe intentionem non habere ordinandi irregulares, aut canonico impedimento irretitos: & de Ordinatis ad majores Ordines, ab Epiſcopo in Miſſa, non ab ipſo celebrata, ſed a Sacerdote; de qua re, in Synodo Epiſcopali, aliquando diſceptatum eſt.* 276

XXVII. *Ad demonſtrandam quam circumſpecte ſit in Synodo loquendum de Miniſtro Sacramenti Matrimonii, nonnulla præmittuntur, reſpicientia Concilii Tridentini decretum, quo irrita fiunt Matrimonia clandeſtina.* 2 0

XXVIII. *Ex eo quod præſentia Parochi neceſſaria nunc ſit, ad vires tribuen-*

buendas Chriſtianorum connubiis, recrudult quæſtio, jam antea a nonnullis excitata, an ſcilicet ille ſit ſacramenti Matrimonii miniſter: Secum invicem, hac in re pugnantium Doctorum præcipua argumenta proferuntur; concluditurque, non eſſe, in Synodalibus Conſtitutionibus, de hujuſmodi controverſia ferendum judicium, nec aliquid aſſerendum, quod uni aut alteri opinioni refragetur. 284

XXIX. *Corrigatur falſa doctrina, quæ in quaſdam Synodos irrepſit, quoad idem Matrimonii ſacramentum.* 289

XXX. *Nihil in Synodo decernendum, quod præjudicium inferat auctoritati, & juribus Apoſtolicæ Sedis: Ubi de falſitate aſſertionis, tribuentis Epiſcopo poteſtatem ſtatuendi in ſua diœceſi, iis dumtaxat exceptis, quæ totius Eccleſiæ ſtatum reſpiciunt, quidquid Papa ſibi ſpecialiter non reſervavit.* 292

XXXI. *Ex iis, quæ dicta ſunt, decernitur, quibus in caſibus fas ſit, aut non ſit Epiſcopo, relaxare impedimenta dirimentia Matrimonium: Agitur etiam de conſuetudine, ac nonnullis Synodis Gallicanis, eamdem Epiſcoporum facultatem ſpectantibus.* 295

XXXII. *Aliud affertur exemplum Synodalis Conſtitutionis, adſcribentis Epiſcopo facultatem abſolvendi ab hæreſi, quæ niſi congrue explicetur, jura deturbat Apoſtolicæ Sedis.* 301

XXXIII. *Alia evertuntur argumenta, quibus ſpeciatim ſuffulti nonnulli Auctores Gallicani, facultatem abſolvendi ab hæreſi, quam aliis ablatam haud difficulter admittunt, in ſuæ nationis Epiſcopis intactam perſeverare aſſeverant.* 306

XXXIV. *Eadem jura Romani Pontificis læduntur etiam per Synodalem Conſtitutionem, infligentem degradationis pœnam Clericis, quorumdam atrociorum criminum reis.* 309

XXXV. *Nulla in Synodo decidatur controverſia, quæ in materia juriſdictionis vertatur inter Poteſtatem Eccleſiaſticam, & Sæcularem: ubi multa de cauſis nunc, olim pertinentibus ad Eccleſiaſticam Poteſtatem.* 315

XXXVI. *Leges civiles cum moderatione, & delectu in Synodo allegandæ.* 322

XXXVII. *Exempla legum ſecundi generis, quæ ſcilicet ſunt a jure Canonico correctæ, & improbatæ: ubi de matrimoniis filiorumfamilias ſine conſenſu parentum, & ſervorum ſine conſenſu dominorum.* 325

XXXVIII. *Exempla alia legum civilium a jure Canonico correctarum, ubi præcipue de adulteriis, & concubinatu.* 328

XXXIX. *Gravis dubitatio olim exorta, an quædam lex civilis eſſet a jure*

jure Canonico recepta, an potius abrogata; atque ideo an valide contrahi poſſit matrimonium inter vitricum, & uxorem privigni. 332

XL. *De legibus civilibus a jure Canonico, neque correctis, neque expreſſe approbatis, & proinde aliquando opportune in Synodo memorandis.* 335

XLI. *Nihil in Synodo conſtituendum, quod Regularium privilegia lædat.* 337

XLII. *Modus adhibendus in Conſtitutionibus reſpicientibus Regulares.* 342

XLIII. *Aliæ exponuntur earumdem querelarum cauſæ.* 345

XLIV. *Cenſuræ, præſertim latæ ſententiæ, Synodalium Conſtitutionum tranſgreſſoribus, nonniſi ſobrie, & circumſpecte infligantur: ubi etiam de poteſtate dictas cenſuras ferendi.* 350

XLV. *Auctoritate, & exemplis improbatur immoderatus uſus cenſurarum latæ ſententiæ.* 355

XLVI. *Interdum decerni poteſt cenſura latæ ſententiæ ad cohibendam culpam, quæ in ſe ſpectata eſt levis, ſi ob adjunctas circumſtantias fiat gravis.* 357

XLVII. *Quid de uſuris, & contractibus in Synodo decerni poſſit: ubi ſpecialiter de Mutuo.* 360

XLVIII. *An, & quando uſuræ ſuſpicione vacent quidam ſpeciales Contractus, de quibus interdum eſt in Synodo agendum: ubi de lucro, quod ultra ſortem recipitur in Montibus Pietatis, de cenſibus, & de cambiis.* 365

XLIX. *A Cambiis localibus activis, omnique alia quæſtuoſa negotiatione, quantumvis in ſe licita, & Laicis permiſſa, per Synodalem ſanctionem, cohibeantur Clerici.* 369

L. *Quid ſentiendum de Contractu, quem vocant* trium Contractuum: *An a Synodo permitti, an potius proſcribi debeat.* 373

LI. *Contractus cujuslibet diœceſis proprii, & peculiares in Synodo examinentur.* 376

LII. *De Multis, ſeu pœnis pecuniariis.* 378

LIII. *De Multarum, ſeu pœnarum applicatione, ſeu deſtinatione; & obiter nonnulla de Procuratione debita Epiſcopo viſitanti.* 382

LIV. *De falſa novitatis nota, quæ Synodalibus Conſtitutionibus quandoque inuritur: ubi multa de Conſtitutionibus Sancti Caroli Borromæi pro ſua Eccleſia Mediolanenſi.* 385

LV. *Ab eadem novitatis nota aliæ vindicantur Synodales Conſtitutiones, Alatrinæ videlicet, & Herbipolenſes.* 390

LVI. *Quæ-*

Digitized by Google

LVI. *Quænam ſit novitas in diœceſim non inducenda : ubi præter alia agitur de jejunio Sabbati, & de more in nonnullas regiones invecto veſcendi die Sabbati interioribus, & extremis partibus animalium.* 394

LVII. *Novitatis notam non evadit Synodalis Conſtitutio, quæ renovare nititur antiquos Canones, per alios poſteriores mitigatos : ubi de cohabitatione Clericorum, & mulierum prudenter in Synodo inhibenda.* 399

LVIII. *Alia Synodalium Conſtitutionum, inviſam novitatem inducentium, exempla : ubi de ſolutione dotis a Sanctimonialibus facienda monaſterio, in quo Profeſſionem emittunt; & de propoſita inſtitutione nutriendi infantes ſpurios, ac projectos lacte caprino, aut vaccę.* 402

LIX. *De cenſoria nota nimię ſeveritatis, Synodalibus Conſtitutionibus falsò interdum inuſta : ubi de preſcribenda veſte, oblonga, & nigri coloris Clericis in Sacris conſtitutis, aut Beneficium Eccleſiaſticum poſſidentibus.* 409

LX. *A ſeveritatis nota vindicatur Synodalis Conſtituiio, qua Clericis interdicitur uſus Comę ſuppoſititię, vulgo* Parrucca. 411

LXI. *Alia ejuſdem cenſuræ, Synodalibus Conſtitutionibus immerito inuſtæ, exempla; ubi de ludis, & venationibus, choreis, ſpectaculiſque, quæ Clericis interdicuntur.* 415

LXII. *Immerito nimiæ ſeveritatis inſimulatur Conſtitutio, præſcribens Sacerdotibus aſſiduam lectionem antiquorum canonum Pœnitentialium.* 422

LXIII. *Exemplis oſtenditur, quænam ſit ſeveritas in Synodalibus Conſtitutionibus evitanda: Et ſingulatim diſſeritur de Conſtitutione prohibente uſum* Tabaci *ante Euchariſticam communionem; atque expenditur alia Conſtitutio, qua interdicitur Clericis, ne Sæcularium patrocinio, & favore Eccleſiaſtica Beneficia aſſequi ſtudeant.* 425

LXIV. *Nin poteſt a nimia ſeveritate excuſari Synodalis Conſtitutio, adigens Sæculares ad Miſſam, Deique verbum audiendum in eccleſia parochiali, omnibus Dominicis, aliiſque feſtis diebus.* 427

LXV. *Firmitate carent Synodales Conſtitutiones juri communi, & Apoſtolicis ſanctionibus adverſantes; multaque ad hanc rem comprobandam afferuntur exempla.* 433

LXVI. *Ad tuendam Synodalem Conſtitutionem, contrariam juri communi, fruſtra adducitur ſtudium ſervandæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ: ſigillatim vero examinantur Conſtitutiones Clericos omnium Clericalium jurium poſſeſſione deturbantes, ob*

non

Digitized by Google

non impletas ab illis conditiones a Concilio Tridentino præſcriptas. 436

LXVII. *Ad ea confirmanda, quæ nuper dicta ſunt, ſtatuitur, an, & quando liceat Clerico iterum induere Clericales veſtes, quas antea dimiſerat: An liceat Epiſcopo Ordines minores, una cum Subdiaconatu, uni eidemque perſonæ eadem die conferre: Et an irregularitate afficiatur, qui, nulla impetrata abſolutione a cenſura, qua eſt irretitus, aſcendere præſumit ad altioris Ordinis gradum.* 439

LXVIII. *Non obtentu quidem removendi abuſus, a rebus ſacris, poteſt in Synodo quidquam conſtitui contra jus commune: Quamobrem viribus caruere quædam Synodales Conſtitutiones reſpicientes Sponſalia, & Matrimonia clandeſtina, etſi juſtæ, ac ſanctæ, atque ad graves eliminandos abuſus viderentur quodammodo neceſſariæ.* 442

LXIX. *Firmitate non carent Synodales Conſtitutiones, aliquid decernentes, præter jus commune, quod multis firmatur exemplis.* 446

LXX. *Aliæ proferuntur Synodales Conſtitutiones, quæ non ideo nutarunt, quod aliquid ſtatuerint præter jus commune.* 450

LXXI. *Nonnulla recenſentur rerum circumſtantiæ, in quibus dubitari poteſt, an permittatur Epiſcopo aliquid conſtituere contra jus commune, aut Apoſtolicas ſanctiones: Agitur præcipue de facultate Epiſcopi Clericum ſuſpendendi ab Ordinis exercitio ob occultum crimen, in foro externo non probatum; & de alienatione rerum Eccleſiaſticarum, nulla ratione permittenda abſque Apoſtolicæ Sedis aſſenſu.* 453

LXXII. *De dubitatione aliquando orta, an & quando liceat Epiſcopo, in ſua præſertim Synodo præfinire quantitatem redituum Patrimonii, aut Beneficii, ad cujus titulum quis poſſit ad ſacros Ordines promoveri.* 457

L I B E R VIII.

De cæteris, ad Diœceſanam Synodum pertinentibus.

CAP. I. *De verbo* Placet, *quo Synodales Conſtitutiones ſolent alicubi ab Adſtantibus approbari.* 460

II. *De Synodi ſubſcriptione.* 465

III. *De Synodalium Decretorum reviſione, & approbatione.* 469

IV. *De Synodalium Decretorum promulgatione, &, quam in diœceſim inducunt, obligatione.* 473

V. *Quibus modis ceſſare poſſit obligatio inducta a Synodali Statuto.* 477

DE SYNODO

DE SYNODO DIŒCESANA

LIBER PRIMUS.

Notiones, Quæſtioneſque Præliminares.

CAPUT I.

De Synodi nomine , & Synodorum diviſione.

SYNODUS, ut ipſa præſefert nominis etymologia, idem eſt, ac Concilium, ſeu plurium in unum locum, aliquid deliberandi gratia, conventus: Quocirca in annalibus Francorum *ad an.* 773. (*tom.* 2. *collect. Andreæ du Cheſne pag.* 28.) legitur: *Tunc Synodum ſupradictus Rex glorioſus tenuit generaliter cum Francis apud Jenuam civitatem, ibique exercitum dividens &c.* Et *ad an.* 776. (*pag.*30.*ejuſd.collect.*): *Conjunxit Synodum ad eamdem civitatem, & ibi placitum publicum tenens &c.* Et in annalibus Bertinianis *ad an.*767. (*tom.*3.*collect.cit.pag.*153.) habetur: *Synodum fecit cum omnibus Francis ſolito more in campo*. Aliquando autem locus ipſe, ſeu oppidum, ejuſmodi congreſſibus habendis ſtabiliter deſtinatum, appellatur *Concilium*, ſicuti videre eſt apud Plinium *lib.*1. *cap.*9. *ſect.*35. ac proinde etiam Chriſtianorum eccleſias, ad quas Fideles conveniunt, ab antiquis Scriptoribus non raro Concilia, & Synodos nuncupatas legimus; in quo ſenſu Conſtantinus Magnus *leg.*4.*cod.Theodoſiani*, *lib.*16.*tit.*2. *De Epiſcopis & Clericis*, inquit: *Habeat unuſquiſque licentiam, ſanctiſſimo Catholicæ, venerabilique Concilio decedens, bonorum, quod optavit relinquere*; nomine enim *Concilii* hic, ut in multis aliis Antiquorum locis, eccleſiam intelligi, obſervat ibidem Gothofredus. Eamdem vocis ſignificationem elicuit Baronius *in Martyr.ad diem* 23.*Jun.* ex epiſtola S.Hieronymi ad Heliodorum, ubi Nepotianum laudat, quod *baſilicas Eccleſiæ, & Martyrum Conciliabula diverſis floribus, & arborum comis, vitiumque pampinis obumbravit*; per Martyrum quippe Concilia, denotari eccleſias,

A ſuper

ſuper Martyrum ſepulcra erectas, fidem facit S.Gaudentius *ſerm.*17., in dedicatione cujuſdam eccleſiæ, quam vocat *Concilium Martyrum*. Neque certe aliud, quam eccleſias indicare potuere, liber Pontificalis, cum Damaſum narrat verſibus adornaſſe *Martyrum Concilia*; & Geſta S. Stephani Papæ, cum de Nemeſio referunt: *Circuibat cryptas, & Concilia Martyrum*; quæ loca bene perpendunt Du-Cangius *in gloſſar.* & Joannes Molanus *ad d.*23.*Jun.in Martyrol.Uſuardi*, in quo Martyrologio eadem die narratur, corpus Joannis Presbyteri, Martyrio coronati a Concordio itidem Presbytero *collectum, & ſepultum juxta Concilia Martyrum*. Verum poſtea apud nos uſus paſſim obtinuit, ut *Synodi*, & *Concilii* nomine, non locus, nec quicumque hominum cœtus, ſed ii ſignificentur, in quibus Epiſcopi interſunt, & Eccleſiaſtica negotia potiſſimum pertractantur.

2 Ejuſmodi Synodorum, ex Petro de Marca *lib.*6. *de Concordia &c. cap.*24. *num.*5., aliæ olim dicebantur *Regiæ*, quæ non ex Epiſcopis ſolum conſtabant, verum etiam ex Optimatibus, & Comitibus Regni, ut omnium ſuffragiis leges conderentur, ad utramque politiam, Eccleſiaſticam, & civilem diſponendam: hujus generis Concilia frequentia fuiſſe Conſtantinopoli, obſervat Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſciplin. par.*2. *lib.*3. *cap.*46. Frequentiſſima vero fuerunt in Gallia, cujus piiſſimi Reges, uti animadvertit Baluzius *in notis ad Capitular. tom.*2. *col.*1028., nihil grave decernebant, ſine Epiſcoporum, & Optimatum conſilio, quod ipſimet fatebantur in ſuis edictis, quorum vetuſtiſſima formula, edita a Bignonio *in notis ad Marculphum lib.*1. *cap.*25. hæc erat: *Nos unacum Apoſtolicis viris, & Patribus, ceteriſque Palatii noſtri Miniſtris &c.* Aliæ fuerunt, & ſunt Synodi *Eccleſiaſticæ*, in quas ſoli conveniunt Sacerdotes, ut de rebus ſtatuant, ad Eccleſiam pertinentibus. Tres iſtarum ſpecies commemoravit S.Auguſtinus *lib.*2. *de Baptiſmo contra Donatiſtas cap.*3. (*tom.*9. *oper. col.*98.) nimirum, quæ per ſingulas regiones, quæ per ſingulas provincias fiunt, & quæ ex univerſo Chriſtiano orbe congregantur; quibus quartam addidit Concilium Toletanum IV. *cap.*3. (*tom.*3. *collect. Hard. col.*579.) illius mentionem faciens, quæ ex unius regni, vel nationis Epiſcopis conflatur. Quare Conciliorum, ſeu Synodorum quatuor nunc genera paſſim Auctores enumerant, *Generalia*, *Nationalia*, *Provincialia*, & *Diœceſana*. *Generalia*, quæ & *OEcumenica* dicuntur, ea ſunt, ad quæ vocantur Epiſcopi totius orbis, qui poſſunt, & debent iiſdem intereſſe, niſi legitime impediantur, & quibus præſidet Romanus Pontifex, vel per ſe, vel per ſuos Legatos. *Nationalia* ſunt, in quæ conveniunt Archiepiſcopi, & Epiſcopi unius regni, vel nationis, Præſide ejuſdem nationis Patriarcha, vel Primate. Hæc quandoque vocari *univerſalia*, quia ſcilicet talia ſunt, quoad illud regnum, ſeu nationem, quamvis abſolute, & quoad totam Eccleſiam, univerſalia non ſint, notavit Bellarminus *lib.*1. *de Conciliis cap.*4.; quocirca S. Auguſtinus *epiſt.*47., *nov. edit.*215. *num.*2. (*tom.*2. *oper. col.*794.) *ad Valentinum*, ſecundam Synodum Africanam, ſub Zoſimo Papa, anno 418. celebratam, nuncupavit *plenariam*; & Synodus Toletana III., anni 589. *cap.* 18., ſe appellavit *univerſalem*, inquiens: *Præcipit hæc ſancta & univerſalis Synodus*. Verum Natalis Alexander *hiſtor. Eccleſiaſt. ad ſæcul.* III. *diſſertat.* 24. opportune animadvertit, ea fere ſemper plenaria, & univerſalia dicta eſſe cum aliqua limitatione, qua a vere OEcumenicis diſtinguerentur; ſic præfata Synodus Africana dicta quidem eſt plenaria ab Auguſtino, ſed *plenaria totius Africæ*: Et Synodus Carthaginienſis III. *cap.* 7. ſimile Concilium vocavit *univerſale anniverſarium*: *Qui ad Concilium univerſale anniverſarium occurrere noluerit*, ut ſignificaret ſe de illo loqui, ad quod omnes Africani Epiſcopi ſingulis annis confluebant. Allatum autem Toletani III. exemplum dubium eſt; nam in pleriſque antiquis codicibus verbum

Digitized by Google

bum illud *univerſalis* deſideratur, ejuſque loco legitur *veneranda*, quod videri poteſt in collectione Harduini *tom. 3. col.* 482. & in Labbeana *tom. 5. col.* 1013. ſolumque *univerſalis* legitur in Iſidoriana collectione, & apud Ivonem *par. 4. Decret. cap.* 244. *Provincialia* ſunt, in quibus conveniunt Epiſcopi unius provinciæ, ſub eorum Archiepiſcopo, ſeu Metropolitano. *Diœceſana* tandem nominantur, quæ quilibet Epiſcopus congregat ex Parochis, Presbyteris, aliiſve Clericis ſuæ diœceſeos, quibus ipſe præeſt.

3 Notiſſima, & pervulgata eſt hæc Conciliorum diviſio, eamque communiter tradunt Doctores, præſertim Melchior Canus *De loc. Theolog. lib. 5. cap. 3.*, Cardinalis Bellarminus *controverſ. tom. 2. lib. 1. de Concil. cap. 4.* Cabaſſutius *in notitia Eccleſiaſ. ſæc. primi, in obſervation. de Conciliis Eccleſiæ num. 3.* Doujat *in prænotion. Canonic. lib. 2. cap. 1. num. 3. & 4.* Duvallius *de ſupr. poteſtat. Roman. Pontif. part. 4. quæſt. 1.*, ac Alphonſus Guererius in ſuo, non omnibus obvio tractatu *de Conciliis*, quem anno 1545. edidit, & Carolo V. Imperatori dicavit, qui reperitur inter miſcellanea bibliothecæ Cardinalis Paſſionei *tom.* DLVI. & noviſſimè Oddo Schartz *ad Decretales Gregorii IX. tit. 2. de Conſtitut. §. 2. quæſit. 4.* Attamen accurate pervolventi Eccleſiaſtica monumenta, nonnulla occurrunt Concilia, a Romanis Pontificibus celebrata, quæ ad nullam ex enumeratis ſpeciebus referri commode poſſunt, ſed videntur quodammodo mixta, ex Provincialibus, & Diœceſanis. Illis quippe aliquot interfuere Epiſcopi, quos in Urbe inveniri contigit, atque inſuper Romani Presbyteri, aliique Eccleſiaſtici viri, ſive hi ad Romani Cleri cœtum pertinerent, ſive ex alienis diœceſibus Romam advenisſent. Eiuſmodi fuit Concilium illud, quod Cornelius Papa circa annum 251. Romæ habuit, ut de cauſa judicaret Maximi, Urbani, & Sidonii, qui, ejurato Schiſmate, in Eccleſiam recipi poſcebant, de quo idem Cornelius in epiſtola ad Cyprianum, *quæ eſt* 46. hæc ſcribit *col.* 135. *Omni igitur actu, ad me perlato, placuit, contrahi Presbyterium. Adſuerunt etiam Epiſcopi quinque, qui & hodie præſentes fuerunt, ut firmato conſilio, quid circa perſonam eorum obſervari deberet, conſenſu omnium ſtatueretur.* Haud abſimile eſt Concilium ab Agathone Papa ex ſexdecim Epiſcopis, & univerſo Romano Clero in Conſtantiniana baſilica congregatum, pro componendis rebus Eccleſiæ Britannicæ, cuius Acta referuntur in noviſſima collectione CC. Britanniæ Davidis Wilkins *tom. 1. pag.* 47. Nec diverſa fuit Synodus habita a S. Gregorio Magno, cui ſubſcripſiſſe, legimus Epiſcopos duos & viginti, & Romanæ Eccleſiæ Presbyteros tres ſupra triginta *in collect. Harduin. tom. 3. col.* 498. Alia ſimilium Conciliorum exempla videri poſſunt, collecta in tractatu, de ſtudio Conciliorum, Gallico idiomate conſcripto, & Pariſiis edito anno 1724. *pag.* 558., eorumdemque meminit etiam Cabaſſutius in brevi diſſertatione *de Urbanis, ſeu Popularibus Synodis*, poſt Synodum Conſtantinopolitanam ſub Patriarcha Menna anno 536. Quin etiam animadvertere hic libet cum Thomaſſino *cit. par. 2. lib. 3. cap.* 43. Conſtantinopoli cum ſatis magno numero Præſules continuo verſarentur, ibi quamdam quaſi perpetuam Synodum fuiſſe conflatam, cui Regiæ urbis Antiſtes præſidebat, & difficiliores quaſque Eccleſiæ Orientalis cauſas terminabat. In ejuſmodi Synodo Epiſcoporum Conſtantinopoli forte obverſantium, Nectarius Conſtantinopolitanus Epiſcopus de cauſa judicavit Agapii, & Gabadii, de Boſtrenſi in Arabia Epiſcopatu inter ſe contendentium, ſicuti habetur *Jur. Orient. par. 1. pag.* 47. In ſimili Synodo a Chryſoſtomo exauthoratus eſt Gerontius Nicomedienſis in Bithynia Epiſcopus, quod narrat Sozomenus *lib. 8. cap.* 8. In eadem Synodo idem Chryſoſtomus querelas & accuſationes audivit complurium Aſiæ Epiſcoporum, adverſus Antonium Epheſinum Epiſco-

pum, quemadmodum refert Palladius *in dial. de vita Chryſoſt.* Jam vero cum ab his Synodis abeſſent Laici, & ſoli in illis aſſiderent Epiſcopi, quod colligitur ex eodem Palladio, qui præfatam Synodum exacte deſcribens, ſolos Epiſcopos enumeravit; cumque præterea in illis cauſæ dumtaxat diſceptarentur ad Eccleſiæ Forum ſpectantes, diverſæ profecto erant a Synodis illis Regiis, de quibus ſupra, ac proinde aliam conſtituunt Eccleſiaſticæ Synodi ſpeciem, ab iis quatuor diſtinctam, quas communiter Doctores recenſent.

4 Verum his prætermiſſis, quæ præſentis inſtituti non ſunt, Synodum Diœceſanam, de qua ſolum hic agimus, paulo accuratius conſideremus. Matthias Ugonius Epiſcopus Phamauguſtanus Scriptor decimi ſexti ſæculi, de quo plura Dupin *in ſua Biblioth. Eccleſiaſ. tom.* 14. *pag.* 130., tractatum concinnavit, & evulgavit de Conciliis, qui in paucis bibliothecis reperitur, atque in tractatus præludiis *pag.* 4. ſcite animadvertit, Synodum Epiſcopalem, ſeu Diœceſanam frequenter ab Antiquis vocari *Presbyterium*, ſicuti reipſa nuper illam appellatam audivimus a Cornelio Papa. Eadem quandoque nuncupatur *Concilium Civile*; utpote quæ congregatur ab Epiſcopo in ſua civitate cum ſolis Presbyteris ſuæ diœceſeos; quod colligimus ex *epiſtola* 14. (*tom.* 5. *collect. Harduin. col.* 706.) Hadriani Secundi ſummi Pontificis ad Carolum Calvum in cauſa Herlefrini Presbyteri, in qua ait: *Sed nunc melius faceretis, ſi quod in Civili Concilio apud ſuum Epiſcopum perperam geſtum eſt, in Provinciali Synodo apud vos rationabiliter, & apud Fratrem noſtrum Hincmarum tractaretur.* Nunc autem, quemadmodum notat Doujat, *cit. prænot. Canonic. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 16., ita proprie Synodi nomen ſibi uſurpat, ut cum Synodum ſine ulla additione, dicimus, plerumque Diœceſanam intelligamus. Quare VVillhelmus Lindevvode ad Conſtitutiones provinciales Angliæ, *tit. de officio Archipresbyteri* cum Statutum offenderit, a Bonifacio Epiſcopo in hunc modum editum: *Item ſtatuimus, quod Epiſcopi in ſuis Synodis, & aliis Convocationibus, & ſinguli Archidiaconi in ſuis Capitulis &c.* ſtatim adnotavit: *Synodi dicuntur conventus, ſive congregationes Senum, & Presbyterorum, quæ debent fieri per Epiſcopum annuatim.* Hæc de nomine: ad definitionem quod attinet, non incongrue a Botto *in ſuo tractatu de Synodo Epiſcopali part.* 1. *num.* 5., & ab Antonio Paulutio *in ſua Juriſprudentia ſacra tit. de Comitiis Eccleſiaſticis cap.* 9. *num.* 2. Synodus Diœceſana hiſce fere verbis deſcribitur: *Legitima congregatio, ab Epiſcopo coacta ex Presbyteris, & Clericis ſuæ diœceſis, aliiſve, qui ad eam accedere tenentur, in qua de his, quæ curæ Paſtorali incumbunt, agendum & deliberandum eſt.*

5 Ita deſcriptæ Diœceſanæ Synodi ſpeciem quamdam & imaginem nobis exhibent Acta Apoſtolorum *cap.* 21., Hieroſolymitanam Eccleſiam gubernante Jacobo Minore, qui dicebatur Frater Domini, de cujus Epiſcopatu Hieroſolymitano fidem faciunt Clemens Alexandrinus, Euſebius, Epiphanius, Chryſoſtomus, Cyrillus Alexandrinus, quorum teſtimonia congeſſit Petrus Franciſcus Foggini *de Romano Divi Petri itinere, & Epiſcopatu exercit.* 18. *pag.* 422. *& ſeqq.* Paulus Hieroſolymam profectus eſt, cumque illuc perveniſſet, Jacobum adivit, apud quem ſtatim *omnes collecti ſunt Seniores.* Hi vero poſtquam audierunt uberem fructum, quem ex Euangelii prædicatione ubique Paulus reportaverat, eumdem admonuerunt imminentis ei a Judæis periculi, quibus erat eo nomine inviſus, quod Circumciſionis, ac totius Moſaicæ Legis abolitionem vellet, & prædicaret; quanquam autem id eſſet a veritate alienum: Nam Paulus ſolum docebat, Legem Moyſis non eſſe neceſſariam; quin immo ſine Fide Chriſti inanem eſſe, nec quidquam conferre ad æternam ſalutem: Legis

Digitized by Google

gis tamen ritus & cæremonias, utpote quæ nondum mortiferæ evaſerant, nunquam damnaverat; quod quidem facile demonſtrare potuiſſet ex facto proprio, ſiquidem ipſemet circumciderat Timotheum *Act.16.*, & Nazaræatus votum ſuſceperat *Act.18.*, ſicuti ad rem perpendit Tirinus *ad d. cap.21. verſ. 21.*, nihilominus tamen Paulus, ut calumniam prorſus dilueret, Seniorum conſilium ſecutus, cum aliis quatuor viris Nazaræorum voto obſtrictis, templum ingreſſus eſt, ibique palam & publice Legis cæremonias explevit. Geſta hæc ſunt non inter Jacobum tantum, & Paulum, ſed coram univerſo cœtu Seniorum, hoc eſt Presbyterorum Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, ſicuti, teſte Cornelio a Lapide *ibidem*, habet Græcus Textus; atque hi Presbyteri illi iidem erant, qui interfuerant celebri Concilio Apoſtolorum, in quo actum fuit de Legalibus *Act.15.*, quod ipſimet aſſeruerunt: *De his autem, qui crediderunt ex Gentibus, nos ſcripſimus, judicantes, ut abſtineant ſe ab idolis, immolato, & ſanguine, & ſuffocato, & fornicatione*; ut narratur etiam *eod.cap.21.verſ.25.* Quamobrem ejuſmodi Seniorum conventum cum proprio Epiſcopo Jacobo fuiſſe veram, & propriam Synodum Diœceſanam, ad exemplum ceterarum primum habitam, expreſſe affirmavit Turrecremata *Summa de Eccleſ. lib.3. cap.3.* ſcribens: *Tertia ſpecies Conciliorum dicitur Concilium Epiſcopale, ſive Synodus Epiſcopalis, quam celebrat Epiſcopus in diœceſi ſua cum Abbatibus, & Clericis ſibi ſubjectis.... Forma autem hujus Concilii præceſſiſſe videtur in Concilio, quod Beatus Jacobus dicitur celebraſſe Hieroſolymis cum Senioribus, pro abolenda ſuſpicione orta contra Paulum, de quo Act.20.*, idemque ſentire viſi ſunt Beda, Comeſtor, & Alphonſus Guererius *in cit. tract. de Concil. cap.1.* ubi ait: *Synodus a Paulo, & Jacobo celebrata fuit Hieroſolymis ſuper abolenda ſuſpicione quorumdam Judæorum.* Nos vero, quanquam libentius aſſentiamur Cornelio a Lapide, Tirino, & Lorino *ad cit. cap. verſ.18.*, Cabaſſutio *in notit. Eccleſiaſt. hiſt. Concil., & Canon. Synopſi primi ſæculi num.11.* aliiſque negantibus præfatam Seniorum Congregationem fuiſſe veram Synodum; quoniam illi non vocati, ſed ſponte ad Jacobum acceſſere, ut Paulum inviſerent & ſalutarent, nec rogati ſententiam tulerunt, aut decretum aliquod edidere, ſed amice dumtaxat Paulum monuerunt; attamen neminem inficiari poſſe putamus, ſpeciem quamdam & imaginem Synodi in prædicta congregatione eminere.

6 Vera & propria Synodus Diœceſana, ac fortaſſe omnium prima, quæ in Eccleſiaſticis monumentis occurrat, illa eſt, quam deſcribit Siricius Papa *in epiſtola 2., num.3. (tom.1. collect. Harduin. col.852.)* circa annum 389., ad diverſos Epiſcopos data, adverſus Jovinianum, ejuſque ſocios, ubi diſerte ait, Joviniani hæreſim a ſe, & univerſo Romano Clero, coram ſe ſimul coacto fuiſſe damnatam: *Facto igitur Presbyterio* (inquit) *conſtitit, doctrinæ noſtræ, ideſt Chriſtianæ Legi eſſe contrariam. Unde .... omnium noſtrum tam Presbyterorum, & Diaconorum, quam etiam totius Cleri unam ſcitote fuiſſe ſententiam, ut Jovinianus, Auxentius &c. Divina ſententia, & noſtro judicio in perpetuum damnati extra Eccleſiam remanerent.* Quod vero attinet ad alias Diœceſanas Synodos, quarum ad nos manarint Acta, & Decreta, Ludovicus Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.2. lib.3. cap.73. n.4.*, & Joannes Petrus Gibert *in ſuo corpore juris Canon. edito Lugduni anno 1737. tom.1. prolegomen. par.1. tit.18. cap.3.* affirmant, omnium antiquiſſimam eſſe Altiſiodorenſem, celebratam anno 578. Nos antiquiores his proferre poſſemus; nimirum Landavenſes tres Synodos Diœceſanas, ſi annis his conſignandæ eſſent, quibus eas conſignavit in collectione ſua Henricus Spelmannus *tom.1. pag.62.* anno ſcilicet 560. Sed ex Uſſerii notis mss. monet David Wilkins *tom.1. noviſſimæ collect. CC. Britan. pag. 17.* ad ſecundum

dum Auguſtini Archiepiſcopi Cantuarienſis annum pertinere, ideſt Chriſti 597. Nihilominus dubitandum non eſt alias longe his vetuſtiores fuiſſe, quarum Acta, & memoria exciderit: Etenim laudatus Thomaſſinus *eod. lib. 3. cap. 75. num. 1.* non immerito aſſerit, inter Synodos, eas quæ Diœceſanæ dicuntur, ceteris antiquitate præſtare; primis quippe Eccleſiæ ſæculis, cum immanes in Fideles ſæviebant perſecutiones, facilius fuit ſingulis Epiſcopis ſuum Clerum congregare, quam una cum aliis Coepiſcopis in Provincialem Synodum convenire.

7 Enimvero quod olim frequentes eſſent totius Cleri cum proprio Epiſcopo congreſſus, præterea, quæ ad hanc rem comprobandam inferius dicturi ſumus, vel ex hoc, quod hic ſubnectimus, aperte conjicitur. Non pauci ad nos pervenerunt libri Pœnitentiales particularium diœceſium proprii, quarum quælibet ſuum habebat, in quo præſcribebatur modus excipiendi pœnitentium confeſſiones, ac pœnitentias, pro modo culpæ ſingulis injungendi; tradebantur præterea ſalutaria monita, quibus Sacerdos pœnitentes a vitiis retraheret, atque ad virtutem alliceret; & tandem accuratæ, atque etiam minutiſſimæ obſervationes circa Forum ſacramentale inſtituebantur; utque interea antiquæ reticeantur epiſtolæ canonicæ Sanctorum Dionyſii Patriarchæ Alexandrini, Gregorii Thaumaturgi, & Baſilii Magni, quæ ad rem facere poſſent, adhuc extant libri Pœnitentiales Theodori Archiepiſcopi Cantuarienſis, Bedæ, ſeu (ut alii volunt) Ecgberti Archiepiſcopi Eboracenſis, Rabani Mauri Archiepiſcopi Moguntini, Burchardi Vvormatienſis, & demum liber Pœnitentialis Romanus ab Halitgario Epiſcopo Cameracenſi, ſæculo IX. inſertus in ſuum librum Pœnitentialem, editum ab Hugone Menardo, de quibus, & aliis videri poteſt Morinus *in fine operis de Pœnitentia*. Hi porro libri Pœnitentiales, cum totam reſpicerent diœceſim, non aliter ab Epiſcopo fiebant, quam de ſuorum Presbyterorum conſilio, quod deducitur ex *epiſt. 52.* Cypriani *col. 149.* in qua non obſcure innuit, tum primum de Pœnitentiis, ſtabili quadam lege, imponendis, deliberatum fuiſſe, cum reſtituta Eccleſiæ pace, licuit Sacerdotibus, in unum convenire; atque idcirco, ſive ratio habeatur rerum, quæ in illis decernuntur, ſive perſonarum, quæ ad decernendum vocabantur, non immerito affirmari poſſe videtur, ejuſmodi libros in Diœceſana Synodo fuiſſe exaratos.

CAPUT II.

De Synodi Diœceſanæ utilitate.

1 ETſi ad ſtatuendam Synodorum Epiſcopalium utilitatem, ſatis ſuperque eſſet, aſſerere, earum coactionem eſſe a ſacris Canonibus præſcriptam, atque a ſacro Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. de reform. cap. 2.* iterum præceptam, & ab Alexandro VII. ſummo Pontifice *in ſua Conſtit. 20. §. 8. (tom. 6. Bullar. Rom. pag. 37.)* inculcatam, ubi alloquens Epiſcopos Italiæ, & Inſularum adjacentium, hæc habet: *Perſuaſiſſimum vobis eſſe non dubitamus, nihil frequenti animarum recognitione, Synodorumque celebratione, populorum ſaluti, ac veteri diſciplinæ conſtituendæ, nihil Catholicorum Principum paci a Deo impetrandæ, accommodatius eſſe; quo intermiſſo, magna in moribus continuo ad omnem improbitatem, ac peccandi licentiam facta eſt immutatio.* Ut tamen illa clarius innoteſcat, operæ pretium eſſe, cenſemus, nonnulla ſubdere præclarorum Antiſtitum teſtimonia, quibus ingens earumdem utilitas ſummopere celebratur. Atto II. Epiſcopus Vercellenſis, qui floruit medio ſæculo X., adeo utiles putavit Diœceſanas Synodos, ut totam Eccleſiaſticæ diſciplinæ perniciem, ex earum omiſſione ortam arbitraretur; *Capitular.* enim 27., *quæ habentur tom. 8. ſpicilegii Lucæ Dacherii* ita loquitur *pag. 12. Nulla pene res diſciplinæ mores ab Eccleſia Chriſti magis depulit,*

pulit, quam Sacerdotum negligentia, qui contemptis Canonibus, ad corrigendos Eccleſiaſticos mores, Synodum facere negligunt. Ob hoc a nobis univerſaliter definitum eſt, ut quia juxta antiqua Patrum decreta, bis in anno, difficultas temporis, fieri Concilium, non ſinit, ſaltem, vel ſemel a nobis celebretur.

2 Patres Concilii Provincialis Colonienſis anni 1549. *tit. de Synodor. celebrat. cap. 1. (tom. 9. collect. Hard. col. 2096.)* decernentes, ut a ſingulis Epiſcopis duæ Synodi Diœceſanæ quotannis haberentur, earum utilitatem hiſce verbis extollunt: *In Synodis redintegratur unitas, ſtudetur corpori in ſua integritate conſervando; ubi ea, quæ in viſitatione non dabatur exequi, executionem, ſtudiis communibus, aſſequuntur; ubi de capite, & membris, de Fide, & pietate, de religione, & cultu Divino, de moribus, & diſciplina, de obedientia, de judiciis, & rebus omnibus ad bene chriſtianeque vivendum commodis, vel neceſſariis, tractatur, atque ſtatuitur; ut veriſſime in reformationis formula dicatur: Salus Eccleſiæ, terror hoſtium eius, & Fidei Catholicæ ſtabilimentum ſunt Synodi: quas etiam rectiſſime corporis Eccleſiæ nervos dixerimus. Neglectis enim Synodis, non aliter Eccleſiaſticus ordo diffluit, quam ſi corpus humanum nervis ſolvatur.* Auguſtinus Valerius, celebris Veronenſis Epiſcopus, *in libello ad Clerum ſuum*, fatetur, id potiſſimum commodi, atque utilitatis ſe ex Synodo referre ſolere, quod, habita in ea per Parochos, & Vicarios Foraneos totius diœceſis notitia, videretur ſibi quodammodo omnes ſuas oves propriis oculis intueri, moreſque omnium perſpicere: *Mihi certe* (ait) *nullus dies die Synodi ſolet eſſe jucundior, nullus, qui in maximis moleſtiis, quas tanti muneris cura affert, animum meum magis conſoletur & recreet. Nam ea die videor videre oculos meos, aures meas, manus meas, pedes meos. Cum enim multis de cauſis mihi non concedatur, ut opus eſſet, Verona diſcedere, & ſingulorum vitam & mores inquirere, inquiritis vos, Fratres, cognoſcitis vos multiplices animarum morbos, juſtas piorum hominum querelas auditis; veſtra opera, veſtris vigiliis, veſtris itineribus, laboribus, atque etiam periculis, mihi partem ſollicitudinis adimitis, vel certe ſublevatis.* Neque ea utilitate, quam ex Synodo percipiebat laudatus Valerius, illi carent Epiſcopi, qui jam ſæpius ſuam diœceſim perluſtrarunt: etenim in diœceſis viſitatione, quamvis crebro peracta, non omnia deprehendit Epiſcopus, quæ corrigere & emendare oporteat, ſed multa adhuc in Synodo reſcire poteſt a Parochis, qui immediatam ovium curam habent, & continuo inter eas verſantur. Quare Sanctus Carolus Borromæus, etſi diœceſim ſubinde peragrando, commiſſi ſibi gregis indolem & mores exploraret; nihilominus Diœceſanas Synodos celebrare, nunquam omiſit; atque in concione habita ad Clerum, in ſua Synodo XI. *(part. 7. Act. Mediol. Eccl. pag. 1167.)* hæc de Synodi utilitate dixit: *Eſt generalis quædam viſitatio Synodus; alias enim per annum particulares quaſdam Eccleſias dumtaxat viſitamus; hic vero generatim Sacerdotes omnes, & Clericos, ac in ipſis, ſuo etiam modo, populos eis commiſſos;* idem fere ſentit Joannes Franciſcus Bonhomius *in decretis generalibus de reform. Eccleſiaſt., edit. Colonien. an. 1585. pag. 114.*, ubi ad ſuadendam Synodi utilitatem, ait: *In illa quippe, quaſi in altera viſitatione, Clerum ſibi commiſſum iterum recognoſcens, tum paterna illum charitate ſimul univerſum complectatur, tum ſalutaribus monitis inſtruat, tum quæ pro recta univerſæ diœceſis adminiſtratione, præter ea, quæ in ſingulis locis peculiariter ſanciverit, decernenda in viſitatione cognoverit, generatim ſtatuat, ſanciat, atque decernat.*

3 Nec minus honorifice de Synodis loquuntur alii doctrina & pietate præſtantes Epiſcopi, Guilbertus Tornacenſis Ordinis Minorum, in ſuo tractatu *de officio Epiſcopi, & Eccleſiæ cæremoniis (tom. 25. maximæ Biblioth. PP., edit. Lug-*

dunenſis

*dunenſis cap.6.pag.*403.) agens de Synodis, ait: *Synodus, ut teſtatur Iſidorus, ex Græco Cœtus interpretatur, eo quod in unum Sacerdotes, & ad nutum Epiſcopi congregantur, ut eorum exceſſus fideliter corrigantur, & per eos ſalubria monita populo tribuantur*: & rurſus *cap.7. pag. ead. Congregantur igitur etiam Sacerdotes ad Synodum, ut ſuum periculum agnoſcant, vitam corrigant, & Epiſcopum docentem audiant*. Venerabilis Dei Servus Joannes Ribera Archiepiſcopus Valentinus, in præfatione ad ſuam Synodum Diœceſanam, editam *tom.4. Conciliorum Hiſpaniæ Cardinalis de Aguirre pag.*283. ſermonem faciens de Diœceſanæ Synodi utilitate, aſſerit, *Per earum ſtatuta præcipi, quæ bona ſunt, & inſurgentia mala prohiberi. Sunt enim*, (inquit) *quos ſola monitione ad bonum perſuadeas, ſunt, qui fere ad omnia præceptis egent, ſunt qui pœna etiam trahendi ſunt &c.*

4 Quid plura? Ad celebrandam Epiſcopalium Synodorum maximam utilitatem, abunde foret illarum Acta pervolvere. Notiſſimæ ſunt Diœceſanæ Synodi habitæ, & a Sancto Carolo Borromæo Archiepiſcopo Mediolanenſi, & a Sancto Alphonſo Thuribio Archiepiſcopo Limano, & a ſan. mem. Benedicto XIII. cum Beneventanæ præerat Eccleſiæ, ut alias innumeras prætereamus, quæ fere ubique poſt Tridentinum coactæ ſunt. Utque ex his, quæ Tridentinum præceſſerunt, paucas indicemus; in appendice ad Conſtitutiones Synodales Sabinenſes Hannibalis Cardinalis Sancti Clementis editas Urbini anno 1737. extant binæ Synodi Sabinenſes tranſcriptæ ex antiquo codice Othoboniano, altera Arnaldi de Faugerio Cardinalis & Epiſcopi Sabinenſis, habita anno 1312., altera Bertrandi de Decio Cardinalis, ejuſdemque Eccleſiæ Epiſcopi, habita anno 1352.: Inter noſtra manuſcripta reperitur Synodus Bononienſis, compoſita ab Huberto Epiſcopo civitatis Bononiæ, & promulgata anno 1341. ab Epiſcopo Beltramino; & ne in his recenſendis infiniti ſimus, in tomis Conciliorum nuperæ editionis Venetæ, quamplurimæ leguntur antiquæ Synodi Diœceſanæ per Italiam, Galliam, Germaniam, & Hiſpaniam celebratæ. Jam autem ſi quis earum omnium ſtatuta & decreta, vel curſim pervolvat, illa deprehendet ſumma ſapientia & prudentia referta, loco & tempori opportune accommodata, atque aptiſſima ad Clericos continendos in officio, & depravatos populi mores reformandos, ac propterea fateri cogetur, Diœceſanas Synodos validum eſſe fulcimentum ad nutantem in diœceſi diſciplinam ſuſtinendam.

5 Hæc pluribus, quam ceteroquin neceſſe erat, hic expoſuimus ad illorum retundendam audaciam, qui non veriti ſunt ſcribere, Diœceſanas Synodos eſſe prorſus inutiles, quos etiam redarguunt & refellunt Auctor *de vita, & officio Epiſcopi* in libro Romæ impreſſo *anno 1719. part.1. §.15.*, Epiſcopus Braſchius *in ſuo promptuario Synodali cap.1., & præcipue §.31. & ſeqq.* Antonius Paulutius, olim Romanæ Rotæ Auditor *in ſua Jurisprudentia ſacra, tom 1. de Comitiis Eccleſiaſticis cap.9. num.5.* Non idcirco tamen illis aſſentimur, qui eas abſolute neceſſarias affirmant: quemadmodum enim Concilia Generalia, quamvis ſummopere utilia, non ſunt tamen abſolute & ſimpliciter neceſſaria, pro Eccleſiæ univerſalis regimine, ſicuti pluribus oſtendunt Duvallius *de ſuprema Romani Pontificis in Eccleſiam poteſtate part.4. quæſt.1. (tom.2. comment. in 2.2. S. Thomæ pag.819.)* & Cardinalis Bellarminus *controv. tom.1 lib.1. de Concil. cap.10.*, ita Epiſcopales Synodi, etſi maxime fructuoſæ, non tamen abſolute neceſſariæ dicendæ ſunt pro recta diœceſium adminiſtratione, cum alii ſuppetant modi aſſequendi eumdem finem, ad quem Synodi tendunt. Joannes Matthæus Gibertus Epiſcopus Veronenſis, cujus virtutes, & merita plurimum commendant illuſtrium virorum teſtimonia, collecta ad calcem operum ejuſdem, quæ typis impreſſa prodierunt Veronæ anno 1740. Is, inquam, novemdecim annorum ſpatio, præfatam Eccleſiam ſanctiſſime guber-

gubernavit, & tanto temporis intervallo unicam Synodum coegit (quod narrat Auctor ejus vitæ, iiſdem operibus præfixæ) ratus nimirum, ſe muneri ſuo plene ſatisfeciſſe, cum ſingulis annis diœceſim viſitaverit, aliaque multa præſtiterit, quæ ad rectam ſui Cleri inſtitutionem conferre videbantur. Mortuus eſt quidem Gibertus initio Concilii Tridentini, & proinde antequam emanaret decretum de cogenda quotannis Synodo Diœceſana, ſed jamdiu id ipſum ſancitum fuerat aliis Eccleſiæ Conſtitutionibus, quibus nihilominus putavit Gibertus, ſe alia ratione æque bene ſatisfacere. Quæ a Nobis dicta cenſeri volumus, non animo elevandi Synodorum utilitatem, quam iterum iterumque commendamus, & inculcamus, ſed ut ſtatuamus, eas non eſſe omnino & abſolute neceſſarias; utque Epiſcopi, qui ob aliquod impedimentum ſuas Synodos, juxta Tridentini decretum, congregare nequeunt, non propterea animum abjiciant, ſed alias ſuppetere ſibi ſciant artes ſuccurrendi ſuarum ovium indigentiis, earumque ſpirituali bono proſpiciendi; atque ut ab aliorum exemplis modum addiſcant, Synodi defectum ſupplendi. Qua in re præſtat audire ſacram Congregationem Concilii, quæ præcipuas ſuggerit induſtrias ſubſtituendas Synodo, cum ab Epiſcopo fieri nequit. Etenim cum Epiſcopus Canarienſis, occaſione viſitationis ſacrorum liminum, ad præfatam Congregationem tranſmiſiſſet relationem ſtatus ſuæ Eccleſiæ, eidemque ſignificaſſet, impoſſibile ſibi eſſe Diœceſanam Synodum cogere, ſacra Congregatio, litteris ad ipſum datis anno 1720., reſcripſit: *Reliquum eſt, ut tuis poſtulatis reſpondeam. Primum difficultates Diœceſanæ congregandæ Synodi nobis ob oculos ponis, & eæ quidem maximæ ſunt, vetantque profecto, omnem Eccleſiaſticorum conventum fieri. Verum ſacra Congregatio certior a te fieri cupit, an in unaquaque inſula poſſent, per annos ſingulos, definito a te per edictum loco ac die, aut omnes, aut major Clericorum pars, quibus Synodo intereſſe, jus eſt, commode coire; vices ſuas uni, aut pluribus Procuratoribus delegaturi; & an qui electi fuerint, poſſent accepto authentico legationis ſuæ teſtimonio, ſtatuto pariter tempore te convenire, ut referrent ſuarum Eccleſiarum ſtatum, Cleri, & populi mores, religionem, pietatem, templorum decus, piorum locorum adminiſtrationem, ceteraque omnia, quæ opus forent. Collatis tunc ipſe conſiliis, quid agendum eſſet, imperares, veluti de Synodi ſententia, imperataque illi ad ſuos adducerent, curarentque perfectum iri. Id enim vero Synodi ſpeciem obtineret, maximumque inde fructum caperes, quippe quid ubique tuæ diœceſis agatur, penitus internoſceres; habitoque cum graviſſimis viris, quales hujuſmodi Procuratores creandi eſſent, ſermone, melius univerſis Eccleſiæ tuæ rebus conſuleres. Hoc ſi fieri nequeat, diœceſim tibi per edicta regere neceſſe erit, quæ invaleſcentibus fortaſſe animorum morbis remedium in dies afferant, exacuant populos ad virtutem. Curandum tamen erit, ut eadem edicta non negligantur, & haudquaquam neglecta fuiſſe, ex unaquaque inſula teſtimonium tibi identidem afferatur.* Salutaribus hiſce ſacræ Congregationis monitis morem gerere deberent Epiſcopi, extra Italiam, ac præcipue in Germania degentes, ſi verum eſt, quod ſcribit Leopoldus Pilatus, Canonicus Tridentinus *in ſuis originibus juris Pontificii lib. 5. tit. 2. de Conciliis Eccleſiaſticis*, fieri nimirum non poſſe, ob diœceſium amplitudinem, Parochorum paupertatem, atque itinerum difficultatem, ut illi ſingulis annis Synodum celebrent.

CAPUT III.

Quo titulo ſit cohoneſtanda Synodus Diœceſana, & quomodo inſcribenda ejuſdem Decreta.

1 NOnnullæ antiquæ Synodi Provinciales, ac potiſſimum Oſcenſis anni 598. (*tom. 3. collect. Hard. col. 535.*) *can.* 1., Barcinonenſis an. 599. (*ibid. col. 537.*), & To-

& Toletana VIII. (*ibid. col.953.*) anni 653. ſe ſanctas inſcripſerunt, dicendo E.G. *Sancta Synodus præcipit*, *Sancta Synodus ſtatuit*: Hodie tamen & decet, & expedit, ut ab ejuſmodi titulo omnino abſtineant; ille ſiquidem ſolis nunc tribuitur Conciliis Generalibus. Ferdinandus de Loaſes Archiepiſcopus Valentinus anno 1565. Synodum Provincialem coegit, in qua confirmavit aliam Synodum Provincialem habitam a Martino de Ayala. Synodum de more ad Sedem Apoſtolicam tranſmiſit; eaque per ſacram Congregationem Concilii ſedulo examinata, inter cetera, quæ viſa ſunt corrigenda, demandatum fuit, ut ab ea deleretur titulus *Sanctæ*, utpote qui ſolis debetur Conciliis Generalibus, ſicuti litteris in forma Brevis ad eumdem Archiepiſcopum datis reſcripſit Sanctus Pius V. *Hæc verba : Sancta Synodus : non conveniunt Synodo Provinciali, ſed Univerſali*. Dionyſius Paulus Lopis Presbyter Valentinus, & Doctor noſtræ Academiæ Bononienſis, nullum non movit lapidem, ut ſuaderet titulum *Sanctæ* non ſolis Univerſalibus Conciliis, ſed etiam ceteris Synodis competere poſſe; & mirum eſt, quot exempla in ſua juris allegatione ad id comprobandum attulerit. Miſſa eſt allegatio juris ad ſacram Congregationem Concilii, & clar. mem. Cardinalis Matthæjus, tunc ſacræ Congregationis Præfectus, die 14. Novembris 1594. reſpondit quæſito prædicti Lopis, ſequenti epiſtola: *Cum Provincialis illa Archiepiſcopi Valentini Synodus, de qua nuper ad me ſcripſiſti, ad ſacram hanc Congregationem Concilii Tridentini interpretem inſpicienda, ac recognoſcenda miſſa fuit, ſumma quidem cum diligentia ac maturitate omnia in ipſa Synodo contenta, expenſa atque examinata fuerunt ab iis Patribus, qui eo tempore prædictæ Congregationi præerant. Itaque quod nunc a me requiris, ut tibi ratio diverſitatis aperiatur, cur iidem Patres tunc de dicta Synodo Provinciali, dum ea ſancta Synodus appellatur, verbum : Sancta : tollendum cenſuerint, cum autem idem verbum in plurimis Provincialibus Conciliis non ſemel legatur, gratum mihi certe fuit quæſitum tuum, ſicuti gratiſſimum extitit ſtudium & eruditio, quam præ te fers in plurimis locis animadvertendis & corrigendis. Verum cum certo ſciam, graves illos Patres tunc nonniſi cum ratione dictionem illam de hujuſmodi Synodo ſuſtuliſſe, minime nunc meæ partes eſſe videntur (nulla neceſſitate cogente) hoc in controverſiam vocare, cum potius meæ partes ſint illorum Patrum auctoritati ac prudentiæ omnino acquieſcere, & eorumdem ſententiæ plene adhærere*. Ex qua prudentiſſima epiſtola, & multo magis ex allegato Brevi S. Pii V. manifeſtum fit, nec Synodos Provinciales, nec Diœceſanas, ſed ſolum Generales, prædicto titulo *Sanctæ* eſſe honeſtandas. Tota hujus rei geſtæ ſeries habetur apud Cardinalem de Aguirre *tom. 4. Conciliorum Hiſpaniæ pag. 87. & plurib. ſeqq.*

2 Alia deinde excitatur controverſia, circa Conſtitutiones, a Provincialibus, & Diœceſanis Synodis factas, de quibus dubitatur, an dici poſſint *Canones*. Cum Canon idem ſit, ac *regula*, ut habet Textus *in can. Canon, diſtinct. 3.*, omnes leges Eccleſiæ, quæ ſunt regula morum, videntur ſine ulla difficultate appellandæ *Canones*. Hinc, quia Concilia Generalia indicuntur tam ad definiendum quid credendum, quam ad ſtatuendum quid agendum ſit, ejus definitiones, quæ ad Fidem pertinent, dicuntur *Dogmata*; quæ vero mores ſpectant, vocantur *Canones*: quod tamen, obſervante Doujat *prænot. Canon. lib. 2. cap. 1. num. 8.* locum non habet in Tridentina Synodo, quæ Canonum nomine uſa eſt in decidendis doctrinæ, & Fidei articulis; cetera vero ad morum diſciplinam pertinentia, nuncupavit *Decreta*: quamquam revera, hæc ipſa methodus non ſemper fuerit ab eadem Synodo retenta. Etenim *in proœmio cap. 1. ſeſſ. 14. de reform.* tredecim, quæ ſequuntur, capita, appellavit Canones: *Hos, qui ſequuntur, Canones ſtatuendos, & decernendos duxit*; & tamen in his nihil circa Fidem decrevit, ſed ſola tradidit

Digitized by Google

dit præcepta circa diſciplinam. Ex his porro confici plane videtur, nullam adeſſe rationem, propter quam Conſtitutiones Synodi, aut Provincialis, aut Diœceſanæ, quæ certo regulæ & normæ ſunt, ad quas ſive provinciæ, ſive diœceſis incolæ ſuas actiones dirigere debent, non ſint inſcribendæ *Canones*. Et reipſa Canonis nomenclaturam illis attribuunt Gloſſa *in principio diſtinctionis* 18., inquiens: *Epiſcopi bene poſſunt condere Canones Epiſcopales, & Archiepiſcopus Provinciales, quia quilibet populus, & qualibet Eccleſia ſibi poteſt ſtatuere aliquod jus*; & Abbas *in cap. Canonum, de Conſtitutionibus*, ubi generatim ait: *Appellatione Canonis venit omnis Conſtitutio Eccleſiaſtica*.

3 Ita profecto res ſe haberet, ſi unice inſiſtendum eſſet vocis etymologiæ, & grammaticali ejuſdem ſignificationi;at ſi communem vocis acceptionem attendimus, præfatas Conſtitutiones *Canones* appellare prohibemur; uſus quippe nunc communiter, & præcipue apud Doctores, invaluit, ut *Canonis* nomine, ſolæ denotentur Conſtitutiones, quæ univerſam obſtringunt Eccleſiam, quales illæ ſunt, quæ aut a Conciliis Generalibus, aut a ſummo Pontifice promanant, quod pluribus tradit Fagnanus *in cap. Canonum Statuta num.* 19. *& ſeqq. de Conſtitut.*, notans ſimul *ibid. num.* 27., quod ſi ſtatutum Epiſcopi a Papa confirmetur, & extendatur ad totam Eccleſiam, tunc, utpote effectum Papale, recte dicatur *Canon*.

4 Neque mirum videri debet, ſi ambæ iſtæ voces, *Sancta* ſcilicet & *Canon*, olim a Synodis Provincialibus, & Diœceſanis uſurpatæ, nunc a ſolis Conciliis Generalibus adhiberi poſſint, cum enim voces pendeant ab hominum placito, poſſunt utique homines nunc ad plura ſignificanda illas extendere, nunc ad pauciora reſtringere Exemplum præſto eſſe poteſt in nomine *Papa*, quod olim commune erat omnibus Epiſcopis, quibus illud tribuitur in epiſtolis Cypriani, ut animadvertit Pamelius *ad epiſt.* 3. *num.* 3., atque in epiſtolis Ennodii adnotante Sirmondo (*ad epiſt.* 29. *tom.* 1. *Var. col.* 1467.), ac inſuper apud Sidonium Apollinarem, alioſque paſſim, idque ex Caroli Paſchalis, hominis diligentiſſimi, atque antiquitatis peritiſſimi, conjectura, inde eveniſſe autumat Anaſtaſius Germonius *lib.* 2. *animadverſionum cap.* 1., quod quemadmodum Imperatores olim Patres Patriæ dicebantur, & hæc nomenclatura hiſce notis exprimebatur *PP.*, uti paſſim legitur in antiquis monumentis; ita Epiſcopi, ob ſingularem venerationem ac reverentiam, quam in primitiva Eccleſia omnes illis exhibebant Fideles, appellarentur pariter Patres Patriæ: cumque hæc honoris ſignificatio iiſdem quoque inſcribetur litteris *PP.*, poſteriores viri, rerum minus periti, eas legendas putarunt *Papa*; ſed nihilominus, quidquid ſit de nominis *Papa* origine, jam a ſæculo VI. Ennodius Epiſcopus Ticinenſis uni Romano Pontifici, tanquam ejus proprium, & peculiare, illud adſcribere cœpit, eumque ſequutus Caſſiodorus, ſcribens ad Bonifacium, Agapetum, & Joannem, Romanæ Urbis Antiſtites, quemlibet eorum *Papam* appellavit, cum ceteroquin Euſtorgium, & Datium Mediolanenſes, & alios, aliarum civitatum Præſules, non aliter, quam *Epiſcopos* vocaverit, quemadmodum ſcite obſervavit Sirmondus *in not. ad epiſt.* 1. *Ennodii lib.* 4. Nunc autem adeo proprium & ſingulare eſt Romani Pontificis, ut ex Conſtitutione S. Gregorii VII., in Concilio Romano habito anno 1073. adverſus Schiſmaticos, nulli in toto orbe liceat, ſive ſe, ſive alterum, præter Romanum Pontificem, *Papam* nuncupare; uti habetur apud Cardinalem Baronium *in notis ad Martyrolog. Roman. ad diem* 10. *Januarii*. Et ne longius exempla exquiramus, hæc ipſa vox *Canon* de ſe complectitur omnem legem, tam civilem, quam Eccleſiaſticam, quia utraque eſt regula morum; & nihilominus per antonomaſiam, ſola lex Eccleſiaſtica dicitur *Canon*, ob excellentiam nimirum poteſtatis, a qua fertur, & finis, ad quem dirigit.

5 Quonam igitur nomine Diœceſanæ Synodi ſtatuta, & decreta erunt appellanda? Romaguera *ad Conſtitutiones Synodales Gerundenſes lib. 1. tit. 1. cap. 1. num. 24.* contendit, illa, ne Conſtitutiones quidem poſſe, cum proprietate ſermonis, nominari. At cum Conſtitutiones ab omnibus dividantur in generales, & particulares, & iſtæ ſint, quæ feruntur ab habentibus juriſdictionem reſtrictam & limitatam ad certum locum, ſeu genus perſonarum, ac propterea etiam Statuta facta ab Univerſitatibus, Collegiis, Civitatibus, & Academiis, communiter, & ſine ulla contradictione, dicantur *Conſtitutiones*, ut advertit Florens *ad tit. 2. de Conſtitutionibus tractat. 2.* plane non videmus, cur Conſtitutionis vocabulum nequeat, cum omni proprietate aptari Decretis, in Synodo editis ab Epiſcopo. Quare concludendum eſt, Synodos Provinciales, & Diœceſanas modo nomen Canonis non adhibeant, nulla ratione prohiberi, ne ſua Statuta, & Decreta, *Conſtitutiones* inſcribant; quas quidem Conſtitutiones, quod a pleriſque factum deprehendimus, expedit, ut ad majorem legentium commoditatem, in congruos titulos diſtribuant, & titulos in capita dividant.

CAPUT IV.

An Synodus Diœceſana pertineat ad poteſtatem Ordinis, vel juriſdictionis; & an ad legem diœceſanam, vel ad legem juriſdictionis.

1 Duplex in Epiſcopis conſideratur poteſtas, Ordinis nimirum, & juriſdictionis. Poteſtatem Ordinis habent Epiſcopi immediate a Chriſto Domino, qui cum Hierarchiam in ſua Eccleſia eſſe voluerit, ita in ea Epiſcopos inſtituit, ut Ordinis prærogativa & gradu meris Presbyteris antecellerent, ac virtute ſolius characteris Epiſcopalis plura præſtare poſſent, quæ ſimplices Sacerdotes, aut omnino nequeunt, aut virtute dumtaxat Ordinationis ſuæ facere non valent, quod contra Salmaſium, alioſque Hæreticos pluribus demonſtrat Petavius *de Eccleſiaſt. Hierarch. oper. tom. 4.* Epiſcopus enim, ut loquitur Epiphanius adverſus Aerium *hæreſ. 75. num. 4.* fecunditatem habet, qua Patres Eccleſiæ, hoc eſt Presbyteros, alioſque Epiſcopos generare poteſt; ſimplices vero Presbyteri, adeo infecundi ſunt, ut, in nullo rerum eventu, alios Presbyteros gignere, ſeu ordinare queant: Epiſcopus præterea, poteſtate ſui Ordinis propria, Sacramentum confert Confirmationis, quod ſimplices Sacerdotes, nonniſi ex ſpeciali delegatione, non vero virtute ſolius Ordinis, in quo ſunt conſtituti, miniſtrare poſſunt; cum autem & Confirmatio, & Sacerdotium, vera Sacramenta ſint, cauſativa Gratiæ ſanctificantis, atque in hoc poſtremo talis imprimatur character, per quem ordinatus in Sacerdotem, Chriſti Corpus conficere, atque a peccatis abſolvere valet, nemo eſt qui non videat, ordinariam poteſtatem illa conferendi, nonniſi immediate a Deo poſſe in Epiſcopos promanare. Neque enim immediatam derivationem Epiſcopalis poteſtatis a Deo impedit actio miniſtri, quam neceſſario intercedere oportet, ut novus Epiſcopus conſecretur; quoniam miniſter operatur virtute & nomine Chriſti, cujus eſt inſtrumentum, ac propterea Chriſtus eſt, qui proxime & immediate agit principaliter, & virtute propria.

2 Quoad poteſtatem juriſdictionis, quæ jus affert Beneficia conferendi, cauſas audiendi, leges & cenſuras ferendi, ac cetera præſtandi, quæ ad ſubjecti gregis regimen ſunt neceſſaria, quæſtio eſt, inter Tridentinos Patres ſumma contentione jamdiu exagitata, nec definita, de qua Cardinalis Pallavicinus *in hiſtor. Concil. Trident. lib. 18. cap. 14. & lib. 21. cap. 11. & 13.* an Epiſcopi illam accipiant immediate a Chriſto, aut potius a ſummo Pontifice. Licet autem eorum opi-

opinio, qui etiam hanc poteſtatem immediate a Chriſto oriri propugnant, validis fulciatur argumentis; nihilominus tamen, & rationi, & auctoritati conformior videtur ſententia oppoſita. Ratio ſiquidem Monarchici regiminis, quod Chriſtus in ſua Eccleſia conſtituit, videtur expoſcere, ut totius Eccleſiæ juriſdictionis fons & origo reſideat in ejuſdem Eccleſiæ viſibili capite, qui eſt Romanus Pontifex, atque ab eo profluat in cetera membra. Quare Innocentius I. epiſtola ad Epiſcopos Carthagine congregatos, *quæ in edit. Concil. eſt* 24. *tom.*1. *collect. Hard. col.*1025. eos laudans, quod ſententiam contra Pelagianos ab ipſis latam, ad Sedem Apoſtolicam miſerint approbandam, ait *num.* 1. *Scientes quid Apoſtolicæ Sedi, cum omnes hoc loco poſiti ipſum ſequi deſideremus Apoſtolum* (Petrum), *debeatur, a quo ipſe Epiſcopatus, & tota auctoritas nominis hujus emerſit*. Et Epiſcopi Africani *tom.*3. *collect. Hard. col.*734. ſcribentes ad Theodorum Papam, ita exordiuntur: *Magnum & indeficientem omnibus Chriſtianis fluenta redundantem, apud Apoſtolicam Sedem conſiſtere fontem, nullus ambigere poſſit, de quo rivuli prodeunt affluenter, univerſum longiſſime irrigantes orbem Chriſtianorum*. Et clarius, atque ad rem noſtram magis appoſite Leo Magnus in *epiſtola olim* 89. *in nova edit.*10 *cap.*1. ad Epiſcopos Viennenſis provinciæ, quam refert Gratianus *diſtinct.*19. *cap.*7. inquit: *Hujus muneris ſacramentum ita Dominus ad omnium Apoſtolorum officium pertinere voluit, ut in Beatiſſimo Petro, Apoſtolorum omnium ſummo, principaliter collocaret, ut ab ipſo, quaſi quodam capite, dona ſua, velut in corpus omne diffunderet*. Idque, eo ſapientiſſimo conſilio a Chriſto Domino factum, exiſtimat D. Thomas *lib.* 4. *contra Gentes cap.* 76. ut hoc continuo & quaſi perenni influxu juriſdictionis, a capite in membra, firmior & ſolidior eſſet omnium cum illo nexus, & melius conſervaretur unitas Eccleſiæ: *Soli* (ait Angelicus *num.*4. loquens de Chriſti promiſſione, a Domino facta Petro) *promiſit*: *Tibi dabo claves regni cælorum, ut oſtenderetur poteſtas clavium per eum ad alios derivanda, ad conſervandam Eccleſiæ unitatem*. Hoc eodem argumento utuntur, idemque pluribus exornant D. Bonaventura in opuſculo, *Quare Fratres Minores prædicent* (*tom.*7. *oper. pag.* 366.), Cardinalis Bellarminus *tom.*1. *controv. lib.*4. *de Rom. Pontif. cap.*24. & 25. Vargas *in toto opere de juriſdict. Epiſcopor.* Suarez *de legibus lib.*4. *cap.*4. *per tot.* Fagnanus *in cap. Perniciosam, a num.*30. *uſque ad finem, de offic. Ordin.* hæc obiter. Quod noſtra intereſt, illud dumtaxat eſt, nimirum ſtatuere, jus Synodum convocandi non ad Ordinis, ſed ad juriſdictionis Epiſcopalis poteſtatem pertinere; quod profecto, ſemel percepto inter utramque diſcrimine, unuſquiſque facile deprehendit.

3 Decidenda nunc remanet alia quæſiti pars: an videlicet Congregatio Synodi pertineat ad legem juriſdictionis, an potius ad legem diœceſanam. Sed priuſquam hæc decidatur, præmittenda eſt brevis utriuſque legis notitia. Compertum eſt omnibus, Monachos, eorumque eccleſias, ac monaſteria, plurium ſæculorum intervallo, fuiſſe juri Epiſcoporum omnino ſubjecta, ac primum a S. Gregorio Magno fuiſſe illis conceſſam exemptionem a poteſtate Epiſcoporum, quoad electionem ſuorum Abbatum, ſolutionem Cathedratici, & Decimarum, juxta ea quæ referuntur a Thomaſſino *de vet. & nov. Eccleſ. diſciplin. tom.*1. *lib.*3. *cap.*30. & *ſeqq.* Neque eſt, cur quiſpiam de hiſce conqueratur exemptionibus, aliiſque adhuc amplioribus, quibus ſubinde Regularium Ordines fuere ab Apoſtolica Sede exornati: ſiquidem etiam Patriarchæ Orientales, pleno jure dominabantur in omnia ſui Exarchatus monaſteria; atque, inter eos, Patriarcha Conſtantinopolitanus, poſt annum Chriſti milleſimum, in plura cœnobia, per totum Orientale Imperium ſparſa, immediato ſummoque jure utebatur,

tur, uti obſervat idem Thomaſſinus *eod. tom. 1. lib. 1. cap. 9. num. 15. & cap. 16. num. 1.* quinimmo etiam hodie inter jura Patriarcharum propria, iidem recenſent *jus Stauropegii*, in hoc conſiſtens, ut in monaſterii fundatione, Patriarcha, ſi velit, Crucem figat, eoque actu, monaſterium de novo erectum, ſubtrahat a juriſdictione Epiſcopi, intra cujus diœceſeos fines ſitum eſt, ſibique immediate ſubjiciat; quod quidem jus, de quo nonnulla Nos attigimus *in noſtra Conſtit. 98. §. 19. noſtri Bullar. tom. 1.* antiquiſſima conſuetudine, non ſchiſmatica uſurpatione, ab Orientalibus Patriarchis acquiſitum, oſtendit Chriſtianus Lupus *in ſcholiis, & notis ad canon. Concillor. tom. 3., 1. edit. pag. 953.* Jam vero quandiu Monachi plene, atque in omnibus ſubjecti fuerunt Epiſcopis, nulla emerſit diſtinctio inter legem diœceſanam, & legem juriſdictionis; ſed poſtquam a Sede Apoſtolica conceſſa illis fuerunt indicata exemptionis privilegia, quorum nonnulla habentur *in can. Pro utilitate 16. quæſt. 1., in can. Quam ſit neceſſarium, & in can. Luminoſo 18. quæſt. 2.* Joannes Semeca dictus *Theutonicus*, qui medio ſæculo XIII. vivebat, & Auctor fuit Gloſſæ communis, Decreto Gratiani appoſitæ (ſeu potius Huguccionus, ſeu Hugutio, quem primum Gratiani gloſſatorem affirmat S. Antoninus *in ſpec. hiſtor. 3. part. tit. 18. cap. 6. pag. 66.* ex cujus, aliorumque gloſſis, teſte Doujat *prænot. Canon. lib. 5. cap. 3. num. 6.* ſuam conſarcinavit Theutonicus) eam diſtinctionem excogitavit, iiſque ſimul collectis, in quibus Monachi ſubtracti fuerant a jure, ſeu poteſtate Epiſcopi, ea adſcripſit legi diœceſanæ; cetera vero, in quibus Monachi adhuc ſubjecti remanebant juri Epiſcopali, ſpectare ait ad legem juriſdictionis, quod colligitur ex Gloſſa *ad can. 1. 10. quæſt. 1.* Huic eidem diſtinctioni, ab Hugutione inventæ, adhæſit Honorius III. *in cap. Dilectus, de officio Judicis ordinarii*, ſicuti obſervant Franciſcus Florens *tom. 2. tit. de ſtatu Monachorum, fol 70. & 71. & tit. de officio Ordinarii ad text. in cap. Dilectus, fol. 187.* Ildephonſus Clemens de Aroſtegui *in ſua concordia Paſtorali edita Compluti anno 1734. par. 1. cap. 1. n. 70. & pluribus ſeqq.* Rota Romana *deciſ. 769. n. 4. & ſeqq. cor. Molines*,

4 Hæc ſatis eſſe videntur ad rem, de qua agimus, illuſtrandam; ſi enim cetera proſequi vellemus, quæ de lege juriſdictionis, & lege diœceſana Doctores adnotarunt *ad cit. cap. Dilectus*, in infinitum creſceret hic noſter liber, atque in ea nos dumeta conjiceremus, unde vel nullus, vel exiguus ſane fructus expectari poſſet: nec vero ea, quæ innuimus, in quibus fere Doctores conveniunt, non hujuſmodi ſunt, ut viam definiendæ propoſitæ quæſtioni patefaciant. Semel enim poſito, ad legem diœceſanam ea pertinere, in quibus Monachi ſunt exempti a jure Epiſcopali, & ad legem juriſdictionis cetera, in quibus eidem juri ſubſunt, cum ex infra dicendis liquido conſtet, Monachos in nonnullis Synodo ſubjici, in aliis ab illa eximi; plane exinde conficitur, Synodum Diœceſanam eſſe quid mixtum, & ad utramque legem ſpectare. Ita diſſidentes hac in re Doctores invicem componit Oſtienſis *in cap. Super his, num. 2. de majoritate, & obedientia*, quem ſectantur Bottus *de Synodo part. 1. num. 61. & ſeqq.* Paulutius *in ſua Juriſprudentia ſacra de Comitiis Eccleſiaſticis tom. 4. Biblioth. Pontificiæ Roccaberti pag. 452.* Rota *deciſ. 619. par. 4. diverſor., & deciſ. 17. num. 23. de offic. Ordinar. cor. Falconerio tom. 3.*

CAPUT V.

De loco, in quo Synodus Diœceſana habenda eſt.

1 *CUM Epiſcopus in tota ſua diœceſi juriſdictionem ordinariam noſcatur habere; dubium non exiſtit, quin in quolibet loco ſuæ diœceſis non exempto, per ſe, vel per alium poſſit pro tribunali ſedere; cauſas ad Eccleſiaſticum forum ſpe-*

ſpectantes audire .... & cetera, quæ ad ipſum ſpectant officium, libere exercere, verba ſunt Bonifacii VIII. *in cap.7. de officio Ordinarii, in 6.* Quod recte ſancitum, notat Cironius *lib.2. obſervat. jur. Canon. cap.4.* exemplo Prætoris Urbani, qui cum eſſet Judex ordinarius civium Romanorum, uti teſtatur Plutarchus *in Sylla*, ubicunque jus diceret, forum conſtituebat, *leg. penult. ff. de juſt. & jur. & leg. ultim. ff. de juriſdict. omn. Jud.*

2 Quamobrem indubitatum eſt, Epiſcopum, non ſolum in civitate verumetiam in qualibet ſuæ diœceſis parte, poſſe Synodum cogere. Unde Concilium Aurelianenſe I. anni 511. *can.19. tom.2. collect. Hard. col.*1011., & Oſcenſe, anni 598. *can.1. tom.3. collect. Hard. col.*535. jubent, ut omnes Abbates, Presbyteri, & Diaconi ſingulis annis accedant ad Synodum celebrandam in loco, *ubi Epiſcopus elegerit*; & inter antiqua Statuta Eccleſiæ Biterrenſis, ab Hugone Epiſcopo anno 1368. renovata (*tom. 2. anecdotor. Martene col. 617.*) *cap. primo* legitur: *Statuimus & ordinamus, quod quolibet anno, bis Synodus celebretur in eccleſia Biterrenſi, vel ubi Dominus Epiſcopus ordinaverit*. Quinimmo, addit Bottus *de Synodo part. 1. quæſt. 9. num.* 58. integrum erit Epiſcopo, ſuam Synodum cogere, etiam extra propriam diœceſim, ſi ab ea fuerit expulſus, aut ob peſtem, aliamve juſtam cauſam, ab illa recedere coactus; quod tamen intelligendum, monet Maſſobrius *de Synodo Diœceſana cap.2. dub.8.* dummodo conſentiat Ordinarius loci, ubi exterus Epiſcopus vult ſuam Synodum celebrare. Atque ita reipſa, obtenta prius ab Ordinario licentia, quidam Epiſcopus titularis, qui diœceſim adminiſtrabat, ſitam in terris Infidelium, & ab ea fuerat expulſus, cum ejuſdem diœceſis Presbyteris, & Clericis, qui ſecum advenerant ad civitatem Burgenſem, ſuam Diœceſanam Synodum ibidem habuit, quod refert Frances *de eccleſiis Cathedralibus cap. 32. num.92.*

3 Verum, etſi ſolo jure ſpectato, liberum ſit Epiſcopo Synodum congregare in quolibet ſuæ diœceſis oppido; expedit tamen, cum nullum obſtat impedimentum, ut illam cogat in civitate, quemadmodum declaravit ſacra Congregatio Concilii in Acernen. die 17. Maji 1636. *lib.15. decretor. pag.355. a tergo* hiſce verbis: *Poſſe Epiſcopum, etiam in dicto oppido, Diœceſanam Synodum congregare, ſed ſatius eſſe, ut illam apud ſuam Cathedralem celebret*. Quod ſi duæ Cathedrales eccleſiæ ſint æque principaliter unitæ; Epiſcopus, qui utrique præeſt, ſola inſpecta juris ſeveritate, non tenetur facere duplicem Synodum, ſed unam tantum in alterutra, quam maluerit, ex præfatis eccleſiis, cui adeſſe tenentur Eccleſiaſtici utriuſque diœceſis; editiſque in ea decretis, ambæ diœceſes obſtringuntur, ſicuti docent laudatus Frances *cap. 8. num. 370. & ſeqq.*, Gratianus *diſcept. 655. num. 25. & ſeqq.*, Cardinalis de Luca *de juriſdictione diſc.56. num.6.*, & *de præeminentiis diſc.7. num.20. & 21.*, Romaguera *ad Conſtitutiones Synodales Gerundenſes lib.1. tit.1. cap.1. num.12.*, Emerix jun. *deciſ.*1185. & *deciſ.*1236. Neque huic doctrinæ illud adverſatur, quod a ſacra Congregatione Concilii olim deciſum fuerat in quadam cauſa Geruntina, cujus ſumma hæc erat. Indicta ab Epiſcopo Geruntino Synodo, habenda in civitate Cariatenſi, æque principaliter unita eccleſiæ Geruntinæ, hujus Capitulares, ceterique de Clero Geruntino ad Synodum accedere recuſarunt, eam obtendentes excuſationem, quod in utriuſque eccleſiæ unione, reſervata fuiſſet præeminentia eccleſiæ Geruntinæ: re delata ad ſacram Congregationem Concilii, ejuſque diſcuſſioni propoſitis hiſce dubiis: I. *An Synodus ab Epiſcopo celebrata in Cathedrali Cariaten., ſuſtineatur*. II. *Et quatenus affirmative, an liget diœceſim Geruntinam*. Sacra Congregatio die 2. Octobris 1706. reſpondit ad primum *Affirmative*, ad ſecundum *Negative*; nec tamen hæc reſponſio (ut dicebamus) adverſatur modo traditæ doctrinæ: nam

ca-

Digitized by Google

eadem cauſa iterum propoſita, die 1. Februarii 1708., ſacra Congregatio ſtetit in deciſis, quoad primum dubium: *ad ſecundum vero, prævio receſſu a deciſis, reſcripſit Affirmative (lib.58. decretor. pag.53.)*: Ideo autem ſacra Congregatio in ſecundi quæſiti deciſione nonnihil anceps fuerat, quia Clerus Geruntinenſis ſibi aſſiſtere, contendebat, conſuetudinem, de qua mox.

4 Diximus, ſola inſpecta juris ſeveritate, licere Epiſcopo in alterutra, quam maluerit, ex præfatis eccleſiis Synodum cogere; nam ſi æquitatis & decentiæ ſit ratio habenda, ad evitandas inter utramque Eccleſiam ſimultates, & concordiam fovendam, maxime expedit, ut illam modo in una, modo in altera, alternatim celebret: & præterea, ſi alternativam induxerit legitima conſuetudo, tenetur Epiſcopus hanc omnino ſervare. Hujuſmodi porro opportuna diſtinctione, invicem conciliantur variæ ſacræ Congregationis Concilii reſponſiones, quæ minus peritis videri poſſent inter ſe pugnantes. Siquidem in prædicta Geruntinenſi, in qua cauſa contentioſe agebatur, ſacra Congregatio judicium protulit, ad exactam juris normam; ſecus vero accidit in alia *Ampurien. Synodi*: in qua, cum ipſemet Epiſcopus ſacram Congregationem ita interrogaſſet: *Approximante tempore celebrationis Synodi, Epiſcopus, ſtante quod Ampurien. unita ſit æque principaliter Civitaten. diœc., nulla in hac parte ſuffultus conſuetudine, ſupplicat ab EE. VV. edoceri, an ipſe teneatur celebrare Synodum in utraque diœceſi*; eadem ſacra Congregatio, non juris apices, ſed decentiam & æquitatem reſpiciendo, die 8. Maji 1694. reſpondit: *Affirmative alternatim, lib. 44. decretor. pag.212. a tergo*. Aliud autem dicendum eſt de ſententia lata in cauſa Atrien. & Pennen. diœceſibus unitis; quoniam in hac, cum probata eſſet conſuetudo, Synodum alternis vicibus habendi in utraque civitate, non ex mera decentia, ſed ex juſtitia, ab eadem ſacra Congregatione die 12. Aprilis 1625 prodiit ſequens decretum: *Sacra &c. Partibus auditis, ac Sanctiſſimo Domino noſtro approbante, cenſuit, Epiſcopum Pennenſem & Atrienſem debere primam Diœceſanam Synodum, cum ultima in civitate Pennenſi peracta fuerit, in Atrienſi civitate indicere, ac celebrare, lib.12. decretor. pag.276.* & rurſus in eadem cauſa die 27. Julii 1647. *lib.18. decretor. pag 367.*: *Synodum ab Epiſcopo congregatam & celebratam in civitate Pennen., quæ ratione alternativæ celebranda erat in civitate Atrienſi, non eſſe abolendam, ſed acriter corripiendum Epiſcopum, & faciendam declarationem, quod hujuſmodi celebratio nullo modo præiudicet civitati Atrienſi, ratione dictæ alternativæ, prout hæc ſacra Congregatio declarat*. Quia vero in alia ſimili cauſa Matheranen., & Acheruntina, diœceſibus unitis, Capitulum Acheruntinum nondum legitime probaverat eamdem, quam aſſerebat, conſuetudinem, ſibi ſuæque Eccleſiæ favorabilem, cujus prætextu adeſſe renuebat Synodo, quam Archiepiſcopus celebrandam indixerat in civitate Matheranenſi; ideo ſacra Congregatio die 24. Martii 1736. diſtulit controverſiæ deciſionem; at ne interim Synodi coactio, non ſine utriuſque diœceſis detrimento, protraheretur, prudentiſſime addidit: *Non retardato pro hac vice interventu Cleri Acheruntini Synodo jam indictæ in civitate Matheranenſi, ſine præjudicio jurium ambarum Partium*.

5 Hactenus de loco: Si nunc locum loci, ut ajunt, inveſtigemus, hoc eſt, ſi quæramus in quonam civitatis loco, aut oporteat, aut deceat Synodum celebrari, triplex ſtatim nobis occurret Doctorum opinio. Bottus *in tract. de Synodo quæſt.9. num.56. part.1.* exiſtimat, neceſſe non eſſe, ut Synodus celebretur in eccleſia. Joannes Andreas *in cap. Decet, de immunit. Eccleſ. in 6.* concludit, Synodum poſſe fieri in eccleſia, ſimulque inſinuat, decere, ut fiat. At Maſſobrius *in cit. tract. de Synodo Diœceſ. cap.2. dub.9.* docet, juxta univerſalem conſuetu-

Digitized by Google

ſuetudinem, Synodum eſſe in eccleſia celebrandam. Et profecto ſi antiquiorum Synodorum Acta pervolvimus, fere omnes, tam Œcumenicas, quam Provinciales, quam demum Diœceſanas Synodos in eccleſia coactas deprehendimus, quemadmodum perpendit, multiſque adductis exemplis confirmat & illuſtrat Mendoza *in notis ad Concil. Illiberitan. cap. 9. tom. 1. collect. CC. Labbè col.* 1043. Exteris vero exemplis ab illo collectis adjicere poſſumus etiam domeſtica, omnium videlicet Conciliorum, quæ Romæ ſunt celebrata, aut in baſilica Lateranenſi, aut in baſilica Vaticana. Typis impreſſum eſt Bullarium, ſolas continens Conſtitutiones pertinentes ad baſilicam Vaticanam, in quarum prima, quæ eſt S. Leonis I. cognomento Magni habetur: *Conſtitutum eſt, binos in annis ſingulis Epiſcoporum debere eſſe conventus*, quibus verbis ſubnectuntur hæc alia: *Quoniam adjuvante gratia Dei, facilius poterit provideri, ut in Eccleſia Chriſti nulla ſcandala, nulli naſcantur errores, cum coram Beatiſſimo Apoſtolo Petro id ſemper in commune tractandum fuerit*: Ad hunc autem locum eruditi Adnotatores expendentes ea verba *Coram Beatiſſimo Apoſtolo Petro*, fuſe oſtendunt, uſque ad XI. ſæculum Romana Concilia fuiſſe celebrata in eccleſia S. Petri, præſente & præſidente Romano Pontifice. Nomine porro *eccleſiæ* non intelligitur hic ſolus eccleſiæ ambitus, ſed omnis locus ſacer, eccleſiæ adjunctus, & ad eccleſiam pertinens: ſiquidem (ut recte notavit du Freſnius) in Actis Concilii Chalcedonenſis *act. 1.* (*in collect. Harduini tom. 2. col.* 174.) mentio fit cujuſdam Concilii Conſtantinopolitani celebrati in Baptiſterio S. Sophiæ, quod utique erat ab eccleſia diſtinctum: Concilia vero Carthaginienſia III., IV., V., VI., habita legimus in ſecretario baſilicæ; quoddam pariter Concilium Antiochenum, inſertum iiſdem Actis Concilii Chalcedonenſis (*eod. tom. 2. col.* 579.) coactum dicitur *in portico æſtivalis ſecretarii*: Secretarium autem, idem erat ac Diaconicum, ſeu quam vulgo dicimus *Sacriſtia*, ut admonet Valeſius *not. in Philoſtorg. lib. 7. cap. 3.* qui locum fuiſſe contendit intra eccleſiam; Gothofredus vero, & alii ab eccleſia ſeparatum exiſtimant. Præterea Leo Allatius *de conſenſ. Eccleſ. Orient. & Occid. lib. 2. cap. 11. & 12.* nonnulla commemorat Concilia celebrata in Catechumeniis; & citatus Du-Cangius in deſcriptione ædis Sophianæ (*ad calcem Cinnami*) *num.* 38. ex Niceta, aliiſque probat VIII. Synodum non in eccleſia, ſed in Catechumeniis coactam: Catechumenia vero, ut liquet ex Leone *nov.* 73. aliiſque, quos laudat idem Du-Cangius *ibid. num.* 38., erant ſolaria ſeu porticus ſuperiores eccleſiarum. In Vaticana porticu Synodum pariter habitam, narrat Raſponus *de Patriarchio Lateranenſi lib. 4. cap. 4.*: ac demum in Leoniano Triclinio a Leone III. prope Lateranenſem baſilicam conſtructo, quod collapſum, ac dirutum, ne præclarum ſacræ antiquitatis monumentum eruditorum hominum voluptati deeſſet, Nos, quatenus licuit, ſalvum eſſe voluimus, ac reſtitui mandavimus, plura Concilia celebrata, ac præſertim unum ab Eugenio IV. tradunt Nicolaus Alemannus *de Lateranenſibus parietinis pag.* 29., Panvinius, aliique paſſim. Ceterum, quidquid ſit de loco, in quo olim Synodi cogebantur, ut loquamur de hodierna praxi, diſtinguendum videtur inter Congregationes, quæ Synodo præmitti ſolent, & ſeſſiones ipſas Synodales. Congregationes haberi conſueverunt in ædibus Epiſcopalibus, ſeſſiones autem ſemper in eccleſia, quemadmodum advertit Gavantus *in praxi Diœceſanæ Synodi cap. 4. & cap. 9.*, & colligitur ex Pontificali Romano, quod agens de ordine ad Synodum, cum dicat, Epiſcopum cappa indutum pergere ad eccleſiam, celebrare Miſſam de Spiritu Sancto, & diſtribuere Euchariſtiam Clero, pro certo jam ſumit, illam in eccleſia celebrari. Idem ſupponit Cæremoniale Epiſcoporum *lib. 1. cap.* 31. deſcribendo ornatum eccleſiæ, in qua Synodus habetur. Et S. Carolus Borromæus in concio-

Digitized by Google

ne habita in ſua Synodo Diœceſana XI. anno 1584. (*part.7. Act. Eccleſ. Mediol. pag.* 1167.) conſiderans excellentiam & ſanctitatem loci, ubi Synodus congregatur, hæc dixit, quæ ſoli eccleſiæ aptari poſſunt: *Et locus ipſe, quo convenimus, conſideratione digniſſimus eſt. Hic enim non eſt aliud, niſi aula Dei, & Regia domus ejus, & porta cæli. Hic perſonaliter & realiter totus Chriſtus eſt præſens. Adſunt cum eo innumera Sanctiſſimorum Angelorum & Beatorum Spirituum millia. Hic repoſitæ ſunt ſacroſanctæ tot Sanctiſſimorum hominum Reliquiæ. Hic nil, niſi Cruces, niſi Imagines. Omnia ſancta ſunt, omnia ſanctitatem ſpirant, omnia timorem quemdam filialem incutiunt, dum, ubi ſimus, & coram quo, nobis ſignificant.*

6 Inter eccleſias autem, ſi fieri poſſit, eligenda eſt Cathedralis, quæ arctiori vinculo Epiſcopo alligatur, aliarumque eccleſiarum mater eſt, & caput; quamvis, urgente aliqua rationabili & honeſta cauſa, non prohibeatur Epiſcopus Synodum facere in alia eccleſia, quod bene notavit Monacellus *in formul. legal. part.1. tit.5. formul.3. num.7.* Simile eſt, quod dicitur de Chriſmate, ac Oleis Catechumenorum, & Infirmorum, quæ, licet aliquando, ac præſertim cum Epiſcopus abeſt a civitate, conſecrari poſſint in qualibet eccleſia; regula tamen eſt, ut, cum fieri poteſt, conſecrentur in Cathedrali, juxta declarationem Congregationis ſacrorum rituum *die* 17. *Novembris* 1600. relatam a Cardinali de Aguirre *tom.4. Concil. Hiſpaniæ pag.*748.

CAPUT VI.

De tempore, quo cogenda eſt Synodus Diœceſana.

1 OLim bis in anno Concilia Provincialia celebranda fuiſſe, conſtat ex *Canone* 38. *al.*30. (*ex recenſ. Cotelerii tom.* 1. *pag.* 442.) ex his qui dicuntur Apoſtolici: *Bis in anno Epiſcoporum Concilia celebrentur*, cui conſonat *Canon* 5. Concilii Nicæni, ex verſione Dionyſii Exigui (*tom.1. collect. Harduini col.*326.) *Bene placuit annis ſingulis per unamquamque provinciam bis in anno Concilia celebrari*. Idque religioſe ſervari juſſit Leo Magnus *epiſt. ad Anaſtaſium Epiſcopum Theſſalonicenſem, relata a Burcardo lib.* 1. *cap.* 43., *& a Gratiano cau.* 2. *diſt.*18., inquiens: *De Conciliis autem Epiſcopalibus non aliud indicimus, quam ſancti Patres ſalubriter ordinarunt, ut ſcilicet bini conventus per annos ſingulos habeantur*. Hanc eamdem diſciplinam in pleriſque ſaltem provinciis perſeveraſſe ſæculo octavo, patet ex Concilio Vernenſi anni 755. *can.*4. (*tom.3. collect. Harduini col.* 1995.) in quo ſtatuitur, ut provinciales Epiſcopi ſingulis annis, tum Martii, tum Octobris Kalendis, una cum Metropolitano, ad Synodum conveniant; atque ex Capitularium Aquiſgranenſium anni 789. (*tom.1. Capitul. Baluz. col.*218.) cap.13., ubi præcipitur: *Ut provinciales Epiſcopi, cum ſuo Metropolitano, bis in anno, propter cauſas Eccleſiæ, Concilia celebrent.*

2 Quia porro Concilia Provincialia ſemper conſectabantur Synodi Diœceſanæ, ut edita in illis Decreta a ſingulis Epiſcopis in his promulgarentur, ſicuti cautum legimus a pleriſque Conciliis, & præſertim a Toletano XVI. anni 693. *cap.7.* (*tom.3. collect. Harduin. col.*1797.) & advertit Thomaſſinus *de veter. & nov. Eccleſ. diſcip. part.2. lib.3. cap.73. num.* 1. Inde factum eſt, ut binæ pariter Synodi Diœceſanæ quotannis haberentur; atque hic mos ita inolevit, ut ad tempora, a nobis non omnino remota, protractus fuerit: etenim duas Diœceſanas Synodos, quotannis cogendas, edixere Concilium Hafnienſe in Dania anni 1425. *tom.8. collect. Harduin.col.*1036.), Colonienſe anni 1536. *par.*14. *cap.*17. (*tom.9. Harduin. col.*2028), & aliud Colonienſe anni 1549. *tit. de Synodor. celebrat. cap.*1. (*ibid. col.*2096.). Quinimmo, in nonnullis Diœceſibus deſignati erant certi dies,

qui-

quibus prædictæ Synodi haberentur, nimirum feria tertia, & quarta illius hebdomadæ, in qua celebratur feſtum S. Lucæ; & feria tertia, & quarta illius hebdomadæ poſt Paſcha, in qua cantatur Euangelium, *Ego ſum Paſtor bonus*; quos quidem dies, antiqua ſuæ Eccleſiæ Statuta renovando, iterum Synodis cogendis, perpetuo deſtinavit Hugo Epiſcopus Biterrenſis anno 1368., cujus Decretum extat *in tom.4. Theſaur. nov. anecdotorum collectorum* a Martene, & Durand *pag.627.*, iiſdemque fere diebus Synodos ſingulis annis habendas, decrevit Raymundus Epiſcopus Ruthenenſis, *eodem tom.4. pag.673.* Inter Statuta tamen Eccleſiæ Claromontenſis anni 1268. ab Harduino *tom.7. col.587.* primum evulgata, legimus, morem illius Eccleſiæ fuiſſe, ut Synodus æſtivalis fieret diebus Mercurii, & Jovis poſt feſtum Pentecoſtes; & hyemalis diebus Mercurii pariter, & Jovis proximioribus feſto S. Lucæ, quare Altaſerra *in ſuo tract. de juriſdict. Eccleſiaſt. lib.2. cap.19.* ſatis appoſite ſcripſit: *Nec ſemel, ſed iterum in anno vocari Synodum Epiſcopalem, antiqui juris fuit.*

3 Verum cum in VII. Synodo ſtatutum fuerit, ut ſemel in anno Concilia Provincialia fiant, quemadmodum habetur apud Gratianum *can.7. diſtinct.18.*, huic ſanctioni adhærens Innocentius III. in Concilio Generali Lateranenſi decrevit, Synodos Provinciales ab Archiepiſcopo, & Diœceſanas ab Epiſcopo quolibet anno eſſe cogendas, *cap. Sicut olim, de accuſationibus*. Quamvis autem non vetuerit Innocentius, ne ſæpius Diœceſana Synodus haberetur, pleriſque tamen Epiſcopis ſatius viſum eſt, ſe Innocentii Decreto accommodare, & unam quotannis Diœceſanam Synodum indicere; & reipſa unam ſingulis annis eſſe indicendam, decrevere Concilium Ravennatenſe anni 1311. *rubr.* 18. (*tom.7. collect. Harduin. col.1368.*, Palentinum anni 1322. *cap.1.* (*ibid. col.1464.*), Tarraconenſe ſub Joanne Patriarcha Alexandrino anno 1329. *cap.63.*, quod extat *cit. tom.4. Theſauri nov. anecd. collector. a Martene, & Durand col.308.*, Vaurenſe a trium provinciarum Epiſcopis anno 1368. celebratum *c.6.* (*tom.7. collect. Harduin. col.1813.*) cujus verba hæc ſunt: *Ad memoriam reducentes Statuta Patrum, in quibus præcipitur, ut ſemel in anno per Epiſcopos Synodalia Concilia celebrentur; ſacro approbante Concilio ſtatuimus, ac in virtute ſanctæ obedientiæ Suffraganeis noſtris præcipimus, ut ſingulis annis per ſe, vel per idoneos viros, ſi ex cauſa neceſſaria fuerint impediti, dicta Synodalia Concilia habeant celebrare.*

4 Sed quoniam poſtea hæc diſciplina relaxata fuerat, & Synodorum celebratio intermiſſa, idcirco plerique religionis ſtudio permoti, Tridentinos Patres urſere, ut illam inſtaurarent. Inter petitiones ab Oratoribus Regis Chriſtianiſſimi factas in Synodo Tridentina, atque ex Angelo Maſſarello ejuſdem Concilii Secretario relatas *tom.8. ampliſſimæ collectionis veterum Scriptorum, & monumentorum, editæ a Martene, & Durand col.1311.*, trigeſima quarta, & ultima hæc eſt: *Decernat ſancta Synodus, ut non ſolum Synodi Epiſcopales quotannis ſemel, ut minimum; ſed etiam tertio quoque anno Provinciales congregentur, in quibus de his, quæ ad ſtatum Eccleſiaſticum pertinent, diligenter tractetur, de miniſtrorum delictis mature cognoſcatur, & in eos, qui deliquerint, ſevere animadvertatur.* Quibus petitionibus, antiquo jure innixis, libenter indulſit ſacrum Tridentinum Concilium, diſtricte præcipiens *ſeſſ.24. cap.2. de reform.*, ut a ſingulis Metropolitanis, quolibet triennio Synodus Provincialis, & ab unoquoque Epiſcopo ſemel in anno Diœceſana cogatur: *Synodi quoque Diœceſanæ quotannis celebrentur*; contra contumaces vero huic Decreto parere recuſantes, pœnas a ſacris Canonibus jamdiu ſancitas renovat, iterumque infligit: *Quod ſi in his tam Metropolitani, quam Epiſcopi, & alii ſupraſcripti negligentes fuerint; pœnas ſacris Canonibus ſancitas incurrant.* Et ſacra Congregatio ejuſdem Concilii Triden-

dentini interpres, ad præcavendas, & amputandas quaſcumque Epiſcoporum inanes excuſationes, uti refert Fagnanus *in cap. Sicut olim, num.10., & 11. de accuſat.*, alias reſpondit, ut ſi Epiſcopi impediantur a Synodo, quolibet anno per ſemetipſos celebranda, poſſint eam celebrare per ſuum Vicarium Generalem, inſtructum ſpeciali mandato, quod ad hunc actum eſſe neceſſarium, infra dicetur. Neque enim celebratio Synodi ad illa munera pertinet, quæ ab ipſomet Epiſcopo neceſſario expleri debent: etenim, uti ratiocinatur laudatus Fagnanus, cum Tridentinum loquatur *imperſonaliter*, dicendo: *Synodi quoque Diœceſanæ quotannis celebrentur*, non exigit, veluti abſolute neceſſariam præſentiam Epiſcopi, nec prohibet, ne alterius opera ad Synodum cogendam utatur. Ad hæc in eodem cap. loquens Tridentinum de Synodo Provinciali, expreſſe decernit, ut in Metropolitano legitime impedito illam cogat *Coepiſcopus antiquior*, ac propterea, cum oppoſitum non ſtatuat de Diœceſana, non obſcure inſinuat, etiam hanc poſſe per alium celebrari. Ita pariter longe ante Tridentinum ſenſerat citatus Joannes Patriarcha Alexandrinus in allegato Concilio Provinciali Tarraconenſi, in quo præcipit quidem, Synodum quotannis a ſuis Suffraganeis fieri, ſed ſimul aperte permittit, ut, cum aliquo detinentur impedimento, illam per alios cogant: *Sacro approbante Concilio, ſtatuimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ Suffraganeis noſtris præcipimus, ut ſingulis annis per ſe, vel per idoneos viros, ſi ex cauſa neceſſaria fuerint præpediti, dicta Concilia Synodalia habeant celebrare*; idemque, ac fere iiſdem verbis decreverat nuper relatum Concilium Vaurenſe.

5 Verum, præfatum præceptum, Synodum quotannis celebrandi a ſacris Canonibus toties impoſitum, & repetitum, atque a ſacro Concilio Tridentino denuo reſtauratum, nimium benigne moderantur aliquot Juriſperiti. Monacell. *in formulario practico tit.5. formul.3. num.1. tom.1.* opinatur, Epiſcopum primo, & ſecundo anno a ſuſcepto ſuæ Eccleſiæ regimine, debere diœceſim perluſtrare, ut ſerpentia in ea mala inſpiciat, ac tertio anno Synodum cogere, in qua illis coercendis opportuna apponat repagula. Pax Jordanus *tom. 2. lib.8. tit.1. num.41.* non dubitavit generatim, & abſque ulla limitatione aſſerere, ſatis eſſe, ut quolibet triennio Diœceſana Synodus habeatur. Epiſcopus Braſchius *in ſuo promptuario Synodali cap.1. num.21. & pluribus ſeqq.* exiſtimat, non poſſe quoad hoc præſcribi certam, abſolutam, & univerſalem regulam, ab omnibus ubique cuſtodiendam, quia, ait, in aliquibus diœceſibus neceſſaria erit crebrior Synodorum coactio, in aliis minus frequens ſufficiet. Nos vero, quamquam non negemus, potuiſſe Tridentini Decretum contraria conſuetudine nonnihil emolliri & temperari, non idcirco tamen approbamus effrenem iſtam licentiam, quam privati Doctores ſibi uſurpant, illud pro libito, etiam contra expreſſa ejuſdem verba, interpretandi, & limitandi; neque illos excuſamus Epiſcopos, qui cum nihil ſit, quod eos impediat, ex ſola ſocordia & negligentia Synodum facere prætermittunt, eoſque magis redarguimus, qui cum plures annos diœceſim gubernaverint, ne de cogenda quidem Synodo unquam cogitarunt: hi enim, ceterique, qui ex mera incuria & inertia præfato Tridentini præcepto non parent, & ſine ulla cauſa Synodum facere omittunt, meminiſſe deberent, ſe præter reatum inobedientiæ, pœnam incurrere ſuſpenſionis ab officio, ſtatutam *in cap. Sicut olim, de accuſat. Quiſquis autem hoc ſalutare Statutum neglexerit adimplere, a ſui executione officii ſuſpendatur*; licet pœna hujuſmodi, ut ipſa indicat vox *ſuſpendatur*, non ſit latæ, ſed ferendæ ſententiæ, quod *in eodem cap. Sicut olim* adnotarunt Oſtienſis *in fine*, Joannes Andreas *num 7.*, Fagnanus *num. 105. & ſeqq.*, referens etiam reſolutiones ſacræ Congregationis Concilii, Thomaſ-

ſin.

ſin. *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 2. lib. 3. cap. 75. num.* 10. Neque audiendi ſunt, qui, ad propriam obtegendam ignaviam ſe conſulto, & prudenter abſtinere dictitant a Synodi coactione, ne novarum Conſtitutionum in dies acceſſione, commiſſæ ſibi diœceſis ſtatus perturbetur. Nam in primis neceſſe non eſt, ut novæ Conſtitutiones in Synodo edantur, ſed quandoque expedit, ſolam urgere executionem illarum, quæ jam ſancitæ fuerunt; qua in re exemplum nobis præbuit ſupralaudatus Auguſtinus Valerius celeberrimus Epiſcopus Veronenſis, qui in citato libello ad Clerum ſuum teſtatur, ſe obtemperaſſe Concilio Tridentino, Synodum quotannis celebrando; in qualibet Synodo ſermonem habuiſſe ad Clerum de Eccleſiaſtica diſciplina, ſingulos hortando, ut ad hujus exactam normam ſuos mores componerent; ſed nullum in Synodo edidiſſe Decretum; quod tamen, addit, nonnullis diſplicuiſſe Sacerdotibus; & propterea libellum ſcripſit, in quo factum excuſat, & ſalubria monita tradit, loco Conſtitutionum, quæ in Synodis non fecerat: *Cur autem* (inquit) *cum ſingulis annis, ex quo ipſe Epiſcopus ſum factus, Synodus ſit celebrata, & a nobis ſint habiti longi ſermones, ad me ipſum, & ad vos excitandos, nullam Conſtitutionem nomine meo ediderim, cum ad aures meas pervenerit, eſſe nonnullos bonos Sacerdotes, qui hoc meum conſilium non ſatis probent, illis hujus facti rationem reddendam judicavi &c.* Deinde difficile videtur hoc tempore, quo Eccleſiaſtica diſciplina quotidie conſeneſcit, & labefactatur, aliquam inveniri Diœceſim, cui opus non ſit ulla nova Conſtitutione, qua ſaltem antiquæ leges corroborentur, & quæ morum corruptela pene obſoleverunt, revireſcant.

LIBER II.

De his, qui Synodum Diœceſanam cogere poſſunt.

CAPUT I.

An Romanus Pontifex cogere poſſit Synodum Diœceſanam.

1 ROmanus Pontifex, qui, ut totidem verbis ad Leonem III. ſcribebat olim Theodorus Studita (*epiſt.*34. *lib.*1. *ex recenſ. Sirmondi tom.*5. *var.*) eſt omnium capitum Caput, atque univerſæ, quæ ſub cælo eſt, Chriſti Eccleſiæ Princeps, Moderator, & Paſtor; eſt etiam Patriarcha Occidentis, Primas Italiæ, Archiepiſcopus, & Metropolitanus Romanæ provinciæ, atque Epiſcopus Urbis Romæ, quod ſcite conſiderant Sirmondus *de regionibus, & Eccleſiis ſuburbicariis, Propemptici lib.*2. *cap.*10., *& in cenſura conjecturæ Anonymi diſſert.*2. *cap.*5., Morinus *exercit. Eccleſ. lib.*1. *exercit.*6. *& exercit.*13., Leo Allatius *de conſenſ. Eccleſ. Occident. & Orient. lib.*1. *cap.*8., Hallier *de ſacris Ordinat. art.*3. *pag.*723., Natalis Alexander *hiſtor. Eccleſiaſt. ad ſæculum* IV. *par.*2. *diſſert.* 20. *propoſit.*2., & paſſim alii. Porro Epiſcopatus Romanus, ac totius Catholicæ Eccleſiæ Præfectura, in præſenti rerum ordine non ſunt duæ diſtinctæ Sedes, neque duæ Dignitates, quæ fortuito in una copulentur Romani Pontificis perſona, quamvis, ſecundum ſe ſpectatæ, tales eſſe potuerint. Nam Petrus univerſalis Eccleſiæ Paſtor a Chriſto Domino renuntiatus potuiſſet utique, ea ſuprema totius Eccleſiæ Præfectura retenta, nullius particularis Eccleſiæ regimen capeſſere, ſicuti reipſa nullius ſpecialem adminiſtrationem ſuſcepit, primis aliquot a Chriſti Domini in Cælum Aſcenſione annis; potuiſſet Antiochenam Eccleſiam, quam deinde elegit, pluresque annos Epiſcopus gubernavit, perpetuo retinere; potuiſſet denique

nique Eccleſiam Romanam, ad quam poſtmodum ſuam tranſtulit Sedem, relinquere, alio ſe conferre, & alterius urbis peculiarem curam, ſeu Epiſcopatum aſſumere. At cum hæc, quæ fieri potuerunt, minime facta ſint; ſed Petrus ſuam Sedem Romæ fixerit, per annos viginti quinque firmiter retinuerit, & in ea Martyrio coronatus glorioſe obierit, ſive id evenerit ex Divino præcepto, ſeu expreſſa revelatione ipſi Petro ſpecialiter a Deo facta, ſive ex ſola voluntate Petri, licet divinitus inſpirata, inde factum eſt, ut ſupremi Pontificatus prærogativa ita inſita remanſerit Romanæ Sedi, ut qui in hac Petro ſuccedit, neceſſario ſuccedat in totius Eccleſiæ primatu, Petro, ejuſque legitimis Succeſſoribus a Chriſto collato, quemadmodum bene explicant Cardinalis Bellarminus *controverſ. tom.1. de Romano Pontifice lib.2. cap.12.*, Suarez *in defenſione Fidei adv. Anglicanæ ſectæ error. lib.1. cap.5. num.4., & lib.3. cap.13. num.12.*, Petrus de Marca *in differt.1. de ſingulari primatu Petri num. 20.*, Marcus Antonius Capellus *in diſput. 2. de de ſucceſſione Epiſcopi Romani in Pontificat. cap.4. num.* 207. Quamvis itaque poſſit in aliquo ſenſu dici, ſupremam Eccleſiæ monarchiam, jure tantum humano, eſſe annexam Sedi Romanæ; quia nimirum utriuſque unio, nexus, & alligatio ortum habuit ex facto Petri, attamen non videtur poſſe ſuſtineri illorum opinio, qui aſſeruerunt, præfatam annexionem ita eſſe de jure humano, ut poſſit ab Eccleſia diſſolvi, & una ab altera ſeparari; etenim poſito, quod Petrus ſuam Sedem ſtabiliter Romæ collocaverit, & Romanam regens Eccleſiam obierit, nullus, qui Epiſcopus Romanus non ſit, poteſt dici verus Petri Succeſſor, ac propterea nunquam ad eum referri poſſunt verba Chriſti Domini; *Paſce oves meas; Joan.21.*, quibus univerſalis Eccleſiæ curam Petro, ejuſque Succeſſoribus commiſit. Quare jure, ac merito ejuſmodi paucorum opinionem refellunt, & cenſura perſtringunt Melchior Canus *de locis Theologicis lib.6. cap.4.*, Gregorius de Valentia *de controv. Fidei lib.7. cap.12.*, aliique non pauci Theologi; non inde tamen, quod Romanus Pontifex inſitam ſibi habeat dignitatem, & prærogativam ſupremi capitis totius Eccleſiæ, conſequitur, omnia, quæ ab eo fiunt, fieri tanquam Eccleſiæ capite: ſiquidem aliquando operari poteſt, & reipſa operatur, non tanquam Chriſti Vicarius, ſed tanquam Patriarcha Occidentis, illa dumtaxat jura exercendo, quæ ceteris Patriarchis competunt; aliquando ſolam gerit perſonam vel Primatis Italiæ, vel Metropolitæ Romanæ Provinciæ; quandoque ſe tantum exhibet Epiſcopum urbis Romæ, ea unice peragendo, quæ cuilibet Epiſcopo in ſua diœceſi peragendi jus eſt; aliquando demum ſuam ſupremam explicat dignitatem, & tanquam totius Eccleſiæ Præſes, Moderator, & Princeps illam exercet poteſtatem & juriſdictionem, qua nonniſi ut Chriſti in terris Vicarius potitur. Quæ omnia optime, & ad rem perpendit Allatius *de perpetua conſenſione Eccleſiæ Occidentalis, atque Orientalis lib.1. cap.8.*, ubi hæc habet: *Communia ergo omnia habet ſummus Pontifex cum Epiſcopis ut Epiſcopus, cum Patriarchis ut Patriarcha, nec plus ipſi in eos facultatis eſt, quam cuicumque Epiſcopo in Epiſcopos, & Patriarchæ in Patriarchas. Uti tamen Chriſti Vicarius, & Poteſtas Apoſtolica, a Chriſto inſtituta eſt, ſummus Pontifex non tantum Epiſcopis & Patriarchis dignior eſt, ſed & in Epiſcopos, & Patriarchas auctoritatem habet, eos confirmans & promovens, &, ſi quando opus eſt, deponens, &, quod magis eſt, de novo, ſi placuerit, inſtituens, & ſupprimens inſtitutos.*

2 Neque, quod quis pro loco & tempore diverſas induat perſonas, & modo una, modo altera ex iis utatur poteſtatibus, quibus diverſo nomine præſtat, res eſt adeo nova & inuſitata, ut ab Heterodoxis irrideri queat: Etenim Agamemnon (exemplum eſt adhibitum a Cardinali Perronio *in replicatione ad Regem Angliæ lib.1. cap.30.*) Rex erat inter Græcos, auctoritatem habens ſupra ſui regni milites,

tes, æqualem illi, quam quilibet ex aliis Græciæ Regibus, inter ſe, & cum eo confœderatis obtinebat ſupra ſuos; ſed præterea Agamemnon erat ſupremus & univerſalis Dux omnium copiarum confœderatarum, & idcirco non tanquam Rex, ſed tanquam Dux imperabat univerſo exercitui, ac Regibus ipſis. Non abſimile eſt exemplum, quod deducit Sirmondus *in cit. Propent. lib.2. cap.10. col.237.* a Rege Galliæ, in cujus poteſtatem cum nunc redactæ ſint plures provinciæ, quas olim Duces, aut Comites ſub Regibus poſſidebant, eas ille nunc moderatur, & tanquam Rex, & tanquam Dux, aut Comes; ſed, etſi idem Princeps utramque perſonam, Ducis nimirum, ſeu Comitis, & Regis ſuſtineat, alia tamen Ducis, Comitiſve jure imperat, alia Regis. Aliud etiam, & magis obvium exemplum affert idem Sirmondus *in cit. cenſura conjecturæ Anonymi cap.8. col.47.*, Imperatoris videlicet exercitus, qui peculiarem pariter cohortis cujuſpiam, vel alæ Præfecturam gerat. Atque utrobique concludit Sirmondus, quod, cum Romanus Antiſtes omnes Epiſcoporum gradus & titulos complectatur, & in eo omnium inferiorum jura ſimul ſocientur, optime poſſit, modo unum, modo alterum ex his juribus explicare, & quædam gerere, in una urbis parœcia, veluti Urbis Epiſcopus; quædam in Romana provincia, uti Metropolitanus; aliqua in tota Italia, tanquam Primas; aliqua in Occidente, veluti Patriarcha; aliqua in univerſa Eccleſia, ut Papa, & ſummus Pontifex.

3 Quibus præmiſſis, nemo dubitare poteſt, quin Romanus Pontifex, veluti Urbis Romæ Epiſcopus, poſſit ſuam Diœceſanam Synodum cogere, ſine ulla ſupremæ ſuæ dignitatis imminutione: An autem unquam illam coegerit, reſtat inveſtigandum, atque idem inquirendum de Conciliis Provincialibus.

CAPUT II.

Jus Romani Pontificis congregandi Synodum, tam Provincialem, quam Diœceſanam explicatur, & confirmatur.

1 CUm Romanus Pontifex in ſua provincia, cujus eſt Archiepiſcopus & Metropolitanus, omnia jura habeat, quæ ceteris Metropolitanis ſunt communia, poterit profecto ejuſdem provinciæ Epiſcopos ad Concilium convocare. Neque ab hoc convocando, ex eo impediri valet, quod nonnulli opponunt, Romanæ nimirum provinciæ limites eſſe ita incertos, ut impoſſibile ſit dignoſcere, quinam Epiſcopi ſint ad Provinciale Concilium convocandi. Quantum enim, qui hæc jactitant, a veritate aberrent, ex ſequentibus palam fiet.

2 Jacobus Gothofredus anno 1618. Francofurti edidit abſque Auctoris nomine librum inſcriptum: *De ſuburbicariis regionibus, & Eccleſiis, ſeu de Præfectura, & Epiſcopi urbis Romæ diœceſi conjectura*, in qua totis viribus probare conatus eſt, diœceſim Papæ, uti Metropolitæ, & Epiſcopi Romani (hæc enim duo, ut obſervavit mox citandus Sirmondus, Gothofredus confundit) non extendi ultra centeſimum ab Urbe lapidem, quo fere modo Præfecti Urbis juriſdictio intra dictos fines continebatur, juxta Textum *in l.1. ff. de officio Præfecti Urbis*, Huic libro alios poſtea addidit in idem argumentum, cum Gothofredus ipſe, tum qui in eius ſubſidium quaſi ſuccenturiatus advenit, Claudius Salmaſius, qui Heidelbergæ in Juriſprudentiæ ſchola Dionyſium Gothofredum Jacobi patrem, Magiſtrum habuerat. Ex eo tempore hæc de ſuburbicariis Eccleſiis quæſtio celeberrima facta eſt, de qua Hieronymus Aleander junior *in lib. de ſuburbicar. region. & diœc. Epiſc. Roman.*, Marcus Antonius Capellus *in diſput. de ſummo Pontificatu, & region. ſuburbicar. cap.5.*, Jacobus Gutherus *in ſpecula de Eccleſ. ſuburbicar.*, Joannes Dartis *in opuſc. de ſuburbicar. Eccleſ.*, Joannes Morinus *differt. Eccleſ. lib.1. differt.30.*, De Marca *de concord. Sacerd., & Imper. lib.1. cap.3.*

cap.3., Henricus Valeſius *in obſervat. ad Socrat.,& Sozom.*, Chriſtianus Lupus *in not. ad* VI. *Canon. Nicænum*, Leo Allatius *de Eccleſ. Occid., & Orient. perpet. conſenſ. lib.1. cap.2. §.4.*, Schelſtrat *antiquit. Eccleſ. tom. 2. diſſert. 6. cap.2.*, Pagius *ad ann. 325.*, atque ante hos omnes plura in hanc rem diſputaverat Cardinalis Perronius *in replicatione contra Jacobum I. Angliæ Regem lib.1.cap.33.*; ſed præ ceteris hanc quæſtionem egregie verſavit, & Gothofredo & Salmaſio ſe ſtrenue oppoſuit Jacobus Sirmondus, a quo primum contra Gothofredum edita eſt, *Cenſura conjecturæ anonymi Scriptoris, de ſuburbicariis regionibus & Eccleſiis* deinde adverſum eumdem, ac Salmaſium, qui Pariſios cogitabat, evulgata *Adventoria Cauſidico Divionenſi adverſus Amici ad Amicum epiſtola, de ſuburbicariis regionibus, & Eccleſiis, cum cenſura vindiciarum conjecturæ alterius Anonymi*, denique libellus exaratus, quem inſcripſit *Propempticum*. His in libris Sirmondus demonſtrat, vana eſſe commenta, quæ de ſuburbicariarum regionum etymo ac notione, deque earumdem numero & ſitu Adverſarii jactitant; nequaquam illas ſic vocatas oſtendens, quod ſuburbanæ forent, aut quod intra centeſimum ab Urbe lapidem conſiſterent, ſed qu a ſuberant Urbico Magiſtratui, ſeu Urbis Vicario, non autem Præfecto, cujus poteſtas non excedebat territorii fines, & anguſtioribus etiam, quam centeſimi terminis, claudebatur. Quinimmo Emmanuel a Schelſtrate *loc. cit.*, Pagius *ad ann. 325. num 34.*, Carolus a S. Paulo *in ſua Geographia ſacra*, aliique paſſim conſiderantes ſextum Canonem Nicænum, ſeu verius explicationem, quam ei adjecit Rufinus, quæ huic controverſiæ potiſſimam occaſionem præbuit, ubi enim Canon Nicænus habet: *Antiqua conſuetudo ſervetur per Ægyptum, Lybium, & Pentapolim; itaut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, quia & Urbis Romæ Epiſcopo parilis mos eſt*; legit Rufinus, *ut apud Alexandriam, & in Urbe Roma vetuſta conſuetudo ſervetur, ut ille Ægypti, vel hic ſuburbicariarum Eccleſiarum ſolicitudinem gerat*; hæc inquam, conſiderantes, non immerito exiſtimant nomine *ſuburbicariarum Eccleſiarum*, quarum ſpecialem ſolicitudinem habet Romanus Pontifex, non ſolam intelligi provinciam Romanam, ſed omnes comprehendi Occidentis regiones, quæ Romano Pontifici, tanquam Patriarchæ parebant: Siquidem Concilium Nicænum, & Rufinum non de Metropolitico, ſed de Patriarchico jure loqui, ex contextu liquet; atque exinde conficiunt, ſuburbicarias regiones, de quibus Rufinus, non ſolum intra centeſimum ab Urbe lapidem non eſſe concluſas, ſed ad univerſum porrigi Occidentem. Præterea cum Gothofredus & Salmaſius principii loco ſtatuerint, quod Eccleſiæ, & diœceſes perpetuo & conſtanter civilium Magiſtratuum formam ſint imitatæ, atque inde intulerint Romani Antiſtitis diœceſim non fuiſſe extenſam ultra fines Romanæ Præfecturæ, illud falſum eſſe probavit Sirmondus, & poſt Sirmondum, inter ceteros eximie demonſtravit Benedictus Bacchinius *in diſſert. de Eccleſiaſticæ Hierarchiæ originibus*: Cum enim alia ſit rerum ſæcularium ratio, alia Divinarum, ſicuti ad Marcianum Auguſtum ſcripſit Leo Magnus *epiſt. 78. al. 54. cap. 3.*, Romanus Antiſtes, fretus poteſtate ſibi a Chriſto Domino tradita, & ante & poſt inſtitutam Urbanam Præfecturam, ſuam juriſdictionem libere exercuit, nulla illius habita ratione, quod etiam bene perpendit Leo Allatius *cit. lib. 1. cap. 2.* Atque ita ei dimicationi cum Salmaſio & Gothofredo finis eſt impoſitus, ut *jam nemo ſit inter Eruditos*, inquit laudatus Valeſius, *qui non Sirmondi ſententiam ambabus, quod ajunt, ulnis amplectatur*.

3 Verum licet Romana provincia non fuerit unquam adeo anguſtis limitibus coarctata, ſicuti Gothofredus & Salmaſius contenderunt, non tamen iiſdem ſemper terminis eſt definita, ſed ejus amplitudo modo major, modo minor extitit,

titit. Et primò quidem, quidquid ſit de tribus prioribus ſæculis, quibus nullum in Italia, ſive etiam in Occidente, fuiſſe Metropolitanum præter Romanum, opinantur cit. Bacchinus *part. 2. num. 10.*, & Rubeus *in monum. Eccleſ. Aquilejen. c. 19.*, certum eſſe videtur, quod ſæculo IV. ex ſeptemdecim Italiæ regionibus, ſaltem decem ſubeſſent Metropolitico juri Romani Pontificis, & aliæ ſeptem Archiepiſcopo Mediolanenſi parerent; quinimmo, ſi fides habenda ſit Joſepho Cantelio *in Metropolitanarum urbium hiſt. civil. & Eccleſiaſt. part. 2. differt. 6. cap. 4.* Romana provincia duodecim Italiæ regiones per id tempus complectebatur. Cum autem dignitatem Metropolitanam aſſecutæ ſunt Aquilejenſis, & Ravennatenſis Eccleſiæ, quod primæ in fine ejuſdem ſæculi IV., alteri ſæculo V. contigiſſe, iidem Bacchinius & Rubeus exiſtimant, alia ſucceſſit Italiæ regionum diviſio: Aquilejenſi aſſignatæ ſunt Venetiæ, & Iſtria; Ravennatenſi Flaminia, & Æmilia; ceteris ſubjectis, ut antea, permanetibus aut Mediolanenſi, aut Romano Metropolitæ, quemadmodum probat Carolus a S. Paulo *in cit. Geographia ſacra*. Labente ſæculo XI. Urbanus II. erecta Piſana Sede in Metropolim, Romanæ provinciæ amplitudinem, jam multum imminutam, arctioribus adhuc limitibus conſtrinxit: Quare Innocentius III., qui in ſæculi inſequentis fine Romanam Sedem adeptus eſt, *in cap. Sua nobis, de offic. Vicarii* Romanam Provinciam inter Capuanam, & Piſanam ſitam dixit. In antiquo codice Vaticano a Baronio prolato *ad ann.* 1057., cui ſimilem Carolus a S. Paulo ſe reperiſſe teſtatur in bibliotheca Thuanæa, deſcribitur provincia Romana, intra quam, præter ſeptem Epiſcopos Cardinales, dictos *Collaterales*, quia Pontifici in Urbe ſemper aſtant, numerantur Epiſcopi amplius ſexaginta, qui Suffraganei erant Romani Pontificis, nulli alii Archiepiſcopo ſubjecti, atque in hoc albo locum habent Lunenſis, & Ariminenſis, quorum Sedes, ut ceteras omittamus, ducentis fere paſſuum millibus Roma diſtant. Sed aliæ poſtmodum ſecutæ ſunt diſtractiones Romanæ provinciæ: Martinus V. Florentinam; Pius II. Senenſem; Pius IV. Urbinatenſem; Sixtus V. Firmanam; Gregorius XIII. Bononienſem Eccleſias, in Metropoles erexere. Quocirca Romana provincia, etſi etiam hodie, juxta laudatam Decretalem Innocentii III., ſita dicatur inter Piſanam, & Capuanam, non tamen abſolute conflatur ex omnibus omnino Epiſcopis intra utramque exiſtentibus, ſed ex illis dumtaxat conſtituitur, qui & exiſtunt inter Capuanæ, & Piſanæ provinciæ limites, & nulli Archiepiſcopo ſubjecti ſunt; ac proinde, cum Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 2. de refor.* decreviſſet. *Ut Epiſcopi, qui nulli Archiepiſcopo ſubjiciuntur, aliquem vicinum Metropolitanum ſemel eligant, in cujus Synodo Provinciali cum aliis intereſſe debeant*, Sacra Congregatio ejuſdem Concilii interpres, die ultima Julii 1585. declaravit ſub hoc decreto non comprehendi Epiſcopos provinciæ Romanæ, quoniam iſti immediate ſubjiciuntur Papæ, tanquam eorum Archiepiſcopo & Metropolitano. Idemque iterum ſtatutum fuit in Congregatione habita coram ſan. mem. Benedicto XIII. die 28. Martii 1725. Aut enim ejuſmodi Epiſcopi, qui Eccleſias regunt inter provinciam Capuanam, & Piſanam, fuerunt auctoritate Papæ divulſi a provincia Romana, & adſcripti inter Suffraganeos alicujus Archiepiſcopi; & tunc, ſine ulla dubitatione, hujus Provinciali Concilio intereſſe debent; aut adhuc perſeverant ſoluti a cujuslibet Archiepiſcopi juriſdictione & imperio, & tunc cenſentur Suffraganei Papæ, ejuſque Metropolitico juri immediate ſubduntur.

4 Quæ hactenus diximus, perſpicuos & manifeſtos reddunt, ſi non antiquos, ſaltem recentiores fines Romanæ provinciæ, & deſignant ac indigitant quodammodo Epiſcopos Suffraganeos ſummi Pontificis, quem propterea nemo poterit re-

morari a Synodo Provinciali, quando ei libuerit, celebranda, ſub hoc frivolo prætextu, quod certo definiri nequeat, quinam Epiſcopi ſint ad eam convocandi.

5 Examinandum nunc ſupereſt, an Romanus Pontifex, ſolam gerens perſonam Archiepiſcopi & Metropolitæ, Concilium mere Provinciale unquam coegerit. Plerique Eruditi opinantur, ex Romanis Conciliis, quorum, præter quinque Lateranenſia Generalia, numerantur novem ſupra centum, nullum omnino fuiſſe mere Provinciale, ob admixtionem ſcilicet, & interventum aliorum Epiſcoporum, qui ad Romanam provinciam non pertinebant. Alii exadverſo arbitrantur, aliqua ex illis inter vere Provincialia eſſe recenſenda; nam, etſi iiſdem nonnulli adfuerint exteri Epiſcopi, adeo tamen exiguus fuit iſtorum numerus, ut credere fas ſit, eos non acceſſiſſe vocatos, ſed, cum fortuito Romæ reperirentur, honoris cauſa fuiſſe ad Concilium admiſſos: ejuſmodi inter cetera fuiſſe Concilium illud Romanum a Bonifacio IV. circa annum 610. coactum, cui interfuit Mellitus Epiſcopus Londinenſis, diſcimus ex Beda *lib. 2. cap. 4.* apud Spelmannum *Concil. Britan. tom. 1. pag. 129.* hæc narrante: *His temporibus venit Mellitus Londoniæ Epiſcopus Romam, de neceſſariis Eccleſiæ Anglorum cauſis, cum Apoſtolico Papa Bonifacio tractaturus. Et cum idem Papa Reverendiſſimus cogeret Synodum Epiſcoporum Italiæ, de vita Monachorum, & quiete ordinaturus, & ipſe Mellitus inter eos aſſedit.* Nec diſſimile fuiſſe credimus Concilium in Baſilica S. Petri a Gregorio II. anno 721. celebratum, in cujus Actis ſubſcripti apparent viginti duo Epiſcopi, quorum duo tantum, aut tres non erant de provincia Romana.

6 Verum, quidquid ſit de aliis, indubitatum eſt, vere proprie & ſtricte Provinciale fuiſſe Concilium a ſan. mem. Benedicto XIII. habitum in Baſilica Lateranenſi anno 1725., cui Nos interfuimus uti Doctor in Decretis, ſeu Canoniſta: in illius quippe indictione Pontifex decretum commemorat Concilii Tridentini de Synodis Provincialibus, a ſingulis Metropolitanis quolibet triennio cogendis; additque, ſe huic decreto obtemperaſſe, pluresque Synodos Provinciales habuiſſe, quamdiu in ſua Metropolitana Eccleſia Beneventana reſederat; & ad ſupremum Pontificatum evectum, velle hanc Epiſcopalis muneris partem obire, ut primæ Sedis exemplo, cunctis Eccleſiæ Paſtoribus quid ab ipſis agendum foret, proponeret. Accedit ad illud dumtaxat vocatos fuiſſe *Epiſcopos, in ſpeciali Romana provincia conſtitutos, videlicet inter Capuanam provinciam, & Piſanam, Archiepiſcopos Suffraganeis carentes, Epiſcopos Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectos, & Abbates nullius diœceſis juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, qui alias ſibi Metropolitanum, cujus Provinciali Concilio intereſſent, ad formam Tridentini non elegerunt;* ac ſingulis denuntiatum fuit, ut ad Concilium accederent, *ſuarum Eccleſiarum neceſſitates propoſituri*. Hæc autem omnia, quæ totidem verbis leguntur in litteris indictionis Concilii, aperte conficiunt, Concilium, de quo eſt ſermo, eſſe Provincialibus accenſendum. Et, quamvis præter Epiſcopos, adfuerint etiam S. R. E. Cardinales, quorum interventus dubitationem nonnullis injecit, ne idcirco Provinciale dici non poſſet; rectius tamen aliis viſum eſt, non propterea eſſe delendum e Provincialium albo; Cardinales ſiquidem admiſſi fuerunt, veluti Capitulum Papæ, atque ut eorum præſentia auguſtior redderetur conſeſſus, & Pontificia majeſtas conſueto comitatu emineret. In hac ſententia fuerunt ſacræ Urbis Congregationes, quæ excitatis controverſiis quoad obligationem ſervandi præfati Concilii decreta, ſemper reſponderunt, hæc extra Romanam provinciam vires non obtinere; quod utique non dixiſſent, ſi illud non reputaſſent mere Provinciale.

7 Sed

7 Sed &, an aliquando Synodus Diœceſana ſit a Romano Pontifice coacta, altera quæſtio eſt, quæ tamen paucis abſolvitur. Antiquis Eccleſiæ temporibus, conſueviſſe ſummos Pontifices Romanum Clerum coram ſe congregare, ut omnium conſilio audito, de re aliqua gravi deliberarent, ex iis liquet, quæ *lib. 1. cap. 1. num. 3.* enarravimus: ita enim ſe geſſiſſe, legimus, Cornelium Papam in cauſa Maximi, Urbani, & Sidonii; atque Siricium in cauſa Joviniani, & ſociorum, ſicuti *ibidem, & num. 6.* ex utriuſque Pontificis epiſtolis retulimus. In Synodum pariter conveniſſe univerſum Romanum Clerum, ut reſponderet S. Cypriano, a quo, vacante Romana Sede per obitum Fabiani Papæ, veluti primæ Sedis Clerus, monitus fuerat de inſolentia Lapſorum, qui nulla licet functi pœnitentia, & veniam & communionem audacter expoſcebant, ipſemet Clerus teſtatur ſuis ad eumdem Cyprianum epiſtolis, quæ *inter Epiſtolas Cypriani ſunt 30. & 31.*; quamvis ut vera fateamur, ea Synodus non poſſit dici mere Diœceſana, quoniam ab ipſomet Romano Clero plures Epiſcopi fuerunt ad eam arceſſiti, uti in ſecunda ex præfatis epiſtolis narratur. Poſteriori Eccleſiæ ævo, ſeu in tabulis Eccleſiaſticis mediæ ætatis, vix ulla occurrit mentio habiti cœtus omnium Clericorum ſolius Romanæ Eccleſiæ; quod fortaſſe, vel ideo evenit, quia frequentius tunc Romæ fieri cœperunt Concilia Epiſcoporum, in quibus ſummi Pontifices, etiam ſpecialia Romanæ diœceſis negotia tractare & expedire poterant; vel quia, nimium aucto Romani Cleri numero, iidem Pontifices ſatius duxerunt ſolos Cardinales ad conſilium adhibere. Illud certo affirmare poſſumus, poſtremis hiſce temporibus nullam inveniri Synodum Diœceſanam a Romanis Pontificibus coram ſe coactam: Utrum autem illam coegerint, opera ſui in Urbe Vicarii, mox inquiremus.

CAPUT III.
De Cardinali Urbis Vicario.

1 NON eſt hic ſermo de Cardinali Vicario, qui Pontificis vices in Urbe gerat, cum ampliſſima juriſdictione & poteſtate, tum quoad ſecularia, tum quoad Eccleſiaſtica, quales fuerunt, quos iidem Pontifices, cum Avenione reſiderent, Romanæ Urbis præficiebant regimini, & qualis pariter fuit Cardinalis Inicus Aualos, quem Clemens VIII. Ferrariam ſecedens, ſui Vicarium Romæ reliquit, uti legitur in ejuſdem Clementis Conſtitutione 53. *Bullar. Roman. tom. 3.*; hi ſiquidem Legati potius de Latere, quam Vicarii Papæ ſpeciem præſeferebant: neque loquimur de Cardinali Vicario, qui ita olim conſtituebatur, ut, non præſente, ſed abſente dumtaxat Romano Pontifice, Epiſcopalia munia in Urbe exerceret, de quo Auctor anonymus antiquæ chronicæ Normanniæ (*tom. 2. Scriptorum antiquorum Hiſt. Normanniæ edit. ab Andrea Ducheſnio Pariſ. 1619.*) *pag.* 988. hæc habet *ad ann.* 1151. *Succeſſit ei*, ſcilicet Eugenio III., *Conradus Sabinenſis Epiſcopus, Apoſtolicæ Sedis in Urbe dumtaxat in agendis Epiſcopalibus, dum Papa deeſt, ex antiqua conſuetudine pro dignitate loci ſui Vicarius, qui erat natione Romanus, vir grandævus, & apud Romanos auctoritate præclarus, exinde vocatus Anaſtaſius IV.* Sed agitur de Cardinali Vicario, qui eſt Ordinarius in Urbe, ibique repræſentat perſonam Papæ, non tanquam Papæ, ſed tanquam Epiſcopi Romani, cum plena juriſdictione Epiſcopali, exercenda tam abſente, quam præſente Papa, juxta ea, quæ cumulantur *deciſ. 61. poſt coll. legal. Bondeni*, adnotavitque Cardinalis de Luca *de juriſdictione diſc. 34. num.* 10.

2 Hujus Cardinalis Vicarii juriſdictio protenditur quidem uſque ad quadrageſimum ab Urbe lapidem, ſicuti adnotavit Gonzalez *in cap. Sua nobis num. 6.*

Digitized by Google

de offic. Vicar., non tamen complectitur loca, intra eumdem circuitum exiſtentia, quæ ſint alteri ſubjecta Epiſcopo, puta Tuſculano, vel Nepeſino, uti proſequitur Anaſtaſius Germonius *de indultis Cardinalium §. Tibi quoad vixeris numer.* 80., *& ſeqq.*: Et quamvis ex Conſtitutione Alexandri VII., quam exornat Romualdus Hoborante *in praxi Secretariæ Tribunalis Cardinalis Urbis Vicarii cap.6. not.* 1., ſex Cardinales Epiſcopi ſuburbicarii, Oſtienſis nimirum, Portuenſis, Sabinenſis, Tuſculanus, Albanenſis, & Prænestinus, niſi proprium Epiſcopum Suffraganeum in ſua quiſque Diœceſi habeant, aut in ea commorantes, Ordines per ſemetipſos conferant, ad ſolum Cardinalem Urbis Vicarium dimittere poſſint ſuos Subditos ſive ſacris, ſive minoribus initiandos Ordinibus: non propterea tamen Cardinalis Vicarius ullum ſibi vindicare poteſt ordinariæ juriſdictionis exercitium in præfatis ſuburbicariis Diœceſibus, quod Nos poſt Noſtrum ad Petri Cathedram aſcenſum declaravimus, *Conſtitut.*, quæ incipit *Romanæ Curiæ §.* 21. *noſtri Bullar. tom.* 1. *pag.* 467. Quamobrem etſi juriſdictio Cardinalis Vicarii ad quadraginta ab Urbe milliaria dicatur extendi, detractis tamen finitimis Diœceſibus, & ſpectato exiguo numero Eccleſiarum, Hominumque extra Urbem exiſtentium, qui eidem ſubduntur, videtur potius intra unius Urbis mœnia concluſa, juxta Decretalem Innocentii III. *in citat. cap. Sua nobis: Quoniam juriſdictio Vicarii, quem Romanus Pontifex in Urbe reliquit, non extenditur extra illam, niſi ei ſpecialiter ſit conceſſum*. Specialiter autem eſt illi conceſſum, ut Fratribus Ordin. Min. Capuccinorum Capellani miniſterium exercentibus in Pontificiis triremibus facultatem impertiri valeat excipiendi confeſſiones remigum, aliorumque in triremibus continuo degentium, modo illas excipiant in ipſis triremibus, aut in portu Centumcellarum, vel in receptaculo, vulgo *Darſena*, atque in hoſpitio in Darſena exiſtente, non vero intra civitatem Centumcellarum ad Diœceſim Viterbienſem pertinentem, abſque Epiſcopi Viterbienſis approbatione, quod totidem fere verbis deciſum fuit a Sacra Congregatione Concilii 18. Aprilis 1722., cui Nos, ejuſdem Secretarii munus tunc obeuntibus, ad petitionem Epiſcopi Viterbienſis, hoc negocium ſedulo examinandum propoſuimus, ſicuti videre eſt *in Theſaur. Reſolut. tom.* 2. *pag.* 103., 147., *&* 158.

3 At nihilominus Cardinalis in Urbe Vicarius pluribus eſt inſtructus prærogativis, quibus aliis præſtat Epiſcoporum Vicariis, atque inter ceteras hac etiam potitur, ut poſſit pro libito Romani Cleri Diœceſanam Synodum indicere & celebrare, quod aliis Vicariis, ſine ſpeciali Epiſcopi mandato, non licere, infra oſtendetur: Id enim juris illi expreſſe concedi conſueviſſe, cum a Papa in Adminiſtrum aſſumitur, tradit Cohell. *in notitia Cardinalatus cap.* 55. *§. Poſſunt*, & decretum eſt in Conſtitutione Pauli III. 36. *§.* 10. *Bullar. tom.* 1., ubi ordinariis facultatibus Cardinalis in Urbe Vicarii hæc quoque accenſetur: *Synodum in Romano Clero pro correctione malorum morum, & pro neceſſitate, juxta temporum opportunitates in Clero occurrentes, ubi & quando libuerit, celebrandi, congregandi &c.*

4 Licet autem, quam diximus, poteſtate raro admodum Cardinales Vicarii uſi fuerint, aliqua nihilominus celebratæ ab illis Synodi Diœceſanæ exempla comperimus. In codice Caſanatenſis Bibliothecæ *litt. G. v.* 1. quædam extant antiqua Statuta Cleri Romani, quæ condita dicuntur ab univerſo Clero Romano, in Eccleſia *Monaſterii Dominæ Roſæ* anno 1384. congregato, juſſu Stephani Cardinalis Tituli Sancti Marcelli Summi Pontificis in Urbe, ejuſque ſuburbiis & diſtrictu Vicarii Generalis, eademque Statuta iterum examinata & approbata dicuntur anno 1392. a Joanne Abbate Monaſterii Sancti Pauli de Urbe Vicario Ge-

Generali Bonifacii IX. Aliæ inſuper in eodem codice extant Conſtitutiones, a Franciſco de Padua Epiſcopo Feltrenſi, Vicario Generali in ſpiritualibus Pii Papæ II. anno 1461. editæ & promulgatæ in Eccleſia Sancti Euſtachii, poſt ſolemniter decantatam Miſſam de Spiritu Sancto, & cum aſſenſu univerſi Romani Cleri ibidem ſynodaliter congregati. Quaproter, ſive conſiderentur ipſæ Conſtitutiones, quæ morum reformationem reſpiciunt, ſive ratio habeatur ritus, & ſolemnitatis, qua conditæ ſunt, nihil in illis deſideratur, ne in vera Synodo Diœceſana factæ dicantur.

5 Præter iſtas duas, nullam aliam invenimus Synodum, a Cardinali in Urbe Vicario habitam: vidimus nonnulla Statuta a Joanne Garzia Cardinali Millino Urbis Vicario, aliaque a Gaſpare Cardinali Carpineo, tempore Clementis XI. pariter Vicario, condita; ſed, cum neque hæc, neque illa facta fuerint in Cleri congregatione, neutra Conſtitutionum Synodalium nomen poſſunt ſibi uſurpare.

6 Ne vero quiſpiam ex tam diuturna omiſſione Synodi Diœceſanæ, occaſionem arripiat obloquendi de Romanis Pontificibus, quaſi ipſi illas contemnant Synodos, quarum coactionem Tridentinum præcepit, & utilitatem ipſimet aliis proponunt, & deprædicant; duo conſiderare oportet. Primo, totam fere Diœceſim Romanam (ut paulo ante prænotavimus) unius Urbis mœnibus concludi, atque idcirco & Pontifex, & Cardinalis Vicarius, una veluti converſione oculorum, omnes ſuæ Diœceſis Parochos, Presbyteros, ceteroſque de Clero intueri, ac qualibet hora eorum quemlibet ad ſe arceſſere poſſunt; atque his viciſſim, cum opus fuerit, ſemper ad Pontificem, ejuſve Vicarium patet aditus; quod non contingit in aliis Diœceſibus, quæ plerunque ex Eccleſiis, locis, & oppidis conſtantur, inter ſe, & a civitate, ubi Epiſcopus reſidet, longe diſſitis: unde hæc appoſite cadit reſponſum, quod in re diverſa dedit Innocentius I. (*ex receuſ. Petri Couſtant. col.* 860. *n.* 8.) Decentio Eugubino Epiſcopo ſciſcitanti, cur aliis non liceret, quod Romæ fiebat, inquiens: *De fermento, quod die Dominica per Titulos mittimus, ſuperflue Nos conſulere voluiſti, cum omnes Eccleſiæ Noſtræ intra civitatem ſint conſtitutæ*.

7 Alterum advertendum eſt: Plures eſſe in Urbe Cardinalium Congregationes, a Sixto V. *Conſtitutione* 74. inſtitutas, in quibus etiam, quæ in dies occurrunt Romæ, Eccleſiaſtica negocia ſæpius pertractantur, atque exortæ inter Clerum controverſiæ dirimuntur: Ex quo efficitur, ut Synodi omiſſio Eccleſiaſticæ Urbis diſciplinæ nullum irroget damnum: quidquid enim pro reformandis populi, & Cleri moribus difficilius & tardius obtineret a Synodo, facilius & celerius præſtatur, aut immediate a Summo Pontifice, aut a Cardinalium Congregationibus.

8 Eadem eſt ratio, cur intermiſſi nunc fuerint frequentes illi Epiſcoporum conventus, qui olim Romæ habebantur: ad hos quippe potiſſimum vocabantur Epiſcopi Italiæ, quorum conſilio & opera Summi Pontifices in gravioribus Eccleſiæ negotiis definiendis utebantur; at, poſtquam in illorum locum ſuffecti ſunt Cardinales, quos Romani Pontifices in proprior & ſtabiles conſiliarios ſibi ſpecialiter adſciverunt, ſuperfluum viſum eſt, tam ſæpe Epiſcopos a ſuis Sedibus divellere, atque ad Urbem vocare; præcipue vero, cum inter Cardinales ſex adſint Epiſcopi ſuburbicarii, quidquid a Pontifice in eorum conſeſſu, auditoque eorumdem ſuffragio decernitur, non immerito videri poteſt, in quadam veluti Epiſcoporum Synodo definitum. De qua re, videri poſſunt Cardinalis Bellarminus *controverſ. tom.* 1. *de Clericis libr.* 1. *cap.* 16. Petrus de Marca *de concordia Sacerdotii, & Imperii lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 8. Schelſtrat *antiquit. Eccleſ. tom.* 2. *diſſert.* 6. *cap.* 4. *art.* 3. *n.* 15.

CAP.

CAPUT IV.

De Archiepiſcopo.

1 QUI Metropolitanus eſt provinciæ, idem Epiſcopus eſt ſuæ civitatis; & qui Primas eſt Diœceſis, ſumpta hic Diœceſi pro plurium provinciarum tractu, ſicuti accipitur *in leg. unic. cap. Ut omnes Judices*; idem eſt Metropolitanus ſuæ provinciæ, & ſuæ item civitatis Epiſcopus: ſunt enim inter ſe ita gradus hi comparati, ut ſuperior ſemper inferiorem complectatur, uti bene animadvertit Sirmondus *in citat. cenſura Anonymi de Eccleſ. ſuburbicar. diſſert. 2. cap. 5.*

2 Atque hinc fit; ut, qui Metropolitanus eſt, non ſolum cogere poſſit Synodum Provincialem cum ſuis Suffraganeis, ut conſulat provinciæ, ſed etiam Diœceſanam cum ſuis Presbyteris, ut ſuo proſpiciat Epiſcopatui. Utque a ceteris proferendis abſtineamus exemplis, adhuc extant Concilia Provincialia, & Diœceſana S. Caroli Borromæi Archiepiſcopi Mediolanenſis, Concilia Provincialia, & Diœceſana S. Thuribii Archiepiſcopi Limani. Concilia Provincialia, & Diœceſana ſan. mem. Benedicti XIII. Archiepiſcopi Beneventani.

3 Hæc obvia ſunt, nec quidquam difficultatis habent; unum tamen hic in quæſtionem venit. Aliqui ſunt in Italia Archiepiſcopi, unicum habentes Suffraganeum, Theatinus videlicet, Brunduſinus, Coſentinus, & Sipontinus: aliqui Suffraganeis omnino carentes, Roſſanenſis nimirum, Lancianenſis, Lucenſis, & Ferrarienſis; & de his poſtremis dubitatur, an, ſi Synodum cogant, cui, præter Parochos, alioſque ſuæ Diœceſis Presbyteros, interſint etiam Præpoſiti, & Abbates habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ejuſmodi Synodus dicenda ſit Diœceſana, an Provincialis.

4 Plurimorum menti inſederat hæc olim opinio, quod Provincialis & diceretur, & eſſet. Cumque Triventinus Epiſcopus anno 1584., morem gerens ſuperius relato decreto Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 2. de reform.* elegiſſet Archiepiſcopum Lancianenſem, cujus Provinciali Synodo intereſſet, & anno 1693 excitata fuiſſet controverſia, an præfata electio jamdiu facta ſuſtineretur; Sacra Congregatio Concilii cenſuit, ſuſtineri, ea potiſſimum de cauſa, quod Archiepiſcopus Lancianenſis, etſi Suffraganeis, careret, habebat tamen intra ſuam provinciam Præpoſitum Atillæ, alioſque Abbates *Nullius*, cum quibus poterat Provinciale Concilium celebrare, quod fuſe narrat Cardinalis Petra ad *Conſtit. Apoſt. tom. 1. n 32. pag. 471.*

5 Sed aliter res ſe habuit, cum eadem quæſtio in Concilio Romano ſub Benedicto XIII. anno 1815. fuit inſtaurata. Archiepiſcopis Lancianenſi, & Roſſanenſi, jus ſibi aſſerentibus celebrandi verum Concilium Provinciale, quamvis Suffraganeis careant, atque ideo contendentibus, integrum eſſe Epiſcopis nulli Archiepiſcopo ſubjectis alterum eorum eligere, cujus Provinciali adſint Concilio, ſtrenue ſe oppoſuit Franciſcus Maria Pitonius, alter ex Doctoribus in Decretis, ſeu Canoniſta Concilii, elucubrata diſſertatione oſtendens; Archiepiſcopos nullos habentes Suffraganeos non poſſe cum veritate & proprietate ſermonis dici abſolute Archiepiſcopos, & Metropolitanos, ſed tales dumtaxat appellari, cum hac reſtrictione, mere ſcilicet honoris, ſeu honorarios, & ex privilegio Apoſtolico, juxta Textum *in can. Scitote num. 6. quæſt. 3.*, ex quo intulit, menti Tridentini neutiquam ſatisfieri ab Epiſcopis, qui, cum nulli ſubjiciantur Archiepiſcopo, præfatos Archiepiſcopos eligunt, quorum Provinciali interſint Synodo; Nulla quippe Synodus, ab iis celebrata, etiam cum interventu Abbatum fruentium juriſdictione quaſi Epiſcopali cum territorio ſeparato, erit ve-

re

re Provincialis, ſed tantum Diœceſana. Hæc Pitonii ratiocinatio viſa eſt Nobis ſolidis innixa fundamentis: Etenim novum non eſt, ut quiſpiam, ex privilegio, exornetur titulo Archiepiſcopi, & Metropolitani, quin tamen, præter nominis atque honoris prærogativam, ullum conſequatur jus proprium veri Archiepiſcopi, & Metropolitani. Ejuſmodi privilegio Patres Nicæni donarunt Epiſcopum Eliæ, ſeu Hieroſolymæ, cui *can. 7.*, juxta verſionem Dionyſii Exigui, contulerunt quoddam jus Metropoliticum, ſed meri honoris. Nam, licet ille ſubjectus remaneret Epiſcopo Cæſareæ, attamen voluerunt Patres Nicæni, ut locum haberet ceteris provinciæ Epiſcopis ſuperiorem. Eadem honoris prærogativa a Concilio Chalcedonenſi inſigniti fuere Epiſcopus ejuſdem civitatis Chalcedonenſis *act. 6.*, & Epiſcopus Nicænus *act. 13.*, quos Metropolitanos dici voluit, *nomine tantum*, & præponendos ſtatuit ceteris Epiſcopis provinciæ, *ſed honore ſolummodo, & ſalva Nicomedienſium civitati* (quæ vera erat provinciæ Metropolis) *propria dignitate*. Vetuſta hæc exempla ſectantes Romani Pontifices, aliquibus Epiſcopis Archiepiſcopi nomen & inſignia tribuerunt, ſine ullo tamen veri Archiepiſcopi jure; quinimmo ne ab eorum Metropolitani quidem ſubjectione ejuſmodi honorarios Archiepiſcopos quandoque ſubtraxerunt. Auctor vitæ Theodorici Epiſcopi Metenſis, editæ a Leibnitio *tom. 1. Scriptor. Brunſuic. pag. 292. cap. 10.*, hæc ſcribit: *Quidam Metenſium Pontificum honorati, ultra privatum Præſulum modum, plerumque a Sede Apoſtolica tale conſecuti ſunt privilegium, ſive ob ſanctitatis gratiam, ſive ob nobilitatis gloriam, ut, ſalva Metropolitani ſubjectione, Archiepiſcopi fungerentur officio & honore. Ex quibus primus fuit antiquus ille Urbicius, & multo poſt, tempore Pipini Regis, ex ſorore nepos Crodegandus, & poſt eum Angelramnus, & alter ab illo Drogo Caroli M. imprimis filius.*

6 Scimus præterea aliquot Archiepiſcopos decoratos fuiſſe titulo Patriarchæ, quin tamen idcirco Patriarchalia jura ſint aſſequuti. Atque, ut alios plures prætermittamus Metropolitas, quinimmo etiam ſimplices Epiſcopos, qui ſe Patriarchas appellarunt, de quibus Cironius *obſervat. jur. Can. lib. 1. cap. 11.*, refert Dionyſius Sammarthani *in ſua Gallia Chriſtiana tom. 2. col. 25.*, Rodulphum Archiepiſcopum Bituricenſem atque Aquitaniæ Primatem Patriarchæ titulo cohoneſtatum fuiſſe a Nicolao I., quod etiam narrat Chriſtianus Lupus *in ſchol. & not. ad Concil. tom. 1. pag. 911. 1. edit.*. & conſtat ex ejuſdem Nicolai epiſtola 19. (*in collect. Harduin. tom. 5. col. 342.*) relata pariter a Gratiano *in Can. Conqueſtus* IX. *q. 3.*: Ejuſdem vero tituli tenaces fuiſſe Rodulphi Succeſſores, colligitur ex epitaphio inciſo tumulo Henrici I. Archiepiſcopi Bituricenſis, qui Cardinalitia dignitate, & Apoſtolicæ Legationis munere ab Urbano III. inſignitus obiit anno 1200., in eo ſiquidem epitaphio, teſte cit. Sammarthano, *eodem tom. 2. pag. 59.* legitur:

Hic bonus Henricus, vir nobilis, & Patriarcha
Quondam Bituricus, tumuli jacet hujus in arca.

7 In Bibliotheca pariter novorum librorum edita a Labbæo *tom. 2. pag. 1.* extat opus inſcriptum: *Patriarchium Bituricenſe*, anonymi Auctoris, quod tamen compoſitum creditur circa annum 1537. a quodam Monacho monaſterii S. Sulpitii Bituricenſis, atque in eo habetur, Franciſcum de Tournon Metropolitam Bituricenſem, & poſtea S. R. E. Cardinalem, anno 1528. Provinciali præfuiſſe Concilio, in cujus Actis habetur: *Præſidente Franciſco de Tournon, Archiepiſcopo Patriarcha Bituricenſi, Primate Aquitaniæ*. Sed quanquam Archiepiſcopi Bituricenſes Patriarchæ titulum, ab Apoſtolica Sede ſemel obtentum, conſtanter retinuerint, recte tamen exiſtimantes, eum eſſe meri honoris, nunquam

Digitized by Google

quam Patriarchalia jura ſibi vindicare, juriſdictionemque in ceteros Primates auſi ſunt exercere, ſicuti animadvertunt Altaſerra *rerum Aquitanicarum lib.4. cap.4.*, & Du-Cange *in gloſſar. verb. Patriarchæ dicti etiam Primates*. Neque Nicolaum I., cum Rodulphum Bituricenſem appellavit Patriarcham, aliud in animo habuiſſe, niſi novo honorificentiæ vocabulo, ejuſdem Primatialem dignitatem cumulare, eo plane modo, quo, notante Chriſtiano Lupo *cit. loc.*, in Concilio Chalcedonenſi omnes Metropolitæ ad majorem honoris ſignificationem vocati ſunt Patriarchæ, optime inferri ait Janus a Coſta *ad Decretal. Gregorii IX. pag.176.* ex ejuſdem Nicolai reſponſis ad conſulta Bulgarorum, in quibus *cap.92.*, præter Romanum Pontificem, qui eſt Patriarcha Œcumenicus, duos tantum commemorat veros Patriarchas, videlicet Alexandrinum, atque Antiochenum (Conſtantinopolitanus, & Hieroſolymitanus nondum fuerant legitima auctoritate inter veros cooptati Patriarchas). *Deſideratis noſſe* (ſcripſit Nicolaus) *quos ſint veraciter Patriarchæ. Veraciter illi habendi ſunt Patriarchæ, qui Sedes Apoſtolicas per ſucceſſiones Pontificum obtinent: ideſt qui illis præſunt Eccleſiis, quas Apoſtoli inſtituiſſe probantur, Romanam videlicet, & Alexandrinam, & Antiochenam*: Enimvero, ratiocinatur a Coſta, non ita ſcripſiſſet Nicolaus, ſi Archiepiſcopum Bituricenſem, cui ipſemet Patriarchæ nomen attribuerat, veris accenſuiſſet Patriarchis, veraque Patriarchalia jura eidem contuliſſet. Hæc autem rite expendentes Patres laudati Concilii Romani, Pitonii ſententiæ adhæſerunt, neque in præfatis Epiſcopis, alia Metropolitica jura agnoſcentes, niſi meri nominis atque honoris, quod Pitonius concluſerat, ſuo approbarunt, ſtatueruntque decreto *tit.9. cap.2.*

CAPUT V.

Generalia de ſimplici Epiſcopo.

1 JUs cogendi Synodum Diœceſanam eſt adeo proprium Epiſcopi, ut ad eam cogendam non ſit ei neceſſarius cujuſuſquam alterius conſenſus, puta Archiepiſcopi, ſeu Metropolitani, cui forte ſubjiciatur, quemadmodum, antiquioribus relatis, docent Bottus *de Synodo Diœceſ. part 1. num.24.* Maſſobrius *de Synodo Diœceſ. cap.2.* Pax Jordan. *lib.8. tit.2. num.12.*, & optime Epiſcopus Phamauguſtanus *de Conciliis in prælud. pag.3.* ubi loquens de Epiſcopo, inquit: *Nemo in ſua diœceſi Synodum congregare poteſt ſine eo, vel ipſius auctoritate: & Epiſcopus dictam ſuam Synodum poteſt ſine auctoritate Metropolitani ſui facere.*

2 Sed quandonam Epiſcopus plenum & expeditum jus aſſequatur ſuam Synodum cogendi, difficultas eſt, quam breviter exponemus, & paucis enodabimus.

3 In promotione ad Epiſcopatum, duplex contrahitur ſpirituale conjugium, alterum inter eligentes, & electum, quod perficitur per electionis confirmationem; alterum inter Epiſcopum confirmatum, & Eccleſiam, quod per conſecrationem abſolvitur, uti diſerte habetur *in cap. Inter corporalia, §. Sicut enim, de translat. Epiſc.* In præſenti rerum ſtatu, & pro ea, quæ nunc viget in Eccleſia, diſciplina, electio ad Epiſcopatus ſibi vindicat locum in ſola Germania: reliqui Epiſcopatus conferuntur a Papa in Conſiſtorio, aut omnino libere, aut prævia nominatione Regum, & Principum, quibus jus eſt idoneas perſonas ad illos nominandi: atque in his poſtremis ipſamet Epiſcopatus collatio a Papa facta in Conſiſtorio vim habet electionis ſimul, & confirmationis, quod docuerunt Innocentius *in cap. Cum olim, in princip. de cauſa poſſeſſionis, & proprietatis*, Gloſſa *in cap.1. verb. Proviſionem, de electione in 6.*, Azorius *inſtit. moral. part.2. lib.3.*

Digitized by Google

lib.3. cap.29. quæſt.6., Fagnanus *in cap. Eam te, num.15. de reſcriptis*, atque ex ipſis verbis liquet, quæ a Papa in Conſiſtorio pronuntiantur: *Auctoritate Dei Omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti,& Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli,ac Noſtra,Eccleſiam N. de Perſona N. providemus,ipſumque illi in Epiſcopum præficimus, & Paſtorem; curam & adminiſtrationem ipſius eidem in ſpiritualibus, & temporalibus plenarie committendo.*

4 His præmiſſis, diſputatur, an Epiſcopus, aut a Capitulo electus, & a Papa confirmatus, aut a Papa in Conſiſtorio promotus, ante ſui conſecrationem Synodum celebrare queat. Cujus tamen quæſtionis deciſio vix quidquam conferre poteſt ad praxim. Nam cum electi in Epiſcopos, etiamſi fuerint S.R.E. Cardinales, teneantur intra tres menſes munus conſecrationis ſuſcipere, juxta decretum Tridentini *ſeſſ.23. cap.2. de reform.*, difficile videtur, velle Epiſcopum intra illud primum trimeſtre ſpatium, cum nondum perſpectas habet res diœceſis ſibi commiſſæ, cogere Diœceſanam Synodum. Quid nihilominus communiter Doctores ſentiant, indicabimus.

5 Bottus *de Synodo part.1. num.26. & ſeqq.* poſt Innocentium, Zabarellam, & alios antiquiores, re bene diſcuſſa, concludit, Epiſcopo electo, & confirmato fas eſſe, ſuam Synodum ſtatim habere, eidemque opinioni ſubſcribunt Pax Jordan. *lib.8. tit.2. num.13. & 14.* Ricc. *in praxi Curiæ Neapolitanæ deciſ.443. ab initio uſq. ad num.8.* Maſſobr. *de Synodo Diœceſ. cap.2. dub.1.* Gavant. *in praxi Synod. Diœceſ. cap.2. in adnotat. §. 1. num.2.* Leuten. *in Foro Beneficiali tom.2. ſect.2. quæſt.443. num.5.* Romaguerr. *ad Conſtitut. Synod. Gerunden. lib.1. tit.1. cap.1. num.10.* Etenim coactio Synodi eſt actus juriſdictionis, & meri imperii, quod ſupra oſtenſum eſt; & quæ juriſdictionis ſunt, exerceri queunt ab Epiſcopo electo, & confirmato, licet nondum conſecrato, juxta Textum *in cap.Tranſmiſſam, de electione*. Ante conſecrationem autem ea dumtaxat exercere non poteſt, quæ ſunt Ordinis, puta ſacrum Chriſma conficere, Ordines, aut Confirmationem conferre, Virgines benedicere,Eccleſias, aut altaria conſecrare. Caballut. *in theor. & praxi jur. Canon. lib.1. cap.7. num.7.* quamvis committere & delegare valeat alteri Epiſcopo conſecrato facultatem, ea omnia in ſua diœceſi peragendi; quoniam ſola delegatio ad exercendum Ordinem eſt actus juriſdictionis, & non Ordinis; Azorius *inſtit. moral. par.2. cap.29.qu.7.*

6 Sed ſtatim altera quoad eumdem Epiſcopum electum, & confirmatum ſuboritur quæſtio: an videlicet poſſit Synodum cogere etiam non obtentis, & exhibitis litteris Apoſtolicis, vulgo *Bullis*, quibus oſtendat, ſe legitima auctoritate, talis Eccleſiæ curæ & regimini fuiſſe præpoſitum. Sed etiam hæc nullo ſolvitur labore, reſpondendo nimirum *Negative*; Textus enim *in cap. Injunctæ, ſub tit. de electione, inter Extravag. comm.* aperte interdicit electo, & confirmato, quemcumque actum juriſdictionis, niſi litteris Apoſtolicis expeditis, iiſque, quibus de jure, exhibitis, ac pœnam inſuper ſuſpenſionis a percipiendis ſuorum Beneficiorum fructibus, illis irrogat, qui ſine ejuſmodi litteris eum in Epiſcopum recipiunt, aut eidem obediunt, uti ad rem proſequuntur Maſſobrius, Gavantus, Pax Jordan. *locis citatis*, duabus tamen additis limitationibus; quarum prima eſt, ut poſſit electus, & confirmatus, non expeditis bullis, Synodum facere, ſi obtinuerit Breve Apoſtolicum de capienda poſſeſſione nomine Cameræ Apoſtolicæ, cum clauſula, ut intra tot menſes & Bullæ expediantur, & conſecrationis munus ſuſcipiatur; virtute namque prædicti Brevis poteſt Epiſcopus omnia exercere, quæ juriſdictionis ſunt, ac ſi litteræ Apoſtolicæ fuiſſent expeditæ, nec prohibetur ab exercitio eorum, quæ ſunt Ordinis, ſi interim fuerit conſecratus, quod bene animadvertit Pax Jordan. *loc. cit. num.19.*

Digitized by Google

7 Altera eſt, ut Cardinalis S. R. E., aliquo ex modis expoſitis, in Epiſcopum electus, & confirmatus, ſtatim Synodum celebrare poſſit, etiam litteris Apoſtolicis non exhibitis, nec expeditis: quoniam Cardinales, utpote qui in citata Extravaganti expreſſe non nominantur, non cenſentur ſub ejus ſeveritate comprehenſi, quod, aliis allegatis, probat Pax Jordan. *cit. loc. num.22.*, & præter Doctores ab eodem relatos, docent Fermoſin. *in cap. Tranſmiſſam, quæſt.6. a num.1. ad 10. de electione*, Diana *in edit. coord. tract.7. reſol.53. & 54. num.9.* Cappon. *diſcept. forenſ.10. num.12. tom.1.* Rota *deciſ.1215. cor. Emerix jun. & in Corduben. Beneficiorum 3. Decembris 1696. coram bon. mem. Urſino Decano*. Accedit Bonifacium VIII. per citat. Extravagantem unice voluiſſe evitare periculum, ne quis ſe gerat pro Epiſcopo, qui Epiſcopus non ſit: hoc autem non habet locum in S.R.E. Cardinalibus, quorum ſimplici aſſertioni, ob dignitatis, qua præfulgent, eminentiam eſſe credendum, probat Textus *in can. Nobiliſſimus, diſt.97.*, & notat ibidem Gloſſa *verb. Nihilominus*, & recte ponderant Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloſſ.24. num.6.* Lotter. *de re Beneficiar. lib.1. quæſt.27. num.1.* Paſſerinus *de electione cap.33. num.23.* Barboſa *in d. Extravag. Injunctæ, num.5., & de poteſtate Epiſcopi alleg. 111. num.35.*

8 Non omnia ex his, quæ de Epiſcopis hactenus diximus, aptantur Archiepiſcopis, in quibus illud eſt peculiare, quod ne per conſecrationem quidem aſſequantur plenitudinem officii ſui, niſi Pallium receperint a Romano Pontifice, *ex cap. Niſi ſpecialis, de auctoritate & uſu Pallii*; non quod Pallium aliquid ſuperaddat conſecrationi, quoad Ordinis poteſtatem, ſed quia liberum præbet accepti Ordinis exercitium, & Archiepiſcopalis muneris quamdam veluti perfectionem affert, & complementum, quod adnotavit Innocentius Cironius *ad tit. Decretal. de auctoritate & uſu Pallii pag.32.* Quocirca, ne diu careant ea poteſtatis plenitudine, quæ ab ipſis in totius provinciæ commodum eſt derivanda, debent intra tres menſes, a ſuæ conſecrationis die, vel ſi jam antea conſecrati erant, a die confirmationis numerandos, Pallium petere a Romano Pontifice *can. Quoniam, diſt. 100.* Atque interim, ſicuti ſe Archiepiſcopos nominare prohibentur *in cit. cap. Niſi ſpecialis*, ita abſtinere jubentur a Synodo Provinciali congreganda, Chriſmate conficiendo, dedicandis Eccleſiis, Clericis ordinandis, & Epiſcopis conſecrandis *in cap. Quod ſicut, de electione*, ubi ita legitur: *Præterea, cum non liceat Archiepiſcopo ſine Pallio convocare Concilium, conficere Chriſma, dedicare Baſilicas, ordinare Clericos, & Epiſcopos conſecrare, multum profecto præſumit, qui antequam habuerit Pallium, Clericos ordinare feſtinat, cum idem non tanquam ſimplex Epiſcopus, ſed tanquam Archiepiſcopus facere videatur*. Quodque conſtans ſemper hæc fuerit antiquioris Eccleſiæ diſciplina, obſervavit Janus a Coſta *ad tit. Decretal. de auctoritate, & uſu Pallii pag. 97.*

CAPUT VI.

De Epiſcopo privilegium habente Pallium geſtandi, & Crucem ante ſe deferendi.

1 QUamvis Pallium ſacrum inſigne ſit, quod ſolis de jure competit Archiepiſcopis, attamen ex Summi Pontificis privilegio nonnulli, qui & re & nomine ſimplices Epiſcopi ſunt, conſueverunt Pallio condecorari. Syagrio Auguſtodunenſi Epiſcopo, ejuſque Succeſſoribus, ad petitionem Brunechildis Reginæ, Pallii honorem delatum a Sancto Gregorio Magno, diſcimus ex ejuſdem Gregorii epiſtola 11. *libr. 9. indict. 2. (tom. 2. oper. colum.936.) & epiſt. 109. ejuſdem libri colum. 1015.* Auctor vitæ Theodorici Epiſcopi Meten-

tenſis a nobis nuper relatus *cap. 4. num. 5.* ſpeciales proſequens prærogativas Metenſium Epiſcoporum, *citato loc.* ait: *Vvallo etiam, vir magnæ in Chriſto reverentiæ, Pallii uſum meruit decreto Joannis Papæ*; & ne quis ſuſpicetur, fuiſſe tum Vvallonem Archiepiſcopali titulo inſignitum, ſtatim addit *Sed & Robertus poſt eum Archiepiſcopi accepit inſigne*. Inter Epiſcopos Mindenſes, quemdam Hercurbertum fuiſſe Pallio cohoneſtatum, narrat Hermannus Lerbekè *in chron. Mindenſi* (*tom. 1. Scriptor. rer. Germanic. Meibomii pag. 552.*) ubi hos inſuper antiquiſſimos rythmos adducit.

Nam hic Præſul honoratur,
Mindenſis qui vocitatur,
Dignitate Pallii,
Quod bene Rationale
Vocatur, & non male;
Nam trini Epiſcopi
Tantum iſto decorantur,
Per quem rectè venerantur
Locus, Gens, & Clerici.

Alexandrum II. Pallii honorem contuliſſe Epiſcopo Halberſtadienſi, ob concordiam inter Imperatorem Henricum III., & eumdem Alexandrum promotam, teſtatur Burchardus in chronico Halberſtad *apud citat. Leibnitium tom. 2. Scriptor. Brunſuic. pag.* 126., ubi etiam refert conceſſionis diploma, cujus verba ſunt: *Itaque & locum, & nomen filii ſpiritualis, ſingulari, ac familiari affectu tibi concedimus, ſanctæ quoque Halberſtadienſi Eccleſiæ tuæ, ut ſit filia Romanæ Eccleſiæ, prærogativam quamdam attribuimus. Inſuper quoque, pio, paternoque affectu, Pallio te adornare decrevimus, ſalva tamen auctoritate, aut magiſterio Sanctæ Metropolis Moguntinæ Eccleſiæ, ſalvo quoque Fratrum tuorum Coepiſcoporum & ordine, & loco.* Et ne plura a noſtra ætate remota perquiramus exempla, Pallii prærogativa etiam hodie gaudent Epiſcopus Quinqueccleſienſis, de quo *in cap. Cum in juventute, de præſumpt.*, Epiſcopi, Oſtienſis, Bambergenſis, Papienſis, & paucis antea annis, cum nondum Archiepiſcopi honorem erat conſecutus, Pallio utebatur Epiſcopus Lucenſis; de quibus omnibus Cuccus *inſtit. lib. 1. cap. 6. titul.* 8. Marchin. *de Sacrament. Ordin. tract. 5. cap. 9. num.* 1. Durant. *de ritibus Eccleſiæ lib. 2. cap. 9 num.* 43. Ventriglia *de juriſdict. Epiſc. cap. 7. num. 3.*, ac nuperrime ſan. mem. Clemens XII., ob præclara Epiſcopi Maſſilienſis in Eccleſiam merita, perſonale privilegium eidem conceſſit geſtandi Pallium, quouſque viveret; idemque Pontifex perpetuum Pallii honorem detulit Epiſcopis Aretinis. Una porro cum Pallio interdum acceſſiſſe Epiſcopis prærogativam ſedendi, ſtatim poſt Metropolitanum, ſupra reliquos ſuæ provinciæ Epiſcopos, liquet ex epiſtola 108. *lib. 9. indict.* 2. Sancti Gregorii ad Syagrium, ubi poſt conceſſum eidem Pallii uſum, ait, *colum.* 1013. *Cujus ne indumenti munificentiam nudam videamur quodammodo contuliſſe, hoc etiam pariter proſpeximus concedendum, ut Metropolitæ ſuo per omnia loco & honore ſervato, Eccleſia civitatis Auguſtodunæ, cui omnipotens Deus præeſſe te voluit, poſt Lugdunenſem Eccleſiam eſſe debeat, & hunc ſibi locum & ordinem ex noſtræ auctoritatis indulgentia vendicare. Ceteros vero Epiſcopos, ſecundum Ordinationis ſuæ tempus, ſive ad conſedendum in Concilio, ſive ad ſubſcribendum, vel in qualibet alia re, ſua attendere loca decernimus, & ſuorum ſibi prærogativam ordinum vendicare.* Hanc tamen loci prærogativam non fuiſſe ab Alexandro II. conceſſam Epiſcopo Halberſtadienſi, ex ejuſdem diplomate accepimus, ex quo proinde colligimus, honorem Pallii non fuiſſe neceſſario connexum cum jure

præcedendi antiquiores Epiſcopos: quinimmo ex allegata Sancti Gregorii Magni epiſtola, palam fit, ſpeciali opus fuiſſe conceſſione, ut Syagrio una cum Pallio accederet præeminentia ſedendi ſtatim poſt Metropolitanum, ſupra ceteros ſuæ provinciæ Epiſcopos. Et nihilominus nonnulli Epiſcopi Pallio decorati aliquando cedere detrectarunt etiam ſuis Metropolitanis, pluresque controverſias adverſum eoſdem excitarunt, quas fuſe pertractat Franciſcus Florens *oper. jurid. tom.* 1. *ad lib.* 1. *Decretal. de auct.*, *& uſu Pallii pag.* 239., *& ſeqq.*

2 Neque ſolum aliquot ſimplices Epiſcopi Pallii ornamentum a Sede Apoſtolica obtinuerunt, ſed nonnulli eorum privilegium etiam impetrarunt deferendi ante ſe Crucem. Morem prægeſtandæ Crucis a Summo Pontifice ad ejuſdem Legatos primum fluxiſſe, aſſerit Thomaſſinus *de vet.*, *& nov. Eccleſ. diſciplin. part.* 1. *lib* 2. *cap.* 59., atque inde factum eſt, ut Sanctiſſimus Hungariæ Rex Stephanus, ſtatim ac Apoſtolicæ Sedis legatione donatus fuit, veluti eidem muneri conſentaneum privilegium ſimul obtinuerit præferendi Crucem, quemadmodum narrat Auctor ejus vitæ apud Surium 20. *Aug. Crucem ante Regem, ceu Apoſtolatus inſigne geſtandam adjunxit Pontifex*; ab Apoſtolicæ vero Sedis Legatis, mox ad Patriarchas, ſubinde ad Primates, & demum ad Archiepiſcopos eſt propagatus. Non tamen omnibus Archiepiſcopis fuit id juris univerſim & indiſcriminatim ab initio conceſſum, ſed modo uni, modo alteri ex ſpeciali gratia attributum. Etenim Eugenius III. *epiſt.* 10. [*tom.* 6. *part.* 2. *collect. Hard. colum.* 1250.] peculiari quodam privilegio, Archiepiſcopo Colonienſi Crucem prægeſtare permiſit; & Alexander III. *apud Baronium ad annum* 1177. *num.* 76. eadem prærogativa exornavit Archiepiſcopum Salernitanum, quam poſtea Gregorius IX. Archiepiſcopis Auxitano, Burdigalenſi, & Meſſanenſi eſt elargitus, *apud Raynaldum ad annum* 1228. *num.* 38., *& ad annum* 1232. *num.* 26.; atque ita pedetentim facta eſt omnibus Archiepiſcopis communis, quod ſub eodem Gregorio IX., aut ſub Alexandro IV. contigiſſe ſuſpicatur laudatus Thomaſſinus. Porro Clemens V. in Concilio Vienuenſi, ut habetur *in Clement. Archiepiſcopo de privilegiis*, idem jus omnibus promiſcue Archiepiſcopis aſſeruit, ac præterea ſtatuit, iiſdem licere Crucem præferre, etiam per loca exempta ſuæ provinciæ: *Archiepiſcopo per quævis loca exempta ſuæ provinciæ facienti tranſitum, aut ad ea forſitan declinanti, ut Crucem ante ſe libere portari faciat...... Sacro approbante Concilio, præſentis Conſtitutionis ſerie duximus concedendum.*

3 Verum, quemadmodum in Eccleſia Orientali inter Patriarchalia inſignia numeratur fax ante eos prælata, & nihilominus Archiepiſcopis Bulgariæ, & Cypri privilegio datum fuit, ut prælata pariter face per ſuas Diœceſes incederent, quod teſtatur Balſamon *in Melete*, ita in Eccleſia Latina, etſi jus prægeſtandi Crucem Archiepiſcoporum ſit proprium, iiſque ſolis, ſpectato jure communi, competat; attamen ex Apoſtolicæ Sedis beneficentia nonnullis Epiſcopis permiſſum eſt, ut inſtar Archiepiſcoporum, Cruce ante ſe erecta, totam ſuam Diœceſim perluſtrare, & loca etiam exempta, intra Diœceſis ambitum contenta, ingredi valeant. Scimus quippe Epiſcopo Lucenſi hanc poteſtatem factam eſſe a Lucio III., Cæleſtino III., & Innocentio III. Cumque Canonici Regulares Lateranenſes Monaſterii Sancti Frigdiani civitatis Lucenſis illam impugnarent, contendentes, non licere Epiſcopo Lucenſi, qui nondum Archiepiſcopi prærogativam nactus fuerat, in eorum Monaſterium ingredi prælata Cruce; in Sacra Congregatione Concilii die 8. Auguſti 1716., propter enuntiata Epiſcopi privilegia, cauſa ceciderunt, *tom.* 2. *Theſauri reſolut. pag.* 227. Eodem privilegio jam ante Alexandrum III. fruebatur Epiſcopus Papienſis, quo ab eodem Ale-

Alexandro fuiſſe privatum, eo quod adhæſiſſet Octaviano Antipapæ, narrat Baronius *ad annum* 1175. *num.* 11.; ſed, aut ab ipſomet Alexandro, aut a Succeſſoribus illud poſtea recuperavit; nam cum anno 1681. fuiſſet in quæſtionem deductum, Sacra Congregatio Concilii die 3. Februarii ejuſdem anni, illud adhuc vigere cenſuit, uti habetur *lib.* 31. *Decretor. pag.* 342. Et Nos ipſi, poſtquam ad Supremi Pontificatus apicem evecti fuimus, Epiſcopo Eyſtettenſi, ejuſque Succeſſoribus perpetuum privilegium indulſimus, Crucem ante ſe ſublimem deferendi in ſua civitate & Diœceſi, ad inſtar Archiepiſcoporum; modo tamen Archiepiſcopus præſens non ſit; aut ſi adfuerit, ejuſdem conſenſus acceſſerit, cujus Archiepiſcopi Metropolitica jura, in ceteris omnibus illæſa eſſe voluimus, quod patet ex Noſtris Apoſtolicis Litteris anno 1745. datis, editiſque *in Noſtro tom.* 1. *Bullar. in ordine* 133.

4 Ex privilegio Epiſcopis dato deferendi ante ſe Crucem, nulla oritur quæſtio, quæ ad Synodum Diœceſanam referri poſſit. Privilegii mentio habita eſt, ut, relato privilegio gerendi Pallium, non ommitteretur aliud privilegium a ſummis Pontificibus aliquando Epiſcopis conceſſum deferendi Crucem ante ſe more Archiepiſcoporum. Ex privilegio vero deferendi Pallium, aliquando Epiſcopis conceſſo, dubium oritur, an quemadmodum ante Pallii receptionem vetitum eſt Archiepiſcopis, Synodum facere Provincialem, ita & ipſis ſit interdictum, ſuam celebrare Diœceſanam. Primo aſpectu videbitur fortaſſe cuipiam, idem de utriuſque ferendum judicium; ne ſecus Archiepiſcopus, Pallii prærogativa a jure communi donatus, deterioris conditionis ſit, quam Epiſcopus, cui idem honor ex ſola indulgentia & privilegio delatus eſt. At, re penitus inſpecta, verius exiſtimamus, Epiſcopum Pallio inſignitum, ante hujus receptionem, poſſe ſuam Synodum habere: Privilegium enim cumulat antiquis nova jura, ſed antiqua non aufert, ne ſecus plus afferat detrimenti, quam commodi *cap. Abbate*, *§. Contra quod*, *de verbor. ſignificat.*, *& cap. In his*, *in fine*, *de privilegiis*. Quare, ſi quilibet Epiſcopus, ſtatimac eſt electus, & confirmatus, & litteras Apoſtolicas expedivit, poteſt ſuam Synodum convocare, æquum non eſt, ut hoc jure ille ſpolietur, qui Pallii potitur privilegio. Nec novum videri debet, quod Epiſcopus, Pallio decoratus, in aliquibus ſit melioris conditionis, quam Archiepiſcopus. Nonne Archiepiſcopus intra tres menſes a ſuæ conſecrationis die, aut ſi, jam antea conſecratus erat, a die ſuæ confirmationis, numerandos tenetur Pallium a Sede Apoſtolica expoſcere, per Textum *in cit. Can. Quoniam*, *diſt.* 100., ubi Archidiaconus *num.* 2., & Turrecremata *num.* 14.; Et tamen hoc onere non gravatur Epiſcopus, habens uſum Pallii, quia nemo tenetur uti privilegio ſibi ſpecialiter conceſſo. Præterea Archiepiſcopus, ante receptum Pallium, non poteſt exercere Pontificalia, per Textum *in cit. c. Niſi ſpecialis*, *de auctoritate*, *& uſu Pallii*; Quod tamen nuſquam in jure ſancitum reperitur de Epiſcopo, cui Pallium geſtare competat ex privilegio. Diverſitatis ratio facile ex dictis eruitur: etenim per Pallium confertur Archiepiſcopis plenitudo Paſtoralis officii, at Epiſcopis in meram datur honoris ſignificationem, non ut aliquid juris per illud tribuatur, quo antea carerent. Plura de his videri poſſunt apud Marcum Paulum Leonem *de auctoritate*, *& uſu Pallii cap.* 10. *& cap.* 14.

CAPUT VII.

De Epiſcopo Titulari.

1 Omnibus exploratum eſt, pleraſque olim florentiſſimas Epiſcopales Sedes, nunc Infidelium jugo preſſas, habitualem dumtaxat retinere Cathedralitatem: Notiſſimum pariter eſt, ne antiquæ illarum dignitatis memoria penitus

tus obliteretur, ſolere ſummos Pontifices, nonnullos quandoque Epiſcopos ad earumdem titulum creare, qui etſi veri Epiſcopi ſint, ut qui in conſecratione Epiſcopalem characterem, & poteſtatem huic adnexam receperunt; ſunt tamen poteſtatis uſu, & juriſdictionis, ſi quam in Ordinatione acceperunt, actu & exercitio penitus ſpoliati. Præter autem nuper inſinuatam, aliæ juſtiſſimæ cauſæ urgent Romanos Pontifices, ut ad nudum prædictarum Cathedralium titulum aliquos promoveant Epiſcopos, quarum præcipua eſt, ut ſibi aſſiſtant in Apoſtolico obeundo miniſterio, utque eorumdem opera in iis utatur, quæ nonniſi Epiſcopis decet committere; vel, ut tanquam Suffraganei, Paſtoralia expleant munia in aliqua diœceſi, propter cujus amplitudinem, proprius diœceſis Epiſcopus alieno miniſterio indigere videatur, quæ recte adnotarunt Thomaſſin. *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 1. libr. 1. cap. 27.* Fagnanus *in cap. Epiſcopalia. num. 45. & 53. de privileg.*, *& in cap. Ex parte, num. 47. & ſeqq. de Clericis non reſidentibus*, Frances *de Eccleſ. Cathedral. cap. 32. a num. 79. ad 90.* Ex quibus evidenter deſumitur, Joannem Georgium Pertſch, aut deceptum, aut certe alios decipere voluiſſe, cum *part. 1. elementor. juris Canonici lib. 1. tit. 27.* ſcripſit, a Pontificiis Titulares Epiſcopos, per jocum appellari *portatiles*, *conductitios*, *adventitios*, *fictitios*, *commentitios*. Probi ſiquidem Catholici eos ſummopere venerantur, cum propter Epiſcopalem, quem impreſſum habent, characterem; tum propter cauſas, quarum intuitu ad eximiam illam dignitatem, qua nulla eſt in Eccleſia præſtantior, a ſummo Pontifice promoventur; tum denique quia, prævio proceſſu ſuper vita, moribus, ceteriſque qualitatibus, ac meritis perſonæ, proponuntur a Papa in Conſiſtorio, eo plane modo, qui ſervatur cum aliis Epiſcopis non Titularibus, quibus Eccleſiarum cura & regimen actu committitur. Neque abſonum, aut recens inſtitutum eſt, ut Romanus Pontifex aliquos ad Epiſcopatum promoveat, quin ullius ſpecialis Eccleſiæ actualem adminiſtrationem illis tradat: Atque, ut cetera prætereamus hujus rei vetuſtiſſima exempla, congeſta a Thomaſſino *cit. loc.*, exiſtimat Epiphanius *hæreſi 27. num. 6.*, cui alii plures adſtipulantur, apud Petrum Couſtant *epiſt. Rom. Pontif tom. 1. pag. 3. & 6.* Linum, & Clementem ita ab Apoſtolo Petro fuiſſe Epiſcopos ordinatos, ut nulli tunc Eccleſiæ fuerint alligati, ſed unice ut Petro prout opus eſſet, in Eccleſiæ regimine adeſſent. Eodem fere modo in fine ſecundi ſæculi, Cajum ex Romano Presbytero Epiſcopum ordinatum, nullius Eccleſiæ cura illi commiſſa, aſſerit Franciſcus Blanchinus *tom. 2. Anaſtaſii, in not. ad vit. S. Eleutherii, pag. 142.* ubi contra Pagium defendit, ſæpius a Romanis Pontificibus ordinari conſueviſſe ejuſmodi Epiſcopos, quos vocat *Epiſcopos Gentium*, eo quod, data opportunitate, ad Gentes mitterentur, quæ in Chriſtiana religione inſtitui expoſcerent, etſi plures ex iis Romæ retenti, ad Romanum Epiſcopatum fuerint poſtea promoti.

2 Jam vero cum Epiſcopi Titulares actuali careant adminiſtratione Eccleſiarum, ad quarum titulum ſunt promoti & conſecrati, non obſtringuntur lege lata a Sixto V., de ſacris Apoſtolorum liminibus viſitandis, exhibendaque relatione ſtatus ſuarum Eccleſiarum, prout anno 1594. declaratum fuit a Clemente VIII., & conſtat *ex libr. 8. decretor. ſacræ Congregationis Concilii pag. 100.*: Attamen quia laude digni ſunt, ſi Sedi Apoſtolicæ modum ſuggerant, quem opportunum exiſtiment ad obtinendam converſionem Infidelium degentium in diœceſibus, quarum exornantur titulo, uti animadvertit Fagnanus *in cap. Ego num. 10. de jurejuran.*; idcirco dubitatur, an cogere poſſint Synodum ex Sacerdotibus, qui forte ex illis regionibus advenerint, ut, ab iſtis inſtructi, quæ ad prædictum finem conducere poſſint, melius aſſequantur.

3 In

3 In primo libro *cap.* 5. *num.* 2. narratum eſt, in civitate Burgenſi, cum Ordinarii licentia, a quodam Epiſcopo Titulari Diœceſanam Synodum eum nonnullis ſuis Sacerdotibus fuiſſe celebratam. At ejuſmodi exemplum non facit ad rem: Quoniam ille Epiſcopus Titularis adminiſtraverat Eccleſiam, cujus habebat titulum, a qua poſtea expulſus, cogebatur exulare, in quibus circumſtantiis urget profecto Reſcriptum Joannis VIII. *in can. Porro*, 16., *quæſt.* 3. *Ubi Paganorum, & Incredulorum furor in cauſa eſt, quantalibet prætereant tempora, juri non præjudicant Eccleſiarum*. Alia propterea, ſi inveniri poſſint, diſquirenda ſunt hujus rei exempla.

4 Turcarum armis anno 1190. occupata Palæſtina, & proinde civitate Nazareth in captivitatem ſubacta, Archiepiſcopo Nazareno honoraria Sedes in Italia aſſignata eſt in nobili Apuliæ oppido; quod dicitur *Barulum* diœceſis Tranenſis, & non procul ab oppidi mœnibus Eccleſia Beatæ Mariæ in Metropolitanam erecta, eum titulo, dignitate, & jure Archiepiſcopali Nazareno Præſuli commiſſa fuit: Ipſaque poſtea temporis, & bellorum injuria ſolo æquata, in ejus locum ſuffecta eſt Eccleſia S. Bartholomæi intra oppidum ſita: Poſt aliquod temporis intervallum, aliæ Parochiales præfato Archiepiſcopo ſubjectæ ſunt; & ſubinde duæ Cathedrales, Cannenſis videlicet, & Montis Viridis fuerunt eidem perpetuo addictæ, quæ omnia narrantur ab Ughellio *in Italia Sacra*. Itaque, in præſenti rerum ſtatu, Archiepiſcopus Nazarenus, habito reſpectu ad civitatem Nazareth, eſt mere Titularis; ſed, ſi locum ſpectemus, in quo reſidet, plenamque Epiſcopalem juriſdictionem exercet, mere Titularis neque eſt, neque dici poteſt; ac proinde, quamvis in hoc loco Diœceſanam Synodum eogere valeat, ſicuti reipſa ſæpius coegit, non poſſumus inde inferre, licere Epiſcopo Titulari Synodum celebrare.

5 Erunt fortaſſe, qui in exemplum adducant Epiſcopum Bethlehemiticum. Expulſis pariter Chriſtianis e Terra Sancta, Reginerius Epiſcopus Bethlehemiticus ſectatus eſt Guidonem Comitem Nivernenſem in Gallias redeuntem, qui eidem in ſuo Comitatu. ſeu Ducatu Nivernenſi nonnullas attribuit terras, in quibus jus Epiſcopale exerceret. Plura de hoc Epiſcopo habentur *tom.* 2. *Galliæ Chriſtianæ edit. Pariſien. ann.* 1656. *pag.* 297. & in hiſtoriis Archiepiſcopatuum, & Epiſcopatuum Galliæ conſcriptis a Beaunier *tom.* 2. *pag.* 855. & in Oriente Chriſtiano Patris le Quien *tom.* 3. *pag.* 642. *& pag.* 1275. Verum, quidquid olim fuerit, Epiſcopus iſte Bethlehemiticus hodie juriſdictionem tantum exercet in Eccleſiam Beatæ Mariæ *de Betblem* nuncupatæ, prope Clameciacum in Ducatu Nivernenſi diœceſis Antiſſiodorenſis, & Epiſcopatus confertur a ſummo Pontifice ad ſupplicationem Ducis Nivernenſis, de conſenſu Regis Chriſtianiſſimi. Porro, vel ſermo eſt de prædicto Epiſcopo Bethlehemitico, pro tempore, quo juriſdictionem exercebat in terris Ducatus Nivernenſis, & quamvis tunc poſſet Synodum indicere, ejuſmodi tamen exemplum non eſſe ad rem, nemo non videt: Aut ſermo eſt de eodem Epiſcopo, conſiderato in ſtatu, in quo nunc eſt, &, cum is Clero & populo careat, manifeſtum eſt, nullam ab eo poſſe Synodum fieri.

6 Quare concludendum eſt, Epiſcopos Titulares, iis exceptis, qui aut a ſuis Eccleſiis in regionibus Infidelium, quas actu adminiſtrarunt, expulſi ſunt, aut in terris Chriſtianorum certa loca obtinent, in quibus veram juriſdictionem Epiſcopalem actu exercent, nulla potiri facultate, Synodum Diœceſanam celebrandi.

7 Ad exactum materiæ, quam verſamus, complementum, neceſſarium ducimus aliam innuere, & enodare difficultatem. In nonnullis Siciliæ diœceſibus,

bus, citra, & ultra Pharum multi commorantur Fideles, Græci ritus, ſubjecti Latinis Epiſcopis, in quorum diœceſi degunt, itaut Latini Epiſcopi ipſorum Eccleſias, perſonas tum Eccleſiaſticas, tum ſæculares, Loca pia tam ſæcularia, quam Regularia viſitent, & in illis plenam ſuam ordinariam juriſdictionem, in iis, quæ Dei cultum, Sacramentorum adminiſtrationem, animarum ſalutem, Hæreſumque extirpationem reſpiciunt, exerceant, juxta ſummorum Pontificum Conſtitutiones, quibus accenſenda eſt, quæ incipit *Etſi Paſtoralis*, a Nobis, poſt Noſtram aſſumptionem ad Pontificatum, edita anno 1742. *quæ eſt 57. Noſtri Bullarii tom. 1.* De his Epiſcopis Latinis quæri poteſt, an ſpecialem Synodum coadunare valeant ex ſolis Presbyteris, & Clericis Græci ritus ſuas diœceſes incolentibus: & ſine ulla hæſitatione fieri poſſe affirmamus, cum nihil omnino huic actui videatur obſtare. Inter MS. ſervata in archivo ſacræ Congregationis Concilii, litteras invenimus Archiepiſcopi Hydruntini, quibus ſacræ Congregationi expoſuit, plures Sacerdotes Græcos, in ſua diœceſi commorantes, tanta paupertate laborare, ut cogantur victum ſibi, proprio labore comparare, eoſque quotidianis laboribus feſſos, nullo pacto poſſe Horas Canonicas Græco ritu perſolvere, cum in illis perſolvendis ultra quatuor abſumantur temporis horæ. Reperimus etiam accuratam ſcripturam, a Carolo de Vecchiis, dictæ Congregationis tunc Secretario, elaboratam, in qua narrat, Petrum Codreros Archiepiſcopum Hydruntinum, commiſeratum pauperiem Sacerdotum Græcorum in ſua diœceſi exiſtentium, Synodum Diœceſanam coegiſſe, ad quam ducenti Presbyteri Græci convenerunt, atque in ea decreviſſe, quid in recitatione Horarum Canonicarum ab eis in poſterum faciendum eſſet. Ex quibus evincitur, poſſe ab Epiſcopis Latinis, in quorum diœceſibus Græci habitant, peculiarem Synodum cogi Sacerdotum, & Clericorum Græcorum, ut in ea ſtatuatur, quid expediens viſum fuerit pro eorum regimine. Diximus *poſſe*: Si etenim Epiſcopus, in cujus diœceſi tum Latini, tum Græci reperiuntur, velit in ſua Synodo Diœceſana, conſueto modo celebrata, aliquid de Græcis in ſua diœceſi exiſtentibus ſtatuere, id utique non erit ei vetitum, quod reapſe factum reperimus in Synodo Melitenſi, anno 1703., coacta ab Epiſcopo David de Cocco Palmerio, in qua præterea indicatur, idem antea præſtitum fuiſſe ab aliis Epiſcopis Melitenſibus, Gargallo videlicet, & Cagliares in ſuis Synodis.

CAPUT VIII.

De Vicario Generali Epiſcopi.

1 Vicarius Generalis Epiſcopi, qui & *Officialis* vocari ſolet, in iis, quæ juriſdictionis ſunt, cenſetur una eademque cum Epiſcopo perſona, atque unum & idem eſt utriuſque tribunal: ex quo fit, ut a ſententia Vicarii Generalis, non ad Epiſcopum, ne ab eodem ad eumdem, ſed ad Metropolitanum, cui Epiſcopus ſubeſt, interponatur appellatio *cap. 2. de conſuetudine, & cap. Romana, in principio; de appellationibus in 6.*

2 Sed quamquam Vicarius ordinariam Epiſcopi juriſdictionem Epiſcopi nomine in diœceſi exerceat, plurima tamen ſunt, quæ virtute ſolius generalis commiſſionis, ſine ſpeciali Epiſcopi mandato, facere nequit, juxta deciſionem *cap. Licet. 2. & cap. final. de officio Vicarii in 6.*, ubi Gloſſa, & Interpretes. Inter ea porro, quæ ſine ſpeciali mandato Epiſcopi a Vicario Generali expleri nequeunt, hæc enumerantur: Primo, quæ ſpectant ad poteſtatem Ordinis, puta Chriſma conficere, Sacramentum Confirmationis conferre, Eccleſias & altaria conſecrare, aut pollutis ſanctitatem priſtinam reſtituere. Hæc quippe,

Digitized by Google

pe, aliaque hujus generis, Vicarius Generalis, etſi Epiſcopali Ordine ſit inſignitus, peragere non poteſt ſine peculiari Epiſcopi diœceſani conſenſu, cum non in iſtis, ſed in juriſdictionis dumtaxat exercitio illius gerat vices, quod bene obſervat Sbroz. *de Vicar. Epiſc. lib.* 2. *quæſt.* 5. *num.* 10. ob quam rationem, nec ea peragendi poteſt alteri Epiſcopo facultatem impertiri, Rebuff. *tit. de Vicar. num.* 181. Barboſa *de offic. poteſt. Epiſc. alleg.* 54. *num.* 83. & 84.: Secundo, concedere litteras dimiſſorias ad Ordines extra caſum, quo Epiſcopus in remotis regionibus verſetur *cap. Cum nullus* 3. *de temp. Ordin. in* 6., itaut ab Ordinandis ſine magna difficultate, arbitrio prudentis viri metienda, conveniri non valeat, ſicuti *in eod. cap.* docet Gloſſa *verb. Remotis*: Tertio, in materia Beneficiali, ea, quæ ſunt meræ liberalitatis & gratiæ, vel ſpeciem habent alienationis; ac proinde ſine ſpeciali Epiſcopi mandato non poteſt Beneficia conferre; aut ad ea, quæ juriſpatronatus Epiſcopalis ſunt, Clericos nominare, præſentare, vel eligere, quia tam collatio Beneficii, quam ad iſtud præſentatio, ſeu electio, donationem quamdam, & liberalitatem ſapit *cap. Relatum, de Præbendis, & cap. Poſt electionem, de conceſſ. Præb.*; Non poteſt Beneficia ſupprimere, aut ſimul unire, vel factas uniones revocare; nam hæc omnia ſpeciem referunt alienationis. Layman *in cit. cap. fin. de offic. Vicar. in* 6. *num.* 8. Neque Beneficiorum reſignationes, tam ſimpliciter, quam ex cauſa permutationis factas, admittere; quoniam earum admiſſio requirit poteſtatem deſtituendi, juxta receptam Gloſſam *in Clemen.* 1. *de renuntiat.*, Vicario Generali, ſine ſpeciali mandato, non competentem. Flamin. *de reſignat. lib.* 7. *quæſt.* 24. *num.* 1. *& ſeqq.* Cabaſsut. *in theoria, & praxi jur. Canon. lib.* 1. *cap.* 13. *a num.* 2. *ad* 7. An autem Vicarius Generalis, cui Epiſcopus peculiarem facultatem Beneficia conferendi non conceſſit, poſſit præſentatos a patronis inſtituere, & electos confirmare, lis eſt inter Doctores; ſed magis recepta videtur opinio, quæ Vicario, ſolius generalis mandati virtute, facultatem ineſſe affirmat, præſentatos inſtituendi, & electos confirmandi. Inſtitutio enim, & confirmatio non liberalitatis & gratiæ, ſed neceſſitatis, & juſtitiæ, ſunt actus, quod docent, & Romanæ Rotæ deciſione, ac ſacræ Congregationis Concilii declaratione corroborant *Garcias de Benefic. part.* 7. *cap.* 8. *num.* 84. Barboſa *cit. alleg.* 54. *num.* 70., & proſequitur Natalis Alexander *epiſt.* 11. *append. tom.* 1. *Theol. moral.*

3 De his, aliiſque non paucis, quæ Vicarii Generalis, niſi ſpeciali Epiſcopi commiſſione muniatur, vires excedunt, præter citatos, videri poſſunt ceteri juris Canonici Interpretes *ad tit. de offic. Vicarii*. Quod unice noſtra hic intereſt, decernere, An Vicarius Generalis poſſit, ſine ſpeciali Epiſcopi mandato Diœceſanam Synodum indicere, & celebrare. Melioris notæ Doctores ſentiunt, non poſſe; quia Synodi coactio, veluti res gravioris momenti, quam cetera ſint, quæ nuper recenſuimus, ordinarias ipſis facultates prætergreditur. Ita docent Altaſerra *in vindiciis Eccleſiaſticæ juriſdictionis lib.* 7. *cap.* 5., inquiens: *Vicarius Epiſcopi non poteſt celebrare Synodum ſine ſpeciali mandato Epiſcopi.* Barboſa *citat. alleg.* 54. *num.* 103. Fagnanus *in cap. Sicut olim, num.* 11. *de accuſat.* Romanguerra *ad Conſtit. Synod. Gerund. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 13. Petrus Leurenius *tom.* 4. *tract. de poteſt. Vicarii Epiſcopi cap.* 3. *quæſt.* 168.; Quodque caput eſt, ita expreſſe declaravit ſacra Congregatio Concilii, quæ hiſce verbis interrogata: *N. Ordinarius ſupplicat pro declaratione, an Vicarius Generalis Epiſcopi poſſit, Epiſcopo abſente, Synodum Diœceſanam congregare, itaut Conſtitutiones in ea editæ ſint obſervandæ.* Die 4. Decembris 1655. reſpondit: *Non potuiſſe, abſque ſpeciali mandato Epiſcopi, ac propterea Conſtitutio-*

 nes

nes in Synodo; ut proponitur, factas, eſſe ipſo jure nullas, ſicuti legitur *lib. 19. decretor. pag. 543. a tergo*. Neque refragatur Concilium in Gallia ſub Pipino Rege celebratum, quod nonnulli Metenſe exiſtimant, cum *can. 3. Concilior. Galliæ edit. a Sirmondo tom. 2. pag. 5.* ita decrevit: *De Presbyteris, & Clericis ſic ordinamus, ut Archidiaconus Epiſcopi eos ad Synodum commoneat, una cum comite*. Ad Archidiaconum quippe, utpote Vicarium natum Epiſcopi, pertinebat Presbyteros ad Synodum convocare; ſed de Epiſcopi mandato, ſeu verius, poſt quam Synodus ab Epiſcopo indicta fuerat, Archidiaconi munus erat commonere Presbyteros, & Clericos, ut ad illam accederent.

4 Quod autem Vicarius Generalis poſſit Diœceſanam Synodum habere, ſi ſpeciali ab Epiſcopo inſtruatur mandato, res compertiſſima eſt, quam nemo in controverſiam adducit. Nam præterea, quæ *lib. 1. cap. 6. num. 4.* diximus, ut probaremus, non prohiberi Epiſcopum, ne ſuam Synodum per alium celebret, exemplum habemus S. Caroli Borromæi, qui anno 1572. ſuam tertiam Synodum Diœceſanam, quam ipſemet indixerat, Romam poſtea profectus, per ſuum Vicarium Generalem celebravit, quod ipſemet aſſerit in ejuſdem Synodi proœmio (*part. 2. Actor. Eccleſ. Mediol. pag. 347.*) inquiens: *Cum Romæ anno ſuperiori eſſemus, indictam a nobis Diœceſanam Synodum, quam eo ipſo anno habere ſtatueramus, a Vicario noſtro Generali Joanne Baptiſta Caſtellio, Protonotario Apoſtolico, nobis abſentibus, celebrari juſſimus*. Et animadverſione dignum eſt, quod ſcribit Jacobus Meyer *lib. 7. annol. Flandriæ ad an. 1191.*, nimirum Epiſcopis Gandavenſibus privilegium olim datum fuiſſe, ut Synodum quolibet tantum triennio cogerent, ea tamen adjecta conditione, ut per ſe, & non per Vicarium illam celebrarent; quod profecto argumento eſt, hac ſpeciali lege ſecluſa, & jure communi tantum ſpectato, licere Epiſcopo Synodum per Vicarium habere.

CAPUT IX.

De Vicario Capitulari, & de Vicario Apoſtolico.

1 A Vicario Generali Epiſcopi ad Capitularem progreditur. Vacante Sede Epiſcopali, tota Epiſcopi juriſdictio tranſit ad Capitulum Cathedralis Eccleſiæ, per Textus *in cap. Is qui, & cap. Cum olim. de majorit. & obedien.*, quod de jure communi poſſet illam per ſe exercere, cum nullus reperiatur Textus, quo ad ſuæ juriſdictionis exercitium alteri committendum obſtringatur: Quamvis revera conſultius ſemper, atque viduatæ Eccleſiæ utilius viſum fuerit ſingulari alicui perſonæ e Capitularium cœtu ſeligendæ, illud demandare: etenim, vacante Eccleſia Faventina, cui, ita exigentibus peculiaribus rerum circumſtantiis, non ſtatim Paſtorem præficiendum judicabat S. Petrus Damiani, hæc ad Faventinos ſcripſit *epiſt. 10. lib. 5.*: *Unde & Dominus noſter Papa rogandus eſt, ut Epiſcopum vobis modo non ingerat, ſed Eccleſiam veſtram interim vacare, & vos ſub ſua benedictionis umbraculo manere decernat. Quia vero per Dei miſericordiam induſtrios inter vos Clericos, ac prudentes, & litteratos habetis, ſi placet, unus ex eis eligatur, qui ad exequendum hoc negotium utilior invenitur: cui nimirum cura ac ſolicitudo totius Epiſcopatus poſſit imponi, ac per eum omnia neceſſitatis Eccleſiaſticæ negotia debeant miniſtrari*. At jure novo Tridentini *ſeſſ. 24 cap. 16. de reform.* tenetur Capitulum intra octo dies poſt mortem Epiſcopi, aut aliter inductam Eccleſiæ vacationem, ſeu verius, ab habita vacationis notitia, uti deciſum refert Quaranta in Summa Bullarii *verb. Capitulum Sede Vacante*, Vicarium conſtituere, per quem juriſdictionem ad ſe devolutam

Digitized by Google

lutam exerceat. Quod ſi in Vicario intra octo dies eligendo, negligens fuerit, tunc, ſi agatur de Eccleſia Suffraganea, ad Metropolitanum; ſi de ipſa Eccleſia Metropolitana, ad antiquiorem ex Suffraganeis; ſi de Eccleſia exempta, ad propinquiorem Epiſcopum, pro ea vice, electionem Vicarii pertinere voluit idem Tridentinum *cit. loc.* Idemque juris eſt, ſi Eccleſia vacans careat Capitulo, a quo Vicarius conſtitui queat. Si tamen contingat, vacare Eccleſiam Suffraganeam carentem Capitulo, tempore, quo etiam Metropolitana eſt ſuo Paſtore viduata, in hoc caſu, electionem Vicarii non ſpectare ad antiquiorem ex Suffraganeis, ut nonnulli opinabantur, ſed ad Capitulum vacantis Eccleſiæ Metropolitanæ, cenſuit ſacra Congregatio Concilii, a qua cum quæſitum fuiſſet: *Primò, An vacante Eccleſia Suffraganea Capitulo carente, illius adminiſtratio, & Vicarii, Sede vacante, deputatio ſpectet ad Metropolitanum: & quatenus Metropolitana Eccleſia Paſtore careat; Secundò, An ſpectet ad Capitulum ejuſdem Eccleſiæ Metropolitanæ, vel potius ad antiquiorem Suffraganeum Epiſcopum.* Eadem die 28. Auguſti 1683. *lib. 33. decretor. pag. 261.* ad primum reſpondit: *Affirmative;* ad ſecundum: *Spectare ad Capitulum Metropolitanæ.* Idemque reſponſum dedit die 14. Aprilis 1685. *lib. 35. decretor. pag. 190.*

2 Vicarius iſte, ſive a Capitulo, ſive ab alio Capituli negligentiam ſupplente electus, eodem fere potitur jure ac Vicarius Generalis viventis Epiſcopi; ad eum quippe, ut notat cum communi Barboſa *ſupracit. alleg. 54. num. 158:* transfertur exercitium totius juriſdictionis Epiſcopalis penes Capitulum exiſtentis. Idque adeo verum eſt, ut ſua auctoritate ordinaria conficere valeat proceſſus ſuper fama virtutum & miraculorum Servorum Dei, quos conficere potuiſſet Epiſcopus, juxta ea, quæ allegavimus in noſtro Opere *De Canonizatione Sanctorum lib. 2. cap. 2. num. 2.* Immo ab ipſamet Sede Apoſtolica ad Vicarium Capitularem quandoque diriguntur litteræ remiſſoriales, pro conficiendis proceſſibus Apoſtolicis ſuper virtutibus & miraculis tum eorumdem Servorum Dei, tum etiam eorum, qui jam in Beatorum album ſunt relati, quod pariter a Nobis oſtenſum fuit *cit. lib. 2. cap. 45. num. 17.* Quamobrem, ut ingenue loquamur, nondum hactenus percipere potuimus, cur Dataria Apoſtolica diſpenſationes, quæ ex mente Tridentini *ſeſſ. 22. de reform. cap. 5.* extra Curiam, committendæ ſunt Ordinariis locorum, in quibus degunt illas impetrantes, nunquam committere conſueverit Vicariis Capitularibus, quamvis eaſdem committere ſoleat Vicariis Generalibus, quemadmodum teſtantur Corradus *in praxi diſpenſat. Apoſtolicar. lib. 2. cap. 4. num. 11. & ſeqq.* & Roſa *de executionibus litterar. Apoſtolicar. cap. 3. num. 21. & ſeqq.* Scimus utique, diſpenſationes ab Apoſtolica Sede Epiſcopo, aut ejus Vicario Generali delegatas, quas, ante Epiſcopi obitum, eorum alter non ſit exequutus, non cenſeri commiſſas Vicario Capitulari, qui propterea, etſi Epiſcopo quoad juriſdictionis exercitium ſuccedat; non tamen poterit prædictas Apoſtolicas litteras exequi, quemadmodum firmat Silvius *oper. tom. 5. verb. Vicarius ſecundò:* ſed ejuſmodi res nihil cum noſtra habet comune; ideo enim Vicarius Capitularis exequi nequit præfatas litteras, quia iſtæ directæ ſunt Epiſcopo, vel Epiſcopi Vicario Generali, & ipſe, quamquam exerceat Epiſcopalem juriſdictionem, non tamen eſt Epiſcopus, nec Vicarius Generalis Epiſcopi: hoc autem non prohibet, ne eædem littere ad ipſummet Vicarium Capitularem ſignanter atque expreſſe dirigantur.

3 Quoniam autem Vicarius Capitularis Vicario Generali Epiſcopi quodammodo comparatur, merito propterea dubitant Doctores, an ille, ſola ſui mune-

ris commiſſione, ea expedire valeat, ad quæ perficienda Vicario Generali opus eſt ſpeciali mandato. Negat Barboſa *de Canonic. & Dignit. cap.42. num. 103.* aſſerens, contrariam opinionem minus firmam viſam eſſe Romanæ Rotæ *in una Maurinen. Penſionis die 25. Junii 1626. coram Pirovano.* Sed Gutierez *CC. QQ. lib. 1. cap.12. num.10.* Garcias *de Benef. part. 5. cap.7. num.28.* Molina *de juſt. & jur. tract. 5. diſput.11. num.3.* aliique plurimi ſententiam affirmativam tuentur, validiſque ſuſtentant rationibus: Tridentinum enim, inquiunt, voluit, Vicarium a Capitulo eligi, ad evitandas inter Capitulares diſcordias, ad cauſas celerius expediendas, & multa præcavenda incommoda, quæ, experientia edocente, obvenirent, ſi Epiſcopalis juriſdictionis actualis adminiſtratio penes univerſum Capitulum reſideret. Hæc autem incommoda non minus ſequerentur, ſi conſtituto Vicario Capitulari, adhuc tamen Capitulum ſibi, ſuoque judicio reſervaret, quæ alias indigent ſpeciali mandato. Neque dedecere, ajunt, Vicarium Capitularem in hoc præſtare Vicario Generali, cum & in aliis idem contingat: Siquidem Vicarius Generalis poteſt ab Epiſcopo, pro ſuo libito, & ſine ulla cauſa removeri; Vicarius vero Capitularis ſemel electus, non poteſt a Capitulo revocari, niſi cauſa approbata a Sacra Congregatione negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, quod ab eadem Sacra Congregatione fuiſſe ſæpius declaratum, refert Barboſa *citat. cap.42. de Canon. & Dignitat. n.47.*

4 Quidquid vero ſit in aliis, quod peculiariter ad rem noſtram attinet, Vicarium Capitularem nullo indigere ſpeciali mandato, ut Diœceſanam celebret Synodum, videntur communiter affirmare Doctores, generatim docentes, integrum illi eſſe Synodum, cum voluerit, congregare, quin ullam ſpecialis mandati mentionem faciunt, quemadmodum inter ceteros tradunt Garcias *de Beneficiis part.9. cap.2. num.64.* Bottus *de Synodo Epiſcop. par.1. quæſt.6. num.40.* Ventriglia *tom.2. annot.15. §.2. num.49.* Cardinalis Petra *ad Conſtitut. Apoſtol. tom.5. pag. 129. num.113.* Scarfanton. ad Ceccoper. *part.2. lib.4. tit.3. in animadverſ. pag.126. num.25. & 26.* Romaguerra *ad Conſtit. Synod. Gerunden. lib.1. tit.1. cap.1. num. 16. & ſeqq.* Expreſſe autem facultatem, de qua loquimur, Vicario Capitulari ſolo ſui muneris jure, & ſine ſpeciali mandato competere, aſſerit Petrus Leurenius *de Vicario tract.3. cap.5. num. 590.*: Quoniam, ait, non minus diœceſeos viſitatio, quam Synodi coactio inter majora, & ardua recenſentur; illa a Vicario Capitulari, ſine ſpeciali mandato, libere expleri poteſt; igitur & Synodus congregari.

5 Hæc porro aſſertio, quam Leurenius aperte, & alii ſubobſcure adſtruunt, etſi veriſſima ſit, attamen ex eodem illo argumento, quo præcipue innititur, ita videtur limitanda, ut nimirum liceat Vicario Capitulari, ſine ſpeciali mandato, Synodum convocare, dummodo effluxerit annus a die ultimæ Synodi habitæ ab Epiſcopo: etenim, quamvis ille poſſit diœceſim viſitare, ſicuti late probant Altaſerra *in vindic. Eccleſiaſt. juriſdict. lib.8. cap.16. in fin.* Mareſcott. *variar. reſolut. lib.2. cap.15. num.14. & ſeqq.* Novarr. *in Summa Bullar. commentar.38. num 6. part.1.* Rota *dec.346. num.2. & 3. part.1. recent. & deciſ.84. alias 85. coram Merlino,* non poteſt tamen viſitationem aggredi, niſi elapſus ſit annus a die ultimæ viſitationis ab Epiſcopo peractæ, uti proſequuntur Barboſa *jur. Eccleſiaſt. univerſ. lib.1. cap.32. num.71.* Novarr. *cit. Summ. Bullar. par.2. comment.32. num.5.* Ventriglia *in praxi rer. Eccleſiaſt. par.2. annot.15. §.1. num.21.* ac ſæpius deciſum fuit a Sacra Congregatione Concilii, ſignanter *in Oſtunen. 28. Julii 1708. lib.53. decretor. pag.266.* cum propoſito dubio: *An, & quando Vicarius Capitularis poſſit viſitare*: Reſcripſit: *Affirmative poſt lapſum anni*; & dum fungebamur munere Secretarii ejuſdem Sacræ Congregationis, propoſitis

ſitis die 13. Septembris 1721. ſequentibus dubiis: *An Vicarius Capitularis Scardonen. facere poſſit viſitationem civitatis, & diœceſis. Secundo, an facere poſſit viſitationem perſonalem Capitularium*. Reſponſum fuit: *Ad primum, & ſecundum Affirmative, dummodo elapſus ſit annus a die ultimæ viſitationis factæ ab Ordinario*. Quocirca, cum a Sacro Concilio Tridentino tam diœceſeos viſitatio, quam Synodi coactio quotannis perficienda ſtatuatur, ac proinde hæc duo in re præſenti videantur quodammodo inter ſe connexa, eodem jure metienda ſunt, idemque de utraque eſt ferendum judicium, cum in utroque eadem vigeat ratio, bene perpenſa ab Altaſerra *de juriſdict. Eccleſiaſt. lib.8. cap.16. in fin. Probabilius eſt Capitulum, Sede vacante, poſſe viſitare, & Synodum celebrare, ne, creſcente peccandi licentia, crimina maneant impunita*.

6 Dicet fortaſſe quiſpiam: Quamvis ad Capitulum, & per Capitulum ad Vicarium tota Epiſcopalis juriſdictio, Sede vacante, tranſeat, & facultas convocandi Synodum, non ad Ordinem, ſed ad juriſdictionem Epiſcopalem pertineat, non ad recte tamen exinde infertur, facultatem ineſſe Vicario convocandi Synodum: Nam etiam poteſtas concedendi Indulgentias, non ad Ordinem, ſed ad juriſdictionem pertinet, uti deſumitur *ex cap. Quod autem de Pœnitent., & remiſſion.*, atque ex eo fit, ut a Summo Pontifice ſimplici Clerico quandoque delegetur; & nihilominus ab Epiſcopo ad Capitulum, ejuſve Vicarium non tranſit; hic quippe Indulgentias quadraginta dierum, quas Epiſcopus elargiri poterat, neutiquam concedere valet. At reſpondetur in primis, non deeſſe Doctores, qui eamdem poteſtatem concedendi Indulgentias, qua pollet Epiſcopus, attribuant Vicario Capitulari, inter quos Abbas *in cap. Cum olim quæſt.13. de majorit., & obedien.*, Marchett. *in praxi Vicar. Capitul. cap. 24. num. 1., & ſeqq.*, Peregrin. *in praxi Vicar. part. 1. ſect. 4. ſubſect. 2. num. 32.*, Molin. *de juſt. & jur. tom. 6. diſput. 11. num. 6.*, Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap.37. quæſt. 9.*, Barboſa *de jur. Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 32. num. 91.*, Sylva *de Beneficiis part. 2. cap. 11. num. 4.*, Armilla *in Summ. in verb. Capitulum verſ. Cum jura dicant*, Silveſter *in Summ. verb. Capitulum in fin.* Sà *in aphor. Confeſſarior. verb. Capitulum Sede vacante*. Deinde, etſi libenter admittamus, veriorem eſſe ſententiam oppoſitam, quam tuentur Turrecremat. *in can. Item in Levitico numer. 41. de pœnit. diſt.*, Socin. *in cap. Noſtram num. 19., & ſeqq. de pœnit., & remiſſ.*, Fagnanus *in cap. Accedentibus num.13. de exceſſib. Prælator.*, Pirhing. *ad lib. 1. Decretal. titul. 33 ſect. 2. num. 49. verſ. cujuſmodi ſunt, & libr. 5. titul. 38. ſect. 2. num. 42.*, Fermoſin. *de Capitulo Sede vacante quæſt. 9. num. 10.* Leander *oper. moral. tom. 1. tract. 5. diſput. 14. quæſt. 23.*, Fragoſ. *de regimin. Chriſtian. Reipub. tom. 2. part. 2. lib. 2. num. 19.*, Pax Jordan. *elucubrat. tom. 1. lib. 5. titul. 16. num. 27.*, Coton. *controv. libr. 2. controv. 11. cap. 1. num. 20.* & præterea fateamur, hanc ſecundam opinionem eſſe omnino in praxi ſervandam. Nam Sacra Congrgatio Concilii die 13. Novembris 1688. interrogata: *An Vicarius Capitularis, Sede Epiſcopali vacante, facultatem habeat concedendi Indulgentias, quas ceteroquin concedere poſſet Epiſcopus vivens;* noluit quidem juris controverſiam decidere, diſtricte tamen vetuit, ne opinio, eam facultatem aſſerens Vicario, deduceretur in praxim, reſpondendo: *Vicarius Capitularis ſe abſtineat*. Multa nihilominus intercedere agnoſcimus diſcrimina inter hanc, & poteſtatem congregandi Synodum. Primò enim facultas concedendi Indulgentias, uti bene ratiocinatur Theodorus a Spiritu Sancto *in tract. de Indulgentiis part. 1. cap. 3. articul. 4.*, non eſt adeo neceſſaria ad Diœceſeos regimen, ut aliquod damnum eidem immineat, ſi ea careat, qui Diœceſim ad tempus adminiſtrat, quod de uſu juriſdictionis, quoad alia externam politiam

reſpi-

reſpicientia, dici nequit. Secundò præfata poteſtas, etſi juriſdictionis & non Ordinis ſit, eſt tamen juriſdictionis cujuſdam extraordinariæ, ſoli dignitati Epiſcopali annexæ, ſicuti diſerte dicitur *in cap. Accedentibus de exceſſib. Prælator.* Tertiò demum, jus Indulgentias elargiendi plenarie reſidet in ſolo Romano Pontifice, qui Eccleſiæ theſauri ex infinitis Chriſti Domini meritis, Sanctorumque ſatisfactionibus conflati, cuſtos, adminiſtrator, & diſpenſator eſt, atque a Summo Pontifice profluit in Epiſcopos, uti docet Bellarminus *in tract. de indulgentiis lib. 1. cap. 11. controv. tom. 3.* Potuit autem Summus Pontifex illius juris partem conferre Epiſcopis, tanquam ſuarum Eccleſiarum ſponſis, ut ea uterentur in commodum gregis, cujus veri paſtores, & tutores ſunt, & nolle illam credere aliis, qui neque Eccleſiarum ſponſi, nec veri paſtores ſunt, ſed temporariam tantum gregis curam gerunt. Cum itaque tot & tanta inter utramque poteſtatem, quæ in objectione invicem comparantur, interſint diſcrimina, ex denegata Vicario Capitulari facultate concedendi Indulgentias nullo pacto ſequitur, eſſe pariter illi abiudicandum jus congregandi Synodum.

7 Expediti ab hac difficultate, ad propoſitum redeamus. Mos olim erat, ut Eccleſiæ, ſuo viduatæ Paſtore, cura demandaretur vicino Epiſcopo, quod obſervat Gloſſa *in can. Quoniam verb. Epiſcoporum diſt. 100.*, traditque Hallier *de ſacr. election., & ordination. par. 2. pag. 670. num. 10., & 11.* Idemque, aliqua urgente cauſa, nunc etiam aliquando fit, & non multum antehac factum, novimus. Sæpe etiam a Summo Pontifice ſive immediate, ſive per Sacram Congregationem Epiſcoporum, & Regularium negotiis præpoſitam, alicui Eccleſiæ tam vacanti, quam plenæ præficitur Vicarius Apoſtolicus, juxta *Conſtit. 117. Sixti V. Bullar. nov. tom. 4. part. 4. pag. 399.*, quod ex triplici cauſa fieri conſuevit: Nimirum, vel quia timetur de nimium diuturna Sedis vacatione, vel quia Epiſcopus ob ſenectutem, aut adverſam valetudinem, inhabilis effectus eſt ad Eccleſiam regendam: vel quia ab ejuſdem Eccleſiæ adminiſtratione ſuſpenſus, ſeu remotus fuit. Jam autem, quæ de Vicario Capitulari dicta ſunt, potiori jure locum ſibi vindicant tam in Epiſcopo, quam in Vicario Apoſtolico, quibus vacantis Eccleſiæ regimen a Sede Apoſtolica commiſſum eſt. Verumtamen hæc ipſa communis regula interdum claudicat in Vicario Apoſtolico, cujus facultates, pro Sacræ Congregationis libito nunc ampliantur, nunc limitantur, prout exigunt rerum circumſtantiæ, in quibus conſtituitur. Ac proinde, ne is erret, priuſquam aliquid gravioris negotii aggrediatur, facultates, quas obtinuit, debet accurate expendere. Plerùmque autem ampliſſimis facultatibus muniri ſolet Vicarius Apoſtolicus, deputatus ad ſupplendas vices Epiſcopi vel inhabilis, vel ab Eccleſiæ adminiſtratione remoti. Quare Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium ſæpius dixit, in his caſibus non ſolum licere Vicario Apoſtolico Synodum facere, ſed illam facere debere abſque interventu Epiſcopi; hic quippe ſi eſt inhabilis, non decet, ut interveniat, ſi ab Eccleſiæ gubernatione remotus, intervenire non poteſt. De qua re plura Baſſius Epiſcopus Anagninus *in ſuo tract. de Vic. Apoſt tit. 2. n. 9.*

8 Cave tamen, ne hanc poteſtatem, Synodum Diœceſanam celebrandi, quam pluribus vindicavimus Vicario Capitulari, ita extendas ad Vicarium vacantis Eccleſiæ Metropolitanæ, ut jus pariter huic adſcribas indicendi Synodum Provincialem. Nam, cum indecens & abſonum viſum fuerit tantam juriſdictionem tribuere Vicario Capitulari Metropolitanæ Eccleſiæ, ut valeat ad Synodum compellere totius provinciæ Epiſcopos, idcirco ſancitum eſt, ut, vacante Sede Metropolitana, non ad iſtius Vicarium, ſed ad antiquiorem Suffraganeum jus pertineat Provincialem Synodum cogendi, quod declaravit Sacra Con-

Congregatio Concilii in cauſa Tarraconen. 10. Februarii 1624. *lib.* 12. *Decretor. pag.* 160., in qua interrogata: *An Capitulum Tarraconen. poſſit, Sede Archiepiſcopali vacante, indicere, ac celebrare Concilium Provinciale; an vero hæc facultas ſpectet ad antiquiorem Epiſcopum ejus Provinciæ.* Reſpondit: *Jus Provinciale Concilium indicendi ac celebrandi, Sede vacante, non ad Capitulum Metropolitanum, ſed ad antiquiorem provinciæ Epiſcopum pertinere.*

CAPUT X.

De Prælato Inferiore.

1 TAmburinus *de jure Abbatum tom.* 1. *diſput.* 24. *quæſt.* 7., Ciarlinus *controv. juris lib.* 2. *cap.* 220. *num.* 135., & Joſeph de Proſperis *in ſuo tract. de territorio ſeparato quæſt.* 5. *num.* 18., indiſtincte docent omnibus Prælatis inferioribus, qui tantam juriſdictionem in loco exercent, ut dicantur loci Ordinarii, jus eſſe congregandi Synodum Diœceſanam. At ad arcendum errorem, qui ex vocis ambiguitate oriri, & multos decipere ſolet, tres diſtinguimus inferiorem Prælatorum ſpecies.

2 Prima eſt eorum, qui certo præſunt generi perſonarum, exiſtentium intra ſepta alicujus Eccleſiæ, Monaſterii, ſeu Conuentus, cum paſſiva exemptione a juriſdictione Epiſcopi; ejuſmodi ſunt Superiores Regulares, & nonnulli Prælati Sæculares, qui una cum Eccleſia, ejuſque Eccleſiæ Clericis, & Adminiſtris, quibus præficiuntur, ſubſunt immediate Romano Pontifici.

3 Secunda ſpecies eſt Prælatorum, habentium juriſdictionem activam in Clerum, & populum certi loci, qui tamen locus eſt intra Epiſcopi Diœceſim, a qua undique circumſcribitur: & ejuſmodi Prælati improprie tantum, & lato quodam loquendi modo dicuntur eſſe *Nullius*.

4 Tertia ſpecies eſt Prælatorum, qui juriſdictionem activam habent in Clerum, & populum alicujus loci, ſeu oppidi, aut plurium locorum & oppidorum, quæ omnino evulſa & ſeparata ſunt a cujuslibet Epiſcopi Diœceſi; quapropter dicuntur conſtituere quamdam quaſi Diœceſim, ubi Prælatus, iis exceptis, quæ Ordinis Epiſcopalis ſunt, omnia exercet, quæ ceteroquin ad Epiſcopalem juriſdictionem pertinerent: hujus generis Prælati inter inferiores nobiliſſimi ſunt; dicuntur vere & proprie *Nullius*; & veris apnumerantur Ordinariis locorum. De ſingulis hiſce Prælatorum ſpeciebus diligenter more ſuo agit Cardinalis Petra *ad Conſtitutionem* 4. *Calliſti III. ſect.* 1. *tom.* 5., & poſt eum Clemens de Aroſtegui *in ſua concordia Paſtorali ſuper jure diœceſano inter Epiſcopos, & Prælatos inferiores part.* 1. *cap.* 4. *num.* 64., *& ſeqq.*, ubi ſimul omnium præfatorum trium Prælatorum inveſtigat originem. Et ſiquidem ex privilegiis a Sede Apoſtolica conceſſis Prælatis primæ, & ſecundæ ſpeciei, incaute admodum nonnulli Doctores, & quandoque etiam Tribunalia inferebant conceſſionem territorii vere ſeparati, & Prælatum tot tantiſque condecoratum prærogativis, illico accenſebant Prælatis tertiæ ſpeciei. Idcirco Nos ad ſupremum Pontificatum evecti, ad haſce avertendas æquivocationes; Conſtitutionem edidimus, quæ eſt *in ordine* 76. *Noſtri Bullar. tom.* 1., in qua, auditis etiam Noſtræ Romanæ Rotæ Auditoribus, totam hanc materiam accurate digeſſimus, & perſpicue explicavimus: quod & a Nobis præſtitum eſt in alia noſtra Conſtitutione, quæ incipit *Inter multa* edita die 24. Aprilis 1747. ſuper juriſdictione Epiſcopi Tuſculani in Clerum & populum Cryptæ Ferratæ, inſerenda in ſecundum tomum Noſtri Bullarii propediem edendum.

5 Hac opportuna diſtinctione præmiſſa, certum eſſe dicimus, ab inferioribus

bus Prælatis tum primæ, tum ſecundæ ſpeciei non poſſe Diœceſanam Synodum celebrari; quod profectò de Prælatis primæ ſpeciei eſt per ſe manifeſtum: de Prælatis vero ſecundæ ſpeciei colligitur ex Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 2. de reform.* præcipiente, ut, niſi ipſi ſubdantur Capitulis generalibus, accedant ad Synodum Epiſcopi, cui alias, ceſſante exemptione, intereſſe deberent: non enim ita Tridentinum juſſiſſet, ſi ipſis jus eſſet propriam Synodum habendi. Quod vero ſpectat ad Prælatos tertiæ ſpeciei, non idcirco, quod iſti vere *Nullius* ſint, & proprium ac ſeparatum territorium habeant, ſtatim jus ſibi vindicare poterunt congregandi Synodum Diœceſanam; ſed neceſſe eſt, ut duo inſuper probent. Primò ſibi a Sede Apoſtolica conceſſum fuiſſe explicitum privilegium Synodum convocandi. Secundò tale privilegium deductum fuiſſe in uſum, & reapſe a ſuis Anteceſſoribus fuiſſe Synodum coactam; ſicuti docent Garcias *de benefic. part. 9. cap. 2. num. 131.*, Pariſ. *de reſignat. libr. 8. quæſt. 9. num. 98.*, ac pluribus Cardinalis Petra *citat. loc. tom. 5. ſect. 2. pag. 129. num. 114., & ſeqq.* Quorum ſententiæ adſtipulantur plures Rotæ Romanæ deciſiones relatæ a Garcia *citat. loc.*, & uberius videri poteſt *in deciſ. 13., & 14. tom. 2. titul. 13. de offic. Ordinar. coram clar. mem. Cardinali Falconerio*; & quod magis eſt, eadem ſemper fuit Sententia Sacræ Congregationis Concilii, cui ſola qualitas *Nullius*, cum territorio ſeparato, nunquam viſa eſt ſufficere ad aſtruendam Prælato inferiori facultatem cogendi Synodum, niſi ſimul in eodem concurrant illa duo, ſpeciale ſcilicet, & expreſſum privilegium Apoſtolicum, atque ejuſdem privilegii uſus, uti conſtat ex quamplurimis ejuſdem Sacræ Congregationis reſponſis, & decretis congeſtis & relatis a Cardinali Petra *loc. citat.*, de quibus etiam teſtatur bon. mem. Altovitus Sacræ Congregationis olim Secretarius, in voto, quod exaravit in Cauſa Iſernien., ſeu *Nullius* Sancti Vincentii in Vulturno propoſita die 11. Januarii 1687., ubi hæc habet: *Ad hoc ut Epiſcopo Inferior poſſit Synodum congregare, duo copulative requiruntur: primum nempe, quod habeat proprium & ſeparatum territorium: ſecundum vero, quod eamdem Synodum congregare conſueverit, ut alias reſpondit Sacra Congregatio, & ſignanter in Mileten. menſe Decembri 1586. libr. 4. decretor. pag. 216.*, ibi: *Abbatem Sanctiſſimæ Trinitatis non poſſe ſeparatim Synodum celebrare, niſi conſtet, Abbatiam Nullius eſſe Diœceſis, & proprium habere territorium, atque alias legitime Synodum celebraſſe.*

6 Quia porro jus convocandi Synodum, & jus indicendi concurſum ad Parochiales Eccleſias, videntur quodammodo inter ſe connexa, cum juxta Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 18. de reform.*, concurſus inſtituendus ſit coram Examinatoribus in Synodo Diœceſana electis. Idcirco Sacra Congregatio jus indicendi concurſum in Abbatibus non admiſit, niſi prius & privilegio, & privilegii uſu oſtenderint, ſe eſſe in quaſi poſſeſſione Synodum cogendi: *Quod ſi Parochialis*, verba ſunt Sacræ Congregationis, *non ſit intra fines diœceſis alicujus Epiſcopi, & Inferior Epiſcopo omnimodam habeat juriſdictionem Epiſcopalem, nec alicui ſubdatur, ſed eſt immediate ſubjectus Sedi Apoſtolicæ, Nullius diœceſis, proprium territorium habens, ſi habeat jus congregandi Synodum, & legitime conſtet, illam congregaſſe, & congregare, & elegiſſe, ac eligere Examinatores, poterit concurſum inſtituere, examinare, & approbare; Æconomos, Vicarios deputare, & alia facere, quæ præſcribuntur cap. 18. ſeſſ. 24.; Epiſcopus vero debet manuteneri, donec dicta requiſita Abbas probaverit (lib. 6. decretor. pag. 91.)* Idemque, atque iiſdem fere verbis reſcriptum legitur die 26. Septembris 1615. *lib. 11. decretor. pag. 163.*

7 Prædicta connexio inter facultatem cogendi Synodum, & indicendi concur-

curſum ad Eccleſias Parochiales, anſam præbuit controverſiæ, cujus notitia prodeſſe poteſt ad clariorem præſentis materiæ intelligentiam. Inter Commendatarium, *Archimandritam* nuncupatum, Monaſterii S. Salvatoris de lingua Phari, & Archiepiſcopum Meſſanenſem diu multumque diſceptatum fuit, de vera ſeparatione territorii ejuſdem Archimandritæ diœceſi Meſſanenſi, cum vera qualitate *Nullius*; atque ad omnem finiendam controverſiam, inita tandem eſt inter vtrumque concordia, a Sede Apoſtolica approbata, in qua Archimandrita ponitur in pacifico ſtatu Prælati tertiæ ſpeciei, cum territorio ſeparato, & inter cetera jus illi adſcribitur indicendi, & inſtituendi concurſus ad Beneficia Curata, in ſua quaſi diœceſi vacantia, & vacatura. Cohærenter ad hujuſmodi concordiam, & veluti in neceſſariam illius ſequelam, contendebat Archimandrita, jus pariter ſibi eſſe Synodum congregandi. Re delata ad Sacram Congregationem Concilii; a docto & accurato ejuſdem Congregationis Secretario ſcite animadverſum fuit, ex poteſtate indicendi concurſum non neceſſario conſequi jus cogendi Synodum, cum poſſit concurſus fieri coram Examinatoribus, electis a Synodo finitimi Epiſcopi, qualis in caſu eſſet Archiepiſcopus Meſſanenſis; ex quo intulit, onus adhuc incumbere Archimandritæ probandi & privilegium Apoſtolicum, quo ſibi fiat expreſſa poteſtas Synodum cogendi, & præviam ejuſdem privilegii, ſi ab antiquo conceſſum, demonſtretur, executionem: cumque hæc duo probata non fuerint, idcirco propoſito die 5. Julii anno 1738. ſequenti dubio: *An Archimandritæ Meſſanenſi competat jus congregandi Synodum*, reſponſum fuit *Negative*. Verum cum, poſt Noſtram aſſumptionem ad ſupremum Pontificatum, Cardinalis Silvius de Valentibus, Commendatarius Archimandrita præfati Monaſterii S. Salvatoris, Nobis ſupplicaſſet, ut poteſtatem, qua hactenus caruerat, Apoſtolica auctoritate ei concedere dignaremur. Nos ejuſdem Cardinalis precibus annuentes, Noſtris in forma Brevis Litteris datis die 14. Januarii 1741., privilegium eidem Cardinali indulſimus celebrandi Synodum in aliquo loco ſuæ juriſdictionis, extra civitatem Meſſanenſem; quod tamen privilegium perſonale dumtaxat eſſe declaravimus, nec ſuffragari voluimus futuris Archimandritis, niſi ſimile indultum a Sede Apoſtolica ipſi quoque obtinuerint. Eodem Apoſtolico privilegio, nunc temporario, nunc perpetuo, a Sede Apoſtolica exornatos fuiſſe alios plures inferiores Prælatos tertiæ ſpeciei non ignoramus; cum frequenter occurrant Synodi ab iis habitæ, ac præſertim ab Abbatibus, Caſſinenſi, Nonantulano, Farfenſi, S. Salvatoris Majoris, & ſimilibus.

8 Audivimus hanc, quam hactenus tradidimus, doctrinam improbari ab aliquibus, viſis ceteroquin probis & doctis: Etenim, ajunt, cum inferiores Prælati tertiæ ſpeciei, virtute ſuæ ordinariæ juriſdictionis poſſint primam Tonſuram, minoreſque Ordines ſuis ſubditis per ſemetipſos conferre, aut ſaltem litteras dimiſſoriales iiſdem concedere, ut ab alio primam Tonſuram, minoreſque Ordines recipere valeant, nulla occurrit ratio, cur iiſdem ſit deneganda facultas cogendi Synodum, jure ſuo, quamvis nullo ſpeciali fulciantur Apoſtolico privilegio. Verum allatum Ordinationis exemplum non ſolum id non evincit, quod iſti contendunt, ſed potius in eoſdem intorquetur, eorumque opinionem evertit: Quod ut facilius percipiatur, opus eſt præmittere, a Concilio Tridentino *ſeſſ.23. cap.10. de reform.* duo fuiſſe ſancita: primo, ne Abbatibus, aliiſque quibuſcumque, quantumvis exemptis, liceat primam Tonſuram, vel minores Ordines cuiquam conferre, qui Regularis ſubditus ſibi non ſit: ſecundò, ne iidem Abbates, aliique exempti, litteras dimiſſorias Clericis Sæcularibus, ut ab aliis ordinentur, concedere valeant.

9 Jam vero primam decreti partem expendenti ſtatim coercita apparet illimitata illa facultas, a jure antiquiori quibuſdam Abbatibus data, omnibus indiſtinctè & promiſcue conferendi primam Tonſuram & minores Ordines, & perſpicuum ſit ab iis, quantavis fruantur exemptione, hodie non poſſe initiari, niſi ſuos ſubditos Regulares. Ut autem hac ipſa, qua nunc unice fruuntur poteſtate, uti valeant, non ſolum debent eſſe in Presbyterali Ordine conſtituti, ſed debent inſuper benedictionem obtinuiſſe ab Epiſcopo, niſi Epiſcopus *tertio eum humilitate ac devotione, ſicut convenit, requiſitus, eos benedicere forte renuerit*, juxta Textum *in cap. Statuimus, de ſuppl. neglig. Prælator.*, aut niſi alio peculiari fulciantur privilegio, quo eis poteſtas fiat, etiam non recepto benedictionis munere, omnia peragendi, quæ Abbatibus competunt, Epiſcopi benedictione quodammodo ſacratis; quæ omnia ſingillatim & diſtincte a Nobis expoſita fuere in brevi quadam diſſertatione, quam exaravimus, occaſione cujuſdam cauſæ Wratiſlavien., Sacræ Congregationi Concilii, cujus Secretarii officium gerebamus, propoſitæ die 12. Februarii 1724., & juxta noſtrum ſenſum deciſæ, uti videre eſt *tom. 3. Theſaur. Reſolut. pag. 19. & pag. 23. & ſeqq.* a quibus propterea ulterius enucleandis, ne actum agamus, conſulto abſtinemus. Solum addimus, prædictis peculiaribus privilegiis, quorum mentio fit etiam a Suarez *de Relig. tom. 4. lib. 2. cap. 29.* & a Diana *in edit. coord. tom 2. tract. 5. reſolut. 81.* non fuiſſe derogatum per Conſtitutionem ſan: mem: Benedicti XIII., quæ incipit: *Commiſſi Nobis*, editam, poſt Noſtram memoratam diſſertationem, & impreſſam in appendice ad Concilium Romanum, in qua præcipitur Abbatibus Regularibus perpetuis, ut intra annum, a die eorum electionis, Epiſcopalem ſuſcipiant benedictionem: in ea quippe *§. Quo vero ad Abbates*, nihil innovatum legitur, quoad Abbates, qui præfatis peculiaribus ſunt inſtructi privilegiis.

10 Quoniam autem Tridentinum, Abbatibus, quovis modo exemptis facultatem dumtaxat reliquit, primam Tonſuram minoreſque Ordines conferendi ſuis ſubditis Regularibus, & Abbates Sæculares, quantacumque gaudeant exemptione, Regularibus non præſunt: neceſſario inde conſequitur, eos non poſſe, ullum, quanquam ſuæ juriſdictioni ſubjectum, ad primam Tonſuram Ordineſque minores promovere, niſi hanc poteſtatem a Sede Apoſtolica, poſt Tridentinum Concilium, impetraverint. Concilium enim præcedentia privilegia abrogavit, ſed ab iiſdem in poſterum concedendis, non potuit Apoſtolicam Sedem impedire, quemadmodum ad rem ponderat Fagnanus *in cap. Statuimus, num. 14. & num. 53. in fin. de ſupplen. neglig. Prælator.*: Ejuſmodi privilegium ab Urbano VIII. conceſſum Abbati Commendatario pro tempore Beatæ Mariæ Farfenſis, & S. Salvatoris Majoris, liquet ex ejuſdem Apoſtolicis litteris impreſſis poſt Synodum Diœceſanam Farfenſem, habitam a Carolo Cardinali Barberino *pag. 997.*: idemque privilegium ab Alexandro VIII. die 8. Aprilis 1690. datum Primicerio S. Marci Venetiarum, quoad perſonas, eidem inſervientes Eccleſiæ, refert Clericatus *poſt deciſ. 15. de Sacram. Ordinis*. Eamdem facultatem ſibi pariter adſtruebat Abbas S. Barbaræ civitatis Mantuanæ, de cujus juribus plura Nos in utramque partem adduximus, quæ extant *cit. Theſaur. Reſolut. tom. 3. pag. 214. & ſeqq., pag. 230. & ſeqq., & pag. 293. & ſeqq.*, quibus in locis concludenter etiam probavimus, neminem poſſe, eam poteſtatem ſibi arrogare, niſi a Sede Apoſtolica ſibi poſt Tridentinum ſpeciatim atque expreſſe conceſſam oſtendat.

11 At duæ hac in re excitantur quæſtiones: primò ſcilicet, an Epiſcopi ſuis ſubditis, atque Regulares Prælati Religioſis ſibi ſubjectis, litteras dimiſſorias concedere valeant, ut primam Tonſuram minoreſque Ordines recipiant, aut ab

Abbatibus Regularibus, quibus virtute ſuorum privilegiorum jus eſt, ad eos promovendi ſuos ſubditos Regulares; aut etiam ab Abbatibus Sæcularibus, eodem ornatis privilegio, limitato tamen ad certum genus perſonarum, puta ad ſubditos, in ſuo territorio commorantes, aliaſve certas, atque in privilegio deſignatas perſonas: Secundò, an collatio Tonſuræ Ordinumque minorum, ab utriſque Abbatibus facta perſonis, in ſuis privilegiis minime comprehenſis, ſit tantum illicita, an etiam invalida. Sed ambæ iſtæ controverſiæ jamdiu diremptæ, & definitæ ſunt a Sacra Congregatione Concilii.

12 Atque, quod primam ſpectat, etſi olim, anno videlicet 1572. eadem Congregatio cenſuiſſet, integrum eſſe Abbatibus, de quibus eſt ſermo, prima Tonſura minoribuſque Ordinibus initiare, quotquot hiſce initiandi, forent a propriis Ordinariis ad eos dimiſſi, ex quo plane conficiebatur, etiam locorum Ordinariis licere ſuas litteras dimiſſoriales ad eoſdem Abbates dirigere; attamen, cum eadem quæſtio, jubente Clemente VIII., fuerit ad trutinam revocata, atque in Rotæ Auditorio iterum diligenter diſcuſſa, Sacra Congregatio inhærens deciſioni, quæ a Sacra Rota emanavit, eſtque 985. *coram Seraphino*, e priori ſententia receſſit, ſtatuitque, non poſſe ad prædictos Abbates litteras dimiſſoriales dirigi, neque iiſdem fas eſſe perſonis, quæ in eorum privilegiis expreſſæ non ſunt, etſi cum ſuorum Prælatorum dimiſſorialibus litteris ad ſe acceſſerint, primam Tonſuram minoreſque Ordines conferre, ſub pœna ſuſpenſionis ab Ordinum collatione, tam ab Ordinantibus, quam ab Abbatibus, aliiſque Prælatis dimiſſoriales litteras concedentibus, incurrenda: atque hæc poſterior Sacræ Congregationis ſententia approbata fuit ab Urbano VIII., quæ omnia fuſe enarrantur a Fagnano *in cap. Aqua, a num.8. uſq. ad 19. de conſecrat. Eccleſ. vel Altar.*, atque a Clericato *dec.15. de Sacram. Ordin. a n.19. uſq. ad 33.*

13 Quod autem ad alteram pertinet quæſtionem de Ordinationis validitate, jam plerique Doctores ſuſtineri docuerant primam Tonſuram minoreſque Ordines a prædictis Abbatibus collatos, aut Regularibus ſibi non ſubjectis, aut Sæcularibus in ſuis privilegiis non comprehenſis, ita quippe diſerte aſſeruere Tamburin. *de jur. Abbatum tom.2, diſp.2. qu.8. per tot.* Suarez *de Relig. tom.4. tract.8. lib.2. cap 29. num.21.* Peirin. *oper. tom.2. q.3. cap.7. num.23.* Fermoſin. *in cap. Cum contingat, par.2. num.9. & ſeqq. de ætat. & qualit.* Fagnan. *in cap. Statuimus, a num.11. de ſuppl. neglig. Prælator.* Huic vero ſententiæ calculum ſubinde adjecit Sacra Congregatio Concilii, quæ illicitam quidem habuit, ſed validam ſemper pronuntiavit Ordinationem, de qua diſſeruimus: Etenim cum in cauſa Conimbrien. 26. Junii 1656. quæſitum fuiſſet: *An Abbates Congregationis S. Bernardi, & S. Benedicti conferre potuerint minores Ordines Regularibus ſibi non ſubditis, necnon Sæcularibus, habentibus litteras dimiſſoriales ſuorum Superiorum.* Reſpondit ſane id fieri nequaquam potuiſſe, ſed ſimul addidit: *Promotos ab illis non indigere alia collatione dictorum Ordinum, ſed abſolutione, & rehabilitatione a Sanctiſſimo obtinenda*, quod habetur *lib.19 decretor. pag.484.* Similiter in cauſa Panormitana collationis Ordinum, die 16. Martii 1647. diſceptato articulo: *An Ordines minores, per Abbatem Regularem non benedictum collati non ſuis ſubditis, ſint validi, ſi Abbas habeat privilegium illos ſuis ſubditis conferendi*: prodiit deciſio alteri conformis, quæ antea emanaverat in cauſa Catanien. 23. Novembris 1643., cujus verba ſunt: *Collationem autem Ordinum ſupradictis non ſuis ſubditis, etiam Regularibus factam, ſi fuerit de Ordinibus etiam minoribus, & dictus Abbas non benedictus, non habeat privilegium Apoſtolicum, Ordines collatos remanere invalidos, & Ordinatos indigere alia Ordinatione; Si vero Abbas, non benedictus, habeat privilegium. &*

Ordines minores tantummodo contulerit ſuis non ſubditis, Ordinatos non indigere alia Ordinatione, ſed tantammodo abſolutione, & rehabilitatione a Sede Apoſtolica obtinenda, uti habetur *lib.18. decretor. pag.*311. Denique cum in cauſa Lucana, propoſita 16. Martii 1726., diſputaretur de privilegiis conceſſis Abbati S. Barbaræ civitatis Mantuanæ, & ſpeciatim res eſſet de Clerico, ab eodem Abbate ad minores Ordines promoto, quanquam Promotus non recenſeretur inter perſonas, in Abbatis privilegio expreſſas, Sacra Congregatio Ordinationem illicitam dixit, Clericumque minoribus initiatum, ſuſpenſione irretitum, declaravit, non tamen Ordines eidem iterum conferendos juſſit; *Theſaur. Reſolut. tom 3. pag.*288. *&* 295. Quare, ut, quam verſamus, controverſiam, paucis abſolvamus: Aut Abbas nullo fruitur privilegio conferendi primam Tonſuram & minores Ordines: aut privilegio potitur illos conferendi certo perſonarum generi. Si primum; nec licite, nec valide poteſt quemquam ad primam Tonſuram minoreſque Ordines promovere: Si alterum; illicite profecto, attamen valide, primam Tonſuram minoreſque Ordines etiam aliis confert, qui ceteroquin inter perſonas non numerantur, in privilegio deſignatas.

14 Quæ hactenus diximus, omnes complectuntur Abbates, ſeu Prælatos inferiores, etiam tertiæ ſpeciei, habentes nimirum proprium territorium, a cujus libet Epiſcopi diœceſi evulſum & ſeparatum, cum Clero & populo, in quem pleno jure exercent juriſdictionem activam & quaſi Epiſcopalem. Nam etiam ejuſmodi Prælatis, virtute præfati decreti Tridentini, adempta eſt facultas, ſi quam olim habuerant, conferendi primam Tonſuram & Ordines minores ſuis ſubditis Sæcularibus; neque hanc poteſtatem poſſunt ſibi vindicare, niſi a Sede Apoſtolica, poſt Tridentinum, & cum, expreſſa Tridentini derogatione, eam iterum impetraverint; ſed Sæcularium omnium in prædicto territorio ſeparato degentium, ordinatio ſpectat ad Epiſcopum viciniorem; quemadmodum, ſi Abbatia, ſeu Abbatis territorium, quantumvis exemptum, ſitum ſit intra fines alicujus diœceſis, ad eiuſdem diœceſis Epiſcopum pertinet Ordinatio Sæcularium, inibi habitantium. Hæc omnia diſerte definita ſunt a Sacra Congregatione Concilii, ex cujus ſententia Fagnanus *in cap. Significaſti, de offic. Archidiaconi*, ubi *a num.*12. *uſque ad fin.* hanc verſat quæſtionem; *Sub num.*24. ita demum concludit: *Nullus Prælatus inferior Regularis, aut Sæcularis hodie reperitur, cui liceat Tonſuram & minores Ordines conferre perſonis Sæcularibus, tametſi omnimodam juriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem, ac etiam temporalem habeant in Clerum & populum, excluſis Epiſcopis, & ſive illorum territorium ſit intra fines alicujus diœceſis, ſive extra*. Et proſequitur Cardinalis Petra *in comment. ad Conſtit. Apoſtolic. tom.*5. *pag.*116. *num.*66. *& ſeqq.*

15 Aliquid nunc dicendum reſtat de ſecunda parte enuntiati Tridentini decreti *ſeſſ.*23. *cap.*10., in qua decernitur: *Ne Abbates, & alii exempti, aut Collegia, vel Capitula quæcumque, etiam Eccleſiarum Cathedralium, litteras dimiſſorias, aliquibus Clericis Sæcularibus, ut ab aliis ordinentur, concedant: ſed horum omnium Ordinario, ſervatis omnibus, quæ in hujus ſanctæ Synodi decretis continentur, ad Epiſcopos, intra quorum diœceſis fines exiſtant, pertineat.* Sub hujus decreti cenſura comprehendi Abbates, alioſque inferiores Prælatos primæ, & ſecundæ ſpeciei, nemo unquam potuit in quæſtionem adducere: At plerique Prælati tertiæ ſpeciei, ſe ab ejuſdem ſeveritate autumabant immunes, hac freti ratione, videlicet, quia ipſorum territorium, in quod exercent juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, non exiſtit intra fines alicujus diœceſis, de quo tantum videtur loqui Tridentinum, ſed eſt a qualibet Diœceſi omnino ſejunctum & ſeparatum; ac propterea, etſi ab Ordinibus per ſemetipſos conferendis, juxta modo

modo traditam doctrinam, abſtinerent; liberum nihilominus ſibi eſſe putabant, litteras dimiſſoriales, ad Ordines ſuſcipiendos ſuis ſubditis Sæcularibus impertiri. Verum alia fuit mens Sacræ Congregationis Concilii Tridentini Interpretis, ad quam unice ſpectat ejuſdem Concilii decretorum genuinum ſenſum aperire: ea ſiquidem probe conſiderans, in allegati capituli initio ſermonem eſſe non ſolum de Abbatibus, utcumque exemptis, verum etiam de illis, qui *Nullius diœceſis eſſe dicuntur*, quales ſunt, habentes territorium ſeparatum, hoſce pariter in omni parte comprehenſos dixit, iiſdemque ablatam cenſuit facultatem concedendi ſuis ſubditis Sæcularibus litteras dimiſſoriales ad Ordines, quas proinde elargiri, ad viciniorem Epiſcopum unice pertinere declaravit. Ejuſmodi Sacræ Congregationis reſponſa congeſta ſunt a Fagnano, & Cardinali Petra *cit. locis*, quibus alia atteximus, quæ eo prodierunt tempore, quo Nos ejuſdem Congregationis Secretarium agebamus. Eccleſia Collegiata B. Mariæ Virginis de Alba Regali diœceſis Veſprimien., ejuſque Præpoſitus, Canonici, ceterique eidem inſervientes Eccleſiæ, plenam obtinent exemptionem a juriſdictione Epiſcopi Veſprimienſis, atque a jure Metropolitico Archiepiſcopi Strigonienſis: amplæ iſtius exemptionis obtentu, ſibi jus eſſe arbitrabatur Collegiatæ Præpoſitus concedendi litteras dimiſſorias ad Ordines ſuæ Eccleſiæ Canonicis, aliiſque miniſtris; ſed cauſa delata ad Sacram Congregationem Concilii hæc die 26. Martii, & denuo 17. Decembris 1718. contra Præpoſitum pronuntiavit *tom. 1. Theſaur. Reſolut. pag. 31., & duabus ſeqq., & pag. 141.* Sed quoniam, ut ingenue fateamur, ejuſmodi deciſio Prælatum tangit ſecundæ potius, quam tertiæ ſpeciei, aliam ſtatim proferimus, in qua, ſine ulla dubitatione, quæſtio erat de Prælato tertiæ ſpeciei. Lis vertebatur in Romanæ Rotæ Auditorio inter Epiſcopum Brictinorien., & Capitulum Baſilicæ S. Petri de Urbe ſuper articulo, An Abbatia S. Rufilli, ſita in caſtro Fori Pompilii, eidem Capitulo perpetuò unita, haberet territorium omnino ſeparatum a diœceſi Brictinorienſi; interim vero, Capitulum S. Petri, innixum immemorabili conſuetudine, ſeu quaſi poſſeſſione, concedendi litteras dimiſſoriales perſonis, intra ſuæ Abbatiæ limites commorantibus, ne hac poſſeſſione exturbaretur, pendente adhuc controverſia, ſuper Abbatiæ ſeparatione, eaſdem litteras concedere non dubitabat; at, contradicente Epiſcopo Brictinorienſi, ac jure meritoque contendente, immemorabilem poſſeſſionem, utpote a Concilio Tridentino infractam, viribuſque deſtitutam, non ſuffragari Capitulo, etiamſi territorium ſeparatum evinceret; ad ejus inſtantiam die 3. Decembris 1718. fuit in Sacra Congregatione Concilii diſceptatum: *An etiamſi conſtaret de territorio ſeparato, poſſet Capitulum S. Petri concedere dimiſſorias.* Et die 17. Decembris ejuſdem anni, unanimi omnium ſuffragio reſponſum fuit *Negative* (*tom. 1. Theſaur. pag. 140. & 150.*).

16 Nihilominus tamen non deſunt etiam nunc Abbates tertiæ ſpeciei, hac peculiari præfulgentes prærogativa, ut ſuis Subditis litteras dimiſſorias ad Ordines, nedum minores, ſed etiam ſacros ſuſcipiendos elargiri valeant, & reipſa elargiantur, itaut nulli Epiſcopo fas ſit, ſine ipſorum litteris, eorumdem Subditos ordinare. At hæc prærogativa non eſt annexa qualitati *Nullius*, neque profluit ex territorio perfecte ſeparato, ſed unice derivatur ex ſpeciali privilegio, poſt Tridentinum obtento, quo Sedes Apoſtolica nonnullos cumulavit Abbates: ejuſmodi privilegio ab Urbano VIII. auctus eſt Abbas Nonantulanus, ita eidem Pontifici conſulente Sacra Congregatione Concilii die 19. Januarii 1636., cujus Decretum refertur a Cardinali Petra *citat. loc. pag. 117.* Idem Indultum aſſequutus eſt Abbas Farfenſis, uti habetur in memorato Apoſtolico Brevi, impreſſo poſt Synodum Farfenſem *pag. 996.*: Eamdemque poteſtatem a Sixto V. Abbati

Digitized by Google

Abbati Caſſinenſi, atque a Paulo V. Abbati Cavenſi, factam, narrat Fagnanus *in citat. cap. Significaſti de offic. Archidiac. num.* 25. & ne ſilentio prætereamus prædictam Abbatiam Sancti Rufilii, Capitulum Sancti Petri, cui ex Sacræ Congregationis Sententia, denegatam diximus facultatem concedendi litteras dimiſſoriales perſonis incolentibus eamdem Abbatiam, ſibi perpetuo unitam, id juris ſibi fieri petiit a Sede Apoſtolica, ſed cum adhuc in Rotæ Auditorio indeciſa penderet controverſia ſuper vera ſeparatione Abbatiæ, ejuſque territorii a Diœceſi Brictinorienſi, Capituli inſtantia rejecta fuit a Sacra Congregatione Concilii, ad quam Innocentius XIII. eam remiſerat examinandam: verum cum poſtea idem Capitulum cauſam obtinuerit in Rotæ Tribunali, fueritque ei adjudicatum territorium omnino ſeparatum, ſuas preces inſtauravit apud ſan. mem. Benedictum XIII., votique compos effectum eſt per Apoſtolicum Breve ab eodem Pontifice datum. Ceterorum Abbatum, qui eodem jure ab Apoſtolica Sede ſunt poſt Tridentinum donati, Catalogum extare in Cancellaria Cardinalis Urbis Vicarii, teſtatur Romualdus Honorante *in praxi Secretariæ dicti Tribunalis pag.* 193.

17 Jamvero hæc omnia, quæ adduximus, ſicuti aperte oſtendunt, inferioribus Prælatis tertiæ ſpeciei nullam de jure competere facultatem concedendi ſuis Subditis Litteras dimiſſoriales ad Ordines ſuſcipiendos, ita evidenter demonſtrat nullum ab Ordinationis exemplo deſumi poſſe argumentum ad illis aſſerendam poteſtatem cogendi Synodum; quinimmo manifeſte evincunt, utramque poteſtatem ſub eodem comprehendi juris cenſura. Quare concludendum eſt, prædictis Prælatis fas non eſſe, neque Litteras dimiſſoriales ſuis Subditis concedere, neque Synodum congregare, niſi aut ad utrumque, aut ad alterutrum faciendum, id juris ex ſpeciali privilegio ſint aſſequuti ab Apoſtolica Sede.

LIBER III.

De vocandis ad Synodum, Ordine ſedendi, & Sacris Veſtibus juxta proprium cujuſque Gradum adhibendis.

CAPUT I.

De Prælatis Regularibus, & Sæcularibus.

1 Priuſquam Regulares ab Epiſcoporum juriſdictione ſubtraherentur, cogebantur eorum Abbates Diœceſanæ Synodo intereſſe. Concilium Aurelianenſe I. anno 511. (*tom. 2. collection. Harduini columm.* 111.) *can.* 19., ait: *Abbates pro humilitate Religionis in Epiſcoporum poteſtate conſiſtant: & ſi quid extra regulam fecerint, ab Epiſcopis corrigantur: qui ſemel in anno in loco, ubi Epiſcopus elegerit, accepta vocatione, conveniant*. Concilium Oſcenſe anni 598. [*tom. 3. collect. Hard. columm.* 535.] *can.* 1., inquit: *Hoc Synodus Sancta fieri elegit, ut annuis vicibus unuſquiſque noſtrum omnes Abbates Monaſteriorum, vel Presbyteros, & Diaconos ſuæ Diœceſis ad locum, ubi Epiſcopus elegerit, congregare, præcipiat, & omnibus regulam demonſtret ducendi vitas, cunctoſque ſub Eccleſiaſticis regulis adeſſe præmoneat*: Conſtitutiones excerptæ ex Concilio Galterii Archiepiſcopi Senonenſis celebrato ſæculo x. (*tom. 6. part. 1. collect. Hard. colum.* 517. *cap.* 1.) hæc habent: *Statuimus, ut Abbates, & Priores Con-*

Conventuales, qui nec venerint ad Synodum, nec ſe excuſaverint, prætendendo canonicum impedimentum, per octo dies ab ingreſſu Eccleſiæ ſuſpendantur. Inter Statuta Synodalia Guillelmi Majoris Epiſcopi Andegavenſis, qui vivebat in fine ſæculi XIII. (*tom. 11. ſpicilegii Lucæ Dacherii pag. 206.*) reperitur præceptum Abbatibus, Archidiaconis, Archipresbyteris, & Decanis Eccleſiarum civitatis promiſcue impoſitum, habendi penes ſe eadem Statuta; & in nona Synodo ab eodem Guillelmo habita anno 1298. Abbatibus, ad Synodum accedere detrectantibus, infligitur pœna ſuſpenſionis; & in Synodo undecima, ab eodem celebrato anno 1300., revocatur quidem enuntiata ſuſpenſionis pœna, ſed ſimul inſtauratur præceptum, ut Abbates omnino interſint Epiſcopali Synodo: quæ omnia leguntur *eodem tom. 11. citat. ſpileg. pag.* 247., *&* 250. Neque his refragatur Textus *in can. Epiſcopus* 11. *diſt.* 18., ubi dicitur: *Epiſcopus non debet Abbatem cogere ad Synodum ire, niſi aliqua rationabilis cauſa exiſtat*. Nam oppoſitum decernitur *in can. Annis 16. eadem diſt.*, in quo habetur: *Annis ſingulis Epiſcopus in ſua Diœceſi Synodum faciat de ſuis Clericis, nec non Abbatibus, & diſcutiat alteros Clericos, & Monachos*: Unde Altaſerra *de juriſdict. eccleſiaſt. libr.* 2. *cap.* 19. ad utrumque Textum conciliandum, primum intelligendum arbitratur de vocatione ad Synodum, quæ non ſemel, ſed ſæpius, ſeu ultra id, quod jura præſcribunt, in anno fiat: *Et quod can. Epiſcopus* [ait Altaſerra] *dicit, Abbates non eſſe cogendos venire ad Synodum, niſi rationabilis cauſa adfuerit, cautius intelligendum eſt, non eſſe ſcilicet gravandos Abbates iterum in anno venire ad Synodum, ſi forte extra ordinem vocentur, niſi rationabilis cauſa adſit, puta translationis Reliquiarum, vel conſecrationis Eccleſiæ, vel alia ſimilis*.

2 Verum, cum hodie Abbates, ceterique Prælati Regulares, plerumque plena gaudeant exemptione ab Epiſcopi juriſdictione, non poſſumus, juxta omnia antiqui juris principia de illis ratiocinari, ſed & eorum exemptionis habenda eſt ratio. Neque ſectari licet Epiſcopum Phamauguſtanum *in tract. de Conciliis*, cui titulus *Synodia Ugonia*, ubi *pag.* 3., *& ſeqq.* plura diſputat de interventu Abbatum ad Synodum. Cum enim is ſcripſerit ante Tridentinum, non omnia, quæ adducit, congruunt præſenti diſciplinæ. Ut itaque diſtincte & ordinatim procedamus, primo de Abbatibus Sæcularibus, deinde de Regularibus diſſeremus.

3 Abbates Sæculares, intra Epiſcopi Diœceſim exiſtentes, teneri Epiſcopali Synodo adeſſe, ſtatuitur *in cap. Quod ſuper his de majorit., & obed.* Neque ullius exemptionis prætextu poſſunt, ſe ab hac obligatione unquam ſolutos exiſtimare. Nam Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reform.* illos ſolos exemptos liberat ab onere accedendi ad Synodum, qui ſubduntur Capitulis generalibus; quod profecto de Abbatibus Sæcularibus nunquam dici poterit, uti bene ponderant Tamburinus *de jur. Abbat. tom.* 1. *diſput.* 24. *quæſt.* 4. *num.* 8., *&* 9.: Rem exemplis illuſtrabimus.

4 In civitate Cremonæ extat Eccleſia Collegiata Sanctæ Aghatæ, quæ cum olim eſſet Regularium, a Summis Pontificibus Calliſto II., & Eugenio III. ampliſſima obtinuit privilegia exemptionis a juriſdictione Ordinarii, & ab obligatione accedendi ad Synodum. Præpoſitura hujus Eccleſiæ auctoritate Pii II.; fuit poſtmodum a ſtatu Regulari, & electivo commutata in Dignitatem Sæcularem, & collativam, ejuſque Præbendæ Canonicales Clericis Sæcularibus addictæ ſunt, præſervatis tam Eccleſiæ, quam Præpoſito, & Canonicis, omnibus & ſingulis privilegiis, quibus antea fruebantur Regulares.

5 Præpoſitus, qui ex privilegio Summi Pontificis Pii IV., & ex antiqua conſue-

ſuetudine, habet præterea uſum Mitræ, & Paſtoralis, & una cum eo Canonici, recuſarunt accedere ad Synodum, ab Epiſcopo Cremonæ indictam anno 1727., ſed, inſtaurato judicio coram Sacra Congregatione Concilii, & re mature expenſa, die 5. Aprilis 1732. deciſum fuit, teneri accedere, & poſſe Epiſcopum pœnis a jure ſtatutis, in inobedientes animadvertere. Cumque denuo Præpoſitus, & Canonici ſua jura experiri voluerint, in Congregatione habita die 29. Auguſti 1733., iterum ſuccubuerunt.

6 Alterum, & celebre exemplum eſt Abbatis Sanctæ Barbaræ civitatis Mantuanæ. Præeſt iſte inſigni Collegiatæ, cui inſerviunt Dignitates, & Canonici, & ſimul cum Eccleſia, omnibuſque Eccleſiæ Adminiſtris, tanta fruitur exemptione, ut Epiſcopus nec Eccleſiam viſitet, nec Canonicos, alioſque Adminiſtros corrigat, niſi Abbas, aliique habentes Dignitates Abbatiali inferiores, qui ſibi invicem in hoc munere gradatim ſuccedunt, negligentes fuerint in viſitando, & corrigendo, quæ omnia habentur in Bulla Pii IV., data pridie idus Octobris 1564. Idemque Pontifex hanc præterea Abbati eximiam addidit prærogativam, ut poſſet ſuis Subditis, additis ſcilicet ſervitio prædictæ Eccleſiæ, primam Tonſuram & Ordines Minores conferre, ac Sacramentum Confirmationis in ſua Eccleſia Chriſmate a loci Ordinario accepto, omnibus indiſtincte adminiſtrare. Tot tantiſque condecoratus privilegiis, renuebat Abbas accedere ad Synodum Epiſcopalem; ſed cauſæ articulo examinato in Sacra Congregatione Concilii, cum hæc animadverterit, nullum ab Abbate privilegium produci, quo ſpecialiter & expreſſe eximatur ab onere accedendi ad Synodum, propterea anno 1680. dixit, eum omnino intereſſe debere. Quæ omnia a Nobis adnotata ſunt in diſſertatione, quam elaboravimus, cum ejuſdem Sacræ Congregationis Secretarii munere fungeremur, in Cauſa Mantuana diſcuſſa die 17. Auguſti 1727., de qua *in Theſauro reſolut. tom. 4. pag. 109., & ſeqq.*, & præſertim *pag. 112. n. 7.*

7 Hæc de Sæcularibus. Ad Regulares redeamus. Uſus quondam apud Monachos invaluerat, ut uni principali Monaſterio plura inferiora ſubeſſent, perinde ac membra ſuo capiti; hunc morem deſcribit Mabillon. *in præfat. ad ſæcul.* V. *Act. SS. Benedict. ſ. 4. num. 53.* his verbis: *Obſervare convenit ..... eam fuiſſe in nobilioribus Monaſteriis diſciplinam, ut quælibet minores ſub ſe haberent colonias, quæ Cellæ, Præpoſituræ, Obedientiæ, Prioratus, Monaſteriola, & Monaſteria paſſim, immo & Abbatiæ aliquando vocabantur. In illis cellis erant Præpoſiti, ſeu Decani ad nutum Abbatis, qui principi Monaſterio præerat, amovendi: etſi qui Abbates illis præficiebantur, nonniſi prius habito primi Abbatis conſenſu, eorum fiebat electio, ab eodem poſtea confirmanda.* Quandoque autem contingebat, principale Monaſterium eſſe plene exemptum ab Epiſcopi juriſdictione, ſecus vero inferiora. In quo rerum ſtatu, Abbas, qui alicui ex inferioribus præerat, quamvis profeſſionem emiſiſſet in principali Monaſterio exempto, attamen, ratione alterius Monaſterii non exempti, cui præerat, tenebatur adeſſe Synodo Diœceſanæ juxta ſententiam latam ab Innocentio III. *in cap. Ex ore de privilegiis*, ubi controverſiam, hac ipſa de re agitatam inter Abbatem Evaſenſis cœnobii, & Vigorienſem Epiſcopum, ita definivit: *Sententialiter definimus, quod Evaſen. cœnobium liberum eſt in capite, tanquam ab Epiſcopali juriſdictione prorſus exemptum, & ſoli Romanæ Eccleſiæ ſubjectum ... In membris autem, quæ non probantur exempta, Diœceſano Epiſcopo, ipſum ſubjacere decernimus: propter quod Abbas ad Synodum ejus debet accedere .... pro ipſis quoque membris non exemptis idem Abbas tenetur Vigorien. Epiſcopo exhibere reverentiam, obſequium, & honorem.* Ex hac porro Innocentii Decretali evidenter conficitur, potiori debere ad Epiſcopalem Synodum accedere Abba-

. tem

tem Regularem, qui non ſolum nulla fruitur perſonali exemptione, ſed & inſuper Monaſterio præficitur Epiſcopi juriſdictioni plene ſubjecto.

8 Si vero Abbates una cum Monaſteriis, quæ regunt, ſunt omnino ab Epiſcopi juriſdictione exempti: non ideo tamen ſunt ſtatim liberi pronuntiandi ab obligatione interveniendi Synodo Epiſcopali, ſed conſiderandum eſt, an ſimul cum aliis ſui Ordinis Monaſteriis coaleſcant in unum corpus, ſeu conficiant unam Communitatem, cujus ſingula membra ſubdantur Capitulo generali ejuſdem Ordinis; vel potius Monaſteriis præficiantur, quorum quodlibet ſolitarium eſt, nullam nimirum habens cum aliis Ordinis Monaſteriis conjunctionem, nullum ſocietatis, & mutuæ communicationis vinculum. Atque ideo eorumdem Monaſteriorum Prælati nullum Superiorem Generalem agnoſcunt, cujus Capitulo ſubjiciantur; cujus generis Monaſteria non pauca, extra Italiam reperiri, exploratum eſt omnibus. Primi non coguntur accedere ad Epiſcopi Synodum. Secundi omnino accedere debent: illos ſiquidem, & non iſtos eximit Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reform.*, ita decernens: *Synodi quoque Diœceſanæ quotannis celebrentur: ad quas exempti etiam omnes, qui alias, ceſſante exemptione, intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, accedere teneantur*. Cum enim exceptio firmet contrariam regulam pro non exceptis, manifeſtum inde fit, Regulares, generali Capitulo non ſubjectos, nulla ratione poſſe ſe a Synodo ſubducere, ſicuti optime perpendunt Fagnanus *in cap. Quod ſuper his de majorit.*, *& obed. num.* 5., Cardinalis de Luca *de juriſdict. diſc.* 37. *num.* 5., Cardinalis Petra *cit. loc. n.* 108.

9 Nullam vero diſtinctionem adhibendam, cenſuit Tridentinum quoad illos Regulares, qui curam gerunt animarum, ſed hos omnes ſive ſubjecti, ſive non ſubjecti ſint Capitulo generali, univerſim, promiſcue, & indiſtincte Synodo intereſſe debere, decrevit: *Ratione tamen* (ait citat. loc.) *Parochialium, aut aliarum Sæcularium Eccleſiarum, etiam annexarum, debeant ii, qui illarum curam gerunt, quicumque illi ſint, Synodo intereſſe*. Idem, longe ante Tridentinum, edixerat Concilium Provinciale Moguntinum anno 847. *cap.* 14. (*in collect. Harduini tom.* 5. *colum.* 11.) diſtricte præcipiens, ne ullus Monachorum, qui Parochialibus præerant Eccleſiis, Epiſcopalem Synodum effugeret: *Nullus Monachorum* (inquit) *aliquid proprietatis habeat ...... nec Parochias Eccleſiarum accipere præſumat ſine conſenſu Epiſcopi. De ipſis vero titulis, in quibus conſtituti fuerint, rationem Epiſcopo, vel ejus Vicario reddant, & convocati ad Synodum veniant*.

10 Quam porro, Tridentino inhærentes, hactenus adhibendam diximus inter Regulares diſtinctionem, non ſolum fuſe explicant Doctores, præcipue Gonzalez *in cit. cap. Quod ſuper his, de majorit. & obed. num.* 8. Antonius Paulutius *de Comitiis Eccleſiaſt. pag.* 453. *num.* 6. *Biblioth. maxim. Pontif. tom.* 4. Gavantus *in praxi de Synodo Diœceſ. cap.* 2. *in annotat.* §. 1. *num.* 4. Tamburinus, Fagnanus, Cardinalis de Luca *locis citatis*, ſed exacte ſervandam ſtatuit ſacra Congregatio Concilii in cauſa Regularium, die 19. Novembris 1604. (*lib.* 10. *decretor pag.* 102. *a tergo*): *Sacra &c. cenſuit, quoad primum eſſe injungendum omnibus Regularibus, qui vel Capitulis generalibus non ſubduntur, vel Curam animarum exercent, ut ad Synodos Diœceſanas accedant ſub pœna privationis vocis activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrendæ, atque aliis pœnis, arbitrio Epiſcoporum imponendis, etiam excommunicationis: adeout jus declarandi, atque pœnas imponendi, ad Epiſcopos, non obſtante quacumque exemptione, pertineat, eiſdemque Epiſcopis juſſit prædictos Regulares, qui nullis Capitulis ſubduntur, abſolute cogere ad Diœceſanæ Synodi obſervationem; eos vero, qui ratione Curæ animarum*

Digitized by Google

marum interfuerint, ad ſervanda ea omnia, quæ in Synodo decreta fuerint circa Curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum. Quodque hic de Parochis Regularibus ſanciverat, eadem ſacra Congregatio iterum confirmavit in cauſa Paſſavien. Juriſdictionis die 1. Octob. 1661. *l. 22. decretorum p. 661. & ſeqq.*; cum enim quinto loco diſputatum fuiſſet: *An Parochi Religioſi monaſteriorum exemptorum, ut ſupra, vocati ad Synodum, teneantur venire, ac mandata Epiſcopalia accipere circa ea, quæ pertinent ad dictam Curam, pariterque feſta propria diœceſis populo denuntiare, & celebrare Jubilæa, & alia mandata Apoſtolica ab ipſo diœceſano Epiſcopo recipere*. Reſponſum fuit: *Ad quintum teneri*.

11 Verum cum animarum Cura, Eccleſiæ Regulari annexa, poſſit ab Eccleſiæ Prælato exerceri vel per ſe, vel per Cappellanos ad nutum amovibiles, vel per Vicarium Sæcularem prævia approbatione Epiſcopi in perpetuum deputatum, ſinguli caſus ſunt ſpeciatim expendendi. De primo, utpote manifeſte comprehenſo in enuntiato Tridentini decreto, nulla fieri poteſt quæſtio. De ſecundo dubitari poteſt, an ipſe Prælatus Regularis, an potius ejus Cappellani Curati debeant Synodo intereſſe. Sed communiter ſentiunt Doctores, hanc obligationem ineſſe Prælato, *juxta celebrem deciſ. 190. coram Seraphino*. Quoniam, pergit Cardinalis de Luca *cit. diſc. 37. de juriſdict. num. 3.* tunc ipſe Prælatus perſonam gerit Curati, aliique ab ejus nutu pendentes, meri reputantur ejuſdem adjutores, & miniſtri: Unde rationi conſentaneum eſt, ut Prælatus a Synodo normam accipiat, ad quam & ſe, & obnoxios ſibi miniſtros, in animarum regimine dirigere debeat. In tertio caſu, cum univerſum exercitium Curæ tranſlatum ſit in Sacerdotem Sæcularem, etſi ea habitu remaneat penes Prælatum Regularem, conveniunt pariter inter ſe Doctores, illi & non huic incumbere onus accedendi ad Synodum; Vicarius quippe, & non Prælatus Regularis, cujus vices gerit, poteſt Epiſcopo, & Synodo rationem reddere Parœciæ, quam actu regit, ſicuti docet, & deciſum teſtatur Fagnanus *in cap. Quod ſi de his, de majoritat. & obedient. numer. 7.*, cui ſubſcribit Cardinalis de Luca *citat. loc.*

12 Sed quid, ſi Cura annexa ſit non Eccleſiæ principali Conventus, ſeu Monaſterii, ſed alteri Eccleſiæ Monaſterio acceſſorie unitæ; eaque regatur, non per Vicarium Sæcularem, ſed per aliquem Regularem, a Monaſterii Prælato deſignatum, atque ad ejuſdem placitum amovibilem? Quinam tunc Synodo adeſſe debet, Prælatus ne, an iſte Regularis, Curam actu adminiſtrans? Hanc quæſtionem movet modo citatus Cardinalis de Luca *num. 4.*, eamque dirimit dicendo, non Prælatum, ſed Vicarium Regularem debere Synodo intervenire: Et recte; quia, poſita locali ſeparatione Eccleſiæ Curatæ a Monaſterio, Vicarius Regularis, qui in Eccleſia Curata reſidet, eamque actu adminiſtrat, ſolus verſatur inter parochiæ incolas, eorumque idolem & mores ſolus cognoſcit; Ex quo fit, ut loci Ordinarius in ceteris omnibus Parœciam reſpicientibus, hunc, & non Monaſterii Præſulem conſulat, & ſi opus fuerit, moneat ac corrigat, neque ullam monaſterii Prælati rationem habeat, niſi cumeidem injungendum duxerit, ut præfatum Regularem a Curæ exercitio removeat. Accedit ſæpius contingere, ut Eccleſia Curata, & monaſterium, cui eſt acceſſorie unita, in diverſis exiſtant diœceſibus, ac propterea, niſi Regularis, qui Eccleſiam Curatam actu adminiſtrat, teneretur intereſſe Synodo, a loci Ordinario indictæ, neque ipſe, neque ejus Prælatus compelli poſſent ad illam accedere.

13 Idemque juris eſſe arbitramur, cum animarum Cura eſt annexa quidem principali Eccleſiæ monaſterii, ubi Prælatus reſidet, regitur tamen & adminiſtratur

Digitized by Google

ſtratur per Regularem, non ab ipſomet Prælato, ſed a Capitulo electum & deſignatum, ita ut non ſit in Prælati arbitrio illum a Curæ exercitio divellere. Quod evidenter colligi autumamus ex decreto, a ſacra Congregatione Concilii edito die 1. Aprilis 1656. in cauſa novæ Segobiæ Inſularum Philippinarum (*lib. 19. decretor. pag. 568.*) in qua reſcriptum fuit: *Epiſcopum procedere poſſe ad pœnas etiam cenſurarum contra Regulares exercentes Curam animarum in Eccleſiis Parochialibus Regularium, ſi renuant accedere ad Synodum, non autem contra Superiores eorumdem Regularium.*

14 Sed, quamquam hæc ita de jure ſe habeant, quandoque tamen Regulares privilegium obtendunt, quo ſe ab acceſſu ad Synodum excuſari arbitrantur. Ejuſmodi privilegio credere fas eſt, fuiſſe olim donatos Monachos Ciſtercienſes, ne ſecus dicamus, eos contra jura deliquiſſe, cum inter ſtatuta in Capitulo generali anno 1270. condita *cap. 12.* vetuerunt Abbatibus Lemovicenſibus, accedere ad Synodos Epiſcopales, ſicuti legitur apud Martene, & Durand *tom. 4. Theſauri nov. anecdotor. col. 1440.* Quod certo ſcimus, eſt, Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus fuiſſe illud conceſſum a Gregorio IX. *in c. Nimis prava, de exceſſ. Prælat.* Ferunt quoque Monachos Caſſinenſes, & quoſdam alios Regulares, etiam Curam animarum habentes, ſimile indultum impetraſſe ab Eugenio IV. Quamobrem Murga *in adnotat. ad primam deciſionem poſt commentaria ad Conſtitutiones Apoſtolicas, & in tract. de Beneficiis quæſt. 2. cap. 109.*, eos ſubtrahit ab obligatione interveniendi Synodo. At certe hallucinatur, & fallitur: ea quippe privilegia, ante Tridentinum obtenta, ab eodem Tridentino revocata & abolita ſunt, atque ideo nullus Regularium, qui alias de jure ad Synodum pergere tenetur, poteſt illam evadere obtentu privilegii Apoſtolici, niſi doceat, tale privilegium fuiſſe poſt Tridentinum conceſſum. Ita contigit in lite, olim exorta inter Archiepiſcopum Beneventanum, & Monachos S. Sophiæ Rectores Eccleſiarum Parochialium, quæ eidem monaſterio S. Sophiæ ſunt unitæ. Renuebant Monachi intereſſe Synodo, ad quam ab Archiepiſcopo cogebantur adire: & Sacra Congregatio Concilii, in qua Cauſa diſceptabatur, non antea Monachos ab obligatione parendi Archiepiſcopo ſolutos, declaravit, niſi poſtquam docuerunt de expreſſo privilegio non adeundi ad Synodum, ſibi a S. Pio V., & propterea poſt Tridentinum collato, quemadmodum referunt, & ad rem animadvertunt Fagnanus *in cit. cap. Quod ſuper his, de majorit. & obed. num. 12.* & Cardinalis Petra *ad Conſtitut. Apoſtol. tom. 5. pag. 131. num. 118.*

15 Secus eſt de conſuetudine, qua etiam aliquando fulciri ſe poſſe credunt Regulares, ne teneantur ad Synodum ire: etenim, quamvis Cardinalis de Luca *cit. diſc. 37. de juriſdict. num. 6. & ſeqq.* opinetur, ſola conſuetudine abſolvi poſſe Regulares a lege, eos ceteroquin ad Synodum ire adſtringente, ſolumque diſputet, an ſufficiat decennalis, vel requiratur quadragenaria; verius tamen eſt nullam conſuetudinem, niſi tanti temporis ſit, ut præſumptionem inducat privilegii Apoſtolici, Regularibus quoad hoc, prodeſſe: quoniam aut conſuetudo, de qua eſt ſermo, præceſſit Concilium Tridentinum, & illa ab eodem Tridentino fuit abrogata; aut eſt inducta poſt Tridentinum, & hæc infringitur a Bulla Pii IV., qua Concilii Tridentini Acta, & decreta confirmantur; & magis aperte ab alia ejuſdem Pontificis Conſtitutione, data 13. *Kalend. Martii* 1565., ubi omnia & ſingula, quæ Concilii decretis adverſantur, ſive antea inducta, ſive in poſterum inducenda, nulla, invalida, irrita, & nemini, tam in foro fori, quam in foro conſcientiæ ſuffragari poſſe decernit.

16 Abbates, de quibus hucuſque locuti ſumus, de eorum numero ſunt, qui

potiuntur exemptione, primæ dumtaxat, aut ſecundæ ſpeciei, quod quilibet potuit ex iis, quæ diximus, advertere. Aliud dicendum de Abbatibus præditis nobiliori exemptione tertiæ ſpeciei, cum territorio ſeparato, & vera qualitate *Nullius*: durum quippe Nobis videtur, iſtos proprium habentes territorium, in quo jura exercent quaſi Epiſcopalia, adigere ad interveniendum Synodo vicini Epiſcopi, ſi ipſimet Abbates facultatem habeant propriam Synodum celebrandi. Solumque diſceptari poſſet, an qui hac facultate carent, cogendi ſint ad eligendum aliquem, quem maluerint, ex finitimis Epiſcopis, cujus Diœceſanæ Synodo interſint. Rationem dubitandi præbet ſæpius allegatum decretum Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reformat.* obligans Epiſcopos nulli Archiepiſcopo ſubjectos, ad ſemel eligendum aliquem Metropolitanum, ad cujus Provinciale Concilium ſemper deinceps teneantur accedere; quo quidem decreto affici etiam Abbates vere *Nullius*, deciſum fuit in particulari Congregatione, deputata a ſan. mem. Benedicto XIII., & habita die 8. Maii 1725. in reſponſionibus ad quintum, & ſextum dubium: inde enim, propter rationis paritatem, inferri poſſe videtur, eoſdem Abbates, ſi poteſtate careant propriam Synodum habendi, obſtringendos ſimiliter eſſe, ad eligendum Epiſcopum, cujus Synodo aſſiſtant; ne ſecus Clerus & populus, cui præficiuntur, omni careat Synodali ſtatuto. At nihilominus, re melius perpenſa, oppoſitum Nobis dicendum apparet: etenim onus eligendi Metropolitanum, ad cujus Provinciale Concilium conferre ſe debeant, a Tridentino impoſitum eſt ſolis Epiſcopis, nulli Archiepiſcopo ſubjectis, & ſolum, per extenſionem, translatum eſt ad Abbates tertiæ ſpeciei, habentes territorium ſeparatum a diœceſi cujuſcumque Epiſcopi; abſonum autem, atque ab omni æquitate devium Nobis videtur, iterum extenſionem (ut ita dicamus) extendere, ſeu oneri per extenſionem Abbatibus impoſito, novum onus adjicere: quod profecto ſcimus, nunquam fuiſſe in praxi receptum.

C A P U T II.

De Abbatibus, Prioribus, Guardianis Conventuum ſubjectorum juriſdictioni Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati.

1 AD intelligentiam eorum, quæ in præſenti capite dicturi ſumus, brevis præmittenda eſt notitia ſuppreſſionis quorumdam Religioſorum Conventuum, factæ ab Innocentio X. Quoniam exiguus Religioſorum numerus, in parvis cœnobiis commorantium, plerumque in cauſa eſt, cur Regularis diſciplina ibidem relaxetur, & corruat; inde enim fit, ut Religioſi, qui ob eorum paucitatem, Choro vacare, ceteraque cujuſque Ordinis propria Inſtituta explere non valent, otio indulgeant, liberiores evadant, ac ſæcularibus negotiis ſe immiſceant: idcirco Innocentius X. in ſua Conſtitut. 50. (*tom.* 5. *Bullar. pag.* 524.) quæ incipit: *Inſtaurandæ*, data idibus Octobris 1652., multa ex ejuſmodi cœnobiis in Italia, eique adjacentibus Inſulis ſita, atque in litteris Congregationis, ſuper hac re ſpecialiter deputatæ, nominatim expreſſa, auctoritate Apoſtolica ſuppreſſit, extinxit, & abolevit. Verum cum poſtea plerique Regularium Ordinum Superiores eidem Pontifici ſupplicaſſent, ut aliqua ex ſuppreſſis cœnobiis in priſtinum ſtatum reſtitueret, ac præterea ex publicis documentis, & Epiſcoporum atteſtationibus conſtitiſſet, in illis tot ali poſſe Religioſos, qui etſi numerum non exæquarent, quem Pontifex optaverat, ſufficientes tamen videri poterant ad Regularem cuſtodiendam diſciplinam, & inſuper neceſſarii reputabantur ad excipiendas populi Confeſſiones, & Divina perſolvenda Officia

Officia in locis, ubi alii non reperiebantur Regularium Conventus, Innocentius X. porrectis ſibi precibus indulgens, nonnulla ex præfatis cœnobiis redintegravit, & Regularibus reſtituit, hiſce tamen adjectis legibus: Primo, ut in illis ſex ali poſſent, & actu alerentur Religioſi probatæ vitæ, quorum ſaltem quatuor eſſent Sacerdotes maturæ ætatis: Secundò, ut iidem Conventus antea ſuppreſſi, & poſtea reſtituti totaliter ſubjacerent juriſdictioni Ordinarii, tanquam a Sede Apoſtolica delegati; quam ſubjectionem duraturam, decrevit quamdiu iidem Conventus tantas adepti non eſſent fortunas, ut ſuſtentare poſſent, & actu ſuſtentarent duodecim Religioſos. Aliud autem idem Pontifex ſtatuendum duxit de parvis monaſteriis, cœnobis, ſeu Conventibus, intra Italiam pariter, eique adjacentes Inſulas exiſtentibus, quæ nunquam ſuppreſſa fuerunt: hæc ſiquidem Epiſcoporum juriſdictioni tunc ſolum ſubjecta eſſe ſancivit, cum in iis actu non degunt ſex Religioſi; ſed ſi ſex Religioſi in hiſce cœnobiis nunquam ſuppreſſis commorentur, illa eadem gaudere voluit exemptione, qua antea fruebantur. Habentur hæc omnia in decreto incipiente: *Ut in parvis*, quod prodiit die 10. Februarii 1654. Totaque rei geſtæ ſeries a Fagnano, qui particularis Congregationis ab Innocentio X. deputatæ fuerat Secretarius, deſcribitur *in cap. Relatum, ne Clerici, vel Monachi*; & ſpecialis hiſtoria ſuppreſſionis, & ſucceſſivæ reſtitutionis aliquorum Conventuum diœceſis Bononienſis edita eſt poſt Synodum Diœceſanam Cardinalis Hieronymi Boncompagni.

2 Præfata diſtinctio inter parva Religioſorum cœnobia, quondam ſuppreſſa, & poſtea redintegrata, atque ea, quæ nunquam ſuppreſſa fuerunt, eſt præ oculis habenda, ne contra Innocentii decretum idem feratur de utriuſque judicium. Loquendo itaque de Conventibus primi generis: ſtatim excitata eſt controverſia, an ita illi ſubjacerent juriſdictioni Ordinarii, ut ſimul cenſerentur ſubtracti a juriſdictione Prælatorum Regularium. Et teſte Fagnano *in cap. Quanto, de offic. Ordinar. num.* 41. deciſum fuit, non eſſe ademptam Prælato Regulari juriſdictionem, qua antea potiebatur, ſed eamdem promiſcue, ſeu cumulative datam etiam Ordinario, ita ut inter utrumque locus ſit præventioni. Sed quia nimis facile foret, ut Superior Regularis ſemper, atque in omnibus Ordinarium præveniret, ejuſque juriſdictionem prorſus eluderet; propterea ab Alexandro VII. certi quidam caſus determinati ſunt, in quibus non obſtante præventione Superioris Regularis, licere voluit Ordinario cauſam ad ſe avocare; & ſimul quædam regulæ præſcriptæ, ad quas & Ordinarii, & Superiores Regulares, in eorumdem Conventuum regimine conformare ſe debeant, quæ videri poſſunt apud eumdem Fagnanum *citat. loco num.* 42.

3 Unica reſtabat dirimenda quæſtio; an ſcilicet Abbates, Priores, Guardiani, & uno verbo Superiores Conventuum, de quibus agimus, teneantur intereſſe Synodo, ab Epiſcopo indictæ. Et etiam hanc definivit Alexander VII. ſuis Apoſtolicis litteris, datis die 30. Martii 1661., quarum meminere de Aſte Archiepiſcopus Hydruntinus, *in methodo viſitationis Apoſtolicæ part. 5. §. 2. num.* 18. Verhorſt *in addit. ad Chokier de juriſdict. in exemptos tom. 3. in addit. ad part. 4. quæſt.* 19. Romaguer. *ad Conſtitut. Synodal. Gerundenſ. tom. 1. lib. 1. cap. 2. num.* 8. Exque per extenſum relatæ a Fagnano *in cit. cap. Quanto, num.* 64. ita ſe habent: *Cum ſicut accepimus, poſito decreto fel. rec. Innocentii Papæ X. incipiente: Ut in parvis; die* 10. *Februarii* 1654. *edito, quo parvi Conventus non habentes præſcriptum numerum Religioſorum viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci, tanquam ſuper hoc a Sede Apoſtolica delegati, plene in omnibus ſubjiciuntur, dubitetur; an Abbates, Priores, Guardiani,*

diani. & alii prædictorum Conventuum Superiores, ab Epiſcopo vocati, ad Diæceſanam Synodum accedere teneantur. Nos, ejuſmodi dubium tollere cupientes, præfatos Abbates, Priores, Guardianos, & alios parvorum Conventuum hujuſmodi Superiores, ad Synodum Diæceſanam accedere teneri, ſi ad eam ab Epiſcopo, uti Sedis Apoſtolicæ Delegato, vocentur, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium declaramus, & ita ab omnibus, ad quos pertinet, ſervari præcipimus.

4 Alexandri VII. ſanctioni concinit deciſio ſacræ Congregationis Concilii in cauſa Pientina Synodi, quam ad uberiorem rei elucidationem, integram atteximus. *Inſtante Promotore Synodi Diæceſanæ Pientinæ pro declaratione, an Superiores parvorum Conventuum teneantur accedere ad Synodum Diæceſanam, quatenus fuerint vocati ab Epiſcopo, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, datæ fuerunt litteræ pro informatione Ordinario, qui retulit, Guardianum Minorum Conventualium Sancti Quirici ad Synodum Diæceſanam die 24. Septembris proxime elapſi accerſitum comparuiſſe per Procuratorem, aſſerendo non teneri accedere, eo quia Fratres Minores Conventuales obſtringi non poterant legibus Synodalibus. Priorem vero Servorum Beatæ Mariæ Virginis ſe excuſaſſe per epiſtolam, ex quo dictim viſitationem generalem ſui cœnobii expectabat. Et denique Patrem Guardianum Conventualium civitatis Pientinæ, abſque ulla hæſitatione, Synodo interfuiſſe. Unde EE. VV. exorat, ut ne Superiores hujuſmodi parvorum Conventuum ſubjectionem ſuæ juriſdictioni quodammodo excutiant, licet in iis, quæ reſpiciunt viſitationem, & correctionem, ad tenorem decreti ſan. mem. Innocentii X. incipientis: Ut in parvis, ſemper ſuam exercuerit facultatem; declarare dignentur, illos teneri ad Synodum accedere, mediante reſolutione infraſcriptorum dubiorum.*

Primò: An Patres Guardiani, ceterique Superiores parvorum Conventuum teneantur accedere ad Synodum Diæceſanum, quatenus fuerint vocati ab Epiſcopo, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato. Et quatenus affirmative.

Secundò: An caſu, quo vocati non interveniant, ſubjacere debeant multæ in prædicta Synodo Diæceſana adverſus contumaces comminatæ.

Die 16. Junii 1703. ſacra Congregatio Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, ad primum reſpondit affirmative; ad ſecundum pariter affirmative arbitrio Ordinarii, excepta multa pecuniaria.

5 Jam, ut a ſuppreſſis, & reſtitutis ad parvos Conventus, nunquam ſuppreſſos, gradum faciamus: ſi hos actu non incolant ſex Religioſi, quorum quatuor ſint Sacerdotes, juxta cenſuram allegati decreti Innocentii X., non ſecus ac Priores, de quibus hactenus, ſubduntur juriſdictioni Ordinarii loci, & proinde metiendi ſunt eodem jure, quo illi. Si vero ſex in iis alantur Religioſi, eoque magis ſi plures ab Ordinarii juriſdictione penitus eximuntur, quod liquet ex enunciato decreto, & diſerte declaravit Sacra Congregatio ſuper ſtatu Regularium die 29. Novembris 1657.: *Sacra Congregatio ſuper ſtatu Regularium cenſuit, Conventus nunquam ſuppreſſos, in quibus actu degunt de familia plures, quam ſex Religioſi, minime comprehendi in decreto ſan. mem. Innocentii X., quod incipit: Ut in parvis, ac proinde locorum Ordinarios nequaquam poſſe, in vim dicti decreti, in hujuſmodi Conventibus, aut illorum perſonis ullam ſibi juriſdictionem vindicare;* quam declarationem poſtquam retulit Panimoll. *dec. 84. annot. 2. num. 62.*, addidit: *Pro cujus obſervantia decreti reſpondit Sacra Congregatio Concilii in Melphiten. Juriſdictionis 3. Auguſti* 1686. Cauſa autem Melphitenſis, quam innuit Panimolla, hæc fuit. Cum Epiſcopus Melphitenſis

ſa-

ſacra viſitaret Apoſtolorum limina, quæſivit a Sacra Congregatione Concilii, an ſibi competeret delegata juriſdictio in parvos ſuæ Diœceſis Regularium Conventus nunquam ſuppreſſos, in quibus non alerentur quatuor Sacerdotes, ita ut jus ibi eſſet, non ſolum iiſdem Conventibus annexas Eccleſias, ſed & ipſos Conventus, ejuſque cubicula, ac præterea inibi exiſtentes Regulares perſonaliter viſitare. Et Sacra Congregatio die 3. Auguſti 1686. reſpondit: *Servandum eſſe decretum Congregationis ſuper ſtatu Regularium, editum 29. Novembris 1657.*

6 Quamobrem Regulares, qui ſeni, ut præſcriptum eſt, parvis in Conventibus nunquam ſuppreſſis, degunt, niſi curam Animarum habeant, adſtringi nequeunt ad interveniendum Epiſcopali Synodo; quemadmodum in eadem, quam retulimus, cauſa Pientina, eadem Sacra Congregatio Concilii, de his poſtmodum ſpecialiter conſulta, eſpreſſe ſancivit.

7 *In Sacra Congregatione babita ſub die 16. Junii proxime elapſi, propoſitis ad inſtantiam Promotoris Fiſcalis Curiæ Epiſcopalis Pientinæ infraſcriptis dubiis, nempe: Primo, an Priores, Guardiani, ceterique Superiores parvorum Conventuum teneantur accedere ad Synodum Diœceſanam, quatenus fuerint vocati ab Epiſcopo, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato. Et quatenus affirmative.*

8 *Secundo, an caſu, quo vocati non interveniant, ſubjacere debeant multæ, in prædicta Synodo Diœceſana aduerſus contumaces comminatæ. Reſcriptum fuit: Ad primum: Affirmative. Ad ſecundum: Affirmative, arbitrio Ordinarii, excepta multa pecuniaria. Reclamante autem adverſus hujuſmodi reſolutionem Priore, & Patribus Conventus Beatæ Mariæ Virginis Servorum loci Scrofani, ſub fundamento, quod dictus eorum Conventus non ſit comprebenſus in decreto ſan. mem. Innocentii X. incipiente: Ut in parvis, renovato per Conſtitutionem ſan. mem. Alexandri VII.; eo quia, ut aſſeritur, nunquam fuit ſuppreſſus, ac ſemper ibidem manſerunt de familia ſex Religioſi, Eminentiis Veſtris reſolvendum proponitur.*

9 *An reſpectu dicti Conventus B. M. V. loci Scrofani ſit ſtandum, vel recedendum a deciſis in caſu &c.*

10 *Die 15. Septembris 1703. Sacra Congregatio Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, cenſuit, Conventum Scrofani non eſſe comprebenſum.*

CAPUT III.

De obtinentibus Dignitates, Perſonatus, Officia, & de Vicariis, tum Generali, tum Foraneis.

1 Dignitas, Perſonatus, & Officium ſæpe promiſcue accipiuntur: ſtricte tamen, & juxta juris apices, diſtincta ſunt Beneficia. Dignitatem quippe obtinere dicitur, qui ratione Beneficii, quod poſſidet, præeminentiam habet cum juriſdictione in Foro externo, ſicuti olim erat, & alicubi etiam nunc eſt Archidiaconus: Perſonatum, qui ſolam præeminentiam ſine juriſdictione, uti Prior, & Decanus: Officium, qui nec præeminentiam, nec juriſdictionem, ſed adminiſtrationem dumtaxat habet aliquarum rerum ad Eccleſiam pertinentium, uti Sacriſta, & Theſaurarius. Hi omnes, lato quodam loquendi modo, dicuntur Prælati; & eapropter, ſi ſint de Clero Seculari, nec privilegio, poſt Tridentinum impetrato, excuſentur, tenentur Synodo Diœceſanæ intereſſe, quod aſſerunt Maſſobr. *de Synodo Diœceſana cap. 3. dub. 2.*, Gavant. *in*

in praxi Synodi Diœceſ. cap. 2. numer. 4., Pax Jordan. *lucubrat. libr. 8. titul. 2. num. 46., & ſeqq.*

2 Vicarius Generalis Epiſcopi, quamquam a jure quandoque dicatur Officialis, ut *in cap. Licet de offic. Vicar. in 6., & Clemen. 2. de reſcriptis*, attamen in aliquibus regionibus ultra Montes, præſertim in Gallia, & Belgio uſus obtinuit, ut ab Officiali diſtinguatur, & *Vicarius* nuncupetur, qui ea exercet, quæ ſunt juriſdictionis voluntariæ: *Officialis* vero, qui juriſdictioni præeſt contentioſæ, quod teſtantur Cabaſſut. *in theoria, & praxi jur. Canon. lib. 1. cap. 13. num. 1.*, & Van-Eſpen. *juris eccleſiaſt. tom. 1. part. 1. titul. 12. cap. 15.*, atque Altaſerra *in vindic. eccleſiaſt. juriſdict. lib. 7. cap. 6.* Apud nos autem unus, & idem Epiſcopi vices in utriuſque juriſdictionis exercitio gerere conſuevit, quod etiam eſſe juri conformius obſervavit Willhelmus Lindevvode *ad Conſtitutiones Angliæ libr. 2. ad titul. de ſequeſtratione poſſeſſionis, & fructuum verb. Vicarios Generales*, inquiens: *Horum poteſtas differt ab Officialium principalium poteſtate, de quibus ſequitur in Textu: nam Officiales dicuntur, quibus cauſarum cognitio generaliter per habentes juriſdictionem Eccleſiaſticam committitur, in tales transfunditur cognitio cauſarum totius Diœceſis, non tamen inquiſitio, vel correctio ſive punitio criminum &c. Sed Vicarii Generales omnia prædicta facere poſſunt virtute officii, excepta collatione Beneficiorum*. Quid porro Vicarius Generalis juris habeat, quoad Synodum abſente Epiſcopo, jam ſupra oſtendimus: in præſens aſſerimus, eum, præſente, atque ita jubente Epiſcopo, & poſſe & debere Synodo intervenire; atque inſuper affirmamus, maximopere decere, & expedire, ut Epiſcopus velit, ſuum Vicarium Synodo adeſſe. Colligimus hæc ex quodam Brevi Gregorii XIV., edito ad dirimendam celebrem controverſiam, quam ſubdimus.

3 Præſidente Cardinali de Caſtro Metropolitanæ Eccleſiæ Hiſpalenſi, magna excitata eſt controverſia inter Vicarium Generalem, & Capitulum Metropolitanæ ſuper præcedentia ſedendi in Synodo; eaque delata ad Sacram Congregationem Concilij, cum adhuc indeciſa penderet, ſan: mem. Sixtus V, ita decreverit: *Vicarium, ſeu Officialem Generalem, præſente Archiepiſcopo, vel Epiſcopo, neque locum in Synodo Diœceſana, aut Capitulo a jure communi habere, aut prætendere poſſe, ipſo vero Archiepiſcopo, vel Epiſcopo abſente, præcipuum in eadem Synodo locum obtinere debere*. Adverſus hujuſmodi Breve, prævia aperitione oris, quam de voto Sacræ Congregationis Concilii, a Gregorio XIV. obtinuit, reclamavit Cardinalis de Caſtro, aliudque ab eodem Gregorio reportavit Breve moderatorium decreti Sixti V., hiſce verbis conceptum: *Vicarium, ſeu Officialem, aut Proviſorem Generalem Archiepiſcopi, cujus præſentia in Synodis Diœceſanis, pro controverſiis & litibus dirimendis, & querelis cognoſcendis, & decretis ſtatuendis neceſſaria omnino eſt, tam abſente, quam etiam præſente Archiepiſcopo, primum locum poſt ipſum Archiepiſcopum, & ante Capitulum, vel a Capitulo deputatos, in eadem Synodo Diœceſana de jure habere, & obtinere debere, niſi tamen ex conſuetudine legitima, a Capitulo jus in eadem Synodo Vicarium præcedendi, conſtiterit eſſe acquiſitum*.

4 Hæc, quæ indicantur in deciſione Romanæ Rotæ *in Hiſpalen. Juris ſedendi in Synodo 11. Junii 1697. coram Muto*, edita apud Nicollium *jur. Canon. tom. 1. litt. G. §. 3. poſt num.* 180. eo tantum animo hic retulimus, ut a Gregorio XIV. rationes audiremus, propter quas oportet, ut Vicarius Generalis etiam præſente Epiſcopo, Synodo interſit. Nam de loco, ubi ſedere debeat, infra erit ſermo.

5 Præter Vicarium Generalem, qui toti præeſt diœceſi, alii ab Epiſcopis con-

conſtituuntur peculiares Vicarii, dicti *Foranei*, ut extra civitatem in pagis, & oppidis jus dicant, in quibuſdam levioris momenti cauſis, & juriſdictionem, exerceant, ad certos dumtaxat actus limitatam: A quorum tamen ſententiis liberum eſt ad Epiſcopum appellare, juxta Gloſſam *in Clementina 2. verb. Foraneo, ubi Archidiaconus, & Cardinalis, de reſcriptis*, & late deducta per Sbrozzium *de Vicario Epiſcopi lib. 1. quæſt. 3.*

6 Ejuſmodi Vicariorum originem antiquiſſimam eſſe, atque ad Chorepiſcopos referendam, non immerito arbitratur Juvenin. *de Sacrament. diſſertat. 9. cap. 5. num. 1.* Quamquam enim Rabanus Archiepiſcopus Moguntinus *in opuſ. de Chorepiſc.*, quem ſequuntur Beveregius *in notis ad Conc. Ancyran. can. 13.*, Bingamus *origin. Eccleſiaſt. tom. 1. lib. 2. cap. 14.*, Caveus, Blondellus, Tournely, aliique exiſtiment, Chorepiſcopos, Ordinatione, & charactere veros Epiſcopos fuiſſe; attamen, quod citatus Bingamus fatetur, communior, magiſque recepta eſt opinio, fuiſſe eos tantummodo Presbyteros, quemadmodum fuſe probant Turrianus *not. ad can. LIV. Nicæn. Arab.*, Eſtius *in IV. diſt. 24. §. 30.*, Anton. Auguſtinus *epit. jur. Can. lib. 5. tit. 1. cap. 8. 11. & 13.*, Morinus *de ſacr. Ordinat. part. 3. exercit. 4.*, Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 1. lib. 2. cap. 13. & 14.*, Natalis Alexander *appendic. ad diſſert. 44 ad ſæc. IV.* Etſi negari haud poſſit, quandoque contigiſſe in Chorepiſcopum aſſumi, qui Epiſcopali charactere eſſet antea inſignitus, & a ſua diœceſi, ob perſecutionis æſtum expulſus, aut ejuſdem adminiſtratione, in alicujus gravis criminis pœnam, legitima auctoritate privatus, quod opportune animadvertunt Bellarmin. *de Clericis lib 1. cap. 17.*, Hallier. *de ſacris Ordinat. ſect. 5. cap. 2.*, Cabaſſutius *notit. Concil. cap. 8.*, & Petrus de Marca *lib. 2. de concord. cap. 13.*: Siquidem Concilium Nicœnum *can. 8.* ita proſpexit Epiſcopis Novatianis, qui ad Catholicam redirent Eccleſiam, ut ab Epiſcopo loci, ſive ad Presbyteri cujuſdam oppidani, ſive ad Chorepiſcopi officium admitterentur; idemque decretum fuiſſe, de Epiſcopis Meletianis, ad Eccleſiæ unitatem reverſis, colligitur ex ejuſdem Concilii epiſtola Synodica apud Socratem *lib. 1. cap. 9.* Jam ergo hi Chorepiſcopi conſtituebantur in pagis, & oppidis, ut ea Epiſcopi loco gubernarent. Quamobrem a Ferrando Diacono, *breviar. cap. 79.*, vocantur Epiſcoporum Vicarii: *Chorepiſcopi*, inquit, *ideſt Vicarij Epiſcoporum*, eamdemque nomenclaturam, apud alios habent ſacrorum Canonum Collectores. Quia porro Chorepiſcopis præter juriſdictionem ad regimen loci, cui præficiebantur, neceſſariam, poteſtas quoque data erat conferendi minores Ordines, quibus tunc temporis accenſebatur Subdiaconatus. Et aliquando, cum nimirum Epiſcopali charactere erant exornati, iiſdem ab Epiſcopo loci facultas quoque delegabatur, conferendi Ordines ſacros; inde factum eſt, ut Chorepiſcopi, tot condecorati prærogativis, eouſque audaciæ devenerint, ut in omnibus ſe Epiſcopis æquarent. Cumque nec Canones Conciliorum, præcipue Canon ſextus Concilii Sardicenſis, quartus Toletani 12., vigeſimus ſecundus Francofordienſis, ſeptimus Hiſpalenſis, neque epiſtolæ Decretales Summorum Pontificum, & ſignanter epiſtola olim 88. Leonis Magni (ſi tamen ejus eſt, quod recentiores Critici negant) & epiſtola Leonis III. ad Epiſcopos Galliæ, quibus Chorepiſcoporum, refrenabatur inſolentia, ſatis fuiſſent ad eos continendos in officio; idcirco ſæculo VIII. & IX., ita pluribus præcipientibus Eccleſiæ legibus, Chorepiſcoporum ordo ſupprimi cœpit, ac medio circiter ſæculo X. prorſus extinctus eſt, quod narrat Natalis Alexander *hiſt. Eccleſ. tom. 4. ad ſæculum IV. in append. ad diſſer. 44.*

7 Extinctis Chorepiſcopis, ſolicitudo luſtrandi ruſticanas parochias, præſidendi parvis oppidis, corrigendi ac puniendi in his degentes Clericos, quæ prius

Choreпiſcopis competebat, translata eſt in Archipresbyteros, Archidiaconos, & Decanos rurales, unde Sigebertus *in chronico* agens de Damaſo II., qui Pontificatum iniit anno 1048., Archidiaconos cum Chorepiſcopis confudit, ita ſcribens: *Damaſus Papa decrevit, ne quid contra Epiſcopos præſumant Archidiaconi, qui dicuntur Chorepiſcopi, ideſt villarum, & regionum Epiſcopi*. Erant igitur Archidiaconi, Decani, & ſimiles, in Chorepiſcoporum locum ſuffecti, Vicarii rurales, ſeu Foranei Epiſcoporum. Proptera Concilium Londinenſe anni 1237. *can.*2. Archidiaconis, utpote vices Epiſcopi in ſibi commiſſis diœceſis regiunculis obeuntibus injungit: *Ut in ſuorum Decanatuum conventibus Sacerdotes maxime in his ſtudeant erudire, decentes eos qualiter circa Baptiſmum, Pœnitentiam, Eucbariſtiam, & Matrimonium debeant ſe habere*; (ita legitur in collectione antiqua Spelmanni *tom.*2. *pag.*222. etſi in recentiori Wilkius *tom.* 1. *pag.*650. *Eucbariſtiæ* nomen omiſſum ſit). Et Concilium Lambethanum anni 1261. *can.*11., ac Concilium ad Pontem Audemari anni 1279. *can.*21. iiſdem Archidiaconis, & Diaconis ruralibus, veluti juriſdictionem in pagis exercentibus, diſtricte præceperunt, ut in Clericos animadverterent, qui Clericalem Tonſuram non geſtarent. Ut porro ejuſmodi Vicarii Foranei proprio muneri facilius ſatisfacerent, a Concilio Colonienſi anni 1266. *can.*14., Exceſtrenſi anni 1287. *can.*31. aliiſque congeſtis a Thomaſſino *de vet., & nov. Eccleſ. diſcipl. par.*2. *lib.*3. *cap.*76., ſtatutum eſt, ut eorum quilibet ſingulis menſibus, omnes ſuæ juriſdictioni ſubjectos Sacerdotes in quamdam veluti ruralem Synodum coram ſe congregaret, ubi & eos inſtruere, & quæ in ſua regiuncula corrigenda eſſent, reſcire poſſet.

8 Morem iſtum partiendi diœceſim in totidem, veluti minuſculos Epiſcopatus, quorum ſingulis ſuus præſideret Vicarius, etſi pervagatiſſimus eſſet in toto fere Occidente, inuſitatum tamen fuiſſe in noſtra Italia, aſſerit laudatus Thomaſſinus, in quam primum invectum credit a S. Carolo Borromæo, cujus rei cauſam refert in adeo anguſtos & coarctatos limites diœceſium Italiæ, ut unus Vicarius Generalis, in civitate reſidens, viſus ſit toti diœceſi regendæ ſufficere. At ſuſpicamur, virum, ceteroquin eruditiſſimum, in hoc erraſſe. Nam, ut prætermittamus veſtigia, in pleriſque diœceſibus adhuc extantia, antiquæ juriſdictionis, quam in aliqua earumdem parte exercebant Archidiaconi, & Decani, Joannes Franciſcus Bonhomius Epiſcopus Vercellenſis, S. Carolo coævus, a quo, uti narrat Ughellius anno 1572., fuit Epiſcopus inauguratus, in ſuis decretis generalibus reformationis Eccleſiaſticæ *editionis Colonienſis anni* 1585. *pag:*119. *& ſeqq.* diſſerit de noſtris Vicariis Foraneis, non tanquam recens inſtitutis, ſed veluti jamdiu antea inductis, dicens, eos aſſumi conſueviſſe ex Archipresbyteris, & Præpoſitis oppidorum, quod tamen monet, non oportere eſſe perpetuum, cum Vicarii Foranei officium illis dumtaxat ſit committendum, qui litterarum ſcientia, morum integritate, ac rerum agendarum uſu præſtantiores ſunt. De iiſdem pariter Vicariis, ante Bonhomium, mentionem fecerat Petrus Franciſcus Zinus *in exemplo boni Paſtoris*: adhuc quippe vivente celebri Joanne Matthæo Giberto Epiſcopo Veronenſi, laudatus Zinus Giberti Conſtitutiones, typis Veronenſibus impreſſas, evulgavit anno 1545., iterumque Venetiis excudi curavit anno 1563., quarum nova editio denuo prodiit Veronæ anno 1740. Jam autem in hac poſtrema editione *pag.*290. profertur teſtimonium Zini, aſſerentis ab Epiſcopo Giberto conſtitutos fuiſſe per ſuam Veronenſem diœceſim Vicarios Foraneos: *Porro cum nec ipſe Epiſcopus* (inquit Zinus) *nec ejus Vicarius, & reliqui miniſtri, magna negotiorum urbis multitudine diſtenti, valeant ita accurate ea, quæ ruri gerenda ſunt, intueri, & animadvertere, utrum*

Sacer-

Digitized by Google

Sacerdotes ſe rectè gerant, multos ex Archipresbyteris, & Parochis peritioribus, & magis idoneis, tanquam Vicarios.... conſtituit. Vicarios quoque Foraneos nominatos legimus ab Innocentio IV. *in cap. Romana, de offic. Ordin. in 6.*, at ibi Foraneos appellat Vicarios, quos Archiepiſcopus Remenſis conſtituere attentaverat in ſuorum Suffraganeorum dioeceſibus. De veris autem Vicariis Foraneis loquitur Clemens V. *in Clem. 2. de reſcriptis*, ubi differentiam ponit inter Epiſcopi principalem *Officialem*, ejuſque *Officialem Foraneum*, qui in certa dioeceſis parte, ad certos actus conſtituitur; notatque ibidem Gloſſa, ab hoc Officiali Foraneo poſſe appellationem interponi ad Epiſcopum, etſi Anaſtaſius Germonius *animadverſ. lib. 1. cap. 7.* contra communiter receptam, uſuque comprobatam Gloſſæ opinionem, oppoſitum ſuadere conetur.

9 Verum quidquid ſit de primordiis Vicariorum Foraneorum in Italia, certum eſt, nunquam apud Nos tantam illis tributam juriſdictionem, quantam olim habuerunt, & alicubi etiam nunc habent extra Italiam, ſed eorum facultates ad quædam dumtaxat levioris momenti negotia conſueviſſe reſtringi & limitari, quod jam ſupra obſervavimus.

10 Illos porro ad Synodum referendo: ſi ad cœtum pertinent Parochorum, nullus dubitat, debere Synodo adeſſe: ſi vero ſimplices ſunt Presbyteri, quamvis nullum poſſideant Eccleſiaſticum Beneficium, idem de iis ſtatuimus, quod de Vicario Generali diximus; arceſſitos nimirum ab Epiſcopo teneri ad Synodum accedere. Affirmamus prætera oportere, ut Epiſcopus omnes ſuos Vicarios Foraneos ad Synodum vocet, quoniam ab iſtis, tanquam oculatis teſtibus melius, quam a Vicario Generali, certior fieri poterit de iis, quæ in remotis dioeceſis partibus occurrunt, & aliquam fortaſſe Synodalem ſanctionem expoſcunt.

CAPUT IV.

De Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, & Collegiatarum.

1 Canonicos Eccleſiarum Cathedralium invitandos eſſe ad Synodum Provincialem, deliberatum fuit in Concilio Provinciali Mechlinienſi, celebrato Lovanii anno 1574.: *Fuit concluſum, & reſolutum, quod poſthac nominatim ad Concilium Provinciale vocabuntur Decani, & Capitula Eccleſiarum Cathedralium*, apud Martene, & Durand *Theſaur. nov. anecdot. tom. 4. col. 451.*, & cum communi docet Fagnanus *in cap. Etſi membra, a num. 37. uſque ad fin. De his, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli*: Inviti tamen compelli nequeunt, ut interveniant, quemadmodum idem Fagnanus proſequitur: &, ſi Concilio Provinciali interſint, votum mere conſultivum, non deciſivum habent, juxta decretum Sacræ Congregationis Concilii in Salernitana Synodi, die 19. Aprilis 1596. (*lib. 8. decretor. pag. 174.*) *Capitulorum Deputatos vocem dumtaxat conſultivam in Concilio Provinciali habere*.

2 Quod ſpectat ad Synodos Dioeceſanos, ut vera fateamur, nulla in antiquis Synodis fit mentio Canonicorum: ſæpius quidem illis interfuiſſe, atque intereſſe debere, legimus, Abbates, Priores, Diaconos, & Parochos, quod patet tum ex iis, quæ *lib. 3. cap. 1. num. 1.* retulimus, tum ex Statutis Synodalibus Joannis Epiſcopi Leodienſis anni 1287. *Mandamus Decanis, & Sacerdotibus, & aliis, qui ipſi Synodo intereſſe tenentur*; & ex Statutis Eccleſiæ Avenionenſis anni 1337. *cap. 8.*: *Hoc ſtatuto præcipimus & mandamus, ut de cetero, Priores, Rectores, Decani, & alii, qui ad Synodum venire conſueverint &c.* atque ex Statutis Eccleſiæ Meldenſis anni 1245. *Præcipitur diſtrictè, ut omnes Presby-*

 teri,

teri, *Curam animarum habentes*, *veniant ad Synodum* (*cit. tom.* 4. *Theſaur. anecdot. col.* 829., 563., *&* 891.) ſed nuſquam Canonicos ſpecialiter nominatos invenimus. At nihilominus, juxta præſentem diſciplinam, ad Diœceſanam Synodum invitandos eſſe Canonicos Eccleſiarum Cathedralium, communiter aſſerunt Doctores, congeſti a Monacello *tom.* 1. *tit* 5. *formul.* 3. *num.* 5. Solumque quæſtio eſt, an invitati teneantur adeſſe, Bottus *in tract. de Synodo par.* 2. *in princip. num.* 22. *& ſeqq.*, & Maſſobrius *de Synodo Diœceſ. cap.* 3. *dub.* 2. affirmant, reluctantes cogi non poſſe, niſi tamen in Synodo agendum foret de negotiis ad eos pertinentibus, aut de rebus, in quibus ab Epiſcopo Capituli conſilium eſt inquirendum. Attamen ſententia oppoſita, obſtringens Canonicos Cathedralis ad interveniendum Synodo, ſaltem per aliquot e Capituli gremio deputatos, magis recepta eſt apud Doctores, & uſu comprobata. Primo, quia cenſentur conſtituti in quadam quaſi dignitate comparanda cum Prioribus, & Decanis, quos ſemper ad Synodum adactos nuper vidimus. Secundo, quia nunquam accidit, ut in Synodo non tractetur de Horis Canonicis rite perſolvendis, de Cleri moribus reformandis, de reſtauranda Eccleſiaſtica diſciplina, ceteriſque, quæ ipſos quoque Canonicos reſpiciant; in quo rerum eventu, omnes Doctores conſentiunt, non licere Canonicis ſe à Synodo excuſare, Barboſa *de offic.*, *& poteſt. Epiſcopi part.* 3. *allegat.* 93. *num.* 11., Pax Jordan. *lib.* 8. *tit.* 2. *n.* 59., Romaguer. *ad Conſtitut. Synod. Gerunden. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 2. *n.* 15., & alii, eamdem obligationem extendentes ad eorumdem Canonicorum Coadjutores.

3 Epiſcopus Illerden. a ſua Synodo Diœceſana tentavit excludere Canonicum Pœnitentiarium, quia, ut ajebat, in jure cautum non reperitur, jus illi eſſe interveniendi Synodo. Sed interpoſita a Pœnitentiario appellatione ad Sacram Congregationem Concilii, hæc cenſuit, eum nequaquam excludi poſſe. Si enim invitandi, & admittendi ſunt ceteri Canonici, eo magis viſus eſt admittendus Canonicus Pœnitentiarius, qui eſt quaſi Parochus totius diœceſis, & jus habet excipiendi ſacramentales Diœceſanorum Confeſſiones, non ex ſpeciali commiſſione Epiſcopi, ſed a lege, a Concilio ſcilicet Tridentino, itaut propterea in iis, quæ ſpectant ad Forum internum, cenſendus ſit Ordinarius, de qua re plura Fagnan. *in cap. grave*, *a num.* 10. *de Præbendis*.

4 Alii Eccleſiæ Cathedralis Beneficiarii, qui inter Canonicos non cooptantur, ab Epiſcopo vocati poſſunt, & debent intereſſe, ſed veluti ſinguli, non tanquam conſtituentes unum corpus, ſed Collegium, juxta ſenſum Sacræ Congregationis Concilii, expoſitum a Pignatello *conſult.* 3. *tom.* 7.

5 De Canonicis Collegiatarum Eccleſiarum cenſet Maſsobrius *cit. cap.* 3. *dub.* 2. *num.* 26., neque oportere, ut ad Synodum invitentur, neque invitatos adigi poſse ad interveniendum, niſi cum fortaſse ceteri quoque e diœceſis Clero intereſse tenentur. At cum in ſupra allegato Concilio Mechlinienſi decere viſum fuerit, ut Capitula Collegiatarum Eccleſiarum vocarentur ad Concilium Provinciale: *Fuit concluſum*, *& reſolutum*, *quod poſthac nominatim ad Concilium Provinciale vocabantur Decani* ...., *& Capitula Collegiatarum Eccleſiarum provinciæ Mechlinienſis*, *ut per ſe*, *vel per ſuos Procuratores in Synodo Provinciali compareant*; multo magis oportere, exiſtimamus, ut ad Diœceſanam Synodum invitentur; invitatos autem non poſſe acceſſum detrectare, ex iis perſpicuum fiet, quæ de obtinentibus Beneficia ſimplicia inferius ſtatuemus. Quare rectius Pax Jordan. *cit. loc. num.* 59. omnes Canonicos Collegiatarum, eorumque Coadjutores ad Synodum abſolute compellit. Quod ſi Collegiata extra locum ſit, ubi Synodus habetur, tunc, ne Eccleſia ſuo fraudetur ſervitio, non omnes Canonici, ſed aliqui eorum a Capitulo deputandi debent omnium

nomine

Digitized by Google

nomine Synodum adire, juxta decretum Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium apud Pignattellum *conſult.77. num.62. tom.9.*, & bene deducto per Pacem Jordanum *eod. cit. loc. num.60.*

6 Uſus obtinuit, ut Canonici tam Cathedralium, quam Collegiatarum Eccleſiarum, poſtquam quadraginta annorum non interrupto ſpatio, diligenter Eccleſiæ inſervierunt, exemptionem conſequantur a Choro, atque ab omni abſolvantur ſervitio, deinceps Eccleſiæ præſtando, quin tamen idcirco aliquid amittant, aut ex Præbendæ fructibus, aut ex Diſtributionibus quotidianis, quas lucrantur, etiamſi abſint a loco Beneficii; ea ſiquidem exemptione obtenta, libertatem pariter nanciſcuntur a vinculo reſidentiæ, juxta declarationem editam a Sacra Congregatione Concilii die 17. Decembris 1718. in reſponſione ad quintum ex dubiis jubilationum, propoſitis a Nobis, ejuſdem Sacræ Congregationis Secretarii munus tunc obeuntibus. Jam autem, ſi de hiſce Canonicis, qui *Jubilati* dicuntur, inſtituatur quæſtio, an teneantur Synodum adire: Sine ulla hæſitatione affirmamus, modo tamen ab Epiſcopo ſpecialiter vocentur; quod colligimus *ex cap. Cum ad hoc, de Clericis non reſidentibus*, & deciſum deprehendimus a Sacra Congregatione Concilii in Aquilana 27. Septembris 1659. ad tertium dubium *lib.21. Decretor.*) & in Sabinen. 2. Octobris 1717. (*lib.67. Decretor.*) Poteſt quippe contingere, ut Epiſcopus Canonici jubilati, veluti maturioris ætatis, & conſilii, rerumque Eccleſiam & Capitulum reſpicientium magis periti, opera indigeat in Synodo. Abſolutum autem videtur, ut in his circumſtantiis ille non teneatur morem gerere Epiſcopo vocanti, poſſitque a Synodo ſe abducere, quemadmodum in re ſimili ratiocinatur Thomaſſius *in tract. de Concilio, & Synodo Diœceſana fol.136.* Accedit, Canonicum, etiam poſt obtentum Jubilationis indultum, poſſe ad ſervitium Eccleſiæ revocari, ſi nimirum, ob aliorum miniſtrorum paucitatem, Divina Officia, debito cultu expleri non valeant, quod *in cit. cap. Cum ad hoc*, Patriarchæ Antiocheno diſertis verbis reſcripſit Gregorius IX., & cenſuit Sacra Congregatio Concilii in reſponſione ad quartum ex prædictis dubiis Jubilationum: Multo magis itaque poterit Canonicus jubilatus ab Epiſcopo compelli venire ad Synodum, cum ejus præſentia conferre poſſe videatur ad Eccleſiæ, totiuſque diœceſis utilitatem.

C A P U T V.

De Parochis.

1 Diœceſanas Synodos a prima earum origine potiſſimum ex Parochis fuiſſe conflatas, & ratio ſuadet, & antiquiſſimi Eccleſiæ Canones Nos edocent. Illis quippe, quæ eos ſemper collinearunt, ut animarum ſalutem promoverent, eos maxime intereſſe oportuit, quibus aliqua Dominici gregis portio tradita erat cuſtodienda. Hinc Synodus Diœceſana Antiſiodorenſis, anni 578. can. 7. (*t. 3. collect. Hard. col.* 444.) ſancivit: *Ut medio Majo omnes Presbyteri ad Synodum in civitatem veniant*. Et in formula habendi Synodum Diœceſanam, a Burchardo adſcripta Concilio Salegunſtadienſi anni 1022., quod ab aliis *Moguntinum* dicitur, eo quod Salegunſtadium jam tum eſſet Moguntinæ diœceſis, legitur: *Convenientes Presbyteri omnes intrent* (Synodum) *& ſecundum Ordinationis ſuæ tempus reſideant*. Quibus in locis, ſicuti & in aliis vetuſtis Canonibus, Sacerdotum, & Presbyterorum nomine Parochos deſignari advertit Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. univerſ. part.1. tit.18. cap.2. num.4.* inquiens: *Hic nota, omnes indiſtincte Presbyteros ad Synodum admitti; nec mirum, quia juxta phraſim illius temporis, nomine Presbyterorum veniebant*

Parochi

Parochi, *adeout admittere Presbyteros ad Synodum*, *idem tunc ſignificaret*, *quod hodie admittere Parochos*. Enimvero Concilium Liptinenſe anni 743. (*tom*, 1. *Concil. Galliæ edit. a Sirmondo pag.* 538.) aperte oſtendit, *Presbyterorum* nomine ſe non alios, quam Parochos intelligere, cum *can.* 3. ait: *Ut unuſquiſque Presbyter in Parochia habitans ſubjectus ſit illi Epiſcopo*, *in cujus parochia habitat*; *& ſemper in Quadrageſima rationem*, *& ordinem miniſterii ſui*, *ſive de Baptiſmo*, *ſive de Fide Catholica*, *ſive de Precibus*, *& ordine Miſſarum ipſi Epiſcopo reddat*. In eodem ſenſu *Sacerdotum* nomen uſurpavit Innocentius III. *in cap. Quod ſuper his*, *De majorit. & obed.*, cuidam Epiſcopo, quem Gonzalez exiſtimat, fuiſſe Cantuarienſem reſcribens: *Abbates*, *& Sacerdotes diœceſana lege tibi ſubditos*, *qui ad tuam Synodum venire contemnunt*, *dummodo in ipſa Synodo non ducas aliquid ſtatuendum*, *quod Canonicis obviet inſtitutis*, *per cenſuram Eccleſiaſticam ad Synodum ipſam venire compellas*, *& debitam tibi obedientiam & reverentiam exhibere*: ubi Innocentium *Sacerdotum* vocabulo Parochos indigitaſſe, obſervat Fagnanus *in comment. ad idem cap. num.* 2. *&* 3.

2 Magis diſerte poſteriores Canones Parochos ſeu Curatos, proprio & ſpeciali nomine expreſſos, ad Synodum compulere. Præter ſupra allegata ſtatuta Eccleſiæ Meldenſis anni 1245., in quibus *Presbytri*, *Curam animarum habentes*, ad Synodum ire jubentur. In Epiſtola Synodica Raymundi, Epiſcopi Ruthenenſis anni 1289. habetur: *Præcipimus*, *ut ad dictam Synodum biemalem veniant Ruthenam perſonaliter omnes Prælati*, *& Clerici*, *& Sacerdotes Curam animarum habentes*; (*ſæpius citat. tom.* 4. *anecdot. Martene*, *& Durand col.* 673.) Et inter ſtatuta Eccleſiæ Nemauſenſis anni 1364. *tit.* 15. *cap.* 2. legimus: *Præcipientes diſtricte*, *quod Rectores*, *vel Sacerdotes Parochiales ſingulis annis ad utramque Synodum veniant*: *eod. tom.* 4. *col.* 1065.) Omnem demum dubitationem aufert Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap* 2. *de reform.* clare & manifeſte edicens: *Ratione tamen Parochialium*, *aut aliarum Sæcularium Eccleſiarum*, *etiam annexarum*, *debeant ii*, *qui illarum curam gerunt*, *quicumque illi ſint*, *Synodo intereſſe*. Quocirca extra controverſiam eſt, quotquot animarum Curam gerunt, ſive Sæculares, ſive Regulares illi ſint, indubia lege adigi ad interveniendum Synodo. Barboſa *ad dictum cap.* 2. *Trident. num.* 16., *& de offic. & poteſt. Epiſc. part.* 3. *allegat.* 93. *num.* 5. *& ſeqq.*, Maſſobr. *de Synodo Diœceſ. cap* 3. *dub.* 2. *num.* 12., Amedeus Chirolus *de Sacris Conciliis pag.* 381. *§. Dixi ſimpliciter* (*in Biblioth. Max. Pontif. Roccaberti tom.* 3.). Ildephonſus Clemens de Aroſtegui *in ſupracit. concordia Paſtorali part.* 2. *cap.* 12. *num* 22.

3 Aliqua difficultas unice eſſe poterat quoad Parochos Eccleſias adminiſtrantes, ſubjectas Prælato *Nullius*, ſecundæ tamen, & non tertiæ ſpeciei, juxta diſtinctionem, quam adhibuimus, & explicavimus *lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 1. Si territorium præfati Prælati ſecundæ ſpeciei, quod lato quodam loquendi modo dicitur *Nullius*, ſit undequaque circumſcriptum ab una eademque diœceſi, nullus unquam dubitavit, quin illius territorii Parochi intereſſe debeant Synodo, ab ejuſdem diœceſis Epiſcopo indictæ. At, cum aliquando contingat, illud territorium a pluribus diœceſibus terminari, diſceptatum fuit, cujuſnam Epiſcopi Synodo intervenire deberent. Sed difficultatem enodavit Sacra Congregatio Concilii; etenim, cum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 9. *de reform.* ſtatuerit, Eccleſias Sæculares, quæ *Nullius* diœceſis eſſe dicuntur, viſitandas eſſe ab Epiſcopo viciniori, hoc eſt, ut ibidem explicat, & deciſum narrat Barboſa *num.* 4., ab Epiſcopo, cujus Cathedralis proximior eſt territorio,

rio, de quo agitur, & fruſtranea viſa fuerit viſitatio, niſi Parochi tenerentur accedere ad ejuſdem vicinioris Epiſcopi Synodum, editiſque in hac ſtatutis parere, idcirco Sacra Congregatio die 12. Februarii 1622. (*lib.* 12. *decretor. pag.* 90.) ad dubium his verbis propoſitum: *An Rectores, qui ſunt Nullius diœceſis, teneantur accedere ad Synodum Diœceſanam illius Epiſcopi, qui tanquam proximior poteſt eos viſitare. Reſpondit, Teneri*. Quam quidem Sacræ Congregationis ſententiam pluribus exornarunt, aliiſque argumentis roborarunt Fagnanus *in cap. Quod ſuper his, de majorit., & obed.* & Cardinalis Petra *ad Conſtitut. Apoſtolic. tom. 5. pag. 131. num. 117.*

CAPUT VI.

De obtinentibus Beneficia ſimplicia, ceteriſque Presbyteris, & Clericis Diœceſeos.

1 NIhil de iſtis diſputandum jam ſupereſt, cum quid de ſingulis ſit ſtatuendum, diſtincte explicuerit Sacra Congregatio Concilii, cuius propterea ſanctiones præſtat dumtaxat referre. In Cauſa Tullen. die 17. Martii 1593. (*lib.* 7. *decretor. pag.* 99.) *Sacra &c. cenſuit Epiſcopum non poſſe cogere ad accedendum ad Synodum habentes Beneficia ſimplicia, niſi ex conſuetudine aliud obſervatum fuerit.*

2 Quoad ceteros è Clero, nullum habentes Eccleſiaſticum Beneficium, eadem Sacra Congregatio die 15. Decembris 1629. (*lib.* 14. *decretor.*) ita conſulta: *Epiſcopus Balneoregien. ſupplicat per Sacram Congregationem reſponderi. Primò An ipſe cogere poſſit ſimplices Sacerdotes non Beneficiatos, & Clericos Sacris Ordinibus initiatos, pariter non Beneficiatos ſuæ Diœceſis ad intereſſendum Synodo Diœceſanæ. Secundò, & quid, ſi concurrat conſuetudo?* Reſpondit: *Poſſe cogere, quando in Synodo agendum eſt de reformatione morum, ſive de aliqua re concernente totum Clerum, vel de intimandis decretis factis in Synodo Provinciali: hoc autem caſu, in ipſa Synodi convocatione faciendam eſſe mentionem, quod de prædictis erit tractandum. Ad ſecundum, concurrente conſuetudine, poſſe.*

3 Utramque reſponſionem confirmavit in Cauſa Jauuen. die 10. Septembris 1633. (*lib.* 4. *decretor. pag.* 780.) addens in circumſtantiis, in quibus ſimplices Beneficiarii, aliique de Clero Synodo adeſſe coguntur: *Eos non eſſe admittendos ad votum ferendum pro confirmatione Judicum, & Examinatorum Synodalium*. Idem repetitum fuit in Cauſa Foroſempronien. die 17. Januarii 1654. (*lib.* 19 *decretor. pag.* 302.), ſimulque deliberatum, ut ſecreto moneretur Epiſcopus: *Ne abſque neceſſitate cogeret Clericos, & Sacerdotes ad intereſſendum Synodo*. Et cum Epiſcopus Sancti Angeli, & Biſaciarum, occaſione viſitationis ſacrorum liminum, ſciſcitaretur, an poſſet ad Synodum compellere quemdam ſuæ Diœceſis Sacerdotem, obtinentem Beneficium S. Antonii de Vienna in eadem Diœceſi exiſtens, & propria carens Eccleſia. Sacra Congregatio die 15. Aprilis 1690. reſpondit, ſervanda eſſe modo allegata decreta (*lib.* 4. *decretor. pag.* 254. *a tergo*, & 255.)

4 Ex quibus Sacræ Congregationis ſanctionibus duo plane conficiuntur: Primò nimirum obtinentes Beneficia ſimplicia tunc ſolum Synodo adeſſe debere, cum legitima conſuetudo ad id eos obſtringit. Alterum tam ipſos, quam ceteros è Clero generatim ad Synodum compelli poſſe, cum aut de morum diſciplina reſtauranda, aut de re ad omnes Clericos pertinente agendum eſt. Hæc non multum arrident Amedeo Chirolo *de cogendis Conciliis pag.* 382. *tom.* 3.

tom. 3. Bibliotb. Maxim. Pontiſ. Sed præter auctoritatem Sacræ Congregationis Concilii, cui vel ſoli Chiroli aſſeclas acquieſcere oporteret, illa eadem communi calculo a Doctoribus approbantur, præcipue a Panormitano *in cap. Quod ſuper his in primo notabili de major., & obed.*, Fagnano *ibid. num. 3.*, Botto *in tract. de Synodis part. 2. num. 18.*, Azorio *inſtit. moral. tom. 2. libr. 3. cap. 47. quæſt. 3.*, Epiſcopo Criſpino *in tract. de viſitatione Paſtorali part. 3. §. 18. n. 4.*, Monacell. *in formular. legal. tom. 1. titul. 5. formul. 3. num. 3., & tom. 4. pag. 105. num. 255.*, quorum poſtremus illud iterum monet, quod a Sacra Congregatione jam audivimus, nimirum oportere, ut Epiſcopus ad omnem præcavendam litem, & impediendas querelas, cum omnes Clericos ad Synodum vocat, in convocationis edicto cauſam exprimat, propter quam id inſueti oneris iiſdem imponit.

5 Ceterum, quod poſſit conſuetudine induci, ut ſimplices Beneficiarii, ceterique de Clero obſtringantur adeſſe Synodo, præter ea, quæ Doctores de robore & efficacia conſuetudinis generatim adſtruunt *ad cap. fin. de conſuet.*, maniſeſte colligitur ex Pontificali Romano *titul. 5.*, ubi legitur: *Sacerdotes, & Clerici univerſi, qui ad Synodum de jure, & conſuetudine venire tenentur, conveniant in civitate, vel alio loco, prout Pontifex ordinaverit.* Idemque tam antiquæ, quàm recentiores Synodi ut certum ponunt. Statuta Synodalia Eccleſiæ Avenionenſis anni 1337. cap. 8. (*citat. tom. 4. anecdot. colum. 563.*) hæc habent: *Hoc ſtatuto præcipimus, & mandamus, ut de cetero Priores, Rectores, & Decani, & alii, qui ad Synodum venire conſueverint, perſonaliter in qualibet Synodo infallibiliter veniant.* Statuta Eccleſiæ Biterrenſis anni 1368. (*tom. 4. anecdot. Martene colum. 627.*) ad Synodum vocant, *qui de jure, vel conſuetudine venire tenentur.* Et Concilium Provinciale Mediolanenſe V (*part. 1. Act. Eccleſ. Mediol. pag. 276.*) decernit: *Synodo Diœceſanæ univerſi & ſinguli Sacerdotes, & Clerici cujuſcumque Ordinis interſint, quicumque Canonum jure, vel Eccleſiaſticis ſanctionibus, vel Tridentino decreto, vel conſuetudine, aliave ratione intereſſe poſſunt, aut plane debent. Adſint vero inter ceteros, quicumque Beneficium Eccleſiaſticum, cujus cauſa de jure, conſuetudineve adeſſe debent, in ea Diœceſi obtinent, cujus Synodus celebratur, quamvis in alia domicilium habeant.*

6 Neque caſu, ſed conſulto in hoc Medlolanenſi Concilio bis mentio facta eſt conſuetudinis, quia ſi vera narrat Pax Jordan. *lib. 8. titul. 2. num. 65.*, Mediolani reapſe conſuetudo viget, ut omnes, Sacris initiati, ad Synodum accedant. Recte pariter ibidem cautum eſt, ut Beneficiarii ejus Epiſcopi Synodum adeant, in cujus Diœceſi Beneficium poſſident. Nam ſi quis origine ſubditus ſit Epiſcopo ex. gr. Parmenſi, ſed Beneficium poſſideat in Diœceſi Placentina, & in hac inſuper commoretur; hujus, & non illius Epiſcopi Synodo intervenire debet, quemadmodum cenſuit Sacra Congregatio Concilii, apud Fagnanum *in cap. Quod ſuper his num. 13. de majorit., & obed.*

7 At idem ne juris erit, cum quiſpiam ſimplex Beneficium obtinet in Diœceſi Placentina, ſed domicilium habet in Diœceſi Parmenſi? De hoc decerni videtur in allegato Mediolanenſi Concilio, quod adeſſe cogatur Synodo Placentinæ. Verum advertendum tunc erit, qua ratione ab alterutro Epiſcopo ad Synodum vocetur. Si a Parmenſi vocetur, tanquam Beneficiarius, eo quod conſuetudo ibi invaluerit, ut omnes Beneficiarii ad Synodum eant, non poterit præfatus Clericus ad acceſſum adigi: quoniam, qua Beneficiarius Placentino, & non Parmenſi ſubditur Epiſcopo; ſi vero vocetur, non quatenus Beneficiarius, ſed quatenus Clericus, quia ſcilicet ex circumſtantiæ emergunt, quæ om-

Digitized by Google

omnes Clericos ad Synodum urgent, non poterit acceſſum declinare; nam, qua Clericus, illi Epiſcopo ſubjicitur, in cujus Diœceſi degit. Ab Epiſcopo autem Placentino poteſt ad ſuam Synodum cogi, ratione Beneficii, quandocumque caſus evenerit, ut alii ſimiles Beneficiarii Diœceſis Placentinæ, compellantur ad Synodum ſe conferre. Ex quo fit, ut ille, de quo eſt ſermo, eodem anno ad duplicem Synodum adigi queat, ad Parmenſem ſcilicet, & Placentinam, ſi ad unam, uno nomine, altero, ad alteram vocetur.

CAPUT VII.

De Fratribus Cappellanis Sacræ Religionis Hieroſolymitanæ, curam Animarum habentibus, aliiſque eidem Religioni inſervientibus.

1 ETSI Sacrum Concilium Tridentinum ſæpius *citat ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reform.* omnes Regulares, curam Animarum habentes, ad Epiſcopalem Synodum ire juſſerit, ſpecialis nihilominus inſtituta eſt diſputatio de Fratribus, quos Cappellanos vocant, Hieroſolymitanæ Religionis in aliqua eidem Religioni annexa, ſeu ſubjecta Eccleſia Animarum curam exercentibus; cui quidem peculiari diſputationi anſam dederunt ampliſſima privilegia, quibus ob ejus præclariſſima in Eccleſiam Catholicam merita, Hieroſolymitanus Ordo fuit a Sede Apoſtolica large exornatus. At perpetua & conſtans Sacræ Congregationis Concilii ſententia fuit, nullum privilegium Fratribus, de quibus agimus, ſuffragari, ut a Synodo ab Epiſcopo indicta ſe poſſint ſubtrahere. Etenim Sanctus Pius V. in ſua Conſtitutione 104. *tom.* 4. *part.* 3. *Bullar. pag.* 49. aperte declaravit, exemptiones conceſſas Religioni Hieroſolymitanæ, nequaquam comprehendere ejuſdem Ordinis Religioſos, eiſque commiſſas Parochiales Eccleſias, in illis, quæ Animarum curam reſpiciunt, in quibus ſervanda ſtatuit Concilii Tridentini decreta. Idemque iterum ſancitum reperitur a Gregorio XIII. *Conſtitut.* 125. *§.* 5. *part.* 3. *tom.* 4. *Bullarii pag.* 456.

2 Quamobrem cum Sacræ Congregationis Concilii examini ſubjecta fuerint hæc dubia in Cauſa Illerden. Synodi.

Primò, an Fratres Cappellani Sacræ Religionis Hieroſolymitanæ, curam Animarum habentes, teneantur convenire ad Synodum Diœceſanam.

Secundò, an iidem Fratres Cappellani, curam Animarum habentes, & Sacramenta in eorum Eccleſiis Regularibus, & exemptis miniſtrantes Clero, & Populo Sæculari, ſubjecto Epiſcopo Loci, teneantur ad Diœceſanam Synodum convenire.

Tertiò, an iidem Fratres Cappellani, curam Animarum habentes, teneantur intereſſe lectioni, & conferentiæ caſuum conſcientiæ ab Epiſcopo præſcriptis, propter neceſſitatem, vel utilitatem Eccleſiæ, præſertim contra propoſitiones damnatas.

3 Die 17. Julii 1683. Sacra Congregatio reſpondit: *Ad primum, ſecundum, & tertium, Affirmative.*

4 Neque ſolum Epiſcopus prædictos Fratres Cappellanos cogere poteſt, ut Synodo interveniant, ſed liberam præterea poteſtatem habet, quas adminiſtrant Parochiales Eccleſias, quoad ea pariter, quæ ad Animarum curam quoquomodo referuntur, ut Delegatus Apoſtolicæ Sedis, viſitandi, juxta Conſtitutionem 187. Sancti Pii V. [*part.* 3. *tom.* 4. *Bullarii pag.* 180.]. Quia porro Sanctus Pius V. expreſſe ait, ſe per hanc Conſtitutionem nullum voluiſſe afferre detrimentum juri viſitandi eaſdem Eccleſias, quod antea Religioni, ejuſque Militibus competebat; inde fit, ut facultas illas viſitandi, in his, quæ curam ſpectant Anima-

rum, cenſeatur, cumulative ineſſe Epiſcopo, & Prioribus Hieroſolymitanis; illi quidem jure delegato, iſtis autem jure ordinario; ita tamen, ut ſi Epiſcopi, & Priorum decreta inter ſe diſcrepent, illa prævaleant, quæ ab Epiſcopo ſunt edita, juxta plures Sacrarum Urbis Congregationum ſententias relatas a Monacello *in formular tom. 1. tit. 5. formul. 2. n. 2.*

5 Quæ autem diximus de Fratribus Cappellanis, potiori jure locum ſibi vindicant in Sacerdotibus Sæcularibus, qui aliquando præficiuntur Eccleſiis Parochialibus annexis Hieroſolymitanæ Religioni. Hi ſiquidem, cum Religioſi non ſint, nullam omnino poſſunt prætexere cauſam, cur a Synodo ſe excuſent, aut in aliis parœciæ adminiſtrationem reſpicientibus Epiſcopi juriſdictionem declinent. Hinc cum in celebri Cauſa Pragen. Juriſdictionis, de his Sacerdotibus quæſitum fuiſſet a Sacra Congregatione Concilii: *An nominati, ſeu deputati in dictis Eccleſiis, poſtquam reportaverint ab Archiepiſcopo licentiam pro exercenda cura Animarum, teneantur ſe conformare Conſtitutionibus Synodalibus, & Ordinationibus Conſiſtorialibus quoad omnia in ordine ad Sacramentorum adminiſtrationem, & curam Animarum*. Die 14. Januarii 1708. reſponſum fuit, *Affirmative*, ſicuti habetur *tom. 9. Theſauri reſolutionum pag. 170.*

6 At quoniam alii etiam Sacerdotes reperiuntur, Sæculares quidem, nec Religioſis votis devincti, qui non curæ Animarum, ſed aliis Hieroſolymitanæ Religionis ſunt ſervitiis addicti: de his quoque videndum remanet, an, & quando ad Epiſcopalem Synodum adigi queant. Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 11. de reform.* decrevit, inſervientes Ordinibus Militaribus, & nominatim Religioni Hieroſolymitanæ, ſubjectos eſſe juriſdictioni Ordinarii, tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, niſi vel Religioſam profeſſionem emiſerint, vel intra Militaris clauſtri, ſeu domus ſepta degentes, Religioni actu inſerviant, & ſub Ordinis Prælati obedientia vivant. Idem Tridentini decretum inſtauravit, & diſtinctius explicavit Gregorius XIII. *citat. Conſtitut. 125. Bullar. part. 3. tom. 4.*, in qua prædictos inſervientes, quocumque nomine nuncupentur, iterum ſubjecit delegatæ juriſdictioni Epiſcoporum, tam in viſitatione, quam extra viſitationem *§. 2. pag. 455.*: *Exceptis tamen iis, qui Eccleſiis, aliiſque locis dictorum Militum actu ſerviunt, & intra eorum ſepta, & domos reſident, ac ſub eorum obedientia vivunt, quæ omnia debere ſimul concurrere intelligantur: ſive iis, qui legitime, & ſecundum Regulam prædictæ Religionis Profeſſionem fecerint, de qua loci Ordinario conſtare debeat*. Quam explicationem & proſequuntur, & illuſtrant Fagnanus *in cap. Qui Presbyterum num. 86. 91., & 99. de pœnit., & remiſſ.*, Monacellus *tom. 4. in ſupplemento ad 3. tom. num. 59. pag. 105.*, Pignatell. *conſult. 22. tom. 2.*, Rota *deciſ. 120. num. 16., & ſeq. part. 28. recentior.*, atque eamdem ſemper reſpexit, ſuaſque deciſiones ad illam conformavit Sacra Congregatio Concilii, præcipue in Materanen. Juriſdictionis 8. Februarii 1659. (*lib. 21. decretor. pag. 533., & ſeqq.*) & noviſſime in Caputaquen. Juriſdictionis 19. Novembris 1735.

7 Eidem itaque diſtinctioni inhærentes, nullo labore rem noſtram conficiemus. In primis enim nihil de illis Sacerdotibus peculiariter dicendum occurrit, qui religioſa vota nuncuparunt; hi quippe inter veros recenſentur Religioſos, de quibus ſatis abunde diſſeruimus. Ad alios vero quod attinet: aut Hieroſolymitanæ Religionis obſequiis ſunt ita mancipati, ut ſimul omnes ſervent, & impleant conditiones, quas Concilium Tridentinum, Gregoriana Conſtitutio expoſcunt, & tunc, cum exemptione fruantur ab Epiſcopi juriſdictione, in illis dumtaxat eventibus coguntur Synodo intereſſe, in quibus eodem onere gravantur ceteri exempti, ac ipſimet Regulares: aut ab aliqua ex præſcriptis con-

conditionibus deficiunt; & tunc, cum omnino ſubdantur juriſdictioni Ordinarij, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, debent ad Synodum accedere, perinde ac alii Diœceſani.

8 Quæ hactenus de Hieroſolymitano dicta ſunt, adamuſſim congruunt Militari Ordini Sanctorum Mauritii, & Lazari, qui a Sancto Pio V. *in Conſtitutione 43. §. 12. Bullar. tom. 4. part. 2. pag. 339.*, in omnibus exæquatus eſt Ordini Hieroſolymitano. Hinc, cum nonnulli Sacerdotes Diœceſis Uritanæ Litteras, quas *Patentales* vocant, obtinuiſſent a Vicario Commendæ Sanctorum Mauritii, & Lazari, iiſdemque muniti, ſe immunes jactarent a juriſdictione Ordinarii Cauſa propoſita in Sacra Congregatione Concilii, & diſputato, quod ſequitur, dubio: *An Officiales Patentati SS. Mauritii, & Lazari ſint exempti a Juriſdictione Ordinarii*. Die 7. Septembris 1726. reſponſum fuit, *Negative*.

CAPUT VIII.

De Beneficiariis, Cappellanis, aliiſque aggregatis Eccleſiæ in Solo Lateranenſi fundatæ. De Protonotariis, & Subcollectoribus Spoliorum.

1 PRiuſquam de iſtorum omnium acceſſu ad Synodum inſtituatur ſermo, aliqua neceſſe eſt de ſingulorum exemptionibus delibare.

2 Privilegia a Summis Pontificibus Lateranenſi Capitulo conceſſa, atque a Pio IV. poſtea revocata, denuo a Sixto V. reſtituta, & confirmata fuerunt in *Conſtitutione 29. (Bullar. tom. 4. part. 4. pag. 183.)* Quocirca ad normam Sixtinæ, quæ hodie viget, Conſtitutionis, Eccleſiæ fundatæ in Solo Lateranenſi, ſunt exemptæ a juriſdictione ordinaria Epiſcopi, etſi ſubdantur ejuſdem juriſdictioni delegatæ, juxta *deciſ. 115. num. 7., & 9. deciſ. 313. num. 9. in fin., & num. 12. cum duobus ſeqq. part. 9. recentior., & deciſ. 185. part. 15. deciſ. 375. num. 17., & ſeqq., & deciſ. 383. num. 5., & 6. part. 18. recent.* Aliqua tamen, circa ſenſum Sixtinæ Conſtitutionis, remanebat difficultas a Doctoribus excitata: num ſcilicet, ut Eccleſia dicatur fundata in Solo Lateranenſi, neceſſe ſit, ut ſolum reapſe fuerit ſub vero, proprio, ſincero, ac ſtabili dominio Baſilicæ Lateranenſis, quod profecto exigere videntur verba privilegiorum eidem Baſilicæ competentium, quæ inſtaurata fuere a Sixto V., quemadmodum adnotavit Monacell. *in formul. legal. tom. 2. tit. 13. formul. 1. n. 85.*, an potius ſatis ſit, ut Solum paulo ante Eccleſiæ conſtructionem fuerit, data opera, Capitulo Lateranenſi donatum, ut nimirum Eccleſia in eo ædificanda ſubtraheretur ab ordinaria juriſdictione Epiſcopi: hoc poſterius ſatis eſſe cenſuit olim Rota *deciſ. 185. part. 15. recent.* Verum oppoſitum deciſum eſt a peculiari Congregatione, hac ſuper re a ſan. mem. Benedicto XIII. deputata die 20. Decembris 1726., uti videre eſt in Voto deciſivo, quod circumfertur exarato a Cardinali Aldrovando, tunc Rotæ Decano, eidemque Congregationi adſcripto. Ceterum, quidquid ſit de qualitate Soli, neceſſaria ad aſſequendam exemptionem, de qua diſſerimus, cum in citata Conſtitutione prohibuerit Sixtus V. Lateranenſi Capitulo, ne novas Eccleſias, vel Beneficia erigeret ſine licentia Ordinarii, in cujus Diœceſi eſſent erigenda; & præterea ſanciverit, ut quicumque eidem Capitulo annexas, ſeu addictas Eccleſias regerent, aut Beneficia obtinerent, nullius exemptionis prætextu, ab Ordinarii juriſdictione cenſerentur ſubtracti, ſed exacte ſervanda edixerit Concilii Tridentini decreta: idcirco Sacra Congregatio ejuſdem Concilii Interpres in Cauſa Pennen. Juriſdictionis die 7. Septembris 1680. *(lib. 31. decretor. pag. 226.)* diſcuſſo articulo: *An Clerici, ſeu Presbyteri aggregati Ecle-*

cleſiæ in Solo Lateranenſi fundatæ, excepto Vicario, ſint exempti a jurisdictione Epiſcopi. Repondit: *Negative ad formam Conſtitutionis Sixtinæ*. Et nuperrime anno ſcilicet 1735. ab Epiſcopo Caputaquen. iterum interrogata: *An Beneficiatis Cappellanis, & Patentatis Capituli Lateranenſis, exiſtentibus in Caputaquenſi Diœceſi, competat exemptio ab Ordinarii juriſdictione*, die 17. Decembris denuo reſpondit: *Negative*.

3 Tranſitum inde facientes ad Protonotarios: cuique exploratum eſt, eos originem duxiſſe a Notariis, qui a Sancto Clemente I. deputati perhibentur ad perquirenda, & conſcribenda Acta Sanctorum Martyrum, quemadmodum affirmavit Leo X. in ſua Conſtitutione, quæ incipit *Regimini univerſalis Eccleſiæ* 11. (*Bullar. tom. 3. part. 3. pag.* 406.) edita in Concilio Lateranenſi, quorum ſane Notariorum mentio etiam occurrit *in Canone*, ſeu *Conſtitutio* Sancti Silveſtri *cap.* 1., quod etſi ſuppoſititium habeatur, non eſſe tamen medio ſæculo VI. poſterius, Eruditi conſentiunt, apud Petrum Couſtant *in appendice ad epiſtolas Decretales tom.* 1. *pag.* 43. Ob eorumdem autem muneris excellentiam, dicti ſunt Protonotarii, hoc eſt primi inter Notarios, qui ſubſequenti etiam ætate, poſt reſtitutam ſcilicet Eccleſiæ pacem, adhuc in Eccleſia Romana perſeverarunt, & loco conſcribendi Acta Sanctorum Martyrum, aliis in obſequium Apoſtolicæ Sedis graviſſimis diſtenti ſunt curis. Quanti porro a Romanis Pontificibus ſuorum Notariorum dignitas haberetur, vel ex hoc colligitur, quod graviora Eccleſiæ negotia illis gerenda demandarent. Siquidem Sanctus Leo Magnus, & Synodus Romana ad ſedandas turbas ab Hæreticis Conſtantinopoli excitatas, duos ſtatim illuc ablegarunt Romanæ Eccleſiæ Notarios *epiſt.* 46. *ol.* 23. *ejuſdem Leonis*: & Gregorius Magnus, cum graves accepiſſet accuſationes adverſum Archiepiſcopum Calaritanum, miſit in Sardiniam Joannem Notarium Apoſtolicæ Sedis, qui Archiepiſcopum cogeret, certis documentis innocentiam ſuam prodere *lib.* 2. *indict.* 10. *epiſt.* 49. *ol.* 34., narratque Joannes Diaconus in Gregorii vita *lib.* 2. *cap.* 53. ab eodem Notarios in provincias longinquas abigi ſolitos ad diſciplinam Canonum tuendam, aut reſtituendam. Similiter ab Innocentio III. (*lib.* 15. *epiſt.* 153.) *Magiſtro Maximo Notario noſtro* ea Conſtantinopoli peragenda legimus commiſſa, quæ ſummam quamdam auctoritatem, rerumque experientiam deſiderarent. Hinc autem eveniſſe opinamur, ut Protonotarii, utpote præcipui Papæ Adminiſtri, olim in Romana aula ſupra Epiſcopos ſederent, eamque prærogativam obtinuerint uſque ad Pium II., qui eos deinceps Epiſcopis cedere juſſit *ſua Conſtitutione* 4., cui totum Orbem plauſiſſe legitur in ejuſdem commentariis *lib.* 3. *pag.* 64. Qui plura de Protonotariorum origine, & præſtantia ſcire deſiderat, legat Thomaſſinum *de vet., & nov. Eccleſ. diſciplin. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 104., *& duobus ſeqq.*, Cohell. *in notitia Cardinalatus cap.* 19., Barboſam *jur. Eccleſ. univ. libr.* 1. *cap.* 33., Andreuccium *in tract. de Protonotariis Apoſtolic. part.* 1. *cap.* 2. Quod noſtra intereſt, eſt animadvertere ex iis, qui nunc ad Protonotariorum officium aſſumuntur, alios dici *Participantes*, alios *non Participantes*, *ſed extraordinarios*, *ſupranumerarios*, *ſive honorarios*, *& titulares*, de quibus Scarfantonius ad Ceccoper. *part.* 1. *lib.* 1. *titul.* 9. *num.* 14. Participantium Collegium ante Sixtum V. ex ſeptem conſtituebatur, ſed Sixtus V. *ſua Conſtitut.* 19. alios quinque illis adjecit; quare hodie ex duodecim conflatur veris Protonotariis, qui abſque ulla dubitatione, & controverſia tam in civilibus, quam in criminalibus ſunt plene exempti a juriſdictione Ordinariorum, quibus dumtaxat ſubduntur quoad Beneficia, quæ in eorum poſſideant Diœceſibus, juxta allegatas Leonis X., & Sixti V. Conſtitutiones, & late deducta per Fabrum *de Pro-*

to-

tonotariis cap. 11. Aliud tamen eſt de Protonotariis non Participantibus, hos quippe, de quibus in præſens ſolum agimus, Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 11. locorum Ordinariis ſuppoſuit, tanquam Apoſtolicæ Sedis Delegatis; ex quo inferri putavit Chochier ***de juriſdict: in exemptos part.*** 1. ***quæſt.*** 18. ***num.*** 8., omnem prorſus, qua antea fruebatur, exemptionem eſſe illis ademptam. Sed verius Barboſa *juris Eccleſ. lib.* 1. *cap.*23. ***num.*** 35., & Faber ***de Protonotariis*** *cap.* 11. ***num.*** 13., exiſtimant decreti Conciliaris virtute unice ablatam illis eſſe exemptionem quoad cauſas criminales, non autem quoad civiles, in quibus vigere adhuc arbitrantur privilegium iiſdem conceſſum a Concilio Lateranenſi *ſeſſ.* 10., atque a Leone X. confirmatum *Conſtitut.* 11. *§.* 4. *Bullar. tom.* 3. *pag.* 406., quo immunes fiunt a poteſtate Ordinarii in cauſis excedentibus ſummam viginti quinque ducatorum.

4 Quod ſi quis iſtius privilegii nudum verborum corticem conſideret, facile ſibi in animum inducet, enunciatam reſtrictionem exemptionis, ad ſolas cauſas civiles, excedentes ſummam viginti quinque ducatorum, intelligendam eſſe de Protonotariis habitum, & Rochetum non geſtantibus, non autem de illis, qui hiſce inſignibus induti continuo incedunt, quos propterea credet in qualibet etiam minimi momenti civili cauſa eſſe ab Ordinarii juriſdictione ſubtractos. At qui mentem Conſtitutionis penitius inveſtigaverit, & contextum perpenderit, rectius exiſtimabit, ſolum voluiſſe Pontificem, ut Protonotarii proprium habitum deferentes conveniri nequeant coram Ordinario in cauſis prædictam ſummam excedentibus; ceteros vero habitum non geſtantes in omnibus etiam leviſſimis cauſis reliquiſſe ſub juriſdictione Ordinariorum, quibus alias de jure ſubduntur. Ita enim, paulo poſt Concilium Lateranenſe, Leonis Conſtitutionem interpretatus eſt Antonius de Pretis *de juriſdict. Epiſc. cap.* 8. *per tot. inter tractat. magn. tom.* 13. *part.* 2. *fol.* 368., cui ſubſcripſit Faber *in cit. tractat. de Protonotariis cap.* 11. *num.* 8., *& ſeqq.* Et, quod caput eſt, eamdem interpretationem ſequitur Sacra Congregatio Concilii; uti videre licet in una Papien. 14. Decembris 1630. (*lib* 14. *decretor. fol.* 360.) in Placentina 20. Auguſti 1633. (*libr.* 14. *decretor. fol.* 760.) & in Nullius 19. Januarii 1641. (*lib.* 16. *pag.* 520.)

5 Quinimmo eadem Sacra Congregatio, ad arcendas frequentes Ordinariorum conquæſtiones, de exceſſivo Protonotariorum numero, ex quo Epiſcoporum auctoritas in dies minuebatur, ſæpius conſulendum cenſuit Sanctiſſimo, ut deinceps in Apoſtolicis litteris, quibus ejuſmodi Protonotarii creantur, expreſſe adderetur, ne in cauſis civilibus ulla gauderent exemptione a juriſdictione Ordinarii, quemadmodum, Sacræ Congregationis conſilium ſequutus, addendum præcepit Urbanus VIII. anno 1633. quod legitur *in dicta Placentina l.* 14. *fol.* 760. Et cohærenter ad hæc bon. mem. Altovitus Sacræ Congregationis Secretarius, in ſuo ſuffragio, exarato in quadam cauſa, cui titulus: *Dubia exemptionis*; hæc ſcripſit: *Crederem, expreſſe declarandum Protonotarios non participantes, etiamſi immediate creatos a Papa, ſive habitum & rochetum geſtantes, ſive non tam ratione perſonarum, quam Beneficiorum, ſubjacere in criminalibus omnimodæ juriſdictioni Ordinarii. In civilibus vero cauſis, cujuſcumque ſummæ ejuſdem Ordinarii juriſdictioni in prima inſtantia ſubjacere Protonotarios, habitum, & Rochetum continuo non deferentes; illum autem continuo deferentes prædictæ juriſdictioni ſubjacere in prima inſtantia, in cauſis ſummam ducatorum vigintiquinque non excedentibus, & quoad iſtos agendum denuo cum Sanctiſſimo, ut in Brevibus apponatur clauſula, quoad in civilibus omnino ſubjaceant juriſdictioni Ordinarii.* Quocirca Apoſtolicis literis, quibus aliquis in

in numerum refertur Protonotariorum non Participantium, ſemper hæc inſeritur clauſula: *Citra exemptiones a ſacro Concilio Tridentino ſublatas, itaut nedum quoad criminalia, ſed etiam quoad civilia, ſubjaceant Ordinariis*, uti habetur apud *cit. Fabrum cap. 2. num. 7.*; Et Nos ipſi, qui ampliſſimo diplomate Dignitates, & Canonicos Cathedralis Eccleſiæ Patavinæ, inter honorarios adſcripſimus Apoſtolicæ Sedis Protonotarios, diſerte ſimul declaravimus, per privilegia illis conceſſa, nihil eſſe detractum Epiſcopali juriſdictioni, quod legitur *in Noſtra Conſtitut. 91. Bullar. tom. 1.*

6 Jam quod attinet ad Subcollectores ſpoliorum, ad Cameram Apoſtolicam pertinentium, eſt in primis animadvertendum, optimo jure, ſummum Pontificem potuiſſe ſibi reſervare ſpolia Clericorum, in pauperes, alioſque pios uſus diſtribuenda, uti bene, poſt Redoanum, probat Azorius *inſtitut. moral. part. 2. lib. 8. cap. 1. quæſt. 4.*, & in provinciis, in quibus prædicta ſpolia colliguntur, potuiſſe Exactores, & Collectores conſtituere, quorum importunam, quam exaggerant, exactionem facile Clerici eludere queunt, ſi ſcilicet bona Eccleſiæ, quæ ſuperſunt, pauperibus erogent, neque in commodum congregent cognatorum, uti bene perpendit Cardinalis Baronius *ad an. 397. num 64.* ubi loquens de his Collectoribus inquit: *De quorum importuna exactione cum multi querantur, hos facile vitabunt, & prudenter arte deludent, qui bona Eccleſiæ, quæ ſuperſunt, non congregarint, ſed in pauperes erogarint.* Et adhæret Thomaſſinus *de Beneficiis part. 3. l. 2. cap. 57. ſub. num. 9.* Horum Collectorum exemptio a juriſdictione Ordinarii certa eſt, & liquet ex Conſtitutione 40. Gregorii XIII. *tom. 4. part. 3. Bullar. nov. pag. 293.* & Conſtitut. 47. Urbani VIII. *Bullar. tom. 4.* Sed cum in Sacra Congregatione Concilii diſceptatum fuiſſet, quanta ea eſſet, & quibus limitibus circumſcriberetur, tandem die 27. Februarii 1677., approbante ſan. mem. Innocentio XI., decretum fuit, Subcollectorum privilegia non impedire, quominus iidem ſubdantur juriſdictioni Ordinarii, in rebus reſpicientibus aut Curam animarum, ſi quam exerceant, aut ſervitium Eccleſiæ, ſi Canonicatum, aliudve Beneficium poſſideant, aliiſque pluribus nominatim expreſſis in eodem decreto, edito *in appendic. ad Concilium Romanum anni 1725. pag. 157.*

7 Edixit præterea Sacra Congregatio, ut nonniſi unus pro qualibet diœceſi deputari poſſit Subcollector, & ſi plures deputentur, quamvis unus dicatur deputatus pro diœceſi, alter pro loco exempto intra diœceſim exiſtente, hunc poſtremum nulla gaudere exemptione decrevit. Quare cum in diœceſi Bituntina tres olim reperirentur Subcollectores, unus videlicet pro ipſa civitate, & diœceſi Bituntina, alter pro abbatia *Nullius* Faſani, tertius pro loco *Nullius* Rutiliani, & Epiſcopus Bituntinus die 4. Maji 1697. a Sacra Congregatione Concilii quæſiviſſet: *An Subcollectores deputati pro juriſdictione Faſani, & Rutiliani, & commorantes Bitunti, aliqua in dicto loco gauderent exemptione.* Reſponſum fuit: *Non gaudere, & Epiſcopum procedere poſſe in futurum*, uti habetur *lib. 47. decretor fol. 185.* Atque Epiſcopo Caputaquenſi, ſimilem quæſtionem proponenti in Congregatione habita die 14. Martii 1722., cui Nos tunc temporis a Secretis eramus, reſcriptum fuit, ut ſervaretur prædictum decretum editum in Bituntina.

8 Jactabant olim tam Protonotarii non Participantes, quam ſpoliorum Subcollectores, ſe illis adnumerari Sedis Apoſtolicæ Officialibus, de quibus loquitur Textus *in cap. Cum Matthæus, de Hæreticis, & in cap. Divina in eminenti, de privilegiis, inter Extravag. comm.*, ac propterea contendebant, ſe non poſſe ab Ordinariis ulla irretiri cenſura, neque Dignitates, & Beneficia

non Curata, quæ obtinerent, illorum juriſdictioni ſubeſſe; atque hæc opinio tantum eorum menti inſederat, ut ipſimet curaverint, ut a Sacra Congregatione Concilii examinarentur quædam exemptionis dubia, quorum primum fuit: *An Protonotarii, non Participantes, immediate creati a Papa, connumerari debeant inter illos Officiales, de quibus loquuntur Extravagantes Cum Matthæus, de Hæreticis, & Divina in eminenti, de privilegiis, itaut Ordinarii locorum non poſſint in illos ferre cenſuras, & in illorum Dignitatibus, & Beneficiis non Curatis ſe intromittere, aut quoquomodo immiſcere, & judicare, ſub pœnis in dicta Extravaganti contentis.* Secundum: *An Subcollectores ſpoliorum pro Rev. Camera Apoſtolica recenſeri debeant inter Officiales, de quibus loquuntur ipſæ Extravagantes ad effectum præmiſſum.* Et Sacra Congregatio, re ſedulo de more diſcuſſa, die 16. Maji 1682., ad utrumque *Negative* reſpondit, & perſtitit in deciſis die 20. Junii ejuſdem anni. Etenim veri Officiales Sedis Apoſtolicæ, de quibus citati Textus, altioris ſunt gradus, atque ad graviora procuranda negotia deſtinati, quod egregie explicat Penia *comment. 75. verſ. Rurſus, in addit. ad Eimeric. in decret. Inquiſit. part. 3. quæſt. 26.*, ad quem lectorem remittit Gloſſator marginalis *in eadem Extravag. Cum Matthæus*, unde audiendus non eſt Gonzalez, qui unico citato Eimerico, oppoſitum aſſeruit *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ. 51. num. 82.*

9 Quibus adnotatis, indubitanter concludimus, nullum ex iis, de quibus in præſens diſſerimus, poſſe a Synodo ſe excuſare, ſi huic alias intereſse deberet. Quod profecto de Beneficiariis, & Cappellanis, addictis ſervitio Eccleſiæ Capituli Lateranenſis, atque inſuper de Protonotariis, non Participantibus, eſt luce meridiana clarius. Illi quippe nulla fruuntur immunitate a juriſdictione Ordinarii, & iſtorum exemptio, etiamſi habitum, & Rochetum continuo geſtent, reſtricta eſt ad ſolas cauſas civiles, excedentes ſummam ducatorum viginti quinque, uti ex iis patet, quæ præmiſimus. De Subcollectoribus autem ſpoliorum, omnem dubitationem, ſi qua antea ſubeſſe poterat, abſtulit Sacra Congregatio Concilii in præfato decreto anni 1677., cujus verba ſunt: *Et quod majoris momenti eſt, ne pretextu hujuſmodi officii, Cura animarum, ſervitium eccleſiæ, ac Divini cultus, morumque honeſtas detrimentum patiantur, declaravit... minime gaudere exemptione in concernentibus Curam animarum, & reſpective adimplementum onerum ipſarum Præbendarum, & eadem ratione non gaudere Canonicos, & alios Beneficiatos Subcollectores in concernentibus ſervitium Eccleſiæ, & adimplementum onerum ipſorum Canonicatuum, & Beneficiorum, nec lucrari diſtributiones quotidianas, ſi non inſerviant. Inſuper teneri ratione Beneficiorum, quæ obtinent, ad publicas Proceſſiones accedere, ſolvere Cathedraticum, & ſubſidium charitativum, & intereſſe Synodo, ac viſitationi, non tamen pluries, quam ſemel in anno.*

10 Neque Sacra Congregatio eiuſmodi decreto novum obligationis vinculum in Subcollectores injecit, ſed libertatem, quam affectabant, iterum compeſcuit; ſiquidem jam antea anno nimirum 1654. die 21. Martii Epiſcopo Cajacen. ſciſcitanti: *An in caſibus, in quibus Clerici Beneficiati tenentur intereſſe Synodis Diœceſanis, & ad publicas Proceſſiones accedere, poſſit Epiſcopus cogere etiam pœnis cenſurarum Clericos Subcollectores, præſertim actu in Subcollectoria non inſervientes, ut Synodis interſint, & ad publicas Proceſſiones accedant.* Eadem Sacra Congregatio reſponderat: *Epiſcopum cogere poſſe etiam Clericos Subcollectores, ut Synodis interſint, & ad publicas Proceſſiones accedant.* (*lib. 19. decretor. pag. 329.*)

CA-

CAPUT IX.

De Laicis.

1 VIros Principes, ac præſertim Romanorum Imperatores, vel per ſe, vel per ſuos Legatos aſtitiſse Conciliis Generalibus, exploratiſſima res eſt, quam nemo unquam inficiabitur. Nullus quippe eſt, qui neſciat, Conſtantinum Magnum Nicæno I., Marcianum Chalcedonenſi, Philippum Francorum Regem Viennenſi, Sigiſmundum Imperatorem Conſtantienſi interfuiſse Conciliis; ut alios multos prætereamus Reges, & Principes, qui ſuos Oratores ad Œcumenicas Synodos, & ſpeciatim ad omnium noviſſimam Tridentinam miſerunt. Non adfuerunt tamen Conciliis tanquam Judices, ut vel de Fidei dogmatibus ſententiam ferrent, aut de rebus Eccleſiaſticis judicarent: *Nefas eſt enim* (ajebat Theodoſius junior in epiſtola ad Epheſinam Synodum) *qui Sanctiſſimorum Epiſcoporum catalogo adſcriptus non eſt, illum Eccleſiaſticis negotiis, & conſultationibus ſe ſe immiſcere.* (*tom.* 1. *colleſt. Hard. col.* 1346.) Sed ut Patrum ſecuritati proſpicerent, tumultuantes compeſcerent, &, quæ definienda, atque decernenda forent, ſua auctoritate foverent, & tuerentur, ſicuti egregie ſcribebat Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracenſis in tractatu de reformatione Eccleſiæ *tit. de reform. Laicorum, & Principum*, inquiens: *Propter præmiſſa expedit, quod Reges, & Principes mittantur ad Generalia Concilia, non ad onerandum, & confundendum, ſed ad honorandam, & confortandam Eccleſiam, & ad ea, quæ ibi decreta fuerint, quantum in eis eſt, exequendum*: quod etiam adnotaruut Bellarm. *lib.* 1. *de Conciliis cap.* 15., & Thomaſſinus *de Conciliis differt.* 3. *&* 10. Neque difficultatem facit, quod in Actis Concilii Chalcedonenſis, Anatolius Magiſter militum, Palladius Præfectus Prætorio, Tatianus Præfectus Urbis, aliique nobiles Laici, qui Imperatorem comitabantur, & veluti ejuſdem aſſeclæ Concilio interfuerant, vocentur *glorioſiſſimi Judices*; ita quippe vocantur, non quod haberent munus judicandi in Concilio, ſed quod ita extra Concilium, honoris cauſa, communiter appellarentur. Nam, uti bene animadvertit Du-Cangius, nomen Judicis, & Comitis ſæpe legitur promiſcue uſurpatum; quoniam ex numero Comitum, qui Imperatoris, ſive Regis latus aſſidue tegebant, eumque comitabantur, Judices eligebantur, qui ad provincias regendas mitterentur.

2 At, quamvis propter indicatas rationes maxime deceat, ut Principes ſua, Legatorum præſentia Œcumenica Concilia cohoneſtent, nihil tamen proinde Conciliorum auctoritati detrahitur, ſi ab illis & ſe, & ſuos Legatos abducant: Unde audaciam Vigorii, qui non veritus eſt ſcribere, Concilium Tridentinum non fuiſſe legitimum, eo quod ab eo receſſerint Legati Regis Galliarum, jure meritoque retundit Duvallius *de poteſtate ſuprema Romani Pontificis part.* 3. *quæſt.* 7. (*tom.* 2. *commentar. in* 2. 2. *S. Thom. pag.* 803.) ita illum redarguens: *Quod autem Legati Regis Chriſtianiſſimi a Concilio ſeceſſerint, quia honor illis debitus ſervatus non fuerat, nihil quicquam Vigorii intento favet: ſicut enim eorum præſentia majorem vim decretis Fidei non conferebat, cum ſolis Prælatis, non autem Principibus, minuſque eorum Vicariis, & Legatis, jus decernendi de Fide, & moribus Eccleſiæ, conveniat, ita nihil quoque eorum abſentia de robore eorumdem decretorum quidquam detraxerit. Legati enim Concilio præſentes diſcere debent, non docere, audire, non loqui; decreta ſervare, & non condere.*

3 Non ita porro res ſe habet, cum non de Œcumenicis, ſed Provincialibus Synodis agitur. His ſiquidem intervenire non conſueviſſe Laicos, quantacumque,

que, etiamſi Imperiali præfulgerent diguitate, teſtantur Nicolaus I., & octava Synodus, quæ eſt Conſtantinopolitana IV. Ille quippe epiſtola ad Michaelem Imperatorem, qui adfuerat pſeudoſynodo Conſtantinopolitanæ, contra ſanctiſſimum Præſulem Iguatium coactæ, ita eumdem alloquitur (*tom.5. collect. Hard. col.* 158). : *Dicite, quæſumus, ubi nam legiſtis, Imperatores anteceſſores veſtros in Synodalibus conventibus interfuiſſe? Niſi forſitan in quibus de Fide tractatum eſt, quæ univerſalis eſt, quæ omnium communis eſt, quæ non ſolam ad Clericos, verum etiam ad Laicos, & ad omnes omnino pertinet Chriſtianos.* Et octava Synodus Nicolao conſentiens *cap.17.* (*in collect.Hard. tom.5. col.907.*) hæc ait : *Illud autem tamquam peroſum quiddam ab auribus noſtris repulimus, quod a quibuſdam imperitis dicitur, non poſſe Synodum abſque Principali præſentia celebrari, cum nnſquam ſacri Canones convenire ſæculares Principes in Conciliis ſanxerint, ſed ſolos Antiſtites. Unde nec interſuiſſe illos Synodis, exceptis Conciliis Univerſalibus invenimus : neque enim jus eſt, ſæculares Principes ſpectatores fieri rerum, quæ Sacerdotibus Dei nonnunquam eveniunt.*

4 Enimvero non ignorabaut ſapientiſſimi illi Concilii Patres, Dionyſium Exconſularem, a Conſtantino Magno delegatum, interfuiſſe Synodo Tyriæ anni 335., ſed ſimul ſciebant, hac ipſa de cauſa fuiſſe illam reprobatam a Concilio Alexandrino in ſua Epiſtola Synodica apud S. Athanaſium *apolog.2.* ita loquente : *Quomodo Synodum vocare audent, in qua Comes præſidebat?* (*tom. 1. part. 1. oper. pag. 131.*) Neque eoſdem latebat, alias ſimiles Synodos, contra Athanaſium congregatas, ob eamdem rationem, quod ſcilicet illis poteutes Laici interfuiſſent, illegitimas reputatas fuiſſe a Liberio Papa, qui nomine Imperatoris Conſtantii ab Euſebio Spadone rogatus, ut in Athanaſii damnationem, a pluribus pſeudoſynodis factam, ſubſcriberet, inter cetera repoſuit : *Eccleſiaſtica Synodus procul palatio cogatur, ubi nec Imperator compareat, nec Comes accedat, nec Judex comminetur*, quod refert Athanaſius *epiſt. ad Solitarios, ſeu hiſt. Arianor. ad Monachos num.36.* (*tom.1. part.1. oper. pag.365.*)

5 Non idcirco tamen negamus, poſſe quandoque Reges, & Principes, alioſque Laicos particularibus Epiſcoporum conventibus adeſſe, ſi nimirum ita ferat conſuetudo, aut ab Epiſcopis ex aliqua rationabili cauſa libere & ſponte invitentur, aut illorum præſentiam rerum circumſtautiæ expoſcant, puta, ſi de rebus politicis, Principem & populum reſpicientibus, tractandum ſit. Etenim Concilio Toletano VIII. anni 653. plures ſubſcripſiſſe, legimus, Comites Palatinos, quos antiqua conſuetudo, ad illam introducendos ſuaſerat, quemadmodum in allocutione ad Synodum ajebat Reccesvinthus Rex : *Vos enim illuſtres viros, quos ex officio Palatino huic ſanctæ Synodo intereſſe, primatus obtinuit* (*tom.3.collect.Hard. col.955.*) Concilium vero Toletanum IV. anni 633. *cap.4.* Laicos arbitrio Concilii admitti permiſit : *Poſt ingreſſum omnium Epiſcoporum, atque conſeſſum, vocentur deinde Presbyteri, quos cauſa probaverit introire .... deinde ingrediantur Laici, qui electione Concilii intereſſe meruerunt* (*tom.3. collect. Hard. col.580.*). Ad Concilium autem Epaonenſe anni 517. Viventiolus Epiſcopus Lugdunenſis in convocationis epiſtola etiam Laicos invitavit : *Præſenti proteſtatione denuntio conventum Epiſcoporum omnium ſortis noſtræ circa Septembris menſis initium, in Epaonenſi parœcia mox futurum : ubi Clericos, prout expedit, convenire compellimus; Laicos permittimus intereſſe : ut quæ a ſolis Pontificibus ordinanda ſunt, & populus poſſit agnoſcere* (*collect.Hard. tom.2. col.1046.*). Ac tandem Carolus Magnus, & Ludovicus Pius pluribus interfuerunt Epiſcoporum cœtibus, in quibus non de ſolis rebus Eccleſiaſticis, ſed de aliis ad politicum regni regimen ſpectantibus, actum, & deliberatum fuiſſe, ex

eorumdem Actis apparet: Iiſdem vero urgentibus circumſtantiis, & accedente Patrum aſſenſu, poſſe etiamnum Laicos ad Concilium Provinciale admitti, tradidit Guillelmus Durandi Epiſcopus Mimatenſis in tractatu *de modo Generalis Concilii celebrandi*, quem juſſu Clementis V. Summi Pontificis edidit, & Concilio Viennenſi obtulit, ubi *part.2. tit.11.* agens de Concilio Provinciali, & de modo in eo retinendo, inquit: *Poſt ingreſſum omnium Epiſcoporum, atque conſeſſum, vocentur deinde Presbyteri, quos cauſa probaverit intrare, nullus ſe inter illos ingerat Diaconorum. Poſt hos ingrediantur Diacones probabiles, quos ordo popoſcerit intereſſe, & corona facta de ſedibus Epiſcoporum, Presbyteri a tergo eorum reſideant; Diaconi in conſpectu eorum ſtent; deinde ingrediantur Laici, qui electione Concilii intereſſe meruerunt.*

6 Sed, præter recenſitas circumſtantias, nullum jus ſibi arrogare poſſunt Principes, eorumve Adminiſtri, interveniendi Synodis Provincialibus. Hinc Summi Pontifices Pius IV., & S. Pius V. vetuerunt, ne quiſpiam nomine Regio admitteretur ad Synodum Provincialem Toletanam, ea tempeſtate indictam; ſed Synodi acceleratio prævertit Pontificum mandata, quæ per Apoſtolicum Nuntium fuiſſent Archiepiſcopo ſignificanda: Cumque ſubinde aliud ſimile Concilium, præſente Legato Regio, anno 1582. fuiſſet Toleti celebratum, Sacra Congregatio Concilii noluit illius decreta approbare, niſi prius Legati nomen ex Concilii Actis expungeretur: Et quanquam Cardinalis Quiroga Archiepiſcopus Toletanus, pluribus ab antiquitate petitis exemplis, oſtendere conatus ſit, inſuetum non eſſe, ut Miniſtri Regii in Conciliorum Provincialium Actis nominentur; ea tamen viſa ſunt non congruere præſenti diſciplinæ, præſertim poſt Tridentinum vigenti, cum paucis exceptis in Hiſpania habitis, non facile ſit aliud Provinciale Concilium reperire, cui Regii Adminiſtri interfuerint, ſicuti ſcite ad eumdem Cardinalem Quiroga anno 1584. reſcripſit Cardinalis Philippus Boncompagnus: *Nunquam invenitur, ſæculares Principes, eorumve Nuntios interfuiſſe Conciliis, niſi Univerſalibus, ubi agitur de Fide, reformatione, & de pace.* Quocirca poſt longas, hac ſuper re habitas, diſceptationes, tandem Gregorius XIII. ſuis Apoſtolicis litteris in forma Brevis datis die 26. Januarii 1585. nomen Regii Legati ex præfato Concilio omnino deleri mandavit. Tota hujus rei ſeries deſcripta reperitur *lib. 4. Decretor. Sacræ Congregationis Concilii pag.*18. & 19., & narratur a Cardinali de Aguirre *tom.4. Concilior. Hiſpaniæ pag.*224. & *ſeqq.*

7 Non exinde tamen fas eſt inferre, integrum nunc amplius non eſſe Epiſcopis, Laicos ad Synodum invitare, non quidem, ut interſint tanquam Judices, quod nunquam licuit, ſed tanquam meri auditores, ſeu teſtes eorum, quæ decernuntur, quod olim a Viventiolo factum paulo ante audivimus; quoniam etiam nunc tales circumſtantiæ occurrere poſſunt, quæ Laicorum præſentiam Synodo valde utilem, & fructuoſam reddant. Quamobrem eadem Sacra Congregatio Concilii poſt præfatum decretum editum in cauſa Toletana die 22. Aprilis 1598. in alia cauſa Turritana dixit: *Gubernatorem, alioſque Laicos non debere Concilio Provinciali intereſſe, niſi a Synodo fuerint invitati* (*lib.9. decretor. pag.66. a tergo*) Idque certum ponit Cœremoniale Epiſcoporum *lib.1. cap.31.*, ubi loquens de Conciliis Provincialibus, etiam Laicis locum aſſignat: *Sedilia in Eccleſia diſponentur, in Provincialibus quidem capacia pro numero Epiſcoporum, Abbatum, aliorumque Eccleſiaſtica dignitate fulgentium, item pro Canonicis, ac pro Laicis, ſi qui interfuturi ſunt.* Recte nihilominus, & opportune Pignatellus *conſult.* 70. *tom.*1. Epiſcopos monet, ut caute in hoc ſe gerant, neque nimis faciles ſe præbeant in Laicis ad Synodum invitandis

dis

Digitized by Google

dis, ne quod ab initio meræ voluntatis, & urbanitatis fuit, tractu temporis fiat neceſſitatis.

8 Ut jam a Provincialibus ad Diœceſanas Synodos progrediamur, non prorſus ab antiquis moribus alienum fuiſſe arbitramur, ut ad iſtas pariter quandoque Laici introducerentur; quoniam in Concilio Tarraconenſi anni 516. edit. a Garzia Loaiſa, & relato ab Ivone *par.8.cap.155.* ſtatutum reperimus, Synodos ab Epiſcopis eſſe per litteras indicendas: *Ut non ſolum a Cathedralibus Eccleſiis Presbyteros, verum etiam de diœceſanis ad Concilium trahant, & alios de filiis Eccleſiæ ſæcularibus ſecum adducere debeant*. At hic mos in poſtea obſolevit, ut diſputant Doctores, an in ullo rerum eventu liceat nunc Epiſcopo, Laicos ad ſuam Synodum admittere. Monacellus *cit. tom.1. tit.5. formul.3. num.6.*, & Dominus de Aſte *in methodo viſitationis Apoſtolicæ part.5. §.3. num.23.* id arbitrio Epiſcopi plene permittunt. Sed his refragatur Sacra Congregatio Concilii, quæ in cauſa Oriolen. Synodi, interrogata: *An Epiſcopus poſſit ad Synodum vocare Laicos, ſi eorum conſilio uti velit*. Reſpondit: *Epiſcopum non poſſe* (*lib.14. decretor. pag.600. & 601.*) Bottus *in tract. de Synodo par.2. num. 38.* Laicos admittendos affirmat, cum de communibus Clericorum, & Laicorum negotiis eſt deliberandum. At Maſſobrius *in tract. de Synodo cap.3. dub. 3.*, & Romaguer. *ad Conſtit. Synod. Gerunden. lib.1. tit.1. cap.2. num.20.*, Botti aſſertionem ita temperandam exiſtimant, ut tunc Laici admitti quidem poſſint, ſed non neceſſario debeant. Nos vero cohærenter ad ea, quæ de Synodo Provinciali diximus, hæc ſtatuimus: Primò, jus commune obſiſtere Laicis, ne Synodo ſe intereſſe debere contendant: Secundò, non obſtante hac juris ſeveritate, aliquid nihilominus eſſe deferendum contrariæ conſuetudini, ſi alicubi jam invaluerit: Tertiò, et iamſi ejuſmodi conſuetudo nondum ſit inducta, poſſe Epiſcopum ex aliqua gravi urgentique cauſa ad ſuam Synodum Laicos admittere, dummodo tamen ſuffragium non ferant: Quartò, inter ſufficientes cauſas illos admittendi, non poſſe eam annumerari, quam Sacra Congregatio jam rejecit, quod ſcilicet Epiſcopus Laicorum conſilio indigeat; commode quippe poteſt eos extra Synodum conſulere: Quintò demum, cavendum eſſe Epiſcopis, ne ſine vera & gravi neceſſitate, Laicos ad Synodum arceſſant; paulatim enim poſſent illi, conſuetudinis obtentu, jus interveniendi ſibi deinceps arrogare, quod jam nuper de Synodo Provinciali cum Pignatello animadvertimus.

9 Hinc Odo Epiſcopus Pariſienſis in ſuis Conſtitutionibus Synodalibus, quas anno 1198. condidit, quamvis Laicos a prævio ad Synodum apparatu non excluſerit, diſtricte tamen præcepit, ut ante ſeſſionis initium e Synodi loco repellerentur: *Finito ſermone* (inquit) *licentiabit Epiſcopus Laicos, & Scholares, & alios Clericos, qui non debent Synodo intereſſe* (*collect. Hard. tom.6. part.2. col.1938.*) Idemque anno 1289. faciendum decrevit Raymundus Epiſcopus Ruthenenſis in ſupracitata epiſtola Synodica: *In utraque vero die, completo ſermone, Laici a loco, ubi tenebitur Synodus, expellantur*; quod pariter præſcribunt ſæpius laudata ſtatuta Eccleſiæ Meldenſis anni 1245., & 1336. (*tom.4. cit. anecdot. Martene, & Durand col.891.*) At S. Carolus Borromæus in ſuis Synodis, quo liberius poſſet Clericorum vitia redarguere, Laicos ante ſermonem ab Eccleſia exire juſſit, teſte Giuſſano *in ejus vita lib.2 cap.16.*

CAPUT X.

De ordine ſedendi in Synodo.

1 Extra omnem controverſiam eſt, primum, & ſpectabiliorem locum deberi Epiſcopo, juxta Textum *in can. Epiſcopus in Eccleſia diſt.95.*, & decretum Tridentini *ſeſſ.25. cap.6. de reform.*: *Epiſcopis præterea ubique is honor tribuatur, qui eorum dignitati par eſt, eiſque in Choro, & in Capitulo, in Proceſſionibus, & aliis actibus publicis ſit prima ſedes, & locus, quem ipſi elegerint, & præcipua omnium rerum agendarum auctoritas.* Aliud tamen eſt de Synodis ſive Generalibus, ſive Nationalibus, quibus una cum Epiſcopis ſimul interſint S. R. E. Cardinales: hi ſiquidem, etſi Epiſcopali careant charactere, ob eorum tamen officii, ac dignitatis præſtantiam Epiſcopis præferuntur, ſupra quos ſediſſe legimus in Concilio Lugdunenſi I. ſub Innocentio IV., in cujus Actis habetur (*collect. Harduini tom.7. col.378.*) *Ad dexteram, & in eminentioribus locis ſederunt Epiſcopi Cardinales, ex altera vero Presbyteri Cardinales, Archiepiſcopi, & Epiſcopi poſt eos.* In Concilio quoque Lugdunenſi II. anni 1274. ſub Gregorio X., Cardinales omnibus antelatos Epiſcopis, & Metropolitanis, legitur apud Raynaldum *ad eumd. annum n.3.*; eamdemque loci prærogativam Cardinalibus delatam in Concilio Florentino, ex ejuſdem Actis liquet. In Concilio pariter Romano anni 1059. ſub Nicolao II., quod ex antiquo codice Vaticano tranſcriptum, publici juris fecit Petrus Poſſinus, Cardinales ante Epiſcopos Conciliaribus decretis ſubſcripſerunt (*collect. Hard. tom.6. part.1. col. 1066.*) nec mirum eſt, Cardinalibus, qui ſupremi Eccleſiæ Moderatoris conſiliarii ſunt, eique tanquam membra ſuo capiti adhærent, hanc attribui præminentiam, cum in Eccleſia Conſtantinopolitana, eamdem obtinuerint, ſeptem Diaconi Cruciferi, quinimmo etiam Syncelli, hoc eſt ſimplices Clerici, aut Monachi, familiares & commenſales Patriarchæ, qui loco ſuperiore in Synodis ſedebant, quemadmodum ad rem obſervat Chriſtianus Lupus *in ſchol. & not. ad can. Concil. tom.2. pag.*1474. *& tom.3. pag.*441. Durum nihilominus viſum eſt Henrico Archiepiſcopo Cantuarienſi, ſibi Regni Primati, atque Apoſtolicæ Sedis Legato nato, juxta Text. *in cap.1. de offic. Legat.*, anteponi Joannem Kemp Archiepiſcopum Eboracenſem, ab Eugenio IV. purpura decoratum, cui propterea cedere recuſavit; verum cum excitatam ab Henrico de præcedentia quæſtionem reſciverit Pontifex, litteris ad eumdem datis, primum in ſedendo locum, honoremque ſupra quoſvis Epiſcopos, & Archiepiſcopos, Cardinali adjudicavit, quæ quidem Eugenii litteræ, in quibus Cardinalitiæ dignitatis eminentia ſummopere celebratur, referuntur a Raynaldo *ad an.*1439. *num.*40., a Cardinali Jacobatio *de Conciliis lib.1.*. extantque *Bullar. Rom. pag. 21. tom. 3. part.3.* Latæ tamen ab Eugenio ſententiæ, non acquievit Archiepiſcopus Gneſnenſis Regni Poloniæ Primas, qui paucis poſtea annis, ideſt anno 1449. in Comitiis Petricovienſibus de loci prærogativa contendit cum Cardinali Sbigneo Epiſcopo Cracovienſi, quam tamen Nicolaus V. iterum Cardinali aſſeruit, uti narrat cit. Raynaldus *ad an.1449. num.9.*, cumque Archiepiſcopus ad Regem provocaſſet, negavit Rex, ſe poſſe cauſam pertractare, quam Summus Pontifex ſua ſententia terminaverat, ſicuti proſequuntur Spondanus *ad eumdem annum num.*14., & Cromerus *lib.22.* Hæc de quibus plura Jacobus Antonius Curſius *tract. de præcedentia cap.3.*, incidenter & curſim: ſcimus quippe nullam de hujuſmodi præcedentia quæſtionem moveri poſſe in noſtra Synodo Diœceſana, cui unicus præeſt Epiſcopus; eique propterea principem locum deberi, nemo unquam dubitavit.

2 Poſt

2 Poſt Epiſcopum ante ceteros aſſidere debet Vicarius Generalis, qui ratione juriſdictionis, quam in omnes exercet Diœceſanos, omnibus dignitate antecellit, ſicuti late oſtendunt Sbrozzius *de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. 25.*, Leo *in Theſauro Fori Eccleſiaſtici part. 1. cap. 10. num. 10. , & 11.*, atque a Sacra Congregatione Concilii deciſum, teſtatur Jacobus Gallus *conſil. 62. n. 13.*, referens deciſionis verba, quæ ſic ſonant: *Vicarium Generalem, tam præſente, quam abſente Epiſcopo, præcedere debere Canonicos, & Dignitates Eccleſiæ Cathedralis, etiam in Synodo.* Gallo adſtipulatur Scarfantonius *in addit. ad Ceccoper lib. 4. tit. 3. ſub num. 21.*, aliam adducens ejuſdem Sacræ Congregationis deciſionem, hiſce verbis conceptam: *Vicarius in Synodo locum habere ante Dignitates, & Canonicos Eccleſiæ Cathedralis.* Quapropter Robuſterius Rotæ Auditor, in ſuo voto impreſſo apud Gratianum *diſcept. 3. num. 23.* egregie confutatis duobus contrariis conſiliis *51.*, *& 52.* Jacobi Menochii, univerſim, & generatim aſtruit Vicario Generali præcedentiam tam in Synodo, quam extra Synodum, ſupra Eccleſiæ Cathedralis Capitulum, ejuſque Dignitates, quod etiam affirmant Fagnanus *in cap. Ad hæc, num. 29. de Præbendis*, Panimoll. *deciſ. 1. adnotat. 5. a num. 2. ad num. 46., & adnot. 16. num. 1., & ſeqq.*, Ricc. *in praxi part. 4. reſolut. 190. num. 8.*, Monacell. *in formular. legal. part. 2. tit. 13. formul. 2. num. 18.*, quorum Doctorum ſententiæ favet Textus *in can. Præcipimus, diſt. 93.* ubi legitur: *Præcipimus, ne Diaconus, quamvis etiam in Dignitate, hoc eſt in officio quolibet Eccleſiaſtico ſit, ante Presbyterum ſedeat, niſi cum locum habuerit proprii Patriarchæ, aut Metropolitani ſui, pro aliquo Capitulo: tunc enim ſicut illius locum tenens honorabitur.* Hinc ſiquidem quidquid in contrarium opinetur Janus a Coſta *ad tit. de majorit., & obed. pag. 216.* evidenter deſumitur, Vicarium Generalem, abſente Epiſcopo, cujus locum tenet, ac juriſdictionem exercet, in Synodo, & extra Synodum, etiam Canonicis, ac Dignitatibus præire debere.

3 De loci poſt Epiſcopum honorabilioris prærogativa, cum Vicario Generali Patavino contendit olim Abbas Sanctæ Nicæ, habens uſum Mitræ, & Baculi, cum juriſdictione intra ſuam Eccleſiam, & in ſuos Canonicos, ſed illam pluribus Vicario vindicavit Maſſobrius *de Synodo Diœceſ. cap. 3. dub. 6.*, ubi validis argumentis concluſit, tam præſente, quam abſente Epiſcopo, debere Vicarium Generalem Abbati præcedere. Hodie tamen, poſt ſupra allegatum Gregorii XIV. decretum, neminem reperiri putamus, qui audeat jus ſibi arrogare præcedendi Vicario, niſi illud acquiſierit ex legitima conſuetudine, cui Pontifex in eodem decreto non derogavit. Ejuſmodi conſuetudine ſe fulciri jactabant Canonici Hiſpalenſes, ut locum ſupra Vicarium ſibi in Synodo compararent; ſed, cum illam non probaverint in Sacræ Rotæ Auditorio, *die 21. Junii 1697. coram Muto* ſuccubuerunt, quemadmodum etiam ſuperius fuit indicatum. Secus accidit Archidiacono, Dignitatibus, & Canonicis Eccleſiæ Cathedralis Melitenſis; hi quippe, cum rite oſtenderint, ſe ex antiqua conſuetudine eſſe in quaſi poſſeſſione præcedendi Vicario Generali, tam in Rotæ Auditorio, quam in Sacra Congregatione cauſam obtinuerunt, uti narrat Auctor *Siciliæ Sacræ tom 2. edit. Panorm. an. 1733. pag. 920. n. 49.*

4 Præter conſuetudinem, alia quoque poteſt eſſe ratio, ob quam Dignitates, & Canonici ſe in Synodo præferendos Vicario Generali, jure meritoque poſtulare queant, ſi nimirum ſacris veſtibus induti ipſi Synodo aſſiſtant, quod cenſuit Sacra Congregatio Concilii in Petragoricen., die 16. Septembris 1649. (*lib. 18. decretor. pag. 678.*) *Sacra &c. reſpondit: Vicarium Generalem in Diœceſana Synodo habere debere locum ante Canonicos, & Dignitates Eccleſiæ*

ſiæ Cathedralis, ſi non ſint Parati. Quæ tamen deciſio eſt ita intelligenda, niſi Vicario aſſiſtat conſuetudo, etiam tunc præcedendi, aut niſi ipſe pariter ſit indutus habitu Prælatitio, Rochetto videlicet, & Mantelletta, juxta alias ejuſdem Sacræ Congregationis declarationes, relatas a Maſſobrio *cap. 4. dub. 6. num. 37., & 47.*, quem ſequitur Panimoll. *deciſ. 1. adnotat. 5. num. 53.*

5 Tertium in Synodo locum occupant Dignitates, & Canonici Eccleſiæ Cathedralis, eo inter ſe ſedendi ordine retento, quem in Choro, aliiſque actibus ſervare ſolent. Poſt Canonicos ſedent eorumdem Coadjutores, uti tradit Pignatel. *conſult. 185. num. 3., & 4. tom. 4.*: Beneficiariis vero, ſeu Manſionariis Eccleſiæ Cathedralis ſedilia aptantur ſtatim poſt Canonicos, non quia digniores ſint Canonicis Eccleſiarum Collegiatarum, ſed ne ſejungantur a Capitulo Eccleſiæ Cathedralis cujus ſunt addicti ſervitio, quod bene notavit Gavantus *in praxi Synodi Diœceſanæ cap. 13. num. 7.* Eam autem poſt Epiſcopum, & Vicarium ſedendi præeminentiam obtinent Canonici Eccleſiæ Cathedralis, cum ſimul uniti, & conſtituentes unum corpus, ſeu *capitulariter*, ut dicitur, Synodo interveniunt. Nam ſi ſeparatim, & ſingillatim adſint, debent locum cedere Abbatibus, habentibus jus Mitræ, & Baculi, etiam Titularibus, & Commendatariis tam Sæcularibus, quam Regularibus, ſicuti præſcribitur in Cœremoniali Epiſcoporum *lib. 1. cap. 31.*, ubi de ordine ſedendi in Synodo ſive Provinciali, ſive Diœceſana hæc habentur: *Dignitates, & Canonici Cathedralis Eccleſiæ cum capitulariter procedunt, aut ſunt, preferuntur ceteris omnibus; alias Abbates Titulares, & habentes uſum Mitræ precedunt, & poſt eos Commendatarii, deinde Dignitates, mox Procuratores Capitulorum Eccleſiarum Cathedralium, deinde ceteri, pro cujuſque dignitate, & gradu.* Additque Leo *For. Eccleſiaſtic. part. 1. cap. 9. num. 4.*, etiam Protonotarios, non Participantes, indutos Mantelletta, & Rochetto anteponi Canonicis non capitulariter, ſed diviſim incedentibus, aut adſtantibus, & ſequitur Scarfantonius in notis ad Ceccoperium *lib. 3. tit. 8. num 38., & ſeq.*

6 Inter Abbates autem ille cenſetur alteri honore antecellere, qui prius abbatiam eſt aſſequutus, nulla habita ratione antiquitatis, ſeu dignitatis Ordinum, aut Eccleſiarum, quibus ſunt addicti, ad normam ſententiæ latæ a Pio IV. in cauſa Præcedentiæ inter Canonicos Regulares Lateranenſes, & Monachos Caſſinenſes, quam quidem ſententiam idem Summus Pontifex ſuis corroboravit Apoſtolicis litteris, quæ habentur in Bullario Lateranenſi *pag. 275.* Generatim enim, in quæſtionibus de præeminentia, receptum eſt, ut, ceteris paribus, ille alteri præponatur, qui prius ad dignitatem eſt promotus, quod ex teſtibus *in can. final. diſt. 17. & in cap. 1., cap. 15. & cap. 16. de majorit. & obed.* bene deducunt Caſſan. *in cat. glor. mund. part. 4.*, Manriquez *de præcedentia quæſt. 1. num. 17.*, Peralta *eod. tract. de præcedentia cap. 3. num. 4.*

7 Quartus in Synodo locus, Eccleſiarum Collegiatarum intra civitatem; quintus, earumdem in diœceſi exiſtentium, Canonicis aſſignatur; ita tamen ut antiquior & dignior Collegiata civitatis anteponatur aliis Collegiatis, ejuſdem civitatis, idemque ordo ſervetur inter Collegiatas diœceſeos. Contigit autem aliquando, ex inſignibus Collegiatis, unam, quamquam recentiorem, ex Apoſtolico privilegio uſum habuiſſe Cappæ magnæ, quam geſtare non poterant Canonici Collegiatæ antiquioris, cui ſimile indultum non fuerat conceſſum; quamobrem prioris Collegiatæ Canonici, una cum ſpectabiliori, magiſque honorifico Cappæ ornamento, ſe jus pariter aſſequutos contendebant præcedendi alterius antiquioris Collegiatæ Canonicis, ſola Almutia indutis. Verum Sacra Rituum Congregatio, ad quam cauſa eſt delata, cenſuit, ejuſmodi

Digitized by Google

modi honoris inſignia nullam denotare præeminentiam, neque alterius juribus præjudicium ullum inferre; quocirca, etiam in prædicto rerum eventu, præcedentiam competere decrevit inſigni Collegiatæ, quæ eſſet antiquior. Controverſiæ ſeriem exponit Urſaya *part. 1. diſcep. 6.*, in cujus fine laudatum refert Sacræ Rituum Congregationis decretum. Canonicos, niſi obſtet contraria conſuetudo, ſubſequuntur Vicarii Foranei, quos forte contingat inter Parocos non cooptari. Etenim ob illam qualemcumque juriſdictionem, quam exercent, maxime decet, eos Plebanis præferri, & præferendos ſtatuit Joannes Franciſcus Bonhomius *in ſupraalleg. decretis reformationis Eccleſiaſticæ pag.* 122., ubi loquens de Vicariis Foraneis, ait: *Parochi, reliquique omnes, quicumque illi ſint, & Archipresbyteri, aut Præpoſiti, Vicariis ipſis pareant, ac loco cedant, non in Divinis Officiis tamen, in quibus, ſi Canonici fuerint, ſuo loco eos ſedere convenit;* Ideo autem locum digniorem cedunt Canonicis Eccleſiarum Collegiatarum, quia iſti (ut putamus) Synodo adſunt collegialiter uniti, ſeu ut conſtituentes unum corpus. Infra Vicarios Foraneos ſedere debent Plebani, ſeu Archipresbyteri rurales, niſi uſus obtinuerit, ut promiſcue aſſideant cum Parochis, & Curatis, qui in ſedendi ordine ſtatim ſuccedunt, & e quibus ille alteri præire debet, qui prius Parœciæ præfectus fuit.

8 Poſt omnes hucuſque enumeratos ſubſellia parantur: primò pro obtinentibus ſimplicia Beneficia: ſecundò pro ceteris e Clero: tertiò pro Religioſis, & Monachis, ſi qui forte ad Synodum venire juſſi fuerint: poſtremo pro Laicis, ſi caſus evenerit, ut ad Synodum admittantur. Inter Clericos porro ille alteri præcedit, qui in majori Ordine eſt conſtitutus, Presbyter ſcilicet Diacono, Diaconus Subdiacono, & ſic deinceps, per Textum *in cap. Statuimus, de majorit. & obed.*. Quod ſi plures fuerint Ordine pares, ſpectatur tempus Ordinationis, & ille alteri anteponitur, qui prius eſt inauguratus; &, ſi etiam in Ordinationis die conveniant, habenda eſt ratio ætatis. Ab hac tamen regula eſt ille excipiendus, cui Ordo collatus eſt a Romano Pontifice; Is quippe, propter ſupremam dignitatem Ordinantis, inter alias, quibus gaudet prærogativas, quas recenſet Hallier *de ſacris electionibus part. 5. cap. 3. art. 9. §. 1.* etiam hac potitur, ut ceteris præferatur, in eodem Ordine conſtitutis, per Textus *in can. ultim., diſt. 17. can. fin. diſt. 75. & cap. Per tuas, de majorit. & obed.*, ubi Gonzalez *nu. 3.*, Barboſa *num. 2.*, Valenz. *conſ. 1. nu. 16.*, & fuſius Hallier *cit. loc.*. Siquidem, uti obſervat Gloſſa *in eod. cap. per tuas*, etiam lege civili ſancitum eſt, primo eorum nomina eſſe ſcribenda, qui dignitatem, judicio Principis, ſunt conſecuti.

9 Plurima de ordine ſedendi in Synodo videri poſſunt apud Bottum *de Synodo part. 1. num. 10.*, Maſſobrium *cap. 4. dub. 6.*, Urſayam *diſcept. 29. to. 2. part. 1., & diſcept. 9. eod. tom. 2. part. 2.*; quamvis revera difficile ſit, in hac præcedentiæ materia, certam regulam definire; cum potiſſimum inhærendum ſit conſuetudini, quæ pro locorum diverſitate diverſa eſt. Ad amputandas autem lites, & cujuſque jura ſarta tecta ſervanda, prudenter ſe geret Epiſcopus, ſi in Synodi initio, decretum promulgaverit, quo declaretur, ex ordine inibi ſedendi nihil detractum iri juri habendi præſtantiorem locum, quod quiſpiam ſibi competere credat; quod faciendum ſtatuit S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanenſi V. *part. 3.*, ubi inter decreta, initio Diœceſanæ Synodi legenda hoc quarto loco commemorat (*Act. Eccl. Mediol. part. 7. pag. 278.*) *Si cui in ea Sinodo contigerit ſuo loco non ſedere, aut incedere, aut aliud quidquam agere, id præterea nemini jus acquiri, acquiſitumve eſſe; neque quidquam de cujuſquam jure, poſſeſſioneve detrahi, ſed omnia in eo ſtatu per-*

permanere, quo antea fuiſſe compertum erit; idemque cautum legimus in Synodo Diamperitana, habita anno 1599., quam notis a ſe illuſtratam an. 1745. typis Romanis edi curavit Pater Franciſcus Raulin; neque ulli diſplicere poteſt ejuſmodi temperamentum, quod adhibitum ſcimus etiam ab Oecumenica Tridentina Synodo, quæ in fine *ſeſſ.* 2. ait: *Inſuper ipſa Sacra Synodus ſtatuit ac decrevit, quod ſi forte contigerit, aliquos debito in loco non ſedere .... nulli propterea præjudicium generetur, nullique novum jus acquiratur*, quod denuo in fine *ſeſſ.* 25. de loco ſtatuit *aſſignato Oratoribus tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus, in ſedendo, incedendo, aut quibuſcumque aliis actibus*, per quem nulli jus de novo acquiſitum, nulli ablatum declaravit.

CAPUT XI.

De Indumentis Epiſcopi, aliorumque, qui Synodo Diœceſana interſunt.

1 UT Sacerdotalis conſeſſus majeſtas ſplendidior foret, ſuique venerationem omnibus ingereret, pluribus, & antiquis Conciliorum ſanctionibus, decretum fuit, ut quotquot Synodo intereſſent Clerici, aliquod induerent Sacrum ornamentum, cujuſque dignitatis, ſeu Ordinis proprium. Ex innumeris, quæ præſto ſunt, particularium Eccleſiarum, hac de re, ſtatutis, pauca quædam ſeligimus. Inter Conſtitutiones Eccleſiæ Claromontenſis, anni 1268. (*collect. Harduin. tom. 7. col. 587.*) legimus: *Diſtricte præcipientes Sacerdotibus, ut jejuni intrent Synodum: in jejunio enim, & oratione debet fieri. Injungimus iterum diſtricte Sacerdotibus Curam animarum habentibus, ut induti Albis & Stolis intrent Synodum æſtivalem; in Superpelliciis tantum, & Stolis, Synodum hiemalem; Abbates autem Cappis ſericis ſint induti.* His concinunt ſæpius laudata ſtatuta Synodalia Eccleſiæ Meldenſis anni 1245., & 1363. (*cit. tom. 4. anecdot., col. 891.*) *cap.* 2. *Diſtricte præcipitur Sacerdotibus, ut raſi coronam, & jejuni intrent Synodum, ſub pœnis a jure ſtatutis. Diſtricte etiam præcipitur, ut induti Albis, & Stolis intrent Decani Synodum. Sacerdotes vero in Superpelliciis.* Conſtitutiones Eccleſiæ Nicoſienſis (*collect. Harduin. tom. 7. col. 1697.*) *cap.* 3. decernunt: *Intrent autem omnes in honeſto habitu, videlicet in hieme in Superpellicio, vel Capa clauſa, aut Chorali; In æſtate vero in Superpellicio tantum*. Statuta Synodalia Eccleſiæ Nannetenſis *cap.* 2. (*cit. tom. 4. anecdot. col. 931.*) ajunt: *Præcipitur Sacerdotibus, ut jejuni, & induti Superpelliciis, & Stolis mane intrent in Synodum; ceteri autem Perſonatus, ſeu Vicarias habentes Eccleſiarum, Superpelliciis tantum albis; Abbates autem Cappis ſericis ſint induti.*

2 Majorem, & ſplendidiorem Sacrarum veſtium apparatum præſcripſit Concilium Budenſe a Philippo Epiſcopo Firmano, Sedis Apoſtolicæ per Hungariam, & Poloniam Legato, anno 1279. celebrato, quod ex ms. codicibus Vaticano, & Vallicelliano edidit Odoricus Raynaldus *ad calcem tom. 14. annal. Eccleſiaſt.* In hujus quippe *cap.* 20. hæc leguntur: *Statuimus etiam, & præcipimus, ut omnes tam Regulares, quam Sæculares in Dignitatibus, ſeu Perſonatibus conſtituti illius Metropolitanæ, in qua Provincialis, & illius diœceſis, in qua Epiſcopalis Synodus fuerit celebranda, veniant .... pretcrea ſtatuimus, quod Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & quilibet alii, qui ex privilegio Mitris utuntur, mitrati cum Superpelliciis, Stolis, & Cappis, ſeu Pluvialibus; Præpoſiti vero, Priores, & alii inferiores Prælati cum Superpelliciis, & Stolis, ſi Diaconi ſaltem ſint, & ſi velint, Pluvialibus, ſeu Cappis; Rectores vero, & ſimplices Sacerdotes cum Cottis, ſeu Superpelliciis, & Stolis tantum;*

tum; Inferioris vero ſtatus, vel Ordinis Clerici cum Cottis Synodum intrent ... Religioſos quoque, nullam Prælaturam, vel adminiſtrationem habentes perpetuam, permittimus, in habitu ſuo cum Stolis in Synodo poſſe ſtare.

3 Licet porro hæc peculiarium Eccleſiarum ſtatuta omnes non obſtringant, ritum tamen & ſolemnitatem demonſtant, qua decet, Synodum celebrari. Adde, quod non multum diſcrepant ab uſitato, & communiori huius temporis more, quem, ut ex Cœremoniali Epiſcoporum *lib. 1. cap. 31.*, & Gavanto *in cit. praxi cap. 13.* deſcribamus, ab Epiſcopo initium ducimus. Ante Synodum, aliquot congregationes pro ejuſdem directione fieri ſolent in ædibus Epiſcopalibus, quibus Epiſcopus præſidet, indutus habitu Prælatitio, Rochetto ſcilicet, & Movetta: cum ad Eccleſiam accedit Synodum incepturus, vel proſecuturus, incedit indutus Cappa: priuſquam preces recitet, quæ cuiuſque ſeſſionis initio dicendæ ſunt, præter Superpellicium, Amictum, & Stolam, induit Pluviale rubeum: in ſolemni Supplicatione, quæ cum univerſo Clero in Synodi initio, & fine per urbem inſtituti ſolet, pergit indutus Alba, Stola, Pluviali rubri coloris, Mitram pretioſam, & Paſtorale baculum deferens; eaſdemque veſtes in ſeſſionibus Synodalibus retinet. Hiſce ornatum Inſignibus ſuam Synodum auſpicatum fuiſſe S. Franciſcum Saleſium, narrat Carolus Auguſtus Saleſius *in eius vita lib. 5. pag. 250.*: *Supplicatio per totam urbem inſtituta, in qua videre erat, præter Canonicos, centum Curiones Supparis indutos, ibat noviſſimus Saleſius Mitra, & Trabea inſignis, quem plurimi etiam Sacerdotes ſequebantur.*

4 At una hic nobis occurrit quæſtio: nimirum, an Archiepiſcopus, Miſſam in ſua Diœceſana Synodo ſolemniter celebraturus, inter cetera Pontificalia ornamenta, etiam Pallium induere queat. Idemque quæritur de Epiſcopo, cui ex privilegio uſus Pallii ſit conceſſus. Ce ſtum in primis eſt, neutri licere, extra Eccleſiam, & extra Miſſarum ſolemnia Pallium geſtare, cum id a jure univeſſim & generatim ſit omnibus interdictum, juxta celebre reſponſum S. Gregorii Magni ad Joannem Epiſcopum Ravennatem *epiſt. 56. lib. 3. indict. XI.* (*tom. 2. col. 666.*) relata a Gratiano *can. Contra morem, diſt.* 100. *Tibi non putavimus ignotum, quod pene de nullo Metropolitano, in quibuslibet mundi partibus ſit auditum, extra Miſſarum tempus uſum ſibi Pallii vendicaſſe, & quod bene hanc conſuetudinem generalis Eccleſiæ noveritis, veſtris Nobis manifeſtiſſime ſignificaſtis epiſtolis.* Et infra, eumdem Joannem redarguens, quod in ſolemnibus extra Eccleſiam ſupplicationibus Pallium geſtare præſumpſiſſet, pergit Gregorius (*col. 667.*) *Admoneo, quatenus niſi Deceſſorum meorum munificentia tibi hæc per privilegium attributa docueris, ut in plateis Pallium ulterius ferre non præſumas, ne non habere & ad Miſſas incipias, quod audacter, & in plateis uſurpas.* In eamdem ſententiam iterum ſcripſit Gregorius ad Marinianum Joannis Succeſſorem *epiſt. 56. lib. 5. indict. 13.* (*tom. 2. oper. col. 787. quo* (Pallio) *non aliter te uti memineris, niſi in propria tuæ civitatis, dimiſſis jam Filiis, Eccleſia, procedens a Salutatorio ad Sacra Miſſarum ſolemnia celebranda: peractis vero Miſſis, idem in Salutatorio rurſus curabis deponere.* Salutatorium autem, cujus Gregorius meminit, quod etiam *Diaconicum magnum*, *Secretarium*, *Receptorium*, *& Veſtiarium* appellabatur, erat Exedra Eccleſiæ adjuncta, ubi Epiſcopi ſacras veſtes induebant, & priuſquam Eccleſiam ingrederentur, Fidelium ſalutationes excipiebant, ſicuti videri poteſt apud Du-Cange *in deſcriptione ædis Sophianæ num.* 88. (*ad calcem Cinnami*) *& in gloſſario verb. Salutatorium*, & Bingamum *origin. & antiquit. Eccleſiaſtic. tom. 3. lib. 8. cap. 7. §. 7. & 8.*

5 Certum præterea eſt, non in omnibus Miſſarum ſolemniis poſſe ab Archiepiſcopo, aut Epiſcopo, Pallii uſum habente, illud adhiberi: *Ut enim* (ait Innocentius III. *in cap. Ad honorem de auctoritate, & uſu Pallii*) *ſolus Romanus Pontifex in Miſſarum ſolemniis Pallio ſemper utitur, & ubique: Quoniam aſſumptus eſt in plenitudinem Eccleſiaſticæ poteſtatis, quæ per Pallium ſignificatur. Alii autem eo nec ſemper, nec ubique, ſed in Eccleſia ſua, in qua juriſdictionem Eccleſiaſticam acceperunt, certis debent uti diebus*: Dies porro, quibus permittitur Pallium deferre, recenſet Gloſſa *in eod. verb. Ad honorem*, quibus poſſe alias ex ſpeciali privilegio addi, certum ponit Gregorius Magnus *in cit. epiſt.* ad Joannem Ravennatem, inquiens: *Aut enim mos omnium Metropolitanorum etiam a tua Fraternitate ſervandus, aut, ſi tuæ Eccleſiæ aliquid ſpeciale dicis eſſe conceſſum...... a vobis oportet oſtendi*. Et profecto illis diebus a Gloſſa enumeratis ſive ab antiquo, ſive a recentiori jure adjectum, ſcimus, diem, qua Archiepiſcopus, Synodum celebraturus Provincialem, ſacra Myſteria ſolemniter agit, cum in Cœremoniali Epiſcoporum *lib. 1. cap. 31.* expreſſe dicatur: *Cantabitur Miſſa de Spiritu Sancto ſolemniter per Archiepiſcopum, qui in ea utetur Pallio*. Quod quidem fuiſſe in uſum deductum a Sancto Carolo Borromæo, atque a ſan. mem. Benedicto XIII., cum ille Mediolani, hic Beneventi Provinciales Synodos haberent, narrat Card. Petra *ad Conſt. Apoſt. to. 5. pag. 31., & 32.*

6 Quare propoſita quæſtio unice verſatur circa Miſſam, ſolemniter celebrandam in Synodo Diœceſana. Ad quam indubitanter reſpondemus, neque Archiepiſcopo, neque Epiſcopo habenti Pallii privilegium, fas eſſe in ea Pallium geſtare. Ratio ex iis, quæ præmiſimus, obvia & perſpicua fit: etenim Pallii uſus pro die, de qua agimus, nuſquam reperitur Archiepiſcopo, aut Epiſcopo, Pallii privilegio ceteroquin exornato, conceſſus; unde Gavantus *in praxi Diœceſanæ Synodi cap. 13.*, ſatis appoſite ſcripſit: *Habitus Epiſcopi in Miſſa Synodali erit Pontificalis, & coloris rubei. Si celebrat ſolemniter, aſſumit omnia Paramenta Pontificalia uſque ad Pallium excluſive*, quod etiam notavit Pax Jordan. *tom. 2. lib. 8. titul. 2. num. 92.*

7 Quod attinet ad indumenta Vicarii Generalis: aut is eſt Protonotarius Apoſtolicus, & tunc veſtes induit hujus muneris proprias, Rochetum videlicet, & Mantellettam: aut ea prærogativa caret, & veſtes defert, quibus per Urbem incedere ſolet. Quod ſi inter Canonicos cooptetur; in Miſſa, & ſolemni Supplicatione veſtes adhibet Canonicorum: in ſeſſionibus vero Synodalibus, illis depoſitis, proprias aſſumit, Gavantus *citat. cap. 13. num. 11., & 12.*

8 Dignitates, & Canonici Eccleſiæ Cathedralis Epiſcopo, rem Divinam ſolemni ritu perficienti, aſſiſtunt induti veſtibus ſacris, hoc eſt Dignitates Pluviali, Canonici ex ordine Sacerdotali Caſula, ſeu Planeta, Canonici ex ordine Diaconali, vel Subdiaconali Dalmaticis. Quam diſtinctionem ideo ſervandam dicimus, quia factam credimus diviſionem Præbendarum, ad normam decreti editi a Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 12. de reformat.* Ubi enim ea diviſio nondum facta fuit, omnes Canonicos uti ſolere Pluviali, affirmat Gavantus *citat. loc. num. 2.* Coadjutores Canonicorum Eccleſiæ Cathedralis, & Canonici Eccleſiarum Collegiatarum veſtes adhibent, quas in choro ferre conſueverunt. Vicarii Foranei, & Archipresbyteri rurales in aliquibus Diœceſibus, aut Pluviale, aut aliud ornamentum aſſumunt, quo a ceteris diſtinguantur; in aliis autem nullum obtinent ſpeciale Inſigne. Rectores quoque Eccleſiarum Parochialium alicubi præter Superpellicium, ſeu Cottam, geſtant Caputium, alibi Stolam. Ceteri de Clero ſolum induunt Superpellicium. Quæ omnia didicimus a Gavanto *citat. cap. 13.*, recte tamen concludente, ſtandum eſſe locorum conſuetudini.

9 Quod

Digitized by Google

9 Quod diximus de ſacris indumentis a Canonicis Eccleſiæ Cathedralis adhibendis, locum dumtaxat habent, cum ipſemet Epiſcopus Sacris operatur ſolemni ritu. Nam ſi vel privatim Miſſam faciat, vel Miſſæ, quam alter celebrat, aſſiſtat, quod tamen improbandum eſſe ex iis patebit, quæ inferius *lib. 5. cap. 1. n. 3.* dicentur, Canonici ſacra indumenta non aſſumunt, ſed illa adhibent, quæ in choro deferunt, quæ etiam retinent cum ſeſſionibus Synodalibus adſunt. Secus eſt de Epiſcopo, qui, etſi non celebret, debet tamen Synodo intereſſe omnibus ornatus Pontificiis inſignibus, quod monet Gavantus *eodem cap. 13. num. 1.*, eique aſſiſtunt Diaconus, & Subdiaconus cum Dalmaticis, perinde ac ſi Miſſam celebranti inſerviret, quemadmodum præſcribitur in Pontificali Romano, notatque Pax Jordan. *loc. citat.*

10 At una adhuc, quoad Canonicorum veſtes, enodanda remanet difficultas. Nonnulla reperiuntur Cathedralium Eccleſiarum Capitula a Romanis Pontificibus hoc ſingulari exornata privilegio, ut Dignitates, & Canonici uſum habeant Pontificalium. Jamdiu Dignitates, & Canonici Eccleſiæ Cathedralis Lucenſis a Lucio III., Alexandro III., Martino V., & Julio III. poteſtatem acceperant geſtandi Mitram albam ſericam, adinſtar S.R.E. Cardinalium. Cumque Benedictus XIII. Lucenſem Eccleſiam in Metropolitanam erexiſſet, aliud illis addidit privilegium deferendi Paſtorale baculum inſtar Abbatum. Clemens XI. Dignitatibus, & Canonicis Eccleſiæ Metropolitanæ Beneventanæ, & Eccleſiæ Metropolitanæ Mediolanenſi præter Mitram omnia indumenta conceſſit, quibus utuntur Abbates uſus Mitræ habentes. Ac tandem, ut cetera prætereamus exempla, Benedictus XIII. uſum Pontificalium permiſit Dignitatibus, & Canonicis Eccleſiæ Cathedralis Viterbienſis.

11 Quibus poſitis dubitatur, an Canonici ejuſmodi privilegiis decorati, poſſint in Diœceſana Synodo Pontificalia inſignia adhibere. Et reſpondendum cenſemus poſſe, ſepoſitis ceteris Pontificalibus ornamentis, atque aſſumptis ſacris veſtibus, quæ communes ſunt aliis Canonicis, uti ſola Mitra, cum Epiſcopus Miſſam ſolemni ritu celebrat; cumque una cum eodem Epiſcopo, & univerſo Clero ad publicas incedunt Supplicationes. Mitram pariter geſtare poterunt in Synodalibus ſeſſionibus, modo tamen aliis ſacris, non vero Pontificalibus, veſtibus adſint induti; incongruum quippe eſſet ſine aliis ſacris indumentis Mitram deferre. Quod poſſint in prædictis actibus Mitram adhibere, ex verbis colligitur privilegiorum, quibus potiuntur: in illis ſiquidem, vel uſus Mitræ ipſis tribuitur etiam expreſſe & nominatim in Synodo, quemadmodum ſonant verba privilegii conceſſi Canonicis Viterbienſibus, vel ſaltem generalis facultas datur, Mitram geſtandi in omnibus functionibus Eccleſiaſticis, quibus etiam Synodales comprehenduntur.

12 Quod vero nequeant alia Pontificalia indumenta adhibere, cenſuit Sacra Congregatio Concilii: etenim cum Præpoſitus Eccleſiæ Collegiatæ Sanctæ Agathæ civitatis Cremonæ, cujus *lib. 3. cap. 1. num. 4.* meminimus, vellet Cremonenſi Synodo intereſſe indutus Pontificalibus ornamentis, quorum uſum illi ceteroquin competere nullus dubitabat, eique ſe opponeret Epiſcopus, quæſitum fuit a Sacra Congregatione Concilii: ***An Præpoſitus S. Agathæ poſſit ultra uſum Mitræ in Cathedrali, & actionibus Synodalibus uti Baculo, aliiſque Pontificalibus ex laminis aureis, cum ſeparato genuflexorio, & ſede, occaſione celebrationis Miſſæ in Synodo.*** Et die 5. Aprilis 1732. reſponſum fuit: ***Negative excepto uſu Mitræ ſimplicis in actibus Synodalibus tantum.*** Iterumque cauſa propoſita die 9. Auguſti 1733. Sacra Congregatio fuit in eadem ſententia quoad omnia, excepta qualitate Mitræ, quam dixit poſſe a Præpoſito geſtari auriphry-

M 2 gia-

giatam. Credere autem fas eſt, ideo quoad hoc Sacram Congregationem ſententiam mutaſſe, quia deprehenſum fuit Præpoſitum exemptum eſſe ab Epiſcopi juriſdictione; ceteri quippe Mitræ uſu a Sede Apoſtolica donati, ſi Epiſcopi juriſdictioni ſubjaceant, in Epiſcopali Synodo Mitram ſimplicem dumtaxat, & non auriphrygiatam ferre permittuntur, juxta apertam deciſionem Clementis IV. *in cap. Ut Apoſtolicæ de privilegiis in 6.*, cujus verba ſunt: *De Fratrum noſtrorum conſilio, præſenti decreto ſtatuimus, ut Abbates, & alii, quibus Mitræ uſus eſt ab eadem Sede conceſſus: Exempti quidem in Provincialibus Conciliis, & Epiſcopalibus Synodis (quibus nonnulli eorum intereſſe tenentur) Mitris tantummodo aurifriſiatis, non tamen aureas, vel argenteas laminas, aut gemmas habentibus uti poſſint: non Exempti vero ſimplicibus, & albis, ac planis utantur: In aliis vero locis exemptis, & non exemptis, Mitris liceat illis uti, prout conceſſa eis ab eadem Sede Indulta permittunt.* Quamobrem Canonici, & alii, qui nobiliori Mitra in aliis actibus, & functionibus Eccleſiaſticis ex privilegio utuntur, ſi eamdem in Synodo deferre geſtiant, concludenter probare debent, id etiam honoris ſibi ſpecialiter & expreſſe, & quidem poſt Clementem IV. fuiſſe a Sede Apoſtolica tributum.

CAPUT XII.

De pœnis, quibus ſiunt obnoxii, non accedentes ad Synodum, niſi legitimo detineantur impedimento.

1 Inutiles eſſent leges, & contemptui expoſitæ, niſi ſimul in contumaces animadverterent: eadem propterea jura, quæ Sacerdotes ad Synodum ire jubent, aut pœnas irrogant, aut irrogandas illis decernunt, qui parere recuſint. Memorata ſtatuta Eccleſiæ Biterrenſis ejuſmodi refractarios ab ingreſſu Eccleſiæ interdicunt: Synodus Catalaunenſis anni 1393., & ſtatuta Synodalia Eccleſiæ Nannetenſis anni 1499., eoſdem excommunicatione ſtatim innodatos declarant (*citat. tom. 4. Theſaur. nov. anecdot. colum. 627., 667., & 1018.*) Jus vero commune *in cap. Quod ſuper his de majorit., & obed.* Epiſcoporum arbitrio permittit ſibi ſubditos Abbates, & Sacerdotes *per Eccleſiaſticam cenſuram ad Synodum venire compellere.* Unde quamvis Concilium Tridentinum *citat. cap. 2. ſeſſ. 24. de reformat.*, ubi omnes Exemptos, & multis in caſibus jam a Nobis expoſitis, etiam Regulares ad Epiſcopalem Synodum ire debere ſtatuit, nullam mentionem fecerit pœnæ inobedientibus inferendæ, merito tamen Sacra Congregatio ejuſdem Interpres cenſuit, poſſe Epiſcopum illorum pariter contumaciam cenſuris, aliiſque pœnis coercere, ſicuti *lib. 3. cap. 1. num. 5.* retulimus. Siquidem quandocumque Exempti, etiamſi Regulares ſint, ad Synodum accedere tenentur, ceſſat quoad hoc eorum exemptio, & ſubduntur Epiſcopo, perinde ac ceteri Diœceſani. Quia vero, cum is, qui ad Synodum ita cunctanter ſe confert, ut cum jam abſoluta eſt, ad eam perveniat, tum qui, priuſquam abſolvatur, a Synodo recedit, legi potius illudere, quam obedire videtur; idcirco iiſdem pœnis ſe obnoxium facit, quæ illos latæ, aut ferendæ ſunt, qui nullo modo accedunt, quemadmodum advertunt Maſſobrius *de Synodo Diœceſ. cap. 3. dub. 7.*, & Mareſcottus *variar. reſolut. lib. 5. cap. 52. num. 32.*

2 Nec ſolum poteſt Epiſcopus ſuam Synodum pervicaciter evitantes, Eccleſiaſticis cenſuris irretire, ſed etiam pecunia multare, quod adnotavit Pax Jordan. *lib. 8. titul. 2. num. 70.*, non enim deſunt homines adeo rudes & craſſi, rebuſque his terrenis tam perdite addicti, ut plus a pœna pecuniaria, quam a cenſuris deterreantur. Ita Synodus Avenionenſis anni 1337. *cap. 8.* viginti ſolidis uſua-

uſualis monetæ in Eccleſiæ fabricam erogandis illos multavit, qui ad Synodum arceſſiti non advenerant. Et Synodus Meldenſis anni 1363. *cap.* 4. ſimilis inobedientiæ reos, ſuorum Beneficiorum fructibus privavit (*citat. tom.* 4. *anecdotor. colum.* 563., & 918.) Ex mente tamen Sacræ Congregationis Concilii explicata in cauſa Pientina Synodi, quam *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 8. allegavimus, non debet Epiſcopus pecuniariam pœnam imponere Regularibus. Ii quippe viritim accepti rerum temporalium proprietatem non habent, nec æquum videtur, ut pro unius, vel alterius Religioſi contumacia Communitas, ſeu Monaſterium pœnam ſubire debeat.

3 Verum, quia omnes leges, ſed præcipue Eccleſiaſticæ ſanctiſſimæ ſunt, & ne latum quidem unguem a juſtitia, & æquitate deflectunt, propterea a culpa, & pœna eum abſolvunt, qui ex rationabili cauſa ante Synodum non venit. Concilium Tridentinum *citat. cap.* 2. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* ab obligatione accedendi ad Synodum Provincialem eximit Epiſcopos, *quibus cum evidenti periculo transfretandum ſit*. Eodem igitur jure a Diœceſana Synodo ſunt excuſandi, qui illam aut omnino, aut ſine gravi periculo adire nequeunt, ſive ejuſmodi periculum ipſis immineat ab extrinſeca cauſa, puta a flumine, quod ſit trajiciendum, aut a latronibus viam obſidentibus; ſive a cauſa intrinſeca, puta ab adverſa valetudine. Multoque magis excuſandi ſunt Parochi, quos non propria, ſed ſuarum ovium neceſſitas remoratur. Etenim non ſolum non reprehendendi, ſed plurimum commendandi ſunt, ſi ideo dumtaxat ad Synodum non accedant, quia alium non habent Sacerdotem, quem ſibi in Animarum cura ſubſtituant; idque præſertim, cum in parœcia reperiuntur infirmi tam gravi morbo laborantes, ut prudenter timeatur, ne ſint cito deceſſuri. Quanta enim ratio a Parochis, priuſquam ad Synodum ſe accingant, habenda ſit de ægrotis, quos in Parochia relinquunt, ſatis aperte ediſſerunt ſanctiſſimi Eccleſiarum Antiſtites, Andreas de Albalato, Epiſcopus Valentinus in ſua Synodo habita anno 1255., cujus Acta evulgavit Cardinalis de Aguirre, ait *n.*152. (*tom.* 3. *p.*511.). *Item mandamus Sacerdotibus, vel habentibus curam, quod nullus renuntiet, niſi in manibus Epiſcopi. Et cum venerint ad Synodum, perquirant Parochias, & viſitent infirmos, & dent pœnitentias, eiſdem exponendo, qualiter tenentur ire ad Synodum, & ſi interim morerentur, ſine pœnitentia non decedant. A qua Synodo cum venerint, non requiſiti, viſitent infirmos, & faciant quod ſaluti Animarum noverint expedire*. Conſtitutiones Eccleſiæ Claromontenſis anni 1268., quarum ſupra meminimus in principio, hæc habent: *Item injungimus Sacerdotibus Parochialibus, qui Vicarios non habent, quod die Dominica, præcedente Synodum, diligenter inquirant publice in Eccleſiis ſuis, ſi aliqui ſunt infirmi in Parochiis ſuis. Feria vero ſequenti, ſive antequam iter arripiant, eos viſitent, etiam non requiſiti, & faciant quidquid neceſſe fuerit ad ſalutem Animarum. Præcipientes in Chriſto, eorum viſitationem fieri per Presbyteros vicinos in eadem, vel aliis Eccleſiis remanentes*. Statuta Synodalia Eccleſiæ Conſtantienſis *cap.* 17. (*tom.* 4. *citat. anecdotorum colum.* 805.) præcipiunt: *Quando vos Presbyteri ad Synodum venire debetis, die Dominica præcedente, publice inquiratis in Parochia, ſi qui ſint infirmi, & ea die vel ſequenti feria, vel antequam iter arripiatis, & non requiſiti, viſitetis eos.* Ex his, aliiſque ſexcentis hujus generis monumentis, addiſcere debent Parochi, quam ſolicitos eos eſſe oporteat de æterna ſalute ſuarum ovium, quæ in extremo verſantur temporalis vitæ diſcrimine; cui propterea cum per alium conſulere nequeunt, licite, & ſancte ſe a Synodo ſubtrahunt.

4 Non idcirco tamen, quod quiſpiam legitimo detineatur impedimento, poteſt ſua auctoritate ſe ab accedendi obligatione abſolvere, ſed cauſam, cur

non

non accedit, debet Epiſcopo ſignificare a Judicibus ad id deputatis, abſoluta Synodo, examinandam; & quo validius ſuam abſentiam excuſet, poterit ad Synodum mittere Procuratorem, qui omnes impedimenti, quo detinentur, circumſtantias, melius quam per litteras fieret, Synodo aperiat, quod ſcribit Fagnanus *in ſuis commentariis mss. ad cap. 2. ſeſſ. 24. de reform.*, inquiens: *Qui vero verentur accedere ex ſententia Congregationis, poterunt mittere Procuratorem ad excuſandum ſe*. Idemque de Conciliis Provincialibus ſancitum invenimus in Concilio Pariſienſi anno 1346. celebrato, Præſide Guillelmo Archiepiſcopo Senonenſi, in cujus *cap. 6.* habetur: *Illi, qui ad Provinciale Concilium venire tenentur, ſi propter impedimentum canonicum remaneant, ſe excuſent per idoneum Nuntium litteratorie deſtinatum, qui poſſit facere fidem per juramentum de impedimento canonico, ſuper quo etiam debet habere mandatum.* (*tom. 7. collect. Hard. collect. colum.* 1681.) Opinatur præterea Bottus *citat. part. 2. num.* 42. legitime impeditum poſſe conſtituere Procuratorem, non ſolum ut ejus abſentiam excuſet, ſed ut Synodo ejus nomine interſit. At hæc opinio, quæ cæteroquin arriſit Maſſobrio *cap. 3. dub. 6.*, a Nobis improbatur & rejicitur; an autem id jure fiat, mox patebit. In electionibus Eccleſiaſticis jus eſſe abſenti, legitimo detento impedimento, conſtituere Procuratorem, qui ejus nomine ſuffragium ferat, conſtat *ex cap. Quia propter §. Illud autem de elect.*, *& cap. Si quis juſto in princip. eodem in 6.* Eſt tamen neceſſe, ut Procurator ſit de gremio Capituli, ne ſecus Capituli ſecreta pandantur extraneo, quod in citatis Textibus pariter decernitur. Sed quia hæc Conſtitutio emanavit in favorem Capitularium, eſt in eorumdem facultate favori ſuo renuntiare, & extraneum Procuratorem admittere, ſicuti *in citat. cap. Si quis juſto verb. Nolente Capitulo*, obſervat Gloſſa, docentque Panormitanus *in cap. Quia propter §. Illud num. 2.*, Laiman *num. 1.*, Phiring. *ad lib. 1. Decretal. titul. de elect. num.* 148. Et generatim loquendo nunquam adſtringi poſſe Univerſitatem, ſeu Collegium ad admittendum Procuratorem extraneum, tradit Joannes Andreas *in cap. Quod alicui 67. num. 17. de R. J. in 6.*, quia non poteſt unquam compelli ad aperiendum Collegii negotia iis, qui de Collegii gremio non ſunt, *leg. Mercatores 4. Cod. de commerc.*, *& mercator.* Quod ſi nullus de Collegio velit pro abſente Procuratoris munus ſuſcipere, & extraneus a Collegio non admittatur, ſibi, & ſuæ abſentiæ cauſæ imputare debet abſens, ſi pro ea vice ſuffragio careat, quemadmodum citati Doctores perpendunt. Procurator autem de gremio Capituli ad eligendum conſtitutus, ſi habeat ſpeciale mandatum ad eligendam certam perſonam, illam nomine abſentis tenetur eligere, etiamſi proprio nomine aliam duxerit eligendam; ſi vero conſtitutus ſit cum generali mandato eligendi, quem digniorem exiſtimaverit, non poteſt unum ſuo, alterum procuratorio nomine eligere, ſed utrumque ſuffragium debet in unam, eamdemque perſonam conferre, ſicuti diſerte ſtatuitur *in cit. cap. Si quis juſto §. Porro de elect. in 6.*

5 Quibus præmiſſis: cum Epiſcopi in Conciliis Generalibus votum habeant deciſivum, & præterea ſolemni jurejurando in ſua conſecratione præſtito promiſerint ſe Concilium adituros, *niſi præpediti fuerint canonica præpeditione*, juxta juramenti formam ſtatutam *in cap. Ego N. de jurejur.*, diſputant Doctores: an Epiſcopus legitime impeditus poſſit ad Concilium mittere Procuratorem: an neceſſe ſit, ut ejuſmodi Procurator aſſumatur e cœtu Epiſcoporum: an vocem deciſivam, an autem mere conſultivam habeat: an ſaltem locum obtineat in ſeſſionibus: an demum Epiſcopus alterius Epiſcopi Procurator duo ferre valeat ſuffragia. De hiſce quæſtionibus, quas uberrime tractat Cardinalis Jacobatius *de Conciliis lib. 2.* decertatum fuit in Concilio Tridentino, quemadmo-

Digitized by Google

modum narrant Cardinalis Pallavicinus *in Concilii hiſt. lib. 21. cap. 1.*, & Jo: Stoz *in ſuccinta relatione hiſtorica de Geſtis in Concilio Tridentino ſect. 4. artic. 23. §. 10. punct. 2. num. 328. ad 333.* Sed cum, jubentibus Apoſtolicis Legatis, ſingulæ diſcuſſæ fuerint a ſelectis Sacrorum Canonum Peritis, hi fere unanimiter cenſuerunt, integrum quidem eſſe Epiſcopis legitime abſentibus, ſuos Procuratores ad Concilium mittere, ſed Procuratoribus neque deciſivam, neque conſultivam vocem, neque locum in ſeſſionibus de jure competere; omnem demum controverſiam compoſuit Pius IV., concedendo abſentium Epiſcoporum Procuratoribus votum mere conſultivum.

6 Secus eſt de Conciliis Provincialibus, in his quippe Procuratores Epiſcoporum abſentium votum habent conſultivum, &, annuente Concilio, habere poſſunt etiam deciſivum, ſicuti reſpondet Sacra Congregatio Concilii *in Salernitana 19. Aprilis 1596.* (*lib.* 8. *decretor. pag.* 174.) his verbis: *Epiſcoporum Procuratores poſſe etiam deciſivam vocem habere, ſi Concilio Provinciali placuerit*. Quam reſponſionem vetutiſſima Provincialium Conciliorum comprobat conſuetudo. Etenim Concilium Arelatenſe II. circa annum 452. coactum, ita Epiſcopos vocatos ad Concilium venire juſſit, ut legitime impeditis, alium loco ſui mittere permiſerit: *Si quis*, ait *can.* 18., *commonitus, infirmitatis cauſa defuerit, perſonam vice ſua dirigat*: (*tom. 2. collect. Hard. colum.* 774.) Et Avitus Epiſcopus Viennenſis in epiſtola *tractatoria*, qua ſcilicet Viennenſis provinciæ Epiſcopos ad Concilium Epaonenſe anni 517. invitavit, atque præcepti vinculo quodammodo traxit, inquit: *Sed ſi forte, quod Deus avertat, tanta cuicumque acerbitas corporeæ infirmitatis ingruerit, ut ſpirituale deſiderium carnali vincatur incommodo, duos Presbyteros magnæ, ac probabilis vitæ, mandati inſtructione firmatos, Fratribus pro ſe præſentare procuret. Sed tales dignetur eligere, quos Epiſcoporum Concilio non minus ſcientia, quam reverentia jure faciat intereſſe, cum quibus delectet Summos Pontifices conferre ſermonem, quos ad definitiones pro Epiſcopo ſuo ſanciendas, ſubſcribendaſque, cum fuerit ſolertia eligi, ſit auctoritas legi: ſed iſtud non extorqueat, niſi ſumma neceſſitas.* (*collect. Harduin. tom. 2. colum.* 1045.) Diſcriminis hac in re rationem inter Concilium Generale, & Provinciale attigerunt juris canonici Periti, qui præfatos articulos in Concilio Tridentino examinarunt. Illi ſiquidem, ſi vera narrat citatus Stoz, ideo abſentium Epiſcoporum Procuratores a jure ſuffragandi repulerunt, quia, inquiebant, canones, & decreta, quæ a Concilio Œcumenico conduntur, propter eorum infallibilem auctoritatem, cenſentur quodammodo prodire a Spiritu Sancto, & Spiritus Sanctus eloquitur per os Paſtorum, quos poſuit regere Eccleſiam Dei, & non per alios nullam Dominici gregis cuſtodiam habentes, niſi etiam iſtis loquendi prærogativam conceſſerit Supremus Eccleſiæ Paſtor, ac totius gregis Moderator, ideſt Romanus Pontifex. Hæc autem ratio non urget, cum ſermo eſt de Conciliis Provincialibus, quorum decreta nec obſtringunt univerſam Eccleſiam, neque infallibilem auctoritatem habent, & plerumque nihil de rebus, Fide Divina credendis, definiunt.

7 Eodem modo, quo de Provinciali, ratiocinatur Bottus de Synodo Diœceſana; at longe diverſa eſt utriuſque ratio. Etenim in Synodo Diœceſana ſolus Epiſcopus eſt Judex, & Legiſlator, ipſe ſuo nomine decreta facit & promulgat, & quamvis aſtantium conſilium expoſcat, non tamen cogitur illud ſequi; ex quo fit, ut admiſſio Procuratorum nihil prorſus ad Synodi utilitatem conferre valeat. Ad hæc aut in Procuratorem eligitur, qui alias non eſſet Synodo interfuturus, & hic poteſt repelli tanquam extraneus; aut eligitur, qui jam ſuo jure Synodo intervenit, & hic certe non poteſt unum conſilium, ſuo, aliud abſentis no-

nomine, Epiſcopo præbere. Eaque propter inutile & ſupervacaneum eſt, ut abſentis quoque perſonam in Synodo repræſentet. Quare concludendum exiſtimamus, abſentium Procuratoribus nullum patere aditum ad Diœceſanam Synodum, niſi illum iiſdem aperiat, quæ jamdiu ita in Diœceſi inoleverit, conſuetudo.

LIBER IV.

De Officialibus; ſeu Miniſtris Synodi, ſuam nimirum operam Synodo præſtantibus, aliiſque, qui pro futuris eventibus in Synodo eliguntur.

CAPUT I.

De Officialibus primi generis.

1 IN Cœremoniali Epiſcoporum *lib.1. cap.31.*, ubi ſermo fit de Synodo Diœceſana habetur: *Officiales quoque, & Miniſtri neceſſarii deputandi ſunt in hujuſmodi Conciliis, veluti Notarii, Oſtiarii, Magiſtri Cæremoniarum, & alii, ut habetur in Concilio Toletano IV. can. 4.* Ejuſmodi Officiales ſingillatim enumerat Gavantus *in praxi Diœceſ. Synodi cap. 18., & pluribus ſeqq.*, quorum aliquos eligendos affirmat ab Epiſcopo ante Synodum, alios in Congregatione Conſultorum, priuſquam incipiant Synodales ſeſſiones, in prima ſeſſione poſtea promulgandos, quemadmodum idem Gavantus *part. 2. ſeſſ. 1.* tradit; ſingulos & Nos recenſebimus, ſed qui minoris momenti ſunt, curſim indicabimus. Ante Synodum deſtinare debet Epiſcopus Præfectum hoſpitiorum, cum ſociis, de quibus idem Gavantus *cap.* 8. Eorum intereſt omnem adhibere diligentiam, ut Clerici ad Synodum venientes, honeſtis excipiantur hoſpitiis, aut diverſoria in civitate inveniant eorum ſtatui congruentia.

2 In Congregatione Conſultorum unus pariter, vel duo deſtinantur Promotores, unus Urbanus, Foraneus alter, quorum munus eſt urgere actiones Synodales, ſeu inſiſtere, ut omnia, quæ in Synodo facienda ſunt, celeriter, & fructuoſe perficiantur. Eligitur Synodi Secretarius, quem, monente Gavanto *cap. 20.*, decet eſſe aliquem ex Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, iſque alium, quem maluerit ſibi ſocium, ſeu coadjutorem adſciſcet; qui quidem Secretarii ſocius, etiam *Lector* appellatur, eo quod ei onus incumbat, alta voce legendi Synodi decreta. Ad Secretarium autem ſpectat: primò curare, ut pridie, quam Synodus inchoetur, futuræ ſeſſionis edictum affigatur valvis Eccleſiæ: ſecundò ante primam ſeſſionem nominatim, ut moris eſt, vocare Canonicos Eccleſiæ Cathedralis, & inſigniorum Collegiatarum; & ne nimium defatigetur, poteſt committere ſuo coadjutori, ut ceteros de Clero vocet: tertiò præparare ſchedulas pro ſcrutinio, de quo mox, aliaque peragere, quæ a Gavanto *citat. loc.* deſcribuntur.

3 Deputatur inſuper Notarius Synodi, qui ſolet eſſe Epiſcopi Cancellarius: hic abſentes notat, ut niſi poſtea a Judicibus excuſentur, puniantur: ſingulorum, qui Fidei profeſſionem emittunt, nomina ſcribit: atque in fine cujuslibet ſeſſionis, rogatus a Promotore, ut de iis, quæ geſta ſunt, inſtrumentum conficiat, reſpondet ſe facturum, ſimulque aliquos de Clero vocat in teſtes, quorum nomina in tabulas refert. Deſignantur præterea Præfecti Synodalis diſciplinæ, & ſcru-

ſcrutinii, hoc eſt aliquot Sacerdotes maturæ ætatis, prudentia & pietate conſpicui, quorum officium ſit, omnes Clericos ſingulatim ad ſe arceſſere, ac cujuſlibet mores, & vivendi rationem inveſtigare; utque facilius huic muneri faciant ſatis, ſolet unicuique Præfecto certa pars Cleri, in ſchedula deſcripta, committi examinanda, aliaque ſchedula tradi, in qua quædam adnotantur, de quibus Epiſcopus vult ſpecialius inquiri. Abſoluto autem ſcrutinio, omnia ad Epiſcopum referentur, ac quilibet ex Præfectis peracti a ſe ſcrutinii Acta, propria manu ſubſcripta, Epiſcopo tradet; ſicuti monet Gavantus *cap.23.*

4 Ad evitandas turbas, & præcavendos tumultus, qui certe fierent, ſi ſingulis de Clero venia daretur reclamandi adverſus decreta, quæ in Synodo promulgantur, ſolet Epiſcopus aliquem conſtituere totius Cleri Procuratorem, qui omnium nomine, ea tamen, qua decet, modeſtia, & reverentia dicat in Synodo, quæ Clero diſplicent, quæque ex iis, quæ aut ſtatuta, aut ſtatuenda ſunt, difficiliora & aſpera videantur; ſimulque modum ſuggerat, quo illa emolliri, Clerus optaret: omnia porro, quæ nomine Cleri petierit, ſcripta tradat Synodi Secretario: Gavantus *cap.25.*

5 Inter Synodi Officiales enumerat Gavantus Confeſſarios, ab Epiſcopo pro Synodo deſtinatos, quibus valde congruum eſſe, ait, ut Epiſcopus præſertim in ſua prima Synodo totam deleget poteſtatem, qua ipſe potitur, ne ea quidem ſibi retenta, quam habet a Tridentino *ſeſſ 24. cap. 6. de Reform.*, abſolvendi videlicet a caſibus occultis Sedi Apoſtolicæ reſervatis, & diſpenſandi in irregularitatibus, provenientibus ex delicto occulto, illa excepta, quæ oritur ex homicidio voluntario. Caveat tamen Epiſcopus, ne præfatis Confeſſariis poteſtatem faciat abſolvendi ab hæreſi externa, quantumvis occulta; ſiquidem non ſolum virtute Tridentini non poſſet ejuſmodi facultatem alteri delegare, ſed hodie per Bullam in Cœna Domini legi conſuetam, poteſtas abſolvendi ab hæreſi eſt ipſimet Epiſcopo omnino adempta, quemadmodum a S. Pio V., Gregorio XIII., & Clemente VIII. declaratum fuiſſe, teſtantur Toletus, Guttierez, Ugolinus, & alii apud Sanchez *lib.2. in Decalog. cap.11. num.26.*, & Suarez *de cenſuris diſput.21. ſect.3. num. 5.*, & conſtat ex tertia propoſitione proſcripta ab Alexandro VII., in qua ſaltem indirecte damnari ſententiam, adſtruentem Epiſcopo facultatem abſolvendi ab hæreſi occulta, notat ibidem Dominicus Viva, de qua re plenius ſuo loco.

6 Confeſſariis adduntur Concionatores ad hoc electi, ut totius diœceſis Clerum ſimul coadunatum opportune inſtruant, redarguant, hortentur, ac pabulo Divini verbi reficiant; niſi ipſemet Epiſcopus velit id muneris in ſe ſuſcipere, quod profecto, & maxime utile, & ſummopere laudabile foret.

7 Officiales itidem Synodo neceſſarii ſunt Magiſtri cœremoniarum, ut omnia, quæ in Synodo fiunt, debito ritu, cultu, & majeſtate peragantur. Neceſſarii quoque reputantur Oſtiarii, qui præſint Eccleſiæ januis, & Laicis ſine ſtrepitu ingreſſum prohibeant, & cum incipienda eſt Synodus, Eccleſiæ fores obſerent; ejuſmodi Oſtiarios eſſe debere viros graves, notat Gavantus *cap.29.*, quia ad ipſos ſpectat ſeſſionum tempore, Clericos, quos forte videant Eccleſiam pervagantes, aut ſecum invicem colloquentes, admonere.

8 Officialibus Synodi attexit idem Gavantus Œconomum, qui ſolet eſſe Præfectus domus Epiſcopi, cujus eſt exigere Cathedraticum, quod in pleriſque locis Synodi tempore eſt Epiſcopo ſolvendum. Ac tandem mentionem facit de Judicibus querelarum, & excuſationum, quorum officium eſt peculiariter conſiderandum.

N CA-

Digitized by Google

CAPUT II.

De Judicibus querelarum, & excuſationum.

1 INter ceteras Epiſcopalis muneris curas ab Eccleſiæ incunabulis una, & non infima fuit Clericorum, Laicorumque jurgia audire, & componere, ſubortaſque inter eos lites, ſine forenſi ſtrepitu dirimere. Quo vero ſanctiora Epiſcoporum judicia forent in Eccleſiis, & Synodis, adſtante Sacerdotum ſenatu, plerumque exercebantur; quocirca non immerito Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. par.2. lib.3. cap.75. num.4.*, ſpeciem quamdam, & imaginem Curiæ ſeu Tribunalis Eccleſiaſtici Diœceſanas Synodos præſetuliſſe aſſerit. Neque ſolum civiles controverſiæ, ſed etiam cauſæ criminales ad Epiſcopales Synodos deferebantur, ut perpetrati delicti rei Synodali ſententia debitam ſubirent pœnam, cujus rei indubiam fidem facit Cyprianus *epiſt.12. & 49.* Inter Diœceſanas Synodos Landavenſes quinque reperimus, hanc unicam ob cauſam coactas, ut ſententiam ferrent in quoſdam, qui homicidium, perjurium, & incœſtum commiſerant; & inſuper alias duas, in quibus pœna decreta eſt in alios, qui Eccleſiæ patrimonium invaſerant, & Epiſcopi familiam injuriis laceſſiverant, ſicuti legi poteſt in earumdem Actis collectis ab Henrico Spelman. *Concil. Britann. tom.1. a pag.381. ad 386.*, & Wilkins *tom.1. pag.17.* Neque pœnæ a Synodis irrogatæ erant mere ſpirituales cenſurarum, quemadmodum garriunt, qui Eccleſiaſticam juriſdictionem impugnant, ſed quandoque erant mere temporales, quod factum præcipue legimus in poſtrema ex citatis Landavenſibus Synodis, ubi Rex Brochvail, cujus familia læſerat familiam Epiſcopi, nulla irretitus fuit cenſura, ſed damnatus dumtaxat ad erogandum *pretium faciei ſuæ longitudine, & latitud ine in puro auro.*

2 Hunc, quam exponimus, diſciplinam maxime viguiſſe ſæculo XI., colligimus ex formula, celebrandi Diœceſanam Synodum a Burchardo relata, & Concilio Salegunſtadienſi anni 1022. adſcripta, cujus ſupra *libr. 3. cap. 5. numer. 1.* meminimus. In ea quippe præſcribitur, ut Epiſcopus ſuæ Synodi initio ita Presbyteros alloquatur: *Deinde vos ſimili obteſtatione conjuro, ut nullus veſtrum in judicando, aut perſonam accipiat, aut quolibet favore, aut munere pulſatus, a veritate diſcedat. Sed cum tanta pietate, quidquid cœtui ſe judicandum intulerit, retractate, ut nec diſcordans contentio ad ſubverſionem juſtitiæ inter nos locum inveniat, nec iterum in perquirenda æquitate rigor noſtri ordinis, vel ſolicitudo tepeſcat.* Statimque ordo ſubnectitur in cauſis audiendis ſervandus, qui erat ejuſmodi: Prima die expediebantur cauſæ Clericorum, & ideo poſt Epiſcopi admonitionem ſubditur: *Poſt hanc exhortationem quiſquis Clericorum velit, querelam conferat:* Secunda die propoſitæ a Laicis quæſtiones dirimebantur, unde poſt preces ſecundæ ſeſſioni præmittendas, ibidem legitur: *Tunc ſi Clerici querelam non habent conferendam, Laici intromittantur .... quiſquis ex Laicis habet querelam, proferat.* Quod ſi non omnes ſecunda die abſolvi potuerant, proponebantur tertia die: *Si quæ ſint quæſtiones, vel querelæ, conferantur, & ſic Synodus tertiæ diei ſolvatur.* Hæc autem omnia evidenter evincunt, plurimas tunc temporis fuiſſe Clericorum, Laicorumque controverſias ad Synodum definiendas delatas.

3 Ex hac antiqua diſciplina ortum habuit, ut Epiſcopus in Synodo duos, vel tres una cum ſuo Vicario Generali deputet Judices, qui criminales querelas excipiant, & civiles lites audiant, ac ſummario judicio de utriſque cauſis ſententiam proferant. Ad eoſdem Judices pertinet, quæſtiones circa ordinem ſedendi, ſeu

ſeu præcedendi inter congregatos forte excitatas, brevi manu (ut dici ſolet) ita componere, ut nulli præjudicium inferatur; ad eos pariter deferendæ ſunt excuſationes eorum, qui ad Synodum non acceſſerunt, finita Synodo, deinde examinandæ.

4 Licet autem hodie primum, & potiſſimum munus prædictorum Judicum fere conquieſcat, quia fere impoſſibile eſt, ut Clericorum, aut Laicorum cauſæ in Synodo terminentur; adeo enim mutati ſunt hominum mores, ut contendentes inter ſe Partes ſummarium judicium effugiant, omnemque telam, ſeu ordinem judiciarium exacte, atque ad unguem ſervari exoptent, ex quo fit, ut Vicarii Generalis tribunal libentius adeant; non idcirco tamen eorundem Judicum electio eſt cenſenda ſuperflua; tum quia, uti animadvertunt Bottus *part.3. art.7.*, & Maſſobrius *cap.4. dub.19.* adhuc poſſent, ſi qui vellent, litis ſumptibus parcere, ſuaſque cauſas celeriter expedire, Judices Synodales adire, eorumque judicio acquieſcere: tum quia neceſſarii reputantur ad ſervandam antiquæ diſciplinæ memoriam, atque ad alia duo explenda munia, quæ illis pariter diximus demandata.

CAPUT III.

De Teſtibus Synodalibus.

1 Diſſeruimus hactenus de Officialibus Synodo inſervientibus, uberius nunc eſt de aliis agendum, qui in Synodo eliguntur, ut in poſterum adhibeantur. Præcipuum inter iſtos locum obtinent Teſtes Synodales, homines ſcilicet probatæ fidei ab Epiſcopo in Synodo deſignati, ut cuſtodes quodammodo ſint decretorum, quæ a Synodo eduntur. Eorum quippe officium eſt diœceſim ſubinde perluſtrare, atque animadvertere, an quidquam alicubi contra Synodi decreta fiat, & omnia in futura Synodo Epiſcopo referre, ſicuti recte tradunt Du-Cange *in gloſſario, verb Teſtes Synodales*, Cironius *obſervat. jur. Canon. lib.1. cap.18.*, Thomaſſin. *de vet. & nov. Eccleſ diſcipl. par. 2. lib.3. cap.76. n.8., & cap.79. num.9. & ſeq.*, Janus a Coſta *ad cap.1. tit.31. Decretal. pag.156.*, Altaſerra *de juriſdict. Eccleſiaſt. lib.2. cap 19.*

2 Sunt, qui Synodalium Teſtium originem referant *ad Periodeutas*, de quibus in can. 57. Concilii Laodiceni (*tom.1. collect. Harduin. col.792.*) Verum *Periodeutæ* dicebantur, qui Epiſcopi vice diœceſim circumeuntes viſitabant, ejuſque Vicarii nomine, non ſine profecto juriſdictionis exercitio, decreta condebant; quocirca diœceſis Viſitatores, qui græce *Periodeutæ*, latine *Circuitores* dicti ſunt, quemadmodum & Epiſcoporum viſitationes, *Circuitiones* paſſim appellatæ, præſertim *in capitular. Caroli Calvi tit.5. cap.4.* (*ex recenſ. Baluz. tom.2. capitular. col.23.*) Ac propterea procuratio, quæ viſitanti Epiſcopo jam tum debebatur, *Circada* eſt vocata, quod obſervavit Du-Cangius *in gloſſario* verb. *Circatores*; noſtri vero Teſtes Synodales diœceſim perluſtrant quidem, ſed abſque ullius prorſus juriſdictionis exercitio, ſicuti mox audiemus. Vera Synodalium Teſtium lineamenta nobis exhibet Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis, qui medio ſæculo IX. florebat; is quippe *oper. tom.1. pag.716.* nonnullis præmiſſis a ſuo Clero cuſtodiendis, ſtatim ſubjungit: *Hæc omni anno inveſtiganda ſunt a Magiſtris, & Decanis Presbyteris per ſingulas matrices Eccleſias, & per Capellas parochiæ noſtræ, & nobis Kalendis Juliis renuntianda; ſimiliter etiam inveſtigandum, & renuntiandum eſt nobis, qualiter obſerventur, & cuſtodiantur illa, quæ capitulatim obſervanda Presbyteris dedimus.*

3 Adumbrata ab Hincmaro Synodalium Teſtium lineamenta clarius expli-

 cavit

cavit Regino Abbas Prumienſis, qui labente eodem ſæculo IX. ſcripſit: Modum, & formam deſcribens Regino *lib. 2. de Eccl. diſc. cap. 2.* viſitandæ ab Epiſcopo diœceſis, illud inter cetera faciendum monet, ut in qualibet rurali parochia quædam veluti particularis Synodus congregetur, ex omnibus ejuſdem parœciæ Sacerdotibus, Clericis, aliiſque gravibus & prudentibus viris, e quibus ſeptem ab Epiſcopo, ait, ſeligendos Teſtes Synodales, qui juramento conſtricti ad renuntiandum quidquid explorati habeant, ſigillatim ab eodem Epiſcopo interrogentur de criminibus, & abuſibus in ea parœcia graſſantibus. Secundum hanc formulam ſuas viſitationes inſtituiſſe Uldaricum Epiſcopum Auguſtanum, narrat Gerardus Scriptor ſæculi X. *in ejus vita*, apud Mabillon. *Act. Benedict. pag. 432.*, & Baluzius *ad Reginonem pag. 533.* ſe opinari aſſerit, eamdem formulam, per omnes Occidentis regiones fuiſſe receptam; atque inde factum eſt, ut Burchardus, & Gratianus, ſuo quiſque Decreto, hunc canonem inſeruerint: *Epiſcopus in Synodo reſidens, poſt congruam allocutionem ſeptem ex plebe ipſius parochiæ, vel & amplius, prout viderit expedire, maturiores, honeſtiores, atque veraciores viros in medium debet evocare, & allatis Sanctorum pignoribus unumquemque illorum tali ſacramento conſtringat. A modo in antea quidquid noſti, aut audiſti, aut poſtmodum inquiſiturus es, quod contra Dei voluntatem, & rectam Chriſtianitatem in iſta parochia factum ſit, aut futurum erit .... nec propter amorem, nec propter timorem, nec propter pretium, nec propter parentelam ullatenus celes Epiſcopum*. Burchardus *lib. 1. cap. 91. & 92.*, Gratian. *can. 7. cauſ. 35. q. 6.*

4 Ne vero hæc ſalubris diſciplina, quæ fortaſſe ſæculo XII. remitti cœperat, obſoleſceret, Innocentius III. in Concilio Lateranenſi *cap. 6.* (*tom. 7. collect. Harduin. col. 23.*) mandavit, ut in Synodis Provincialibus, quotannis celebrandis, Synodales Teſtes pro qualibet e provincia diœceſibus conſtituerentur, ut unuſquiſque ſibi commiſſam perluſtraret, quodque corrigendum deprehenderet, ad futuram Provincialem Synodum deferret: *Per ſingulas diœceſes* (ait) *ſtatuant idoneas perſonas, providas videlicet, & honeſtas, quæ per totum annum, ſimpliciter, & de plano, abſque ulla juriſdictione, ſollicite inveſtigent, quæ correctione, vel reformatione ſint digna, & ea fideliter perferant ad Metropolitanum, & Suffraganeos, & alios in Concilio ſubſequenti: ut ſuper his, & aliis, prout utilitati & honeſtati congruerit, provida deliberatione procedant; & quæ ſtatuerint, faciant obſervari*.

5 Quanquam autem Innocentius III. de ſolis meminerit Teſtibus a Provinciali Synodo deſignandis; non propterea tamen antiquum morem abrogavit, ut a quolibet etiam Epiſcopo in ſua Diœceſana Synodo deputarentur, quare poſteriora Concilia, ſe ad Innocentii inſtituta, ut par erat, componentia in utriuſque ſacris Comitiis Teſtes deſignandos aut expreſſe edicunt, aut certum & uſitatum jam ponunt. Concilium Saltzburgenſe habitum anno 1420. *cap. 2.* (*collect. Harduini tom. 8. col. 960.*) ſancivit: *Sacro approbante Concilio ordinamus, ut omnes & ſinguli noſtri Suffraganei, in proximis ipſorum Synodis, prout & nos in noſtra proxima Synodo Saltzburgenſi ordinabimus, ſub pœna ſuſpenſionis a Pontificali officio, ſtudeant perſonas idoneas, probas videlicet, & honeſtas in Teſtes publicos, ſive Synodales ordinare, qui per totum annum ſimpliciter, & de plano, abſque ulla juriſdictione, ſollicite inveſtigent, quæ correctione & reformatione ſint digna; & ea fideliter referant ad Provinciale Concilium, aut Synodum Epiſcopalem, ut correctione digna, animadverſione congrua puniantur*. S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanenſi IV. anni 1576. *part. 3. cap. 6.* decrevit: *Ut Teſtium Synodalium munus, ſicubi intermiſſum eſt, reſtituatur;*

atque

Digitized by Google

atque non nomine ſolum, ſed certis officii partibus recte per eos geratur, quibus in Synodo vel Provinciali, vel Diœceſana committetur. Concilium Avenionenſe anni 1594. *cap.4.* (*collect. Harduini tom* 10. *col.*1838.) idem, ac fere totidem verbis repetit, quod S. Carolus ſanciverat.

6 Ut porro ſine mendacio & dolo munus ſuum expleant, antequam illud aſſumant, jurisjurandi religione electi Teſtes obſtringuntur ad omnia, quæ reſciverint, & emendanda exiſtimaverint, ingenue & ſincere Epiſcopo renuntianda, juxta juramenti formam ſtatutam in Synodo Diœceſana Saltzburgenſi, habita poſt prædictam Provincialem eodem anno 1420., quæ extat *eod. tom.*4. *Harduin. col.*981., aliamque ſimilem præſcriptam a S. Carolo Borromeo *eod. cit. cap.*6. *Concilii Provincialis Mediolanenſis IV*., de qua etiam Gonzalez *in cap. Pervenit a litt. C. de Teſtibus cogendis*, quæque non multum diſcrepant ab ea, quæ habetur *in alleg. can. Epiſcopus in Synodo*.

7 Sæpius laudatus Franciſcus Bonhomius, in ſuis decretis generalibus reformationis Eccleſiaſticæ *edit. Colon. ann.*1585, poſtquam plurimum commendavit Synodalium Teſtium utilitatem *pag.* 119. formam & ipſe exhibet juramenti ab illis præſtandi. Ratione autem emiſſi juramenti Teſtes Synodales recenſentur quodammodo inter publicos Officiales, quibus in iis, quæ pertinent ad munus, ad quos ſunt a Republica deſtinati, plena fides habetur; quod tamen ita limitandum, docet Maſſobrius *de Synodo Diœceſ. cap.* 4. *dub.*26. *& tribus ſeqq.*, ut non procedat, cum aut agitur de crimine gravi pœna coercendo, aut cum de crimine denuntiatus, ſe alias inſontem probat, quo in eventu puniendus eſt Teſtis tanquam perjurus.

8 Verum ea eſt rerum humanarum conditio, ut non omnia, quæ optima ſunt, ſemper in praxim deduci valeant. Synodalium Teſtium utilitatem jure meritoque extollunt ſanctiſſimi Eccleſiæ Canones, eamque optime cognovit S. Thuribius in ſexta Synodo Diœceſana Limenſi, habita anno 1590. *cap.*13. (*tom.*4. *collect. Cardinalis de Aguirre pag.*453.) inquiens: *Ratio, ob quam ſancti Patres juſte & ſancte inſtituerunt, ut Synodi ſingulis annis fierent, erat, ut in eis tractetur correctio & emendatio malorum morum, atque bonorum reformatio, & ut in eis conſtituatur, quod expedit ad bonum regimen animarum, & de rebus ad Epiſcopatus pertinentibus, & quod, ut ordinaretur, & fieret in eiſdem Synodis, cum majori efficacia adimpleretur, ac deſideratum ſortiretur effectum, ſtatuerunt, ut ſingulis Epiſcopatibus conſtituerentur, & nominarentur Teſtes Synodales perſonæ idoneæ, & bonæ, quæ per totum Archiepiſcopatum, quiſque in diſtrictu ſibi aſſignato, magna diligentia inquirant, qualiter ſervetur & adimpleatur, quod in Synodis ſtatutum, & præceptum eſt*. Et nemo profecto eſt adeo hebetis ingenii, qui non videat, quantum illorum opera ad rectam conferret diœceſis adminiſtrationem; multis ſiquidem malis obviam iretur, ſi Epiſcopus ex relatione hominum integerrimæ fidei illa præſciret. Et nihilominus difficile, ne impoſſibile dicam, eſt, hujuſmodi homines invenire, qui velint id muneris capeſſere. Enimvero quanquam, ut omnem ab illis arcerent invidiam, jamdiu cœperint Epiſcopi Teſtium nomina in Synodo non publicare, eorumque juramentum ſecreto excipere, quod & fieri permiſit citatus Bonhomius, & a multis Epiſcopis factum, aſſerit Gavantus *in ſua praxi in annot. ad cap.*33. Non propterea tamen, quos exoptaſſent, allicere potuerunt ad prædictum munus acceptandum: Præſto ſiquidem ii eſſent, qui illud affectarent, ut charitatis, & zeli prætextu poſſent pro libito huic, aut illi ſibi inviſo falſum crimen appingere; ſed viri vere probi & integerrimi, qui omni ſepoſito humano affectu, veritatem inveſtigent, eamque ſincere Epiſcopo, ſolo charitatis ſtudio, aperiant, deſiderari qui-

quidem poſſunt, ſperari tamen non poſſunt. Quare, ut ait Piaſeccus *in praxi Epiſcopali part.2.cap.2. num.9.* Synodales Teſtes fere ubique deſueverunt, in eorumque locum ſuffecti ſunt Fiſcales Epiſcoporum, & Decani, hoc eſt Vicarii Foranei, qui utique, quemadmodum bene animadvertit Van-Eſpen *jur. Eccleſ. univ. tom.1. part.1. tit.18. cap.3. num.14.* ſi doctrina, pietate, prudentia, & zelo præſtarent, ac munus ſuum diligenter obirent, Synodalium Teſtium defectum ſupplerent, & compenſarent.

CAPUT IV.

De Punctatoribus.

1 COmpertum eſt omnibus in hiſtoria Eccleſiaſtica vel mediocriter verſatis, nomina Beneficiorum, & Præbendarum incognita fuiſſe prioribus Eccleſiæ ſæculis, cum bonorum, & redditaum omnium Eccleſiaſticorum cura & adminiſtratio ad ſolos pertinebat Epiſcopos, a quibus, ſtatis temporibus, juxta præſcriptam a Sacris Canonibus menſuram, inter Clericos dividebantur. Quia vero hujuſmodi diviſio ſingulis menſibus fiebat, ideo *menſurna* appellata eſt a S. Cypriano *epiſt.* 28. Erectis deinde Beneficiis, & cuique Clericorum ſua aſſignata Præbenda, ex cuius fructibus, quoad viveret, aleretur, ne Præbendam aſſequuti ab Eccleſiæ ſervitio ſe impune ſubtraherent, loco diviſionum menſurnarum, inſtitutæ ſunt diſtributiones quotidianæ, certæ videlicet redditaum portiones, ex ſingulorum Præbendis plerumque detractæ, illis dumtaxat erogandæ, qui Divinis interſunt. Et ne hæc ipſa diſciplina pedetentim relaxaretur, Bonifacius VIII. *in cap. unico, de Clericis non reſidentibus, in 6.* omnem illi contrariam conſuetudinem, quæ jam alicubi cœperat inoleſcere, tanquam abuſum & corruptelam improbavit, ſtatuitque, ut in nullo rerum eventu quotidianas diſtributiones lucretur, qui reipſa Horis Canonicis, ceteriſque Eccleſiaſticis functionibus non adeſt, iis ſolum exceptis, *quos infirmitas, ſeu juſta & rationabilis corporalis neceſſitas, aut evidens Eccleſiæ utilitas excuſaret;* ubi nomine *juſtæ, & rationabilis corporalis neceſſitatis,* Doctores intelligunt injuſtam detentionem in carcere, injuſtam excommunicationem, aliamve cenſuram, & grave periculum, ab inſidiante inimico imminens Beneficiario, ſi domo egrediatur; quemadmodum nomine utilitatis Eccleſiæ ſolam venire utilitatem ejus particularis Eccleſiæ, ubi quis Beneficium poſſidet, & veroſimilius etiam Eccleſiæ univerſalis, iidem Doctores communiter tradunt; recte ſimul notantes, neminem ab infirmitate, aliave ex indicatis cauſis impeditum a ſuo miniſterio Eccleſiæ præſtando, lucrari quotidianas diſtributiones, niſi antea conſueverit eidem inſervire, ac Divinis Officiis intereſſe: quæ omnia enucleate explicantur a Covarr. *lib. 3. var. cap. 13.*, Moneta *de diſtribut. quotidian. par. 2. a quæſt. 5. uſque ad 18.*, Vaſquez *opuſc. de Benefic. cap. 4.*, Garcia *de Benefic. part. 7. cap. 13.*, Pirhing. *ad tit. 4. lib. 3. Decretal. ſect. 2. per tot.* Bonifacii Conſtitutionem inſtauravit Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 12. de reform.*; & quo religioſius cuſtodiretur, omnem prohibuit inter Beneficiarios *colluſionem, ſeu remiſſionem*, vetuit nimirum, ne Beneficiarii aut amiſſas ab abſentibus diſtributiones, quæ præſentibus accreſcunt, ullo pacto condonent, aut de illis condonandis, ſeu poſtquam præſentibus traditæ ſunt, reſtituendis, quoquo modo inter ſe paciſcantur, de qua re iidem citati Doctores, aliique apud Barboſam *in collectan. ad idem Tridentini cap. num.* 108. *& ſeqq.*

2 Verum facile eluderentur tot ſalutares Conſtitutiones, niſi in ſingulis Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis certi & deſignati forent Canonici, ſeu alio-

que-

quocumque nomine nuncupentur, Beneficiarii, quibus onus incumberet accurate adnotandi, quotquot in Choro, aliiſque Sacris functionibus deſiderantur, & quibus nominatim diebus, aut a qua ſpeciatim Divini Officii parte hic, aut ille ſe ſubducat. Qui vero ad ejuſmodi munus deſtinantur, olim dictos fuiſſe *Obedientiales*, quaſi ex mera obedientia, inviſum munus ſubirent, inquirendi in aliorum negligentiam, ex quodam diplomate Innocentii III. colligi autumat Petrus Morettus in ſuo opere *de Ritu dandi Presbyterium part. 1. ſect. 5. num. 3.* Nunc autem communiter vulgo dicuntur *Punctatores*; atque ad id muneris in ſingulis Eccleſiis duo plerumque deliguntur, tum ut uno impedito, alter non deſit, tum potiſſimum, ut alicujus a Choro abſentiam ambo uniformiter teſtantes, omnem a ſe removeant ſuſpicionem fraudis: Ex his duobus, unum deputandum a Capitulo, alterum ab Epiſcopo, decrevit S. Carolus Borromæus in primo Concilio Provinciali Mediolanenſi, *tit. de offic. Punctatoris* (*part. 1. Act. Eccleſ. Mediol. pag. 29.*): *Ut autem hoc officium melius exerceatur, neminique aliquid injuſte aut remitti, aut adimi poſſit, præter delectum a Capitulo, alter Punctator ab Epiſcopo creetur*; quibus veſtigiis laudabiliter & ſancte plures alii Epiſcopi inhæſerunt.

3 Neque hac ſola diligentia contentus S. Carolus, in Concilio Provinciali Mediolanenſi IV. *par. 2.* (*Act. Eccl. Mediolan. par. 1. pag. 160.*) juramentum ab iiſdem præſtari voluit hiſce verbis conceptum: *Ego N. Punctatoris officium, quod ſuſcepi, per hac Sancta Dei Evangelia juratus, ſancte promitto ac ſpondeo, me fideliter & ſincere, quantum in me eſt, executurum. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia: Velſi juret ſuper ſacras Reliquias: & hæc Sanctorum pignora.* Atque univerſim loquendo, electos in Punctatores, priuſquam officium aſſumant, eſſe jurejurando obſtringendos ad illud fideliter obeundum, edixit Sacra Congregatio Concilii in Maceraten. Viſitationis ſacrorum liminum, 26. Aprilis 1664. ad ſextum dubium (*lib. 24. decretor. pag. 130.*) & in Curzolen. Juriſdictionis 16. Novembris (*lib. 26. decretor. pag. 318.*) Cumque poſtea dubitatum fuiſſet, coram quo prædictum juramentum præſtandum eſſet, Sacra Congregatio præſtandum cenſuit coram illo, a quo Punctator eſſet electus; in cauſa enim Senen. Officiorum, die 13. Julii 1686. propoſito ſequenti dubio: *An qui Punctatoris munere fungi debet, teneatur, & cogi poſſit ad præſtandum juramentum in manibus Archiepiſcopi, & in Capitulo, vel ſaltem alterutro modo, de fideliter exercendo dictum munus*, Sacra &c. reſpondit: *Punctatorem teneri jurare coram Deputante.*

4 Præterea S. Carolus Borromæus, quo magis magiſque ſecurus fieret de Punctatorum diligentia & fidelitate, non ſolum eos jurare voluit, cum Punctatoris officium capeſſunt, ſed & idem juramentum renovandum ſtatuit in prima Synodo Diœceſana, quam contingat celebrari, dum ipſi idem officium gerunt: *Quod de Punctatorum* (ait *loc. cit. pag. 160.*) *in quarta Synodo Diœceſana Mediolanenſi decreto 26. jurejurando per nos primo Provinciali Concilio ſancitum eſt, id ab unoquoque Punctatore, qui vel feſti diei, vel Anniverſariorum, vel Proceſſionum, vel aliorum denique Divinorum Officiorum cauſa, etiam in Collegiatis conſtitutus ſit, in publico Synodi Diœceſanæ conventu quotannis præſtari decernimus, quo religioſius adſtrictus debitam in munere ſuo obeundo diligentiam cum fidelitate conjunctam adhibeat.*

5 Hæc conſuetudo jurandi in Synodo, quæ a Mediolanenſi in plures alias pariter Eccleſias eſt propagata, unica cauſa fuit, cur Doctores de Synodo tractantes etiam Punctatorum meminerint. Ceterum ubi ea conſuetudo non viget, nullo jure tenentur Punctatores juramentum, quod ſemel præſtite-

ſtiterunt, iterum in Synodo emittere, ac proinde non recenſentur inter veros Synodi Officiales, neque alia ratione ad Synodum pertinere queunt, niſi fortaſſe, quia de illis aut reſtituendis, ſicubi non deputarentur, aut corrigendis, ſi officium ſuum negligerent, in Synodo agendum foret. De Punctatoribus, de diſtributionibus, de cauſis, ob quas abſentes poſſint eas lucrari, de colluſione, aut remiſſione illarum vitandis, fuſe a Nobis actum eſt *in Noſtra Notificatione*, *ſive Inſtitut.* 107.

CAPUT V.

De Judicibus Synodalibus.

1 C*Uncta per mundum novit Eccleſia, quoniam quorumlibet ſententiis ligata Pontificum Sedes Beati Petri Apoſtoli jus habeat reſolvendi: utpote quod de omni Eccleſia fas habeat judicandi, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio: ſiquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerint, ab illa autem nemo ſit appellare permiſſus*. Ita *epiſt*. 7. ad Epiſcopos Dardaniæ anno 495. ſcripſit Gelaſius Papa (*tom*. 2. *collect. Hard. col*. 909.), cujus auctoritate Nicolaus I. allegavit *epiſt*. 8. ad Michaelem Imperatorem (*tom*. 5. *collect. Hard. col*. 167.) inquiens: *Patet profecto Sedis Apoſtolicæ, cujus auctoritate major non eſt, judicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo ſit appellare permiſſus*. Eſt autem ejuſmodi appellationum jus adeo neceſſario connexum cum Romani Pontificis in univerſam Eccleſiam juriſdictionis primatu, ut nemo poſſit illud in controverſiam adducere, niſi & hunc velit perfracte inficiari. Etenim cum primatus prærogativa Romanus Pontifex ſit ſupremus in Eccleſia Judex, cuique datur per appellationem ipſius implorare tuitionem; ab inferioris quippe ſententia Superioris tribunal adire omnibus conceſſum eſſe, ipſa naturalis æquitas dictat & perſuadet: Quocirca Stephanus Tornacenſis *epiſt*. 162. (*tom*. 25. *Biblioth. PP. pag*. 34.) in hoc appellationis communi refugio ait, *conſiſtere dignitatem Eccleſiæ Romanæ*; Et S. Bernardus *epiſt*. 198., quæ eſt ad Innocentium II. (*volum*. 1. *oper. col*. 190.) in eodem ſitam, affirmat, pretioſiorem gemmam, quæ in Pontificia emicet Thiara: *Hoc inter cetera veſtri ſingularis primatus inſignia, ſpecialius, nobiliuſque nobilitat veſtrum, & inclitum reddit Apoſtolatum, ſi eripitis pauperem de manu fortiorum ejus. Nulla, meo judicio, in corona veſtra pretioſior gemma zelo illo veſtro, quo æmulari conſuevistis oppreſſos, nec relinquitis virgam peccatorum ſuper ſortem juſtorum*.

2 Appellationibus, quæ undequaque ad Sedem Apoſtolicam ſemper delatæ ſunt, alia inſuper Romanis Pontificibus acceſſit cura, audiendi nimirum etiam in prima inſtantia, cauſas eorum, qui ab Epiſcoporum juriſdictione ſubtracti, Apoſtolicæ Sedi immediate ſubduntur. Verum optime perpendentes iidem Summi Pontifices, non facile eſſe de rebus, in longinquis regionibus emergentibus rectum Romæ inſtitui judicium: *Ad quod teſtium neceſſariæ perſonæ, vel propter ſenectutis infirmitatem, vel multis aliis impedimentis adduci non poterunt*, ſicuti ad Cœleſtinum I. ſcripſerant olim Africani Epiſcopi (*epiſt*. 2. *n*. 3. inter epiſtolas Cœleſtini *ex recenſ. Couſtant. col*. 1061.); gravioribus proinde cauſis tantum ſuo judicio reſervatis, alias levioris momenti Judicibus in partibus delegare conſueverunt: cujus delegationis multa, & præclara exempla nobis ſuppeditant epiſtolæ Alexandri III. ad Petrum Abbatem Sancti Remigii, & alios, editæ a Jacobo Sirmondo poſt epiſtolas Petri Abbatis Cellenſis *oper. varior.*

varior. tom. 3. *in fin.* Cum autem Innocentius III. experientia didiciſſet, *quod nonnulli gratia Sedis Apoſtolicæ abutentes, litteras ejus ad remotos Judices impetrare nitèrentur, ut Reus fatigatus laboribus & expenſis, liti cedere, vel importunitatem Actoris redimere compelleretur*, ut huic dolo aditum occluderet, in Concilio Lateranenſi ſtatuit: *Ne quis, ultra duas dietas extra ſuam diœceſim per litteras Apoſtolicas, ad judicium trahi poſſit, niſi de aſſenſu Partium fuerint impetratæ*, uti habetur *in cap. Nonnulli*, 28. *de reſcriptis*.

3 Magis adhuc quam Innocentius litigantium commodo proſpexit Bonifacius VIII. *in cap. Statutum, de reſcriptis in* 6., decernens, ut ſi Actor, & Reus ejuſdem civitatis, ſeu diœceſis fuerint extra ipſas, cauſa a Sede Apoſtolica non committatur, niſi in duobus caſibus, ibidem nominatim expreſſis, in quibus extra dictas civitatem, & diœceſim ita cauſam committi permiſit, *ut nullus eorum ultra unam dietam a fine ſuæ diœceſis valeat conveniri*; ſtatimque ſubjungit: *Cum autem Actor, & Reus civitatum, & diœceſium fuerint diverſarum, ſi Actor in civitate, vel diœceſi Rei Judicem habere recuſet; ipſum non in ſua, ſed in alia civitate, vel diœceſi libere impetrare valeat: dummodo locus, ad quem eum traxerit, ultra unam dietam, ſicut in caſu alio præmittitur, minime ſit remotus*. Ad hæc ne Apoſtolicæ delegationes vileſcerent, non aliis cauſas committi voluit idem Bonifacius, niſi perſonis in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, aut Perſonatum, vel ſaltem Canonicatum in Eccleſiis Cathedralibus obtinentibus, a quibus præterea non alibi cauſas audiri & definiri mandavit, niſi in civitatibus, aut locis inſignibus, ubi Litigantibus juris Periti adeſſe queant: *Sancimus igitur*, (ait *in eod. cap. Statutum*) *ut nullis, niſi Dignitate præditis, aut Perſonatum obtinentibus, ſeu Eccleſiarum Cathedralium Canonicis, cauſæ, auctoritate litterarum Sedis Apoſtolicæ, vel Legatorum ejuſdem, de cetero committantur, nec audiantur alibi, quam in civitatibus, vel locis inſignibus, ubi poſſit commode copia Peritorum haberi*.

4 Bonifacii Conſtitutionem renovavit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 10. *de reform.*, utque magis adhuc Sedes Apoſtolica ſecura foret de ſcientia, prudentia, & probitate perſonarum, quibus cauſas extra Urbem judicandas committit, eidem Conſtitutioni nonnulla ſapientiſſime adjecit: *Quoniam* [verba ſunt Tridentini] *ob malitioſam petentium ſuggeſtionem, & quandoque ob locorum longinquitatem, perſonarum notitia, quibus cauſæ mandantur, uſque adeo haberi non poteſt, hincque interdum Judicibus, non undequaque idoneis, cauſæ in partibus delegantur; ſtatuit ſancta Synodus, in ſingulis Conciliis Provincialibus, aut Diœceſanis aliquot perſonas, quæ qualitates habeant, juxta Conſtitutionem Bonifacii VIII., quæ incipit: Statutum, & alioquin ad id aptas deſignari; ut præter Ordinarios locorum, iis etiam poſthac cauſæ Eccleſiaſticæ, ac ſpirituales, & ad forum Eccleſiaſticum pertinentes, in partibus delegandæ committantur. Et ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit, ſubſtituat Ordinarius loci cum conſilio Capituli alium in ejus locum, uſque ad futuram Provincialem, aut Diœceſanam Synodum; itaut habeat quæque diœceſis quatuor ſaltem, aut etiam plures probatas perſonas, ac ut ſupra qualificatas, quibus hujuſmodi cauſæ a quolibet Legato, vel Nuntio, atque etiam a Sede Apoſtolica committantur; alioquin poſt deſignationem factam, quam ſtatim Epiſcopi ad Summum Romanum Pontificem tranſmittant, delegationes quæcumque aliorum Judicum aliis, quam his factæ, ſubreptitiæ cenſeantur*.

5 Itaque inter graviora negotia, in Diœceſana Synodo ab Epiſcopo tractanda & expedienda, recenſeri debet deputatio Judicum Synodalium, quorum nomina ad Sedem Apoſtolicam ſubinde tranſmitttantur. Non eſt tamen neceſſe,

ut in præfatos Judices ab Epiſcopo in Synodo deputatos, ipſa Synodus conſentiat; quoniam non dixit Tridentinum eos deſignandos a Synodo, ſed in Synodo. Quapropter Tridentini decreto ſatis faciet Epiſcopus, ſi Synodi conſilium expoſcat, etſi ex cauſis ſibi notis illud amplecti poſtea noluerit; quemadmodum, cum aliquem ex deputatis in Synodo mori contingit, debet quidem Epiſcopus, priuſquam alium in ejus locum ſubſtituat, exquirere Capituli conſilium, ſed non tenetur illud ſequi, quia non conſenſum, ſed conſilium dumtaxat Capituli Tridentinum exigit, quod bene probat Fagnanus *in cap. Cum olim II. num. 13., & ſeqq. de privilegiis*, atque a Sacra Congregatione Concilii declaratum refert Gallemart *ad citat. cap. 10. ſeſſ. 25. num. 3.*, generatim enim loquendo: *Quibus in actionibus, aut deliberationibus Oecumenica Synodo Tridentina, aut Provincialibus Conciliis conſtitutum eſt de Capituli, Clerive conſilio aliquid agendum eſſe. Non propterea tamen illud ſequendi neceſſitatem ſibi impoſitam eſſe Epiſcopus exiſtimet, niſi iis tantum, in quibus id ſpeciatim, nominatimque cautum eſt*, dixere Patres Concilii Mediolanenſis V. *part. 3. cap. 11.* (*Actor. Eccl. Mediolan. part. 1. pag. 276.*)

6 Præfati Tridentini decreti executionem, quam certe & litigantium indemnitati conſulere, & ad rectam conferre juſtitiæ adminiſtrationem, nemo eſt, qui non videat, præ ceteris ſummopere inculcarunt Joannes Franciſcus Bonhomius in citatis decretis generalibus reformationis Eccleſiaſticæ *edit. Colon. ann. 1585. pag. 115.*, & Cardinalis Gabriel Palæotus Archiepiſcopus Bononienſis in ſuo Provinciali Concilio habito anno 1586., ubi ſimul monuit, ut factæ in Synodo Judicum electiones, illico Summo Pontifici notificarentur: *Hujuſmodi autem denominationes, ſive electiones in ſingulis Eccleſiis factas unuſquiſque Epiſcopus ad Summum Pontificem ſtatim tranſmittere curabit, ut eiſdem auctoritate Apoſtolica cauſæ delegentur, & delegationes quæcumque aliorum Judicum, aliis quam his factæ, ſubreptitiæ cenſeantur*. Et nihilominus in Sacræ Congregationis Concilii Archivo nullus extat catalogus Judicum Synodalium, qui ab Epiſcopis fuerit ad Sedem Apoſtolicam unquam tranſmiſſus, neque aliud hujus rei invenimus exemplum, præter unicum adnotatum a Cardinali Bellarmino *ad cap. 10. ſeſſ. 25. Concil. Trident.* Ex hac porro Epiſcoporum incuria fit, ut Sedes Apoſtolica cauſas in partibus perſonis committat in dignitate conſtitutis, ad ſolam normam *citat. cap. Statutum*, nulla habita ratione Judicum Synodalium, quorum nomina ignorat, ſicuti ad rem perpendit Barboſa *ad dictum cap. 10. Triden. num. 25.*, ſcribens: *Decretum hoc de committendis cauſis ſolis Judicibus Synodalibus reſpectu Papæ in uſu non eſt, cum adeo frequenter ipſe committere ſoleat cauſas aliis perſonis tam in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, quam deputatis in Synodo: ſed id veriſimiliter ex eo procedit, ſive quia ſit ſupra Concilium, ſive quod Diœceſani Epiſcopi ex ſua parte etiam non curent ad Summum Pontificem tranſmitti denominationes, & deſignationes Judicum a Synodo factas, quod tamen juxta hoc decretum facere tenentur, & ſic Papa ex quadam quaſi neceſſitate juſtitiæ adminiſtrandæ decretum non obſervat*. Et tamen ſæpius Epiſcopi conqueſti ſunt apud Sacram Congregationem Concilii, quod a Sede Apoſtolica delegationes fierent perſonis minus idoneis, perinde ac ſi ipſimet non eſſent hujus abuſus præcipua cauſa. Id autem diſſimulavit Sacra Congregatio, & ne muneri ſuo deeſſet, monuit Officiales, ad quos pertinet, ut in cauſis in partibus committendis, omnino morem gererent Tridentino. Ita a Sacra Congregatione reſcriptum fuiſſe ad Turritanum Antiſtitem die 3. Februarii 1635. legimus (*lib. 15. decretor. pag 162. a tergo*) *Significatum eſt Miniſtris hujus Sanctæ Sedis pro commiſſione cauſarum in partibus, ut eas nonniſi ab Archiepiſcopo in Syno-*

modo ad præſcriptum cap. 10. ſeſſ. 25. de reform. deſignatis, & notificandis committant. Idemque & Nos fieri curavimus, dum ejuſdem Sacræ Congregationis Secretarii munere fungebamur. Etenim cum Epiſcopus Portallegren. poſtulaſſet, ut cauſæ ſolis committerentur Judicibus in Synodo electis, nequaquam autem, ut antea fieri ſolebat, Protonotariis Apoſtolicis, inter quos multi reperiebantur indocti & imperiti, & hanc inſtantiam Nos retulerimus ad Sacram Congregationem, hæc die 17. Novembris 1725. reſcripſit, a D. Cardinali Præfecto ſerio agendum eſſe cum Cardinali Pro-Datario, ut a ſuis Adminiſtris adamuſſim ſervari mandaret Tridentini ſanctionem. Sed ſi Epiſcopi nomina Judicum in Synodo deputatorum Sedi Apoſtolicæ non manifeſtant, ſibi imputare debent, quod commiſſiones ad minus peritos quandoque dirigantur. Officiales enim Sanctæ Sedis divinare non poſſunt, quinam in hac, aut illa Diœceſi idonei ſint ad Apoſtolicas commiſſiones rite ſubeundas, ac propterea Apoſtolicas litteras ad eos dirigunt, quos audiunt, aliquo ſpecioſo titulo condecoratos, quamvis non ignorent ſub ſpecioſo tituli cortice homines aliquando latere ſatis rudes & craſſos.

7 Neque a Judicibus Synodalibus eligendis Epiſcopos remorari debet timor, ne illi quoddam quaſi Tribunal erigant, quaſi aliquam juriſdictionem ſtatim adepti eſſent. Nam Sacra Congregatio Concilii in cauſa Januen. die 15. Martii 1601. (*lib. 9. decretor. pag. 134.*) jam ſtatuit: *Perſonas deſignandas in Synodo ex cap. 10. ſeſſ. 25. ante delegationem nullam habere juriſdictionem*; quinimmo, ut omnem ab illis arceret ambitionem oſtentandi Tribunal proprium cum propriis Adminiſtris, eadem Sacra Congregatio in cauſa Alben. die 15. Januarii 1656. (*lib. 19. decretor. pag. 554. a tergo*) dixit: *In hujuſmodi appellationum cauſis, ad Judices Synodales delatis adhibendos eſſe Notarios Curiæ Epiſcopalis.* Unum dumtaxat impedimento eſſe poteſt Epiſcopis, ne Synodalium Judicum nomina ad Sedem Apoſtolicam mittant, prætermiſſio ſcilicet tam Provincialium, quam Epiſcopalium Synodorum, in quibus eſſent illi deſignandi; quamvis enim a Tridentino facultas Epiſcopis data ſit Judicibus in Synodo electis, & mox decedentibus alios cum conſilio Capituli ſubſtituendi, duraturos uſque ad novam Synodum, quæ ceteroquin tempore a Tridentino ſtatuto ſit habenda; nulla tamen iiſdem poteſtas facta eſt novos Judices deputandi, cum aut nulli in Synodo deputati ſunt, aut nulla habita eſt Synodus, in qua deputari potuerint, aut effluxit jam tempus, intra quod, juxta Tridentini decretum, nova Synodus fuiſſet habenda. Verum ne Diœceſes ſuis Synodalibus Judicibus diu careant, etiam in his eventibus modus ſuppetit Epiſcopis illos nominandi: ſi enim poteſtatem, quam ceteroquin non haberent, a Sacra Congregatione Concilii petant, eique ſimul cauſas exponant, propter quas Synodum celebrare nequeunt, hæc facultatem iiſdem impertietur, Judices Synodales cum conſilio Capituli deſignandi, ſicuti factum cum Archiepiſcopo Januenſi, conſtat ex Actis Sacræ Congregationis (*lib. 19. decretor. pag. 171.*) ubi hæc leguntur: *Januen. Dubium Judicium Synodalium, Sacrum Concilium Tridentinum cap. 10. ſeſſ. 25. de reform. ſtatuit: In ſingulis Conciliis Provincialibus, aut Diœceſanis &c. Et ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit, ſubſtituat Ordinarius loci cum conſilio Capituli alium in ejus locum uſque ad futuram Provincialem, aut Diœceſanam Synodum.*

8 *Occurrit in his terminis caſus in diœceſi Januen., in qua per plures annos non fuit celebrata Synodus Provincialis, aut Diœceſana. Propterea Eminentiſſimus Archiepiſcopus dubius de facultate, ſi aliquis interim mori contigerit, ſubſtituendi alium in ejus locum, reverenter recurrit ad hanc ſacram Congregatio-*

nem pro declaratione; an valeat uti dicta facultate ſubſtituendi alium, etſi Synodus tam Provincialis, quam Diœceſana non fuerit intra tempus a Concilio præſcriptum, ſeſſ. 24. cap. 2. de reform., celebrata. Unde expetitur ſapientiſſimum oraculum EE. VV., ut declaretur; An, & quomodo valeat Eminentiſſimus Archiepiſcopus procedere ab ſubſtitutionem Judicum Synodalium in caſu &c.

Die prima Junii 1609. Sacra &c. in caſu, de quo agitur, petitam facultatem ſubſtituendi cum conſilio Capituli Eminentiſſimo Archiepiſcopo Oratori impertita eſt.

9 Quæ hactenus enarravimus, omnia a Nobis indicata fuere in Noſtra epiſtola encyclica, quam, poſt ſupremum Eccleſiæ clavum ſuſceptum, die 26. Auguſti 1741. dedimus ad Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, ubi methodum illis præſcripſimus deſignandi Judices Synodales tam in Synodo, quam extra Synodum, & modum ſimul oſtendimus, quo eorum nomina Sedi Apoſtolicæ notificare debeant, ut hæc viris probis, & doctis cauſarum cognitionem in partibus deinceps committere valeat, uti videri poteſt in citata Noſtra epiſtola, quæ eſt 28. *in Noſtro Bullario tom.* 1.

CAPUT VI.

De Judicibus Conſervatoribus.

1 Regularium Ordines, pleræque Univerſitates, ac nonnulla quoque Canonicorum Collegia inter cetera privilegia, quibus a Sede Apoſtolica ſunt exornata, hoc etiam gaudent, ut Judices eligant eorumdem privilegiorum Conſervatores. Non deputantur ejuſmodi Judices in Synodo, & nihilominus connexionem habent cum Synodo, quia deſumendi ſunt è cetu Judicum Synodalium, de quibus *in præcedenti capite* actum eſt, juxta Conſtitutionem IX. Gregorii XV. *Bullar. tom.* 4. *pag.* 80., cujus verba ſunt §. 2. *In futurum vero Sanctitas Sua hac generali, & perpetuo valitura Conſtitutione ſtatuit, & decrevit, ut Judices Conſervatores hujuſmodi ſive principales, ſive ſubrogati eligi, nominari, aut deputari non poſſint, niſi non ſolum habeant qualitates requiſitas, deſcriptas in Conſtitutione ſimilis recordationis Bonifacii Papæ VIII. etiam Prædeceſſoris ſui, quæ incipit*: *Statutum, itaut vel Dignitate Eccleſiaſtica præditi, vel Perſonatus obtinentes, vel Eccleſiarum Cathedralium Canonici exiſtant; ſed etiam in Conciliis Provincialibus, aut Diœceſanis, juxta decretum Concilii prædicti Judices electi, ſeu deſignati ſint*, & §. 5. ſubdit: *Ceterum, ut latius pateat Conſervatorum hujuſmodi deligendorum facultas, Sanctitas Sua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, ut in Synodis Provincialibus, aut Diœceſanis, quamplures perſonas ex habentibus qualitates in prædicta Conſtitutione ejuſdem Bonifacii Prædeceſſoris contentas, & alioquin ad id aptas deſignari procurent; & ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit, ſubſtituat Ordinarius loci cum conſilio Capituli alium in ejus locum uſque ad futuram Provincialem, aut Diœceſanam Synodum.* Et poſtquam *ſequenti* §. 6. iterum Pontifex edixit, ne quiſpiam in Conſervatorem eligatur, qui inter Judices Synodales non numeretur, præcipit, ut nomina Conſervatorum, quos Regulares ſelegerunt, Curiæ Epiſcopali exhibeantur. *Ejuſmodi electionis, ſeu aſſumptionis documentum intra tempus hujuſmodi, videlicet ſex menſium penes Acta Curiæ Ordinariorum exhibere, & dimittere teneantur; alioquin eo ipſo termino elapſo, quamdiu Conſervatores, ſecundum formam præſentis Conſtitutionis non elegerint, coram eiſdem Ordinariis conveniantur.*

2 Ne-

2 Neque hac Conſtitutione quidquam de novo Gregorius ſancivit, ſed ſanctiones, quæ jam antea emanaverant, confirmavit. Etenim ante Gregorii XV. Pontificatum, hoc eſt anno 1614., Sacra Congregatio Concilii apud Gavantum *in append. ad prax. Diœceſ. Synod. pag.* 141., etiam hac de cauſa oportere dixerat, ut in Synodis Diœceſanis celebrandis ab Epiſcopis Mediolanenſis provinciæ, ad quos ſuas litteras direxit, plures deputarentur Judices Synodales, ut nimirum liceret Regularibus, quos vellent, ex illis ſeligere, ſuorumque privilegiorum Conſervatores conſtituere. Quæ autem a Conſervatoribus, qui inter Judices Synodales non recenſebantur, antea geſta fuerant, eadem Sacra Congregatio ad cautelam convalidavit, *perinde ac ſi a Conſervatoribus legitime deputatis proceſſiſſent*. Quod profecto indicio eſt, illa jam tum minus firma & nutantia Sacræ Congregationi viſa fuiſſe.

3 Si autem in Diœceſi nulli reperiantur Judices Synodales, tunc ne Regulares (quod de Regularibus dicimus, de aliis eodem privilegio fruentibus, eſt ſemper intelligendum) ſuo ſine culpa priventur jure, poterunt, quem maluerint, in Conſervatorem aſſumere, modo tamen qualitatibus præſtet, quas Bonifacius VIII. *in citat. cap. Statutum* expoſcit, atque in reliquis omnia ſerventur, quæ a Gregorio XV. præſcribuntur, uti docent Fagnanus *in cap. Sane II. num.* 33. *de offic. Judicis delegati, & in cap. Si Clericus num.* 57. *de foro competenti*, Nidus *De Conſervatoribus cap.* 3. *part.* 7. *num.* 7. At ſi poſtea Synodus celebretur, in qua Synodales Judices conſtituantur, ſtatim ceſſat juriſdictio prædictorum Conſervatorum, iterumque a Gregoriana Conſtitutione adiguntur Regulares ad aliquem eligendum ex deſignatis in Synodo, quod teſte Monacello *tom.* 4. *pag.* 21. *num.* 221. Sæpius declaravit Sacra Congregatio Concilii, & præſertim in Wladislavien. 16. Januarii 1694. [*lib.* 18. *decretor. pag.* 574.] & in alia cauſa Ordinis Minorum Obſervantium die 10. Decembris 1661. (*lib.* 22. *decretor. pag.* 777. *a tergo*.)

4 Dubitatur autem, an extra Judicum Synodalium cœtum facultatem habeant Regulares, aliquem in Conſervatorem ſibi eligendi, qui majori præfulgeat Eccleſiaſtica Dignitate, puta Epiſcopum, Archiepiſcopum, aut aliquem ex S. R. E. Cardinalibus. Affirmant plerique Doctores, innixi perſpicuo textu *in cap. fin. de officio delegati in* 6., ubi Bonifacius VIII. non ſolum permittit, ſed diſerte præcipit: *Ne de cetero Conſervatores deputari poſſint, niſi Epiſcopi, vel eorum Superiores, aut Abbates &c.*, eamdemque olim fuiſſe ſententiam Sacræ Congregationis Concilii, liquet ex citato decreto anni 1614., relato a Gavanto, ubi expreſſe ait, præter Judices Synodales poſſe in Conſervatores aſſumi, *Epiſcopos, atque illis Superiores, eorumque Generales Vicarios*. At rectius opinantur alii, ejuſmodi ſanctionibus derogatum eſſe a poſteriori Conſtitutione Gregorii XV., qua Regularium libertas ita, quoad hoc, eſt coarctata, ut neminem in Conſervatorem eligere valeant, qui Judicibus Synodalibus non annumeretur, & omnis electio Conſervatorum facta contra formam ibidem ſtatutam, nullius roboris eſſe decernitur. Non immerito tamen ad hæc reponere poſſent Regulares, facultatem ſibi datam a Bonifacio VIII., tunc ſaltem reviviſcere, cum in Diœceſi nullus adeſt Judex in Synodo deputatus, aut ab Epiſcopo neceſſaria facultate inſtructo in Synodalium locum ſuffectus. Verum quidquid ſit, an poſſint Regulares in Conſervatorem aſſumere Epiſcopum, aliumve majori præditum dignitate, qui forte in Diœceſi commoretur, certum eſſe videtur, ab iiſdem in una Diœceſi exiſtentibus, in Conſervatorem eligi non poſſe alterius Diœceſis Epiſcopum. Ejuſmodi enim electiones ſæpius improbatas fuiſſe a Sacra Congregatione Concilii, teſtatur Monacellus *tom.* 4. *pag.* 22. *num.* 222. Cumque

Digitized by Google

que denuo alieni Epiſcopi electio a Regularibus attentata fuerit, eadem Sacra Congregatio die 3. Auguſti 1715. *in Nullius Altamaræ*, iterum dixit, illam ſuſtineri, uti videre eſt *in Theſauro reſolut. pag. 222. inter ſelectas ab anno 1700. ad* 1718. Innituntur hæc Sacræ Congregationis reſponſa citatæ Conſtitutioni Gregorii XV., in qua decernitur nullum a Conſervatore jus exerceri poſſe extra Diœceſim, pro qua fuit deputatus: Conſervator enim, ſicuti ait Nidus *de Conſervator. part. 2. num. 7.*, præſto eſſe debet ad Partes audiendas, & Regularium privilegia tuenda eo ipſo in loco, ubi in diſcrimen vocantur. Ex quo fit, ut nequeat unus, & idem pro diverſis Diœceſibus conſtitui, ſed ſuus cuilibet Diœceſi adeſſe debeat, quod late oſtendunt Monacellus *citat. loc. num. 222.*, Paſſerinus *in cap. Hac Conſtitutione num. 161. in fine de officio delegati in 6.*, Barboſa *de offic., & poteſt. Epiſcop. allegat. 106. num. 7. in fin.* Aut igitur alterius Diœceſis Epiſcopus in Conſervatorem electus, commiſſum ſibi munus exercere vult in propria Diœceſi, & hoc facere prohibetur a citata Gregorii Conſtitutione; aut quandocumque Regulares ejus opera indigent, accurrere vult ad aliam Diœceſim, pro qua fuit Conſervator deſignatus, & hoc multis nominibus dedecere quilibet videt.

5 Plurima nunc ſupereſſent dicenda de Conſervatorum juriſdictione, ejuſque abuſu, quæ quoniam præſentis inſtituti non ſunt, ſummatim indicabimus: Innocentius IV. *in cap. 1. de offic., & poteſt. Judicis delegati in 6.*, ſtatuit Conſervatores ſolum poſſe illos, quibus dati ſunt, *defendere a manifeſtis injuriis, & violentiis: nec ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, ſuam poſſe extendere poteſtatem.* Bonifacius VIII. *in cap. Hac Conſtitutione eodem titul.* addidit: *Quod ſi de aliis, quam de manifeſtis injuriis, & violentiis ſe intromiſerint; ſeu ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, ſuam extenderint poteſtatem; eo ipſo per unum annum ab officio ſint ſuſpenſi: Pars vero, quæ hoc fieri procurabit, ſententiam excommunicationis incurrat.* Concilium Tridentinum *ſeſſ. 14. cap. 5. de reformat.*, decrevit cauſas criminales, & mixtas ad locorum Ordinarios, & non ad Conſervatores pertinere; civiles vero a Conſervatoribus poſſe cognoſci, cum ii, quorum privilegia tuentur, Rei ſunt, non autem ſi ſint Actores. Clemens VIII. *in ſua Conſtitut. 3. Bullar. tom. 3.*, & Gregorius XV. *citat. Conſtitut. 9.*, præfatas juris ſanctiones renovarunt, omneſque litteras Apoſtolicas, quas *Conſervatorias* vocant, contra earumdem ſanctionum formam conceſſas revocarunt, & intra illarum terminos coarctarunt. Cumque Patres Societatis Jeſu contenderent litteras Apoſtolicas, quibus ipſi potiuntur obtentas a Sancto Pio V. & ſub conſueta formula *Rationi congruit* poſtea expeditas a Gregorio XIII., propter ſpeciales, & ampliſſimas clauſulas, quibus ſunt roboratæ non eſſe revocatas, neque reſtrictas intra limites Gregorianæ Conſtitutionis in celebri cauſa Angelopolitana ſuccubuerunt: In reſponſione enim ad quintum dubium, deciſum fuit, illas clauſulas minime obſtare, quominus comprehenſæ dicantur in Gregorii XV. Conſtitutione, quemadmodum habetur in Bulla 32. Innocentii X. *Bullar. tom. 5.*

6 Cohærenter ad enuntiata jura, plura poſtmodum prodierunt a Sacra Congregatione Concilii decreta die 28. Julii 1657. propoſito dubio: *An Regulares habentes Conſervatorem, ſi rei ſint in cauſis requirentibus judicialem diſcuſſionem, & indaginem, conveniri queant coram eodem Conſervatore.* Sacra Congregatio reſpondit *Negative*, addiditque, in eo rerum ſtatu provocandos eſſe ad loci Ordinarium *lib. 21. decretor. pag. 31.*; Idemque reſponſum dedit in cauſa Papien. die 30. Martii 1680. *lib. 31. decretor. pag. 73.* In cauſa Januen. Juriſdictionis, quæ verſabatur inter Patres Societatis Jeſu, & Patres Carmelitas Excalceatos die 20. Fe-

Februarii 1723., quo tempore Nos Sacræ Congregationis eramus a Secretis, declaratum fuit Conſervatori a Patribus Societatis in civitate Januenſi deputato, jus tantum eſſe illos defendendi a manifeſtis injuriis & violentiis, eorumque cauſas cognoſcendi, quando iidem rei ſunt, ad normam Gregorianæ Conſtitutionis, quæ uberius videri poſſunt *in Theſaur. Reſolut. tom. 2. pag.* 274. Quod vero attinet ad Miniſtros, quos Conſervatores deputare ſe poſſe arbitrabantur, in cauſa Faventina 17. Septembris 1667. *lib.* 25. *decretor. pag.* 443., & iterum in dubiis generalibus de Conſervatoribus die 28. Januarii 1679. *lib.* 30. *decretor. pag.* 249., *& ſeqq.*, ac denique in particulari Congregatione a ſan. mem. Clemente XI. deputata, cui Nos, tanquam ejuſdem Secretarius, interfuimus die 20. Martii 1720. deciſum fuit, alios Miniſtros a Conſervatoribus aſſumi non poſſe præter unum Notarium. De Judice Conſervatore Regularium integrum tractatum concinnavit Petrus Maria Forti Societatis Jeſu natione Siculus, quem typis Mutinenſibus impreſſum evulgavit anno 1743.; non multum tamen huic Auctori fidendum eſt, quoniam multis in locis, ſed præſertim art. XXI. Judicum Conſervatorum juriſdictionem ultra limites protendit a Sacris Urbis Congregationibus eidem præſcriptos. De Judicibus Conſervatoribus Univerſitatis Studii Generalis Avenionenſis, & eorum juriſdictione nonnulla a Nobis conſtituta ſunt *in Conſtit.* 142. *Bullarii tom.* 1.

CAPUT VII.

De Synodalibus Examinatoribus.

1 SAcroſancta Tridentina Synodus *ſeſſ.* 23. *cap.* 7. *de reform.* decrevit, *ut Epiſcopus priuſquam Ordines conferat aliquot ſibi aſcitis Sacerdotibus, aliiſque prudentibus viris Divinæ Legis peritis, & in Eccleſiaſticis ſanctionibus exercitatis, Ordinandorum genus, Perſonam, ætatem, inſtitutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter inveſtiget, & examinet.* Et *cap.* 15. ſtatuit, *nullum Sacerdotem, etiam Regularem poſſe Confeſſiones Sæcularium, etiam Sacerdotum audire. Nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale Beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem obtineat. Seſſ. autem* 24. *cap.* 18., poſtquam præmiſerat Animarum ſaluti maxime expedire a dignis, & idoneis Parochis gubernari, ut id diligentius ac rectius perficiatur, edixit, vacantes Eccleſias Parochiales illis dumtaxat eſſe ab Epiſcopo conferendas; qui in experimento, ſeu examine coram eodem Epiſcopo, aut ejus Vicario Generali, aliiſque Examinatoribus *non paucioribus, quam tribus*, inſtituendo fuerint approbati, & idonei renuntiati. Juſſit præterea ſex ad minus Examinatores ab Epiſcopo, vel ejus Vicario in Diœceſana Synodo ſingulis annis proponi, *qui Synodo ſatiſfaciant, & ab ea probentur*, e quibus, adveniente Parochialis Eccleſiæ vacatione, tres ab Epiſcopo ſelegi voluit, qui una cum eo examen perficiant, addiditque: *Sin vero hi Examinatores Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut jure Canonico, vel alii Clerici, ſeu Regulares, etiam ex Ordine Mendicantium, aut etiam Sæculares, qui ad id videbuntur magis idonei; jurentque omnes ad Sancta Dei Evangelia, ſe, quacumque humana affectione poſtpoſita, fideliter munus executuros. Caveantque, ne quidquam prorſus occaſione hujus examinis, nec ante, nec poſt accipiant, alioquin Simoniæ vitium tam ipſi, quam alii dantes incurrant, a qua abſolvi nequeant, niſi dimiſſis Beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obtineant, & ad alia in poſterum inhabiles reddantur.* Hæc quoad Eccleſias Parochiales, quæ ad liberam ſpectat collationem Epiſcopi; aut

aut juris patronatus Eccleſiaſtici ſunt, omnino ſervari juſſit Tridentinum, omneſque earumdem Eccleſiarum proviſiones, ſeu inſtitutiones contra formam iſtius decreti factas, irritas & inanes fore pronuntiavit.

2 Quamobrem examen, ſeu concurſus ad Eccleſias Parochiales neceſſario inſtitui debet coram tribus ſaltem Examinatoribus a Synodo approbatis; ſecus autem eſt de examine ab aliis ſubeundo, qui aut Ordines petunt, aut ad excipiendas Confeſſiones approbari cupiunt: In hoc quippe poterit Epiſcopus Examinatoribus uti, quos maluerit, quod opportune advertit Gavantus *in praxi Diœc. Synod. cap. 31. num. 2.* Quoniam Tridentinum Synodales Examinatores exigit tantum in concurſibus ad Parochiales, cumque agatur de ſanctione, reſtringente facultatem alias Epiſcopo a jure communi conceſſam, non debet extendi ultra caſum expreſſum; quocirca merum conſilium præbere voluiſſe, opinamur, ſeptem illos Epiſcopos Auctores articulorum reformationis Pariſienſis anni 1586., cum *articulo 58.* (*Theſaur. nov. anecdot. Martene, & Durand. col. 1199.*) dixere: *In Diœceſana Synodo, ubi commode fieri poterit, juxta decreta Tridentini, deputentur Examinatores, quorum opera utatur Epiſcopus, tum pro examine illorum, quibus Beneficia, præſertim Curata conferenda erunt, tum etiam eorum, qui promovendi erunt ad Ordines;* aut ſi legem condiderunt, Epiſcopos extra Galliam non obſtrinxere. Enim vero quod in examine non cauſa conferendi Beneficium Parochiale, ſed alio nomine faciendo liceat Epiſcopo Examinatores adhibere, quos voluerit, pro certo poſuit S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanenſi V. anni 1579., cum *part. 3.* (*Actor. Eccl. Mediol. part. 1. pag. 259.*) præceptum, a Tridentino Synodalibus latum, ne examinis occaſione quidquam accipiant, etiam ad alios Examinatores extendit, inquiens: *Ne vero item, qui Examinatores liberè, pro arbitratu Epiſcopi, ad alios quocumque nomine, cauſave examinandos adſciſcuntur, examinis occaſione quidquam, ne eſculenta quidem, poculentave capiant.* Præterea, etſi Benedictus XIII. in ſua Conſtitutione, quæ incipit *Paſtoralis*, & habetur in appendice ad Synodum Romanam, edixerit, ut Præbendæ Theologalis, & Pœnitentiaria in Italia, eique adjacentibus Inſulis conferantur, prævio examine & concurſu, eo plane modo, quo conferuntur Eccleſiæ Parochiales, expreſſe tamen declaravit, concurſus ad illas non neceſſario inſtitui oportere coram Examinatoribus Synodalibus, *ſed coram Epiſcopo, & quatuor Examinatoribus, etiamſi Synodales non ſint.*

3 Quibus adnotatis, accuratius ſunt ſingula explicanda, quæ in Examinatoribus Synodalibus Tridentinum expoſcit: Sex ad minus ab Epiſcopo, aut ejus Vicario in Synodo proponi voluit; non tamen vetuit, ne plures proponantur; quinimmo ex tali loquendi modo, & plures proponi poſſe, & ut plures proponantur, ſe exoptare, ſatis aperte Tridentinum innuit, quemadmodum obſervat Barboſa *in collectan. ad cap. 18. ſeſſ. 24. num. 85.*, ubi tamen a Sacra Congregatione Concilii deciſum refert, non eſſe ultra viginti proponendos, fortaſſe ob periculum, ne nimium aucto eorumdem numero, minus diligens ſit perſonarum, quæ proponuntur, delectus. Propoſiti ab Epiſcopo officium non aſſequuntur, niſi approbentur a Synodo, unde neceſſe eſt, ut major pars eorum, qui Synodo interſunt, in illos conſentiant; Secus alii ab Epiſcopo erunt proponendi, qui a majori parte acceptentur; poſſe autem hanc acceptationem fieri per ſuffragia tum publica, tum ſecreta, reſpondit Sacra Congregatio Concilii ad Patriarcham Venetiarum die 11. Julii 1592. *Amplitudini tuæ ſuper Examinatoribus in Synodo approbandis, ſic reſpondit Congregatio Sacri Concilii Interpretum, nempe Examinatores, qui ab Amplitudine tua propoſiti fuerint Syno-*

Digitized by Google

Synodo, tam per vota ſecreta, quam aperta poſſe probari. Itaque Amplitudo tua cum modum in probatione ſervari faciat, quem magis expedire judicaverit.

4 Quod ſpectat ad Examinatorum qualitates, quamvis Tridentinum deſideret, ut deputandi ad ejuſmodi munus gradum aliquem in Sacra Theologia, vel in jure Canonico ſint conſecuti; attamen arbitrio Epiſcopi permittit, etiam qui nullo gradu eſt condecoratus, proponere; ex quo fit, ut etiamſi plures in diœceſi reperiantur Doctoratus laurea inſigniti, ſi nihilominus Epiſcopus eos minus peritos exiſtimet, poterit, cum Synodi approbatione, aliis ſive Sæcularibus, ſive Regularibus, qui ſine Doctoratu doctiores reputantur, Examinatoris officium committere, quod a Sacra Congregatione Concilii deciſum, refert Fagnanus *in cap. Inter ceteras, num. 35. de reſcriptis.*

5 Deſignantur quandoque Examinatores, ſub nomine tantum dignitatum, ſeu officiorum, quæ obtinent, dicendo ex. gr.: *Examinatores erunt Vicarius Generalis, Archidiaconus, Decanus, Prior Conventus S. Dominici &c.*, ſtatimque oritur quæſtio, an, decedentibus vel dignitatem, ſeu officium dimittentibus electis, Examinatoris munus tranſeat ad eorum in dignitate, vel officio Succeſſores. De hac controverſia, teſte Garcia *de Beneficiis part. 9. cap. 2. in reſponſione ad dub. 22. num. 339. & ſeq.* actum fuit in Sacra Congregatione Concilii, in una Toletana anno 1594., & deciſum, ſub generali deputatione Auditorum Conſilii Archiepiſcopalis, in Synodales Examinatores, illos ſolum fuiſſe comprehenſos, qui Auditorum officium tunc temporis gerebant, non vero eorumdem Succeſſores; eidemque deciſioni adſtipulatam fuiſſe Romanam Rotam, idem Garcias *num. 341. & ſeqq.* refert: eadem quæſtio fuit nuperrime inſtaurata in Sacra Congregatione Concilii. Etenim cum in Synodo Diœceſana Policaſtrenſi, inter Examinatores Synodales deputatus fuiſſet etiam Vicarius Generalis Epiſcopi, ſub ſolo appellativo nomine dignitatis Vicariatus, atque hic una cum aliis duobus Examinatoribus Synodalibus interfuiſſet concurſui habito ad quamdam Parochialem, Sacra Congregatio die 19. Septembris 1745. concurſum convalidavit ad cautelam, ſed ſimul ſcribendum dixit Epiſcopo, Vicarium Generalem non poſſe deinceps Synodalis Examinatoris munus exercere, niſi proprio expreſſo nomine ad illud iterum deputaretur. Ideo autem concurſus fuit ad cautelam convalidatus, quia non deſunt Doctores, qui opinantur, Examinatorum electionem factam ſub ſolo appellativo nomine dignitatis, ſeu officii, ne quoad illos quidem ſuſtineri, qui electionis tempore dignitatem, ſeu officium obtinent: & licet Sacra Congregatio in prædicta Toletana oppoſitum cenſuerit, noluit tamen hanc quæſtionem refricare, iterumque decidere. Gavantus *in praxi Diœceſ. Synod. annot. 5. ad cap. 31.*, non improbabile opinatur, Examinatoris munus tranſire ad Succeſſorem in dignitate, ſeu officio, cum electio hoc modo fit: *Deputetur Prior S. Dominici, qui pro tempore fuerit.* At hæc opinio, cui ſolum dubitanter Gavantus adhæret, Nobis non arridet; ad munus quippe, ad quod eligitur induſtria perſonæ, non poteſt deſignari perſona incerta, cujus doctrina, prudentia, & probitas ignorantur. Ad tot itaque præcavendas, & obtruncandas controverſias conſultius erit, ut Synodales Examinatores, ſub proprio & expreſſo cuiuſque nomine, & cognomine ab Epiſcopo proponantur, atque a Synodo approbentur.

6 Electi Examinatores jurare debent, ſe, omni poſtpoſita humana affectione, munus ſuum fideliter executuros, ſicuti Tridentinum præcipit; ejuſmodi autem juramentum in ipſa Synodo eſt emittendum, ſi illi Synodo adſint; ſin minus coram Epiſcopo, aut ejus Vicario. Quamvis porro Tridentinum juramentum ab illis præſtandum dixerit ad ſancta Dei Evangelia: attamen

Gavantus *cit. cap.* 31. *annot.* 7. nihil referre affirmat, an ſuper Evangelia, vel ſacras Sanctorum Reliquias præſtetur. Morem jurandi ad Sanctorum Lipſana antiquum eſſe conſtat ex S. Auguſtino *epiſt.* 78. (*tom.* 2. *oper. col.* 184.) in qua refert imperaſſe ſe, ut Bonifacii Presbyteri accuſatores pergerent, *ubi B. Felicis Nolenſis corpus conditum eſt*, ut ibi juramentum præſtarent; ſubditque: *Nam & nos novimus Mediolani apud memoriam Sanctorum, ubi mirabiliter & terribiliter Dæmones confitentur, furem quemdam, qui ad eum locum venerat, ut falſum iurando deciperet, compulſum fuiſſe confiteri furtum, & quod abſtuliſſet reddere*. Gregorius M. *lib.* 6. *epiſt.* 61. (*tom.* 2. *oper. col.* 837.) juſſit Archidiaconum Ravennæ, & ſeniores perſonas *venire ante corpus S. Apollinaris, & tacto ejus ſepulcro jurare, quæ conſuetudo ante Joannis tempora fuerit*: Formulam vero juramenti ibidem addit: *Juro ego per Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, inſeparabilem Divinæ potentiæ Trinitatem, & hoc corpus B. Apollinaris Martyris, me pro nullius favore perſonæ, neque commodo aliquo interveniente teſtari*. Cum vero Epiſcopus quidam fuiſſet accuſatus, idem S. Gregorius *lib.* 2. *epiſt.* 33. (*ibid. col.* 597.) narrat, præter inquiſitionem factam; *ne quid videretur omiſſum, aut noſtro potuiſſet dubium cordi remanere, ad B. Petri ſacratiſſimum corpus, diſtricta eum ex abundanti facimus Sacramenta præbere*. Singularia hæc exempla non eſſe demonſtrant frequentiſſima, quæ narrat Gregorius Turonenſis, ut *lib.* 5. *hiſtor Franc. cap.* 33. & 49., *lib.* 1. *de glor. MM. cap.* 58., *lib.* 1. *cap.* 19. *lib. de glor. Confeſſorum cap.* 33. *cap.* 94. &c. Quin ex eodem conſtat, plurium SS. Martyrum ſepulcra ob id ipſum inſignia fuiſſe, quod perjuros, qui falſo jurarent ad ſua corpora, punirent: *Eſt etiam* (inquit *lib.* 1. *de glor. MM. cap.* 39. *col.* 765.) *haud procul ab hujus Urbis muro & Pancratius Martyr valde in perjuris ultor. Ad cujus ſepulcrum ſi cujuſquam mens inſana juramentum inane proferre voluerit .... ſtatim, aut arripitur a Dæmone, aut cadens in pavimentum amittit ſpiritum. Ex hoc enim quiſque fidem cujuſcumque rei ab alio voluerit elicere, ut verum cognoſcat, non aliter, niſi ad hujus Baſilicam deſtinat. Nam fuerunt pleroſque juxta Baſilicas Apoſtolorum, ſive aliorum MM. commanentes non alibi pro hac neceſſitate, niſi templum expetere B. Pancratii, ut ejus ſeveritatis cenſura publice diſcernente, aut veritatem audientes credant, aut pro fallacia judicium Martyris Beati experiantur*. Eadem ferme narrat de ſepulcro S. Geneſii Martyris *lib.* 1. *de glor. MM. cap.* 74., de S. Juliano *lib.* 2. *cap.* 39. *col.* 878., de S. Nicetio Treverorum Epiſcopo *de glor. Confeſſ. cap* 94. *col.* 976. *Ad cujus nunc tumulum* (ait) *vinctorum catenæ franguntur &c. Jam de perjuris quid dicam? Si quis enim ibi falſum juramentum proferre auſus fuerit, illicò Divina ultione corrigitur*. De S. Eligio pariter Noviomenſi Epiſcopo ſimilia exempla narrat S. Audoenus *lib.* 2. *cap.* 56. *cap.* 59. & 75. (*tom.* 5. *ſpicilegii Dacheriani pag.* 285. 287. 297.) Hic vero Romæ ad S. Petri ſepulcrum idem aliquando factum & juramentum præſtitum, teſtis eſt Vigilius *epiſt.* 15. *tom.* 5. *collect. Labbeanæ col.* 330., ubi legitur: *Et dum ſæpedicti Judices poſito indiculo ſuper Altare, & cataracta B. Petri Apoſtoli præſtitiſſent corporale jusjurandum &c.* Hæc omnia exempla VIII. ſæculum præcedunt, atque initium hæreſis Iconoclaſtarum. Nam poſt eam exortam, maxime propagatum hunc morem arbitramur, ut ſacra Pignora, quibus illi omnem cultum denegabant, hoc etiam ſpeciali religionis actu Catholici proſequerentur: præſertim cum Sanctorum corpora tunc maxime diſtrahere, atque in partes ſecare, & in diverſa loca transferre Fidelium pietas cœperit: quod adnotavit Mabillonius *præfat. in ſæc. II. Bened.* Hinc ergo juramenti hujus conſuetudo maxime invaluit, & in Concilio Francofordienſi anni 794., poſtquam ſcilicet Iconomacorum in Sanctorum Imagi-

Imagines, & Reliquias furor eruperat. *Can.* 9. (*tom.* 4. *colleſt. Hard.col.* 906.) mos innuitur jurandi, aut tactis Evangeliis, aut coram propoſitis Reliquiis; initio vero ſequentis ſæculi IX. lege inſuper cautum invenimus, ut omne juramentum ſupra Reliquias præſtaretur: ita quippe jurandum edixere Capitularia, edita anno 803. (*cap.* 4. *recenſ. Baluzii tom.* 1. *col.* 398.) Et inter Capitula ex variis Synodis, & publicis conventibus, poſt adeptum a Carolo Magno Imperium, celebratis, excerpta, & evulgata a Sirmondo *tom.* 2. *Concil. Gall. pag.* 246., hoc etiam *cap.* 13. adnotatur: *Omne Sacramentum in Eccleſia, aut ſupra Reliquias juretur ..... & ſic juret: Sic illum Deus adjuvet, & illi Sancti, quorum iſtæ Reliquiæ ſunt, ut veritatem dicat.* De hoc jurandi modo Martene *tom.* 3. *lib.* 3. *de antiq. Eccl.rit. cap.* 7. *num.* 1. Ferrandus *diſquiſit. Reliq. lib.* 2. *part.* 1. *cap.* 3. *art.* 3.. Poſtquam vero Lutherus, & Calvinus, qui nullam antiquam hæreſim non iterum excitarunt, etiam Iconoclaſtarum impia dogmata renovaverint, quo magis illis contrairet S. Carolus Borromæus, voluit, ut Teſtes, Judices, & Examinatores Synodales ſuper Sanctorum Reliquias jurarent; de quo ritu, a S. Carolo Borromæo in Mediolanenſem provinciam inducto, pluribus diſſerunt Piaſec. *in praxi Epiſcopali part.* 2. *cap.* 1. *art.* 1. *num.* 10., Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. part.* 3. *allegat.* 93. *num.* 17. & 18., Pax Jordan. *tom.* 2. *lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 104. *& ſeqq.*, Ventriglia *in praxi rer. Eccleſiaſt. part.* 2. *annot.* 5. §. 1. *num.* 30. *& ſeqq.*

7 Synodalium Examinatorum officium durat uſque ad novam Synodum, quæ intra unius anni ſpatium ad Tridentini normam eſſet celebranda, & in qua aut iidem, aut alii de novo deputandi forent, ſicuti idem Tridentinum præcepit: *Examinatores autem ſingulis annis in Diœceſana Synodo ab Epiſcopo, vel ejus Vicario ad minus ſex proponantur*; ſi autem, aut omnes, aut aliqui ex deſignatis in ultima Synodo, decurrente anno, moriantur, aut e diœceſi ſe ſubducant; tunc ſi ſex ſaltem ex deſignatis remaneant, (quoniam longe plures eligi poſſe jam diximus) cum adhuc tunc numerum exæquent a Tridentino ſtatutum, iſtorum opera Epiſcopus utetur, nec alios in demortuorum aut longe abſentium locum ſubſtituere poterit: ſi vero ſex non ſuperſint, tunc Clementis VIII. decreto, relato a Garcia *cit. part.* 9. *cap.* 2. *num.* 72., & Fagnano *in cap. Cum ſi ars, num.* 54. *de ætate, & qualitate*, facultas data eſt Epiſcopis alios ſubrogandi, modo iis qualitatibus præſtent, quas Tridentinum requirit; a Capitulo approbentur, & una ſimul cum ſuperſtitibus ex electis in Synodo ſenos non excedant.

8 Verum hæc annum dumtaxat reſpiciunt a poſtrema Synodo ad aliam, quæ poſt annum habenda eſſet, defluentem; quid autem fiet, ſi annus elabatur, & nova Synodus non celebretur? Certum eſt, ſtatim ac effluxit annus ab ultima Synodo, ceſſare officium Examinatorum, qui intra ejuſdem anni intervallum, in demortuorum, ſeu abſentium locum forte fuerint ab Epiſcopo ſuffecti, ita enim diſerte ſtatuit Clemens VIII. in cit. decreto: *Officium autem omnium prædictorum Examinatorum Synodalium ſubrogatorum expiret, cum primum advenerit tempus novæ Synodi, juxta cap.* 2. *ſeſſ.* 24. *celebrandæ*. Quoad alios porro non ſubrogatos, ſed in ultima Synodo electos, hoc cenſuit Sacra Congregatio Concilii: quamdiu ſex illorum ſuperſtites ſunt, omnes perſeverant in munere, & Epiſcopus in concurſibus ad Eccleſias Parochiales illis uti poterit: ſed ſi vel unus ex illis deceſſerit, itaut ex electis in Synodo ſex non remaneant, omnium officium expirat, & nullus adhiberi poterit in concurſibus ad Parochiales: neque poſt annum datum eſt Epiſcopo in demortui locum quemquam ſufficere, quæ videri poſſunt apud Garciam *cit. cap.* 2. *num.* 73.,

Digitized by Google

Fagnanum *in cit. cap. Cum ſit ars*, *eod. num. 54.*, & Maſſobrium *in praxi habendi concurſum requiſit. 12. dub. 4.*

9 Quapropter ut, elapſo anno, & non exiſtentibus ſex Examinatoribus in Synodo electis, inſtitui valeat validum experimentum concurrentium ad vacantes Eccleſias Parochiales, neceſſe eſt, ut Epiſcopus vel non Synodum cogat, vel facultatem petat a Sacra Congregatione Concilii novos Examinatores extra Synodum deputandi. Etenim, ſi concurſus fiat coram Examinatoribus, extra Synodum deſignatis ab Epiſcopo, nulla ad hoc inſtructo ſpeciali facultate, Parochialium collationes, inſtitutiones, ſeu proviſiones erunt irritæ: hinc, cum in diœceſi Bracharenſi plures Parochiales iis collatæ fuiſſent, qui approbati fuerant ab Examinatoribus extra Synodum deputatis ab Archiepiſcopo cum conſenſu Capituli, opus deinde fuit, ut qui illas obtinuerant, preces porrigerent Summo Pontifici, ut ſuprema ſua auctoritate earumdem collationes convalidaret, & Sacra Congregatio Concilii, ad quam preces remiſſæ fuerant, die 12. Januarii 1715. illas convalidandas cenſuit, quia ſupplicantes, bona fide Parochiales acceptaverant, atque ex Archiepiſcopi atteſtatione conſtabat; multa exoritura ſcandala, ſi novus concurſus ad illas foret indicendus, quod refertur *Theſaur. Reſolut. tom. 9. pag. 219.*

10 Nec Sacra Congregatio facultatem, de qua loquimur, renuit unquam petentibus concedere: quoniam, cum probe noverit, non facile eſſe Epiſcopis, ſingulis prorſus annis ſuas Synodos cogere, ne idcirco legitimis careant Examinatoribus, ex quorum defectu initi ad Eccleſias Parochiales concurſus ſint irriti, ſtatimac Epiſcopus eidem exponit, ſex ex electis in poſtrema Synodo amplius non extare, poteſtatem ei facit novos eligendi, a majori parte Capituli approbandos, quorum tamen officium duraturum, decernit, tantum ad annum, quo elapſo, iterum ad preces Epiſcopi illos in munere confirmat, quod & deinceps ſemper in annum iiſdem prorogat. Ea facultate a Sacra Congregatione accepta, Epiſcopus ſex Examinatores ſeliget, omnibus præditos qualitatibus a Tridentino requiſitis, eoſque Capitulo proponet; quod ſi Capitulum illos, quamvis ceteroquin idoneos, approbare recuſaverit, exiſtimant Pignatellus *conſult. 119. tom. 1.*, & P. Andreuccius Societatis Jeſu in ſuo tractatu *de tuenda concordia inter Epiſcopum, & Capitulum part. 4. tit. 1. §. 1. num. 198.* habendos nihilominus eſſe pro approbatis. Semel enim poſito quod propoſiti ab Epiſcopo tales ſint, quales Tridentinum exigit, Capitulum tenetur ex juſtitia illos approbare, & conſenſus ex juſtitia præſtandus, cum injuſte denegatur, habetur pro præſtito, ſicuti docent Surdus *deciſ. 220. num. 54.*, Mantic. *deciſ. 226. tract. 9.*, Valenz. *conſil. 113. num. 27.* Sed quidquid ſit de veritate hujus opinionis, de qua non vacat hic diſputare, certum eſt, quod qui illam in praxi ſectatur, obnoxium ſe facit innumeris litibus & controverſiis. Cum enim hominum doctrina, & mores evidentes non ſint, nec unquam obtrectantium linguas evadant, ſemper excitabitur quæſtio, an Capitulum juſte, vel injuſte conſentire recuſaverit in Examinatores ab Epiſcopo propoſitos, & durante hac quæſtione, firmi non erunt concurſus ad Eccleſias Parochiales coram illis inſtituti. Tutius propterea erit, ut in eo eventu, Epiſcopus à Sacra Congregatione Concilii petat ſupplementum conſenſus, quem Capitulum ſine cauſa denegavit: ita ſe geſſit Epiſcopus Averſanus, qui cum poteſtate antea ſibi facta à Sacra Congregatione Concilii, quemdam Sacerdotem propoſuiſſet ſuo Capitulo, in Synodalem Examinatorem approbandum, quem tamen Capitulum approbare noluit, iterum ſupplex adiit eamdem Sacram Congregationem expoſcens, ut conſenſum a ſuo Capitulo irrationabiliter denegatum ipſa ſuppleret. Epiſcopi inſtantia examinan-

da

da erat in Congregatione habita die 2. Martii 1739., ſed cum perpenſum fuerit, iam tum elapſum fuiſſe annum, quo præfatus Sacerdos exercere potuiſſet Examinatoris munus, iuxta ea, quæ ſupra diximus, Sacra Congregatio ſupervacaneum duxit cauſam definire, ejuſque propterea diſcuſſione ſuperſedit.

11 Aliquid nunc dicendum ſupereſſet de præcepto Examinatores obſtringente, ne quidquam prorſus occaſione examinis recipere valeant: at Tridentinum adeo perſpicuis verbis ſuam mentem quoad hoc explicuit, vt expoſitione non indigeant. Unum tamen notatione dignum referimus, quod ſtatutum reperimus in Concilio Provinciali Toletano, habito anno 1566. *act. 2. cap.* 24. (*tom.* 10. *collect. Harduini col.* 1155.) his verbis: *Horum vero Examinatorum cuilibet pro muneris ſuſcepti labore, Ordinarius, poſt Beneficii collationem, ex redditibus Eccleſiæ vacantis, qui alioqui Rectori debeantur, juſtam aliquam mercedem ejus arbitrio reddi curabit; cum & dignus ſit mercenarius mercede ſua.* Licet autem, quod a præfati Concilii Patribus geſtum eſt, non improbemus, non tamen abſolute approbamus, multoque minus imitandum proponimus. Siquidem cum redditus vacantis Eccleſiæ debeantur futuro Rectori, aut aliis, quibus forte fuerint ab Apoſtolica Sede aſſignati, ſi Examinatores quidquam ex illis lucrarentur, viderentur quodammodo aliquid occaſione examinis ab illo percipere, quem ad Parochialem approbarunt; quod profecto quamdam ſimoniæ ſuſpicionem poſſet indoctis ingerere, cujus vel ſolam ſpeciem ab Examinatoribus arcere Tridentinum voluit. Quapropter, cum de ſimili ſtatuto, edito a Concilio Provinciali Compoſtellano, relatum olim fuiſſet ad Sacram Congregationem Concilii, hæc illud adverſari cenſuit menti Tridentini: Propoſito enim ab Epiſcopo Abulenſi ſequenti dubio: *In Epiſcopatu Abulenſi, & tota provincia Compoſtellana, ex decreto Concilii Provincialis Compoſtellani poſt Concilium Tridentinum facti, datur ſtipendium Examinatoribus Synodalibus ex fructibus Parochialium, ad quas fit examen: dubitatur, an poſſit hoc dari, ſtante decreto Sancti Concilii Tridentini ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 18. Sacra Congregatio reſpondit: *Non poſſe*: Quod narrat Garcias *de Beneficiis par.* 5. *cap.* 7. *n.* 21.

CAPVT VIII.

Expenduntur alia, ad Synodalium Examinatorum officium ſpectantia.

1 QUamquam Examinatorum officium ſit extra Synodum exercendum, quia tamen eorum electio in Synodo fieri debet, non abs re eſſe ducimus, nonnulla ad illud ſpectantia ſubnectere; inde enim clarius patebit, quanti momenti ſit, in Examinatorum delectu non errare.

2 Vacante igitur Parochiali Eccleſia, quæ ſit per concurſum conferenda, Epiſcopus, indicta ad concurſum die, ex Examinatoribus in Synodo electis tres ad minimum vocabit, qui coram ſe, vel ſuo Vicario concurrentes ad Parochialem examinent; quod ſi examen fieret coram Examinatoribus Synodalibus *paucioribus, quam tribus*; vel ſi præter tres, aut etiam plures Examinatores Synodales, alii adhiberentur non Synodales ab Epiſcopo deputati, concurſus eſſet illegitimus, & collatio Parochialis, utpote facta contra formam a Tridentino præſcriptam, nullius eſſet roboris, ſed ad Sedem Apoſtolicam devolveretur, juxta Conſtitutionem 51. S. Pii V., quæ incipit: *In conferendis* (*Bullar. tom.* 4. *part.* 2. *pag.* 362.) queadmodum Epiſcopo Carthaginienſi a Sacra Congregatione Concilii reſcriptum fuiſſe, aſſerit Fagnanus *in cap. Cum ſit ars, de ætat. & qualit. n.* 55.

3 Examinatores autem, priuſquam concurrentes approbent, ſeu idoneos renuntient ad animarum Curam, non ſolum experiri debent eorumdem ſcientiam

tiam, ſed & præcipuam rationem habere probitatis morum, prudentiæ, ætatis, & ceterarum qualitatum, quibus præditum eſſe oportet, cui animarum regimen committitur. Hanc enim eſſe Tridentini mentem, ſatis manifeſte ex ejus verbis liquet: *Peracto deinde examine, renuntientur quicumque ab his idonei judicati fuerint, ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis*; & adhuc clarius Tridentini mentem explicavit Sacra Congregatio ejuſdem Interpres: præfato enim Abulenſi Epiſcopo ſciſcitanti, *An proviſio Parochialis nulla ſit, ſi Examinatores relationem fecerint ſolum quoad litteraturam, examen vero circa mores, ætatem, & reliqua Epiſcopo reliquatur; vel ſi non fecerint relationem Epiſcopo de omnibus idoneis repertis, ſed tantum de eo, qui ipſis magis idoneus videtur*. Reſpondit: *Teneri facere relationem etiam circa mores, ætatem, & reliqua, & Examinatores debere renunciare quotquot idonei judicati fuerint; Epiſcopum vero debere ex his, qui renuntiati fuerint, magis idoneum eligere*: cujus quidem reſponſionis authenticas litteras ſe vidiſſe, teſtatur laudatus Garcias *cit. part. 5. cap. 7. num 11.*, eaſque refert etiam Maſſobrius *in praxi habendi concurſum, requiſit. 4. dub. 1.* Quinimmo eadem Congregatio adeò neceſſarium reputavit, ut Examinatores non ſolam reſpiciant ſcientiam, ſed & ceteras expendant animi dotes eorum, quorum habilitatis ad exercendam animarum Curam periculum faciunt, ut aliter latum ab illis judicium clarius adhuc, & expreſſius, quam in prædicta cauſa Abulenſi fecerat, nullius eſſe roboris poſtea dixerit, & inde conſecutam Eccleſiæ Parochialis collationem irritam, atque inanem decreverit, ſicuti affirmat Fagnanus *in cap. Eam te, de ætat. & qualit. num. 15.* inquiens: *Orta dubitatione, an ſicut Epiſcopo, & Examinatoribus ſimul junctis Concilium Tridentinum cap. 18. ſeſſ. 24. committit examen ſcientiæ, ſic etiam committat eiſdem ſimul examen morum, & prudentiæ, itaut, ſi examen ætatis, morum, & prudentiæ factum fuerit a ſolo Epiſcopo, concurſus ſit nullus. Die 2. Auguſti 1607. Sacra Congregatio cenſuit, ſi Examinatores non retulerint idoneos, quoad omnes qualitates, prout Concilium requirit, nullum eſſe concurſum*. De qua re videri etiam poſſunt Ventriglia *in praxi Eccleſ. part. 2. annot. 5. §. 1. num. 46. & ſeqq.*, Lotter. *de re Benefic. lib. 2. quæſt. 31. num. 98.*, Rota *deciſ. 299. num. 1. & ſeqq. coram Cavalerio*. Cumque de his jamdiu antea Nobis compertum eſſet, idcirco, poſtquam Supremi Pontificatus ſolium conſcendimus, in Noſtris litteris encyclicis die 14. Decembris 1742., quæ editæ ſunt in Noſtro Bullario *tom. 1.*, & ſunt 68. *juxta ordinem editionis*, ad univerſos Eccleſiarum Antiſtites datis, reprobavimus abuſum, alicubi inoleſcentem, quod in concurſibus ad Parochiales, Synodales Examinatores de ſola litterarum peritia ſuffragium ferant, nec cetera conſiderent, quæ ad animarum regimen rite obeundum ſunt neceſſaria, ac memoratas Sacræ Congregationis Concilii ſanctiones commendantes, diximus: *Idque probe noſcens Sacra Congregatio Concilii Interpres, pluries edixit, Examinatores ſuo deeſſe muneri, ſi doctrinæ tantum Judices eſſent, nec inquirerent, qui præ aliis probitate morum, laboribus, præſtito antea Eccleſiæ ſervitio, ceteriſque dotibus, ad officium Parochi cumulate obeundum neceſſariis, eſſent idonei, & commendabiles*.

4 Porro Examinatores ſua ſuffragia ferre debent, priuſquam a loco examinis diſcedant, & ab Epiſcopo, ejuſve Vicario ſejungantur, quod recte notat Barboſa *ad cit. cap. 18. ſeſſ. 24. num. 113.*: Nec quidquam refert, an ſuffragia ſecreto, vel palam ferantur, cum nihil de hac re fuerit a Tridentino ſancitum, quod ad Cardinalem Gabrielem Palæottum primum Bononienſem Archiepiſcopum reſcripſit Sacra Congregatio Concilii; addens tamen congruentius ſibi videri, ut Exa-

Examinatores ſecum invicem ſuffragia communicent, & deinde jubeant Notario, ut in Acta referat, Titium ex. gr. eſſe approbatum, Sejum reprobatum; quæ omnia diſcimus a Fagnano *in cap. Eam te, num. 16. & 17. de ætat. & qualit.* At nihilominus Bononiæ antiqua viget conſuetudo, ut vota ab Examinatoribus dentur ſecreto per albos, & nigros lapillos in urnam conjectos, teſte Franciſco Leone *Theſauri For. Eccleſ. par. 2. cap. 18. num. 35.*

5 In hoc Examinatorum judicio nullæ ſunt partes Epiſcopi, vel Vicarii, qui Epiſcopi loco examini aſſiſtat, niſi forte Examinatorum vota ſint paria, aut ſingularia: tunc enim integrum erit Epiſcopo, vel Vicario, cui voluerit, accedere, juxta Tridentinum *eodem cap. 18. Omnes, qui deſcripti fuerint, examinentur ab Epiſcopo, ſive eo impedito, ab ejus Vicario Generali, atque ab aliis Examinatoribus, non paucioribus quam tribus, quorum votis, ſi pares, aut ſingulares fuerint, accedere poſſit Epiſcopus, vel Vicarius, quibus magis videbitur.* Quocirca, cum a Sacra Congregatione Concilii anno 1573. quæſitum fuiſſet: *Utrum Epiſcopus, vel Vicarius haberent votum deciſivum approbando Examinatos ab Examinatoribus in Synodo deputatis. Eadem cenſuit habere, ſi Examinatores fuerint pares, aut ſingulares in votis ſuis (lib. 1. decretor. pag. 158.)* At ſicuti ab Examinatoribus ſuffragia ferenda ſunt, ſtatim peracto examine, ita etiam in eventu, quod Epiſcopus, aut ejus Vicarius alicui accedere poſſit, coram iiſdem Examinatoribus explicare debet, cuinam accedat, cum id pertineat ad examinis complementum, Garcias *part. 9. cap. 2. num. 58.*

6 Prolato ab Examinatoribus judicio, Parochialem Eccleſiam uni ex approbatis eſſe conferendam, diſerte Tridentinum edixit: *Non cuiquam alteri, quam uni ex prædictis Examinatis, & ab Examinatoribus approbatis de Eccleſia provideatur.* Verum, cum idem Tridentinum ſimul definiverit, ex pluribus approbatis illi eſſe conferendam, qui magis idoneus reputatur, ſtatim oritur quæſtio, an ejuſmodi judicium de majori habilitate, ſeu ſupra ceteros approbatos præſtantia, ad ſolum ſpectet Epiſcopum, an etiam ad Synodales Examinatores. Sed adeo luculenta ſunt verba, quibus Tridentinum renuntiare digniorem, inter approbatos, ſolius Epiſcopi judicio committit, ut mirum Nobis videatur, aliquos reperiri Doctores, qui id juris adſcripſerint Examinatoribus: *Peracto deinde examine*, ait Tridentinum, *renuntientur quicumque ab his idonei judicati fuerint, ætate, moribus, prudentia, & aliis rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis; Ex hiſque Epiſcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum judicaverit.* Tridentino adhæſit Sacra Congregatio ejuſdem Interpres, quæ anno 1573. ab Epiſcopo Patavino ad hunc modum interrogata: *Licet clare Concilium Tridentinum cap. 18. ſeſſ. 24. loquatur, nihilominus Examinatores Patavini prætendunt, ad eos etiam ſpectare eligere magis idoneum ex illis, qui fuerint approbati in examine concurſus ad Parochiales vacantes, & non ad Epiſcopum contra clara verba ipſius Concilii. Quare nomine Ordinarii Patavini Dominationibus veſtris Illuſtriſſimis humiliter ſupplicatur, ut ſuis litteris ipſi Vicario Generali, & Examinatoribus explicite declarent, quænam in caſu ſupradicto fuerit Concilii ſententia.* Reſpondit: *Id ad eos non ſpectare (lib. 1. decretor. pag. 110.)* Quod iterum Nos declaravimus, & confirmavimus in præfata Noſtra epiſtola encyclica, in qua diximus: *Abſoluto examine, ut cuique ſatis compertum eſt, ſit tantummodo poteſtas Examinatoribus renuntiandi, quotquot regendæ Eccleſiæ idoneos judicaverint, reſervata uni Epiſcopo electione dignioris.* Non negamus tamen, poſſe Epiſcopum, ſi velit, antequam digniorem ex approbatis renuntiet, quo cautius agat, Examinatorum conſilium exquirere, quod recte perpendit Ventriglia *in prax. rer. Eccleſ. par. 2. annot. 5. §. 1. num. 49. & 50.*

7 Hæc

Digitized by Google

7 Hæc de Parochialibus, quarum collatio ad Epiſcopum pertinet: ſed cum Tridentinum *eod. cap.*18. ſanciverit, etiam ad vacantes Eccleſias Parochiales juris patronatus Eccleſiaſtici, indicendum eſſe concurſum, & digniorem ex approbatis a Patrono præſentandum Epiſcopo, alia hinc ſuboritur quæſtio, cujus nimirum tunc ſit judicare, quinam ex approbatis ab Examinatoribus ſit dignior. Verum hanc quoque quæſtionem dirimunt verba Tridentini, aperte concedentia Patrono jus deſignandi magis idoneum: *Si vero juris patronatus Eccleſiaſtici erit; ac inſtitutio ad Epiſcopum, & non ad alium pertineat, is, quem Patronus digniorem inter probatos ab Examinatoribus judicabit, Epiſcopo præſentare teneatur, ut ab eo inſtituatur*. Sed quamvis Tridentini verba adeo perſpicua ſint, ut nullum dubitationi locum relinquant, attamen Abbas Sancti Cucuſati diœceſis Barchinonenſis anno 1573. conqueſtus eſt apud Sacram Congregationem Concilii, quod in concurſibus ad Eccleſias Parochiales ſui juris patronatus Eccleſiaſtici, Examinatores ſibi jus uſurparent renuntiandi digniorem inter eos, quos approbaverant. Abbatis querelas, & Sacræ Congregationis ſententiam *lib.*1. *decretor. pag.*167. ita deſcriptas legimus: *Examinatores Synodales non ferebant tantum judicium ſuper idoneitate concurrentium, ſed apertum judicium ferebant ſuper majori idoneitate inter eos, quos approbaverant, ut idoneos; ſupplicavitque* (Abbas) *Cardinalibus Congregationis, ut dignarentur, ſuæ indemnitati providendo, ordinare Epiſcopo, ut faceret & curaret, quod Examinatores in hujuſmodi Beneficiis patronatus Eccleſiaſtici approbarent tantum idoneos, & relinqueretur locus Patrono eligendi digniorem, quem ipſe Epiſcopus inſtituere debet, & tenetur*. Et Sacra Congregatio cenſuit, *non pertinere ad Examinatores judicare, quis magis idoneus ſit, & ſi Parochialis ſit juris patronatus Eccleſiaſtici, & inſtitutio ad Epiſcopum pertineat, facultatem judicandi digniorem inter idoneos, approbatos ab Examinatoribus ſpectare ad Patronum Eccleſiaſticum, & Epiſcopum teneri inſtituere eum, quem dictus Patronus digniorem judicaverit, & ipſi Epiſcopo præſentaverit*.

8 Conſulto autem adjecta fuit illa limitatio: *Si Parochialis ſit juris patronatus Eccleſiaſtici, & inſtitutio ad Epiſcopum pertineat*. Nam, cum inſtitutio non ad Epiſcopum, ſed ad alium pertinet, electionem dignioris non ad Patronum, ſed ad Epiſcopum ſpectare voluit Tridentinum: *Cum vero inſtitutio ab alio, quam ab Epiſcopo erit facienda, tunc Epiſcopus ſolus ex dignis eligat digniorem, quem Patronus ei præſentet, ad quem inſtitutio ſpectat*. Quod quidem decretum adeo religioſe cuſtodiendum cenſuit S. Congregatio Concilii, ut etiam quando inſtitutio pertinet ad Papam, eo quod Eccleſia Parochialis vacaverit in menſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, facultatem deſignandi digniorem ex approbatis non Patrono Eccleſiaſtico, ſed Epiſcopo competere dixerit, apud Garciam *cit. par.*9. *cap.*2. *n.*272. *& ſeqq.*, & Barboſam *de offic. & poteſt. Parochi par.*1. *cap.*2. *num.*127., ubi inſuper ab eadem Sacra Congregatione deciſum refert, quod, ſi Eccleſiam Parochialem juris patronatus Eccleſiaſtici vacare contingat, in menſibus Papæ reſervatis, ad ſolum Ordinarium pertineat indicere concurſum, renuntiare magis idoneum; atque hæc omnia ad Summi Pontificis Datarium referre; nulla prorſus habita ratione Patroni Eccleſiaſtici. Quocirca jure, ac merito dixit Navarrus *conſil.*5. *&* 6. *de jure patronatus*, Patroni Eccleſiaſtici jura multum poſt Tridentinum imminuta eſſe, & limitata. Hoc ipſo anno 1746., quo haſce Noſtras de Synodo lucubrationes, plures ante annos exaratas, expolimus, tres, quæ huc pertinent, quæſtiones Nobis decidendas propoſuit Archiepiſcopus Florentinus. Primò, an Patronus Eccleſiaſticus, etiam in Foro externo, teneatur ad vacantem Eccleſiam Parochialem præſentare magis idoneum,

ſeu

ſeu digniorem, ex approbatis ab Examinatoribus. Ad quod indubitanter teneri reſpondimus; utrumque enim Forum reſpiciunt enuntiata Tridentini verba *cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *Quem Patronus digniorem inter probatos ab Examinatoribus judicabit, Epiſcopo præſentare teneatur*. Secundò quæſivit, an Epiſcopus acquieſcere debeat Eccleſiaſtici Patroni judicio, & quem iſte, tanquam digniorem præſentaverit, inſtituere; an potius inveſtigare, num Patroni judicium fuerit rectum, & rationabile: Cui interrogationi ſatisfecimus, hac adhibita diſtinctione. Aut ex approbatis ab Examinatoribus, nullus eſt, qui de Patroni judicio conqueratur, ſuamque querelam ad Epiſcopum deferat; aut inter eos reperitur, qui illud injuſtum fuiſſe contendat, & hac de cauſa ad Epiſcopum provocet. In primo caſu non debet Epiſcopus indagare, an revera inter approbatos dignior ille ſit, quem Patronus præſentat, cum Concilium Tridentinum hanc indaginem Epiſcopo non commiſerit, ſed inſtituendum edixerit, quem Patronus, tanquam digniorem præſentaverit. In altero autem rerum eventu, debet Epiſcopus Judicis partes aſſumere, & diligenter diſquirere, an rectum fuerit judicium a Patrono latum, de ſui præſentati meritorum ſupra reliquos ex approbatis præſtantia. Tertio loco ſciſcitabatur, an ab Epiſcopi, in cujus generis cauſis ſententia, qua ex litigantibus unum digniorem pronuntiat, appellatio ab alio interpoſita, qui in judicio ſuccubuit, admittenda ſit tantum in devolutivo, an etiam in ſuſpenſivo. Ad quod cum diſtinctione pariter duximus reſpondendum: aut enim judicium Epiſcopi eſt conforme judicio Patroni, ita ſcilicet, ut ille idem ab Epiſcopo magis idoneus pronuntietur, quem, tanquam digniorem, Patronus antea præſentaverat; & tunc appellatio, admittenda eſt ſolum in devolutivo: aut judicium Epiſcopi diſcrepat a judicio Patroni; ſiquidem non illum, quem Patronus præſentavit, ſed alium ex approbatis digniorem declarat; & interpoſita ab hac Epiſcopi ſententia appellatio, admittenda eſt etiam in ſuſpenſivo; neque ullus eſt de Beneficio inſtituendus, niſi poſt aliam ſententiam proferendam a Judice, ad quem appellatur; atque interim vacans Eccleſia Parochialis erit ab Œconomo adminiſtranda: quæ uberius explanata leguntur in Noſtris litteris ad præfatum Archiepiſcopum datis hoc ipſo anno 1746. typis Florentinis impreſſis, & in ſecundum tomum Noſtri Bullarii propediem edendum inferendis.

9 Hæc quoad Eccleſias Parochiales juris patronatus Eccleſiaſtici. At ſi ſermo ſit de Eccleſiis Parochialibus juris patronatus Laicorum, ad eas non requiritur examen per concurſum, ſed ſat eſt, ut præſentatus a Patrono idoneus reperiatur ab iiſdem Examinatoribus in Synodo deputatis: *Quod ſi juris patronatus Laicorum fuerit* (pergit Tridentinum) *debeat, qui a Patrono præſentatus erit, ab iiſdem deputatis, ut ſupra, examinari, & non niſi idoneus repertus fuerit, admitti*. Dubitabant olim Doctores, an idem ſtatuendum foret de Eccleſia Parochiali, quæ ſit juris patronatus mixti, hoc eſt partim Eccleſiaſtici, partim Laicalis. Et Sacra Congregatio Concilii die 5. Februarii 1628., ne jura Laici, ob conſortium cum Eccleſiaſtico, ulla ex parte læderentur, declaravit, neque ad ejuſmodi Eccleſiæ collationem neceſſarium eſſe examen per concurſum, ac proinde etiam jus patronatus mixtum hac poſtrema parte Tridentini decreti comprehenſum cenſuit, ſicuti teſtatur Barboſa *cit. loc. num.* 126. Poteſt nihilominus evenire, ut concurſus inſtitui debeat, etiam ad Eccleſias Parochiales juris patronatus Laicorum. Nam ſi ab uno, aut pluribus Patronis Laicis, gaudentibus æquali jure, plures ad vacantem Eccleſiam ſint nominati, & Epiſcopo præſentati; neque ullus ex præſentatis retulerit a Patronis plures voces, quam ceteri, tenetur Epiſcopus indicere concurſum inter eoſdem præſentatos, atque illum

eligere, quem ex approbatis ab Examinatoribus judicaverit magis idoneum, quod pariter a Sacra Congregatione Concilii deciſum refert idem Barboſa *num.* 130.

10 Jus eligendi digniorem in ſingulis enumeratis caſibus competens Epiſcopo, vacante Sede Epiſcopali, tranſit ad Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, ad quod tota Epiſcopi juriſdictio devolvitur, ſed a Capitulo transfertur in Vicarium Capitularem, quem ex Tridentini decreto *ſeſſ.* 24. *cap.* 16. *de reformat.*, intra octo dies ab habita notitia vacationis Eccleſiæ tenetur eligere. Vigebat olim opinio permittens Capitulo aliquam juriſdictionis partem ſibi reſervare; eapropter cum olim inſtitutus fuiſſet concurſus ad quamdam Eccleſiam Parochialem, & lis excitata fuerit inter Capitulum, & Vicarium Capitularem, cuinam jus competeret renuntiandi magis idoneum: Sacra Congregatio Concilii die 18. Novembris 1651. (*libr.* 10. *decretor. pag.* 155., & 156.) cenſuit ſpectare ad Capitulum, quia in deputatione Vicarii id juris ſibi expreſſe reſervaverat. Verum cum poſtea prævaluerit ſententia oppoſita, & jam communiter Doctores ſentiant integrum non eſſe Capitulo, ne minimam partem quidem juriſdictionis ſibi reſervare, ſed totam, quam habet, conferre debere Vicario Capitulari, quod Nos inſinuavimus (*lib.* 2. *cap.* 9., & pluribus probant Fagnanus in *cap. His quæ num.* 71. *de majorit.*, & *obed.*, & Marchett. *de Vicario Capitulari part.* 2. *titul.* 12. *num.* 27., etiam Sacra Congregatio è priori ſententia receſſit, aliudque judicium tulit in alia ſimili controverſia. Vacante Eccleſia Cathedrali Elven. indictus fuit concurſus ad quamdam Eccleſiam Parochialem; concurſus, ut moris eſt in Regno Luſitaniæ, habitus fuit coram Capitulo. Lis ſubinde vertebatur inter Capitulum, & Vicarium Capitularem ſuper jure eligendi digniorem ex approbatis, quod Capitulum ea potiſſimum ratione ſibi aſtruebat, quod ſcilicet in Vicarii deputatione ejuſdem juriſdictionem coarctaſſet: re delata ad Sacram Congregationem Concilii, hæc die 1. Decembris 1736. jus, de quo diſceptatur, aſſeruit Vicario, cujus juriſdictionem cenſuit, nequaquam potuiſſe a Capitulo limitari.

L I B E R V.

De gerendis in Synodo.

C A P U T I.

De publicis Supplicationibus, Miſſis, Allocutionibus, Sermonibus, & Acclamationibus.

1 Conſtitutam ab Epiſcopo diem, qua ſuam Synodum celebrare vult die Epiphaniorum, vel Kalendarum Januarii Cathedrali in Eccleſia, è ſuggeſtu indici, & promulgari, atque Calendario, quod in ſingulos annos confici ſolet, adſcribi, ſtatuit Sanctus Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanenſi IV. *part.* 3. (*pag.* 177. *part.* 1. *Act. Eccleſ. Mediolanen.*) & in Concilio Provinciali V. *part.* 3. (*ibid. pag.* 276.) Parochis præcipit, ut per menſem ante ſtatam Synodi diem, quinta quaque feria Miſſam celebrent de Spiritu Sancto, aut pro diverſitate temporum, orationem ſaltem de Spiritu Sancto in Miſſæ ſacrificio recitent; populumque hortentur, ut die Dominico Synodi diem antecedente vere pœnitentes & confeſſi Sacram Communionem ſumant, hoc præcipue precantes, ut quæ ad eorum ſalutem pertinent, Dei auxiliante miſeri-

cor-

Digitized by Google

cordia, per Epiſcopum in Synodo diligenter, ſancteque agantur. Hæc, aliaque ante Synodum tam in civitate, quam in Diœceſi facienda, magis adhuc accurate & minutim deſcripta leguntur in appendice ad Synodum Amerinam anno 1595., habitam a celebri ejus Urbis Epiſcopo Antonio Maria Gratiano *cap.* 171., & 172.

2 Synodali celebritati triduum veteri ritu præſtitutum eſſe, idem Sanctus Carolus *citat. loc.* affirmat, & Pontificale Romanum *titul. de ordine ad Synodum*, tribus ſeſſionibus illam abſolvi ſolere, ait; quamvis utrobique addatur, fas eſſe Epiſcopo pro rerum gerendarum ratione Synodum ultra triduum protrahere. Quid autem ſingulis diebus agendum ſit, Noſtrum erit hic exponere. *Prima die Synodi Pontifex ſummo mane Cappam indutus ab univerſo Clero cum Superpelliciis comitatus ad Eccleſiam pergit; paratur in ſede, celebrat Miſſam de Spiritu Sancto, & præbet Clero ſacram Communionem*, verba ſunt Pontificalis Romani *citat. loc.* Eodemque ritu poſt ultimam ſeſſionem eſſe Epiſcopum a Clero aſſociandum, cum ab Eccleſia ſe domum recipit, in eodem Pontificali inferius præſcribitur: *Tunc omnes pariter ſurgentes Pontificem Cappa indutum cum Superpelliciis ad domum reducunt.* Hic porro Clericorum Epiſcopum aſſociantium comitatus ſpeciem quamdam præſefert Proceſſionis, nec alicubi, ut in Diœceſi Neapolitana, alia fieri ſolet ſolemnis Supplicatio, ſeu Proceſſio, cum nulla reapſe deſcripta appareat in Actis Synodi Diœceſanæ anno 1694. celebratæ a Jacobo Cardinali Cantelmo, neque in Actis alterius Synodi anno 1726. habitæ a Cardinali Franciſco Pignatello Neapolitanis Archiepiſcopis, niſi forte ideo non reperiatur deſcripta in Actis Synodalibus, quia pridie habita fuerit, quemadmodum ſua ætate Neapoli fieri conſueviſſe, aſſerit Gavantus *in prax. part. 2. ſeſſ. 1. annot. 1.* Ceterum quidquid ſit de contraria conſuetudine in hac, aut illa peculiari Diœceſi vigente communi uſu receptum eſt, ut prima Synodi die ab Epiſcopo, & univerſo Clero publica inſtituatur Supplicatio, ſeu Proceſſio per Urbem, quod faciendum præſcripſit Sanctus Carolus Borromæus *citat. loc.*, & factum a Sancto Franciſco Saleſio *lib. 3. cap. 10. num. 3.* narravimus, quorum exempla ſatis ſuperque ſunt ad firmandam regulam, ad quam omnes conformare ſe debeant. Ejuſmodi Proceſſionem inſtituendam poſt celebratam ab Epiſcopo Miſſam, ut dum ea celebratur, commodius poſſit Clerus in Eccleſia congregari, ait Gavantus *citat. loc.*; ſed Sanctus Carolus Borromæus illam ante Miſſam peragendam dicit: *Primo Synodi die Epiſcopus Proceſſione ſolemni peracta Miſſæ Sacrificium celebret*. Quilibet quoad hoc ſuæ Eccleſiæ conſuetudinem ſectetur modo Miſſa non omittatur, quam Synodalibus actionibus ſemper præmitti conſueviſſe, vel ex ipſis colligitur, quæ ſæculo VI. confictа creduntur Geſtis de Xyſti Romani Pontificis purgatione, & Polycronii Hieroſolymitani Epiſcopi accuſatione, ubi *cap.* 8., cum Synodus Hieroſolymis certe, prout moris erat, celebrata fingatur, dicitur: *Feria prima celebratæ ſunt Miſſæ a Caſto Epiſcopo, qui directus fuerat a Xyſto Epiſcopo, & Coepiſcopis ſuis, vel a Synodo* (apud Couſtant. *in appendic. ad tom. 1. epiſt. decretal. col.* 121.)

3 Itaque ſive ante, ſive poſt Proceſſionem debet Epiſcopus Miſſam facere de Spiritu Sancto, & porrigere Clero ſacram Communionem, quam acceptis Stolis rubeis etiam Sacerdotes ſument, qui forte ea die non celebraverint. In Pontificalibus editis ante Clementem VIII., uti obſervat Joſeph Catalanus in *notis ad Pontificale Romanum titul. 5. §. 2. num. 5.* non legimus Miſſam celebrandam, ſed audiendam ab Epiſcopo: *Prima autem die Concilii, ſeu Synodi mane conveniunt Sacerdotes, & Clerici univerſi in Eccleſia, in qua debet Concilium, ſeu Synodus celebrari, ubi Pontifex Miſſam audit*; ſed quod ita olim fie-

ret, non abſolvit Epiſcopos ab obligatione per ſe ipſos celebrandi, quam illis imponit recens Pontificale, quod prodiit auctoritate Clementis VIII., ubi Epiſcopo, & non alteri dicitur: *Paratur in ſede, celebrat Miſſam de Spiritu Sancto.* Nec ſatis eſt, ut Epiſcopus Miſſam privatim faciat, ſed omnino decet, ut ſolemni, & Pontificali ritu celebret. Siquidem S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanenſi IV. *part. 2. titul. Quæ pertinent ad ſanctiſſimum Miſſæ ſacrificium pag. 152.* dies enumerans, quibus Epiſcopus *Patrum monimentis, & veteri, eoque comprobato rituum, cæremoniarumque Romanarum Codice,* Sacra Myſteria ſolemni celebritate, & Pontificio apparatu perficere debet, primam quoque Diœceſanæ Synodi diem inter illas recenſet.

4 Secunda Synodi die mos eſt, inquit Gavantus *citat. prax. pag. 63.*, ut unus ex Canonicis Miſſam ſolemniter faciat pro Defunctis, cui Epiſcopus aſſiſtit, eaque peracta Stolam, & Pluviale nigri coloris aſſumit, & conſuetas Orationes recitat pro Defunctis, poſt quas veſtes nigras in rubeas mutat, & accepto Paſtorali baculo ad Sedem Synodalem aſcendit. Tertia demum die, unus pariter ex Canonicis Miſſam celebrat de Sanctiſſima Trinitate, addita collecta in gratiarum actionem. Epiſcopus aſtat indutus Stola, & Pluviali albi coloris: Miſſa abſoluta rubea accipit indumenta, ad conſuetam ſedem ſe confert; ultimæ ſeſſioni præſidet; & Synodo finem imponit.

5 Poſt ultimam ſeſſionem, alia fieri ſolet Supplicatio, ſeu Proceſſio, minus tamen intra, vel circa Eccleſiam, quod Gavantus *pag. 70.* monet, qua abſoluta, Epiſcopus conſueto ritu Clero & Populo benedicit, & quadraginta dierum Indulgentiam impertitur; quò tamen uberiorem fructum è Synodi celebritate ſinguli capiant, ſolent Epiſcopi, ſaltem cum primam agunt Synodum, Indulgentiam plenariam a Summo Pontifice ſub conſueta formula illis impetrare, qui una ex tribus Synodi diebus Eccleſiam Cathedralem viſitaverit. Cetera, quæ ad preces in Synodo recitandas, aliaſque functiones peragendas pertinent, legenda ſunt in Pontificali Romano; & antiquiora quædam monumenta hanc eamdem materiam reſpicientia videri poſſunt in appendice ad Concilium Salegunſtadienſe *tom. 9. collect. Concil. Labbei column. 848.*, apud Martene *de antiquis Eccleſiæ ritibus tom. 3. lib. 4. cap. 34. num. 39.*, & apud Catalanum *ad Pontificale Romanum in append. ad ordinem celebrandi Synodum.*

6 Vetus inſtitutum eſt, ut Epiſcopus in Synodo brevi, gravique ſermone Clerum alloquatur, & de iis admoneat, quæ in illo corrigenda deprehenderit; quod ſaltem in poſtrema ſeſſione omnino fieri voluere Patres Concilii Mediolanenſis V. *citat. part. 3. pag. 279. Epiſcopus antequam Synodum dimittat, ſermonem habeat paternis monitionibus plenum, ac dimiſſioni accommodatum.* Hujus admonitionis antiqua formula ſub nomine *Inquiſitionis* extat apud Reginonem Abbatem Prumienſem, aliaque occurrit in Pontificali Romano ex variis Conciliorum decretis, Pontificiis ſanctionibus, & Sanctorum Patrum ſententiis concinnata. Sanctus Carolus Borromæus ad ſublevandos Epiſcopos, qui concionibus habendis aſſueti non ſunt, quaſdam elucubravit, atque a ſuo quarto Concilio Provinciali approbatas edidit admonitiones in qualibet Diœceſana Synodo legendas, quæ compendioſam, atque exactam Clericalis vitæ diſciplinam, & vivendi rationem continent: *Quibus* (ait) *quiſque Epiſcopus addat, & detrahat, prout Eccleſiæ ſuæ Clero pro temporum ratione utile eſſe viderit.* Alias inſuper, & uberiores admonitiones idem Sanctus Carolus evulgavit in ſua tertia Synodo Diœceſana, quæ inſertæ ſunt Actis Eccleſiæ Mediolanenſis *part. 2. pag. 299.* Ex his quilibet Epiſcopus ea ſeligere poterit, quæ ſuæ Eccleſiæ pro loco, & tempore magis accommodata judicaverit, aliaque addet, quæ Spiritus Sanctus dabit ei eloqui.

7 Mi-

Digitized by Google

7 Mirabitur fortaſſe quiſpiam in præfata admonitionum formula, quæ habetur in Pontificali Romano *titul. de ordine ad Synodum ad fin. 3. ſeſſ.*, hoc inter cetera ab Epiſcopo Clero injungendum adnotari: *Tribus temporibus in anno, ideſt Nativitate Domini, Paſcha, & Pentecoſte, omnes Fideles accedere ad Communionem Corporis Domini noſtri Jeſu Chriſti admonete, & ne omittant, quin ſaltem in Paſcha communicent*: ſed meminiſſe oportet, legem olim ab Eccleſia latam fuiſſe, ut omnes Chriſtiani adultæ ætatis iis diebus, quibus præcipua noſtræ Religionis Myſteria recoluntur, ideſt Paſchatis, Pentecoſtes, & Nativitatis Domini Euchariſtiam ſumerent, uti conſtat ex decreto, quod refertur, & Fabiano Papæ tribuitur ab Ivone *part. 2. cap. 27.*, Burchardo *libr. 5. cap. 17.*, & Gratiano *de conſecrat. diſt. 2. can 16. Etſi non frequentius, ſaltem in anno ter laici homines communicent (niſi forte quis majoribus quibuslibet criminibus impediatur), in Paſcha videlicet, & Pentecoſte, & Natali Domini*. Ex Concilio Agathenſi anni 506. *can. 18. (tom. 2. collect. Hard. colum. 1000.)*: *Sæculares, qui Natale Domini, Paſcha, & Pentecoſte non communicaverint, Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur*. Ex Concilio Turonenſi III., aliiſque, ſed magis magiſque in dies frigeſcente Fidelium pietate, Innocentius III. in Concilio Lateranenſi IV. *can.* 22. relato *in cap. Omnis utriuſque ſexus de Pœnit., & remiſſ.*, ſtatuit, ut omnes Fideles ſemel ſaltem in anno ſua peccata ſacramentali confeſſione expiarent, *& ad minus in Paſcha Euchariſtiam ſuſciperent*. Totam, quæ in Eccleſia viguit, quoad obligationem accedendi ad Euchariſtiam, diſciplinam, ejuſque pedetentim, & veluti per gradus remiſſionem deſcribit Petrus Bleſenſis *ſermone 16. (ex recenſ. Joannis Buſæi)*, inquiens: *In prima Eccleſia quotquot intererant, conſecrationi Euchariſtiæ communicabant eidem ..... poſtquam autem crevit numerus Fidelium, nec omnes accedere ad Euchariſtiam viſum eſt; ſtatutum eſt, ut ſaltem diebus Dominicis Fideles communicarent. Cum vero paleæ ſupercreſcentes cœperunt cooperire grana, & multum refriguit Charitas ..... decretum eſt, ut ſaltem per tres ſolemnitates in anno Fideles communicarent in Paſchate, Pentecoſte, & Natali. Nunc autem, quoniam dies mali ſunt, & omnes fere declinaverunt, & inutiles facti ſunt, non audeo dicere ex præcepto Eccleſiæ, ſed ex tacita permiſſione introductum eſt, ut ſemel in anno congregentur in Eccleſia ad communicandum, quod præterire fas non eſt*. Jam vero cum formula, de qua loquimur, antiquiſſima ſit, & ante Concilium Lateranenſe IV. exarata, nemini mirum videri debet, quod in ea Fideles admoneantur, ut ter in anno ad Sacram Communionem accedant; poſtquam autem præceptum communicandi ter in anno in Concilio Lateranenſi temperatum fuit, addita ſunt eidem formulæ ea verba, *& ne omittant, quin ſaltem in Paſcha communicent*, quæ quidem in antiquioribus formulis deſiderantur, & ſatis aperte indicant Communionis præceptum nunc obligare ſolum in Paſchate; quamvis expediat, ut Epiſcopus, & Parochi populum hortentur ad ſæpius, ſed præſertim in celebrioribus feſtivitatibus ſacra Myſteria participanda.

8 Antiquam pariter diſciplinam reſpiciunt verba, quæ in eadem formula ſequuntur: *Certis temporibus Conjugatos ab uxoribus abſtinere exhortemini*. Olim enim in ſolemnioribus feſtivitatibus, ac jejunii diebus, quibus peculiariter erat orationi vacandum, vetitum fuiſſe conjugibus matrimonii uſum, ex pluribus colligitur Eccleſiæ ſanctionibus, collectis a Gratiano *cauſa 33. quæſt. 4.* Ratherius Epiſcopus Veronenſis in ſua epiſtola Synodica, quæ habetur *tom. 2. ſpicilegii Dacherii pag.* 264. conjuges ſe abſtinere jubet, *in Natali Domini viginti diebus ac noctibus; in octavis Paſchæ, & Pentecoſtes, Litaniarum, & omnium feſtivitatum vigiliis, ſextis etiam feriis, præcipue autem omnibus diebus*,

noctibus Dominicis. Inter Capitularia Theodori Archiepiſcopi Cantuarienſis, ab eodem Dacherio *ſpicilegii tom. 9.* evulgata *cap. 33. pag. 55.* legitur: *Vir abſtineat ſe ab uxore ſua quadraginta dies ante Paſcha, & in prima hebdomada poſt Paſcha: poſt Pentecoſtem una hebdomada*; In Quadrageſima pariter, in qua, *non ſolum illicita, verum etiam multa a nobis licita merito reſecamus*, eſſe a conjugibus *omni voluptati renuntiandum, & ut licenter orationi vacetur, caſtitati mentis, & corporis incumbendum*, reſpondit Nicolaus I. *ad conſulta Bulgarorum cap. 9.* (*tom. 5. collect. Harduin. col. 358.*); Canone 111. (*tom. 1. noviſſ. collect. Concilior. Britann. pag. 107.*) ex iis, quos Egobertus Archiepiſcopus Eboracenſis ex pluribus excerpſit Conciliis, hæc habet: *Qui in matrimonio ſunt, abſtineant ſe tres noctes antequam communicent, & unam poſtquam communicaverint*. Hæc fortaſſe aliaque hujus generis multa ignota fuerunt nonnullis Theologis moralibus, qui antiquam diſciplinam ex hodierna metientes, atque illam huic accomodantes, quod ſæpe ab iiſdem fieri, notavit Cardinalis Bona *rer. liturgic. lib. 1. cap. 18. num. 1.*, non dubitarunt affirmare nunquam ab Eccleſia fuiſſe uſum conjugii certis diebus interdictum, cum potius aſſerere debuerint, nunc intra meri conſilii limites contineri, quod olim ſevera lege erat prohibitum, ſicuti ſcite ponderat Catalanus *in comment. ad Pontificale Romanum, tit. de ordine ad Synodum §. 22.*

9 In fine Synodi fieri ſolent Acclamationes, quibus Diaconus, ceteris reſpondentibus, omnem laudem, honorem, & gloriam refert Deo Patri miſericordiarum, qui Spiritus Sancti inviſibili gratia Synodum dirigere, atque ad felicem exitum perducere dignatus eſt; Summo Pontifici univerſalem Eccleſiam gubernanti, veram & diuturnam proſperitatem; Epiſcopo Synodo præſidenti, ejuſque Miniſtris ſalutarem vigilantiam, & Divinarum miſerationum abundantiam; civitati, & oppidis diœceſeos pacem, animorumque concordiam, omniaque fauſta precatur; ſupplicatque Deo, ut uberem opem elargiatur, qua ſinguli adjuti, edita in Synodo decreta ſancte inviolateque cuſtodiant, & exequantur.

10 Fauſtæ Acclamationes frequenter occurrunt in Conciliis Œcumenicis; eas quippe in Concilio Chalcedonenſi *act. 1.*, *act. 4.*, *& bis act. 6.* factas legimus; In Concilio vero Conſtantinopolitano IV., ad finem cujuſque actionis, acclamatum deprehendimus Hadriano Romano Pontifici Baſilio, & Conſtantino Imperatoribus, Eudoxiæ Auguſtæ, Ignatio, ceteriſque Patriarchis Orientalibus, omniumque Epiſcoporum Orthodoxo Senatui. Quæ autem in Concilio Tridentino, auſpicante Cardinali a Lotharingia, aliiſque Patribus proſequentibus factæ ſunt, extant *tom. 10. collect. Hard. col. 192.* Rarius occurrunt in antiquioribus Conciliis Provincialibus, etſi in Synodo Romana anni 853. *cap. 42. ab Epiſcopis, Presbyteris, Diaconibus, & cuncto Clero* Leoni IV. Summo Pontifici (*tom. 5. collect. Harduin. col. 75.*), & in Concilio Toletano IV. anni 633. ad finem, Siſenando Regi, acclamatum legamus *tom. 3. collect. Hard. col. 595.*. Inter Concilia vero Provincialia poſt Tridentinum habita, Acclamationes reperimus in fine Cameracenſis, anni 1586. *tom. 9. collect. Harduin. col. 2182.*: Burdigalenſis anni 1624. *tom. 11. collect. Hard. col. 139.* & aliis. Poſt Acclamationes in Conciliis Provincialibus, omnes Epiſcopi accedunt ad oſculum pacis a Metropolitano accipiendum; quod deinde ſibi invicem pariter dant, & accipiunt, ut mutuam charitatem, animorumque conjunctionem oſtendant.

11 Quod vero attinet ad noſtras Diœceſanas Synodos, in Cœremoniali Epiſcoporum *cap. 31. in fin.* habetur: *In Synodis Diœceſanis magis expediret, ut*

Accla-

Acclamationes, *& oſcula pacis omitterentur*; ſed nihilominus Gavantus *in praxi Synodi Diœceſ. pag.* 71., ait: *Acclamationes fiunt*, *ſaltem in prima Synodo*, *ut aliquando fiant*: *& Cæremoniale non eas prohibet*, *ſed parcius adhiberi cenſet in Diœceſanis Synodis*; & reipſa Acclamationes factas comperimus in Synodo Diœceſana Sutrina, anno 1671. habita a Julio Cardinali Spinula; in Synodo Diœceſana Farfenſi, anno 1685. habita a Carolo Cardinali Barberino; in Synodo Diœceſana Montis Faliſci, habita ab Epiſcopo Bonaventura, aliiſque non paucis. De oſculo pacis hæc habentur in Concilio Provinciali Mediolanenſi V. *cit. part.* 3. (*Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 279.) *Acclamationibus factis*, *omnes Sacerdotes*, *& Clerici ſurgentes*, *cum reverentia oſculum pacis ab Epiſcopo accipiant*, *& ſibi invicem dent cum timore*, *& amore Dei*. *Si vero Cleri*, *qui convenerit*, *numerus is eſt*, *ut longius hic oſculi ritus ducatur*, *ea ratio ineatur*, *ut Præpoſiti*, *& Archipreſbyteri ſolum ab Epiſcopo illud accipiant*; *deinceps ſuo quique Clero dent*, *iſque inter ſe mutuo item*. Verum cum hæc in Cœremoniali Epiſcoporum nec præcipiantur, nec prohibeantur, liberum erit Epiſcopis ea vel facere, vel omittere; ſicuti fert cujuslibet diœceſis conſuetudo.

CAPUT II.

De legendis in Synodo, *& Fidei profeſſione in ea emittenda*.

1 CONcilia Generalia, Provincialia, & Diœceſana olim fuiſſe ita inter ſe colligata, & unum alterum conſequeretur, diximus *lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 2. In Provicialibus enim Univerſalium in Diœceſanis, Provincialium Synodorum definitiones, & decreta promulgabantur: quocirca Concilium Toletanum XVI. anni 693. *cap.* 7. (*tom.* 3. *collect. Hard. col.* 1797.) ſancivit, ut unuſquiſque Epiſcopus, intra ſex menſes, poſt peractum Provinciale Concilium, ſuæ diœceſis Clerum ad Synodum arceſſeret: *Quatenus coram eis publice omnia reſervata*, *de his*, *quæ eodem anno in Concilio acta*, *vel definita extiterint*, *pleniſſime notiores efficiantur*: Priſcæ diſciplinæ non ignarus S. Carolus Borromæus, in Concilio Provinciali Mediolanenſi IV. illam renovare ſtuduit, decernens (*part.* 1. *Act. Eccleſ. Mediol. pag.* 179.) *In prima quoque Diœceſana Synodo decreta*, *in Provinciali proximo Concilio edita*, *promulgentur*. Ad eumdem pariter morem alludere voluit, & retinendum duxit Sacra Congregatio Concilii, cum reſcripſit, poſſe ab Epiſcopo omnes, & ſingulos diœceſis Clericos ad Synodum evocari, ſi Concilii Provincialis decreta ſint in ea publicanda, ſicuti *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 2. retulimus. Præterea Concilium Tridentinum, ne eorum, quæ de Epiſcoporum, & Parochorum reſidentia, tum *ſeſſ.* 6. *cap.* 1. *de reform.* ſub Paulo III., tum *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. ſub Pio IV. ſanctiſſime conſtituerat, ullo unquam tempore memoria obliteraretur, in Provincialibus, & Epiſcopalibus Synodis illa ſemper in poſterum legenda, & promulganda præcepit: *Poſtremo* (ait) *tam decretum illud ſub Paulo III.*, *quam hoc ipſum in Conciliis Provincialibus*, *& Epiſcopalibus publicari*, *Sancta Synodus præcipit*; *cupit enim*, *quæ adeo ex Paſtorum munere*, *animarumque ſalute ſunt*, *frequenter omnium auribus*, *mentibuſque infigi*, *ut in poſterum Deo juvante*, *nulla temporum injuria*, *aut hominum oblivione*, *aut deſuetudine aboleantur*.

2 Ad hæc S. Carolus Borromæus in ſæpius citato Concilio Provinciali Mediolanenſi V. *part.* 3. (*Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 278.) in qualibet Diœceſana Synodo, ſemper legendas edixit Conſtitutiones Pii II. de Clericis, illegitime promotis S. Pii V. de confidentiis Beneficialibus, & de Horis Canonicis reci-

recitandis, quibus adjungi permiſit *alias, vel Pontificias ſanctiones, vel Provinciales Conſtitutiones, vel decreta Diœceſana, quæ Epiſcopus legenda cenſuerit*: Nec incongruum eſſe, ait Gavantus *in praxi pag. 67.*, ut Epiſcopus promulgari jubeat etiam Sacrarum Urbis Congregationum decreta, ſi quæ de novo prodierint, ad univerſum Clerum ſpectantia, ſimulque expedire monet, ut iis, quæ leguntur, aliqua Epiſcopus vulgari ſermone interſerat, quibus cauſam, & rationes exponat, propter quas emanarunt, & accuratam omnium obſervationem inculcet. Verum ne tot Conſtitutionum, & decretorum farrago confuſionem pariat, & audientium mentes obruat, jamdiu mos inolevit, ut Epiſcopus in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus Summorum Pontificum, Sacrarumque Urbis Congregationum recentia decreta, quæ ſpeciatim ſuo Clero notificanda judicaverit, breviter innuat, eademque poſtea, vel per extenſum, vel in compendium redacta, ac notis inſuper quandoque illuſtrata, in appendice ad Synodum edat, & evulget.

3 Quod attinet ad Fidei profeſſionem, ſemper in Eccleſia hæc diſciplina viguit, ut Patres ad ſacra Comitia coeuntes, ſe Catholicam Fidem profiteri, & præcedentia Œcumenica Concilia recipere, ac admittere, publice proteſtarentur: ita præſertim in Concilio Chalcedonenſi, atque aliis deinceps Conciliis Nicæna, ac Politana Fidei formula recitata: Quibus veſtigiis inhærens Tridentina Synodus *ſeſſ. 25. cap. 2.* præcepit Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque omnibus, qui de jure, vel conſuetudine Synodo Provinciali intereſſe debent, ut *in ipſa Synodo Provinciali, poſt finem præſentis Concilii habenda ea omnia, & ſingula, quæ ab hac Sancta Synodo definita & ſtatuta ſunt, palam recipiant, necnon veram obedientiam Summo Romano Pontifici ſpondeant & profiteantur, ſimulque hæreſes omnes a Sacris Canonibus, & Generalibus Conciliis, præſertimque ab hac eadem Synodo damnatas publice deteſtentur, & anathematizent*: Eamdemque Fidei profeſſionem ſemper deinceps a novis Eccleſiarum Præſulibus emittendam, ſtatuit in prima Synodo Provinciali, cui intervenerint: *Idemque in poſterum quicumque in Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, Epiſcopoſque promovendi in prima Synodo Provinciali, in qua ipſi interfuerint, omnino obſervent*. Huic vero ſanctioni Epiſcopos, ut par erat, morem geſſiſſe probant omnium Provincialium Conciliorum, quæ Tridentinum ſunt conſecuta Acta, quorum pleraque ad rem allegantur a Natali Alexandro *hiſt. Eccleſ. ſæculi* XV., & XVI. *diſſert.* 12. *art.* 16.

4 Inſpecto igitur Tridentini decreto, non tenetur Epiſcopus Fidei profeſſionem emittere in prima Synodo Diœceſana, ſed in prima Provinciali: Attamen maxime decet, ut in hoc religionis actu præſtando, etiam in ſua Diœceſana Synodo, ceteris exemplo præeat, & Fidem Catholicam ſub conſueta formula coram aſtantium Sacerdotum cœtu, palam profiteatur, quod docet Gavantus *in praxi pag.* 251., rationem ſimul adducens, cur id fieri expediat, inquiens: *Notandum eſt non teneri Epiſcopum emittere profeſſionem Fidei in prima Synodo Diœceſana, quia non habet ibi majorem, ſed in prima Synodo Provinciali. Quia tamen Provincialis Synodus fere nunquam hodie celebratur, laudandi ſunt ii Epiſcopi, qui in prima ſua Synodo coram Deo, genuflexi ante Altare, Fidei profeſſionem emittunt; eſt enim actus ſummæ religionis; quo caſu ſtabit totus Clerus, ob reverentiam genuflexi Epiſcopi, qui breviori formula, ut infra, eam emittet &c.* Gavanto obſecuti ſunt duo Cardinales Archiepiſcopi Neapolitani, Cantelmus, & Pignatellus Fidei profeſſionem in ſua quiſque Synodo emittentes, quod ideo ſe facere declararunt, quia nulli Provinciali Concilio uſque ad eam diem intervenerant.

5 Seve-

5 Severius egit Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 12. de reform.* cum Parochis, a quibus Fidei profeſſionem emitti voluit, intra duos menſes numerandos a die, qua Beneficii Parochialis poſſeſſionem conſecuti ſunt: *Proviſi etiam de Beneficiis quibuſcumque, Curam animarum habentibus, teneantur a die adeptæ poſſeſſionis intra duos menſes in manibus ipſius Epiſcopi, vel eo impedito, coram Generali ejus Vicario, ſeu Officiali Orthodoxæ ſuę Fidei publicam facere profeſſionem, & in Romanæ Eccleſiæ obedientia ſe permanſuros ſpondeant, ac jurent*; eidemque obligationi obnoxios fecit Canonicos Eccleſiarum Cathedralium. Quinimmo iſtos non ſolum coram Epiſcopo, aut ejus Officiali, ſed etiam coram Capitulo Fidei profeſſionem edere debere ſtatuit: *Proviſi autem de Canonicatibus, & Dignitatibus in Cathedralibus Eccleſiis, non ſolum coram Epiſcopo, ſeu ejus Officiali, ſed etiam in Capitulo idem facere teneantur*: porro tam Canonicos, quam Parochos huic ſanctioni non obtemperantes, jure privavit percipiendi ſuorum Beneficiorum fructus: *Alioquin prædicti omnes Proviſi, ut ſupra fructus non faciant ſuos, nec illis poſſeſſio ſuffragetur*: ubi tamen nomine fructuum non venire quotidianas diſtributiones, ſæpius cenſuit Sacra Congregatio Concilii, & præcipue die 9. Februarii 1726., cum interrogata, *Quibus pœnis ſubjaceant non emittentes, vel debito modo non emittentes profeſſionem Fidei*. Reſpondit: *Non facere fructus ſuos, ſed diſtributiones lucrari pro Horis, quibus interſunt*; juxta ea, quæ de hac materia tractantes plene deduximus *in Noſtra Notific. ſive Inſtitut. 60.*

6 Præfatum Tridentini decretum *ſeſſ. 24.* ſolos attingit Curatos, & Canonicos Cathedralium, non autem Canonicos Collegiatarum Eccleſiarum ceteroſque Beneficiarios: ſed idem Tridentinum *cit. cap. 2. ſeſſ. 25.*, poſtquam ad Fidei profeſſionem in primo Provinciali Concilio emittendam adegit Epiſcopos, addit: *Ceteri vero omnes, ſive in præſenti, ſive in futurum Beneficia Eccleſiaſtica habituri, & qui in Synodo Diœceſana convenire debent, idem ut ſupra in ea Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, faciant, & obſervent; alias ſecundum formam Sacrorum Canonum puniantur*: dubitarunt quidem nonnulli, an ejuſmodi decretum *ſeſſ. 25.* referendum ſit ad decretum *ſeſſ. 24.*, & de illis dumtaxat Beneficiariis accipiendum, de quibus *cap. 12. ſeſſ. 24.* fuerat ſermo: ſed unde hæc dubitatio oriri queat, plane non videmus: in priori quippe decreto ſoli nominantur Curati, & Cathedralium Eccleſiarum Canonici; poſterioris vero decreti verba generalia ſunt, & omnes omnino Beneficiarios complectuntur, nec ullam involvunt particulam, quæ vel leviter innuat, hæc intra limites prioris decreti eſſe reſtringenda. Quapropter ſine ulla hæſitatione concludendum eſt, poſtremi decreti virtute omnes & ſingulos, qui Beneficium Eccleſiaſticum poſſident, in prima Synodo Diœceſana, cui alias obſtringantur adeſſe, debere Fidei profeſſionem emittere.

7 Verum etſi Concilium Tridentinum prædicta ſtatuerit, nullam tamen ſpecialem Fidei formulam, certis verbis conceptam, adornavit, in quam ii jurare debeant, quos ceteroquin ad Fidei profeſſionem faciendam ſevera lege aſtrinxit: eam tamen formulam poſtea concinnavit Pius IV., & *ſua Coſtitut. 103. Bullar. tom. 4. part. 2. pag. 204.* in eam jurare juſſit, quicumque Cathedralibus, aut Superioribus Eccleſiis eſſent in poſterum præficiendi, vel Canonicatus Cathedralium Eccleſiarum, aut Beneficium Animarum curam annexam habens, forent conſecuturi; quia autem de ceteris Beneficiariis nihil Pius IV. decrevit, inde exorta eſt dubitatio, an iſti Fidei profeſſionem in prima Synodo Diœceſana ad Tridentini normam edituri, teneantur illam conceptis verbis emittere, juxta formam a Pio IV. præſcriptam; ſed cum in Piana formula reve-

ra alia non contineantur præter illa, quæ Tridentinum ſpeciatim exprimenda præcepit, merito deciſum fuit illam ab omnibus eſſe adhibendam, qui Tridentini decreto obſtringuntur ad Fidei profeſſionem, ſive in Synodo, ſive extra Synodum edendam, quemadmodum refert Fagnanus *in ſuis manuſcriptis ad cap. 2. ſeſſ. 25. de reform. Advertendum, quod licet hæc formula profeſſionis Fidei edita a Pio IV. non fuerit edita tempore hujus decreti, cum tamen præcipitur Concilio Provinciali intereſſentibus profeſſionem eorum, quæ in dicta formula continentur, bene fuit judicatum ſecundum eam formulam quemcumque debere profiteri.*

8 Non eſt tamen neceſſe, ut ſinguli Pianam formulam ſeparatim recitent, ſed ſat eſt, ut Synodi Secretarius illam e ſuggeſtu alta voce legat, omneſque Fidem profeſſuri eamdem totidem verbis ſimul repetant. Qua abſoluta bini, terni, vel quaterni ad Epiſcopum accedent, & coram eo genuflexi ſuper expoſita Sacroſancta Evangelia, jusjurandum ſingulatim in hunc modum proferent: *Ego idem N. N. ſpondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.*

9 Diſplicet hoc jusjurandum pleriſque Heterodoxis, ideo dumtaxat illud improbantibus, quia unicuique fas eſſe vellent Religionem, & Fidem quaſi induſium pro libito mutare, ac proinde Fidei profeſſionem conceptis verbis faciendam *Fidem formulariam* per ludibrium appellant. Noſtrum hic non eſt eorum inſaniam refellere, obiter tamen, & veluti per tranſennam advertimus Fidei formulas non recenter adinventas, ſicuti illi oblatrant, ſed Eccleſiæ coævas eſſe, quod & cordatiores inter eoſdem Hæreticos ultro fatentur. Nullus ſiquidem adultæ ætatis primis Eccleſiæ ſæculis Baptiſmate donabatur, qui Catholicam Fidem conceptis verbis antea non profiteretur, & graſſantes tunc temporis hæreſes publice non deteſtaretur, de qua luculentum teſtimonium perhibent Cyprianus *epiſt. 76. ad Magnum*, Tertullianus *de Baptiſm. cap. 6.*, Euſebius *epiſt. ad Cæſar. ap. Socratem lib. 1. cap. 8.*, Auguſtinus *lib. 8. Confeſſ. cap. 2.* Specialem quoque Fidei profeſſionem ſub certa formula ſemper Eccleſiam exegiſſe a ſuſpectis Catholicis, redeuntibus ad Eccleſiam Hæreticis, ac novis Epiſcopis, tradit Cyrillus Alexandrinus *epiſtol. ad Acacium* (*tom. 5. part. 2. oper. pag. 209.*) & pluribus probat Chriſtianus Lupus *in ſcholiis, & notis ad canones Epheſinos pag. 360.*

10 Nec præterea recens inſtitutum eſt, ut Catholicam Fidem, quam quis exterius profitetur, ſe conſtanter retenturum juratus promittat. Etenim Patres Concilii Toletani XI. anni *675. can. 10.* ſtatuere: *Placuit huic Sacro Concilio, ut unuſquiſque, qui ad Eccleſiaſticos gradus eſt acceſſurus, non ante honoris conſecrationem accipiat, quam placiti ſui innodatione promittat, ut Fidem Catholicam ſincera cordis devotione cuſtodiens juſte, & pie vivere debeat* (*collect. Hard. tom. 3. colum. 1028.*) ubi *placiti innodatione* aliud deſignari non poſſe, quam juramenti vinculum, nemo non videt. Gregorius II. a Bonifacio Germanorum Apoſtolo, quem pridie Kalendas Decembris anno 723. Epiſcopum inauguravit, juratam Fidei profeſſionem ab omnibus Epiſcopis in eorum ordinatione præſtari ſolitam accepit in hanc formam conceptam: *Promitto ego Bonifacius &c. tibi, Beate Petre, Apoſtolorum Princeps, Vicarioque tuo Beato Gregorio Papæ, & Succeſſoribus ejus per Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, Trinitatem inſeparabilem, & hoc Sacratiſſimum Corpus tuum me omnem Fidem, & puritatem Sanctæ Fidei Catholicæ exhibere, & in unitate ejuſdem Fidei Deo operante perſiſtere, in qua omnis Chriſtianorum ſalus eſſe ſine dubio comprobatur &c.*, apud Baron. *ad eumdem annum 723. num. 4.* Berengarius in Concilio Romano ſub Sancto Gregorio VII. anni *1079.* poſt ejuratam hæreſim Fidei profeſſionem

ju-

Digitized by Google

juramento ſuper Sancta Dei Evangelia obſignavit , ut narrat Baronius *ad dictum annum num.* 3. Et Concilium Toloſanum anni 1129. *can.* 10. ſancivit : *Univerſi tam mares , quam fœminæ , maſculi a* XIV. *anno , & ſupra , fœminæ* XII. *abjurent omnem hæreſim , extollentem ſe adverſus Sanctam , & Catholicam Romanam Eccleſiam ..... jurent etiam , quod Fidem Catholicam , quam Romana Eccleſia tenet , & prædicat , ſervabunt .* (*tom.6. collect. Hard. part.* 2. *colum.* 1151.) Hæc , aliaque hujus generis innumera vetuſtate veneranda exempla , & decreta ſatis ſuperque eſſent ad obſtruendum os Hæreticorum , obloquentium de Fidei profeſſione ex Pii IV. Conſtitutione conceptis verbis edenda , & juramento confirmanda , quæ tamen Nos prætermittimus , quia præſentis inſtituti non eſt cum Heterodoxis dimicare.

CAPUT III.

De Scrutinio.

1 Scrutinium , ita dictum a ſcrutando , duplex eſſe poteſt : ſpeciale cum ſcilicet ſingularis perſonæ mores inveſtigantur , & generale , cum in totius Cleri vivendi rationem inquiritur . Accuratiſſimum & minutiſſimum Scrutinium ſemper in Eccleſia fieri conſuevit de probitate , doctrina , ceteriſque animi dotibus eorum , qui ad Ordines , præſertim Sacerdotium , & Epiſcopatum eſſent promovendi : quamvis nec ſemper , nec ubique idem fuerit modus illud inſtituendi . In Conſtitutionibus Apoſtolicis *lib.* 8. *cap.* 4. [*tom.* 1. *PP. Apoſtol. Cotelerii pag.* 391.] ab ipſis Apoſtolis ſtatutum dicitur , ut Epiſcopum ordinaturi eum populo ſiſtant , petatque qui inter reliquos præcipuus eſt , *an ab omnibus teſtimonium habeat , quod dignus ſit magna , & illuſtri præfectura* . Ex eadem Apoſtolica traditione promanaſſe , ut idem fieret in Sacerdotum , & Diaconorum Ordinatione aſſerit Cyprianus *epiſt.* 68. , quæ eſt ad Clerum , & plebem in Hiſpania conſiſtentes : *Ordinationes Sacerdotales nonniſi ſub populi aſſiſtentis conſcientia fieri oportere , ut plebe præſente vel detegantur malorum crimina , vel bonorum merita prædicentur .... Nec hoc in Epiſcoporum tantum , & Sacerdotum , ſed in Diaconorum Ordinationibus obſervaſſe Apoſtolos , animadvertimus .* At in fine ſæculi IV. hanc diſciplinam in Africa mutari cœpiſſe , colligitur ex Concilio Carthaginienſi III. anni 397. *can.* 22. relato a Gratiano *diſt.* 24. , ubi Epiſcoporum arbitrio relinquitur vel populi teſtimonium exquirere , vel aliter Ordinandorum merita examinare : *Nullus ordinetur Clericus , niſi probatus vel Epiſcoporum examine , vel populi teſtimonio* . Enimvero cum abſonum viſum fuerit cuilibet , etiam ex infima plebe permittere illos publice accuſare ; quos ipſamet ad Epiſcopatum , Sacerdotium , aliudve ſacrum miniſterium electio fecerat honorandos , uſus poſtea invaluit , ut Ordinandi vitia non palam & publice , ſed ſecreto Epiſcopo denuntiarentur . Epiſcopi autem erat primo loco in denuntiantium vitam inquirere , ut inde liqueret , an , & quanta fides eſſet illis habenda , cujus conſuetudinis plurima exempla adducit Cironius *ad tit. de Scrutinio in ordine faciendo* : Ne autem in hac ipſa ſecreta denuntiatione aditus pateret calumniæ , accuſatorem crimen non probantem , quod Ordinis candidato affinxerat , exilio plectendum , ſtatuit Juſtinianus Imperator *novella* 123. *cap.* 2. *Accuſator autem ſive non probaverit , ſive etiam fugit , propoſitam a ſe accuſationem a provincia , in qua habitat , abjiciatur .* Et *novell.6. cap.2. eum in perpetuum a Sacra Communione ſegregandum conſtituit* .

2 Quia porro Epiſcopi pluribus curis diſtenti , non poterant ſingulorum , quibus eſſent manus impoſituri , vitam & mores diligenter , ſicuti oportebat , exa-

minare, inde factum eſt, ut Ordinandorum Scrutinium commiſerint Archidiaconis, quod quidem conſilium jam a quarto ſæculo captum fuiſſe a Romanis Pontificibus, qui totius Eccleſiæ regendæ onere gravantur, conſtat ex Hieronymo ad Evangelium *epiſt.146. (tom. 1. oper. colum. 1077.)* ſcribente: *Sed dicis, quomodo Romæ ad teſtimonium Diaconi Presbyter ordinetur?*

3 Poſteriori ævo diverſus, magiſque exactus peragendi Scrutinii modus inductus eſt, quem primo præſcriptum invenimus a Concilio Nannetenſi incertæ ætatis, quod tamen Eruditi conſentiunt non eſſe ſæculo IX. poſterius, ſed vel anno 658., vel 900. celebratum; in ejus quippe *cap. 11.* decernitur: *Epiſcopus quando Ordinationem facere diſponit, omnes, qui ad ſacrum miniſterium accedere volunt, feria quarta ante ipſam ordinationem evocandi ſint ad civitatem una cum Archipresbyteris, qui eos repræſentare debent. Et tunc Epiſcopus è latere ſuo dirigere debet Sacerdotes, & alios prudentes viros, gnaros Legis Divinæ, & exercitatos in Eccleſiaſticis ſanctionibus: qui Ordinandorum vitam, genus, patriam, ætatem, inſtitutionem, locum, ubi ſunt educati, ſi ſint bene litterati, ſi in Lege Domini inſtructi, diligenter inveſtigent (Concil. Gall. edit. a Sirmondo tom. 3. pag. 604., & collect. Hard. tom. 6. part. 1. colum. 456.)* Sed quoniam ſalutaris hæc inſtitutio temporum malitia, atque Epiſcoporum incuria deſueverat; ſapienter propterea ad hoc delecti a Paulo III. Cardinales, & Præſules, ut nimirum collato ſtudio ea ipſi ſuggererent, quæ ad reformandam Eccleſiam neceſſaria reputarent, in celebri conſilio anno 1538. eidem Pontifici in ſcriptis exhibito inter ceteros corrigendos abuſus hunc, tanquam graviſſimum, primo loco recenſuere: *Primus abuſus in hac parte eſt Ordinatio Clericorum, & præſertim Presbyterorum, in qua nulla adhibetur cura, nulla adhibetur diligentia, quod paſſim quicumque ſint, imperitiſſimi ſint, viliſſimo genere orti ſint, malis moribus ornati ſint, adoleſcentes admittantur ad Ordines ſacros, & maxime ad Presbyteratum, ad characterem inquam Chriſtum maxime exprimentem; hinc innumera ſcandala, hinc contemptus Ordinis Eccleſiaſtici, hinc Divini cultus veneratio non tantum diminuta, ſed etiam prope jam extincta.* Ad hæc autem præcidenda ſcandala iidem delecti Cardinales, & Præſules modum Pontifici indicarunt, quo in poſterum exactum de promovendis ad Ordines Scrutinium efformaretur. Quod vero illi tantopere exoptaverant Concilii Tridentini Patres, poſtea præſtiterunt *ſeſſ. 23. cap. 7. de reform.*, ubi allegatum Nannatenſem canonem, totidem fere verbis inſtaurarunt, eamque Tridentini ſanctionem adhuc luculentius explicatam inculcarunt; religioſeque cuſtodiri præceperunt Clemens VIII. *Conſtitut.61. §.7. tom. 3.*, Alexander VII. *Conſtitut. 179. tom. 5.*, Innocentius XIII. *Conſtitut. 34. §. 5. novi Bullar. tom. 10.*, & Nos ipſi in epiſtola commonitoria ad omnes Epiſcopos, quæ eſt ſecunda *§.1. Noſtri Bullar. tom 1.*

4 Quamquam autem nunc in ipſo Ordinationis actu Scrutinium non fiat, attamen, ut antiquiſſimæ illius diſciplinæ, quam commemoravimus, memoria extet, & ſaltem veſtigia remaneant, Epiſcopus Diaconatum, aut Sacerdotium collaturus, populi teſtimonium exquirit, dicens: *Quid de eorum actibus, aut moribus noveritis; quid de merito ſentiatis, libera voce pandatis.... Si quis habet aliquid contra illos pro Deo, & propter Deum cum fiducia exeat, & dicat.* Et Archidiaconum poſtea interrogat, an ſciat eſſe dignum, quem ordinandum exhibet, cui Archidiaconus reſpondet. *Quantum humana fragilitas noſſe ſinit, & ſcio, & teſtificor ipſum dignum eſſe ad hujus onus officii.* Similem atteſtationis formulam adhibitam vidimus in nonnullis antiquis litteris, quibus Epiſcopus Clericum è ſua in alienam Diœceſim commeantem in hunc modum commendabat: *Qui in quantum humana fragilitas ſcire poteſt, adminiſtratione ſacrorum mi-*

Digitized by Google

miniſteriorum non ſit indignus, apud Pithæum *in gloſſario Juliani Anteceſſoris*. Quia porro prædicta Archidiaconi atteſtatio nunc merus ritus, & cœremonia eſt, cum jam aliunde Ordinandi vitam, & mores Epiſcopus antea exploraverit, idcirco Innocentius III. *in cap. unico de Scrutinio in ordine faciendo*, culpa vacare dixit Archidiaconum, illum dignum affirmantem, quem indignum eſſe non novit, quamvis ignoret, an revera dignus exiſtat.

5 Hæc de Scrutinio particulari. Scrutinium generale totius Cleri fieri deberet in Diœceſana Synodo, ubi totus Clerus Epiſcopi oculis, & cenſuræ ſubjacet: forma iſtud peragendi jam indicata fuit *lib. 4. cap. 2. num. 2.* Synodi initio eliguntur Scrutatores, ſeu Scrutinii Præfecti ex Urbano, & Diœceſano Clero, qui Sacerdotes ſint ætate, prudentia, & probitate præſtantes; tot numero, quot neceſſarii reputantur ad univerſi Cleri Scrutinium intra tempus Synodalium ſeſſionum abſolvendum: utque id commodius expleri valeat, ſingulis Scrutatoribus certus ſcrutandorum numerus aſſignatur, & unuſquiſque Scrutator unum ſibi adſciſcit Scribam, cujus ſit eorum, qui Scrutinio ſubjiciuntur, reſponſiones notare, quamvis ea, quæ graviora ſunt, & arctius ſecretum exigunt, ipſemet Scrutator ſcribere debeat: omnia vero, quæ explorarunt ante Synodi finem, in compendium redacta, & ſcriptis conſignata Epiſcopo referant, ut ſi quid omnibus in communi injungendum ſit, fiat, ac opportuno Synodi decreto irrepentes abuſus coerceantur.

6 Singulis Scrutatoribus traditur tabella, ſeu ſchedula Scrutinii, ubi certa capita adnotantur rerum, de quibus Epiſcopus vult, eſſe ſpeciatim inquirendum. a Burchardo Wormatienſi Epiſcopo *lib. 1. decretor. cap. 91., & pluribus ſeqq.* octo ſupra octoginta proponuntur interrogationes in Synodo faciendæ, accuratum certe, ſed nimis prolixum Scrutinium continentes; eodemque prolixitatis vitio laborat Scrutinium exhibitum ab Antonio Maria Gratiano *in Synodo Amerina cap. 1096., & ſeqq.* in Actis Eccleſiæ Mediolanenſis *part. 6. pag. 997.* diligens reperitur catalogus eorum, quæ Scrutatores indagare debent, quibus tamen permittitur alia ſuperaddere, quæ iidem Scrutatores pro ſua prudentia in Clericis, & potiſſimum Canonicis peculiariter perſcrutanda judicaverint. Pax Jordan. *tom. 2. lib. 8. titul. 2. de Synodo Diœceſ. num. 110.* plurima Scrutatoribus ſuggerit quæſita, quæ ad exactum Scrutinium perficiendum exiſtimat opportuna: preſſiores & breviores ſunt interrogationes, quæ proponuntur in Archiepiſcopali Bononiæ Cardinalis Palæoti *pag. 213., & ſeqq.*, ad quarum calcem idem prudentiſſimus Archiepiſcopus inquit, non eſſe omnia, & ſingula, quæ in interrogationibus proponuntur ab unoquoque inquirenda, ſed ea tantum, quæ ad cujuſque conditionem, ſtatum, & neceſſitatem magis accommodata videbuntur.

7 Maximam Scrutinii utilitatem nullus inficiatur, ſed difficile videtur intra triduum, vel quatriduum, cum ulterius Synodus protrahi non ſoleat, omnium Clericorum Scrutinium rite expleri poſſe: hac fortaſſe difficultate perterriti Epiſcopi, etſi ceteroqui in ſuo Paſtorali munere obeundo diligentiſſimi, Scrutinium in Synodis jamdiu omiſerunt, & paſſim omittunt: quamplurimas quippe Nos Synodorum Acta tam typis edita, quam manuſcripta pervolvimus, & in aliquibus Scrutatores quidem deſignatos vidimus, Scrutinium tamen factum non legimus; in aliis vero nec Scrutinii, nec Scrutatorum ullam mentionem deprehendimus. Pax Jordan *citat. lib. 8. titul. 2. num. 102.* Scrutinium inventum exiſtimat ad ſupplendum defectum viſitationis; cumque Diœceſis viſitatio juxta rectam diſciplinam, Synodum præcedere debeat, inde eveniſſe arbitratur, quod Epiſcopi Synodale Scrutinium, veluti inutile & ſuperfluum prætermiſerint. At

hæc

hæc Jordani ratiocinatio aliquid efficacitatis unice habere poteſt apud antiquæ diſciplinæ ignaros; qui enim vetuſtos Eccleſiæ Canones vel leviter pertractarunt, optime norunt onus perluſtrandæ Diœceſis non eſſe de novo Epiſcopis impoſitum, ſed ſemper illis incubuiſſe, & nihilominus poſt Diœceſim perluſtratam Scrutinium in Synodo fieri curarunt; atque ut cetera prætereamus Sanctiſſimorum Epiſcoporum exempla, Sanctus Carolus Borromæus nunquam profecto ſuam Diœceſim viſitare neglexit, nec propterea Scrutinium in ſuis Synodis omiſit. Alia igitur erit cauſa, cur hodie Synodalia Scrutinia fere deſueverint, eaque eſſe poteſt, vel quia Epiſcopus per ſuos Adminiſtros quotidie audit, quid a ſingulis Diœceſeos Clericis fiat, & hac ratione omnium mores jam perſpectos & cognitos habet, vel quia homines tantæ experientiæ, atque integritatis non invenit, quibus Scrutatoris munus tuto credere queat; vel quia demum Clerici cupiunt ſe a proprio Paſtore non ab alio examinari. Mutantur in dies hominum mores, mutantur circumſtantiæ, & quod uno tempore utile erat, poſtea inutile, & quandoque perniciosum evadit. Prudentis autem Prælati eſt in iis, ad quæ Superioris lege non adigitur, ſe loco & tempori accomodare, & quædam, quæ olim in uſu erant, prætermittere, ſicuti ad rectum ſuæ Diœceſis regimen magis expedire in Domino judicaverit. Superius diximus Nos interfuiſſe Concilio Romano ſub Benedicto XIII. Jam vero integro fere anno, qui Concilium præceſſit, plures habitæ ſunt Congregationes Præſynodales, quibus pariter præſentes fuimus una cum aliis ab eodem Pontifice delectis viris; cumque aliquot ex iis nonnulla judicarent eſſe Concilio poſtmodum proponenda, quæ ibidem ad ſervandam quodammodo formam Scrutinii diſcuterentur, & deciderentur; Nos ingenue diximus id nequaquam fieri poſſe; negotia etenim, quæ Concilio proponenda ſuggerebantur, jus alterius lædebant; atque ideo, licet viderentur conciliari diſcuſſione digna, nihilominus ii, de quorum jure agebatur, erant prius neceſſario audiendi, quod ſane in Concilio per modum Scrutinii rite agi ob. modo adductam rationem impoſſibile foret. Quocirca Auctores fuimus, ut prædicta negotia, quæ judicialem quamdam requirebant indaginem, a Summo Pontifice extra Concilium terminarentur, conſilioque Noſtro ceteri acquieverunt.

CAPUT IV.

De auctoritate reſervandi caſus, eorumque reſervatione in Synodo facienda.

1 POſſe ſummos Eccleſiarum Antiſtites, multoque magis omnium ſupremum Romanum Pontificem, inferiorum Sacerdotum juriſdictionem ita coarctare, ut a quibuſdam gravioribus culpis, quas ſibi, ſuoque judicio relaxandas reſervant, ne in Foro conſcientiæ quidem, & coram Deo illi abſolvere valeant, Catholicum dogma eſt, quod contra Wicleſum ſtrenue propugnavit Waldenſis *tom.2. de Sacram. cap.149.* Etenim ad relaxanda etiam in Foro interno peccata, præter poteſtatem Ordinis, neceſſaria eſt poteſtas juriſdictionis, quæ a Superiore poteſt ad plures perſonas, & cauſas extendi, atque ad pauciores reſtringi, prout ei viſum fuerit. Hanc Catholicam veritatem, iterum a Luthero impetitam, non ſolum validis argumentis fulſerunt Theologi, e quibus videri poſſunt Sotus *in 4. diſt.18. quæſt.2. artic.5.*, Vaſquez *in 3. part. Div. Thom. tom.4. quæſt.91. art.3.*, & Cardinalis Roffenſis *in ſuis aſſertionibus adverſus Lutherum art.3. pag.66. & ſeq.*, ſed Henricus VIII. Angliæ Rex, priuſquam ab Orthodoxa Fide deſciſceret, agnovit, & explicavit in ſua aſſertione ſeptem Sacramentorum adverſus Martinum Lutherum, Romæ edita anno 1543., inquiens:

Sa-

Sacerdos quilibet Ordinem quidem habet, ſed auctoritatem judicandi non habet, (quæ res ad abſolventem pertinet) priuſquam ei gregis alicujus cura committatur, idoneus tamen ante reputatur, cui cura tuto poſſit committi. Epiſcopus ergo, qui curam habet totius diœceſis, ſi cui Sacerdoti partem quampiam ſuæ curæ commiſerit, an non ipſa ratio docet, hunc non amplius aut ligare poſſe, aut ſolvere, niſi quatenus ille permiſerit, ſine cujus mandato nihil omnino in illius populo vel ligare quemquam, vel ſolvere potuiſſet? Quippe quod nec ipſi licebat Epiſcopo in aliena diœceſi. Quid ergo miri eſt, ſi quædam ſibi reſervat Epiſcopus, quorum curam putat eſſe majorem, quam ut cuilibet poſſit, etiam non imperito, committi.

2 Validius autem idem Eccleſiæ dogma contra Lutheri conatus ſtabilivit Tridentinum *ſeſſ.* 14. *de Sacram. Pœnit.*, *ubi cap.*7. Catholicam doctrinam expoſuit, & *can.*11. contrarium ſentientes anathemate perculit: *Magnopere vero* (ait *cit. cap.* 7.) *ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere, Sanctiſſimis Patribus noſtris viſum eſt, ut atrociora quædam, & graviora crimina non a quibuſvis, ſed a ſummis dumtaxat Sacerdotibus abſolverentur: unde merito Pontifices Maximi pro ſuprema poteſtate, ſibi in Eccleſia univerſa tradita, cauſas aliquas criminum graviores ſuo potuerunt peculiari judicio reſervare. Neque dubitandum eſt, quando omnia, quæ a Deo ſunt, ordinata ſunt, quin hoc idem Epiſcopis omnibus in ſua cuique diœceſi, in ædificationem tamen, non in deſtructionem liceat, pro illis in ſubditos tradita ſupra reliquos inferiores Sacerdotes auctoritate, præſertim quoad illa, quibus excommunicationis cenſura annexa eſt. Hanc autem delictorum reſervationem, conſonum eſt Divinæ auctoritati, non tantum in externa politia, ſed etiam coram Deo, vim habere.* Et *cit. can.*11. *Si quis dixerit, Epiſcopos non habere jus reſervandi ſibi caſus, niſi quoad externam politiam, atque ideo caſuum reſervationem non prohibere, quominus Sacerdos a reſervatis vere abſolvat, anathema ſit.* Plurima, quæ ad rem faciunt, & traditam a Tridentino doctrinam illuſtrant, occurrunt in libro, cui titulus; *Tres epiſtolæ Paſtorales* Epiſcopi Atrebatenſis, *cap.*7. *de reſervatione caſuum*, *pag.*193. Licet autem Tridentinum poteſtatem reſervandi peccata tantum Summo Pontifici, & Epiſcopis nominatim adſtruxerit, nomine tamen Epiſcopi, etiam inferiores Prælatos, habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem cum territorio ſeparato, comprehendiſſe cenſuit Sacra Congregatio ejuſdem Interpres, *in Salernitana* anno 1585. (*lib.*4. *decretor. pag.*36.) reſcribens: *Prælatos Sæculares Epiſcopis inferiores, qui habent juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in loco, & nulli Diœceſano, nec ipſi, nec eorum ſubditi ſubſunt, habere facultatem reſervandi ſibi caſus*; Et in Marſicana anno 1687. idem totidemque verbis reſpondit *lib.*4. *decretor. pag.*250. *a tergo*. Eadem inſuper poteſtate gaudere Parochos, quoad ſimplices Sacerdotes, ſeu Cappellanos in Curæ exercitio iiſdem inſervientes, docuerunt Silvius *in* 3. *part. D. Thom.*, *tom.*4. *quæſt.* 1. *pag.* 551. *edit. Antuerp. an.*1714., Suarez *tom.*4. *in* 3. *part. diſput.* 29. *ſect.* 1. *num.*4., Cardinalis de Lugo *de Pœnit. diſput.*20. *ſect.*1. *num.*2., Neeſen. *tom.*2. *tract.*5. *de Sacram. Pœnit. dub.*10., quia & ipſi juriſdictionem ordinariam habent *in Foro interno*, quam delegant ſuis Cappellanis: ſimul tamen iidem Doctores notant non eſſe uſu receptum, ut Parochi ea facultate utantur, additque de Lugo, inutilem inſuper fore reſervationem, ſi quæ a Parochis fieret; quoniam ea non ligarentur excipientes Confeſſiones auctoritate, & juriſdictione accepta ab Epiſcopo, cujus imperio tota Parochorum juriſdictio ſubeſt. Dedita opera diximus, Parochos juriſdictionem ordinariam habere *in Foro interno*: ſcimus quippe diſſertationem Petri Mengoni *de eminenti Parochorum dignitate ſupra Canonicos*, anno 1732. Florentinis typis excuſam, in qua Auctor innixus Decretali Alexandri III. *in cap. Cum ab Eccleſiarum, de offic. Judic. ordin.* aſſe-

rere

rere conatur Parochis juriſdictionem ordinariam etiam in Foro externo fuiſſe validè confutatam a Joanne Dominico Lario in alia diſſertatione, inſequenti anno 1733. Piſis impreſſa: & meritò; ſiquidem ex communiori, atque in praxi recepta ſententia, quam cum *Supplem.* S. Thomæ *in 3. part. quæſt. 22. art. 1.*, Suarez *de cenſuris diſp. 2. ſect. 2. num. 10.*, Vaſquez *in opuſc. de excomm. dub. 17. num. 1.*, aliiſque propugnat, pluribuſque exornat Gonzalez *ad cit. cap. Cum ab Eccleſiarum, num. 2.* non poteſt Parochus jure ordinario ſententiam ferre excommunicationis: neque contrarium evincit Textus objecti *cap. Cum ab Eccleſiarum*; quanquam enim ibi Pontifex obſervari præcipiat, excommunicationem *in ſuos Clericos, vel Laicos latam a Plebano S. Pancratij de Lucar*, hunc tamen Plebanum eam non tuliſſe jure ordinario, ſibi ratione ſolius Parochialis Eccleſiæ competente, ſed jure extraordinario, videlicet ex ſpeciali privilegio, vel ex præſcripta conſuetudine, vel alio legitimo titulo acquiſito, idem Gonzalez oſtendit. Sat tamen eſt id obiter adnotaſſe: ad propoſitum regredimur.

3 Quamvis prædicta facultate reſervandi caſus poſſit Epiſcopus ſemper, & quandocumque voluerit, uti, multis tamen nominibus decet, ut illam potius in Synodo, quam extra Synodum exerceat: primò, quia, ut in hoc negotio cautius ſe gerat, uti opportune monent Homobonus *tract. 15. cap. 6. quæſt. 12.*, & Lælius Zecchius *de munere Epiſcopi cap. 7.* expedit, ut prius probos, atque longa experientia edoctos Sacerdotes in conſilium adhibeat, quos profectò nuſquam melius & commodius, quam in Synodo habere poteſt; attamen curandum eſt, ut hoc ipſum conſilium maxima circumſpectione, & cautela petatur, atque præſtetur, ne arctiſſimum ſacramentalis Confeſſionis ſigillum ulla ex parte videatur violari. Qua de cauſa, cum olim Vicarius Generalis Tridentinus rogaverit Regulares oppidi Bulganenſis, ut ſibi, adjecta ceteroquin ſevera lege ſecreti, quod ſe religioſe ſervaturum promittebat, manifeſtarent, quænam in genere eſſent graviora peccata, quæ eo in loco magis communiter committerentur, & Regulares Vicario morem gerere abnuerint, quos tamen Vicarius urgere non deſinebat; re delata ad Sacram Congregationem Concilii, hæc die 19. Auguſti 1673. dixit, Regulares ad id cogi non poſſe, & monendum Vicarium, ut ab ejuſmodi interrogationibus abſtineret, *lib. 28. decretor. pag. 150.* Secundò, congruum eſt, ut reſervatio fiat in Synodo, ne ſecus Parochi conquerantur ſuam ordinariam poteſtatem, ipſis prorſus inſciis, nimis admodum coarctari: ut enim notat Cardinalis de Lugo *de Sacram. Pœnit. diſput. 20. ſect. 3. num. 11.*, quamvis Epiſcopus poſſit juriſdictionem abſolvendi, quam aliis Sacerdotibus delegat, omnino pro libito limitare, & ad pauciſſimas cauſas reſtringere; tanta tamen poteſtate non potitur quoad Parochos, quorum juriſdictio, etſi ab Epiſcopo pendeat, eique ſubjaceat, non eſt tamen delegata, ſed ordinaria, nec poteſt ſine legitima cauſa, aut prorſus auferri, aut adeo imminui, ut fere inanis remaneat; omnis autem querelarum occaſio præciditur, cum reſervatio fit in Synodo, ubi ſi ea plus æquo aucta, & extenſa videatur, ſtatim poſſunt Parochi reclamare, & cauſas Epiſcopo exponere, cur exoptent, hoc, aut illud peccatum e reſervatorum albo expungi; quibus auditis, aut Epiſcopus ſententiam mutabit, aut alias urgentiores rationes adducet, propter quas peccata illa reſervanda exiſtimat, quibus Parochi acquieſcent. Tertiò, denique convenit, reſervationem fieri in Synodo: quia in Synodo facta induit naturam legis, quæ nullo contradicente perpetua eſt, & quamdiu non revocatur, perſeverat; facta autem extra Synodum non ab omnibus reputatur perpetua, opinantibus pleriſque Theologis, quos ſequuntur Gavantus *in manuali Epiſcoporum, verb. Caſus reſervati n. 16.*, & Roncaglia *in Theolog. moral. lib. 3. quæſt. 7. quæſit. 2.* illam decedente Epiſco-

po, a quo eſt facta, illico expirare; aliis ex adverſo, cum Capeavil. *de caſib. reſerv. par. 1. cap. 5. in fin.* contendentibus etiam tum perpetuam eſſe, & durare, donec a Succeſſore vel expreſſe, vel tacite revocetur; ex quo fiet, ut mortuo Epiſcopo aliqui prima ſententia imbuti a reſervatis abſolvent; alii vero ſecundam ſectantes talem abſolutionem, invalidam pronuntiabunt, atque exinde multa ſcandala exorientur, quæ præcaventur, ſi reſervatio in Synodo fiat. Quocirca communi uſu receptum eſt, ut Epiſcopus in Synodo ſtatuat, quænam peccata velit eſſe ſibi reſervata; nec ſolum in Diœceſanis, ſed in pluribus Provincialibus Synodis caſuum reſervationes factas legimus, ut in Eboracenſi anni 1195. *cap.* 11., Lambethenſi anni 1281. *cap.* 6., Avenionenſi a tribus provinciarum Epiſcopis anno 1326. celebrato *cap.* 22. (*collect. Harduin. tom. 6. par. 1. col.* 1932., *& tom. 7. col.* 868. *&* 1503.) aliiſque adductis a Thomaſſino *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. par. 1. lib. 2. cap. 14. num. 4. &* 5. Non idcirco tamen, quod caſuum reſervatio a Provinciali Concilio facta eſſet, poteſtas adempta erat Epiſcopis ab illis abſolvendi, ſicuti contingit in legibus a Superioribus latis, quæ a nullo inferiorum relaxari poſſunt. Etenim eadem Concilia non ſibi, aut Metropolitanis, ſed ipſiſmet Epiſcopis illorum abſolutionem reſervabant, quod præfatos canones legenti patebit: Aliud erat de gravioribus criminibus Papæ reſervatis; ab his quippe, ſicuti nunc, ita & olim nullus ſine auctoritate Papæ unquam abſolvere audebat: ſic in Concilio Londinenſi, anni 1142. ſtatutum narrat Matthæus Pariſienſis *ad eumd. an.*: *Ne aliquis, qui Eccleſiam, Cœmeteriumque violaverit, vel in Clerico, aut viro religioſo manus injecerit violentas, ab alio, quam a Papa poſſit abſolvi*: quod decretum ex Rogerio quoque refert Harduinus in collectione ſua *tom. 6. part. 2. col.* 1233. *ad ann.* 1143., & Concilium Saltzburgenſe anni 1386. *cap. 2. ſub interminatione maledictionis æternæ diſtricte prohibet*, ne quiſpiam a caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis abſolvere præſumat (*collect. Harduin. tom. 7. col.* 1901.) Nec verum eſt, quod aſſerit Van-Eſpen *juris Eccleſ. univerſ. tom. 1. part. 2. tit. 6. cap. 7. num. 9.*, non ante ſæculum XI. cœpiſſe Epiſcopos graviorum quorumdam criminum reos ad Sedem Apoſtolicam mittere, ut a Pontifice reconciliarentur. Siquidem *ex lib. 3.* de Geſtis Sanctorum Rotonenſium *cap. 1. ſeculo IV. Benedictino*, conſtat ante annos circiter nongentos, homicidas ad Papam fuiſſe remiſſos, quod opportune notavit Martene *de antiquis Eccleſiæ ritibus tom. 1. lib. 1. cap. 6. art. 6. num. 6.* Enimvero cum homicidium inter illa enumeretur enormia facinora, quorum reis, ſaltem in pleriſque Eccleſiis, nunquam olim conceſſam fuiſſe abſolutionem, contendunt Petavius in notis ad S. Epiphanium, *hæreſi* 59., Albaſpinæus *in notis ad Concilium Eliberitanum*, Morinus *lib. 9. de Pœnit. cap* 19., & cit. Martene, aliique non pauci, credere fas eſt, quod cum nimia hæc diſciplinæ auſteritas emolliri cœpit, id retentum fuerit, ut qui ea perpetraverant, a ſola Sede Apoſtolica veniam conſequerentur. Sedes autem Apoſtolica tanta ſemper lenitate uſa eſt, ut etiam, cum priſca illa vigebat ſeveritas, juſtis quandoque de cauſis a peccatis abſolveret, quæ ceteroqui ordinaria lege non ſolebant ab Eccleſia remitti, ſed uni Dei judicio relinqui, quemadmodum colligitur ex Tertulliano, qui Hæreticus Montaniſta jam factus *lib. de pudicit. cap.* 5. Zephyrinum Papam carpit, quod mœchis veniam daret, quibus aut ipſamet Eccleſia Romana, ut exiſtimat Martene, aut ſaltem pleræque aliæ Eccleſiæ, ſicuti opinatur Morinus, antea conſueverant omnem indulgentiam denegare.

Digitized by Google

CAPUT V.

Quænam ſint atrociora, & graviora crimina reſervanda, una cum aliis ad materiam pertinentibus, & ſignanter quoad Regulares.

1 POſt aſſertam Epiſcopis facultatem caſus reſervandi, & deſignatum tempus, quod magis congruum videtur ad reſervationem faciendam, operæ pretium eſt examinare, quænam ſint illa atrociora & graviora crimina, quæ Sanctiſſimorum Patrum judicio reſervari conſueviſſe, dixit Tridentinum: inde enim normam ſument Epiſcopi, ad quam in reſervandis peccatis ſe tuto conformare queant. Non aliunde autem illa melius reſcire poſſumus, quam ex Conciliis, in quibus modo hæc, modo illa peccata tanquam graviora fuere reſervata. Nuper laudatum Concilium Londinenſe a ſolo Epiſcopo abſolvendos decrevit, *incendiarios, pejerantes in alicujus diſpendium, & fures atrociores*: Concilium Lambethenſe *cit. cap.6.* Epiſcopo reſervavit *homicidia voluntaria tam publica, quam occulta*: in Diœceſana Synodo Santonenſi habita anno 1280. *cap.14.* (*collect. Harduin. tom.7. col.*848.) longus contexitur catalogus caſuum reſervatorum, inter quos numerantur homicidium, mutilatio, lapſus carnis tam ſacrilegus cum Moniali, quam contra naturam, perjurium, incæſtus, abortus ſtudioſe procuratus, litterarum falſificatio, ſortilegium cum abuſu Sacramentorum, violatio Eccleſiarum, aliique non pauci. Concilium Provinciale Ravennat. anni 1286. (*eod. tom.7. Harduin. col. 948.*) *cap.8.* ad Epiſcopum remittendum juſſit: *Cum quis petit, abſolvi ab excommunicatione majori lata, vel inducta ab homine, vel a jure: Item incendio, & crimine publico: in blaſphemante Deum, vel Sanctos: item in voto qualitercumque emiſſo, & cum illis, qui filios oppreſſerunt ex propoſito, ſive caſu, & cum quibuslibet homicidiis, & ſacrilegiis, falſariis, violatoribus Eccleſiarum, & immunitatum Eccleſiaſticæ libertatis, & ſortilegis: item cum iis, qui cum brutis libidine polluntur: item cum inceſtuoſis, & corruptoribus Sanctimonialium, & in omni occupatione, uſurpatione, & detentione rei alienæ, ubi, cui reſtitutio fieri debeat, non inveniri poteſt: item cum perjuris, & clandeſtine matrimonium contrahentibus, ex quo matrimonio dubitatio oriatur, vel oriri poſſit, & in omnibus aliis criminibus, delictis, & exceſſibus, in quibus de conſuetudine generali, vel ſpeciali Epiſcopis reſervatur confeſſio.*

2 Verum cum ſæculi xv. initio nimium excreverit caſuum reſervatio, & præterea Abbates Carthuſienſes eouſque devenerint, ut omnia ſuorum ſubditorum peccata gravia ſibi reſervaverint, in ejuſmodi effrœnes reſervationes cenſoriam virgam ſtrinxit Joannes Gerſonius tam in opuſculo *ſuper abſolvendi poteſtate, & qualiter expediat fieri reſervationem peccatorum*, quam in epiſtola ad quemdam Epiſcopum *de moderatione caſuum reſervandorum* (*tom.2. par.3. oper. col.*413. & 415.) quibus in locis reſervari quidem permittit pauca quædam peccata atrociora, ſed non approbat, ut hæc ipſa reſerventur, quando ſunt occulta, exinde enim periculum ſubeſſe inquit, ne quod occultum eſt, publicetur. Gerſoni adhæſiſſe videntur Concilium Senonenſe anni 1524., & Synodus Diœceſana Carnotenſis anni 1526., quæ nulla reſervatione quoad crimina occulta, affici voluerunt mulieres, ne iſtæ cum propriæ famæ diſpendio, Epiſcopum, vel Pœnitentiarium, ad quem alias accedere non conſueverant, cogerentur adire. Alia tamen poſt Gerſonis ætatem in Gallia celebrata Concilia, ſicuti animadvertit Thomaſſinus *cit. part.1. lib.2. cap.14. num.8.* in priori ſententia, & praxi perſtiterunt, pluraque quantumvis occulta peccata, Epiſcopis reſervarunt. Quinimmo

immo Concilium Sveſſionenſe anni 1456. (*collect. Harduin. tom.9. col.* 1385.) hortabatur Epiſcopos, ne facultatem abſolvendi a reſervatis paſſim concederent Regularibus.

3 Sed quod in Gallia non eſt aſſequutus Gerſon, præſtitit in Germania Laurentius Cardinalis Campegius, ubi Legatum agens Apoſtolicum, & ſedulam operam navans Eccleſiarum reformationi, inter ſuas Conſtitutiones, Ratisbonæ promulgatas anno 1523., quæ habentur *in faſciculo rerum expetendarum, & fugiendarum edito Londini an.*1690.*pag* 425., omnibus Confeſſariis concedendam in poſterum, edixit, facultatem abſolvendi Laicos a quibuslibet occultis criminibus, etſi alias reſervatis, exceptis dumtaxat Hæreticis, Homicidis, & Excommunicatis, quos ad Epiſcopos, vel Vicarios remittendos conſtituit; Clericis vero etiam poſtmodum eo loco futuris, quo prius erant: Campegio obſequens Archiepiſcopus Colonienſis in ſuo Concilio Provinciali anni 1536. *par.*7. *cap.*17. poteſtatem fecit omnibus Parochis remittendi quælibet crimina occulta: Et Synodus Diœceſana Auguſtenſis anni 1548. (*collect. Harduin. tom.9. col.*2045.) ſtatutum Cardinalis Campegii inſtauravit, & confirmavit.

4 Non propterea tamen, quod ita aliquibus viſum fuerit ſtatuendum, reſtricta cenſenda eſt auctoritas Epiſcoporum ad ſola ſibi reſervanda peccata notoria. Quoniam, uti recte perpendit citatus Thomaſſinus *eod. num.* 8., Concilium Tridentinum, novis præſidiis muniens Epiſcoporum juriſdictionem ad caſus reſervandos, illam non coarctavit ad publica, ſed *ad atrociora, & graviora crimina*, qualia eſſe, & dici poſſunt etiam occulta. Quia autem idem Tridentinum ſimul Epiſcopos monuit, ne ea poteſtate in deſtructionem, ſed ædificationem utantur; idcirco nimium faciles eſſe non debent ad reſervationes multiplicandas. Quanquam vero non poſſit, quoad hoc, certa regula ubique cuſtodienda præſcribi, neque in ſpecie deſignari queant peccata, quæ reſervari oporteat; alicubi enim ſola proclivitas populi ad aliquod crimen frequenter perpetrandum, ut difficultate obtinendæ abſolutionis veluti quodam frœno cohibeatur, ſufficientem cauſam præbet Epiſcopo illud reſervandi, quæ cauſa urgere deſinit, ubi populus non eſt ad illud proclivis; attamen inſtar regulæ eſſe poſſunt quædam generalia monita, & decreta, quæ a Sacris Urbis Congregationibus hac ſuper re emanarunt. Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium negotiis præpoſita die 9. Januarii 1601. locorum Ordinarios ita monendos ſtatuit: *Ne locorum Ordinarii, quibus jus hoc reſervandorum caſuum competit, pluribus, quam opus ſit, reſervationibus, ſubditis, aut Confeſſariis in animarum ſalute procuranda cooperantibus, ſint oneroſi, monentur omnes, ut paucos, eoſque tantum, quos ad Chriſtianam diſciplinam retinendam, animarumque ſibi creditarum ſalutem, pro cujuſvis diœceſis ſtatu, & qualitate neceſſario reſervandos eſſe judicaverint, reſervent*. Idemque monitum replicandum decrevit die 26. Novembris 1602. *Sed ne locorum Ordinarii, ad quos caſuum reſervatio ſpectat, ea in re modum excedant, eadem Sacra Congregatio illos rurſum magnopere admonendos cenſet, ut non paſſim, ſed cum id videbitur communi bono expedire, atrociorum tantum, & graviorum criminum abſolutionem ſibi reſervent, quorum reſervatio ad Chriſtianam diſciplinam retinendam conferat, & in ædificationem, non autem in deſtructionem cedat, ne alioquin Sacramenti Pœnitentiæ Miniſtrorum coarctata poteſtate, Sanctæ Matris Eccleſię piæ menti contrarius effectus ſubſequatur. Prohibet etiam, ne ſibi ſuperflue reſervent caſus in Bulla die Cœnæ Domini legi conſueta contentos, neque alios Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſervatos*. Encyclicæ quoque litteræ ab eadem Sacra Congregatione eadem die 26. Novembris 1602. ad Epiſcopos in hunc modum datæ ſunt: *Præcipue vero hæc monenda*

cenſet Sacra Congregatio , ut videant ipſi Ordinarii , ne illos caſus promiſcue reſervent , quibus annexa eſt excommunicatio major a jure impoſita , cujus abſolutio nemini reſervata ſit , niſi forte propter frequens ſcandalum , aut aliam neceſſariam cauſam aliqui hujuſmodi caſus nominatim reſervandi viderentur , neque caſus , in quibus abſolutio , niſi cum reſtitutione , vel executione eorum , ad quæ Pœnitentes tenentur , non confertur , neque illos , qui etſi mortale peccatum inducant , circa res tamen parvi momenti verſantur , & frequenter inter idiotas evenire ſolent , uti damni dati , & ſimilium . In peccatis etiam carnalibus reſervandis multa utantur circumſpectione propter periculum ſcandalorum, in iis maxime perſonis , in quas ob acceſſum ad Confeſſarios extraordinarios , vel frequentem reditum ad Ordinarios , ſuſpicionis aliquid cadere poteſt . Poſtremo eam potiſſimum ineant , & ſequantur rationem , quæ conſideratis diligenter cujuſque Provinciæ , ac populorum moribus , natura , ac propenſione , magis in Domino expedire videbitur . Sacræ Congregationis Epiſcoporum , & Regularium decretis legendis apud Quarantam *in verb. Caſus , num.* 14. , & apud de Lamet , & Fromageau *in dictionario caſuum conſcientiæ tom.* 1. *caſ.* 1. conſentiunt deciſiones Sacræ Congregationis Concilii . Etenim cum ad hanc delatum fuerit , quod Epiſcopus Belicaſtrenſis ſupra modum auxiſſet catalogum caſuum reſervatorum, die 29. Januarii 1661. decem , aut ad ſummum duodecim, gravioribus exceptis Epiſcopi arbitrio deſignandis , ceteros e Catalogo deleri juſſit *lib. 22. decretor. pag.* 415.

5 At illud præ ceteris cavere debet Epiſcopus, ne peccata quantumvis gravia , ſed mere interna, ſibi reſervet : licet enim etiam hæc reſervari queant, ſicuti docent Vaſquez *ſupracit. quæſt.* 91. *art.* 3. *dub.* 4. , Cardinalis de Lugo *diſp.* 20. *ſect.* 2. *num.* 13. , & Suarez *de Fide diſp.* 21. *ſect.* 4. *num.* 2. , ubi hæc habet : *Solent aliqui Epiſcopi etiam hæreſim mentalem reſervare , quod quidem in ſummo rigore juris facere poſſunt , quia reſervatio non eſt uſus juriſdictionis externi Fori , ſed eſt ablatio juriſdictionis pro Foro Sacramentali , quam Epiſcopus ſicut dare poteſt , ita etiam auferre* : non eſt tamen in praxi receptum , ut unquam reſerventur, veluti proſequitur Suarez *loc. cit. Nihilominus Doctores communiter non conſulunt , neque laudant talem reſervationem , propter animarum periculum ; nam actus interiores frequentiores & moleſti ſunt , & difficile cognoſcuntur, & ita etiam ego credo regulariter non expedire*: quinimo Sotus *in 4. diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 5. actus mere interni reſervationem acriter reprehendendam exiſtimat ; & revera , uti bene de Lugo obſervavit , ſolos ſcimus Prælatos Regulares , quædam peccata ſive externa , ſive interna ſibi olim indiſcrete reſervaſſe . Ceterum nec Epiſcopi , nec Summi Pontifices actus mere internos ſuis reſervationibus complecti unquam conſueverunt . Unde , etſi peccatum hæreſis graviſſimum ſit , & cum in externam prodit, Summo Pontifici reſervetur, quamdiu tamen intra animum conſiſtit, reſervationem effugit . Et quoniam de Regularibus ſermo incidit ad coercendam nimiam libertatem , quam ſibi Religionum Prælati uſurpabant augendi in dies caſuum reſervationes , Clemens VIII. die 26. Maii 1593. undecim caſus deſignavit, quos referunt Suarez *de Pœnitentia diſput.* 29. *ſect.* 3. *num.* 11. , & Layman *Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 12. *num.* 6. , vetuitque Regularibus , ne alios præter illos ſibi reſervare præſumerent , niſi *Generalis Capituli in toto Ordine , aut Provincialis in Provincia matura diſcuſſione , & conſenſu*, quamvis non propterea ad omnes ibidem deſcriptos, ſibi reſervandos eoſdem aſtrinxerit . Et nihilominus contendebant Prælati Regulares ſibi ablatam non eſſe facultatem alicui gravi peccato, in Clementino decreto ceteroquin non expreſſo, annectendi cenſuram , quam ſibi

reſer-

reſervare poſſent: nec deerant graves Doctores, qui huic eorum opinioni adſtipularentur, inter quos Suarez, Filliuccius, Villalobos, aliique, quos adducit Diana *tom. 2. tract. 2. de dubiis Regular. reſol. 49.* Sed cum hac ratione Clementis decretum prorſus eluderetur, Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium die 7. Julii 1617. prædictam opinionem improbavit: *Cum a nonnullis Regularibus dubitaretur, an in decreto felic. record. Clementis Papæ VIII. anno 1593. 25. Maii, ſuper qualitate caſuum ab eorumdem Regularium Superioribus reſervandorum edito, cenſuræ etiam comprehenderentur, itaut iiſdem Superioribus, abſque Capituli Generalis, aut Provincialis conſenſu, aliquibus peccatis in decreto hujuſmodi non contentis excommunicationem annectere, ejuſdemque abſolutionem ſibi reſervare liceat. Sacra Congregatio Cardinalium, negotiis Regularium Præpoſitorum Illuſtriſſimo Bandino referente cenſuras in ſupradicto decreto comprehendi cenſuit.*

6 Verum quia homines quantum propriam juriſdictionem dilatare geſtiunt, tantum alienam, cui ſubſunt, reſtringere tentant, illi iidem, qui reſervationis vinculum in ſubditos, pluſquam par erat, injicere voluerant, reſervationes ab Epiſcopis factas pro viribus conati ſunt effugere, & niſi eorum conatibus Apoſtolica Sedes obſtitiſſet, Epiſcoporum Juriſdictionem fere labefactaſſent. Jampridem Benedictus XI. *in cap. 1. de privilegiis inter Extravag. comm.*, & Clemens V. *in Clementina Dudum §. Per hujuſmodi de ſepulturis, & in Clementina Religioſi §. Quibus de privileg., & exceſſ. Privilegiator.* declaraverant non licere Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus quempiam abſolvere a caſibus Epiſcopis reſervatis; & nihilominus iidem, ceterique Regulares obtentu privilegiorum, quorum confirmationem poſt Concilium Tridentinum impetraverant, & præſertim illius, quod contineri jactabant in Bulla, quam vocant *Mare magnum*, jus ſibi arrogabant crimina relaxandi Epiſcopis reſervata, ut Regularium auſus reprimeret, ſuaque, & Coepiſcoporum jura tueretur, S. Carolus Borromæus Sedem Apoſtolicam adiit, petiitque, *An Regulares, ex privilegiis a Sede Apoſtolica impetratis, & præſertim ex eo, quod nominant* Mare magnum, *poſſint abſolvere Pœnitentes in caſibus, quos ſibi Epiſcopus reſervavit*. Et Sacra Congregatio Concilii die 10. Septembris 1572., approbante Gregorio XIII., reſpondit: *Ex facultatibus per hoc Mare magnum, aliave privilegia Regularibus conceſſa, factam eis non eſſe poteſtatem abſolvendi in caſibus Epiſcopis reſervatis*, cujus rei fidem faciunt ejuſdem Sacræ Congregationis litteræ, de quibus in notis Cardinalis Auguſtini Valerii Epiſcopi Veronenſis ad Conſtitutiones editas per Joannem Matthæum Gibertum Anteceſſorem *pag. 100. edit. anni 1740.* Hoc reſponſo fretus S. Carolus in ſuo Concilio Provinciali Mediolanenſi III. anni 1573. *ſub tit. De iis, quæ ad Sacramentum Pœnitentiæ pertinent*, edixit, *Ne Confeſſarii Regulares eorum peccatorum, quorum abſolutio Epiſcopo reſervata eſt, vinculis irretitos Pœnitentes abſolvant, quemadmodum a Sancta Sede Apoſtolica declaratum eſt, id eis non licere, quavis privilegiorum ſuorum auctoritate*; utque efficacius Regulares in officio continerent, in alio Concilio Provinciali Mediolanenſi V. anni 1579. *part. 1. pag. 22.* abſolvere præſumentes a caſibus Epiſcopis reſervatis excommunicatione innodavit: *Ab iis caſibus proxime promulgatis, ſi quis Confeſſarius cujuſvis Ordinis, ſine facultate ſcripta ab Epiſcopo data, aliquem abſolvere attentarit, excommunicationis pœnam ipſo facto ſubeat.*

7 At non propterea Regulares ſunt in ordinem redacti, ſed alias in dies nectebant inanes rationes, quibus ſibi aſſererent juriſdictionem, quam ſemel affectaverant. Quare a Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium die 9. Janua-

Januarii 1601. novum promulgandum fuit decretum Clementis VIII. auctoritate roboratum, quo iterum deciſum eſt, nullam illis facultatem competere abſolvendi a caſibus, *quos locorum Ordinarii hactenus reſervarunt*, *vel in poſterum ſibi reſervabunt*. Et quoniam etiam hanc novam deciſionem variis tricis eludere iidem tentarunt, ut his obviam iret, eadem Sacra Congregatio, jubente Paulo V. die 7. Januarii 1617. aliud edidit decretum, quo priora confirmavit, atque ad unguem ſervari præcepit. Tot, ac toties repetitis ſanctionibus minime perterriti Regulares, illas ſi non prorſus evertere, ſaltem debilitare novo molimine ſtuduerunt, dictitantes nimirum robur non habere extra Italiam. Quocirca ad hanc quoque cavillationem amputandam, eadem Sacra Congregatio, præcipiente Urbano VIII. die 18. Novembris 1628. omnia hucuſque relata decreta jam tertio renovavit, ac Regulares tam intra, quam extra Italiam degentes afficere, & complecti expreſſe dixit, & declaravit. Ad hæc Alexander VII. die 24. Septembris 1665. inter alias hanc etiam propoſitionem damnavit: *Mendicantes poſſunt abſolvere a caſibus Epiſcopo reſervatis, non obtenta ad id Epiſcoporum facultate*. Et Clemens X., ut aditum obſeraret innumeris effugiis a Regularibus adinventis anno 1670., ſua Conſtitutione, quæ incipit: *Superna magni Patrisfamilias tom. 7. Bullar. pag. 32.*, non ſolum denuo definivit per *Mare magnum*, aliave privilegia nulli Regularium cujuſcumque Ordinis, Inſtituti, ſeu Societatis etiam Jeſu factam eſſe poteſtatem abſolvendi a caſibus Epiſcopo reſervatis, ſed inſuper ſancivit: *Habentes facultatem abſolvendi ab omnibus caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis*, *non ideo poſſe abſolvi a caſibus*, *quos Epiſcopi ſibi reſervaverint*. Cumque demum Nos Sacræ Congregationis Concilii Secretarium ageremus, inſtante Archiepiſcopo, & Electore Colonienſi, ejuſdem Sacræ Congregationis examini ſubjecimus ſequens dubium: *An Confeſſarii Regulares poſſint Sæculares extra mortis periculum abſolvere a caſibus Ordinario reſervatis*. Ad quod die 16. Novembris 1720. reſponſum fuit *Negative*. Ne porro prælatæ deciſiones ullo unquam tempore e Regularium memoria exciderent, utque continuo præ oculis iidem haberent culpas, quas nequeunt relaxare, eadem Sacra Congregatio Concilii in *Sublacen. Juriſdictionis* die 10. Octobris 1676. dixit, eos teneri affigere propriis ſedibus Confeſſionalibus notulas caſuum Epiſcopo reſervatorum, & renuentes opportunis juris remediis ad id cogi poſſe, uti habetur *lib. 29. decretor. pag. 284. a tergo*, *&* 285.

8 Præter Regulares, alii quoque Epiſcoporum reſervationes declinare tentarunt, quibus itidem Sacræ Congregationes obſtiterunt. Confratres quarumdam Confraternitatum, & ſignanter Sanctiſſimi Roſarii ſuorum privilegiorum virtute ſibi fas eſſe arbitrabantur in quibuſdam anni ſolemnitatibus Confeſſarium eligere, a quo poſſent a caſibus abſolvi Epiſcopo reſervatis. Sed Sacra Congregatio ſtatimac illorum falſam perſuaſionem detexit, eam radicitus evellere ſtuduit pluribus decretis, quibus oppoſitum definivit, præcipue in Neritonen. anni 1573. (*lib. 1. decretor. pag. 143.*), in Mediolan. eodem anno (*eod. lib. pag. 162.*) Unde Sanctus Carolus Borromæus *in citat. Concilio Provinciali Mediolanenſi V. anni 1579. eadem part. 1. pag. 222.* ſtatuit: *Ne facultatem*, *privilegiorumque jure*, *quæ cuicumque etiam Roſarii*, *&* *Cruce ſignatorum*, *Scholæ*, *Confratriæ*, *Collegiove etiam Laicorum, quæve Collegis, Confratribusque in eo adſcriptis ante*, *vel poſt Concilii Tridentini confirmationem conceſſa ſunt, Confeſſarius*, *cujuſvis Ordinis ſit, ab iis caſibus, quos ſibi Epiſcopus in ſua Diœceſi reſervaverit, Pœnitentes ſine illius facultate abſolvat; Si contrafecerit ſuſpenſionem a Divinis ipſo facto incurrat*. Canonicus Pœnitentiarius quandoque credidit ſola ſui muneris aſſecutione ſe facultatem nanciſci relaxandi peccata Epiſcopo reſervata; ſed Sacra

cra

cra Congregatio Concilii ſancivit ejuſmodi facultatem ſine ſpeciali Epiſcopi conceſſione illi neutiquam competere (*lib. 15. decretor. pag. 621.*) Demum hæc olim opinio multorum mentes invaſerat, liberum cuique eſſe ex propria Diœceſi, ubi in caſum reſervatum inciderat, ad aliam, in qua reſervatus non eſſet, ad hunc finem commeare, ut inibi a ſimplici Confeſſario abſolveretur; ſed Sacra Congregatio probe noſcens per hanc opinionem factas ab Epiſcopo reſervationes penitus eludi, atqte inutiles reddi in cauſa Compſana die 16. Septembris 1649. *lib. 18. decretor. pag. 677.*) declaravit *Abſolutionem Pœnitentibus indultam, qui fraudulenter, & ſub eo fine in aliam Diœceſim ſe tranſtulerunt, non ſuſtineri*. Quam declarationem poſtmodum confirmavit & roboravit Clemens X. in laudata Conſtitutione decernens: *Poſſe Regularem Confeſſorem in ea Diœceſi, in qua eſt approbatus, confluentes ex alia Diœceſi a peccatis in ipſa reſervatis, non autem in illa, ubi idem Confeſſor eſt approbatus, abſolvere, niſi eoſdem Pœnitentes noverit fraudem reſervationis ad alienam Diœceſim pro abſolutione obtinenda migraſſe.*

C A P V T VI.

De jure exigendi Cathedraticum in Synodo ut plurimum ſolvendum.

1 Abuſus quondam in Eccleſiam irrepſerat, ut Archiepiſcopus Patriarchæ, Epiſcopus Metropolitæ, & Sacerdos Epiſcopo in ſua quiſque Ordinatione aliquod penderent, veluti in honoris, & ſubjectionis ſignificationem, ſed quod fortaſſe ab initio modicum quid fuerat, adeo poſtea auctum eſt, ut Euſebius Ancyræ Epiſcopus, & primæ Galatiæ Metropolita in Concilio Chalcedonenſi *act. 16.* (*tom. 2. collect. Hard. colum. 642.*) conqueſtus fuerit, ſe inveniſſe ſuam Eccleſiam nimio ære alieno gravatam ob debita, quæ Theodotus Deceſſor contraxerat ad ſolvenda Patriarchæ Conſtantinopolitano Ordinationis jura. Ad peſtiferum hunc abuſum ex Eccleſia Latina, ubi non minus, quam in Græca invaluerat, eliminandum, Concilium Bracharenſe II. anni 572. *can. 3.* ſtatuit: *Placuit, ut de Ordinationibus Clericorum Epiſcopi munera nulla ſuſcipiant, ſed, ſicuti ſcriptum eſt, quod gratis, donante Deo, accipiunt, gratis dent* (*collect. Hard. tom. 3. colum. 386.*) voluerunt quippe hujus Concilii Sapientiſſimi Patres exempla ſectari antiquioris Synodi Eliberitanæ, quæ *can. 48.* idem in Baptiſmo ſervandum edixerat: *Emendari placuit, ut qui baptizantur, ut fieri ſolebat, nummos in concham non immittant; ne Sacerdos, quod gratis accepit, pretio diſtrahere videatur* (*collect. Hard. tom. 1. colum. 255.*) Sed Concilii Bracharenſis ſalutare decretum efficax non fuit ad ſerpentem morbum compeſcendum: tempore enim Gregorii Magni adhuc idem abuſus vigebat, aliquid penſitandi Epiſcopo Ordinanti, quod novo vocabulo a ſimulatione invento, uti Gregorius ait, a Romanis dicebatur *Paſtellum*, quaſi inſtar modici paſtus eſſet: illud ſevere prohibuit idem Gregorius Magnus in Synodo Romana, decernens (*tom. 3. collect. Hard. col. 497.*): *Antiquam Patrum regulam ſequens, nihil unquam de Ordinationibus accipiendum eſſe conſtituo..... Pro Ordinatione ergo, vel Pallio, ſeu chartis, atque Paſtello eumdem, qui ordinandus, vel ordinatus eſt, omnino aliquid dare prohibeo.* Quam Gregorii Magni ſanctionem inſtauravit Tridentinum *ſeſſ. 21. cap. 1. de reformat. Quoniam ab Eccleſiaſtico Ordine omnis avaritiæ ſuſpicio abeſſe debet: nihil pro collatione quorumcumque Ordinum, etiam Clericalis Tonſuræ, nec pro litteris dimiſſoriis, aut teſtimonialibus, nec pro ſigillo, nec alia quacumque de cauſa, etiam ſponte oblatum, Epiſcopi, & alij Ordinum Collatores, aut eorum Miniſtri quovis prætextu accipiant.*

2 Jam

2 Jam vero, quia prædictum munus tributum, ſeu Paſtellum olim in Ordinatione dari ſolitum, quandoque appellabatur etiam *Cathedraticum*, quod recte obſervarunt Gonzalez *cap. Conquerente de offic. Ordinar. litt. L. in fine*, & Chriſtianus Lupus *in ſcholiis & notis ad canon. Concil. tom. 1. pag. 467.*, inde factum eſt, ut nonnulli nominis æquivocatione decepti ſcribere non dubitaverint Cathedraticum generatim, atque univerſim a Sacris Canonibus improbari, & prohiberi. At quantum iſti a veritate aberrent, ex ſequentibus patebit: verum Cathedraticum, de quo in præſens eſt certa penſio, non occaſione Ordinationis, ſed ſingulis annis Epiſcopo ſolvi conſueta in ſignum ſubjectionis, & honorem Cathedræ, ſeu Epiſcopalis Officii onera ſuſtentanda. Huic penſioni ſolvendæ pro locorum, & temporum diverſitate duplex erat præfixum tempus: alicubi præſtabatur Epiſcopo, cum Diœceſim viſitabat, quod ex mox referendis Conciliis Bracharenſi, & Toletano VII. colligitur: alibi, & magis communiter pendebatur tempore Synodi; & quoniam Synodus plerumque poſt Paſcha cogebatur; idcirco ejuſmodi penſitatio quandoque *Paſchalis* eſt nuncupata, ſicuti poſt Textum in *cap. 15. de Simonia in prima collect.*, notavit Cironius *ad titul. de cenſibus*, & proſequitur Gonzalez *in citat. cap. Conquerente eadem litt. L.*; frequentius tamen a Synodo dicta eſt *Synodatica*, quod conſtat tum ex *citat. cap. Conquerente*, ubi Honorius III. ait: *Synodatici, ſeu Cathedratici nomine*, tum *ex cap. Olim de cenſibus*, ubi Innocentius III. cauſam definit inter Epiſcopum Spoletanum, & Clericos Plebis Rupinæ ſuper quantitate *Synodatici* exagitata. Dicta etiam *Synodus*, ut conſtat ex Concilio Toloſano *cap. 10.* (*tom. 6. part. 1. collect. Hard. column. 1045.*) *Statuimus etiam, ut Eccleſiæ ad Sedem pertinentes, quæ ſolvunt tertium, aut Paratam, vel Synodum ſolito more perſolvant Epiſcopis, vel Clericis*. Item ex *epiſt. 58.* Fulberti Carnotenſis (*tom. 18. Bibl PP. pag. 18.*) *&c.* Quamquam a *Synodatico* diſtingui *Synodus* videtur in *Indice Beneficiorum Eccleſ. Conſtant. apud Du-Cang. Archidiaconi habebunt coertionem extra viſitationem pro deportationibus, & penſionibus ſibi debitis, ac ratione Circatæ, quæ debetur in Synodis, ac ratione tertiæ partis, quæ debetur in Synodatico*. Cujus nominis ea ratio eſſe videtur, quod ad avertendam fortaſſe omnem fraudis ſuſpicionem penderetur in Synodo. Quare in vetere charta apud Joannem Columbum *lib. 4. de Epiſc. Siſtaric. num. 36. conceſſit tertiam partem juris, ſeu ſervitii Synodatici, quod ſolvi conſuevit in Synodo, quæ tenetur ad Siſtaricum &c.*

3 Cathedraticum in hac acceptione nunquam Eccleſiæ canones vetuere, ſed dumtaxat illud taxarunt, jubentes, ne duos ſolidos excederet: Laudatum Concilium Bracharenſe II. *can. 2.* (*tom. 3. collect. Hard. colum. 386.*) ait: *Placuit, nullus Epiſcoporum per Diœceſes ſuas ambulans præter honorem Cathedræ ſuæ, ideſt duos ſolidos, aliquid aliud per Eccleſias tollat*. Concilium Toletanum VII. anni 646. *cap. 4.* (*tom. 3. collect. Hard. column. 622.*) *Non amplius quam duos ſolidos unuſquiſque Epiſcoporum præfatæ provinciæ per ſingulas Diœceſis ſuæ Baſilicas juxta Synodum Bracharenſem annua illatione ſibi expetet conferri*; & nequiſpiam Cathedraticum cum procuratione Epiſcopo Diœceſim viſitanti alio nomine debita confunderet, de hac veluti de re diverſa idem Concilium ſubjunxit: *Cum vero Epiſcopus Diœceſim viſitat, nulli præ multitudine oneroſus exiſtat.* Alexander III. in *cap. 9. de cenſibus* permittit Epiſcopo ab Eccleſiis, quas de novo acquirit, Cathedraticum exigere: *Eccleſiis*, inquit, *quas de novo Epiſcopi de manibus Laicorum eripiunt præter Cathedraticum, & jura omnia, quæ aliis Eccleſiis imponuntur, exactionem prohibemus imponi*. Honorius III. in *citat. cap. Conquerente*, inter jura Epiſcopalia recenſet jus exigendi *Synodatici, ſeu Cathedra-*

dratici nomine duos ſolidos Lucenſis monetæ; ſicuti legitur in integra Decretali apud Gonzalez: enimvero nullum Epiſcopale jus Cathedratico antiquius comperimus. Siquidem Arnoldus Abbas Lubecenſis in chronico Sclavorum narrat, Hartuinum Archiepiſcopum Bremenſem deductum ad inopiam ex ſolo Cathedratico victitaſſe. In Concilio Ravennati anni *997. can. 2.* conſtitutum eſt, ut quotannis die Sancto Vitali ſacro omnes Archipreſbyteri cenſum Epiſcopo penderent duorum ſolidorum, quos non alio, quam Cathedratici nomine ſolutos, oſtendit Thomaſſinus *de vet., & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 3. libr. 2. cap. 34. num. 5.* Geraldus Epiſcopus Carducenſis cum anno 1090. Canonicorum Regularium Collegium inſtituiſſet, illi in dotem aſſignavit jus exigendi tertiam partem Paratarum, ideſt procurationum, & Cathedratici: *Tertiam partem Paratarum, & quod in Synodis exierit, ipſorum uſui deputavi tertiam partem (Spicileg. tom. 8. pag. 162.)* Gualterus Epiſcopus Pictavienſis in ſua Synodo habita anno 1280. *can. 11.* inter Epiſcopalia jura Synodaticum recenſuit: *Monemus in generali, quod de Biſſexto, & aliis juribus Epiſcopalibus reddant nobis, vel mandato noſtro: item de Synodo, Parata, & aliis juribus Archidiaconorum (collect. Hard. tom. 7. colum. 854.)* ubi *Biſſexti* nomine intelligi quartam Decimarum, & oblationum ſuſpicatur Thomaſſinus. Synodus Avenionenſis anni 1366. *cap. 11.*, neminem è Synodo recedere juſſit, niſi prius Cathedraticum ſolviſſet: *Quilibet veſtrum, antequam recedat, ſolvat Synodalem, Cathedraticum ..... ſi voluerit excommunicationis ſententiam, & expenſarum gravamina evitare.* Idemque decrevit Synodus Biterrenſis anni 1368. *cap. 26. (Theſaur. nov. anecdot. Martene, & Duraud. tom. 4. colum. 576., & 632.)* Humbertus de Romanis quintus Generalis Magiſter Ordinis Prædicatorum in ſuo opere *de eruditione Religioſorum Prædicatorum lib. 2. cap. 2.* de Synodis agens, dicit, Sacerdotes ad eam accedentes, ut ſuam ſubjectionem Epiſcopo teſtentur, ſolvere eidem *didracma Cathedraticum* exemplo illorum, de quibus ait Evangeliſta Lucas 2. *Ibant omnes, ut profiterentur ſinguli in ſuam civitatem.* Hæc, aliaque hujus generis multa, quæ congeruntur a Chriſtiano Lupo in ſcholiis, & notis ad canones Conciliorum *citat. tom. 1. pag. 469. tom. 2. pag. 1123. tom. 3. pag. 205. primæ edit.*, atque a Thomaſſino *citat. part. 3. lib. 2. cap. 5.*, plane evincunt Synodaticum ſemper fuiſſe Epiſcopis debitum.

4 Non tamen negamus, potuiſſe Epiſcopos in Cathedratico exigendo aut contra æquitatem, aliamve virtutem peccare, & quandoque peccaſſe, vel quia ultra duos ſolidos a jure ſtatutos; vel quia nimis violenter a pauperibus Clericis illud exigebant; vel demum, quia nimiam aviditatem, aurique ſacram famem in Cathedratici exactione, non ſine profecto aliorum offenſione, & ſcandalo manifeſtabant; contra quos juſte invehitur Sanctus Petrus Damianus *lib. 2. epiſt. 2. ad Cardinales Epiſcopos S. R. E.*, inquiens: *Vidi quemdam de Fratribus noſtris, qui ſic ſubſultabat, atque gliſcebat, dum præfixum Synodalis Concilii tempus inſiſteret, ac ſi trituræ, ſeu vindemialis proventus articulus immineret. Accingebat enim ſe muneribus colligendis, ad quos utique non aciem ferri, ſed aciem exacuebat eloquii.* Quamobrem alii Sancti Antiſtites, ut omnem a ſe avaritiæ ſuſpicionem quam procul arcerent, ſuis Preſbyteris ad Synodum evocatis, onus ſolvendi Synodatici liberaliter remiſerunt, inter quos emicuit Sanctus Rudolphus Eugubinus Epiſcopus, quem idem Petrus Damianus ſcribens ad Alexandrum II. *lib. 1. epiſt. 14.* hoc nomine laudat: *Quod congregans annualiter Synodum, nullam adſuetæ oblationis, vel Xeniorum canonem a Clericis exigi permittebat: abſit, inquit, ut vendam Synodum:* Eadem quoque de cauſa Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis *epiſt. 45.* omnibus ſibi ſubjectis Epiſcopis mandavit,

Synodos Presbyterorum ſecundum ſacros Canones ſine venalitate habere. Non, idcirco vero, quod priores contra leges deliquerint, & poſteriores juri ceſſerint, quod eis competebat, jus aliis ademptum eſt, quod a Sacris Canonibus, & legitima conſuetudine fuit ſingulis Epiſcopis conceſſum, ſicuti egregie ratiocinatur Lupus *citat. loc.*

5 Hinc quamvis Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 3. de reform.* novis exactionibus Epiſcopis interdixerit, non proinde expunxiſſe jus Cathedratici, modo non in viſitatione, ubi quidvis exigi idem Concilium vetuit, ſed vel in Synodo, vel alio tempore pendatur, cenſuit Congregatio ejuſdem Interpres: *Sacra Congregatio Concilii cenſuit Concilium Tridentinum nequaquam ſuſtuliſſe Cathedraticum, non illud tamen ſolvendum in viſitatione, ſed extra, & in Synodi celebratione*, quam deciſionem pluribus argumentis roborat Fagnanus *in cap. Conquerente num. 48., & ſeqq. de offic. Ordinar., & cap. Venerabili numer. 16., & ſeqq. de cenſibus*. De hac Tridentini mente nihil dubitavit Sanctus Carolus Borromæus, qui etſi ſacroſancta illius decreta religioſe cuſtodierit, & ne minimum quidem eorum apicem neglexerit, nihilominus in ſua ſecunda Synodo Cathdratici legem renovavit (*Act. Eccleſ Mediolan. part. 2. pag. 346.*) *Illud ſacris Canonibus conſtitutum eſt, ut a ſingulis Parochis in Diœceſana Synodo Cathedratici nomine ſolidi duo exigantur, idque argumento honoris, qui Cathedrali Eccleſiæ tanquam matri a ceteris Parochialibus Eccleſiis tribui debet*. Sancto Carolo conſenſerunt Concilii Bituricenſis anni 1584. Præſules, ſub anathematis interminatione Synodaticum, ſeu Cathedraticum ſolvi jubentes, *titul. 33. canon. 7. Jura Synodalia, Cathedratica, Epiſcopalia, & quævis alia ..... integre perſolvantur ſub pœna excommunicationis* (*collect. Harduin. tom. 10. colum.* 1492.)

CAPUT VII.

De nonnullis quæſtionibus Cathedraticum reſpicientibus.

1 Firmato jure Cathedratici, aliquot ſtatim occurrunt enodandæ difficultates, & dirimendæ quæſtiones. Et primò quidem non facile eſt determinare quantitatem pecuniæ, Cathedratici nomine, Epiſcopo erogandæ: ſcimus quippe a jure præſcriptos duos ſolidos; ſed quædam pecuniæ ſpecies, & quantitas, *ſolidi* nomine, ſit intelligenda, ignoramus. Siquidem, uti obſervant Covarruvias *de veter. numiſm. cap. 3., & 6. num. 5.*, & Gonzalez in *citat. cap. Conquerente litt. M.*, nec ſolidus, nec ſolidi valor, ſemper & ubique unus fuit, ſed pro temporum, & regionum diverſitate diverſus. Apud Romanos ſolidus erat ſexta pars unciæ auri, & ideo, alio nomine, dicebatur *ſextula*, uti tradit Iſidorus *de orig. lib. 16. cap. 24.*, quod tamen Budæus *de aſſe lib. 5.* intelligendum putat, non de ſolidis aureis antiquis, qui quaterni in uncias ſignabantur, & ſinguli binas drachmas pendebant; ſed de poſterioribus, cum, pondere imminuto, ſex aurei ſolidi ex uncia cudi cœperunt. Apud Gallos aureus ſolidus quadraginta, argenteus duodecim tantum denariis æſtimabatur; non enim ejuſdem aurei ſolidi valor a quadraginta ad duodecim denarios a Rege Pipino eſt adductus, uti putarunt Lindebrogius, Du-Cangius, & alii, quos refellunt Le Blanc in *tract. hiſtor. pecun. Gallic. pag. 8.*, & Maurini in *addit. ad gloſſ. Du-Cang.*, ſed ad ſimilitudinem antiqui ſolidi aurei percuſum a Francis ſolidum argenteum, & duodecim denariis æſtimatum, iidem Auctores narrant, quibus etiam ſuffragatur Gronovius *lib. 3. de pecun. veter. cap. 6.* Apud Longobardos quilibet ſolidus quadraginta pariter denarios continebat, ſicuti citatus Gonzalez no-

Digitized by Google

notat. Verum non ſatis liquet, aureus ne, an argenteus eſſet, & quanti æſtimaretur ſolidus ille Lucenſis, in cujus moneta duos ſolidos pendendos ſtatuit Honorius III. in *citat. cap. Conquerente*. Concilium Romanum anni 1725. ſingulis ſolidis valorem attribuit unius auri monetæ Romanæ, ac proinde duos ſolidos, titulo Cathedratici, perſolvendos continere, ait, viginti julios ejuſdem monetæ. Quanquam non integros ſolidos a ſingulis Beneficiariis pendendos decreverit, ſed pro quantitate redditum Beneficiorum, quæ obtinent, ſecundum menſuram ibidem definitam. Verum, cum præfatum Concilium mere Provinciale fuerit (quod alibi diximus) legem non conſtituit extra Romanam provinciam ſervandam. Quocirca cum nihil certi hac de re a jure communi colligere poſſimus, concludendum eſt, certam & univerſalem regulam quoad quantitatem Cathedratici præſcribi non poſſe, ſed illam deſumendam eſſe a particularibus locorum ſtatutis, & recepta in qualibet Diœceſi conſuetudine, quemadmodum docuerunt Abbas in *cap. Olim de cenſibus*, & Barboſa *de offic.*, *& poteſt. Epiſcop. alleg.* 86. *num.* 84.

2 Facilius, quam cenſus Epiſcopo penſitandi quantitas, determinantur perſonæ, a quibus ſit quotannis perſolvendus. Certum enim eſt, Cathedraticum ſolvi debere ab omnibus Eccleſiis Sæcularibus, & quibuſcumque Parochis, & Beneficiariis; æquum quippe eſt, ut qui ab Eccleſia ſtipendia recipit, Eccleſiæ Moderatori, ejuſque Cathedræ in ſubjectionis ſignum aliquod tributum pendat: nec ad rem præſentem quidquam refert, cujus ritus Parochi, & Beneficiarii ſint, modo in Diœceſi degant, & unius Epiſcopi juriſdictioni ſubſint. Quare cum quidam Parochi, & Beneficiarii Diœceſis Caſſanenſis, hac ratione ſe exemptos crederent ab obligatione ſolvendi Cathedraticum Epiſcopo Latino, quod ipſi addicti eſſent Græco ritui, in Sacra Congregatione Concilii, ad quam ejuſmodi controverſia delata fuerat, die 8. Februarii 1738. cauſa ceciderunt, uti habetur *tom.* 8. *Theſaur. Reſolut. part.* 2. *pag.* 23., *& duabus ſeqq.*

3 Conſulto diximus ab Eccleſiis Sæcularibus: quoniam Eccleſiæ Regularium monaſteriis contiguæ, in quibus iidem Regulares Divina peragunt Officia, gaudent exemptione a Synodatico ſolvendo per Textus in *can. Inter cetera cauſ.* 10. *quæſt.* 3., *& can. Quam ſit cauſ.* 18. *quæſt.* 2., aliaque jura allegata a Barboſa *jur. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 2., *& ſeqq.*, Engel. *ad titul. de cenſib. num.* 2. Aliud eſt de Eccleſiis, Capellis, & Parochialibus Sæcularibus, Regularium monaſteriis pleno jure unitis, a quibus Cathedraticum Epiſcopo loci eſſe penſitandum, communiter Doctores tradunt; quia ejuſmodi Eccleſiæ nuſquam reperiuntur ſubtractæ a Lege Diœceſana, quinimmo huic diſerte ſubjiciuntur in *cap. Conquerente de offic. Ordinar.*, ubi Honorius III. ait: *Epiſcopus jura Epiſcopalia in Eccleſijs, ſeu Cappellis monaſterii debeat habere*; ac propterea cum inter jura Epiſcopalia annumeretur Cathedraticum, etiam hoc Epiſcopo ab illis deberi, merito infert Fagnanus in *eodem cap. Conquerente num.* 10., *&* 43.

4 De Confraternitatibus Laicorum auctoritate ordinaria erectis diſputatum eſt, an tenerentur ad Cathedratici ſolutionem: & reſponſum fuit, teneri, ſi habeant propriam Eccleſiam; ſecus autem ſi ſimplicem tantum Capellam, ſeu Altare habeant in aliena Eccleſia ſitum. In cauſa enim Firmana Cathedratici die 24. Julii 1734. examinatis ſequentibus dubiis: *An Confraternitates erectæ auctoritate ordinaria, & habentes propriam Eccleſiam, teneantur ſolvere Cathedraticum in caſu &c.* Item: *An ad ſolutionem Cathedratici teneantur etiam Confraternitates non habentes propriam Eccleſiam, ſed ſimplicem tantum Capellam in honorem Sanctorum, ſub quorum titulo ſunt erectæ in caſu &c.*; Sacra Con-

Digitized by Google

gregatio Concilii ad primum reſpondit *Affirmative*, ad ſecundum *Negative*. Idemque reſponſum dedit in Urbevetana Cathedratici die 20. Martii 1745.

5 Diximus etiam Cathedraticum ſolvendum a quibuſcumque Parochis, & Beneficiariis: quoniam autem qui civitatem incolunt, unum quaſi corpus ſimul conſtituunt, aliudque corpus conſlant ceteri Parochi, & Beneficiarii in ſuburbiis degentes, dubitatum fuit, an ſatis ſit, ut unicum Cathedraticum ſolvatur a corpore Parochorum, & Beneficiariorum civitatis; alterum a corpore aliorum extra civitatem commorantium: an potius ab unoquoque ſingulatim ſuum Cathedraticum ſit penſitandum. Quæſtio diſcuſſa, & deciſa fuit in Sacra Congregatione Concilii die 19. Novembris 1735. in Peruſina Cathedratici, in qua propoſito dubio: *An Cathedraticum ſit ſolvendum a Rectoribus Eccleſiarum Parochialium civitatis, & ſuburbiorum Peruſiæ, uti aſſerto uno corpore, ſeu potius ab unoquoque ex eis*. Reſponſum fuit: *Negative quoad primam partem*, & *affirmative quoad ſecundam*. Secus eſt cum nullus Clericorum uni, eidemque Eccleſiæ inſervientium ſuam poſſidet ſpecialem Præbendam, ſed ſinguli ſuſtentantur ex maſſa communi, ex qua unuſquiſque ſuam accipit portionem; tunc enim unicum Cathedraticum eſſe ab omnibus ex eadem maſſa perſolvendum; ſancitum eſt in Concilio Romano anni 1725. *titul.* 8. *cap.* 4.: *Ab Eccleſiis vero, ubi plures de maſſa participant, ab omnibus in communi julii viginti, ſalvis tamen conſuetudinibus, Eccleſiis, & Epiſcopis magis favorabilibus*. Et quod ſpecialiter attinet ab Beneficia ſimplicia, Sacra Congregatio Concilii in Maceraten. Cathedratici die 29. Aprilis 1731. dixit, ex omnibus Beneficiis Cathedraticum deberi Epiſcopo, ſolis exceptis Capellaniis laicalibus, & ad nutum amovibilibus.

6 Alia ſuccedit controverſia, an ex privilegio, vel conſuetudine tanti temporis, cujus initii non ſit memoria, acquiri poſſit exemptio ab onere ſolvendi Cathedraticum. Atque ut prius de privilegio loquamur, cum Romanus Pontifex poſſit quamlibet Eccleſiam, & Beneficium ab Epiſcopi juriſdictione totaliter ſubtrahere, multo magis poterit a ſolutione Cathedratici eximere, quod ex textu *in cap. Conſtitutus, de Religioſis domibus* bene probat Bottus *de Synod.* 3. *part. num.* 90.; non tamen præſumitur, quod Pontifex id privilegii alicui conceſſerit, niſi illius expreſſam mentionem fecerit, juxta Textum *in cap. Paſtoralis de donationibus*: quinimmo docet Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.* 2. *cap.* 2. *num.* 13. non cenſeri Eccleſiæ remiſſum Cathedraticum, etſi generatim fuerit ab Epiſcopi juriſdictione ſubtracta, niſi ſpeciali privilegio ab illius penſitatione deprehendatur nominatim liberata. Quod vero conſuetudinem ſpectat, in eam olim ſententiam nonnihil propenderat Sacra Congregatio Concilii, quod poſſet immemorabili conſuetudine quilibet libertatem nanciſci ab obligatione præſtandi Cathedraticum; ſed cauſæ articulo ad novam trutinam revocato, cum conſideraverit, Epiſcopalia jura a ſubditis adverſus Epiſcopos nunquam præſcribi poſſe, juxta ſanctionem Innocentii III. *in cap.* 13. *de preſcript.*, e priori ſententia receſſit, & oppoſitum definivit in Lavellen. Cathedratici 6. Iunii 1693. (*lib.* 43. *pag.* 261.), diſceptato enim ſequenti dubio: *An Cathedraticum Epiſcopo debeatur, non obſtante immemorabili in contrarium*: Reſponſum fuit: *Affirmative ad formam juris, ab Eccleſiis, & Beneficiatis*; quam deciſionem poſtea roboravit ſæpius laudatum Concilium Romanum anni 1725. *tit.* 8. *cap.* 4., decernens: *Cenſus Cathedralis Eccleſiæ ſolvendus in ſignum honoris, & ſubjectionis Cathedræ Pontificali. Jus ſane, inter cetera Epiſcopalia, ita privilegiarium, ut neque ab Epiſcopis in totum remitti, nec a quoquam valeat, quocumque titulo, vel immemorabili conſuetudine præſcribi*. Atque hac definitione freta Sacra Congregatio Concilii, in nuper allegata cauſa Peruſina, in-

interrogata, *An Cathedraticum debeatur Epiſcopo ab Eccleſiis exiſtentibus in aſſerta quaſi centenaria, vel immemorabili illud non ſolvendi*; fidentius reſpondit *Affirmative*. Nimium itaque a Sacris Eccleſiæ Canonibus deviarunt, qui aſſeruerunt non licere Epiſcopo a ſuis Clericis Cathedraticum exigere, niſi prematur inopia, aut innitatur præſcriptione longioris temporis, quod moribus Galliæ receptum affirmat Feuret *lib.* 3. *num.* 23. addens, quod ſi exigatur, interponitur appellatio tanquam ab abuſu: Etenim uti contra eumdem Feuret, egregie ratiocinatur Altaſerra *in vindic. juriſdict. Eccleſiaſt. lib.* 2. *cap.* 19. gravis Epiſcopi neceſſitas requiritur, ut expoſcere queat ſubſidium charitativum, quod in paupertatis levamen illi conceſſit Concilium Lateranenſe III. anni 1179 ſub Alexandro III., *can.* 4. inquiens: *Suſtinemus pro multis neceſſitatibus, quæ aliquoties ſuperveniunt, ut ſi manifeſta, & rationabilis cauſa extiterit, cum charitate moderatum ab eis valeant auxilium poſtulare*, quam ſanctionem commemorat Honorius III. *in cit. cap. Conquerente, de offic. Ordinar.* ſcribens Epiſcopo Aſſiſienſi, ut aliis juribus contentus, ſubſidium charitativum ab Eccleſiis, præſertim exemptis, non exigat, niſi gravi urgeatur neceſſitate: *Tum autem, his juribus contentus exiſtens, non amplius ab eis exigas præter moderatum auxilium, quod juxta formam Lateranenſis Concilii, ſi manifeſta, & rationabilis cauſa extiterit, cum charitate poſtulandum, ſicut ab aliis Eccleſiis ejuſdem diœceſis pro neceſſitate temporis ſuſtinemus*. Sed neque paupertas, neque alia cauſa requiritur ad exigendum Cathedraticum, quod inter Epiſcopalia jura recenſetur, & cuilibet Epiſcopo, ſine ulla limitatione conceditur: nec profecto neceſſe eſt, ut Epiſcopus a præſcriptione ſortiatur illud jus, quod adeo eſt ſui muneris proprium, ut ne contraria præſcriptione quidem poſſit illud amittere; ut enim dicebamus, nullus unquam poteſt præſcribere adverſus ſubjectionem, & reverentiam debitam Epiſcopo, in cujus ſignificationem Cathedraticum penſitatur.

7 Poſtremo dubitatur, an Cathedraticum, quod penſitandum eſſet in Synodo, debeatur Epiſcopo pro tempore, quo Synodum non celebravit; quod idem eſt ac quærere, an poſito, quod Epiſcopus decem ex. gr. annorum ſpatio Synodum non coegerit, in prima Synodo, quam habet, unicum tantum, an potius decem Cathedratica exigere valeat. Sæpius de hac quæſtione diſceptatum eſt in Sacra Congregatione Concilii; eaque ſemper fuit in ſententia, quod Cathedraticum ſingulis annis ſit Epiſcopo ſolvendum, etiamſi Synodus quotannis non cogatur: quamquis enim in Synodo ſolvi conſueverit, & hac de cauſa Synodaticum ſit appellatum (ut diximus); non idcirco tamen eſt ita affixum Synodo, ut hac non habita, ceſſet obligatio illud præſtandi; ſemper quippe urget ratio reverentiæ, & ſubjectionis, erga Cathedram Epiſcopalem, propter quam Synodatici penſitationem jura imperarunt. Quocirca in citata Synodo Avenionenſi anni 1366. *cap.* 11., & in alia Synodo pariter Avenionenſi ſub Alano Epiſcopo *cap.* 15. (*eod. cit. tom.* 4. *anecdot. col.* 580.) decretum fuit, ut non ſolum Synodaticum anni tunc decurrentis, ſed *etiam Arreragia temporis, jam lapſi*, ante Synodi dimiſſionem integre Epiſcopo perſolverentur, & Sacra Congregatio Concilii, nullo habito reſpectu ad Synodum, Cathedraticum Epiſcopo deberi a die adeptæ poſſeſſionis ſuæ Eccleſiæ, dixit in Amalphitana Cathedratici 5. Septembris 1705., & 26. Februarii 1707., & in Caſſanenſi 21. Martii 1735. (*lib.* 55. *decretor. pag.* 326., & *lib.* 57. *pag.* 68., & *lib.* 85. *pag.* 188.)

8 Quod tamen eſt intelligendum, niſi adſit longæva, & legitime præſcripta conſuetudo non ſolvendi Cathedraticum, niſi in Synodo: quoniam, etſi conſuetudo non poſſit prorſus delere obligationem illud penſitandi, poteſt nihilomi-

lominus minuere ſolutionis onus, & facere, ut non urgeat ſingulis annis. Siquidem eo ipſo, quod aliquando, & in aliqua etiam minima quantitate eſt ſolvendum, jam ſervatur honor debitus Cathedræ Epiſcopali, contra quem dumtaxat præſcribi non poteſt, ſicuti recte perpendunt Bottus *de Synodo part. 3. num. 89., & ſeqq.*, & Maſſobrius *eod. tract. cap. 4. dub. 33., & 34.*

9 Porro ut quam celeriter, & prompte ſibi debitum Cathedraticum Epiſcopus aſſequatur in particulari Congregatione a ſan. mem. Clemente XII. deputata die 5. Octobris 1731., hæc methodus in illius exactione ſervanda, præſcripta fuit: *Ut ſolutione Cathedratici conſultum ſit, nec tamen judiciarius ordo prætermittatur, Sacra Congregatio, a Sanctiſſimo Domino Noſtro deputata, cenſuit, rem ſic eſſe temperandam, ut adverſus eos, qui illud ſolvere tenentur, ſi in mora fuerint, unica ſufficiat citatio, cum præfixione termini quinque dierum, antequam decernatur expeditio mandati executivi; præmiſſa autem illa citatione, poſſit etiam deinde in contumaces ad ejuſdem mandati executionem procedi abſque alia nova citatione.* Cohærenter ad hujuſmodi decretum datæ ſunt litteræ, quæ extant in appendice ad Conſtitutiones Synodales Sabinenſes Hannibalis Cardinalis Sancti Clementis *pag. 30.*

10 Duo his ſuperaddimus, quæ ad Cathedraticum referri poſſunt. Primum eſt, ab Antiocheno Patriarcha Maronitarum, cum ſacra olea diſtribueret, aliquam exigi conſueviſſe pecuniæ oblationem, qua uteretur ad ſui alimoniam, atque ad onera ſuſtinenda, quæ Patriarchali incumbunt officio, ac dignitati; quamquam autem conſtitiſſet, pecuniam neque dari, neque recipi animo nundinandi ſacra olea; attamen ad omnem propellendam ſimoniæ ſuſpicionem, prædicta conſuetudo fuit improbata a Congregatione particulari, cui demandata eſt cognitio rerum ad Maronitas pertinentium, ejuſque ſententia fuit a Nobis confirmata. Ut vero Patriarchæ indigentiis proſpiceremus, juſſimus, ut in poſterum eædem pecuniarum oblationes, nomine ſubſidii charitativi, fierent Patriarchæ die Dominica infra octavam ſolemnitatis Aſſumptionis Deiparæ Virginis Mariæ, quod videre eſt *in Noſtra Conſtit. 43. Bullar. tom. 1.* Alterum eſt, quod canonica portio, ſeu Quarta Epiſcopalis, debita Epiſcopo ex iis, quæ relinquuntur Eccleſiis, juxta Textum *in cap. Requiſiti, de teſtam.*, de qua copioſe Nos, in minoribus tunc conſtituti, diſſeruimus, in quadam cauſa Aretina, & plura etiam adducta fuerunt a Ferdinando de Valentibus in ſuo voto, in eadem cauſa exarato, *quod eſt 19. oper. tom. 3.*, Cathedratici naturam imitatur, iiſdemque prorſus ſubjacet juris regulis, quæ in Cathedratici ſolutione ſervantur quemadmodum demonſtrat Scarfantonius in diſſertatione, quam concinnavit pro quadam cauſa *Piſcien. Quartæ.* edita Lucæ anno 1746., ad cujus calcem impreſſa pariter reperitur prædicta Noſtra elucubratio, in ſimili cauſa Aretina.

CAPUT VIII.

De Eleemoſyna Miſſarum, & ejus taxatione in Synodo ut plurimum facienda.

1 MOS fuit in Eccleſia, plurium ſæculorum intervallo ſancte retentus, ut quotquot ad Miſſarum ſolemnia convenirent Fideles, ſuam unuſquiſque ſacrificii partem, hoc eſt panem, & vinum conſecrandum offerrent: ad quem alludens Cyprianus *lib. de oper., & eleemoſin.*, divitem fæminam hoc nomine increpat, quod nihil offerens alienæ oblationis partem ſumeret: *Locuples (inquit) & dives es, & dominicum celebrare te credis, quæ in dominicum*

tum ſine ſacrificio venis, quæ partem de ſacrificio, quod pauper obtulit, ſumis: eumdemque reſpexit Auguſtinus (ſeu quiſquis eſt Auctor *ſermonis olim* 215. *de tempore nunc* 265. *in append. tom.* 5. *num.* 2.) dicens: *Erubeſcere debet homo idonens, ſi de aliena oblatione communicaverit*: atque inde etiam factum eſt, ut Tertullianus *lib. de exhort. caſtitat. cap.* 7. Omnes Chriſtianos, Sacerdotes dixerit, non quod omnes poteſtatem haberent conſecrandi, ſed quia omnes panem, & vinum ad Dei Altare offerebànt, ſicuti egregie explicat Petavius *in diatriba de poteſtate conſecrandi cap.* 1. (*tom.* 4. *Theologic. dogmat.*) Tanta porro illius ritus fuit apud Majores noſtros religio, ut cum Patres Concilii Matiſconenſis II., anni 585. deprehendiſſent eum pedetentim obſoleſcere, ſtatim reſtitui curaverint, *can.* 4. decernentes: *Reſidentibus nobis in Sancto Concilio, cognovimus quoſdam Chriſtianos relicto Fratrum cœtu, a mandato Dei aliquibus locis deviaſſe itaut nullus eorum legitimo obſecundationis parere velit officio Deitatis, dum Sacris Altaribus nullam admovent hoſtiam. Propterea decernimus, ut omnibus Dominicis diebus Altaris oblatio ab omnibus viris, & mulieribus offeratur, tam panis, quam vini: ut per has immolationes, & peccatorum ſuorum faſcibus careant, & cum Abel, vel ceteris, juſte offerentibus, promereantur eſſe conſortes. Omnes autem, qui definitiones noſtras per inobedientiam evacuare contendunt, anathemate percellantur* (*collect. Harduin. tom.* 3. *col.* 461.) Neque vero quod a ſingulis Fidelibus offerebatur, modicum quid erat panis, & vini, quæ poſtea per Sacerdotem conſecrata, atque in Chriſti corpus, & ſanguinem converſa, ipſimet offerentes perciperent, ſed quilibet, pro ſua facultate, plures offerebat panes, cum larga vini amphora, quorum exigua pars conſecraretur, & reliqua maſſa Sacerdotibus, & Clericis cederet, quemadmodum pluribus allatis monumentis oſtendit Chriſtianus Lupus *differt.* 2. *proœm. ad decret.*, *& canon. Concil. tom.* 3. *primæ edit. pag.* 183.

2 Præter panem, & vinum, quæ Sacrificio uſui erant, aliud ad Altare offerre prohibuit *canon.* 3. Apoſtolorum: *Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, præter ordinationem Domini, alia quædam in ſacrificio offerat ſuper Altare, ideſt mel, aut lac, aut pro vino ſiceram, aut confecta quædam, aut volatilia, aut animalia aliqua, aut legumina, contra Conſtitutionem Domini faciens, congruo tempore deponatur*; Et quamvis ſequens *canon.* 4. ejuſmodi prohibitionem temperans, offerri etiam permittat oleum, incenſum, novas ſpicas, & uvas; ceteros tamen fructus non ad Altare offerri, ſed ad Epiſcopum mitti jubet, Presbyteris, Diaconis, & Clericis diſtribuendos: *Ne liceat autem aliquid aliud ad Altare offerre, praet novas ſpicas, & uvas, & oleum ad luminaria, & thymiamia, tempore, quo ſancta celebratur oblatio. Omnis autem alius fructus domum mittatur primitiæ Epiſcopo, & Presbyteris. Clarum autem eſt, quod Epiſcopus, & Presbyteri Diaconis, & Clericis diſtribuunt.* Concilium vero Carthaginienſe III. anni 397. *can.* 24., qui eſt 37. in codice canonum Eccleſiæ Africanæ (*tom.* 1. *collect. Hard. col.* 883.) mel, & lac offerri permittit in die Paſchalis feſtivitatis, quo ſolemne Baptiſma celebrari, & egreſſis e ſacro fonte mel, & lac dari conſueverat, de quo ritu plura Cardinalis Bona *rer. liturg. lib* 1. *cap.* 16. *num.* 3.: *Ut in Sacramentis* (ait cit. Concilium) *Corporis, & Sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quam quod ipſe Dominus tradidit, hoc eſt panis, & vinum aqua mixtum: Primitiæ vero, ſeu lac, & mel, quod uno die ſolemniſſimo in infantum myſterio ſolet offerri, quamvis in Altari offerantur, ſuam tamen habeant propriam benedictionem, ut a Sacramento Dominici Corporis, & Sanguinis diſtinguantur: nec amplius in primitiis offeratur, quam de uvis, & frumentis.* Verum poſteriori ætate uſus obtinuit, ut nihil quidem, præter panem, & vinum, juxta priſca Patrum decreta, Offertorii tem-

Digitized by Google

tempore exhiberetur, ſed vel ante Miſſam, aut ante Evangelium, ſive ſtatim poſt Evangelium, liceret Fidelibus, quidquid vellent, in Sacerdotum commodum ad Altare offerre, quod ex Reginone *lib.1. de Eccleſiaſt. diſcipl.* recte colligit Martene *de antiquis Eccleſ. ritib. tom.1. lib.1. cap.4. art.6.* Duo pariter oblationum genera commemorant Capitularla Caroli Magni *lib.6. cap. 305.*, & magis aperte antiquiſſima Liturgia Æthiopum, quam ad hunc ritum comprobandum adducit Honoratus a Sancta Maria *in ſuis animadverſ. in regulas, & uſum Critices tom.2. lib.4. diſſert.4. art.6.*, oblationes factas ante Offertorium ab illis diſtinguit, quæ fiebant, dum Offertorium canebatur.

3 Sed num inter cetera etiam pecunia ſive ante Miſſam, ſive ante Offertorium, prioribus ſæculis, ad Altare offerri ſoleret, ignoramus. Scimus enimvero ab Eccleſiæ incunabulis, in ſingulis Chriſtianorum Eccleſiis expoſitam fuiſſe arcam, quam Baronius *ad an 44. num.69. Gazophylacium* appellat, in quam pecuniæ a Fidelibus inferebantur: ejuſmodi arcæ meminit Tertullianus *apol. cap.39.*, inquiens: *Si quid arcæ genus eſt, non de ordinaria* (al. honoraria) *ſumma quaſi redemptæ religionis congregatur, modicam unuſquiſque ſtipem, menſtrua die, vel cum velit, & ſi modo velit, & ſi modo poſſit, apponit: nam nemo compellitur, ſed ſponte confert*; & Juſtinus *apolog.1. ad Antoninum Pium num 67.* quaſi rationem reddens pecuniæ, quæ in Eccleſiæ Gazophylacium conjiciebatur, ait: *Qui abundant, & volunt, ſuo arbitrio, quod quiſque vult, largiuntur, & quod colligitur apud eum, qui præeſt, deponitur, ac ipſe ſubvenit pupillis & viduis, & iis, qui vel ob morbum, vel aliam ob cauſam egent, tum etiam iis, qui in vinculis ſunt, & advenientibus peregre hoſpitibus; uno verbo, omnium indigentium curam ſuſcipit.* Ubi *indigentium* nomine etiam Eccleſiæ Miniſtros Juſtinum comprehendiſſe, minime dubitamus: Illi ſiquidem ex Fidelium oblationibus alebantur, & incredibile videtur, quod ex ſolo pane, & vino ad Altare oblatis, potuerint omnia ſibi ad vitæ ſuſtentationem neceſſaria comparare. Eumdem morem deponendi pecuniam in Gazophylacio commemorant Auguſtinus *ſerm.356. (tom.5. oper.) num.13.*, & Paulinus *epiſt.34. ſive ſermone de Gazophilacio*, quorum proinde teſtimonio conſtat, labente ſæculo IV., & decurrente V., illum perſeveraſſe.

4 Sed quandonam non in Gazophylacium immitti, ſed ad ipſum Altare cœperit pecunia offerri, certo definire non poſſumus. Habemus quippe ex Auguſtino *epiſt.22. num 6. (tom 2. oper.)* quæ eſt ad Aurelium Primatem tempore oblationis, ſeu Miſſæ pro Defunctis, fuiſſe ſimul denarios oblatos, ſed cum iſtos ab ipſiſmet offerentibus in pauperes erogari idem præcipiat, non videtur approbare, ut in Diaconorum manibus ad Altare deponerentur: *Oblationes pro ſpiritibus Dormientium, quas vere aliquid adjuvare credendum eſt, ſuper ipſas memorias non ſint ſumptuoſæ, atque omnibus petentibus, ſine typho, & cum alacritate præbeantur, neque vendantur. Sed ſi quis pro religione aliquid pecuniæ offerre voluerit, in præſenti pauperibus eroget.* Honorius Auguſtodunenſis Scriptor XII. ſæculi, *in gemma animæ lib 1. cap.58.* tunc in Eccleſiam morem invectum aſſerit, pecuniam loco panis ad Altare offerendi, cum deſierunt Fideles, Sacrificio aſſiſtentes, ſacra participare myſteria, quod ceteroquin antea fas non erat prætermittere: *Poſtquam autem Eccleſia numero quidem augebatur, ſed ſanctitate minuebatur, propter carnales, ſtatutum eſt, ut qui poſſent, ſingulis Dominicis, vel tertia Dominica, vel ſummis feſtivitatibus, vel ter in anno communicarent; ne ante Confeſſionem, & pœnitentiam pro aliquo crimine judicium ſibi ſumerent. Et quia, populo non communicante, non erat neceſſe tam magnum panem fieri, ſtatutum eſt, eum in modum denarii formari, ut popu-*

populus pro oblatione farinæ denario offerret: tempus tamen, quo id acciderit, Honorius non deſignat.

5 Verum, utut hæc res ſe habeat, & quidquid ſit de initio uſus offerendi ad Altare pecuniam, indubitatum eſt, quod aſſerit Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. par.3. lib.1. cap.7. num.8.*, juxta primigeniam naſcentis, & adoleſcentis Eccleſiæ diſciplinam, ſive panem, ſive denarium oblatum fuiſſe Eccleſiæ, & Clericis in commune, non vero datum cuipiam peculiari Sacerdoti, ut Miſſam privatim faceret, quæ uni eleemoſynam offerenti prodeſſet. Morem autem ſtipem elargiendi Sacerdoti, ut exuberantem Sacrificii fructum ſtipis largitor in ſe, proximos, aut amicos, ſive vitæ compotes, ſive defunctos derivaret, non ante ſæculum VIII. inductum, neque paſſim ubique ante XII. receptum, aſſerit Mabillonius *in præfat. ad part.1. ſæculi* III. *Benedictini num.62.*, cui tamen contradicit Pater Franciſcus Berlendi Clericus Regularis Theatinus *in diſſert. hiſtorico-Theologica de oblationibus part.2. §.2.* illum longe antiquiorem affirmans: Enimvero, quod in fine ſæculi VIII. jam invaluiſſet, fidem facit Chrodegangus Epiſcopus Metenſis in Regula, quam eo ſæculo labente, vel nono ineunte ſuis Canonicis præſcripſit: in ea quippe *cap.32. de eleemoſynis* cuique Canonicorum liberam poteſtatem fecit accipiendi, & in quos vellet, uſus expendendi eleemoſynam, quæ pro ſua ſibi Miſſa offerebatur: *De eleemoſynis accipiendis* (inquit) *ita conſtituimus, ut ſi aliqui uni Sacerdoti pro Miſſa ſua, vel pro Confeſſione, aut infirmitate, ſeu pro quolibet caro ſuo aut vivente, aut mortuo, aliquid in eleemoſyna dare voluerit, hoc Sacerdos a tribuente accipiat, & exinde, quod voluerit, faciat* (*collect. Harduin. tom.4. col.1196.*); Sæculo vero XI. eumdem morem adeo longe lateque propagatum ſcimus, ut etiam pueris notus eſſet. Etenim Joannes Monachus *in vita S. Petri Damiani cap.2.* de eo adhuc puerulo narrat: *Petrus quadam die nummum reperit, & tanquam ſubito dives effectus, gratulabundus quid eo mercari aptius poſſet, diu mente revolvere cœpit, divinitus tandem inſpiratus, ait: melius eſt, ut tradam Præsbytero, qui Deo Sacrificium offerat pro patre meo defuncto.*

6 Specialem hanc Sacrificii applicationem illi, qui eleemoſynam largitus fuerat, viſus eſt improbare Walafridus Strabo, qui ſæculo IX. floruit, exiſtimans, illud non plus prodeſſe uni, pro quo ſpeciatim offeratur, quam univerſo cœtui Fidelium; libro enim *de reb. Eccleſiaſt. cap.22.* ait: *Sed & in hoc error non modicus videtur, quod quidam ſe non poſſe aliter plenam commemorationem eorum facere, pro quibus offerunt, niſi ſingulas oblationes pro ſingulis offerant, vel pro vivis, & defunctis non ſimul æſtimant immolandum, cum vere ſciamus, unum pro omnibus mortuorum, & unum panem eſſe & ſanguinem, quem univerſalis Eccleſia offert. Quod ſi cui placet, pro ſingulis ſingulatim offerre: pro ſolius devotionis amplitudine, & orationum augendarum declaratione id faciat, non autem pro ſtulta opinatione, qua putet, unum Dei Sacramentum non eſſe generale medicamentum.* At non animadvertit Walafridus, quod etſi Sacrificium ex parte rei oblatæ, & principalis offerentis, ſcilicet Chriſti, ſit infinitæ virtutis, non tamen, ita ejus inſtitutore Chriſto volente, infinitos producit effectus: ſecus ſi finem excipias colendi Deum, & ſupremum latriæ actum, qui ſane ex qualibet, quantumvis crebro repetita Divinæ Victimæ immolatione, ſemper Deo exhibetur, quoad cetera, quæ ex Sacrificio reportare intendimus, ſuperflua eſſet ejuſdem iteratio; ſemel autem poſito, quod effectus Sacrificii finitus ſit, perſpicuum jam eſt, illud plus ei prodeſſe, cui applicatur, quam aliis; uti enim ratiocinatur Suarez *tom.3. in 3.part. diſput.78. ſect.1., & diſput.79. ſect.12.*: aut conſideratur tanquam propitiatorium, ſeu ſatisfactorium, & cer-

te pro illo ſpeciatim ſatisfacit, in cujus debiti ſolutionem Deo exhibetur; aut conſideratur tanquam impetratorium, & profecto ad beneficia, illi uberius elargienda, Deum movet, pro quo nominatim Sacerdos Divinam Hoſtiam immolans Deum exorat. Rem totam explicat D. Thomas *in 4. diſt.45. art.4. quæſtiunc.1., & quæſtiunc.2.*

7 Quod viſus eſt improbare Walafridus, alio nomine ſunt aperte inſectati Wicleſiſtæ, hodieque inſectantur Lutherani, & Calviniſtæ, dictitantes, pecuniam Sacerdoti celebraturo in Miſſæ pretium dari, eamque propterea veluti aperte ſimoniacam damnantes. At in primis ad eorum fallaciam refellendam, ſatis abunde foret illud adducere, quod ad rem ajebat Gerſon *in opuſc. de ſolicitudine Eccleſiaſticorum (tom.2. par.3) partic.19.* inquiens: *Sufficere in primis debet ad conſenſum hujus veritatis uſus totius communis Eccleſiæ, qui ſic habet, & recipit; Cui ſi quis detrahit, imprudenter ſe decipit.* Et *partic.6. Nihil æquius, ſecundum omnem legem eſſe, deducit Apoſtolus prima ad Corint. 9. Quam qui altario ſervit, de altario & vivat:* Præſtat nihilominus audire D. Thomam, qui hanc ipſam Hæreticorum calumniam jampridem anteverterat, & diluerat *2. 2. quæſt.100. art.2. ad 2.* inquiens: *Sacerdos non accipit pecuniam, quaſi pretium conſecrationis Eucharistiæ; hoc enim eſſet ſimoniacum, ſed quaſi ſtipendium ſuæ ſuſtentationis.* Et *in 4. diſt. 25. quæſt. 3. art.2. quæſtiunc.1. ad 4. Facere pactionem de Miſſa celebranda eſt ſimonia ..... Si tamen non habet alios ſumptus, & non tenetur ex officio Miſſam cantare, poteſt accipere denarios, ſicuti conducti Sacerdotes faciunt, non quaſi pretium Miſſæ, ſed quaſi ſuſtentamentum vitæ.*

8 At quamvis res ita ſe habeat, nihilominus fatendum eſt, quorumdam improborum Sacerdotum ſordidam avaritiam quandoque dehoneſtaſſe, quod ceteroqui in ſe licitum, & ſanctum erat: nonnulli quippe viſi ſunt Miſſas quodammodo venditare, ac turpiſſimum quæſtum de illis facere. Et primo quidem, cum nondum Miſſæ eadem die iteratio erat ſevera lege prohibita, nonnulli ad ſolum finem plures eleemoſynas captandi, ſæpius in die Sacris operabantur, quos acriter perſtringit Auctor vitæ S. Thomæ Cantuarienſis *cap.11.* his verbis: *Illos autem in præſentiarum nec memoratu dignos, non Chriſti, ſed mammonæ Sacerdotes prætereo, qui, propter oblationum quæſtum, unam Chriſti, & ſemel oblatam Hoſtiam quotidie, non ſemel, ſed libentius iterum, non tam conſecrant, quam dilaniant, Filium Dei quæſtui habentes.* Poſtquam vero, & Alexander II. *can 53. de conſecratione, diſt. 1.*, & Innocentius III. *in cap. Conſuluiſti, de celebrat. Miſſar.*, & Honorius III. *in cap. Te referente, eod. tit.* diſtricte vetuerunt Sacrificium eadem die, ſola excepta ſolemnitate Nativitatis Domini, ab eodem Sacerdote iterari, alias nequiores artes excogitarunt, quibus plures eleemoſynas unius Miſſæ celebratione lucrarentur. Aliqui enim tot Hoſtias in eadem Miſſa conſecrabant, quot illi fuerant, a quibus eleemoſynam acceperant, autumantes ſe hac ratione omnibus ſatisfacere; Alii plures Miſſas in unam congerebant: Miſſam quippe diei, uſque ad Offertorium legebant; tum aliam incipiebant, uſque ad eumdem locum; deinde tertiam, & quartam, eodem modo: poſtea tot Secretas dicebant, quot Miſſas inceperant: Demum ſub uno Canone Sacrum perficiebant, totidem additis in fine Collectis, quot initio recitaverant: Has autem Miſſas *bifaciatas*, & *trifaciatas* nuncupabant, quaſi duplicem, & triplicem haberent faciem, quæ ſolæ ſatis illis eſſe videantur ad plures eleemoſynas pro earum numero aſſequendas. Hæc, aliaque hujus generis Miſſarum monſtra recenſent Petrus Cantor in Opere, quod inſcripſit: *Verbum abbreviatum cap.29.*, & Cardinalis Bona *rer. liturgic. lib.1. cap.15.*

9 Qui-

9 Quibus ab Eccleſia eliminatis, non idcirco improba Sacerdotum cupiditas fuit radicitus evulſa; adhuc enim iidem ingens lucrum ex Miſſa aucupantes, de unica eleemoſyna, quam accipere poterant, quaſi de mercis cujuſpiam pretio paciſcebantur, & niſi ad eorum votum augeretur, Miſſam facere renuebant, quos proinde Robertus Cardinalis Pullus, natione Anglus, in Summa Theologic., quam medio ſæculo XII. concinnavit *part.7. cap. 17.*, ita objurgavit: *Quid eſt Miſſarum ſolemnia contuitu temporalis commodi celebrare, niſi cum Juda Chriſtum vendere, tanto nequius, quanto reſurgendo eſt ſublimatus.* Quamobrem, ut gliſcentem hanc peſtem tandem ab Eccleſia prorſus propellerent, & inſatiabilem Sacerdotum aviditatem perpetuo frœno coercerent, Patres Concilii Toletani anni 1324. *cap.6.* vetuerunt, ne ullus Sacerdos quidquam, vel minimum, pro Miſſa ex pacto exigeret, ſed eleemoſyna contentus eſſet, quæ ei ſponte daretur: *Multa mentis amaritudine concitamur, graviſque doloris aculeus perfodit mentem noſtram, intelligentes, quod aliqui Presbyteri, deteſtanda, & abominabili ambitione cæcati, pro Miſſis per eos celebrandis pecuniam exigunt, & ſuper hoc, ac ſi vellent vendere rem profanam, impudenter mereantur..... Verum cum dictum Sacramentum ſuper omnia pretioſum ſit, liberaliter, ſicut cetera Sacramenta, celebrandum: diſtrictius prohibemus, ne aliquis Presbyter pro Miſſis celebrandis pecuniam exigat, vel rem aliam temporalem, ſed grate accipiat, ſi aliquid per facientem Miſſas celebrari, oblatum ſibi charitative fuerit, abſque pacto, & conventione quacumque.* (*collect. Harduin. tom.7. col.1459.*)

10 Ac demum Concilium Tridentinum cum animadverterit, nondum Sacerdotes a profano illo mercimonio ceſſaſſe, quod Patres Toletani fuerant deteſtati, *ſeſſ.22. in decreto de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ*, injunxit Epiſcopis, ut de medio tollant quidquid avaritia, contra reverentiam Sacrificii Miſſæ induxit, utque in primis *Cujuſvis generis mercedem, conditiones, pacta, & quidquid pro Miſſa novis celebrandis datur, nec non importunas, atque illiberales eleemoſynarum exactiones potius, quam poſtulationes, aliaque hujuſmodi, quæ a Simoniaca labe, vel certe a turpi quæſtu non longe abſunt, omnino prohibeant.* Ut itaque Epiſcopi Tridentino obtemperent, atque importunas, & immoderatas eleemoſynarum pro Miſſis exactiones impediant, debent in ſua quiſque Diœceſi, Miſſarum ſtipem taxare, ultra quam, nemo quidquam exigere valeat, quod etiam ante Tridentinum factum legimus a Willelmo Archiepiſcopo Eboracenſi, cujus Conſtitutionem renovavit Joannes ejuſdem Succeſſor in Concilio Provinciali Eboracenſi anni 1367., *cap.3. Univerſis Rectoribus, & ſingulis Eccleſiarum Prælatis, Vicariis, & aliis quibuſcumque perſonis Eccleſiæ, Cappellas, Cantarias, Oratoria, Hoſpitalia, ſeu Beneficia Eccleſiaſtica quæcumque infra noſtram Diœceſim obtinentibus, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna quadraginta ſolidorum, eleemoſynæ noſtræ applicandorum, ſimiliter inhibemus, ne in Eccleſiis, Capellis, Cantariis, Hoſpitalibus, ſeu aliis Beneficiis ſuis, hujuſmodi, quemquam Capellanum ſtipendiarium Divina celebrare permittant, niſi nomine ſtipendii ſui annualis de ſumma ſex marcarum ſit contentus* (*Concilior. Britanniæ tom.3. pag.69.*)

11 Quamvis autem eleemoſynæ taxatio, & a conſuetudine induci, & ab Epiſcopo extra Synodum fieri queat; attamen, ut ſtabilior ſit, ac Sacerdotibus commodius ſignificetur, & innoteſcat, plerumque in Synodo fieri conſuevit, ac proinde *Taxa Synodalis* communiter appellatur. Quocirca Sacra Congregatio Concilii interrogata, Primò, *Quanta debeat eſſe eleemoſyna Miſſarum manualium.* Secundò, *Quanta eſſe debeat pro perpetuis non taxatis a Fundatore.*

Die 15. Novembris 1698. reſpondit: *Ad primum, & ſecundum cenſuit, attendendam eſſe conſuetudinem loci, vel legem Synodalem, quatenus adſit; ſin minus ſtatuendam eſſe per Epiſcopum eleemoſynam competentem ejus arbitrio* (*lib.* 48. *decretor. pag.* 584.)

CAPUT IX.

De avertendis ab Epiſcopo in ſtatuenda Miſſæ eleemoſyna, evellendiſque abuſibus adverſus eam gliſcentibus.

1 Sapienti ſane conſilio Sacra Congregatio Concilii Epiſcoporum arbitrio commiſit, præfinire quantitatem eleemoſynæ, pro ſingulis Miſſis Sacerdotibus erogandæ; quia non poteſt hac in re, certa & univerſalis regula ubique cuſtodienda ſtatui, cum alicubi majorem, alibi minorem eam eſſe deceat, habito reſpectu ad locorum, & temporum circumſtantias, & præcipue ad annonæ penuriam, vel copiam. Unum tamen advertendum exiſtimamus, nimirum, neceſſe non eſſe, ut eleemoſyna tanta ſit, quæ integram ſuſtentationem Sacerdoti ea die, qua celebrat, ſuppeditet. Etenim, ſicuti optime perpendit Suarez *tom.* 3 *in* 3. *part. diſput.* 83. *artic.* 6. *ſect.* 2. *concluſ.* 3., actio ſacrificandi non requirit integrum diem, neque majorem ejus partem, unde non eſt, cur Sacerdos propter hoc ſolum miniſterium integre alatur ab eo, pro quo Sacrificium offert. Accedit, neminem Sæcularem ad ſacros Ordines promoveri, qui ſufficiens Beneficium, aut patrimonium non habeat; nec ullum ad Religionem admitti, qui ex Monaſterii redditibus, aut conſuetis eleemoſynis ali nequeat, ex quo fit, ut nullus cogatur victum ſibi comparare ex ſolo Miſſarum ſtipendio, quemadmodum argumentatur Gibalinus *de ſimonia quæſt.* 18. *conſect.* 7. *num.* 4. Diana *in edit. coordin. tom.* 2. *tract.* 1. *reſolut.* 22. *num.* 57., & Juenin. *de Sacram. diſſert.* 5. *quæſt.* 7. *artic.* 5. ubi ait: *Sed monitum velim lectorem, rationi conſonam non eſſe conſuetudinem, quæ illud ſtipendium definit ex ſumma, quæ ſatis ſit Sacerdotis in unam diem ſuſtentationi. Ratio eſt, quia ſtipendia non conferuntur ad integram Presbyteri ſuſtentationem, ſed ad illius adminiculum: nec mirum; quippe quod Sæculares Sacerdotes fruantur aut titulis patrimonialibus, aut Beneficiis, quæ teneant eorum locum; vetant nempe Canones, ne Sæculares ordinentur, quin ſuffulti ad vitam titulo; Mendicantes vero a populo Fideli ſupponantur recipere eleemoſynas, quibus veſcantur, nec enim ad Monaſterium admitti debent plures, quam conſuetæ eleemoſynæ ſuſtentare valeant.*

2 Porro ſi ultra eleemoſynam ab Epiſcopo taxatam, plus Sacerdos celebraturus exigat, non ſolum delinquit contra legem Eccleſiæ, verum etiam juſtitiam commutativam lædit. Etenim, uti argumentatur Suarez *cit. loc. concluſ.* 1., quamvis Miſſæ ſtipendium non habeat rationem pretii, nihilominus expoſcit juſtitia, ut aliqua proportio ſervetur inter illud, & opus, ad quod ſubeundum ſubminiſtratur, eamque proportionem definire, inſpecta natura rei, de qua agitur, ad ſolum ſpectat Epiſcopum. Ob eamdem rationem judicio Epiſcopi Miſſarum eleemoſynam taxantis, ſtare debent etiam Regulares, quibus ſuorum privilegiorum obtentu, neutiquam licet ſtipem exigere illa majorem, quam Epiſcopus præſcripſit: quemadmodum enim ipſi, veluti membra Communitatis, obſtringuntur in contractibus ſervare æqualitatem ſtatutam a legibus loci, ubi degunt; ita & in hoc quaſi contractu non poſſunt proportionem prætergredi, quam loci Ordinarius determinavit. Quocirca Sacra Congregatio Concilii in una Romana 15. Januarii 1639. (*lib.* 16. *decretor. pag.* 138.) dixit: *Eleemoſynam pro qualibet Miſſa per Regulares celebranda in eorum Ecle-*

cleſiis eſſe taxandam arbitrio Ordinarii, juxta morem regionis. Nec Regulares tamen, nec Sæculares prohibentur uberiorem ſtipem a ſponte dantibus accipere, dummodo abſit dolus, & quodcumque pactum etiam implicitum, quod docuerunt Suarez *cit. concluſ.1.*, Cardinalis de Lugo *reſponſ. moral. lib.5. dub.18.*, ac cenſuit Sacra Congregatio Concilii 16. Januarii 1649. (*lib.18. decretor. pag.575. a tergo*) quæ interrogata, *An poſſit Epiſcopus prohibere ſub pœna cenſurarum Laicis, ne pinguius ſtipendium taxa ſolvant Sacerdotibus tam Sæcularibus, quam Regularibus Miſſam celebrantibus, & quod iidem Sacerdotes illud acceptare non poſſint, etiam a ſponte dantibus*. Reſpondit: *Prohiberi non poſſe*: Si tamen qui manualem eleemoſynam conſueta pinguiorem accepit alteri Sacerdoti Miſsam celebrandam committat, non poteſt illius partem ſibi retinere, ſed totam, quam accepit, erogare debet Sacerdoti celebranti, quod ab Urbano VIII. ſtatutum, & oppoſita opinio ab Alexandro VII. die 24. Septembris 1665. proſcripta fuit; inter propoſitiones enim, ab eodem Pontifice damnatas, una, quæ eſt nona, ſic ſonat: *Poſt decretum Urbani poteſt Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minore ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta*. Neque, ſolo jure ſpectato, prohiberentur Sacerdotes, minori accepta eleemoſyna, ad Miſſam celebrandam ſe obligare. Siquidem quilibet poteſt cedere juri ſuo, & etiam ſine ullo ſtipendio celebrandi onus in ſe ſuſcipere; quia tamen aliquando illa conſuetæ eleemoſynæ remiſſio deprehenſa eſt noxia aliis Sacerdotibus, qui ob fraudulentam aliorum liberalitatem debita ſibi ſtipe privabantur: Idcirco Sacra Congregatio Concilii prædictam remiſſionem quandoque fieri vetuit, quemadmodum contigit in una Sancti Severini, in qua Epiſcopo, ad hunc modum interroganti; *Sacerdotes quotidie ſe offerunt celebrare ad rationem tenuis eleemoſynæ dimidii julii pro qualibet Miſſa; unde ſupplicat declarari, an ipſe ſtatuere poſſit eleemoſynam manualem unius integri julii pro qualibet Miſſa, imponendo pœnam celebrantibus pro minori quantitate*: die 16. Iulii 1689. eadem reſpondit *Affirmative, quoad eleemoſynam manualem*.

3 Quia vero recta ratio non patitur, ex eleemoſyna ab Epiſcopo taxata, quæ exigua eſſe ſolet, aliquid detrahi in commodum Eccleſiæ ſubminiſtrantis Sacerdoti ſacra indumenta, aliaque utenſilia ad Miſſæ celebrationem neceſſaria, hac de cauſa Urbanus VIII. decrevit, nihil ex eleemoſynis manualibus eſſe eo nomine detrahendum: Ex ſtipendiis vero pro Miſſis perpetuis relictis, tunc ſolum Eccleſias, ubi ſunt celebrandæ, aliquid percipere permiſit, cum alios reditus non habent, quibus onus ſuſtineant ſacra utenſilia præſtandi: quæ omnia a Nobis adducta, & fuſe pertractata fuere *Noſtra Inſtit. Eccleſ.56.*, & in diſſertatione, quam, dum munus obiremus Secretarii Sacræ Congregationis Concilii, exaravimus, qui extat *in Theſaur. Reſolut. tom.3. pag.307.*

4 Quis non crederet, tot ſalubres Conſtitutiones Sacerdotum avaritiam refrœnaſſe? Et nihilominus ſcimus, ſufficientes haud fuiſſe ad eam cohibendam: Aliqui enim ſuffulti plurium Theologorum opinione, qui etſi Sacrificii fructum, quoad effectum, & in actu ſecundo, uti ajunt, finitum eſſe fateantur; attamen opinantur, illud pluribus applicatum æque ſingulis prodeſſe, ac ſi uni tantum applicaretur, inſtar radii ſolaris, qui quamvis finitus ſit, æque tamen in unum, ac in multos ſe effundit: poſt acceptam a pluribus conſuetam eleemoſynam, ſe omnibus ſatisfacere arbitrabantur, unicum Sacrificium ſingulis, qui ſibi ſtipem contulerant, nominatim, & expreſſe applicando. Alii conſiderantes, tres eſſe Sacrificii fructus, generalem videlicet, qui in univerſam Eccleſiam redundat; ſpecialem, ſeu medium, quem ille ſolus participat, pro

quo

quo nominatim a Sacerdote Sacrificium, offertur, & ſpecialiſſimum, quem ipſemet Celebrans in ſe derivat, putarunt, ſe poſſe hunc tertium fructum, qui ceteroquin eſt veluti actio immanens, quæ nequit ab agente in alium tranſire, alteri cedere, atque hac ratione novam eleemoſynam accipere. Ejuſmodi opiniones, & ſubdolæ artes, unice ab avaritia excogitatæ, jam a ſæculo XIII. in Eccleſiam irrepſerant, iiſquę obviam ierat Concilium Lambethenſe, celebratum anno 1282., *cap.* 2. decernens: *Nec credat Celebrans, ſi dicendo Miſſam unam poſſe ſatisfacere pro duobus, pro quo utroque promiſit ſpecialiter, & in ſolidum celebrare .... Abſit enim, ne a quoquam Catholico credatur, tantum intentione prodeſſe Miſſam unam devote celebratam mille hominibus, pro quibus forſan dicitur, quantum ſi mille Miſſæ pro eis devotione ſimili canerentur. Licet ipſum Sacrificium, quod eſt Chriſtus, ſit infinitæ virtutis, non tamen in Sacrificio ſuæ immenſitatis ſummam plenitudinem operatur: Alioquin pro uno mortuo nunquam oportet, niſi unam Miſſam dicere. Operatur enim in huiuſmodi myſteriis diſtributione certa ſuæ plenitudinis, quam ipſe eiſdem lege infallibili alligavit. (collect. Harduin. tom. 7. col. 862.)* Et nihilominus ſæculi XVI. initio nondum abolitæ fuerant: Siquidem Norimbergenſis Germanorum Principum conventus, apud Hadrianum VI. Summum Pontificem, de hoc eodem abuſu conqueſtus eſt: *Sacerdotes unius diei Miſſas, ad quas fundationis, ſeu annuæ recordationis jure celebrandas obligantur, non ſemel, ſed quater, quinquies, plurieſve venundant, unaque Miſſa duobus, tribus, aut pluribus Eccleſiaſticis Beneficiis ſatisfacere præſumunt.* Quamobrem eam peſtilentem corruptelam iterum totis viribus eradicare ſtuduerunt, cum Urbanus VIII., in ſuis decretis anno 1625 promulgatis, tum Sacra Congregatio Concilii, aliis decretis editis die 25. Januarii 1659., & 13. Decembris ejuſdem anni, quæ referuntur a Fagnano *in cap. Fraternitatem, de ſepulturis, num 96. & 97.*, ac poſtremo illam omnino profligavit Alexander VII., cum anno 1665. has damnavit propoſitiones: *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem, etiam ſpecialiſſimam fructus, ipſimet Celebranti correſpondentem, idque poſt decretum Urbani VIII. Non eſt contra juſtitiam pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; neque etiam eſt contra fidelitatem, etiamſi promiſſam, promiſſione etiam juramento firmata, danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram.*

5 Quæ hucuſque ſunt in medium prolata, adhuc uberius expoſita a Nobis fuere *in Noſtra Inſtit. Eccl. 56.*, ubi de Miſſarum eleemoſyna de titulo eam percipiendi; de abuſibus in illius perceptione præcavendis; de proſcriptis ab Apoſtolica Sede propoſitionibus hanc materiam reſpicientibus: Et rurſus *in Inſtit. Eccl. 36.*, ubi quæſtionem agitavimus, an ſuffragia uni Defunctorum ſpecialiter applicata, plus ei proſint, quam ceteris Fidelium animabus in Purgatorio detentis *In Inſtit. Eccl. 92.*, ubi an Sacerdotes Miſſæ ſacrificium pro eo offerre valeant, qui poſtea erit eleemoſynam oblaturus, ut Sacrificium pro ſe peragatur, quamvis ante Miſſæ celebrationem, nec eleemoſynam dederit, nec Miſſam pro ſe celebrari petierit: Et *in Noſtro tractatu de Sacrificio Miſſæ, ſect. 2. §. 19., & 20.*, ubi agitur de Sacerdote, qui tenetur per ſe celebrare, & quæritur, an juſta de cauſa poſſit interdum a celebrando ſe abſtinere, & an tunc teneatur celebrare per alium: Atque *in Noſtra Conſtit. 22. Bullar. tom. 1.*, qua turpe damnavimus quorumdam mercimonium, qui Miſſarum eleemoſynas ibi quæritant, & colligunt, ubi taxa Synodalis largiorem ſtipem Sacerdotibus Sacrum peragentibus aſſignat, Miſſas vero alibi celebrari curant, ubi ſive conſuetudine, ſive Synodali lege minor eleemoſyna pro ſingulis Miſſis eſt celebran-

Digitized by Google

brantibus attributa; ut hac ratione prædicti pravi nundinatores partem lucrentur acceptæ ſtipis.

CAPVT X.

De Miſſarum oneribus minuendis.

1 CVM ſapientiſſimi Concilii Tridentini Patres probe animadverterint, adeo ingentem eſſe numerum Miſſarum, ex piorum Defunctorum legatis in perpetuum celebrandarum, ut illum explere, & exæquare impoſſibile jam foret; cumque inſuper perpenderint, ob decrementum redditaum, quos illi reliquerant, adeo tenuem ſupereſſe eleemoſynam ſingulis Miſſis reſpondentem, ut nullus reperiretur Sacerdos, qui onus ſubire vellet eas celebrandi: hiſce de cauſis *ſeſſ. 25. cap. 4. de reform.* facultatem dederunt Epiſcopis, & ſuperioribus Generalibus Ordinum Regularium, ut illi, in ſua quiſque Diœceſana Synodo, hi vero in Capitulis generalibus, pro ipſorum arbitrio, & conſcientia, Miſſarum onera contrahere, ſeu eorum numerum minuere poſſent.

2 Verum hanc facultatem, qua plerique Antiſtites, præſertim Archiepiſcopus Valentinus in ſua Diœceſana Synodo anni 1577., & in Synodo Provinciali anni 1584., atque in alia Synodo Diœceſana, habita anno 1590., apud Cardinalem de Aguirre *tom. 4. Conciliorum Hiſpaniæ pag. 289., & pag. 459.*, uſi fuerant, revocavit, & ad Sedem Apoſtolicam avocavit Urbanus VIII. in ſua Conſtitutione 45. *Bullar. tom. 5.* cujus verba ſunt: *Diſtricte prohibet, atque interdicit, ne Epiſcopi in Diœceſana Synodo, aut Generales in Capitulis generalibus, vel alias quoquomodo reducant onera ulla Miſſarum celebrandarum, aut poſt idem Concilium impoſita, aut in limine fundationis; ſed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apoſtolicam Sedem recurratur, quæ, re diligenter perſpecta, id ſtatuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur: Alioquin reductiones, moderationes, & commutationes hujuſmodi, ſi quas, contra hujus prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas, atque inanes decernit.* Quare hodie integrum amplius non eſt Epiſcopis in ſuis Diœceſanis Synodis, virtute facultatis ſibi olim a Tridentino conceſſæ, Miſſarum onera minuere, & moderari; ac proinde reſciſſæ hodie ſunt pleræque quæſtiones, quæ antea a Doctoribus verſabantur, puta an ſolus Epiſcopus, etiam extra Synodum, poſſit Miſſarum onera minuere, an potius Synodi conſenſus ad id requiratur, aliæque ſimiles, de quibus Hurtadus *reſolut. moral. tom. 2. lib. 6. num. 2125.* Solumque diſputari poteſt, an per prædictam Urbani VIII. Coſtitutionem adempta quoque eis ſit poteſtas moderandi numerum Miſſarum, quarum celebrandarum obligationem nemo adhuc in ſe ſuſcepit, & fortaſſe ob tenuitatem eleemoſynæ, illarum numero reſpondentis, nemo reperitur, qui illam acceptare velit: Non eſſe ademptam opinati ſunt Paſqualigo *de Sacrificio novæ Legis quæſt. 1163.*, Paſſerin. *de ſtatu hominum tom. 2. quæſt. 187. num. 1055.*, & alii; quoniam Urbanus VIII. ſolum interdixit Epiſcopis, ne Miſſarum onera a Fundatoribus impoſita imminuant: Onus autem, inquiunt, a Fundatore quidem relictum, ſed nondum acceptatum, non poteſt dici ulli impoſitum, cum ante acceptationem nullus ſit, qui eo gravetur: ſed hac ſubtili ceteroquin ratiocinatione poſthabita, prævaluit ſententia oppoſita, quam tuetur Diana *in edit. coord. tom. 2. tract. 1. reſol. 14. n. 3. & 4.*, eique ſemper adſtipulata eſt Sacra Congregatio Concilii, a qua cum quæſitum fuiſſet, *An prohibitio facta Epiſcopis reducendi onera Miſſarum habeat locum etiam in caſu, quo legatum ſit ita tenue, ut non ſit, qui velit onus illi injun-*

ctum

Digitized by Google

ctum ſubire, *& ſi recurrendum ſit ad Sedem Apoſtolicam pro moderatione oneris, totum, aut fere totum inſumendum ſit pro expenſis ad id neceſſariis*. Quamvis verba illa, *Ut non ſit, qui velit onus illi injunctum ſubire*, manifeſte indicarent celebrationis onus nondum fuiſſe ab ullo acceptatum; nihilominus eadem Sacra Congregatio reſpondit: *Etſi legatum ſit adeo tenue, nihilominus pro reductione oneris, ut ſupra impoſiti, ab iis, ad quos pertinet, Sedem Apoſtolicam eſſe adeundam*, quod adnotatum legitur poſt prædictam Conſtitutionem Urbani VIII. *Bullar. tom. 5.* Idemque iterum Sacra Congregatio declaravit in cauſa Lucen. Onerum Miſſarum, in qua diſceptato ſequenti articulo: *An Epiſcopus poſſit onera Miſſarum nondum acceptata reducere, abſque beneplacito Sedis Apoſtolicæ, ſive hujus Sacræ Congregationis, quoties reductionem neceſſariam eſſe judicaverit, ex eo quod locus pius legatum acceptare recuſet, non diminuto onere. Die 20. Junii 1682. reſpondit Negative*. Secus vero eſſet, ſi is, qui legatum reliquit, expreſſam facultatem dediſſet Epiſcopo, Miſſarum deſignatarum numerum minuendi: tunc enim licere Epiſcopo, inconſulta Sede Apoſtolica, ea facultate uti, cenſuit eadem Sacra Congregatio, uti habetur *cit. tom. 5. Bullar.* poſt laudatam Urbani VIII. Conſtitutionem.

3 Attamen poſt Urbanum VIII. alii Romani Pontifices, videlicet Alexander VII., Clemens X., Clemnes XI., Innoc. XIII., & Benedictus XIII. fere omnibus Religioſis inſtitutis privilegium conceſſerunt, ut Superiores Generales, adhibito maturo conſilio, ac nonnullis ſervatis regulis in eorumdem privilegiorum litteris expreſſis, poſſent in ſua quiſque Religione onera Miſſarum antea relicta, & acceptata moderari: eademque facultas a ſan. mem. Benedicto XIII. facta fuit omnibus Epiſcopis, qui vel per ſe, vel per ſuos Procuratores interfuerant Concilio Romano habito anno 1725., uti videre eſt in *eodem Concilio titul. 15. cap. 8.* Huic Concilio Nos quoque interfuimus, tanquam Doctor in Decretis, non vero tanquam Archiepiſcopus Theodoſiæ, licet hujus Eccleſiæ titulo eſſemus exornati. Epiſcopis quippe mere Titularibus aditus ad illud non patuit; & nihilominus, poſtquam ab Eccleſia Anconitana ab eodem Benedicto XIII. Nobis commiſſa ad Bononienſem Metropolitanam, auctoritate Clementis XII., tranſlati fuimus, ab eodem Clemente poteſtatem impetravimus Miſſarum in perpetuum celebrandarum numerum, juſtis exigentibus cauſis, in Noſtra Bononienſi civitate, & Diœceſi contrahendi: Qua tamen, ſumma cum moderatione, & cauthela uſi ſumus, iiſque in primis adhibitis regulis, quas ſemper præ oculis habuimus, cum Sacræ Congregationis Concilii Secretarii munus obeuntes, de Miſſarum numero a Fundatoribus præſcripto minuendo, in eadem Sacra Congregatione agendum erat.

CAPUT XI.

De ratione redditum Seminarii a Deputatis in Synodo reddenda, & de nonnullis ad eoſdem Deputatos pertinentibus.

1 NIhil eſt, quod magis conferat ad Reipublicæ felicitatem, quam quod puerilis ætas ad omnem informetur ſapientiam. Cum enim ſit Spiritus Sancti effatum: *Adoleſcens juxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea Proverb. 22.*, inde poterit Reſpublica optimos Rectores, & Adminiſtros ſperare, ac jure ſibi polliceri. Hæc ſcite perpendentes Majores noſtri, ubi primum turbulentis priorum ſæculorum temporibus ſucceſſit tranquillitas, Epiſcopalia Seminaria inſtitui curarunt, in quibus ſub Epiſcopi oculis inſtruerentur, & præpolirentur juniores Clerici, qui ad majores Ordines creſcerent. Niſi ſuſpe-

cta

ᴄta eſſet fides illorum Nicænorum canonum, quos ex Arabico in Latinum ſermonem verſos, primo Franciſcus Turrianus, deinde Abrahamus Ecchellenſis evulgarunt, merito affirmari poſſet, ejuſmodi Seminariorum veſtigia fuiſſe a Concilio Nicæno delineata. Etenim *in can.*, qui eſt 55. apud Turrianum, & 59. apud Ecchellenſem, jubentur Chorepiſcopi *inſtituere Miniſtros, eoſque diſtribuere per Eccleſias, & Monaſteria, & providere, ut diſcant; ut reddantur apti, & idonei ad ædificationem Monaſteriorum, & Eccleſiarum, & aliorum locorum, quæ horum opera indigebunt*. Quæ quidem verba expendens, qui notas huic canoni adjecit in *collect. Lubbeana tom. 2. pag.* 307., ait: *Cernitur in hoc canone ratio quædam Seminarii Miniſtrorum Eccleſiæ, ſeu veſtigium quoddam Seminariorum, quæ nuper, ſecundum decretum Synodi Tridentinæ, inſtituta ſunt*. Verum, quod jam Nos animadvertimus *Noſtra Inſtit. Eccleſ.* 59., ubi de Seminariis diſſeruimus, cum allegatus canon Nicænus non accenſeatur numero illorum viginti, quos, tanquam indubios Concilii Nicæni fœtus, univerſa recipit Eccleſia, nihil certi ex eo colligere poſſimus. Aliud certiſſimum, & manifeſtum Seminarii Clericorum veſtigium Nobis ſuppeditat Concilium Toletanum II habitum anno 565. cum *pag.* 1. decernat: *De his, quos voluntas parentum a primis infantiæ annis Clericatus officio manciparit, ſtatuimus obſervandum, ut mox cum detonſi, vel miniſterio Lectorum contraditi fuerint, in domo Eccleſiæ, ſub Epiſcopali præſentia, a Præpoſito ſibi debeant erudiri* (*collect. Hard. tom. 2. colum.* 1139.) Idem, quod Toletanum II., conſtituit Toletanum IV. celebratum anno 633. *cap.* 4., & relatum a Gratiano *can.* 1., 12., *quæſt.* 1. præcipiens, ut in ædibus Eccleſiæ proximis, juniores Clerici educentur ſub cura ſanctiſſimi ſenis, cujus oculos nec ad momentum effugiant: *Prona eſt omnis ætas ab adoleſcentia in malum: nihil enim incertius, quam vita adoleſcentium: Ob hoc conſtituendum oportuit, ut ſi qui in Clero puberes, aut adoleſcentes exiſtunt, omnes in uno conclavi atrij commorentur, ut lubricæ ætatis annos, non in luxuria, ſed in diſciplinis Eccleſiaſticis agant, deputati probatiſſimo ſeniori, quem & magiſtrum diſciplinæ, & teſtem vitæ habeant*. Concilium vero Vaſenſe II. anni 529. *cap.* 1., non unum tantum in qualibet Diœceſi, ſed in cujuslibet Parochi domo, Clericorum Seminarium eſſe jubet, aſſeritque idem in totius Italiæ moribus poſitum: *Placuit, ut omnes Presbyteri, qui ſunt in parochijs conſtituti, ſecundum conſuetudinem, quam per totam Italiam ſatis ſalubriter teneri cognovimus, juniores Lectores, quantoſcumque ſine uxore habuerint, ſecum in domo, ubi ipſi habitare videntur, recipiant: & eos quomodo boni patres ſpirituales nutrientes, Pſalmos parare, divinis lectionibus inſiſtere, & in lege Domini erudire contendant: ut & ſibi dignos ſucceſſores provideant, & a Domino præmia æterna recipiant*. (*collect. Hard. tom. 2. col.* 2105.)

2 Poſterioribus tamen ſæculis infrequens eſt mentio ejuſmodi Epiſcopalium Seminariorum, quod ideo eveniſſe plerique arbitrantur, quod illorum loco, paſſim erecta fuerint Clericorum collegia intra Monaſteriorum clauſtra. At licet Monachi ſcholas ubique aperuerint, in quibus pueri erudirentur, ſicuti narrat Mabillonius in *præfat. ad ſæcul.* III. *in Act. SS. Ord. S. Benedicti* §. 4., & colligitur ex Concilio Aquiſgranenſi anni 789. *cap.* 72., ubi adoloſcentes, vel in epiſcopiis, vel in monaſteriis pro ipſorum, vel parentum libito, Litteris, atque Eccleſiaſticis diſciplinis inſtitui juſſit: *Ut ſcholæ legentium puerorum fiant Pſalmos, notas, cantus, computum, grammaticam per ſingula monaſteria, vel epiſcopia diſcant* (*tom. 4. collect. Hard. colum.* 842.), attamen, ut idem Mabillonius ibidem *num.* 40. probat, nunquam Sæculares Clerici, intra monaſterii ſepta educandi, boniſque artibus imbuendi excepti fuere, ſed duæ diverſæ in

 quo-

quolibet monaſterio conſtitutæ erant puerorum ſcholæ: aliæ *interiores*, *ſeu clauſtrales* pro Monachis, & pueris monaſterio oblatis; aliæ *exteriores*, *& canonicæ* pro Clericis ſæcularibus. Clerici enim vocabantur, quotquot litteris operam dabant, quod teſtatur Ordericus Vitalis *hiſt.l.3.*, inquiens: *Rodulphus autem quintus frater, Clericus cognominatus eſt, quia peritia litterarum, aliarumque artium optime imbutus*. Ejuſdem etiam diſcriminis inter ſæcularium Clericorum, aliorumque, qui ſe religioni devoverant, ſcholas, præter Mabillonium, fidem facit Gerardus Du-Bois in *hiſt. Eccl. Pariſ. lib. 11. cap. 7.*, ubi *pag. 776.*, ait: *Scholæ illæ in primis cœptæ ſunt ad Clericorum inſtitutionem: unde Scholares, Clerici vulgo dicebantur, & eam ob cauſam ſcholas erigi, jubent & Conſtitutiones Regiæ, & decreta Conciliorum, locus, & epiſcopium, & monaſterium deſignatur, hoc Monachis, illud Clericis*. Quinimmo in conventu ab Abbatibus Franciæ habito Aquiſgrani anno 817. cap. 42. expreſſe ſtatutum legimus, *ut nullus Plebejus, ſeu Clericus ſæcularis in monaſterio ad habitandum recipiatur, niſi voluerit fieri Monachus*. Et *c. 45.*, ut *ſchola in monaſterio non habeatur, niſi eorum, qui oblati ſunt* (*tom. 4. collect. Hard. col. 1231.*)

3 Quamquam itaque verum ſit, quod aſſerit Thomaſſinus *de vet.*, *& nov. Eccleſ. diſcipl. part. 2. libr. 1. cap. 102. num. 1.*, nimirum circa annum Chriſti milleſimum, neglecta prorſus fuiſſe Epiſcopalia Clericorum Seminaria, id tamen non inde contigit, quod Clerici intra monaſteria educarentur, ſed quia ſatius viſum eſt Epiſcopis, ut Monachorum, aut Univerſitatum, quæ jam ea tempeſtate auctæ & propagatæ erant, ſcholas illi frequentarent; ſed cum poſtea, quod idem Thomaſſinus ibidem *num. 4.* obſervat, in Univerſitatibus, litterarum fervore, & ſcholarum pompa, pene oppreſſa langueſceret pietas; Regulares vero Congregationes ſubalienatæ eſſent ab illa ſtrictiſſima cum Epiſcopis conjunctione, qua olim ab ipſis totæ pendebant, & quam Clericis omnibus inſpirari avebant Epiſcopi: idcirco de antiquis Seminariis reſtituendis cogitatum eſt. Reginaldus Cardinalis Polus, cum anno 1556. Anglicani Cleri reformationem meditaretur, inter cetera reformationis capita, quæ extant in *collect. Concil. Hard. tom. 10. colum. 408.*, juniores Clericos educari juſſit in Seminariis, quorum formam *cap. 11.* expreſſit, uti etiam a Nobis fuit adnotatum in *citata Noſtra Inſtit. Eccl. 59.* Formæ autem, quam Polus delineaverat, ſummam manum adjiecere Patres Tridentini *ſeſſ. 23. cap. 18. de reform.* decernentes, ut a quolibet Epiſcopo prope ſuam Cathedralem Eccleſiam, aut alio convenienti loco Collegium, ſeu Seminarium inſtituatur, ubi Clerici omnibus liberalibus artibus, & Eccleſiaſticis excolantur inſtitutis, cujus quidem decreti executionem urgere non omiſimus in Noſtra epiſtola commonitoria ad omnes Epiſcopos, quæ eſt ſecunda *§. 2. Bullar. Noſtri tom. 1.* Ne vero ejuſmodi Seminaria ex reddituum defectu ullo unquam tempore pereant, ſtatuit ibidem Tridentinum, ut ex redditibus Menſæ Epiſcopalis, & Capituli, & quorumlibet Beneficiorum Diœceſis certa pecuniæ ſumma detrahatur, quotannis Seminario penſitanda, juxta menſuram, ſeu taxam ab ipſomet Epiſcopo præſcribendam, cum conſilio duorum de Capitulo, quorum alter ab ipſomet Epiſcopo, alter a Capitulo eligatur, ac duorum item de Clero civitatis, quorum quidem alterius electio ſimiliter ad Epiſcopum, alterius vero ad eumdem Clerum pertineat. Mandavit præterea ibidem Tridentinum, ut Epiſcopus ſingulis annis rationem redditųum Seminarii ab Adminiſtratoribus accipiat, præſentibus duobus a Capitulo, ac totidem a Clero civitatis deputatis.

4 Hanc porro reddituum rationem accipiendam in Synodo docuerunt Piaſecc. in *prax. Epiſcop. part. 1. cap. 2. artic. 1. num. 11.*, & Barboſa *de offic.*, *& po-*

poteſt. Epiſc. part. 3. alleg. 93. num. 22. Sed cum neque a Tridentino, neque ab ulla Apoſtolica Conſtitutione id cautum reperiatur, verius exiſtimamus liberum eſſe Epiſcopo prædictæ adminiſtrationis rationem Synodum expoſcere, niſi peculiaris cujuſque Diœceſis conſuetudo ferat, ut illa in Synodo reddatur. Quoniam autem prædictorum Auctorum opinio occaſionem Nobis præbuit, de Epiſcoporum Seminariis, eorumque curæ deputatis hic loquendi, inopportunum non erit nonnulla Sacræ Congregationis Concilii decreta præfatos Deputatos reſpicientia, ſimul conglomerata hic referre.

5 In Oſcen. anni 1585. *lib. 4. decretor. pag.* 84. hæc habentur: *Alias Sacra Congregatio ad interpretationem decreti cap. 18. ſeſſ. 23. cenſuit: Epiſcopum Oſcen. cum conſilio Deputatorum teneri tam circa inſtitutionem, diſciplinas, & mores Clericorum, quam circa temporalium rerum adminiſtrationem providere: ſufficere tamen, quod Epiſcopus hujuſmodi conſilium requirat, eorumque conſilio adhibito, poſſe Epiſcopum ſtatuere & deliberare, quæ pro prudentia ſua magis expedire judicaverit; exactionem vero, quæ fit pro Seminario, ad ſolum Epiſcopum pertinere.*

6 In Nullius, anni 1595. *lib.8. decretor. pag.* 97., ita legitur: *Sacra Congregatio cenſuit omnes quatuor Deputati, de quibus agitur in cap. 18. ſeſſ. 23., adhibendos eſſe in conſilio in adminiſtratione rerum ipſius Seminarii, præterquam in compulſione ad portionem Seminario debitam, cujus facultas ad ſolum Epiſcopum ſpectat.*

7 Inſtante Capitulo Salernitano, plures quæſtiones diſcuſſæ, & deciſæ fuerunt in eadem Sacra Congregatione, quæ habentur *libr. 6. decretor. pag.* 27., *& ſeqq.*: *Primo, an duo Canonici electi ab Archiepiſcopo ad conſtituendam educationem puerorum Seminarii, poſſint pro libito Archiepiſcopi mutari. Secundo, an eorum conſilium adhibendum tam in conſtituendis regulis univerſalibus Seminarii, electione ſingulorum puerorum introducendorum, electione Magiſtrorum, librorum legendorum, Confeſſoris, punitione diſcipulorum, expulſione, viſitatione, & ſimilibus. Tertio, an alij quatuor ſint deputandi in conſilio tantummodo in taxatione, contributione fructuum ex unione Beneficiorum, ut in aliis difficultatibus, ob quas Seminarij inſtructio, vel conſervatio impediretur, aut perturbaretur, an etiam in exactione, & temporalium adminiſtratione tam dicti Seminarij, ut puta, deputatione, vel expulſione Miniſtrorum, & famulorum temporalium, expenſis quotidianis proviſionis bladorum, quam etiam bonorum quorumcumque, & redditunm ipſius Seminarij, etiam ex Beneficijs unitis, ut puta locationibus, conceſſionibus, alijſque contractibus, litibus. Quarto, an hi quatuor Deputati ſint perpetui, vel etiam amovibiles, ſervata in eorum electione ratione Concilij, & dicta electio ſpectet ad Capitulum.* En quæſita. Sequuntur reſponſiones: *Ad primum, non poſſe amoveri, niſi ex legitima cauſa. Ad ſecundum in omnibus his eſſe adhibendum. Ad tertium, teneri Epiſcopum adhibere Deputatorum conſilium tam circa inſtitutionem, diſciplinam, & mores, quam temporalium rerum adminiſtratronem. Ad quartum, eſſe perpetuos.*

8 In cauſa Fundana Deputationis Officialium Seminarii 2. Martii 1689. diſceptato ſequenti articulo: *An Epiſcopus potuerit, & poſſe deputare Rectorem, alioſque Officiales Seminarij abſque conſilio Deputatorum a Capitulo.* Reſponſum fuit *Negative*: & examinato ſubinde altero dubio: *An Epiſcopus in reviſione, & ſolidatione computorum dicti Rectoris debuerit ſequi conſilium Deputatorum.* Reſponſum fuit: *Teneri adhibere conſilium, ſed non ſequi* (*libr. 39. decretor. pag.* 129., *& ſeqq.*) His cohærent reſponſa ab eadem Sacra Congregatione data in Tricaricen. Adminiſtrationis Seminarii 24. Martii 1736.

 9 Ve-

9 Verum, quod diximus, Seminarii Rectorem eſſe ab Epiſcopo conſtituendum, cum Deputatorum conſilio, limitationem patitur quoad Seminaria, quæ legitima auctoritate tradita ſint curæ, & regimini alicujus Ordinis Regularis ſub expreſſa conditione, ut ejuſdem Ordinis Prælato integrum ſit, quem maluerit, ſui Inſtituti Religioſum in Seminarii Rectorem eligere, & deputare. Ita accidit Romæ, ubi cum, juxta Tridentini ſtatuta, Clericorum Seminarium a Pio IV. erectum fuerit, & ſuppoſitum juriſdictioni, ac tutelæ Cardinalis in Urbe Vicarii, ejus cura, & actualis adminiſtratio commiſſa eſt Præpoſito Generali, & Presbyteris Societatis Jeſu, quod legere eſt in *Conſt. 134. Urbani VIII. §. 4. Bullar. tom. 5.* Dubitaverant nonnulli ex iiſdem Religioſis, an, ſine violatione proprii Inſtituti, fas ſibi eſſet, curam acceptare Seminarii, quod Epiſcopi ſubſit juriſdictioni; ſed pervolutis Sancti Ignatii Regulis, perpenſiſque ſuarum generalium Congregationum decretis, nihil inventum eſt, quod prædicto regimini ſuſcipiendo adverſaretur; modo tamen deputatio Rectoris, aliorumque Religioſorum, qui Seminarii præſint regimini, & diſciplinæ ad Præpoſitum Generalem pertineat, quod a Congregationibus generalibus, ſecunda ſcilicet ſub Sancto Franciſco Borgia, quarta ſub P. Claudio Aquaviva, & duodecima ſub P. Carolo de Nojelles fuit declaratum. Cum Nos munere fungebamur Secretarii Sacræ Congregationis Concilii, Epiſcopus civitatis Conceptionis in America Meridionali, ſe plurimum adlaboraſſe retulit, ut Clericorum Seminarium ad Tridentini normam in ſua erigeret Diœceſi, ſed vel nullum, vel exiguum ſane, fructum ex illius jam propediem abſolvenda erectione ſperare, niſi ejus cura demandaretur Patribus Societatis Jeſu; cum difficile eſſet, homines ſæculares inibi invenire ad Clericos in doctrina, & pietate imbuendos, & Seminarium rite adminiſtrandum idoneos: actum fuit de hac re in Congregatione habita die 13. Junii 1722., & deliberatum, dandam eſſe Epiſcopo, quam poſcebat, facultatem, ita tamen *ut Seminarium ſit ſub patrocinio, protectione, & ſubjectione Epiſcopi, ejuſque Alumni nominentur ab Epiſcopo*, quemadmodum habetur *tom. 2. Theſaur. reſolut. pag. 191.* Sub iiſdem legibus alia quoque Epiſcoporum Seminaria aliorum Regularium gubernio reperiuntur commiſſa. Cura ſiquidem Seminariorum civitatis Albani, & Senogalliæ tradita eſt Clericis Regularibus *Scholarum Piarum* nuncupatis: & Nos ipſi Seminarii Noſtri Bononienſis regimen dedimus Clericis Regularibus Sancti Pauli, vulgo *Barnabitis*, non amotis quidem Deputatis, qui, juxta enunciatas Tridentini ſanctiones, Seminarii diſciplinæ, atque adminiſtrationi invigilent, ſed eorumdem auctoritate intra ceteros limites coercita.

CAPUT XII.

De nonnullis monitionibus in Synodo faciendis.

1 Clerici conſtituti in minoribus nullum poſſidentes Eccleſiaſticum Beneficium, niſi clericalem habitum, & tonſuram deferant, aliaſque adimpleant conditiones, quas Tridentinum *ſeſſ. 23. cap. 6. de reformat.* expoſcit, Fori privilegio non gaudent, quemadmodum idem Tridentinum ibidem ſancivit. Poſſunt tamen iidem clericales veſtes, quas dimiſerant, reſumere, & amiſſum Fori privilegium hac ratione recuperare; modo tamen id non fiat in fraudem, & niſi ab Epiſcopo fuerint illo per ſententiam privati: poteſt quippe Epiſcopus Clericum, qui habitum deſeruit, ut illum reſumat, monere, &, ſi ter monitus non paruerit, poteſt per ſententiam declarare eum excidiſſe clericalibus privilegiis, neque ad ea, quibus jam ſponte per habitus dimiſſionem ſe abdica-

tavit, eſſe deinceps admittendum; qua ſententia prolata, etiamſi clericales veſtes iterum induere, propria auctoritate, præſumat, ad Fori privilegium non reſtituitur.

2 His poſitis, quæ ſummatim hic indicata, uberius a Nobis inferius exponentur: putarunt nonnulli, poſſe Epiſcopum in ſua Synodo univerſim edicere, ut Clerici, qui clericalem habitum dimittunt, niſi intra trimeſtre numerandum a die, quo illum deponunt, iterum eumdem reſumant, ſtatim & illico clericalibus excidant privilegiis; neque illis profuturum, ſi trimeſtri elapſo, denuo habitum ſuſcipiant: trinæ enim monitioni, quam privationis ſententiam præcedere debere diximus, hanc unicam declarationem in Synodo factam æquivalere, autumant Panimoll. *dec.* 41. *num.* 18., *& ſeqq.*, Monacell. in *formul. legal. pract. tom.* 2. *titul.* 15. *formul.* 5. *num.* 3.

3 Verum, quamvis hæc monitio, ſeu declaratio in Synodo laudabiliter fiat, ad incutiendum terrorem Clericis contumacibus, ſicuti reipſa in pluribus Synodis eam factam vidimus, inutilis tamen eſt ad inducendam ſtatim privationem, quam comminatur; quoniam, etiam hac generali monitione præmiſſa, in ſingularibus caſibus neceſſario conficiendus erit judicialis proceſſus ſuper tranſgreſſione, & contumacia ejus, qui Synodali decreto non obtemperavit, ac propterea fieri nequit, ut, alio ordine judiciario non ſervato, illa ſola declaratio vires habeat, quempiam privandi jure reſumendi habitum, quo ceteroquin potiretur.

4 Præterea juxta Conſtitutionem 18. ſan. mem. Gregorii XV. Epiſcopus una cum Prælatis Regularibus intereſſe, & præſidere poteſt electionibus Abbatiſſarum, quæ præficiendæ ſunt Monaſteriis iiſdem Regularibus ſubjectis, in cujus Conſtitutionis ſequelam a Sacris Urbis Congregationibus deciſum eſt, debere Regulares futuram electionem Abbatiſſæ Epiſcopo denuntiare, & ſi Epiſcopus dixerit ſe velle per ſe, vel per alium eidem electioni intereſſe, teneri Epiſcopi adventum uſque ad præfinitum tempus expectare. Jam vero, ne Epiſcopus gravetur onere, ſuam voluntatem ſingulis vicibus manifeſtandi, eidem conſulunt Doctores, ut ſemel in Synodo generatim declaret, ſe uti velle facultate a Gregorio XV. ſibi facta, & quarumcumque Abbatiſſarum, quantumvis exemptarum, electionibus ſemper, & quandocumque intereſſe: hac enim declaratione ſemel in Synodo emiſſa, ligari Regulares, ne Epiſcopo inconſulto Abbatiſſarum electionibus præſidere valeant, perinde ac ſi in ſingulis ſpecialibus caſibus fuiſſet Epiſcopi voluntas expreſſe iiſdem ſignificata, recte probat Monacell. in *formul. legal. tom.* 3. *pag.* 187.

5 Multa, quæ controverſias ſpectant inter Epiſcopos, & Prælatos Regulares, quoad electiones Abbatiſſarum his ſubjectarum ſæpius excitatas, legi poſſunt in folio Sacræ Congregationis Concilii habitæ die 26. Aprilis 1727. a Nobis, ejuſdem Congregationis Secretarii munus tunc obeuntibus, exarato, & edito a Bartholomæo Liverzani *Theſaur Reſolut. tom.* 4. *pag.* 47.

LI-

Digitized by Google

LIBER VI.

De Conſtitutionibus in Diœceſana Synodo edendis, earumque conſcribendarum methodo.

CAPUT I.

Summa ſtatuendorum in Diœceſanis Synodis;

1 REM nedum difficilem, ſed plane impoſſibilem aggrederemur, ſi in animo Nobis eſſet cuncta ſigillatim exponere, quæ in Diœceſanis Synodis conſtitui poſſint: innumera quippe ſunt mala, quæ in hanc, aut illam Diœceſim irrepere queunt, quibus opportunis Conſtitutionibus ſit occurrendum: cumque non eadem ſit omnium locorum indoles, non iidem ubique hominum mores, non eædem in omni loco ſimul inoleſcant morum corruptelæ, nequeunt omnes leges cuicumque loco, & tempori congruere, ſed quod unius Diœceſis ſtatus hic, & nunc decernendum ſuadet, alteri Diœceſi, ſi ibidem ſtatueretur, inopportunum, inutile, & quandoque etiam noxium accideret, quod inferius afferendis exemplis oſtendemus. Solum itaque generatim aſſeruimus, debere Epiſcopum in ſua Synodo conſtituere, quæ ad vitia coercenda, virtutem promovendam, depravatos populi mores reformandos, & Eccleſiaſticam diſciplinam aut reſtituendam, aut fovendam, neceſſaria & utilia eſſe judicaverit. Ut autem facilius remedia parare valeat, quæ ingraveſcentibus in Diœceſi morbis medendis ſint apta, expedire videtur, ut ante Synodum a Vicariis Foraneis, Parochis civitatis, Monialium Confeſſariis, aliiſque probis, & prudentibus viris ſciſcitetur, quænam eorumdem judicio in Diœceſi, præcipue quoad adminiſtrationem Sacramentorum, verbi Divini prædicationem, dierum feſtorum cultum & obſervationem videantur corrigenda, & emendanda: in Congregationibus vero, quæ Synodo præmitti ſolent, Theologos, & Canoniſtas doctrina, & pietate, ac prudentia præditos de modo conſulet, quo inoleſcentes abuſus ſuaviter ſimul & efficaciter eradicari poſſint. Has omnes diligentias a Præſule Bonaventura Epiſcopo Montis Faliſci & Corneti præmiſſas ſuæ Synodo Diœceſanæ, ut uberem ex illa fructum commiſſa ſibi Diœceſis perciperet, deprehendimus ex ordine ejuſdem Synodi a Franciſco Gervaſio typis edito anno 1719. Eaſdemque in omni Diœceſana Synodo adhibendas ſancitum eſt in celeberrima Synodo Provinciali Colonienſi, habita anno 1536. ab Archiepiſcopo Hermanno, annoque 1544. typis Venetis excuſa, & evulgata; in ea ſiquidem *part. 14. cap. 18.* (*collect. Hard. tom. 9. colum. 2028.*) ubi ſermo eſt de Synodo Epiſcopali, hæc habentur: *In his ergo Conciliis..... apud Metropolitanæ, Cathedralium, Collegiatarum, Monaſteriorumque Prælatos, & præſertim Archidiaconos, ac, quos vocamus, Decanos rurales, qui vocati ſunt in partem ſollicitudinis Epiſcopalis per Vicarium noſtrum in Pontificalibus, ac Officialem diſquiſitio diligens fiat, & quæ ex illorum judicia reformatione opus habere comperientur, communi conſilio emendentur.* Hanc Colonienſem Synodum, ſaluberrimis ſane, atque utiliſſimis Conſtitutionibus refertam cum laudis ſignificatione commemoramus, at non eamdem laudem attribuere poſſumus ejuſdem Præſidi Hermanno, qui turpiter poſtea ad Lutheranos defecit, eaque de cauſa fuit a Paulo III. per judicialem ſententiam Colonienſi Archiepiſcopatu exturbatus, ut narrat Cardinalis Pallavicinus in *hiſtor. Concil. Trident.*

Digitized by Google

dent. libr. 5. cap. 14. *numer.* 2. , *&* 3. , *libr.* 7. *cap.* 1. *num.* 1. , *&* 2. , *& libr.* 9. *cap.* 13. *num.* 1.

2 Opus eſt etiam, ut Epiſcopus ſanctiſſima Concilii Tridentini decreta, Summorumque Pontificum Conſtitutiones, Sacrarum Urbis Congregationum ſanctiones, ſuorumque Prædeceſſorum ſtatuta diligenter expendat, cum ut eorum inhæreat veſtigiis, tum ut videat, an illa excitata, iterumque inculcata, ſatis ſint ad compeſcendos abuſus, quibus obſiſtere exoptat: non enim neceſſe eſt, ut in qualibet Synodo novæ ſemper condantur leges, ſed quandoque expedit, antiquas tantum inſtaurare, earumque inſiſtere obſervationi, quod inter ceteras feciſſe comperimus Joannem Epiſcopum Trecorenſem in ſua Synodo, quam habuit anno 1423. relata in ſæpius *cit. Theſaur. nov. anecdot.*, Martene, & Durand *tom.* 4. *col.* 1129. ubi ait: *Communi utilitati, & grato regimini gregis nobis commiſſi intendere cupientes, nihil de novo, præter unum inferius deſcriptum, ad præſens ſtatuentes, ſed potius laudabilibus ſtatutis Prædeceſſorum noſtrorum infra deſignatis, & per nos mature adviſatis inhærentes, ipſa ſtatuta dictorum Prædeceſſorum Noſtrorum, inferius per rubricas adnotata, & per nos ex multis aliis extracta, & alia, quæ de jure procedunt, laudamus, & approbamus, ipſaque, juxta eorum formas, & tenores volumus & præcipimus, a ſubditis noſtris inviolabiliter obſervari.*

3 Quoniam igitur ſpecialia decreta, quæ fieri oporteat, Epiſcopis ſuggerere non poſſumus, eoſdem monemus, ut ſcopum, ad quem Synodi colliment, ſtudioſe perpendant; inde enim facili negotio aſſequentur, quæ hic, & nunc ſpecialiter ſanciri debeant. Ut porro finis, quem Synodi reſpiciunt, magis magiſque eorum menti inſideat, & oculis obverſetur, præter ea, quæ *lib.* 1. *cap.* 2. retulimus, alia ſubnectimus, illuſtrium Antiſtitum alloqutiones, & monita, eorum Synodis plerumque præmiſſa, quibus diſerte cauſas explicarunt, propter quas illas coegerunt.

4 In Conſtitutione edita a Leone X. in Concilio Lateranenſi dicitur, Synodos cogi, *ut depravata corrigantur*, quæ verba expendens Eraſmus Chokier *in tract. de juriſdictione in exemptos, tom.* 2. *part.* 1. *§.* 18. *num.* 206. ait: *Epiſcopalis Synodus inſtituta eſt quatuor ex cauſis, e quibus unam hic deſignat Pontifex: primo, ut depravata corrigantur: ſecundo, ut ignorantes inſtruantur: tertio, ut regulæ morum, ſtatutaque firmentur: quarto, ut quæ in Provinciali Synodo decreta ſunt, in Epiſcopali publicentur.*

5 In Pontificali Romano *ſub tit. de ordine ad Synodum* ita Epiſcopus præſentes alloquitur: *Venerabiles Conſacerdotes, & Fratres noſtri cariſſimi, præmiſſis Deo precibus, oportet, ut ea, quæ de Divinis Officiis, vel Sacris Ordinibus, aut etiam de noſtris moribus, & neceſſitatibus Eccleſiaſticis a nobis conferenda ſunt, cum charitate, & benignitate unuſquiſque veſtrum ſuſcipiat, ſummaque reverentia, quantum valet, Domino adjuvante, percipiat, vel quæ emendatione digna ſunt, omni devotione unuſquiſque fideliter ſtudeat emendare.*

6 Initio ſtatutorum Synodalium Eccleſiæ Æduenſis anni 1299., quæ referuntur *tom.* 4. *Theſaur. nov. anecdot. Martene, & Durand. col.* 480., hæc leguntur: *Quia humana natura de facili prolabitur ad delicta, expedit, ut homini noxius appetitus frænetur, & ligetur legalibus Conſtitutionibus, & præceptis, ut declinet prohibita, & permiſſa ſequatur. Eod. tom.* 4. *col.* 522. *& ſeq.* extant Synodalia ſtatuta Eccleſiæ, & diœceſis Andegavenſis, ab Epiſcopo Harduino anno 1423. edita, in quorum præfatione hæc Epiſcopus loquitur: *Cura Paſtoralis officii, & ſuſcepti regiminis nos inſtanti pulſat aculeo, tanto velocius ad ſubiectorum noſtrorum culpas, & morum correctionem aſſurgere, quanto eas damnabilius*

Digitized by Google

lius deſereremus incorrectas. Et poſtquam diœceſis ſuæ vitia & corruptelas longa oratione eſt proſecutus, ſic tandem præfationem abſolvit: *Hinc eſt, quod nos præmiſſorum conſideratione debitum officii nobis commiſſi exequentes, vitia extirpare, virtuteſque inſerere, ac ſaluti, & periculis animarum ſubditorum noſtrorum, & noſtræ providere cupientes, ne ſanguis eorum de manibus noſtris in diſtricti Judicis examine requiratur, plurimorum ſcientificorum, proborum, & honeſtorum virorum ducti conſilio, prohibitiones, monitiones, ordinationes, & ſtatuta, quæ ſequuntur, fecimus, conſtituimus &c.*

7 In ampliſſima collectione veterum Scriptorum, & monumentorum edita a citatis Martene, & Durand. *tom. 7. col.* 1225. referuntur ſtatuta Synodalia Eccleſiæ Ambianenſis, condita anno 1464., in quorum initio, hæc leguntur: *Cum ſolum illud bene actum cenſeatur, quo vita hominum corrigitur, nullique dubium exiſtat, quin ex decretis, & legibus, ſtatutis, conſuetudinibus humana coerceatur audacia, & appetitus noxius ad juris tramitem reducatur; ideo nos ſubditorum noſtrorum mores in melius reformare cupientes, nonnulla ſtatuta decrevimus promulganda.*

8 Epiſcopus Audomarenſis in Synodo Diœceſana anni 1583. cauſam allegans, cur Synodus quotannis cogatur, ait: *Quædam ſunt ita communia mala, ut diœceſim unam integram obtineant, nec facile poſſint, niſi communi conſilio, & auxilio eorum omnium, qui in diœceſi ſunt, extirpari. Ad hæc congruit, & una eadem diœceſis, eodem uno modo, & eiſdem unis legibus univerſa regatur. Quare recte a Patribus, & nominatim a Tridentinis ſtatutum eſt, ut præter particulares Eccleſiarum viſitationes, quotannis etiam Synodi Diœceſanæ celebrentur, in quibus congregatis totius diœceſis capitibus omnibus, ſtatuantur ea, quæ pro communi totius diœceſis bono ſtatuenda videri poſſint, & caveatur, ne quæ bene conſtituta ſunt, temerentur.*

9 Sanctus Carolus Borromæus in præfatione ad Synodum Diœceſanam Mediolanenſem undecimam, quam habuit anno 1584. (*part. 2. Act. Eccl. Mediol. pag. 399.*) *Quoniam*, inquit, *præcipua quædam capita ſunt, in quibus exequendis longe languidiori ſtudio actum, aut fortaſſe crebrius peccatum eſt, (id quod ex ſpeculatione noſtra Archiepiſcopali, quam in viſitatione, alioque munere præſtare debemus, hoc ipſo præſertim anno, animadvertimus), ideo, ut proſpiciamus, atque adeo caveamus, ne quid ex eo detrimenti jam juſtitiæ diſciplinæ ratio, progreſſioque patiatur, voluimus his noſtris monitis aſſiduam eorum executionem excitare, eamdemque explicationibus augere, atque adeo ob oculos ponere, quo diſtinctius, & clarius, ob eamque rem facilius, & commodius in executionis uſum ab iis ipſis, quorum intereſt, inducantur.*

10 Similia paſſim occurrunt in aliorum Epiſcoporum Diœceſanis Synodis, quæ ſcopum indigitant, ad quem Synodales Conſtitutiones collineare debeant. Hunc præ oculis habeat Epiſcopus, ad illum ſuas dirigat Conſtitutiones, & rem totam conficiet, quam ex crebra Synodorum celebratione Eccleſia intendit.

CAPUT II.

Qua methodo, quoque ſermonis ſtylo conſcribendæ ſint Synodales Conſtitutiones.

1 NIhil peculiare dicendum occurrit de methodo, qua ſint exarandæ Synodales Conſtitutiones, niſi quod in memoriam revocetur monitum Iſidori *lib. 2. etymolog. cap.* 10. relatum *can. 2. diſt. 4.*, ubi inter ceteras conditiones, quas

quas in lege requirit, has etiam expoſcit, nimirum, ut ſit *neceſſaria*, *utilis*, *loco*, *temporique conveniens*; Haud enim imitatione dignos putamus illos Epiſcopos, qui ut methodum retineant, quam a ſuis Prædeceſſoribus ſervatam vident, innumeras conſarcinant neque neceſſarias, neque utiles, neque tempori accommodatas Conſtitutiones; non animadvertentes, ſapienter utique eas conditas fuiſſe a ſuis Prædeceſſoribus, utpotè maxime convenientes ætati, qua ſuas celebrarunt Synodos: hodie vero mutatis rerum circumſtantiis, eſse prorſus ſupervacaneas. Inter quamplurimas Diœceſanas Synodos, quas pervolvimus, Synodum etiam percurrimus, anno 1609. habitam ab Anaſtaſio Germonio Archiepiſcopo Tarantaſienſi, cujus Conſtitutiones diſtributæ ſunt juxta ordinem titulorum Decretalium: ideo autem hanc methodum Germonius elegit, ut ſuo Clero aliquod ſaltem ſpecimen daret juris Pontificii, eujus pleroſque prorſus jejunos, & ignaros deprehenderat. At ſi quis vellet eamdem methodum ſectari, ubi juris Canonici ſtudium viget, & ſcientia emicat, ſuperfluis certe, atque inutilibus Conſtitutionibus ſuam repleret Synodum, & potius quam ſtatuta ſuæ diœceſis indigentiis congruentia, novam videretur conficere collectionem juris communis.

2 Synodus coacta ab Antonio Maria Gratiano Epiſcopo Amerino anno 1595., referta eſt decretis Concilii Tridentini; & laudabiliter ſane: Etenim celebrata cum fuerit triginta circiter annis, poſt abſolutum, & confirmatum Tridentinum, neceſse fuit, iſtius ſaluberrimis ſanctionibus Clerum, & populum imbuere; quod ob eamdem rationem a S. Carolo Borromæo, in ſuis tam Provincialibus, quam Diœceſanis Synodis præſtitum, ex earumdem diſcimus lectione. At cum hodie Tridentini decreta vulgatiſſima ſint, fruſtraneum profecto videretur illa tranſcribere, atque in Diœceſanæ Synodi Acta intrudere; ſed ſat erit, eadem innuere, novis ſanctionibus fulcire, earumque obſervationem urgere. Eadem præterea Amerina Synodus quamplurimis abundat adhortationibus, monitis, & ſtatutis, quæ prudens Epiſcopus neceſsaria putavit ad radicitus evellendum vitiorum lolium, quod ob diu intermiſſam Synodorum coactionem in ſuæ curæ concredito Domini agro nimium ſupercreviſse compererat. Hanc methodum illis commendamus Epiſcopis, qui diœceſi præſunt, in qua abuſus, & corruptelæ, una cum rerum Divinarum inſcitia, adeo altas egerunt radices, ut non facile extirpari queant: oportet enim tunc Synodo inſerere congruas inſtructiones ad erudiendos indoctos, & Synodales Conſtitutiones crebris conſpergere adhortationibus, quibus earum jugo ferendo inſuetus populus, ad collum eidem ſubmittendum ſuaviter inducatur: quinimmo, generatim loquendo, hanc methodum illis etiam Eccleſiarum Præſulibus ſummopere convenire arbitramur, qui fere nunquam ſuum Clerum, & populum encyclicis litteris alloquuntur, nec alias Synodos ſe facile deinceps habituros prævident: ita quippe in unius ſaltem Synodi lectione, omnes oves ſui Paſtoris vocem quodammodo audient, quæque facere, quæque declinare debeant, addiſcent. Qui vero ſæpius Synodos celebrant, aut frequenter, prout ſcilicet ſe obtulerit occaſio, encyclicis litteris, commiſſum ſibi gregem paſcunt, hortantur, & edocent, ſatius erit, ut a prolixis inſtructionibus in ſuam Synodum inferendis abſtineant, ne ſecus inutiliter repetant, quæ jam alias edixerunt, rerumque fruſtra repetitarum multitudine, legentium mentes obruant. Verum cum etiam hæc res ab innumeris pendeat circumſtantiis, quas prævidere, & conſiderare eſt impoſſibile; idcirco liberum relinquimus Epiſcopo eam methodum in ſuis conſcribendis Synodalibus Conſtitutionibus ſeligere, quæ magis ei arriſerit, modo nunquam a propoſito deviet, proſpiciendi ſaluti animarum.

Digitized by Google

3 Quod attinet ad ſermonis ſtylum in componendis Conſtitutionibus ſervandum, meminiſſe etiam oportet, quod laudatus Iſidorus inculcat, nempe: *Erit autem lex .. manifeſta, ne aliquid per obſcuritatem in captionem contineat*; ac proinde talibus verbis eſt concinnanda, quæ omnem excludant ambiguitatem, Conditoriſque mentem, ac voluntatem ſubditis perſpicue exhibeant. Eſtque hæc conditio adeo neceſſaria, ut quamvis, juxta Suarez *lib.1. de LL. cap.11. num.1.* ad ſolam pertineat legis perfectionem, non itidem ad ſubſtantiam: attamen, ſi lex verbis ita obſcuris ſit concepta, ut multiplicem ſenſum reddat, nec qualem Legiſlator intenderit, potuerint Interpretes, & Doctores determinare, vim, & efficaciam obligandi eam non obtinere, docent Baldus *in l. Data opera*, 11. *cod. de his, qui accuſare non poſſunt*, & Everard, *Arg. legal. loco a rubro ad nigrum*, *num.7.*; & certe qui in praxi unum ex multis ſenſibus, quos lex obſcura præſefert, ſequitur, legis violatæ reus, & pœnæ obnoxius eſſe nequit; etiamſi poſtea, eo rejecto, alius ſenſus, legitima auctoritate, uſuve approbatus ſit, vel receptus. *Arg. cap. Cappellanus*, 4. *de feriis*, ubi Panorm. *num.6.*, Imola *num.3.*, Barboſ. *num.4.* Tanti igitur intereſt, claris ac manifeſtis verbis legem adornare, quanti exactam ejuſdem executionem obtinere, aditumque occludere tergiverſationibus, quibus ſubditi ſe valeant excuſare a legis obſervatione. Ceterum dummodo obſcuritas, & dubietas in lege evitetur, nihil refert, quo ſit exarata ſtylo. Synodi habitæ annis 1680., 1686., 1692., & 1697. a Guidone de Seve de Rochechovart Epiſcopo Attrebatenſi, qui annis amplius quadraginta eidem Eccleſiæ præfuit, gregemque ſuum aſſidua præſentia fovit, atque a noxiis erroribus, morumque corruptelis indefeſſa cura tutatus eſt, uti legitur *tom.3.* Galliæ Chriſtianæ Dionyſii Sammarthani *col.353.*, ſcriptæ ſunt brevi, conciſo, & laconico ſermone; eumdemque ſtylum imitantur Synodi habitæ a Cardinali Lanfredino Epiſcopo Auximano, & Cingulano annis 1734., 1735., & 1736. Exadverſo alias multas invenimus Synodos, longo, & aſiatico, ut vocant, elucubratas ſtylo; qui utique rudiorum captui videtur magis accommodatus. Sed etiam in hoc quilibet abundet in ſenſu ſuo, & ſtylum adhibeat, quem maluerit.

CAPUT III.

Quæ utiliter in una, inutiliter in alia Synodo decernuntur, ubi nonnulla de Oblatis, Eremitis, & Græcis degentibus in diœceſibus Epiſcoporum Latinorum.

1 AUdivimus nuper ab Iſidoro legem convenire debere *loco*, *& tempori*; ex hoc vero illud conſequitur, quod jam ſuperius animadvertimus, non poſſe videlicet certam regulam præſcribi, quæ Conſtitutiones indigitet in qualibet Synodo edendas: quæ enim uno tempore, atque in uno loco ſaluberrimæ ſunt, alio tempore, alioque in loco incaſſum renovantur. Rem, uti Nos facturos promiſimus, nonnullis exemplis illuſtrabimus.

2 Pluribus Eccleſiæ ſæculis liberum fuit parentibus, impuberes filios Deo, & Monaſterio offerre, iiſque ſemel a parentibus oblatis, integrum deinceps non erat, Monaſterium deſerere, atque ad ſæculum regredi, ſine Apoſtaſiæ nota; quocirca communis adagii loco habebatur canon 49. Concilii Toletani IV.: *Monachum, aut paterna devotio, aut propria profeſſio facit* (*tom.3. collect. Hard. col.589.*): Tantam parentum in filios poteſtatem, aliqui profluxiſſe opinantur a veteri Teſtamento, ubi 1. *Regum cap.24.* legitur, Samuelem trium annorum puerum fuiſſe a matre templo oblatum: alii eam referendam autumant ad antiquas

tiquas Romanorum leges, per quas tantum parentibus in ſuos liberos adſtruebatur dominium, ut jus vitæ, ac necis in iſtos haberent, ſummaque urgente neceſſitate poſſent eoſdem in ſervitium vendere ſine redemptione, quemadmodum conſtat *ex l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 3. *cod. Theodoſ.*, *& ex l.* 10. *tit.* 47. *lib.* 8. *cod. Juſtinian.* Quamquam autem Chriſtianorum Imperatorum leges ejuſmodi enormem parentum in filios poteſtatem multum coercuerint, facultatem nihilominus illis reliquerunt de ſuis liberis, quamdiu eſſent impuberes, pro arbitrio diſponendi, excepto dumtaxat mortis, & ſervitutis negotio, uti habetur *in l. unic. tit.* 15. *lib.* 9. *cod. Theodoſ.* Verum quæcumque fuerit origo prædictæ conſuetudinis, quam uſque ad ſæculum XII. perſeveraſſe, ex epiſtola I. S. Bernardi ad Robertum nepotem, atque ex epiſtola Siberti ad Rodulphum Abbatem S. Trudonis, colligit Couſtant *in epiſt. decretal. Rom. Pontif. tom.* 1. *col.* 317., certum eſt, quod quamdiu ea in Eccleſia viguit, fere omnia Concilia aliquid decrevere de pueris, & puellis a parentibus monaſterio oblatis, uti inter cetera Aurelianenſe V. anni 549. *can.* 19. (*tom.* 2. *collect. Hard. col.* 1447.) Matiſconenſe I. anni 581. *can.* 12. (*tom.* 3. *collect. Hard. col.* 452.) Toletanum X. anni 656. *can.* 6. (*ibid. col.* 980.) At poſtquam ea diſciplina obſolevit, ineptum plane foret de iiſdem Oblatis in Synodis verba fieri.

3 Quemadmodum porro diverſitas temporum facit, ut in hodiernis Synodis nihil ſtatuendum occurrat de impuberibus filiis, a parentibus monaſterio oblatis; ita locorum diverſitas efficit, ut in aliqua Synodo prudenter, atque utiliter, in alia vero imprudenter, & inutiliter de alio agatur, adhuc extante, Oblatorum genere. Alii quondam fuerunt, & alicubi etiam nunc ſunt monaſteriorum Oblati, de quibus Mabillonius *in præfat. ad ſæc.* VI. *in Act. SS. Ord. S. Benedicti num.* 92., & Carolus Du-Cangius *in gloſſar. verb. Oblati monaſteriorum*, homines ſcilicet, qui ſe, ſuaque omnia in monaſterii uſus conferunt, ejuſdemque monaſterii Prælato ad omnia obediunt. Ejuſmodi autem Oblati, qui etiam *Donati* appellantur, habitum quidem aſſumunt à Sæcularibus paullulum diverſum, ſeque monaſterio tradunt ſub certa verborum formula, nulla tamen ſolemni profeſſione ſe obſtringunt; quocirca Religioſi vere non ſunt, nec matrimonii valide contrahendi incapaces: ſimplex quippe caſtitatis votum, ſi quod forte in prædicta oblationis formula, quæ pro monaſteriorum diverſitate eſt diverſa, contineatur, impedit utique matrimonium contrahendum, ſed contractum non dirimit, uti ad rem ponderant Regens Tapia *in Auth. Ingreſſi, v. Sua, cap.* 10. *num.* 6. Covarr. *in cap. Alma mater.*, *part.* 2. *relect.* §. 2. *cap.* 8., Navarrus *conſil.* 81. *l. edit. num.* 15. *de Regular.*, Fagnanus *in cap. Ut privilegia*, *de privilegiis*, *num.* 30., Lezana *oper. moral. tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 8. *&* 9., ubi formulam refert, quam recitant Oblati Ordinis S. Hieronymi, Rocca *tom.* 2. *diſput. jur. cap.* 140., ubi expendit formulam oblationis mulierum ſacras ingredientium ædes, nuncupatas *SS. Virginis Dolorum* de Urbe, Donatus *tom.* 1. *rer. Regular. part.* 2. *tract.* 13. *de Oblatis Religioſorum*, *quæſt.* 6. *per tot.*, Rota *in Romana Majoratus*, *& primogenituræ de Cæſarinis* 16. *Junii* 1698. §. *Siquidem electio, coram Lancetta.*

4 Quamvis vero prædicti Oblati Religioſi non ſint, attamen ſi omnia bona ſua, ne minima quidem eorum parte, neque quoad proprietatem, neque quoad uſumfructum, ſibi reſervata abſque fraude, & dolo in monaſterium contulerint, & habitum aliqualiter mutaverint, cenſentur perſonæ Eccleſiaſticæ, gaudentque privilegio Fori, atque immunitate ab exactionibus ſæcularibus, uti colligitur *ex cap. Per exemptionem*, *de privileg. in* 6., ubi Bonifacius VIII. ſtatuit: *Per exemptionem Eccleſiæ conceſſam, ipſa Eccleſia, & ipſius Monachi, vel Canonici,*

 Cle-

Clerici etiam, & Converſi, perpetuoque Oblati . . . intelliguntur exempti; atque *ex Clem.I. de Decimis*, in qua Clemens V. poſtquam declaravit teneri Regulares Decimas perſolvere, *de animalibus familiarium, & paſtorum ſuorum*, addit: *Ceterum præmiſſa extendi nolumus ad animalia, quæ per Religioſorum ipſorum Donatos, ſeu Oblatos tenentur, dum tamen illi Religioſis eiſdem cum effectu donaverint, aut obtulerint ſe, & ſua*, quas Conſtitutiones recte perpendunt Fagnanus *in cit. cap. Ut privilegia, num.25. & ſeqq.*, & Barboſa *in eod. cap. n.43.* Ut vero ſubtrahantur etiam ab Epiſcopi iuriſdictione, ſolique ſubdantur Prælato Regulari, non ſolum neceſſe eſt, ut prædictas impleant conditiones, juxta apertam deciſionem Alexandri III. *in cap. Cum & plantare, 3. de privileg. De Confratribus* (hoc nomine Oblatos appellat) *hoc conſtituimus, ut ſi non ſe prædictis Fratribus omnino reddiderint, ſed in ſuis proprietatibus duxerint remanendum, propter hoc ab Epiſcoporum ſententia nullatenus eximantur, ſed poteſtatem ſuam in eis, ſicut in alios Parochianos ſuos exerceant, cum pro ſuis fuerint exceſſibus corrigendi*, verum etiam, jure noviſſimo Tridentini *ſeſſ.24. cap.11. de reform.* requiritur, ut actu Religioni inſerviant, cujus ſunt Oblati, ſecus, etiamſi ab aliis conditionibus non deficiant, Epiſcopali Foro remanent obnoxii. Ad arcendas autem diſſenſiones ſuper prædicta Oblatorum exemptione, ſæpe inter Poteſtatem ſæcularem, & Epiſcopos excitatas, accuratiſſimum decretum olim editum fuit a Sacra Congregatione Concilii, in quo ſingulæ enumerantur qualitates, quibus præſtare debent Oblati, ut habeantur pro perſonis Eccleſiaſticis, atque ad iſtius decreti normam, omnes deciduntur quæſtiones Oblatorum immunitatem ſpectantes; alia præterea ab eadem Sacra Congregatione emanarunt decreta, quibus definitum eſt, quandonam iidem Oblati, etiam a Foro Epiſcopali prorſus ſubtrahantur, & quandonam tam Epiſcopi, quam Prælati Regularis coercitioni ſubjaceant. Primum decretum refertur a Cohell *ad Bullam Boni Regiminis cap.50. num.142.*, Paſſerino *de hominum ſtatu tom.2. quæſt.187. art.4. num.225.*, Barboſ. *cit. loc.*, & fuſe explicatur a laudato Fagnano. Alia decreta ſunt a Nobis indicata, & expenſa, in quadam cauſa Anglonen. Sacræ Congregationi propoſita 15. & 29. Januarii 1724., de qua *tom.3. Theſaur. Reſolut. pag.5. & 11.*

5 Jam autem Epiſcopus diœceſim adminiſtrans, ubi plures degunt Oblati, ſapienter ſane enuntiata decreta in ſuam Synodum inſeret, aut illis conformes novas promulgabit Conſtitutiones: At ſi in Diœceſi hujuſmodi oblati non reperiantur, Conſtitutiones ad eoſdem pertinentes Synodi paginas inutiliter replerent. Idemque judicium ferendum eſt de Synodalibus ſtatutis fœminas reſpicientibus, quæ vulgo *Beatæ, Beguinæ, Tertiariæ, & Bizochæ* appellantur; ubi enim ejuſmodi fœminarum copia invenitur, prudenti certe conſilio, aliquid de iis, earumque vivendi ratione in Synodo decernitur; laudabiliter quoque poterunt certæ regulæ deſignari, in earumdem admiſſione ad *Beguinarum* habitum ſervandæ, quæ jampridem a Sacra Congregatione Concilii præſcriptæ fuere, & inferius a Nobis referentur: Aſt ubi, aut nullæ, aut raræ ſunt feminæ, quæ *Beguinarum* amplectantur Inſtitutum, nemo non videt, ſupervacaneum eſſe de illis in Synodo pertractari.

6 A Religionum Oblatis ad Eremitas progredientes, aliud ad rem noſtram appoſitum ab iſtis deſumimus exemplum. Quatuor ſunt Eremitarum genera: Alii tria ſubſtantialia nuncupant Religionis vota, in aliqua ex Religionibus a Sede Apoſtolica approbatis, quales ſunt Eremitæ Camaldulenſes, qui propterea ſunt veri Religioſi: Alii a votorum nexu ſoluti, in aliqua Congregatione degunt ab Epiſcopo approbata, modumque vivendi ibidem tenent

ab

Digitized by Google

ab eodem Epiſcopo præſcriptum ; & iſti, licet Religioſi vere non ſint, interdum tamen, cum aliqua improprietate ſermonis, *Religioſi* vocantur: Alii ſunt Eremitæ, qui nec Religionem profeſſi, neque ulli adſcripti Congregationi, habitum Eremiticum ab Epiſcopo accipiunt, ejuſdemque auctoritate alicujus Eccleſiæ addicuntur ſervitio: Alii demum ſunt, qui pro ſuo libito Eremiticas veſtes induunt, neque ullius Eccleſiæ, legitima auctoritate, alligati ſervitio ſolitariam vitam eligunt. Ex his quatuor Eremitarum ſpeciebus, de quibus a Nobis actum eſt *in Noſtro Opere de Canonizat. Sanctor. lib.3. cap.35. num.15.* ſecunda, & tertia ordinariæ ſubſunt Epiſcopi poteſtati; Eremitæ vero quartæ ſpeciei, utpote qui inter perſonas Eccleſiaſticas non numerantur, Fori privilegio non gaudent; abſonum quippe videretur, ut quis pro ſuo arbitrio, ſe a laicali eximeret juriſdictione, cui erat antea obnoxius, quemadmodum recte conſiderant Fermoſinus *in cap. Nullus, de Foro competenti, quæſt 25. num.1. & 2.*, Fagnanus *ibid. num.63.* Corriada *deciſ. Catal. tom.3. deciſ.137. num.61.*, Diana *in oper. coordinat. tom.9. tract.2. reſolut.174.* aliique paſſim; licet tamen Epiſcopo eos compellere ad habitum dimittendum, vivendique rationem deſerendam, quam propria auctoritate ſuſceperunt. Hanc poteſtatem in ſua Synodo exeruit Epiſcopus Gerundenſis, prohibens, ſub pœna excommunicationis, ne quis, ſine Epiſcopi decreto, audeat Eremiticas veſtes aſſumere, uti legitur apud Romaguer. *lib.3. tit.15. cap.1. 2. 4. & 5.* Severiores etiam leges adverſus eoſdem Eremitas, tanquam apes ſine Rege, uti Doctores loquuntur, huc illuc diſcurrentes, tulit clar. mem. Cardinalis Portocarrero Archiepiſcopus Toletanus, in ſua Toletana Synodo, *lib.3. tit.13. Conſtitut.4.* Nihil igitur eſt, quod a ſimilibus Conſtitutionibus condendis alios detineat Epiſcopos, qui ejuſdem generis vagos Eremitas in ſua habent diœceſi. Jure pariter poterunt leges ſancire, alios complectentes ſecundæ, & tertiæ ſpeciei Eremicolas; puta edicere, ſe nulli in poſterum veniam daturum ſolitarie vivendi, cujus mores ſibi non fuerint antea bene perſpecti, aliorumque teſtimonio comprobati, quod laudabiliter ſancitum legimus a Cardinali Carolo Barberini, in ſua Synodo Farfenſi, atque a Cardinali Cybo in Synodo Oſtienſi, & Veliterna, habita anno *1699. tit.35.*; ea ſiquidem ſolitarie vivendi ratio adeo periculoſa eſt, ut Hieronymus *in Threnorum comment. cap.3.* eligendam aſſeret *a ſolis vere, & non ex parte perfectis*, & Synodus Venetica anni *465. can.7.* (*tom.2. collect. Harduin. col. 797.*) ne Monachis quidem illam permittendam cenſuerit, *niſi forte probatis poſt emeritos labores*; multoque magis decet, ut Epiſcopus in Synodo regulas præſcribat, ab Eremitis religioſe ſervandas, quod itidem a præfatis Cardinalibus diligenter præſtitum vidimus. Ex pluribus autem, quæ circumferuntur Eremitarum regulis, optimæ ſunt, quæ habentur in appendice ad Concilium Romanum *pag.257.*, a ſan: mem: Benedicto XIII. concinnatæ, atque in eodem Concilio *tit.22. cap.2.* ſingulis Epiſcopis propoſitæ, & commendatæ, ut ad earum normam ſuos Diœceſanos Eremitas vivere cogant. Has igitur recte Epiſcopus ſuæ Synodo adjunget, earumque obſervationem, ut in eodem Concilio Romano cautum eſt, *practice promovebit.* Verum hæc, ut quilibet videt, ſolis aptantur diœceſibus, quas aliquot incolunt Eremitæ, neutiquam vero aliis, a quibus abſunt. Quamobrem qui iſtarum regimini præficiuntur Antiſtites, oleum & operam perderent, ſi vano pruritu voluminoſam conficiendi Synodum, Conſtitutiones, & regulas in illam ingererent cuſtodiendas, ab Eremitis, qui ceteroquin in nullo ſuæ diœceſis angulo exiſtunt.

7 In aliquibus diœceſibus, uti etiam ſuperius dictum eſt, una cum Latinis, commorantur Catholici Græci ritus, eidem Latino Epiſcopo omnes ſubjecti, cui

cui propterea laudi adſcribetur, ſi in ſua Synodo proſcribat errores, & inſectetur abuſus, ſi qui forte in prædictos Græcos irrepſerint. Ita ſe geſſit Cardinalis de Torres Archiepiſcopus Montis Regalis in Sicilia, qui in Diœceſana Synodo interdixit Italogræcis, ſuam habitantibus diœceſim, uſum *Synaxarii*, quod recitare ſolebant poſt lectionem ſextam Sabbati ante Dominicam Sexageſimæ, eo quod in eo contineretur error, a Catholica Eccleſia jamdiu damnatus, de animabus in cælum non recipiendis, neque ad æternas ablegandis pœnas ante diem Judicii: Vetuit præterea, ne iidem recitarent Officium impii Gregorii Palamæ Archiepiſcopi Theſſalonicenſis: cenſuraque perſtrinxit quaſdam acclamationes, quibus plaudebant eidem Palamæ, ac ſceleſtiſſimo Photio Pſeudo-patriarchæ Conſtantinopolitano Auctori Schiſmatis Græcorum. Quæ quidem Synodalia Cardinalis de Torres decreta referuntur a Joanne de Joanne *in tract. de Divinis Officiis Siculorum cap.* 11. Neque idcirco Cardinalis ordinariæ ſuæ poteſtatis limites eſt prætergreſſus; quamvis enim nequeat Epiſcopus quæſtiones definire ad Fidei doctrinam pertinentes, non tamen prohibetur, ne aut in Synodo, aut extra Synodum, cavendos jubeat errores, jam ab Eccleſia proſcriptos, quod colligitur *ex cap. Ad abolendam, de Hæreticis,* notatque Gonzalez *in cap. Veſtra, num. 3. de locato, & conducto*. Commendandi igitur erunt etiam alii ſimilium Eccleſiarum Præſules, ſi ſuam curam & ſtudium impendant, ut Græcorum, quibus præſunt, præcidant errores, depravatoſque mores corrigant: Aut ubi nulli ſunt homines Græci ritus, videretur aerem verberare Epiſcopus, qui in ſua Synodo de illis ſana doctrina informandis, ſe valde ſollicitum oſtentaret.

C A P U T IV.

Aliis exemplis demonſtratur non omnes Conſtitutiones omni Synodo æque congruere, ubi multa de Judæis degentibus in Terris Chriſtianorum.

1 A Multis Chriſtiani orbis regionibus, uti in Hiſpania, & Luſitania, Judæi coguntur perpetuo exulare; in aliis autem libere habitare permittuntur: ab omni temporali ditione Romanæ Eccleſiæ juſſi ſunt abeſſe, excepta Roma, & Ancona per Conſtitutionem 110. Sancti Pii V., quæ incipit *Hebræorum (tom. 4. part. 3. Bullar. pag. 57.)* & quamquam Sixtus V. per alias litteras in forma Brevis datas die 22. Octobris 1586., inter cetera privilegia Hebræis conceſſa, poteſtatem eiſdem fecerit, domicilium figendi in quolibet loco temporali Eccleſiæ dominio ſubjecto; hæ tamen Sixti V. litteræ revocatæ poſtea fuere a Clemente VIII. Conſtitutione, quæ incipit *Cæca, & obdurata*, qua iterum Hebræi expulſi ſunt è terris Eccleſiæ, exceptis dumtaxat Roma, Ancona, & Avenione: cumque ſub eodem Clemente VIII. ad Eccleſiam Romanam devolutus fuerit Ducatus Ferrarienſis, & ſubinde ſub Urbano VIII. Ducatus Urbinatenſis, venia data eſt Hebræis domicilium retinendi, quod antea habebant in aliquot iſtorum Principatuum locis.

2 Quibus præmiſſis facile erit cuilibet dijudicare, quibuſnam locis ſtatuta conveniant, certum Chriſtianis præfinientia modum cum Hebræis converſandi: illis quippe in regionibus, in quibus Hebræi ſtabilem ſedem habent, omnino expedit, ut Epiſcopi in ſuis Synodis nimiam coerceant Chriſtianorum cum illis conſuetudinem, juriſque communis ſanctiones, Summorumque Pontificum inſtaurent huc reſpicientia decreta, quæ ad eorumdem Epiſcoporum commodum conglomerata proferimus. *In cap. Judæi 5. de Judæis* prohibentur Chriſtiani cum Hebræis cohabitare, & contravenientes ſubjiciuntur excom-

Digitized by Google

communicationi: quo vero exactius huic præcepto fieret ſatis, atque nimia evitaretur familiaritas Chriſtianorum cum protervis Hebræis, quam omnes antiqui Eccleſiæ Canones deteſtantur, præcipue *can.* 50. Concilii Eliberitani (*tom.* 1. *colleƈt. Hard. colum.* 255.) *can.* 40. Concilii Agathenſis (*tom.* 2. *colleƈt. ejuſdem colum.* 1002.) *can.* 15. Concilii Epaonenſis (*ibid. colum.* 1049.) *can.* 15. Concilii Matiſconenſis I. (*tom.* 3. *ejuſdem colleƈt. colum.* 453.) juſſit Paulus IV. *in ſua Conſtitut.* 4. §. 1. (*tom.* 4. *part.* 1. *Bullar. pag.* 321.), ut in locis ditionis Eccleſiaſticæ, in quibus degere permittuntur Judæi, habitare debeant in loco ſeparato, & clauſo, atque a Chriſtianorum ædibus penitus ſejuncto. Ne vero cum Chriſtianis confundantur, decrevit Innocentius III. *in cap. In nonnullis* 15. *de Judæis*, ut in qualibet Chriſtianorum provincia habitum deferant a Chriſtianis diverſum; in cujus decreti executionem Concilium Ravennatenſe anni 1311. *rub.* 23. (*tom.* 7. *colleƈt. Hard. columm.* 1370.) Judæos portare ſtatuit in *pannis ſuperioribus certum ſignum, ſcilicet rotam panni crocei coloris, & mulieres eorum in capite*. Eodemque fere ſigno eoſdem a Chriſtianis diſtingui voluere Patres Concilii Albienſis anni 1254. *can.* 65. (*tom. citat. ejuſdem colleƈt. colum.* 468.) Nemauſenſis anni 1284. *tit. de perfidis Judæis* (*ibid. colum.* 936.) & Avenionenſis anni 1326. *can.* 57. (*ibib. colum.* 1514.). Paulus vero IV. in *laudata Conſtitut.* §. 3. ab Hebræis maſculis ſemper deferendum conſtituit *biretum glauci coloris, a fæminis vero aliud ſignum patens, itaut nullo modo celari, aut abſcondi poſſit*; & licet ab iſtius ſigni delatione Pius IV. *in Conſtitut.* 57. (*tom.* 4. *part.* 2. *Bullar. pag.* 105.) iter facientes abſolverit Hebræos; ejus tamen Conſtitutio reſciſſa fuit a Sancto Pio V. *in ſua Conſtitut.* 10. §. 3. (*tom.* 4. *part.* 2. *Bullar. pag.* 286.), atque a Clemente VIII. in *citat. Conſtitut.* 19. Ne porro Judæi publicis præficiantur officiis, vetitum eſt ab Innocentio III. in *cap. Cum ſit* 16., atque a Gregorio IX. in *cap.* 18. *de Judæis*: ne iidem Fiſcalia, ac vectigalia conducant, atque a Chriſtianis exigant, interdictum jam fuerat a Synodo Regiaticina anni 850. *can.* 20. (*tom.* 5. *colleƈt. Hard. columm.* 30.) iterumque ſancitum a Gregorio IX. *citat. loc.*: ne ad ſuos lactandos filios Chriſtianas nutrices adhibeant, cautum eſt in *citat. cap.* 8., *& cap.* 13. *de Judæis*, atque a Gregorio XIII. in *ſua Conſtitut.* 131. §. 11. (*tom.* 4. *part.* 4. *Bullar. pag.* 6.) Chriſtianis autem non licere, aut, accepta mercede, ſervitium ſuum Judæis aſſidue impendere, habetur in *citat. cap.* 5., 8., *&* 13., aut ad ſuas curandas infirmitates, Judæum Medicum arceſſere, liquet *ex cit. Conſtitutione* 3. *Pauli IV.*, *& Conſtitut.* 129. *Gregorii XIII.* (*tom.* 4. *part.* 4. *Bullar. pag.* 1.) quinimmo a Synodo quiniſexta *can.* 11. relato a Gratiano *quæſt.* 1., *XVIII.*, *can.* 13. anathemate percelluntur Laici, & depoſitionis pœna decernitur in Clericos, qui ad ſuam ſive tuendam, ſive recuperandam valetudinem, Judæi Medici opera utuntur. Aliæ plurimæ Eccleſiæ ſanctiones, hanc materiam ſpectantes congeſtæ ſunt a Cardinali Sanctorio in *ſuo Rituali Sacramentorum titul. de Infidelium converſione procuranda*, in quibus addenda eſt Conſtitutio Clementis XI. incipiens *Propagandæ in ordine* 61. (*tom.* 10. *Bullar nov. pag.* 64.), ubi proſpicitur indemnitati Hebræorum Chriſti Fidem complectentium, caveturque, ne bonis priventur, quæ antea poſſidebant, neve excludantur a ſucceſſione ad parentum hæreditatem. In his itaque Diœceſibus, in quibus licet Hebræis impune commorari, licebit etiam Epiſcopo prædictis Conſtitutiones, ne e Fidelium memoria excidant, renovare. Legere etiam idem poterit Noſtram epiſtolam, nuper datam ad Archiepiſcopum Tarſenſem Noſtrum in Urbe Viceſgerentem, *in ſecundum tomum Noſtri Bullarii propediem edendum inferendam*, in qua ex communi Theologorum doctrina probavimus, Hebræorum in

infantes baptizandos non eſſe, invitis parentibus, niſi ex occurrant peculiares circumſtantiæ, quas recenſet Sanctus Thomas 22. *quæſt.* 10. *articul.* 12., *&* 3. *part. quæſt.* 68. *artic.* 10., eaque occaſione non pauca allegavimus Sacrarum Urbis Congregationum decreta ad eamdem rem pertinentia, e quibus excerpere poterit Epiſcopus, ſuæque Synodo attexere, quæ opportuna judicaverit, ad ſuum edocendum gregem, ſi quem habeat Hebræis permixtum.

3 Verum, quod plus negotii interdum faceſſit Epiſcopis, eſt Matrimonium ab Hebræis in Infidelitate contractum, & conſummatum, de quo diſputatur, an & quando per converſionem alterutrius conjugis ad Chriſtianam Fidem dirimatur. Certum eſt Infidelium conjugium ex privilegio in Fidei favorem a Chriſto Domino conceſſo, & per Apoſtolum Paulum 1. *ad Corinth. cap.* 7. promulgato diſſolvi, cum conjugium alter Chriſtianam Fidem amplectitur, renuente altero in ſua infidelitate obdurato cohabitare cum converſo, aut cohabitare quidem volente, ſed non ſine contumelia Creatoris, hoc eſt non ſine periculo ſubverſionis conjugis Fidelis, vel non ſine execratione Sanctiſſimi Nominis Chriſti, & Chriſtianæ Religionis deſpicientia; ex hoc vero fit, integrum non eſſe conjugi converſo tranſire ad alia vota, prius quam Infidelis interpellatus, aut abſolute recuſaverit cum eo cohabitare, aut animum ſibi eſſe oſtenderit, cum illo quidem cohabitandi, ſed non ſine Creatoris contumelia, uti colligitur ex celeberrima Decretali Innocentii III. in *cap. Quanto de divortiis*, notantque Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſput.* 74. *num.* 12., Salmaticenſes *tract.* 9. *de matrim. cap.* 4. *num.* 48., Cardinalis de Lauræa *de matrim. diſp.* 16. *num.* 198., Clericatus *de Sacram. matrim. dec.* 11. *num.* 24. At quandoque evenit, conjugem Infidelem in longinquas abiiſſe regiones, aut ita latitare, ut interpellari nequeat, & tunc dubitatur, an interpellatione omiſſa, fas ſit converſo alias inire nuptias. Affirmant plerique, quibus adſtipulantur Sanchez *citat. loc. num.* 14., Genuenſis in *prax. Cur. Archiep. Neapol. cap.* 27. *numer.* 20., Riccius in *prax. part.* 1. *reſolut.* 241., alii exadverſo, inter quos Pontius *libr.* 7. *de matrim. cap.* 48. *num.* 22., in eo rerum ſtatu neceſſariam putant diſpenſationem Summi Pontificis, cujus eſt declarare, in quibusnam circumſtantiis deſinat obligare præceptum Divinum, quo prædicta interpellatio ante reſciſſionem Matrimonij videtur injuncta; atque huic poſteriori ſententiæ in quadam cauſa Florentina diſcuſſa 18. Januarii 1722. adhæſit Sacra Congregatio Concilii, cujus judicio Nos omnia ſubjecimus rationum momenta, quæ a diſſidentibus inter ſe Doctoribus in utramque partem afferuntur, uti legere eſt *tom.* 2. *Theſaur. Reſolut. pag.* 117., *& ſeqq.* Nec Sedes Apoſtolica difficilem ſe præbet eam petentibus diſpenſationem, quam urgens cauſa ſuadeat concedendam. Etenim ſicuti in præfata cauſa Florentina animadvertimus, Gregorius XIII. locorum Ordinariis, Parochis, & Presbyteris Miſſionariis Societatis Jeſu, in Angola, Æthiopia, & Braſilia degentibus, poteſtatem fecit diſpenſandi cum quolibet conjuge, qui Chriſtianæ Religioni nomen dedit, ut novum poſſit matrimonium inire, omiſſa interpellatione alterius conjugis Infidelis, quem conſtat legitime interpellari non poſſe: & Nos ipſi, ad Petri Cathedram evecti facultatem conceſſimus Apoſtolico Nuntio Venetiis commoranti, ut in ſimili rerum eventu poſſit ab ejuſdem interpellationis onere relevare conjuges converſos, exiſtentes in loco pio Cathecumenorum ejuſdem civitatis Venetiarum, quod habetur in *Noſtra Conſtitut.* III. *Noſtri Bullarij tom.* 1.

4 Sed alia hinc oritur controverſia de temporis momento, quo reſcindatur fœdus connubii, de quo eſt ſermo: plerique Doctores ſentiunt, interpellato

Digitized by Google

lato conjuge Infideli, eoque, aut expreſſe abnuente legitime cohabitare cum Fideli, aut intra terminum, ſibi in interpellatione præfixum, nihil reſpondente, diſſolutum ſtatim cenſeri vinculum conjugii, quo erant ambo conſtricti: alii arbitrantur, tunc primum dirimi, cum conjux converſus alteras nuptias contrahit; ab iſtius autem controverſiæ deciſione, alterius pendet enodatio difficultatis, de qua non ſemel contigit, in Eccleſiaſticis Foris diſputari. Fingite, Titium Hebræum Chriſtianam Fidem amplecti; poſtquam fuit Baptiſmate ablutus, uxorem ſuam Næviam, quam in Judaiſmo pertinacem reliquit, interpellet, an velit ſecum cohabitare, ſine Creatoris contumelia: Nævia aut expreſſe renuat, aut intra præfinitum ſibi temporis intervallum, nihil reſpondeat; aliud deinde matrimonium cum Hebræo viro contrahat Nævia, Titius autem Chriſtianus cælibem ſtatum eligat. Fingite rurſus, poſt aliquot annos; Næviam, cum ſuo ſecundo viro, ad Chriſtianam Fidem converti, colente adhuc Titio cælibatum; gravis ſtatim excitatur quæſtio, an Nævia redire debeat ad Titium ſuum primum virum, an potius permanere cum ſecundo. Hujus autem quæſtionis deciſio ab alia pendet, quam antea proponebamus: Etenim ſi matrimonium Titii cum Nævia reſciſſum fuit, ſtatim ac Nævia interpellata renuit cum Titio legitime cohabitare, uti opinantur Doctores primæ ſententiæ, valide profecto potuit eadem Nævia alteri ſe copulare viro, cum quo propterea perſeverare debet, etiam cum ambo Chriſtianorum Sacris fuit initiati; at ſi matrimonium, in Infidelitate contractum, tunc ſolum diſſolvitur, quando conjux converſus aliud conjugium init, uti exiſtimant Doctores ſecundæ ſententiæ, cum Titius, in caſu, aliam non duxerit uxorem, illegitimum certe fuit novum matrimonium a Nævia, nondum a priori vinculo ſoluta, contractum, atque idcirco cum Chriſtianam Fidem amplectitur, tenetur, ad primum virum redire. Verum cum res contigerit Florentiæ anno 1726., & de ea diſceptaretur in Sacra Congregatione Concilii; Nos pro Noſtro, quod tunc gerebamus, Secretarii munere, diſſertationem elucubravimus, qua luculenter oſtendimus, ex enuntiatis ſententiis, poſteriorem eſſe, tam inter antiquos, quam inter recentiores Theologos, & Canoniſtas, fere communiter receptam, ex quo concluſimus, virum Hebræum, de quo res erat, quique cum ſecunda uxore, quam, juxta præmonſtratum caſum, duxerat, Baptiſmum petebat, poſt illud ſuſceptum teneri redire ad primam, jampridem Chriſtianam factam, & adhuc perſeverantem innuptam; & Sacra Congregatio ne latum quidem unguem a Noſtra ſententia receſſit, eoque libentius eam eſt amplexata, quod, Nobis pariter ſuggerentibus, compererit, ita, conſentientibus Theologis in conſilium adhibitis, fuiſſe ab eadem definitum anno 1679., & 1680. in ſimili caſu, qui Florentiæ quoque evenerat; quæ omnia legenda ſunt *in Theſaur. Reſolut. tom. 3. pag. 346. & 352. ac ſeqq.*

5 Alter ejuſdem cauſæ articulus, Sacræ Congregationis diſcuſſioni tunc quoque propoſitus, indeciſus remanſit; quærebatur itidem, an ſaltem jus eſſet Summo Pontifici, primum matrimonium, in Infidelitate contractum, & conſummatum, ſuprema ſua auctoritate relaxandi, veniamque concedendi conjugi, tardius ad Fidem converſo, ut, in prædictis rerum circumſtantiis, poſſet cum ſecunda uxore permanere. Opportuna etiam de hac, longe utique graviori, quæſtione, fuit a Nobis exarata diſſertatio, quæ extat *tom. 4. cit. Theſaur. Reſolut. pag. 30. & ſeqq.*, in qua plures allegavimus Doctores, hanc poteſtatem Pontifici aſſerentes, ſimulque contendentes, eam reipſa exercuiſſe, S. Pium V., & Gregorium XIII., ſicut in cit. diſſertatione fuſe habetur, ſed Sacra Congregatio ſatius duxit, a ſententia ferenda ſe abſtinere; quoniam, etiam

Digitized by Google

data Pontifici poteſtate reſcindendi prius vinculum conjugii, in Infidelitate contracti, nihilominus, quod Nos Sacræ Congregationi inſinuare non prætermiſimus, merito dubitabitur; num eæ adeſſent graviſſimæ cauſæ, quæ neceſſariæ ſint, ut per Apoſtolicam diſpenſationem dirimatur.

6 Itaque Epiſcopus diœceſi præſidens, in qua, ob admixtionem Chriſtianorum cum Hebræis, interdum caſus occurrant, de quibus diſſeruimus, utiliter de iiſdem ſermonem inſtituet in ſua Synodo: ſalubriter in eam formam inferet interpellationis a conjuge converſo, alteri faciendæ in ſua perſiſtenti perfidia, quam formulam integram refert Clericatus *cit. loc.*; prudenter denique ſuis Parochis doctrinam tradet, a Sacra Congregatione Concilii approbatam, ſecundum quam dijudicare debeant, an, & quando, per converſionem alterutrius conjugis ad Chriſtianam Fidem, alter in infidelitate relictus libertatem nanciſcatur a vinculo matrimonii, quo erat obſtrictus. Severe autem prohibebit, ne maritus Hebræus ad Fidem converſus mittat ad uxorem in ſua perſiſtentem infidelitate libellum repudii, juxta Ritum Judaicum, ut hac ratione det illi libertatem tranſeundi ad alia vota. Hunc enim deteſtabilem abuſum, Judaica utique ſuperſtitione infectum, Nos proſcripſimus Noſtra Conſtitutione, quæ incipit *Apoſtolici miniſterii*, edita die 16. Septembris 1747. in 2. tomum Noſtri Bullarii inſerenda. Fruſtra vero, & incaſſum hæc conſtituerentur, aut pertractarentur in Synodo diœceſis, a qua Hebræi coguntur perpetuo exulare; nec proinde unquam in ea caſus eveniunt, de quibus hactenus.

CAPUT V.

Quæ in præcedenti capite dicta ſunt, novo confirmantur exemplo, communicationis videlicet Catholicorum cum Hæreticis in Divinis.

1 QUantum Eccleſia abominata fuerit Catholicorum cum Hæreticis conſortia, plane liquet ex epiſtola ſecunda Apoſtoli Joannis, in qua *verſ.* 10. diſcipulos ſuos in hunc modum admonuit: *Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Ave ei dixeritis; qui enim dicit illi Ave, communicat operibus ejus malignis*; & inſuper ex epiſtola Apoſtoli Pauli ad Titum *cap. 3. verſ.* 10. *Hæreticum hominem, poſt unam, & ſecundam correptionem devita*. Quocirca idem Apoſtolus Joannes, ut ceteris ſuo præiret exemplo, noluit cum Cerintho Hæretico in eodem balneo lavari, ſed dixit ad Collegas *Fugiamus ocius, ne balneum, in quo eſt Cerinthus veritatis adverſarius, extemplo corruat*, uti Irenæus, Hieronymus, atque Epiphanius teſtantur: ſuique Magiſtri exemplo edoctus S. Polycarpus Smyrnenſis Epiſcopus, obvium, & ſalutantem Marcionem nec reſalutare auſus, repoſuit: *Cognoſco primogenitum Diaboli*: hujus autem diſciplinæ adeo tenax fuit Magnus Antonius, ut de eo ſcribat Athanaſius *in vita numer. 68.* (*tom. 1. part. 2. oper. pag.* 847.) *Cum Meletianis ſchiſmaticis nunquam communicavit, compertam habens eorum ab initio malitiam atque defectionem: Nec cum Manichæis unquam, aut aliis quibuslibet Hæreticos amice collocutus eſt, niſi admonendi cauſa; ut mutata ſententia piam ſectarentur Fidem, ratus eorum amicitiam & colloquia animi damnum atque perniciem eſſe: quod item alios monebat*. Eamdem prohibitionem inſtaurarunt innumeri Eccleſiæ Canones, ſed potiſſimum inſtitere, ne Catholici cum Hæreticis communicarent in rebus ſacris, neve eorumdem frequentarent conventus: inter Apoſtolicos Canones, XLV. *al* XXXVII. ſtatuit: *Epiſcopus, Presbyter, & Diaconus, qui cum Hæreticis oraverit tantummodo,*

Digitized by Google

modo, communione privetur, & LXIV. *al* LXV. *vel* LVII. *Si quis Clericus, aut Laicus ingreſſus fuerit in ſynagogam Judæorum, vel Hæreticorum ad orandum, deponatur & ſegregetur*: Similem in modum Synodus Laodicena *can.* IX ex verſione Dionyſii Exigui (*tom.* 1. *collect. Hard. col.* 782.) decrevit: *Quod non permittantur Eccleſiaſtici ad Hæreticorum cæmeteria, vel ad ea, quæ ab eis martyria appellantur, orationis cauſa, vel ſanitatis accedere: ſed hujuſmodi, ſi Fideles fuerint, certo tempore communione privari*: & rurſus *can.* XXXIII. *Quod non oporteat cum Hæreticis, aut Schiſmaticis pariter orare*. Et Concilium Carthaginenſe IV. *can.* LXXII. (*tom.* 1. *collect. Hard. col.* 983.) quem laudat Auguſtinus, in ſermone ad populum Cæſarienſem, ait: *Cum Hæreticis nec orandum, nec pſallendum*. Hinc Cyrillus Hieroſolymitanus *catech.* IV. *num.* 37. Catecumenum ſuum præcipue odiſſe jubet omnia perfidorum Hæreticorum conventicula: idemque monent ceteri Patres, quos adducit Chriſtianus Lupus *in ſchol. & not. ad can. Concil. tom.* 4. *pag.* 129. *& ſeqq.*

2 Et nihilominus ea eſt miſera Noſtrorum temporum conditio, ut multis in provinciis, in quibus hæreſes aut dominantur, aut graſſantur impune, duram Catholici ſubeant neceſſitatem cum Hæreticis converſandi, & familiariter agendi; verum quamvis, juxta præſentem diſciplinam, inductam a Martino V. in celebri Extravag. *Ad evitanda* (de qua nonnulla inferius) liceat Catholicis cum Hæreticis, modo non ſint expreſſe, & nominatim denuntiati, libere converſari, & cum iiſdem communicare in rebus mere profanis, & civilibus; non idcirco tamen arbitrari debent Catholici, fas quoque ſibi eſſe cum iiſdem Hæreticis conſortium habere, etiam in rebus ſacris, & divinis. Siquidem Paulus V., poſt maturam rei diſcuſſionem, neutiquam licere definivit Catholicis Regni Angliæ Hæreticorum templa adire, ritibuſque intereſſe, quos inibi exercent, uti legere eſt in duobus decretis, ab eodem Pontifice editis, uno ſcilicet anni 1606., altero anni 1607., quæ referuntur a Cardinali de Lauræa *in 3. ſent. part.* 2. *tom.* 3. *diſp.* 11. *art.* 9. §. 4. *num.* 292. Haud equidem ignoramus, non deeſſe Theologos, ab omni culpa abſolventes Catholicos, qui cum Hæreticis, & Schiſmaticis, nominatim non denuntiatis, communicant in Divinis, atque etiam Sacramenta ab iiſdem recipiunt, dummodo hæ ſimul concurrant rerum circumſtantiæ: primò ſcilicet, ut ad prædictam communicationem Catholicos adigat graviſſima, & urgentiſſima cauſa: ſecundò, ut Hæretici, aut Schiſmatici, a quibus Sacramenta expoſcunt, ſint valide ordinati, ut Sacra adminiſtrent, ritu Catholico, abſque ulla admixtione ritus damnati: tertiò, ut communicatio cum iiſdem in Divinis non ſit externa proteſtatio falſi dogmatis, qualis erat ingreſſus in Proteſtantium Eccleſia, cum Catholicis Angliæ illum inhibuit Paulus V.; ideo quippe Regis edicta omnes adire juſſerant Hæreticorum templa, ut tali pacto ſe cum Proteſtantibus ſentire faterentur: quarto demum, ut Catholicorum cum Hæreticis communicatio in Divinis, nulli ſcandalum ingerat. Verum in primis prædicta Theologorum ſententia ſuos habet adverſarios, neque ab omnibus admittitur, tanquam in praxi ſecura: deinde, ea etiam admiſſa, cum omnes enumeratæ circumſtantiæ ſimul & conjunctim adeſſe debeant, ut Catholicorum cum Heterodoxis, in rebus ſacris ſocietas omni vacet culpa, quemadmodum docent Silvius *in 3. part. S. Thomæ, tom.* 4. *quæſt.* 24. *art.* 6. *quæſit.* 3. *concluſ.* 3., Cardinalis de Lugo *de Fide diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 11., Thomas a Jeſu *tract. de omnium gentium ſalute procuranda, lib.* 8. *part.* 2. §. 4. *verſ. Sed major eſt difficultas pag.* 556., Cardinalis Albitius *de inconſtantia in Fide cap.* 18. *num.* 30., *& ſeqq.*, Cardinalis Gottus *in* 2. 2. *S. Thomæ quæſt.* 4. *dub.* 6. §. 3. *num.* 2. *& quæſt.* 3. *de Infide-*

libus comparate ad Fideles, *dub.* 3. *§.* 2. Idcirco fere impoſſibile eſt uſuveni-re, ut a flagitio excuſari valeant Catholici, ſeſe in rebus ſacris cum Hæreticis, vel Schiſmaticis admiſcentes. Quamobrem Sacræ Urbis Congregationes, ſancti Officii videlicet, & de Propaganda Fide, illicitam ſemper reputarunt communicationem, de qua eſt ſermo, doctamque concinnarunt inſtructionem, Nobis in minoribus tunc degentibus qualemcumque Noſtram operam navantibus, ad Miſſionarios, cum opus fuerit, tranſmittendam, ubi rationes expenduntur, propter quas, vix unquam accidere poteſt, ut in praxi ſit innoxia Catholicorum cum Hæreticis communicatio in Divinis.

3 In Divinis porro cum Hæreticis communicant Catholici, qui cum iiſdem ſe ſe matrimonio jungere non dubitant: Etenim cum matrimonium unum ſit ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis, a Chriſto Domino inſtitutis, idem eſt matrimonium cum Hæretico contrahere, ac unum, idemque Sacramentum una cum eodem vel conficere; ſi nimirum ipſimet contrahentes ſint talis Sacramenti miniſtri, quod magis communiter opinantur Scholaſtici, vel ſaltem percipere, ſi ſcilicet, quod alii, præſertim ex recentioribus Theologis, autumant, illius miniſter ſit ſolus Sacerdos: utrumque autem & illicitum, & ſacrilegum eſſe, nemo dubitat. Quare Eccleſia iiſdem fere legibus, quibus Chriſtianis interdixit, ne connubia inirent cum Infidelibus, Catholicos pariter a ſacrilegis nuptiis cum Hæreticis contrahendis deterruit: Concilium Laodicenum *can.* 10. (*tom.* 1. *collect. Hard. col.* 784.) ait: *Quod non oporteat indifferenter Eccleſiaſticos fœdere nuptiarum Hæreticis ſuos filios, filiaſque conjungere*; Agathenſe *can.* 67., relato a Gratiano XXVIII. *qu.* 1. *can.* 16.: *Non oportet cum Hæreticis miſcere connubia, & vel filios, vel filias dare, ſed potius accipere, ſi tamen profiteantur Chriſtianos futuros eſſe ſe, & Catholicos*; Concilium Chalcedonenſe *can.* 14. Lectoribus, & Cantoribus, inter inferiores Clericos interdicit: *Hæretico, vel Pagano, vel Judæo ſe conjungere, niſi forte promittat ſe ad orthodoxam Fidem perſona Ortodoxæ copulanda transferre*; haſce vero ſanctiones roboravit Bonifacius VIII. *in cap. Decrevit*, *de Hæreticis in* 6., ubi dote privandam ſtatuit mulierem, quæ ſcienter viro hæretico nupſerit. Iis igitur in provinciis, in quibus ejuſmodi conjugia, non ſine Sacrorum Canonum contemptu, paſſim celebrantur, debet Epiſcopus, in ſua præſertim Synodo, ab illis in propriarum animarum perniciem contrahendis Catholicos abſterrere, quod Nos faciendum ediximus *in Noſtra Conſtitutione* 34. *§.* 3. *Noſtri Bullar. tom.* 1.: præcipue quoque Epiſcopalis muneris partes erunt, maxima Catholicis denuntiare pericula, quæ tam ipſis, quam naſcituræ ſoboli, ex præfatis imminent nuptiis, quæ propterea cohoneſtari nequeunt, obtentu ſolius conſuetudinis (verius corruptelam dicerent) niſi ea amoveantur pericula, quod tamen vix evenire poſſe, recte notant Layman. *Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 14. *num.* 2., Piring. *ad tit. de ſponſal. & matrim. num.* 166., Reiffenſtuell. *ibid. num.* 360., Engel. *ad tit. de matrim. contract. contra interdict. Eccleſ. §.* 2. *num.* 2., Gobat. *Theolog. experim. tract.* 9. *cap.* 11. *num.* 316., Nicolaus Serarius *in opuſc. de Catholicorum cum Hæreticis matrimoniis*, Van-Eſpen. *J. E. p.* 2. *tit.* 13. *cap.* 8. *num.* 9., aliique paſſim.

4 Curam inſuper idem ſubibit Epiſcopus ritus nuptiarum, quæ a Catholicis celebrantur, in locis Hæretico Principi ſubjectis: ut enim legibus pareant, ab eodem Principe latis, pœnaſque evadant tranſgreſſoribus inflictas, coguntur alicubi Catholici, matrimonium inter ſe contracturi, Acatholicum Miniſtellum adire, ſuumque in conjugium conſenſum coram eo præſtare; dubitatur autem, an id ſine piaculo fieri queat. Certum utique eſt, ita initum matrimonium,

Digitized by Google

nium viribus carere, ſi inibi publicatum fuerit Tridentini decretum *cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.*, nec conſentientes, veros conjuges fieri, niſi, ſive antea, ſive poſtea, juxta præſcriptam a Tridentino normam, matrimonium celebraverint, coram alterutrius contrahentium legitimo Parocho, aliove Sacerdote, Parochi vices gerente, & duobus teſtibus: Sed difficultas tantum eſt, an poſtquam Tridentini ſanctioni ſunt obſequuti, aut ad eidem poſtea obſequendum ſunt parati, licite poſſint etiam legibus Patriæ obtemperare, & coram Heterodoxo Miniſtello ſe ſiſtere. Negat Leſſius *in auct. caſ. 24., V. Hereticorum converſatio*, ejuſque opinio veriſſima eſſet, ſi Hæreticus Miniſtellus adhiberetur, tanquam perſona ſacra, quæ ſacram cæremoniam intenderet exercere, ac per eam ſanctitatem tribuere contractui matrimoniali; tunc ſiquidem viderentur Catholici eum agnoſcere tanquam legitimum Chriſti Miniſtrum, ritumque hæreticum approbare, & profiteri. Verum, cum plerumque res aliter ſe habeat, illeque Catholicorum matrimoniis ſolum aſſiſtat, tanquam Miniſter mere politicus, neque virtute verborum, quibus conjugibus bene apprecatur, ullam credat ſanctitatem accedere eorum conjugio, quod Sacramentum eſſe, Noſtri temporis Hæretici communiter inficiantur; rectius idcirco ſe eidem ſiſtentes Catholicos, ut patriæ legibus morem gerant, graviaque evitent incommoda, quæ ſecus ſibi imminerent, a culpa excuſant Joannes Veriuys *in ſuo Paſtorali tract. 13. art. 7.*, Arſdekin *Theolog. tripartitæ tom. 2. p. 2. tract. 4. de matrim. cap. 8. §. 2. num. 17.*, La Croix *lib. 6. pag. 3. de matrim. num. 775.*, Piette *quæſtion. Theologicar. par. 6. pag. 441.* In hac quoque ſententia fuit Sacra Congregatio Sancti Officii, quæ hanc quæſtionem diligenter, uti ſolet, examinavit, & die 29. Novembris anni 1672. in eum, qui ſequitur modum, definivit: *Catholici, qui matrimonio juncti ſunt coram Parocho, & teſtibus Catholicis in pluribus locis (ita invaluit conſuetudo) ſolent coram Miniſtro Hæretico, ſeu Proteſtante rurſus conjungi, ad evitanda gravia damna: neque poteſt conſuetudo hæc a Clero corrigi. Peccant ne? Et quo peccato Catholici, ſic denuo conjuncti, coram Miniſtro Hæretico? & quomodo ſe gerere debeat erga illos Ordinarius loci? Sacra Congregatio reſpondit: Quatenus Miniſter aſſiſtat matrimoniis Catholicorum, uti Miniſter politicus, non peccare contrahentes. Si vero aſſiſtat, ut Miniſter addictus Sacris, non licere, & tunc contrahentes peccare mortaliter, & eſſe monendos.*

5 Huic Sacræ Congregationis ſententiæ Noſtram Nos auctoritatem adjecimus *in Noſtra Conſtit. 89. §. 10. Noſtri Bullar. tom. 1.*, ubi Fidelibus degentibus in Regno Serviæ, finitimiſque regionibus interdiximus, ne, matrimonio inter ſe Catholico ritu celebrato, illud renovare præſumant coram *Caddi*; Noſtram tamen interdictionem, hac temperavimus limitatione, niſi ſcilicet nuptiarum cœremonia explenda coram *Caddi*, actus ſit mere civilis, nullamque contineat Mahumetis invocationem, aliudve ſuperſtitionis genus includat. Hujuſcemodi decreta in unum collecta, & diſertius explicata, juſte ac ſancte præcipuum locum occupabunt in Synodo, ſi quæ fiat ab Antiſtite, ſeu Vicario Apoſtolico, cui concredita ſit cura Fidelium loca incolentium Hæretico Principi ſubjecta; quinimmo oportebit eidem Synodo adjungere inſtructionem, qua ſolerter edoceantur Fideles, prædictam civilem cœremoniam coram Hæretico Miniſtello explendam, vires, & firmitatem non tribuere conjugiis Catholicorum, quibus propterea abſtinendum erit ab omni conjugali conſuetudine, niſi ſuas nuptias coram Miniſtro Catholico, & duobus teſtibus rite celebraverint. Inepte autem ſimiles inſtructiones intruderentur in Synodum Diœceſis, ab Hæreticorum regionibus quam longe diſſitæ.

CA-

CAPUT VI.

Recens ſubortus in Diœceſi abuſus neceſſariam interdum reddit Conſtitutionem, quæ in alia forte Synodo redundaret: ubi de obligatione impoſita Pœnitenti nomen aperiendi Complicis in peccato.

1 NE *improba uſurpatione diſſimulatio in deterius convaleſcat, & fiat de conſuetudine regula, quæ non veniat ab ipſa, quæ litteris mandata eſt, diſciplina*, uti ad Epiſcopos in Toletana Synodo conſtitutos appoſite ſcripſit Innocentius I. *epiſt.23.num.2. (tom.1. collect. Hard. col.1023.)* quantocius ſane præcidendus eſt abuſus, qui ſub ſpecie ſeverioris, & ſanctioris diſciplinæ eam labefactat, quæ ab Eccleſia eſt tradita, veramque Sacramentorum ſanctitatem contaminat. Rem enarrabimus, quæ non diu antea contigit. Concilium Tridentinum *ſeſſ. 14. can. 7.* anathemate perſtringit aſſerentes non eſſe in Sacramentali Confeſſione neceſſario aperiendas circumſtantias, mutantes ſpeciem peccati; an autem etiam ſint neceſſario aperiendæ, quæ inter eamdem ſpeciem notabiliter aggravant peccatum, litigant quidem Theologi, ſed Cathechiſmus Sancti Pii V. *titul. de conditionibus, & circumſtantiis ad Confeſſionem requiſitis*, Sanctus Carolus Borromæus in *inſtruct. Sacerdotum Actor. Eccleſ. Mediol. part. 4.*, plureſque Synodi Epiſcopales, quas profert Genettus *Theolog. moral. tom. 4. tract. 6. de Sacram. Pœniten. cap. 6. quæſt. 3.*, etiam iſtas manifeſtandi gravem obligationem in Pœnitente agnoſcunt, quod etiam inter Theologos docent Suarez *de Pœnit. diſput. 22. ſect. 3.*, Henriquez de *Pœnit. libr. 2. cap. 7. num. 6.*, Thomas Sanchez in *Summ. lib. 2. cap. 32. numer. 39., & lib. 4. cap. 11. num. 24.*, Gonet *diſp. 10. art. 3.*, Salamant. *tract 6. cap. 8. punct. 2.*, Baron. *contra Amad. diſput. 2. ſect. 3.*, aliique ab his citati. Cavere nihilominus debet Confeſſarius, ne occaſione, ſeu prætextu exquirendi a Pœnitente peccati, quod confitetur, circumſtantias, eumdem inducat ad pandendum nomen complicis, hoc eſt perſonæ, cum qua peccatum illud perpetravit. Etenim, quidquid ſit, quando liceat Pœnitenti ſui criminis ſocium libere & ſponte Confeſſario revelare; certum tamen eſt raro evenire poſſe, ut liceat Confeſſario complicis nomen a Pœnitente ſciſcitari, multoque minus ad illud ſibi patefaciendum eumdem obligare. Et nihilominus haud ita pridem rumor ad Nos pervenit, aliquot Sacramenti Pœnitentiæ Miniſtros ſuffultos quorumdam Theologorum aut falſa, aut male intellecta doctrina cœpiſſe, non ſolum a Pœnitentibus complicis nomen exquirere, ſed ad illud ſibi aperiendum, locumque inſuper deſignandum, ubi is habitaret, eoſdem adigere, denegata renuentibus alterutrum manifeſtare Sacramentali abſolutione; hujus vero pernicioſæ praxis, hanc præferebant cauſam, videlicet, ut ipſi complicem poſtea corriperent, atque ita in ejus tantum utilitatem hujuſmodi uterentur revelatione. Verum Nos gravia conſiderantes, quæ inde neceſſario conſequebantur. Proximi enim lædebatur fama: arctum Sacramentalis Confeſſionis ſigillum periclitabatur; abſterrebantur Fideles a ſuis culpis Confeſſario integre, prout ceteroquin opus eſt, manifeſtandis; rixæ, & diſcordiæ diſſeminabantur, & tota demum perturbabatur Communitas. Idcirco pro Noſtro ſupremi Apoſtolatus munere prædictum, tunc primo pullulantem abuſum, priuſquam inoleſceret, præfocandum duximus, Noſtris Apoſtolicis litteris, quæ habentur *Noſtri Bullar. tom.1. pag.535.*, aliiſque duabus poſterioribus Conſtitutionibus *tom.2. ejuſdem Bullar.* propediem edendis.

2 Quod

Digitized by Google

2 Quod autem faciendum fuit a Nobis, qui omnium Eccleſiarum gerimus curam, non illico fieri decuiſſet a quolibet Antiſtite, cui unius particularis Eccleſiæ commiſſum eſt regimen. Is ſiquidem ſolicitus eſſe debet de ſua excolenda Diœceſi, non de inſectandis abuſibus, quos audit in aliena inoleſcere, niſi prudenter prævideat, eoſdem, ſi non ſtatim retundantur, ſuam pariter eſſe mox ſubituros: ubi enim abuſus non eſt, quando novæ Conſtitutionis frœno vitium cohibetur, quod nunquam Diœceſim invaſit, injuriam ſibi fieri credunt Diœceſani, putantes nimirum, ſe quodammodo infamari, quaſi reos criminis, quod ipſi non admiſerunt. Ad Præſules vero, ſi forte eorum Diœceſes exitioſus ille morbus inficeret, ſpectabat ſane opportunis ſanctionibus eum quantocius propulſare, quod ſanctiſſime factum legimus in pluribus antiquis Synodis. In Synodo enim Bajocenſi anni 1300. *cap.* 82. (*tom.* 7. *collect. Hard. colum.* 1238.) habetur: *In confeſſione ſibi caveant Sacerdotes, ne inquirant nomina perſonarum, ſed circumſtantias tantum, quæ poſſunt aggravare peccatum*: In Synodo Lingonienſi anni 1404.: *Caveant Sacerdotes, ne in Confeſſione inquirant ab his, quorum audiunt confeſſiones, ut nominent eis expreſſe perſonas, cum quibus ipſi confitentes peccaverint, niſi eſſet tale peccatum, quod oporteat exprimi aliquid de perſona, puta, peccavi cum filia mea naturali, vel ſpirituali, vel nepte, & hoc caſu non debet dici nomen proprium, aut cognomen perſonæ*. In Synodo Leodienſi anni 1405.: *Inhibemus Sacerdotibus, ſtatuendo, & omnibus Confeſſoribus, ne a confitentibus nomina illorum, cum quibus peccaverunt, inquirant, vel circumſtantias, per quas poſſint nomina eorum deſignari. Quod ſi fecerint, ab officio audiendi confeſſiones noverint ſe ipſo facto eſſe ſuſpenſos*. In Synodo Senonenſi anni 1524.: *In audiendis confeſſionibus caveant Sacerdotes, ne inquirant loca manſionum, & nomina perſonarum, cum quibus peccaverunt confitentes*. His concinunt Synodus Carnotenſis anni 1526., Synodus Pariſienſis anni 1557. Statuta Synodalia Eccleſiæ Trecenſis, & Siſifridi Archiepiſcopi Colonienſis, quæ videri poſſunt in tractatu hiſtorico, & dogmatico *de ſecreto inviolabili confeſſionis*, edito anno 1708. a Langlet Du-Freſnoy *pag.* 223., *& ſeqq.* In aliis autem innumeris Synodis, quanquam ſpeciatim agatur de Sacramento Pœnitentiæ, nulla tamen occurrit peculiaris Conſtitutio, qua expreſſe prohibeantur Confeſſarii, ne a Pœnitentibus complicum nomina exquirant; quia ſcilicet ejuſmodi deteſtandus abuſus non in omnes irrepſerat Diœceſes, ac proinde non ab omnibus erat ſpeciali Conſtitutione repellendus.

3 Quare iterum concludendum eſt, quod ſatis abunde demonſtratum arbitramur, nimirum non omnes Synodales Conſtitutiones omni loco, & tempori convenire, ſed prudentis Præſulis eſſe, eas tantum ſuæ Synodo inſerere, quas ad obſidendum ſerpentibus corruptelis, atque Eccleſiaſticæ diſciplinæ nitorem reſtituendum pro locorum, & temporum diverſitate utiles reputaverit, & neceſſarias.

LIBER VII.

De his, quæ cavenda ſunt in Conſtitutionibus Synodalibus.

Ne factæ ab Epiſcopo Synodales Conſtitutiones viribus careant, aut interpoſitæ ab illis appellationes earumdem executionem retardent, plurima detegemus vitia, ob quæ ſæpius illas aut reſciſſas, aut ſaltem impugnatas vi-

di-

dimus, cum in minoribus conſtituti Sacris Urbis Congregationibus ſtudium; operamque Noſtram navavimus; & quoniam hæc præcipua cauſa fuit, cur huic Noſtræ Lucubrationi manus admoveremus, nimirum ut Epiſcopos de iis moneremus, a quibus in ſuis Conſtitutionibus cavere debeant; idcirco in hac re elucidanda diutius immorabimur.

CAPUT I.

De cavendis quoad quæſtiones nondum definitas, ubi de quæſtione, an ſit de jure Divino reſidentia, quoad habentes curam Animarum.

1 SApienter monet Fagnanus in *cap. Sicut olim num. 82. de accuſat.*, ne in Provincialibus Synodis facile quæſtiones decidantur, inter Catholicos Doctores controverſæ, & a Sede Apoſtolica hactenus non definitæ: *In rebus dubijs, & de jure controverſis, non facile definitiones fiant, præſertim ubi grave aliquod præjudicium parari poteſt, velut in materia Sacramentorum enodanda, aut explicandis caſibus uſurarum, & aliorum vitiorum, quibus timoratæ conſcientiæ irretiri poſſunt.* Minus itaque erunt illæ definiendæ in Synodis Diœceſanis, aut quidquam in hujus Conſtitutionibus dicendum, quo ſtatui videatur, quid de illis ſentiendum ſit.

2 Cum Sacræ Congregationis Concilii Secretarii munere fungebamur, quidam Epiſcopus prudentia, ac doctrina præclarus, atque amicitiæ neceſſitudine Nobis conjunctus ſuas ad Nos miſit Conſtitutiones, quas paraverat, in ſua futura Synodo mox promulgandas. In his animadvertimus Parochis, aliiſque Animarum Rectoribus continuam inter ſuas oves reſidentiam præcipi, & commendari, utpote quæ iis injuncta eſſet, jure naturali, & Divino; quod inſuper dicebatur a Concilio Tridentino jam definitum. Præſulem amice admonuimus, ut ſuos Parochos quidem ad aſſiduam reſidentiam pro viribus excitaret, ſed abſtineret a jure determinando, e quo reſidentiæ obligatio oriatur. Quale enim hoc ſit, Divinum ne, an mere Eccleſiaſticum diſputant Theologi, & adhuc ſub Judice lis eſt. Noſtris monitis morem geſſit Epiſcopus, e ſua Conſtitutione verba expungens, quæ Nobis diſplicuerant; ſed ſimul Nobis ſignificavit, ſibi innotuiſſe controverſiam, jam pridem inter Theologos exagitatam, ſed eam exiſtimaſſe a Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. cap. 2 de reform.*, iis verbis: *Cum præcepto Divino mandatum ſit omnibus, quibus Animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his ſacrificium offerre, verbique Divini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exemplo paſcere.... quæ omnia nequaquam ab iis præſtari, & impleri poſſunt, qui gregi ſuo non invigilant, neque aſſiſtunt, ſed mercenariorum more deſerunt &c.*

3 Ut amico Præſuli plene ſatisfaceremus, hæc Nos illi repoſuimus. Indubitatum eſt, aſſiduæ reſidentiæ onus cunctis Animarum Paſtoribus incumbere, illudque a Conciliis, & Patribus frequenter inculcari, quod longa contexta canonum ſerie fuſe oſtendunt Bartolomæus Caranza *opuſc. de reſid. Epiſcop. cap. 7.*, & Thomaſſinus *de vet., & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 2. lib. 3. a cap. 30. uſque ad 36.*, ſed non ita certum eſt jus, a quo illud promanet. Contendentibus pleriſque reſidentiam a jure Divino eſſe Epiſcopis, & Parochis imperatam; aliis exadverſo ejus obligationem ad jus mere Eccleſiaſticum referentibus. De hac controverſia acriter diſceptatum fuit in Concilio Tridentino ante *ſeſſ. 6.* ſub Paulo III., ſed ea vehementius recruduit ſub Pio IV. in conventibus habitis ante *ſeſſ. 19., & 23.*, ac tanto ſtudio in utramque partem verſata eſt, ut plu-

plura pro utraque ſententia exarata fuerint opuſcula, quæ prodierunt Venetiis anno 1562. impreſſa typis Jordani Zileti. Cumque diſſidentes inter ſe Patres haudquaquam invicem conciliari potuerint, tandem deliberatum eſt, ut, novo quidem decreto, cuncti Animarum Paſtores ad reſidentiam adigerentur, ac ſeveræ pœnæ contumacibus infligerentur; nihil tamen definiretur de jure, quo iidem continuo inter ſuas oves verſari tenentur. Quinimmo ita decretum concinnandum Patres duxere, ut nihil inde alterutri ſententiæ detraheretur, quæ omnia enarrantur a Cardinali Pallavicino in *hiſtor. Concil. Trident. lib. 7. cap. 6. lib. 16. cap. 4., lib. 21. cap. 12.* Hanc Tridentini mentem cum perſpectam habuerit Pius IV. in allocutione habita ad Cardinales, & Epiſcopos Kalendis Martii 1564., quæ extat in Actis Conſiſtorialibus, agens de reſidentia a Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III., atque a Tridentino Animarum Paſtoribus novis ſanctionibus injuncta, hæc ad rem ſubdidit: *Licet vero neque in illo, neque in iſto Concilio clare definitum ſit, an reſidentia de jure Divino eſſe cenſeatur, quod neque etiam nos nunc ex improviſo definire audemus.*

4 Non ignoramus, quoſdam præſtantiſſimos Doctores contendere, quæſtionem, de qua eſt ſermo, etſi clare & expreſſe definita non fuerit, eſſe nihilominus virtualiter, & implicite, ut ajunt, a Concilio Tridentino deciſam, quod hac argumentatione manifeſte confici arbitrantur. Quo quiſque jure obligatur ad finem, ad ea pariter obligatur, quæ ad aſſequendum finem ſunt neceſſaria. Atqui Epiſcopi, ceterique Animarum Rectores juxta Tridentinum, jure Divino obligantur ad paſcendum ſibi commiſſum gregem, atque ad paſcendum, uti decet, & oportet, eſt neceſſaria reſidentia, quemadmodum idem Tridentinum declarat; igitur jure Divino iidem ad reſidentiam obligantur. Sed difficultas eſt in altera parte ſecundæ propoſitionis, quam minorem vocant: etenim non dixit Tridentinum non poſſe oves paſcere, qui non reſident, *ſed qui gregi ſuo non invigilant, neque aſſiſtunt, ſed mercenariorum more deſerunt;* hæc autem verba commode referri queunt ad animum, cum vere intelligatur gregi ſuo invigilare, aſſiſtere, eumque non deſerere, qui etſi abſens ſit corpore, illius tamen regimini, & tutelæ ſedulo excubat animo, juxta illud Apoſtoli *2. ad Corinth. 11.*: *Inſtantia mea quotidiana ſolicitudo omnium Eccleſiarum.* Quamobrem aliquot ex Tridentinis Patribus, qui prædictis decreti verbis obſtiterant, metuentes, ne illis controverſia decidi, & reſidentiæ præceptum juri Divino adſcribi videretur, eorumdem verborum ſenſu penitus inſpecto, poſtea acquieverunt, quod pariter refert laudatus Pallavicinus *citat. lib. 21. cap. 12. num. 5.* Ad hæc docet Sanctus Thomas *2. 2. quæſt. 185. art. 5. in corp.* in qualibet obligatione præcipue ſpectandum eſſe obligationis finem. Cum autem finis, propter quem animarum Paſtoribus reſidentia præcipitur, ſit ſpirituale bonum animarum, quibus præſunt, exinde concludit Angelicus, quod ſi eumdem finem aſſequi poſſint in abſentia, tunc licite ſe a ſuis ovibus iidem ſubducere queant. Et profecto ſi reſidentiæ præcepto non ſatiſfacit, qui ita inter ſuas oves verſatur, ut animo ab illis abſit, nullam gerens earumdem curam; quia tali pacto finem contemnit, propter quem reſidentia ei imperatur, ſicuti ſapientiſſime perpenderunt Patres Concilii Aquilejenſis anni 1596. *cap. 5.* *Quod de Epiſcoporum reſidentia a Sacro Concilio Tridentino, & Summorum Pontificum Conſtitutionibus cautum eſt, hoc non eſt intelligendum, ut præſentia aſſideant, nihil præterea agant, cum ex Sacris Canonibus reſidentia ſit accipienda in eum ſenſum, ut ſit laborioſa, non otioſa, id, quod duobus præſertim Tridentinæ Synodi verbis egregie exprimitur, ut paſcant, & regant &c.* (*collect. Hard. tom. 10. colum. 1886.*). Ob oppoſitam rationem cenſebitur reſidentiæ præ-

præceptum adimplere, qui, etſi a ſuis ovibus corpus ſubducat, animo tamen iiſdem adeſt, & finem obtinet illas paſcendi, & regendi, ad quem localis Paſtoris præſentia dirigitur.

5 Hanc eamdem Sancti Thomæ ratiocinationem proſequentes illi Tridentini Patres, qui reſidentiæ onus a ſolo jure Eccleſiaſtico impoſitum affirmabant, adhuc clarius eam expoliverunt, atque exemplo illuſtrarunt apud eumdem Pallavicinum *lib. 16. cap. 4. num. 15.* Contingit aliquando, ajebant, adeo exiguam eſſe Diœceſim, cui Epiſcopus præeſt, tamque anguſtis limitibus carctari, ut a loco ſuæ Diœceſi finitimo melius ipſe, & commodius ſuas oves paſcere, & regere queat, quam poſſit alius reſidens in ampliſſimæ Diœceſis centro: Si itaque in reſidentiæ obligatione, juxta doctrinam Angelici, ſpectandus eſt obligationis finis, non poteſt dici, quod reſidentiæ præcepto non obtemperet, qui in prædicto loco degit, unde puſillo ſuo gregi æque imminere, ac proſpicere poteſt, ac alter, qui in ampliſſimæ ſuæ Diœceſis præcipua Urbe commoratur.

6 Hæc Nos amico Præſuli ſcripſimus, eo dumtaxat conſilio, ut ſibi perſuaſum haberet, non eſſe a Tridentino definitam quæſtionem, de qua loquimur, ſicuti ipſe opinabatur, non autem, ut illum diſtraheremus a ſententia, quæ reſidentiæ obligationem jure naturali, & Divino, animarum Paſtoribus injunctam defendit: ultro enim fatemur, hanc ſententiam communiorem eſſe, eique fere omnes calculum adjeciſſe, qui poſt Tridentinum ſcripſerunt tam Theologos, quam Canoniſtas, inter quos Sotus *lib. 10. de juſtitia quæſt. 3. articul. 1.*, Bellarminus *epiſt. ad Theanenſem Epiſcopum nepotem ſuum*, poſt editionem Colonienſem anni *1619.*, aliaſque rurſum vulgatas, *poſt Acta Legationis Helveticæ Cardinalis Paſſionei*, Vaſquez *opuſc. de benefic. cap. 4. §. 2. numer. 121.*, Leſſius *lib. 2. de juſt., & jur. cap. 34. num. 153.*, Azorius *inſtitut. moral. part. 2. libr. 7. cap. 4. quæſt. 1.*, Caranza *citat. tract. de reſid. Epiſcop. cap. 2.*, Navarrus *manual. cap. 25. numer. 121.*, Gonzalez *in cap. Relatum de Cleric. non reſiden. numer. 6., & ſeqq.*, Fagnanus *in cap. Ex parte eodem titul. num. 21., & ſeqq.*, Zoeſius *ad eumdem titul. num. 2.*, Zypeus *num. 7.*, Piringh *num. 11.*, aliique innumeri.

CAPUT II.

Iterum de cavendis quoad quæſtiones nondum definitas, ubi de ea controverſia, an Clerici Beneficiarii ſint Domini, an potius meri Adminiſtratores fructuum ſuorum Beneficiorum.

1 Minus Nobis arriſit, quod in alia offendimus Synodo, ubi, illata mentione gravis obligationis, quam habent Clerici Beneficiarii, Beneficiorum, quæ poſſident, fructus ſuæ honeſtæ, decentique ſuſtentationi ſuperfluos, erogandi in pauperes, aliaſve pias cauſas, ejuſmodi obligationis hæc ibidem afferebatur ratio, nimirum, *quia Clerici Beneficiarii non ſunt prædictorum fructuum domini, ſed meri diſpenſatores*: quamquam enim commendaverimus conſilium Epiſcopi, renovandi, ſeu verius inculcandi obſervationem præcepti, quo ſinguli obſtringuntur Beneficiarii; neutiquam tamen viſa eſt approbanda adjecta præcepti ratio, qua videbatur aſſumi, quaſi deciſa controverſia, etiamnum inter Doctores agitata, de qua ſtatim.

2 Quidquid ſit, an juxta priorum Eccleſiæ ſæculorum diſciplinam, Eccleſiaſticis Beneficiis gaudere poſſent, quibus opulentum ſuppetebat patrimonium, quod negare videntur Hieronymus *epiſt. ad Nepotianum*, Julianus Pome-

merius *de vit. contemplat. lib.* 2. *cap.* 9., aliique Patres congeſti a Thomaſſino *de vet.*, *& nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 4., certum eſt hac noſtra tempeſtate, etiam Clericis, divitiis affluentibus Eccleſiaſtica Beneficia conferri: neque eſt, qui dubitet, quin iidem verum dominium habeant redditüum, quos ex proprio percipiunt patrimonio; in quorum proinde mala diſtributione, aut etiam pravo uſu poſſunt utique contra alias virtutes, perinde ac Laici, non vero contra ſtrictam juſtitiam peccare.

3 Certum pariter eſt, ante factam diviſionem Bonorum Eccleſiaſticorum, debuiſſe Epiſcopum, ad quem pertinebat eorumdem adminiſtratio, partem ſingulis aſſignatam fideliter elargiri, nec potuiſſe, abſque violatione juſtitiæ commutativæ, pauperes fraudare ea quarta parte proventuum, quæ juxta ævi diſciplinam erat pauperum indigentiis ſublevandis deſtinata; quod quidem onus ex eadem profluens juſtitiæ virtute iis in locis, in quibus nondum facta eſt prædicta diviſio, etiamnum incumbit Epiſcopis, Abbatibus, aliisve Beneficiariis, quorum Eccleſiaſticis redditibus ſunt illi admixti, pauperibus, ac Eccleſiæ fabricæ juxta priſcam inſtitutionem attributi; ex quibus propterea ſi aliquid ſibi uſurpent, ſunt injuſti rei alienæ detentores, & tenentur ad reſtitutionem.

4 Certum denique eſt, etiam poſita Eccleſiaſticorum Bonorum diviſione, & aſſignata jampridem pauperibus quarta parte fundorum ad Eccleſiam pertinentium, ex quibus putant Doctores erecta, & dotata fuiſſe hoſpitalia, aliaque inſtituta opera pia ad eorumdem pauperum commodum, adhuc nihilominus teneri Clericos Beneficiarios, redditus, quos ultra ſui honeſtam ſuſtentationem ab Eccleſia percipiunt, diſtribuere in pauperes, aliave pia opera erogare, nec poſſe, abſque gravi peccato, in convivia, ludos, venationes, & ſimiles profanos uſus impendere, aut conſanguineis elargiri, niſi tanquam pauperibus, ſi vere pauperes ſint, & tunc, ut minus egeant, non ut ditefcant.

5 Hanc obligationem omnes Eccleſiæ Canones aut imponunt, aut omnibus impoſitam agnoſcunt, qui Eccleſiæ militant ſtipendiis: Canon. 37. (*tom.* 1. *collect. Hard. col.* 18.) inter Apoſtolicos, decernit: ***Omnium rerum Eccleſiaſticarum Epiſcopus curam gerat, & eas adminiſtret, tanquam Deo intuente. Non liceat autem ex eis aliquid ſibi vendicare, vel propriis cognatis, quæ Dei ſunt largiri. Sin autem ſunt pauperes, ut pauperibus ſuppeditet: ſed non eorum prætextu, vendat, quæ ſunt Eccleſiæ;*** huic innumeri conſentiunt canones collecti a Gratiano, XII., *quæſt.* 1., aliique, quos profert Theophilus Raynaudus *in opuſc.* cui titulus: ***Mala e Bonis Eccleſiæ***, *num.* 12. *oper. tom.* 12. Et ne quis haſce Eccleſiæ ſanctiones ad ſolum tempus referri credat, quo nondum facta erat prædiorum, aliorumque fundorum, ad Eccleſias ſpectantium diviſio, audiat Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 1. *de reform.*, ubi poſtquam Epiſcopus monuit, ut modeſta ſupellectili, menſa, ac frugali victu ſint contenti, iiſdem interdicit. ***Ne ex redditibus Eccleſiæ conſanguineos, familiareſve ſuos augere ſtudeant, cum & Apoſtolorum Canones prohibeant, ne res Eccleſiaſticas, quæ Dei ſunt, conſanguineis donent, ſed ſi pauperes ſint, iis uti pauperibus diſtribuant, eas autem non diſtrahant, nec diſſipent illorum cauſa, immoquam maxime poteſt, eos ſancta Synodus monet, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquoſque carnis affectum, unde multorum malorum in Eccleſia ſeminarium extat, penitus deponant. Quæ vero de Epiſcopis dicta ſunt, eadem non ſolum in quibuſcumque Beneficia Eccleſiaſtica, tam Sæcularia, quam Regularia obtinentibus, pro gradus ſui conditione obſervare, ſed & ad Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales pertinere decernit.*** Scimus utique Magiſtrum Lorcam hunc Tridentini locum intellexiſſe, non de Beneficiorum fructibus, ſeu eorumdem portione, Eccleſiæ Prælatis, aliiſque Cle-

Digitized by Google

ricis attributa, ſed de Bonis immobilibus Menſæ Epiſcopalis, aliorumque Beneficiorum, quorum dominium eſt penes Eccleſiam. At ipſamet allegata Tridentini verba turpiter deceptum Lorcam evincunt: etenim Tridentinum loquitur de illis Bonis, quibus fas eſt Beneficiariis ſublevare ſuorum conſanguineorum, ſi qua vere premantur, inopiam; nemo autem dicet unquam poſſe in iſtos conferri Bona immobilia Præbendarum, quemadmodum ſcite ponderat Silvius *in 2. 2. D. Thom. quæſt.185. art.7. concluſ.5.* Quocirca nullus omnino Doctor, præter unicum Lorcam, auſus fuit unquam eximere Beneficiarios a gravi obligatione diſtribuendi redditus Eccleſiaſticos, ſuæ honeſtæ ſuſtentationi ſuperfluos, in pauperes, aliave pia, & religioſa opera, quod eruditiſſimus Raynaudus, quo fortaſſe nullus accuratius Doctorum placita hac de re perquiſierat, teſtatum reliquit, *cit. loc.* inquiens: *Denique nemo plane Doctorum diſſentit, ſive inter Theologos ſcholaſticos, ſive morales, ſive inter Juriſperitos, itant quamvis jampridem lites, & diſſidia efferbuerint inter Doctores, quoad dominium fructuum ſuperfluorum, ſit ne penes Beneficiarios, an penes alios, tamen quoad peccatum grave in diſpenſatione ſuperfluorum aliter, quam ad pios uſus, nemo plane, plane inquam nemo diſſentiat.*

6 Hæc, ut diximus, certiſſima ſunt; verum quod modo a Raynaudo audivimus, acriter decertatur de titulo, ſeu cauſa, e qua prædicta gravis oriatur obligatio: plerique, præcipue ex antiquioribus, eam oriri arbitrantur ex ſtricta juſtitia: docent ſiquidem, Clericos meros eſſe adminiſtratores, non autem dominos Eccleſiaſticorum proventuum, qui honeſtæ ipſorum ſuſtentationi ſuperſunt; ac proinde eos impendentes in uſus profanos, tanquam reos violatæ juſtitiæ, obligant ad reſtitutionem, aut Eccleſiæ, aut pauperibus faciendam; idemque reſtitutionis onus imponunt luſoribus, conſanguineis, ceteriſque pecuniam a Clericis recipientibus, quam certo ſciunt ex Eccleſiaſtico Beneficio illis obveniſſe. Ita præter antiquiores, ſentiunt Navarrus *de Eccleſiaſt. reddit. quæſt.1. monit.21. num.1.*, Azor. *inſtit. par.1. lib.7. cap.8. §. Prima igitur, & §. Quod attinet*, Comitolus *reſponſ. moral. lib.1. quæſt.70. & 71.*, Moneta *de diſtribut. par.3. quæſt.2. num.14.*, Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. de ſacram. Ord. lib.2. regul.9. & regul.10.*, Genettus *Theolog. moral. tom.2. tract. 1. de Benefic. cap.11.*, Continuator *prælect. Honorati Tournely, tract. de Benefic. cap.4. art.3. concluſ.1.*, Cardinalis Capiſucchius *in ſuis controverſ. Theolog. controv. 30. per tot.*, ſed ſpeciatim *§.5. & ſeqq.*, quorum opinioni præcipuum fundamentum præbent, cum Canones aſſerentes, Bona Eccleſiaſtica eſſe *patrimonium Chriſti*, ſicuti habetur *in cap. Cum ſecundum, de Præben. & Dignit. Res Eccleſiæ, & patrimonium pauperum*, uti dicitur *in can. final. 16. quæſt.1.*, tum Eccleſiæ Patres, qui furti, & rapinæ reos faciunt Clericos, expendentes redditus Eccleſiaſticos in profanos uſus, inter quos Hieronymus *in cap.3. Iſaiæ*, ubi ait: *Rapina pauperum in domibus Sacerdotum, qui Eccleſiæ opes ſibi theſaurizant, & in deliciis abutuntur, quæ ad ſuſtentationem pauperum dantur, & ſibi reſervant, vel propinquis diſtribuunt, & aliorum inopiam, ſuas, vel ſuorum divitias faciunt*: Bernardus *in epiſt. ad Falcon. Canonic. Lugd.*: *Quidquid præter neceſſarium victum, ac ſimplicem veſtitum de altari retines: tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt*, aliique relati a Thomaſſino *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 3. lib. 3. a cap. 20. uſque ad 33.*

7 Alii exadverſo, attribuentes Clericis verum dominium, etiam ſuperfluorum redditunm, quos ab Eccleſia percipiunt, exiſtimant, gravem obligationem illos erogandi in pauperes, aliiſve piis operibus applicandi, non oriri ex ſtricta juſtitia, ſed vel ex lege charitatis, & miſericordiæ, Clericos Beneficiarios, præ

aliis

aliis adſtringente; vel cum Cardinali de Lugo *de juſtit. & jur. tom.1. diſp.4. num.16.* ex virtute religionis; vel cum Leſſio *lib.2. de juſt. & jur. cap.4. n.47.*, & Haunoldo *de juſtit. & jur. tom.1. tract.4. num.* 82. ex poſitivo præcepto Eccleſiæ; quamobrem prædictos redditus elargientes conſanguineis, aliave ratione diſſipantes, a graui quidem culpa non excuſant, ſed a reſtitutionis onere abſolvunt. Hanc ſententiam, inter ceteros, propugnant Bannez *2. 2. quæſt. 32. art.6.*, Dominicus Soto *de juſt. & jur. lib.10. quæſt.4. art.3.*, Silvius *in 2.2. D. Thomæ quæſt.185. art.7. concluſ.4.*, Molina *tract.2. de juſt. & jur. diſp.143.*, Vaſquez *de redditib. cap.1. §. 2. dub.1.*, Covarr. *in cap. Cum officiis, de teſtam. num.7.*, Sarmiento *de redditib. Eccleſ. part. 4. cap.6. num. 2.*, Marſilius *eod. tract. part. 2. cap. 1. 15. & 35.*, Gonzalez *in cap. Si quis ſane, de peculio Clericorum, a num. 6. uſque ad fin.*, Fagnanus *in eodem cap. a num. 1. uſque ad 6.*, Barboſa *jur. Eccleſ. lib. 3. cap. 17.* aliique ab his allegati, qui ſuam opinionem duobus potiſſimum ſuſtentant argumentis: Primum deſumunt ex Beneficiorum origine, quod in hunc modum exponunt: Cum Eccleſiæ proventus, inquiunt, in communi adminiſtrabantur, & quarta illorum pars ſtatis temporibus in Clericos diſtribuebatur Eccleſiæ obſequiis addictos, nemo facile credet, alterum ex his eveniſſe, nimirum, vel ſingulos Clericos adeo exiguam reddituum portionem, ubique locorum, atque e qualibet Eccleſia participaſſe, quæ tantum neceſſariam ſuſtentationem iiſdem ſufficeret; vel ſi aliquid ultra ſui honeſtam ſuſtentationem perciperent, iſtius portionis dominium non fuiſſe penes illos, quibus ceteroquin dabatur in pretium, & mercedem laboris; jam vero, pergunt, cum poſt factam Bonorum diviſionem quartæ parti, inter Clericos olim dividendæ, ſubrogatæ ſint Præbendæ, & ſubrogatum induat naturam ejus, cui ſubrogatur, neceſſario inde conſequi videtur, ut una cum poſſeſſione Præbendæ, omnium ejuſdem Præbendæ fructuum dominium Beneficiarii conſequantur.

8 Alterum argumentum eidem opinioni ſuppeditat Tridentinum *ſeſſ.23. cap.1.* & *ſeſſ.24. cap.12. de reform.*, quibus in locis decernit, ut Beneficiarii, qui e Beneficii loco, ſine legitima cauſa diu abſunt, aut Fidei profeſſionem, intra præſcriptum tempus emittere negligunt, ſuorum Beneficiorum fructus *non faciant ſuos*; hinc enim per argumentum a contrario infertur, quod ſi in loco Beneficii reſideant, & Fidei profeſſionem debito tempore emittant, eoſdem fructus *faciant ſuos*: facere autem *fructus ſuos* idem omnino eſſe, ac eorumdem dominium acquirere, patet ex *cap. unic. de Clericis non reſiden. in 6.*, ubi Bonifacius VIII. loquens de diſtributionibus quotidianis, iis dumtaxat erogandis, qui Divinis interſunt, ait: *Qui vero aliter de diſtributionibus ipſis quidquam receperit ... rerum ſic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eos ſuos.*

9 Neque hujus ſententiæ Patroni aliquid roboris ineſſe putant argumentis in contrarium allatis: ad primum enim reponunt, Bona Eccleſiaſtica recte dici *Patrimonium Chriſti*, quia ſcilicet Chriſti intuitu, ejuſque amore ſunt in Eccleſiam collata: nuncupantur etiam *Res Eccleſiæ*, quia Beneficialium fundorum dominium penes Eccleſiam eſt: ac denique appellantur *Patrimonium pauperum*, tum quia Clericis dantur, qui ſolis Eccleſiæ ſtipendiis olim victitabant, eorumque plerique etiamnum, præter id, quod ab Eccleſia percipiunt, aliud non habent, unde valeant ſuſtentari; tum quia ſinguli Beneficiarii gravi obſtringuntur præcepto, elargiendi pauperibus quidquid, ultra propriam ſuſtentationem, ex Eccleſiæ Bonis acquirunt. Ad allegata autem Patrum teſtimonia, eos ita loquutos, reſpondent, oratoria quadam exaggeratione, qua etiam in divites laicos, pauperum indigentiis non ſubvenientes, interdum invehi conſueverunt: Hiero-

Digitized by Google

Hieronymus enim, relatus a Gratiano, *ſub initium diſtinctionis* 42., ait: *Aliena rapere convincitur, qui ultra neceſſaria ſibi retinere probatur*: & Ambroſius, ſeu quicumque ſit Auctor *ſermonis* 81., qui inter Ambroſii opera circumfertur, relatus *in can. Sicut*, *diſt.* 47. omnes divitiis affluentes ita alloquitur: *Quis tam injuſtus, tam avidus, tam avarus, quam qui multorum alimenta, ſuum non uſum, ſed abundantiam, & delicias facit? Neque enim minus eſt criminis habenti tollere, quam cum poſſis, & abundes, indigentibus denegare. Eſurientium panis eſt, quem tu detines, nudorum indumentum eſt, quod tu recludis, miſerorum redemptio eſt, & abſolutio, quam tu in terram defodis.*

10 Porro tam Auctores primæ, quam ſecundæ ſententiæ ſibi ſuffragari contendunt Angelicum Doctorem. Duplici in loco S. Doctor hanc verſavit quæſtionem, in Quodlibetis nimirum, & in Summa: In Quodlibetis, quæ circa annum 1257. ab eo ſcripta, teſtantur Echard *de Scriptoribus Ord. S. Dominici*, *tom.* 1. *pag.* 272., & Touron *in vita S. Thomæ pag.* 177. aperte adhæret poſteriori ſententiæ: Etenim Quodlibeto 6. *quæſt.* 7. *art.* 12. *ad* 3. hæc habet: *Aliter dicendum eſt de illis Eccleſiaſticis Bonis, quæ principaliter ſunt attribuenda neceſſitatibus pauperum, & ex conſequenti neceſſitatibus Miniſtrorum, ſicuti ſunt Bona hoſpitalium, & aliorum hujuſmodi, & aliter de illis Bonis, quæ ſunt principaliter attributa uſibus Miniſtrorum, ſicuti ſunt Præbendæ Clericorum, & alia hujuſmodi; nam in primis Bonis peccatum committitur, non ſolum ex abuſu, ſed etiam ex ipſa rerum conditione, dum aliquis in ſuos uſus aſſumit, quod eſt alterius: & ideo tenetur ad reſtitutionem, tanquam defraudator rei alienæ. In ſecundis vero Bonis non committitur peccatum, niſi per abuſum, ſicut & de Bonis patrimonialibus dictum eſt: unde non tenetur quis ad reſtitutionem, ſed ſolum ad pœnitentiam peragendam.*

11 Poſt exarata Quodlibeta, ſuadente Clemente IV., qui die 5. Februarii 1265. fuerat Pontifex renuntiatus, operam dare cœpit Angelicus ſuæ conſcribendæ Summæ Theologicæ, & Secundam Secundæ, circa annum 1269. abſolvit, uti proſequuntur Echard. *cit. loc.*, & Touron *pag.* 236. In hoc autem poſtremo opere, nempe 2. 2, *quæſt.* 185. *art.* 7. ſententiam retractaſſe, quam in Quodlibetis docuerat, contendunt plerique ex iis, qui primam opinionem propugnant; Verum, ut ingenue loquamur in hoc ipſo Theologicæ Summæ loco, quem iſti Doctores ſibi favere ajunt, videtur Angelicus doctrinam confirmare, quam in citato Quodlibeto 6. tradiderat: præmiſſa ſiquidem diſtinctione Bonorum, & diſſerens de Eccleſiaſticis proventibus, Epiſcopi ſuſtentationi aſſignatis, inquit: *De his autem, quæ ſunt ſpecialiter ſuo uſui deputata, videtur eſſe eadem ratio, quæ eſt de Bonis propriis*; nihilominus tamen, quia hic S. Thomas non ita perſpicue, ſicuti alias ſolet, mentem ſuam explicuit, ideo Genettus, ne ſibi contrarium fateatur Angelicum, cujus doctrinæ eſt addictiſſimus, de ejuſdem hac in re ſententia, ita *cit. loc.* concludit; *Licet autem Angelicus Doctor ſingulari quadam perſpicuitate mentem ſuam, ut plurimum aperire ſoleat, nullumque relinquat de veritate opinionis, & mentis ſuæ dubitandi locum, fatendum tamen, illum, in hac quæſtione reſolvenda, verbis ita in ſpeciem ambiguis uſum eſſe, ut etiamſi inſigniores illius diſcipuli ſignificaverint, docuerintque, quod juxta ejuſdem Sancti Doctoris mentem, Beneficiati non poſſunt eſſe domini redditunm Beneficiorum ſuorum, attamen nonnulli reperti ſunt, qui contrario plane modo illius mentem interpretati ſunt, & fundamentum ſuæ ſententiæ hauſerunt ex Quodlibeto ſexto.*

12 Aliud ſuæ opinioni præſidium comparare ſtuduit Natalis Alexander, ab auctoritate S. Caroli Borromæi, in cujus Concilio Mediolanenſi I. definitum affir-

affirmat, Beneficiarios non eſſe dominos Eccleſiaſticorum redditιum, qui ſuæ honeſtæ ſuſtentationi ſuperſunt, eoſque in profanos uſus impendentes, ad reſtitutionem ab eodem adactos. Verum Nos, qui nullius partis ſtudio abrepti ſumus, nihil ejuſmodi a S. Carolo deciſum comperimus: Etenim in primo Concilio Provinciali Mediolanenſi ad reſtitutionem obligantur Beneficiarij, non ſatisfacientes oneribus ſuis Beneficiis impoſitis, quique redditus ad certos uſus, puta ad templorum ornatum, vel ad dotandas Virgines a Fundatore deſignatos, ſibi uſurpant, aut propria auctoritate in alios vertunt uſus, de quibus decernitur (*Act.Eccl.Mediol. par.1. pag.39.*): *Si facere omiſerint, ſed eos fructus ſibi vindicare, vel ad alios transferre auſi fuerint, vel in quem debent, uſum non impenderint, ſe ex Sacris Canonibus, & Sanctorum Patrum ſententia, ſacrilegii reos eſſe intelligant, & eorum omnium neceſſaria reſtitutione teneri, neque ulla omnino, etiam immemorabili conſuetudine excuſari*. Sermonem poſtea inſtituit Concilium de Eccleſiaſticis proventibus, quos interdum Beneficiarii uberius percipiunt, quam ad vitam honeſte traducendam, propria cujuslibet requirat conditio: & de hiſce eoſdem Beneficiarios in hunc modum alloquitur: *Dubitare non debent ad eum finem hanc copiam illis eſſe attributam, ut præter ea, quæ ad vitam, & cultum eorum ſatis eſſent, ſuppeterent etiam, quibus Divini cultus ornatus, & ſplendor conſervaretur, & pauperum inopia, atque indigentiæ ſublevarentur*: Monet deinde, ac per viſcera miſericordiæ Jeſu Chriſti obteſtatur Clericos, quibus annui redditus redundant, ne hiſce abutantur in augendis conſanguineis, aut in nutrienda vanitate, & luxu fovendo, ſed ut memores propriæ obligationis, illos pauperibus diſtribuant, nulla tamen facta mentione juſtitiæ, immo potius ſola indicata lege Charitatis, qua ad id faciendum obſtringantur: ait quippe: *Ex eo vero quod ſupererit, ſi neceſſaria pauperibus alimenta denegarint, intelligant, ſe, quos non paverint, occidiſſe, atque ob violatam ſanctiſſimæ Charitatis legem, mortale peccatum commiſiſſe, quo ſibi iram in die iræ theſaurizant*.

13 Quod tamen a S. Carolo deciſum negamus, ultro concedimus in nonnullis Diœceſanis, aliorum Epiſcoporum Synodis affirmari, & veluti certum aſſumi: In Synodo quippe Nonantulana anno 1688. habita a Cardinali de Angelis legimus, *Superfluos Eccleſię redditus in pios uſus expendant, memores, illorum non eſſe dominos, ſed tantum commendatarios, & adminiſtratores*: & Synodo Veliterna, habita a Cardinali Cybo anno 1698. *Quicumque redditus Eccleſiaſticos poſſident, noverint, res Eccleſię nihil aliud eſſe, quam vota Fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, eorumque propterea miniſtros ſe eſſe, non dominos, ut quod illis ſupereſt, in pauperum neceſſitatibus erogent*. Licet autem Nos ejuſmodi Epiſcoporum effata haud quaquam reprehendamus, cum liberum illis fuerit, ſententiam amplecti, quam innumeri Theologi laudabiliter propugnant, & tutiorem eſſe, atque in praxi conſulendam, etiam alii, qui pro contraria ſtant, Doctores fatentur, inter quos Leſſius *de juſt. & jur. lib. 2. cap. 4. nu.42.*, & Duvallius 2. 2. *Div. Thom. p.2. tract. de Charitate, & eleemoſyna, qu. 8. art. 6.*; Attamen conſultius exiſtimamus, ut Epiſcopus in Synodo abſtineat a quæſtione decidenda, ſuoque calculo adjiciendo alteri ex controverſis inter Catholicos opinionibus; In hoc autem propoſito Nos obfirmant Patres Concilii Tridentini; ſcimus etenim, enuntiatum decretum *ſeſſ. 25. cap. 1. de reform.*, quo interdicitur Epiſcopis, ne, ex redditibus Eccleſiæ, conſanguineos, familiareſque ſuos augere ſtudeant, ita prius fuiſſe efformatum, ut ejuſmodi prohibitionis, hæc ibidem adduceretur ratio, videlicet, quia *Eccleſiaſticorum proventuum diſpenſatores tantum ſunt*, & tamen hæc poſtrema verba

verba, in generali Congregatione habita die 23. Novembris 1563., viſa ſunt Patribus expungenda, & reipſa expuncta ſunt; quoniam Cardinalis a Lotharingia Archiepiſcopus Remenſis, Petrus Guerrerus Archiepiſcopus Granatenſis, aliique Præſules illis interceſſere, ne detrimentum afferrent ſententiæ, ut ipſi ajebant, valde communi, quæ Eccleſiaſticorum etiam ſuperfluorum proventuum dominium Beneficiariis attribuit. Rem totidem fere verbis narrat Cardinalis Pallavicinus *hiſt. Concil. Trident. lib.* 24. *cap.* 3. *num.* 4., neque inficiatur Paulus Sarpi *ejuſdem Concil. hiſt. lib.* 8., quamvis, ut indulgeat ſuo genio, aut impugnandi, aut ſaltem obſcurandi veritatem, decreto obſtitiſſe aſſerat, non Cardinalem a Lotharingia, neque Archiepiſcopum Guerrerum, ſed Epiſcopum Sulmonenſem; quod tamen falſum eſſe fatetur etiam modernus Auctor, qui Sarpi hiſtoriam in Gallicum ſermonem vertit; eodemque, quo Sarpus, infectus veneno, lividis notis aſperſit, ut legere eſt *tom.* 2. *pag.* 724. *n.* 22. Quocirca, ſi Concilii Tridentini Patres noluerunt quæſtionem attingere, inter Catholicos exagitatam, jure meritoque Nos conſulendum duximus Epiſcopis, ne illam in ſuis Synodis definiant, aut tanquam definitam aſſumant.

14 Urgeant ipſi, & inculcent ſuis Clericis, ex Eccleſiæ ſtipendiis victitantibus, gravem obligationem, quam habent, elargiendi pauperibus, aliiſve piis uſibus applicandi, ſibi redundantes Eccleſiaſticos redditus, ſed adhuc latentem hujus obligationis originem non inveſtigent; ut enim ajebat Cardinalis Bellarminus in epiſtola ad Theanenſem Epiſcopum nepotem ſuum, *controv.* 8., *& ult.* parum refert determinare, unde illud proveniat gravis obligationis vinculum, quo ceteroquin omnes Beneficiarios obſtringi, indubitanter ſcimus: *Non diſputo* (inquit Bellarminus) *quæſtionem illam, an Prælati ſint vere domini redditum Eccleſiaſticorum, & an teneantur reſtituere, quæ male expenderunt. Parum enim refert, utrum Prælatus damnetur ad inferos, quia peccavit contra juſtitiam, an quia peccavit contra Charitatem, non bene diſtribuendo facultates ſuas. Solum quæro, in quos uſus debeat expendere ſuas Eccleſiaſticas facultates, ut non amittat vitam æternam.*

CAPUT III.

Regula in præcedentibus Capp. tradita limitatur.

1 Accidit interdum, rem aliquam in quæſtionem adduci, nondum ab Eccleſia definitam, & nihilominus integrum eſſe Epiſcopo, aliquid de illa decernere, citra violationem regulæ, quam modo tradidimus. Etenim aliquando totius controverſiæ cardo unice vertitur circa jus commune, quo ſolum inſpecto, diſputant Theologi, utrum aliquid fieri liceat, necne; ceterum nullus eorum abjudicat Epiſcopo poteſtatem, illud ſuo peculiari ſtatuto inhibendi, quod plerique contendunt, eſſe a jure communi permiſſum. Rem pandunt, quæ ſubnectimus, exempla: Percurrenti Diœceſanam Synodum Neapolitanam, celebratam a Cardinali Pignatello, poterit, primo aſpectu, deciſa videri controverſia, magnis animorum motibus, inter Doctores agitata, de qua Nos egimus *in Noſtra Notific.* 15. *nu.* 20. *& ſeqq.*; In ea quippe Synodo *part.* 1. *cap.* 9. *num.* 4., ſancitum legitur, Eccleſiaſtici jejunii ſanctitatem ab iis quoque ſervandam, quibus valetudinis cauſa eſus carnium in Quadrageſima, aliiſque eſurialibus feriis indulgetur, quod tamen apud Theologos eſt in quæſtione poſitum: verum, re ſedulo examinata, controverſiæ deciſionem, ex ejuſdem Synodi verbis minime inferri, animadvertimus: in ea ſiquidem non dicitur, Eccleſiaſticum jejunium cum carnium eſu rite componi, quod plures negarunt Theo-

Theologi, qui res morales, per analogiam ad phyſicas explicantes, ſibi animo finxerunt Eccleſiaſticum jejunium, inſtar compoſiti phyſici, quod deſtrui neceſſe eſt, ſi vel una corruat ex partibus ejuſdem eſſentiam conſtituentibus: ſed, abſtrahendo ab hac quæſtione, jejunium, etſi non integre, ac ſicuti ab Eccleſia præcip.tur, ſuo tamen modo, ſervare in ea Synodo jubentur, quos a carnibus abſtinere ægra valetudo non permittit; quod & ab aliis Diœceſanis Synodis, Lucana videlicet, Adiacenſi, & Aleriensi, ſanctiſſime conſtitutum, ibidem aſſeritur; in quarum præſidium adduci etiam potuiſſent Acta Eccleſiæ Tarantaſienſis, edita ab Anaſtaſio Germonio, ejuſdem Urbis Archiepiſcopo, in ſua Diœceſana Synodo, ubi *ad tit. de obſervat. jejun. lib. 3. cap. 2.* hæc habentur: *Nos autem, qui diſpenſantem huc ſolum ſpectare intelligimus, ut quantum fieri poteſt a male affectis corporibus pericula ex noxiorum ciborum uſu imminentia avertantur, non videmus, cur diſpenſatus (quamvis carnes edere licite poſſit), ab hoc tamen ſaluberrimo Eccleſiæ præcepto excuſari poſſit, immo cum ex robuſtiore alimento valentior factus, facilius jejunaturus præſumatur, nihil obſtare putamus, quin & ipſe, ſicuti ceteri Chriſtiani, tempore jejunii ſemel tantum in die, horaque ab Eccleſia præſcripta, cibum ſumere debeat, cum & inter celeberrimos Theologos non deſint, qui ſe idem ſentire ſcriptis mandaverint.* Neque vero quempiam inficiari arbitramur, poſſe Epiſcopum ad unicam ſaltem comeſtionem præcepto obſtringere, quos adverſa valetudo ab alia jejunii parte, quæ eſt abſtinentia a carnibus, abſolvit; præſertim cum Summi Pontifices Clemens XI., Innocentius XIII., & Benedictus XIII. in edictis, quæ tanquam Epiſcopi Romani, per Cardinalem ſuum in Urbe Vicarium ſuper obſervatione quadrageſimalis jejunii, ſingulis annis, ut moris eſt, promulgarunt, idipſum Romæ fieri præceperint; ad quæ edicta alluſit laudatus Cardinalis Pignattellus, præfatam Synodalem Conſtitutionem ita exorditus: *Quia vero Apoſtolicæ Sedis, Magiſterio Spiritus Sancti edoctæ, præceptionibus, & inſtitutis ſaluberrimis admonemur &c.* Sed ſupervacaneum eſt, de hac re pluribus diſſerere, quoniam Nos, poſtquam ſupremum Petri ſolium conſcendimus, ſinentes, Theologos in ſuis ſpeculationibus tempus terere, Eccleſiaſtici jejunii hominum intemperantia fatiſcentem diſciplinam, quantum fert conditio temporum, pro viribus ſuſtentare curavimus, injungentes Epiſcopis, ne ulli permittant diebus Quadrageſimæ, valetudinis cauſa, carnibus veſci, niſi adjecta lege religioſe ſervandi alteram jejunii partem, quæ conſiſtit in unica comeſtione, quod patet ex Noſtris Apoſtolicis litteris, quæ extant in tomo primo Noſtri Bullarii, & ſunt *19. 27. 56. 99.*

2 Simile judicium ferendum eſt de aliis Synodalibus Conſtitutionibus, quibus ſevere interdicitur, ne Dominicis, aliiſque feſtis diebus exerceantur negotiationes, neve fiant publicæ nundinæ, ſivæ annuæ, ſive hebdomadariæ, quemadmodum non ſolum cautum reperimus in Synodo Provinciali Cameracenſi Secundo *tit. 4. cap. 2.*, & Mechlinienſi Primo *tit. de feſtis, cap. 3.*, verum etiam, teſte Van-Eſpen *J. E. V. part. 2. tit. 17. cap. 4. num. 15. & 16:*, ſtatutum legitur, in aliis pluribus Synodis Diœceſanis Belgii, nimirum Boſcoducenſi *tit. 12. cap, 2.*. Tornacenſi anni 1643. *tit. 3 cap 7.*, & Iprenſi anni 1609. *tit. 6. cap. 1.*, quibus ex Italicis addimus Synodum Lauretanam, habitam a Cardinali Roma anno 1626. Senogallienſem habitam a Cardinali Antonio Barberino 1627., Sutrinam celebratam a Cardinali Julio Spinola 1671., Farfenſem, coactam a Cardinali Carolo Barberino 1684., Ceſenatenſem habitam a Cardinali Denhoff 1693., aliaſque non paucas. Etenim quamquam plures reperiantur, nimium fortaſſe benigni Theologi, qui negotiationem, etiam ſi publice, & cum ſtrepitu exerceatur, non accenſendam opi-

Digitized by Google

nentur, operibus ſervilibus, feſtis diebus vetitis, atque aliquot præterea ex iis, cum inficiari nequeant, nundinas, ſeu mercatus, ne Deo ſacratis diebus fiant, expreſſè ſaltem prohiberi *in cap. 1. de feriis*; huic tamen præcepto derogatum aſſerunt per contrariam conſuetudinem; uti videre eſt apud Cajetanum *in Summ.V. in feſto probibita*, Silveſtrum *in Summ.V. negotium §. 2.*, Navarrum *manual. cap. 13. num. 8.*, & Layman. *Theolog. moral. lib. 4. tract. 7. cap. 2. n. 6. verſic. octavo*: Nihilominus nullus unquam auſus fuit negare Epiſcopo poteſtatem ejuſmodi conſuetudinem abrogandi, ſuaque peculiari ſanctione interdicendi, ne prædicti profani actus, per quos certe Fideles ſummopere diſtrahuntur a Divinis, exerceantur diebus feſtis, quod bene obſervant Ventrigl. *in prax. rer. Eccleſ. tom. 1. annot. 16. §. 1. nu. 19.*, Zaul. *ad Stat. Favent. tom. 1. lib. 7. obſerv. ad rubr. 2. n. 24.*, Nicol. *in prax. Canonic. tom. 1. litt. C. §. 1. n. 44.*

3 Quamobrem Epiſcopus removens a diebus, Dei cultui ſpecialiter deputatis, aut ſolemnes nundinas, aut etiam hebdomadarias, nullam definit quæſtionem inter Theologos controverſam, ſed ſuo muneri indubitanter adnexam auctoritatem exerit, ad tuendam dierum feſtorum ſanctitatem, quæ per prædictos actus profanatur. De hac materia uberrime a Nobis tractatum eſt in Noſtris Apoſtolicis litteris, ad Ordinarios ditionis Eccleſiaſticæ datis 5. Novembris 1745., impreſſis in tomo primo Noſtri Bullarii 143. in ordine, in quibus præmiſſà diſtinctione nundinarum annuarum ab hebdomadariis, quas *mercatum* vocant, mercatum diebus feſtis haberi omnino prohibuimus, annuas vero nundinas, non tam permittendas, quam, ad evitanda populorum incommoda, ex quadam connivencia tolerandas duximus, modo non exerceantur iis matutinis, & veſpertinis horis, quibus Divina Officia in Eccleſiis celebrantur, quod in iiſdem litteris copioſius explicatur.

CAPUT IV.

Præcipue abſtinendum a definiendis quæſtionibus, reſpicientibus Sacramenta: ubi de intentione Miniſtri requiſita ad validitatem Sacramenti.

1 AUdivimus a Fagnano, illas potiſſimum quæſtiones in particularibus Synodis eſſe relinquendas intactas, quæ circa Sacramenta verſantur. Quoniam autem impoſſibile foret, eas omnes hic recenſere, nonnullas delibabimus, quæ frequentius occurrunt.

2 Utque id ordinatim conficiamus, a quæſtione exordimur omnia Sacramenta complectente, alias ſubinde indicaturi ad ſingula pertinentes. Quæſtio eſt inter Theologos, ſæpius a Parochis refricari ſolita, an, & qualis intentio ſit neceſſària in Miniſtro, ut validum Sacramentum conficiat. Aliquam intentionem ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia, in eo requiri, Fidei dogma eſt: Etenim Eugenius IV. in ſuo decreto, poſt Concilium Florentinum (*tom. 9. collect. Harduin. col. 438.*) ſeptem novæ Legis Sacramentis ſingulatim enumeratis ait: *Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & perſona Miniſtri conferentis Sacramentum, cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia*; & Concilium Tridentinum *ſeſſ. 7. can.* 11. contrarium ſentientes anathemate perſtrinxit: *Si quis dixerit, Miniſtris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem, ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia; anathema ſit.*

3 Nec vero pauca, nec levia ſunt rationum momenta, quibus hoc Fidei dogma fulcitur: Nam in primis Chriſtus Dominus Sacramentorum novæ Legis Auctor, & Inſtitutor, eorumdem adminiſtrationem eſſe voluit actionem huma-

humanam; Actio autem humana eſſe non poteſt, niſi ſit libera, nec libera, niſi fiat ex rationis judicio, & cum intentione voluntatis. Præterea actio Sacramentalis referri poteſt ad varios fines: infans quippe poteſt e. g. aqua ablui, vel ad munditiem corporis, vel ad ſanitatem; quamobrem, ut ablutio ſit Sacramentalis, neceſſe eſt, ut ad finem Baptiſmi determinetur per intentionem abluentis. Demum, ut Sacramentum valide conferatur, qui illud adminiſtrat, gerere ſe debet, ut Chriſti, & Eccleſiæ Miniſtrum, ad quod profecto neceſſarium eſt, ut illud animo intendat, quod Chriſtus inſtituit, aut facit Eccleſia.

4 Ex his porro, quæ late exornant Theologi, præcipue Gregorius de Valentia *tom. 4. commentarior. Theologicor. diſput. 3. quæſt. 5. punct. 3.* colligitur, eum, qui jocoſe ac ſcurriliter Sacramenti ritum celebrat, Sacramentum non conficere, neque valide adminiſtrare. Is quippe animum illudendi ſibi adeſſe oſtendit, non vero ponendi religioſam actionem a Chriſto Domino inſtitutam, ejuſque virtute ſacratam: quare Lutheri, & Calvini error, Sacramenta per jocum adminiſtrata, nihilominus rata eſſe aſſerentium, primo confixus eſt a Leone X. anno 1520., cum inter ceteras, hanc quoque Lutheri propoſitionem proſcripſit: *Si per impoſſibile confeſſus non eſſet contritus, aut Sacerdos non ſerio, ſed joco abſolveret, ſi tamen credat ſe abſolutum, veriſſime eſt abſolutus*, & deinde expreſſe damnatus a Concilio Tridentino, cum *cit. ſeſſ.* 7. tum *ſeſſ.* 14. *cap.* 6., *& can.* 9. *de ſacrament. Pœnit.*

5 Nec quemquam movere debet, quod Socrates *lib.* 1 *hiſt. Eccleſ. cap.* 15., Sozomenus *lib.* 2. *cap.* 17., aliique ex Rufino ſcribunt, de Alexandro Patriarcha Alexandrino; ei nempe, aliiſque Epiſcopis ad Concilium congregatis, ratum fuiſſe, ac validum Baptiſma ab Athanaſio, nondum ex puerili ætate emerſo cum ſociis ludente, collatum: primo enim, uti Nos animadvertimus *Notificat.* 8., multi Autores factum illud non modo revocant in dubium, ſed plane inficiantur. Quoniam, ſi Hieronymi Chronico fidem adhibeamus, Alexander ad Sedem Alexandrinam non eſt evectus ante annum 321., & Athanaſius, eodem Sozomeno referente anno 325. Concilio Nicæno jam Diaconus interfuit, atque inſequenti anno Alexandro vita functo ſucceſſit. Quocirca explicari non poteſt, quomodo puer luſerit, Eccleſiam Alexandrinam regente Alexandro; & quamvis Alexandrum anno 313. Epiſcopum inauguratum dicamus, uti tradunt Pagius *ad an.* 311. *num.* 25., & PP. Mauro-Benedictini *in vit. Athanaſ.* (*tom.* 1. *oper. pag.* 1. *pag.* 111.) tunc tamen Athanaſium ſuæ ætatis annum duodevigeſimum egiſſe oportuit: quoniam annorum ſaltem triginta, prædicto anno 326. Alexandrinum Epiſcopum eumdem renuntiatum, fere communiter Eruditi conſentiunt: nunquam enim ei ab Arianis objectum legimus, quod junior Epiſcopatum arripuiſſet, ut de Paulino Hieronymi fratre narratur: Ætas vero duodeviginti annorum ab illis puerilibus nugis jam abhorret, quibus Socrates, & Sozomenus Athanaſium diſtentum ſcribunt. Deinde, etſi res ita ſe habuerit, nihil tamen exinde ad aſtruendum Hæreticorum errorem, conficitur; Athanaſius quippe non irriſorie, ſed ſerio Baptiſma contuliſſe eo ritu, quem ab Alexandro Epiſcopo adhiberi viderat, ex eo colligitur, quod iidem Hiſtorici narrant, eum ſcilicet, non omnes promiſcue ſocios, ſed ſolum Cathecumenos baptizaſſe; Cum autem Athanaſium tunc luſiſſe iidem aſſerunt, nihil aliud ſibi voluiſſe videntur, quam eumdem, in re ſerio peracta, oblectamentum animi, tanquam extrinſecum finem ſibi propoſuiſſe.

6 Verum, quanquam apud Catholicos certiſſimum ſit, in Sacramenti Miniſtro aliquam intentionem requiri, ſaltem faciendi quod facit Eccleſia, valde tamen inter eoſdem diſputatur de hujus intentionis objecto, ſeu quid illud

Digitized by Google

ſit, ad quod ferri debeat ejuſmodi intentio, quam omnes neceſſariam fatentur: Ambroſius Catharinus e Dominicanorum familia Epiſcopus Minorenſis, & poſtea Archiepiſcopus Compſanus *in opuſc. de intentione Miniſtri* contendit, ad Sacramentum valide adminiſtrandum, ſatis eſſe, ut Miniſter intentionem habeat ſerio perficiendi ritum externum, qui ab Eccleſia adhibetur; atque ideo, etiamſi ſuam intentionem retineat, aut interius dicat, ſe nolle facere, quod facit Eccleſia, dummodo exterius ſerio agat, nulloque ſigno pravam ſuam voluntatem prodat, ratum, perfectumque Sacramentum ab eo perfici, Catharinus propugnat. Catharino præiverant Petrus Cantor, Robertus Cardinalis Pullus, Paludanus, Silveſter, eumque poſtea ſunt ſectati Salmeron. *lib. 1. comment. in epiſt. D. Pauli*, *3. par. diſp. 2.*, Joannes Marius Scribonius *in Summ. Theolog. de Sacram. in genere quæſt. 6. & 7.*, Vincentius Contempſonius *in ſuo tract. de Sacram. in genere*, Hyacinthus Serry *in Vind. vind.*, Natalis Alexander, Gaſpar Juenin, aliique recentiores.

7 Hæc tamen opinio viſa eſt aliis concidere cum Lutheri, & Calvini doctrina a Concilio Tridentino expreſſe damnata, ac propterea non dubitarunt hæreſis notam eidem inurere. Verum hujuſmodi Cenſores Concilii Tridentini hiſtoriæ ſe prorſus jejunos oſtendunt: etenim ſeſſio ſeptima, ubi primo impium Hæreticorum dogma anathemate confoſſum fuit, habita eſt die 3. Maii 1547., & laudatum Catharini opuſculum, Romæ typis impreſſum prodiit anno 1552., quin opuſculi Auctor ea occaſione in aliquam erroris ſuſpicionem venerit. Quapropter Cardinalis Pallavicinus, cui Tridentini canones, & decreta, eorumque genuinus ſenſus ignota profecto non erant, in ejuſdem Concilii hiſtoria *lib. 9. cap. 6. num. 2.* loquens de ſententia a Catharino in eodem Concilio propugnata, hæc habet: *Equidem exiſtimo Catharini ſententiam falſam eſſe, ſed non ideo per Tridentinos canones diſerte damnatam: quapropter fas illi fuit affirmare, eam Concilio non contradicere; & lib. 12. cap. 10.*, exponens decreta Pœnitentiæ Sacramentum ſpectantia, a Concilii Patribus formata, *num. 34.* ait: *Ex hiſce poſtremis verbis conjicere poteſt quiſquis ea legerit, haud eſſe expunctam ſententiam Catharini, aliorumque Theologorum opinantium Sacramento, quo ratum ſit ſufficere in Miniſtro voluntatem ſerio agendi, & obeſſe tantummodo jocum, quem Sacramentum ſuſcipiens cognoſcere poſſit.*

8 Quamobrem melioris judicii Theologi, Catharini opinionem ab hæreſis cenſura vindicant, latumque inter illam, ac Lutheri, & Calvini doctrinam diſcrimen intercedere demonſtrant, præſertim Vaſquez in *3. part. diſp. 138. cap. 2. & 3.*, Cardinalis de Lugo *de Sacram. diſput. 8. ſect. 2. num. 15.*, Natalis Alexander *Theolog. dogmat., & moral. tom. 2. cap. 1. articul. 3. reg. 1.*, Juenin *de Sacram. diſſert. 1. quæſt. 5. articul. 3. §. 1.* Quinimmo Marcus Antonius de Dominis *lib. 5. de republic. Eccleſ. cap. 12. §. 12., & 13.*, ubi perverſum Hæreticorum errorem adſtruit, Catharinum a ſua ſententia prorſus alienum agnoſcit, & fatetur. Negari tamen haud poteſt, grave vulnus præfatæ opinioni inflictum ab Alexandro VIII., a quo die 7. Decembris 1690. hæc inter alias propoſitio damnata fuit: *Valet Baptiſmus collatus a Miniſtro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi obſervat, intus vero in corde ſuo apud ſe reſolvit: non intendo facere, quod facit Eccleſia.* Sed nihilominus a damnationis telo, illam defendere conantur Juenin *citat. loc.*, Serry. in *Vind. vind. pag. 109.*, Auctor *oper. de re Sacram. pag. 113.*, aliique confixam propoſitionem intelligendam rati, cum ritus externus, aut non ſerio, ſed joco, & mimice peragitur, aut ab illo exercetur, qui aliunde, hoc eſt, ab aliqua exteriori circumſtantia, puta a Sacramenti poſtulatione, non determinatur ad agendum nomine Eccleſiæ, ſeu tan-

tanquam Eccleſiæ Miniſter: ultro enim admittit Juenin, non valide baptizare, qui a nemine poſtulatus domi infantem abluit cum expreſſâ Sanctiſſimæ Trinitatis invocatione, ſi intra ſe deliberet id, quod fert propoſitio damnata: *Non intendo facere, quod facit Eccleſia*.

9 Verum ut ut hæc res coram Deo ſe habeat, nulla uſque adhuc de ea emanavit expreſſa Apoſtolicæ Sedis definitio. Quamvis igitur communior ſit ſententia exigens in Miniſtro intentionem vel actualem, vel virtualem faciendi non ſolum ritum externum, ſed id, quod Chriſtus inſtituit, ſeu quod facit Eccleſia, & hæc, veluti tutior, ſit omnino ſervanda in praxi; non eſt tamen Epiſcopi priorem opinionem reprobare, atque ad hanc poſteriorem, etiam theorice tuendam, ſuos Diœceſanos adigere: cauſas quippe majores, difficilioreſque quæſtiones, Fidem, aut diſciplinam ſpectantes ad Apoſtolicam Sedem deferendas, ſtatuit perpetua Eccleſiæ conſuetudo, ab Innocentio III. in *cap. Majores de Baptiſmo* confirmata. Quare, ſi conſtet, quempiam aut Baptiſmum contuliſſe, aut aliud Sacramentum ex iis, quæ iterari nequeunt adminiſtraſſe, omni adhibito externo ritu, ſed intentione retenta, aut cum deliberata voluntate non faciendi, quod facit Eccleſia, urgente quidem neceſſitate, erit Sacramentum iterum ſub conditione perficiendum; ſi tamen res moram patiatur, Sedis Apoſtolicæ oraculum erit exquirendum, quemadmodum ad Severum Scholaſticum Conſtantinopolitanum faciendum ſcripſit Ferrandus Eccleſiæ Carthaginienſis Diaconus in difficili quæſtione, qua tunc Eccleſia fatigabatur, doctis, indoctiſque in varias partes ſciſſis, inquiens: *Interroga, vir prudentiſſime, ſi quid veritatis cupis audire, principaliter Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem, cujus ſana doctrina conſtat judicio veritatis, & fulcitur munimine auctoritatis* (*tom. 9. Bibliotb. PP. pag. 509.*). Quod ſemel monitum volumus, ut regula ſit, etiam pro aliis controverſiis, quas mox commemorabimus.

CAPUT V.

Nonnullæ recenſentur quæſtiones, ſpectantes Sacramentum Baptiſmi, a quibus in Synodo definiendis, eſt abſtinendum: ubi de Baptiſmo collato infanti in matris utero latitanti, necnon infanti, qui aliquam ſui partem ex utero matris emiſit.

1 Nemo ſit qui putet, Nos extra propoſitum vagari, cum de ſingulis Sacramentis, atque interdum etiam prolixius diſſerimus: etenim quanquam Nobis in animo non fuerit, tractatum de Sacramentis elucubrare, attamen quia plerumque Epiſcopi in ſuis Synodis, de quolibet Sacramento ſpecialem ſermonem inſtituunt, Noſtri inſtituti eſſe arbitramur, difficultatum ſcopulos, in ſingulis latentes, iiſdem detegere, per quos medii incedere debeant, neque in unam, alteramve partem deflectere, ne ſecus in legem delinquant, quam a Fagnano didicimus, ſuamque Synodum eruditorum hominum dicteriis exponant.

2 Poſt indicatam igitur controverſiam, omnibus Sacramentis communem, nonnullas ſtatim offendimus quæſtiones, ad Sacramentum Baptiſmi peculiariter pertinentes, quas in Synodalibus Conſtitutionibus præſtat potius præterire, quam enodare. Certum eſt, infantem in matris utero ita latitantem, ut nulla ejus pars aqua perfundi queat, baptizari non poſſe, nec ei quidquam prodeſſe, quod nonnulli Hæretici olim ſunt arbitrati, ſi ejus loco, matris corpus abluatur, quemadmodum *lib. 6.* contra Julianum *cap. 14.* diſerte tradit Auguſtinus, relatus in *can. 114. de conſecrat. diſtinct. 4. Si ad matris corpus id, quod in ea concipitur, pertineret, itaut ejus pars deputaretur, non baptizaretur infans, cujus mater*

Digitized by Google

ter baptizata eſt, aliquo mortis urgente periculo, cum eum geſtaret in utero: Nunc vero cum etiam ipſe baptizatur, non utique bis baptizatus habebitur. Non itaque ad maternum corpus, cum eſſet in utero, pertinebat; & proſequitur D. Thomas *3. part. quæſt. 68. art. 11.* At quæſtio eſt, an, reſerato materni uteri oſtio, quod puerperii initio contingit, valide baptizetur infans, cujus corpuſculum, etſi nulla ſui parte in lucem prodierit, aqua nihilominus, ſaltem per ſiphunculum tingi poteſt. Mirum eſt, quantum in hac quæſtione varient Doctores. Valide eum baptizari affirmant Victoria in *Summ. de Sacram. quæſt. 32.*, Suarez in *3. part. diſput. 2. quæſt. 68. ſect. 6. artic. 11. in comment.*, Gregorius de Valentia *tom. 4. diſput. 4. quæſt. 1. punct. 2. §. Tertio ſequitur*, Capeaville *de caſibus in peſte cap. 2. quæſt. 10. ſub fin.*, quibus ex recentioribus adhærent Peguletus in *tract. probabilit. cap. 41., & ſeqq.*, Piette *in elucidat difficilior. Theolog. quæſtionum part. 5. de Baptiſmo quæſt. 8.*, Florentius Cocq *de Baptiſmo ſect. 7.*, Franciſcus Henno *diſput. 3. quæſt. 1. concluſ. 2.*, Holzman *Theolog. moral. tom. 2. tract. 2. cap. 2. art. 2. § 1. num. 137.*, Sbogar in *Theologia radicali tract. 13. de Baptiſmo cap. 5. num. 43.*, & Gabriel Gualdus in opuſculo de hac re accurate conſcripto, Patavii impreſſo anno 1710., & denuo anno 1712, quorum ſententiam Theophilus Raynaudus, etſi contrariam ſequatur, dicit communiſſimam. Negant exadverſo idem Rainaudus *opuſc. de ortu infantium per ſectionem Cæſaream cap. 6. num. 14. oper. tom. 14.*, Cardinalis de Lauræa in *4. ſent. tom. 1. de Baptiſm. diſput. 14. art. 4.*, Martinus Orelli in peculiari de argumento diſſertatione, Nicolaus l'Herminier *de Baptiſm. cap. 10.*, Natalis Alaxander *Theolog. dogmat., & moral. tom. 2. lib. 2. cap. 7. prop. 2. in fin.*, Juenin *de Sacram. diſſert. 2. quæſt. 7. cap. 1. artic. 2. in fin.*, Gibert *conſultat Canonicar. tom. 2. conſult. 22. de Baptiſmo per tot.*, & præſertim *pag. 242. & ſeqq.*, Cardinalis Gotti *tom. 13. pag 260.*, & noviſſime Joannes Laurentius Berti *in ſua Theologia tom. 6. libr. 31. cap 18.* Sed non omnes hujus poſterioris ſententiæ Patroni eidem fidunt argumento: Theophilus Raynandus validum fatetur Baptiſmum, collatum infanti e matris utero nondum egreſſo, ſi ad ejus corpus aqua quomodocumque pertingat; ſed hoc nequaquam evenire poſſe putat: *Quia*, inquit, *ipſe uterus eſt admodum abditus, & exquiſite occluſus a momento conceptionis uſque ad tempus partus, & intra ipſius uteri latebras, fœtus tot undique ſecundinis circumſæpitur, ut neſciam, qua ratione dici poſſit aquam eſſe applicabilem, & ad fœtum immediate poſſit pertingere*, neque ad rem facere autumat Raynaudus, quod aqua madefiant ſecundinæ, quibus infantis corpus involvitur: nemo quippe, ait, cenſebit, vere baptizatum iri puerum, ſacco coriaceo incluſum, ſi aqua ſoli corio affunderetur, per quod ad pueri corpus non pervaderet.

3 Sed ex duobus, quæ Raynaudus, tanquam certa ſumit, primum eſt evidenter falſum; ſiquidem ex Medicorum, & obſtetricum teſtimonio ſatis conſtat, infantem, puerperii initio, ſecundinarum involucris jam ſpoliatum, poſſe intra matris uterum tangi, & tractari: alterum vero eſt in quæſtione poſitum; quamvis enim fere communiter Doctores concedant, validum non fore Baptiſmum, ſi aqua ſolæ perfunderentur veſtes, quibus baptizandus obtegitur, non omnes tamen idem ſentiunt de ſecundinis, quibus infans a natura circumveſtitur; hæ quippe cenſentur quodammodo pars infantilis corporis, quod propterea videtur immediate ablui, cum illæ madefiunt, uti præ ceteris ratiocinantur Silveſter *v. Baptiſmus 4. qu. 1.*, & Vaſquez in *3. part. tom. 2. diſp. 145. cap. 4. n. 31.*

4 Quamobrem aliud alii argumentum inſtaurant ad evertendum Baptiſma, de quo eſt ſermo: Baptiſmus (inquiunt iſti) eſt Sacramentum regenerationis, & ſecundæ nativitatis ſpiritualis, cui neceſſe eſt, ut prima corporis nati-

vi-

vitas præcedat; dixit enim Chriſtus Dominus *Jo: 3. Niſi quis renatus fuerit denuo;* & rurſum: *oportet eos naſci denuo*, non poteſt autem denuo naſci, qui nunquam antea natus fuit. Eo autem fidentius huic argumento inſiſtunt, quia ab Auguſtino ſe illud accepiſſe gloriantur: Enimvero non ſemel S. Doctor hac ratiocinatione utitur ad probandum, natum eſſe oportere, qui regenerationis lavacro ab Originali culpa eſt expiandus; libro enim 2. *de peccat. merit., & remiſſion. cap. 27.* (*tom. 10. oper. colum. 63.*) inquit: *Sacramentum Baptiſmi profecto Sacramentum regenerationis eſt: quocirca ſicut homo, qui non vixerit, mori non poteſt; & qui mortuus non fuerit, reſurgere non poteſt: ita qui natus non fuerit, renaſci non poteſt;* & epiſtola 187., olim 57. ad Dardanum *num. 31.* (*tom. 2. oper. colum. 658.*) *Nec renaſci quiſquam poteſt, antequam natus ſit:* & infra: *Non video quomodo ædificentur homines in domum Dei, ad habendum in ſe inhabitantem Deum, niſi cum fuerint renati, quod non poſſunt eſſe, antequam nati;* ac tandem: *Si igitur homo regenerari per gratiam Spiritus Sancti in utero poteſt, quoniam reſtat illi adhuc naſci, renaſcitur ergo, antequam naſcatur, quod fieri nullo modo poteſt.* Idem, quod Auguſtinus, docet Iſidorus *l. 1. ſent. cap. 24.* relatus in *can. 115. de conſecrat. diſt. 4. Qui in maternis uteris ſunt, ideo cum matre baptizari non poſſunt: quia qui natus adhuc ſecundum Adam non eſt, renaſci ſecundum Chriſtum non poteſt.*

5 Verum has, & ſimiles Patrum locutiones facile evadunt Auctores primæ ſententiæ, contendentes, unicum illarum ſcopum eſſe, improbare Baptiſmum, collatum matri pro puero, quem in utero geſtat, quod quidem Baptiſma Auguſtinus, loco paulo ante producto, contra Julianum rejecit. Neque urgeri ſe arbitrantur a ratione petita, ex allegatis Chriſti Domini verbis: vere enim, quantum ad rem attinet, natum ajunt, qui ex abditioribus maternæ alvi penetralibus ad uteri oſtium decidit, atque obſtetricis manibus pertractatur. Hanc porro reſponſionem confirmant auctoritate D. Thomæ, qui *citat. quæſt. 68. art. 11. in corp.*, nuper citatis Patrum teſtimoniis rite expenſis, ideo dumtaxat infantem intra matris uterum latitantem baptizari poſſe inficiatur, quia ſalutari aqua immediate luſtrari nequit, ex quo apparet, oppoſitum ab Angelico ſtatui, cum infantis corpus poteſt aliquo modo immediate ablui: *Dicendum* (verba ſunt Angelici) *quod de neceſſitate Baptiſmi eſt, quod corpus baptizandi aliquo modo aqua abluatur, cum Baptiſmus ſit quædam ablutio, ut ſupradictum eſt; corpus autem infantis, antequam naſcatur ex utero, non poteſt aliquo modo ablui aqua, niſi forte dicatur, quod ablutio baptiſmalis, qua corpus matris lavatur, ad filium in ventre exiſtentem perveniat. Sed hoc eſſe non poteſt &c.*

6 Hiſce argumentis nimium confiſus Gualdus *citat. opuſc. cap. 12. num. 216.* Epiſcopos hortatur, ut parvulos, intra matris uterum adhuc occluſos, cum in vitæ diſcrimine verſantur, & obſtetricis manibus tractari queunt, omnino baptizari præcipiant, atque edicant: Verum, quoniam ipſemet fatetur, ultimum controverſiæ judicium a Sede Apoſtolica eſſe proferendum, tutius erit, ut Epiſcopus iſtud expectet, nec interim quidquam ſuis Conſtitutionibus inſerat, quo implexæ iſtius quæſtionis deciſionem ſibi arrogaſſe videatur. Ad Parochos vero pertinebit obſtetrices inſtruere, ut cum caſus evenerit, in quo infantem, nulla adhuc ſui parte editum, mox deceſſurum prudenter timeant, illum baptizent ſub conditione, ſub qua pariter erit iterum baptizandus, ſi periculum evadat, & foras prodeat, quemadmodum, poſt alios, faciendum monet Tournely in *ſuis prælection. de ſacram. Baptiſm. qu. 3. art. 3.*

7 Hæc de infante intra matris uterum totaliter abdito; quid autem de illo dicendum, qui aliquam ſui partem ex utero emiſit? Huic inſtante mortis peri-

Digitized by Google

riculo, in ea parte eſſe Baptiſmum conferendum, quæ ex utero emerſit, ſtatui Rituale Romanum *titul. de baptizand. parvulis*, additque non eſſe Baptiſmum ullo pacto repetendum, ſi ſalutari aqua infantis caput tinctum fuerit; ſecus vero faciendum decernit, cum non caput, ſed alia quælibet corporis pars aqua perfunditur, tunc quippe puerulum, ſi vivus evaſerit, iterum ſub conditione baptizandum præcipit. Rituali Romano conſentit Rituale Sacramentorum, a Cardinali Julio Antonio Sanctorio, juſſu Gregorii XIII. Romæ evulgato anno 1584., atque utrique reſpondent inſtructiones Sancti Caroli Borromæi, inter Acta Eccleſiæ Mediolanenſis *pag.* 497. *§. Si vero fœtus*. Hanc eamdem doctrinam diſerte tradit D. Thomas 3. *part. quæſt.* 68. *art.* 11., ubi hæc habet: *Ad quartum dicendum, quod expectanda eſt totalis egreſſio pueri ex utero ad Baptiſmum, niſi mors immineat, ſi tamen primo caput egrediatur, in quo fundantur omnes ſenſus, debet baptizari, periculo imminente, & non eſt poſtea rebaptizandus, ſi eum perfecte naſci contingat. Et videtur idem faciendum, quæcumque alia pars egrediatur, periculo imminente: quia tamen in nulla exteriorum partium integritas vitæ ita conſiſtit, ſicut in capite, videtur quibuſdam, quod propter dubium, quacumque alia parte corporis abluta, puer poſt perfectam nativitatem ſit baptizandus, ſub hac forma. Si non es baptizatus, ego te baptizo &c.*

8 At nihilominus, licet Doctores ſatis communiter admittant, ſub conditione eſſe repetendum Baptiſmum, cum abluta fuit exigua pars corporis, puta digitus, & juxta alios, etiam ſola manus, aut pes, quæ ex matris utero erupit, attamen inter ſe diſputant, an repetendus ſit, cum abluta fuit alia pars æque principalis, ac caput, puta humeri, pectus, ſcapulæ, brachia &c. exiſtimantibus pleriſque tam a D. Thoma, quam a Rituali Romano caput nominatum eſſe, non reſtrictive, ſed mere demonſtrative, ut ajunt, ſeu exempli cauſa, ac propterea idem judicium eſſe ferendum de aliis partibus æque principalibus, ſicuti ratiocinantur Sotus 4. *diſtinct. quæſt. unic. art.* 7. circa medium, Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. diſput.* 1. *quæſt.* 66. *art.* 4. *ſect.* 2., ubi explicans mentem D. Thomæ, ait: *Si Baptiſmus fieri poſſit in capite, illa eſt certiſſima, & ſufficientiſſima materia, quia illa pars præcipua eſt, & ab ea maxime poteſt totus homo denominari. Quod ſi hoc commode fieri non poteſt, propter aliquod gravis nocumenti periculum, ſi fiat ablutio in ſcapulis, aut in pectore, vel in humeris, erit ſatis certa, & indubitata materia. Interdum vero ſolet occurrere neceſſitas baptizandi puerum in pede, propter periculum mortis, & tunc etiam licite id fit; tamen quia res eſt dubia, ſi infans evadat periculum, & perfecte naſcatur, iterum abluendus eſt ſub conditione, prout in Ritualibus Eccleſiaſticis Parochi admonentur. Et hæc eſt communis doctrina Theologorum cum D. Thoma*; & proſequuntur Gregorius de Valentia *tom.* 4. *diſput.* 4. *quæſt.* 1. *punct.* 2. *§. Quamquam recte Sotus*, Coninch *de Sacrament. quæſt.* 66. *artic.* 2. *dub.* 2. *num.* 79., Gonzalez *in cap. de Baptiſmo num.* 3., *& alii*.

9 Idem diſſidium, quod viget inter Theologos, viguiſſe olim deprehendimus inter Eccleſiarum Antiſtites. Etenim ſtatuta Synodalia Eccleſiæ Biterrenſis, a Guillelmo Epiſcopo anno 1342. condita *num.* 10. (*tom.* 4. *Theſaur. nov. anecdotor. Martene col.* 644.) validum ſtatuunt Baptiſmum, quæcumque ſit pars corporis, quæ aqua luſtretur: *Præcipimus moneri populum, quod ſi in ipſo partu mulieris immineat grande periculum, ipſa muliere multo tempore laborante in editione partus, & caput, & manus, vel alia pars infantis appareat, quod illa baptizetur, & cenſeatur baptizatus*: At antiqua ſtatuta Eccleſiæ Rutenenſis, in Aquitania ratum dumtaxat habent Baptiſmum in capite, non vero in alio quovis membro collatum; *cap.* enim 6. (*tom.* 4. *Theſ. anecdotor. Martene col.* 686.) ita

ita decernunt : *Si vero muliere in partu laborante , infans extra ventrem matris caput tantum emiſerit , & in tanto periculo infans poſitus, commode haberi nequiverit, infundet aliquis, vel aliqua de aſtantibus aquam ſuper caput infantis, dicens: Creatura Dei ego te baptizo &c., & erit baptizatus . Si vero non caput, ſed aliud membrum emiſerit, & ſuper illud membrum aquam effundendo , prędicto modo fuerit baptizatus, & poſtea vivus natus fuerit, non judicamus talem baptizatum .* Concilium vero Treverenſe anni 1310. diſcrimen faciens inter membra principalia, & minus principalia, idem ſtatuit, quod nuper laudati Theologi opinantur : *cap.* enim 114. hæc habet (*eodem tom.4. Theſ. anecdot. col.268.*): *Si autem muliere in partu laborante, infans in ventre matris tantum caput emiſerit, & naſci nequeat , mox aliqua de obſtetricibus aquam ſuper caput infantis infundat , dicens : Ego baptizo te &c., & erit baptizatus . Idemque dicendum eſt, prout quidam aſſerunt, ſi major pars corporis , præter caput appareat , baptizatur ; ſecus ſi minor, ſolus pes, vel ſola manus appareat , baptizari non debet ; quod ſi fiat, nihil agitur . Cum enim partus tunc non naſcatur , nec tunc etiam poteſt renaſci .*

10 Cum itaque hæc controverſia hactenus indeciſa remaneat, uti ſcite animadvertit Cardinalis de Rohan in ſuo Rituali Argentinenſi *ad tit. de Baptiſmo §.5.*, inquiens : *Utrum ratus ſit Baptiſmus, non in capite, ſed in aliqua alia corporis parte collatus, multi non immerito dubitant* , idcirco cavere debet Epiſcopus , ne in ſua Synodo aliquid quoad eam decernat ; ſed id ſolum curabit , ut Parochi, ceterique , quorum intereſt, illud exacte exequantur, quod in Romano Rituali præſcribitur, ſicuti optime animadvertit citatus Gibertus *in conſultat. Canonic. de ſacramento Baptiſmi* , *conſultat.22.* , ubi Synodos affert Rituali Romano conformes, ejuſque veſtigiis inhærentes .

C A P U T VI.

De forma conditionata Baptiſmatis , alteriuſve Sacramenti characterem imprimentis.

1 QUoniam *in præcedenti capite* ſæpius facta eſt mentio formæ conditionatæ Baptiſmatis, neceſſarium ducimus, de eadem hic ex profeſſo agere, ne deinceps Epiſcopales Synodi de illa loquentes errent ; ſicuti re ipſa non paucas hac in re erraſſe comperimus . Eam a Scholaſticis eſſe adinventam , & in Eccleſiam invectam , plerique viri eruditi exiſtimarunt ; ſed eos toto cœlo aberraſſe, ait Martene *de antiquis Eccleſ. ritib. tom.1. lib.1. cap.1. art. 16. num.10.* Siquidem , longe ante Scholaſticos, S. Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus in ſuis ſtatutis circa annum 745. conditis , & *tom.9.* Spicilegii , a Luca Dacherio editis, *cap.28.* hæc habet : *Si de aliquibus dubium ſit , utrum ſint baptizati, abſque ullo ſcrupulo baptizentur ; his tamen verbis præmiſſis : Non te rebaptizo , ſed ſi nondum es baptizatus , Ego te baptizo;* Idemque , ac totidem fere verbis , ſtatutum legimus *Capitular. lib.6. cap. 184.* , apud Balutium *tom.1. pag.954.* , e quibus idem decretum excerpſit , ac ſuæ canonum collectioni , *ſub tit.11. cap.17.* inſeruit Iſaac Epiſcopus Lingonenſis, apud Harduinum *collect. Concil. tom.5. col.447.* Licet porro, ante ſæculum VIII., prædictæ conditionatæ formulæ expreſſam mentionem in Conciliis , & Patribus non inveniamus , quemadmodum , præter laudatum Martene , obſervarunt Juenin. *de Sacram. diſſert. 1. quæſt. 3. cap. 5. art.1.* , & Tournely *prælect. tom.6. de Sacram. in genere quæſt.1. art. 6. edit. Venet. pag.38. & 39.* , non recte tamen inde intulit Natalis Alexander *hiſt. Eccleſ. ſæc. IV. cap.4. art.12.* , illam non fuiſſe in uſu ; quinimmo ex antiqua, & conſtanti Eccleſiæ praxi oppoſitum colligi putamus ,

quod hac ratiocinatione oſtendimus. Perpetuum Catholicæ Fidei dogma fuit, unicum eſſe Baptiſma, juxta illud Apoſtoli *ad Ephef. 4. Unus Dominus, una Fides, unum Baptiſma*, quod propterea ſemel rite collatum, ſine gravi piaculo, iterari poſſe ſemper Eccleſia negavit, uti conſtat *ex can. 47. Apoſtolor.*, juxta verſionem Dionyſii, ex *can. 3.* Concilii Valentini anni 374., & *can. 38.* Concilii Carthaginienſis III. anni 397., quibus in locis temere rebaptizantes gravibus ſubduntur pœnis, & Eccleſiaſtica communione privantur. At eadem Eccleſia, quæ ita docuit, eos nihilominus, de quibus dubitabatur, an eſſent in Chriſto regenerati, incunctanter baptizandos præcepit, quod innumeris teſtimoniis comprobatur: Sæculo III. diſputatum fuit de Baptiſmo Clinicorum, num ſcilicet validum eſſet Baptiſma, per aſperſionem datum ægrotis in lecto decumbentibus: conſulitur Cyprianus: reſpondet Sanctus Doctor *epiſt. 76. ad Magnum*, validum quidem ſibi illud videri; iis autem, qui dubitabant, auctorem ſe eſſe, ut illud iterum conferrent: *Si aliquis exiſtimat* (ait Cyprianus) *eos nihil conſequutos, eo quod aqua ſalutari tantum perfuſi ſunt, ſed inanes, & vacui ſunt, non decipiantur, ut ſi incommodum languoris evaſerint, & convaluerint, baptizentur.* Sæculo V. a Legatis Maurorum interrogantur Patres Concilii Carthaginienſis V. (aliis VI.) anni 401. quid agendum foret de pueris, quos an baptizati eſſent, nemo certo ſciret: ad quod reſponderunt Patres *can. 6.* (*collect. Harduin. tom. 1. col. 987.*) *Placuit de infantibus, quoties non inveniuntur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos eſſe ſine dubitatione teſtentur, neque ipſi ſunt idonei de traditis ſibi Sacramentis reſpondere abſque ullo ſcrupulo, eos eſſe baptizandos, ne iſta trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione privari*; eumdemque canonem renovarunt Synodus plenaria totius Africæ ejuſdem anni 401., & alia Synodus Carthaginienſis ſub Bonifacio Epiſcopo anno 525. Idem ad Ruſticum Narbonenſem, atque iterum ad Neonam Epiſcopum Ravennatem reſcripſit Leo Magnus; ad hæc autem præcedentium Conciliorum, & Patrum decreta alluſit Gregorius II., cum de eadem re interrogatus a Bonifacio Epiſcopo, *epiſt. 2. num. 9.* (*tom. 3. collect. Harduin. col. 1859.*) reſpondit: *De parvulis, qui a parentibus ſubtracti ſunt, & an baptizati, an non, ignorant, quia interrogaſti: hos ut baptizare debeas, ſecundum Patrum traditionem, ſi non fuerit, qui teſtificetur, ratio expoſcit.* Jam vero cum ex his, aliiſque ſimilibus teſtimoniis a laudato Martene prolatis, luculenter pateat, antiquum, atque ipſi Eccleſiæ coævum uſum fuiſſe, eos baptizare, de quibus dubitabatur, num, per regenerationis lavacrum, ab originali culpa eſſent expiati, ne dicamus, Eccleſiam in eumdem incidiſſe Rebaptizantium errorem, quem toties deteſtata erat, & damnaverat, neceſſe eſt exiſtimare, non aliter in ea dubietate Baptiſmum conferri voluiſſe, quam ſub tacita, & mente concepta conditione: *Si nondum es legitime baptizatus.* Hæc autem conditio, quæ prius mente tantum concipiebatur, cœpit ſæculo VIII. in ipſa Baptiſmi forma exprimi, & pronuntiari; quam quidem diſciplinam multis jam in locis receptam, Alexander III. ſæculo XII. non ſolum approbavit, ſed ubique ſervandam edixit *in cap. 2. de Baptiſmo*, inquiens: *De quibus dubium eſt, an baptizati fuerint, baptizantur, his verbis præmiſſis: Si baptizatus es, non te baptizo, ſed ſi nondum baptizatus es, ego te baptizo &c.*; eamdemque ſanctionem confirmavit Joannes XXII., apud Odoricum Rainaldum *ad an. 1333. num. 42.*

2 Non ideo tamen, quod per præfatam conditionem periculum evitetur rebaptizandi; qui jam ſemel fuerit legitime baptizatus, eſt illa paſſim, & temere adhibenda, ſed tunc ſolum ea uti licebit, cum prudens, & probabilis ſubeſt dubitatio, an quis fuerit rite baptizatus, nec diligenti præmiſſa indagatione, potuit

tuit rei veritas innoteſcere, quemadmodum ſcite perpendit Sotus *in 4. diſt. 3. quæſt. unic. art. 9. §. Circa hanc ſolutionem*, ubi a ſacrilegio non excuſat, neque ab irregularitate abſolvit Sacerdotem ſub conditione rebaptizantem, quem, ſcit, domi baptizatum, & nihil eſt, quod collatum ei Baptiſma rationabiliter ſuſpectum reddat. Quare minime ſectanda ſunt exempla, quæ congeſſerunt Gobat *tom. 1. tract. 2. ſect. 3.*, & Marin. *Theolog. tom. 3. tract. 19. diſput. 1. ſect. 8. num. 140.*, ubi plures ſub conditione baptizatos narrant, qui ob merum ſcrupulum non tam dubitabant, quam imprudenter ſuſpicabantur, ſe non eſſe rite baptizatos, quam quidem conditionatam Sacramenti iterationem, ob conſequutos, ſeu potius apprehenſos effectus, quietis conſcientiarum, iidem Auctores videntur approbare; ſed potius aures præbendæ ſunt Eſtio *in 4. diſt. 4. §. 15.* hæc ad rem adnotanti: *Sciendum eſt, non quamcumque levem in contrarium ſuſpicionem, vel ſcrupulum debere ſufficere ad hoc, ut ſub conditione quis hoc pacto baptizetur, ſed requiri dubitationem probabilem .... Ea autem probabilis dubitatio eſt, quæ facta etiam diligenti indagine, diſcuti non poteſt, itant nec moralis certitudo facti haberi queat*: Immo verius obtemperandum eſt Cathechiſmo Romano *par. 2. de ſacram. Baptiſm. num. 57.* ubi de forma conditionata ait: *Ea Baptiſmi forma ex Alexandri Papæ auctoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter diſcuſſa, dubium relinquitur, an Baptiſmum ſuſceperint; aliter vero nunquam fas eſt, etiam cum adjunctione, Baptiſmum alicui iterum adminiſtrare.*

3 Quæ hucuſque diximus, copioſius adhuc, & clarius a Nobis expoſita, pluribuſque Sacræ Congregationis Concilii reſponſis confirmata fuere *in Noſtra Notific. 84.*, ubi non ſolum ex ejuſdem Sacræ Congregationis ſententia oſtendimus, non eſſe Baptiſmum, ne ſub conditione quidem, iterandum, cum nulla occurrit prudens ratio dubitandi de prioris Baptiſmi validitate, ſed etiam ab irregularitate iterantibus Baptiſmi inflicta ab Alexandro III. *in cap. Ex litterarum, de Apoſtatis, & iterantibus Baptiſma*, non eximi probavimus, qui ob ſolum apprehenſum prioris Baptiſmi vitium, nullaque præmiſſa veritatis indagatione, illud denuo ſub conditione conferunt, quibus certo ſciunt, jam ſemel antea fuiſſe collatum. Etenim quamquam plures Doctores iſtiuſmodi, ſub conditione rebaptizantes a gravi culpa, atque ab irregularitate abſolvant, eo quod, per adjectam conditionem ſatis conſultum exiſtiment reverentiæ debitæ Sacramento, ad quod conficiendum, non aliter fertur intentio Miniſtri, niſi ſi rite confectum non fuerit aliud antea adminiſtratum; hæc tamen ſententia rejicitur a Cathechiſmo Romano *cit. loc.*, ubi reprobantur aſſerentes, *nullum ſcelus admitti, ſi quemvis, ſine delectu, cum adjunctione illa* (videlicet conditionis) *baptizent*; eidemque opinioni refragatur auctoritas S. Caroli, in cujus inſtructionibus, inter Acta Eccleſiæ Mediolanenſis *pag. 497.* hæc de forma conditionata habentur: *Qua forma utitur, cum infans, aliuſve, qui Baptiſmo offertur, re diligenter perquiſita, dubium relinquitur, aut certe non apparet, eum baptizatum eſſe, ut de expoſitis inventiſque parvulis dubitari, atque ignorari ſæpennumero ſolet. Quod ſi, re accurate inveſtigata, exploratum habuerit, illum, forma ſervata, baptizatum eſſe, caveat omnino, ne hanc ſub conditione baptizandi formam adhibeat, cum ſacrilegium committat, ſi contrafecerit, & illud impedimentum contrahat, quod ſacri Canones Irregularitatem vocant.*

4 In alia itidem Noſtra *Notific. 8.*, hanc eamdem materiam tractantes, diximus, cum Cardinali Albitio *de inconſtantia in Fide cap. 33. a num. 14. uſque ad 16.*, improbandas eſſe Synodos, in quibus generatim, atque indiſtincte iterum ſub conditione in Eccleſia baptizari jubentur, quicumque privatim fuere

 ab

ab obſtetricibus domi baptizati. De hiſce Synodis, ac Ritualibus idem decernentibus, agit Holzman *in ſua Theologia morali tom.2. tract.2. cap.2. art.2.*, qui licet eorumdem Auctores hoc nomine excuſet, quod ſcilicet dubium illis viſum fuerit Baptiſma ab obſtetrice collatum; fatetur nihilominus, minus caute, ac nimium indefinite eos loquutos, cum debuerint potius rerum circumſtantias diſtinguere, eaſque determinare, quæ incertam reddunt validitatem collati Baptiſmi, quem propterea tunc oporteat ſub conditione iterari. Enimvero ſi obſtetrices de Sacramenti materia, forma, & neceſſaria in Miniſtro intentione ſint legitime edoctæ, ſicuti Nos *in cit. Notific.* 8. eas per Parochos ſolerter edoceri juſſimus, priuſquam ad obſtetricum officium exercendum admittantur, eæque in ſpeciali eventu, quo Baptiſma periclitanti infanti privatim contulerint, ab eodem Parocho interrogatæ, omnia rite a ſe adhibita teſtentur, quæ ad Sacramentum valide conficiendum requiruntur; nulla ſane ſubeſt probabilis ratio, cur Baptiſmus debeat, aut licite poſſit, ſub conditione repeti. Scimus utique in aliis Synodis relatis a Giberto, *cit. tom.2. conſult. Canonicar.*, *conſult.16.* cautum reperiri, ne plena fides habeatur ſolius obſtetricis teſtimonio, niſi comprobetur aſſertione aliorum, qui Baptiſmo præſentes fuerint. Verum, quanquam ex plurium atteſtatione major profecto hauriatur rei geſtæ certitudo; attamen Sacri Canones ſufficienter probatam habent collationem Baptiſmatis per unicum teſtem, præcipue ſi is teſtificetur de facto proprio, hoc eſt ſi affirmet illud fuiſſe a ſe legitime adminiſtratum, nec quidquam in contrarium occurrat, quod illius teſtimonio fidem detrahat, uti diſerte decernitur *in can.*110. *&* 112. *de conſecrat. diſt.*4., *& cap. Nuper, de teſtibus*, vbi Interpretes omnes.

5 Aliud eſt, cum collati Baptiſmi teſtimonium præbetur a perſona incerta: Etenim cum juxta reſcriptum Imperatoris Hadriani ad Junium Rufinum, Proconſulem Macedoniæ, relatum a Calliſtrato *in l. Teſtium 3. ff. de Teſtib.*: *Teſtibus non teſtimoniis ſit credendum*, non debemus rem adeo gravem committere fidei perſonæ ignotæ, cujus qualitates, uti Calliſtratus *in cit. leg.* faciendum monet, explorare non poſſumus. Quare S. Congregatio Concilii interrogata, an iterum baptizandi eſſent infantes, vulgo *expoſiti*, ad hoſpitale S. Spiritus in Saxia de Urbe delati, etiam ſi habeant collo appenſam ſchedulam atteſtantem, eos fuiſſe Baptiſmate ablutos, die 15. Januarii 1724. reſpondit, eſſe denuo baptizandos ſub conditione, niſi certa habeatur notitia perſonæ, a qua ſchedula ſit exarata, aut aliunde indubitatum deſumatur indicium Baptiſmatis rite eidem collati, quod Nos *in cit. Noſtra Notific.*8. animadvertimus, & videre eſt *in Theſaur. Reſolut. tom.2. pag.*412, *& tom.3. pag.*2.

6 In eadem ſententia fuerant Patres Concilii Provincialis Toloſani, habiti a Cardinali Franciſco de Joyoſa anno 1590., in cujus *par.2. cap.2.* decernitur: *Cum projectis expoſitiſque puerulis, licet affixa reperiatur ſchedula, quæ eos baptizatos eſſe teſtetur, in id tamen, an vere factum ſit Parochi diligenter inquirent*: *ſi certi nihil compererint in ſcripto chartulæ nomine, eos ſub conditione baptizabunt.* (*tom.*10. *collect. Hard. col.* 1798.) Cumque minorem fidem collati Baptiſmatis, quam ſchedula incerti Auctoris, faciant alia ſigna expoſito infanti appoſita, puta ſal, ideo rectiſſime a Richardo Poor Epiſcopo Sarum, cautum legitur: *Si vero pueros cum ſale, vel ſine ſale expoſitos contingat inveniri, baptizentur*, ſub conditione tamen, ut ſtatim ibidem explicatur *tom.2. Concil. Britan. Henric. Spelman. pag.*143.

7 Itaque ſi Epiſcopus in ſua Synodo loqui velit de Sacramentorum forma conditionata, quod profecto nedum utile, ſed quandoque etiam neceſſarium reputamus, omnia præ oculis habeat, quæ hactenus enarravimus, atque ad eorum

O nor-

normam congruam formet inſtructionem, ad quam Parochi in illa adhibenda ſe debeant conformare. Quod ſi diœceſi præſit, in qua ſæpe contingat, baptizatos ab Hæreticis, ejurata hæreſi, qua erant imbuti, in Catholicæ Eccleſiæ gremium ſeſe recipere, & dubitetur, uti alicubi dubitatum ſcimus, an ii iterum ſint ſub conditione baptizandi, antequam, in re admodum ſane gravi & ardua, quidquam decernat, diligenter inveſtiget, oportet, num in illa Hæreticorum ſecta, de qua agitur, aliquid innovatum fuerit circa Baptiſmi materiam, & formam a Chriſto Domino inſtitutas. Si enim utramque ab ejuſdem ſectæ Pſeudo Miniſtris rite adhiberi deprehenderit, non poteſt permittere, ut Baptiſmus ullo pacto iteretur, quin veniat in ſuſpicionem erroris Rebaptizantium, a S. Stephano I., atque uti affirmat Auguſtinus (*lib.2. cap.8. de Baptiſmo contra Donatiſtas*) *a Concilio plenario* proſcripti; ſive ejuſmodi Concilium fuerit Arelatente I., ſive Magnum Nicænum, de quo litigant Eruditi; ſi autem certo compererit, aut baptizandi corpus ab illis non perfundi aqua naturali, aut formam pronuntiari, ſine expreſſa invocatione Sanctiſſimæ Trinitatis, ſive alia ratione ab illa diverſam, quam Chriſtus inſtituit, Baptiſmum abſolute renovari jubeat: Ob non adhibitam quippe legitimam formam, *can.*8. Concilii Laodiceni (*tom.*1. *collect. Hard. col.* 781.) rebaptizandos decrevit Hæreticos Montaniſtas: & Gregorius Magnus *lib.*11. *indict.*4. *epiſt.*67. (*tom.*2. *oper. col.*1167.) ſcribens ad Epiſcopos Hiberos, univerſim ſtatuit: *Hi vero Hæretici, qui in Trinitatis nomine minime baptizantur .... cum ad Sanctam Eccleſiam veniunt, baptizantur, quia Baptiſmum non fuit, quod in errore poſiti in Sanctæ Trinitatis nomine minime ſuſceperunt*. Hæc ſapienter reſpexit Cardinalis de Rohan in ſuo Rituali Argentinenſi, ad *tit. de Baptiſmo*, cum ait: *Baptizati ab iis Hæreticis, qui rectam baptizandi formam non retinent, denuo abſolute baptizari debent*: Quod ſi denique diligenti præmiſſa perquiſitione, rei veritatem certo aſſequi nequiverit, & dubia ſibi atque incerta remaneat validitas Baptiſmatis ab hæretico Miniſtro ſuſcepti, illud utique erit ſub conditione repetendum, quod *in cit. Noſtra Notific.*84. declaratum, diximus a Sacra Congregatione Concilii, quæ interrogata, *An, & in quibus caſibus baptizati ab Hæreticis debeant ſub conditione rebaptizari, ſi ad Fidem Catholicam convertantur*. Die 27. Martii 1683. reſpondit non eſſe rebaptizandos, *niſi adſit dubium probabile invaliditatis Baptiſmi*.

8 Rationabiliter porro Patribus Concilii Provincialis Mechlinienſis anni 1607. incertum ſaltem, & dubium viſum eſt Baptiſma collatum ab Hæreticis Hollandiæ, finitimarumque regionum, apud quos mos invaluerit, ut uno aquam fundente, alter Sacramenti formam pronuntiaret, ac propterea juſte illud iterandum decrevere *tit.*3. *cap.*6.: *Et quia frequens experientia docet, modernos Hæreticos ſæpe contra receptam Eccleſiæ conſuetudinem, & antiquiſſimam traditionem baptizare, uno aquam fundente, alio formam ipſam pronunciante: ab Hæreticis* (*qui non ſunt ad baptizandum admittendi, ubi aliquis Catholicus præſto eſt*) *baptizati ſimiliter ſub conditione baptizentur* (*collect. Hard. tom.*10. *col.*1943.), cujus quidem Concilii ſanctionem tuto ſectari poſſunt, & debent aliarum Eccleſiarum Præſules, a quibus ſint Eccleſiæ reconciliandi Hæretici, iis in locis baptizati, ubi eumdem erroneum baptiſmi ritum plerumque adhiberi non ex incerto rumore, ſed ex fide dignis teſtimoniis acceperint, atque ideo merito ſuſpicentur, eodem modo fuiſſe etiam illos baptizatos, qui in Catholicorum numerum petunt aggregari, quod eam ob cauſam, cum Hæreticis Angliæ faciendum docuere Silvius *in* 3. *par. q.*66. *art.*9., Cardinalis de Lugo *in reſponſ. moral. lib.*1. *dub.*2. *num.*3., Gobat *tract.* 2. *num.* 391., Laurentius Neeſſen *tract.*2. *de Baptiſmo dub.*5., Ludovicus Michon *in caſibus de Sacram. caſ.*8., & La Croix *lib.*6. *part.*1. *num.*322.

9 Ca-

9 Caveat tamen Epiſcopus, ne incertam & dubiam pronuntiet Baptiſmi validitatem, hoc tantum nomine, quod hæreticus Miniſter, a quo fuit collatus, cum non credat, per regenerationis lavacrum deleri peccata, illud non contulerit in remiſſionem peccatorum, atque ideo non habuerit intentionem illud conficiendi, prout a Chriſto Domino eſt inſtitutum. Siquidem cum in Galliis diſputatum olim fuerit, an, ob prædictam rationem rebaptizandi eſſent baptizati a Calviniſtis, S. Pius V., ad quem controverſia delata eſt, minime rebaptizandos definivit: Sacramenti enim validitati non officit privatus Miniſtri error, cui prævalet generalis ejuſdem Miniſtri intentio, faciendi quod Chriſtus inſtituit, ſeu quod fit in vera Chriſti Eccleſia, quemadmodum teſtantur Acta Concilii Ebroicenſis anni 1576., ubi hæc ad rem adnotantur: *Ante deciſionem Apoſtolicæ Sedis Romanæ, licuit fortaſſe cuique in ſuo ſenſu abundare. Verum quoniam poſt habitam de hac facultate diſputationem, felic. record. Pius V. definivit, verum eſſe Baptiſma, quo uterentur Calviniſtæ, adhibentes formam, & materiam a Chriſto inſtitutam, cui intentione generali faciendi, quod Chriſtus inſtituit, licet errarent in particulari interpretatione, & ſingulari intentione, ut alii fere omnes Hæretici errarunt, vel circa intelligentiam formæ baptiſmalis, vel circa aliquem ejus effectum, ob id baptizatos ab ipſis Calviniſtis, non iterum tingendos ſub conditione &c. Hinc interdicimus omnibus Curatis, & Presbyteris, ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto a Divinis, ne allatos ad ſe pueros, jam baptizatos a Calviniſtis, audeant iterum tingere ſub illa conditione.* Alia ſimilia Synodorum ſtatuta legi poſſunt apud Grancolas *in antiquo Sacramentario Eccleſiæ part. 2. pag. 153. & ſeqq.*

CAPUT VII.

De Sacramento Confirmationis collato a Presbyteris Græcis, qui illud pueris poſt Baptiſmum adminiſtrant; & primò de legitimo hujus ſacramenti Miniſtro, tam ordinario, quam delegato.

1 CUM vetuſta apud Græcos conſuetudo obtinuerit, ut ſimplices Sacerdotes Sacramentum Confirmationis adminiſtrent, pueroſque ſtatim poſt Baptiſmum ſacro Chriſmate liniant, Epiſcopi Latini, in quorum diœceſibus Græci habitant, ſuorumque Majorum inſtitutis utuntur, perſæpe dubitarunt, de ejuſmodi Confirmationis robore; hanc autem quæſtionem potiſſimum movere, & refricare ſolent in eorum Synodis, in quibus, juxta ſalutare monitum Fagnani *in cit. cap. Sicut olim, num. 91. de accuſat.*, ea ſunt accuratius enucleanda, quæ in ſingulis Sacramentis, ut rata ſint, dignoſcuntur neceſſaria. Quapropter in hac Noſtra Lucubratione, quam ad omnium Eccleſiarum Antiſtitum utilitatem, & commodum exaramus, operæ pretium eſt, præfatis mixti ritus diœceſium Præſulibus viam ſternere, quam tuto calcare queant, quin impediantur innumeris molibus difficultatum, quæ a Doctoribus excitantur, circa legitimum Sacramenti Confirmationis Miniſtrum, nullique incertæ, & controverſæ inter Catholicos opinioni adhærentes, veram ſectentur doctrinam ab Apoſtolica Sede approbatam, quidque de Confirmatione a ſimplici Sacerdote adminiſtrata, ſentiendum ſit pro locorum diverſitate, abſque errandi periculo in Suis Synodis ſtatuant; quo vero clarius id fiat, nonnulla ſunt præmittenda.

2 Ordinarium Miniſtrum Sacramenti Confirmationis eſſe ſolum Epiſcopum, definitum eſt a Concilio Conſtantienſi, in damnatione errorum Wiclefi; ab Eugenio IV. in decreto inſtructionis ad Armenos; atque a Tridentino *ſeſſ. 7. de Confirmatione can. 7.: Si quis dixerit ſanctæ Confirmationis ordinarium Miniſtrum*

Digitized by Google

niſtrum non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacerdotem, anathema ſit. Hanc veritatem didicit Catholica Eccleſia ab Apoſtolis, qui cum *Act.* 8. audiviſſent, Samariam recepiſſe verbum Dei, miſerunt illuc Petrum, & Joannem Apoſtolos, ideoque Epiſcopali charactere inſignitos, qui recens a Philippo Diacono baptizatis manus imponerent, ac Spiritum Sanctum traderent; hinc Innocentius I. in epiſtola ad Decentium Eugubinum Epiſcopum, *cap. 3. num. 6.* (*ex recenſ. Couſtant tom. 1. epiſt. RR. PP. col.* 858.) ſcripſit: *De conſignandis vero infantibus manifeſtum eſt, non ab alio, quam ab Epiſcopo fieri licere. Nam Presbyteri licet ſecundi ſint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent. Hoc autem Pontificium ſolis deberi Epiſcopis, ut vel conſignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non ſolum conſuetudo Eccleſiaſtica demonſtrat, verum & illa lectio Actuum Apoſtolorum, quæ aſſerit, Petrum, & Joannem eſſe directos, qui jam baptizatis traderent Spiritum Sanctum; nam Presbyteris, ſive extra Epiſcopum, ſive præſente Epiſcopo, cum baptizant, Chriſmate baptizatos ungere licet, ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum, non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis, cum tradunt Spiritum Paracletum.*

3 Neque huic Catholico dogmati illud contrariatur, quod adnotavit Lucas Holſtenius in *diſſert. 1. de Miniſtro Confirmationis cap. 1.*, nimirum ab Anania, non utique Apoſtolo, ſed diſcipulo, manus fuiſſe impoſitas Saulo, uti legitur *Act. 9. verſ.* 17. Etenim ea manuum impoſitio, utpote quæ Baptiſmum præceſſit, non fuit confirmatoria, ſed curatoria, hoc eſt adhibita ad reſtituendam Paulo viſus ſanitatem, quod ex ejuſdem capitis *9. verſ.* 18. liquet. De ſimili manuum impoſitione, adhibenda nimirum ad curandos energumenos, loquitur Innocentius I. in *citat. epiſt. ad Decentium cap. 6. num. 9.*, ubi eam ex Epiſcopi delegatione fieri permiſit etiam a Diacono, inquiens: *De his vero baptizatis, qui poſtea a Dæmonio, vitio aliquo, aut peccato interveniente, arripiuntur, eſt ſollicita dilectio tua, ſi a Presbytero, vel Diacono poſſint, aut debeant deſignari. Quod hoc, niſi Epiſcopus præceperit, non licet. Nam manus eis imponenda omnino non eſt, niſi Epiſcopus auctoritatem dederit id efficiendi*, quem Innocentii locum non recte conſiderarunt Morinus in *diſſert. de Sacramento Confirmationis cap. 16.*, & citatus Lucas Holſtenius, qui inde erui affirmarunt, poteſtatem confirmandi quondam fuiſſe Diaconis delegatam. Nam, uti melius obſervavit Morini Editor Moretus, & pluribus confirmat Petrus Couſtant *ad cit. epiſt.*; nullus hic eſt ſermo de Sacramento Confirmationis, quod tunc temporis ſtatim poſt Baptiſmum conferebatur, quemadmodum in *ſequenti capite* oſtendemus, ſed de ritu, quo eis ſuccurrebatur, qui a Dæmonio poſt ſuſceptum Baptiſmum eſſent arrepti.

4 At gravis olim exarſit inter Doctores controverſia, an, ex ſpeciali delegatione Romani Pontificis, poſſit ſimplex Sacerdos, ſaltem Chriſmate ab Epiſcopo jam conſecrato, Sacramentum Confirmationis adminiſtrare. Negabant quamplurimi, non infimæ notæ Theologi, inter quos Robertus Cardinalis Pullus *part. 5. ſent. cap. 23.*, Hugo Victorinus *lib. 2. de Sacram. part. 7. cap. 2.*, Hadrianus in 4. *diſt. 7. art. 3.*, Durandus ibidem *quæſt. 3.*, & 4., quibus ex recentioribus adhæſerunt Eſtius in 4. *diſt. 7. §. 21.*, & 22., Sambovius *tract. de ſacramen. Confirmat.*, Du-Humel *tom. 6. Theolog. tract. de ſacram. Confirmat. cap. 4.* Heirminier *eodem tract. cap. 7.* Affirmant exadverſo Jacobus Cardinalis a Vitriaco *ſerm. in vigilia Pentecoſtes*, D. Thomas in 4. *diſt. 7. qu. 3.*, & *3. part. qu 72. art. 11.*, Sotus in 4. *diſt. 7. qu. 1. art. 11.*, Bellarminus *de ſacram. Confirmat. lib. unic. cap. 12.*, Suarez *tom. 3. in 3. part. diſput. 36. ſect. 2.*, Gregorius de Valentia *tom. 4. diſput. 5. qu. 2. punct. 1.*, Covarruvias *libr. 1. var. cap.* 10., Navarrus *manubl. cap. 22. num. 8.*, Cardinalis de Lugo in *reſponſ. moral. lib. 1. dub. 6.*, Cardina-

Digitized by Google

nalis de Lauræa in 4. *tom.3. diſp.2. art.2.*, Cardinalis Gottus *tom.2. in 3.par. q. 2. de Miniſtro Confir. dub.2. §.1.*, Juenin *diſſ.3. qu.5. cap.2. art.2. §.3.*, Tournely *de ſacram. Confirm. qu.3. art.2.*, Drovet *de re Sacramentaria l. 3. q. 7.*, Boucat *diſſ.2. de Confirm. art. unic. ſect. 2. tom. 6.*, Simonnet *tract. 13. diſp. 2. art. 2.*, Berti *Theolog. tom. 7. lib. 32. cap. 7.*, quorum ſententia, etſi neque a Concilio Florentino, neque a Tridentino fuerit definita, ſicuti contra Gregorium de Valentia obſervant Tournely *cit. loc.*, & Witaſſe *de Miniſt. extraord. ſacramen. Confirm. tom.2. qu.2. art.5. ſect.5.*, attamen non videtur poſſe amplius in controverſiam, & dubitationem revocari.

5 Etenim S. Gregorius Magnus, cum *epiſt.9. lib. 4. indict. 12.* (*tom.2. oper. colum.689.*) Presbyteris Calaritanis interdixiſſet: *Ne baptizatos infantes ſignare in fronte præſumerent, ſed eos ungerent in pectore, ut Epiſcopi poſtmodum ungerent in fronte*, audiens poſtmodum hac ſua prohibitione multos offenſos *epiſt. 26. eadem indict.* (*colum.705. tom. cit.*) relata in *can. Pervenit diſt.95.* facultatem, quam illis denegaverat, conceſſit; hæc ad Januarium Calaritanum Epiſcopum ſcribens: *Pervenit quoque ad nos quoſdam ſcandalizatos fuiſſe, quod Presbyteros Chriſmate tangere in fronte eos, qui baptizati ſunt, prohibuimus. Et nos quidem ſecundum uſum veterem Eccleſiæ noſtræ fecimus, ſed ſi omnino hac de re aliqui contriſtantur, ubi Eiſcopi deſunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chriſmate tangere debeant, concedimus*. Sunt quidem, qui Gregorium loquutum putant, non de unctione Confirmatoria, ſed mera cœremonia, ſeu Sacramentali quadam unctione illi ſimili, quæ fit in vertice baptizati, quam Presbyteri Calaritani, contra uſum ceteroquin Romanæ Eccleſiæ aut ante, aut poſt Baptiſmum faciebant in fronte. Ita Gregorium intelligendum affirmat Hadrianus *cit. loc.*; cujus interpretationem approbat etiam Petrus de Marca *diſſert. ad can.28. Concilij Claromontani anni 1095.*, licet enim hic Auctor non neget poſſe a Summo Pontifice poteſtatem confirmandi delegari ſimplici Sacerdoti, id tamen ex eo Gregorii loco, & facto minime confici autumant. Verum hanc interpretationem validiſſimis argumentis refellit Suarez *cit. ſect. 2.* Quoniam in primis Gregorius Magnus *epiſt. 26.* eam ipſam facultatem Epiſcopis Calaritanis elargitur, quam *epiſt. 9.* denegaverat; in hac autem de ſacramento Confirmationis ſermonem fuiſſe videtur manifeſtum; ſolius enim cœremoniæ abolendæ tantam curam, & ſolicitudinem Pontifex non ſuſcepiſſet: deinde ſi de mera cœremonia quæſtio fuiſſet; illius uſum non limitaſſet Gregorius ad ſolam circumſtantiam temporis, quo Epiſcopus abeſt: ac tandem Eugenius IV. in laudato decreto, præfatam ſane reſpiciens Gregorii epiſtolam, certum ponit in ea poteſtatem fieri ſimplici Sacerdoti, non ſolius ritus exercendi, ſed verum Sacramentum Confirmationis adminiſtrandi, inquiens: *Legitur tamen aliquando per Sedis Apoſtolicæ diſpenſationem ex rationabili, & urgenti admodum cauſa ſimplicem Sacerdotem Chriſmate per Epiſcopum confecto, hoc adminiſtraſſe Confirmationis Sacramentum*.

6 Idem privilegium, quod Calaritanis Gregorius Magnus, plures poſteriores Pontifices aliis Presbyteris ſunt elargiti. Refert ſiquidem Lucas Wadingus in *annal. Minorum tom.11. ad ann. 1444., & 1447., & tom.16. ad an. 1521., & 1522.*, nonnullos Fratres Minores hoc privilegio donatos fuiſſe a Nicolao IV., Joanne XXII., Urbano V., Eugenio IV., Leone X., atque Adriano VI., cujus diploma in cœnobio Franciſcanorum Hiſpali aſſervari, idem Wadingus aſſerit, quo colligere licet, Hadrianum ad Petri Sedem evectum e ſententia receſſiſſe, quam antea docuerat. Narrat pariter Arcudius *concord. lib. 2. cap. 15.* ſe accepiſſe a Patre Ludovico Fonſeca Societatis Jeſu, paucis quibuſdam ejuſdem Socie-

Digitized by Google

cietatis Religioſis a Sede Apoſtolica indultum, ut Chriſtianos Braſiliæ ſacro Chriſmate inungerent. Eamdem facultatem Abbati Montis Caſini conceſſit Sixtus V., confirmavitque Benedictus XIII. in *ſua Conſt.8. poſt Concilium Romanum*. Recens pariter eſt exemplum ſan. mem. Clementis XI., qui eodem anno 1721., quo ſummum diem obiit, Patri Cuſtodi Terræ Sanctæ Ordinis Minorum permiſit, Confirmationis Sacramentum, Chriſmate ab Epiſcopo confecto, conferre. Hæc, aliaque ejuſdem generis exempla Nos congeſſimus in quadam cauſa Americana Sacræ Congregationi Concilii, cui tum eramus a Secretis, propoſita die 13. Julii 1722. *tom.2. Theſaur. Reſolut. pag.*187., eademque repetita fuere a bon. mem. Cardinali Lanfredino, idem munus obeunte, in alia cauſa pariter Americana, eidem Congregationi propoſita die 24. Januarii 1733. *tom.6. Theſaur. pag.*14., evectique ad Petri Cathedram, etiam Nos poteſtatem fecimus Patri Cuſtodi, & Guardiano Sancti Sepulcri D. N. Jeſu Chriſti, Ordinis Minorum de Obſervantia, idem conferendi Sacramentum Confirmationis, in locis Terræ Sanctæ, in quibus actu non degunt Epiſcopi Latini; & quoad Fideles Græci ritus, ubi deſit Epiſcopus Græcus Catholicus, qui in propria reſideat Diœceſi, aut ubi iſtius ibidem reſidentis acceſſerit conſenſus, uti habetur in *Noſtra Conſt.*10., & in alia *Conſt.*87. *§.*14. *Noſtri Bullar. tom.* 1. *pag.*28., *& pag.*294.

7 Quare non videtur hodie fas eſſe poteſtatem, de qua olim diſceptabatur, Summo Pontifici abjudicare: Quoniam, ut ait Veracrux in *ſpecul part.*2. *art.*27. *De Pontificis poteſtate poſtquam diſpenſavit, dubitare inſtar ſacrilegii eſt. Eſſet enim Chriſto quaſi exprobrare, quod non ſatis Eccleſiæ ſuæ providiſſet*; & magis ad rem Sotus *cit. diſt.*7. *qu. unic. art.*11. *Non dubitandum quin ſimplex Sacerdos ex commiſſione Papæ poſſit ſacramentum Confirmationis exhibere. Et qui de hoc jam modo hæſitaret, Eccleſiaſticis ſanctionibus adverſaretur. Etenim quamvis hæc concluſio ex ſacris Litteris non plane colligatur, ſufficere tamen debet Orthodoxis, quod Gregorius* (addimus Nos, & alii Pontifices) *illam fecerit diſpenſationem.*

CAPUT VIII.

An a Summo Pontifice delegari queat ſimplici Sacerdoti etiam facultas conficiendi Chriſma, in Confirmationis Sacramento adhibendum: & an ſolus Summus Pontifex, nequaquam vero Epiſcopus, poſſit committere ſimplici Sacerdoti ejuſdem Sacramenti adminiſtrationem.

1 HActenus expoſitæ quæſtioni, quam Romanorum Pontificum facta enodarunt, alia ſuccedit nondum dirempta controverſia. Privilegium a laudatis Pontificibus inferioris ordinis Presbyteris conceſſum, Chriſmate conſignandi baptizatos, ſemper limitatum audivimus, hac lege, modo ſcilicet Chriſmate uterentur ab Epiſcopo ſacrato. Quærunt autem Doctores, an potuiſſet iiſdem fieri etiam poteſtas conficiendi Chriſma in ſacra unctione adhibendum. Nemo eſt, qui dubitet Chriſmatis benedictionem annumeratam ſemper fuiſſe inter propria, & præcipua Epiſcopalis Ordinis munera. In Concilio enim Charthaginienſi II. anni 399. (*tom.*1. *collect Hard. colum.*952.) *cap.* 3. *Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Chriſmatis confectio, & puellarum conſecratio a Presbyteris non fiant*; Carthaginienſe III. anni 397. *cap.*36. (*ibid. colum.*964.) edixit: *Ut Presbyter, inconſulto Epiſcopo, Virgines non conſecret, Chriſma vero nunquam conficiat*. Concilium Bracharenſe anni 561. *cap.*19. (*tom.*3. *collect. Harduin. colum.*372.) deponi juſſit Presbyteros, Chriſma conficere præſumentes. In Actis pariter Concilii Toletani II. anni 531. editis a Cardinali de Aguirre (*tom.* 2. *pag.*

Digitized by Google

271.) refertur epiſtola Montani Epiſcopi Toletani ad Theoribium, in qua Montanus ſacrilegam increpat quorumdam Presbyterorum audaciam, qui contra antiquiſſimum, ipſique Religioni Chriſtianæ coævum morem, jus ſibi arrogabant conſecrandi Chriſma: *Quidam*, (ait) *ut ad Nos perlatum, Presbyteri auſu temerario, res ſacras non tam conſecrare, quam violare præſumunt; & cunctis ab initio Fidei Catbolicæ ſæculis inuſitatum, ſummis ſui Ordinis hominibus, niſi tantum Pontificibus debitum, jus conſecrationis Cbriſmæ, neſcio quo typo, an dementia dicam, indubitanter aſſumunt: quod quam ſacrilegum ſit, conſcientiam tuam latere non credo*. At cum iſti, aliique ſimiles canones de ſola loquantur poteſtate ordinaria, quam nullus unquam ſimplici Presbytero aſſeruit, non adimunt quæſtionem, quæ verſatur circa poteſtatem extraordinariam: ſolum enim diſputatur, an ſicuti Summus Pontifex poteſt ſimplici Sacerdoti facultatem impertiri, adminiſtrandi Sacramentum Confirmationis, ita eidem committere etiam valeat poteſtatem conficiendi Chriſma. Affirmant Cajetanus in *3. part. qu. 72. art. 3.*, Gregorius de Valentia *tom. 4. diſp. 5. punct. 2. §. At hoc in primis*, Cardinalis de Lauræa in *4. tom 3 diſp. 2. art. 3.*, Berti in *ſua Theolog. tom. 7. lib. 32. cap. 5. propoſit. 4.*, quorum ſententiam valde probabilem exiſtimant Suarez *tom. 3. in 3. part. quæſt. 72. diſp. 33. ſect. 2. §. Tertia ſententia*, Bonacina *de Sacram. diſp. 7. quæſt. unic. punct. 2. num. 3.* Etenim ſi Summus Pontifex ſuprema ſua auctoritate poteſt ſimplici Sacerdoti munus demandare conficiendi Sacramentum Confirmationis, de ſe ceteroquin annexum Ordini Epiſcopali; eo magis poterit facultatem eidem elargiri præparandi ejuſdem Sacramenti materiam. Neque deſiderantur ejuſmodi conceſſæ facultatis exempla: Nam, ſi qua fides Wadingo in *annal. Minor. tom. 9. ad ann. 1400.*, Eugenius IV. Fabiano de Bachia Ord. Minor. ad Indos proficiſcenti veniam dedit, non ſolum Chriſmate conſignandi Fideles, ſed etiam ipſum Chriſma conficiendi. Apud Mabillonium itidem *tom. 1. part. 2. muſei Italici* extat epiſtola Joannis Diaconi hæc ad Senarium ſcribentis *num. 8. pag. 73.* *Sed nec illud tangat animum, quod ſibi aliquando quædam vis neceſſitatis aſſumit, veluti (quod nunc per Africam fieri dicitur) ut Presbyteri ſanctum Cbriſma conficiant, quod merito moveret, ſi iſtam Pontificalis auctoritas licentiam non dediſſet, unde conſtat a Pontificibus quodammodo fieri, quod in tanta rerum neceſſitate, ut a Presbyteris perfici poſſit, ſuperior Ordo conſtituit.*

2 Ultro tamen fatemur ejuſmodi exempla, ſi vera ſint, pauciſſima tamen eſſe, atque ut plurimum non aliter conſueviſſe a Summis Pontificibus ſimplices Sacerdotes inſigniri poteſtate adminiſtrandi Sacramentum Confirmationis, niſi ſub expreſſa conditione adhibendi Chriſma, non a ſe, ſed ab Epiſcopo conſecratum, quemadmodum perpendit Auctor Theologiæ moralis ad uſum Seminarii Petrocorienſis *tom. 3. lib. 1. tract. 3. qu. 5.*, quare inſuetum foret hac etiam prærogativa Epiſcopalis Ordinis propria, inferiorem Presbyterum exornare. Accedit nullam adeſſe neceſſitatem hanc poteſtatem faciendi ſimplici Presbytero: is quippe quocumque ſe conferat, poteſt ſecum deferre Chriſma ab Epiſcopo acceptum: & ſiquidem a ſacris canonibus, præcipue can. Litteris *de conſecr. diſt 3.* & can. Si quis de alio *de conſecr. diſt. 4.*, vetitus eſt uſus Chriſmatis ante annum benedicti, ſatis erit, ut ab hoc poſitivo Eccleſiæ præcepto Summi Pontificis auctoritate eximatur, ſicuti Nos in *cit. Noſtra Conſtit.* 10. ab eodem abſolvimus prædictum Cuſtodem Sancti Sepulcri, ſi in loco degat, ubi novi Chriſmatis ei non ſuppetat copia.

3 Sed omnium in hac materia graviſſima controverſia verſatur circa auctoritatem Epiſcoporum: adeo enim diverſa ſunt hominum ingenia, ut eam ipſam poteſtatem, quam plerique Summo Pontifici abjudicarunt, alii cuilibet Epi-

ſco-

Digitized by Google

ſcopo aſſerere non dubitent. Cardinalis Pallavicinus *hiſt.Conc.Trid.lib.9.cap.7. num.16.*, Chriſtianus Lupus *in notis ad canones octavæ Synodi cap. 5. tom. 2. pag. 1423.*, *& ſeqq.*, Thomaſſinus *de vet., & nov.Eccleſ.diſcipl.part.1. lib.2.cap.23. num.6.*, Franciſcus Farvacquius *de ſacram. Confirm. cap. 4. qu. 4.*, *& 5.*, Van-Eſpen *Jur. Eccleſiaſt. par.2. tit. 3. cap. 3. num. 5.*, *& ſeqq.*, Juenin *cit. diſſert. 3. qu.5. cap.2. art.1 §.3. in fin.*, Petrus Couſtant *in epiſtolas Decretales Roman. Pontific. tom.1. colum.857.*, aliique recentiores opinantur, ſola inſpecta inſtitutione Divina, & ſecluſa Eccleſiæ prohibitione, poſſe Epiſcopum ſimplici Sacerdoti committere, ut Chriſmate a ſe confecto, Fideles conſignet, ne ſecus degentes in locis, ad quæ ipſe accurrere nequit, Sacramento Confirmationis perpetuo careant. Nec vero pauca, nec levia ſunt rationum momenta, quibus hæc opinio innititur; nam cæteris prætermiſſis, quæ videri poſſunt apud laudatum Lupum, Concilium Toletanum I. celebratum anno 400., cui Patres undeviginti ſubſcripſere *can. 20.* (*collect. Hard. to.1. col.989.*) ita ſtatuit: *Quamvis pene ubique cuſtodiatur, ut abſque Epiſcopo Chriſma nemo conficiat, tamen quia in aliquibus locis, vel provinciis Presbyteri dicuntur Chriſma conficere, placuit ex hoc die nullum alium, niſi Epiſcopum Chriſma facere, & per Diœceſim deſtinare ..... ſtatutum eſt Diaconum non chriſmare, ſed Presbyterum, abſente Epiſcopo; præſente vero, ſi ab ipſo fuerit præceptum.* Toletano concinunt Concilium Arauſicanum anni 441., & Epaonenſe anni 517. (*tom.1. collect. Hard colum. 1783.*, *& tom.2. colum. 1049.*) quorum primum *can. 1.* ait: *Hæreticos in mortis diſcrimine poſitos, ſi Catholici eſſe deſiderant, ſi deſit Epiſcopus, a Presbyteris cum Chriſmate, & benedictione conſignari placuit*: alteram autem *can.16.*, inquit: *Presbyteros propter ſalutem animarum, quam in cunctis optamus, deſperatis, & decumbentibus Hæreticis, ſi converſionem ſubitam petant, Chriſmate permittimus ſubvenire. Quod omnes converſuri, ſi ſani ſunt, ab Epiſcopo noverint expetendum.* Ad hæc Martinus Archiep. Bracarenſis *in ſua canonum collect. cap. 51.*, non de hac, aut illa regione, ſed veluti de conſuetudine ubique recepta, ait: *Presbyter, præſente Epiſcopo, non ſignat infantes, niſi forte illi ab Epiſcopo fuerit præceptum.*

4 Sed licet hæc momentoſa ſint, non tamen leviora ſunt, quæ in contrarium proferuntur. Etenim Innocentius I., qui ſtatim poſt allegatam Synodum Toletanam, hoc eſt anno 402., fuit Pontifex renuntiatus, *cit epiſt. ad Decentium Eugubinum Epiſcopum*, ex Actis Apoſtolorum colligi aſſeruit ſolius Epiſcopi eſſe baptizatorum frontem inungere, eaque unctione *Spiritum Paracleſum tradere*; non potuiſſet autem Pontifex ſine ulla hæſitatione hæc affirmare, ſi eadem ætate viguiſſet alicubi conſuetudo, ut baptizati infantes a ſimplici Presbytero confirmarentur. Quare etſi Thomaſſinus dixerit, ſe non videre, nec ſuſpicari poſſe, quidnam aliud, quam Sacramentum Confirmationis Patres Toletani ſimplici Sacerdoti permiſerint; attamen alii ex hac ipſa Innocentii I. Decretali manifeſte confici arbitrantur, eos de ſola loquutos unctione, fieri ſolita poſt Baptiſmum ex mera cœremonia, a qua facienda juſſerunt, Presbyterum abſtinere, ſi Epiſcopus aſtaret. Ita Toletanum canonem interpretatur Binius in *notis ad eumdem apud Cardinalem de Aguirre tom. 2. Concilior. Hiſpaniæ pag. 148.*, inquiens: *Hæc verba canonis intelligenda ſunt non de ſacramentali unctione Chriſmatis in fronte, ſed de unctione cæremoniali, quæ in ſolemni Baptiſmo in vertice baptizandi adhibetur. Hanc cæremonialem unctionem olim Presbyteris interdictam, nonniſi cum licentia Epiſcopi ab iiſdem uſurpatam fuiſſe recenſuimus.* Hanc vero fuiſſe mentem præfati Concilii Toletani, ſuadent etiam Acta Concilii Hiſpalenſis II., habiti anno 619. adverſum Agapium Cordubenſem quondam Epiſcopum, cui inter cetera crimini datum eſt, quod meris Sacerdo-

tibus poteſtatem delegaſſet *conficiendi Chriſma, & Chriſmate baptizatorum frontem ſignandi. Hæc enim omnia* (dixerunt Hiſpalenſes Patres *cap. 7.*) *illicita eſſe Presbyteris, vel Chorepiſcopis, quia Pontificatus apicem non habent, quem ſolis deberi Epiſcopis, auctoritate canonum præcipitur;* (*tom. 3. collect. Hard. colum. 560.*). Minime autem reprehendendus fuiſſet Agapius, ſi rem geſſiſſet a Patribus Toletanis Epiſcoporum arbitrio permiſſam.

5 Minus porro hujus ſententiæ Patroni ſe urgeri opinantur ab allegatis Arauſicani, & Epaonenſis Conciliorum locis: incertum quippe eſſe ajunt, num in illis ſermo ſit de Confirmatione, an potius de unctione, per quam Hæretici ad Eccleſiam redeuntes, ritu valde affini ritui Confirmationis, olim recipiebantur; & veroſimilius credunt, ad hanc ſolam illa referri: ea ſiquidem tempeſtate, qua Confirmatio ſtatim poſt Baptiſmum conferebatur, vix evenire poterat, ut Hæretici in Eccleſiæ Catholicæ gremium ſe recipi exoptantes, nondum eſſent confirmati; ac propterea in mortis articulo ſacro Chriſmate ſignandi forent. Ad hæc Theodulphus Aurelianenſis Epiſcopus, cui certe Galliæ Conciliorum canones ignoti non erant, *lib. de Baptiſm. cap.*, abſolute ait: *Quod ergo Presbyteris baptizatus Chriſmate ungere licet, Spiritum vero Sanctum, per manus impoſitionem tradere non licet, antiquus iſte mos ab Apoſtolis eſt traditus.* Nulla autem ratione potuiſſet Theodulphus id ab Apoſtolis traditum aſſerere, ſi oppoſitum ſciviſſet Galliæ moribus olim uſitatum.

6 Ita ratiocinantur Doctores jus, de quo agimus, uni vindicantes Romano Pontifici, quorum longum catalogum contexuit Verricellus *de Apoſtol. Miſſion. qu. 130. ſect. 1., & duabus ſeqq.*, eorumque agmen ducit D. Thomas *cit. qu. 72. art. 11.*, ubi hæc habet: *Dicendum, quod Papa in Eccleſia habet plenitudinem poteſtatis, ex qua poteſt quædam, quæ ſunt ſuperiorum Ordinum committere quibuſdam inferioribus, ſicut quibuſdam Presbyteris concedit conferre minores Ordines, quod pertinet ad poteſtatem Epiſcopalem. Et ex hac plenitudine poteſtatis conceſſit Beatus Gregorius Papa, quod ſimplices Sacerdotes hoc Sacramentum conferrent, quamdiu ſcandalum tolleretur.*

7 Ceterum quidquid ſit de hac difficili, & valde implexa controverſia, omnibus in confeſſo eſt, irritam nunc fore Confirmationem a ſimplici Presbytero Latino, ex ſola Epiſcopi delegatione collatam, quia Sedes Apoſtolica id juris ſibi unice reſervavit; quam quidem reſervationem, non tantum a conſuetudine in tota Eccleſia Latina jamdiu recepta, tacite inductam arbitramur, ſicuti opinantur Juenin. *cit. loc.*, & Tournely *de ſacram. Confirmat. qu. 3. art. 2.*, ſed jam ante IX. ſæculum expreſſe factam colligimus ex Flodoardo *lib. 3. hiſt. Eccleſ. Remenſis cap. 17.*, ubi narrat Nicolaum I. ad Hincmarum, & ceteros Archiepiſcopos, atque Epiſcopos in Regno Caroli conſtitutos ſcripſiſſe, *Græcorum Imperatores, & Orientales Epiſcopos calumniari Sanctam Romanam Eccleſiam, immo omnem Eccleſiam, quæ Latina utitur...... quia Presbyteros ſortiri conjuges prohibemus, & quoniam eoſdem Presbyteros Chriſmate linire baptizatorum frontes inhibemus.* Poſita autem reſervatione facultatis, de qua eſt ſermo, a Summo Pontifice ſibi facta nec licite, nec valide poteſt Epiſcopus Latinus illa uti: nam quamvis confirmare ſit actus Ordinis Epiſcopalis, cujus firmitas, & validitas a Pontificis nutu non pendet, delegare tamen ſimplici Presbytero poteſtatem exercendi ejuſmodi actum, potius ad juriſdictionem, quam Ordinem pertinet. Epiſcoporum vero juriſdictio, ſive ſit immediate a Chriſto Domino, ſive a Summo Pontifice, ita ſemper huic ſubeſt, ut, conſentientibus omnibus Catholicis, ejuſdem auctoritate, & imperio limitari, atque ex legitima cauſa omnino auferri poſſit. Illud etiam ad rem facit, quod modo audivimus a

D. Tho-

Digitized by Google

D. Thoma, nempe delegationem, de qua eſt ſermo, eſſe actum poteſtatis, & juriſdictionis ſupremæ a Chriſto Domino ſoli ſuo in terris Vicario commiſſæ. Quamobrem Clemens VI., priuſquam ad Catholicam communionem reciperet Conſolatorem Armenorum Patriarcham, certior fieri voluit, an cum Eccleſia Romana ſentiret etiam in hiſce articulis, expreſſis in Apoſtolicis Litteris ad eumdem Patriarcham datis, quæ habentur apud Raynaldum *ad ann.* 1351. *num.* 12., nimirum: *Primo de conſecratione Chriſmatis, ſi credis, quod per nullum Sacerdotem, qui non eſt Epiſcopus, poteſt Chriſma rite, & debite conſecrari. Secundo, ſi credis, quod ſacramentum Confirmationis per alium, quam per Epiſcopum non poteſt ex officio ordinarie miniſtrari. Tertio, ſi credis, quod ſolum per Romanum Pontificem plenitudinem poteſtatis habentem, poſſit diſpenſatio Sacramenti Confirmationis Presbyteris, qui non ſunt Epiſcopi, committi. Quarto, ſi credis, quod Chriſmati per quoſcumque Sacerdotes, qui non ſunt Epiſcopi, neque a Romano Pontifice ſuper hoc commiſſionem, ſeu conceſſionem aliquam receperunt, iterum per Epiſcopum, vel Epiſcopos ſint chriſmandi*. Quæ verba perpendant, oportet, qui poteſtatem, de qua diſſerimus, Epiſcopis attribuunt.

CAPUT IX.

Finis tandem imponitur propoſitæ quæſtioni de pueris, qui poſt Baptiſmum a Presbytero baptizante confirmantur.

1 Dicendum nunc reſtat de Græcorum conſuetudine, quæ Nos ad hanc materiam tractandam induxit. Longe ante Photianum Schiſma fuiſſe Græcorum moribus receptum, ut ſimplices Sacerdotes baptizatos infantes ſtatim ſacro Chriſmate inungerent, demonſtrant Morinus *cit. diſſert.* 2. *de ſacram. Confirmat.*, & Lucas Holſtenius *diſſert.* 1. *de Miniſtro Confirmationis apud Græcos*, eumdemque uſum invaluiſſe apud alias Orientales Eccleſias, teſtantur Ambroſiaſter *in comment. in epiſt. Pauli, ad cap.* 4. *epiſt. ad Epheſ. v.* 12. (*tom.* 2. *oper. in append. col.* 241.) inquiens: *Apud Ægyptum Presbyteri conſignant, ſi præſens non ſit Epiſcopus*; & Auctor *QQ. vet. & nov. Teſtam. quæſt.* 101. *in append. ad* 1. *part. tom.* 3. *oper. S. Auguſtini col.* 93. *In Alexandria, & per totum Ægyptum, ſi deſit Epiſcopus, conſignat Presbyter*; quibus in locis verbum *conſignat* non merum ritum, ſed veram Confirmationem denotare, tanquam indubitatum ponit Chriſtianus Lupus *cit. tom.* 2. *pag.* 1424. Sunt qui hanc Græcorum conſuetudinem ſemper ab Eccleſia Latina improbatam affirmant. Etenim, inquiunt, Nicolaus I., vix exorto Photiano Schiſmate, cum audierit Græcos Presbyteros, auctoritate, & ſuaſionibus Photii, Sacramentum Confirmationis per Bulgariam adminiſtraſſe, miſit illuc Paulum Populonienſem, & Formoſum Portuenſem Epiſcopos Legatos ſuos, qui omnes Bulgaros a prædictis Presbyteris inaniter confirmatos, iterum ſacro Chriſmate rite ſignarent, quod conſtat, tum ex epiſtola Photii ad omnes Epiſcopos Orientales, ubi de hoc facto acerbe conqueritur, tum ex epiſtola Metrophanis Metropolitæ Smyrnenſis ad Manuelem Patritium (*tom.* 5. *collect. Hard. col.* 1114.) teſtanturque Patres octavæ Synodi in ſua epiſtola Synodali ad Hadrianum II. (*collect. Hard. tom.* 5. *col.* 1114.), ac ipſemet Nicolaus I. ſcribit ad Hincmarum, apud Baronium ad annum 867. *n.* 50. Adhuc etiam expreſſius præfatam conſuetudinem damnatam ajunt ab Innoc. III. *in cap. Quanto* 4. *de conſuet.*, ubi Lucio Vicario ſuo, in Conſtantinopolitana Vrbe conſtituto ſcripſit; *Pervenit ad audientiam Noſtram, quod quidam ſimplices Sacerdotes, apud Conſtantinopolim ea Sacramenta præſumunt Fidelibus exhibere, quę ab Apoſtolorum tempore fuerunt ſolis Pontificibus reſervata, ut eſt ſacramentum Confirmationis ... conferre; ad excuſandas excuſa-*

cuſationes in peccatis ſolam conſuetudinem prętendentes &c.; Quamquidem Innocentii III. Decretalem, corroboratam dicunt ab Innocentio IV., qui de pluribus interrogatus quæſtionibus, inter Archiepiſcopum Nicoſienſem, ejuſque Suffraganeos Latinos ex una parte, atque Epiſcopos Græcos Regni Cypri ex alia ſubortis, hæc ad Ottonem Cardinalem Tuſculanum Apoſtolicæ Sedis Legatum inter alia reſcripſit: *Soli autem Epiſcopi conſignent Chriſmate in frontibus baptizatos; quia hujus unctio non debet, niſi per Epiſcopos, exhiberi* (*collect. Harduin. tom. 7. col. 364.*)

2 At ſi Doctoribus hæc nobis obtrudentibus aſſentiremur, cogeremur quoque cum iiſdem admittere, vacuam, inanem, atque irritam eſſe Confirmationem Græcorum: hæc enim a ſimplici Presbytero adminiſtrata, non poteſt aliunde vires ſortiri, quam a delegatione, ſive expreſſe, ſive tacite eidem Sacerdoti facta a Romano Pontifice: huius autem delegationis nullum haberemus indicium, ſi Græcorum conſuetudini, de qua eſt ſermo, ſemper Romani Pontifices obſtitiſſent. Aſſerere vero cum præfatis Doctoribus, quos citant, & ſequuntur Sambovius *cit. diſput. 7. de ſacram. Confirmat.*, & Du-Hamel *cit. tom. 6. tract. de ſacram. Confirm. cap. 4. in fin.*, Sacramentum Confirmationis ab Eccleſia Græca nunc penitus exulare, multis nominibus abſurdiſſimum, recte oſtendit Goarius, in ſuis notis ad Euchologium Græcorum *pag. 367.*: Equidem ex Concilio Florentino certo conjicimus, Græcorum Confirmationem, etſi a ſimplici Sacerdote adminiſtratam, a Latinis Patribus ratam habitam. Cum enim Græci inter undecim quæſtiones, ſibi a Latinis poſt unionem propoſitas, ad hanc quoque juſſi ſint reſpondere: *Quare Epiſcopi non inungunt ſacro Chriſmate, ſed Sacerdotes: cum hoc Pontificibus ſit datum?* (*tom. 9. collect. Harduin. col. 430.*) Plene quoad hanc per Mitylenenſem Præſulem Latinis ſatisfeciſſe, ex eadem hiſtoria colligimus, in qua, poſt undecim illas quæſtiones, habetur: *Hæc a latinis objecta Mitylenenſis canonice omnia legitimeque diſſolvit, præterquam duo, de quibus Papa ſignificavit Imperatori; cur ſcilicet matrimonia dirimantur, & Patriarcha non eligatur*: Magis autem diſerte ejuſdem rei teſtimonium nobis præbet Gregorius Protoſyncellus, qui eidem Concilio interfuit, tanquam Legatus Patriarchæ Alexandrini, & poſtea creatus eſt Patriarcha Conſtantinopolitanus: is quippe ſcribens adverſum epiſtolam Marci Epheſini, apud Harduinum *tom. 9. col. 641.*, ait; *Verum Latini etiam noſtros conſignabant, & Chriſmatos appellabant. Sed hæc non fuiſſe in ex æquo, & bono facta, conſtat ex eo, quod in noſtra unione nihil habuerunt, quod nobis obiicerent, ſed cum eſſemus orthodoxi, habiti ſumus ab orthodoxis orthodoxi.*

3 Neque Confirmationem Græcorum irritam evincunt facta Romanorum Pontificum in contrarium adducta. Etenim Nicolaus I. iterum Bulgaros conſignari voluit, cum quia Confirmationem receperant a Sacerdotibus, qui Photii errore imbuti eam contulerant jure ordinario; exiſtimantes nimirum, poteſtatem eam conferendi, & Epiſcopis, & Sacerdotibus pari jure competere: tum quia iidem Sacerdotes delegati fuerant *a Photio mœcho, & invaſore*, uti loquebantur Apoſtolici Legati, hoc eſt Pſeudo-Patriarcha, cui propterea legitimi Patriarchæ jura non conveniebant: tum denique, & præcipue, quia Bulgaria pertinebat ad Patriarchatum Occidentalem, quod pluribus oſtendit Chriſtianus Lupus *cit. tom. 2. pag. 1404. & ſeqq.*, atque ideo delegatio, de qua eſt ſermo, a Romano Pontifice Occidentalibus Presbyteris, ſive expreſſe, ſive tacite facta, Bulgaros Sacerdotes nequaquam complectebatur. Decretalis autem Innocentii III. ſolos reſpicit Sacerdotes Latinos. Etenim eum tunc temporis Urbs Conſtantinopolitana ſubjecta eſſet imperio Francorum, ejuſque Patriar-

cha

cha eſſet Venetus, ex Francis, & Venetis incolis magna ex parte conflabatur; cum autem audierit Innocentius, Sacerdotes Latinos inibi degentes Græcorum ritus adoptaſſe, Græcorumque more Confirmationem auſos conferre, hunc Latinorum abuſum compeſcuit, ſcribens ad Lucium: *Volentes igitur hæc, & alia, quæ oculos Divinæ Majeſtatis offendunt, de agro Dominico extirpari, diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus omnibus Latinis Preſbyteris, apud Conſtantinopolim conſtitutis diſtricte probibeas, ne talia de cetero ſua temeritate præſumant*. Ita quippe habet integra Decretalis apud Balutium *tom. 1. epiſt. Innoc. III. pag.* 480., & Gonzalez; ſed quia in compilatione Decretalium, qua in ſcholis, & Foro utimur, omiſſum eſt verbum illud *Latinis*, hinc Auctores contrarii anſam acceperunt aſſerendi, Innocentium irritam pronuntiaſſe Confirmationem, a Græcis etiam Sacerdotibus collatam, ſicuti ſcite animadvertunt Morinus *cit. diſſert. cap.* 22., & Van-Eſpen. *J. E. V. part. 2. tit. 3. cap. 2. num.* 4. Innocentius IV. viribus carere voluit Confirmationem adminiſtratam a ſimplici Sacerdote, ſed unice quoad Regnum Cypri, in quo prævalere incœperat ritus Latinus, ob multitudinem Latinorum Antiſtitum ibidem degentium; ut enim idem ritus per totum regnum propagaretur, & foret perpetuus, neceſſarium duxit Innocentius IV. revocare delegationem a Romanis Pontificibus, tacite ſaltem factam Sacerdotibus Græcis, conferendi Sacramentum Chriſmatis. Ceterum in aliis locis, in quibus Chriſmatio, data a Sacerdotibus Græcis, non eſt a Sede Apoſtolica expreſſe improbata, ea pro valida eſt habenda, ob tacitum ſaltem privilegium a Sede Apoſtolica illis conceſſum, cujus quidem privilegii præſumptionem inducit ipſamet conniventia, & tolerantia Romanorum Pontificum, qui prædictum Græcorum morem ſcientes, non contradixerunt, nec unquam illum damnarunt, ſicuti poſt Goarium, & alios, recte ratiocinatur Arcudius *de concord. Eccleſ. Occident. & Orient. lib. 2. de Confirm. cap. 15. pag. 96.*, inquiens: *Tutiſſimum eſt dicere, Græcorum Presbyteros, per ſuos Patriarchas, & Antiſtites, ejuſmodi facultatem a Summo Pontifice obtinuiſſe, a quo omnis juriſdictio, quaſi a capite in alios, veluti membra, immediate, vel mediate derivatur, & diffunditur.*

4 Sed quoniam omnis præſumptio cedit veritati, eadem Confirmatio eſt irrita reputanda in locis, in quibus certo novimus talem facultatem Græcis, alteriuſve Orientalis ritus Sacerdotibus, eſſe ab Apoſtolica Sede expreſſe ademptam: Præter autem Sacerdotes Bulgaros, quibus eam ademptam audivimus a Nicolao I., & Sacerdotes Cypri, quibus eamdem abſtulit Innocentius IV., ſcimus a Clemente VIII. ſevere interdictum Sacerdotibus Italo-Græcis, ne baptizatos Chriſmate conſignare præſumant, cujus decretum Nos confirmavimus *in Noſtra Conſtit. 57., Noſtri Bullar. tom. 1. pag. 167.*, in cujus §. 3. hæc ad rem ediximus: *Epiſcopi Latini infantes, ſeu alios in ſuis diœceſibus baptizatos a Presbyteris Græcis abſolute Chriſmate in fronte conſignatos confirment: cum neque per Prædeceſſores Noſtros, neque per Nos Græcis Presbyteris in Italia, & Inſulis adjacentibus, ut infantibus baptizatis ſacramentum Confirmationis conferant, facultas conceſſa ſit, aut concedatur; quinimmo uſque ab anno 1595. a fel. rec. Clemente VIII. Prædeceſſore Noſtro fuit Presbyteris Italo-Græcis expreſſe interdictum, ne baptizatos Chriſmate conſignent. Secus ſub conditione, & cum cautela eos confirmare debent, de quibus veroſimiliter dubitari poteſt, utrum ab Epiſcopis Græcis ordinem Baptiſmi, juxta eorum Euchologium ſervantibus, fuerint baptizati*. In alia pariter Noſtra Conſtitutione 129. §. 4. *ejuſd. Bullar. pag.* 512 illata mentione ejuſdem Græcorum conſuetudinis, hæc addimus. *Quemadmodum*

dum enim Græcis incolis Italiæ expreſſe vetita eſt adminiſtratio utriuſque Sacramenti, ab eodem Miniſtro contemporanee facienda; ita patientia quadam, & facilitate Sedis Apoſtolicæ factum eſt, ut unum, & alterum Sacramentum ab eodem Sacerdote in Oriente Græcis conferretur; & §. 5. permittendum duximus Cophtis, perſeverare in eodem ritu, jamdiu ab ipſis recepto, atque ab Apoſtolica Sede tolerato.

5 Hæc non incaſſum ſunt prænotata; ex omnibus quippe ſimul conſideratis, optima, & ſecura conflatur regula, ad quam dirigi debeat judicium Epiſcopi, in cujus Synodo accidit diſputari de robore Confirmationis, a ſimplici Sacerdote Græci ritus adminiſtratæ. Antequam is quidquam definiat, diligenter inquirat, oportet, num in tali loco, ejuſmodi Græcorum mos fuerit unquam ab Apoſtolica Sede expreſſe improbatus; an potius ex ejuſdem Sedis conniventia, & lenitate toleratus; ſi primum, Confirmationem irritam pronuntiabit, atque a Sacerdote Græco inaniter confirmatos, abſque ſcrupulo iterandi Sacramentum, iterum ſacro Chriſmate inunget; ſi alterum, Confirmationem ratam habebit. Quod ſi res dubia ſit, nec poſſit certo dijudicari, num ejus regionis Sacerdotibus, aut expreſſe, aut ſaltem tacite data ſit ab Apoſtolica Sede facultas conferendi Sacramentum Confirmationis, ſe abſtinebit a proferenda ſententia, eamque expectabit a Romano Pontifice, cui decet adeo grave negotium ſignificari. Omnes ejuſmodi circumſtantias prudenter examinatas invenimus a pluribus Synodis, & pro earumdem diverſitate, diverſam ab illis prolatam deprehendimus de Confirmatione Græco ritu adminiſtrata ſententiam. In Synodo Maronitarum habita tempore Gregorii XIII., eodem Pontifice jubente, Synodi Præſes liberum eſſe declaravit, confirmatis a ſimplici Sacerdote denuo idem Sacramentum recipere ab Epiſcopo; quia non ſatis conſtabat, an Presbyteris Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, cui ſubduntur Maronitæ, conceſſum fuerit unquam ab Apoſtolica Sede tacitum ſaltem privilegium, Sacramentum illud adminiſtrandi, quemadmodum referunt Verricellus *de Apoſtol. Miſſion. tit. 7. de Confirmat. qu* 131. *num.* 1., & Thomas a Jeſu *de converſione omnium Gentium lib. 3. cap. 5. pag.* 484., *& pag.* 508. In Synodo Provinciali, ſeu Nationali Albana, habita anno 1703., atque a ſummo Pontifice confirmata, deciſum videtur, ſolius Epiſcopi eſſe baptizatorum frontes Chriſmate linire; *cap.* enim 3., ubi de Confirmatione eſt ſermo, hæc habentur: *Tanti porro Sacramenti, quod ſola Epiſcopalis perſona ſuæ vindicat dignitati &c.* Contra in Synodo Provinciali Ruthenorum, celebrata Zamoſciæ anno 1720., cujus Acta a Nobis, qui Congregationis Concilii Secretarii munere tunc fungebamur, diligenter antea recognita, fuere pariter ab Apoſtolica Sede approbata, ſancitum eſt, validam habendam fore, neque idcirco ſine ſacrilegio poſſe iterari Confirmationem, receptam a ſimplici Sacerdote, quia ſcilicet compertum eſt, ad ea quoque loca extendi tacitam delegationem, Græcis Sacerdotibus factam a Romano Pontifice: *Sacramentum Confirmationis* (verba ſunt præfatæ Synodi) *a Chriſto Domino inſtitutum, quod Parochi in Orientali Eccleſia extraordinario jure, & delegata ab Epiſcopo facultate, ex Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione, ſtatim poſt Baptiſmum adminiſtrare ſolent in genere viſibilium ſignaculorum, ſacroſanctum eſt, ut ipſe Baptiſmus, illudque nefas eſt iterare, propterea quod indelebilem characterem imprimit.* Denique in nupera Synodo Nationali Maronitarum, coacta in Monte Libano anno 1736., atque a Nobis confirmata anno 1741., *ut in Noſtra Conſtitutione* 31. *Bullar. tom.* 1. *pag.* 74. hæc ad rem edita ſunt decreta, videlicet *cap.* 2. *de ſacramento Baptiſmi can.* 15.: *Majores noſtri, ſicut & ceteri Orientalium Eccleſiarum filii ſtatim poſt Baptiſmum tam infantes, quam adultos conſueverunt ſacro Chriſmate perun-*

perungere, atque adeo ſacramentum Confirmationis illis conferre; idque per ſimplices etiam Sacerdotes, quibus Patriarchæ, & Epiſcopi hanc facultatem conceſſerant, quemadmodum ex Ritualibus apparet. Quia vero Patriarchæ Noſtri, ut eo, quo par eſt, obſequio Romanis Pontificibus, qui frequentes ad illos hac de re litteras dederant, morem gererent, Latino ritui conſentientes, decreverunt, ut deinceps nemo, niſi Epiſcopali dignitate præditus, ſacramentum Confirmationis adminiſtraret; ideo mandamus, ac præcipimus omnibus Parochis, Archipresbyteris, Chorepiſcopis, ceteriſque dignitate Epiſcopali carentibus, ne audeant in poſterum Baptizati frontem ſacro Chriſmate perungere, & verba illa, quæ ad Confirmationis ſacramentum, adeoque ad Epiſcopum tanquam ordinarium illius Miniſtrum ſpectant, recitare; ſed illis omiſſis, intingant pollicem in ſacro Chriſmate, & ungant baptizatum in ſummitate capitis in modum Crucis, dicentes Orationem ex Rituali Romano deſumptam, quæ ſequitur: Deus omnipotens, Pater Domini Noſtri Jeſu Chriſti &c. ſi vero adfuerit Epiſcopus, & ipſe, vel ſimplex Presbyter adultum quempiam baptizaverit, poterit idem Epiſcopus poſt Baptiſmum, ſi velit (ac præcipue cum contigerit ab illo baptizari adultum, ſeu infantem in mortis periculo conſtitutum) proſequi cetera, quæ ad collationem ſacramenti Confirmationis in Rituali pertinent; ita tamen, ut Patrinus, vel Matrina adhibeatur, & nomen Confirmati in libro ad id deſtinato a Parocho, vel Epiſcopo adnotetur. Hinc in Rituali, quod auctoritate Reverendiſſimi Domini Patriarchæ propediem eſt edendum, ante illa verba, quibus, juxta ritum noſtrum, Confirmationis ſacramentum confertur, apponenda eſt admonitio ad ſimplices Sacerdotes, cum ſupradicta Oratione Deus omnipotens &c. & altera admonitio ad Epiſcopos cum ritu conferendi ſacramentum Confirmationis, quem omnino a ritu Baptiſmi diſtingui, & ſeparari præcipimus.

6 Et *cap. 3. de ſacram. Confirm. can. 2.: Quia vero tam in noſtra, quam in reliquis Orientalibus Eccleſiis, antiquus mos obtinuerat, ut ſtatim poſt Baptiſmum etiam ſacramentum Confirmationis conferretur, quemadmodum & in Ritualibus continetur, & a Concilio Laodiceno his verbis præſcribitur: Quod oportet eos, qui illuminantur, poſt Baptiſmum inungi ſupercæleſti Chriſmate, & eſſe regni Chriſti participes. Hac tamen in re ſervandum præcipimus, ac mandamus, quod dudum a Reverendiſſimis Dominis Patriarchis injunctum eſt, noſque ſupra de Baptiſmo monuimus, ne ſimplices Sacerdotes de cetero præſumant hoc Sacramentum adminiſtrare; ſed illud Epiſcopi dumtaxat conferant, illum ſacroſanctæ Tridentinæ Synodi canonem præ oculis habentes: Si quis dixerit, ſanctæ Confirmationis ordinarium Miniſtrum non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacerdotem, anathema ſit.*

CAPUT X.

De quadam Synodali Conſtitutione, in qua cautum eſt, ut pueris mox deceſſuris conferatur Sacramentum Confirmationis.

1 NON multis antea annis dubitatum, & diſceptatum fuit, an ſuſtineretur quædam Synodalis Conſtitutio, in qua Epiſcopus declaraverat, paratum ſe eſſe ad Sacramentum Confirmationis adminiſtrandum pueris mox deceſſuris, ne privarentur incremento gratiæ, & gloriæ, quod certo forent ab eodem conſecuturi; quapropter operæ pretium erit, hanc controverſiam, utpote quæ ad Synodum pertinet, hic elucidare.

2 Catechiſmus Concilii Tridentini, juſſu S. Pii V. editus *part. 2. num. 15.* obſervandum ſtatuit, ut omnibus, poſt Baptiſmum Confirmationis Sacramentum

tum adminiſtretur, ſed minus expedire addit, hoc fieri, priuſquam pueri uſum rationis adepti fuerint, atqe ideo decere, ut ſacro Chriſmate non inungantur, niſi cum ad ſeptimum ſuæ ætatis annum pervenerint. Contra Pontificale Romanum Clementis VIII. primum, deinde Urbani VIII. auctoritate recognitum, *tit. de Confirmandis*, tanquam certum ponit, Sacramentum Confirmationis etiam infantibus ab Epiſcopo adminiſtrari, ait enim: *Infantes per Patrinos ante Pontificem confirmare volentem, teneantur in brachiis dextris*. Pugnare proinde inter ſe videntur Catechiſmus, & Pontificale; ſed omnis ceſſabit antinomia, ſi res accuratius, uti decet, expendatur.

3 Extra omnem controverſiam eſt, Sacramentum Confirmationis valide conferri omnibus baptizatis, abſque ulla ætatis differentia, quod colligitur *ex can. De his, de conſecrat. diſt.5.*, notatque Sotus *in 4. diſt. 7. quæſt. unic. art.8.* Certum inſuper eſt olim, tam adultos, quam pueros ſtatim poſt Baptiſmum fuiſſe confirmatos. Diſerte id teſtantur Tertullianus *lib. de Baptiſmo cap.7. & 8.* ubi ait: *Egreſſi de lavacro perungimur benedicta unctione ... dehinc manus imponitur per benedictionem, advocans, & invitans Spiritum Sanctum*. Cyprianus *epiſt.73. ad Jubajanum*: *Quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Eccleſia baptizantur, Præpoſitis Eccleſiæ offerantur, & per noſtram orationem, ac manus impoſitionem, Spiritum Sanctum conſequantur, & ſignaculo Dominico conſummentur*. Cyrillus Hieroſolymitanus *cathecheſi myſtag.3. num. 1. Vobis quoque ſimiliter, poſtquam ex ſacrorum laticum piſcina aſcendiſtis, datum eſt Chriſma*. Gennadius *de dogmat. Eccleſ. cap.52.*: *Si parvuli ſunt, vel hebetes, reſpondeant pro illis, qui eos offerunt, juxta morem baptizandi, & ſic manus impoſitione, & Chriſmate communiti, Euchariſtiæ myſteriis admittantur*. Balutius *in ſuis notis in Reginonem lib.1. cap.19.* duos exhibet antiquos codices manuſcriptos Pontificales ex ſæculo IX., in quibus ordo confirmandi infantes ſtatim poſt Baptiſmum continetur: in eorum enim altero ſic legitur: *Statim autem confirmetur infans*, in altero vero: *Si Epiſcopus adeſt, ſtatim confirmari eum oportet Chriſmate*. Hæc eadem diſciplina ſæculo XIII., licet in Eccleſia Latina nonnihil remitti cœpiſſet, nondum tamen penitus obſoleverat, quod pluribus monumentis demonſtrat Martene *de antiq. Eccleſ. ritib. tom.1. lib.1. cap.2. art.1. num.3.*, ſed ſubſequenti ætate congruentius viſum eſt, expectare, ut Confirmandus rationis uſum adeptus fuerit. Concilium Provinciale Mediolanenſe I., a S. Carolo Borromœo anno 1565. celebratum, *par.2.* (*Act. Mediol. Eccl. part.1. pag.7.*) decrevit: *Minori ſeptennio Confirmationis Sacramentum nemini præbeatur*. Concilium Turonenſe anni 1583. *cap.7.* (*tom.10. collect. Harduin. col. 1403.*), loquens de eodem Sacramento: *Quod ut decentius conferatur, ſtatuit, ne ad illud facile minores ſeptennio .... admittantur*. Concilium Cameracenſe anni 1586. *tit.7. cap.2.* (*tom.9. ejuſd. collect. col.2160.*); *Non infra ſeptimum, aut octavum annum pueri confirmentur*. Concilium Toloſanum anni 1590. *part.2. cap.3.* (*collect. ejuſd. col.1799.*): *Ni ſumma quædam impellat neceſſitas, ſeptennio minores pueri nequaquam veniant ad Confirmationem admittendi*. Tandem Catechiſmus Romanus *loc. cit.* hæc habet: *Illud obſervandum eſt, omnibus quidem poſt Baptiſmum Confirmationis Sacramentum poſſe adminiſtrari, ſed minus tamen expedire hoc fieri, antequam pueri rationis uſum habuerint. Quare ſi duodecimus annus non expectandus videatur, uſque ad ſeptimum certe hoc Sacramentum differri maxime convenit*.

4 Hanc tamen diſciplinæ mutationem juſtis de cauſis in Eccleſiam Latinam invectam, non eſt amplexa Eccleſia Orientalis: Ea quippe retinet etiam nunc veterem morem Sacramentum Confirmationis ſtatim poſt Baptiſmum mini-

miniſtrandi, ſicuti ex iis colligitur, quæ in præcedenti cap. diximus, teſtanturque Allatius *de perpet. conſenſ. Eccleſ. Occid. & Orient. lib.3. cap.18.*, Thomas a Jeſu *de converſion. Gent. lib.7. cap.7.*, ac Joſeph Vicecomes *in obſervat. Eccleſiaſt. de antiquis Baptiſmi ritibus lib.5. cap. 32.*, atque de Maronitis, & Syris aſſerit Naironus *in Evoplia Catholicæ Fidei part. 2. cap.3.* Diverſam utriuſque Eccleſiæ hac in re conſuetudinem conſiderans Pater Drovet *tom.2. de re Sacramentaria q.8.* inquit: *Habent ſuæ conſuetudinis idoneas cauſas Græci, habent & ſuæ Latini. Illi Subjecti magis, quam Sacramenti reſpectum habentes, voluerunt, Confirmationem ſtatim poſt Baptiſmum conferri, ut nimirum quidquid gratiæ poterant, promptius Neophytis procurarent: iſti decori magis, ac dignitati Sacramenti, quam exigentiæ Fidelium conſulentes, euſque differendum ſtatuerunt, donec inſtructionis capaces eſſent, & poſſent Divini beneficii pretium pro meritis æſtimare.* Hanc eamdem rationem reſpexerunt Patres Concilii Colonienſis anni 1536. *p. 7. cap.9.* ajentes: *Cum enim hoc Sacramentum* (Confirmationis) *non ſit neceſſitatis abſolutæ, convenientius, & utilius dabitur, ſi addatur admonitiuncula. At antequam infans ſupra ſeptimum ætatis annum progreſſus fuerit, parum, aut nihil horum, quæ aguntur, intelliget, ne dicamus meminerit* (*collect. Hard. tom.9. col.* 2004.). Prædictas diverſas utriuſque Eccleſiæ diverſi ritus cauſas Nos præ oculis babuimus, cum *in cit. Noſtra Conſtit.* 129. relinquendos diximus Cophtos in ſua antiqua conſuetudine, recipiendi Confirmationem, ſtatim poſt Baptiſmum, ſed ſimul ſummopere reprehendendos, quod a Baptiſmo ritu Latino collato, hoc potiſſimum nomine abhorreant, quod ſcilicet ſeorſum a Confirmatione adminiſtretur; quod in ejuſdem *Conſtit. §.5. & 6.* legitur.

5 Verum, ut ad propoſitum redeamus, quamvis Catechiſmus Romanus non expedire, dicat, ut Sacramentum Confirmationis pueris ante ſeptennium conferatur, non tamen prohibet, ne ullo unquam in eventu iiſdem conferri queat, quod ſcite perpendentes Suarez *in 3. part. tom.3. diſp.35. ſect.2.*, Silvius *in 3. part. Div. Thomæ quæſt.72. art.8.*, Layman *Theolog. moral. lib.5. tract. 3. cap.5. num.2.*, Diana *part.3. tract.4. reſolut. 19.*, Cotonius *lib.2. de Sacram. controv.3. cap.3.*, Juenin. *de Sacram. diſſert.3. qu. 8. cap.1.*, Silveſter Maurus *tom.3. Theolog. lib.11. q.119. num.4.*, Roncaglia *de Sacram. tract.3. cap.3. num.5.*, bon. mem. Cardinalis Gottus *tom.13. Theolog. pag.336. num.6.*, aliique plurimi affirmant, ſancte, ac licite, etiam juxta præſentem diſciplinam, ſacro Chriſmate inungi pueros ante ſeptennium, cum aut prævidetur futura diutina abſentia Epiſcopi, aut iidem verſantur in diſcrimine vitæ, aut alia urget neceſſitas, ſeu juſta cauſa.

6 Et profecto, quod Confirmatio non ſit deneganda pueris ante ſeptennium, ſi tali morbo laborent, ut deceſſuri prævideantur, aperte deducitur ex D. Thoma *3. part. q.72. art 8. ad* 4., ubi docet, etiam pueris morituris hoc Sacramentum dandum eſſe: *Ut confirmati decedentes, majorem gloriam conſequantur, ſicut & hic majorem obtinent gratiam*, quod Nos ipſi advertimus, & cum eodem Angelico Præceptore tradidimus *Noſtra Notific.6.*, ac pluribus proſequitur recens Auctor Catalanus *tom.3. in Pontificale Romano pag.* 227. *num.22.* Licet enim Confirmatio non ſit pueris ante uſum rationis neceſſaria ad pugnam tunc ſubeundam pro Fide Chriſti, non eſt tamen inutilis: tum quia auget illis gratiam, tum quia eos roborat ad ſuſtinendam pugnam pro caſu, quo ex morbo convaleſcant. Quamobrem Du-Hamel *tom. 5. Theolog. tract. de Sacram. diſſer.3. cap.1.* poſtquam docuit expedire, ut Sacramentum Confirmationis conferatur habentibus uſum rationis, id limitat in infantibus conſtitutis in mortis articulo, quibus laudabiliter conferri affirmat.

Digitized by Google

7 Quod vero, præter periculum mortis, alia inſuper adeſſe poſſit juſta cauſa, ob quam Confirmatio pueris ante uſum rationis miniſtretur, aſſerunt Patres Concilii Mediolanenſis V. *part.1.* (*Act. Eccl. Mediol. par.1. pag.220.*), ubi explicantes decretum editum in Concilio I. Mediolanenſi, quod Nos ſupra retulimus, hæc habent; *Alio decreto, quod in Concilio Provinciali primo ſancivimus, cautum eſt, ne Confirmationis Sacramentum iis præberetur, qui annis ſeptem minores natu ſunt: ſi tamen Epiſcopus, ob aliquam cauſam juſtam, atque adeo neceſſariam, parvulo, & infanti, qui non modo eam ætatem non expleat, ſed ne attingat quidem, miniſtrandum aliquando cenſuerit, ne ſit vetitum.* Idemque ab aliis Synodis ſancitum eſſe, refert Witaſſe *in tract. de Sacram. Confirmat. tom.2. quæſt.4. art.1.*

8 Ex his porro plane conficitur, nullam eſſe contrarietatem, nullam antilogiam inter Catechiſmum, & Pontificale Romanum. Catechiſmus prohibet, ne regulariter Sacramentum Confirmationis conferatur pueris ante ſeptennium; Pontificale ſupponit, quod in aliquo extraordinario caſu, juſtaque urgente cauſa poſſit idem conferri. Quæ traduntur in Catechiſmo, conſtituunt regulam: quæ adduntur in Pontificali, conſtituunt limitationem regulæ. Quibus poſitis: ſi Epiſcopus in ſuis Conſtitutionibus diceret, paratum ſe eſſe ad conferendum Sacramentum Confirmationis pueris, & infantibus baptizatis, ſed conſtitutis in mortis periculo; aut juberet, ut ſibi Sacramentum Confirmationis miniſtraturo, in hoc, aut illo loco ſuæ Diœceſis, exhibeantur pueri, & infantes, cum facilis ad eos in poſterum ſibi non ſit futurus acceſſus, vel propter ſui ingraveſcentem ætatem, vel propter eorum diſtantiam a civitate, aut propter itineris difficultatem, nihil profecto in hujuſmodi Conſtitutionibus Synodalibus videretur reprehendendum; cum in præfatis circumſtantiis non ſit locus regulæ traditæ in Catechiſmo, ſed potius limitationi ejuſdem regulæ, de qua in Pontificali. Cujus quidem limitationis exemplum præbuit Concilium Pariſienſe anni 829. *can.33.* (*tom.4. collect. Hard. col.1318.*), ubi a lege decernente, ut Baptiſmus, & Confirmatio dumtaxat conferrentur tempore Paſchatis, & Pentecoſtes, excepit infirmos, & periclitantes, quibus ait, *ſicut Baptiſmatis gratia ſuccurrendum, ita incunctanter donum Spiritus Sancti eſt tradendum*, de qua re plura Gibert. *conſultat. Canonicar. tom.2. conſult.2. de Sacramento Confirmationis.*

9 Tria tamen advertere debet Epiſcopus. Primò, ne in ſua Conſtitutione quidquam dicat, quo inſinuare videatur neceſſitatem, ſeu præceptum ſuſcipiendi Sacramentum Confirmationis in ea ætate, & ſtatu. Secundò, ut Sacramentum adminiſtret ea dignitate, cui conſulere voluit Eccleſia, cum illud denegavit infantibus ante adeptum uſum rationis, quemadmodum ſupra audivimus a Drovet. Tertiò tandem, ne poſtquam paratum ſe dixit ad Confirmationem conferendam omnibus pueris poſitis in vitæ diſcrimine, libenter accurrat ad nobiliores, ſibique bene viſos, & ire detrectet ad pauperes, alioſve de infima plebe; hoc ſiquidem fieret cum acceptione perſonarum, & multorum ſcandalo; a qua quidem perſonarum acceptione, quantum ſit abhorrendum, præcipue in Sacramentorum adminiſtratione, ex iis colligitur, quæ habentur *in Noſtra Conſtit.107. pag.410., & pag.417. Bullar. tom.1.*

Digitized by Google

CAPUT XI.

De evitandis in Synodo Theologicis quæſtionibus, quæ a Theologis moventur circa ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum, ubi de Viatico exhibendo, vel non exhibendo ei, qui poſt perceptam mane Sanctiſſimam Euchariſtiam eadem die prudenter timetur moriturus.

1 NEminem Epiſcoporum adeo deſipere putamus, ut velit in ſua Synodo, ne leviter quidem quæſtiones attingere, quæ de Sanctiſſimæ Euchariſtiæ effectibus moventur a Scholaſticis, atque in utramque partem verſantur: Ejuſmodi eſſet illa e. g. Utrum Euchariſtia æqualem conferat gratiam, ex opere operato, eam ſumentibus tam ſub utraque, quam ſub unica tantum ſpecie. Hanc quippe controverſiam, teſte Franciſco Blanco, Archiepiſcopo Compoſtellano, qui Concilio Tridentino interfuit, & cujus, tacito nomine, meminit Henriquez *de Sacram. lib.*8. *cap.*44. *§.* 5. *in margine*, declinare voluere PP. Tridentini, cum *ſeſſ.*21. *cap.*3. differentes de fructu, quem Fideles e Sanctiſſima Euchariſtia percipiunt, caute dixere: *Nulla gratia neceſſaria ad ſalutem eos defraudari, qui unam ſpeciem ſolam accipiunt*: noluerunt ſiquidem definire, an iſti participes fierent tota ubertate gratiæ, qua donantur illam ſub utraque ſpecie deguſtantes: non ſolum autem inutile, ſed incongruum eſſet in Diœceſana Synodo quæſtionem tractari, quam Tridentini Patres reliquerunt intactam. Similis naturæ, & adhuc ſub opinione poſita, eſt alia controverſia, quam Theologi examinant: num ſcilicet Sanctiſſima Euchariſtia cauſet *per accidens* primam gratiam, hoc eſt, an Fidelis prudenter exiſtimans, ſe eſſe in gratia, ſi ad Euchariſtam ſaltem attritus accedat, conſequatur remiſſionem lethalium, quorum eſt invincibiliter oblitus. Enimvero irriſionibus ſe exponeret Epiſcopus, qui inter haſce Scholaſticorum tricas ſeſe implicaret, præſertim cum de rebus agatur, quæ unice pendent a Divina inſtitutione, nobis hactenus per Eccleſiam non manifeſtata. Satius igitur erit, ejuſmodi inutilibus quæſtionibus prætermiſſis, unice inſiſtere, ut Parochi, ceterique animarum Rectores crebro in Fidelium memoriam revocent præceptum Apoſtoli 1. *ad Corinth.* 11.: *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de Pane illo edat, & de Calice bibat. Qui enim manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus Domini*; ſimulque declarent, *eam probationem neceſſariam eſſe, ut nullus ſibi conſcius peccati mortalis, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa Sacramentali Confeſſione ad Sacram Euchariſtiam accedere debeat*; quemadmodum definivit Tridentinum *ſeſſ.*13. *cap.*7.

2 Verum aliqua interdum occurrunt, de adminiſtratione Sanctiſſimæ Euchariſtiæ in Synodo ſtatuenda, quæ ceteroquin ſummam exigunt circumſpectionem, ne ſecus Synodale ſtatutum ad difficultatis ſcopulum allidat, quem in præſens ſuademus evitandum. Rem, ne ab inſtituto deflectamus, quod hucuſque ſervavimus, exemplis patefacimus. Recte, ac ſancte in pleriſque Synodis commonitos legimus Parochos, ut ſoliciti ſint de Sanctiſſimo Viatico iis ſtatim porrigendo, quos vita periclitari deprehenderint: in aliis gravem inſuper pœnam iiſdem inflictam invenimus, ſi ipſorum inertia evenerit, ut aliquis ſine Sanctiſſimi Chriſti Corporis Viatico ex hac vita deceſſerit. At fingamus Sacerdotem, corpore ſanum, mane Miſſam celebraſſe, aut Laicum, ex mera devotione, Sanctiſſimam Euchariſtiam percepiſſe: corripitur eadem die ſubito morbo, aut lethali percutitur vulnere, itaut Medicorum judicio prudenter timeatur, ne ea ipſa die intereat: Cupit ægrotus refici Sanctiſſimo Viatico, illudque a Parocho inſtanter expoſcit, quod tamen Parochus ad eum deferre renuit; non tamen

tamen idcirco damnandus erit Parochus, tanquam tranſgreſſor Synodalis ſtatuti; nec quidquam de hac re, quæ forte ſæpius in diœceſi acciderit, erit Synodo deliberandum, niſi maxima adhibita circumſpectione, & cauthela. Etenim licet communiter Theologi cum S. Thoma *3. par. quæſt.80. art.11.* in illis Chriſti Domini verbis *Joann.6.*; *Niſi manducaveritis carnem Filii Hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*; contineri exiſtiment præceptum, obligans omnes Fideles ad Euchariſtiam percipiendam, aliquoties in vita, atque imminente mortis periculo, neque ulli fas ſit, ſine temeritatis nota contrarium opinari, uti probant Valentia *diſp.6. quæſt.8. punct.4.*, & Vincentius Baronius 2. *par. manuductionis, pag.258.*, atque ex iis liquet, quæ ad prædictum præceptum comprobandum adducunt Suarez *de Euchariſt. diſp.69. ſect.1.*, Vaſquez *diſput.213. cap.2.*, & Cardinalis de Lugo *de Euchariſt. diſput.16. ſect.1. & ſect.2. num.17. & num.33.*, nihilominus tamen iidem Theologi diſſident inter ſe, num adveniente repentino mortis periculo, Sanctiſſimi Chriſti Corporis Viatico ſit etiam illi ſuccurrendum, qui eadem die, cum ceteroquin nondum ulla laboraret corporis infirmitate, Euchariſtiam accepit. Docent plerique etiam hunc inopinato incidentem in mortis periculum teneri denuo ſe reficere Euchariſtico cibo, quo fiat validior ad ultimam ſuſtinendam cum Dæmone luctam; neque enim, inquiunt, per Communionem, ante vulnus, vel morbum, peractam, potuit ſatisfieri præcepto, quod nondum urgebat, Euchariſtiam ſumendi in mortis articulo. Ita Hurtadus *de Euchariſt. diſput.11. diff.2.*, Pellizzarius, Dicaſtillo, Quintanadvenas, aliique relati a Diana *par.10. tract.11. reſol.40.* Alii ex adverſo cum Suarez *cit. diſput. 69. ſect. 3. §. Rogabis*, Coninc. *quæſt. 80. art.11. dub.3. num.100.*, Cardinali de Lugo *cit. loc. num.52.*, aliiſque a Nobis allegatis *in noſtro Opere de Canonizat. SS. lib 3. cap.38. num.22.*, ubi aliquid de hac quæſtione delibavimus, ſentiunt, in prædicto rerum eventu, non ſolum non urgere præceptum ſumendi Viaticum, ſed recipi non poſſe ſine piaculo: Siquidem ex una parte, Divinæ Legi, qua jubentur Fideles, Sanctiſſimam Euchariſtiam percipere, cum in ultimo verſantur vitæ diſcrimine, veluti prævia quadam ſolutione, jam ſatisfactum autumant per Communionem mane peractam; ex alia vero parte, nemini licet bis eadem die Chriſti Corporis participare myſteria; ſolumque id permittitur Parocho, in aliquo extraordinario eventu, de quo Nos pariter egimus *cit. cap.38.*, cum ſcilicet duas adminiſtrat Parochias, & in utraque debet eadem die celebrare: Inter has duas e diametro oppoſitas opiniones, mediam viam ineuntes alii, quos tacito nomine, citat de Lugo *eod. cit. loc. num.50.*, & ſequuntur Gobat *Theolog. experim. tract.8. num.175.*, & Marin. *tom.3. diſp.9. ſect.1. num.13.* dicunt, prædictum hominem, qui mane bene valens ad Euchariſtiam acceſſit, & deinde in periculoſum incidit morbum, poſſe, ſi velit, denuo Euchariſtiam ſumere per modum Viatici, nullo tamen præcepto ad id faciendum obſtringi: Atque huic ſententiæ adſtipulatur praxis quorumdam Religioſorum, a quibus, uti referunt Diana *par.8. tract.2. reſol.87.*, Gaſpar Hurtado *de Sacram. diſp.10. de Euchariſt. difficul.2.*, & Cardinalis de Lugo *cit. loc. num.51.*, in prædicto eventu, Sanctiſſimum Viaticum porrigi conſuevit Sacerdotibus, qui ea ipſa die celebrarunt.

3 In tanta opinionum varietate, Doctorumque diſcrepantia, integrum erit Parocho, eam ſententiam amplecti, quæ ſibi magis arriſerit, quin fiat reus violati ſtatuti Synodalis, quod certe non potuit caſum iſtum extraordinarium reſpicere; neque fas erit Epiſcopo, aut in Parochum animadvertere, qui præfato ægrotanti Viaticum denegavit, aut quidquam de ejuſmodi controverſia in ſua Synodo decernere, ne videatur ſibi arrogare partes Judicis, inter graviſſimos hac ſuper re ſecum contendentes Theologos. CA-

CAPUT XII.

Agitur de Viatico pueris exhibendo: item de iis, qui, perſeverante eodem morbi periculo, inſtant Viaticum ſibi exhiberi; & aliqua de frequenti, aut quotidiana Communione.

1 Recte tamen, & ſine reprehenſione poterit Synodali Conſtitutione, Parochos compellere ad adminiſtrandum Sanctiſſimum Viaticum pueris mox deceſſuris, ſi eos compererint tantam aſſequutos judicii maturitatem, ut cibum iſtum cœleſtem, & ſupernum a communi, & materiali diſcernant: haud enim leviter delinquere credimus, qui pueros etiam duodennes, & perſpicacis ingenii ſinunt ex hac vita migrare ſine Viatico hanc unam ob cauſam, quia ſcilicet nunquam antea Parochorum certe incuria, & oſcitantia Euchariſticum panem deguſtarunt. Ad radicitus autem ejuſmodi gravem abuſum extirpandum, quem nulla profecto cohoneſtare valet probabilis Theologorum opinio, ad quam Parochi confugiunt, ut ſuam aut prorſus excuſent, aut ad minus elevent culpam, nonnulla ſunt breviter præmittenda. Cuilibet antiquitatis ſtudioſo notiſſimum eſt, antiquam Eccleſiæ conſuetudinem obtinuiſſe, ut Sanctiſſimæ Euchariſtiæ participes fierent infantes ſtatim poſt Baptiſmum, quod pluribus momentis demonſtrat Martene *de antiq. Eccleſ. ritib. tom. 1. lib. 1. cap. 1. art. 15. §. 11.*: iiſdemque infantibus, perinde ac adultis conſueviſſe frequenter ſacra myſteria miniſtrari, teſtantur Cyprianus *tract. de lapſis*, Auctor *Conſt. libr. 8. cap. 8. cap. 12., & 13.*, Dionyſius, ſeu quicumque ſit Auctor *Eccleſ. Hierarch. cap. 2., & 7.*, Auguſtinus *ſerm. 8. de verbis Apoſtoli, & epiſt. 106. ad Boniſac.*, & conſtat ex Sacramentario, quod inſcribitur nomine Sancti Gregorii *titul. de Sabbato Sancto*, aliiſque teſtimoniis adductis a Cardinali Bona *rer. liturgic. lib. 2. cap. 19. num. 11.*, a Martene *cit. lib. 1. cap. 4. art. 10. §. 14.*, & Juenin *de Sacram. diſſ. 4. qu. 6. cap. 2.*, atque etiam ab Hæretico Bingamo *origin. Eccleſ. tom. 4. lib. 12. cap. 1. §. 3., & tom. 6. lib. 15. cap. 4. §. 7., & cap. 7. §. 4.* Hic mos, quem a Græcis ſua ætate retentum obſervat D. Thomas *3. part. qu. 80. art. 9. ad 3.*, & etiamnum apud eoſdem perſeverare, tradit Arcudius *lib. 3. de ſacram. Euch. cap. 11.*, quandonam in Eccleſia Latina obſoleverit, incertum eſt: hoc unum certo ſcimus ejuſdem ritus veſtigia inveniri apud Hugonem a Sancto Victore, qui ſæculo XI. ſcripſit *de Sacram. lib. 1. cap. 20.*, & apud Guibertum Abbatem Auctorem XII. ſæculi *lib. 1. de pignoribus Sanctor. cap. 2. §. 1.* Sed ſubſequenti ætate ea deprehendimus omnino deleta, nec quadringentis ab hinc annis uſquam legimus fuiſſe infantibus Sanctiſſimam Euchariſtiam in Eccleſia Latina adminiſtratam. Utramque diſciplinam, habita ratione diverſitatis temporum, commendavit Tridentinum *ſeſſ. 21. cap. 4.*, ubi hæc habentur: *Denique S. Synodus docet parvulos uſu rationis carentes, nulla obligari neceſſitate ad Sacramentalem Euchariſtiæ Communionem ..... Neque ideo tamen damnanda eſt antiquitas, ſi eum morem in quibuſdam locis aliquando ſervavit: ut enim ſanctiſſimi illi Patres ſui Facti probabilem cauſam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certe eos nulla ſalutis neceſſitate id feciſſe ſine controverſia credendum eſt.*

2 Facta porro prædicta diſciplinæ mutatione Innocentius III. in *cap. Omnis utriuſque ſexus de pœnit., & remiſſ.*, omnes Chriſtifideles, *poſtquam ad annos diſcretionis pervenerint*, obligavit ad Euchariſtiam ad minus in Paſchate reverenter percipiendam. Hinc vero orta eſt inter Scholaſticos diſſenſio in determinando tempore, quo ejuſmodi præcepto urgeri incipiant pueri. Plerique Doctores non improbabiliter docent, omnes pueros, ſtatim ac ſunt doli capaces, ſicuti obſtrin-

ſtringuntur Sacramentalis Confeſſionis præcepto, ita obligari ad communicandum in Paſchate, niſi forte, ut decernitur in *cit. cap. Omnis utriuſque ſexus, de proprij Sacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus hujuſmodi perceptione duxerit abſtinendum*. Allegata enim Decretalis Innocentii III. utrumque præceptum conjungit, & abſque ullo inter unum, & alterum diſcrimine, utrumque onus imponit omnibus utriuſque ſexus Fidelibus, *poſtquam ad annos diſcretionis pervenerint*. Ita Paludanus, Sanctus Antoninus, Tabiena, quos refert, & ſequitur Joannes Sanchez in *ſelectis diſp. 26.*, quibus adde Caſtropalaum *tract. 21. diſp. unic. punct. 10. num. 11.*, & Philippum de la Crux in *Theſaur. Eccleſ. tract. 1. §. 11. num. 3.*, atque huic ſententiæ patrocinatur Manuale Henrici Epiſcopi Siſtaricenſis a Synodo Siſtaricenſi approbatum, in *can. 16.* habetur: *Moneant autem Sacerdotes Parochianos ſuos, ut pueros a ſeptennio, & ſupra* Pater noſter, & Credo *doceant, ac in die ſancto Paraſceven ad eccleſiam adducant ad oſculandum Crucem, & in die ſancto Paſchæ, ut Corpus Chriſti, prius tamen confeſſi, recipiant (tom. 4. anecdot.* Martene, & Durand *colum. 1082.)* At alii, quos citant, & ſequuntur Suarez *tom. 3. in 3. par. qu. 80. diſp. 70. ſect. 1.*, Vaſquez *diſp. 214. cap. 4.*, Dicaſtillo *tract. 4. diſp. 10. dubit. 5. num. 110.*, perfectiorem uſum rationis expectandum cenſent, ut pueri ad annuam Communionem conſtringantur: non omnis quippe diſcretio, quæ ſufficiens habetur ad ſe expiandum Sacramentali Confeſſione, ſatis eſt, ad rite percipiendam Euchariſtiam, cujus excellentia majorem exigit in ſuſcipiente judicii maturitatem, ut debita religione, ac reverentia ad eam accedat; quo vero ætatis anno eam maturitatem adveniſſe ſit præſumendum, non poteſt certa regula definiri; cum alii tardius, alii citius perfectum rationis uſum, rerumque ſpiritualium intelligentiam aſſequantur; id autem intra decimum, & decimum quartum ætatis annum communiter evenire, notat citatus Suarez.

3 Verum, etſi Doctores ita inter ſe diſſentiant, fere tamen communiter fatentur, tantam non deſiderari ætatem, ut quis in mortis articulo, & poſſit, & debeat Sanctiſſimo Viatico muniri; quinimmo laudatus Suarez expreſſe docet omnibus, qui ſunt doli capaces, poſitis in vitæ diſcrimine illud eſſe, ex Divino præcepto, porrigendum, citatam quippe ſectionem in hunc modum abſolvit: *At vero de Communione facienda in articulo mortis non eſt eadem ratio.... Unde exiſtimo in illo articulo dandam eſſe Communionem cuicumque homini habenti uſum rationis ad peccandum, & capaci Confeſſionis, & extremæ Unctionis. Quod Navarrus quidem fatetur eſſe omnibus conſulendum: ego vero exiſtimo eſſe obligationem tam ex parte petentium, quam diſpenſantium &c.*, Suareſii ſententiam pluribus comprobat Cardinalis de Lugo *de Euch. diſp. 13. ſect. 4. num. 37.*, eidemque ſuffragatur Auctor Anonymus in carmine MS. prolato a Martene de *antiqu. Eccl. ritib. cit. tom. 1. lib. 1. cap. 4. art. 10. §. 14.*, inquiens:

Non pueris infra bis quinque manentibus annos
Des Corpus Domini, quamvis ſint corpore puri:
Quid ſumant, cum ignorent, ergo prohibentur.
Excipe quos urget fera mors, anni licet bis ſint
Octo, ſive novem, vel ſeptem, dum ſibi conſtet
Scire Pater noſter, *& eorum vita probata.*

Quare nulli controverſæ opinioni calculum adjicit Epiſcopus, qui in ſua Synodo Parochos ſerio adhortatur, & monet, ne patiantur omnes pueros indiſcriminatim interire ſine Chriſti Corporis Viatico, illudque iis præbendum præcipit, quos iidem Parochi, diligenti præmiſſo examine, tanta compererint pollere ingenii perſpicacia, ut latentem ſub ſpeciebus Sacramentalibus Chriſtum, & firmiter cre-

Digitized by Google

credant, & reverenter adorent: tunc vero ſecurius id in Synodo decernitur, cum non determinatur certa ætas, in qua deceſſurus puer ſit Chriſti Corpore reficiendus, circa quam unice vertitur Theologorum diſſenſio, ſed ipſiusmet prudentis Parochi judicio permittitur definire, an moriturus puer, ſpectata ejus indole, ſit tanti Sacramenti capax; hoc ſiquidem adhibito temperamento, nemo facile contradicet Synodali Conſtitutioni, cui pene omnes Theologi ſuffragantur.

4 Similiter abſque formidine ſe aliqua involvendi controverſia, & poteſt, & interdum debet Epiſcopus conſtituere, ne Parochi renuant Sanctiſſimam Euchariſtiam iterato deferre ad ægrotos, qui etiam perſeverante eodem morbi periculo, illam ſæpius, per modum Viatici, cum naturale jejunium ſervare nequeant, percipere cupiunt. Quamvis enim Vaſquez in *3. par. diſp.214. cap. 2. in fin.* doceat, Divino præcepto ſatisfieri per unicam perceptionem Sanctiſſimi Viatici in eadem ægritudine, nullum tamen invenimus alicujus nominis Theologum, qui neget, & licitum, & pium, ac laudabile eſſe, illud ſæpius repetere; ita quippe expreſſe tradunt Silveſter *V. Euchariſtia 3. §. 6*, Tabiena *V. Communicare num.*48., Sotus in 4. *diſt. 11. qu. 1. art.* 8., Toletus in *Summa lib.* 10. *cap.*15., Henriquez *lib.8. cap.4. num.1., & cap.50. num.*1., Suarez *diſp.68. ſect.5.* Layman *lib.5. Summ. tract.4. cap.6. qu. 6. num.* 20., Diana *tom. 1. reſolut.* 75., Cardinalis de Lugo *diſp.15. ſect. 3. num. 64.*, qui male traducit Vaſquez, quaſi Auctorem contrariæ ſententiæ, cum his de ſola loquatur obligatione, ut diximus, & legenti patebit.

5 Aliqua dumtaxat diſſenſio eſt, in præfiniendo temporis ſpatio, quod debeat intercedere, ut, intra eamdem infirmitatem, poſſit iterum non jejuno dari Euchariſtia. Aliqui enim, cum Navarro, multum temporis interfluere debere exiſtimant inter unam, & alteram Communionem; quam indefinitam Navarri aſſertionem de ſpatio triginta dierum explicat Villalobos in *Summar. 1. par. tract 7. dub.*38. Alii cum Suarez *cit. loc.* decem, aut octo dies expoſcunt. Alii cum Ludovico a Sancto Joanne *in Summ.* Hiſpano ſermone edita *tom. 1. qu.7. art.10. difficult.4. de Sacram. Euch.* poſt elapſos tres dies Viaticum iterari concedunt. Alii demum cum Laxman *cit. cap. 6. num.*20., etiam inſequenti die, illud repeti permittunt, ſi videatur inſtare mortis periculum, & ægrotus, qui cum ſanus eſſet, frequenter conſueverat Euchariſticum panem deguſtare, eo denuo nutriri, & roborari cupiat. Abſtrahat igitur Epiſcopus ab hiſce quæſtionibus, ſolumque Parochis inſinuet poſſe, & debere Sanctiſſimum Viaticum in eadem infirmitate iterum, & tertiò adminiſtrari, præſertim ſi ipſimet ægrotantes iterum cœleſtem illum panem eſuriant: & ſi velit, pœnam etiam in Parochos decernat, qui poſt plurimum temporis, Euchariſtiam ad eumdem infirmum, eam devote efflagitantem, falſis quibuſdam, & emendicatis prætextibus, denuo deferre obſtinate detrectant; nihil quippe in hac ſaluberrima Conſtitutione invenietur cenſura, & caſtigatione dignum.

6 Quod ſi in Synodo aliquid etiam dicendum occurrat de Sacramentalis Communionis frequentia, caveat Epiſcopus, ne, aut univerſim improbet, aut omnibus indiſcriminatim ſuadeat quotidianum ad ſacram Menſam acceſſum. Etſi enim priſci Fideles conſueverint quotidie Euchariſticum panem deguſtare, quod diſcimus ex S. Juſtino in *apologia 1.*, quam pro Chriſtianis obtulit Imperatori Antonino, ex S. Cypriano in *expoſitione orationis Dominicæ*, ex Sancto Hieronymo *epiſt.* 50. ex can. Omnes Fideles *de conſecrat. diſt.*1., & can. Peracta *ibidem diſt.* 2., quidquid ſit, an ad quotidianam Communionem ex Eccleſiæ præcepto adigerentur, quemadmodum opinatur Vaſquez 3. *par. diſp.* 214., an potius ex mera devotione, & charitatis ardore quotidianus ejuſdem uſus fuerit

a Fidelibus receptus, quod exiſtimant Suarez *cit. diſp. 69. ſect. 3.*, & Juenin *de Sacram. diſſ. 4. qu. 9. cap. 3. art. 1. in fin.*, indubitatum eſt, poſterioribus ſæculis, poſtquam ſcilicet elanguit Fidelium charitas, non ſolum intermiſſam fuiſſe Communionis frequentiam, ſed jamdudum hoc a ſæculo XII. inter pios, & doctos vehementer dubitatum, an conſulendus eſſet Fidelibus quotidianus Chriſti Corporis eſus: ſiquidem apud Innocentium III. *de myſter. Miſſ. lib. 4. cap. 42.* legimus: *Dicat ergo quiſquam communicandum eſſe quotidie, dixerit alius quotidie communicandum non eſſe*: quæ certe verba indicant rem poſitam in quæſtione, quam Innocentius non ſolvit, ſubjungens: *Faciat unuſquiſque, quod pie crediderit faciendum*; atque ad id comprobandum affert Auguſtinum, relatum *in can. Quotidie de conſecrat. diſt. 2.*, ubi ait: *Dixerit quiſpiam non quotidie accipiendam Euchariſtiam: alius affirmet quotidie: faciat unuſquiſque, quod ſecundum fidem ſuam pie credit eſſe faciendum*. Eamdem quæſtionem diſtincte & perſpicue, ſuo more, pertractavit D. Thomas *3. par. qu. 80. art. 10.*, in qua docet, eſum quidem Euchariſtici panis, in ſe ſpectatum, ſemper eſſe ſalutarem, & nihilominus non ſemper cuicumque expedire, illum ſumere, quia non ſemper reperitur in ſumente diſpoſitio requiſita ad dignam illius comeſtionem, ex quo concludit: *Et ideo ſi aliquis ſe quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile eſt, quod quotidie ſumat. Unde Auguſtinus cum dixiſſet: accipe quod quotidie tibi proſit;* ſubjungit: *Sic vive, ut quotidie merearis accipere; ſed quia multoties in pluribus hominum multa impedimenta hujus devotionis occurrunt, propter corporis indiſpoſitionem, vel animæ, non eſt utile omnibus hominibus, quotidie ad hoc Sacramentum accedere*.

7 Hæc perpendentes Sapientiſſimi Tridentini Patres, duobus a ſe editis decretis, Fideles hortati ſunt ad Sanctiſſimæ Communionis frequentiam, ſibique in votis eſſe demonſtrarunt, ut quilibet tanta emineat morum integritate, ut digne poſſit etiam quotidie Chriſti carnibus paſci; conſulto tamen abſtinuerunt ab univerſali regula hac de re tradenda, cum ſatis exploratum habuerint, eam unice deſumi poſſe a cujuslibet peculiari ſtatu, devotione, & charitate. Primum decretum habetur *ſeſſ. 13. cap. 8.*, eſtque hujuſmodi: *Paterno affectu admonet S. Synodus, hortatur, rogat, obſecrat per Viſcera miſericordiæ Dei noſtri, ut omnes, & ſinguli, qui Chriſtiano nomine cenſentur..... hæc ſacra myſteria Corporis, & Sanguinis ejus, ea Fidei conſtantia, & firmitate, ea animi devotione, ea pietate, & cultu credant, & venerentur, ut panem illum ſuperſubſtantialem frequenter ſuſcipere poſſint*. Alterum extat *ſeſſ. 22. cap. 6. de ſacrific. Miſſ. Optaret quidem ſacroſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis Fideles adſtantes non ſolum ſpirituali affectu, ſed Sacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent, quo ad eos ſanctiſſimi hujus Sacrificii fructus uberior proveniret*.

8 Sed nihilominus hæc ſaluberrima Tridentini decreta non extinxerunt antiquam, quam innuimus, controverſiam, quinimmo hæc, ſæculo elapſo, acrius inter Theologos recruduit; plures quippe quotidianæ Communioni plus æquo patrocinantes, eam omnibus, ſine ullo perſonarum delectu, ſuadendam dictitarunt, e quorum numero fuit, qui hanc etiam propoſitionem non eſt veritus aſſerere, quam die 2. Martii 1679. Apoſtolicæ damnationis telo confixit Innocentius XI.: *Frequens Confeſſio, & Communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis*; alii contra frequentiorem, multoque magis quotidianum ad ſacram Menſam acceſſum, nimium imprudenter, univerſim damnarunt. Utriuſque claſſis Auctores referunt Rodes *diſput. 1. qu. 4. ſect. 1. §. 2., & 3.*, Joannes Sanchez *diſp. 22.*, Cardinalis de Lugo *de Euchar. diſput. 17.*, & Cardenas *criſis Theolog. tom. 3. diſp. 66.* Ad hanc vero litem præcidendam, jubentem-

bente,atque approbante Innocentio XI. die 12. Februarii 1679. promulgatum eſt decretum,quod integrum legitur apud citatum Cardenas *cap.*1., & Lacroix *lib.*6. *part.*1. *num.*665., e quo hæc verba ad Epiſcopos maxime pertinentia tranſcribimus: *In hoc igitur Paſtorum diligentia potiſſimum invigilabit, non ut a frequenti, aut quotidiana ſacræ Communionis ſumptione, unica præcepti formula aliqui deterreantur, aut ſumendi dies generaliter conſtituantur, ſed magis quid ſingulis permittendum per ſe, aut Parochos, ſeu Confeſſarios ſibi decernendum putet, illudque omnino provideat, ut nemo a Sacro Convivio, ſeu frequenter, ſeu quotidie acceſſerit, repellatur; & nihilominus det operam, ut unuſquiſque digne, pro devotionis, & præparationis modo, rarius, aut crebrius Dominici Corporis ſuavitatem deguſtet.... Proderit etiam præter Parochorum, & Confeſſariorum diligentiam, opera quoque Concionatorum uti, & cum eis conſtitutum haberi, ut cum Fideles ad Sanctiſſimi Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accenderint, ſtatim de magna ad illud ſumendum præparatione orationem habeant; generatimque oſtendant, eos, qui ad frequentiorem, aut quotidianam ſalutiferi cibi ſumptionem, devoto ſtudio excitantur, debere, ſive laici negotiatores ſint, ſive conjugati, ſive quicumque alii, ſuam agnoſcere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti, ac Divini judicii formidine, diſcant cæleſtem Menſam, in qua Chriſtus eſt, revereri; & ſi quando ſe minus paratos ſenſerint, ab ea abſtinere, ſeque ad majorem præparationem accingere.*

9 Si itaque in Synodo inſtituatur ſermo de frequenti, aut etiam quotidiano Sanctiſſimæ Euchariſtiæ uſu, non eſt deviandum ab hujus decreti ſemita, ſed ſi qua Parochis tradenda ſit inſtructio, curandum eſt, ut hæc illi adamuſſim reſpondeat: præcipue vero monendi ſunt Confeſſarii, ne frequentem ad Euchariſtiam acceſſum iis aut ſuadeant, aut permittant, qui in gravia peccata ſæpe labuntur, nec de pœnitentia peragenda, ſuaque vita emendanda ſunt ſoliciti; ſicuti nec illis, qui, etſi gravia evitent crimina, voluntatem tamen habent venialibus inhærentem; qua de re legendi ſunt S. Franciſcus Saleſius *Philoteæ part.* 2. *cap.*20., & Joannes Taulerus *ſerm.*4. *in feſt.Ven. Sacramenti.*

CAPUT XIII.

De pertinentibus ad Sacramentum Pœnitentiæ, & ſpeciatim de quæſtione reſpiciente neceſſitatem aliqualis dilectionis Dei in Attritione ex metu gehennæ concepto, de qua Theologi acriter inter ſe decertant; atque inde concluditur prædictam neceſſitatem neque eſſe in Synodalibus Conſtitutionibus adſtruendam, neque excludendam.

1 Sancta Tridentina Synodus *ſeſſ.*14.*cap.*4. *de reformat.* duplicem diſtinguens contritionem, utriuſque virtutem, & efficaciam in hunc modum explicat: *Docet præterea, etſi Contritionem hanc aliquando Charitate perfectam eſſe contigat, hominemque Deo reconciliare, priuſquam hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur; ipſam nihilominus reconciliationem ipſi Contritioni, ſine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non eſſe adſcribendam. Illam vero Contritionem imperfectam, quæ Attritio dicitur; quoniam, vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, ſi voluntatem peccandi excludat cum ſpe veniæ, declarat, non ſolum non facere hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei eſſe, & Spiritus Sancti impulſum, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantum moventis, quo Pœnitens adjutus viam ſibi ad juſtitiam parat. Et quamvis ſine Sacramento Pœ-*

Digitized by Google

nitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in ſacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit.

2 Ex his Concilii Tridentini verbis celebris orta eſt quæſtio, qualis ſit illa Attritio, quæ ad Dei gratiam, in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam, diſponit. Atque ut in primis de ipſo Attritionis vocabulo aliquid dicamus, illud non eſſe antiquiſſimum, neque ante annum 1220. in ſcholis vulgari cœptum, Eruditi omnes optime norunt cum Morino *de Pœnit. lib. 8. cap. 2. num. 14.*, quod tamen per nomen ſignificatur,&Patribus, & Theologis ſemper perſpectum fuiſſe nemo dubitat: omnes quippe duplicem ſemper agnoverunt Contritionem, unam perfectam, quæ ex ſe juſtitiam, & ſanctitatem affert, alteram imperfectam, quæ ſola homini juſtificando impar eſt; hanc vero Contritionem imperfectam viſum eſt Scholaſticis, congruo vocabulo appellare Attritionem: *Sicut enim* (inquit Eſtius in 4. *diſt. 16. §. 9.*) *in corporalibus Attritum dicitur, quod aliquo modo, nempe forinſecus tantum læſum eſt, aut comminutum; Contritum vero quod totum intus, & foris fractione in minima reſolutum eſt, ita in ſpiritualibus Attritio ab illis dicta eſt, imperfecta quædam, & aliquo uſque tantum progreſſa Pœnitentia; Contritio vero Pœnitentia intima, & perfecta.*

3 Porro ex multiplici capite poteſt hæc Contritionis imperfectio dimanare: & primo loco valde imperfecta eſt Contritio, quæ non eſt ſupernaturalis, ſed unice movetur ab objecto naturali, aut non elicitur viribus gratiæ. Hanc ſufficientem non eſſe ad juſtificationis gratiam tam extra, quam intra Sacramentum conſequendam, omnes fatentur: eſt enim ſimilis pœnitentiæ Antiochi, qui peccatum deflebat, non quod eſſet offenſa Dei, ſed propter graviſſimum morbum, quo cruciabatur, qua de cauſa veniam a Deo non eſt conſequutus 2. *Maccab. cap. 9.* & quamvis aliquot ex veteribus Scholaſticis viſi ſint huic naturali Attritioni vires tribuere, ad hominem Deo reconciliandum, eorum tamen opinio proſcripta eſt ab Innocentio XI, qui anno 1679. hanc propoſitionem *num. 57.* damnavit: *Probabile eſt ſufficere attritionem naturalem, modo honeſtam.* Advertendum tamen, ne quis confundat motivum Pœnitentiæ cum occaſione, qua ad Pœnitentiam excitatur; etenim multi, morbo, aliove temporali malo vexati, perpetrata crimina mente revolvunt, &, Dei gratia auxiliante, illa ex motivo ſuperno ſerio deteſtantur, ſicuti accidit Ninivitis, qui, timore mortis temporalis, ac ſubverſionis urbis, quam Jonas prænuntiabat, commoti, per veram, ſinceram, & ſupernaturalem Contritionem ad Deum converſi ſunt.

4 Imperfecta pariter eſt Contritio, quæ ab aliquo dumtaxat peccatorum genere, non ab omnibus voluntatem avertit: evenire enim poteſt, ut quis, ex ſpeciali affectione erga aliquam virtutem peccata eidem oppoſita deteſtetur, quin tamen propoſitum habeat, cetera præcavendi, quæ aliis virtutibus adverſantur. Ac demum imperfectiſſima erit, nec Contritionis nomen ea merebitur, quæ non procedat ex deliberata voluntate, ſed potius ſit quædam velleitas, ſeu ſterilis, atque inefficax diſplicentia de peccato, abſque abſoluto propoſito in poſterum non peccandi. Evidens porro eſt, neutram ex his poſterioribus Contritionibus ad juſtificationem prodeſſe, quia neutra excludit voluntatem peccandi, ſicuti Tridentinum expoſcit, neque ad illam pertinet Pœnitentiam, quam a nobis exigit Dominus, *Iſaiæ* 18.: *Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Projicite a vobis omnes prævaricationes veſtras, in quibus prævaricati eſtis, & facite vobis cor novum, & ſpiritum novum.*

5 Alia eſt contritio ſupernaturalis, & efficax, omnem excludens voluntatem peccandi, quæ nihilominus aliis nominibus dicitur imperfecta, & in quam unice cadit controverſia, quam propoſuimus. Et primò quidem poteſt Contritio eſſe

eſſe imperfecta, imperfectione *mere negativa*, quia ſcilicet, etſi concipiatur, ex eodem motivo charitatis, ex quo concipitur Contritio perfecta, ad iſtius tamen perfectionem non pertingit, ſed eſt debilis, tenuis, & remiſſâ. Secundò dicitur imperfecta, quia peccata deteſtatur propter Deum dilectum, non tamen amore amicitiæ, ſed concupiſcentiæ, hoc eſt dilectum non quatenus eſt in ſe ſumme bonus, ſed quatenus eſt bonum nobis, ſeu quatenus noſtra felicitas, beatitudo,& finis ultimus. Tertiò & plerumque nomine Contritionis imperfectæ intelligitur dolor de peccatis, unice conceptus, atque elicitus propter eorumdem turpitudinem, aut ſolum metum pœnarum, & gehennæ, abſque ulla Dei dilectione. Verum hæc eadem Contritio imperfecta poteſt ita moveri ex timore gehennæ, ut ſimul conjungatur cum aliquo Dei amore initiali, quatenus ſcilicet voluntas, quæ peccata odit propter ſupplicia, ſimul fertur quodammodo in Deum, ut objectum diligibile, eumque incipit amare, quamvis nondum amet, amore perfecto charitatis. Difficile tamen eſt explicare hunc amorem initialem, niſi dicamus, eum eſſe verum actum amoris, ſed debile, tenuiſſimum, atque in minimo gradu, ac proinde hæc quarta ſpecies Contritionis imperfectæ videtur fere coincidere cum prima ex nuper enumeratis, neque in alio ab ea differre, niſi quod illa ſit ex ſolo charitatis motivo, hæc vero admixtum etiam habeat timorem pœnarum.

6 His poſitis, quamvis ante Tridentinum communiter Theologi docuerint, ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam, ſatis eſſe Contritionem imperfectam, quam jam tum *Attritionem* nuncupabant, Attritionis tamen nomine nunquam dolorem intellexerunt de peccatis, aliunde excitatum, quam ex motivo charitatis, ſeu omnino ſejunctum ab aliquo ſaltem remiſſo, tenui, debili, ſeu initiali amore benevolo Dei, ſicuti teſtatur doctiſſimus Morinus *citat. lib.8. cap. 4. num 2.*; omnium autem primi Franciſcus Victoria, & Dominicus Soto, ambo ex Ordine Dominicanorum, docuerunt, ad peccatorum remiſſionem virtutē clavium aſſequendam, ſatis eſſe Attritionem mere ſervilem, ſeu conceptam ex ſolo metu gehennæ; modo tamen hæc a Pœnitente, bona fide reputetur Contritio, ad quam ceteroquin eliciendam eum pro viribus conari debere affirmarunt. At Melchior Canus, Victoriæ, & Soti ſententiam ſequutus, eam præterea extendit ad Attritionem mere ſervilem, ſic cognitam, hoc eſt, quæ a Pœnitente non exiſtimetur vera Contritio, ſed talis eſſe cognoſcatur, qualis revera eſt. Enimvero, ſi materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ eſſet vera Contritio, error Pœnitentis, bona fide, ſe contritum reputantis, cum revera contritus non ſit, eum quidem excuſaret a culpa, ſed non diſponeret ad gratiam aſſequendam in Sacramento, quod ex defectu materiæ proximæ eſſet irritum; eo pacto, quo, qui, ſolo elicito actu doloris mere naturalis, quem tamen credit ſupernaturalem, ad Sacramentum Pœnitentiæ accedit, non fit utique ſacrilegii reus, ſed Sacramenti effectu privatur, quemadmodum recte ratiocinatur Suarez *tom. 4. in 3. par. diſp. 20. ſect 4. num. 15., & ſeqq.* Quamobrem, ſi ad Sacramentum Pœnitentiæ ſufficit Attritio ſervilis, quæ reputetur Contritio, ut voluit Sotus, neceſſario inde conſequitur, ſufficientem etiam eſſe Attritionem mere ſervilem, ut docuit Melchior Canus.

7 Melchioris Cani ſententia vix nata Scholas omnes pervaſit, & tanto plauſu excepta eſt, ut plurimos, ac magni nominis ſtatim invenerit Patronos: *Sed præ ceteris* (inquit Morinus *cit. loc.*) *hanc opinionem celebrem reddiderunt duo Theologiæ ſcholaſticæ clariſſima & famoſiſſima lumina, Franciſcus Suarez, & Gabriel Vaſquez, quos innumeri nunc ſequuntur Theologi.* Verum qui inter iſtos doctiores, & ſapientiores habentur, pavidi quodammodo, & meticuloſi, ac magna cum cauthela, illi recenti opinioni ſubſcripſerunt, quam ipſemet Canus non-

niſi

Digitized by Google

niſi dubitanter aſtruxerat *part. 5. relect. de Pœnit.*, inquiens: *Ponitur Contritio pars Sacramenti, quia eſt certa, & indubitata materia. Quod autem Attritio ſufficiat, quamvis verum ſit, non eſt adeo certum & indubitatum, & ideo Concilium Florentinum, communiſque ſententia tenens certum, dimittens incertum, ponit Contritionem partem hujus Sacramenti,* hac eadem moderatione loquitur Suarez *tom. 4. in 3. part. quæſt. 90. art. 4. diſp. 15. ſect. 4. num. 17.*, ubi obligans Fideles, qui lethalem culpam admiſerant, ad habendam Contritionem Charitate perfectam in articulo mortis, hanc affert rationem: *Nam, licet ſit probabilis opinio, Attritionem cognitam cum Sacramento ſufficere ad juſtificationem, tamen non eſt certa, & poteſt eſſe falſa. Quod ſi fortaſſe in re ita eſt, probabilis iſta exiſtimatio non ſufficit, ut homo ſalvetur. Ergo qui ſciens, & videns, ita ſe mori permittit, voluntarie exponit ſe periculo morali æternæ damnationis. Nam ubi eſt morale dubium, eſt morale periculum, præſertim in re tam gravi. Hic autem eſt morale dubium, cum illa opinio nec valde antiqua ſit, nec multum communis.* Suareſii monitum confirmat Philippus Gamachæus *Somm. Theolog. cap. 8. de Pœnit.*, inquiens: *Etiamſi agnoſcamus, ſacramentum Pœnitentiæ revera facere ex attritis contritos, non tamen id omnino indubitatum.... Ergo debet tunc conari ad veram Contritionem, ut hoc modo Attritio ſaltem evadet certior.* Et Paulus Comitolus *in reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 32.*, licet abſolvi poſſe doceat, qui ex ſola formidine æternæ pœnæ de peccatis dolet, hæc tamen prudenter addit: *Plures, magnique Theologi in Pœnitente, antequam abſolvatur, Contritionem veram Charitate formatam requirunt, neque uſque adeo certum eſt, Attritionem Pœnitenti eſſe ſatis. Quocirca Sacerdotis partes præcipuæ eſſe debent veræ Contritionis motum in corde Pœnitentis, auxiliante Deo, elicere, ardentique eum cohortatione urgere, ut propter Deum peccata admiſſa execretur omnia.* Sed quod iſti, tanta adhibita circumſpectione, affirmarunt, poſteriores Doctores, ob auctum ſibi conſentientium numerum, animoſiores facti, non ſolum abſque ulla dubitatione, & limitatione aſſeruerunt, ſed contrariam ſententiam, requirentem in Pœnitente aliquem Charitatis amorem, ſaltem initialem, carpere, & cenſura afficere non dubitarunt, eam omnino improbabilem, periculoſam, Tridentini menti contrariam, atque implicite, & virtualiter quodammodo ab eodem Tridentino proſcriptam dictitantes. Verum iſtos redarguit Cardinalis Pallavicinus, diſerte affirmans, unicum Tridentini ſcopum fuiſſe damnare Hæreticos, improbantes timorem ſervilem, tanquam inhoneſtum, neutiquam vero definire controverſiam, jam tum inter Doctores Catholicos agitatam; *lib.* enim *12. hiſt. Tridentini cap. 10. num. 25.* hæc ad rem appoſite ſcribit: *Quantum ex Actis conjicio, Theologorum mens erat, ut error Hæreticorum damnaretur, tanquam inhoneſtum improbantium pœnæ timorem; non item ut ferret ſententiam de ſcholaſtica quæſtione, an hujuſmodi timor non ſolum abſque contritione animi perfecta (de quo controverſia vix fuit, ſicut patebit), ſed etiam abſque eo, quod ullus excitetur amor imperfectus, ſufficiat ad peccatorum remiſſionem in Sacramento. Id vero clare liquet ex ipſa probatione Concilii, qua hujus articuli doctrinam firmat cap. 4., nimirum Ninivitarum pœnitentiam ex timore profectam ipſis profuiſſe, cum certum eſſet, eo tempore, quo ſacramentum Pœnitentiæ adhuc non extabat, eam formidoloſam pœnitentiam minime ſuffeciſſe per ſe ipſam ad peccatum delendum, ſed vim tantummodo habuiſſe ad impetrandam novam gratiam, cujus ope adjiceretur Charitas.* Teſtatur deinde idem probatiſſimus Hiſtoricus, ſupracitatum decretum *cap. 4. ſeſſ. 14.*, fuiſſe prius ita concinnatum, ut in eo diceretur, Attritionem ex metu gehennæ, & pœnarum *ſufficere* ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam, ſed intercedente Joanne Æmiliano Tudetano Epiſcopo, ablatum fuiſ-

fuiſſe verbum illud *ſufficere*, ejuſque loco ſubrogatum verbum *diſponit*, quod profecto æquivocum eſt, & referri poteſt, cum ad diſpoſitionem proximam, tum ad remotam, ſicuti opportune obſervant Petrus Lambertus le Drou *in tract. de Contrit., & Attrit. differt. 1. §. 1. & ſeqq.* Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. lib. 2. de ſacram. Pœnit. art. 3. propoſit. 5.*, Juenin. *de Sacram. diſſert. 6. quæſt. 4. §. 3.*, Tournely *tract. de Pœnit. quæſt. 5. artic. 2.*, VVitaſſe *eodem tract. quæſt. 3.*

8 Ad hæc, ut obſervant Launojus in diſſert. de mente Concilii Tridentini circa Contritionem, & Attritionem *part. 2. cap. 2.* & cit. le Drou *§. 3.*, ex ipſiſmet Patribus, & Theologis, qui Concilio Tridentino interfuerant, eodem Concilio abſoluto, aliqui propugnarunt neceſſitatem inchoatæ Contritionis, ſeu amoris initialis ad Sacramentum Pœnitentiæ, inter quos Fredericus Nauſea, Epiſcopus Viennenſis in Auſtria in ſuo Catechiſmo, & Franciſcus Sonnius Epiſcopus Antuerpienſis *tract. 4. de Pœnit. cap. 6.*, alii pro ſufficientia Attritionis mere ſervilis dimicarunt, uti Andreas Vega, & citati Dominicus Soto, & Melchior Canus. Non autem fuiſſent Præſules, & Theologi in has oppoſitas ſententias diſtracti, ſi quid a Concilio Tridentino, de hac re definitum, ſciviſſent.

9 Cum itaque verſemur in quæſtione, ab Eccleſia hactenus non definita, jure ac merito Alexander VII. die 5. Maji 1667. ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, Sedi Apoſtolicæ reſervatæ, præcepit: *Cunctis, & ſingulis Fidelibus .... ut ſi deinceps de materia Attritionis ſcribent, vel libros, aut ſcripturas edent, vel docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis modo Pœnitentes, aut Scholares, ceteroſque erudient, non audeant alicujus Theologicæ cenſuræ, alteriuſve injuriæ, aut contumeliæ nota, taxare alterutram ſententiam, ſive negantem neceſſitatem aliqualis dilectionis Dei in præfata Attritione, ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholaſticos communior videtur, ſive aſſerentem dictæ dilectionis neceſſitatem, donec a SanctaSede fuerit aliquid hac in re definitum.* Caveant proinde Epiſcopi, ne in ſuis Synodis, aut in inſtructione Sacerdotum, quam Synodis quandoque attexunt, aliquid decernant, aut de Attritionis mere ſervilis ad Sacramentum Pœnitentiæ ſufficientia, aut de amoris ſaltem initialis neceſſitate. Adhuc quippe ſub Judice lis eſt: adhuc impune pro una, & altera ſententia dimicatur. Paucis antea annis Cardinalis Gottus *Theolog. tom. 3. in 3. part. D. Thomæ, quæſt. 4. de Contritione, dub. 4. §. 1.* ſententiam propugnavit non requirentem in Pœnitente amorem Dei, ne initialem quidem, ad juſtificationis gratiam in Sacramento Pœnitentiæ aſſequendam: Hac ipſa in Urbe, opera, & cura P. Caroli Jacobi Romili Ord Min. Convent. Generalis Magiſtri, typis recuſum eſt opus Claudii Fraſſen. inſcriptum: *Scotus Accademicus*; cujus Auctor *tom. 10. pag. 563.* ſtrenue defendit Attritionem ex ſolo metu pœnarum, & gehennæ, atque ex amore concupiſcentiæ, ſeu affectu ſpei conceptam, modo ſupernaturalis ſit, omnemque excludat voluntatem peccandi, eſſe ſufficientem diſpoſitionem ad Sacramenti Pœnitentiæ fructum in ſe derivandum. Contra vero Cardinalis Denhoff Epiſcopus Ceſenatenſis, *in ſua inſtructione Paſtorali, de Pœnit. ſacram. pag. 33.*; aliqualem amorem in Attritione requirit, ut ſit ſufficiens Sacramenti Pœnitentiæ materia: Franciſcus Maria Campioni anno 1698. doctam elucubravit diſſertationem Theologico-Scholaſticam, in qua totis viribus conatus eſt demonſtrare neceſſitatem aliqualis amoris Dei, ſaltem imperfecti, & initialis, ad impetrandam gratiam in Sacramentis, quæ dicuntur *Mortuorum*; & laudatus Petrus Lambertus le Drou, Epiſcopus Porphyrienſis, Apoſtolici Sacrarii Præfectus, cum per Urbem evulgatam vidiſſet diſſertationem a Bartholomæo Rivio, ejuſdem ſui Auguſtiniani Inſti-

Digitized by Google

Inſtituti Theologo, exaratam, in qua Auctor decertat pro ſufficientia Attritionis, omnis Charitatis expertis, ad valide, & cum fructu recipiendum Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ, eidem ſtatim contradictorem ſe præbuit, aliiſque editis diſſertationibus ſan. mem. Clementi *XI.* nuncupatis, nullum non adhibuit argumentum, quod aptum putaverit ad prædictam opinionem refellendam; contendens Attritionem mere ſervilem, ne a Sacramento quidem vires ſortiri, quibus valeat hominem proxime diſponere ad Dei gratiam, vel primo obtinendam, vel amiſſam recuperandam. Hinc recte intulit Berti *Theolog. tom. 7. lib. 34. cap. 5.* nihil hactenus a Sede Apoſtolica, de hac quæſtione deciſum, ſed libertatem cuique datam, ex præfatis opinionibus eam eligendi, & docendi, quam maluerit.

10 Sed non ideo prohibentur Epiſcopi Confeſſarios monere, ut Pœnitentes ad veram, & perfectam Contritionem hortentur, & excitent: id ſiquidem faciendum ſuadent etiam præcipui Auctores, qui pro ſufficientia doloris, ex ſolo metu gehennæ, ſteterunt, uti Suarez, Gamachæus, Comitolus, quorum teſtimonia ſupra retulimus. Et quod magis eſt, ita fieri præcipit Rituale Romanum, juſſu Pauli V. editum, Confeſſario injungens, ut audita Pœnitentis ſacramentali Confeſſione, ejuſque peccatis diligenter expenſis, *Opportunas correptiones, ac monitiones, prout opus eſſe viderit, paterna charitate adhibeat, & ad dolorem, & Contritionem efficacibus verbis adducere conetur*; cui conſonat Rituale Argentinenſe, editum a Cardinali de Rohan *tit. de Pænit. §. 1.*, ubi hæc habentur: *Ceterum Pœnitentes ſuos admonere non ceſſent Confeſſarii, ne ſe putent ſecuros in ſacramenti Pœnitentiæ perceptione, ſi præter Fidei, & Spei actus non incipiant diligere Deum, tanquam omnis juſtitiæ fontem, ut loquitur Sacroſancta Tridentina Synodus.*

CAPUT XIV.

De Confeſſione, quam nonnullæ Synodi excipiendam prohibent Confeſſario, qui eſt in opere carnali complex criminis cum Pœnitente peracti.

1 UT jam, poſt diſpoſitionem requiſitam in Pœnitente, aliquid de Confeſſarii juriſdictione, quod ad propoſitum pertineat, dicamus, unum animadverſione dignum cenſemus. Quamvis Sacramentum Pœnitentiæ ſit a Chriſto Domino inſtitutum per modum judicii, & nemo eſſe queat Judex in cauſa propria; nihilominus communiter exiſtimant Theologi, duce D. Thoma, ſola ſpectata natura Sacramenti, poſſe Confeſſarium ſui criminis ſocium, a ſecum perpetrato peccato, cujuſcumque ſpeciei illud ſit, in foro Sacramentali abſolvere: Siquidem tunc, non de propria, ſed de aliena culpa judicium profert; neque, ſecluſa legum prohibitione, repugnat, ut quis Judicis perſonam aſſumens, de commiſſo ab altero delicto ſententiam dicat, licet ejuſdem delicti ipſe, tanquam privatus, particeps fuerit. Ita D. Thomas *in ſupplem. 3. part. quæſt. 20. art. 1. ad 1. Ad primum ergo dicendum, quod in tali caſu nec Sacerdos debet audire Confeſſionem mulieris, cum qua peccavit, de illo peccato, ſed debet ad alium mittere, nec illa debet ei confiteri, ſed debet petere licentiam ad alium eundi, vel ad Superiorem recurrere, ſi ille licentiam denegaret, tum propter periculum, tum quia eſt minor verecundia; ſi tamen abſolveret, abſoluta eſſet. Quod enim Auguſtinus dicit, quod non debet eſſe in eodem crimine, intelligendum eſt, ſecundum congruitatem, non ſecundum neceſſitatem Sacramenti.* An vero non ſolum valide, ſed etiam licite id fiat, non conſentiunt Auctores. Aliquam certe labem in ea Confeſſione D. Thomam agnoviſſe, ex citatis ejuſdem verbis palam

eſt;

Digitized by Google

eſt; & S. Petrus Damiani *opuſc.* 7. *cap.* 7. adeo vehementer in eamdem Confeſſionem invehitur, ut certe videatur, illam non ſolum illicitam reputare, ſed tanquam irritam rejicere; Ait enim: *Legis præceptum eſt, ut cum quis lepra perfunditur, Sacerdotibus oſtendatur: tunc autem non Sacerdotibus, ſed leproſo potius oſtenditur, cum immundus immundo peractam communem nequitiam confitetur. Sed cum Confeſſio utique manifeſtatio ſit; quid, obſecro, manifeſtat, qui audienti cognitum narrat? Aut quo pacto Confeſſio illa dicenda eſt, cui nihil a confitente manifeſtatur, niſi quod jampridem ab audiente cognoſcitur? Et qui ſociali vinculo peractæ iniquitatis adſtringitur, qua lege, quo jure, alterum poterit ligare, vel ſolvere? Fruſtra enim alium quis ſolvere nititur, qui & ipſe vinculis irretitur.* His, ex Theologis moralibus aſſentitur Stephanus Fagundez *in ſecundum præceptum Eccleſiæ lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 35., ubi gravis culpæ reum facit Sacerdotem, excipientem Confeſſionem ſuæ concubinæ. At exadverſo Silveſter *in Sum. p.* 1. *V. Confeſſio* 1. *num.* 17., Joannes Sanchez *diſp.* 10. *ſelect. num.* 16. Theophilus Raynaudus *tom.* 16. *in opere, cui titulus* Heteroclita ſpiritualia, *pag.* 128., La Croix *tom.* 2. *pag.* 227., aliique affirmant, Confeſſionem factam Complici, tam ex parte Pœnitentis, quam ex parte Confeſſarii, culpa vacare, modo uterque a perpetrato crimine abhorreat, & longe abſit periculum novi conſenſus in illud.

2 Et tamen in multis Synodis decretum eſt, nedum illicitam, ſed inanem pariter, nullam, atque irritam fore abſolutionem, datam a Sacerdote ſocio ſui criminis, adverſus ſextum Decalogi præceptum: ita quippe ſtatutum legimus in Synodo Leodienſi anno 1662. *pag.* 74., in Veliterna ſub Cardinali Cybo anno 1698. *pag.* 36., in Synodo Fulginatenſi, ſub Epiſcopo Baptiſtello anno 1722. *pag.* 76., in Bononienſi, ſub Cardinali Jacobo Boncompagno *lib.* 2. *cap.* 6., in Anconitana ſub Cardinali Maſſejo anno 1728. *pag.* 11., atque in Synodo Lucana, quam refert Roncaglia *in ſua moral. Theologia to.* 2. *tract.* 19. *cap.* 3. Numquid igitur prædicti Epiſcopi peccarunt contra regulam, quam hucuſque inculcavimus, & elucidavimus, nihil in Synodo decernendi de rebus dubiis, atque inter Theologos controverſis, materiam præcipue Sacramentorum reſpicientibus?

3 Nihil illos peccaſſe ex eorumdem ſtatutis deprehendimus: illi ſiquidem non deciderunt quæſtionem, an Confeſſarius, generali ceteroquin juriſdictione inſtructus, valide, & licite Pœnitentem abſolvat a crimine ſecum perpetrato; ſed eumdem privarunt juriſdictione, ſeu facultate abſolvendi ſui ſocium, ſeu complicem in peccato impudicitiæ. Quam vero ſapienter & ſancte id præſtiterint, ex iis fas eſt judicare, quæ doctores de hac re agentes mature ponderarunt. Atque, ut ea prætermittamus, quæ a S. Petro Damiani, & D. Thoma nuper audivimus, Baſilius Pontius *de matrim. lib.* 7. *cap.* 38. *num.* 3., illata mentione Confeſſionis, de qua agimus, gravia mala deſcribit, atque exaggerat, quæ ex ea proveniunt, præcipue cum Confeſſarius in Sacramentali foro fœminam audit, cum qua non ſemel tantum, & diu antea peccavit, ſed in turpi contubernio perſeverat. Verjuvys *tom.* 9. *art.* 5. affirmat, longa experientia compertum ejuſmodi Confeſſiones plerumque ſacrilegas eſſe, noviſque peccatis fœdatas; Theophilus Raynaudus, quamvis *cit. loc.* eamdem Confeſſionem in ſe licitam dixerit, periculoſam tamen fatetur; & Natalis Alexander *Theolog. dogmat., & moral. tom.* 4. *cap.* 5. *art.* 9. *regul.* 67., hæc ad rem adnotavit: *Vix contingit, ut peccatores, qui apud ipſos hujuſmodi crimen deponunt, ſinceram illius pœnitentiam agant: Vix contingit, ut criminoſi illi Sacerdotes ſalutaria dent conſilia, & convenientem ſatisfactionis modum præſcribant: & ſi peccata ſint impudicitiæ, periculum eſt, ne nova cum Pœnitenti, tum Sacerdoti in ipſa Confeſſione pec-*

Digitized by Google

cati naſcatur occaſio. Quare S. Carolus Borromæus, ne ſordidis hiſce maculis illud fœdaretur Sacramentum, quo Chriſti Sanguine perfundimur, ut a peccatorum lepra mundemur, in ſua Synodo Diœceſana XI. (*Act. Eccl. Mediol. part. 2. pag. 409.*) Confeſſariis generatim, atque univerſim facultatem interdixit, ſui cujuſcumque criminis ſocium, ſeu quoquomodo participem abſolvendi: *Confeſſario* (inquit) *qui cujuſcumque criminis, etiam minimi ſocius, particepſve ullo modo fuit, munere interdictum ſit Confeſſionis eorum audiendæ, quos illius ſocios habuerit .... Nec vero abſolutio, ſi quam impartierit, ullius roboris ſit, ſed irrita plane, ac reſciſſa, nullaque omnino, tanquam ab eo impartita, qui juriſdictionis, & facultatis expers eſt. Et vero ſi quis Confeſſarius culpæ ſocius, particepſve aliquid contra auſus fuerit, excommunicationis ſententiam ſtatim ſubeat: cujus vinculo irretitus, ab alio Sacerdote, niſi a nobis, abſolvi non poſſit*.

4 Quamquam autem hæc Sanctiſſimi Præſulis ſtatuta, etiam generatim, uti ſonant, ſint ſummopere commendanda, & quilibet Antiſtitum ſancte queat eorumdem veſtigiis inſiſtere; negari tamen haud poteſt, majorem quamdam, & graviorem inhoneſtatem in eo adeſſe, ut Sacerdos illius perſonæ Confeſſionem excipiat, cum qua impudicitiæ ſcelus admiſit, ac proinde ſtatim ac Nos ad Petri Cathedram evecti, totius Dominici gregis curam ſuſcepimus, univerſali lege ediximus, ne ullus Confeſſarius, *extra caſum extremæ neceſſitatis, nimirum in ipſius mortis articulo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confeſſarii munus obire poſſit, Confeſſionem ſacramentalem perſonæ complicis in peccato turpi, atque inhoneſto, contra ſextum Decalogi præceptum commiſſo, excipere audeat, ſublata propterea illi, ipſo jure, quacumque auctoritate, & juriſdictione ad qualemcumque perſonam ab hujuſmodi culpa abſolvendam*, ut legi poteſt in Noſtris Apoſtolicis litteris datis Kalendis Junii 1741., quæ extant in Noſtrarum Conſtitutionum *volum.* 1. *Conſt.* 20. Ut porro conſcientiarum tranquillitati conſuleremus, aliis ſimilibus litteris datis die 8. Februarii 1745., quæ habentur *in eod. volum. Conſtit.* 120., declaravimus, ad rem, de qua agimus, perinde eſſe, nullum adeſſe Sacerdotem, præter illum, cum quo Pœnitens inhoneſte peccavit, aut eum tantum adeſſe, quem idem Pœnitens, conſtitutus in mortis articulo eligere nequit, ſine periculo ſe ipſum infamandi, aliiſque malam ſui ſuſpicionem ingerendi; atque ideo in eo rerum ſtatu non prohiberi, diximus, Sacerdotem, ſuæ impudicitiæ complicem abſolvere; eumdem tamen ſimul monuimus, ne prædictæ infamiæ, aut ſcandali pericula ſibi contingat, quæ revera abſint; quinimmo voluimus, ut ea, cum poteſt, antevertat, & removeat, ſecus enim pœnas non effugiet, in Noſtra prima Conſtitutione inobedientibus inflictas.

CAPUT XV.

De reprobatione doctrinæ, quæ in nonnullis Synodis legitur, Confeſſionis videlicet faciendæ in mortis articulo Laico, aut etiam mulieri, deficiente Sacerdote, aut Diacono, vel Subdiacono.

1 Bernardus Lemovicenſis anno 1734. factus Bononienſis Epiſcopus ſuam Synodum coegit, pluresque edidit Conſtitutiones, quas etiam Bernardi Succeſſores religioſe ac ſancte cuſtodiri, & ſervari juſſerunt, uti teſtatur Sigonius *lib. 3. de Epiſcopis Bononienſibus, in dicto Bernardo*. Illas eaſdem Conſtitutiones in poſterioribus Bononienſibus Synodis iterum, iterumque publicatas, Auguſtinus Zannettus Epiſcopus Sebaſtenus Laurentii Cardinalis Campegii Epiſcopi Bononienſis Vicarius Generalis, & Suffraganeus, anno 1535. typis editas vulgavit. In harum Conſtitutionum *tit. 5. de Pœnit.* hæc habentur: *Nullus*

alie-

alieno Sacerdoti peccata ſua confiteatur, niſi prius a proprio petita licentia, & obtenta, quam nullus requiſitus, doloſe, vel malitioſe denegare præſumat. In quibuſdam tamen caſibus poteſt quis alieno Sacerdoti confiteri, a ſuo non petita licentia: primo, ſi Epiſcopus aliis ſpecialiter delegaverit; ſecundò, ſi peccans in aliena parochia iterum vult de peccato illi Sacerdoti illius parochiæ confiteri; tertiò, ſi ſuum domicilium ad aliam tranſtulit parochiam; quartò, quando quis eſt vagabundus; quintò, ſi periculum mortis ſibi imminet, nec habere poteſt proprium Sacerdotem, quo caſu, deficiente alio Sacerdote, confiteri poteſt Laico, ac etiam fœminæ. Id ipſum dictum comperimus in Diœceſana Synodo Sabinenſi, habita anno 1312. ab Arnaldo de Faugerio S. R. E. Cardinali Epiſcopo Sabinenſi, quam ex codice bibliothecæ Othobonianæ publici juris fecit Hannibal Cardinalis Albanus in appendice ad ſuam Synodum pariter Sabinenſem habitam anno 1736.; Andreas quoque Minorita Epiſcopus Megarenſis, *in lumine Confeſſorum*, quod anno 1429. obtulit Jordano Urſino Epiſcopo Albanenſi S.R.E. Cardinali Pœnitentiario eamdem tradidit doctrinam, uti videri poteſt in diſſertatione, quam Conſtantinus Ruggerii attexuit citatæ Synodo Sabinenſi Cardinalis Albani *pag.* 324. Quomodo autem intelligenda ſit ejuſmodi doctrina, operæ pretium eſt hic breviter explicare.

2 Plerique ex Hæreticis dixerunt, non ſolum Sacerdotem, ſed quemcumque Fidelem, etiam Laicum, poſſe eſſe Miniſtrum Sacramenti Pœnitentiæ, præſertim ſi probus ſit, & juſtus. Hoc errore imbuti fuerunt Flagellantes, qui ſpreto Sacerdotum tribunali, peccata ſua Laicis confitebantur, & ab eis abſolvebantur, uti videre eſt *in lib.3. de geſtis Baldevvini de Luczenburch: miſcellaneor. Baluz. tom.*1. Eumdem docuit Wicletus, teſte Waldenſi *tom* 2. *cap.*135. & 145., a quibus illum hauſit, iterumque excitavit Lutherus, apud Roſenſem *art.*13. Quare Henricus VIII. Angliæ Rex in ſuo opere *de ſeptem Sacramentis adverſus Lutherum,* poſtquam neceſſitatem adſtruxit, peccata ſua aperiendi Sacerdotibus, quam non ſolum ex pluribus Sacræ Scripturæ textibus, Sanctorumque Patrum teſtimoniis, ſed ex ipſa Fidelium antiqua, & conſtanti praxi evidenter oſtendit, inquiens: *Verum ſi de Confeſſione verbum nullum neque nominatim, neque in figura legeretur, neque quidquam a Sanctis Patribus diceretur; tamen cum videam totum populum tot ſæculis peccata ſua patefacere Sacerdotibus, cum ex ea re tam aſſidue videam tantum boni proventum, tam nihil enatum mali, aliud neque credere, neque cogitare poſſem, quam eam rem, non humano conſilio, ſed Divino plane mandato & conſtitutam eſſe, & conſervatam. Neque enim ulla humana auctoritate populus unquam potuiſſet adduci, ut occultiſſima ſcelera, quorum tacitam conſcientiam horrebant, quæ ne prodirent in lucem, tanti reſcrebat ipſorum, in alienas aures (qui poſſet, cum vellet, prodere) tanto cum pudore, tanto cum periculo, tam incunctanter effunderent: neque fieri potuiſſe, cum tam numeroſi Presbyteri, boni malive, qui promiſcue Confeſſiones audiant, ut audita continerent, etiam hi, qui alias nihil continent, niſi Deus ipſe, qui Sacramentum inſtituit, rem tam ſalubrem ſpeciali gratia defenderet. Mihi ergo, quidquid ait Lutherus, non ex aliqua populi conſuetudine, nec ex inſtitutione Patrum, ſed ab ipſo Deo videtur inſtituta, & præſervata Confeſſio*: Poſtquam, inquam, de Sacramentalis Confeſſionis inſtitutione, hæc contra Lutherum ſcripſerat, eumdem, alio etiam nomine exagitat, quod nimirum Confeſſionem cuicumque Laico, immo etiam fœminæ fieri permitteret, addens: *Nunc igitur judicet quiſque, quam vere ſentit Lutherus, qui, contra Sanctorum omnium ſententiam, claves Eccleſiæ trahit ad Laicos, trahit ad mulieres, & ait, verba Chriſti* Quæcumque ligaveritis &c. *non Sacerdotibus tantum, ſed omnibus dicta Fidelibus.*

3 Eccleſiæ itaque Catholicæ certiſſimum dogma eſt, ſolos Sacerdotes poſſe Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrare, & a peccatis abſolvere; quoniam ad Sacramentalem abſolutionem, qua anima ſolvatur a culpæ nexu, neceſſaria eſt poteſtas Clavium, quam Chriſtus Dominus ſolis contulit Sacerdotibus, cum *Joann.* 20. ſolis Apoſtolis, eorumque Succeſſoribus, riteque ab his ordinatis dixerit: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Quamobrem S. Ambroſius *lib.* 1. *de Pœnit. cap.* 2. *num.* 7. (*tom.* 2. *oper. col.* 932.) loquens de poteſtate abſolvendi a peccatis: *Jus hoc* (inquit) *ſolis permiſſum Sacerdotibus eſt*; & S. Baſilius *in regulis brevius tractatis ad interrogat.* 288. *Qui confiteri vult peccata ſua, debetne confiteri omnibus & quibuslibet, aut quibus?* reſpondet (*oper. tom.* 2. *pag.* 516.): *Peccata iis confiteri neceſſe eſt, quibus myſteriorum Dei concredita diſpenſatio eſt*: ac S. Leo Magnus *epiſt. olim* 91. *num.* 83. *cap.* 2. ait, divinitus eſſe ordinatum, *ut indulgentia Dei niſi ſupplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri*. Atque ut miſſa faciamus alia plurima Sanctorum Patrum teſtimonia, quæ congerunt Suarez *tom.* 4. *in* 3. *p. diſp.* 21 *ſect.* 1., Vaſquez *tom.* 4. *in* 3. *par. qu.* 93. *art.* 1., Gregorius de Valentia *tom.* 4. *diſput.* 7. *qu.* 10. *punct.* 1., Natalis Alexander *hiſt. Eccleſ. tom.* 3. *ad ſæc.* 11. *diſſert.* 4., Juenin *de Sacram. diſſert.* 6. *q.* 5 *art.* 2., & alii; Eugenius IV. in decreto unionis Armenorum (*tom.* 9. *collect. Hard. col.* 400.) definivit: *Miniſter hujus Sacramenti eſt Sacerdos, habens auctoritatem ad abſolvendum, vel ordinariam, vel ex commiſſione Superioris*; Et *in Bulla* 44 (*Bullar. tom.* 3. *part.* 3. *pag.* 489.) Leonis Papæ X., inter ceteros errores Lutheri, hic etiam proſcribitur: *Quod*, videlicet, *in Sacramento Pœnitentiæ, ac remiſſione culpæ non plus faciat Papa, aut Epiſcopus, quam infimus Sacerdos, & quando non eſſet Sacerdos, quam faceret quilibet Chriſtianus, etiamſi mulier, aut puer eſſet*. Ac demum Sancta Tridentina Synodus *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. hæc habet: *Declarat Sancta Synodus, falſas eſſe, & a veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quoſvis homines, præter Epiſcopos, & Sacerdotes, Clavium miniſterium pernicioſe extendunt, putantes, verba illa Domini* quæcumque alligaveritis &c., & quorum remiſeritis &c. *ad omnes Chriſtifideles indifferenter, & promiſcue, contra inſtitutionem hujus Sacramenti ita fuiſſe dicta, ut quivis poteſtatem habeat remittendi peccata*; & *can.* 10. ejuſdem ſeſſionis, anathema profert adverſus eum, qui aſſerit, *non ſolum Sacerdotes, ſed omnes Chriſtianos eſſe Miniſtros Abſolutionis*.

4 At primo aſpectu, oppoſitum ſenſiſſe videtur S. Cyprianus *epiſt.* 12., ubi permittit, Confeſſionem fieri Diacono, cum Sacerdos abeſt, ait enim: *Occurrendum puto Fratribus noſtris, ut qui libellos a Martyribus acceperunt, & prærogativa eorum apud Deum adjuvari poſſunt, ſi incommodo aliquo, & infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectata præſentia noſtra, apud Presbyterum quemcumque præſentem, vel ſi Presbyter repertus non fuerit, & urgere exitus cœperit, apud Diaconum quoque Exomologeſim facere delicti ſui poſſint, ut manu ejus in pœnitentiam impoſita, veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres litteris ad nos factis deſideraverunt*. Cypriano adſtipulantur tum antiquiſſima Synodus Eliberitana *can.* 32. (*collect. Hard. tom.* 1. *col.* 252.) inquiens: *Apud Presbyterum, ſi quis gravi lapſu in ruinam mortis inciderit, placuit agere pœnitentiam non debere, ſed potius apud Epiſcopum: cogente tamen infirmitate, neceſſe eſt, Presbyterum Communionem præſtare debere, & Diaconum, ſi ei juſſerit Sacerdos*; tum Concilium Triburienſe anni 895., relatum *in cap. Fures, de furtis*, ubi ſic legitur: *Fures, & latrones, ſi in furando, & deprædando occiduntur, viſum eſt pro eis non orandum; ſi comprehenſi, aut vulnerati Presbytero, vel Diacono confeſſi fuerint, Communionem eis non negamus*; tum demum alia plurima

Vete-

Digitized by Google

Veterum teſtimonia congeſta a Martene *de antiq. Eccleſ. ritib. tom. 1. lib. 1. cap.6. art.6. num.7.*

5 Attamen hæc, quæ fucum faciunt, rite expenſa minime pugnant cum veritate Catholica. Etenim, prætermiſſis ceteris reſponſionibus, quæ videri poſſunt apud nuper laudatos Doctores, & Du-Hamel *tom. 7. Theolog. tract. 7. de Pœnit.*, hæc ſola, quam ſubnectimus, ſufficere poſſe videtur ad omnem eluendam difficultatem. Nomen *Exomologeſis* non ſemper apud Patres ſignificat Confeſſionem arcanam, auricularem, & Sacramentalem, ſed frequenter uſurpatur pro ultimo illo ritu, ſeu actu externo, qui totius publicæ pœnitentiæ clauſula erat, & complementum; cum nimirum publice Pœnitentes humi ſubſtrati, flentes, atque ingemiſcentes, ſe ipſos incuſabant, veniam expoſcebant, & Eccleſiæ tandem reconciliari, atque iterum ad Sacramenta admitti petebant, quemadmodum fuſe demonſtrant Albaſpinæus *lib.2. obſervationum obſervat.26.*, Morinus *lib.2. de Pœnit. cap.2. num.4. & ſeqq.*, Petavius *ſuis in Sanctum Epiphanium animadverſionibus, ad hæreſim 59.*, quæ eſt Novatianorum, & plane conſtat cum ex Tertulliano *lib. de Pœnit. cap 9.*, ubi ait: *Exomologeſis proſternendi, & humilificandi diſciplina eſt*; & *lib. de oratione cap.7. Exomologeſis eſt petitio veniæ, quia qui petit veniam, delictum confitetur*; tum ex eodem laudato Cypriano *epiſt.55.* ad Cornelium Papam, ubi de lapſis agens, qui publicam pœnitentiam ſubire detrectabant, hanc pariter Exomologeſim appellat, inquiens: *Sublata pœnitentia, nec Exomologeſi criminis facta, deſpectis Epiſcopis, atque calcatis, pax a Presbyteris verbis fallacibus prædicatur*, atque in eodem ſenſu *epiſt.11.* ait: *Cum in minoribus delictis, quæ non in Domino committuntur, pœnitentia agatur, juſto tempore, & Exomologeſis fiat*. Hanc porro publicam Exomologeſim, deficiente Sacerdote, & urgente neceſſitate, excipere poterat Diaconus, iſque poteſtatem habebat, publicum Pœnitentem Eccleſiæ reconciliandi, eo pacto, quo etiam nunc poſſet, facultate ab Epiſcopo accepta, Excommunicatum abſolvere, & Eccleſiæ communioni reſtituere.

6 De hac Exomologeſi loquitur Cyprianus *in cit. epiſt.*, & de ea intelliguntur ceteri Patres, & Concilia, cum idem, quod Cyprianus affirmant. Quodque hic ſit proprius & genuinus Cypriani, aliorumque Patrum ſenſus, aperte inſinuant poſteriores Eccleſiarum Conſtitutiones, quæ eamdem poteſtatem faciunt Diacono, excipiendi ſcilicet Pœnitentium Confeſſiones abſente Sacerdote, ſed ſimul aperte denegant eidem poteſtatem Clavium, & auctoritatem abſolvendi a peccatis. Concilium Eboracenſe anni 1195. (*tom.6. par.2. collect. Harduin. col.1931.*) *Decrevimus etiam, ut non niſi ſumma & gravi urgente neceſſitate Diaconus pœnitentiam confitenti imponat, ut juxta paternorum tenorem canonum huic ordini Sacerdotali proprie convenire decernat antiquitas*. Conſtitutiones Odonis Pariſienſis Epiſcopi, circa annum 1198. *cap.56.* (*tom.6. part. 2. collect. Hard. col.1946.*) inquiunt: *Prohibemus diſtricte, ne Diaconi ullo modo audiant Confeſſiones, niſi in arctiſſima neceſſitate: Claves enim non habent, nec poſſunt abſolvere*. Conſtitutiones Walteri, Epiſcopi Dunelmenſis anni 1255. (*tom.7. collect. ejuſd. col.492.*) ajunt: *Et quia ſolis Sacerdotibus eſt poteſtas ligandi, atque ſolvendi commiſſa; prohibemus, ne Diaconi Confeſſiones audiant, aut admittant, pœnitentias injungant ..... niſi neceſſitas urgeat, aut compellat, ut in caſu mortis, per abſentiam Sacerdotis*. Videri poterunt de hac re differentes Eſtius *in 4. diſtinct.17. §.13. in fin.*, Natalis Alexander *cit. differt.4. ad ſæc. 111.*, & Cardinalis Aguirre *tom.1. Concilior. Hiſpaniæ pag.729.*, ubi loca, quæ in contrarium objici poſſunt, ita explicanda cenſet, ut ſenſus ſit; *Abſente Sacerdote, & urgente extrema neceſſitate, Diaconos olim interdum, & aliquibus locis ſolitos, ex delegatione*

ne

ne Epiſcoporum audire Confeſſiones lapſorum Pœnitentium, non quidem ad abſolvendum illos, non enim unquam id facere potuerunt, aut poſſunt adhuc per delegationem Epiſcopi, immo, nec Romani Pontificis, ſed ad explorandum illorum ſtatum, & veram Contritionem, ſive plenam converſionem ad Deum.

7 Quod autem ſpecialiter attinet ad Concilium Eliberitanum, illud nomine *Communionis*, vel intellexit communionem Euchariſticam, vel Canonicam reconciliationem cum Eccleſia, uti proſequitur Cardinalis de Aguirre *loc. cit.* Similiter, & textum *in cap. Fures*, nonnulli intelligendum exiſtimant de abſolutione ab excommunicatione, qua irretiti erant publici latrones; Alii vero cum interpretantes de Euchariſtia, dicunt, allegatum textum id unice permittere, nimirum, ut Diaconus præbeat furi vulnerato Euchariſtiam, ſi ei conſtet de illius Contritione: cum inter cæteros caſus, in quibus ſufficit Contritio, ſine Sacramentali Confeſſione, ad percipiendam Euchariſtiam, enumeretur etiam ille hominis conſtituti in mortis articulo, cui deeſt Sacerdos, a quo Sacramentalem abſolutionem obtineat. At Antonius Auguſtinus, in notis ad primam collectionem Decretalium *ad cap. Fures, de furtis* contendit verba illa *vel Diacono* non eſſe authentica; & revera in antiquis manuſcriptis codicibus, illorum loco legitur, *vel Deo*. Quod ſi hoc ſecundo modo legendum ſit, tunc allatus textus Concilii Triburienſis concordat cum Capitularibus Theodori Cantuarienſis *cap.35.* (*ſpicilegii tom.9.*) & cum *can.30.* inter eos, quos Gregorius III. ex variis Patrum ſententiis excerpſit (apud Harduinum *tom.3. col.1876*) quibus in locis dicitur, in caſu neceſſitatis, cum ſcilicet Sacerdos deeſt, Confeſſionem faciendam eſſe *ſoli Deo*.

8 Majorem difficultatem faciunt, quæ apud antiquos Patres, & Theologos legimus, de Confeſſione facienda Laico, urgente neceſſitate: *Tanta itaque vis Confeſſionis eſt, ut ſi deeſt Sacerdos, confiteatur proximo*, verba ſunt textus *in can. Qui vult, de Pænit. diſt.6.* excerpto ex libro *de vera, & falſa Pœnitentia*, inter opera Auguſtini, ex quibus Petrus Cantor *in Summa de Sacram. fol.203.* concludit: *Ecce ex hac auctoritate habemus, quod in neceſſitate confitendum ſit Laico, ſi Sacerdos deſit, & non ſolum venialia, ſed etiam mortalia.* Idem docuere antiquiores Theologi, inter quos Divus Thomas *in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 3. quæſtiuncul.2.*, ubi ait: *Miniſter Pœnitentiæ, cui Confeſſio eſt facienda, ex officio eſt Sacerdos, ſed in neceſſitate etiam Laicus vicem Sacerdotis ſupplet, ut ei Confeſſio fieri poſſit.* Hæc, aliorumque teſtimonia collecta ſunt a Morino *de Pœnit. lib.8. cap.24.*, Juenin *de Sacram. diſſert.6. quæſt.5. art.2.*, Martene *cit. lib.1. cap.6. art.6. num.8.*, quibus addi poteſt, ex Canoniſtis, Oſtienſis *lib.5. Summæ, tit. de Pœnit., & remiſſ. num.14.*, ubi caſus explicans, in quibus licet alieno, & non proprio Sacerdoti, ſeu Parocho, peccata ſua Sacramentali Confeſſione aperire, ait: *Tanta eſt vis Confeſſionis, quod ſi immineat neceſſitatis articulus, ut quia infirmatur ad mortem is, qui vult confiteri, vel oportet eum intrare bellum, & deeſt Sacerdos, non ſolum proprius, ſed & quilibet; in tali articulo, poteſt etiam Laico, vel etiam mulieri, ſi non adſit alius, confiteri.*

9 Verum hæc omnia facile explicantur. Duobus modis Confeſſio fieri poteſt homini Laico: primò, ut ab eo, tanquam a Judice, & Chriſti Miniſtro, habente poteſtatem Clavium, obtineatur Sacramentalis abſolutio, & ſic eſſet inutilis, pernicioſa, & conjuncta cum errore contra Fidem: Altero modo poſſet quis confiteri Laico, ut ipſa animi demiſſione, ſeu humilitate, atque erubeſcentia Confeſſionis, magis flectatur Deus ad ei elargiendum uberem gratiam, qua excitetur ad perfectam Contritionem, & juſtificetur; atque ejuſmodi Confeſſio eſſet in ſe proficua, eaque multo tempore in uſu fuit. De hac loquuntur Textus, & Do-

& Doctores ſupra allegati, quemadmodum ſe, alioſque explicando, tradit D. Thomas, qui poſtquam dixerat, poſſe, deficiente Sacerdote, Confeſſionem fieri Laico, ſtatim addit, ejuſmodi Confeſſionem eſſe quidem aliquo modo Sacramentalem, quia eſt conjuncta cum voto Sacramenti, non tamen eſſe perfectum Sacramentum, nec gratiam cauſare ex opere operato, ac propterea reiterandam docet coram Sacerdote. En Angelici verba in reſponſione ad [primum: *Confeſſio Laico ex deſiderio Sacerdotis facta, ſacramentalis eſt quodammodo, quamvis non ſit Sacramentum perfectum, quia deeſt ei id, quod eſt ex parte Sacerdotis*. Et clarius, in reſponſione ad tertium. *Quamvis ille, qui Laico confeſſus eſt in articulo neceſſitatis, conſecutus ſit veniam a Deo, eo quod propoſitum confitendi, ſecundum mandatum Dei, quod concepit, ſicut potuit, implevit, non tamen adhuc Eccleſiæ reconciliatus eſt, ut ad Sacramenta Eccleſiæ admitti debeat. niſi prius a Sacerdote abſolvatur, ſicut ille, qui Baptiſmo flaminis baptizatus eſt, ad Euchariſtiam non admittitur: & ideo oportet, quod iterum confiteatur Sacerdoti, cum copiam habere potuerit, & præcipue quia, ut dictum eſt, Sacramentum Pœnitentiæ perfectum non eſt*. Hanc D. Thomæ explicationem confirmat, ac præterea quænam fuerit ea in re Eccleſiæ doctrina, nobis patefacit D. Thomæ coævus, ejuſdemque condiſcipulus Thomas Cantipratenſis; hic ſiquidem *lib. 2. de apibus cap. 53.* poſtquam narravit, Ludovicum Comitem Leodienſem in extremis conſtitutum, Chriſtianam Virginem arceſſiviſſe, *eique omnia peccata ſua, maximis cum lacrymis recitaſſe*, ſtatim addit: *& hoc quidem, non pro indulgentia, quam dare non potuit, ſed ut magis ad orandum pro ſe, tali piaculo moveretur*. Morem iſtum pandendi peccata ſua Laico, cum inſtabat mortis periculum, & deerat Sacerdos, perduraſſe uſque ad ſæculi XV. initium, diſcimus ex Guillelmo Lindevvode, qui per idem fere tempus, uti ex operis præfatione deſumitur, gloſſemata adjecit ad Conſtitutiones Angliæ: is quippe Gloſſator *ad tit. de Sacramentis iterandis, vel non, V. Pœnit pag. 32.* hæc habet: *Laico poſſet quis confiteri in neceſſitate, ut per hoc appareat Eccleſiæ de ſua Contritione. Non poteſt tamen Laicus abſolvere, vel ligare, cum non habeat Claves Eccleſiæ*.

10 Sed poſteriori ætate ea conſuetudo juſtis de cauſis cœpit pedetentim remitti, donec tandem penitus obſoleverit. Nam Dominicus Soto, celebris Theologus Ordinis Prædicatorum, *in ſua relectione de ratione tegendi, & detegendi ſecretum*, edita Romæ anno 1574. *pag. 159. & ſeqq.*, agens de Confeſſione, quæ in neceſſitate fit Laico, inquit: *At Confeſſionem fieri Laico, ubi non eſt copia Sacerdotis, multo minus neceſſarium eſt, in quacumque neceſſitate: nam, quanquam Auguſtinus dicat, tantam eſſe vim Confeſſionis, ut ubi non eſt copia Sacerdotis, facienda ſit proximo, de Pœnit. diſtin. 1. cap. Quem pœnitet; Non tamen inſinuat eſſe præceptum. ſed ſolum id conſulit, ut merito verecundiæ majorem gratiam conſequatur apud Deum. Immo vero jam non eſt tanta conſuetudo hujuſmodi Confeſſionis, quanta in primitiva Eccleſia, nec forſan eſt conſilium, tametſi eam non damnaverim, manſit enim conſuetudo ſolum inter nautas*. At quidquid ſit de aſſertione tanti viri, hodie neque quoad nautas ejus doctrina videtur recipienda; multa ſiquidem ex ejuſmodi Confeſſione imminent damna, multa timentur pericula, quæ ponderat Clericatus *de Pœniten. dec. 18. ſub n. 13.*, neque ea evitantur, aut ideo contemni poſſunt, quod Laicus Confeſſionem audiat, ut illam ex Confitentis mandato referat Sacerdoti; quoniam a Summo Pontifice Clemente VIII. nedum illicita, ſed invalida declarata fuit Confeſſio facta Sacerdoti per Internuntium, ut videri poteſt *in ejus Conſtitutione 87. Bullar. tom. 3.* Merito propterea Navarrus *manual. cap. 21. n. 41.*, Gregorius de Valentia *ſupracit. diſput. 7. quæſt. 10. punct. 1.*, aliique ab hoc allegati concludunt, niſi excuſetur ab igno-

ran-

rantia, in præſenti rerum ſtatu, graviter eum peccare, qui etiam in caſu neceſſitatis peccata ſua confitetur Laico: quia ſine ulla cauſa ſemetipſum infamat, & fortaſſe præbet aliis occaſionem de ſe ſuſpicandi, quod adhæreat Lutheranorum hæreſi.

11 Quibus ſtantibus, ut illuc redeamus, unde digreſſi ſumus, etſi in ſupra relatis Conſtitutionibus Synodalibus tam Bononienſibus, quam Sabinenſibus inſinuata fuerit Confeſſio facienda Laico, deficiente Sacerdote, quia nondum hæc conſuetudo extincta erat tempore, quo illæ conditæ ſunt; attamen merito in ſubſequentibus utriuſque Eccleſiæ Conſtitutionibus, neque ad titulum de Pœnitentia, neque in ullo alio loco, facta eſt mentio neceſſitatis, aut utilitatis prædictæ Confeſſionis: ſed communis doctrina tradita eſt de actu Contritionis, in eo rerum eventu eliciendo.

CAPUT XVI.

De Sacramento extremæ Unctionis: ubi de materia hujus Sacramenti, de Olei benedictione ab Epiſcopo peragenda, nulla tamen in Synodo facta prohibitione Presbyteris Græcis illud benedicendi, & Catholicos Græci ritus inungendi, ſi in Latinorum Diœceſibus Græci inhabitent.

1 QUamvis immemores haud ſimus noſtri propoſiti, quod jam ſemel, atque iterum ſignificavimus, neutiquam ſcilicet Nobis in animo eſſe, tractatum de Sacramentis hic exhibere; attamen innumeræ difficultates, quibus hoc Sacramentum ſcatet, Nos, vel invitum cogunt aliquantulum prolixius de eo diſſerere, quo ſecurius poſſit Epiſcopus, e tot ſenticetis pedem ſubducere, ſuamque de Sacramentis adminiſtrandis Synodalem inſtructionem ita adornare, ut communem, receptamque ab univerſa Eccleſia doctrinam contineat, nullamque adoptet inter Catholicos controverſam opinionem.

2 Extremam Unctionem verum eſſe novæ Legis Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum, apud Marcum quidem inſinuatum, ſed per Apoſtolum Jacobum Fidelibus commendatum, & promulgatum definivit Tridentinum *ſeſſ. 14. cap. 1.*, inquiens: *Inſtituta eſt autem ſacra hæc Unctio Infirmorum, tanquam vere, & proprie Sacramentum novi Teſtamenti a Chriſto Domino noſtro, apud Marcum quidem inſinuatum, per Jacobum autem Apoſtolum, ac Domini Fratrem Fidelibus commendatum, ac promulgatum. Infirmatur, inquit,* (epiſt. cap.5.) *quis in vobis? Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſalvabit Infirmum, & alleviabit eum Dominus; & ſi in peccatis ſit, dimittentur ei.* Conſulto autem dixere Tridentini Patres ejuſmodi Sacramentum fuiſſe apud Marcum inſinuatum; quamvis enim Marci *cap. 6.*, de Apoſtolis a Chriſto ad prædicandum miſſis dicatur: *Et exeuntes prædicabant, ut pœnitentiam agerent, & Dæmonia multa ejiciebant, & ungebant oleo multos ægros, & ſanabant*, ſecus tamen contendunt Theologi, num talis unctio eſſet illa Sacramentalis, de qua eſt ſermo, an potius tantum adhibita ad reſtituendam corporum ſanitatem; quod poſterius non ſine gravi fundamento poſt Hugonem a S. Victore, Alenſem, S. Bonaventuram, alioſque antiquiores, opinantur Dominicus Soto in *4. diſt. 23. qu. 1. art. 1.*, & Bellarminus *de Sacram. extrem. Unct. lib. unic. cap. 2.*, tunc quippe Apoſtoli nondum erant Sacerdotes; omneſque ægrotos promiſcue inungebant, qui ceteroquin, cum nondum Baptiſmum ſuſcepiſſent, non erant aliorum Sacramentorum capaces: quia vero Tridentini Patres tanta ſemper circumſpectione ſua concinnarunt de-

creta,

Digitized by Google

creta, ut nullam vulnerarent Catholicorum opinionem, ideo adhibuerunt verbum illud *inſinuatum*, quod ſane referri poteſt tam ad inſtitutionem, quam ad figuram, typum, & ſymbolum Sacramenti extremæ Unctionis, quod Chriſtus Dominus in ea unctione, de qua Marcus loquitur, voluerit præmonſtrare, quemadmodum ex iis conſtat, quæ Pallavicinus narrat *hiſt. Conc. Trid. lib. 12. cap. 12.*, ac recte expendunt Bellarminus *cit. loc.*, Suarez *tom. 4. in 3. part. diſp. 39. ſect. 2. num. 4., & 5.*, Eſtius in *loca difficiliora Sacræ Scripturæ ad cap. 6. S. Marci*, *& in 4. ſent. diſt. 23. §. 2.*, Tournely *de Sacram. extrem. Unct. qu. 1. art. 2.*

3 Pergunt deinde Tridentini Patres, atque ex allegatis S. Jacobi verbis colligunt, nobiſque pandunt hujus Sacramenti materiam, formam, Miniſtrum, & effectus, ajentes: *Quibus verbis, ut ex Apoſtolica traditione per manus accepta, Eccleſia didicit, docet materiam, formam, proprium Miniſtrum, & effectum hujus ſalutaris Sacramenti: intellexit enim Eccleſia, materiam eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum; nam unctio aptiſſime Spiritus Sancti gratiam, qua inviſibiliter anima ægrotantis inungitur, repræſentat; formam deinde eſſe illa verba: Per iſtam unctionem &c.* Quibus Tridentini veſtigiis inhærentes ſingula diſertius explicabimus. Itaque Sacramenti extremæ Unctionis materia remota eſt oleum, liquor videlicet ex baccis olivarum expreſſus, qui ſolum in communi modo loquendi, abſolute, & ſine addito *Oleum* nuncupatur, quemadmodum cum communi ponderat Suarez *tom. 4. in 3. par. diſp. 40. ſect. 1. num. 1.* Debet autem ejuſmodi oleum, ſaltem ex Eccleſiæ præcepto, eſſe ſimplex, hoc eſt, abſque ulla alterius liquoris admixtione. Diximus *ſaltem ex Eccleſiæ præcepto*, quoniam Suarez *cit. loc. numer. 10.* defendit, non ſolum non eſſe contra Chriſti Domini inſtitutionem, alium liquorem huic oleo admiſcere, ſed inſuper opinatur aliquando fuiſſe illi balſamum admixtum. Siquidem Innocentius I. *epiſt. ad Decentium* allegata exponens Apoſtoli Jacobi verba, infirmorum oleo Chriſmatis nomen attribuit, inquiens: *Quod non eſt dubium de Fidelibus ægrotantibus accipi, vel intelligi debere, qui ſancto oleo Chriſmatis perungi poſſunt*, ac ſub eadem Chriſmatis nomenclatura, idem infirmorum oleum a pluribus deſignatur Conciliis Wormatienſi præſertim, atque Aquiſgranenſi, ex quibus conjicit Suarez, aliquid balſami tunc conſueviſſe illi admiſceri. At melius alii, quos ſequuntur Juenin *de Sacram. diſſ. 7. qu. 3. cap. 1*, & Tournely *citat. qu. 2. art. 1.*, hanc admixtionem ex Chriſmatis nomenclatura nequaquam colligi arbitrantur: Chriſma quippe frequenter appellatum, advertunt, omne unguentum ſeu liquorem, quo corpus inungitur; omnes tamen Suareſio concedunt, nihil detractum iri Sacramenti validitati, ſi, contra communem ceteroquin, & perpetuam Eccleſiæ praxim infirmorum oleo admiſceatur aliquid balſami, modo admixtio tanta non ſit, ut deſtruat exteriorem olei ſpeciem, itaut non amplius oleum, ſed potius unguentum, aut alterius generis mixtum artificiale cenſeatur.

4 Debet præterea oleum in extrema Unctione adhibendum eſſe Epiſcopi benedictione antea ſacratum, quod ab antiquiſſima Patrum traditione accepimus. Etenim Innocentius I. in *cit. epiſt. ad Decentium*, ægros inungendos dixit, *oleo Chriſmatis ab Epiſcopo confecto*, Beda quoque in *comment. ad cap. 6. Marci* affirmat ab Apoſtolis hunc Sanctæ Eccleſiæ morem traditum, *ut ægroti ungantur oleo, Pontificali benedictione conſecrato*; & Concilium Cabilonenſe anni 813. *cap. 48.* ait: *Secundum B. Apoſtoli Jacobi documentum, cui etiam documenta Patrum conſonant, Infirmi oleo, quod ab Epiſcopis benedicitur, a Presbyteris ungi debent* (*collect. Hard. tom. 4. col. 1040.*) ac denique, ut cetera prætermittamus antiquiorum Patrum teſtimonia, ita nos docuerunt Eugenius IV in *decreto pro inſtructione Armenorum*, & Tridentinum *cit. loc.* Sed quæſtio eſt, num Epiſco-

ſcopi benedictio ſit neceſſaria ex Chriſti Domini inſtitutione, an ſolum ex Eccleſiæ præcepto. Diverſæ ſunt hac in re Theologorum ſententiæ. Victoria in *Summ. de Sacram. num.* 216., Emanuel Sà *V. Extrema Unctio*, Sambovius *tract. de extrem. Unct.*, Juenin *de Sacram. diſſ.* 7. *cap.* 1. *concluſ.* 3., putant benedictionem fuiſſe oleo ſuperadditam ab Eccleſia, non vero iuſtitutam a Chriſto Domino, ac proinde illicitum quidem, ſed validum pronuntiant Sacramentum oleo non conſecrato adminiſtratum; quinimmo urgente neceſſitate, etiam abſque culpa, ita adminiſtrari poſſe, tradit cit. Victoria. Iſtis e diametro opponuntur Suarez *cit. diſp.* 40. *ſect.* 1. *num.* 3., & 4., Eſtius in 4. *diſt.* 23. §. 9., docentes olei conſecrationem non tantum præcepti, ſed etiam Sacramenti neceſſitate requiri; eamque præterea conſecrationem ita a Chriſto Domino Ordini Epiſcopali annexam ajunt, ut ſimul aſſeverent, ne a Summo Pontifice quidem eam poſſe ſecundi ordinis Presbyteris delegari. Inter haſce duas extremas ſententias, medii quodammodo incedentes Cajetanus 3. *par. qu.* 72. *art.* 3., Sotus in 4. *diſt.* 23. *q.* 1. *art.* 3. §. *De oleo ergo*, aliique, quos citant, & ſequuntur Gregorius de Valentia *tom.* 4. *diſp.* 8. *qu.* 1. *punct.* 2., & Tannerus *tom.* 4. *diſput.* 7. *qu.* 1. *dub.* 1. *num.* 10., tria ſtatuunt: nimirum primò, aliquam conſecrationem ex Chriſti inſtitutione requiri, ut oleum fiat apta materia Sacramenti extremæ Unctionis: ſecundò nunquam in Eccleſia Latina fuiſſe ægrotantes oleo inunctos ab Epiſcopo antea non conſecrato: tertiò denique ad Sacramenti validitatem ſatis eſſe affirmant, oleum a ſimplici Sacerdote benedictum. Et profecto poſſe, ſaltem ex commiſſione, ſive expreſſa, ſive tacita Romani Pontificis a ſimplici Sacerdote præparari materiam, aptam ad conficiendum Sacramentum extremæ Unctionis, res videtur exploratiſſima, quam nemini liceat in quæſtionem adducere. Siquidem in Eccleſia Orientali mos viget a mille & amplius annis in ea receptus, ut ipſimet Presbyteri, cum ſe accingunt ad infirmum inungendum, oleum in ea Sacramentali unctione adhibendum benedicant; uti teſtantur Joannes Natanail in *epiſt. ad Epiſcopum Anagninum* (*apud Arcudium*), Arcudius *lib.* 5. *cap.* 2., Allatius *de conſenſu utriuſque Eccleſiæ cap.* 16., & legitur in Græcorum Euchologio, a Goario notis illuſtrato *pag.* 436. Eumdemque morem ab Armenis retineri, aſſerit Joannes XXII., *ſive* XX. epiſtola ad Oſſinium Armenorum Regem ſcribens in hæc verba: *Ipſi etiam Sacerdotes oleum, quod Infirmorum dicitur, conſecrant, cum tamen apud nos ad Epiſcopos ſolos ſpectet*. Hanc autem Orientalium conſuetudinem Eccleſia Latina non ſolum non improbavit, ſed ratam habuit: refert quippe citatus Goarius, a Sacra Congregatione de Propaganda Fide approbatam, ejuſque impenſis Romæ editam *Synopſim vernaculam* Neophiti Rhodini, in qua hæc habentur: *Materia Sacramenti extremæ Unctionis eſt oleum olivæ expreſſum a Pontifice, vel a Sacerdotibus, qui præſentes fuerint, juxta Eccleſiæ morem benedictum*: conſulto ait, *a Pontifice, vel a Sacerdotibus*, quia uti narrat Arcudius, etiam Epiſcopi Græci, perinde ac Latini feria v. majoris hebdomadæ ſolemni pompa, & apparatu oleum infirmorum conſecrant, quamvis poſtea ſuis Sacerdotibus non diſtribuant, ſed iiſdem curam relinquant illud conſecrandi, quo mox in Sacramenti adminiſtratione utantur, de qua re jure miratur laudatus Auctor *Theolog. moral. ad uſum Sem. Petrocorienſ.*; ſed quod adhuc clarius oſtendit, ab Eccleſia Latina validum haberi Sacramentum extremæ Unctionis a Sacerdotibus Græcis oleo tunc a ſemetipſis benedicto adminiſtratum, eſt decretum editum a Clemente VIII., in quo permittuntur Italo-Græci in prædicto ritu perſeverare: *Circa Oleum ſanctum infirmorum* (ſunt verba decreti) *non ſunt cogendi Presbyteri Græci olea ſancta, præter Chriſma ab Epiſcopis Latinis Diœceſanis accipere: cum ejuſmodi olea ab eis in ipſa oleorum, & Sacramentorum exhibitione ex vete-*
ri

ri ritu conficiantur, *& benedicantur*, quod Clementis decretum fuit a Nobis totidem fere verbis renovatum, & confirmatum in *Noſtra Conſt.57. §.4. Noſtri Bullar.to.1.pag.172.*: neutiquam autem id tolerandum fuiſſet, ſi oleum ſimplicis Sacerdotis benedictione ſacratum, ne per poteſtatem quidem a Romano Pontifice ſive expreſſe, ſive tacite eidem Sacerdoti factam, eſſet materia idonea ad conficiendum Sacramentum extremæ Unctionis. Quare Epiſcopi Latini partem populi Græci ritus ſibi ſubjectam habentes, etſi teneantur feria v. ſacratioris hebdomadæ, una cum ceteris ſacris oleis, etiam illud infirmorum Latino ritu conſecrare, Latiniſque Parochis diſtribuere, ceteraque implere, quæ Nos edximus in *Noſtra Notific.81.*, ubi de infirmorum oleo, ejuſque benedictione ex profeſſo egimus; quoad Sacerdotes Græci ritus nihil innovent, ſed ea exequantur, quæ a Clemente VIII., iterumque a Nobis decreta ſunt. Legi etiam poteſt diſſertatio Benedicti de Gaetanis *de ſuprema Unct.cap.7.*, quam poſt hæc jam ſcripta pervolvimus.

CAPUT XVII.

De forma Sacramenti extremæ Unctionis, de qua multa in Synodis, & instructionibus Epiſcopalibus.

1 IN ſupracitata diſſertatione Benedicti de Gaetanis plura erudite collecta legi poſſunt de forma hujus Sacramenti, deſumpta ex variis Eccleſiarum Ritualibus tum Latinis, tum Græcis. Lectorem ad eum allegamus, cum in præſens Nobis in animo ſit ea tantum ſubdere, quæ Epiſcopi in ſuas Synodos inſerere poſſunt, ſi in eis de forma Sacramenti loqui velint.

2 Formam Sacramenti extremæ Unctionis non eſſe a Chriſto Domino inſtitutam in *ſpecie infima*, ut ajunt, hoc eſt certis verbis præſcriptam, Theologi omnes admittunt; atque ex mox referendis diverſis formulis, etiám in Eccleſia Latina, in illius adminiſtratione uſurpatis, evidenter demonſtratur. Quæ nunc in Eccleſia Latina ſit adhibenda, jam a Tridentino accepimus, & clarius in Rituali Romano explicatur: neque eſt, qui non intelligat, eam eſſe deprecativam, quemadmodum deprecativam pariter eſſe, quæ adhibetur a Græcis, liquet ex eorumdem Euchologio in *Officio Olei ſancti*, teſtanturque Gabriel Philadelphiæ Metropolita in *ſuo de Sacramentis opere*, Arcudius *lib.5. cap.5.*, & Neophytus Rhodinus in *citat. ſynopſi vernacula*. Sed quæſtio eſt, an neceſſario debeat eſſe deprecativa, itaut indicativò modo pronuntiata irritum reddat Sacramentum. Deprecationem pertinere ad Sacramenti eſſentiam, docent Sanctus Thomas in 4. *diſt.23. qu.1. art.4. quæſtiunc.2.*, *& in ſupplem. quæſt.29. art.8.*, S. Bonaventura *eadem diſt. art.1. qu.4.*, Suarez *cit. diſp. 40. ſect.3.*, Valentia *cit. diſput. 8. qu.1. punct.2.*, Henriquez *de Sacram. lib. 3. cap. 8.*, aliique plurimi, præſertim ex antiquioribus; id manifeſte confici exiſtimantes ex allegatis S. Jacobi verbis: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Preſbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum .... & oratio fidei ſalvabit Infirmum &c.*, quibus certe tota Sacramenti efficacia Sacerdotis orationi tribuitur. Nihilominus Albertus Magnus *eadem diſt. 23. art 4.*, atque ibidem Richardus, Durandus, Paludanus, quibus ex recentioribus adhærent Tannerus *cit diſput. 7. dub. 1. num. 22.*, Eſtius in 4. *diſt. 23. §. 10.*, Menardus in *notis ad lib. Sacramentorum S.Gregorij*, Juenin *cit. diſſert.7. qu.4.*, Tournely *de Sacram. extrem.Unct. qu.2. art.2.*, Martene *de antiqu. Eccleſ. ritib. lib.1. cap.7. art 3.§.9.*, nihil Sacramenti ſubſtantiæ detrahi arbitrantur per formam, modo abſoluto non deprecativo prolatam, dummodo per eam ſignificetur, Unctionem fieri in nomine Domini. Ad hanc autem ſententiam com-

probandam innumeras exhibent formas abſolutas, & non deprecativas in variis Eccleſiis Latinis olim uſurpatas, quin Majores noſtri eas, tanquam inſufficientes reſpuerint. Non ignoramus quid ad hoc efficax certe argumentum repoſuerit Cardinalis Sanctorius in *ſuo Ritual. pag.* 324., ubi ad illud refellendum hæc ſcripſit: *Sciat autem Sacerdos formam hujus Sacramenti eſſe verba illa deprecatoria, quæ in unctionibus proferuntur, veluti ſecundum uſum Romanæ Eccleſiæ: Per iſtam ſacram Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per viſum deliquiſti. Tum etiam noverit formam non ſervari, & nihil agi per verba indicativa tantum, puta, Ungo oculos tuos, vel manus tuas, & ſimilia, ſine verbis deprecativis, cujuſmodi hactenus ego non reperi. Et quamvis ea occaſione aliqui Theologi referant, quod multæ Eccleſiæ habent pro forma verba indicativa, ut Ungo oculos tuos &c., & ideo quæſierint, an valeat, & de ea re plura extra rem dixerint, cum nuſquam reperiatur talis forma per verba indicativa tantum, ſeu per orationem indicativam tantum, ſine verbis deprecativis hoc Sacramentum conferri: ſed & libri, & ritus Eccleſiarum, qui pro ea parte citantur, quod habeant verba indicativa, paulo poſt habent etiam verba deprecativa &c. Quare quæſtio inanis, & fruſtranea eſt. Quoniam autem hujuſmodi forma variis verbis traditur in diverſis Eccleſiis, etiam permittendo verba indicativa, & ſubjungendo deprecativa, unaquæque Eccleſia ſuam poteſt retinere formam, modo ſemper adhibeantur verba deprecativa &c. Ceterum apud Sanctam Romanam Eccleſiam, unam tantum in hoc Sacramento deprecandi formulam traditam, & paſſim in Italia, & toto orbe receptam eſſe, compertiſſimum, & exploratiſſimum eſt.* Verum, etſi Sanctorio concedamus, aliquam deprecationem poſſe deprehendi, cum in antiquiſſima illa forma Ambroſiana, quam refert Sanctus Bonaventura *cit. loc. qu.* 4. *Ungo te oleo ſanctificato in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ut more militis uncti præparatus ad certamen aereas poſſis ſuperare poteſtates*, tum in alia, deſumpta ex libro Sacramentali Venetorum a Leone X., ut fertur, approbato: *Ungo te oleo ſancto, ut hac unctione protectus, fortiter ſtare valeas adverſus aereas catervas, in nomine Patris &c.*, tum demum in ea, quæ ex vetuſtiſſimo libro Sacramentorum Eccleſiæ Catalaunenſis profertur a Martene *cit. loc.*: *In nomine Patris &c. ſit tibi hæc porrectio Olei ſanctificati ad purificationem mentis, & corporis.* Etenim verba illa *ut*, & *ſit* optativa cum ſint, non incongrue referre poſſunt proferentis votum, orationem, & preces. At neſcimus, quo pacto poſſit deprecatio inveniri in aliis formis ex pluribus antiquis Ritualibus a Menardo, & Martene productis, in quibus ſolum adhibetur verbum *Ungo* abſque alio additamento, e quo deprecatio colligi, aut fingi queat; nec facile erit ad deprecativum ſenſum hanc detorquere, quæ extat in antiquo Pontificali Narbonenſi: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti regnantis in ſæcula ſæculorum, accipe ſanitatem corporis, & remiſſionem peccatorum tuorum.* Sed utcumque hæc res ſe habeat, cum nihil de ea ab Eccleſia definitum habeamus, non decet in Synodo, ſeu Synodali inſtructione ejuſmodi quæſtionem commemorare, ſed dumtaxat injungendum eſt Parochis, ut formam adhibeant in Rituali præſcriptam, quæ certe, ſine gravi flagitio, non poteſt privata auctoritate immutari.

CAPUT XVIII.

De corporis partibus inungendis, de quo multa in nonnullis Synodis, & Ritualibus habentur.

1 SED quoniam in decreto Eugenii pro inſtructione Armenorum in hujuſce Sacramenti adminiſtratione ſeptem unctiones fieri jubentur, videlicet: *In oca-*

Digitized by Google

oculis propter viſum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter guſtum, vel locutionem, in manibus propter tactum, in pedibus propter greſſum, in renibus propter delectationem ibidem vigentem; earumque ſingulis reſpondere debeat forma, tunc a Miniſtro pronuntianda, hoc eſt: *Per iſtam ſanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per viſum deliquiſti*, cum inunguntur oculi, *quidquid per auditum deliquiſti*, cum inunguntur aures, & ſic deinceps, quemadmodum fuſe exponitur in Rituali Romano, hinc alia gravis ſuboritur controverſia; utrum omnes prædictæ unctiones, & formæ prolationes ſint de Sacramenti ſubſtantia, de qua controverſia multa habentur in cit. diſſ. *de ſupr. Unct.* Benedicti de Gaetanis *c.8.*

2 Ultro Doctores omnes fatentur cum Suarez *tom.4. in 3. par. diſp.40. ſect.2. num.6.*, duas poſtremas unctiones, pedum ſcilicet, & renum, neceſſarias non eſſe ad validam Sacramenti confectionem: tum quia non ſunt in uſu apud omnes Eccleſias: tum quia illa renum honeſtatis, & pudoris cauſa ſemper omittitur in fœminis, & interdum etiam in viris, qui propter labefactatas corporis vires, morbique languores dimoveri nequeunt ſine gravi incommodo, quod adnotatur a Rituali Romano, atque a Cardinali Sanctorio in *ſuo Ritual. pag.325.* Haud difficulter quoque iidem admittunt, ceteras quinque ſenſuum unctiones, neceſſarias eſſe neceſſitate præcepti, ſed diſſentiunt, & diſputant, num etiam neceſſariæ ſint neceſſitate Sacramenti. Antiquiores Scholaſtici exiſtimarunt omnes pertinere ad ſubſtantiam, & integritatem Sacramenti, quod ex ſingulis, tanquam ex ſui partibus eſſentialibus conſtitui, atque integrari ſunt opinati. Ita *in 4. diſt. 23.* docuerunt S. Bonaventura, Richardus, Paludanus, Sotus, quibus ſubſcripſere Bellarminus in *extrema Unct. lib. unic. cap.* 10., Gregorius de Valentia *tom.4. diſp.4. qu.2. punct.2. §. Secundo aſſerimus*, Gonetus *tom.5. pag.456.* aliique plurimi, præcipue ex Theologis moralibus. Citatur etiam pro hac ſententia S. Thomas, ſed Auctor Supplem. *3. par. qu.32. art.6.* exponens Angelici Præceptoris mentem, dubitanter loquitur, inquiens: *Illa unctio ab omnibus obſervatur, quæ fit ad quinque ſenſus, quaſi de neceſſitate Sacramenti*, & dubitanter quoque loquitur Suarez *cit. diſp.40. ſect.3. n.16.*, quamvis ſequenti *diſp.41. ſect.2. in fin.* videatur in ſententiam propendere, tunc temporis fere communiter a Scholaſticis receptam.

3 Alii exadverſo validum cenſent extremæ Unctionis Sacramentum, ſi vel una tantum inungatur corporis pars, unica prolata, mox referenda, forma univerſali omnes ſenſus complectente; ita Silvius *in ſupplem. quæſt. 32. art. 6. quæſt. 1.*, Nicolaus Serarius *tract. de extrem. Unct. cap. 7.*, Becanus *in Summ. Theolog. de Sacram. in ſpecie cap. 27. quæſt. 7.*, Eſtius *in 4. diſt. 23. §. 15.*, Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. tom 5. lib. 2. cap. 5. regul. 6.*, Juenin. *cit. diſſert. 7. quæſt. 3. cap. 2.*, Tournely *cit. quæſt. 2. art. 1. in fin.*, Vanroy *in ſua Theolog. moral. part. 4. tom. 2. de Sacramen. tract. de extrem. Unct. quæſt. 3.*, Piette *quæſt. Theolog. part. 6. quæſt. 3. verſ. Dico ſeptimo*, aliique recentiores paſſim. Huic opinioni validiſſimum fundamentum præbet diverſa in unctionum numero diſciplina, quam in diverſis Eccleſiis ſua ætate viguiſſe affirmat Albertus Magnus *in 4. diſt. 23. art. 16.*, inquiens: *Diverſarum Eccleſiarum, & Ordinum diverſus eſt uſus, quia in quibuſdam Eccleſiis unguntur loca plura, in quibuſdam pauciora.* Atque exordiendo ab Eccleſia Orientali, licet Græci, teſte Arcudio *concord. lib. 5. cap. 7.*, nunc inungant frontem, mentum, ambas genas, pectus, manus, pedes: attamen ineunte ſæculo IX., tres tantum unctiones ab iiſdem fieri conſueviſſe aſſerit Theodulphus Aurelianenſis Epiſcopus, *Capitular. 2. apud Balutium tom. 7. Miſcellan.*; in Eccle-

ſia

ſia vero Occidentali, invenimus quidem in S. Gregorii Sacramentario edito a Menardo, præſcriptas unctiones quinque ſenſuum; at in codice Abbatis Rotaldi illis additas legimus, unctionem colli, pectoris, & ſcapularum; in veteri Pontificali Prudentii Epiſcopi Tricaſſini, imperatam inſuper reperimus *unctionem umbilici, ſeu loci, ubi plus dolor imminet*; antiquus codex Turonenſis, unctionem fieri mandat *in genibus quoque, & in cruribus, ſuris, pedibus, ac plantis, & pene in omnibus membris, ſeu in loco, ubi plus dolor imminet*; quæ omnia videri poſſunt apud Morinum *in append. ad tract. de Pœnit.*, & Martene *de antiq. Eccleſ. ritib. tom. 1. lib. 1. cap. 7. art. 8. num. 8.* Tanta autem in unctionum numero difformitas non fuiſſet ſingularum Eccleſiarum arbitrio permiſſa, ſi certum earumdem numerum Sacramenti validitas expoſceret.

4 Majus adhuc argumentum huic eidem opinioni ſuppeditant recentiora peculiarium Eccleſiarum Ritualia, unicam unctionem fieri permittentia, ſi omnes perfici nequeant: Siquidem Paſtorale Mechlinienſe, cujus non levis eſt auctoritas, tum quia ab Academia Lovanienſi, anno 1583. approbatum, tum quia ab Octavio Frangipanio Epiſcopo Tricarienſi, per Germaniam, ac Belgium Nuntio Apoſtolico, ad diœceſis quoque Colonienſis uſum protractum, hæc de extrema Unctione ſtatuit: *In morbis contagioſis, & peſte graſſante, ut periculum vitetur, ſufficit inungi ſenſus organum magis ad unctionem expoſitum ac detectum, dicendo: Per iſtam ſanctam unctionem, & piiſſimam ſuam miſericordiam indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum, guſtum, & tactum*: In antiquo codice Remigio Remenſi a Sambovio laudato, legitur ritus *abbreviatus* conferendi hujus Sacramenti, ubi unius pariter unctionis fit mentio: In Rituali Pariſienſi prolato a Tournely *cit. artic. 1.* dicitur: *Si non poſſit ſuper infirmum fieri, niſi unica unctio, ungantur oculus, vel aliud ſenſuum organum, & ceteris precibus prætermiſſis, dicatur: Per iſtam ſacri Olei unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti per ſenſus*; eamdemque praxim approbant Cameracenſis, Atrebatenſis, aliarumque Eccleſiarum Manualia, apud citatum Natalem Alexandrum.

5 Sed quoniam neque de hac quæſtione, quæ ſane graviſſima eſt, ulla hactenus ab Apoſtolica Sede prodiit ſententia, non debet Epiſcopus in ſua Synodo aliquid de illa decernere, ſed duntaxat Parochos monebit, ut cum prudenter timent ægrotum deceſſurum, priuſquam omnes abſolvantur quinque ſenſuum unctiones, unicum ſenſum inungant, formam univerſalem pronuntiando, quam ab allegatis Ritualibus audivimus. Quinimmo in prædicto eventu conſultius eſſe, ut caput, e quo omnium ſenſuum nervi deſcendunt, ſub eadem forma univerſali inungatur, non immerito advertit Coninch *de Sacram. diſp. 19. dub. 3. num. 2.* Ne vero Parochi hac libertate abutantur, expedit, ut Epiſcopus ſimul ſerio eoſdem admoneat, a gravis culpæ reatu non excuſari, qui extra caſum vere neceſſitatis, vel unam ex quinque ſenſuum unctionibus prætermittit.

CAPUT XIX.

De Sacramenti extremæ Unctionis Miniſtro tum quoad Eccleſiam Latinam, tum quoad Eccleſiam Græcam: quidve Epiſcopi Latini, in quorum diœceſibus Græci inhabitant, ſtatuere valeant de eorum ritu hac in re.

1 SAcramenti extremæ Unctionis Miniſtros, ſolos eſſe Sacerdotes, contra Novatores, definivit Tridentinum *cit. ſeſſ. 14. can. 4.*: *Si quis dixerit Presbyteros Eccleſiæ, quos Beatus Jacobus adducendos eſſe ad infirmum inungen-*

gendum bortatur, non eſſe Sacerdotes ab Epiſcopo ordinatos, ſed ætate ſeniores in quavis Communitate, ob idque proprium extremæ Unctionis Miniſtrum non eſſe ſolum Sacerdotem, anathema ſit. Neque ullam difficultatem facit, quod de hujus Sacramenti adminiſtrandi ritu legitur apud Guidonem, in diſciplina Farnenſi, nempe: *Tunc ſint quatuor Converſi, quorum unus accipiat aquam ſanctam, alius Crucem, tertius thuribulum, quartus Oleum ſacrum;* hic quippe *Converſus* Oleum deferebat, quo Infirmus non a ſe, ſed a Sacerdote inungeretur, ſicuti ibidem poſtea adnotatur, & ſcite animadvertit Monachus Benedictinus Congregationis Sancti Blaſii in Silva nigra, *cap.* 127. præfationis ad opus inſcriptum *Vetus diſciplina Monaſtica*, quod anno 1726. evulgavit. Aliquid tamen negotii faceſſit Innocentius I. in ſæpius laudata Epiſtola ad Decentium, in qua videtur omnibus Chriſtianis facultatem aſſerere, ſe ipſos, alioſque infirmos inungendi; loquens quippe de ſacro Oleo, ait: *Quod ab Epiſcopo confectum, non ſolum Sacerdotibus, ſed & omnibus uti Chriſtianis licet in ſua, aut in ſuorum neceſſitate ungendum*, ſeu, ut melius alii legunt, *ungendo*, aut *ad ungendum;* Verum ab Innocentii mente perquam longe aberrare, qui eum hoc loco, omnes Chriſtianos Sacramenti extremæ Unctionis miniſtros facere arbitrantur, optime advertit Petrus Couſtant *in notis ad eamd. Epiſt. tom. 1. col.* 853. Siquidem ibidem ad aliam ſtatim progrediens quæſtionem, de qua fuerat a Decentio interrogatus, an ſcilicet ita Presbyterorum proprium ſit, Sacramentum Extremæ Unctionis adminiſtrare, ut illud conferre Epiſcopis non liceat; hanc opinionem, quæ plurimorum mentes invaſerat, confutat Pontifex, reſpondens: *Ceterum illud ſuperfluum eſſe videmus adjectum, ut de Epiſcopo ambigatur, quod Presbyteris licere non eſt dubium. Nam idcirco Presbyteris dictum eſt, quia Epiſcopi occupationibus aliis impediti; ad omnes languidos ire non poſſunt.* Cuinam autem in mentem veniat, potuiſſe Innocentium, omnibus Chriſtianis poteſtatem tribuere, quam plerique per eam ætatem ex verbis Apoſtoli Jacobi inferebant, adeo propriam eſſe Presbyterorum, ut eam etiam Epiſcopis abjudicarent?

2 Quocirca allegatum Innocentii textum, quem totidem verbis repetitum legimus a Beda *in cit. Epiſt. Jacobi*, atque ab Anonymo Scriptore, qui Canonicorum regulam e Crodogango, atque ex Capitularibus Aquiſgranenſibus anni 816. conſarcinavit (*collect. Harduini tom. 4. col:* 1207.) plerique intelligendum cenſent de Unctione non Sacramentali, ſe quæ unice fieret ad medendos corporis languores, ideoque non de Unctione Jacobi, ſed de alia, cum illa magis comparanda, de qua *Marci 6.*: Etenim cum viderent Fideles, Extremæ Unctionis beneficio, plures infirmos in priſtinam reſtitui ſanitatem, cœperunt eodem Sacro Oleo uti, ad ſui, aliorumque curandas infirmitates, cujus rei fidem faciunt Rufinus *lib. 11. hiſt. Eccleſ. cap.* 4., Palladius *hiſt. Lauſiacæ cap.* 20., Severus Sulpitius *in vita S. Marci cap.* 21., Gregorius Turonenſis *in vitis Patrum cap.* 4., & clarius conſtat ex vita S. Gothardi Epiſcopi *apud Surium die 4. Maii tom.* 7., qui Presbytero juſſit, ut cujuſdam mulieris oculorum morbo laborantis, *ſacro Oleo, quod infirmorum dicitur, eius ungeret oculos, quæ quidem unctio, & ſancti viri preces ab illo dolore uſque ad finem vitæ eam immunem conſervarunt.* Hunc autem morem, ſua ætate maxime vigentem, voluiſſe Innocentium *cit. loc.* approbare, interpretantur Alphonſus de Caſtro *lib. de hæreſ. V. Extrema Unctio*, Sotus *in 4. diſt. 23. qu. 2. art. 1.*, Gregorius de Valentia *cit. tom. 4. diſp. 8. qu. 2. punct. 1.*, quorum explicationem probabilem putant Eſtius *in 4. diſt. 23. §. 12.*, & Tournely *cit. qu. 2. art. 4.*

3 At melius fortaſſe Janſenius Gandavenſis *in cap. 6. Marci*, Maldonatus

ibi-

Digitized by Google

ibidem, Bellarminus *citat. lib. 1. cap. 9.* Baronius *ad an. 63. num. 14.*, Suarez *cit. tom. 4. diſput. 43. ſect. 1. num. 6. in fin.* Eſtius *cit. §. 12. verſic. Poteſt & aliter*, quos ſequitur laudatus Couſtant, Innocentium loquutum arbitrantur de unctione *non activa*, ſed *paſſiva*, hoc eſt non de collatione, ſed de receptione Sacramenti. Cum enim aliquibus perſuaſum forte fuerit, Oleo ſancto ſolos inungi poſſe Sacerdotes, a quibus conficitur, eo pacto, quo in veteri, atque etiam in nova Lege quædam aliæ Sacræ Unctiones ſunt Regum, & Sacerdotum propriæ, ad hunc refellendum errorem, docet ibidem Innocentius, Oleum ſanctum confici quidem ab Epiſcopo, aliis adjuvantibus inferioris ordinis Sacerdotibus, non tamen ut ſubinde ipſi ſoli, verum etiam ut omnes Chriſtiani, poſiti in vitæ diſcrimine ungantur.

4 Poſito jam, hujus Sacramenti adminiſtrationem ſolis eſſe commiſſam Sacerdotibus, dubitare quis poſſet, num ad illud valide conficiendum unus ſufficiat, vel plures requirantur Presbyteri. Rationem dubitandi præbent ſæpius allegata verba Apoſtoli Jacobi, aientis: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in Nomine Domini.* At nihilominus firmiter tenendum eſt, per unum tantum Sacerdotem valide Sacramentum confici, quod & definivit Alexander III. *in cap. Quæſivit, de verbor. ſignificat.*: *Nos itaque tibi duximus reſpondendum, quod Sacerdos, uno præſente Clerico, & etiam ſolus, poteſt infirmum ungere*, hodieque vigens in Eccleſia Latina uſus confirmat. Neque retragantur verba S. Jacobi, qui cum dixit *Presbyteros Eccleſiæ*, ſignificavit, aliquem ex Presbyteris Eccleſiæ; novum quippe non eſt, in ſacris Literis numerum pluralem poni pro ſingulari, quemadmodum advertit Auguſtinus *lib. 3. de conſenſ. Evangeliſt. cap. 16.*, cujus auctoritate fretus S. Thomas *lib. 4. contra Gentes cap. 73.* ſcripſit: *Jacobus dicit: Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & oratio fidei ſanabit infirmum. Si tamen unus ſolus Presbyter adſit, intelligitur hoc Sacramentum perficere in virtute totius Eccleſiæ, cujus miniſter exiſtit, & cujus perſonam gerit.*

5 Sed quamquam unus certe ſufficiat, plures nihilominus Sacerdotes fuiſſe olim in Eccleſia Latina adhibitos, ex pluribus antiquis Ritualibus colligit Menardus *nota 909. ad Sacramentarium S. Gregorij*, quibus alia ejuſdem generis, præcipue Carducenſe, Ruthenenſe & Tetulenſe, addidit Martene *de antiqu. Eccleſ. ritib. lib. 1. cap. 7. art. 3. §. 3.*, eumdemque morem nobis exhibent Conſtitutiones Angliæ collectæ a Guillelmo Lindevvode, in quibus *ad tit. de extrema Unct. pag. 27.* legimus: *Cum magna reverentia deferatur Oleum Infirmorum ad Infirmos, & ipſos inungant Sacerdotes cum magna devotione, & orationum celebritate, quæ ad hoc ſunt ordinatæ, verb. Orationum*, a ſingulis Sacerdotibus pronuntiatam fuiſſe formam deprecativam cuilibet Unctioni accommodatam; cumque eamdem Conſtitutionem, totidem prorſus verbis repetitam, inveniamus inter Conſtitutiones Odonis Epiſcopi Pariſienſis (*collect. Hard. tom. 6. par. 2. colum. 194.*) inde conjicimus eam diſciplinam in Galliis adhuc perduraſſe ſæculo XII., quo illæ ſunt editæ. Recte tamen obſervat laudatus Martene *ibid. §. 5.*, hanc ipſam Eccleſiæ Latinæ conſuetudinem non fuiſſe firmam, conſtantem, atque univerſalem, cum ex alijs æque antiquis monumentis ab eodem productis, conſtet ſæpius Infirmos ab unico Sacerdote inunctos. Nam Attemum febre correptum, ab unico *ſancto Nepotiano viſitatum, atque oleo perunctum*, narrat S. Gregorius Turonenſis *lib. 1. hiſt. cap. 41.*, & S. Eugendum *ab uno de Fratribus* pariter inunctum legimus in ejus vita *apud Bolland. 1. Januarij*. Hic vero ritus ſacræ Unctionis ab unico recipiendæ Sacerdote, a paucis tunc, nec fortaſſe, extra caſum neceſſitatis uſurpatus, adeo poſtea in Eccleſia Latina invaluit, ut Theologi Scholaſtici,

cum

cum Suarez *cit. diſp. 43. ſect. 2. in fin.*, & Cardinali de Lauræa in 4. *ſent. tom. 3. diſput. 11. art. 9. numer.* 114. illicitum nunc reputent, ſecluſa neceſſitate, ejuſmodi Sacramentum a pluribus adminiſtrari: quoniam nemini integrum eſt, in Sacramentis adminiſtrandis a norma recedere in Rituali præſcripta; ſi autem plures ſimul Sacerdotes reipſa Sacramentum hoc conficiant, nemo ambigit, illud eſſe ratum, modo ſinguli diverſos inungant Infirmi ſenſus, & quilibet congruentem inuncto ſenſui formam pronuntiet, quemadmodum iidem Auctores ſcite animadvertunt. Præterea, etiam ſpectata hodierna Eccleſiæ diſciplina, nedum licitum, ſed valde laudabile eſt, ut uni Sacramentum adminiſtranti, alii plures aſſiſtant Sacerdotes ob rationem, quam adducit S. Thomas *cit. cap. 73 lib 4. contra Gentes*, ubi ait: *Quia hoc Sacramentum perfectæ curationis effectum habet, & in eo requiritur copia gratiæ, competit huic Sacramento, ut multi Sacerdotes interſint; & ut oratio totius Eccleſiæ ad effectum hujus Sacramenti coadjuvet.* Et ſi plures Sacerdotes intereſſe nequeant, alios arceſſendos probos viros, qui commode haberi valeant ob eamdem rationem, adnotavit Cardinalis Sanctorius in *ſæpecit. Ritual. Sacramentorum pag. 324.*, inquiens: *Sacerdos ubi commode fieri poteſt, ut in Eccleſiis Collegiatis, plures ſecum adhibeat Presbyteros, cum ungit Infirmum; in alijs vero Eccleſiis, ſaltem uno Clerico præſente, aut alijs pluribus Scholaribus, vel Confratribus Eccleſiæ.*

6 Si porro cauſam inveſtigemus, cur Eccleſia Latina, quamvis etiamnum plures adeſſe cupiat, per unicum tamen Sacerdotem, velit Sacramentum adminiſtrari, quantum ex conjecturis aſſequi licet, non aliam, niſi hanc fuiſſe ſuſpicamur. Cum plures ſimul Sacerdotes ad Infirmum inungendum advocabantur, quilibet pro ſua opera haud exiguam expoſcebat mercedem; cui ſolvendæ, cum pauperum vires non ſufficerent, ii ſine extrema Unctione decedebant. Quamobrem Hæretici Valdenſes, ſeu Pauperes de Lugduno, uti narrat Reinerus Ordinis Prædicatorum in opere contra eoſdem circa annum 1254. exarato, inter ceteras falſas rationes, propter quas Sacramentum extremæ Unctionis reprobabant, hanc etiam adducebant, *quia tantum divitibus datur*: Curaverant ſane Eccleſiarum Præſules prædictam turpem Sacerdotum avaritiam reprimere, ſeveriſque ſanctionibus interdixerant pro Sacramentali Unctione quidquam exigere; quod potiſſimum ſtatutum reperimus ab Odone Epiſcopo Pariſienſi in *cit. cap. 8. ſuarum Conſtitutionum*, atque in Synodis Andegavenſi anni 1283., Remenſi, & Trecenſi habitis initio ſæculi xv. Verum cum hæc repagula haud ſufficientia comperta ſint ad compeſcendam Sacerdotum petulantiam, viſum eſt deliberandum, ut deinceps extrema Unctio, nulla petita mercede, a ſolo conferretur ægrotantis Parocho.

7 Enimvero, etſi quilibet Sacerdos poſſit illam valide conferre, ſolus tamen Parochus eſt ordinarius ejuſdem Miniſter, nec ulli fas eſt extra neceſſitatis eventum, ſine ejuſdem Parochi licentia, ſacro Oleo ægrotantes inungere, uti diſerte ſtatuitur in Catechiſmo Romano *par. 2. de Sacram. extrem. Unct. §. 11.* Quinimmo Religioſi, qui nulla petita a Parocho venia Sacramentum extremæ Unctionis adminiſtrare præſumunt, præter gravis culpæ reatum, in excommunicationem incidunt, Sedi Apoſtolicæ reſervatam, uti habetur in *Clementina I. de privilegijs*. Quam quidem Clementinam eum tanta ſeveritate, poſt Archidiaconum, accipit Navarrus *manual. cap. 27. num.* 102., ut aſſerat, eadem cenſura irretiri Regulares, extremam Unctionem miniſtrantes ægroto, etiam conſtituto in mortis articulo, cum Parochus abeſt; ſed jure ac merito Navarri opinionem refellunt Sotus in 4. *diſt. 23. qu. 2. art. 1.*, Saintebeuve *de Sacram. extrem. Unct. diſp. 6. art. 2.*, Natalis Alexander *eodem tract. lib. 2. cap. 5. regul. 10.*,

Tournely *cit. qu.2. art.4.*, Juenin. *cit. diſſert. 7. quæſt.6. cap.2.*, aliique paſſim. Etenim cum Eccleſia, urgente mortis periculo, cuilibet Sacerdoti poteſtatem fecerit abſolvendi a quibuslibet cenſuris, & peccatis, veroſimile certe non eſt, quod cuipiam Sacerdoti interdixerit, ne in eodem ſtatu, ac vitæ diſcrimine conſtituto, cum Parochus abeſt, adminiſtret extremam Unctionem, quæ eſt perfectio, & complementum Pœnitentiæ, neque ad ſui validitatem requirit in Miniſtro poteſtatem juriſdictionis, ſicuti Sacramentum Pœnitentiæ. Quare S. Carolus Borromœus, etſi Parochorum jura ſtudioſe ſemper tutatus fuerit, nihilominus in Concilio Mediolanenſi V. *par.1.* (*Act. Eccleſ. Mediol. par.1. pag. 223.*) deficiente Parocho cuilibet Sacerdoti integrum eſſe voluit, ſacro Oleo inungere Infirmum in mortis periculo conſtitutum, inquiens: *Ne alius Sacerdos, niſi Parochus, hoc Sacramentum miniſtret: ſi porro is impeditus, aut alias in mora eſt, mortiſque periculum inſtat, tunc Sacerdos alius miniſtret, licet.*

8 Quæ autem diximus de extrema Unctione, per unicum Sacerdotem adminiſtranda, locum tantum habent in Eccleſia Latina, non vero in Græca, in qua antiqua retinetur conſuetudo, ſeptem adhibendi Sacerdotes, in hujuſce Sacramenti collatione, uti legitur in eorumdem Euchologio, teſtanturque Simeon Theſſalonicenſis apud Saintebeuve *cit. tract. de Sacram. extrem. Unct.*, & Arcudius *concord. lib.5. cap.3.*, qui inſuper ejus numeri rationes, & cauſas adducunt. Quod ſi ſeptem Sacerdotes præſto non ſint, tres ſaltem ad Sacramentum conficiendum ab ipſis adhiberi iidem Arcudius, & Theſſalonicenſis enarrant, neque Eccleſia Latina hanc Græcorum diſciplinam, quam & ipſa pluribus ſæculis religioſe ſervavit, unquam improbavit, modo Græci nobiſcum credant, & fateantur, valide poſſe idem Sacramentum ab unico Sacerdote adminiſtrari, quemadmodum adnotarunt Goarius *in comment. ad Græcorum Euchologium*, Leo Allatius *de conſenſ. Eccleſ. Occid. & Orient. lib.3. cap.16.*, Arcudius *cit. cap.3.*, & Auctor *Theolog. moral. ad uſum Semin. Petrocorienſis tom.4. lib.1. tract.2. cap.2.* Quamobrem, ſi Epiſcopus Latinus diœceſi præpoſitus, quam Catholici Græci ritus inhabitant, velit aliquid de hac re in ſua Synodo delibare, veſtigia ſectetur ſuperius citatæ Synodi Provincialis Ruthenorum, habitæ Zamoſciæ anno 1720., atque a Benedicto XIII. anno 1724. confirmatæ, in qua hæc habentur: *Quamquam in Græca Eccleſia receptum fuerit, prout aliquando etiam in Latina, ut ſeptem Sacerdotes, hiſque deficientibus, tres ſaltem advocarentur ad miniſtrandum hoc Sacramentum, hique omnes & materiam ſubminiſtrarent, & formam proferrent; ſciant autem Paſtores, plures ea de cauſa adhiberi ſolitos Sacerdotes, tum ob reverentiam ejuſdem, ac Gratiæ copiam, quam confert, tum ut plurium Sacerdotum preces effectum Sacramenti coadjuvent: qua de cauſa ſancta Synodus ſtatuendum cenſet, ut ſi ſeptem, aut tres Sacerdotes haberi commode non poſſint, unus, qui totius Eccleſiæ perſonam gerit, & cujus virtute hoc Sacramentum perficit, illud conferat, ac infirmo miniſtret.* Poterit etiam Synodo inſerere *§.5. cit. Noſtræ Conſtitutionis 57.*, ubi hæc ad rem ediximus: *Nec refert, utrum eadem extrema Unctio per unum, vel plures Presbyteros fiat, ubi ejuſmodi viget conſuetudo, dummodo credant, & aſſerant, illud Sacramentum, ſervata debita materia, & forma, ab uno Presbytero valide, & licite confici. Idem Sacerdos materiam adhibere, formamque pronuntiare reſpective debet, ac præterea qui ungit, idem dicat formam reſpondentem, nec alius ungat, & alius formam pronuntiet.*

CA-

CAPUT XX.

De ſubjecto hujus Sacramenti, & præſertim de more Græcorum ſanos Oleo inungendi: & quid de eo Epiſcopi Latini, in quorum diœceſibus Græci inhabitant, in Synodo differere poſſint.

1 A Sacramenti Miniſtro ad *Subjectum* progredientibus, ſtatuendum primo loco occurrit, quibuſnam perſonis illud conferri valeat. Eccleſiæ Latinæ perpetua, & conſtans traditio fuit, extremam Unctionem ſolis infirmis eſſe exhibendam, & quidem tali morbo laborantibus, unde, peritorum judicio, mors ſequutura prudenter timeatur: eamque traditionem, ex ſæpius allegatis Apoſtoli Jacobi verbis deductam, omniumque Theologorum conſenſione firmatam, cum D. Thoma *in 4. diſt. 23. quæſt. 2. art. 2. quæſtiunc. 2.*, explicarunt, & inculcarunt Eugenius IV. in decreto (*tom. 9. collect. Hard. col. 440.*) inquiens: *Hoc Sacramentum, niſi infirmo, de cujus morte timetur, dari non debet*: Concilium Tridentinum *cit. ſeſſ. 14. cap. 3. Declaratur etiam, eſſe hanc Unctionem infirmis adhibendam, illis vero præſertim, qui tam periculoſe decumbunt, ut in exitu vitæ conſtituti videantur: unde & Sacramentum Exeuntium nuncupatur*, ac demum Catechiſmus ejuſdem Concilii §. 18. *de extrema Unctione*. Hinc vero fit, ut extrema Unctio illis denegetur, qui cum ſano ſint corpore, probabile, aut etiam certum adeunt vitæ periculum, puta quia mare tranſgreſſuri, prælium commiſſuri, aut ultimo ſupplicio plectendi ſunt, ſicuti ſtatuunt Concilium Mediolanenſe IV. anni 1576. ſub S. Carolo *part. 2. tit. 6.*, & Cameracenſe anni 1586. *tit. 12. cap. 3.*, & docuerat S. Thomas *cit. lib. 4. contra Gentes, cap. 73.*, inquiens: *Hoc Sacramentum non debet dari propinquis ad mortem, abſque infirmitate, puta damnatis ad mortem*, quibus tamen poſtremis, etiam alio nomine denegari, perpendunt Suarez *cit. tom. 5. in 3. part. diſp. 39. ſect. 1. num. 1.*, & Martene *de antiq. Eccleſ. ritib. tom. 1. lib. 1. cap. 7. art. 1. num. 1.*, quia nimirum damnati ad ultimum ſupplicium recenſentur quodammodo inter publicos peccatores, quos ante reconciliationem, ſicuti a ceteris Sacramentis, ita & ab hoc arceri, reſpondit Innocentius I. *in cit. epiſt. ad Decentium*: *Pœnitentibus iſtud infundi non poteſt. Nam quibus cetera Sacramenta negantur, quomodo unum genus putatur poſſe concedi?* Hinc etiam extrema Unctione muniri nequeunt fœminæ partui propinquæ, niſi alia inſuper iiſdem acceſſerit extraordinaria, & lethalis corporis ægritudo: quod bene ponderant Doctores apud Clericatum *de extrem. Unct. deciſ. 79. num. 22.*

2 Neque huic Eccleſiæ Latinæ doctrinæ, & praxi adverſantur exempla, ex probatis Hiſtoricis prolata a Martene *cit. loc.*, videlicet Odiliæ filiæ Comitis Herimanni, & Mathildis, quæ a Ricardo Abbate Monaſterii S. Vitoni, de futura ſequenti die ejus morte præmonita, licet corpore ſana, *nullam gravedinem pateretur*, attamen *liquore Sancti Olei inuncta .... inter verba orationis læta ſpiritum efflavit*, ſicuti narrat Hugo Flaviniacenſis in chronico Virdunenſi; & cujuſdam Monachi apud Mabillonium *ſæc. VI. Benedict. part. 2.*, qui, poſt Nocturnos feſti S. Martini, divinitus admonitus de proxima ſua ex hoc ſæculo migratione, revelationem Abbati manifeſtavit, cujus venia Sacro Oleo unctus, *& Dominicis munitus myſteriis, ſanus & incolumis, cum ceteris in Conventu verſatus*, ſequenti die obiit; necnon cujuſdam Cinguriani Fratris Laici, qui ſimiliter corpore ſanus, *Oleo Sancto*, uti rogaverat, *unctus*, mox deceſſit, quod habetur in vita S. Gildaſii *ſæc. 1. Benedict. pag. 151.*; neque demum adverſatur exemplum, quod allatis a Martene adjicimus, videlicet S. Heduvigis, quæ referente ejus vi-

Digitized by Google

ta Scriptore *cap.*8., priuſquam ægrotare cœpiſſet, voluit extremæ Unctionis Sacramento muniri; Hæc, inquam, & ſi qua ſunt alia hujus generis exempla, communi Latinæ Eccleſiæ doctrinæ, & praxi non adverſantur; nam prætterquamquod extraordinaria ſunt, & derivata e ſpeciali afflatu Spiritus Sancti, qui interdum homines ſolvit ab ordinariæ providentiæ legibus, quod opportune adnotavit laudatus Auctor vitæ S. Heduvigis, ſcribens: *Hoc tamen, quod hic diximus, admirandum potius eſt, quam imitandum, cui Spiritus Domini per revelationem tribuit efficaciam, & in quo, ut pie creditur, ſancta devotio diſpenſavit*, atque ad rem proſequitur Thiers *tom.2. de ſuperſtitione circa Sacramentum extremæ Unctionis, pag.* 377. *& ſeqq.*, poſſumus prudenter exiſtimare in prædictis rerum circumſtantiis, eos, qui ſunt divinitus admoniti de ſibi inſtante vitæ interitu, jam tum cœpiſſe lethali morbo interius laborare, quo cito perducerentur ad mortem, quamquam exterius viderentur ſani & incolumes: quamobrem fuit illis adminiſtranda extrema Unctio ob eamdem rationem, propter quam a cit. Concilio Mediolanenſi IV., *part.*2., & Aquenſi anni 1585. *tit. Quæ pertinent ad Sacramentum extremæ Unctionis (tom.* 10. *collect. Hard. col.*1535.) atque a Theologis cum Suarez *cit. diſp.* 43. *ſect.*2. *num.*11. *in fin.* conceditur ſenibus, qui præ decrepita ætate, licet nulla alia ſpeciali afficiantur ægritudine, in dies morituri creduntur; ipſa enim gravis, & annoſa ſenectus infirmitas eſt, quæ interiora vitæ organa labefactat, & mox ducit ad interitum.

3 Verum ab expoſita Latinæ Eccleſiæ traditione deviarunt Græci: hi ſiquidem etiam ſanos, & bene valentes ſolent Sacro Oleo inungere in remiſſionem peccatorum, quod liquet ex eorumdem Euchologio, aſſeruitque Hieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus *in ſua cenſura adverſus Auguſtanam Lutheranorum confeſſionem lib.*1. *cap.*7., Leo Allatius *de conſenſ. Eccleſ. Occid & Orient. lib.*9. *cap.*16., & Arcudius *concord. lib.*5. *cap.*4. *& cap. ult.*: Quinimmo ipſemet Epiſcopus, poſtquam feria V. majoris hebdomadæ Infirmorum Oleum, ſolemni ritu conſecravit, non jubet illud aſſervari ad ægrotos ſuo tempore deferendum, ſed totum ſtatim inſumit, omnes inungendo adſtantes, quod accepimus a Goario *in ſuis ad Euchologium notis*: ac denique Joannes Nathanael Presbyter, ac magnus Œconomus Cretenſis, *apud cit. Arcudium lib.*5. *cap.*4. reſpondens ad quæſita ſibi facta a Viviano Epiſcopo Anagnino circa mores Græcorum, inter cætera, narrat, Græcos Sacerdotes, loco ſatisfactionis, in Sacramentali Confeſſione Pœnitentibus imponendæ, ſolere interdum, haud exigua tamen acceptæ mercede, eoſdem Sancto Oleo inungere, ut tali pacto a peccatorum reliquiis, pœniſque pro iis ſubeundis abſolvantur, quem abuſum ipſe Nathanael, & cum eo Arcudius *cit. cap.*4. acriter reprehendunt, & damnant.

4 Hæc certiſſima, & exploratiſſima ſunt, ſed non æque certum, an ejuſmodi Unctio ſanis adhibita, habeatur a Græcis pro vero Sacramento: Goarius *in cit. comment. pag.*432. illam fieri contendit, tanquam meram cœremoniam ſacram, ſeu Sacramentalem quamdam benedictionem, per quam Sacerdotes unice intendunt inunctos ſublevare, ab aliqua levi corporis infirmitate, aut etiam a graviori morbo præſervare, quod etiam in Eccleſia Latina olim factitatum in præcedentis capitis initio prænotavimus. Arcudius contra affirmat, ſanos ac vegetos corpore a Græcis Sacerdotibus, perinde ac infirmos, Sancto Oleo perungi, animo verum conficiendi Sacramentum; in cujus rei confirmationem, plures aſſert Græcorum Auctores, docentes, etiam ſanos eſſe capaces Sacramenti extremæ Unctionis. Quodque magis mirandum eſt, hæc doctrina, quam Arcudius exagitat, nec defendere auſus Goarius, negavit unquam Græcorum menti inſediſſe, ſuos invenit, inter noſtros Latinos, defenſores, nempe Juenin *cit. diſſert.*7. *quæſt.*7.

Digitized by Google

quæſt. 7. *cap.* 3., & Saintebeuve *de Sacram. extrem. Unct. diſp.* 7. *art.* 1., qui triplici argumento illam defenſare conantur. Etenim, ajunt, de prædicta conſuetudine, quam antiquiſſimam eſſe nemo ambigit, nulla lis fuit Græcis intentata, in Concilio Florentino, in quo ceteroquin juſſi ſunt, de omnibus rationem reddere, in quibus a Latinis differrent: ſecundò, etſi ex Apoſtolo Jacobo habeamus, extremæ Unctionis Sacramento eſſe infirmis ſuccurrendum; non tamen inde legitime infertur, ſolos infirmos eſſe illius capaces: quocirca Eugenius IV. *in cit. decreto*, non dixit: *Hoc Sacramentum, niſi infirmo dari non poteſt*, ſed *dari non debet*, quod ſane verbum merum præceptum denotat, cui contraria conſuetudine poteſt derogari, non abſolutam importat neceſſitatem: ſimiliter Concilium Tridentinum decrevit, extremam Unctionem, *eſſe infirmis exhibendam*, de quo nullus dubitat, ſed non dixit *ſolis infirmis*, de quo eſt quæſtio: tertiò demum, pergunt iidem Doctores, cum a Græcis Sacerdotibus Sancto Oleo inunguntur homines, perfecta fruentes valetudine, nihil prorſus deſideratur, ad veram Sacramenti confectionem: ſiquidem a legitimo Miniſtro idonea, & apta adhibetur materia; debita ſimul pronuntiatur Sacramenti forma, nec illi deeſt neceſſària intentio, cum eam unctionem facere intendat ad detergendas animæ ſordes, quemadmodum teſtatur Hieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus *in cit. cenſura lib.* 1. *cap.* 7., ſcribens: *Illis vero, qui poſt Baptiſma peccaverunt, Pœnitentia, conſecratique Olei unctio conducunt: quæ Sacramenta aut remiſſionem præteritorum peccatorum largiuntur, aut ſordes animæ inhærentes expurgant.*

5 At ejuſmodi argumenta frivola ſunt, nulloque labore evertuntur: Ad hoc quippe poſtremum, ut ſingula inverſo ordine expendamus, reſpondetur, ad validam Sacramenti confectionem ſatis non eſſe, a legitimo Miniſtro debitas adhiberi materiam, & formam, cum intentione illud adminiſtrandi, ſi deſit ſubjectum illius recipiendi capax, quod inter Sacramenti cauſas merito annumeratur a Suarez *cit. tom.* 4. *diſput.* 42. *in princ.*; id autem in re noſtra evenire perſpicuum eſt, niſi illud ipſum tanquam certum aſſumatur, quod eſſet probandum, nimirum hoc Sacramentum, etiam pro ſanis fuiſſe inſtitutum; ſicuti aſſumere videntur citati Juenin., & Saintebeuve, qui cetera recenſentes ad Sacramentum perficiendum requiſita, ſubjecti capacitatem ſilentio prætereunt. Quod autem ſoli infirmi ſint extremæ Unctionis capaces, licet clare & expreſſe non ſit a Conciliis definitum, ex eorumdem tamen definitionibus legitime infertur: quoniam Eugenius IV. definiens, eam, *niſi infirmis, de quorum morte timetur, dari non debere*, ſanos profecto excluſit: quamvis enim verbum *non debet* poſſit de ſe merum præceptum inducere; plerumque tamen abſolutam denotat neceſſitatem, uti obſervant Doctores allegati a Barboſa *tract. de uſu frequent. Dict.*, *dict.* 77. *num.* 1., atque in decretis dogmaticis, in quibus Sacramentorum doctrina ab Eccleſia explicatur, ut plurimum denotare neceſſitatem non tantum præcepti, ſed etiam Sacramenti, obſervat Suarez *cit. diſp.* 43. *ſect.* 2. Idem vero, quod Eugenius, ſibi voluit Tridentinum, cum dixit, *eſſe hanc Unctionem infirmis adhibendam*, integram quippe hujuſce Sacramenti *credendam, & tenendam*, doctrinam nequaquam nobis tradidiſſet, quod ceteroquin in fine ejuſdem capitis, ſe feciſſe proteſtatur, ſi etiam non infirmis poſſet illa adhiberi: Accedit conſenſus omnium Theologorum, qui verba S. Jacobi ita ſunt interpretati, ut inde plane confici exiſtimaverint, ſolum infirmum eſſe ſubjectum capax extremæ Unctionis: unanimem quippe Theologorum conſenſum efficax eſſe argumentum ad Catholicum dogma ſtabiliendum, docet Melchior Canus *de locis Theologicis lib.* 8. *cap.* 2. *& ſeqq.* A ſilentio denique Concilii Florentini rectius

de-

Digitized by Google

deducimus, Sapientiſſimis illis Patribus fuiſſe perſuaſum, ſanctam Unctionem a Græcis Sacerdotibus non adhiberi hominibus bene valentibus, tanquam Sacramentum, ſed veluti meram cœremoniam, & Sacramentalem quamdam benedictionem: Græci enim, qui de ſingulis ſuis ritibus coacti ſunt rationem reddere, gravem utique reprehenſionem non evaſiſſent, ſi comperti fuiſſent, hac in re a communi, & conſtanti Eccleſiæ Latinæ traditione, & praxi aberrare.

6 Jure itaque Græcorum morem, ita explicatum, uti voluit Arcudius, gravis erroris inſimulant, & damnant Theophilus Raynaudus *in heteroclitis ſect. 1. punct. 12. oper. tom. 26. pag. 164.*, Gonzalez *in cap. Quæſivit, de verb. ſignific. n. 2.*, Tournely *de Sacram. extrem. Unct. cit. quæſt. 3.*, Benedictus de Gaetanis *in ſæpe citata diſſertatione cap. 13. §. Exadverſo*, aliique, quibus poſt quæſtionem ſedulo examinatam tandem adhæret Hermiuier *de Sacram. tom. 3. cap. 5.* Quocirca Epiſcopi Latini, in quorum potiſſimum commodum hanc materiam prolixius tractavimus, diœceſibus præſidentes, quas Fideles incolunt Græci ritus, diligenter invigilent, ne iidem in eo verſentur errore, ut credant, per unctionem, de qua loquimur, Sacramentum conferri; & ſevere interdicant, ne ea unctio, loco ſatisfactionis per Confeſſarios imponendæ, Pœnitentibus injungatur; id illis vetitum eſt a Nobis *in cit. Noſtra Conſtit. 57. §. 5.*, ubi decrevimus: *Nulli per Sacerdotes, vel Confeſſarios pro ſatisfactione Pœnitentiæ unctio aliqua ſolummodo injungatur; infirmis vero, juxta verbum Jacobi Apoſtoli, Unctio exhibeatur extrema.*

CAPUT XXI.

De eodem ſubjecto extremæ Unctionis, & ſignanter de ætate, in qua eadem pueris exhiberi poteſt: ubi etiam de amentibus & furioſis: ac nonnulla de Synodis, in quibus de prædictis rebus diſſeritur.

1 QUod autem diximus, hoc Sacramentum eſſe pro Infirmis inſtitutum, non eſt ita accipiendum, quaſi omnes omnino Fideles, graviter decumbentes, ſint illius recipiendi capaces: Illud ſiquidem alio nomine denegatur pueris ante uſum rationis, etiamſi in gravi verſentur vitæ diſcrimine, quia nimirum cum nondum potuerint ulla, vel levi culpa fœdari, illis non congruit Sacramenti forma, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti &c.* quod bene perpendit D. Thomas *in 4. diſt. 23. quæſt. 2. art. 2.* inquiens: *Nulli dari debet Sacramentum, cui non competit forma Sacramenti: ſed forma hujus Sacramenti non competit pueris, qui non peccaverunt per viſum, & auditum, ut in forma exprimitur: ergo eis non debet dari Sacramentum*, recte propterea S. Carolus Borromœus, in ſuis inſtructionibus, communem ſequutus Theologorum doctrinam, ſtatuit: (*par. 4. Actor. Eccl. Mediol. pag. 543.*) *Miniſtratur hoc Sacramentum* (extremæ Unctionis) *Adultis periculoſe ægrotantibus ..... at non infantibus, puerisque, qui nullum adhuc rationis uſum habent, neque peccata admittunt*: Neque aliam unquam fuiſſe Eccleſiæ doctrinam, & praxim, oſtendit Martene *cit. lib. 1. de antiquis Eccleſ. ritib. cap. 7. art. 1. §. 2.*; Quamvis enim Nicolaus Cuſanus *epiſt. 3. ad Bohemos*, & Maldonatus *de Sacram. tom. 2. pag. 215.* aſſerant, olim conſuevisſe etiam infantes infirmorum Oleo inungi, eos tamen ſine fundamento loquutos, affirmat Cornelius a Lapide *in comment. ad epiſt. S. Jacobi cap. 5. v. 14.*, atque ex iis liquet, vetuſtis monimentis, quæ cit. Martene adducit; niſi forte Cuſanus, & Maldonatus ſint intelligendi de unctione, abſque forma Sacramentali, quam olim fuiſſe in uſu præmonuimus.

2 At quæ ætas erit in pueris expectanda, ut cenſeantur hujus Sacramenti capaces? Certe non eſt expectanda ætas quatuordecim annorum, quam videntur exi-

Digitized by Google

exigere plures Synodales Conſtitutiones, relatæ ab eodem Martene, ac Provinciale Anglicanum editum a Lindevvode *lib. 1. de Sacra Unctione*, quamquam revera, ſi rite expendantur, tantam ætatem non abſolute requirant, ſed eos *maxime* inungendos ſtatuant, qui ad eam pertigerunt; in hunc quippe modum loquuntur Conſtitutiones Odonis Epiſcopi Pariſienſis *cap.8.*, Synodalia ſtatuta Eccleſiæ Meldenſis *cap.28.*, Nannetenſis *cap.20.*, & citatum Provinciale Anglicanum *§. Cum magna*. Multoque minus expectanda eſt ætas octodecim annorum, quam expreſſe expoſcunt, cum antiquus codex manuſcriptus S. Martini Turonenſis, a Martene pariter prolatus, tum Fredericus Nauſea Epiſcopus Viennenſis *in ſuo Catechiſmo lib.3. cap. 107.*, ſed ſtatim ac pueri rationis compotes judicantur doli, & culpæ capaces, ſi in gravem incidant morbum, poterunt infirmorum Oleo liniri, quod rectius ſancitum legimus inter Synodalia ſtatuta Eccleſiarum Cadurcenſis, Ruthenenſis, & Tutelenſis *cap.17. tom.4. anecdotor. Martene, & Durand col.714.*, & nuper a Cardinali de Rohan in Rituali Argentinenſi *tit. de extrem. Unct. §.2. pag.174.*, ubi edicitur: *Non denegetur etiam pueris, ſi ſeptimum attigerint annum, nec iis, in quibus malitia ſupplet ætatem, etiamſi ſeptenarii non ſint*. Quamobrem minime approbandam cenſemus Synodalem Conſtitutionem, a Germano Valente Guellio Epiſcopo Aurelianenſi anno 1587. promulgatam, in qua decernitur: *Non detur hoc Sacramentum pueris, qui nondum communicaverunt*: Etenim quandocumque cenſentur capaces Sacramenti Pœnitentiæ, ſunt pariter idonei reputandi ad extremam Unctionem, quæ eſt illius complementum, quamvis nondum tanta polleant judicii maturitate, ut videantur apti ad rite participandam Euchariſtiam, de cujus ineffabili excellentia, & ſanctitate, non ita facile edoceri queunt. Quare ſcite, & appoſite Paſtorale Mechlinienſe apud Van-Eſpen *par.1. tit. 8. cap.2. num.9.*, poſtquam retulit hæc Ritualis Romani verba: *Non miniſtretur pueris, uſum rationis non habentibus*, addit, *Secus de pueris periculoſe ægrotantibus, qui peccati mortalis, ac Confeſſionis capaces ſunt, licet ſint ſolum octo, aut novem annorum, & quamvis nunquam communicaverint*.

3 Ob eamdem rationem, propter quam ab ejuſmodi Sacramento arcentur pueri, quibus nondum rationis lumen effulſit, illud pariter denegatur perpetuo amentibus, & furioſis, qui nullum ab ortu lucidum intervallum obtinuerunt, quod expreſſe cautum eſt a S. Carolo Borromæo *in Actis Eccleſ. Mediolanen. part.2. pag.270.*, atque a Concilio Cameracenſi anni *1586. tit. 12. n.3. (tom.9. collect. Hard. col.2164.)*, & communiter tradunt Doctores apud Henriquez *de Sacram. lib.3. cap.11. num.9.*, quia nec iſti potuerunt ulla gravi, aut levi culpa ſe contaminare, ad cujus abſtergendas reliquias inſtitutum eſt hoc Sacramentum; quamvis enim Suarez *cit. diſp.43. ſect.2. num* 8. opinetur, extremam Unctionem etiam illi poſſe conferri, qui nullum unquam actuale peccatum admiſit, atque idcirco ea non caruiſſe, cenſeat Beatiſſimam Virginem; id tamen de iis dumtaxat intelligendum, ait Tannerus *tom.4. diſp.7. quæſt.1. dub.3.*, qui quantum eſt ex parte ſui ſtatus, & adepti uſus rationis peccare potuerunt, etſi per accidens, atque ex ſpeciali Dei privilegio nunquam reipſa peccarint; ſecus nulla eſſet ratio, cur eodem Sacramento fraudentur infantes, quibus certe, contra S. Thomæ doctrinam, & communem Eccleſiæ praxim, illud miniſtrari non permittet Suarez. Quod vero ſpeciatim attinet ad Beatiſſimam Virginem, res valde dubia, & controverſa eſt, an ea, utpote omnis peccati expers, fuerit capax, & particeps Sacramenti extremæ Unctionis. Affirmant S. Antoninus *3. part. tit.14. cap.8. & 13.*, Caniſius *lib.1. de Beata Virgine cap.9.*, Henriquez *de Sacram. lib.8. cap.11. num.7.*, & modo laudatus Suarez, quia habebat potentiam,

quam

Digitized by Google

quam vocant *antecedentem* ad peccandum, etſi, ob ſingularem Dei erga ipſam providentiam, illa potentia nec prodierit, nec proxime poſſet prodire in actum; eo plane modo, quo dicimus impoſſibile fore, ut prædeſtinatus ex hac vita decedat cum lethalis culpæ reatu. Contra Victoria *in Summ. num.* 222., Vaſquez *in 3. part. diſp.* 119. *cap.* 8., & cit. Tannerus, Beatiſſimam Virginem extremæ Unctionis incapacem pronuntiant: licet enim, inquit Tannerus, abſolute loquendo, potuerit peccare, attamen ex privilegio, non utcumque eidem conceſſo, ſed veluti conſentaneo, & quaſi debito excellentiæ, & dignitati, qua præſtabat, Divinæ maternitatis, fuit ab omni peccato præſervanda, ac proinde non potuit ullo pacto eidem aptari extremæ Unctionis forma: *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti &c.* Sed quidquid ſit de hac quæſtione, quam Scholaſticis relinquimus.

4 Indubitatum ſit, extremam Unctionem exhiberi non poſſe perpetuo amentibus, & furioſis; Aliud vero eſt de Adultis, qui aliquando uſum rationis habuerunt, & poſtea in phreneſim, aut amentiam inciderunt, his quippe Unctionem tribuendam, juxta illud Concilii Arauſicani *can.* 13. (*tom.* 1. *collect. Hard. col.* 1785.). *Amentibus quæcumque ſunt pietatis conferantur*, declaravit Theodulphus Epiſcopus Aurelianenſis *in ſecundo Capitulari*, *apud Balutium miſcell. tom.* 7., docetque S. Thomas *in* 4. *diſt.* 23. *quæſt.* 2. *art.* 2. *quæſtiunc.* 3., cui teſte Suarez *cit. diſp.* 42. *ſect.* 1. *num.* 6. omnes Theologi conſentiunt. Neceſſe tamen eſt, ut cetera adſint, quæ requirit Navarrus *in man. cap.* 22. *num.* 13., inquiens: *Cuilibet tamen ejuſmodi infirmo eſt miniſtrandum, etiamſi jam ſit amens, & phreneticus, ſi abſque irreverentia Sacramenti id fieri poſſit, & potuerit ante peccare, & anteauam inſaniret, expreſſe, aut tacite petierit illud, aut ſi meminiſſet petiturus fuiſſet, nec in peccato mortali notorio inſanierit.*

5 Porro de quolibet Fideli, de quo contrarium non conſtat, præſumendum eſt, fuiſſe hoc Sacramentum petiturum, ſi potuiſſet: paſſim ſiquidem videmus, extrema Unctione muniri, qui ſubita vi morbi oppreſſi, ſenſibus deſtituuntur, nec ullum Sacramenti deſiderium ſignificare valent: eorum quippe perſpecta pietas, ac fides non obſcurum præbet argumentum deſiderii, quod, ſi poſſent, demonſtrarent: hanc vero praxim approbat S. Thomas *loc. cit.* inquiens: *Infirmis, qui, ſana mente dum erant, illud petierant, aut veroſimile eſt, quod petiiſſent, etiamſi poſtea in amentiam inciderint, vel ratione ſermoneve uti deſierint, miniſtrabitur item*, cui Concilium Pariſienſe anni 1557., & S. Carolus Borromæus *in ſuis inſtructionibus*, *apud Natalem Alexandrum Theolog. dogmat. & moral. tom.* 5. *lib.* 2. *regul.* 12., ac Ritualia omnia ſuffragantur; quinimmo obſervat Suarez *cit. diſp.* 42. *ſect.* 1. *num.* 6., maxime oportere, ut prædicto ægroto ſenſibus deſtituto, qui aliorum Sacramentorum eſt incapax, ſubveniatur remedio extremæ Unctionis, *Quia* (ait) *inter fines præcipuos hujus Sacramenti eſt ſupplere vices Sacramenti Pœnitentiæ, quando vel illud applicari non poteſt, vel de facto non ſatis utiliter applicatum eſt*; quamobrem plerique Theologi, inter quos Chapeaville *de Miniſtr. Sacram. tempore peſtis cap.* 1. *quæſt.* 12., Layman *Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 7., Thomas Tamburrinus *in methodo celebrandæ Miſſæ lib.* 2. *cap.* 7. *§.* 7. permittunt Sacerdoti, Miſſam interrumpere, ut extremam Unctionem adminiſtret infirmo morti propinquo, cui nullum aliud Sacramentum potuit conferri; quoniam in hoc eventu ab unica extrema Unctione poteſt ille, ſi ſit ſufficienter attritius, obtinere primam gratiam juſtificantem, qua forte indigeat, atque in prædictis circumſtantiis, ſive primario, & per ſe, ſive ſecundario, & per accidens, ab extrema Unctione cauſari, docent Theologi *in ſequenti capite* referendi.

CA-

CAPUT XXII.

De tempore, quo infirmis extrema Unctio eſt exhibenda: & quid in Synodis, & inſtructionibus Epiſcopi de dicto tempore ſtatuere debeant.

1 QUuamquam demonſtratum jam ſit, extremam Unctionem ſolis infirmis eſſe conferendam, qui deceſſuri prudenter timentur; attamen dubitare quis poteſt, quonam infirmitatis tempore ſit adminiſtranda, ſtatimne, detecto gravi, in quo verſantur, vitæ diſcrimine, an potius cum iiſdem mox imminet interitus? Abuſus olim in pleraſque irrcpſerat regiones, ut ſancto Oleo tunc tantum linirentur infirmi, cum prorſus deſperata ſalute, jamjam eſſent extremum ſpiritum exhalaturi. Huic abuſui anſam præbuit falſa perſuaſio, quæ ſæculo XIII. plurimorum invaſerat animos, nempe poſt ſemel receptam extremam Unctionem, non amplius licere conjugatis, ſi convaleſcerent, ad conjugale opus reverti, nullique fas eſſe carnes deinceps comedere, nudiſque pedibus incedere, quod narrant Martene *ſæpius cit. lib. 1. cap. 7. art. 2. §. 2.*, & Thiers *in ſuo tract. de ſuperſtitione tom. 2. cap. 7.*, Quocirca plures Synodi, eodem ſæculo XIII. celebratæ populum de hoc errore, quo a Sacramento percipiendo deterrebatur, ſolerter dedoceri curarunt, inter quas Synodus Wigornienſis anni 1240. *cap. 19.* (*tom. 7. collect. Harduin. col. 337.*) ubi ſtatuit: *Sunt quidam, ut audivimus, qui poſt perceptionem hujus Sacramenti, ſanitati priſtinæ reſtituti, nefas reputant vel uxores ſuas cognoſcere, vel carnes comedere, vel aliqua ratione nudis pedibus ambulare. Horum autem errorem, utpote doctrinæ ſanæ contrarium exſecramur, & eos excommunicationibus, & monitionibus duximus corrigendos*: Et Synodus Exonienſis anni 1287. *cap. 6.* (*tom. 7. ejuſdem collect. 1081.*) inquiens: *Quonium quidam Laici imperiti de hoc Sacramento nequiter ſentientes, illud abhorrent, in tantum quod vix velint illud ſuſcipere, etiam in extremis, fatue exiſtimantes, poſt ipſius ſuſceptionem carnis eſum, nudis pedibus inceſſum, copulam carnalem etiam cum uxore legitima, ſibi fore penitus interdicta. Præcipimus parochialibus Presbyteris, ut ubi noverint tantam hæreſim pullulare, contrarium prædicent*; quibus præiverat Richardus Epiſcopus Sarum in Anglia, qui in ſuis Conſtitutionibus anni 1217. *cap. 68.*, *relato* in citato Provinciali Anglicano *cap. Cum Magna, de ſacra Unctione*, infirmum ſecreto moneri juſſerat, *quod poſt Sacramentum ſuſceptum licite poſſet reverti ad opus conjugale*. Prædicto errore eliminato, alia inſequenti ætate alicubi invaluit opinio, quæ Fideles pariter remorabatur ab extrema Unctione recipienda, niſi jam eſſent in ultimo agone conſtituti: putabant quippe, per ſacram Unctionem ſibi adimi teſtamenti factionem, hoc eſt poteſtatem condendi teſtamenti: hunc vero errorem, præcedentis ſæculi initio, in Belgio perſeverantem proſcripſit Concilium Mechlinienſe anni 1607. *tit. 8. cap. 2.* (*tom. 10. collect. Hard. col. 1946.*) inquiens: *Falluntur, qui exiſtimant, ſuſcepto hoc Sacramento, vel teſtamentum condi non poſſe, vel ſpem convaleſcendi, ob id imminui. Ideoque Paſtores contrarium ſubinde populum doceant. Et, ſi forte alicubi uſu introductum ſit, ut teſtamentum a ſuſceptione hujus Sacramenti conditum non ſubſiſtat, declarat hæc Synodus, ejuſmodi conſuetudinem pro corruptela habendam eſſe.*

2 Hac noſtra ætate, liberi profecto ſunt Fideles ab enarratis præjudiciis, & nihilominus humani generis hoſtis hanc pleriſque rudibus, & ignaris mentem injecit, ut credant, actum eſſe de vita illius, qui ſancto Oleo eſt inunctus, & ſolum ei ſupereſſe ſepulcrum; ex quo fit, ut a ſacra Unctione, perinde ac ab ipſa morte, abhorreant. Opportunum idcirco, & perutile erit, ut Epiſcopus

in ſua Synodo, aut Synodali inſtructione, hunc deteſtandum errorem è rudium hominum mente evellere ſatagat, quod Nos, pro Noſtro Paſtorali munere, præſtare curavimus *in Noſtra Notific.* 22. Quo vero facilius propoſitum ſibi finem aſſequatur, ſuæ Synodali inſtructioni rationes inſerat, proptes quas non decet ejuſmodi Sacramentum ad tempus differri, quo *jamjam anima in primoribus labris laborat*, ſicuti nobis exprobrabat impius Calvinus *lib.* 4. *inſtit. cap.* 19., occaſionem inde arripiens Nobis illudendi, quia *non infirmos*, ut ipſe calumniabatur, *ſed ſemimortua cadavera pinguedine inficimus*. Prima autem ratio illa eſt, quam, ad rem, de qua agimus, Fidelibus inſinuari voluit Synodus Burdigalenſis anni 1583. *tit.* 13. (*collect. Hard. tom.* 10. *col.* 1347.) Parochis præcipiens: *Curet etiam crebris monitionibus imperitum vulgus ab illa inani, & impia opinione abducere, qua plerique ſiniſtre de hujus Sacramenti virtute ſentiunt, perinde ac ſi mortem ægris acceleret; cum certum ſit, ex Apoſtoli doctrina, Deum non animæ tantum, verum etiam corpori, ſi expedierit, virtute hujus Sacramenti ſalutem conferre*; & nuper Cardinalis de Rohan *in ſuo Rituali Argentinenſi*, §. 2. inquiens: *Solantur Sacramenta, non occidunt; hoc ſæpe ſæpius Paſtor mentibus Fidelium inculcet*. Enimvero cum inter ceteros, quos extrema Unctio producit effectus, cauſet etiam corporis valetudinem, ſi hæc conferat ad animæ ſalutem, quod non ſolum eruitur ex ſæpius allegatis verbis Apoſtoli Jacobi, ſed liquido conſtat ex Sacramentario S. Gregorii Magni, ubi ad Olei infirmorum conſecrationem hæc præſcribitur Oratio: *Ut tua benedictione ſit omni hoc unguentum tangenti tutamentum mentis, & corporis, ad evacuandos omnes dolores, omneſque infirmitates; omnem ægritudinem corporis*; ac diſerte declararunt, tam Eugenius IV. *in cit. decreto*, inquiens: *Effectus eſt mentis ſanatio; in quantum autem expedit, etiam corporis*, quam Tridentinum *cit. ſeſſ.* 14. *cap.* 2., ubi de effectibus hujus Sacramenti diſſerens, ait: *Sanitatem corporis interdum, ubi ſaluti animæ expedierit* (infirmus) *conſequitur*. Idcirco, ad inungendum infirmum expectanda non eſt ultima ejus vitæ periodus, qua extremum agat ſpiritum: hunc enim effectum non operatur Sacramentum per modum miraculi, quod in illis circumſtantiis eſſet neceſſarium, ſed virtute quadam, ſupernaturali quidem, ſed quodammodo ordinaria, quæ cauſas naturales adjuvat, ſicuti ratiocinatur Suarez *cit. tom.* 4. *diſp.* 41. *ſect.* 3. *num.* 5.

3 Altera ratio, qua efficacius alliciendi ſunt Fideles ad extremam Unctionem celeriter petendam, & recipiendam, priuſquam ſenſibus, & mente deſtituantur, deſumenda eſt ex aliis nobilioribus effectibus, quos eadem in decumbentium anima operatur, quorum haud faciliter particeps eſſe poteſt ægrotus, jam ſenſibus, & rationis uſu carens. Concilium Tridentinum *loco mod. cit.* extremæ Unctionis Sacramento non ſolam attribuit virtutem cauſandi corporis ſanitatem, ſed ceteros ejuſdem effectus ſingulatim enumerans, hæc habet: *Res porro, & effectus hujus Sacramenti illis verbis explicatur; Et oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit, dimittentur ei, Res etenim hæc gratia eſt Spiritus Sancti; cujus unctio delicta, ſi qua ſint adhuc expianda, ac peccati reliquias abſtergit, & ægroti animam alleviat, & confirmat magnam in eo Divinæ miſericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus ſublevatus, & morbi incommoda, ac labores levius fert, & tentationibus Dæmonis, calcaneo inſidiantis, facilius reſiſtit, & ſanitatem corporis interdum, ubi ſaluti animæ expedierit, conſequitur*. Porro inter hos extremæ Unctionis effectus, a Tridentino enumeratos, curioſe magis, quam utiliter inveſtigant Scholaſtici, quinam ſit dicendus hujus Sacramenti proprius, & primarius; & in diverſas ſcinduntur opiniones, quas ſupervacaneum eſſet hic recenſere; ſed legi poſſunt apud Sua-

rez

Digitized by Google

rez *cit. tom. 4. diſp. 41.*, Gregorium de Valentia *cit. diſp 8. qu. 1. punct. 3.*, Eſtium *in 4. diſt. 23. §. 4.*, Juenin. *cit. diſſert. 7. quæſt. 8.*, & Tournely *cit. tract. quæſt. ultim. art. 1.*, apud omnes tamen indubitatum eſſe, per ejuſmodi Sacramentum deleri peccata venialia teſtantur Navarrus *man. cap. 22. num. 13.*, & Suarez *cit. loc. ſect. 1. num. 1. & 3.*: fere etiam communiter admittunt, ejuſdem virtute interdum remitti peccata lethalia; cum ſcilicet peccator, ſufficienter ceteroquin attritus, alia Sacramenta recipere nequit, aut poſt illa ſuſcepta, peccato irretitur, quod invincibiliter ignorat; quidquid ſit, an in hujuſmodi eventu illa remittat directe, & per ſe, ſicuti opinantur Bellarminus *de extrem. Unct. lib. unic. cap. 8. §. Dicet aliquis*, Maldonatus *de ſacram. extrem. Unct. quæſt. 2.*, & Saintebeuve *de extrem. Unct. diſp. 5. art. 1.*, ſive indirecte, & per accidens, uti arbitrantur Suarez *cit. loc. num. 16.*, Cardinalis de Lugo *de Sacram. diſp. 9. ſect. 1. num. 7.*, & Coninch *diſp. 19. de extrem. Unct. dub. 5. n. 19., & 20.* Utramque virtutem extremæ Unctioni attribuit S. Thomas *cit. lib. 4. contra Gentes cap. 73.*, ubi ait: *Contingit, quod homo omnium peccatorum, quæ commiſit, notitiam, vel memoriam non habet, ut poſſit per Pœnitentiam ſingula expurgare, a quibus oportet hominem, per hoc Sacramentum emundari*; & clarius *in ſupplem. 3. part. quæſt. 30. artic. 1.*: *Si invenit peccatum aliquod, vel mortale, vel veniale, quoad culpam tollit ipſum, dummodo non ponatur obex ex parte recipientis*; Cui S. Thomæ doctrinæ adhæſit S. Carolus Borromœus *in Actis Eccleſ. Mediolanen. par. 4. pag. 542.* ubi, loquens de extrema Unctione ait: *Prima igitur utilitas, & effectus hujus Sacramenti eſt, quod peccati reliquias tollit, tanquam complementum ſacramenti Pœnitentiæ, quæ reliquiæ peccata eſſe intelliguntur ſive mortalia, ſive venialia, quæ poſt alia Sacramenta remanent: poteſt enim fieri, ut, ignorante eo, qui commiſit, vel non valente confiteri, peccatum mortale remaneat, in quo delendo, ita hoc Sacramento juvatur, ut fieri poſſet, eum per hoc Sacramentum ſalvari, qui alioquin fuiſſet damnatus.* Jam vero neutrum effectum poteſt extrema Unctio operari, ſine pio aliquo ipſius ſuſcipientis actu: nec enim peccata venialia remitti, abſque aliqua eorumdem diſplicentia, nec lethalia delere valet, ſine eorumdem deteſtatione, eaque ſaltem imperfecta Contritione, quæ eſt neceſſaria ad veniam, & juſtificationem aſſequendam in Sacramento Pœnitentiæ, quod cum communi advertit idem Suarez *num. 22.* Ejuſmodi autem actus, cum certe elicere nequeat, qui eſt ſenſibus, & mente jam deſtitutus, niſi forte eos jam antea elicuerit, utroque ſane Sacramenti effectu fraudatur. Quocirca Catechiſmus Concilii Tridentini *§. 18. de extrem. Unct.* graviter objurgat animarum Paſtores, qui ſe falſæ vulgi perſuaſioni accommodantes, tunc primum infirmum ſacro Oleo linire curant, cum vita, & ſenſibus carere incipit: *In quo tamen* (ſunt verba Catechiſmi) *graviſſime peccant, qui illud tempus ægroti ungendi obſervare ſolent, cum jam omni ſalutis ſpe amiſſa, vita, & ſenſibus carere incipiat. Conſtat enim ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam plurimum valere, ſi ægrotus, cum in eo adhuc integra mens, & ratio viget, fidemque, & religioſam animi voluntatem afferre poteſt, ſacro Oleo liniatur.* Idemque decernunt Concilium Mediolanenſe I. anni 1565., Burdigalenſe, & Remenſe ejuſdem anni 1583., Bituricenſe anni 1584. & S Carolus Borromœus in ſuis inſtructionibus, apud citatum Natalem Alexandrum *reg. XIV.*

4 Hæc exempla imitetur Epiſcopus, & in ſua Synodo omnem operam conferat, ut ſui Diœceſani, omni, ſi quo ſint imbuti, errore abjecto, Sacram Unctionem expoſcant, ſtatim ac ex morbi violentia, ſe ad interitum vergere ſentiunt, tempuſque præoccupent, quo, emota jam mente, nec Sacramenti efficaciam

agnoſcere, nec illud, eo devotionis affectu percipere valent, quem ad uberem ejuſdem gratiam participandam requirit S. Thomas *cit. diſt. 23. qu. 2. art. 2. quæſtiunc. 3.*, *& 4.*, *& in ſupplem. 3 par. qu. 32. art. 4.* Cum tamen celerem commendat hujus Sacramenti adminiſtrationem, abſtineat a verbis, quæ videantur ſignificare ejuſdem recipiendi abſolutam neceſſitatem, ne ſecus videatur ipſe quæſtionem dirimere hactenus indeciſam. Adhuc quippe litigant Theologi, num Fideles periculoſo morbo laborantes, quique jam Pœnitentiæ Sacramento ſua peccata expiarunt, & Euchariſtico pane ſunt refecti, teneantur inſuper aut Divino, aut ſaltem Eccleſiaſtico præcepto extremam Unctionem ſuſcipere. Negant quamplurimi magni nominis Theologi, quos citant, & ſequuntur Suarez *diſp. 44. ſect. 1.*, Henriquez *de Sacram. lib. 3. cap. 10. n. 3.*, Eſtius in *4. diſt. 23. §. 15.*, Cabaſſutius in *theor.*, *& prax. jur. Canonic. lib. 3. cap. 15. num. 8.*, & Sambovius *cit. tract. pag. 352.*, qui tamen hanc addit limitationem, niſi ægrotus gravibus prematur tentationibus, ad quas ſuperandas novo indigeat hujus Sacramenti munimine. Contra, quemlibet in eo ſtatu jure tam Divino, quam Eccleſiaſtico obſtringi ad Sacram recipiendam Unctionem, ſentire videntur Magiſter Senten., & S. Bonaventura in *4. diſt. 23. circa textum*, Petrus Sotus *lect. 2. de extrem. Unct.*, & expreſſe defendunt Juenin *cit. differt. 7. qu. 9. cap. 2.*, ac Tournely *cit. qu. ult. art. 2.*, quibus non obſcure favet Concilium Colonienſe anni 1536. *par. 7. cap. 50.* (*tom. 9. collect. Hard. col.* 2011.) ubi cum dixerit: *Eſt autem Unctio impendenda, cum expoſitione Unctionis, & mandati Apoſtolici, quod ſic habet: Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Eccleſiæ &c.* indicavit profecto, ſe in hiſce Apoſtoli verbis verum præceptum agnoſcere. Verum etſi expediat, ut Epiſcopus hanc controverſiam declinet, indubitanter tamen aſſerere poterit non noſſe, ſine gravi culpa ejuſmodi Sacramentum aut contemni, aut cum aliorum offenſione, & ſcandalo negligi, & prætermitti; id ſiquidem a nemine negari, fatetur Suarez *cit. loc. num. 5.*, *& 6.*, nec præterea incongruum eſſet addere, facile Sacramenti contemptum præſumi in Infirmo, qui cum vita periclitetur, extremam Unctionem ſciens, & volens petere negligit, multoque magis ſi eam ſibi a Parocho exhibitam recipere renuat; propterea Synodus Colonienſis anni 1549. *cap. 38.* (*collect. Hard. tom. 1. col.* 2110.) idem eſſe rata Sacramentum reſpuere, ac contemnere: *Relatum nobis in Concilio eſt, impios quoſdam homines, infirmitatis ſuæ tempore, ſacram Unctionem reſpuiſſe, ac contempſiſſe*: hujuſcemodi homines Eccleſiaſtica ſepultura privandos decrevit, quod recte ponderant Natalis Alexander *citat. loc. reg.* XX., ac modo laudati Juenin, & Tournely.

CAPUT XXIII.

De ordine, quo extrema Unctio Infirmis adminiſtranda eſt; & de reiteratione adminiſtrationis ejuſdem Sacramenti.

1 SED & illud quoque edoceri cupiunt Parochi, quonam ordine debeant extremam Unctionem Infirmis adminiſtrare, ante ne, an poſt Sanctiſſimi Chriſti Corporis Viaticum? Nemo, qui Eccleſiaſticæ hiſtoriæ non ſit omnino imperitus, inficiabitur, uſum quondam fuiſſe, ut ſacro Oleo linirentur infirmi, poſt peractam quidem Sacramentalem Confeſſionem, ſed priuſquam Chriſti Corporis reficerentur Viatico, quod multis exemplis probat Suarez *diſp 44. ſect. num 8.* atque ex pluribus Ritualibus, ac Synodorum ſtatutis demonſtrat Launojus *obſervat. 8. tom. 1. oper. pag. 608.*, Hugo Menardus *nota 915. in Sacram. S. Gregorij*, Van-Eſpen *jur. Eccleſ. univ. par. 2. tit. 8. cap. 2. num. 22.*, *& ſeqq.*, Martene

ne *de antiq. Eccleſ. ritib. lib.1. cap 7. art.2. num.3.*, Saintebeuve *cit. tract. diſp.8. art.3.*, & fuſe Pouget *Inſtitutionum Catholicarum tom.2. par.3. ſect.1. cap.6. §.4.* Neque ad hanc inducendam conſuetudinem, legitimam defuiſſe cauſam, ait citatus Suarez. Cum enim extrema Unctio ſit *perfectio, & conſummatio Pœnitentiæ*, uti communiter appellatur a Patribus, quæ peccatorum reliquias abſtergit, uti a Tridentino edocemur, non ſine rationabili cauſa, Pœnitentiæ conjungebatur, ut per utrumque Sacramentum homo perfecte expiatus ſine ulla animæ ſorde cœleſtem panem deguſtaret. At nihilominus prædicta conſuetudo, ne priſcis quidem temporibus fuit ubique, atque apud omnes inviolate ſervata: alia quippe præſto ſunt æque vetuſta Eccleſiarum ſtatuta, Sacram Unctionem poſt Viaticum exhiberi præcipientia; nec deſiderantur exempla ſanctorum virorum, qui Viaticum extremæ Unctioni præmiſerunt, quæ pari diligentia congeſta, atque ingenue producta ſunt a cit. Martene *eodem art. 2. num.4.* Hæc vero poſterior praxis adeo poſtea prævaluit, ut Catechiſmus Concilii Tridentini, S. Carolus Borromœus in ſuis inſtructionibus, ac innumera Ritualia extremam Unctionem poſt Viaticum præberi decreverint, quemadmodum animadvertit Cardinalis Sanctorius in *ſuo Ritual. pag.323. Quamvis apud veteres aliquando conſuetudo fuerit, ut poſt pœnitentiam, & reconciliationem Infirmorum, extrema prius eis Unctio, & deinde ſacra Communio exhiberetur, ut ex diverſis ſacris Canonibus, ac vetuſtis codicibus, Pontificalibus, & Ordinibus adminiſtrandorum Sacramentorum manifeſte liquet, poſtea tamen ex generali conſuetudine, quæ, & hodie univerſaliter in Latina, & Occidentali Eccleſia viget, factum eſt, ut prius ſacra Communio, poſtmodum vero extremæ Unctionis Sacramentum Infirmis exhibeatur. Atque ideo & hunc ordinem hic ſervare oportet.* Hujus porro diſciplinæ mutationis aliam æque rationabilem cauſam affert idem Suarez, quia ſcilicet (ſunt ejus verba) Euchariſtia, *ut cibus ad confortandum in via præbetur, & ideo, ut detur, non eſt expectandum ultimum vitæ periculum: hoc vero Sacramentum exeuntium eſt, quaſi in ultimum ſubſidium inſtitutum.*

2 Sed licet res ita ſe habeat, aliqua nihilominus Ritualia collecta a Pouget *cit. Cathol. inſtit. loc. cit.*, extremam Unctionem ante Viaticum conferri permittunt, ſi ægrotus ex pio deſiderio ſe melius ad Euchariſtiam præparandi, ita ſecum fieri expoſtulet. Idem indulget etiam Cardinalis de Rohan in *ſuo cit. Ritual. Argentinenſi §.2.*, ubi hæc habet: *Si eodem tempore ægroto detur Euchariſtia, & extrema Unctio, hæc ante illam dari poterit, ſi ita fieri poſtulet ægrotus, & pia illa ægrotorum poſtulatio hiſce fulciatur momentis, quod nempe quia effectus Unctionis extremæ abſterſio eſt reliquiarum peccati, ipſa Unctio extrema ſpectari poteſt, quaſi amplior ad Euchariſtiam præparatio, & quod aliunde eam ante Viaticum conferendi uſus antiquus eſt, & probatus, licet non ubique admiſſus. Faciat autem ſuper ea re Parochus, quod magis expedire videbitur pro adſtantium ædificatione, maxime autem pro temporis opportunitate; ſi enim vis morbi urgeret, Viaticum primo detur, & poſtea extrema Unctio miniſtretur.* Verum Nos, quamquam hanc permiſſionem nequaquam improbemus, ſiquidem a laudato Suarez diſcimus, contrariam conſuetudinem Eccleſiæ Romanæ a Concilii Tridentini Catechiſmo pariter approbatam, non eſſe ſub gravi ſaltem obligatione ab omnibus Chriſtiani Orbis regionibus receptam, ac præterea a Natali Alexandro *cit. loc. reg.* XXI. accipimus apud Ciſtercienſes, etiam hodie perſeverare antiquum morem, Sacram Unctionem præmittendi Viatico: nihilominus in locis, in quibus hic mos obſolevit, vigetque diſciplina a Concilii Tridentini Catechiſmo præſcripta, non facile permitteremus, ab hac recedi, ſolum ad indulgendum privatæ, & peculiari infirmi devotioni, ſed potius Parochis injungere-

mus

Digitized by Google

mus, ut extremam Unctionem petentibus ante Viaticum, ſuaderent, tutius, & utilius fore Eccleſiæ Romanæ ritui, ac uſui a majori parte Eccleſiæ Catholicæ jam recepto ſe accommodare.

3 Dicendum nunc reſtat de hujus Sacramenti iteratione. Labente ſæculo XI, & ineunte XII., hac nonnulli imbuti opinione, ut illicitum reputarent, Fidelem Sancto Oleo ſemel inunctum, unquam deinceps eodem linire: & ſi vera narrarent Ciacconius, & Ughellius eadem opinio, ſaltem apud aliquos etiam ſæculo XV. perſeveraſſet. Ambo enim referunt, ille *tom.3. in vita Pii II. pag.*1005., hic vero *Italiæ ſacræ tom.2. pag.*553., diſputatum fuiſſe, an Summo Pontifici Pio II. graviter ægrotanti adminiſtrari poſſet extrema Unctio, eo quod, pluribus antea annis, eam recepiſſet Baſileæ, cum peſte laboraret, quæ in ea Urbe graſſabatur. Verum cum hujus memorandi certe facti nulla mentio occurrat, neque in vita ejuſdem Pii II., a Jo: Antonio Campano Epiſcopo Aprutino accurate deſcripta, neque in commentariis Cardinalis Papienſis, qui ceteroquin quam minutiſſime ſcribit, quæ in Pii II. morte contigerunt, illud propterea, aut fabuloſis, aut ſaltem ſuſpectis narrationibus accenſemus. Opinabantur alii extremam Unctionem poſſe iterum eidem conferri, modo tamen a die, qua ſemel inunctus fuerat, tres integri anni effluxiſſent: hanc falſam perſuaſionem ſibi induxiſſe Monachos Hirſaugienſes, refert ſupramemoratus Auctor veteris diſciplinæ Monaſticæ in *præfat. cap.* 128., ubi poſtquam antiquum exhibuit eorumdem Monachorum uſum ponendi Infirmum, extrema Unctione jam munitum, & cui mortis momentum inſtaret, *ſuper ſagum cilicinum cinere aſperſum*, hæc ex Guidone Farfenſi addit: *Ceterum Hirſaugienſes exiſtimabant Unctionis Sacramentum ab eodem iterari non poſſe, niſi effluxo triennio: hinc ſtatuerunt, eumdem Fratrem, ſi mortem evaſerit, poſt tres annos iterum perungi poſſe.* Cenſuerunt denique alii, apud Petrum Cantorem in *Summ. cap.*132., & Durandum *lib.* 1. *rational. Divin. Offic. cap.*8. *num.*25., non licere extremam intra ejuſdem anni ſpatium repetere, etiamſi contingeret, quempiam in periculoſum morbum iterato incidere. In hac ſententia fuit ille idem Anonymus Auctor codicis Turonenſis, cujus ſupra meminimus, ait quippe: *Nonniſi menſe ſemel tantum communicet æger: Hic idem ſolo non bis ungatur in anno;* neque eam ſæculo XVI. ab omnium mente deletam colligimus ex Synodo Iprenſi, eodem ſæculo labente, habita ab Epiſcopo Rithovio, in qua *tit.*17. *cap.*3., poſtquam declaratum fuit, poſſe extremam Unctionem, quandocumque opus fuerit, eidem denuo adminiſtrari, additum legimus: *Proinde conſuetudinem, ſecundum quam non conſuevit hoc Sacramentum intra annum ſecundo ſuſcipi; etiamſi altera gravis obveniat infirmitas, tanquam noxiam abrogemus.* Equidem jamdin antea prævaluerat, & communi uſu recepta, atque approbata fuerat ſententia hujus Sacramenti iterationem permittens, quotieſcumque Fidelis in novum incidit morbum, & in diverſum adducitur vitæ diſcrimen: ideo enim, uti ratiocinatur S. Thomas in *ſupplem.* 3. *par. qu.* 33. *art.* 1. Sacramenta Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis nequeunt ſine ſacrilegio iterari, quia imprimunt characterem, & producunt effectum perpetuum: *Sacramentum autem, quod non habet effectum perpetuum, poteſt iterari ſine injuria, ut effectus deperditus iterato recuperetur; & quia ſanitas corporis, & mentis, quæ ſunt effectus hujuſmodi Sacramenti, poſſunt amitti, poſtquam fuerit per Sacramentum effecta, ideo hoc Sacramentum ſine ſui injuria poteſt iterari.* Idem quod S.Thomas, docuere Magiſter Sent. in 4. *diſt.* 23., Guillelmus Altiſſiodorenſis *lib.*4. *Summ. tract.*7. *cap.*2., S. Bonaventura in 4. *diſt.* 23. *art.* 2. *qu.*4., ceterique Scholaſtici, quorum ſententiam ſua tandem infallibili auctoritate firmarunt Tridentini Patres *ſeſſ.*14. *cap.*3., definientes; *Quod ſi Infirmi poſt ſuſceptam*

Digitized by Google

ptam hanc Unctionem convaluerint, iterum hujus Sacramenti ſubſidio juvari poterunt, cum in aliud ſimile vitæ diſcrimen inciderint.

4 Verum adeo diverſa ſunt hominum ingenia, illud idem Sacramentum, quod plerique nunquam iterari poſſe affirmarunt, alii etiam in eadem infirmitate, ſæpius repeti voluere. Etenim in antiquo codice manuſcripto S. Remigii, circa annum Milleſimum exarato, & prolato ab Ugone Menardo in *notis ad Sacram. S. Gregorij* ſtatuitur, infirmos vita periclitantes, per ſeptem continuos dies, & Chriſti Corporis Viatico recreandos, & ſancto Oleo eſſe perungendos; eumdemque ritum, clarius adhuc, & magis aperte præſcribunt Theodulfus Aurelianenſis in ſuo ſecundo Capitulari apud Balutium *tom. 7. miſcell.*, aliique multi antiqui libri rituales, apud Martene *cit. lib. 1. cap. 7. art. 2. num. 5.* Sed uſus poſtea ab univerſa Eccleſia receptus a Theologis communi calculo reprobatus, & Synodorum, ac Ritualium auctoritate roboratus obtinuit, ut ſemel dumtaxat in eadem infirmitate extrema Unctio adhibeatur: una ſiquidem neceſſarias ſuppeditat vires ad illa incommoda evitanda, quæ morbus affert, quo actu æger laborat; atque, ut Theologos prætermittamus, qui innumeri ſunt, ita ſervandum decernunt ſtatuta Synodalia Danielis Nannctenſis, Stephani Pariſienſis Epiſcopi, Synodus Cameracenſis anni 1586. *tit. 12. cap. 4.*, Paſtorale Mechlinienſe, Vennenſe, Lemovicenſe, aliaque quamplurima congeſta a Launonio *tom. 1. pag.* 552., & Van-Eſpen *cit. par. 2. tit.* 8. *cap. 3. num. 32., & ſeqq.* Durante autem eadem infirmitate, ſi poſt ſuſceptam extremam Unctionem, morbus ita remittat, ut ægrotus mortis periculum evaſiſſe videatur, ſed antequam convaleſcat, iterum in vitæ diſcrimen relabatur, etiam juxta præſentem diſciplinam, poterit abſque ſcrupulo denuo Sacra Unctione muniri, quemadmodum diſerte tradit D. Thomas in 4. *diſt. 23. art. 4. qu. 2. §. Ad ſecundam quæſtionem*, inquiens: *Hoc Sacramentum non reſpicit tantum infirmitatem, ſed etiam infirmitatis ſtatum; quia non debet dari, niſi Infirmis, qui ſecundum humanam æſtimationem videntur morti appropinquare. Quædam ergo infirmitates non ſunt diuturnæ: unde ſi in eis datur hoc Sacramentum, tunc cum homo ad illum ſtatum perveniat, ut ſit in periculo mortis, non recedit a ſtatu illo, niſi infirmitate curata: & ita iterum non debet inungi, ſed ſi recidivum patiatur, erit alia infirmitas; & poterit fieri alia inunctio. Quædam vero ſunt ægritudines diuturnæ, ut hectica, & hydropiſis, & hujuſmodi: & in talibus non debet fieri inunctio, niſi quando videntur perducere ad periculum mortis: & ſi homo illum articulum evadat, eadem infirmitate durante, & iterum ad ſimilem ſtatum per illam infirmitatem reducatur, iterum poteſt inungi; quia jam eſt quaſi alius infirmitatis ſtatus, quamvis non ſit alia infirmitas ſimpliciter.* Idem quod a D. Thoma audivimus, decernunt Synodus Lingonienſis an. 1404., Senonenſis an. 1524., Carnotenſis an. 1526., apud Natalem Alexandrum *ſupracit. lib. 2. cap. 5. regul. 19.*, quibus conſentiunt Rituale Romanum *tit. de extrem. Unct.*, Rituale Cardinalis Sanctorii *pag. 324.*, ubi legitur: *In eadem infirmitate hoc Sacramentum iterari non debet, niſi diuturna ſit, & Infirmus, cum viſus eſſet melius ſe habere, iterum in periculum mortis incidit*, Rituale Argentinenſe *tit. de extrema Unct. §. 4.*, ac omnia Paſtoralia modo commemorata, uti videre eſt apud citatum Van-Eſpen, qui non inopportune Parochos monet, ne nimium ſcrupuloſe in hoc ſe gerant; ſed ſi dubitent, an revera morbi ſtatus ſit mutatus, ſeu num idem, vel diverſum ſit vitæ periculum, in quo ægrotus verſatur, expedire, ait, ut ad Sacramenti iterationem propendeant, eo quod hæc iteratio conformior ſit veteri Eccleſiæ conſuetudini, & per eam novum ſubſidium, & levamen Infirmo obveniat.

CA-

CAPUT XXIV.

De cautela in Conſtitutionibus Synodalibus adhibenda, cum in eis agitur de Sacramento Ordinis. Plura de quæſtione, utrum in cujuslibet Ordinis minoris collatione verum conficiatur Sacramentum, quam nonnulli Epiſcopi in ſuis Conſtitutionibus Synodalibus aut decidiſſe, aut ignoraſſe viſi ſunt.

1 Vidimus multis in Synodis, cum de ſacris Ordinationibus habetur ſermo, graviter increpari, qui ad Ordines ſuſcipiendos accedere audent cum conſcientia peccati lethalis, eoſdemque ſacrilegii reos denuntiari; eo quod Ordinationis Sacramentum, quod vivorum cum ſit, exigit in ſuſcipiente ſtatum Gratiæ, mortali culpa fœdati participare præſumunt. Equidem ejuſmodi reprehenſionem ſummopere commendamus, multis quippe nominibus illicitum, & turpe credimus, quempiam ullo etiam minori Ordine initiari, qui gravis culpæ reatu ſe non ignorat obſtrictum; cui enim nefas non videatur, inter Eccleſiæ Miniſtros cooptari, ſacriſque addici miniſteriis, qui actu eſt Dæmonis ſervituti alligatus? Fatemur præterea, ejuſmodi hominem vix eximi poſſe a ſacrilegii reatu; tum quia plerumque poſt ſuſceptum etiam minorem Ordinem, Sanctiſſimæ Euchariſtiæ ſit particeps; tum quia quamvis ab hac percipienda abſtineat, adhuc ſe exponit periculo ſacrilegii, quod recte notavit Juenin *diſſert. 8. quæſt. 7. cap. 2. in princ.*, & ex mox dicendis patebit; ſed non iidem approbamus adjectam objurgationis cauſam, quæ diſplicet etiam Navarro *man. cap. 22. num. 18. v. Quare probabilis*: per eam ſiquidem videtur affirmari, & pro certo haberi in cujuslibet etiam minoris Ordinis collatione, verum confici Sacramentum, quod tamen eſſe in quæſtione poſitum, ad rem monuit idem Navarrus, & hic paucis exponemus.

2 Ordinem, ſeu verius ſacram illam cœremoniam, qua inaugurantur Eccleſiæ Miniſtri, cujus effectus eſt ipſe Ordo, eſſe verum, & proprium novæ Legis Sacramentum, perfracte quidem negarunt Lutherus *in lib. de captivit. Babylon., cap. de Ordine*, Illyricus *in confeſſ. Antuerpienſi cap 11.*, Kemnicius *in 2. part. examinis Concilii Tridentini, diſp. de ſacram. Ordin.*, aliique Novatores; ſed omnes Orthodoxi conſtanter aſſerunt, & definitum eſt a Tridentino *ſeſſ. 23. cap. 3.*: *Cum Scripturæ teſtimonio, Apoſtolica traditione, & Patrum unanimi conſenſu perſpicuum ſit, per ſacram Ordinationem, quæ verbis, & ſignis exterioribus perficitur, Gratiam conferri; dubitare nemo debet, Ordinem eſſe vere, & proprie unum ex ſeptem Sanctæ Eccleſiæ Sacramentis*; & *can. 3.* Novatorum perſtringens audaciam: *Si quis dixerit Ordinem, ſive ſacram Ordinationem non eſſe vere, & proprie Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum, vel eſſe figmentum quoddam humanum, excogitatum a viris rerum Eccleſiaſticarum imperitis; aut eſſe tantum ritum quemdam eligendi Miniſtros verbi Dei, & Sacramentorum; anathema ſit.* Hinc omnes Theologi inferunt, Fide Divina tenendum, ſaltem Ordinationem Sacerdotum eſſe verum, & proprium Sacramentum: ad veritatem enim prædictæ definitionis univerſalis neceſſe eſt, ut ea ad minimum complectatur Ordinum præſtantiſſimum, quale eſt Sacerdotium: inter eoſdem etiam communiter convenit, veram Sacramenti rationem participare Epiſcopatum, & Diaconatum; Quinimmo de Epiſcopatu, etiamſi ab aliquibus non cenſeatur Ordo diverſus a Sacerdotio, cujus tamen, juxta omnes eſt extenſio, perfectio, & complementum, id eſſe pariter de Fide, affirmat Petrus Soto *in inſtitut. Sacerdotum lect. 4. de ſacram. Ord.*, aut ſaltem non poſſe ſine periculo, & gra-

Digitized by Google

gravis erroris nota, hoc tempore negari, aſſerunt Medina *lib.1. de ſacrorum hominum continentia*, *cap.15.*, & Vaſquez *tom.3. in 3. part. S. Thom. diſp. 240. cap.4 in princ.*: De Diaconatu vero, quamvis Bellarminus *controv. tom. 3. de ſacram. Ord.*, *cap.6. in princ.* exiſtimet id non eſſe de Fide: *Quia non poteſt evidenter deduci ex verbo Dei ſcripto, vel tradito; neque extat ulla Eccleſiæ de hac re expreſſa determinatio*; idemque aſſerant Dominicus Soto *in 4. diſt. 24. qu.1. art 4.*, & Eſtius *eadem diſt.*, *§.8. v. Ad quæſtionem porro*; attamen ex Tridentini definitione liquido inferri autumat Vaſquez *eodem tom.3. diſp.238. cap.2.*, inquiens: *Ego tamen valde miror, viros non vulgariter doctos, aut decretum Concilii Tridentini ſeſs.23. cap.6. non legiſse, aut plane non intellexiſſe, ubi definitur in hunc modum: Si quis dixerit, in Eccleſia Catholica non eſse Hierarchiam, Divina ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris, & Miniſtris; anathema ſit. Ex quo canone expreſſe liquet, Hierarchiam jure Divino inſtitutam, non ſolum conſtare Epiſcopis, & Presbyteris, ſeu Sacerdotibus, ſed etiam Miniſtris; per Miniſtros autem, ut minimum Diaconos intelligere oportet, cumque de ceteris inferioribus Ordinibus nemo etiam probabili conjectura ductus aſſerere poſſit, canonem eſſe intelligendum, ſupereſt, ut dicamus de Diaconis non poſſe non intelligi.*

3 Conſulto autem, pergit Vaſquez, Concilium eam vocem *Miniſtris* adhibuit, ut Diaconos denotaret: *De reliquis autem nihil definiret, ſed Scholæ diſputationi relinqueret*; ſiquidem quæſtio valde admodum difficilis, & implexa eſt, an reliqui Ordines, Diaconatu inferiores, verum ſint Sacramentum. Omnes veram Sacramenti rationem participare, docent S. Thomas *in 4. diſt. 24. quæſt.2. art.1. quæſtiunc.3.*, *& in ſupplem.3. par. qu.37. art.2.*, S. Bonaventura *in 4. diſt.24. art.2. qu.4.*, Franciſcus Victoria *in Summ. de Sacram. qu.226.*, Petrus Soto *de inſtit. Sacerdotum lect.4. circa medium*, Silveſter *in Summ. V. Ordo 1. qu.1. in fin. & qu.2. in princ.*, Melchior Canus *de loc. Theolog. lib.3. cap.4.*, Bellarminus *cit. lib.1. de ſacram. Ord cap.7. & 8.*, quorum ſententiam & communiorem, & probabiliorem vocant Gregorius de Valentia *tom.4. diſp.9. qu.1. punct.4. §. Tertia opinio*, Hallier *de ſacr. Elect.*, *& Ordinat. par.2. ſect.2. cap.1. art.2. §.6.*, *& 7.*, Cabaſſutius in *theor.*, *& prax. jur. Can. lib.3. cap. 16. num.3.*, Auctor Theologiæ moralis ad uſum Seminarii Petrocorienſis *tom.4. lib.2. tract.3. cap. 2. qu.4.*, *& 5.*, & Eſtius in 4. *diſt.24. §. 8. v. Alij denique*, qui etiam paulo inferius *v. Ad quæſtionem porro*, ſibi videri addit, in hanc ſententiam propendere Concilium Florentinum, ac Tridentinum. Nec præterea defuere aliquot juris Canonici Periti, quos refert Vaſquez *diſp.37. cap.1.*, qui etiam primæ Clericali Tonſuræ veram Sacramenti rationem adſcripſerit.

4 Cenſent alii ex Ordinibus infra Diaconatum, ſolum Subdiaconatum pertinere ad Sacramentum Ordinis, ceteros vero, quamvis certum Miniſtrorum ordinem in Eccleſia conſtituant; ad Sacramenti tamen dignitatem non aſſurgere, opinantur. Ita ſentiunt Michael Medina *lib. 1. de Continent. cap.46.*, Vaſquez *cit. diſp. 237. cap. 2.*, *& diſp. 238. per tot.*, & Navarrus *man. cap. 22. num. 18. v. Quare probabilis videtur*, in quorum ſententiam videtur nonnihil inclinare Cardinalis Bona *rerum liturg. lib.1. cap.25.*, ubi ſub *num.16. de Subdiaconis* dubitat, an fuerint a Chriſto Domino inſtituti: *Secundus Miniſtrantium locus Subdiaconorum eſt, quorum, licet expreſſa mentio in ſacris Litteris non reperiatur, eorum tamen inſtitutio, vel ad Chriſtum, ut recentiores Scholaſtici exiſtimant, vel ad Apoſtolos eſt referenda*; ceteros vero inferiores Ordines recentioris eſſe inſtituti, non obſcure affirmat, inquiens *ſeq. num.17.*; *Tertia claſſis Miniſtrantium Clericos minorum Ordinum complectitur; Acolytos ſcilicet, Exorciſtas,*

Lectores, & Oſtiarios, quos antiquiſſimos eſſe, & ab Apoſtolis, vel ab immediatis eorum Succeſſoribus inſtitutos, Doctores ſcholaſtici aſſerunt, ſed non probant.

5 Alii denique omnibus Ordinibus, exceptis Presbyteratu & Diaconatu, veram Sacramenti rationem, virtutem, & excellentiam adimunt. Hanc ſententiam tenuit Scholaſticorum princeps Petrus Lombardus *lib. 4. diſt. 24.*, quem a ſuis diſcipulis pæne relictum ſectati poſtea ſunt Habertus in *notis ad Pontificale Græcorum pag. 48.*, Goarius in *notis ad Euchologium pag. 247.*, Morinus *de ſacr. Ordinat. exercit. 11. cap. 1.*, ubi tanta firmitate huic ſententiæ inhæret, ut eidem neminem facile contraire poſſe arbitretur: *Cum ego examino, & perpendo* (ait Morinus) *antiquiorem Patrum de Subdiaconatu, & minoribus Ordinibus teſtimonia, propoſitionem illam, qua aſſeritur, & Subdiaconatum, & quatuor minores Ordines non eſſe Sacramenta, judico tam eſſe certam, & evidentem, ut, qui ea conſideraverit, ire contra vix poſſit*; Morino conſentiunt Juenin *de Sacram. diſſ. 9. qu. 6. cap. 1.*, Tournely *de Sacram. Ord. qu. 6. art. 4., & art. 5.*, aliique plures recentiores, Boucat in *Theolog. Patrum tom. 5. diſſ. 6. de Ord. inſt. art. 8.*, ubi late oſtendere conatur, opinionem hanc eſſe probabilem, Witaſſe in *tract. de Sacram. Ord. par. 2. qu. 4. art. 2.*, Habert in *Theolog. dogm., & moral. tom. 7. de Ord. par. 1. cap. 6. per tot.*, l'Herminier in *tract. de Sacramen. tom. 3. cap. 3. concluſ. 2., & 4.*

6 Ideo autem Doctores in tot diverſas ſciſſi ſunt opiniones, quia obſcura, & incerta eſt Ordinum infra Diaconatum origo, a qua unice pendet quæſtionis deciſio. Etenim, ſi ea referenda ſit ad Chriſti Domini inſtitutionem, nemo audebit illis detrahere Sacramenti dignitatem, cujus cetera habere requiſita facile demonſtrabunt: ſi vero adinventi, & conſtituti ſint ab Eccleſia, non poterant ſane veram participare rationem Sacramenti, ad quod de novo inſtituendum, ſola Eccleſiæ auctoritas non protenditur. At hanc originem indagare eſt operoſum, aſſequi vero fere impoſſibile. Fatentur omnes in ſacris Litteris nullam fieri mentionem de Ordinibus Diaconatu inferioribus; ſed non exinde recte inferri, eos non eſſe a Chriſto Domino inſtitutos, ajunt Auctores primæ ſententiæ; potuit quippe evenire eorumdem inſtitutionem fuiſſe a Chriſto Domino Apoſtolis ore traditam; atque ita reapſe eveniſſe hac ratiocinatione, plane oſtendi opinantur: *Quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi auctoritate Apoſtolica traditum rectiſſime creditur*. Firmiſſima regula eſt, quam nobis præbet Auguſtinus *lib. 4 contra Donatiſtas cap. 24. num. 31.* (*tom. 9. oper. colum. 140.*) Hanc autem regulam rei noſtræ convenire eſt manifeſtum. Etenim, quin ullum reperiatur Concilium, in quo inſtituti fuerint Ordines Diaconatu inferiores, eos nihilominus ſemper, ab Eccleſiæ primordiis in Eccleſia fuiſſe, ſemperque conſtanter retentos, ſcimus. Equidem, quod ſpeciatim attinet ad Subdiaconatum, expreſſam illius mentionem faciunt, Cyprianus *ep. 42.*, Synodus Eliberitana *can. 30.* (*tom. 1. collect. Hard. colum. 253.*) Laodicena *can. 21., & 22.* (*ibid. colum. 785.*) Athanaſius *ep. ad Solitarios*, & Synodus Carthaginienſis IV. anni 398. *cap. 5.* (*tom. 1. collect. Hard. colum. 979.*): quod vero ad alios pertinet minores Ordines, idem Cyprianus in eadem epiſtola, præter Hypodiaconum nominat Acolytum, cujus pariter meminit Auguſtinus *ep. 194.* aliàs 105., quam ſe, per Albinum Acolytum, Sixto miſiſſe ſignificat; Cyprianus itidem *ep. 33.* affirmat, Aurelium Confeſſorem fuiſſe a ſe in Lectorem ordinatum; & Confeſſores ad eumdem Cyprianum ſcribentes *ep. 17.*, & Lectorem, & Exorciſtam commemorant: *Præſente* (inquiunt) *de Clero, & Exorciſta, & Lectore*; Lectoris quoque fit mentio in Concilio Sardicenſi *an. 347.* (*tom. 1. collect. Hard. colum. 645.*) & Calcedonenſi *can. 13.* (*tom. 2. ejuſdem collect.*

lect. colum. 607.) Narrant præterea Theodoretus *lib.* 3. *cap.*2., Socrates *lib.* 3. *cap.*1. Julianum ante apoſtaſiam fuiſſe Lectorem in Eccleſia, & poſt apoſtaſiam juſſiſſe, ut, ad inſtar Eccleſiæ Catholicæ, in templis Gentilium eſſent Lectores. Sed quod magis eſt, Cornelius Papa epiſtola ad Fabium Epiſcopum Antiochenum circa annum 251. exarata, Romanum Clerum enumerans, omnes nominatim, & majores, & minores Ordines recenſet, Romæ adeſſe affirmans, *num.*3. (*ex recenſ. Couſtant. colum.*150.) *Presbyteros quadraginta ſex, Diaconos ſeptem, Subdiaconos ſeptem, Acolytos duos, & quadraginta, Exorciſtas autem, & Lectores cum Oſtiarijs quinquaginta duos*, & citata Synodus Carthaginienſis IV. *can.*5. 6. 7. 8. *&* 9., non ſolum ſingulos prædictos Ordines nominat, ſed modum deſignat, quo eorum quilibet ab Epiſcopo conferretur. Porro recentiores hujus ſententiæ Patroni miſſa faciunt antiquiora teſtimonia, quæ ad eamdem roborandam aſſertionem olim proferebantur, ex Canone Apoſtol. LXIX., ex Conſtitut. Apoſtol. *lib.* 3. *cap.* 11., ex Epiſtola Ignatii ad Antiochenos; ex Dionyſio *cap.*3. *Eccleſ. Hierarch.*, atque ex Synodo Romana ſub Silveſtro, in quibus iidem Ordines ſingillatim pariter enumerantur, quia ſciunt ab hodiernis Criticis rejici, & ſuppoſititia haberi: neque hiſce dubiis monimentis ſe indigere autumant, cum ex allatis, certo genuinis, ſatis luculenter demonſtratum credant, omnes Ordines ab Apoſtolis ad Nos perveniſſe: *Si enim* (concludit Melchior Canus *cit. lib.*3. *cap.*4., ubi regulam ab Auguſtino acceptam, rei, quam verſamus, applicat) *conſuetudinis cujuſquam diu in tota Eccleſia obſervatæ originem, & principium, nec ad Summos Pontifices, nec ad Concilia Epiſcoporum referre poſſumus; ſed ea conſuetudo ad Apſtolorum uſque tempora retrotrabitur, conficitur plane, illam ab Apoſtolis eſſe profectam*.

7 Verum plura ad hæc reponunt Auctores contrarii; atque in primis: Eſto (inquiunt) omnium Ordinum origo ad Apoſtolos referatur; attamen non inde conficitur, eos eſſe a Chriſto Domino omnium Sacramentorum novæ Legis primo, & unico Auctore inſtitutos; ut enim ibidem fatetur idem citatus Melchior Canus, ipſimet Apoſtoli pleraque ad Eccleſiæ utilitatem conſtituere, poteſtate quidem a Chriſto Domino accepta, ſed quæ ſibi non fuerant ab eodem Chriſto immediate tradita, quæque propterea obnoxia fuere mutationibus, quibus certe non potuerunt ſubeſſe præcepta a Chriſto data, multoque minus Sacramenta ab eodem inſtituta. Hujus autem ſecundi generis eſſe Ordines Diaconatu inferiores, etiamſi Apoſtolis ſuam deberent inſtitutionem, vel ex hoc evidenter conſtat, quod nec ſemper, nec ubique iidem, atque eodem numero ſint habiti. Etenim Eccleſia Græca, quidquid ſit, an proxima ab Apoſtolis ætate, omnes habuerit minores Ordines, quod negat quidem Morinus *exercit.* XIV. *cap.*1., ſed affirmat Schelſtratus *ad Concil. Antiochen. diſſert.*4. *cap.*17., & pluribus probat Hallier *de ſacr. Elect. & Ord. par.*2. *ſect.*1. *cap.*1. *art.*1. §.4. *num.*27. nunc certe alios Ordines infra Diaconatum non admittit, niſi Subdiaconatum, & Lectoratum, ceteros vero in ſuis Euchologiis, a mille, & amplius annis, nunquam recenſuit. Similem mutationem factam deprædicant in Eccleſia Latina, in qua ultra quatuor minores Ordines, quos retinemus, quondam numerabatur etiam Ordo *Cantorum*, ſeu *Pſalmiſtarum*, de quo fit expreſſa mentio in Concilio Carthaginienſi III. anni 397. *can.* 21. (*tom.*1. *collect. Hard. col.*963.): *Ut Clericum alienum, niſi concedente ejus Epiſcopo, nemo audeat vel retinere, vel promovere in Eccleſia ſibi credita. Clericorum autem nomen etiam Lectores, & Pſalmiſtæ, & Oſtiarii retinent*, & in cit. Concilio Carthaginienſi IV. *can.*10., ubi ſpecialis ritus præſcribitur ordinandi Pſalmiſtam, ſeu Cantorem; & magis diſerte Iſidorus Hiſpalenſis *etymol. lib.* 7. *cap.*12., *relat. in Can. Cleros diſt.*21., inter Eccleſiæ

Miniſtros, proprium, & diſtinctum locum aſſignat Pſalmiſtis. *Generaliter Clerici nuncupantur omnes, qui in Eccleſia Chriſti deſerviunt, quorum gradus, & nomina ſunt hæc, Oſtiarius, Pſalmiſta, Lector, Exorciſta, Acolytus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, Epiſcopus*. Præter Cantores fuiſſe etiam decantant alios minores Ordines, poſtea oblitcratos, præcipue *Foſſariorum*, qui etiam *Laborantes*, & *Copiatæ* ſunt appellati; *Cuſtodum* Martyrum, & *Notariorum*. De Foſſariis, quorum officium erat, operam impendere, in ſepeliendis Fidelium corporibus, meminit Hieronymus, ſeu quicumque ſit Auctor tractatus de ſeptem Eccleſiæ gradibus, ad Ruſticum Narbonenſem; iidemque Clericis annumerantur *in cod. Theodoſiano leg.35. tit. de Epiſcopis, lib.16.* Cuſtodibus Martyrum, ita dictis, quod ipſis concrederetur cuſtodia Eccleſiarum, ubi ſepulta erant Martyrum corpora, peculiarem in Eccleſia gradum attribuit Synodus, quæ dicitur Romana, ſub Silveſtro Papa, ubi de iis, qui in Eccleſia militare, ac proficere deſiderant, decernitur, ut in pluribus gradibus, aliquo temporum intervallo, morentur, ac quinque annis Cuſtodes Martyrum exiſtant, antequam ad Diaconatus, vel Presbyteratus Ordinem aſcendant; quamvis enim hæc Synodus ſpuria habeatur, exhibet tamen diſciplinam ſexti ſæculi, quo creditur conficta. Notarios denique, qui curam habebant inſtrumentorum, & tabularum Eccleſiæ, peculiarem conſtituiſſe Clericorum Ordinem, colligunt ex Ennodio Ticinenſi, in vita Antonii Monachi Lirinenſis, quem refert a Conſtantino Antiſtite, inter Eccleſiaſticos Exceptores, ſeu Notarios, cœleſtem militiam juſſum ordiri; atque ex libro Pontificali in Hadriano I., quem Notarium Regionarium, poſtea Subdiaconum, demum Diaconum factum, ad Pontificatum aſcendiſſe narrat.

8 Sed, ut quod ſentimus, aperte dicamus, nunquam Eccleſiam Latinam alios Ordines agnoviſſe credimus, præter eos, quos ſingulatim recenſuit Cornelius Papa: quia vero Clericis, aliquo ex iis Ordinibus initiatis, diverſa committebantur officia, ex iſtorum diverſitate, diverſam pariter ſortiebantur nomenclaturam, puta Cantoris, Foſſarii, Cuſtodis Martyrum &c., quod bene ponderavit Bellarminus *de Clericis lib.1. cap.11.*, & fuſe probat Hallier *de ſacr. Elect. & Ordinat. par.2. ſect.1. cap.1. art.1. §.4.* Et profecto, quod Cantores, de quibus videtur eſſe ſpecialis difficultas, merum haberent officium, ſine vero Ordine a ceteris diſtincto, eruitur ex ipſomet Concilio Carthaginienſi IV. *cap. 10.* (*tom. 1. collect. Hard. col.979.*) in contrarium allegato: ibi enim omnium Ordinum collatio ab Epiſcopo dicitur facienda; Cantoris autem munus, ſola Presbyteri juſſione ſuſcipi, atque exerceri permittitur: *Pſalmiſta, id eſt Cantor poteſt abſque ſcientia Epiſcopi, ſola juſſione Presbyteri, officium ſuſcipere cantandi*. Ceterum, ſi ex diverſis officiis, quibus Clerici addicebantur, & diverſa, quam inde aſſequebantur, nominis appellatione, Eccleſiaſticorum Ordinum diverſitas inferretur, nimium ingens ſane fuiſſet apud Majores noſtros minorum Ordinum numerus; etenim in Eccleſiaſticis tabulis recenſentur *Catechiſtæ*, veluti ſpecialem gradum in Eccleſia obtinentes, & tamen diſcimus a Cypriano *epiſt. 24.* ad hoc munus obeundum, aliquem inferioris Ordinis Clericum ſeligi conſueviſſe, quin idcirco ad novi Ordinis gradum promoveretur: *Optatum* (ait Cyprianus) *inter Lectores Doctorem Audientium conſtituimus. In l.42. & l.43. tit. 2. cit. lib.26. cod. Theodoſiani* commemorantur *Parabolani*, hoc eſt, ut *in eadem l.43.* explicatur, homines *ad curanda debilium ægra corpora deputati*, quos e Clericorum cœtu fuiſſe, ibidem adnotavit Gothofredus, teſtaturque Baronius *ad an. 416.*, quin tamen, eodem Baronio obſervante, novum, & peculiarem Clericorum Ordinem conſtituerent. Erant pariter Defenſores pauperum, & Defenſores eccleſiarum; de illis ſermo eſt in Concilio Carthaginienſi V. anni 401. *can.9.* (*tom.1. collect. Hard.*

*Hard. col.*988.) ; de iſtis mentio fit in Concilio Chalcedonenſi *cap.*23., utroſque vero, quamvis Petavius *in notis ad Epiphan. hæreſ.LXII. num.*10., inter Laicos collocet ; attamen Morinus *exercit.* 16. *cap.* 6. *num.*16., ex Eccleſiaſticis monumentis conſtare aſſerit, ea munera nonniſi Clericis conſueviſſe committi. E Clericorum inſuper numero eligebantur eccleſiarum *Oeconomi*, de quibus in Concilio Epheſino *act.*1., & in Concilio Chalcedonenſi *can.*2., & *can.*26. (*tom.*2. *collect.Hard. col.*601. & 611.) Ex eodem deſignabantur *Apocriſiarii*, de quibus Liberatus *breviar. cap.*12., Evagrius *lib.*4. *cap.*38., & Juſtinianus Imp. *Novell.*6. *cap.*2., quorum id erat officii, ut tanquam Procuratores, omnes cauſas Eccleſiaſticas, ad eos, a quibus mandatum acceperant, attinentes, in aula Imperatoris agerent. Atque, ut alios hujus generis multos prætereamus, Epiphanius *expoſit. Fid. num.*21. Eccleſiæ Miniſtris accenſet *Hermeneutas*, ſeu Interpretes, quorum munus erat, ex una in aliam linguam transferre tam lectiones Scripturarum, quam conciones ab Epiſcopis ad populum habitas ; eiuſmodi vero munus fuiſſe ſpeciale, atque ab aliis diſtinctum, liquet ex Actis Paſſionis Procopii Martyris, a Valeſio publicatis *in not. ad Euſeb. de Martyr. Palæſtin. cap.*1., hæc de Procopio narrantibus : *Eccleſiæ tria miniſteria præbebat. Unum in legendi officio, alterum in Syri interpretatione ſermonis, & tertium adverſus Dæmones, manuum impoſitione* ; niſi igitur dicamus omnia, quæ retulimus, & quamplurima ſimilia, quæ referri poſſent, nomina fuiſſe officiorum, non Ordinum, admittere cogeremur in antiqua Eccleſia Ordines fere innumeros, quod nemo facile credet. Quamobrem, quod ex Morino retulimus, argumentum, ſuas quidem vires habet, qua parte pervetuſta innititur conſuetudine Eccleſiæ Græcæ, tres minores Ordines jamdiu reſpuentis: ſed inefficax eſt, quantum ad variationem, quam factam aſtruit in Eccleſia Latina quoad eorumdem numerum. Majoris ponderis ſunt alia, quæ ab eodem Morino, eique adſtipulantibus Theologis proferuntur ad ſuam ſuſtentandam opinionem.

9 Verum Sacramentum, ajunt, Gratiam producit ex opere operato : eaque Gratia, per aliquod ſignum ſenſibile, ſignificatur: at in collatione quinque Ordinum inferiorum, nihil fit, quod Gratiæ productionem arguat ; non enim conferuntur per manus impoſitionem, ſicuti tres Ordines ſupremi, qua Gratiam ſignificari, & cauſari docet S. Thoma *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 1. *art.* 1. & 3. *part. quæſt.* 84. *art.* 4. ; nec Epiſcopus eos conferens dicit ; *Accipe Spiritum Sanctum* ; aut his æquivalentia verba pronuntiat. Neque in hoc ullum intercedit, aut unquam interceſſit diſcrimen inter Subdiaconatum, alioſque inferiores Ordines : nam laudatum Concilium Carthaginienſe IV., poſtquam *can.*2. 3. & 4. dixerat, Epiſcopum, Presbyterum, & Diaconum ordinari per manuum impoſitionem, *can.* 5. expreſſe ſtatuit ; *Subdiaconus cum ordinatur, quia manus impoſitionem non accipit, Patenam de Epiſcopi manu accipiat vacuam, & Calicem vacuum* ; Sacramentarium pariter S. Gregorii, vetus Ordo Romanus, & hodiernum Pontificale Romanum Subdiacono denegant manus impoſitionem : quinimmo idem Subdiaconatus olim in Eccleſia Latina accenſebatur minoribus Ordinibus, in quorum claſſem etiamnum a Græcis rejicitur ; tum vero primum apud nos cœpit ſacris annumerari, cum Urbani II. in Concilio Beneventano anni 1091. *can.* 1. (*tom.* 6. *part.* 2. *collect. Hard. col.* 1696.) permiſit, ut interdum, *ſed rariſſime, opportunitate exigente, & non ſine Romani Pontificis, vel Metropolitani licentia*, Subdiaconus eligi poſſet in Epiſcopum, quem ex ſolo cœtu eorum, qui ſunt in Sacris conſtituti, aſſumendum, veteres Canones ſanciverant, quod teſtatur Innocentius III. *in cap. A multis, de ætat. & qualitat. & ordin. præficiendor. Cum hodie Subdiaconatus inter ſacros Ordines computetur, ſicuti Urba-*

nus

nus Papa Secundus ſub his verbis expreſſit .... Qui in ſacris Ordinibus, Presbyteratu, Diaconatu, & Subdiaconatu, ſunt poſiti: immo obſervat Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 1. lib. 2. cap. 33.*, non ab Vrbano II., ſed ab ipſomet Innocentio III. fuiſſe Subdiaconatum in ſacros, & majores Ordines relatum, cum ſcilicet ipſe in cit. Decretali ſtatuit, ut abſque ulla diſpenſatione *Subdiaconatus in Epiſcopum valeat libere eligi, ſicut Diaconus, vel Sacerdos*; hanc vero ſanctionem adſcribit Urbano II., quia is illi præluſerat, ejuſque jecerat fundamenta, permittens ex venia, & indulgentia fieri, quod ne ex venia quidem antea fiebat, & poſtmodum Innocentius libere fieri permiſit. Sed ſive Innocentius, ſive Urbanus Subdiaconatum e minorum in majorum Ordinum claſſem evexerit, ſat eſt, eum quondam locum habuiſſe inter minores Ordines, ne, in re, de qua agimus, ulla inter eumdem, & minores Ordines ponenda ſit differentia.

10 Sed quid aliunde argumenta quærimus (pergit Morinus) ad probandum Subdiaconatum, eoque inferiores Ordines, non pertinere ad Hierarchiam, Divina ordinatione inſtitutam, cum id clare, & expreſſe aſſeruerit idem Urbanus II. *in cit. can.* 1. hiſce verbis: *Nullus deinceps in Epiſcopum eligatur, niſi qui in ſacris Ordinibus religioſe vivens inventus eſt. Sacros autem Ordines dicimus Diaconatum, ac Presbyteratum. Hos ſiquidem ſolos primitiva legitur Eccleſia habuiſſe, ſuper his ſolum præceptum habemus Apoſtoli &c.* Urbano concinit Gratianus, qui medio ſæculo XII. ſuum compilavit Decretum, ſcribens initio *diſt. 21.*: *Levitas ab Apoſtolis ordinatos legimus ..... Subdiaconos, & Acolytos procedente tempore Eccleſia ſibi conſtituit*. Ante Gratianum, & Urbanum II., ſæculi IX. initio, id ipſum aperte tradiderat Amalarius *lib. 2. de Divinis Officiis, cap. 6.*, inquiens: *Primò notandum eos Ordines, qui potiſſimum neceſſarii ſunt in Eccleſia, Apoſtolum Paulum denominaſſe, & eorum mores depinxiſſe, ſine quibus non poteſt rite immolatio altaris celebrari, ſcilicet ſine Sacerdote, & Diacono ...... Ceteri Ordines his adjecti ſunt. Creſcente Eccleſia, crevit Officium Eccleſiaſticum, ut multitudini Eccleſiæ ſubveniri poſſet, adjiciuntur inferiores in adjutorio Præpoſitorum. Unde Ambroſius in tractatu Epiſtolæ ad Timotheum: Illud vero dictis noſtris adjici dignum eſt, quoniam non convenit demirari, ſi neque Subdiaconorum, neque Lectorum memoriam Apoſtolus feciſſe videtur: Illis enim gradibus functionum, qui in Eccleſia neceſſario habentur, iſti poſtea magis ſunt adjecti propter utilitatem miniſterii.*

11 Idem affirmavit Magiſter ſententiarum *cit. l. 4. diſt. 24.*: *Canones duos tantum ſacros Ordines appellari cenſent, Diaconatus ſcilicet, & Presbyteratus: quia hos ſolos primitiva Eccleſia legitur habuiſſe .... Subdiaconos vero, & Acolytos, procedente tempore, Eccleſia ſibi conſtituit*. Et quod magis eſt, S. Thomas, qui aliis in locis ſingulis Ordinibus veri Sacramenti, a Chriſto Domino inſtituti, excellentiam aſſerit, *in cap. 3. Epiſt. 1. ad Timoth. lect. 2.* Magiſtrum ſequutus, ait: *In primitiva Eccleſia ſolum erant tres Ordines .... Epiſcoporum, Presbyterorum, & Miniſtrorum; & non dividebantur per diverſos gradus; ſed omnes erant in uno Ordine, propter paucitatem Miniſtrorum, & propter novitatem Eccleſiæ*, ex quo colligitur, dubiam ſaltem fuiſſe, hac in re Angelici Præceptoris mentem.

12 Dubii pariter & Nos hæremus, nec ullam in hac difficillima controverſia, ſententiam ferimus, ideo autem rationes attigimus, quæ in utramque partem adducuntur, & paulo prolixius illas expolivimus, quæ poſtremæ favent opinioni, ut videant Epiſcopi, non poſſe indubitanter ſacrilegii damnari, qui cum conſcientia peccati lethalis, Ordines, Diaconatu inferiores, ſuſcipere non refor-

Digitized by Google

formidant: *Durum quippe videtur* (ad rem inquit Navarrus *cit. cap. 22. man. num. 18.* loquens de Ordinibus minoribus) *damnare omnes, qui accipiunt eos, non præmiſſa confeſſione, vel ſaltem Contritione ſufficienti, quorum infinitus videtur eſſe numerus, quod tamen neceſſe eſſe facere, ſi eſſent Sacramenta vera, Gratiam conferentia ex opere operato*. Loquitur vero Navarrus in eventu, quo conferantur extra Miſſarum ſolemnia, nec ſubinde debeant illis initiati ſanctiſſimam Euchariſtiam percipere, quod tamen regulariter fieri non ſolet, nec fortaſſe ſine rationabili cauſa licet, ut paulo inferius dicetur. Quocirca Epiſcopus in ſua Synodali inſtructione, ſeu edicto tuto poterit prædictos temerarios, & pervicaces homines, hoc nomine, ſacrilegos declarare, quod peccati ſorde contaminati, non vereantur immaculatis Chriſti carnibus veſci, & ſolum cavere debent ab alia adducenda ſacrilegii cauſa, quod ſcilicet ad Sacramentum Ordinis accedere præſumant, ne tali pacto, aut controverſiam ignorare, aut illam videantur decidere.

CAPUT XXV.

Quod nihil in Synodo ſit decernendum de trium hierarchicorum Ordinum materia, & forma, inſinuatur exemplo, deſumpto ex quadam quæſtione Congregationi Concilii propoſita.

1 SI Epiſcopus velit in ſua Synodo peculiariter diſſerere de ſingulis Ordinibus, quod a pleriſque ad Ordinandorum inſtructionem prudenter factitatum comperimus, diligenrer curet, ut omnia adamuſſim iis reſpondeant, quæ de iiſdem Ordinibus a Catechiſmo Romano traduntur, atque omnino declinet queſtiones in ſcholis agitatas, maxime circa materiam, & formam trium hierarchichorum Ordinum: Ne ſecus in ea ſe conjiciat difficultatum dumeta, a quibus vix poſſit explicari; quod ne perperam a Nobis monitum videatur, ad rem facientem quæſtionem ſubnectimus, de qua, priuſquam huic Operi extremam manum admoveremus, fuit in Sacra Congregatione Concilii diſceptatum. Quidam Sacerdotio initiandus, etſi omnes conſuetas manuum impoſitiones ab Epiſcopo accepiſſet, ad Epiſcopum tamen, ſolita Patenæ cum Hoſtia, & Calicis cum vino, inſtrumenta porrigentem, ad alia tunc temporis diſtractus, non acceſſit. Re poſtea detecta, quid facto opus eſſet, dubitatum, atque a Sacra Congregatione petitum eſt. Difficultatis deciſio ab illa pendebat graviſſima controverſia, inter Theologos agitata, circa materiam, & formam Ordinis Presbyteratus.

2 Antiquiores Scholaſtici, quos Sotus *in 4. diſt. 24. quæſt. 1. artic. 4.*, & teſte Goneto *in clypeo diſp. 2. art. 3.*, plerique alii Thomiſtæ ſectantur, aliam non agnoverunt Ordinationis materiam, quam porrectionem inſtrumentorum, neque aliam formam, quam verba huic porrectioni adjuncta. Eorum præcipuum fundamentum ſitum eſt in decreto, ab Eugenio IV. edito in Concilio Florentino ad Armenorum inſtructionem, ubi cum ſingulorum Ordinum materiam, & formam ſingillatim Eugenius recenſeat, ſolam porrectionem inſtrumentorum, & quæ eam comitantur verba, commemorat; inquit enim (*tom. 9. collect. Harduin. col.* 440.) *Sextum Sacramentum eſt Ordinis, cujus materia eſt illud, per cujus traditionem confertur Ordo: ſicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patenæ cum pane porrectionem. Diaconatus vero per libri Evangeliorum dationem. Subdiaconatus vero per Calicis vacui, cum Patena vacua ſuperpoſita traditionem, & ſimiliter de aliis, per rerum ad miniſteria ſua pertinentium aſſignationem. Forma Sacerdotis talis eſt; Accipe poteſtatem offerendi Sacri-*

Digitized by Google

crificium in Eccleſia pro vivis, & mortuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; & ſic de aliorum Ordinum formis, prout in Pontificali Romano late continetur, cujus quidem decreti auctoritate ſuffulti præfati Auctores, adeo tenaciter ſuæ opinioni adhæſerunt, ut interrogati, cujuſnam inſtrumenti traditione, Evangelicæ prædicationis initio ab Apoſtolis ordinarentur Diaconi, cum nondum Evangeliorum liber eſſet conſcriptus, ſine hæſitatione reſponderunt, ejus loco porrectam fuiſſe Ordinando chartam, in qua Fidei noſtræ myſteria erant conſcripta, quam ſane ridiculam, & plane abſurdam reſponſionem explodit Iſambertus *de ſacram. Ordinis diſp. 3. art. 6.*

3 Alii, cum ex una parte prædictum Eugenii decretum præ oculis habuerint, atque ex alia animadverterint, in ſacris Litteris, ubicumque de ſacra Ordinatione fit mentio, non aliter eam explicari, quam per manuum impoſitionem; *Act.* enim *6.*, cum de conſtituendis Diaconis Apoſtoli deliberaſſent, eorumque electionem Diſcipulorum multitudini permiſiſſent, ſeptem ab his deſignatis, *orantes manus impoſuerunt*, & *cap. 13.* de Ordinatione Pauli, & Barnabæ, dicitur: *Tunc jejunantes, & orantes, imponentesque eis manus, dimiſerunt illos;* Paulus itidem *1. ad Timoth. 4.* ſcribit: *Noli negligere gratiam, quæ data eſt tibi, cum impoſitione manuum Presbyterii*, & *Epiſt: 2. ad eumd. cap. 1. Admoneo te, ut reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te, per impoſitionem manuum mearum;* Ut hæc teſtimonia, cum prædicto decreto ſimul conciliarent, docuerunt, tam porrectionem inſtrumentorum, quam manuum impoſitionem eſſe Epiſcopatus, Presbyteratus, & Diaconatus adæquatam materiam; formam vero eſſe verba, quæ in utraque actione ab Ordinante proferuntur. Ex tribus autem mox referendis manuum impoſitionibus, quæ adhibentur in Ordinatione Presbyteri, tertiam dumtaxat, quæ fit ſub hac formula, *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiſeris peccata &c.* ad Sacramenti eſſentiam pertinere, iſti Auctores autumant. Ita Bellarminus *de ſacram. Ordin. lib. unic. cap. 9.*, Maldonatus *tract. de ſacram. Ord. quæſt. 3. part. 2. prop. 1. & 4.*, ubi hanc aſſertionem, quoad manuum impoſitionem eſſe de Fide, quoad porrectionem inſtrumentorum, proxime ad Fidem accedere, ait, Vaſquez *in 3. part. diſp. 239. cap. 2. 3. & 4.*, Hallier *de ſacris Elect. & Ordinat. part. 2. ſect. 2. cap. 2. art. 1. §. 10. & ſeqq.*, Eſtius *in 4. diſt. 24. §. 24.*, Iſambertus *cit. loc.*, Piette *de ſacram. Ord. quæſt. 9.*, Van-Roy *eod. tract. cap. 3. quæſt. 1.*, Simonnet. *tract. 17. de Ord. diſp. 3. art. 1.*, aliique innumeri.

4 Alii demum exiſtimant, trium Ordinum hierarchicorum, Epiſcopatus videlicet, Presbyteratus, & Diaconatus adæquatam materiam, & formam, ſolam eſſe manuum impoſitionem, cum ei reſpondentibus verbis; porrectionem autem inſtrumentorum ritum cenſent mere acceſſorium, & integrantem ab Eccleſia adjunctum, ad majorem dumtaxat ſignificationem, & expreſſionem collatæ poteſtatis. Quoniam vero in Ordinatione Presbyteri ter Epiſcopus manus imponit Ordinando: primò, abſolutis litaniis, una cum ſibi aſtantibus Presbyteris, nihil dicens: ſecundò, immediate poſt primam, invocans in Electum gratiam, & dona Spiritus Sancti: tertiò, poſt Communionem, proferens illa verba, *Accipe Spiritum Sanctum &c.*; non primam, neque tertiam, ſed tantum ſecundam, cum adjunctis precibus, totam Sacramenti eſſentiam perficere, hujus ſententiæ Patroni contendunt: non immerito tamen advertit mox citandus Martene, ſecundam manuum impoſitionem non differre a prima, ſed eſſe illius continuationem, quod revera utramque inſpicienti eſt manifeſtum. Ultro porro iidem concedunt, ceteros Ordines Diaconatu inferiores, per ſolam inſtrumentorum traditionem conferri: quoniam, ut ipſi opinantur, non ſunt a Christo

Do-

Domino inſtituti, ſed ab Eccleſia adinventi, ac proinde, cum non participent veram rationem Sacramenti, neque conferant Gratiam ex opere operato, potuerunt quocumque alio modo, ad Eccleſiæ placitum, inſtitui, & conferri. Hanc ſententiam propugnant Hugo Menardus *in notis ad lib. Sacramentor. S. Gregorii*, Joannes Morinus *de ſacris Ordinat. part. 3. exercit. 7. cap. 1.*, Martinus Becanus *de ſacram. Ordin. cap. 26. qu. 4. concluſ. 3.*, Goarius *in not. ad Euchologium Grecorum pag. 256. num. 11.*, Arcudius *concord. lib. 6. cap. 7.*, quibus in locis hi duo poſteriores Doctores, non de ſola Eccleſia Græca, ſed etiam de Latina expreſſe loquitur, Juenin *de Sacram. diſſert. 9. q. 3. cap. 2. & quæſt. 4. cap. 2. & 3.*, Van-Eſpen. *J.E.V. part. 2. tit. 9. cap. 1. num. 9., & ſeqq.*, Martene *de antiq. Eccleſ. ritib. lib. 1. cap. 8. art. 9. num. 11. 16. & 18.*, Tournely *de ſacram Ordin. qu. 3. concluſ. 1. & 2.*, aliique recentiores, quibus facem prætulerant S. Bonaventura *in 4. diſt. 24. part. 3. art. 1. q. 4.*, & Petrus Sotus *lib. de inſtit. Sacerd. lect. 6.*, quorum primum hanc ſententiam expreſſe docuiſſe, alterum vero maxime in eam inclinaſſe, fatetur Vaſquez *cit. diſp. 239. cap. 2. num. 5.*

5 Duo autem ſunt argumenta, quibus hanc aſſertionem nedum probari, ſed evidenter demonſtrari, putat Morinus. Primum ex eo deſumitur, quod per annos, ad minimum nongentos, Ordines hierarchici in univerſa Eccleſia collati fuerint per ſolam manuum impoſitionem, abſque ullius inſtrumenti traditione; quod etiam Doctores contrariæ ſententiæ, cum Bellarmino, & Hallier *cit loc.*, coguntur admittere: nulla quippe traditionis inſtrumentorum occurrit mentio in antiquis Ritualibus, & Sacramentariis, a Menardo, Morino, & Martene diligenter perquiſitis, & prolatis: quinimmo in ſupracitato Concilio Carthaginienſi IV., anni 398., cui Epiſcopi 214., inter quos Auguſtinus, interfuere, per hoc Subdiaconatus ab hierarchicis Ordinibus diſtinguitur, quod iſti manuum impoſitione, ille vero inſtrumentorum porrectione conferretur, ſicuti animadvertimus; eamdemque differentiam fieri, legimus in antiquo Sacramentario Romano, edito a Cardinali Thomaſio *pag. 229.*; nullam etiam inſtrumentorum traditionem commemorant Amalarius Fortunatus, Rabanus Maurus, & Walafridus Strabo, etſi de ritibus conferendi ſacros Ordines fuſe, atque ex profeſſo agant. Altum ſimiliter, apud eoſdem Scriptores, atque in vetuſtiſſimis libris ritualibus, eſt ſilentium de tertia impoſitione manuum, nunc fieri ſolita in Ordinatione Presbyteri, cum illis verbis, *Accipe Spiritum Sanctum &c.*, cuius nullum inveniri monumentum illo antiquius, quod extat in vita Lietberti, Epiſcopi Cameracenſis, qui vixit ſæculo x., teſtatur Martene *cit. art. 9. num. 12.*, unde infert idem Martene, hunc ritum, ſaltem, quoad totam Eccleſiam Latinam, eſſe adhuc recentiorem altero, porrigendi iſtrumenta, quem ceteroquin non ante annos 700., aut ad ſummum 800. in Eccleſiam Latinam invectum, ex iiſdem Ritualibus plane conſtat. Quare, inquiunt laudati Doctores, ne alterum ex his dicamus, nimirum, aut mutatam fuiſſe Sacramentorum ſubſtantiam, quod erroneum; aut antiquam Eccleſiam caruiſſe vero Sacerdotio, & legitimis Miniſtris, quod aperte hæreticum foret, neceſſario dicendum eſt, etiam nunc Ordines hierarchicos, ſola manuum impoſitione, & quidem diſtincta ab illa tertia, quæ eſt recentioris ævi, conferri.

6 Porro non aliud Eccleſiam ſibi voluiſſe, credendum eſt, cum prædicta additamenta ſacræ Ordinationi fieri præcepit (pergunt iidem Doctores) quam magis diſerte explicare poteſtatem, quæ ſecunda manuum impoſitione eſt abunde Ordinato collata, quemadmodum, priuſquam Scholaſticorum opinio omnium menti altius inſideret, faſſi ſunt Hugo a Sancto Victore *lib. 2. de Sa-*

Digitized by Google

cram. part. 3. cap. 12., inquiens: *Accipiant Calicem cum vino, & Patenam cum Hoſtiis de manu Epiſcopi, quatenus his inſtrumentis poteſtatem ſe accepiſſe agnoſcant, placabiles Deo hoſtias offerendi*, ac totidem fere verbis Petrus Lombardus *lib. 4. diſt. 24.*: *Accipiant etiam Calicem cum Hoſtiis, ut per hoc ſciant ſe accepiſſe poteſtatem, placabiles Deo hoſtias offerendi*; quibus conſentit antiquum Pontificale Romanum M.S. bibliothecæ Colbertinæ, ubi legitur: *Accipiat Patenam cum Oblatis, & Calicem cum vino, & ponat ſimul in manibus Ordinati cujuslibet per ſe*: Etenim cum dicat *Ordinati*, & non *Ordinandi* aperte denotat, ante inſtrumenti traditionem, abſolutam, & perfectam jam eſſe Ordinationem.

7 Alterum, nec minus validum argumentum huic ſententiæ aſtruendæ, ſuppeditat Eccleſia Græca, quæ in ſacris Ordinationibus perficiendis, aliam non adhibuit, neque adhibet materiam, præter manuum impoſitionem, uti legere eſt in Græcorum Euchologio, & teſtatur Arcudius *cit. lib. 6. cap. 2.*, quin tamen Eccleſia Romana ejuſmodi Græcorum Ordinationes unquam irritas habuerit, aut ullo pacto improbaverit; immo de illarum validitate non ſolum nihil dubitatum fuit in Conciliis Lugdunenſi, & Florentino, quibus Græci cum Latinis adfuere, ſed nihil prætere dubitavit Clemens VIII., qui Ruſſorum Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, ad Catholicam unitatem admiſit, cum Ordinibus, quibus, ſecundum ritum Græcorum, inſigniti fuerant in ſuo ſchiſmate, uti late proſequuntur Natalis Alexander *in Theolog. dogmat. & moral. lib. 2. de ſacram. Ordin. art. 7. §. 2.*, Morinus *de ſacr. Ordination. part. 3. exercit. 7. c. 1. nu. 8.*, Caballut. *in notit. Eccleſiaſt. ſæculi IV. in appendic. ad can. Concilii IV. Carthaginienſis, n. 4., & 5.*, Tournely *in prælection. Theolog. de ſacram. Ordin.*, Cardinalis de Lugo *de Sacram. diſp. 2. ſect. 5. num. 85.*, Cardinalis Albitius *de inconſtant. in Fide cap. 30. ſub num. 374. §. Diverſo autem ritu*, Vericell. *de Apoſtol. Miſſion. tit. 11. quæſt. 168. ſect. 3. num. 22.*

8 Hoc autem eodem argumento e Græcorum more petito, Auctores, quorum ſententiam in præſens exponimus, antevertunt fundamentum contrariæ opinionis, Eugenii decreto ſubnixum: qua enim ratione, inquiunt, potuiſſet Eugenius IV. definire, in inſtrumentorum porrectione, eique reſpondentibus verbis, conſiſtere eſſentiam Sacræ Ordinationis, poſtquam in eodem Concilio ad communionem admiſerat Epiſcopos, Sacerdotes, & Diaconos Græcos, ſola manuum impoſitione ordinatos? Neceſſe eſt igitur fateri, Eugenium loquutum de materia, & forma integrante, & acceſſoria, quam optavit ab Armenis ſuperaddi manuum impoſitioni jamdiu ab illis adhibitæ, ut Eccleſiæ Latinæ moribus ſe prorſus accommodarent, ac, rituum uniformitate, firmius eidem adhærerent, quod bene ponderant Menardus, Becanus, & Morinus. Neque hanc explicationem reſpuere poſſunt Auctores contrarii: Siquidem in eo decreto nulla fit mentio tertiæ impoſitionis manuum, quam nihilominus ad Ordinationis Presbyteri eſſentiam pertinere iidem affirmant, atque idcirco fateri coguntur, non fuiſſe mentem Pontificis ibidem explicare, quæ Ordinationis ſubſtantiam perficiunt.

9 Ut hæc argumenta, quibus profecto nimium ſe premi ſentiunt, declinent, varia prædicti Doctores tentarunt effugia. Dixerunt plerique, etiam nunc in Eccleſia Latina Ordines hierarchicos ſola conferri manuum impoſitione, quia Epiſcopus ſuis manibus inſtrumenta exhibet Ordinando. At in primis, ſi porrectio inſtrumentorum vera eſſet manuum impoſitio, etiam inferiores Ordines dicerentur conferri per manuum impoſitionem contra id, quod a Concilio Carthaginienſi IV. audivimus: per manus etiam impoſitionem perficerentur Baptiſ-

ptiſmus, & extrema Unctio, quia Miniſtri manibus baptizandi corpus abluitur & ſancto Oleo perungitur infirmus: quod tamen nemo unquam dixit. Deinde hac reſponſione difficultatis nodus non ſolvitur: nam neque hodie Græci, neque olim Latini, in conferendis Ordinibus hierarchicis, inſtrumenta adhibuere, ac propterea alia diverſa eſt impoſitio manuum, in quam cadit præſens controverſia.

10 Dicunt alii, revera olim Latinos, ſicuti nunc Græci, Ordines hierarchicos ſola contuliſſe manuum impoſitione, & nihilominus hodie in Eccleſia Latina neceſſariam eſſe traditionem inſtrumentorum: quia Chriſtus Dominus non inſtituit, neque determinavit materiam, & formam Ordinationis in ſpecie infima, ſeu *atoma*, uti ajunt, ſed permiſit Eccleſiæ, illas pro ſuo libito determinare, juſtiſque de cauſis mutare, modo & res, & verba ſemper uſurpet, quæ apta ſint ad ſignificandum Sacræ Ordinationis effectum. Eccleſia autem, quæ ſolam olim deſignaverat manuum impoſitionem cum verbis eam comitantibus, mutatis poſtea rerum circumſtantiis, illa Græcis relicta, aliam materiam adhibendam ſtatuit a Latinis. Verum hæc doctrina duas graviſſimas oſtendit difficultates: primò quippe non ſatis probatur, quod Chriſtus Dominus prædictam poteſtatem fecerit Eccleſiæ; immo oppoſitum videtur evinci ex Tridentino *ſeſſ. 21. cap. 2.*, ubi declarat a Chriſto relictam eſſe Eccleſiæ poteſtatem mutandi, quæ Sacramentorum diſpenſationem reſpiciunt, *ſalva illorum ſubſtantia*; mutatio vero materiæ, & formæ non ad ritum, & diſpenſationem, ſed ad ſubſtantiam pertinet. Deinde data Eccleſiæ facultate, de qua eſt ſermo, gratis omnino, & arbitrario fingitur, quod Eccleſia ea uſa fuerit. Dicant enim, ubi, & quando, quo ſæculo, in quo Concilio, a quo Pontifice facta ſit ejuſmodi mutatio? Enimvero ſi Eccleſia ab Ordinationis ritu ea ablegaſſet, quæ antiquitus fiebant, cogeremur utique affirmare Ordinationis materiam, & formam fuiſſe Eccleſiæ auctoritate mutatas, novaſque antiquis ſubrogatas, ſed cum omnia, quæ habentur in antiquis Ritualibus, perſeverent intacta, ac ſancte & integre etiam nunc peragantur, nemo facile credet illa eadem, quæ jampridem ſatis erant, nunc ad Ordinis Sacramentum perficiendum amplius non ſufficere.

11 Hæc omnia placuit hic exponere, non ut huic poſtremæ ſententiæ calculum adjiceremus, ſed eo tantum conſilio, ut perſpicuum fieret, eam, quamvis habeat contra ſe univerſam fere aciem Scholaſticorum, ab iſtorum tamen ictibus nihil ſibi metuere, immo & ſua jacula habere, quæ in eos intorqueat.

12 Quare, ut ad propoſitum redeamus, cum valde incertum ſit, an is, de quo in caſu, per ſecundam manuum impoſitionem eſſet rite ordinatus, id utique faciendum erat, quod præſcribit Gregorius IX. in *cap. Presbyter de Sacram. non iteran.*, ubi in caſu, haud abſimili, decrevit: *Nihil eſſe iterandum, ſed caute ſupplendum, quod per errorem extitit prætermiſſum*; quod præcipue in illo rerum ſtatu ſervandum erat, ne Sacramentum, quod in multorum ſententia, cenſebatur undique perfectum, iterationis periculo ſubjiceretur, quemadmodum optime, atque ad rem omnino appoſite adnotavit Natalis Alexander *Theolog. dogm., & moral. de Sacram. Ord. cap. 1. art. 7. §. 2. in fin.*, inquiens: *Unde ſi quis horum rituum, qui ad materiam, vel formam pertinent, ſecundum varias Theologorum opiniones, in Ordinatione fuiſſet omiſſus, v.g., manuum impoſitio prima, vel adjuncta Oratio; aut Calicis cum vino, & aqua, & Patena cum Hoſtia traditio, aut unctio, aut denique manuum impoſitio poſtrema, vel hæc verba ipſam concomitantia, Accipite Spiritum Sanctum &c., ſupplere deberet Epiſcopus, quod in Ordinatione fuiſſet incaute prætermiſſum, ut colligitur ex cap. Paſtoralis, & ex cap. Presbyter de Sacramentis non iterandis.*

 13 Quia

13 Quia autem nonnulli non infimi Theologi dixerunt, impoſitionem manuum præambulam porrectioni inſtrumentorum, ſimul cum hac, in unam coaleſcere materiam, qua, una cum verbis ab Epiſcopo inſtrumenta exhibente prolatis, prima confertur Sacerdotalis poteſtatis pars, conficiendi nimirum Corpus Chriſti; idcirco Sacra Congregatio ſcite animadvertens, præviam illam manuum impoſitionem, jamdiu antea peractam, non poſſe moraliter conjungi cum traditione inſtrumentorum, quæ poſtmodum fieret, ut etiam hujus opinionis in re tanti momenti rationem aliquam haberet, totam Ordinationem ſub conditione iterandam reſcripſit.

CAPUT XXVI.

De Proteſtatione in aliquas Synodos inſerta, & per Archidiaconum Epiſcopi nomine ante Ordinationem repetita, per quam Epiſcopus Ordines collaturus proteſtatur, ſe intentionem non habere ordinandi irregulares, aut canonico impedimento irretitos: & de Ordinatis ad majores Ordines, ab Epiſcopo in Miſſa, non ab ipſo celebrata, ſed a Sacerdote; de quare, in Synodo Epiſcopali aliquando diſceptatum eſt.

1 IN Pontificali Romano habetur edictum, quo Epiſcopus Ordines collaturus ſub pœna excommunicationis præcipit, ne quiſquam canonico impedimento irretitus ad Ordines ſuſcipiendos accedere audeat. Idem ſolent Epiſcopi in ſuis Synodis clarius adhuc edicere, & explicare, ac præcipue ſolent illorum audaciam cenſuris compeſcere, qui emendicato, & ficto patrimonii titulo, quo revera carent, ad Sacros Ordines promoveri præſumunt. Hæc omnia laudabiliter fiunt, neque ulli ſunt reprehenſioni obnoxia. At plerique Epiſcopi, his diligentiis nequaquam contenti, alias ulteriores adhibent, quæ non omnibus probantur. Solent quippe priuſquam Sacræ Ordinationis cœremonias incipiant, per Archidiaconum, aliumve publice denuntiare, ſe intentionem non habere ordinandi irregulares, cenſuris innodatos, carentes legitimo patrimonio, aut Beneficio, vel litteris dimiſſorialibus proprii Ordinarii &c. Quamquam autem præſumendum ſit, unicum ejuſmodi proteſtationis ſcopum eſſe, deterrere, qui aliquo ex enuntiatis vitiis laborans, ad Ordines ſacrilege ſuſcipiendos ſe accingit; ne enim gravis peccati reus fiat, tenetur Epiſcopus abſolutam intentionem habere, Ordinem conferendi homini præſenti, cui manus imponit, & conſueta porrigit inſtrumenta, quemadmodum recte animadvertunt Navarrus *conſil. 5. de tempor. Ord.*, Gobat *Theolog. experim. tract. 8. num. 316.*, & Cardinalis de Lugo *de Sacram. diſp. 8. ſect. 7. num. 119.* Nihilominus tamen, cum prædictam proteſtationem Ordinationi præmittit, innumeris ſcrupulis, & animi anxietatibus occaſionem præbet, & quandoque etiam probabilis, & prudens dubitatio exinde excitatur, num revera quis fuerit legitime ordinatus, eo quod aliquo ex enuntiatis impedimentis eſſet obſtrictus. Quare, ne cum maximo totius Chriſtianæ Reipublicæ detrimento, & perturbatione dubii, atque incerti Miniſtri ſacris miniſteriis addicantur, præſtat omnino, ut Epiſcopus ab illa generali proteſtatione abſtineat; quod opportune monet citatus de Lugo his verbis: *Ego quidem uſum talis proteſtationis nullo modo probo: tum quia in ritibus Eccleſiaſticis fundamentum non habet: nam licet in Pontificalibus antiquis, & modernis apponatur formula, qua Ordinandi moneantur ex parte Epiſcopi, ne ullus accedat irregularis, abſque ætate, vel facultate legitima &c., in nullo tamen Pontificali invenitur talis proteſtatio de defectu intentionis .... tum etiam, quia licet exiſtente graviſſima cauſa, poſſet*

poſſet aliquando Epiſcopus habere intentionem ſub conditione... Ceterum hujuſmodi voluntas conditionata univerſalis cum omnibus haberi non poteſt abſque graviſſimis inconvenientibus propter dubia, quæ inde oriuntur circa valorem Ordinis. Minus itaque decet aliquid Synodo inſeri, quod prædictam proteſtationem contineat, aut eidem æquivaleat. Etenim cum Synodales ſanctiones ſint de ſe ſtabiles, & perpetuæ, ſimile edictum in Synodo promulgatum incertum redderet etiam Ordines ab Epiſcopis Succeſſoribus conferendos: quamvis enim iſti fortaſſe dicant, quo ſignificent, ſe non habere intentionem, quempiam initiandi, qui canonico detineatur impedimento, ſemper nihilominus dubitari poterit, an ſuam intentionem conformaverint Synodali ſtatuto nondum revocato.

2 At quid faciendum, ſi reipſa contingat, aliquem canonico impedimento ligatum Ordines recepiſſe ab Epiſcopo, qui eam ſolemnem proteſtationem ſacræ cœremoniæ præmiſit? Fuſe de hac quæſtione a Nobis actum eſt in *Noſtro tractatu de Sacrificio Miſſæ ſect. 2. §. 70.*, ubi ex Sacræ Congregationis Concilii ſententia diximus, interrogandum Epiſcopum, ſi ſit ſuperſtes, a quo Ordines ſunt collati; & ſi is aſſerat, ſuam intentionem vere alligaſſe præmiſſæ proteſtationi, Ordinationem diximus abſolute iterandam: ſi vero dubia, & incerta remaneat Epiſcopi intentio, eo quod non ſatis conſtat, qua mente eam proteſtationem emiſerit, & an illi revera ſuam aptaverit intentionem, Ordinatio erit ſub conditione repetenda. Quare ad conſulendum conſcientiarum ſecuritati, & quieti, omnemque dubitationem de re ſane graviſſima removendam, cavere utique debet Epiſcopus, ne ullus ad Ordines ſuſcipiendos admittatur, qui diligenti præhabita inquiſitione non fuerit dignus, & idoneus repertus, omnibuſque ornatus qualitatibus, quæ a Sacris Canonibus requiruntur: at in ipſo actu collationis Ordinum opus eſt, ut abſolutam habeat intentionem initiandi omnes, & ſingulos, ſive a ſe antea approbatos, ſive quoquo modo intruſos, qui ad illos ſuſcipiendos accedunt, & per conſuetam materiæ exhibitionem, formæque prolationem voti compotes fiunt: neque expedit, ut aliquid, ne ad terrorem quidem tunc dicat, unde fas ſit ejus intentionis defectum conjicere, aut leviter ſuſpicari.

3 Aliam ob cauſam non ſemel dubitatum fuit de collatorum Ordinum validitate. Quidam Epiſcopus Græci ritus, cui ob ingraveſcentem ætatem, & adverſam corporis valetudinem, laborioſum erat, Miſſam celebrare, cum eſſet Ordines collaturus, eam per alium Sacerdotem fieri curabat, eoque Sacrum peragente, ipſe conſueto ritu Ordines conferebat. Dubitatum fuit de Ordinationis ita peractæ validitate, & quid de ea ſentiendum ab Apoſtolica Sede quæſitum. Rei examen commiſſum fuit Sacræ Congregationi Sancti Officii, Nobiſque, qui ejuſdem Conſultoris officium tunc gerebamus, demandatum, ut in ſcriptis ſenſum noſtrum panderemus: mandato obſequentes diſſertationem elucubravimus, qua prædictam Ordinationem, illicitam quidem, ſed validam oſtendimus: Illicita quod fuerit, ſaltem quoad Ordines Sacros, nullo labore demonſtravimus: Etenim, ſi antiquam Eccleſiæ diſciplinam reſpicimus, indubitatum eſt, primis dumtaxat exceptis temporibus, quibus ob ferventes perſequutiones, integrum non erat Fidelibus in unum locum congregari, Ordinationes non alibi, niſi intra Eccleſiam fuiſſe celebratas: quocirca S. Gregorius Nazianzenus *carm. de vita ſua* Maximo Cynico Conſtantinopolitanæ Sedis invaſori exprobravit, quod Eccleſia excluſus, in ædibus cujuſdam Aulœdi fuerit ordinatus: & teſte Socrate *lib. 4. cap. 29.*, Urſino pariter, ſeu Urſicino contra legitimam Damaſi electionem, a factioſis quibuſdam in Antipapam electo, inter cetera objectabatur, quod non in Eccleſia, ſed in obſcuro quodam Baſilicæ S. Cinii loco ordinatus eſſet. Intra Eccleſiam vero, non alio unquam tempore fuiſſe Ordines, ſaltem ſacros,

col-

collatos, niſi cum inibi Divina celebrarentur myſteria, pluribus probat Hallier *de ſac. Elect., & Ordinat. part.2. ſect.8. cap.5. art.1.*, cui aſſentitur etiam hæreticus Binghamus *origin. Eccleſiaſt. tom.2. lib.4. cap.6. §.8.*; eumque morem, ex Apoſtolica traditione derivatum, colligit idem Hallier *ex Act. cap.13.*, ubi Ordinatio Sauli, & Barnabæ cum Sacrificio perfecta deſcribitur: *Miniſtrantibus illis Domino, & jejunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus, ſegregate mihi Saulum, & Barnabam*: Per *miniſterium* enim denotari Sacrificium, per *ſegregationem*, collationem Epiſcopatus, Interpretes omnes adnotarunt. Eamdem diſciplinam Nobis exhibent antiqui Patres, qui Ordinationes, quas referunt, ſemper Sacrificii tempore peractas aſſerunt: Theodoretus *hiſt. relig. cap. 13.*, loquens de Ordinatione Macedonii Anachoretæ, eam factam, dicit, tempore *myſtici Sacrificij*: Epiphanius *Ep. ad Joannem Hieroſolymitanum* (*inter Hieronymianas 51. olim 60. tom. 1. oper. colum. 241.*) Paulinianum fratrem Hieronymi invitum, & reluctantem a ſe, ſacris myſteriis operam dante, primum in Diacoconum, deinde in Presbyterum ordinatum narrat: Synodus vero Laodicena paulo etiam accuratius tempus definit peragendæ ſacræ cœremoniæ: cum enim *can.4.* (*collect. Hard. tom.1. colum.781.*) dixerit: *Quod non oporteat Ordinationes ſub conſpectu Audientium celebrari*, uti legit Dionyſius, vel *Non licere, manus impoſitionem ſuper Ordinandos, præſentibus Cathecumenis, fieri*, juxta verſionem Iſidori, ſignificavit profecto, Ordinationes fieri debere tempore Oblationis, cui adeſſe prohibebantur Cathecumeni, & Audientes; quo nomine denotari potuit tam certus Ordo Cathecumenorum, qui ad ſermones in Eccleſia audiendos admittebantur, quam cœtus Pœnitentium, quibus privilegium erat ingrediendi Eccleſiam; utroſque enim *Audientes* appellatos norunt Eruditi.

4 Nec ſolum Ordines Sacros, quibus (ut ſuperius diximus) nondum annumerabatur Subdiaconatus, ſed etiam iſtum, ceteroſque minores Ordines, intra Miſſarum ſolemnia collatos, affirmat Auctor *Conſt. Apoſt. lib. 8.*, ubi omnes exhibens ritus, quibus tempore Collectæ Sacri Eccleſiæ Miniſtri inaugurabantur, modum etiam recenſet ordinandi Lectorem. Neque inter majores, & minores Ordines aliud, quoad hoc, intercedebat diſcrimen, niſi quod illi in ſanctuario ante altare, iſti vero extra ſanctuarium, & longe ab altari conferrentur, quod teſtatur Amalarius *cit. lib. 1. de Divin. Offic. cap. 6.*, eamdemque conſuetudinem etiam nunc a Græcis retineri, poſt Morinum obſervat Martene *de antiq. Eccleſ. ritib. tom. 2. l.1. cap. 8. art.4. §.10.* Ex hac autem conſuetudine conferendi Ordines minores extra ſanctuarium, & altare eveniſſe arbitramur, ut vetus Ordo Romanus, & Pontificale Romanum, ſevere quidem interdixerint, ne Ordines Sacri, inter quos etiam Subdiaconatus fuit poſtea cooptatus, extra Miſſarum ſolemnia conferantur: *Minores vero Ordines conferendos* (uti loquitur citatus Hallier) *etiam extra ipſa favorabiliter indulſerint*. Negari tamen non poteſt, congruum eſſe, magiſque conforme ritui in eodem Pontificali præſcripto, ut, quantum fieri poteſt, etiam hodie omnes Ordines in Miſſa conferantur: *Quia omnes* (ut *eodem cit. cap. 5. art.1. num.3.*, proſequitur Hallier) *ad ſacrificium Miſſæ, tanquam ad finem ſuum, & ſcopum referuntur; omnium Ordinum ipſum conſummatio, & perfectio eſt . . . conſentaneum eſt itaque, ut coram Divinis ſymbolis, quæ Jeſum in ſacro altari præſentem continent, Ordinationes perficiantur.*

5 Sed quod de Ordinibus minoribus congruum diximus, de ſacris eſt ex gravi præcepto ſervandum: nullus quippe a gravi culpa eximeret Epiſcopum, qui contra communem Eccleſiæ morem, ritumque in Romano Pontificali præſcriptum, Sacrum Ordinem extra Miſſarum ſolemnia conferret. Ad ſacram vero cœremoniam licite explendam, Miſſa non ab alio, *ſed ab eo celebrari debet* (inquit

quit Hallier) *cit. cap.5. art.3.*), *a quo Ordines ſunt conferendi*, idemque adnotaverat Gloſſa in *cap. Quod ſicut de elect. v. Dividatur*: & merito, tum quia, ut eadem Gloſſa ibidem advertit, ita obtinuit conſtans, & perpetua Latinæ Eccleſiæ conſuetudo, cui conſonat etiam Græcorum praxis, de qua Arcudius *libr. 6. concord. cap. 2.*, Goarius in *notis ad Euchol g. Græcor. pag. 292.*, & Morinus *de ſac. Ordinat. par.3. exercit.11. cap.6.*: tum quia, niſi Miſſa ab eo fiat, a quo Ordines conferuntur, *dividitur myſterium Unitatis*, uti loquitur Innocentius III. in *cit. cap. Quod ſicut de elect.*; cum enim omnes Ordinati debeant Sanctiſſimam Euchariſtiam percipere e manibus Ordinantis, quod ab Eccleſiæ primordiis uſitatum, ac ſevera lege præſcriptum, oſtendit ſæpius citatus Hallier *ſect.3. cap.11. art.6.*, aſſeritque Auctor Eccleſ. Hierarch. *cap.6.*: *In fine ſacratiſſimarum ipſarum conſecrationum SS. Euchariſtiæ communio conceditur ab eo, qui ipſas perficit, Pontifice*, niſi Euchariſtia ab illo eodem conficiatur, a quo initiatis porrigitur, non adeo perfecte repræſentatur unio ipſorum cum ſuo Præſule, quemadmodum exhibetur, cum cœleſtem panem ab eodem paratum, ſuaque conſecratione in Chriſti corpus converſum omnes ſimul accipiunt; quæ quidem ratio fortius adhuc urget, ſi agatur de Ordinatione Epiſcopi, vel Presbyteri, qui ad eamdem Eccleſiæ unionem repræſentandam, debent idem Sacrificium cum Ordinante conficere, ſeu ſimul concelebrare: denique tenetur Sacrorum Ordinum collator Miſſam facere per ſe ipſum, ut obtemperet Pontificali Romano, Clementis VIII., & Urbani VIII. auctoritate roborato; ibi enim alius non apparet deſcriptus ritus conferendi Sacros Ordines, niſi in Miſſa Conferentis.

6 Quare hæc, quæ adduximus ad propoſitam referentes quæſtionem, jure indubitatum diximus, prædictum Præſulem, qui Ordines etiam Sacros contulerat, cum non ipſe, ſed alter Sacrificium offerret, multis nominibus graviter deliquiſſe; ſed, quod attinebat ad collatorum Ordinum validitatem, hanc ſuſtineri, neque ulla probabili ratione poſſe in dubitationem adduci affirmavimus. Quamvis enim inventi ſint pauci aliqui Auctores, quos commemorat Hallier *cit.c. 5. art.2.*, qui opinati ſunt Sacrificium Miſſæ eſſe de ſubſtantia conſecrationis, ſeu promotionis ad Sacros Ordines; attamen, inprimis nemo unquam dixit, eſſe de Ordinationis ſubſtantia Miſſam Pontificis Ordinantis: deinde ea ipſa paucorum opinio jamdiu rejecta, & exploſa fuit ab omnibus Theologis, & Canoniſtis, quos congerit Sanchez *conſil. moral. lib. 7. cap. 1. dub.4.* Quocirca Hallier *cit. loc.* indubitanter ratam habentem, ait, Ordinationem extra Miſſarum ſolemnia factam: *Adeo ut hocce tempore de ea re dubitare, frivolum videatur: nec cum conditione repetendam eam eſſe ſacram Ordinationem cenſerem, in qua Sacrificium Miſſæ defuiſſet; nullus enim canon legitur, qui ad ſubſtantiam promotionis ad ſacros Ordines Sacrificium pertinere oſtendat.* Minus itaque dubitandum erit de validitate Ordinis collati, non abſolute extra Miſſarum ſolemnia, ſed non intra Miſſam ab Epiſcopo celebratam, a quo fuit collatus.

7 Hæc Nos pro veritate tunc ſcripſimus, Noſtrumque ſuffragium approbatum fuit a Congregatione Generali anno 1715. habita coram fel. rec. Clemente XI. Cumque poſtea ad Sedem Apoſtolicam delatum fuerit, quemdam Epiſcopum in Hibernia Sacros Ordines contuliſſe, cum ſacra myſteria non a ſe, ſed ab alio Sacerdote conficerentur, eadem controverſia iterum excitata, atque ad novum examen in eadem Congregatione adducta; & Cardinalis Petra tunc ejuſdem Conſultor, juſſus pariter ſententiam ſuam proferre, a Noſtro ſenſu non receſſit, Ordinumque collationem illicitam, & ipſe pronuntiavit, validamque ſuſtinuit, ejuſque ſententiam confirmavit fel. rec. Innocentius XIII. in Congregatione generali, habita die 5. Februarii 1722., qui ſimul prædictum Epiſco-

pum

Digitized by Google

pum per Bruxellenſem Internuntium ſerio moneri juſſit, ut conſcientiæ ſuæ conſuleret, cum certe graviter in canones peccaſſet, quemadmodum legere eſt in ejuſdem Cardinalis Petra *comment. ad Conſt. Apoſt. tom.5. pag.* **288.**

8 Neque hæc extra propoſitum dicta cenſeantur: Scimus quippe non multis antea annis in quadam Synodo diſceptatum, an a Sacrorum Ordinum exercitio forent arcendi, qui a finitimo Epiſcopo illos receperant tempore Sacrificii ab alio Sacerdote oblati; quapropter a Noſtro inſtituto minime alienum judicavimus, hujus controverſiæ deciſionem referre, ut ſi in poſterum contingat, in aliqua Synodo eamdem refricari, ſciat Epiſcopus, quid ſit deliberandum.

CAPUT XXVII.

Ad demonſtrandum quam circumſpecte ſit in Synodo loquendum de Miniſtro Sacramenti Matrimonii, nonnulla præmittuntur, reſpicientia Concilii Tridentini decretum, quo irrita fiunt Matrimonia clandeſtina.

1 HAudquaquam ſatis explicare poſſumus, quantum interſit, ne in Epiſcopales Synodos ullum obrepat verbum, quo videatur aliqua approbari opinio inter Catholicos controverſa; quamvis enim illud fortaſſe ex Epiſcopi, ſeu potius Scriptoris calamo oſcitanter excidat, ſtatim nihilominus Auctores ſtantes pro ea ſententia, ſibi adſtipulari decantant Synodorum auctoritatem, quam omnes jure, meritoque plurimi faciunt, privatorumque Doctorum placitis anteponunt. Rem enarrabimus, e qua vel ſola apparebit, quanta circumſpectione opus ſit in concinnandis Synodalibus decretis, ne in ullam deflecti valeant de re aliqua diſſidentium Theologorum partem.

2 Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de reform. Matrimonii cap.* **1.** irrita eſſe decrevit Matrimonia, quæ aliter deinceps contraherentur, *quam præſente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipſius Parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus teſtibus*, ſimulque ſtatuit, *ut hujuſmodi decretum in unaquaque parochia ſuum robur, poſt triginta dies habere incipiat, a die primæ publicationis, in eadem parochia factæ, numerandos*. Abſoluto, atque ab Apoſtolica Sede confirmato Concilio Tridentino, quamplurimi Epiſcopi ſuas coegerunt Synodos, in quibus prædicti decreti promulgationem, uti par erat, urgentes per ſingulas parochias populo denuntiari juſſerunt, firmitate caritura quælibet conjugia, in poſterum contrahenda, niſi fuerint celebrata *coram legitimo Miniſtro*. Equidem Nobis perſuaſum eſt, hanc unam ob cauſam, ab hiſce Synodis Parochum appellari legitimum Matrimonii Miniſtrum, quia ſcilicet ipſe eſt publicus Miniſter, cui ſoli Eccleſia auctoritatem tribuit ſua præſentia roborandi Matrimonii contractum, eique vires, & firmitatem adjiciendi. At nihilominus plures Doctores, præcipue Serry in *præfat. ad nov. edit. operum Melchioris Cani cap.7. §. Novam*, ejuſmodi loquutionibus a Synodis inconſiderate, ut Nos opinamur, uſurpatis, atque a ſe diligenter collectis uſi ſunt ad probandum, etiam ex Synodorum ſententia Sacerdotem eſſe verum, & proprium Sacramenti Matrimonii Miniſtrum, quod proinde niſi fuerit Sacerdotali benedictione ſacratum, neque Gratiam conferre, neque ulla ratione ad Sacramenti dignitatem pertingere iidem Auctores defendunt. Verum quot, & quantis difficultatibus hæc opinio ſit obnoxia, quotque habeat contradictores, neceſſarium ducimus hic exponere, ut deinceps cautiores fiant Epiſcopi in ſuis conſcribendis decretis, atque, ut acturi de Matrimonio, a prædicta, pleriſque Theologis inviſa, loquendi formula abſtineant.

3 Fidelium Matrimonium a Deo in officium naturæ ab initio inſtitutum, fuiſſe

Digitized by Google

fuiſſe poſtea a Chriſto Domino elevatum ad dignitatem veri, & proprii Sacramenti novæ Legis, cauſantis Gratiam ex opere operato, veritas Catholica eſt definita ab Eugenio IV. in decreto pro Armenis *§. Septimum*, atque a Tridentino *cit. ſeſſ.24. de reform. Matrim. cap.1.*, quam a Lutheri, Calvini, aliorumque Hæreticorum telis vindicat Bellarminus *de ſacram. Matrim. lib. unic.* Quamobrem quo religioſius Fideles Matrimonium celebrarent, quod *magnum eſſe Sacramentum, in Chriſto, & Eccleſia* prædicaverat Apoſtolus *ad Epheſ.5.*, ab Eccleſiæ primordiis cautum eſt, ne aliter illud inirent, quam coram Sacerdote, cujus benedictione quodammodo obſignaretur. Hujus diſciplinæ teſtimonium nobis perhibent antiquiſſimi Patres: Etenim S. Ignatius epiſt. ad Polycarpum *num.5.* (*ex recenſione Cotelerii tom. 2. pag.42.*) ait: *Decet vero, ut Sponſi & Sponſæ de ſententia Epiſcopi conjugium faciant, quo nuptiæ ſint ſecundum Dominum, & non ſecundùm cupiditatem. Omnia ad honorem Dei fiant*; & juxta aliam editionem: *Decet vero, ut Mariti, & Maritæ, cum Epiſcopi arbitrio conjugium faciant, quo nuptiæ juxta Dominum ſint, non autem juxta cupiditatem*: Tertullianus *lib.2. ad Uxorem* (*edit.Pariſ. an.1634. pag.191.*) ſcribit; *Unde ſufficiam ad enarrandam felicitatem ejus Matrimonii, quod Eccleſia conciliat, & confirmat Oblatio, & obſignat benedictio*; & lib. de pudicitia (*ejuſdem edit. pag.718., & in Pamelii edit. cap.4.*) *Ideo penes nos occultæ quoque conjunctiones, idest non prius apud Eccleſiam profeſſæ, juxta mœchiam, & fornicationem judicari periclitantur &c.*; Ad quem locum Rigaltius *in notis pag. 114.* animadvertit, iis verbis a Tertulliano prolatis, *Non prius apud Eccleſiam profeſſæ*, indicari conjugia, in quibus non fuerat ſervata conſuetudo, qua ſolebant, *Fideles conjugandi per Presbyteros Eccleſiæ offerri, ut communibus votis conjugia benedicerentur*: Quam quidem conſuetudinem firmavit Concilium Carthaginenſe IV. *can. 13.*, relato a Gratiano *can 5.*, XXX. *q.5.*: *Sponſus, & Sponſa cum benedicendi ſunt a Sacerdotibus, a parentibus ſuis, vel paranymphis offerantur*. Ad eumdem vero morem alluſit Syneſius Cyrenenſis, qui floruit initio ſæculi V. *epiſt.105.* ad Evoptium fratrem, & ſucceſſorem ſuum in Metropolitana Sede Ptolemaidis in Lybia Pentapolitana, cum ſcripſit *pag.248. Mihi, & Deus ipſe, & lex, & ſacra Theophili* (Patriarchæ Alexandrini) *manus uxorem dedit*: ut enim opportune obſervavit Chriſtianus Lupus *in ſchol. & not. ad canones octavæ Synodi tom.2. pag.1421.*, hæc S. Syneſii verba, *Mihi ſacra Theophyli &c. oſtendunt Fidelium nuptias palam in Eccleſia fuiſſe ſemper ab Epiſcopo, aut Presbytero benedictas, & ſanctificatas*. Demum in Capitularibus Regum Francorum *lib. 7. cap.179.*, hæc in nuptiis præſcribuntur ſervanda: *Prius conveniendus eſt Sacerdos, in cujus Parochia nuptiæ fieri debent, in Eccleſia, coram populo; & ibi inquirere una cum populo ipſe Sacerdos debet, ſi ejus propinqua ſit, an non, aut alterius uxor, vel ſponſa, vel adultera: & , ſi licita, & honeſta omnia pariter invenerit, tunc per conſilium, & benedictionem Sacerdotis, & conſultu aliorum bonorum hominum, eam ſponſare, & legitime dotare debet.*

4 Hæc, aliaque hujus generis multa a viris eruditis congeſta probant quidem ſemper ab Eccleſia vetita clandeſtina conjugia, ſed num ante Tridentinum fuerint inſuper ullo unquam tempore etiam irrita, quæſtio eſt, de qua ſecum contenderunt ejuſdem Concilii Tridentini Patres, uti videre eſt apud Cardinalem Pallavicinum *in hiſt. Triden. lib. 22. cap.4.* Etenim cum plerique Patrum abnuerent enuntiato decreto *cap.1. ſeſſ.24.*, eo quod abſonum reputarent, tunc primum irrita decerni Matrimonia, aliter quam coram Parocho celebrata, quæ, etſi ſemper Eccleſia eſſet deteſtata, nunquam tamen antea firmitate carere voluerat; alii, qui pro decreto ſtabant, illis oppoſuerunt modo a Nobis alle-

gatas vetuſtiſſimas Eccleſiæ ſanctiones, quibus Sacerdotalem benedictionem præſcriptam contendebant, non ſolum ad cohoneſtanda, verum etiam ad firmanda Chriſtianorum conjugia, idque adhuc clarius colligi ajebant ex decreto, Evariſto Papæ adſcripto, & relato *in can. Aliter, 30. q. 5.*, ubi habetur: *Aliter legitimum non fit conjugium, niſi ab his, qui ſuper ipſam fœminam dominationem habere videntur .... uxor petatur ...., & ſuo tempore ſacerdotaliter, ut mos eſt, cum precibus, & oblationibus a Sacerdote benedicatur .... Ita peracta, legitima ſcitote eſſe connubia: aliter vero præſumpta, non conjugia, ſed adulteria, vel contubernia, vel ſtupra, aut fornicationes*. Aliud addere poterant, & fortaſſe addiderunt, indubitatum teſtimonium Nicolai I., qui, cum reſciviſſet Lotharium Imperatoris Lotharii filium, & Caroli Calvi Regis Francorum nepotem, repudiata priore uxore Teuthberga, cui perpetrati inceſtus cum Huberto fratre ſuo crimen affinxerat, aliam duxiſſe nomine Valdradam, ſeu Gualdradam, quam tamen ad ſuum excuſandum flagitium, ante Teuthbergam a ſe ductam affirmabat, Concilium Metis celebrandum indixit, ſuiſque Apoſtolicis Legatis, Radoaldo Portuenſi, & Joanni Ficolenſi Epiſcopis illuc miſſis, ut de hac cauſa judicarent, præcepit, ut diligenter inveſtigarent, an revera Lotharius, priuſquam conjugali fœdere ſe devinciret Teuthbergæ, Matrimonium celebraſſet cum Gualdrada, *coram teſtibus ſecundum legem, & ritum, quo nuptiæ celebrari ſolent; Si vero* (ait *in can. Lotharius, 31. qu. 2.*) *minime probatum fuerit, Gualdradam fuiſſe uxorem legitimam, neque nuptiis ſecundùm morem celebratis, per benedictionem ſcilicet Sacerdotis, filio noſtro Lothario extitiſſe conjunctam; ſuggerite illi, ut non moleſte ferat legitimam ſibi, (ſi innocens ipſa apparuerit) reconciliari uxorem*. Hinc enim videtur evidenter inferri, medio ſæculo IX., quo Nicolaus I. univerſalem regebat Eccleſiam, ratas non fuiſſe Chriſtianorum nuptias, niſi eſſent *ſecundùm morem celebratæ per Sacerdotalem benedictionem*, uti ajebat Nicolaus: Ex quibus omnibus prædicti Tridentini Patres, qui decretum urgebant, quo irrita fierent Matrimonia clandeſtina, nihil per illud novi decerni concludebant, ſed antiquas tantum Eccleſiæ leges inſtaurari, quas aliquot dumtaxat ante Tridentinum ſæculis, ſola contraria conſuetudo abrogaverat.

5 Verum alii Theologi, & Patres, qui decreto obſiſtebant, non ſatis conſtare affirmabant, Sacerdotalem benedictionem fuiſſe ullo unquam tempore neceſſariam ad vires impertiendas Chriſtianorum connubiis. Ad Tertullianum enim quod attinet, alioſque Patres, & Canones, eumdem in modum loquentes, eos commode intelligi ajebant de ſola neceſſitate præcepti, quo cogebantur Fideles ſuas nuptias celebrare coram ſacro Eccleſiæ Miniſtro, cujus benedictione uberiorem aſſequerentur ſanctitatem: Siquidem Siricius Papa *epiſt. ad Himerium Epiſcopum Tarraconenſem cap. 4.* Sacerdotali benedictione obſignari voluit etiam ſponſalia de futuro, ſcribens: *De conjugali autem velatione requiſiſti, ſi deſponſatam alii puellam alter poſſit in Matrimonium accipere. Hoc ne fiat, modis omnibus inhibemus: quia illa benedictio, quam nupturæ Sacerdos imponit, apud Fideles cujuſdam ſacrilegii inſtar eſt, ſi ulla transgreſſione violetur*; hic quippe ſermonem eſſe de ſponſalibus de futuro, non dubitat Couſtant *in notis ad epiſt. Decretal. tom. 1. col. 628.*, inquiens: *Obvium verborum Siricii ſenſus poſtulat, ut ea potius de prima deſponſationis fide, qua etiam Virginem conjugem vocari, Patres ex Evangelio probant, interpretemur*; nec tamen inde conficitur, etiam promiſſionem Matrimonii inanem fuiſſe ſine Sacerdotis benedictione. Ad canonem porro Evariſti, de quo ſpecialis erat, & nunc quoque eſt difficultas, non quod genuinus credatur Evariſti fœtus, ſed quia (uti alias diximus de ſimilibus epiſtolis Decretalibus ab Iſidoro productis) præſumitur fabricatus ad normam

diſci-

Digitized by Google

diſciplinæ, quæ in Eccleſia vigebat in fine octavi, aut initio noni ſæculi. Ad canonem, inquam, Evariſti reponebant, ſi ille accipiendus eſſet, ſicuti verba ſonant, non ſola Sacerdotis benedictio, verum etiam alia quamplurima ibidem enumerata, fuiſſent de formali conjugalis contractus, quod tamen nemo unus aſſeruit; ait quippe Pſeudo-Evariſtus: *Aliter legitimum non fit conjugium, niſi ab his, qui ſuper ipſam fæminam dominationem habere videntur, & a quibus cuſtoditur, uxor petatur, & a parentibus, & propinquioribus ſponſetur, & legibus dotetur, & ſuo tempore, ut mos eſt, cum precibus, & oblationibus a Sacerdote benedicatur, & a paranymphis, ut conſuetudo decet, cuſtodita, & ſociata, ac proximis congruo tempore petita, legibus detur, ac ſolemniter accipiatur, & biduo, vel triduo orationibus vacent, & caſtitatem cuſtodiant. Ita peracta, legitima ſcitote eſſe connubia: aliter vero præſumpta, non conjugia, ſed adulteria &c.*: Ne itaque tot conditiones ad Matrimonii validitatem unquam ab Eccleſia requiſitas putemus, neceſſe eſt, ita Pſeudo-Evariſtum explicare, ut illis verbis *Aliter non fit legitimum conjugium*, ſolum ſignificare voluerit, aliter non fieri *licite*, omnibuſque ſervatis ritibus, atque ſolemnitatibus a legibus præſcriptis: aliter porro facta conjugia, appellanda dixit *Adulteria*, & *Contubernia*, quia, uti ibidem adnotavit Gloſſa *verb. Contubernia*, Matrimonia clandeſtina occaſionem, & ſecuritatem præbent, alia poſtea ineundi, in foro quidem externo legitima, ſed quæ vere, & coram Deo ſunt adulteria, & contubernia. Ceterum ipſemet canonis Auctor ratas, etſi legitimæ non eſſent, reputavit nuptias, ſine prædictis ſolemnitatibus celebratas: poſtquam enim dixerat, aliter inita conjugia eſſe adulteria, contubernia &c. hanc ſtatim limitationem appoſuit; *niſi voluntas propria ſuffragaverit, & vota ſuccurrerint legitima*; quam limitationem opportune ponderavit, ac Tridentinis Patribus, de allegati canonis ſenſu inter ſe diſputantibus, conſiderandam propoſuit Didacus Laynez, uti idem Pallavicinus refert *cit. cap. 22. n. 25.* Et ſane quanquam hodie nomine Matrimonii legitimi, & non rati, communiter intelligamus Matrimonium Infidelium, olim tamen a juris Canonici Peritis, etiam inter Matrimonia Fidelium fuiſſe hanc adhibitam diſtinctionem, ut alia dicerentur legitima, & rata, alia rata dumtaxat, ſed non legitima, teſtis eſt Gratianus, qui in fine quæſt. 1. cauſ. xxvii., loquens de conjugiis Fidelium, hæc ſcripſit: *Horum quædam ſunt legitima, veluti cum uxor a parentibus traditur, a ſponſo dotatur, & a Sacerdote benedicitur; Hæc talia conjugia legitima, & rata appellantur. Illorum vero conjugia, qui contemptis omnibus illis ſolemnitatibus, ſolo affectu, aliquam ſibi in conjugem copulant; hujuſmodi conjugium non legitimum, ſed ratum tantummodo eſſe creditur.*

6 Facilius fuit Nicolai I. epiſtolæ genuinum ſenſum aperire: Siquidem Lotharius, minime ſibi conſtans, nunc unam, nunc alteram obtendebat ſui repudii cauſam, quod ex pluribus conſtat ejuſdem Nicolai epiſtolis, præſertim 22. 23. 32. 49. 52. & 58., hac ſuper cauſa datis, quæ extant *in collect. Harduini tom. 5. col. 236. & ſeq.*, & fuſe enarrant Natalis Alexander *diſſert. 9. in hiſtor. Eccleſ. ſæcul.* ix. & x., & Pagi junior *in vitis Nicolai I. & Hadriani II.*; ad Pontificem autem ſcripſerat, ſe Teuthbergam repudiaſſe, quia priuſquam ei nuberet, jam erat obſtrictus vinculo alterius connubii initi cum Gualdrada. Videns porro Pontifex quam parum fidendum eſſet aſſertionibus parum ſibi cohærentis Lotharii, nullam quoad hoc, ei fidem habendam reſcripſit, niſi probaret ſe legitime, omnibuſque adhibitis juris ſolemnitatibus nupſiſſe Gualdradæ, quam ceteroquin aliunde notum erat, habuiſſe loco pellicis, ſicuti iidem citati Auctores teſtantur. Ceterum a Nicolao validum habitum Matrimonium, clanculum ſolo Contrahentium conſenſu celebratum, liquet ex ejuſdem reſponſis ad conſulta

Bulgarorum, ubi poſtquam omnes deſcripſit nuptiales ritus, in Romana Eccleſia uſitatos, illis prorſus reſpondentes, quos nuper a Pſeudo-Evariſto audivimus, inquit (*tom.5. collect. Hard. cap.3. col. 355.*). *Peccatum autem eſſe, ſi hæc cuncta in nuptiali fœdere non interveniant, non dicimus, quemadmodum Græcos vos adſtruere dicitis: præſertim cum tanta ſoleat arctare quoſdam rerum inopia, ut ad hæc præparanda nullum his ſuffragetur auxilium; ac per hoc ſufficiat, ſecundum leges, ſolus eorum conſenſus, de quorum conjunctionibus agitur. Qui conſenſus, ſi ſolus in nuptiis forte defuerit, cetera omnia, etiam cum ipſo coitu, celebrata fruſtrantur*. Jure autem Bulgari ad Nicolaum ſcripſerant, ſe a Græcis accepiſſe, non poſſe recenſitas nuptiarum ſolemnitates ſine peccato omitti: quoniam Leo Imperator *Novell.89.* publica lege ſanciverat: *Ut ſacræ benedictionis teſtimonio Matrimonia confirmarentur, adeout, ſi citra hanc Matrimonium ineant, id ne ab initio quidem, ita dici, neque illos in vita illa conſuetudine Matrimonii, jure potiri debeat*. Verum hæc Conſtitutio, cum a Principe laico prodierit, non potuit Matrimonii validitatem, quoad forum conſcientiæ, infringere.

7 Hæc in utramque partem a Tridentinis Theologis, & Patribus verſata ſunt, & tandem deliberatum, ut Matrimonia clandeſtina, ſive ullo unquam tempore fuerint antea invalida, ſive non, quod dubium profecto, atque incertum remanſit, ad ea nihilominus præcavenda graviſſima mala, quæ in animarum perniciem, ac totius Chriſtianæ reipublicæ perturbationem, ex illis obveniebant, & quibus, experientia docente, haud ſatis occurrere poterat ſola eorumdem prohibitio, a Concilio Lateranenſi IV. ſub Innocentio III. *in cap. Cum inhibitio, de clandeſt. deſponſat.* renovata, deliberatum inquam eſt, ut invalida in poſterum decernerentur, quod re ipſa factum legimus per ſæpius laudatum ſaluberrimum decretum *ſeſſ.24. cap.1. de reform. Matrim.*

CAPUT XXVIII.

Ex eo, quod præſentia Parochi neceſſaria nunc ſit, ad vires tribuendas Chriſtianorum connubiis, recruduit quæſtio, jam antea a nonnullis excitata, an ſcilicet ille ſit ſacramenti Matrimonii miniſter. Secum invicem, hac in re pugnantium Doctorum præcipua argumenta proferuntur; concluditurque, non eſſe in Synodalibus Conſtitutionibus, de hujuſmodi controverſia ferendum judicium, nec aliquid afferendum, quod uni, aut alteri opinioni refragetur.

1 CUM prædicta controverſia inter Tridentinos Patres ferveret, aliquot Theologi Pariſienſes, duce Simone Vigorio, in medium protulere ſententiam Guillelmi Pariſienſis, qua rem totam facile componi arbitrabantur. In unoquolibet Matrimonio, etiam Fidelium, diſtinguendam voluit Guillelmus *in cit. tract. de ſacram. Matrim. cap.9.* rationem contractus, a dignitate Sacramenti, docuitque illam quandoque ab hoc ſeparari. Etenim (ajebat) miniſter ſacramenti Matrimonii eſt Sacerdos, qui ſolus poteſt contractum conjugii, de ſe mere civilem, & profanum, ſua benedictione conſecrare, & efficere, ut per eam, tanquam formam, elevetur ad cauſandam Gratiam ex opere operato: Eo pacto, quo aqua elementaris, quæ eſt materia Sacramenti Baptiſmi, per verba a Miniſtro prolata, quæ ſunt ejuſdem Sacramenti forma, virtutem acquirit abluendi interiores animi ſordes, producendique Gratiam: Quare, pergebat Guillelmus, ſi contingat, Matrimonium ſine Sacerdotis præſentia iniri, validum, & firmum utique erit in ratione contractus, nequaquam autem Sacramenti naturam, ac virtutem participabit. Poſita porro hac opinione, omnem explanatam

Digitized by Google

natam difficultatem deprædicabant Pariſienſes; prædictis quippe Guillelmi principiis perſpicuum fit, Matrimonia clandeſtina, quamvis ſemper ab Eccleſia vetita, ſemper nihilominus firmitatem habuiſſe inſolubilis contractus, ſed Sacramenti natura, dignitate, ac virtute caruiſſe: Canones proinde, & Patres validitatem illis attribuentes, ſolum reſpexerunt civilem contractum, quibus vero eadem viſa ſunt minus rata, conſiderarunt in illis rationem Sacramenti, quam ſine Sacerdotis benedictione minime aſſequi exiſtimarunt.

2 Hæc Pariſienſium doctrina a Vigorio propoſita, ſi vera narrat Pallavicinus *cit. hiſt. lib.20. cap.4. num.* 1., paucos quidem habuit ſectatores; attamen non erat adeo ſingularis, uti dictitavit Sotus *in 4. diſt.26. qu.2. art.3.*: Siquidem, præter Guillelmum, eamdem tradiderat Paludanus *in 4. diſt. 5. q.2.*, eidemque adſtipulati fuerant Patres Concilii Provincialis Colonienſis anni *1536. part. 7. cap.40. (tom. 9. collect. Hard. col.* 2010.) ubi non obſcure inſinuarunt, contractum Matrimonii nonniſi per Sacerdotis benedictionem Sacramentum effici, ajentes: *Quod Sacramentum, ſi quis, ſicut decet, acceperit, accedente Sacerdotali precatione, confert donum Spiritus, quo vir diligat uxorem amore caſto, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam*; & clarius id ipſum expreſſit, qui eidem Concilio præfuit, & poſtea ad Lutheranos defecit Hermannus Archiepiſcopus Colonienſis in ſuo Catechiſmo, ubi *pag.* 273., agens de Sacramento Matrimonij hæc habet; *De Miniſtro hujus Sacramenti poſtremo videndum eſt. Ut forſan quidam non improbanda ratione dicant; Matrimonium certum Miniſtrum non exigere, quod conjuges in ſe caſto amore, ac religioſe conſentientes Deus ipſe conjungat, tamen videmus, & in veteri Lege quoſdam fuiſſe, qui Dei vice conjuges conjungerent: quanto ergo magis putandum eſt, in nova Lege Sacerdotes, qui legatione pro Deo funguntur, legitimos hujus Sacramenti miniſtros eſſe*. Præterea paulo ante, quam Vigorius Guillelmi opinionem Tridentinis Patribus exponeret, anno nimirum 1562. publici juris factum fuerat, etſi fortaſſe nondum omnibus innotuiſſet, celeberrimum opus Melchioris Cani de locis Theologicis, ubi *lib.* 8. *cap.5.* doctiſſimus Auctor Guillelmi ſententiam inſtaurat, & validiſſimis ſuſtentat argumentis. Nam, præterquam quod, (inquit Canus) nunquam Patres Chriſtianorum Matrimonium verum Sacramentum nominarunt, niſi ſimul meminerint Sacerdotalis in illo intervenientis miniſterii, quod percurrenti, quos iam præmiſimus, textus, patebit, certum eſt, quodlibet Sacramentum eſſe opus Divini cultus, & religionis; Matrimonium autem ſolis verbis viri, & fœminæ contractum, ſine ullo miniſterio Sacerdotis, aliquam ponentis ſacram cæremoniam, licet rei ſacræ ſignaculum ſit, non poteſt tamen dici opus Divini cultus, & religionis. Ad hæc Auguſtinus *in epiſt. ad Bonifacium* tradit, oportere res ipſas corporeas, quibus Sacramenta conſtant, imaginem, & ſimilitudinem gerere, ejus ſanctificationis, cujus ſunt ſigna, & cauſæ; cum autem connubiale fœdus, ſine ullo ſacro ritu, & Sacerdotis miniſterio contractum nullam exterius exhibeat ſpeciem interioris ſanctificationis, conſequens eſt, ut propriæ Sacramentum non ſit. Deinde Concilium Florentinum docet, omnia Sacramenta conſtare rebus tanquam materia, & verbis tanquam forma; nemo autem ſibi facile ſuadebit, formam Sacramenti Matrimonii eſſe verba, quibus Contrahentes ſuum exprimunt conſenſum, quæ mere profana ſunt, atque etiam ab Ethnicis uſurpata. Inſuper verba, quæ ſunt alicujus Sacramenti forma, non poſſunt ſuppleri per nutus, ſcripturam, aliudve ſignum, eorum loco ſubſtitutum, quod conſideranti alia Sacramenta eſt manifeſtum. At Contrahentes, ſi verborum loco, nutus, ſcripturam, aliudve ſignum ſupponant, æque Matrimonium perficiunt, ac ſi verbis uterentur; non igitur eorum verba ſunt Sacramenti Matrimonii

nii forma: Tandem Auctores, qui tenent, Contrahentes eſſe Sacramenti Matrimonii miniſtros, multum inter ſe diſſentiunt in determinanda ejuſdem Sacramenti materia, ac forma: Aliqui enim, cum Catharino *de Matrim. q.1.*, docuere, conſenſum Contrahentium, exterioribus ſignis expreſſum, eſſe materiam; verba vero a Chriſto Domino ſemel prolata *Matt.19.: Propter hanc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori ſuæ* eſſe formam, pro omnibus Fidelium Matrimoniis: Alii cum Victoria *in Summ. de Matrim. num.245.*, opinantur, verba unius Contrahentis, qui primo ſuum præſtat conſenſum eſſe materiam, & verba ſecundo proferentis eſſe formam, per quam prima determinantur ad conſtituendum contractum, & Sacramentum; quam quidem opinionem probabilem putat Henriquez *de Sacram. lib. 11. cap.2.* Alii cum Covarr. *2.p. de Matrim. cap.1. num.8.*, Vaſquez *in 3.p. tom.2. diſp.129. cap.3. & diſp.3. de Matrim. cap.5.*, & Baſilio Pontio *de Matrim. lib.1. cap.7. num.12.* exiſtimant, conſenſus utriuſque Contrahentis verbis, ſeu ſignis manifeſtatos eſſe formam, corpora eſſe materiam remotam, eorumque traditionem, & acceptationem [quam neſcimus quo pacto a conſenſu diſtinguant] eſſe materiam proximam. Alii cum Cardinali de Lugo *diſp.2. de Sacram. num.29.* dicunt, Contrahentium verba, ſeu ſigna, prout ſunt traditio corporum, eſſe materiam, ut vero ſignificant, & cauſant perſonalem obligationem in utroque Contrahente, eſſe formam. Alii demum, magiſque communiter cum Soto *in 4. diſt.26. qu.2. art 1.*, Bellarmino *lib.1. de Matrim. cap.6.*, Suarez *tom.3. in 3. par. de Sacram. diſp. 2. ſect.1.*, Sanchez *de Matrim. lib.2. diſp.5. num.6.*, & Gonet *diſp.2. art.5.* defendunt, utriuſque Contrahentis conſenſum, verbis ſeu ſignis expreſſum, eſſe materiam ſimul, & formam, ſed ſub diverſa conſideratione; eſt enim materia, quatenus ſignificat corporum traditionem; eſt forma, quatenus mutuam exhibet eorumdem acceptationem. Jam vero, clamat Melchior Canus, nonne tanta in re graviſſima varietas, & diſſonantia haud leve indicium eſt falſitatis opinionis, ad quam adſtruendam coguntur illius Aſſertores tot diverſas aſſignare unius Sacramenti materiam, & formam; quarum pleræque Hæreticis nugatoriæ, ipſiſque Catholicis, aut commentitiæ, aut certe parum ſolidæ videntur? Ad tot igitur evitandas ineptias, concludit Canus, a junioribus Theologis excogitatas, teneamus, oportet, Sacramenti Matrimonii miniſtrum eſſe Sacerdotem; formam eſſe benedictionem, ſeu ſacra verba, quibus ille conjugibus bene precatur; materiam vero eſſe contractum civilem, ab ipſiſmet Contrahentibus, mutuo conſenſu perfectum.

3 Hactenus Melchior Canus, cujus argumenta, etſi totis viribus convellere ſtuduerit Bellarminus *cit. lib. 1. cap.7.*, non ideo tamen a Cani opinione omnes retraxit: ſiquidem eamdem ſunt poſtea ſectati Silvius *in 3. par. D. Thom. tom.4. diſt.42. art.1. quæſt.1.*, Eſtius *in 4. ſent. diſt.26. §. 10.*, Juenin *de Sacram. diſſert.11. quæſt.3.*, Serry *cit. præfat. ad opera Melchioris Cani cap. 7.*, Du-Hamel *Theolog. tom.7. tract. de Matrim. cap.6.*, Tournely *de ſacram. Matrim. pag.120. & ſeqq. edit. Pariſienſis*, l'Herminier *tract. de Sacram. tom. 3. cap. 5.*, Piette *part.6. quæſtion. Theologicar. quæſt. 13.*, Gibertus *conſult. Canonic. de Matrim. tom.1. conſult.55. & alii.*

4 Verum quanquam hucuſque explicata Melchioris Cani ſententia, tot Doctorum ſuffragiis communita, ſit valde probabilis, ac cuique liberum, abſque ulla erroris nota eam amplecti, uti fatentur Habert *in Theolog. dogmatic. & moral. tract. de Matrim. cap.4.*, Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. de ſacram. Matrim. art.5. §.2.*, & Genett. *Theolog. moral. tom.5. tract.9. cap.4.*, attamen nullus inficiabitur, communiorem eſſe contrariam aliorum opinionem, qui

Digitized by Google

qui conſtanter defendunt, ſolos Contrahentes eſſe miniſtros Sacramenti Matrimonii, quod proinde neceſſario ab illis confici docent, ſimulac validum inter ſe ineunt conjugii contractum. Hanc quippe ſententiam propugnarunt fere omnes antiqui Theologi, juriſque Canonici Interpretes, quos citant, & ſequuntur Vaſquez *cit. diſp. 3. de ſacram. Matrim. dub. 3.*, Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 5. & 6.*, Theophilus Raynaudus *in heteroclitis ſpiritual. punct. 14. oper. tom. 16.*, Fraſſen *in ſuo Scoto Academico tom. 12. tract. 3. diſput. 2. art. 1. qu. 3. concluſ. 2.*, Cardinalis de Lauræa *in 4. tom. 3. de Matrim. diſp. 13. art. 6.*, Clericatus *dec. 6. de Matrim.*, Cardinalis Gottus *tom. 4. in 3. part. dub. 5. §. 1. quæſt. 2.* Nec verum eſt, quod nonnulli jactitant, hanc opinionem ultra Montes eſſe jam fere antiquatam: ex illis quippe, qui ultra Montes, non diu antea ſcripſerunt, eamdem tuentur Van-Eſpen J. E. U. *tom. 1. part. 2. tit. 12. cap. 5. num. 4.*, Simonnet *inſtit. Theologicar. tom. 3. tract. 18. diſp. 1. & 2.*, Boucat *in Theologia Patrum tom. 5. diſput. 7. de inſtitutione Matrimonii art. 5. ſect. 1. & 2.*, Auctor Theologiæ moralis ad uſum Seminarii Petrocorienſis *tom. 4. cap. 4.*, Merbeſius *in Summa Chriſtiana, tom. 2. de ſacram. Matrim. diſſert. 7. quęſt. 5.*, Pontas *in ſuo opere, verb. Matrimonium tertio, caſ. 1.*, aliique non pauci; quocirca Tournely quanquam Melchiori Cano adhæſerit, nihilominus ingenue faſſus eſt, *cit. loc.*: *Si ex auctoritate, & numero Scholaſticorum pugnandum hic foret, vinceret haud dubie oppoſita ſententia.*

5 Neque tam ingens Theologorum numerus, tanta animi fortitudine pro hac ſententia dimicaret, niſi & ipſi validiſſima haberent argumenta, quæ ſuis adverſariis opponant, inter quæ non contemnendum utique eſt, quod in hunc modum inſtaurant. Quidquid ſit, an Matrimonia clanculum celebrata fuerint unquam, ante Tridentinum irrita, apud omnes tamen indubitatum eſt, ea aliquot ante Tridentinum ſæculis firmitate non caruiſſe, id quippe diſerte declararunt ipſimet Tridentini Patres *cit. cap. 1.* hiſce verbis: *Tametſi dubitandum non eſt, clandeſtina Matrimonia, libero Contrahentium conſenſu facta, rata, & vera eſſe Matrimonia, quamdiu Eccleſia ea irrita non fecit, & proinde, jure damnandi ſint illi, ut eos ſancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera, ac rata eſſe negant*: & ſiquidem idem Tridentinum, ſuum decretum, quo irrita illa fecit: robur habere noluit, niſi poſt triginta dies, a die primæ ejuſdem publicationis in unaquaque parochia factæ numerandos, certum pariter eſt, etiam nunc Matrimonia clandeſtina vera, ac rata eſſe in locis, in quibus prædictum decretum nunquam fuit promulgatum; jam autem nunquam Tridentini Patres illa *vera, ac rata* conjugia dixiſſent, & declaraſſent, niſi crediidiſſent, ea eſſe vera Sacramenta; uti enim perpendit Bellarminus *cit. cap. 7.*, ſapientiſſimis illis Patribus notum erat, a ſacris Canonibus, quibus ſuum loquendi modum conformaſſe, eſt præſumendum, ea tantum Matrimonia dici *vera, ac rata*, quæ non ſolum ſunt contractus civiles, ſed etiam Sacramenta religionis, quod potiſſimum diſcimus ab Innocentio III. *in cap. Quanto, de divortiis*, ubi ait: *Etſi Matrimonium verum inter Infideles exiſtat, non tamen eſt ratum; inter Fideles autem verum, & ratum exiſtit: quia Sacramentum Fidei, quod ſemel eſt admiſſum, nunquam amittitur, ſed ratum efficit conjugii Sacramentum.* Porro ſi ſemel evincitur Matrimonium, ſine Sacerdotis præſentia clanculum contractum, aliquando fuiſſe, & alicubi nunc quoque eſſe Sacramentum, neceſſario inde conficitur, illius miniſtros eſſe Contrahentes, & non Sacerdotem.

6 Præterea, ſi Sacerdos eſſet Miniſter Sacramenti Matrimonii, verba ab eodem prolata, *Ego vos conjungo &c.*, eſſent ejuſdem Sacramenti forma, quod ultro concedunt Doctores Cano adſtipulantes. At, inquiunt Adverſarii,

nec

nec ea verba, nec alia illis æquivalentia, ſemper, atque ubique adhibita fuere, neque eadem, aut illis ſimilia inveniuntur in omnibus Ritualibus, quemadmodum teſtatur Martene *de antiq. Eccleſ. ritib. tom.2. libr. 1. cap. 9. art. 3. num.6.*, inquiens: *Inaudita apud eos* (Majores noſtros) *erant illa verba: Ego vos conjungo &c., in quibus aliqui ex recentioribus Scholaſtici formam hujus Sacramenti conſtituunt, quæ tamen deſiderantur in duobus antiquis Ritualibus Mſs. Beccenſis monaſterii in Pontificali Senonenſi annorum 300., in antiquo Rituali Bituricenſi, & in alijs pæne omnibus, quæ a nobis poſtea exhibebuntur*, additque Simonnet. *cit. tract.18. diſp. 2. art. unic. §. 3.*, alicubi hæc tantum verba a Sacerdote fuiſſe pronuntiata: *Quod Deus conjunxit homo non ſeparet*, quæ certe nihil commune habent cum illis, *Ego vos conjungo &c.* Et quamvis Tridentinum *cit. loc.* hanc poſteriorem formulam indicaverit, quamcumque tamen aliam iuxta cujuslibet regionis uſum adhiberi permiſit, *vel aliis utatur verbis juxta receptum uniuſcujuſque provinciæ ritum*. Tantam porro varietatem Eccleſia non toleraſſet, multoque minus cujuslibet provinciæ arbitrio permiſiſſet, ſi exiſtimaſſet per verba a Sacerdote prolata confici Sacramentum Matrimonii.

7 Sunt qui inſuper hoc idem argumentum confirment exemplo ſecundarum nuptiarum, quæ quanquam valide, & licite contrahantur, quidquid in contrarium ſentiant aliquot Orientales, quos hac in re errantes Nos redarguimus in *Noſtra Conſt. 57. §.8. numer.3.*, & *in alia Noſtra Conſt. 129. §. 29.*, attamen prohibentur benedici, tam apud Latinos, ut habetur in *cap.1. de ſecundis nuptijs*, quam apud Græcos, ut in *cit. Noſtra Conſt. 37. §. 8. num. 4.*; hinc quippe iterum inferri autumant, Sacerdotis benedictionem neceſſariam non eſſe ad perficiendum Matrimonii Sacramentum. Verum ejuſmodi argumentum inane, & fallax eſt: etenim ſecundæ nuptiæ non ſunt quidem benedicendæ ea ſolemni benedictione, quæ continetur in ſpeciali Miſſa pro Sponſo, & Sponſa, de qua Nos egimus in *Noſtra Notific. 80.*, quamque nullus unquam dixit pertinere ad eſſentiam Sacramenti Matrimonii; ſed ut validæ ſint, contrahi debent coram Parocho, qui eodem plane ritu, eademque verborum formula, in quam unice cadit præſens controverſia, illis bene precatur. Non ignoramus Gloſſam Canonicam adnotaſſe, ideo ſecundas nuptias non eſſe benedicendas, ne Sacramenta iterentur, ſed nomine Sacramenti intellexiſſe arbitramur *Sacramentale*, quod licet in ſe ſpectatum ſemper iterari queat, hic tamen obſtat ſpecialis ratio, ne iterari permittatur: ſiquidem, uti ſcite, atque ad rem ponderat S. Thomas in *4. diſt.42. qu.3. art.1.*, quamvis ſecundum Matrimonium verum Sacramentum ſit, deficit tamen ab illa perfecta ſignificatione unionis Chriſti cum Eccleſia, quæ cum fuerit, & ſit unius cum una, melius, & perfectius repræſentatur per primum; propter hunc autem ſignificationis defectum, Eccleſia denegat ſecundis nuptiis eam ſolemniorem benedictionem, quam primis impertitur.

8 Melius, & ſolidius fulciri poteſt eadem opinio alia ratiocinatione, quam a ſuis Auctoribus prætermiſſam advertimus. In locis, in quibus Tridentinum jam eſt promulgatum, non raro contigit virum, & fæminam, Matrimonium inter ſe contracturos inopinantem Parochum adire, & coram eo, quamvis invito, & reluctante, ac duobus teſtibus, ibidem fortuito aſtantibus, mutuum in conjugium conſenſum exprimere, atque inde ſtatim ſe ſubducere, quin Parochus ullum, niſi fortaſſe objurgationis verbum protulerit; ejuſmodi Matrimonium in ſententia Melchioris Cani eſt validum in ratione contractus, ſed ob defectum Sacerdotalis benedictionis non eſt Sacramentum: ne itaque ſic copulati Fideles perpetuo careant Gratia, quæ ex Sacramento Matrimonii in Contrahentes derivatur, deberet Eccleſia illos compellere, aut ſaltem hortari, atque inducere ad ſuum

ſuum contractum legitime, conſuetiſque adhibitis ſacris ritibus, iterum renovandum coram eodem Parocho, cujus verbis fiat Sacramentum. Atque ob eamdem rationem coram Sacerdote, aut præciperet, aut ſaltem inſtaurari curaret clandeſtina conjugia in locis inita, ubi Tridentini decretum non eſt receptum. Cum autem in neutro caſu conjugii renovationem ab Eccleſia urgeri videamus, non temere inde conjicimus utrumque contractum, quamquam Sacerdotis benedictione non obſignatum, jam ab Eccleſia haberi pro Sacramento. Ad hanc excutiendam difficultatem reſpondere poſſunt Cani Aſſeclæ, ideo Eccleſiam nequaquam ſolicitam eſſe de prædictis conjugiis debito ritu inſtaurandis, quia contractus conjugii ſemel valide initus, niſi, cum iniretur, Sacramenti naturam induerit, numquam deinceps poterit Sacramentum effici, quod docent Durandus in *4. diſt. 26. qu. 3. num. 14.*, Vaſquez *tom. 2. in 3. par. diſp. 138. cap. 5.*, *& tom. 4. diſp. 2. de Matrim. cap. 10.*, aliique, quos citat, & ſequitur Baſilius Pontius *de Matrim. lib. 1. cap. 9. num. 8.* Verum hac reſponſione difficultatem non evadunt; ſiquidem alii longe plures Doctores, quos recenſet, & ſequitur Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 9.* exiſtimant Matrimonium, quod fuit validum ſolum in ratione contractus, poſſe deinde renovari, & aſſequi virtutem Sacramenti, qua prius caruit. In hac porro dubietate non negligeret Eccleſia Fideles urgere, ut in prædictis rerum eventibus ſua connubia debito modo renovarent, ne fruſtrarentur ad minimum ſpe conſequendæ Gratiæ, quæ ſaltem in multorum probabili, & communiori ſententia ex contractus iteratione ipſis obveniret.

9 Utriuſque opinionis ſolidiora fundamenta innuimus, non animo quemquam inducendi ad unam, aut alteram amplectendam, ſed ut Epiſcopis ſit perſuaſum, utramque eſſe probabilem, ſuoſque habere magnæ auctoritatis Patronos; atque inde non decere diſcant, ut ipſi Judicis partis aſſumant, quæſtionemque definiant, de qua Eccleſia nihil hactenus pronuntiavit, ſed Theologorum diſputationi permiſit. Quare acturi in Synodis de Matrimonio, proponant quidem, explicentque doctrinam a Conciliis Florentino, & Tridentino de ejuſmodi Sacramento diſerte traditam, ſed caveant, ne aut Parochum, aut ipſos Contrahentes ejuſdem Miniſtros appellent; ſuorum vero Prædeceſſorum Synodos, in quibus Miniſtri nomen vel iſtis, vel illi inditum reperiunt, intactas relinquant, ne eas corrigendo, aut approbando in idem incidant vitium alterutri ſuffragandi, ex controverſis inter Theologos opinionibus, a quo Diœceſanas Synodos prorſus immunes eſſe debere hucuſque inculcavimus.

CAPUT XXIX.

Corrigatur falſa doctrina, quæ in quaſdam Synodos irrepſit, quoad idem Matrimonii Sacramentum.

1 IN Synodo Bononienſi habita anno 1634., dicitur non poſſe viros, & fæminas a Matrimoniis contrahendis hoc nomine prohiberi, quod doctrinam Chriſtianam ignorent, quamvis deceat, ut Parochus ejuſmodi prohibitionem illis comminetur, quo facilius eoſdem inducat ad Fidei rudimenta addiſcenda. Idem ſentit Romaguera in notis ad Conſtitutiones Synodales Gerundenſes *lib. 4. tit. 1. cap. 2.*, ubi cum in hanc offenderit Synodalem ſanctionem: *Renovantes Conſtitutionem in ultima Synodo editam circa doctrinam Chriſtianam, ſtatuimus, & ordinamus, quod de cetero ad ſponſalia per verba de præſenti non admittantur, qui doctrinam Chriſtianam neſcierint, & confirmati non fuerint*, loco eam illuſtrandi, uti alias ſolet, tacite impugnat, docens fas non eſſe Epiſcopo, quemquam a Matrimonio arcere hanc ſolam ob cauſam, quod doctrinam Chriſtianam

ignoret; ſed dumtaxat poſſe blandis verbis, atque adhortationibus, eum inducere ad Matrimonium differendum, donec Chriſtianis imbuatur inſtitutis; nec diſſimilia ſunt, quæ in hanc rem adduxit Marcellus Severoli in *ſuo voto impreſſo par.14. recent. dec.535. num.52., & 53.*

2 Fulcitur hæc opinio quorumdam Theologorum auctoritate, qui cum ignorantiam doctrinæ Chriſtianæ non invenerint in vulgatis verſiculis, in quibus enumerantur impedimenta Matrimonium impedientia, aſſerere proinde non dubitarunt, neminem poſſe ob illam ſolam a Matrimonio celebrando cohiberi: ita docuit Thomas Sanchez *lib. 3. de Matrim. diſp. 15. num.9.*, inquiens: *Neſcio tamen, qua ratione poſſit* (Epiſcopus) *ob hanc ignorantiam arcere aliquos a Matrimonio contrahendo, cum ipſius non ſit impedimenta Matrimonij ſtatuere, nec hoc impedimentum ab Eccleſia ſtatutum ſit*, & ſequitur Diana in *edit. coord. tract. 6. tom. 2. reſolut. 95.*

3 Verum huic doctrinæ & Rituale Romanum, & S. Carolus Borromœus, & quamplurimæ Epiſcopales Synodi, ac Summorum Pontificum edicta adverſantur. Etenim Rituale Romanum *tit. de Matrim.* de iis loquens, qui Matrimonio ſunt jungendi, ait: *Uterque ſciat rudimenta Fidei, cum ea deinde filios ſuos docere debeant*: Sanctus Carolus in *Concilio Provinciali Mediolanenſi V. par.3. (Act. Eccl. Mediol. par.1. pag.286.)* hæc ſtatuit: *Parochus, quos Sponſos experiundo viderit doctrinæ Chriſtianæ rudimenta plane ignorare, ne Matrimonio illos ante jungat, quam ea item ratione cognovit didiciſſe, quæ eo de genere illos plane ſcire oportet*. Quæ verba advertens Franciſcus Amatus Pouget *inſtit. Cathol. tom.2. (par.3. ſect.1. cap.8. §.5. num.6.)* inquit: *Non accedendum prius ad connubij legem, quam teneantur præcipua religionis myſteria, Chriſtianæque vitæ ratio, & conjugatorum officia probe noſcantur*. In Archiepiſcopali Bononienſi Cardinalis Gabrielis Palæoti *par.3. pag.157.* cavetur, ne Parochus ad tertiam deveniat Matrimonii denuntiationem, niſi certo noverit, Sponſos principalia Fidei noſtræ myſteria didiciſſe, & ſaltem *Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolicum, & Præcepta Decalogi memoriæ mandaſſe*. Idem edixere innumeræ Synodi collectæ a Genetto *Theolog. moral. tom.5. tract.9. cap.2. qu.17.*, quibus addimus Synodum Farfenſem habitam anno 1685. a Cardinali Barberino; Ceſenatenſem habitam anno 1693. a Cardinali Denhoff; Neapolitanam habitam anno 1694. a Cardinali Cantelmo; Ariminenſem habitam anno 1724. a Cardinali de Via; Neapolitanam habitam anno 1726. a Cardinali Pignatello; Sabinenſem habitam anno 1736. a Cardinali Albano, omnes *ad titulum de Matrimonio*: ac demum in Congregatione habita coram ſan. mem. Innocentio XI. anno 1697. decretum eſt, non eſſe a Parochis Matrimonium in Eccleſia proclamandum, niſi antea Sponſos repererint in Chriſtianæ religionis rudimentis ſufficienter inſtructos; quod quidem decretum confirmatum fuit a fel. rec. Clemente XI. in *ſuo Bullario pag.326.* Idem edixit Cardinalis de Rohan in *ſuo Ritual. Argentinenſi ad tit. de Matrimonio pag.254.*, ubi Parochos diligenter inveſtigare juſſit, *an Matrimonio jungendi teneant rudimenta Fidei*. Ac denique Nos ipſi in Noſtra encyclica epiſtola ad univerſos Epiſcopos (quæ eſt 42. in *Noſtro Bullario §.11.*) hæc ſcripſimus: *Verum cum Matrimonio jungendi non ſint, ſi Parochus, ut debet, prius interrogando, deprehenderit, marem, ſeu fœminam, quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt, ignorare; vix tantæ, ac tam luctuoſæ ignorantiæ locum relinquet Epiſcopus, qui Paſtores animarum admoneat officii ſui, & huic ſi deſint, negligentiæ repetant pœnas*.

4 Quamobrem cum doctrina tradita in citata Synodo Bononienſi anni 1634. a communi Eccleſiæ ſenſu, & praxi diſcordet, eſt omnino reformanda, & corrigen-

genda, ſicuti reapſe correcta fuit in alia Synodo Diœceſana Bononienſi, celebrata a Cardinali Boncompagno anno *1699. lib. 2. cap. 9.*, atque iterum a Nobis *Notific. 9.*, *& Notific. 46.*, ubi ad Matrimonium contrahendum neminem admitti præcepimus Chriſtianis inſtitutis nondum ſatis edoctum.

5 Neque iis contrarium facit, quod ajebat Sanchez, nimirum non poſſe Epiſcopum nova impedimenta Matrimonium impedientia ſtatuere: huic enim difficultati in primis reponimus; ab Epiſcopo repellente a Matrimonio contrahendo ignorantes Chriſtianæ religionis neceſſaria rudimenta, nullum de novo poni impedimentum, ſed illud explicari, & inculcari, quo iidem jam detinentur: enimvero cum Matrimonium inter Fideles unum ſit ex ſeptem novæ Legis Sacramentis a Chriſto Domino inſtitutis, atque e numero eorum, quæ dicuntur *vivorum*, nemo ſine gravi ſacrilegio illud celebrare poteſt in ſtatu peccati mortalis, quod optime perpendit Didacus Covarruvias *ſuper 4. Decret. par 2. de Matrim. cap. 6. in princ.*, inquiens: *Exiſtens in mortali crimine non poteſt abſque novo peccato Matrimonium contrahere; tractat enim indecenter Sacramentum hoc maximum*: nec Parochus licite eidem Matrimonio aſſiſtit. Quamvis enim, juxta communiorem, magiſque receptam ſententiam non ſit Sacramenti Matrimonii miniſter, ut in *præcedenti capite* diximus, nihilominus in multis comparatur Miniſtro, nec licite ſua præſentia, & auctoritate firmare poteſt contractum, quem ſcit a Contrahentibus ſacrilege iniri, quemadmodum proſequitur Cardinalis Lauræa in *4. ſent. tom. 3. diſp. 22. art. 22. num. 549.*, & pluribus Franciſcus Maria Muſcettola Archiepiſcopus Roſſanenſis in *ſua differt. de Sponſalibus, & Matrim.*, quæ extat poſt ſecundam impreſſionem *obſervat. bon. mem. Zauli ad Statuta Faventina*, iterumque edita eſt Neapoli anno 1742. Qui autem Fidei rudimenta ignorat, quæ ex gravi præcepto ſcire tenetur, quamdiu illa non addiſcit, cum poteſt, verſatur in ſtatu peccati mortalis, ac propterea jure, ac merito a Matrimonio contrahendo arcetur. Deinde idem Sanchez *cit. diſp. 15. num. 3.*, *& lib. 7. diſp. 6. num. 6.*, Baſilius Pontius *de Matrim. lib. 6. cap. 7*, Gaſpar Hurtado *diſp. 25. difficult. 1. num. 1.*, & Perez *de Matrim. diſp. 23. ſect. 1. num. 1.*, non ſolum in Epiſcopo, ſed etiam in Parocho facultatem agnoſcunt impediendi ad tempus Matrimonium ex aliqua rationabili cauſa, puta ad ſedandum ſcandalum, vel ad detegendam alicujus objecti impedimenti veritatem, nec tamen inde confici autumant verum, & proprium impedimentum eorum auctoritate Matrimonio apponi. Siquidem illa prohibitio temporaria eſt, atque ablato ſcandalo, & detecta falſitate objecti obſtaculi ſine ulla diſpenſatione ceſſat, & extinguitur. Idem autem contingit in re noſtra: Epiſcopus enim ignorantibus Chriſtianæ religionis inſtituta, & præcepta, Matrimonium interdicit ſolum ad tempus, donec ſcilicet illa addiſcant: quod ſi hæc prohibitio diuturna ſit, & perſeveret, id per accidens eſt, atque unice oritur ex culpa eorum, qui illis erudiri aut recuſant, aut negligunt.

6 Utrum tamen advertendum addimus, quod recte conſideravit Giribaldus *de Sacram. Matrim. tract. 10. cap. 3. dub. 13. num. 111.*, nimirum quandoque evenire, ut quis præcipua Fidei noſtræ myſteria, & ſciat, & credat, cetera pariter, quæ neceſſitate præcepti ſunt addiſcenda, aliquo ſaltem rudi modo perceperit, ſed quia hebetis eſt ingenii, & exilis memoriæ poſt omnem adhibitam diligentiam illa memoria retinere, & recitare non valeat: in hoc autem rerum ſtatu non debet perpetuo arceri a Matrimonio, quod eſt inſtitutum in officium naturæ, & propterea nemini ſine propria culpa eſt denegandum, ſed curabit Parochus, ut qui eo memoriæ defectu laborat, frequenter audiat, quæ ſemel craſſe didicit, ne ab ejus mente penitus elabantur. Inter celeberrimas Conſtitutiones

Digitized by Google

Gibertinas ediras a Joanne Matthæo Giberto Epiſcopo Veronenſi, quas alibi commendavimus *tit.5. cap.* 23. legitur: *Cum autem quilibet Chriſtianus Orationem Dominicam, Symbolum Apoſtolorum, & Præcepta Dei, atque Eccleſiæ ſcire debeat, retinendo ſaltem ſenſum; & Sacerdotibus, ac Prædicatoribus munere ſibi impoſito, prout tenentur, fungentibus, nullus ſe in veritate excuſare poterit, quod, a quo neceſſaria ad ſalutem addiſcere poſſit, non habeat. Ideo præmiſſa neſcientes, ut magis confundatur &c. in faciem Eccleſiæ ad Matrimonium contrahendum non admittantur*, ubi Cardinalis Auguſtinus Valerius *in notis* ad rem ſubdit: *Adverte, non eſſe arcendos &c., qui ut neceſſaria ad ſalutem perdiſcant faciunt quod in ſe eſt, ſicut qui ſcholas doctrinæ Chriſtianæ frequentant; quia non ob incuriam, aut negligentiam, ſed ob ingenii, memoriæve imbecillitatem ea non addiſcunt.*

CAPUT XXX.

Nihil in Synodo decernendum, quod præjudicium inferat auctoritati, & juribus Apoſtolicæ Sedis: Ubi de falſitate aſſertionis, tribuentis Epiſcopo poteſtatem ſtatuendi in ſua Diœceſi, iis dumtaxat exceptis, quæ totius Eccleſiæ ſtatum reſpiciunt, quidquid Papa ſibi ſpecialiter non reſervavit.

1 NIhil quod juribus Apoſtolicæ Sedis præjudicium afferat, aut ejuſdem auctoritati ſit injurioſum, inveniri debet in Conſtitutionibus ſive Provincialium, ſive Epiſcopalium Synodorum, & ſi quid ejuſmodi in eas forte irrepſerit, ſtatim erit a Romano Pontifice reſcindendum.

2 Urbanus VI., ſub quo Schiſma omnium teterrimum, & diuturniſſimum exortum eſt, ut ſuæ obedientiæ Prælatos novis ſibi devinciret beneficiis, & magis, magiſque a partibus retraheret Roberti Gebennenſis, qui a nonnullis Cardinalibus adverſum eumdem Urbanum in Pontificem electus, Clementis VII. nomen aſſumpſerat, & in Galliam seceſſerat, inter cetera privilegia, hoc etiam eſt illis elargitus, ut in eorum civitatibus, & Diœceſibus Apoſtolicæ litteræ executione carerent, niſi ab ipſiſmet Prælatis, vel eorum Officialibus eſſent anteæ examinatæ, atque approbatæ; idque ſtatim in conſuetudinem, & veluti in legem deductum eſt, pluribuſque Synodalibus ſtatutis firmatum, ac roboratum. E vivis erepto Urbano VI., ejuſdem Succeſſor Bonifacius IX. prædictam conceſſionem ab Urbano factam revocavit, & peculiaria locorum ſtatuta, quæ ad illam fulciendam, & ſtabiliendam emanaverant, nullius eſſe roboris decrevit. Cum vero anno 1417. in Concilio Conſtantienſi ad Petri Cathedram evectus fuerit Martinus V., ejus electione ſublatum eſt Schiſma, quod quadraginta fere annos Chriſti Eccleſiam dire laceraverat: nam etſi Petrus de Luna, dictus Benedictus XIII. a Concilio exauctoratus, Pontificiæ dignitatis inſignia, invicta pervicacia retinuerit, attamen pæne ab omnibus, qui ei obedientiam præſtiterant, poſt Concilii ſententiam, & Martini electionem defertus eſt. Jam vero probe animadvertens indubitatus Pontifex Martinus V. rationi congruum eſſe, ut quæ Schiſmatis calamitas in detrimentum Apoſtolicæ Sedis concedenda ſuaſerat, reſtituta Eccleſiæ pace, & tranquillitate reſcinderentur, ſacro approbante Concilio, eamdem Urbani VI. Conſtitutionem denuo abolevit.

3 Et nihilominus in Toletana, & Carthaginienſi Eccleſiis obtentu obviandi falſitatibus, conditæ poſtea fuerunt Synodales Conſtitutiones, quibus edicebatur, ne Tabelliones, & Notarii, etiam ab iis, quorum intererat, requiſiti, Apoſtolicas litteras reciperent a loci Ordinario, ejuſve Officialibus prius non examina-

natas. Petita eſt hujuſmodi Conſtitutionum confirmatio a Leone X. ſupremum Eccleſiæ clavum tunc temporis tenente; ſed hic indecens, abſonum, quinimmo, & temerarium reputans, quod quæ erant a Summo Pontifice geſta, ea inferiorum examini, & judicio ſubeſſent, nedum porrectam ſibi ſupplicationem rejecit; ſed nova inſuper edita Apoſtolica Conſtitutione, memoratas Bonifacii IX., & Martini V. ſanctiones approbavit, & reſtauravit, & quæcumque illi contraria ſtatuta tam in præfatis Toletana, & Carthaginienſi, quam in aliis quibuslibet Synodis facta & attentata, irita eſſe voluit; & ne ulla eorumdem memoria, ullo unquam tempore extaret, eadem e libris, ſeu codicibus, in quibus ſcripta, atque adnotata reperiebantur, ita obliterari, & radi præcepit, ut amplius legi non poſſent.

4 Bonifacii IX., Martini V., & Leonis X. veſtigia ſectatus Clemens VII. in *ſua Conſt.47. Bullar. tom.4 par.1. pag.105.*, id ipſum ſancivit, quod illi hac de re edixerant, addiditque, ſe in ſuis litteris, in die Cœnæ Domini lectis, & promulgatis anathemate perculiſſe, & iterum percellere, quicumque Litterarum Apoſtolicarum executionem quovis prætextu impedirent, aut impedientibus conſilium, auxilium, & favorem præberent. Hoc unicum exemplum ſatis eſſe exiſtimamus ad cautos reddendos Epiſcopos, ne in ſuas Conſtitutiones aliquid obrepere ſinant, quod ulla ratione, Apoſtolicæ Sedis aut auctoritati injuriam irroget, aut jura imminuat; ob eam quippe conjunctionem, & neceſſitudinem, quam membra cum ſuo capite habere oportet, maxime decet, ut ipſi primæ Sedis prærogativas, quæ hac præſertim tempeſtate, multorum invidia in diſcrimen vocantur, ſedulo defendant, & pro viribus promoveant; ſuam enim cauſam agunt, cum Supremi Paſtoris auctoritatem propugnant, & ſuſtinent; quoniam ſi hujus jura evertantur, paulatim pariter inferiorum Præſulum juriſdictio nutabit, & corruet. Hæc optime conſiderarunt Patres Concilij Duziacenſis I. habiti anno 871., cui Epiſcopi unus, & viginti per ſe, octo per ſuos Procuratores ſubſcripſere, cum ad Hadrianum II. Papam in Synodali epiſtola, quæ extat *in collect. Hard. tom.5. colum.1321.* ad rem appoſite, atque ad poſterorum exemplum maxime opportune, ita ſcripſere: *Quia ergo nos, quantum ſcimus, & poſſumus, privilegium Sanctæ, ac primæ Sedis Romanæ, & conſervare, & obaudire, & extollere cupimus, atque ſatagimus, pro ſuo ſcilicet principatu, quem Beatus Petrus Apoſtolus, Domini voce perceptum, Eccleſia nihilominus ſubſequente, & tenuit ſemper, & retinet: ſervet veſtra Paternitas, & a Deo in prima Sede conſtituta auctoritas, nobis filiis, & ſubjectis ſibi Epiſcopis Eccleſiaſtica privilegia a ſacris Canonibus, & veſtris Deceſſoribus, & Prædeceſſoribus, noſtris Deceſſoribus, ac Prædeceſſoribus conſervata; quatenus, & Apoſtolica Sedes proprium vigorem retineat, & a ſe conceſſa aliis ſua jura non minuat.*

5 Verum accidit interdum aliquot Epiſcopos, ceteroquin erga Apoſtolicam Sedem obſequentiſſimos, ejuſdem auctoritatem non conſulto, ſed potius incogitanter ſibi uſurpare, deceptos nimirum a quibuſdam Doctoribus, qui poteſtatem uni Romano Pontifici competentem quarumcumque Eccleſiarum Præſulibus adjudicant. Aſtruunt ſcilicet ejuſmodi Auctores, & veluti indubitatum axioma venditant hanc propoſitionem: *Quidquid poteſt Pontifex in univerſo Orbe, ſi ea excipias, quæ totius Eccleſiæ ſtatum reſpiciunt, ut Fidei articulum definire poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi, niſi ſpecialiter Papa ſibi illud reſervaverit*, eoque fundamento præjacto Epiſcopalem juriſdictionem, mirum in modum extollunt, ac ultra præſcriptos ei limites protendunt. Hanc porro opinionem plurium, & non infimæ notæ Doctorum, quos referunt Fagnanus in *cap. Dilectus de tempor. Ordinat. num.16., & in cap. Perniciosam de offic. Ord. num.28.*, atque Arcu-

cudius *concord. lib. 2. de Confirmat. pag.* 110., auctoritate munitam facile hauriunt Epiſcopi, eaque imbuti, ſibi licere autumant, nonnulla in ſuis Synodis ſtatuere, quæ ad ſolam pertinent Apoſtolicam Sedem. Quamobrem Fagnanus *citat. locis* operæ pretium exiſtimavit, præfatam propoſitionem totis viribus convellere, ejuſque falſitatem & ratione & auctoritate demonſtrare.

6 Ratione quidem: Etenim, uti pariter argumentatur Suarez *lib. 6. de legibus*, *cap. 24. num. 4. & 6.*, etiam ſecluſa Superioris prohibitione, nequit Inferior legem ab eodem Superiore latam aut abrogare, aut relaxare: Superior quippe ſtatim ac aliquid per ſuam legem præſcribit, aut prohibet, illud ſubtrahit ab ordinaria poteſtate Inferioris, cui propterea non licet in illam falcem immittere, niſi velit ſuam voluntatem anteponere voluntati Superioris, per legem manifeſtatæ, quod profecto eſſet ſuæ ſubjectionis jugum excutere: *Et qui majoris poteſtatis eſt, judiciis ſuis addicere, aut propriis definitionibus ſubjugare*, quam intolerabilem inſolentiam reprehendit Nicolaus I., *in Epiſt. ad Michaelem Imperatorem, relata in can. Inferior, diſt.* 21. Præterea, ſi integrum eſſet Epiſcopo, legem relaxare a Concilio Generali, aut a ſummo Pontifice rogatam, tota everteretur Eccleſiæ diſciplina, caput ſubjiceretur membris, & proinde actum jam eſſet de Eccleſiaſtica Hierarchia divinitus inſtituta, quod bene ponderavit idem Fagnanus, *in cap. Nimis, de filiis Presbyterorum*, inquiens: *Unde etiam apparet longe minus admittendum eſſe jure ordinario Epiſcopum diſpenſare contra legem Concilii Generalis, vel Summi Pontificis, quoties diſpenſandi facultas illi non adimitur: hæc enim doctrina niſi temperetur, ſecundum ea, quæ dicta ſunt, falſa, & periculoſa eſt, & nullatenus ad praxim deducenda; nam Inferiorem poſſe contra legem Superioris abſolute diſpenſare, nihil eſt aliud, quam caput membris, & ſuperiora inferioribus ſubjicere, & ordinem naturalem invertere, & Eccleſiaſticam Hierarchiam confundere Dei ordinatione inſtitutam. Præſertim vero quia mos Sacrorum Canonum, & Conciliorum eſt fere ubique ſimpliciter præcipere, aut prohibere, quid faciendum ſit, vel non faciendum: raro autem deſcendunt ad prohibitionem diſpenſationis. Unde ſi liceret Epiſcopis diſpenſare, quotieſcumque diſpenſatio in ſpecie non prohibetur, conſequenter eſſet in eorum facultate totum ius commune, & Concilia Univerſalia ſubvertere, in ſingulis caſibus diſpenſando, quod eſt erroneum aſſerere.*

7 Ad auctoritatem quod attinet, Fagnanus *in cit. cap. Dilectus, de tempor. Ordinat.* ex hoc ipſo textu inferri, autumat, falſitatem propoſitionis, quam impugnat: cum enim Epiſcopus Roſſenſis in Hibernia tres ſacros Ordines eadem die contuliſſet cuidam Canonico Ymilicenſi, in hujus Eccleſiæ Epiſcopum electo, obtentu mandati ſibi facti ab Archiepiſcopo Caſſellenſi ſuo Metropolitano, rem geſtam improbavit, & Roſſenſis excuſationem reſpuit Innocentius III., reſcribens, etiamſi conſtitiſſet de mandato Archiepiſcopi, adhuc illi non fuiſſe obtemperandum, eo quod talis diſpenſatio nulli ſit a canone permiſſa: *Tum quia* (ſunt verba vulgatæ Decretalis, quæ habentur in compilatione, qua utimur) *ſi de mandato Archiepiſcopi conſtaret, cum illi hujuſmodi diſpenſatio a canone non ſit permiſſa, ipſi obtemperare non debuit in hac parte.* Ad ligandas igitur Inferioris manus, ejuſque juriſdictionem coarctandam, non eſt neceſſe (inquit Fagnanus) ut ſit illi expreſſe interdictum, ne quidquam, contra Superioris legem audeat intentare, ſed ſat eſt, id ei non eſſe ab ipſa lege permiſſum, ſicuti ab Innocentio audivimus; verum, cum in integra Innocentii III. Decretali, quæ refertur a Gonzalez, poſt verbum *permiſſa*, hæc alia ſubdantur, *Quam ad ſolum Romanum Pontificem non eſt dubium pertinere*, ex quibus poteſt quis conjicere, poteſtatem relaxandi legem, de qua agebatur,

fuiſſe

Digitized by Google

fuiſſe a jure Epiſcopis ademptam, unique Romano Pontifici reſervatam, jam corruit argumentum, quod ex ea Decretali Fagnanus inſtaurat. Clariores, nullique cavillationi obnoxii ſunt alii textus, qui ad Fagnani opinionem roborandam, & contrarium axioma confodiendum producuntur. Primus eſt *in Clem. Ne Romani, de elect.*, in qua Clemens V. ait: *Nos, inter cetera, præcipue attendentes, quod lex Superioris per Inferiorem tolli non poteſt*, idque ita intelligendum declarat, ut nequeat, ab Inferiori *corrigi, vel immutari, aut quidquam ei detrahi, ſive addi, vel diſpenſari quomodolibet circa ipſam, ſeu aliquam ejus partem*. Alter textus eſt in *cap. Sancta Romana de religioſis domibus, inter Extravag. Joannis XXII.*, ubi legitur: *Quidam autem eorum dictum habitum, & vivendi ritum a quibuſdam Epiſcopis, ſeu eorum Superioribus, vel aliis Eccleſiarum Prælatis habuiſſe profitentur, quod nec eis concedere licuit contra formam Concilii Generalis*, ad quem locum opportune notat Gloſſa *litt. O.*: *Non licet igitur Epiſcopis contra inhibitionem Generalis Concilij facere, cum ſint adſtricti ad obſervantiam Canonum*, idemque late oſtendunt Innocentius in *cit. cap. Cum dilectus de tempor. Ord. num.* 2., & 3., & in *cap.* 2. *De eo, qui furtive Ordinem ſuſcepit*, Panorm. in *cap. Tam litteris numer.* 3. *de teſtibus*, Covarr. in 4 *par.* 2. *cap.* 6. *num.* 15., Guttierez CC. QQ. *libr.* 1. *cap.* 5. *num.* 10., Suarez *cit. cap.* 14., Vaſquez *tom.* 2. *in* 1. 2. *diſp.* 178. *cap.* 2., Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *diſput.* 5. *num.* 9., & *lib.* 2. *Summ. cap.* 40. *num.* 1., Pontius *de Matrim. libr.* 8. *cap.* 6. *num.* 1., Cabaſſutius in *theor., & prax. juris Canon. libr.* 3. *cap.* 27. *num.* 3., Diana in *edit. coord. tom.* 3. *tract.* 2. *reſolut.* 25. *per tot.*, aliique innumeri ab his allegati. Et quamvis adverſus hæc afferatur textus *in cap. Nuper, de ſententia excommunicationis*, ubi dicitur ab Inferiore concedi poſſe cenſuræ relaxationem, ſi conditor canonis eam ſibi non reſervaverit, ſapienter tamen Gonzalez *ad dictum cap. Nuper, num.* 3. animadvertit, id eſſe ſpeciale in abſolutione a cenſuris, nec eſſe extendendum ad alias materias, in quibus ex eo dumtaxat, quod aliquid non ſit expreſſe Epiſcopis prohibitum, non licet inferre, illud eſſe iiſdem poſitive conceſſum.

CAPUT XXXI.

Ex iis, quæ dicta ſunt, decernitur, quibus in caſibus fas ſit, aut non ſit Epiſcopo relaxare impedimenta dirimentia Matrimonium. Agitur etiam de conſuetudine, ac nonnullis Synodis Gallicanis, eamdem Epiſcoporum facultatem ſpectantibus.

1 EX iis, quæ huc uſque ſtabilita ſunt, ſequitur, fas non eſſe Epiſcopis, removere impedimenta dirimentia Matrimonium, ſeu quemquam ſolvere ab impedimento, quo detinetur, veniamque eidem concedere, ut impedimento non obſtante, Matrimonium contrahat; quoniam ejuſmodi impedimenta ortum habent aut a Concilio Generali, aut a ſummis Pontificibus, quorum decreta nequit Inferior infringere, iiſque ulla ratione contraire, quod ex modo dictis liquet, & ad rem perpendunt Sanchez *cit. lib.* 8. *diſp.* 6. *num.* 14., & Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 13. *num.* 1. Ne autem hac doctrina, quam communem eſſe citati Auctores aſſeverant, ſuam juriſdictionem nimium coarctari conquerantur Epiſcopi; priuſquam ea uberius explanetur, plura ſunt prænotanda. Et primò animadvertendum eſt, ſermonem hic non eſſe de impedimentis mere impedientibus, quæ nullus dubitat poſſe ab Epiſcopo relaxari, ſi excipias impedimentum, ortum ex ſponſalibus cum altero initis, quod iſto invi-

to

to ſine ejuſdem injuria remitti nequit, & illud, quod provenit ex voto, aut ingrediendæ Religionis, aut perpetuæ caſtitatis, quæ vota, niſi fuerint conditionata, ſummo Pontifici reſervantur, Sotus *in 4. diſt. 38. q. unic. art.* 1. Navarrus *man. cap. 22. num. 85.*, Sanchez *lib. 7. de Matrim. diſput. 17. num. 15.*, Salmanticenſes in *curſu moral. Theolog. tom. 2. tract. 9. de Matrim. cap. 13. punct. unic. num. 16.*, & *17.*, Perez *de Matrim. diſput. 23. ſect. 8. num. 5.*, Cabaſſutius in *theor.*, & *prax. jur. Can. lib. 3. cap. 27. num. 7.*, Natalis Alexander *Theolog. dogmat.*, & *moral. de Matrim. lib. 2. art. 13. reg. 14.*, aliique communiter; neque res eſt de impedimento, quod irritum reddidit Matrimonium jam publice contractum. Ultro enim concedimus Epiſcopo illud relaxandi facultatem, quam eidem adſcribunt Silveſter *V. Diſpenſatio §. 9.*, Sotus *cit. diſt. 37. qu. unic. art. 2.* Navarrus *cit. cap. 22. num. 85.*, Sanchez *lib. 2. diſp. 40. num. 3.*, Pontius *lib. 8. cap. 13. num. 2.*, Zerola *1. par.*, *V. Diſpenſatio §. Ad quintum*, Cabaſſutius *cit. cap. 27. num. 3.*, Silvius *operum tom. 5. inter reſolutiones in verb. Diſpenſatio ſecundo*, Fagnanus in *cap. Nimis num. 33. de filiis Presbyterorum*, Natalis Alexander *cit. loc. reg. 10.*; qui tamen unanimiter monent, non poſſe Epiſcopum eam poteſtatem ſibi uſurpare, niſi ſimul concurrant ſex circumſtantiæ. Primò ſcilicet, ut jam Matrimonium fuerit contractum in faciem Eccleſiæ, omnibuſque adhibitis ſolemnitatibus: ſecundo, ut contractum fuerit bona fide ex juris, aut facti ignorantia: tertio, ut ſit conſummatum: quarto, ut impedimentem ſit occultum: quinto, ut non poſſit facile adiri prima Sedes, ſeu diſpenſatio a Papa obtineri ob conjugum paupertatem, ruſticitatem, locorum diſtantiam, aliaſque ſimiles cauſas: ſexto denique, ut non poſſit ſeparatio fieri ſine ſcandalo: *Si vero* (ait Cabaſſutius *loc. cit.*) *aliqua abſit ex præfatis circumſtantiis, & perſonæ ſint pauperes, aut rudes, aut ruſticæ, officium erit Ordinarii proſequi hanc diſpenſationem in forma pauperum apud Sedem Apoſtolicam, ut plane gratis, & ſine compoſitione obtineatur.* Notant itidem iidem Doctores diſpenſationem ab Epiſcopo in prædictis circumſtantiis obtentam, prodeſſe dumtaxat pro foro conſcientiæ, non autem pro foro externo: non enim plus poteſtatis tribuendum eſt Epiſcopo, quam habeat Major Pœnitentiarius Papæ, qui in prædicto rerum eventu impedimentum aufert, ut Matrimonium convaleſcat, ſolum in foro interno. Quocirca ſi impedimentum antea occultum poſtea detegatur, & deducatur ad forum contentioſum, opus erit nova diſpenſatione a Summo Pontifice impetranda.

2 Tandem advertendum eſt, nec quæſtionem hic eſſe de impedimento dirimente occulto, quod obſtet Matrimonio nondum contracto, ſed proxime contrahendo; Scimus quippe non deeſſe Doctores, qui Epiſcopo facultatem aſſerant illud auferendi, cum tales urgent rerum circumſtantiæ, ut nec Summus Pontifex conſuli, nec Matrimonii contractus, ad quem omnia ſunt diſpoſita, differri poſſit ſine ſcandalo, & paratorum ad nuptias infamia. Ad præcavenda enim prædicta gravia mala, ſi alius non ſuppetat modus illis occurrendi, præſumendum eſt, Summum Pontificem delegare Epiſcopo poteſtatem diſpenſandi, quam certe requiſitus, non eſſet ei denegaturus. Hanc facultatem, nullius præcedentis Doctoris patrocinio fretum, ſe omnium primum Epiſcopis vindicaſſe, gloriatur Sanchez *cit. lib. 1. diſp. 40. num. 7.*, ſed eum poſtea ſequuti ſunt Pontius *cit. lib. 8. cap. 13. num. 6.*, Hurtadus *diſp. 26. de Matrim. num. 7.*, Perez *de Matrim. diſp. 44. ſect. 6. num. 12.*, Bonacina *de Matrim. diſp. 3. punct. 15. num. 5.*, *v. Rurſus addo*, Barboſa *de offic.*, & *poteſt. Epiſcopi par. 2. allegat. 35. num. 5.*, Cabaſſutius *cit. cap. 37. num. 4.*, De Juſtis *de diſpenſationibus Matrimonialibus, lib. 2. cap. 2. num. 129.* & *pluribus ſeqq.*, Wieſtner *ad tit. 16. lib. 4. Decretal.*

Digitized by Google

cretal. num.66. & ſeqq., Anacletus *in jus Canonic. tom.4. in append. de diſpenſat. ſuper impedimentis num. 62. & 63.* Sed quamvis hæc opinio, teſte cit. Bonacina, hodie ſit fere communis, eam tamen acriter reprehendit, & exagitat Fagnanus *in cit. cap. Nimis, de filiis Presbyter., num.34. & 35.*, fortaſſe quia, uti adnotavit Perez *cit. ſect. 6. num.* 13., eſt moraliter impoſſibile, eas omnes concurrere rerum circumſtantias, quas ſibi fingit Sanchez, in quibus nequeat Matrimonium retardari abſque ſcandalo, cum alii plurimi ſemper præſto ſint modi, ab eodem Perez indicati, protrahendi tempus nuptiis, abſque ulla ſuſpicione criminis, & infamia eorum, qui jam erant ad eas celebrandas accincti.

3 Sed quidquid ſit de ea extraordinaria poteſtate, quæ ex præſumpta Summi Pontificis voluntate, in aliquo eventu urgentiſſimæ videlicet neceſſitatis, & impedimenti occulti competat Epiſcopis, nullum in præſens de ea ferimus judicium; ſed tantum diſſerimus de ordinaria poteſtate diſpenſandi, in quibuſdam impedimentis dirimentibus publicis. Hanc poteſtatem communi fere calculo Doctores denegant Epiſcopo: quinimmo Sacræ Urbis Congregationes, Concilii videlicet, ac ſupremæ Inquiſitionis non ſemel proſcripſerunt tanquam falſam, & temerariam propoſitionem, aſſerentem Epiſcopo jus diſpenſandi ſuper impedimento dirimente publico, quod obſiſtat Matrimonio contrahendo, etiam ſi gravis urgeat illud contrahendi neceſſitas, uti videre eſt, apud Joannem Baptiſtam Rigantium, virum apprime doctum *tom.4. commentarior. in regul. Cancellar. in notis ad regul.49. num.1. & 2.*, ubi Sacrarum Congregationum reſponſa, ſumma diligentia congeſta, per extenſum, ut dicitur, referuntur, & Doctorum in hanc rem placita copioſe allegantur. Et nihilominus aliquot Epiſcopi camdem poteſtatem etiam nunc ſibimet ipſis adſcribunt, & contra juris communis principia, ac communem Doctorum ſenſum, etiam in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus ſibi aſſerere quandoque non dubitant; & quod magis dolendum eſt, non deſunt aliqui, licet pauci Doctores, hac in re Epiſcopis blandientes, quorum aliqui innituntur prædicto axiomate, cujus falſitatem deteximus; alii vero innituntur diuturna conſuetudine, per quam a quibuſdam Epiſcopis poteſtatem relaxandi aliqua impedimenta dirimentia, qua ſpectato jure communi carerent, acquiſitam decantant. Hinc Gibertus ſuarum conſultationum *tom. 12. conſult.59. de Matrim*, abſolute docet, Epiſcopos in hoc negotio unice ſpectare debere ſuorum Prædeceſſorum praxim, libereque poſse, legitima exigente cauſa, eas diſpenſationes indulgere, quas a ſuis Prædeceſsoribus conceſsas deprehenderint. Hinc pariter Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. cit. lib.2. de Matrim. art.13.*, poſtquam *reg.11.*, auctoritatem diſpenſandi ſuper impedimentis, Matrimonium dirimentibus, publicis & notoriis, uni vindicavit Romano Pontifici, inquiens: *Hodierna Eccleſiæ diſciplina, ſecundum quam diſpenſationes in gradibus probibitis conſanguinitatis, vel affinitatis, aliiſque impedimentis dirimentibus Romano Pontifici reſervatæ ſunt, cum publicum impedimentum eſt, & de Matrimonio contrahendo agitur, non permittit, ut Epiſcopi his in circumſtantiis diſpenſent. Cum enim ab Eccleſia univerſali, ſive illius capite Romano Pontifice ſint inſtituta impedimenta Matrimonium dirimentia, diſpenſationes ſuper eis communi jure ad caput univerſalis Eccleſiæ Romanum Pontificem, non ad Epiſcopum pertinent, ut colligitur ex cap. Cum Inferior, de majorit., & obed. Conciliaque Provincialia plurima, Ritualia Eccleſiarum, Auctores omnes id confirmant, & auctoritatem diſpenſandi competere negant Epiſcopis, cum publicum impedimentum eſt, vel de contrahendo Matrimonio agitur*; poſtquam inquam hanc communem doctrinam diſerte tradidit, & inſinuavit, in ſequenti reg. 12., eamdem in hunc modum limitat: *Si tamen antiqua ſit, & legitime præſcripta*

Digitized by Google

diœceſis conſuetudo, ut Epiſcopus in quarto gradu, etiam de contrahendo, certis in caſibus diſpenſet, quia ejus Deceſſores hac uſi ſunt ab antiquo ad hanc uſque diem facultate, quæ a Sede Apoſtolica conceſſa creditur, (quod in quibuſdam Galliarum diœceſibus fieri novimus) de his diſpenſationibus haud movenda lis eſt: Siquidem conſuetudo legitime præſcripta juri poſitivo præjudicat, uſuſque longævi non levis eſt auctoritas, ut dicitur in cap. Conſuetudinis, & cap. Cum tanto, de conſuet. Hinc denique nonnulli Gallicani Epiſcopi, uti narrant Pontas *in verb. Diſpenſatio Matrimonii, caſ.35.*, l'Herminier *de Sacramentis tom.3. cap.17.*, Auctor collationum Eccleſiaſticarum Pariſienſium ſub Cardinali de Noailles *tom.3. lib.5. collat.2. cap.2.*, Gerbeſius in tractatu, quem edidit, *de poteſtate Eccleſiæ, & Principum ſuper impedimentis Matrimonii*, & Saintebeuve *tom.1. reſolut. caſuum conſcientiæ, caſ.66. & 67.*, uſum prætexentes ſuorum Deceſſorum, diſpenſant in impedimento quarti, & alicubi etiam tertii gradus conſanguinitatis, ſeu affinitatis; & alii jus ſibi vindicant relaxandi inſuper impedimenta cognationis ſpiritualis, criminis, & publicæ honeſtatis, licet alii ejuſdem Regni Antiſtites, obſervante eodem Saintebeuve, ſibi integrum non eſſe arbitrentur, ab ullo cujuſcumque generis canonico impedimento, Matrimonium dirimente, quemquam ſolvere, prout ſcilicet, ſicuti idem Auctor proſequitur, fert diverſa, quæ in quālibet Diœceſi inolevit, conſuetudo. Ab eadem quoque conſuetudine, quæ ex privilegio, & indulto Apoſtolico initium ſumpſiſſe cenſenda ſit, contendunt ſimiliter Epiſcopi Leodienſes, ſe poteſtatem adeptos diſpenſandi in quarto, & in tertio, hinc inde, conſanguinitatis gradu: *Si imminens appareat periculum defectionis partium ad vicinos Fidei hoſtes, mutuæ internecionis, parentum, & amicorum inter ſe ob corruptam puellam, & Partes non habeant media recurrendi ad Urbem*, quemadmodum referunt Leſſius *in auctar. V. Matrimonium, caſ. 9.*, Gobat *Theolog. experim. tract. 9. num. 596.*, & Van-Eſpen, *J. E. U. tom. 5. p. 2. tit. 14. cap.5. num. 11.*, quod tamen jus ſibi non arrogare alios Belgii Epiſcopos, ne eos quidem, quorum Diœceſes auctoritate Pauli IV. a Leodienſi divulſæ ſunt, opportune animadvertit Zipæus *ad tit. De eo, qui cognovit conſanguineam uxoris, num.3.*

4 Verum, ſicuti graviter errant, qui poteſtatem, de qua agitur, Epiſcopis adjudicant, unice freti illo axiomate, cujus falſitatem plurima Concilia Provincialia, Ritualia Eccleſiarum, Auctoreſque omnes agnoſcere, fatetur etiam cit. Natalis Alexander in allegata reg.11., ita periculum eſt, ne ſe, alioſque decipiant, qui eam a conſuetudine mutuantur. In primis enim prudenter dubitari poteſt, an ejuſmodi conſuetudo, in florentiſſimo Galliarum Regno, Apoſtolicæ Sedi obſequentiſſimo, & ſacrorum Canonum religioſiſſimo cuſtode, ullo unquam tempore viguerit; cum non ſolum contingere potuerit, hunc, illumve Epiſcopum, in hoc, aut illo impedimento diſpenſaſſe ex privilegio, ſibi a prima Sede ſpecialiter conceſſo; ſed etiam ita rem ſe habuiſſe, conſtet ex regeſtis Sacræ Congregationis de Propaganda Fide, & Sancti Officii, in quibus frequentes adnotatæ reperiuntur conceſſiones Epiſcopis Gallicanis indultæ, diſpenſandi ſuper impedimentis tertii, & quarti gradus: unde Ducaſſe Auctor Gallicanus *in ſua practica juriſdictionis Eccleſiaſticæ cap.10. ſect.7.*, ſcribit, timoratæ conſcientiæ, & excellentis doctrinæ Gallicanos Epiſcopos diſpenſaſſe, poſt indultum ſibi a Sede Apoſtolica conceſſum, & a diſpenſatione abſtinuiſſe, poſtquam ceſſaverat, nec fuerat renovatum indultum, quod ad certum tempus obtinuerant. In hanc autem dubietate, non licere Succeſſori ſimiles diſpenſationes elargiri, recte adnotavit idem Natalis Alexander *in fine cit. regulæ 12.* ſcribens: *At ſi dubitent, vel merito dubitare debeat Epiſcopus, an diſpenſationes a ſuis Deceſſoribus conceſſæ,*

ceſſæ, ſint ex privilegio reali, & perpetuo, an ex privilgio perſonali, diſpenſare non poteſt, niſi & ipſe diſpenſandi privilegium a Summo Pontifice obtineat. In re enim Sacramenta ſpectante, non licet minus probabilem, ac minus tutam opinionem ſequi, relicta probabiliore, atque tutiore.

5 Quod autem aliquot Galliarum Epiſcopi, ex privilegio mere perſonali; non vero ex conſuetudine nacti ſint facultatem ſuper aliquo impedimento diſpenſandi, inde etiam conjicimus, quod ex una parte incredibile videatur, talem conſuetudinem, intra unius, aut alterius Diœceſis limites conſtitiſſe, nec conterminas permeaſſe: Id quippe evenire vix potuit, in re Epiſcopis favorabili, atque in Regno ſervandæ inter Paſtores diſciplinæ, morumque concordiæ, & unitatis ſtudioſiſſimo; ex alia vero ſcimus, quamplurimos Galliarum Antiſtites diſerte declaraſſe, ſibi fas non eſſe, ullum auferre, ſeu relaxare impedimentum, Matrimonium dirimens: Siquidem Concilium Turonenſe anni 1583. *tit. 9. de Matrim.*, (*tom.* 10. *collect. Harduin. col.* 1405.) definivit: *In quarto conſanguinitatis & affinitatis, necnon cognationis ſpiritualis, probibitis gradibus, Epiſcopis diſpenſare non licere declaramus;* In Concilio Toloſano anni 1590., *cap.* 8. legimus: *Quis cognationis gradus impedit, licet jam legibus ſolutos, & diſpenſatos, niſi viſa prius Summi Pontificis diſpenſatione, in Matrimonii conjunctionem Parochi non recipiant.* Synodus Lingonenſis, apud Natalem Alexandrum *cit. reg.* 12., poſt enumeratas perſonas, in aliquo uſque ad quartum conſanguinitatis gradum inter ſe conjunctos, ait; *Inter iſtas non eſt legitimum Matrimonium, niſi cum eis ſit per Sedem Apoſtolicam diſpenſatum*: idemque ſancitum, declaratumque reperiri in Synodo Trecenſi, idem Natalis Alexander teſtatur. Additque Diot in opere, cui titulus *Sacramentarium Paſtorum*, *tract.* 13. *de diſpenſationibus Matrimonialibus cap.* 8. *pag.* 233. *edit. Pariſien. an.* 1709. in generali Congregatione Epiſcoporum, & univerſi Cleri Gallicani declaratum eſſe, diſpenſationes omnes Matrimoniales ad ſolum Papam pertinere, & Parlamentis eſſe obſiſtendum, ſi aliquando Epiſcoporum diſpenſationes admittant. Quis autem credat tot Gallicanos Epiſcopos, ſuæ juriſdictionis tenaciſſimos, ſibi ſponte abjudicaſſe eam auctoritatem, quam paſſim viderent ab aliis finitimarum diœceſium Præſulibus, jure ordinario, & non mere delegato exerceri?

6 At etiam dato in aliquam Diœceſim irrepſiſſe conſuetudinem, de qua contenditur, ut per eam collatum dicamus Epiſcopo legitimum jus auferendi impedimenta, a Conciliis Œcumenicis, aut a Summis Pontificibus inducta, diligenter prius examinandum eſt, an ea conſuetudo omnes habuerit conditiones neceſſarias, ut potuerit prævalere legi Epiſcopo inhibenti, ne Superioris ſtatutum infringere, aut quoquo modo relaxare præſumat. Quinimmo cum talis conſuetudo, non ſolum tendat ab abrogandam legem, verum etiam ad tollenda, & minuenda jura, uni competentia Romano Pontifici, præter ceteras conditiones, neceſſe eſt, ut centum ad minus annorum ſpatio, ſine ulla interruptione, perſeveraverit. Quocirca citatus Van-Eſpen *jur. Eccleſ. univerſ. part.* 2. *tit.* 14. *cap.* 1. *num.* 11., ut Epiſcopo Leodienſi auctoritatem aſtruat diſpenſandi in tertio, & quarto, & in tertio hinc inde conſanguinitatis, ſeu affinitatis gradu, eamque ex legitima conſuetudine ab eo acquiſitam evincat, ejuſmodi conſuetudinem contendit eſſe immemorabilem. Ad conſuetudinem quoque, cujus initii memoria non extet, confugit Auctor cit. collationum Pariſienſium *tom.* 3. *collat.* 2. *§.* 2. Verum poſtremo, & potiſſimum conſiderandum eſt, an per eam conſuetudinem, ſi qua inoleverit, *diſrumpatur nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ*, in quo eventu nunquam per eam adverſus legem præſcribi, declaravit Innocentius III. *in cap. Cum inter, de conſuet.* Num porro prædicta conſuetudo ejuſmodi inficiatur

vitio, potius quam a Nobis, præſtat audire a Gallicano Auctore Cabaſſutio, qui *cit. lib.3. cap.27. num.6.* loquens de auctoritate diſpenſandi, quam ſibi vindicant nonnulli ſuæ nationis Præſules, hæc habet: *Si in oppoſitum reclamantibus Conciliis Oecumenicis, quæ hanc poteſtatem uni Summo Pontifici, Legatoque reſervant, ſibi auſint vindicare ducenti circiter, & quadraginta Epiſcopi, cum ſuis Vicariis, ſeorſim in ſuis Diœceſibus, ſinguli pro ſuo arbitrio, hujuſmodi licentiam, ingruet profecto tota Gallicana ditione admodum exuberantior, & inordinatior inter tot, tamque diverſa ſibi, aliiſque indulgentium Prælatorum capita, in diſpenſandis Matrimoniis licentia. Quin etiam, ſi per univerſum Regnum iſta invaleſceret conſuetudo (quod malum Deus avertat) contingeret demum, ut quilibet laici, etiam ſubalternorum tribunalium Judices, per captionem, & diſtractionem Bonorum Epiſcopalium, ipſoſmet Epiſcopos cogerent, pro ſuo peculiari, aut amicorum, aut Partium poſtulantium affectu, ad ſic diſpenſandum, ſicut jamdudum compellunt invitos, ad monitoria, & excommunicationes decernendas; ſicque ſimile quid illis obveniret Divinæ huic apud Iſaiam comminationi*: Pro eo quod abjecit populus iſte aquas Siloe, quæ vadunt cum ſilentio, propter hoc ecce adducet Dominus ſuper eos aquas fluminis fortes, & multas: *Sic enim renuentes hac in parte ſummo univerſalis Eccleſiæ Pontifici ſubjici, compelluntur indigniſſime laicorum judicum infirmorum decretis obtemperare, aut propriorum fructuum, ni pareant, interceptionem, ac privationem pati*. Et poſt adducta modo a Nobis relata loca Conciliorum Turonenſis, & Toloſani, inanem decernentia hac in re diſpenſationem, quæ a Summo Pontifice non dimanarit, concludit Cabaſſutius: *Sane iſtæ ab Epiſcopis conceſſæ diſpenſationes pro contrahendis conjugiis, aut nullitatem, aut incertitudinem cauſant Sacramenti. At vero in re Sacramentaria unanimes docent Theologi, non eſſe licitum, quidquam incerti adhibere, eo certo medio prætermiſſo, quod adhiberi poſſit. Atque ita licentia iſta vel nefariam inducit Sacramenti nullitatem, aut ad ſummum tutiore ſimul, & probabiliore opinione rejecta, minus probabilem, nec tutam, in tanti momenti Sacramento, conſectatur opinionem*.

7 Huic Cabaſſutii monito morem gerant Epiſcopi, & nullius conſuetudinis prætextu eam exerceant facultatem, quam dubiam ſaltem, atque incertam eſſe diſſimulare non poſſunt: Quod ſi quis eam ſibi certo competere obſtinate contendat, adhuc abſtineat, oportet ab illa in ſua Synodo oſtentanda, & Synodali ſtatuto ſibimet ipſi aſſerenda: Etenim (uti inferius ſuo loco demonſtrabitur) ne ea quidem, quæ Epiſcopis certo licent, ex tacita permiſſione, & conniventia Apoſtolicæ Sedis poſſunt ab iiſdem per edictum, aut Synodalem Conſtitutionem decerni, & juri ſuo ordinario quodammodo attribui; Id quippe manifeſtam ſaperet ambitionem, qua viderentur ſe quodammodo æquiparare Summo Pontifici, ejuſque affectare ſupremam juriſdictionem.

8 Quare, ſi aliquis Antiſtes, ob nimiam ſuæ Diœceſis ab Urbe diſtantiam, aliamve legitimam cauſam, neceſſariam ſibi reputet auctoritatem, diſpenſandi in uno, aut pluribus impedimentis, Matrimonium dirimentibus, eam expoſcat a Romano Pontifice, qui eam petentibus impertiri non renuit, nunc magis, nunc minus amplam pro temporum, & locorum varietate.

CA-

Digitized by Google

CAPUT XXXII.

Aliud affertur exemplum Synodalis Conſtitutionis, adſcribentis Epiſcopo facultatem abſolvendi ab hæreſi, quæ, niſi congrue explicetur, jura deturbat Apoſtolicæ Sedis.

1 IN nonnullis antiquis Synodis indubitanter adjudicatur Epiſcopo facultas abſolvendi ab hæreſi: Ita quippe diſerte ſtatutum legimus in Synodis Andegavenſibus, annorum 1216. & 1493., atque in Synodo Ambianenſi anno 1411. apud Pontas *verb. Caſ. reſervat. caſ.* 4.; Eamque facultatem nullo poſteriori jure eſſe Epiſcopis ademptam, declaraſſe Cardinalem Gaſparem Quirogam Archiepiſcopum Toletanum, atque in Hiſpaniarum Regno ſupremum Inquiſitorem in ſua Synodo Toletana anni 1583., referunt Hurtadus *de Fide, diſp* 84. *ſect.*2. *§.*11., Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei, diſp.* 23. *ſect.*3. *§.*1. *num.*41., & noviſſime Milante *exercitat.* 3. *in* 3. *propoſitionem damnatam ab Alexandro VII. pag.*20.

2 Verum, ne hiſce, aliarumque plurium Synodorum vetuſtis exemplis ſe abduci patiantur Epiſcopi, eamque ſibi vindicent juriſdictionem, qua carent, priuſquam quidquam, de hac re, in ſuis Synodis ſtatuant, oportet, ut certa ab incertis ſecernant, rerumque, ac temporum varietatem accurate diſpiciant: poteſtas quippe abſolvendi a crimine hæreſeos, quæ olim indiſcriminatim omnibus competebat Eccleſiarum Paſtoribus, neque hodie illis denegatur in aliquibus circumſtantiis, in aliis tamen communiter cenſetur Summo Pontifici nunc reſervata. Omnia ſingulatim expendamus.

3 Inter præcipuas Paſtoralis muneris curas, eſt ſolerter invigilare, ne ullus contra orthodoxam doctrinam error in ſuam diœceſim irrepat, quod luculenter expreſſit Apoſtolus 1. *ad Timotheum cap.* 3., *& ad Titum cap.* 1. Hinc nemo dubitat, quin ad Epiſcopum potiſſimum pertineat, in Hæreticos inquirere, atque in illos, quos in ſuis erroribus pertinaces compererit, canonicis pœnis ſevere animadvertere: Hanc Epiſcoporum obligationem agnovit, & inculcavit Auctor epiſtolæ, ad Epiſcopos in Galliis, atque in Hiſpaniis conſiſtentes, quam Lucio Papæ adſcripſit Iſidorus, ita Epiſcopos alloquens: *Ideo Fratres hortor dilectionem veſtram, obteſtor, & moneo, ut qua debetis, & poteſtis, ſollicitudine, vigiletis ad inveſtigandos Hæreticos, & inimicos Sanctæ Eccleſiæ, & a ſanis mentibus, ne peſtis hæc latius divulgetur, ſeveritate, qua poteſtis, pro viribus extirpetis* (*collect. Harduin. tom. primo col.* 140.) Quamquam porro hoc Lucii teſtimonium credatur adulterinum, adulterinum certe non eſt decretum Concilii Remenſis anni 625., vel 630., quod *can.* 4. (*collect. Hard. tom.* 3. *col.* 572.) ab Eccleſiarum Paſtoribus Hæreticos diligenter perquiri, & ad Fidem Catholicam pro viribus revocari mandavit: Et ne inutiliter tempus teramus, in re exornanda apud omnes indubitata, ſatis abunde erit, unam allegare ſanctionem Innocentii III. in Concilio Generali Lateranenſi IV. anni 1215., in cujus *cap.* 3. *de Hæreticis*, jubentur Epiſcopi, ſingulis annis vel per ſe, vel per Archidiaconos ſuas circumire diœceſes, & ſedulo indagare, an ullus in ea latitet hęretica contagione infectus: Socordes vero, & negligentes, in expurganda concredita ſibi diœceſi ab hæretica lue, veluti gravis flagitii reos, & Paſtorali miniſterio indignos e gradu dejici, ibidem decernitur (*collect. Hard. tom.* 7. *col.* 22.): *Volumus igitur, & mandamus, & in virtute obedientiæ diſtricte præcipimus, ut ad hæc efficaciter exequenda Epiſcopi per diœceſes ſuas diligenter invigilent, ſi canonicam effugere voluerint ultionem. Si quis enim Epiſcopus*

Digitized by Google

copus ſuper expurgando de ſua diœceſi hæreticæ pravitatis fermento, negligens fuerit, vel remiſſus: cum id certis indiciis apparuerit, & ab Epiſcopali officio deponatur, & in locum ipſius alter ſubſtituatur idoneus, qui velit, & poſſit hæreticam confundere pravitatem. Neque per hoc, quod a Sede Apoſtolica inſtitutum fuerit Inquiſitionis tribunal, cujus initium ad ejuſdem ſæculi XIII. initium, poſt tamen abſolutum Concilium Lateranenſe IV., in quo certe nulla, de Inquiſitoribus a Sede Apoſtolica delegatis, occurrit mentio, refert Ludovicus a Paramo *de origine ſacræ Inquiſitionis lib. 2. tit. primo cap. 2.* non eſt Epiſcopis ſubductum onus, aut adempta facultas in Hæreticos inquirendi, ſicuti diſerte declaravit Bonifacius VIII. *in cap. 17. de Hæreticis, in 6.*: *Per hoc, quod negotium hæreticæ pravitatis alicui, vel aliquibus, ab Apoſtolica Sede generaliter in aliqua provincia, civitate, vel diœceſi delegatur, diœceſanis Epiſcopis, quin & ipſi, auctoritate ordinaria, vel delegata (ſi habent) in eodem procedere valeant, nolumus derogari*; ſed poſſunt, & debent, perinde ac antea, omnem ſuam operam impendere, ut eamdem peſtem e ſua quilibet diœceſi eliminent; ſolumque cavere, ne delegatos ab Apoſtolica Sede Fidei Quæſitores, ubi ſunt conſtituti, a ſuo munere obeundo impediant, ſed pari ſtudio, animorumque concordia, debent in opus adeo ſalutare incumbere, juxta modum præſcriptum in eodem *cap. Per hoc*, atque *in Clementina 1., eodem tit.*, & *in Extravag. Benedicti XI., cap. 1. de Hæreticis*. Jam vero tam Inquiſitor, quam Epiſcopus poteſt reſipiſcentem Hæreticum, aut ſponte coram ſe comparentem, aut ad ſuum forum quoquomodo deductum Eccleſiæ reconciliare, & pro utroque foro abſolvere a cenſura, in quam propter hæreſim incidit, quod pluribus oſtendunt Cardinalis Albitius *de inconſtantia in Fide, cap. 25. num. 35. & ſeqq.*, Farinaccius *de hæreſi, qu. 92. §. 4. num. 52.*, Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei, diſp. 23. ſect. 3. §. 1. num. 52.*, Thomas del Bene *de offic. S. Inquiſitionis, part. prima dubitat. 57.*, & Cardinalis Petra *tom. 3. ad Conſtit. 18. Innocentii IV. num. 27. & ſeqq.* Quinimmo uterque poteſt pœnitentem Hæreticum, poſtquam ſuos ejuravit errores, ad ſimplicem Confeſſarium remittere, ut ab eo abſolvatur; eamque abſolutionem, licet a Confeſſario datam in foro Sacramentali, prodeſſe etiam pro foro externo, a cujus juriſdictione promanat, recte obſervat idem Del Bene. Plura de ordinaria poteſtate Epiſcoporum inquirendi in Hæreticos, eoſque Eccleſiæ reconciliandi, congeſta ſunt ab Altaſerra *de juriſdict. Eccleſiaſt. lib. 4. cap. 3.*, & noviſſime a P. Jo. Antonio Bianchi *de poteſtate Eccleſiæ tom. 3. lib. 1. §. 10. num. 2. & 3.*, plura itidem ad rem facientia legi poſſunt *in colloquiis Andegavenſibus, menſis Maii 1713., q. 4. pag. 110.*

4 Hæc certa ſunt: communiter quoque Doctores, non tantum Epiſcopo, verumetiam cuilibet ſimplici Confeſſario facultatem concedunt abſolvendi ab hæreſi pure interna, & mentali, nullo exteriori ſigno manifeſtata: abſolutio quippe ab hæreſi eſt Summo Pontifici reſervata, ſolum ratione cenſuræ eidem hæreſi annexæ; Eccleſia autem, ſicuti non poteſt, per ſe directe, & immediate præcipere, aut prohibere actum mere internum, juxta communem Theologorum ſententiam, quam cum S. Thoma 1. 2. *qu. 91. art. 4.*, *& qu. 100. art. 9.* docet Suarez *lib. 4. de legibus, cap. 12. per tot.* ita non poteſt hæreſim, quæ in exteriorem actum non prodit, cenſura perſtringere, uti ad rem tradunt Navarrus *man. cap. 27. num. 56.*, Suarez *de cenſuris, diſp. 4. ſect. 2., & diſp. 21. ſect. 2.*, Sanchez *lib. 2. in Decalogum cap. 8. num. primo & ſeqq.*, Bonacina *de cenſuris, in Bulla Cœnæ contentis, diſp. prima quæſt. 2. punct. 2. num. 2., & 3.*, Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi part. 2. alleg. 40. num. 6. & num. 9.*, & in collectan. *ad cap. 6. ſeſſ. 24. Concil. Tridentin., num. 50. & 51.*, cenſuram pari-

riter evaderet, poſſetque pro foro conſcientiæ ab Epiſcopo, aliove ſimplici Confeſſario abſolvi, qui exterius verbo, vel facto, aliquem negaret Fidei articulum, retento tamen interiori aſſenſu circa illum: nam iſte, etſi graviter contra Fidem peccaret, non tamen eſſet formaliter hæreticus, ac propterea non irretiretur cenſuris in Hæreticos inflictis, quod bene perpendunt Leſſius *de juſt. & jur. cap. 43. dub. 2. num. 11.*, Suarez *de Fide, diſp. 14. ſect. ult., num. 3.*, & Sanchez *cit. lib. 2. cap. 7. num. 8.*; In foro autem externo eſſet puniendus tanquam hæreticus, nec ei crederetur aſſerenti, ſe interiori aſſenſu firmiter adhæſiſſe veritati, cui viſus eſt exterius diſſentire, uti proſequuntur Simanca *de Catholic. inſtit. tit. 13. num. 15.*, Roias *tract. de Hæret., 1. part., num. 304. & ſeqq.*, & Farinaccius *de hæreſi, qu. 179. num. 55.*

5 Sed difficultas unice circa eum verſatur, qui interius Fidei articulo diſſentitur, ſuumque diſſenſum aliquo exteriori ſigno pandit, quin tamen idcirco fuerit ad forum judiciale deductus; De hoc quippe, quem hæreticum eſſe, cenſuriſque in Hæreticos latis innodatum nemo dubitat, controvertitur, an quandiu ejus delictum occultum eſt, poſſit ab Epiſcopo pro foro conſcientiæ abſolvi. Difficultatem faciunt Tridentinum, & Conſtitutio Apoſtolica, quæ ſingulis annis in die Cœnæ Domini promulgatur: Etenim ex una parte Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 6. de reform.* facultatem tribuit Epiſcopis diſpenſandi in qualibet irregularitate, proveniente ex delicto occulto, ea tantum excepta, quæ oritur ex homicidio voluntario, & inſuper abſolvendi in foro conſcientiæ, a quibuſcumque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, non ſolum non excepto, ſed nominatim expreſſo etiam crimine hæreſis: *Liceat Epiſcopis . . . . . in quibuſcumque caſibus* (ſunt verba Tridentini) *etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, Delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos in diœceſi ſua per ſe ipſos, aut Vicarium, ad id ſpecialiter deputandum, in foro conſcientiæ gratis abſolvere, impoſita pœnitentia ſalutari. Idem & in hæreſis crimine, in eodem foro conſcientiæ, eis tantum, non eorum Vicariis ſit permiſſum.* Ex alia vero parte Summus Pontifex in prædicta Conſtitutione, poſtquam anathemate perculit omnes Hæreticos, ſibi uni facultatem reſervat eos abſolvendi; hinc vero oritur controverſia, an per hujuſmodi Conſtitutionem quotannis renovatam cenſeatur derogari præfato decreto Tridentini. Enimvero extra controverſiam eſt, per illam ademptum eſſe Regularibus, aliiſve privilegium, ſi quod antea habuerint, quempiam abſolvendi ab hæreſis crimine: quinimmo quamvis ab ipſomet Summo Pontifice tempore Jubilæi cuilibet Confeſſario, ex approbatis a locorum Ordinariis, ampliſſima concedatur poteſtas, omnia remittendi facinora, atque in foro Sacramentali, quaslibet relaxandi cenſuras, ſibi quomodocumque, etiam virtute Bullæ Cœnæ reſervatas; per eam tamen, aliaſve ſimiles conceſſiones, nunquam collatam cenſeri auctoritatem abſolvendi a crimine hæreſis, niſi hoc fuerit ſpecialiter, & nominatim expreſſum declaravit Alexander VII. in ſuo decreto a Nobis relato, & accurate expenſo *in Noſtra Notific. 4.*, quod eſt hujuſmodi: *Sanctiſſimus Dominus noſter Alexander Papa VII., ſub die 23. Martii 1656. inhærendo declarationibus alias a Prædeceſſoribus ſuis factas, ad removendam omnem dubitandi occaſionem, & ne circa id in poſterum ullo tempore heſitari contingat, cum crimen hæreſis, præ cæteris graviſſimum ſpeciali nota dignum ſit, decrevit, facultatem abſolvendi ab hæreſi in Jubilæis, vel alijs ſimilibus conceſſionibus, non cenſeri comprehenſam, niſi expreſſis verbis concedatur facultas abſolvendi ab hæreſi*: Et ſiquidem hæc facultas non exprimitur in Bulla Cruciatæ, idcirco Gregorius XIII. jam antea edixerat, neminem poſſe, illius tantum obtentu, ſolvi a cenſura, in quam propter

pter hæreſim incidit, quod videre eſt apud Manuel. Roder. *in addit. ad Bullam Cruciatæ §. 9. n. 6.*

6 Sed nihilominus ſpecialis eſt ratio dubitandi, num per eamdem Bullam Cœnæ ſit ablata etiam Epiſcopis poteſtas abſolvendi ab hæreſi occulta, iiſdem tributa a Concilio Tridentino: huic quippe exiſtimant plerique cum Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. 26. num. 7. circa medium*, non derogari ſine expreſſa ejuſdem mentione, qualis in Bulla Cœnæ non occurrit. Accedit incredibile videri, Pium IV., qui decreta Concilii Tridentini approbavit, omnemque adhibuit operam, ut per omnes orbis Chriſtiani provincias promulgarentur, eodem ipſo anno, quo hoc negotium urgebat, atque eorumdem decretorum acceptationem, & religioſam obſervationem impenſe commendabat, in Bulla Cœnæ, quam conſueto more evulgavit, voluiſſe derogare præfato decreto Epiſcopis favorabili; indignati enim fuiſſent Epiſcopi, ſi audiviſſent, ſe compelli ab ſubeunda onera, ſibi a Tridentino impoſita eo ipſo tempore, quo privabantur privilegio, ſibimet ipſis ab eodem Tridentino indulto. Cum autem Bulla Cœnæ etiam tum munita eſſet iiſdem clauſulis derogatoriis, quibus nunc eſt referta, præſumendum eſt, per iſtas voluiſſe, & velle Pontifices revocare dumtaxat facultates abſolvendi ab hæreſi, a ſuis Anteceſſoribus conceſſas, non vero illam, qua juſtis de cauſis ſunt Epiſcopi a Concilio Tridentino donati. Ita ratiocinantur Bannes 2. 2., *qu. 11. art. 3.*, Arragonius *ibid. art. 1. col. 10.*, Hurtadus *diſp. 84. ſect. 2.*, Guttierez *Canonicar. QQ. lib. 1. cap. 13.*, Fagundez *in 2. præceptum Eccleſiæ, lib. 3. cap. 8. num. 33.*, Campegius *in addit. ad Zanchinum, de hæreſi, cap. 34.*, Boſſius *de Jubilæo, ſect. 1. cap. 10. §. 5.*, Leander *part. 4. tract. 2. diſp. 17. quæſt. 45.*, aliique, quos referunt Sanchez *lib. 2. in Decalogum, cap. 11. num. ultim.*, & Diana 1. *part.*, *tract. de abſolutione ab hæreſi, reſolut. 2.*

7 Verum utrumque argumentum, nullo labore refellunt Auctores contrarii, quos citant, & ſequuntur Sanchez *lib. 2. moral. diſp. 3. §. 2. num. 22.*, Garzias *de Benefic. part. 11. cap. 9. num. 121.*, Barboſa *ad dict. cap. 6. ſeſſ. 24. de reform.*, & *de offic. & poteſt Epiſc.*, *allegat. 40. num. 3.*, Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei, diſp. 23. ſect. 3. §. 1.*, Roſignolus *de cenſuris*, *tom. primo qu. 1. cap. 25. num. 7.*, Duard *in Bulla Cœnæ, lib. 3. §. 2. qu. 11. num. 43.*, Clericatus *de Pœnit. deciſ. 45. num. 4., & ſeqq.*, Anacletus Reinffenſtuel *lib. 5. Decretal., tit. 7. §. 7. num. 351. & ſeqq.*, aliique quamplurimi. Meliori ſane, & veriori judicio contendunt iſti, facultatem, de qua loquimur, eſſe Epiſcopis per Bullam Cœnæ ademptam, & Romano Pontifici reſervatam, nec multum negotii ipſis faceſſunt argumenta in contrarium adducta. Ad primum quippe ajunt, ſufficienter derogari Concilio Tridentino per illam generalem clauſulam, in Bulla Cœnæ contentam, *Non obſtantibus Conſtitutionibus Apoſtolicis, & cujusvis Concilii decretis*: Etenim cum nullum, præter Tridentinum, reperiatur Concilium, a quo data ſit Epiſcopis poteſtas abſolvendi ab hæreſi, allegata verba, quibus Pontifex eamdem poteſtatem ſibi deinceps reſervat, unice alludere queunt ad enuntiatum Tridentini decretum, cui in hac parte ſe derogare declarat. Ad hæc ut Papa deroget Concilio Tridentino, non eſt neceſſe, ut expreſſam faciat ejuſdem mentionem, ſed ſatis eſt, ut aliquid ſtatuat, quod Tridentini decretis adverſetur. Siquidem cum ipſimet Tridentini Patres *cap. ultim., ſeſſ. 25. de reform.* ſua decreta ſubjecerint judicio, & voluntati Summi Pontificis: *Omnia, & ſingula, quæ ſub quibuſcumque clauſulis, & verbis, in hoc ſacro Concilio ſtatuta ſunt, ſancta Synodus declarat, ita decreta fuiſſe, ut in his ſalva ſemper auctoritas Sedis Apoſtolicæ, & ſit, & eſſe intelligatur*; Idcirco Pon-

Pontifex aliquid edicens, contra aliquam Tridentini ſanctionem, non operatur contra mentem ejuſdem Concilii, neque illam exerit ſupremam auctoritatem ſibi a Chriſto Domino collatam, relaxandi, & immutandi, cum opus fuerit, quamcumque legem Eccleſiaſticam, ſed potius eo utitur arbitrio, a cujus nutu voluit idem Tridentinum ſuarum ſanctionum firmitatem pendere, quod appoſite expendunt Garzias *de Benefic. part. 4. cap. 5. num. 32. & 33.*, Gonzalez *ad reg. 8. Cancell., gloſſ. 6. num. 120.*, Bonacina *de cenſur. in Bulla Cœnæ, diſp. 1. qu. 2. punct. 2. n. 8.*, & Fagnanus *in cap. Nulla, n. 86. de conceſſ. Præbendæ*.

8 Alterum, quod proferunt argumentum, ut aliquid haberet roboris, in primis probandum eſſet, quod gratis aſſumitur, nimirum Bullam Cœnæ, a Pio IV. de more promulgatam, iiſdem fuiſse munitam clauſulis, quæ leguntur in ſimilibus Conſtitutionibus, a poſterioribus Pontificibus editis. Enimvero enuntiata verba, *Non obſtantibus cujuſvis Concilij decretis*, non leguntur in Bulla Cœnæ promulgata a Martino V., quæ refertur a S. Antonino *3. p. tit. 24. cap. 72.*, neque in Bulla Cœnæ promulgata a Paulo III., quæ eſt x. inter Conſtitutiones ejuſdem Pontificis *Bullar. Tom. 1.*; quinimmo Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei, cit. diſp. 23. ſect. 3. §. 1. num. 48.* teſtatur, ſe ea verba non inveniſse in ulla Bulla Cœnæ ante Gregorium XIII., ex quo conjicit, neque à Pio IV. fuiſse adhibita, ac proinde corruit potiſſimum argumentum, cui plurimum fidunt Auctores ſtantes pro contraria opinione.

9 Deinde, cum hæc controverſia non verſetur circa jus, ſed circa factum; nemo quippe Catholicorum dubitat, potuiſse Pontificem, facultatem, de qua agitur, Epiſcopis adimere, ſed ſolum diſputant, an reipſa ademerit, non eſt ex meris præſumptionibus, & conjecturis colligenda voluntas Summorum Pontificum, quam ipſimet diſerte explicuerunt. Etenim S. Pius V., & Gregorius XIII. de hac re interrogati, indubitanter reſponderunt, nulli, præter Papam, hodie integrum eſse, quemquam abſolvere ab hæreſi, etiam occultiſſima, eo quod Papa per Bullam Cœnæ ejuſmodi facultatem ſibi reſervet, ſicuti totidem verbis refert Navarrus *man. cap. 27. num. 275.*, addens ab iiſdem Pontificibus, ne Cardinali quidem ſummo Pœnitentiario fuiſse talem facultatem tributam, niſi multis limitationibus circumſcriptam. Præterea in vita S. Franciſci Saleſii deſcripta a Petro Hyacintho Gallizia *lib. 2. cap. 32.*, atque in alia alterius Auctoris, relata a Gobat *Theolog. experim. tract. 7. caſ. 8. num. 370.* legitur, eum ad Epiſcopatum promotum, coram Clem. VIII. examen ſubiiſse, promovendis ad Epiſcopatum ab eodem Pontifice indictum, atque inter quæſtiones eidem propoſitas de hac fuiſse a Pontifice interrogatum: *Poſſent ne Epiſcopi ab hæreſi abſolvere?* Reſpondit Saleſius: *Poſſe, virtute facultatis iiſdem factæ a Tridentino*; At aliam ſibi mentem, aliam eſſe voluntatem, mox ſubjecit Pontifex, ad quod Saleſius: *Siquidem hæc eſt mens Sanctitatis Veſtræ, eidem acquieſco, atque e mea ſententia recedo.* Idem, nec ſemel deciſum eſt a Sacris Urbis Congregationibus, quarum miniſterio ſolent Pontifices mentem ſuam manifeſtare: ita quippe declaratum a Sacra Congregatione S. Officii teſtantur Pœnia Romanæ Rotæ Auditor, in notis ad Eymericum *3. p. qu. 92. comment. 141., §. Equidem*, & Cardinalis Albitius, qui ejuſdem Congregationis Aſſeſſoris munus obierat, *in ſuo tract. de inconſt. in Fide, cap. 25. num 4. & ſeqq.*; idemque reſponſum datum a Sacra Congregatione Concilii, narrant Fagnanus *in cap. Quoniam, num 29. de Conſtitutionibus*, & *in cap Dilectus, num. 30. de tempor. Ordinat.*, ac Cardinalis Petra *in comment. ad Conſtit. 18. Innocentii IV., tom. 3. n. 19. & ſeqq.* Quocirca Suarez, qui *in tract. de cenſuris, diſp 21. ſect. 3. num. 5.* probabilem cenſuerat opinionem Epiſcopis favorabilem; cum poſtea diligentius expende-

rit allegata Summorum Pontificum, Sacrarumque Congregationum reſponſa, e priori ſententia receſſit, & *in tract. de Fide, diſp.* 21. *ſect.* 4. *num.* 13. aperte docuit, nulla probabili ratione, poſse hodie aſtrui Epiſcopis poteſtas abſolvendi ab hæreſi: Et Cardinalis de Lugo *cit. ſect.* 3. *§.* 1. *num.* 46., poſt quæſtionem in utramque partem verſatam, eadem reſpiciens decreta concludit: *Mihi moraliter certa eſt Pontificis mens, & ſenſus Romanæ Curiæ, in qua omnes Pontificis Miniſtri pro certo ſupponunt, ſingulis annis, denuo eam facultatem Epiſcopis auferri, & ea ſolum de cauſa, ad eumque finem, addita eſſe in Bulla Cœnæ verba illa, quibus revocantur facultates conceſſæ etiam per cujusvis Concilii decreta*. Ac denique Fagnanus *in cit. cap. Dilectus, num.* 30., poſtquam indicatam retulit declarationem, editam a Sacra Congregatione Concilii, ait: *Unde fruſtra nonnulli ex recentioribus Theologis hunc articulum in controverſiam adducunt, cum habeamus claram determinationem Sacræ Congregationis*.

10 Sed majorem adhuc firmitatem huic ſententiæ adjecit Alexander VII., cum die 24. Septembris 1665. hanc inter ceteras propoſitionem proſcripſit: *Sententia aſſerens, Bullam Cœnæ ſolum prohibere abſolutionem hæreſis, & aliorum criminum, quando publica ſunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus ſermo eſt, anno* 1629. 18. *Julii in Conſiſtorio Sacræ Congregationis Eminentiſſimorum Cardinalium, viſa, & tolerata eſt*. Fatemur equidem damnationis telum non directe confodere opinionem, aſſerentem Epiſcopis auctoritatem abſolvendi ab hæreſi occulta, ſed ſolum directe perſtringere quorumdam audaciam, & impoſturam, qui ut eamdem opinionem validiſſima fulcirent auctoritate, in vulgus jactabant, eam a Sacra Congregatione examinatam, omnem evaſiſſe cenſuram, uti advertunt Salmanticenſes *in curſu morali, tom.* 4. *tract.* 18. *de privilegiis, cap.* 4. *§.* 11. *num.* 163., & Milante *exercit.* 3. *in* 3. *propoſitionem damnatam ab Alexandro VII. pag.* 19. At nihilominus nemo facile inficiabitur, damnationis ictum grave vulnus indirecte inflixiſſe etiam opinioni, quam ſui Auctores prædicta impoſtura tutabantur: parum enim ſolicitus fuiſſet Pontifex de præcipuo evertendo argumento, quo ea fulciebatur opinio, ſi illam quoquo modo probabilem, ac tolerabilem reputaſſet, quemadmodum ratiocinatur Dominicus Viva *in eamdem tertiam propoſitionem Alexandri VII.*, recte inde inferens, præfatam opinionem e ſua probabilitate, ſi quam antea haberet, plurimum ſaltem fuiſſe deturbatam.

CAPUT XXXIII.

Alia evertuntur argumenta, quibus ſpeciatim ſuffulti nonnulli Auctores Gallicani, facultatem abſolvendi ab hæreſi, quam aliis ablatam haud difficulter admittunt, in ſuæ nationis Epiſcopis intactam perſeverare aſſeverant.

1 POteſtatem, de qua hactenus diſſeruimus, aliis innixi argumentis, ſuæ gentis Epiſcopis vindicare conantur plures Auctores Galli, quos ſequuntur Tournely, ſeu verius Continuator *Theolog. moralis ejuſdem tom.* 2. *tract.* 3. *de cenſuris, part.* 1. *pag.* 471. *edit. Venet.*, & Pontas *V. Caſus reſervati, caſ.* 4.: Aliqui enim, teſte Thomaſſino *de vet. & nov. Eccleſ diſcipl., par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 8. *§. Acceſſit*, eam in Galliarum Præſules derivatam volunt a conſuetudine, tacito Romani Pontificis conſenſu roborata, quæ jamdiu obtinuit, ut Epiſcopi occultos Hæreticos in foro Sacramentali abſolvant: *Abſolvunt tamen* (ait Thomaſſinus) *Epiſcopi Galliarum, non contradicente, adeoque, ut ex regalis juris ipſi interpretantur, conſentiente Pontifice*: Alii vero cum Gibert *in ſuo*

Digitized by Google

ſuo tract. de uſu Eccleſiæ Gallicanæ in materia cenſurarum, *tit.* 17., ideo per Bullam Cœnæ non revocatam defendunt Gallicanis Epiſcopis auctoritatem abſolvendi ab hæreſi occulta, iiſdem conceſſam a Tridentino, quia præfata Bulla, ut ipſi ajunt, & pluribus ſuadere conatur Gibert, nunquam fuit in Galliis recepta.

2 Verum neque ejuſmodi argumenta tantæ ſunt efficacitatis, ut illud evincant, quod prædicti Auctores contendunt: Etenim quod ſpectat ad non acceptationem Bullæ Cœnæ, mirum eſt, non vidiſſe Gibertum, ejuſmodi argumentum in ipſum retorqueri. Nam ſicuti in Galliis, uti Gibertus, ejuſque Aſſeclæ ajunt, neque promulgata, neque uſu recepta unquam fuit Bulla Cœnæ, ita pariter, iiſdem aſſerentibus, nec publicatum, nec receptum ibidem fuit Concilium Tridentinum, quoad decreta reſpicientia diſciplinam: *Epiſcopi autem illarum regionum, in quibus Concilium Tridentinum adhuc receptum non eſt, non poſſunt uti facultate conceſſa in hoc decreto*, ſcilicet *cap. 6. ſeſſ.* 24., de quo diſputabatur, reſcripſit Sacra Congregatio Concilii, apud Cardinalem de Lugo *cit. diſp. 23. ſect. 3. §. 1. num.* 54. Equidem cum facultas abſolvendi ab hæreſi occulta, unice ex Concilio Tridentino in Epiſcopos dimanaverit, non potuit illam participare, qui Tridentino aditum in ſuam Diœceſim occluſit: neque æquum eſt, ut id commodi ex Concilio reportent, qui ejus onera ſubire detrectant, quemadmodum cum eodem De Lugo, ad rem proſequuntur Doctores congeſti a Sanchez *cit. lib. 2. in Decalogum*, *cap. 11.*, atque a Barboſa *ad cit. cap. 6. ſeſſ.* 24. *num.* 3.

3 Quod vero attinet ad conſuetudinem tacito Romani Pontificis conſenſu approbatam, quam in plериſque Galliarum Diœceſibus jamdudum obtinuiſſe, ajebat Thomaſſinus, ut earumdem Præſules paſſim ab hæreſis crimine ſuos ſubditos abſolvant; Thomaſſinum confundere ſuſpicamur hæreſim occultam, de qua eſt quæſtio, cum hæreſi ad Epiſcopi forum jam deducta, a qua jam præmonuimus jus eſſe cuilibet Epiſcopo reſipiſcentem reum in utroque foro abſolvendi; hanc porro ſuſpicionem Nobis injiciunt Comitia Cleri Gallicani anni 1585. ab eodem Thomaſſino indicata, quæ, teſte Du-Taix, communi ſuffragio rogandum ſtatuerunt Pontificem, ut Epiſcopis, eorumque Officialibus veniam daret abſolvendi Hereticos ad Eccleſię Catholicæ gremium redeuntes, neceſſarium etenim non fuiſſet hanc facultatem pro hominibus Regni Epiſcopis a Pontifice efflagitare, ſi jam plerique illam conſuetudine, aliove modo a ſe acquiſitam ibidem exercuiſſent. Idem privilegium, quod omnibus concedi exoptarunt Cleri Comitia, non diu antea ſibi fieri, curaverant Patres Conciliorum Provincialium Rothomagenſis anni 1581., & Turonenſis anni 1583.: primi ſiquidem poſtquam decretum ediderant, quo aſtruebatur Epiſcopis poteſtas abſolvendi ab hæreſi iiſdem a Tridentino tributa; re melius conſiderata, eam poteſtatem poſt Bullam Cœnæ, dubiam ſaltem, atque incertam agnoverunt, ac proinde ſibi fieri a Pontifice poſtularunt, ita ad Gregorium XIII. ſcribentes: *Circa decretum de caſibus reſervatis, ubi dicitur ex Concilio Tridentino Epiſcopos abſolvere ab hæreſi, videtur contra Bullam de Cœna Domini, & reſervationem factam per Dominos Pios Quartum, & Quintum. Sed plures potius manebunt in hæreſi, quam propter eam mittant ad Sedem Apoſtolicam; & interea dum mittitur, & expectatur abſolutio, multæ incidere poſſunt tentationes, & mutationes. Ideo humillime ſupplicant Epiſcopi, ut dignetur Sua Sanctitas illis poteſtatem ex decreto Tridentino concedere*; hiſce vero precibus indulgendum cenſuit Pontifex, ſed ſolum ad tempus, reſcribens: *Pro neceſſitate provinciæ concedetur ad tempus hæc facultas abſolvendi juxta decretum Concilij Tridentini, cui magis viſum fuerit* (*collect. Harduin.*

tom. 10. *colum.* 1266.) Patres autem Turonenſes (*eodem tom.* 10. *colum.* 1393.) in Synodi proœmio *cap.* 2. ſanxere: *A Sua Sanctitate, cujus judicio, & cenſuræ omnia in præſenti Concilio ſancita, & diffinita ſubjiciuntur, ſupplex Synodus, quam poteſt, efflagitat obnixe, ut Epiſcopis provinciæ, eorumque Vicarijs, Officialibus, & Pœnitentiarijs facultatem ab hæreſi abſolvendi, ac Hæreticos Eccleſiæ reſtituendi iis interdictam concedere dignetur: quo facilius hæreſis labe infecti eadem ejurata ad Eccleſiæ Catholicæ gremium revertantur*. Habemus igitur viginti Patres Gallos, ſeptem videlicet, qui Concilio Rothomagenſi, & tredecim, qui Turonenſi vel per ſe, vel per ſuos Procuratores interfuere præter plures Abbates, & Procuratores Capitulorum, qui eorumdem Conciliorum decretis ſubſcripſere, quibus perſuaſum fuit, virtute Bullæ Cœnæ, vetitum ſibi eſſe uti facultate Epiſcopis facta a Tridentino, & occultos Hæreticos ſine ſpeciali Pontificis venia Eccleſiæ reſtituere. Idem univerſim ſentiunt aliarum nationum Epiſcopi, qui non audent Hæreticos a cenſurarum nexu abſolvere ſine ſpeciali privilegio Summi Pontificis, a quo illud & petere, & impetrare ſolent, quod de Epiſcopis Germaniæ teſtatur Gobat *Theolog. experim. tract.* 7. *caſ.* 8. *num.* 371., & Reiffenſtuel *ad cit. tit.* 7. *lib.* 5. *Decretal. num.* 397. De Epiſcopis vero degentibus in Anglia, Hibernia, & Hollandia, refert Arſdek in *Theolog. tripartita tom.* 2. *par.* 2. *tract.* 2. *cap.* 5. §. 1. 5., & 6.

4 Judicent nunc alii Antiſtites, an ipſi valeant ſine temeritatis nota tot illuſtrium, & ampliſſimorum Præſulum exemplis contraire, eamque auctoritatem ſibi arrogare, atque etiam in Synodo oſtentare, quam primæ Sedi reſervatam Sacræ Urbis Congregationes, ac ipſimet Summi Pontifices non ſemel declararunt, omneſque fere Theologi Sacrorum Canonum Periti, paucis quibuſdam exceptis Epiſcopis, per Bullam Cœnæ ablatam docent. Neque quoad hoc poſtpoſitos ſe credant Inquiſitoribus, ſicuti nonnullos Epiſcopos conqueri audivimus, quaſi Inquiſitoribus illa detur facultas, quæ ipſis denegatur. Etenim (uti jam prænotavimus) aut ſermo eſt de Hæretico ad forum judiciale deducto, ſive ſponte ſuum delictum ad idem forum deferente; & tam Epiſcopus, quam Inquiſitor poteſt illum pro utroque foro abſolvere, & in Eccleſiæ gremium recipere; aut ſermo eſt de Hæretico occulto, & iſtum neque Epiſcopus, neque Inquiſitor poteſt ſolvere a vinculo excommunicationis, qua coram Deo, atque in foro conſcientiæ eſt innodatus, ac propterea Cardinalis Albitius *cit. cap.* 25. *num.* 16. opportune, & fortaſſe ad prædictam præoccupandam Epiſcoporum querimoniam, ſcripſit: *Quod dictum eſt de Epiſcopis idem dicendum eſt de Inquiſitoribus, qui nullo modo habent facultatem abſolvendi Hæreticos in foro conſcientiæ*; idemque animadvertit Cardinalis Petra *loc. cit. num.* 28., inquiens: *Quamvis autem Inquiſitores ab hæreſi in foro judiciali abſolvere poſſint, & talis abſolutio pro utroque foro ſuffragetur, uti dixi, in foro tamen conſcientiæ ejuſmodi facultatem non habent, nec expedit, ut habeant*. Equidem non ignoramus, quod refert Pallavicinus in *hiſt. Conc. Trid. lib.* 23. *cap.* 10. *num.* 4., optaſſe nimirum Oratores Hiſpanos, & Luſitanos, ut in eo ipſo decreto *cap.* 6. *ſeſſ.* 24., quo data eſt Epiſcopis poteſtas abſolvendi ab hæreſi occulta, prohiberentur iidem hac poteſtate uti in Regnis, & locis, ubi eſt Tribunal Inquiſitionis; ex quo plerique conjiciunt, Inquiſitoribus Hiſpaniæ, & Luſitaniæ idem jus jam antea fuiſſe, quod a Tridentino fuit etiam Epiſcopis conceſſum. Secus quippe (ajunt) nulla fuiſſet ratio, cur præfati Oratores vellent a decreto excipi loca, in quibus viget Tribunal Inquiſitionis. Scimus præterea nonnullos Doctores congeſtos a Diaca in *edit. coord. tom.* 5. *tract.* 8. *reſolut.* 19., & 20., opinari, eamdem facultatem in iiſdem Inquiſitoribus etiamnum perſeverare. Verum quidquid ſit, an Inquiſitores, præſertim

tim

Digitized by Google

tim Hiſpaniæ, & Luſitaniæ auctoritatem unquam habuerint abſolvendi in foro Sacramentali ab hæreſi occulta, quod probabilius negat Thomas Del Bone de *offic. Sac. Inquiſit. par.1. dub.57. num.11., & ſeqq.*, certum eſt eam per Bullam Cœnæ eſſe revocatam, nec poſſe ab iiſdem uſurpari, niſi ſpeciale privilegium obtineant a Sede Apoſtolica, quemadmodum ex iis, quæ de Epiſcopis diximus, plane deducitur, aliiſque allegatis docent Barboſa *de offic., & poteſt. Epiſc. allegat.40.n.28.*, Del Bene *n.13., & ſeqq.*, Cardinalis Petra *cit. loc. num.29.*

CAPUT XXXIV.

Eadem jura Romani Pontificis læduntur etiam per Synodalem Conſtitutionem, infligentem degradationis pœnam Clericis, quorumdam atrociorum criminum reis.

1 TAM in antiquis, quam in nuperis Synodis, quo magis Clerici a delictis deterreantur, recenſentur pœnæ canonicæ in Delinquentes infligendæ, & fit ſpecialis mentio *degradationis*, cui fiunt obnoxii quorumdam atrociorum criminum rei. Hæc prudenter ſane, & laudabiliter in Synodos inſeruntur, ſed iterum periculum hic eſt, ne Epiſcopus cum degradationem Clericis hujus, aut illius delicti ſontibus comminatur, ſuæ poteſtatis terminos prætergrediatur, & jura invadat Romani Pontificis; quod, qua ratione contingere queat, paucis oſtendimus.

2 Adeo indecens ſemper, & probroſum viſum eſt, ſacris addici miniſteriis hominem non integræ famæ, ut qui grave ſcelus admiſit, in ceterorum Fidelium offenſionem incurrens, ſi laicus adhuc ſit, juxta vetuſtiſſimas, & ſanctiſſimas Eccleſiæ leges, in perpetuum arceri debeat a ſacris ſuſcipiendis Ordinibus; ſi vero jam fuerit inter Clericos cooptatus, ſit e Clericali gradu dejiciendus. Primum ex Apoſtolo Paulo tradit Auguſtinus *tract.41. in Evang. Joann.*, ubi præmiſſa diſtinctione inter leviores culpas, quas *Peccata* vocat, & graviora flagitia, quæ *Crimina* appellat, ea ſingulatim enumerat, quorum Apoſtolus, prorſus inſontes eſſe voluit ſacris initiandos Ordinibus *num. 10. (tom. 3. oper. colum. 575.)*: *Apoſtolus Paulus, quando elegit Ordinandos vel Presbyteros, vel Diaconos, & quicumque ordinandus eſt ad præpoſituram Eccleſiæ, non ait*, Si quis ſine PECCATO eſt; *hoc enim ſi diceret, omnis homo reprobaretur, nullus ordinaretur; ſed ait*, Si quis ſine CRIMINE eſt, *ſicuti eſt homicidium, adulterium, aliqua immunditia fornicationis, furtum, fraus, ſacrilegium, & cetera hujuſmodi*. Alterum præſcribunt innumeri Canones, e quibus paucos exhibemus. Canon 25. *ex recenſ. Cotelerij* ex Apoſtolicis ſtatuit: *Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui in fornicatione, aut pejurio, aut furto captus eſt, deponatur, non tamen communione privetur*, & Canon 30.: *Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem; dejiciatur & ipſe, & ordinator ejus, & a communione modis omnibus abſcindatur*. S. Baſilius *epiſt. ad Amphilochium de Canonibus, can.3. (tom.3.oper. pag.271.) Diaconus poſt Diaconatum fornicatus, Diaconatu ejicietur quidem, ſed in Laicorum detruſus locum, a communione non arcebitur.* Concilium Aurelianenſe III. anni 538. *can.7.: Si quis adulteraſſe, aut confeſſus fuerit, vel convictus; depoſitus ab officio, communione conceſſa, in monaſterio toto vitæ ſuæ tempore retrudatur (tom.2. collect. Hard. col.1425.)* Et *ibid. can.8. Si quis Clericus furtum, aut falſitatem admiſerit, quia capitalia etiam ipſa ſunt crimina; communione conceſſa ab Ordine degradetur*. Ex his, aliiſque hujus generis multis, quæ in antiquis Synodis paſſim occurrunt, non ſolum crimina addiſcimus, propter quæ Clerici e gradu deturbabantur, ſed etiam colligimus ejectionem e

Cle-

Digitized by Google

Clericali gradu minorem fuiſſe pœnam, quam eſſet *Segregatio* e conſortio Fidelium, ſeu excommunicatio. Aliquos enim audivimus e gradu deponendos, quin tamen idcirco eſſent communione privandi; quod adhuc clarius liquet *ex can. 29.* Apoſtolorum, ubi Clericus Ordinis miniſterium exercere præſumens, a quo eſſet depoſitus, veluti gravioris criminis reus ſeveriori anathematis pœna plecti jubetur: *Si quis Epiſcopus aut Presbyter, aut Diaconus depoſitus juſte ſuper certis criminibus auſus fuerit attrectare miniſterium dudum ſibi commiſſum, hic ab Eccleſia penitus abſcindatur*. Placuit autem id obiter animadvertere, ut vel ex hoc appareat, quam gravis pœna ſit excommunicatio, qua Majores noſtri longe leviorem exiſtimarunt ejectionem e gradu, atque hanc regulariter illi præmiſerunt, ut delinquentes Clericos corrigerent, neque faciles fuerunt in ferenda anathematis ſententia, quam plerique noſtri temporis Antiſtites in Synodalium decretorum tranſgreſſores immoderate quandoque decernunt, de quo abuſu plura ſuo loco.

3 Quamquam porro inſequenti ætate nonnihil remiſſa fuerit antiquæ diſciplinæ ſeveritas, non tamen exolevit degradationis pœna; ſed etiamnum viget, & fertur in Clericos, aut cujuſdam atrocioris criminis reos, aut inemendabiles. Hanc pœnam Theologi morales, & Canoniſtæ ſæpe confundunt cum ſimplici depoſitione; ſed revera, licet fortaſſe antiquioribus Eccleſiæ ſæculis nullum intercederet inter utramque diſcrimen, attamen illud aut induxit, aut jam inductum agnovit Clemens III., ſive (uti habetur in collectione, qua utimur) Cœleſtinus III. in *cap. Cum non ab homine 10. de judicijs*, ubi Clericum homicidii, furti, perjurii, ſeu alterius gravis criminis legitime convictum, primò jubet deponi, deinde excommunicari, & creſcente contumacia anathematis (hoc eſt ſolemnioris excommunicationis cum execratione) mucrone feriri; ac demum ſi in profundum malorum venerit, degradari, ſeu Curiæ ſæculari puniendum tradi præcipit. Differentia vero inter ſimplicem depoſitionem, & degradationem in hoc ſita eſt, ut ſcilicet per ſimplicem depoſitionem Clericus perpetuo quidem removeatur, aut a ſuſcepti Ordinis exercitio, aut ab Officio, & Eccleſiaſticæ juriſdictionis uſu, aut a Beneficio, aut denique ab Ordine ſimul, Officio, & Beneficio; non tamen ſpolietur privilegio canonis, & fori, ſed remaneat ſubjectus foro Eccleſiaſtico, neque ulla ratione ſubjiciatur juriſdictioni laicali, quod ex modo *cit. cap. Cum non ab homine*, inferunt Abbas in *cap. At ſi Clerici 4. §. de adulterijs num. 2. de judicijs*, Suarez *de cenſuris diſp. 30. ſect. 1. num. 8.*, Engel *ad tit. 37. lib. V. Decretal. num. 11.*, Wieſtner *ibidem num. 73.*, Schmazgrueber *num. 135.*; nec obſcure etiam inde colligitur, quod Clerici depoſiti, plerumque a Sacris Canonibus jubeantur detrudi in arctum Monaſterium, ſicuti de Sacerdote relevante peccatum ſibi in Sacramentali Confeſſione manifeſtatum ſtatuit Innocentius III. in *cap. Omnis utriuſque ſexus de Pœnit., & remiſſ.*: nemo enim facile credet, Sacerdotem in Monaſterium detruſum eſſe extra forum Eccleſiaſticum, & laicali juriſdictioni obnoxium. At per veram degradationem Clericus non ſolum arcetur in perpetuum ab omni Eccleſiaſtico miniſterio, omnique privatur Eccleſiaſtico Officio, & Beneficio, verum etiam exuitur privilegio fori, & ſubjicitur Poteſtati ſæculari, a qua poſt degradationem judicari, in carceres detrudi, ſecundum leges civiles puniri, & condemnari poteſt, perinde ac is eſſet laicus. Ante degradationem tamen *realem*, & *actualem* retinet privilegium canonis, itaut injiciens violentas manus in Clericum, ſolum *verbaliter* degradatum, & nondum *actu* traditum Curiæ ſæculari incidat in excommunicationem *can. Si quis ſuadente XVII. qu. 4.*, quod docent Gloſſa in *cap. Degradatio V. Privilegio de pœnis in 6.* Panorm. in *cap. Ad abolendam num. 11. de Hæret.*, Barboſa in *cit. cap.*

cap. Degradatio num.9., Wieſtner *ad cit.tit. XL. XVII.lib.5.Decretal. num.78.*

4 Enimvero duplicem degradationem diſtinguit Bonifacius VIII. in *cit. cap. Degradatio*, unam vocat *verbalem*, & eſt ipſa prolatio ſententiæ, per quam Judex Eccleſiaſticus Clericum ejicit e gradu, & foro laicali addicit; aliam nominat *actualem*, ſeu realem, & eſt actus ipſe, ſeu ſolemnis cœremonia, qua Epiſcopus Clericum verbali ſententia antea degradatum ſacris ſpoliat inſignibus, & reipſa tradit Curiæ ſæculari. Degradatio verbalis olim fiebat in Provincialibus Epiſcoporum Synodis, ad quas Presbyterorum, aliorumque Eccleſiæ Miniſtrorum criminales cauſæ referebantur, ut ibidem diſcuterentur, & deciderentur, juxta canonem quintum Nicænum. Verum cum haud faciliter, & quotieſcumque opus erat, ejuſmodi Synodi congregarentur; propterea ne Clericorum enormia facinora diu manerent impunita, in Concilio Carthaginienſi II. anni 390. *can.* x. relato a Gratiano *can.4.*, XV. *qu.7.*, ſtatutum eſt, ut in poſterum quæcumque Clericorum cauſæ, etiam extra Synodum agitari, & terminari poſſent, hac tamen adjecta limitatione, ut ſi ageretur de delicto exauctorationis ſententiam merente, hæc in Epiſcopum nonniſi a duodecim, in Presbyterum a ſex, in Diaconum a tribus ſimul congregatis Epiſcopis fieri poſſet, quem canonem renovavit Concilium Carthaginienſe III. anni 397. *can.8. relato eadem cauſa*, *& quæſt. can. 5.*, ac proinde Concilium Hiſpalenſe II. anni 619. *can. 6.* relato pariter a Gratiano *cit. loc. can.7.*, ait: *Epiſcopus Sacerdotibus, ac Miniſtris ſolus honorem dare poteſt, auferre ſolus non poteſt*. Statutum a priſcis Canonibus Epiſcoporum numerum ad verbalem degradationem Clericorum majorum Ordinum, præſcripſit etiam Bonifacius VIII. *in cit. cap. Degradatio*, ſolumque permiſit, ut Clerici minorum Ordinum poſſent ſola proprii Epiſcopi ſententia exauctorari. At quoniam nonnulli maledici Eccleſiam calumniabantur, quaſi tot Epiſcopis ad degradationis ſententiam requireret, quot haud facile poſſent congregari, ut tali pacto majoribus Clericis, quocumque enormi flagitio conſpurcatis impunitatem daret; quod videre eſt apud Bohemerum *jur. Eccleſ. Proteſtantium tom.5. tit.37. de pœnis num.118.*, cumque inſuper ea de re conqueſti eſſent etiam Principes Germaniæ, qui inter centum gravamina, quibus levamen, & remedium afferri ab Hadriano VI. Summo Pontifice poſtulaverant, hoc *art. 12.* expoſuerant: *Et tandem ut in peccatis, maleficijsque pertractandis magis adhuc foveantur, præter omnem æquitatis rationem, aliquatenus interdictum eſt Archiepiſcopis, & Epiſcopis, ne malefactores hos publice criminali judicio reos agere poſſint, niſi prius degradatos: id, quod tantis ſumptibus, tantaque pompa celebrari oportet, ut propterea perquam rariſſimum Uncti illi malefactores merita plectantur pœna*: Idcirco Tridentini Patres *ſeſſ.13. cap.4. de reform.* ad obſtruendum os malignantium ſanxere, ut deinceps liceret Epiſcopo per ſe, vel per ipſum Vicarium Generalem ad verbalem Clerici degradationem in *caſibus, in quibus aliorum Epiſcoporum præſentia in numero a Canonibus definito requiritur, etiam abſque illis procedere; adhibitis tamen, & in hoc ſibi aſſiſtentibus totidem Abbatibus, uſum Mitræ, & Baculi ex privilegio Apoſtolico habentibus, ſi in civitate, aut diœceſi reperiri, & commode intereſſe poſſint; alioquin alijs perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quæ ætate graves, ac juris ſcientia commendabiles exiſtant*. Ejuſmodi porro ſive Abbates, ſive alias perſonas in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutas, non adhiberi tanquam meros Conſiliarios, ſed eſſe Judices aſſeſſores, quibus competit ſuffragium deciſivum, recte docent Suarez *de cenſuris diſput. 30. ſect. 1. num.20.*, & Barboſa *ad cit. cap. Trident. num.8.*; ſunt enim ſuffecti in locum Epiſcoporum, quos veros fuiſſe Judices, conſtat ex allegatis juribus, & adhuc clarius ex *cap.3. de ſenten.*, *& re judicata*, ubi dicitur: *Non poteſt quemquam a Sa-*

a Sacerdotali gradu (niſi juſtis ex cauſis) concors Sacerdotum ſententia ſubmovere: quinimmo ex hoc textu inferri arbitrantur Maranta *de ord. jud. par. 4. diſt. 11. num. 71.*, Barboſa *de offic.*, *& poteſt. Epiſcop. allegat. 110. num. 28.*, Reinffenſtuel *ad cit. tit. de pœnis num. 44.*, Schmalzgrueber *ibidem num. 146.*, aliique ab his citati, neceſſe eſſe, ut in degradationem Presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi, omnes prædicti Epiſcopo aſſidentes unanimiter conſentiant.

5 Poſt degradationem verbalem, ſi procedendum ſit ad realem, Clericus degradandus, ſacris veſtibus indutus, ac ſi celebrare, vel, ſi infra Sacerdotium ſit conſtitutus, alium ſui Ordinis actum exercere deberet, adducitur ad Epiſcopum præſentibus aliis Epiſcopis, ſeu Abbatibus, aliiſve, qui degradationis ſententiam protulerunt, atque adſtante etiam Judice ſæculari; Epiſcopus vero eum gradatim exuit ſingulis Ordinum inſignibus, incipiens ab illo, quod eidem in Ordinatione ultimo loco traditum eſt, ceteriſque adhibitis cœremoniis, quæ præſcribuntur in *cit. cap. Degradat.*, & habentur in Pontificali Romano, quibus expletis degradatum tradit Judici ſæculari, ſecundum Laicorum leges puniendum; ſed ſimul eumdem Judicem ſerio, atque ex animo rogat, ut ſententiam moderari, atque a pœna ſanguinis abſtinere velit, ſicuti habetur in *cap. Novimus, 27. de V. S.* Eædem cœremoniæ, & ſolemnitates juxta laudatam Decretalem Bonifacii VIII., & Pontificale Romanum eſſent adhibendæ in actuali degradatione Clerici minorum Ordinum, aut etiam primæ Tonſuræ; ſed multis ſaltem in locis, teſte Van-Eſpen *I. E. V. par. 3. tit. 11. cap. 2. num. 61.*, *& ſeq.*, quoad Clericos ejuſmodi non ſunt in uſu.

6 Actualis degradationis, per quam Clericus Sacerdotali, & Clericali dignitate quodammodo denudatur, & quaſi redigitur ad laicalem conditionem rudimenta habemus in Novella 83., ubi Juſtinianus Imperator ait: *Illud palam eſt, ſi reum eſſe putaverit eum, qui convenitur, provinciæ Præſes, & pœna judicaverit dignum; prius hunc ſpoliari a Deo amabili Epiſcopo Sacerdotali dignitate, & ita ſub legum fieri manu.* Verum Gothofredus *ad leg. XXXIX. tit. 2. cod. Theodoſian.* obſervat Clericos exauctoratos non ſemper tum fuiſſe traditos Curiæ ſæculari, ut afficerentur morte, vel alia capitali pœna, uti nunc fit; ſed ut jam dejecti ab Eccleſiaſtici gradus honore, ac Clericalibus exuti prærogativis, addicerentur *Curiæ*, ideſt Collegio alicujus civitatis, in quo perinde ac laici ſubire cogerentur officia, ad quæ ceteri cives tenebantur: ipſis autem, utpote qui ſe indignos præbuerant Clericatu, & ob morum improbitatem fuerant ex Eccleſiæ Miniſtrorum albo expuncti, plerumque demandabantur humiliora, magiſque abjecta Curiæ miniſteria, iiſque in perpetuum addicebantur, ut tali pacto omnem amitterent ſpem, priſtinum recuperandi in Eccleſia gradum. Quare Honorius Imperator eam tulit legem, quam Gothofredus exornat, ubi de Clericis ab officio depoſitis in hunc modum ſtatuit: *Quemcumque Clericum indignum officio ſuo Epiſcopus judicaverit, & ab Eccleſiæ miniſterio ſegregaverit: aut ſi qui profeſſum Sacræ Religionis ſponte dereliquerit, continuo ſibi eum Curia vindicet, ut liber illi ultra ad Eccleſiam recurſus eſſe non poſſit: & pro hominum qualitate, & quantitate Patrimonij, vel Ordini ſuo, vel Collegio civitatis adjungatur, unde ut quibuſcumque apti erunt, publicis neceſſitatibus obligentur.*

7 Sed ut ut res tunc ſe habuerit, hodie nullus Clericorum ſolemniter degradatus, reipſa traditur Curiæ ſæculari, niſi qui ob grandia delicta meretur pœnam capitalem. Quinimmo non ob quodlibet crimen, cui eſt a legibus inflicta pœna ultimi ſupplicii, poteſt Clericus exauctorari, & ſæculari foro ſubjici; ſed debet eſſe crimen, cui a jure communi Eccleſiaſtico, aut a Pontificiis ſanctionibus ſit expreſſe, & nominatim annexa degradationis pœna; Ejuſmodi autem cri-

Digitized by Google

crimina ſunt. Primò hæreſis, & multo magis apoſtaſia a Fide, ſaltem cum quis in illam relapſus, aut in ea pertinax eſt, *cap. Ad abolendam*, *§. Præſenti; cap. Excommunicamus*, 1., *§. Damnati, de Hæreticis; cap. Quoniam: & cap. Super eo, eodem in 6.*; Inter Hæreticos vero magis adhuc ſpecialiter, actuali degradatione puniendi decernuntur, negantes myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, vel Chriſti Domini Conceptionem, opera ſolius Spiritus Sancti, ſeu intactam Deiparæ virginitatem, aut ejuſdem Chriſti Domini mortem, juxta Conſtitutionem Pauli IV., innovatam a Clemente VIII. *Conſtit.97. Bullar. tom.3.* Secundò falſificatio Litterarum Apoſtolicarum *cap. Ad falſariorum*, *7. de crimine falſi*, & *cap. Novimus*, *27. de V.S.* Tertiò, gravis contumelia, vel calumnia, proprio Epiſcopo illata, ſeu ſtructæ eidem inſidiæ, & in ejus necem conſpiratio *can. Si quis*, *xt. q.1.*, quia tamen plerique Auctores, ac præſertim Gloſſa *in cit. cap. Novimus*, *V. Tradatur*, Panormitanus *in cap. At ſi Clerici*, *de judiciis*, *num.37.*, & Silveſter *V. Degradatio*, *num.4.* docent, non poſſe Clericum, ob ejuſmodi crimen degradari, niſi fuerit incorrigibilis, ſi eorum doctrina admittatur, non poterit illud recenſeri inter ſpecialia delicta, quæ in præſens enumeramus. Nam, ut ad rem advertit Oliva *de foro Eccleſiaſtico p.2. q.12. num.14.*, quæcumque alia enormia Clericorum flagitia poterunt actuali degradatione animadverti, ſi in illis Clerici obſtinate perſeverent, quod paulo inferius declarabitur. Quartum eſt, quod vulgari nomine dicimus, *Aſſaſſininm*, *cap.1. de homicidio in 6.* Quintum eſt nefandum crimen, frequentatum, hoc eſt non ſemel tantum commiſſum, *ex Conſtit.95. S. Pii V.*, *quæ incipit*: Horrendum (*tom.4. part.3. Bullar. pag.33.*) Sextum eſt ſolicitatio ad turpia in Confeſſione Sacramentali; ſi enim eam aggravent peculiares quædam circumſtantiæ, Sacerdos illius reus degradari permittitur *in Conſtit. 34. Gregorii XV. Bullar. tom.3.* Septimum eſt celebratio Miſſæ, aut exceptio Confeſſionis Sacramentalis temere præſumpta ab eo, qui ſacro Presbyteratus Ordine non eſt initiatus, ex Conſtitutionibus Clementis VIII., atque Urbani VIII. a Nobis innovatis *in Noſtra Conſtit.97. Noſtri Bullar. tom.1. pag.342.* Octavum eſt fabricatio, tonſio, aut adulteratio monetæ aureæ, vel argenteæ, ejuſque adulteratæ erogatio, vel expoſitio in regnis, provinciis, & civitatibus Italiæ, ex Conſtit. Urbani VIII., quæ incipit *In ſuprema*, *Bullar. tom.4.* Nonum eſt ſacrilegium, & execrabile furtum Sanctiſſimæ Euchariſtiæ, ſive cum Sacra Pixide, ſive ſine illa quis Sacram Hoſtiam ſurripiat, & apud ſe retinere, aut alio transferre præſumat, juxta Conſtitutiones Innocentii XI., & Alexandri VIII., a Nobis confirmatas *in Noſtra Conſtit.93.*, *Noſtri Bullar. tom.1. pag.314.*

8 Præter hæc nominatim excepta, alia, etſi æque gravia, aut etiam graviora Clericorum ſcelera, tum demum actuali degradatione animadverti, permittit Cœleſtinus III. *in cit. cap. cum non ab homine*, *de judiciis*, cum Clericus depoſitionis, & excommunicationis pœnis, antea coercitus, non reſipiſcit, ſed *in profundum malorum veniens contemnit*, tunc quippe (uti textus loquitur) *cum Eccleſia non habeat ultra quid faciat, ne poſſit eſſe perdiſio plurimorum, per ſæcularem comprimendus eſt Poteſtatem*. At nihilominus plures Doctores ita hanc Decretalem interpretantur, ut per eam minime prohiberi opinentur, ne Clericus parricidii, homicidii inſidioſi, aut ſacrilegii, vel alterius atrociſſimi criminis reus, prædictis pœnarum gradibus non ſervatis, ſtatim tradi poſſit Curiæ ſæculari. Ita *ad præd. cap.* docuere Ancharanus *num.10.*, Alciatus *num.22.*, Martinus del Rio *diſquiſit. magicar. lib.5. ſect.16.*, *§. Si quæras, quid Judici liceat*, aliique relati a Farinaccio *prax. crim. q.8. num.81.*

9 Verum communis Doctorum ſententia, indubitanter affirmat, ad actua-

lem Clerici, cujuſcumque criminis rei degradationem, præter enumeratos caſus a jure ſpeciatim expreſſos, non poſſe procedi, niſi ille ſit incorrigibilis, hoc eſt, uti a Cœleſtino audivimus, niſi Eccleſiæ monita, ſibique gradatim inflictas canonicas depoſitionis, & excommunicationis pœnas pervicaciter contempſerit; ſuperfluum quippe fuiſſet, in quædam peculiaria Clericorum flagitia degradationis pœnam nominatim decernere, ſi hæc potuiſſet cuicumque Clerico flagitioſo ſtatim irrogari. Neque ad rem facit, immanius ſcelus eſſe parricidium, quam forte ſit aliquod ex iis exceptis, ob quod Clericus, nulla præmiſſa canonicarum pœnarum gradatione, permittitur ſtatim tradi Curiæ ſeculari: Etenim leges pœnales non complectuntur delicta, quæ non exprimunt, etiamſi ſint expreſſis graviora, quod *arg. cap. In pœnis, de R.I. in 6.*, probant Caſtro *de lege pœnali lib.1. cap.7. docum.3.*, & Suarez *lib.6. de LL., cap.3. num.5.*, quare Innocentius III., qui ſtatim poſt Cœleſtinum III. Pontificatum tenuit, interrogatus ab Epiſcopo Londinenſi, quid agendum foret de Clericis in latrociniis, aliiſque magnis ſceleribus deprehenſis, eos deponendos quidem, ſeu verbaliter tantum degradandos, non tamen Curiæ ſæculari tradendos, reſcripſit *in cap. Tuæ, 6. de pœnis*: *Ad illud, quod a Nobis tertiò requiſiſti, qualiter Clerici in latrociniis, vel aliis magnis ſceleribus deprehenſi puniri debeant: reſpondemus, quod a ſuis Ordinibus degradati, detrudi debeant in arctis monaſteriis, ad pœnitentiam peragendam*. Et Bonifacius VIII. *in cap. Felicis, eod. tit. in 6.*, etſi hoſtiliter inſectantes, aut percutientes S.R.E.Cardinalem, reos declaret criminis leſæ majeſtatis, & veluti tales infames, atque inteſtabiles pronuntiet, variiſque pœnis addicat, non tamen, ſi fuerint Clerici, actuali degradatione plectendos ſtatuit.

10 Inſtar igitur regulæ ſit, neminem Clericorum, quantumvis flagitioſum, poſſe ab Epiſcopo actu degradari, & Curiæ ſæculari tradi, niſi poſt ei inflictas alias pœnas *in cit. cap. Cum ab homine* præſcriptas, deprehenſus fuerit inemendabilis; aut niſi ſit reus alicujus ex enumeratis criminibus a jure communi, vel a Pontificiis ſanctionibus nominatim expreſſis, quemadmodum docent Oſtienſis *in cap.1. num.2. de homicid.*, Berojas *in cap. At ſi Clerici, num. 181. de judiciis V. Mihi autem*, Covarr. *lib.2. var. cap. 20. num.7.*, Farinaccius *citat. prax. criminal., q.8. num.81.*, Fagnanus *in cit. cap. Cum non ab homine, num 6.*, Pignatellus *tom.7. conſult. 33. num.25. & ſeqq.*, aliique apud Raynaldum, ad Bannimenta Bonon. *cap.5. §.1. a num.154.* Ab hac regula, communi uſu recepta, non recedat Epiſcopus, neque ad compeſcenda ſcelera, quæ frequenter a ſuæ Diœceſis Clericis forte perpetrantur, fas ſibi eſſe putet, in ſua Synodo ſolemnis, & actualis degradationis pœnam in illorum ſontes decernere: id quippe cum ſit contra Canones, unice pertinet ad Romanum Pontificem, cujus certe ſupremam juriſdictionem invadit, qui ſua auctoritate maleficis Clericis eamdem pœnam irrogare præſumit. Quod ſi alicubi tanta ſit alicujus enormis criminis frequentia, & experientia compertum jam ſit, alias pœnas haud ſufficientes eſſe, ad Clericos ab illo deterrendos, poterit Epiſcopus Summum Pontificem rogare, ut in Clericos, vel ſemel illud deinceps perpetrantes, decernat actualis degradationis ſententiam, eamque a Summo Pontifice latam, in ſua Synodo ad omnium terrorem promulgare, ſicuti faciendum monet Farinaccius *cit. quæſt. 8.*, & Panimoll. *deciſ.14. adnot.1. num.25.*

CA-

Digitized by Google

CAPUT XXXV.

Nulla in Synodo decidatur controverſia, quæ in materia jurisdictionis vertatur inter Poteſtatem Eccleſiaſticam, & Secularem: ubi multa de cauſis nunc, & olim pertinentibus ad Eccleſiaſticam Poteſtatem.

1 QUem ſupra laudavimus, Fagnanus *in cap. Sicut olim de accuſat. n.86.* ea pergens enumerare, quæ in particularibus Synodis non ſunt ſtatuenda, ait: *In materia jurisdictionis Eccleſiaſticæ, & Sæcularis, conſultius erit, nihil ſtatuere, quam, ut appareat ex juribus Eccleſiæ, aliquid eſſe imminutum, vel uſurpatum;* prudenter ſuo more id monuit Fagnanus, ſed æque ſapienter eam adjecit limitationem, *niſi appareat, aliquid eſſe imminutum, vel uſurpatum ex juribus Eccleſiæ;* aliud quippe eſt jus controverſum ſibi aſſerere; aliud jus ſibi certo competens tueri, atque ab injuſto uſurpatore vindicare: a primo omnino abſtinendum, alterum eſt Sacerdotali fortitudine præſtandum; quod a pluribus Synodis laudabiliter factum comperimus. In Diœceſana Synodo Meldenſi anni 1365. *cap.*8., diſtricte Parochis præcipitur, ut diebus Dominicis, & feſtivis, inter Miſſarum ſolemnia denuntient, *quod omnes, qui jurisdictionem Eccleſiaſticam impediunt, manifeſte, vel occulte, directe, vel indirecte, & qui impedientibus impendunt auxilium, conſilium, & favorem, declarantur excommunicati.* In Synodo incerti loci, ſed in Hiſpania, anno 1215. habita, *cap.*11. decernitur, ut Clericus in flagitio deprehenſus, atque a ſæcularis fori Adminiſtris detentus, Eccleſiaſtico Judici illico tradatur. In Synodo Trecorenſi *cap.*60., excommunicatione innodati declarantur *Sæculares, qui per ſe, vel per alios, a perſonis Eccleſiaſticis exigunt, & extorquent pedagia, guidagia, vel coſtumas, pro rebus ſuis, quas non cauſa negotiandi, vel mercandi deferunt, aut tranſmittunt.* (*Theſaur. nov. anecdot. collect. a Martene, & Durand. tom.*4. *col.*926. 171. & 1106.) Hæc, aliaque ſexcenta hujus generis ſtatuta, quæ cum in antiquis, tum in recentioribus Synodis paſſim occurrunt, plurimum ſunt commendanda; quoniam alienam jurisdictionem non invadunt, ſed quæ foro Eccleſiaſtico eſt a jure communi indubitanter adſcripta, firmant magis, & ſuſtentant.

2 Verum, ne Epiſcopus in hoc difficili, & arduo negotio erret, ac nimio, atque indiſcreto zelo abreptus, graves inter Sacerdotium, & Imperium diſcordias imprudenter excitet, priuſquam quidquam in hac materia faciendum aggrediatur, temporum, & locorum circumſtantias, ſed & potiſſimum rerum, cauſarumque naturam diligenter conſideret, oportet. Ex cauſis Eccleſiaſticis, aliquas ratione ſui, alias ratione perſonarum, ad forum Eccleſiaſticum pertinere dicitur *in cap.* 4. *de immunit. Eccleſ. in* 6. Inter primas principem locum obtinent cauſæ, quæ verſantur circa res mere ſpirituales, puta circa Fidem, Sacramenta, religionem, ſeu cultum Divinum, quas in ſolo foro Eccleſiaſtico eſſe pertractandas, nullus Catholicorum ambigit, poteſtas quippe illas cognoſcendi pendet a jure Clavium, quod ſolis Sacerdotibus eſt a Chriſto concreditum. Quamobrem Joannes VIII. relatus *in can.*11. *diſt.*96. ſcripſit: *Si Imperator Catholicus eſt, filius eſt, non Præſul Eccleſiæ: quod ad religionem competit, diſcere ei convenit, non docere..... Ad Sacerdotes enim Deus voluit, quæ Eccleſiæ diſponenda ſunt, pertinere, non ad ſæculi Poteſtates, quas, ſi fideles ſunt, Eccleſiæ ſuæ Sacerdotibus voluit eſſe ſubjectas;* & Innocentius III. *in cap* 8. *de Arbitris* ſevere prohibuit, ne in cauſis hujuſmodi compromittatur in Laicum, qui, ex defectu poteſtatis Clavium, incapax eſt judicium de illis ferendi. Huic doctrinæ conſtanter adhærent etiam Doctores Galli, quos proinde immerito aliqui traducunt,

Digitized by Google

quaſi hac in re Poteſtati Eccleſiaſticæ adverſentur: In primis quippe Regni Optimates, in illa ipſa ſolemni proteſtatione, relata a Matthæo Pariſio, ad ann.1247., qua juriſdictionem Eccleſiaſticam plurimum coarctare tentarunt, nequaquam auſi ſunt ab ea ſubducere cauſas Fidei, matrimonii, & uſurarum, quas ultro admiſerunt, ad ſolum forum Eccleſiaſticum pertinere: *Nos omnes* (ajebant *pag.720.*) *Regni Majores attento animo percipientes, quod Regnum, non per jus ſcriptum, nec per Clericorum arrogantiam, ſed per ſudores bellicos fuerit adquiſitum, præſenti decreto, omnium juramento ſtatuimus & ſancimus, ut nullus Clericus, vel Laicus alium de cetero trahat in cauſam coram ordinario Judice, vel delegato, niſi ſuper hæreſi, matrimonio, vel uſuris.* Deinde eamdem Eccleſiaſticam juriſdictionem, cui nimium anguſtos limites præſcribi voluerant Regni Optimates, ad omnes alias cauſas aut ſpirituales, aut ſpirituali annexas protendi, declararunt Chriſtianiſſimi Reges, Franciſcus I., Henricus II., & Carolus IX. in ſuis Conſtitutionibus relatis in codice Henricæo, & in collatione Regiarum Conſtitutionum, atque inſuper Henricus IV. *in edicto anni 1606. art.12.* Idemque pronuntiatum fuit à Parlamento Pariſienſi, die 29. Decembris 1562., præſidente Thuano, quæ omnia collecta ſunt a Caballutio *in theor. & prax. jur. Canon. lib.1. cap.9. num.15. & 16.*

3 Quia porro matrimonium Fidelium, etſi contractus civilis ſit, eſt tamen a Chriſto Domino elevatum ad dignitatem Sacramenti; idcirco cauſas matrimoniales ad Judices Eccleſiaſticos ſpectare, pronuntiato anathemate in contradicentes, definivit Tridentinum *ſeſſ.24. cap.12. de Matrim.*; ex Judicibus vero Eccleſiaſticis, nullum Epiſcopo inferiorem, poſſe illas cognoſcere, idem Concilium decrevit *ead. ſeſſ.24. cap.20. de reform.*, inquiens: *Cauſæ matrimoniales, non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum judicio, etiam viſitando, ſed Epiſcopi tantum examini, & juriſdictioni relinquantur.* Non exinde tamen, quod cauſæ matrimoniales fori ſint Eccleſiaſtici, fas erit Epiſcopo, quidquid matrimonium tangit, ſibi, ſuoque tribunali adjudicare, ſed cauſarum naturam attente inſpicere, & diſtinguere debet. Tria ſunt cauſarum matrimonialium genera: aliquæ verſantur, circa initi conjugalis fœderis firmitatem; & hæ, nullo Catholicorum contradicente, in ſolo Eccleſiæ foro ſunt pertractandæ: Quinimmo quæſtiones ejuſmodi in Epiſcoporum Concilio fuiſſe olim deciſas, colligitur ex fragmento epiſtolæ, ab Alexandro II. ad quemdam Guillelmum de Monaſteriolo ſcriptæ, atque ab Ivone *part.9. cap.32.*, & Gratiano *can.10.*, XXXV. *quæſt.6.* relatæ, in qua Pontifex eidem Guillelmo interdicit, ne propriam uxorem, conſanguinitatis prætextu, *præſumat dimittere, vel aliam ducere, donec Epiſcoporum religioſorum Concilium cauſam iſtam examinaverit.* Audivimus etiam ſuperius litem, quæ vertebatur inter Lotharinm, & Teutbergam ſuper validitate connubii, inter eos antea contracti, diſcuſſam fuiſſe in Synodo Aquiſgranenſi; cumque ab iſtius ſententia Teutberga appellaſſet ad Nicolaum I., eodem Pontifice jubente, fuiſſe iterum examinatam in Synodo Metenſi. In Actis itidem Concilii Remenſis habiti anno 1119., cui præfuit Callixtus II., relatis ab Orderico Vitale *lib.12. pag 859.* legimus, Comitiſſam Hildergardem, uxorem Wilhelmi, Comitis Pictavorum, ad Synodum acceſſiſſe, & *alta claraque voce querimoniam eloquenter enodaſſe, quam omne Concilium diligenter auſcultavit. Se ſiquidem dixit, a marito ſuo eſſe derelictam, ſibique Malbergionem, Vicecomitis de Caſtello Airaldi conjugem, in throno* (ſeu verius toro) *ſurrogatam*. Pontifex vero cum non poſſet cauſam definire, inaudito Comite, qui infirmitate præpeditus, non potuerat ſe Synodo ſiſtere, ad quam fuerat a Papa vocatus, *inducias ei dedit, certumque terminum conſtituit, quo Conſul ad placitum in Curiam Papæ veniret,*

Digitized by Google

niret, ac ut legitimam uxorem reciperet, aut pro illicito repudio ſententiam anathematis ſubiret.

4 Aliæ ſunt cauſæ excitatæ aut ſuper validitate ſponſalium, aut ſuper jure inſtituendi divortium, quoad torum, & cohabitationem; & iſtæ pariter, ob illum reſpectum, quem habent ad matrimonii Sacramentum, ad ſolum Judicem Eccleſiaſticum deferuntur, quod deducitur ex *cap.*10. *Ex litteris*, *de ſponſalibus*, & *ex cap. Porro*, *de divortiis*. Sponſalia quippe prævia ſunt ad matrimonium celebrandum obligatio; & per divortium jura relaxantur, utrique conjugum ex matrimonio quæſita. Aliæ demum ſunt cauſæ, quæ connexionem quidem habent cum matrimonio, ſed res mere politicas, & temporales, directe, atque immediate reſpiciunt: uti ſunt lites, quæ frequenter moventur ſuper dote, donatione propter nuptias, hæreditaria ſucceſſione, alimentis, & ſimilibus; & iſtas ad Judices ſæculares pertinere, ex communi Doctorum ſenſu, recte docent Bellarminus *lib. unic. de matrim. cap.*32., & Tannerus *tom.*4. *diſp.*8. *num.*166.

5 Verum ſi, cum de hujuſmodi controverſiis in foro laicali diſceptatur, quæſtio incidat de jure connubii, puta de præcedenti ad nuptias impedimento, Judex ſæcularis ſuperſedere debet, atque incidentem cauſæ articulum ad Judicem Eccleſiaſticum examinandum remittere, quod non ſolum a jure communi ſancitum eſt, ſed & in Senatu Neapolitano, poſt maturam rei diſcuſſionem concluſum, refert Matthæus *deciſ. Neapolit.*219. ac religioſe ſervari in Gallia, teſtantur Annæus Robertus *lib.*3. *rerum judicat. cap.*5. *& lib.*4. *cap.*10., ac Renatus Choppinus *de ſacr. polit. lib.*2. *tit.* 1. *num* 16., notatque Altaſerra *de juriſdict. Eccleſiaſt. lib.*6. *cap.* 3. *§. Supereſt*. Non idem tamen locum viciſſim habet in Judice Eccleſiaſtico. Etenim hic, cum cauſam cognoſcit, aut de matrimonii validitate, aut de jure ad divortium, incidentem etiam quæſtionem dirimit, de alimentis, aut dote, quod plane eruitur *ex cap.* 1. *Qui filii ſint legitimi; ex cap. De prudentia*, 3.; *& cap. Per tuas*, 7. *de donat. inter vir. & uxor.*, ubi id notant omnes Interpretes. Sed quamquam, jure communi ſpectato, ita res ſe habeat, attamen, ſi vera narrat Feuretius *de abuſu, lib.*5. *cap.*5., in Gallia uſus invaluit, ut ejuſmodi acceſſoriæ controverſiæ, de re mere temporali, a Judice Eccleſiaſtico ad laicum illico remittantur.

6 Idem accidit in aliis pleriſque cauſis, quæ licet vere, & proprie ſpirituales non ſint, ob connexionem tamen, quam habent cum re ſpirituali, a jure communi foro Eccleſiaſtico addicuntur; & nihilominus alicubi, ſive ex privilegio, ſive ex conſuetudine inductum eſt, ut in tribunali ſæculari diſcutiantur: ejuſmodi e. g. eſt cauſa juris patronatus, de qua Alexander *in cap.* 3. *de judic.* generatim edixit; *Cauſa vero juris patronatus, ita conjuncta eſt, & connexa ſpiritualibus cauſis, quod nonniſi Eccleſiaſtico judicio valeat definiri*: & nihilominus in Gallia receptum eſſe, ut de jure patronatus mere lajcali, in judicio tam poſſeſſorio, quam petitorio, non Eccleſiaſticus, ſed ſæcularis Judex ſententiam ferat, narrant Franciſcus de Roy *in proleg. de jur. patron. cap.*29., Van-Eſpen. *Jur. Eccleſ. part.*2. *tit.*25. *cap.*4. *num.*16., cit. Altaſerra *juriſdict. Eccleſ. lib.*6. *cap.*11., ubi hæc habet: *Moribus noſtris, cauſa juriſpatronatus ſpectat ad Judicem laicum, quia, depravato fere rerum omnium ſenſu, jus patronatus, ratione perſonarum, quæ hujuſmodi jure utuntur, vel prædiorum, quibus cohæret, magis ſpectatur ut temporale, quam ut ſpirituale*.

7 Haud abſimile infortunium obvenit aliis cauſis fori Eccleſiaſtici, quas paulatim Judices laici ſibi uſurparunt. Communis Doctorum doctrina, jure communi ſubnixa, fert, ut lites motæ ſuper poſſeſſione, ſeu quaſi poſſeſſione juris, annexi rei ſpirituali, atque ab hoc profluentis, puta ſuper poſſeſſione exigendi Decimas

Digitized by Google

cimas Eccleſiaſticas, non minus, quam cauſas proprietatis, verſandas, & dirimendas eſſe in tribunali Eccleſiaſtico, quod pluribus argumentis demonſtrarunt Antonius de Butrio *in cap. final. de judic. num.*20., Ripa *in cap. Decernimus, eod., num.*17., Guttierez *CC. QQ. lib.*1. *cap.*34. *a num.*16., Garcias *de Benefic. part.*1. *cap.* 2. *a num.* 50., Marta *de juriſdict. part.* 4. *cent.*1. *caſ.*24., aliique congeſti a Ranbech, *panopliæ immunit., diſput.*2. *cap.*5. *a num.*9., & tamen pleriſque in locis enumeratis a Barboſa *jur. Eccleſ. lib.*1. *cap.*39. *num.*181. *& ſeqq.*, ſive expreſſo privilegio Apoſtolico, ſive diuturna conſuetudine ab Eccleſia tolerata inductum eſt, ut cauſæ Beneficiales, Decimarum, & ſimiles, in judicio petitorio remittantur quidem ad Judicem Eccleſiaſticum, ſed in judicio poſſeſſionis in foro ſæculari audiantur, & definiantur, quod etiam in Belgio ſervari, præſertim cum agitur de quaſi poſſeſſione juris percipiendi Decimas, affirmat citatus Van-Eſpen *part.*2. *tit.*33. *cap.* 9. *num.*14. Diximus, ſive *ex privilegio*, ſive *ex conſuetudine*: fertur quippe, Carolum VII. Francorum Regem, privilegium impetraſſe a Martino V., ut cauſæ poſſeſſoriæ Beneficiorum agitari poſſent apud Regias Curias, ſolo reſervato petitorii judicio Eccleſiaſticæ cognitioni. Pontificium diploma refertur a Guidone Papæ *in deciſionibus Parlamenti Delphinatus. quæſt.*1., atque a Joanne Ferlato *de juribus, & privilegiis Franciæ Regum, privileg.*11.; Verum cit. Altaſerra *de juriſdict. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 8., ejuſdem diplomatis verbis diligenter perpenſis, contendit Martinum V. non conceſſiſſe de novo Regibus Francorum, eorumque tribunalibus jus cognoſcendi, & terminandi cauſas Beneficiales ſuper poſſeſſorio, ſed tantum declaraſſe, ſuæ mentis neutiquam fuiſſe, per alias ſuas præcedentes Conſtitutiones derogare juri, quod iidem Reges ex antiqua conſuetudine, cujus initii non extaret memoria, a ſe, ſuiſque Judicibus acquiſitum, aſſerebant, cognoſcendi de ejuſmodi poſſeſſorio. Et certe, ſi privilegium genuinum ſit, ejuſdem verba id aperte denotant, quod Altaſerra affirmat: verum tam Altaſerra, quam Cabaſſutius *in theor. & prax. jur. Canon.*, *lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 3. aliique J. C. Galli ab hoc allegati, docent, non aſtringi Judicem Eccleſiaſticum eidem Parti petitorium decernere, cui Regius Judex poſſeſſorium antea adjudicaverit; teſtanturque, eam ipſam Galliarum conſuetudinem limitari, ad interdicta retinendæ, aut recuperandæ, nec complecti interdicta acquirendæ poſſeſſionis.

8 Ob adjecti quoque jurisjurandi religionem cauſas reales quæcumque forent, & quaſcumque reſpicerent perſonas, ad Judicem Eccleſiaſticum ſpectaſſe, conſtat *ex cap.*13. *de judiciis*, ubi Innocentius III. ait: *Numquid non poterimus de juramenti religione cognoſcere, quod ad judicium Eccleſiæ non eſt dubium pertinere*; ac tanquam certum ponit Bonifacius VIII. in *cap.*3. *de foro competen. in* 6., ubi reſpondet potuiſſe Clericum, Laicum, pro quo fidejuſſerat, quique, juramento interpoſito, promiſerat, fidejuſſorem ſervare indemnem, convenire coram Judice Eccleſiaſtico, *ad cujus forum ratione juramenti cauſæ hujuſmodi cognitio noſcitur pertinere*. Hoc porro titulo omnes quæſtiones ſuper civilibus contractibus ad Judicem Eccleſiaſticum olim devolvebantur. Quoniam (inquit Mornacius *ad leg.*8. *Cod. de Epiſcopal. audientia*) *Nunquam fere omnes omittebant Tabelliones adjicere præſtitum a Contrahentibus Sacramentum de ſervandis, quæ pepigiſſent*. Et nihilominus tam ſancte hæc diſciplina pluribus ſæculis retenta eſt, ut Principes laici non auſi ſint illam infringere, nec alium ſibi modum ſuppetere exiſtimaverint impediendi, ne hac ratione omnes cauſæ a ſuis foris ablegarentur, quam prohibere, ne deinceps contractus, pacta, aliaque negotia firmarentur juramento, quod in Luſitania, aliiſque in locis legibus cautum, refert Felicianus de Oliva *for. Eccleſ. par.* 1. *qu.* 30., ubi ſimul has leges irritas contendit.

dit. In Gallia tamen, ſi vera narrat ſæpius cit. Altaſerra *de Eccleſ. juriſdict. lib 6. cap.* 10., non ſolum interdictum fuit, ne deinceps juramentum apponeretur contractibus, ſed ſimul ſancitum, ut contra legum prohibitionem appoſitum, vires amplius non haberet, cauſam pertrahendi ad forum Eccleſiaſticum: *Olim tanta erat* (ſcribit Altaſerra) *jurisjurandi religio, ut jusjurandum omnibus contractibus apponeretur, quo fides contractus religione jurisjurandi tutior eſſet. Hac occaſione uſu evenit, ſi fides ſæcularibus, ut Epiſcopi cognoſcerent de contractibus, & de feudis propter juramenti vinculum in his interpoſitum, cap. Novit de judicijs. Hac de cauſa vetitum eſt, ne jusjurandum contractibus apponeretur, neve ulla ejus ratio in judicijs haberetur, nec hoc obtentu ſæcularis juriſdictio evacuaretur, quoniam jusjurandum non debet eſſe vinculum iniquitatis.* Hæc de cauſis ratione ſui Eccleſiaſtico foro deſtinatis: aliæ ſunt cauſæ eidem foro addictæ, ratione perſonarum, quas tangunt. Non vacat hic illam examinare quæſtionem, quo jure, Divino ne, an humano, Clerici in cauſis mere temporalibus exempti ſint a juriſdictione ſæculari. Superfluum quippe videtur indagare primigeniam originem ejus exemptionis, qua ceteroquin certo ſcimus Clericos potitos, ubi primum Eccleſia, ſedatis perſecutionum procellis, Chriſtianos Principes nacta eſt: enimvero narrat Nicephorus *lib. 7. hiſt. Eccleſ. cap. 46. Conſtantinum Magnum, Clericos omnes, Conſtitutione lata, immunes, liberoſque eſſe permiſiſſe, judiciumque, & juriſdictionem in eos Epiſcopis, ſiquidem civilium Judicum cognitionem declinare vellent, mandaſſe;* cujus quidem exemptionis tuendæ adeo Epiſcopi ſoliciti fuere, ut Patres Concilii Carthaginienſis III. habiti anno 397. *can. 9. relato a Gratiano in can.* 43., II. *qu.* 1. ſtatuerint, Clericos judicia ſæcularia in cauſa criminali adeuntes, ejiciendos e gradu; in cauſa vero civili illud amittere debere, quod evicerunt, ſi priſtinum locum in Eccleſia obtinere vellent: *Item placuit* (dixerunt Patres) *ut quiſquis Epiſcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, ſeu Clericorum, cum in Eccleſia ei crimen fuerit intentatum, vel civilis cauſa fuerit commota, ſi, derelicto Eccleſiaſtico judicio, publicis judicijs purgari voluerit, etiamſi pro ipſo fuerit prolata ſententia, locum ſuum amittat. Et hoc in criminali actione, In civili vero perdat, quod evicit, ſi locum ſuum obtiuere voluerit.* Eamdem Immunitatem, atque exemptionem, inſequentibus ſæculis, & Summos Pontifices, & Principes ſumma inter ſe conſenſione Clericis confirmaſſe, liquet *ex Auth. Hodie, Authent. Clericus, Authent. Statuimus, cod. de Epiſcop., & Cler.,* atque ex *Decretal. rubr. de judic., & for. competen.*

9 Neque dumtaxat, ſi jus commune inſpiciamus, ſolus Epiſcopus eſt Judex competens in quibuslibet Clericorum cauſis, ſed ejuſdem tribunal adire permittuntur etiam Laici in controverſiis, cujuſcumque generis ſint, inter eoſdem exortis: idque non tantum de communi litigantium conſenſu, uti ſtatutum legimus ab Arcadio Imperatore in *leg. 7. cod. de Epiſcopal. audientia*, ſed etiam, altero eorum refragante, quemadmodum expreſſe decernitur in *Extravag. 1. de Epiſcopal. judic., in append. ad cod. Theodoſianum.* Etſi enim demus Gothofredo eam legem non eſſe Conſtantini Magni, cujus nomen præſefert; nemo tamen inficiabitur, editam ſaltem eſſe a Theodoſio, ſub cujus nomine citatur a Carolo Magno, a quo eſt renovata, ſuiſque Capitularibus inſerta *lib. 6. cap. 366.*, eidemque Theodoſio adſcribitur ab Innocentio III. eam approbante in *cit. c. 13. de judic.*, ubi hæc habet: *Nec illud humillimum omittamus, quod Theodoſius ſtatuit Imperator, & Carolus innovavit..... Quicumque videlicet litem habens, ſive petitor fuerit, ſive reus, ſive in initio litis, vel decurſis temporum curriculis, ſive cum negotium peroratur, ſive cum jam cœperit promi ſententia: ſi judicium elegerit ſacroſanctæ Sedis Antiſtitis, illico, ſine aliqua dubitatione (etiamſi pars alia refragetur)*

tur) *ad Epiſcoporum judicium cum ſermone litigantium dirigatur*. Hæc autem facultas ab utroque jure Laicis facta deferendi ſuas cauſas temporales ad judicium Epiſcoporum intacta perſeverabat in fine ſæculi XIII., ſeu verius ineunte XIV.: ſcribit enim Mayerus *annal. Flandriæ lib.*10., a Synodo Provinciali per Archiepiſcopum Remorum apud Compendium anno 1301. coacta, *Fulminatos fuiſſe Magiſtratus laicos, qui non patiebantur, ut Laici in foro Eccleſiaſtico convenirentur*; quod reapſe legimus in ejuſdem Concilii Actis, quæ ex MS. codice S. Genovefæ Pariſienſis poſt Labbæum publici juris fecit Harduinus *tom.* 7. *col.* 1250.

10 Potiori jure ad tribunalia Eccleſiaſtica provocare permittuntur viduæ, orphani, pupilli, aliæque miſerabiles perſonæ, quibus opitulari ab Eccleſiæ incunabulis non ultimam fuiſſe Epiſcoporum curam, oſtendit Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.*2. *lib.*3. *cap.*87., *& pluribus ſeqq.*, & aperte conſtat *ex can.*1., *&* 2. *diſt.* 87., in quorum 1. habetur: *Licet omnibus de nobis* (ideſt ſummis Sacerdotibus) *ſperantibus non debeamus, in quantum poſſumus, nos negare; plus tamen viduarum, & orphanorum cauſas, & impenſius ducimus exequendas: quas tueri a nobis, vel ab omnibus Divina manifeſtat aſſertio*; & in altero dicitur: *Defenſionis propriæ deſolatis auxilio, & qui ſuis actibus adeſſe pro ætatis infirmitate non poſſunt, exoratum Pontificem decet ſubvenire: quia pupillis tuitionem etiam Divinitas juſſit impendi*. Scimus utique iſtorum canonum fidem nutare, cum non reperiantur inter genuinas epiſtolas Gelaſii Papæ, cui a Gratiano tribuuntur, at non propterea ſunt contemnendi, uti enim alias obſervavimus, exhibent ſaltem diſciplinam uſu receptam ea ætate, qua creduntur exarati. Præterquamquod certus, & indubitatus eſt canon 12. Concilii Matiſconenſis II. habiti anno 585. (*collect. Hard. tom.*3. *colum.*463.) ubi idem, quod a Pſeudo-Gelaſio audivimus, hiſce verbis decernitur: *Quoniam proviſioni noſtræ, Deo auctore, cauſæ principaliter viduarum, & pupillorum ſunt commiſſæ, pervenit ad Nos, quod a Judicibus crudelius pro leviſſimis cauſis, veluti Defenſore carentes, irremediabiliter affligantur. Ob quam cauſam decernimus, ut Judices non prius viduas, & pupillos conveniant, quam Epiſcopo nuntiarint, cujus ſub velamine degunt. Quod ſi Epiſcopus præſens non fuerit, Archidiacono, vel Presbytero cuidam ejus; ut pariter ſedentes communi deliberatione cauſis eorum terminos figant, ita juſte, & recte, ut deinceps de talibus, antedictæ perſonæ non conquaſſentur*. Perperam autem ejuſmodi Canones in eum ſenſum nonnulli detorquent, ut meram ſignificent tuitionem, & protectionem viduarum, ac pupillorum Epiſcopis ſpecialiter commiſſam, & commendatam: nam in primis tuitio, & defenſio, ne ſit inefficax, debet eſſe conjuncta cum juriſdictione: quamobrem cum Patres Concilii Cartaginienſis V. *can.* IX. relato a Gratiano, XXXIII. quæſt. 3. can. X., Imperatores rogarunt, ut Eccleſiis darent Defenſores adverſum potentiam divitum, nomine *Defenſorum* veros intellexerunt Judices cum poteſtate coercitiva, quorum munus eſſet Eccleſiam defendere a divitum violentiis: eademque de cauſa, ne ſcilicet inutiles eſſent Conſervatores, quibus Sedes Apoſtolica munus committit tuendi jura, & privilegia alicui perſonarum cœtui a ſe ſpecialiter conceſſa, neceſſarium reputarunt Summi Pontifices veram juriſdictionem iiſdem conferre, exercendam in aliquibus caſibus, de quibus in *cap.* 1., *& cap.* 2. *de offic. Jud. deleg. in* 6. Deinde nonniſi violenter ad meram ſignificandam tuitionem detorquentur allegata verba Concilii Matiſconenſis; ſiquidem Patres non hortantur, non rogant, quod proprium eſt meri Defenſoris, & Protectoris, ſed diſtricte præcipiunt, ne Judices ſæculares viduas, & pupillos conveniant, ſine Epiſcopi ſcientia, iiſdemque Judicibus, abſente Epiſcopo, per Archidiaconum, vel Presbyterum terminos conſtitui decernunt ad earumdem perſonarum cauſas finien-

finiendas; contravenientes vero Judices anathemati ſubjiciunt. Hæc autem omnia veram redolent juriſdictionem, videnturque manifeſte innuere, viduarum, ac pupillorum cauſas pertinuiſſe ad judicium Epiſcoporum, a quibus quodammodo delegarentur Judicibus ſæcularibus, certis tamen adjectis legibus, & conditionibus. Eamdem juriſdictionem Epiſcopis vindicarunt poſteriores Canones, quibus libertas data eſt prædictis miſerabilibus perſonis declinandi forum ſæculare; vetitumque ſæcularibus Judicibus, ne illas coram ſe ſiſtere cogerent: quare Innocentius III. in *cap. Super quibuſdam de verb. ſignific.* Comiti Toloſano reſcripſit, ut ſi quid litium ipſi eſſet adverſus viduas, orphanos, & miſellos quoſvis, coram Judice Eccleſiaſtico, ad quem illi provocaſſent, ſtare deberet: *Item viduis* (ait) *pupillis, orphanis, & perſonis miſerabilibus tenearis in judicio Eccleſiaſtico reſpondere*. Tanta præterea fuit hujus rei apud Majores noſtros perſuaſio, ut quædam Regina Angliæ hoc ſolum nomine, quod vidua eſſet, ſibi fas eſſe putaverit in cauſa feudali declinare judicium Domini directi feudi, & ad Papam provocare, uti habetur in *cap. Ex parte de for. compet.*, ubi Honorius III., totam enarrans hujus rei geſtæ ſeriem, inquit: *Fuit ex parte ipſius Reginæ reſponſum, quod vidua ſpoliata, irrequiſito feudi Domino, ſpoliatorem ſeu detentorem rei coram Eccleſiaſtico Judice poterat convenire, cujus intereſt viduas defenſare*.

11 Hæc ſimul collecta, & adnotata Epiſcoporum oculis ſubjecimus, ut priora tempora cum hodiernis conferentes, videant, & doleant gravia vulnera ſuæ antiquæ juriſdictioni inflicta: ſiquidem ſæculares Poteſtates, ait Guillelmus Durandus junior *de modo Generalis Concilii rub. 70.*, *quaſi per quamdam alluvionem fruſtratim ad ſe omnia trahunt. Et ſicut fruſtratim lupus agnum comedit, ita & per ſe ipſos juriſdictio Eccleſiaſtica fruſtratim quodammodo devoratur: Quidquid ad Eccleſiaſticam juriſdictionem, potiſſime quoad temporalia, pertinet, ſibi competere putantes. Et pauci ſunt caſus, in quibus directe, vel indirecte per eos Eccleſiaſtica juriſdictio non turbetur in diverſis Mundi partibus. Hæc jam conſtituta remedia proficere poſſunt, ſicut experientia docet*. Hiſce Judicum ſæcularium auſibus ab initio obſtiterunt Pontifices Maximi, & Sanctiſſimi Eccleſiarum Antiſtites, ſed cum illos a propoſito dimovere nequiverint, ad evitanda majora mala, inoleſcentes in dies contra Eccleſiaſticam juriſdictionem conſuetudines diſſimularunt, & tolerarunt; & quandoque Summi Pontifices conſultius duxere, id ipſum privilegio Principibus concedere, quod propria auctoritate jampridem ſibi uſurpaverant.

12 Jam vero cum deſperandum jam ſit, ut Poteſtas ſæcularis intra conſtitutos ſibi ab antiquo limites contineri patiatur, imprudenter ageret Epiſcopus, ſi in ſua Synodo aliquid decerneret, quo juriſdictionem ſibi olim jure communi attributam recuperare tentaret; rem ſiquidem impoſſibilem aggrederetur, & ſine ulla Eccleſiæ utilitate graviter apud Principem offenderet. Quare ſuo muneri ſatis abunde facturum ſe credat, ſi ad hæc tria animum diligenter intendat: primò, ne Princeps ſæcularis, ſibi unquam arroget jus Sacrorum, hoc eſt, ne in ullo rerum eventu ſe immiſceat in cauſis primi generis, mere ſcilicet ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis: ſecundò, ne Judex laicus eam quoque partem Eccleſiaſticæ juriſdictionis invadat, quæ hactenus perſeverat intacta; niſi enim Epiſcopus ejus vindicem ſtatim ſe præbeat, hanc pariter pedetentim amittet: quia tamen plerumque privati Judices Supremi Principis auctoritate fulti ſunt, etiam in hoc negotio ſumma prudentia, circumſpectione, & dexteritate opus eſt; atque in primis priuſquam Epiſcopus conſueta exerat cenſurarum arma, debet accurate perpendere, quod monet Auguſtinus *lib. 3. contra epiſtolam Parmeniani num. 13.* (*tom. 9. oper. colum. 64.*) hæc, quæ ad rem optime quadrant, ſcribens:

Cum quiſque Fratrum, ideſt Chriſtianorum intus in Eccleſia ſocietate conſtitutorum in aliquo tali peccato fuerit deprehenſus, ut anathemate dignus habeatur, fiat hoc, ubi periculum ſchiſmatis nullum eſt; atque id cum ea dilectione, de qua ipſe alibi præcipit, dicens, ut inimicum non eum exiſtimetis, ſed corripite ut fratrem .... Quando ita cujuſque crimen notum eſt, & omnibus execrabile apparet, ut vel nullos prorſus, vel non tales habeat Defenſores, per quos poſſit ſchiſma contingere, non dormiat ſeveritas diſciplinæ.

13 Tertiò denique, ubi aut privilegio, aut legitima conſuetudine fori Eccleſiaſtici limites, ultra juris communis ſanctiones ampliati ſunt, quod ceteroquin perquam raro contingere ſcimus, curabit Epiſcopus, ne ſua incuria, aut conniventia contrahantur. Rem unico explicamus exemplo. Jure communi ſancitum eſt, ut actor ſequatur forum rei, ac proinde Clericus conveniens Laicum in cauſa mere civili, & profana, illum convenire debeat coram Judice ſæculari, per Textum in *cap. Si Clericus Laicum de foro compet.*; attamen alicubi uſus inolevit, ut Clericus etiam in prædictis cauſis Laicum conveniat coram Judice Eccleſiaſtico: ejuſmodi conſuetudo viget in Noſtra Diœceſi Bononienſi, quam approbavit, & ſervari præcepit Gregorius XV., cujus Apoſtolicas Litteras Nos retulimus *Noſtrarum Notific. Notific. 40. in fin.* Ubi ergo hæc, aut ſimilis conſuetudo invaluit, ea utique erit ſarta tecta cuſtodienda: neque conqueri poterunt Laici, quod Epiſcopus hoc ſæcularis juriſdictionis minimum fruſtulum conſuetudine acquiſitum ſibi vindicet, cum ipſi, ſicuti a Guillelmo Durando ſupra audivimus, ſola conſuetudine, quæ ab initio dici potuit abuſus, & corruptela, fere integram devoraverint juriſdictionem Eccleſiaſticam.

CAPUT XXXVI.

Leges civiles cum moderatione, & delectu in Synodo allegandæ.

1 V*Idetur etiam abſtinendum a mentione legum ſæcularium, præſertim ſi affines ſint illis, quæ a Sede Apoſtolica improbatæ fuerunt*: verba ſunt Fagnani in *eodem cit. cap. Sicut olim num.* 86., ad quorum rectam intelligentiam meminiſſe oportet ex legibus civilibus aliquas eſſe a jure Canonico expreſſe approbatas, aliquas expreſſe correctas, atque abrogatas, aliquas vero, neque approbatas, neque improbatas, ſed ſilentio prætermiſſas. Leges primi generis & poſſunt, & quandoque debent in Synodalibus Conſtitutionibus allegari: a legibus ſecundi generis commemorandis eſt abſtinendum: legum tertii generis mentionem fieri perutile aliquando, & laudabile; quæ omnia congruis exemplis exornabimus.

2 Atque ut a primis initium ducamus, aliquas ex iis delibabimus Matrimonium reſpicientes. Impotentia perpetua recenſentur inter impedimenta Matrimonium dirimentia, de quo in *cap. Fraternitatis, ac toto tit. de frigidis, & maleficiatis*. At quoniam poſt contractum conjugium frequenter contingit, conſtare quidem de alterutrius conjugis impotentia, ſed valde dubitari, num ea ſit perpetua, vel potius temporaria, ſeu an ſit inſanabilis, vel poſſit naturali arte ſuperari, idcirco leges civiles, quando impotentiæ ſigna aut evidentia, aut indubitata non ſunt, certum conjugibus præſcripſere tempus, intra quod operam dare poſſint rei conjugali, ſuaſque vires experiri: adhibitis etiam opportunis remediis, quæ Peritorum judicio apta ſint ad illas reficiendas, & roborandas, ſi adhibenda queant citra grave vitæ periculum, & valetudinis detrimentum. Ad ejuſmodi experimentum Juſtinianus Imperator in *leg. In cauſis cod. de repudiis* præfinivit biennium, ſed poſtea ratus non poſſe intra biennium certum ferri

ri judicium de impotentiæ perpetuitate, in *Novella 22. §. Per occaſionem* illud prorogavit ad triennium. Hanc autem Juſtiniani ſanctionem expreſſe approbavit Cœleſtinus III. in *cap. Laudabilem 5. de frigid., & malefic.*, ac proinde in foris Eccleſiaſticis, tanquam lex Canonica allegatur, & ubique religioſe cuſtoditur; neque enim fides habenda eſt quibuſdam Doctoribus Gallicanis, aſſerentibus prædictam triennalem cohabitationem non eſſe hodie in Galliis uſu receptam; eorum ſiquidem aſſertionem falſitatis redarguit, & valide confutavit Boucchier Præſes Parlamenti Divionis in *ſuo tract. edito anno 1735. de Matrimon. diſſolutione ex capite impotentiæ pag. 67., & ſeqq.*

3 In ſolatium orbitatis filiorum adinventum eſt figmentum adoptionis, per quam filios ſuſcepiſſe videatur, qui illos non procreavit, uti habetur *in leg. 1., & in leg. Is, qui filium ff. de adoptionibus.* Ad hoc fingendum naturæ ſimulacrum cujus delineamenta expreſſa reperimus in Sacris Litteris, nempe Geneſis 48.. Exodi 2., & Eſther. 2., & varios, & diverſos ritus pro temporum, & locorum diverſitate legimus adhibitos. Atque, ut prætereamus modum illum adoptandi Barbaris uſitatum, quem deſcribit Diodorus Siculus, *Biblioth. IV. 40*, inquiens: *Illam adoptionem* (Herculis) *hoc modo factam perhibent. Juno lectum ingreſſa, Herculem corpori ſuo admotum, ut verum imitaretur partum, ſubter veſtes ad terram demiſit, quem in hoc uſque tempus adoptionis ritum Barbari obſervant;* apud Romanos peragenda erat coram Prætore, aut Magiſtratu, penes quem eſſet legis actio, trina illa imaginaria venditione, per æs, & libram, qua apud ipſos, ceteri perficiebantur actus legitimi; & ſi ageretur de adoptione perfecta, de qua mox, hæc explenda erat in Comitiis Curiatis, accerſitis etiam Pontificibus, aliiſque adhibitis ſolemnitatibus, quas referunt Vincentius Gravina *origin. jur. civil. tom. 1. pag. 208. & ſeq.*, Heineccius *antiquit. Roman. lib. 1. tit. 11. n. 15.*, ſed poſteriori ævo, alii a Romanis adinventi ſunt adoptandi ritus, quos iidem Auctores proſequuntur. Aliæ itidem adoptionis formulæ apud alias invaluerunt nationes. A Gothis quippe filios adoptatos, per tactum barbæ, narrat Aimoinus *de geſtis Francorum lib. 1. cap. 20.* A Francis per barbæ præciſionem, teſtatur idem Auctor *lib. 4. cap. 25.*, ſed magis communiter apud Chriſtianos recepta fuit quædam ſpiritualis adoptionis ſpecies, quæ fiebat per inciſionem capillorum: Siquidem de Pipino miſſo a Carolo Martello ad Luitprandum Longobardorum Regem, hæc ſcribit Paulus Diaconus *lib. 6. cap. 53.*: *Circa hæc tempora Carolus Princeps Francorum Pipinum filium ſuum ad Luitprandum direxit, ut ejus juxta morem capillum ſuſciperet, qui ejus cæſariem incidens, ei pater effectus eſt*: & de Pontifice Benedicto II. ſcribit Anaſtaſius Bibliothec.: *Hic una cum Clero, & Exercitu ſuſcepit mallones capillorum Dominorum Juſtiniani, & Heraclii filiorum clementiſſimi Principis, ſimul & ejus juſſionem, per quam ſignificabat, eoſdem capillos direxiſſe;* quem Anaſtaſii locum explicans Baronius *ad ann. 684. num. 7.*, ait: *Sic igitur pius Imperator voluit, ut filii ſui ſcirent, ſe Romanum Pontificem peculiarem habere parentem, cujus monitis impenſius parere deberent, eumdemque ut patrem diligere, ac revereri.* De hoc peculiari Chriſtianorum adoptandi ritu diſſerit Balſamon *ad cap. 53. Synodi Trullanæ*, eumdemque pluribus illuſtrant Merillus *lib. 3. obſervat. cap. 40.*, & Binius *in notis ad vitam Benedicti II.*

4 Sed omnibus hiſce, aliiſque plurimis adoptionis ritibus, quos recenſet Cironius *ad tit. de cognat. legali*, & Gonzalez *ad cap. 1. eod tit.*, deletis, alium modum adoptioni faciendæ preſcripſere leges civiles, quibus utimur. Diſtinguunt iſtæ, ſicut & etiam olim fuerat apud Romanos, duas ſpecies adoptionis: unam *perfectam*, quæ dicitur *Adrogatio*; alteram *imperfectam*, quæ *Adoptio ſimplex*,

& in ſpecie etiam appellatur. Prima fit, cum perſona extranea, ſui juris, ex Principis reſcripto ita tranſit in poteſtatem, & familiam adoptantis, ut perinde ac filius legitimus, & naturalis, fiat ejus heres neceſſarius, tam ab inteſtato, quam ex teſtamento *§. Cum autem 3. Inſtit. de adoption. leg. Impuberem 2. cod. eod.* Imperfecta fieri dicitur, cum perſona extranea, conſtituta ſub ſui naturalis patris, ſeu avi poteſtate, ſolius Magiſtratus, alteriuſve Judicis competentis auctoritate, in filium, aut nepotem adſciſcitur, quin tamen tranſeat in familiam, & poteſtatem adoptantis, cujus propterea non fit heres neceſſarius, ex teſtamento, quo præteriri poteſt, licet eidem ſuccedet ab inteſtato *§. 1. verſ. Sed & hodie, Inſtit. de adoption.* Eædem porro civiles leges, turpe, atque inhoneſtum reputantes matrimonium inter eos iniri, qui etiam imaginaria, & ficta iſta cognationis ſpecie conjunguntur, irritas decrevere nuptias: Primò inter adoptantem, & adoptatum, atque ab iſto deſcendentes *leg. Quin etiam 55. ff. de rit. nuptiar.*: Secundò inter adoptatum, & filios naturales adoptantis *leg. Per adoptionem 17. ff. eod. §. Inter eas, Inſtit. de nupt.*: Tertiò inter adoptantem, & uxorem adoptati, ac viciſſim inter adoptatum, & uxorem adoptantis, *leg. Adoptivus 14. ff. cit.* At id diſcriminis inter enumeratas perſonas adoptione conjunctas intercedere leges voluere, ut inter primas, quæ ſunt quodammodo in linea recta aſcendentium, & deſcendentium, nunquam, ne ſoluta quidem adoptione, matrimonium conſiſtere valeat; ut enim dicitur *in cit. leg. Quin etiam*, ſemper nefas reputatur, eam uxorem ducere, quæ per adoptionem filia, aut neptis fuit; idemque ſervandum edixere, inter perſonas tertii generis, inter quas ſemel ortam ex adoptione affinitatis ſpeciem, quæ matrimonio contrahendo obicem ponit, perpetuam eſſe decernunt: Quocirca *adoptivus filius, ſi emancipetur, eam, quæ patris adoptivi uxor eſt, ducere non poteſt, quia novercæ locum habet*, inquit Textus *in cit. leg. Adoptivus, ff. de rit. nuptiar.* Sed inter perſonas ſecundi generis, quæ adoptione interveniente ſibi latere juncti videntur, impedimentum durat, quamdiu durat adoptio, ſeu quamdiu filii permanent ſub patria poteſtate, ſicuti habetur *in cit. leg. Per adoptionem 17. de rit. nuptiar.*; ſoluta vero patria poteſtate, vel per mortem adoptantis, vel per emancipationem filii, ſive adoptivi, ſive naturalis, ceſſat impedimentum, & poteſt filius adoptivus in uxorem ducere filiam naturalem ejus, a quo fuerat adoptatus, juxta apertum textum *in cit. §. Inter eas, Inſtit. de nupt.*

5 Jam vero & cognationem legalem, & quæ ex ea ad nuptias profluunt obſtacula, eo prorſus modo, quo a jure civili ſtatuta fuerant, univerſim recepit, approbavitque Nicolaus I. *in reſponſione ad conſulta Bulgarorum cap. 2.*, cujus reſponſionis fragmenta referuntur *in can. Ita diligere*, xxx. *qu. 3.*, *& in cap. unic. de cognat. legal.* Quamobrem, ſi quæſtio incidat, ſive in Tribunali Eccleſiaſtico, ſive etiam in Synodo, an in hoc, vel illo caſu adſit impedimentum cognationis legalis, neceſſario recurrendum erit ad leges civiles, atque ad earumdem normam controverſia decidenda. Diſputant ex. gr. Doctores, num præfata ad matrimonium obſtacula a ſola inducantur adrogatione, an etiam ab adoptione ſimplici, & imperfecta. Ex utraque oriri affirmant Gloſſa *fin. in cit. cap. unic. de cognation. legal.* atque ibidem Panormitanus *num. 5.*, Ancharanus *num. 8.*, Alex. de Nevo *num. 12.*, Gonzalez *num. 10. in fin.*, Covarr. *part. 2. de ſponſal. cap. 6. §. 5. num. 2.*, Pontius *de matrim. lib. 7. cap. 41.*, Hurtadus *eod. tract. diſp. 19. difficult. 2. num. 3.* Contra illa ex ſola adrogatione promanare, contendunt Innocen. *in eod. cap. unic.*, Silveſter *verb. Matrimonium 8 qu. 8. diſput. 4.*, Henriquez *de Sacram. lib. 12. cap. 12. num. 3.*, Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 63. num. 9.*, Caniſius *ad tit. de cognat. legal. num. 3.*, Piringh *n. 4.* Engel

Engel *num.* 3., Vincentius de Juſtis *de diſpenſat. matrim. lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 198., *& ſeqq.* Tam prioris, quam poſterioris ſententiæ Patroni unice inſiſtunt juris civilis Textibus, quos de qualibet adoptione indiſcriminatim loqui Defenſores primæ ſententiæ autumant; aliis exadverſo opinantibus, eos de ſola adrogatione intelligendos. De hac quæſtione actum fuit in Sacra Congregatione Concilii die 25. Septembris 1734., uti videre eſt *in Theſaur. Reſolut. tom.* 6. *pag.* 364.; nihil tamen ex deciſione, quæ tunc prodiit, poteſt concludenter, ad rem evinci. Adoptio ſiquidem, de qua tum diſceptabatur, reſpiciebat puerum duodennem, expoſitum Hoſpitali Sancti Spiritus in Saxia, ſub nullius patria poteſtate exiſtentem, & adoptatum auctoritate Commendatarii ejuſdem Hoſpitalis, cui id juris a Summo Pontifice conceſſum eſt; atque idcirco talis adoptio non immerito videri potuit vera adrogatio, quam impedimentum ad matrimonium inter recenſitas perſonas præſtare nullus dubitat. Itaque cum indeciſa adhuc remaneat controverſia, ſi de ea in Synodo agendum foret, ex ſolis juris civilis ſanctionibus poſſet definiri.

CAPUT XXXVII.

Exempla legum ſecundi generis, quæ ſcilicet ſunt a jure Canonico correctæ, & improbatæ, ubi de matrimoniis filiorumfamilias ſine conſenſu parentum, & ſervorum ſine conſenſu dominorum.

1 HActenus de legibus civilibus, a jure Canonico expreſſe receptis, & approbatis. Longe plura proferre poſſumus exempla legum abrogatarum. Ac primo loco occurrunt leges Cæſareæ permittentes uſuras, dummodo non ſint immoderatæ, nec modum excedant præſcriptum a Conſtantino Magno *in celeberrima lege*]1. *tit. ultim. lib.* 2. *cod. Theodoſiani*, renovata a Juſtiniano *leg.* 26. *cod. de uſuris*: *In trajectitiis contractibus, vel ſpecierum fœnori dationibus, uſque ad centeſimam tantummodo licere ſtipulari, nec eam excedere, licet veteribus legibus hoc erat conceſſum*; quibus tamen, ſanctioribus Eccleſiæ legibus eſt derogatum, ac ſevere vetitum, ſeu verius jure naturali, & Divino vetitum, declaratum, quidquam lucri, etiam ſi minimum ſit, ex mutuo reportare, quod ex *can.* 43. inter Apoſtolicos, ex *can.* 2. Concilii Illiberitani, ex *can.* 12. Concilii Arelatenſis I., ex *can.* 16. Concilii Carthaginienſis III., aliiſque pluribus Eccleſiæ ſanctionibus, atque ex communi SS. Patrum ſenſu aperte conſtare, inferius demonſtrabimus.

2 Jure communi Cæſareo irrita fiunt matrimonia, inita a filiisfamilias, ſine conſenſu parentum, uti probant textus *in princip. Inſtit. de nuptiis*, & *in l. Nuptiæ* 2., *ff. de ritu nuptiar.*, in quorum primo habetur: *Si filiifamiliarum ſint, conſenſum habeant parentum, quorum ſunt in poteſtate; nam hoc fieri debere, & civilis, & naturalis ratio ſuadet in tantum, ut juſſus parentum præcedere debeat*; & infra: *Si adverſus ea, quæ diximus, aliqui coierint, nec vir, nec uxor, nec nuptiæ, nec matrimonium, nec dos intelligitur*; in altero dicitur: *Nuptiæ conſiſtere non poſſunt, niſi conſentiant omnes, ideſt qui coeunt, quorumque in poteſtate ſunt*. Equidem non ignoramus, Cujacium *in lib.* 35. *Pauli ad edictum, ad leg.* 2. *&* 10. *de ritu nuptiar.*, & Dionyſium Godefridum *in l. Filius, ff. de ritu nuptiar.* contendere, per præfatas leges, non irritas, ſed ſolum illicitas decerni nuptias, quas filiifamilias contrahunt, invitis, aut inſciis, nec conſentientibus parentibus, ſub quorum ſunt poteſtate. Neque Nos præterit, hanc opinionem fulciri auctoritate Pauli J. C., qui *lib.* 2. *ſent. tit.* 14. ſcripſit: *Eorum, qui in poteſtate patris ſunt, ſine voluntate ejus, matrimonia jure non contrahuntur, ſed contracta non ſolvuntur: contemplatio enim publicæ utilitatis privatorum commodis præfertur*. Verum non ita ſentiunt alii eruditi viri, quibus prædicto-

rum

Digitized by Google

rum juris textuum verba, adeo perſpicua videntur, ut indubitanter afferant, per illa, infirmari conjugia filiorumfamilias, quibus paternus conſenſus non adjecerit vires: Quinimmo Vinnius *ad libr.* I. *Inſtit. tit.* X. perpendens verba illa Juſtiniani, *ut juſſus parentis præcedere debeat*, hæc inſuper adnotavit: *Juſſus, ideſt conſenſus, aut potius aſſenſus parentis in nuptiis filiorum adeo neceſſarius eſt, ut etiam præcedere debeat, neque ratihabitione patris retro legitime fiant, nimirum cum ratihabitio in iis tantum locum habeat, quæ non ſtatim ipſo jure nulla ſunt, ſed aliquo modo conſiſtunt, aut pendent*. Quod vero attinet ad locum ex Paulo J. C. allegatum, hac ipſa de cauſa, quod ſcilicet aperte contradicat citatis legibus, quas certiſſimum eſt, Imperatorem Juſtinianum ex ejuſdem Pauli J. C. ſententia inſeruiſſe corpori juris, a ſe promulgati, non immerito ſuſpicantur plerique, quos ſequitur Juenin. *tract. de Sacram. diſſert.* X. *qu.* 5. *art.* 2., illum non eſſe Pauli, ſed Aniani cujuſdam, qui Theodoſianum codicem, tempore Alarici Gothorum Regis, notis illuſtravit. Nec mirum, tantam ab Imperatoribus tributam poteſtatem parentibus in filiorum nuptias; adhuc enim remanebant rudera illius immoderatæ poteſtatis patriæ, quæ, Auctore Romulo, diu viguerat apud Romanos, cujus ratione, *licebat parentibus loris cædere filios, carcere coercere, in agros ad opera ruſtica vinctos amandare, venundare, denique interficere*, quod totidem verbis refert Dionyſius Halicarnaſſæus *lib.* 2. *pag.* 46.; hinc teſte Lactantio *inſtit. lib.* 4. *cap.* 3. filii dicebantur *ſervire patri*; quinimmo liberorum conditionem in quibuſdam fuiſſe duriorem conditione ſervili, obſervant idem Lactantius, & Servius *ad Virgil. Æneid.* XI. *v.* 143. Quamvis porro hæc parentum in filios immoderata jura, quæ certe barbariem ſapiebant, cultioribus Romanæ Reipublicæ temporibus, fuerint valde imminuta; nihilominus tamen Juſtiniani ætate, tantam parentes retinebant in filios poteſtatem, ut idem Imperator §. 2. *Inſtit. de patria poteſtate* affirmaverit, *nulli alii ſunt homines, qui talem in liberos habeant poteſtatem, qualem nos habemus*. Quocirca cum leges Cæſareæ viribus carere voluerint matrimonia a ſervis contracta, non conſentientibus dominis, quorum ſubſunt dominio; mirum non eſt, earumdem edicto fuiſſe robur ademptum conjugiis, a filiis familias celebratis ſine conſenſu parentum, ſub quorum poteſtate exiſtunt.

3 Utraſque civiles leges, tam videlicet, quæ ſervorum, tam quæ filiorumfamilias, ſolo Contrahentium conſenſu, inita matrimonia infringebant, quondam ratas habuit Eccleſia: Etenim S. Baſilius *epiſt.* 199. *Canonica* 2. *ad Amphilochium, can.* 42. (*tom.* 3. *oper. pag.* 296.) ait: *Matrimonia ſine iis, qui poteſtatem habent, fornicationes ſunt. Neque ergo, vivente patre, neque hero, qui conveniunt, extra reprehenſionem ſunt, quemadmodum ſi annuant cohabitationi, quos penes hujus rei eſt arbitrium, tunc firmitatem conjugii accipit cohabitatio*. Et Concilium Aurelianenſe IV., anni 541. *can.* 22. (*tom.* 2. *collect. Harduin. col.* 1439.): *Ut nullus per imperium poteſtatis filiam competere audeat alienam, ne conjugium, quod contra parentum voluntatem impie copulatur, velut captivitas judicetur: ſed ſicut eſt prohibitum, non admittatur. In his, qui perpetraverint, excommunicationis ſeveritas, pro modo piaculi, imponatur*: & *can.* 24., loquens de conjugio ſervorum, decrevit: *Quæcumque mancipia, ſub ſpecie conjugii, ad Eccleſiæ ſepta confugerint, ut per hoc credant, poſſe fieri conjugium; minime eis licentia tribuatur, nec talis conjunctio a Clericis defenſetur*, & paucis interjectis, complectens tam ſervorum, quam filiorumfamilias matrimonia clanculum, & propria auctoritate inita, addit: *De quo re decernimus, ut parentibus, aut propriis dominis, prout ratio poſcit perſonarum, accepta fide excuſati, ſub ſeparationis promiſſione, reddantur; poſtmodum tamen parentibus, aut dominis liber-*

bertate conceſſa, ſi eos voluerint, propria voluntate conjugare; Concilium Cabilonenſe II., anni 813. *can.* 30., relato a Gratiano *in can. ult.*, XXIX. *qu.* 2. poſtquam dixit, *Nobis viſum eſt, ut conjugia ſervorum non dirimantur*, hanc ſtatim limitationem adjecit: *Ubi legalis conjunctio fuit, & per voluntatem dominorum*. Ac denique, ut alia prætereamus, quæ ad rem congeſſit Gonzalez *in cap. fin. de conjugio ſervorum num.* 3. *& ſeqq.*, Ahyto Epiſcopus Baſileenſis *in ſuis Capitularibus, ſæculo* IX. *editis* (*apud Hard. tom.* 4. *col.* 1244.) *can.* 21. edixit: *Ubi vero mancipia, non unius, ſed diverſæ poteſtatis juncta fuerint, niſi conſentientibus utriſque dominis, hujuſmodi copulatio rata non erit*.

4 Verum poſtea conſultius viſum eſt Eccleſiæ, præfatas civiles leges, pluribus ſeculis a ſe aut approbatas, aut toleratas corrigere, & abrogare, ſtatuitque, ut deinceps nuptiarum validitas a ſolo penderet Contrahentium conſenſu, nequaquam autem a nutu eorum, ſub quorum dominio, vel poteſtate Contrahentes exiſtunt, quod generatim ſancitum legimus in *cap. Cum locum, de ſponſal.*, *& matrim.*; *in cap. Licet*, & *in cap. Tua, de ſponſa duorum*; ſpeciatim vero de ſervis, reſcripſit Hadrianus Papa ad Archiepiſcopum Salisburgenſem *in cap. Dignum, de conjugio ſervorum*: *Nec inter ſervos matrimonia debent ullatenus prohiberi, & ſi dominis contradicentibus, & invitis contracta fuerint, nulla ratione ſunt, propter hoc, Eccleſiaſtico judicio diſſolvenda*; ac tandem de filiisfamilias, poſt alias ſanctiones indicatas ab Juenin *cit. differt.* X. *qu.* 5. *cap.* 3. *art.* 1., definivit Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reform. matrim.*, ubi anathemate perculit, *qui falſo affirmant, matrimonia a filiisfamilias ſine conſenſu parentum contracta irrita eſſe, & parentes ea rata, vel irrita facere poſſe*.

5 Quamobrem non licet hodie eaſdem civiles leges, jamdiu ab Eccleſia reſciſſas excitare, earumque obtentu firmitatem adimere aut ſervorum, aut filiorumfamilias connubiis, quibus domini, vel parentes non annuerunt. Quod autem affirmat Bohemerus *jur. Eccleſ. Proteſtantium*, *lib.* 4. *tit.* 9. *§.* 6., nempe in Pomerania, Weſtphalia, & Boemia, ubi adhuc remanent veſtigia antiquæ ſervitutis, & etiam hodie reperiuntur *homines proprii*, hoc eſt exiſtentes ſub dominorum proprietate, iſtorum connubia non aliter eſſe valida, quam ex dominorum conſenſu, aut eſt accipiendum de ſervorum conjugiis, quoad effectus civiles, aut non eſt admittendum a Catholicis, illis in regionibus degentibus, qui ſanctioribus Eccleſiæ legibus reguntur. Intra fines pariter pœnarum civilium concluditur edictum, a Chriſtianiſſimo Rege Henrico III. in Comitiis Bleſenſibus anni 1579. *art.* 40. promulgatum, atque a Ludovico XIII. an. 1629., & 1639. renovatum, quo nulla, & invalida declarantur matrimonia a filiisfamilias contracta ſine conſenſu parentum: illud ſiquidem verbum *invalida non eſſe aliter explicandum, quam per ſolam relationem ad contractum civilem*, ejuſdem Ludovici nomine, Clero Gallicano reſponderunt Regii Commiſſarii, uti habetur *tom.* III. *rerum, & decretorum Cleri Francici*: teſtaturque Lovetus in Pariſienſi Senatu Conſiliarius *tit.* 6. *lit. M.* ſcribens: *Nullitas matrimonii proveniens ex defectu conditionum, quas requirit articulus* 40. *Bleſenſis Conſtitutionis, nullatenus attingit ipſum Sacramentum, quod nihilominus in iſto matrimonio exiſtit: non agitur de Sacramento matrimonii, aut ejus eſſentialibus cæremoniis; ſed de validitate conventionum matrimonialium, de acceſſoriis matrimonii, de dotis validitate, & communitate inter virum, & uxorem, quæ conditiones non dependent ex Theologicis deciſionibus, ſed ex edictis in Parlamento verificatis*: Idem oſtendit Iſaacus Habertus Epiſcopus Vabrenſis *in libro de juſtitia connubialis edicti* a Ludovico XIII. conditi, ubi hæc habet: *Non multum laborandum eſt, de conciliandis Regiis edictis cum Eccleſiæ ſententia*: *nullo ſiquidem edicto, matrimonia filiorumfami-*

mi-

Digitized by Google

militas invalida, ac nulla eſſe, abſque conſenſu parentum, tutorumve conſtitutum eſt, etſi hic error multis impoſuerit. Prohibita quidem ſunt, ſed invalida, & nulla eſſe haudquaquam definitum. Unde etiam Deceſſorum ſuorum veſtigiis inſiſtens Rex Chriſtianiſſimus Ludovicus, ea iterum prohibuit, ac auſterius interdixit: invalida tamen, ac nulla eſſe, contra Tridentinæ Synodi decretum, ac Theologorum unanimem in Regno ſuo ſententiam minime ſanxit. Idem tradit Cabaſſutius in *theor. & prax. jur. Canon. lib. 3. cap. 26. num. 6. & 7.*, ubi Brodeum carpit, quod Regium edictum, ad ipſam etiam Sacramenti rationem protraxerit. Idem docet Gerbaſius in libro, quem inſcripſit *Tractatus pacificus &c. pag.* 504. Idem Natalis Alexander *Theolog. dogmat., & moral. tom. 6. lib. 2. de Sacram. matrim. cap. 2. artic. 3. prop. 1.* Quo circa neſcimus, qua ratione Juenin *cit. differt.* X *cap. 3. art. 2.* metuerit, ſuum calculum adjicere tot Doctorum Gallicanorum ſententiæ, Regia etiam declaratione firmatæ, & decidere noluerit, an revera in Gallia, matrimonia inita a filiisfamilias, ſine conſenſu parentum, ſint valida quoad ſubſtantiam, etſi civilibus effectibus deſtitui nemo dubitet. Neque extra inſtitutum vagati ſumus, dum hæc prolixius enarravimus: Siquidem verebamur, ne Epiſcopi, prædicti Juenin, aliorumque, contra communem ſapientiorum Galliæ Doctorum ſenſum, idem ſcriptitantium, auctoritate decepti, non audeant in ſuis Synodis declarare, matrimonia a filiisfamilias, invitis, ac inſciis parentibus contracta, etſi illicita, valida tamen eſſe, ac proinde integrum non eſſe Contrahentibus, quamdiu eorum alter ſuperſtes eſt, alias nuptias inire; quam profecto Synodalem declarationem, ad conſulendum animarum ſaluti, non ſolum utilem ſed maxime neceſſariam reputamus.

CAPUT XXXVIII.

Exempla alia legum civilium a jure Canonico correctarum, ubi præcipue de adulteriis, & concubinatu.

1 JUxta leges civiles Conjugatus cognoſcens Solutam, adulterii judicio non tenetur *leg. 6. §. 1. ff. de adulteriis, & leg. 1. cod. de eodem tit.*, quamvis adulterii crimine damnetur Conjugata, Solutum admittens. Aliud ſtatutum eſt a jure Canonico, quod tam virum, quam uxorem eadem lege teneri voluit, quia utrobique idem ligat fidei conjugalis vinculum. Quare Ambroſius *lib. 1. de Abraham* relatus in *can. Nemo*, XXXII *qu. 4.* ait: *Nemo blandiatur ſibi de legibus hominum. Omne ſtuprum adulterium eſt, nec viro licet, quod mulieri non licet. Eadem a viro, quæ ab uxore, debetur caſtimonia. Quidquid in ea, quæ non ſit legitima uxor, commiſſum fuerit, adulterii crimine damnatur*; ubi Gloſſa *V. De legibus* notat: *Quæ dicunt, quod adulterium non committitur cum Soluta, ſed cum Nupta*. Acrius eas Romanorum leges reprehendit Hieronymus in *ep. ad Oceanum de morte Fabiolæ*, cujus fragmentum refert Gratianus in *can. 20. eadem cauſ.* XXXII. *qu. 5.*, ait quippe Hieronymus: *Aliæ ſunt leges Cæſarum, aliæ Chriſti. Aliud Papinianus, aliud Paulus noſter præcipit. Apud illos viris impudicitiæ fræna laxantur, & ſolo ſtupro, atque adulterio condemnato, paſſim per lupanaria, & ancillulas libido permittitur, quaſi culpam dignitas faciat, non voluntas. Apud nos, quod non licet fœminis, æque non licet viris, & eadem ſervitus pari conditione cenſetur (tom. 1. pag. 455.)* Ad eamdem inter leges Cæſareas, & Eccleſiaſticas hac in re diſcrepantiam alluſit Auguſtinus *lib. 2. de adulterinis conjugiis cap. 8. num. 7. (tom. 6. oper. colum. 407.)* ubi quoſdam inducit adulteros, ita ſecum invicem loquentes: *An vero ſexus noſtri dignitas hanc ſuſtinebit*

nebit injuriam, ut cum aliis fœminis præter uxores noſtras, ſi quid admittimus, inluendis pœnis mulieribus comparemur? Eoſque in hunc modum conqueri (addit Auguſtinus) confiſos juribus forenſibus diſcrimen ponentibus inter viri, & uxoris conditionem. *Sed iſti* (ait) *quibus diſplicet, ut inter virum, & uxorem par pudicitiæ forma ſervetur, & potius eligunt, maximeque in hac cauſa mundi legibus ſubditi eſſe, quam Chriſti; quoniam jura forenſia non eiſdem, quibus fœminas, pudicitiæ nexibus viros videntur obſtringere &c.* Abrogatis autem prædictis legibus civilibus nimium indulgentibus virorum impudicitiæ, conſequens fuit, ut eadem actio ad divortium daretur uxori contra virum adulterum, quæ huic competit adverſus adulteram uxorem, quemadmodum perpendit Hieronymus *cit. epiſt. ad Oceanum relat. in can. Præcepit*, XXXII. *qu.* 5.: *Præcepit Dominus uxorem non debere dimitti, excepta cauſa fornicationis, &, ſi dimiſſa fuerit, manere innuptam, quidquid viris jubetur, hoc conſequenter redundat in fœminas. Neque enim adultera uxor dimittenda eſt, & vir mæcus retinendus*, cui conſonant Auguſtinus, relatus in *can. Idololatria*, XXVIII. *quæſt.* 1., & Innocentius I. *ep.* 3. *ad Exuperium Epiſcopum Toloſanum cap.* 4. relat. pariter *citat. cauſa* XXXII. *qu.* 5. *can. fin.*, ubi rationem inſuper expendit, propter quam rarius contingit, maritum adulterum ab uxore dimitti: *Et illud deſideratum eſt ſciri* (ſcribit Innocentius) *cur communicantes viri cum adulteris uxoribus non conveniant, cum contra uxores in conſortio adulterorum virorum manere videantur? Super hoc Chriſtiana religio adulterium in utroque ſexu pari ratione condemnat. Sed viros ſuos mulieres non facile de adulterio accuſant, & non habent latentia peccata vindictam. Viri autem liberius uxores adulteras apud Sacerdotes deferre conſueverunt, & ideo mulieribus, prodito eorum crimine, communio denegatur..... Cum ergo par cauſa ſit, interdum, probatione ceſſante, vindictæ ratio conquieſcit.*

2 A legibus civilibus permiſſum eſſe concubinatum cum una, uxoris loco, domi retenta, aſſerit Cujacius; quod ſi verum ſit, nemini dubium eſt, eas leges, utpote juri naturali, & Divino contrarias, eſſe ab Eccleſia reprobatas, præſertim a Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 8. *de reform. matrimon.*, ubi concubinarios tam ſolutos, quam uxoratos, ſi ter ab Ordinario moniti, *concubinas non ejecerint, ſeque ab earum conſuetudine non ſejunxerint, excommunicatione feriendos eſſe*, decrevit. Diximus, *ſi verum ſit*, quod ſibi perſuaſit Cujacius: alii enim æque docti, ac eruditi juris civilis Interpretes, præſertim Merillus *obſervat. lib.* 3. *cap.* 15. hallucinatum exiſtimant Cujacium, qui concubinam confudit cum pellice; concubina quippe a legibus civilibus permiſſa, erat vera uxor, ducta tamen ſine dote, & nuptiali ſolemnitate, uti colligitur *ex leg.* 144. *ff. de V. S.*, *leg. Donationes* 32. *ff. de donat.*, & Juſtiniani *Novella* 18., a legitima vero uxore differebat, ſola dignitate, quia ſcilicet concubina, etſi & ipſa uxor eſſet, non tranſibat in familiam mariti, neque iſtius participabat jura, privilegia, & honores, quorum conſors fiebat uxor legitima, quod conſtat *ex cit. leg. Donationes*, & pluribus exornant Merillus *cit. loc.*, Antonius Auguſtinus *de emendatione Gratiani lib.* 1. *dialog.* XV., & Ducangius in *gloſſar. V. Dos.* In hoc eodem ſenſu Sanctiſſimos antiqui Teſtamenti Patriarchas, quibus permiſſa erat polygamia, præter uxores, habuiſſe legimus concubinas, hoc eſt aliud uxorum genus, quæ unice ad procreandos liberos, non ad familiam regendam, reſque familiares adminiſtrandas eſſent admiſſæ. Etenim Cethura in *eodem cap.* 25. *Geneſ.*, dicitur Abrahæ concubina, & uxor; & Agar, quæ ibidem appellatur pariter ejuſdem concubina in *cap.* 16. vocata fuerat vera uxor, quod bene animadvertit Bellarminus *de Concil. auctor. lib.* 2. *cap.* 8. *propoſit.* XI.

3 De hujuſmodi concubinis, & non de pellicibus, loquuntur antiqui Cano-

nes concubinas ad Baptiſmum, & concubinarios ad communionem admittentes: *Concubina quiſpiam Infidelis mancipij* (ait Auctor Conſtitutionum, loquens de Baptiſmo *lib.8. cap.32.*) *illi ſoli dedita admittatur; ſi autem etiam cum alijs petulanter agit, rejiciatur*; & Patres Concilii Toletani I. habiti anno 400. *can.17.* relato a Gratiano in *can. Is qui diſt. 34. Si quis habens uxorem fidelem, concubinam habeat, non communicet. Ceterum is, qui non habet uxorem, & pro uxore concubinam habet, a communione non repellatur, tantum ut unius mulieris, aut uxoris, aut concubinæ, ut ei placuerit, ſit conjunctione contentus; alias vero vivens abjiciatur, donec deſinat, & per pœnitentiam revertatur.* Ac denique Iſidorus relatus in *can. 5., eadem diſt. 34.*: *Chriſtiano non dicam plurimas, ſed nec duas ſimul habere licitum eſt, niſi unam tantum, aut uxorem, aut certe, loco uxoris, ſi conjux deeſt, concubinam.* Omnes inquam ejuſmodi Canones non loquuntur de pellice, ſed de uxore, non adhibitis dotalium tabularum ſolemnitatibus ducta, quam vocabulo a Cæſareis legibus uſurpato, & communiter tunc uſitato nominarunt *concubinam*. Ita canonem Toletanum interpretatur Gratianus *cit. diſt. 34.*, ubi ait: *Concubina hic ea intelligitur, quæ, ceſſantibus legalibus inſtrumentis, unita eſt, & conjugali affectu adſciſcitur. Hanc conjugem facit affectus: concubinam vero lex nominat*; Gratiani vero interpretationem amplectuntur, & illuſtrant Correctores Romani in *eodem cit. can. Is qui*, Antonius Auguſtinus, & Bellarminus *citat. locis*, Hurtadus *reſolut. moral. tom.1. tract.1. de abſolutione Sacramentali cap.6. per tot.*, Binius in *notis ad eumdem canonem 17. Toletanum tom. 2. Concil. Hiſpan. collectorum a Card. de Aguirre pag. 148. num.22.*, Natalis Alexander *diſſert. 29. ad ſec.1.* Atque in eumdem ſenſum tam canonem Toletanum, quam locum ex Apoſtolicis Conſtitutionibus allegatum accipiendum, aſſerit etiam hæreticus Binghamus *orig. Eccleſiaſt. tom.4. lib.11. cap.5. §.11., & tom. 7. lib.16. cap.11. §.5.*

4 Quod ſi quis Patres Toletanos loquutos velit de vera pellice, hoc eſt muliere, nullo conjugali fœdere viro juncta, ſed unice ad explendam libidinem ab eodem domi retenta, tunc dicendum eſſet eos nomine *Communionis*, quam concubinariis non cenſuerunt denegandam, non intellexiſſe *Communionem Euchariſticam*, ſed ſolam *Communionem civilem*, a qua depravatis ejus ſæculi moribus, quantum fas erat, indulgentes, illos non judicarunt repellendos, uti poſt Ferdinandum Mendoza, eumdem canonem explicat Cardinalis de Aguirre *cit. loc. num. 23., & ſeqq.* Ecquis etenim credat novendecim Sapientiſſimos Patres, qui Toletano Concilio interfuerunt, potuiſſe permittere, ut Divinæ menſæ participes fierent fornicarii, non ſolum nulla peracta pœnitentia, verum etiam in ſuo crimine inſordeſcentes, quos Apoſtolus Paulus *1. ad Corinth. 5.* e regno cœlorum excluſit, & ad Epheſios *5. non habere hæreditatem in regno Chriſti, & Dei* prædicavit.

5 In ſenſu a nuper expoſito diverſo, *Concubinæ* nomen accepit S. Leo Magnus in reſponſione ad inquiſitiones Ruſtici Narbonenſis, relata in *can.12.*, XXXII. *qu.2.*, ubi poſtquam dixerat: *Non omnis mulier juncta viro uxor eſt viri, quia nec omnis filius hæres eſt Patris*, addit: *Igitur cujuslibet loci Clericus, ſi filiam ſuam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiendum eſt, quaſi eam Conjugato dederit, niſi forte illa mulier, & ingenua facta, & dotata legitime, & publicis nuptiis honeſtata videatur*; loquitur nimirum Pontifex de concubina, quam vir ſibi devinxerat, non ſolum ſine nuptialibus tabulis, ſed nexu ſolubili, ſeu quam ad individuam quidem vitæ ſibi aſciverat ſocietatem, ſed ad ſui arbitrium duraturam. Ejuſmodi concubinarum genus, quas alio nomine, *Ancillas* etiam appellabant, quæque nulla ratione eſſe poterant

Digitized by Google

rant veræ uxores a Paganis inventum, pedetentim fluxiſſe in Chriſtianos, conſtat *ex leg.1. cod. Theod. tit. de naturalibus liberis*, ubi durior fit conditio naturalium liberorum, ut metu pœnæ hominum animi avocarentur a concubinatu, *gentili, & admodum ſolubili*, more Romano inito; ea nihilominus lex ab Imperatoribus lata non valuit eumdem deteſtandum abuſum e Chriſtiana republica eliminare; inſequenti quippe ætate adhuc plures inventi ſunt, qui licere putaverint unam fæminam ſibi jungere, quam poſſent pro libito a ſe abjicere, quod diſcimus ex Marculfi *formul. lib.2. cap.30.*, & ex Mabillon. *tom. 4. analect.* Jam vero has concubinas, quæ vere erant pellices, reſpexit Leo, cum Clericis permiſit filias ſuas nuptui tradere viris, habentibus concubinas, cum his quippe, ad tempus dumtaxat acceptis, haud conſiſtere potuerat inſolubile vinculum Matrimoniis hanc ſibi mentem eſſe aperte ſignificavit idem Pontifex, inquiens: *Aliud eſt Nupta, aliud concubina*; & paulo inferius: *Ancillam a toro abjicere, & uxorem certæ ingenuitatis accipere, non duplicatio conjugij, ſed profectus eſt honeſtatis*. In eaſdem temporarias concubinas pluribus in locis invehitur Auguſtinus, & præcipue de Bono conjugali *cap. 14. relat. in can.5.*, XXXII. *qu.2. Concubinæ ad tempus adhibitæ, nec etiam ſi cauſa filiorum concumbant, juſtum faciunt concubinatum*. De illis pariter expreſſe loquitur Ecgbertus Epiſcopus Eboracenſis in ſuis excerptionibus ex ſacris Canonibus, Sanctorumque Patrum dictis concinnatis *cap 127.* (*tom.1. collect. Conc. Britann. pag.109.*) ubi hæc habet: *Auguſtinus dicit: Quale eſt, quod multi virorum ante nuptias concubinas ſibi adhibere non erubeſcunt, quas poſt annos dimittant; & ſic poſtea legitimas uxores accipiant: Unde coram Domino, & coram Angelis ejus teſtor, atque denuntio, Deum iſta conjugia ſemper prohibuiſſe, & nunquam placuiſſe, & præcipue temporibus Chriſtianis Concubinas habere nunquam licuit, nunquam licet, nunquam licebit.*

6 Infiniti eſſemus ſi ceteras percurrere vellemus leges a jure Canonico deletas. Duas alias tantum indicabimus. De jure civili vidua nubens intra annum luctus, & multis fit obnoxia pœnis, de quibus Cironius *ad titul. Decretalium de ſecundis nuptijs*, & inter ceteras notatur infamia *leg. Liberorum 81. ff. de his, qui notantur infamia*; iiſdemque viduis intra annum nubere vetitum etiam legimus a Concilio Ænhamenſi, habito circa annum 1009., in cujus *can. 16.* præcipitur: *Et ſit qualibet vidua, quæ ſe ipſam recte continuerit ſub præſidio Dei, & Regis, & ſedeat 12. menſes marito orba; deinde eligat, quem ipſa voluerit* (*tom. 1. Conc. Britann. 289.*) Verum ejuſmodi leges abrogarunt Urbanus III. in *cap.4.*, & Innocentius III. in *cap. 5. de ſecundis nuptiis*, quorum poſtremus ait: *Cum ſecundum Apoſtolum mulier, mortuo viro ſuo, ab ejus ſit lege ſoluta, & nubendi cui vult, tantum in Domino, liberam habeat facultatem; non debet legalis infamiæ ſuſtinere jacturam, quæ licet poſt viri obitum infra tempus luctus, ſcilicet unius anni ſpatium, nubat, conceſſa ſibi tamen ab Apoſtolo utitur poteſtate.*

7 Juxta antiquiores leges jus erat marito occidendi uxorem in adulterio deprehenſam, quod videre eſt apud Covarr. in 4. *Decretal. part.2. cap.7. §.7 n.1.*; poſteriori vero jure Digeſtorum, & Codicis Juſtinianæi, facultas quoque data eſt marito occidendi adulterum turpiter cum uxore agentem in propria domo deprehenſum, uti liquet *ex leg. Marito ff. ad leg. Julian. de adulterijs, & ex leg. Graccus C. eodem tit.*; Patri quoque facta eſt poteſtas interficiendi filiam in ſua poteſtate exiſtentem in ſua domo, vel in domo Generi in adulterio deprehenſam, dummodo tamen una cum ipſa adulterum quoque occidat *leg. Quod ait, leg. Nihil intereſt, leg. Nec in ea, leg. Patri, & tribus ſeqq. ff. ad legem Juliam de adulteriis*. At omnes ejuſmodi leges, utpote quæ impunitatem da-

tium, ſicuti utrumque textum, Canonicum ſcilicet, & Civilem perpendentes, docuerunt Oinotomus *ad lib. 1. Inſtit. tit. de nupt. n. 14.*, Alrnoldus Vinnius *ad eumd. tit. num. 2.*, Joannes Schneideunitus *in comment. ad Inſtit. civil. lib. 1. de nupt. tit. 10. pag. 50.*, Bruneman *in comment. ad Pandectas, ad cit leg. Uxorem 15., ff. de rit. nuptiar.*, quorum Auctorum judicium non ideo parvi faciendum eſt, quod ii ſint Heterodoxi; quoniam & ipſi, quoad matrimonii impedimenta, jus Canonicum ſectantur: Quare cit. Schneideunitus affirmat, hanc unicam ob cauſam, matrimonium inter vitricum, & uxorem privigni ab eorum conſiſtoriis irritum pronuntiari; *Quia* (ait) *in hoc caſu jus civile expreſſe non reperitur correctum a jure Canonico.* Idemque in tribunalibus Galliæ ſæpius judicatum, refert Antonius Mornaccius *in obſerv. ad 24. primos libros Digeſtorum, lib. 23. ad leg. 42. de rit. nuptiar. pag. 862.* Et dato etiam, pergebat Epiſcopus, quod in caſu, matrimonio non obſtet impedimentum affinitatis, obſtabit ſaltem impedimentum publicæ honeſtatis, quod conſideravit Modeſtinus I.C. Cum *in leg. Non facile 4. ff. de gradibus, & affinibus* ait: *Hos itaque inter ſe, qui affinitatis cauſa, parentum loco, liberorumque habentur, matrimonio copulari nefas eſt*: & profecto matrimonium, de quo eſt ſermo, ob maximam, quam redolet inhoneſtatem, a jure civili improbatum, cenſuit Faber *in ſua juriſprudentia Papiniana, tit. 11. de nuptiis, princ. 6. illat. 12.*, inquiens: *Inhoneſtum autem palam eſt, eam, quæ aliquando uxor fuerit illius, qui mihi, aut filii, aut parentis loco fuerit, uxorem a me duci*; cui adſtipulatur Carpzovius *lib. 2. juriſprud. conſiſt., tit. 7. de diſpenſat. matrimon. in gradu prohibito, definit. 119. pag. 182.*, ubi ait: *Privignus a vitrici, & hic rurſus a privigni Vidua abſtinere debet, non ſolum ob rationem honeſtatis, quæ in matrimonio multum attenditur, ſed etiam propter expreſſam juris civilis diſpoſitionem.*

2 Nihilominus tamen hujus quæſtionis articulo, in Sacra Congregatione Concilii mature diſcuſſo, expenſiſque rationum momentis, a Nobis, qui (ut diximus) ejuſdem a Secretis eramus, in utramque partem adductis, quæ legi poſſunt *in Theſaur. Reſolut. tom. 2. pag. 26.*, eadem Sacra Congregatio die 8. Martii 1721. validum pronuntiavit matrimonium, inter vitricum, & uxorem privigni contractum. Neque enim ulla habenda fuit ratio prædictarum Conſtitutionum Synodalium, utpote quæ unice innitebantur juris civilis ſanctionibus, jamdiu correctis, atque abrogatis ab Innocentio III. *in cit. cap. Non debet, de conſanguinit. & affinit.*; ad cujus textus expoſitionem præmittendum eſt, triplex olim fuiſſe affinitatis genus, juxta *can. 3. & can. fin.*, XXXV., *quæſt. 3.*, & *cap. 1. de ſobole, ex ſecundis nuptiis ſuſcepta; in prima collect. Decretal.* Primum, una dumtaxat media perſona; alterum duabus; tertium tribus perſonis mediis contrahebatur; quæ omnia exemplis melius, quam ulla alia ratione explicantur: Si Titius, frater Caji matrimonium iniiſſet, & conſummaſſet cum Berta, hæc Caji affinis erat, ſicuti nunc eſt, in primo genere affinitatis: Si mortuo Titio, Berta matrimonio jungebatur cum Sempronio, Sempronius alter Bertæ maritus, & Cajum, & omnes defuncti Titii conſanguineos, ſecundo affinitatis genere contingebat: Si demum, mortua Berta, Sempronius aliud conjugium celebraſſet cum Nævia, etiam cum hac, & Cajus, & omnes Conſanguinei Titii, tertio affinitatis genere, conjungebantur. Ex his porro affinitatis ſpeciebus, quælibet matrimonio valide contrahendo obſtabat, quod *ex cit. can. 3. & final.* liquet, & explicant Petrus Bleſenſis *epiſt. 115.*, ac fuſe Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 67.*, ac Baſilius Pontius *lib. 7. cap. 34.* Sed Innocentius III. *in laudato cap. Non debet*, ſecundam, & tertiam affinitatis ſpeciem abolevit, & abrogavit, ſtatuitque, ut deinceps ſola affinitas primi generis, uſque ad quartum gradum, matrimonium impe-

impediret, & dirimeret. Adeo autem indefinite Innocentius loquitur, ut gratis omnino, atque arbitrario quis ſibi fingere valeat, per præfatam Decretalem abrogatas, & deletas non eſſe ſecundam, & tertiam ſpeciem affinitatis, in linea recta Aſcendentium, & Deſcendentium, quemadmodum *ad tit. de conſanguinit. & affinit.*, optime ponderarunt Zoeſius *num.9.*, Engel *num.6.*, Konig *num.22.*, Schmalzgrueber *num.77.*, & Auctor *Theolog. dogmat. & moral. ad uſum Seminarii Catalaunenſis, tom 7. pag.853.*, unde ab omnibus Canoniſtis, inſtar regulæ nullam habentis limitationem, uſurpatur commune illud effatum: *Affinitas non parit affinitatem.*

3 Jam vero cum vitricus, & uxor privigni, ſecundo dumtaxat, & non primo affinitatis genere inter ſe conjungantur, neceſſario inde conſequitur, nullo nunc detineri canonico impedimento, quo minus poſſint validum matrimonium inter ſe contrahere, ſicuti egregie ratiocinatur Cujacius *ad tit.14. de conſanguinit. & affinit.* (*oper. poſthumor. tom. 3. edit. Pariſ. anni 1658. pag.316.*) inquiens: *At hodie ex cap. penultimo, ſive Concilio Lateranenſi, ſub Innocentio III., in ſecundo genere affinitatis nuptiæ vetitæ non ſunt, & abrogata eſt lex 15. ff. de rit.nuptiar.*, & in comment. *ad eamdem legem, Uxorem 15.* (*oper.tom.1. pag.153.*) ubi ait: *At hæc Papiniani ſententia hodie abrogata eſt, decreto Innocentii in cap. Non debet, de conſanguinit. & affinit., quo in primo tantum genere affinitatis nuptiæ prohibentur, non in ſecundo, vel tertio, & perſonæ, de quibus in hac lege agitur, ſunt in ſecundo genere affinitatis, non in primo.*

4 Remoto impedimento affinitatis, illico corruit aliud, quod ex publica honeſtate oriri fingitur: Etenim impedimentum publicæ honeſtatis unice emergit, aut ex ſponſalibus validis, juxta textus *in cap.1. de ſponſal. & matrim. in 6.*, & *cap.3. ſeſſ.24. Concil. Trident. de reform. matrim.*, aut ex matrimonio dumtaxat rato, ad normam Conſtit. S. Pii V. incipien. *Ad Romanum*: Matrimonium autem conſummatum, aut veram producit affinitatem, aut certe aliud impedimentum non parit. Præterea publicæ honeſtatis impedimentum, ex matrimonio rato ortum, ſolum contrahitur inter maritum, & conſanguineos uxoris, ac viciſſim inter uxorem, & conſanguineos mariti; non autem inter maritum, & affines uxoris; neque inter uxorem, & affines mariti; vitricus vero non eſt conſanguineus, ſed affinis ſui privigni, ac proinde neque affinitate, neque publica honeſtate impeditur, ne matrimonium contrahere valeat cum ejuſdem ſui privigni uxore. Itaque concludendum eſt, male fuiſſe in præfatis Conſtitutionibus Synodalibus allegatas leges civiles, quæ a jure Canonico jamdiu fuerant expreſſe abrogatæ. In Synodo Limana decretum eſt, ut Indi Peruani, qui matrimonium contraxerunt cum noverca, vel nuru, non admittantur ad Baptiſmum, niſi prius conjugium præfatum veluti jure naturæ irritum ſolvant, uti refert Acoſt. *de procuranda Indorum ſalute. tit.16. cap.21.* Synodus hæc certum ponit, affinitatem, quæ ex matrimonio cauſatur, jure naturæ dirimere matrimonium in primo gradu lineæ rectæ: id autem certum non eſt, cum probatiſſimi Auctores doceant, nullam affinitatem, ne eam quidem, quæ eſt in primo gradu lineæ rectæ, dirimere matrimonium jure naturæ, ſed jure tantum Eccleſiaſtico, & conſequenter ſuper eo impedimento, graviſſimis urgentibus cauſis, poſſe a Summo Pontifice diſpenſari: Silvius *oper. tom.5. in verb. Diſpenſatio tertio*. At, quidquid ſit de poteſtate, a ſimili diſpenſatione Romani Pontifices, etſi pluries rogati, abſtinuerunt. Legi poteſt Rigantius *cit. tom.4. ad regul.49. Cancellariæ*, *a num.18. & ſeqq.*, ubi etiam mentionem facit Noſtri conſilii reverenter exhibiti, dum in minoribus eſſemus, Benedicto XIII. Noſtro Benefactori, ut a ſimili diſpenſatione, pro qua rogabatur, abſtineret, prout abſtinuit.

CA-

Digitized by Google

C A P U T XL.

De legibus civilibus a jure Canonico, neque correctis, neque expreſſe approbatis, & proinde aliquando opportune in Synodo memorandis.

1 ALiquid nunc dicendum remanet de legibus ſæcularibus, a jure Canonico ſilentio prætermiſſis. Ejuſmodi leges, ſi rem ſpectent mere profanam, neque ulla ex parte ſacris Canonibus adverſentur, tacite approbatæ videntur *in cap. 1. de novi oper. nuntiat.* in quo legitur: *Sicuti leges non dedignantur ſacros Canones imitari, ita & ſacrorum ſtatuta Canonum Principum Conſtitutionibus adjuvantur;* atque iterum *in cap. Super ſpecula, de privileg.*, ubi habetur: *Sancta Eccleſia legum ſæcularium non reſpuit famulatum, quæ æquitatis, & juſtitiæ veſtigia imitantur:* unde fit, ut Judex Eccleſiaſticus ſententiam prolaturus de quæſtione ſuper re mere temporali, de qua nihil a jure Canonico reperiatur deciſum, non ſolum poſſit, ſed debeat juri civili ſe conformare, quod *in cit. cap. 1. de nov. oper. nuntiat.* tradunt Abb. antiq. *n. 2.*, Joannes Andreas *num. 5.*, & cum communi proſequuntur Menoch. *de Arbitrar. lib. 2. caſ. 185. num. 12.*, & Fagnanus *in cap. Cum eſſes, de teſtament. num.* 18. Hinc Gregorius Magnus in ſuis ex regeſto decretis ſæpenumero præcipit, ut ſecundum *leges, & canones Eccleſiaſtica judicia terminentur;* & Gelaſius Papa *Epiſt.* 4. ad Anaſtaſium Imperatorem (*tom. 2. collect. Hard. col. 893.*) ſcripſit: *Quantum ad ordinem pertinet publicæ diſciplinæ, cognoſcentes Imperium tibi ſuperna diſpoſitione collatum, legibus tuis ipſi quoque parent religionis Antiſtites, ne vel in rebus mundanis excluſæ videantur obviare ſententiæ.* Hinc pariter Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis, in ſchedula, ſeu libello expoſtulationis adverſus Hincmarum Epiſcopum Laudunenſem, quem obtulit Synodo Duriacenſi, ſæpius, ſed præcipue *cap. 23.* ad leges civiles provocavit, (*tom. 5. collect. Hard. col. 1257.*). Quamobrem ſi Epiſcopus in ſua Synodo cauſam pertractaret, de qua in ſacris Eccleſiæ Canonibus nihil inveniret ſtatutum, & poſſet, & deberet leges civiles allegare, eiſque adhærere.

2 Plures etiam leges civiles Eccleſiaſticis Conſtitutionibus robur, & firmitatem adjiciunt, puta quia in illarum contemptores, & refractarios ſeveris pœnis animadvertunt; & eæ pariter utpote foventes Eccleſiaſticam diſciplinam perutiliter allegantur: ita Leo Magnus *epiſt.* olim 93. nunc 15. ad Turribium Aſturicenſem Epiſcopum adducit, & ſummopere commendat leges a Principibus latas contra hæreticos Priſcillianiſtas, inquiens: *Etiam Mundi Principes ita hanc ſacrilegam amentiam deteſtati ſunt, ut Auctorum ejus, cum pleriſque diſcipulis, legum publicarum enſe proſternerent .... Profuit diu iſta diſtrictio Eccleſiaſticæ lenitati, quæ etſi Sacerdotali contenta judicio, cruentas refugit ultiones, ſeveris tamen Chriſtianorum Principum Conſtitutionibus adjuvatur: dum ad ſpiritnale nonnunquam recurrunt remedium, qui timent corporale ſupplicium.* Ob eamdem rationem, quod nimirum ſint Eccleſiæ favorabiles, ſine ulla difficultate in medium proferri poſſunt leges civiles, concedentes privilegia, atque exemptiones Eccleſiis, earumque Adminiſtris ex. g. *Auth. Item nulla, cod. de ſacroſanctis Eccleſiis*, ubi Eccleſiæ, & perſonæ Eccleſiaſticæ ab exactionibus, & oneribus, per ſæculares Magiſtratus imponendis, liberantur: *Auth. Ingreſſi, cod. eod.*, ubi Bona ingredientium Religionem, ſi inteſtati decedant, monaſteriis addicuntur. Et *Auth. Quas actiones, cod. eod.*, ubi Imperator tempus quadraginta annorum expoſcit, ut quis uſucapiat res immobiles ad inferiores Eccleſias pertinentes, ac Romanæ Eccleſiæ, tanquam omnium præſtantiſſimæ, ac ceterarum capiti, privilegium indulget, ne adverſus ejuſdem Bona, vel jura præſcribi valeat,

Digitized by Google

leat, niſi centum annorum ſpatio; eo autem liberius poteſt prædicta lex civilis allegari, quia utrumque privilegium eſt in ſacros Canones inſertum: Privilegium etenim inferiorum Eccleſiarum, legitur *in cap. Iſtud; in cap. Quia indicante, de præſcriptionibus*: & in *cap. Accedentibus, de privilegiis*; & de privilegio Eccleſiæ Romanæ mentio fit in *can. penult.*, *& ult.*, *XVI. quæſt.3. in cap. Dilecta, de confirmatione utili, vel inutili; in cap. Cum nobis; in cap. Ad audientiam; in cap. Si diligenti, de præſcriptionibus*, & *in cap. Si qui, de præſcriptionibus in 6.*

3 Fas etiam erit Epiſcopo aliquid, ad normam ceteroquin ſacrorum Canonum, conſtituenti, innuere, atque in exemplum afferre leges civiles, quid ſimile decernentes: ita ſe geſſit Innocentius III. in *cap. Vergentis de Hæreticis*, ubi Bona Hæreticorum confiſcanda edicens, eaque, in terris Imperii, fiſco ſæculari, in terris Eccleſiæ, fiſco Eccleſiæ addicenda, exemplo utitur legum ſæcularium, eadem pœna afficientium reos leſæ majeſtatis: idemque exemplum legum ſæcularium in aliis etiam delictis, delinquentium Bona fiſco addicentium, adhibuit Bonifacius VIII. in *cap. Cum ſecundum leges, de Hæreticis in 6.*, ut inde pariter conficeret, potiori jure confiſcanda eſſe Bona Hæreticorum. Idem inſuper Pontifex in *Extravag. 1. de electione, inter communes*, prohibens, quemquam in Epiſcopum recipi, qui antea non exhibuerit Apoſtolicas litteras, teſtantes, ſibi talis Eccleſiæ regimen fuiſſe commiſſum, utitur exemplo legum ſæcularium, id ipſum ab iis fieri præcipientium, qui ad aliquam provinciam gubernandam ſe a Principe miſſos aſſerunt. Denique idem Bonifacius VIII. in *cap. Si Judex, de ſenten. excomm. in 6.*, ad confirmandum quod ibidem decernit, nimirum reum a Curia ſæculari deprehenſum in habitu, & Tonſura Clericali, reputandum eſſe Clericum, *donec conſtet de contrario*, ac proinde veluti talem Curiæ Eccleſiaſticæ tradendum, utitur auctoritate legum civilium, idem in re ſimili decernentium: *Sicut de illo, qui in poſſeſſione ingenuitatis exiſtit; ſi dicatur ab alio libertinus, legalis ſanxit auctoritas, ut probandi neceſſitate, non ipſe, ſed adverſarius adſtringatur*, atque ut magis adhuc inſinuet, unumquemque talem præſumi, qualis ex habitu eſſe dignoſcitur, aliud adducit exemplum, a legibus pariter civilibus petitum: *Juſtum eſt enim, ut ipſe talis, quem geſtat ex habitu; quouſque aliud appareat, præſumatur, qualis is eſſe, cujus fert habitum, comprobatur. Ex ſtigmate namque conſueto Fabricenſibus imprimi, latitans Fabricenſis agnoſcitur. Et cuſtodes aquarum, quos Hydrophilacas nominant, quæ eis infigi ſolet, annotatione ſignati manifeſti ſunt, & angariarum nomine non tenentur.* Fabricenſes quippe, hoc eſt homines deputati, ad arma cudenda, in publicis fabricis notabantur ſtigmate in brachiis, ut ſi ab opere ſe ſubducerent, cui erant perpetuo alligati, ex eo dignoſci poſſent, nullique liceret fugientes receptare, quod habetur in *l. Stigmata, cod. de Fabricenſibus, lib.*xi. Similiter Hydrophilacæ, ſeu Aquarii, homines ſcilicet, quibus commiſſa erat cuſtodia publicorum aquæductuum, ſignandi erant Imperatorio ſtigmate in ſingulis manibus, *l. Decernimus, cod. de aquæductu, cod. lib.*xi., ut inde eſſent omnibus manifeſti, nec unquam a proprio munere diſtraherentur, uti in eadem lege cavetur. Erant nimirum tam Fabricenſes, quam Hydrophilacæ genus quoddam ſervorum, quibus olim ſtigma inurebatur in facie, ſed Conſtantinus Auguſtus in *l.17., cod. de pœnis*, vetuit, ne ullum ſignum hominum vultibus deinceps imprimeretur: *Ne facies* (ait) *quæ ad ſimilitudinem pulchritudinis eſt cæleſtis figurata, maculetur*, juſſitque, ut deinceps pœna criminum reis inflicta ſcriberetur in eorumdem ſuris, vel manibus, ex quo factum eſt, ut etiam illi, qui ſponte ſe publicis operibus, in perpetuum mancipabant, non in vultu, ſed in brachiis, vel manibus ſignarentur.

Jam

Jam vero, ratiocinatur Bonifacius, ſi recenſiti homines, ex civilium legum ſanctione, tales præſumuntur, quales apparent, ex ſigno, quod in brachiis, aut manibus habent impreſſum. ideoque, nulla interjecta mora, ſunt ad opus reducendi, ad quod dignoſcuntur addicti: ita pariter qui ſigna geſtat Clericalia, habitum videlicet, & Tonſuram, donec contrarium probetur, pro Clerico habendus eſt, & tanquam talis Eccleſiaſtico foro illico reſtituendus.

4 Præterea inopportunum quandoque non erit, commemorare ſeveriſſimas pœnas, a legibus ſæculi in hujus, aut illius delicti ſontes inflictas, puta in homicidas, adulteros, uſurarios, ut hac ratione, qui ad ea crimina proclives ſunt, eorumdem gravitatem magis agnoſcant, atque ab illis perpetrandis retrahantur. Denique ſi cuipiam nimium aſperæ videantur leges Eccleſiæ, quas propterea nonnihil leniri, & temperari, aut ab illis ſaltem ſe abſolvi exoptaret, ſalubre conſilium erit, ei in memoriam revocare leges civiles, e quarum conſpectu mites, & ſuaviſſimæ apparere poterunt Eccleſiaſticæ ſanctiones: ita Innocentius III. *in cap. Per venerabilem, qui filii ſint legitimi*, ſcribens ad Willelmum Comitem Montis Peſſulani, qui ſuos filios ſpurios a Pontifice legitimari petierat, ejus petitioni abnuens, ne hac repulſa Comes offenderetur, opportunum duxit, adducere leges civiles, longe ſeverius, quam Eccleſiaſticæ ſpurios inſectantes, inquiens: *Canone vero vetante tales ad ſacros Ordines promoveri; ſæcularibus quoque legibus, non ſolum repellentibus eos a ſucceſſione paterna, ſed negantibus ipſis etiam alimenta, petitioni tuæ non duximus annuendum.*

5 Si hæc omnia diligenter conſideret Epiſcopus, intelliget enim vero, quid ſibi voluerit Fagnanus, cum monuit abſtinendum eſſe ab allegandis in Synodo legibus civilibus ab Eccleſia reprobatis, ac ſatis ſuperque de illis edocebitur, quas tuto commemorare, atque in ſuas Synodales Conſtitutiones, inoffenſo pede, inſerere valeat.

CAPUT XLI.

Nihil in Synodo conſtituendum, quod Regularium privilegia lædat.

1 Quemadmodum Inferiori non licet legem abrogare a Superiore latam, ita nec privilegiis derogare, cuipiam a Superiore conceſſis: Quocirca S. Gregorius Magnus *epiſt.* 14. *lib.* 8. *indict.* 1. (*tom.* 2. *oper. col.* 905.) *Hæc Conſtitutionis Noſtræ decreta, quæ pro Defenſorum ſunt privilegiis, & ordinatione diſpoſita, perpetua ſtabilitate, & ſine aliqua conſtituimus refragatione ſervari: ſive quæ ſcripto decrevimus, ſeu quæ in eis in Noſtra præſentia videntur eſſe diſpoſita; nec a quoquam Pontificum, in totum, partemve qualibet occaſione convelli decernimus, vel mutari; & epiſt.* 111. *lib.* 9. *indict.* 2.: *Cura eſt ſolicitudinis adhibenda, ut ea, quæ pro quiete Monachorum, religioſæque converſationis fuerint ordinata, nec diſſimulatio negligere, nec quædam valeat præſumptio perturbare. Sed ſicut hoc, quod ratio exigebat utiliter, oportuit definiri: ita quod definitum eſt, non debet violari;* & Innocentius IV. in Concilio Generali Lugdunenſi *relat. in cap.* 1. *de privileg. in* 6.: *Volentes* (inquit) *libertatem, quam nonnullis Apoſtolica Sedes privilegio exemptionis indulſit, ſic integram obſervari, ut & illam alii non infringant, & ipſi ejus limites non excedant.*

2 Hæc, aliaque jura id ipſum decernentia Epiſcoporum oculis ſubjecit Fagnanus in *cap. Quod ſuper his, de majorit. & obed. a num.* 14. *ad fin.*, ut ſibi perſuaſum haberent, nihil Synodalibus Conſtitutionibus eſſe inſerendum, quod præjudicium inferat privilegiis, a Sede Apoſtolica conceſſis Regularium Ordinum Inſtitutis: ad uberiorem autem Epiſcoporum inſtructionem, in exemplum

adduxit idem Fagnanus quamdam Synodum Cracovienſem, e cujus Actis, jubente Paulo V., expuncta fuere nonnulla decreta, quibus Regularium exemptio vulnerabatur. Haud abſimile exemplum Nos adnotatum reperimus in *lib.* 13. *decretor. Sacræ Congregationis Concilii pag.* 601., ubi Robertus Cardinalis Ubaldini refert, a Sacra Congregatione approbata fuiſſe Acta, & decreta Concilii Provincialis Cameracenſis; hac tamen adjecta declaratione, ut per illa nihil cenſeretur derogatum privilegiis Regularium, quibus propterea denuntiari mandavit, ut ſua privilegia, non clauſa in corpore juris, quantocius ejuſdem provinciæ Epiſcopis exhiberent, ut hac ratione illi cognoſcerent, quidnam in Concilii decretis illis adverſaretur, & idcirco corrigendum foret.

3 Hiſce fortaſſe exemplis nimium perterriti plerique Epiſcopi, nullum ne minimum quidem verbum in ſuis Synodis de Regularibus fecere; quod tamen Nos minime probandum cenſemus: Siquidem quamplurima ſunt, in quibus Regulares, quantacumque fruantur exemptione, ſubſunt Epiſcopo, tanquam Apoſtolicæ Sedis Delegato; & ne hujus ſubjectionis obliviſcantur, neceſſe eſt, eam quandoque illis in memoriam redigere, quod certe nuſquam commodius, quam in Synodalibus Conſtitutionibus fieri poteſt. Quare ſaniori conſilio alii Epiſcopi, abſque ulla Regularium injuria, aut eorumdem exemptionis violatione, plura in ſuis Synodis expreſſe, & nominatim de illis ſanxere. Atque, ut antiquiora hujus rei prætereamus exempla, in Synodo Amerina, habita anno 1595. ab Antonio Maria Gratiano, duo leguntur integra capitula Regulares reſpicientia; unum ſub *num.* 959., cui titulus: *Quando puniendi Regulares, Epiſcopo jus eſt*; alterum ſub *num.* 960., ubi caſus enumerantur, in quibus *Epiſcopi juſſis, edictiſque Regulares parere debent*. De Regularibus pariter multa ſpeciatim ſtatuta deprehendimus in ſæpius a Nobis laudatis Synodis, nimirum Cæſenatenſi, habita a Cardinali Denhoff *lib.* 2. *cap* 7., Neapolitana, habita a Cardinali Cantelmo *cap.* 8., altera Neapolitana ſub Cardinali Pignatello *part.* 4. *cap.* 8., Imolenſi ſub Cardinali Gozzadino *tit.* 3. *cap.* 10., Sabinenſi coacta a Cardinali Hannibale Albano *cap.* 8., ac Cingulana, celebrata a Cardinali Lanfredino, anno 1736. *cap.* 10.

4 Verum ut Epiſcopus tuto, & ſine ullo offendiculo in hoc negotio procedat, debet omnia bene prænoſcere, in quibus Regulares habet ſuæ juriſdictioni obnoxios. Hæc ſingulatim recenſentur ab Auctoribus, de hac materia tractantibus, præcipue ab Eraſmo Chokier *de juriſdict. Ord. in exempt. part.* 2. *qu.* 45., Fagnano *in cap. Grave, de offic. Ord. a num.* 37. *uſque ad fin.*, Natali Alexandro *in appendic.* 1. *ad tom* 1. *Theolog. dogmat. & moral.*, e quibus pauca quædam ſeligimus. Et primò quidem Regulares, delinquentes contra Decretalem Innocentii III. *in cap.* 1. *de cuſtod. Eucbariſt.*, non ſolum a ſuo Superiore Regulari, ſed etiam ab Epiſcopo, cui tanti Sacramenti cura debet potiſſimum incumbere, corrigi, & puniri poſſunt, ſicuti, approbante Innocentio XIII., die 8. Januarii 1724. reſcriptum fuit a Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, cujus decretum refertur *in appendic. ad cit. Synodum Neapolitanam, habitam a Cardinali Pignatello num.* 20. Et quoniam ad SS. Euchariſtiæ majorem venerationem confert, ne paſſim, & ſine cauſa publicæ Fidelium adorationi exponatur; propterea Sacra Congregatio Concilii, apud cit. Fagnanum *num.* 77., cenſuit non licere Regularibus, illam in propriis Eccleſiis, ſine velamine exponere, niſi ex cauſa publica, a loci Ordinario approbata. *Sacra &c. cenſuit* (ſunt verba decreti, editi die 10. Auguſti 1630,) *non licere Regularibus, etiam in eorum propriis Eccleſiis, Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, publice adorandum exponere, niſi ex publica cauſa, quæ probata ſit ab Ordinario:*

ex

Digitized by Google

ex cauſa autem privata poſſe, dummodo Sanctiſſimum Sacramentum e tabernaculo non extrahatur, & ſit velatum ita, ut ipſa Sacra Hoſtia videri non poſſit. De quo argumento plura a Nobis collecta legi poſſunt *Notific.* 30.

5 Præterea Concilium Tridentinum in decreto *ſeſſ.* 22. *de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ*, poſtquam plura ſtatuit religioſe ſervanda in celebratione hujus tremendi Sacrificii, addidit: *Hæc igitur omnia, quæ ſummatim enumerata ſunt, omnibus locorum Ordinariis ita proponuntur, ut non ſolum ea ipſa, ſed quæcumque alia huc pertinere viſa fuerint, ipſi, pro data ſibi a Sacroſancta Synodo poteſtate, ac etiam, ut Delegati Sedis Apoſtolicæ prohibeant, mandent, corrigant, ſtatuant, atque ad ea inviolate ſervanda, cenſuris Eccleſiaſticis, aliiſque pœnis, quæ illorum arbitrio conſtituentur, Fidelem populum compellant: non obſtantibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac conſuetudinibus quibuſcumque*. Ex quibus verbis aperte conficitur, amplam, atque indefinitam auctoritatem datam eſſe Epiſcopis compellendi Regulares quoſcumque ad plenam, & exactam obſervationem non tantum eorum, quæ in præfato decreto continentur, verum etiam aliorum, quæ ipſimet Epiſcopi, ad majorem illius ineffabilis Myſterii decorem, & cultum duxerint præcipienda: Quocirca laudatus Cardinalis Lanfredinus *in cit. Synodo Cingulana*, jure dixit: *Cum etiam Regulares, ex vi decreti Sacri Concilii Tridentini ſubſint correctioni, & punitioni Epiſcopi, ſi commiſerint prohibita, vel indecentia in Eccleſiis, etiam ſuorum Ordinum circa Miſſæ Sacrificium, prout alias a Sacra Congregatione Concilii declaratum fuit, diligenter caveant eorumdem Ordinum Superiores, ne hujuſmodi poteſtate, nobis competente, uti cogamur in ſibi ſubjectos Sacerdotes*. Quoniam vero in eodem Tridentini decreto, Epiſcopis præcipitur, *ut ſinguli in ſuis diœceſibus interdicant, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Miſſas celebrare liceat*; Jure pariter Joſeph Cardinalis Spinelli Archiepiſcopus Neapolitanus, die 5. Januarii 1743., ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis, ipſo facto incurrenda, etiam Regularibus injunxit, ne quempiam exterum Sacerdotem, in ſuis Eccleſiis celebrare permittant, ſine prævia Ordinarii licentia (quod & a Nobis vetitum fuerat *in Noſtra Notific.* 34. *ſ.* 1.): pro ſua quippe rerum Eccleſiaſticarum ſingulari peritia, probe noverat idem Cardinalis, prædicti decreti virtute, factam eſſe Epiſcopis facultatem, etiam cenſuris animadvertendi in contumaces, & inobedientes Regulares: Enimvero cum in eodem decreto cautum reperiatur, ne Epiſcopus quemquam patiatur Miſſam celebrare extra Eccleſiam in altari portatili: idcirco Sacra Congregatio Concilii die 4. Junii 1672. licuiſſe cenſuit Archiepiſcopo Toletano contravenientes Regulares, etiam cenſurarum inflictione, coercere, uti habetur *lib.* 27. *decretor. pag.* 406.: Atque generatim loquendo *in his, in quibus a jure communi, a Sacro Concilio Tridentino, a Conſtitutionibus Apoſtolicis tributa eſt Epiſcopo juriſdictio in Regulares, poteſt illos etiam per cenſuras Eccleſiaſticas compellere*, quod totidem verbis ab eadem Sacra Congregatione reſcriptum legimus ad Epiſcopum Nebienſem die 7. Februarii 1632 *lib.* 4. *decretor. pag.* 571. *a tergo*. Ob eamdem rationem, quia ſcilicet Tridentinum *ſeſſ.* 25. *de invocat. & venerat. Sanctorum* decrevit, ne in ulla Eccleſia, quomodolibet exempta, ulla exponatur inſolita Imago, aut nova Reliquia, ab Epiſcopo non approbata, minime dubitandum eſt, quin poſſit Epiſcopus, inobedientes Regulares, quibuſcumque pœnis, etiam cenſurarum compeſcere, quod etiam ex decreto colligitur, edito a Sacra Congregatione Concilii 5. Junii 1700., *apud Monacell. in formul. tom.* 1. *tit.* 3. *form.* 8. *num.* 49.

6 Eadem porro Sancta Tridentina Synodus *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. Sanctimonialium clauſuræ exactam cuſtodiam Epiſcopis committens, iiſdem mandavit, *ut, in omni-*

Digitized by Google

bus Monaſteriis ſibi ſubjectis ordinaria, in aliis vero Sedis Apoſtolicæ auctoritate, clauſuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter reſtitui, & ubi inviolata eſt, conſervari maxime procurent; inobedientes, atque contradictores, per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, quacumque appellatione poſtpoſita, compeſcentes; Hanc vero ſanctionem explicavit, ampliavitque Gregorius XV. *in ſua Conſtitutione* 18. *incipiente*: Inſcrutabili, *Bullar. tom.* 3., decernens, quoſcumque Regulares delinquentes in iis, quæ reſpiciunt clauſuram Monialium, etiam ipſiſmet Rebularibus ſubjectarum, aut circa perſonas, intra Monaſterii ſepta degentes, corrigi, & puniri poſſe ab Epiſcopo loci, tanquam Apoſtolicæ Sedis Delegato. Quo vero ſanctius Monialium clauſura cuſtodiretur illæſa, Alexander VII. *in ſua Conſtitutione* 146., *quæ incipit* Felici, *Bullar. tom.* 5., ſtatuit Prælato Regulari ſemel dumtaxat in anno, occaſione viſitationis, fas eſſe monaſterii ſibi ſujecti ſepta ingredi; ſi autem neceſſitas urgeat, ſæpius in anno, idem Monaſterium ingrediendi, id non aliter Prælato Regulari licere voluit, quam, cum præſentia Epiſcopi diœceſani, aut alterius perſonæ Eccleſiasticæ ab ipſomet Epiſcopo ſpecialiter deputandæ.

7 Et quoniam crebræ allocutiones Regularium cum Monialibus viſæ ſunt quodammodo adverſari fini perfectæ clauſuræ, cujus præcipuus ſcopus fuit, ſegregare Moniales ab hominum conſortio, ut liberius orationi vacent, & Deo unice animum intendant; idcirco pluribus Pontificiis ſanctionibus vetitus fuit Regularibus acceſſus ad Moniales, etiam ſui Ordinis, ſuiſque Prælatis ſubjectas, ſine expreſſa licentia non ſolum ejuſdem Prælati Regularis, ſed etiam Epiſcopi, ſancitum id fuerat a Sixto V. anno 1590., cujus decretum Paulus V., Urbanus VIII., aliique poſteriores Pontifices confirmarunt, & renovarunt: Verum quia Regulares varia tentarunt effugia, ut ejuſmodi decretum eluderent; novis propterea ſanctionibus fuit roborandum, & clarius explicandum. Dictitabant plerique, gravis culpæ reos non fieri Regulares, alloquentes Moniales ex rationabili cauſa, atque ad honeſtum finem. Alii ſubtilius ratiocinantes opinabantur, horæ quadrantem cum dimidio reſpectu ſpatii viginti quatuor horarum, quibus dies naturalis abſolvitur, exiguam eſſe materiam, quæ Eccleſiaſtici præcepti tranſgreſſionem plerumque excuſat a gravi noxa, ac proinde, per tanti temporis intervallum, quod clepſydra metiebantur, putabant ſe poſſe ſine periculo lethalis peccati, cum Monialibus loqui, nulla petita ab Epiſcopo licentia. Arbitrabantur alii, ſaltem prædicto decreto non comprehendi Regulares, prædicationis munus obeuntes, in Monialium Monaſteriis, quibus idcirco docebant licere, poſt expletam concionem, ſermonem cum illis habere, præſertim de rebus ſpiritualibus, in ipſa prævia concione tractatis. Sed iſtas omnes cavillationes amputavit Sacra Congregatio Concilii, quæ die 11. Maii 1669. approbante Clemente IX., declaravit, Regulares quoſcumque, *abſque legitima facultate accedente, ad colloquendum, etiam per quodcumque modicum temporis ſpatium cum Monialibus, aut aliis intra clauſuram degentibus, peccare mortaliter, eoſque ſub excommunicationis, privationis vocis activæ, & paſſivæ, aliiſque contra Regulares, accedentes ſine licentia ad Monaſteria Monialium, ſtatutis pœnis, poſſe ab Ordinario, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato coerceri.* Et die 26. Novembris 1672. reſpondit, nullam quantumvis honeſtam, & rationabilem cauſam eximere a gravi culpa Regulares, accedentes ad Moniales ſine Epiſcopi licentia: Ac die 21. Maji 1678., iiſdem pœnis affici dixit Regulares, qui poſt habitam ad Moniales concionem, de quibuſcumque rebus, cum iiſdem loquuntur, niſi ſpecialem quoad hoc facultatem ab Epiſcopo antea impetraverint. Hæc, aliaque Sacræ Congregationis decreta, eamdem materiam reſpicientia,

ſimul

ſimul collecta habentur, poſt Diœceſanam Synodum Piſanam anni 1708., & in appendic. ad Synodum Lucanam, habitam ab Archiepiſcopo Colloredo an. 1736.

8 Neque vero prædictis tantum [illegible] bus circumſcribitur delegata juriſdictio Epiſcopi in Regulares, ſed longe ulterius protenditur. Etenim coercitioni Epiſcopi fiunt obnoxii Regulares, excipientes confeſſiones Sæcularium ſine accepta ab Epiſcopo facultate contra decretum Tridentini *ſeſſ.23. cap. 15. de Regular.*: Excipientes confeſſiones Monialium, etiam ſuo Ordini ſubjectarum ſine prævia Epiſcopi approbatione, juxta *Conſt.*18. Gregorii XV. *Bullar. tom.3.*, & juxta *Conſtit.*10. Clementis X. §. 4. *Bullar. tom.7. pag.*30.: Renuentes accedere ad publicas Proceſſiones, contra *cap. 13. ejuſdem ſeſſ.25.*: Prædicantes in Eccleſiis ſuorum Ordinum, Epiſcopo contradicente, vel non petita ab eo benedictione, aut in alienis Eccleſiis ſine ejuſdem Epiſcopi licentia, contra decreta Tridentini *ſeſſ.5. cap.2. de reform.*, *& ſeſſ.24. cap.4.*, *ac citatam Conſtitutionem* inſcrutabili *Gregorii XV.*: Non ſervantes interdictum ab Epiſcopo latum, aut dies feſtos ab Epiſcopo indictos, vel recuſantes promulgare cenſuras juſſu Epiſcopi denuntiandas, contra decretum *ſeſſ. 25. cap. 12. de Regular.*: Conferentes litteras dimiſſoriales, aut Ordines ſuis Subditis Sæcularibus, contra decretum *ſeſſ.23. cap.*10.: Publice docentes, non emiſſa prius Fidei profeſſione coram Epiſcopo loci, ad normam Conſtitutionis Pii IV. editam anno 1564.: Graviter delinquentes in adminiſtratione cujuslibet Sacramenti, quemadmodum expreſſe ſancitum fuit a Gregorio XV. in *eadem Conſtitutione* Inſcrutabili §.4.: Notorie, & cum ſcandalo delinquentes extra Clauſtra. Hi quippe, juxta Conſtitutionem Clementis VIII. editam 8. Martii 1596. puniri poſſunt ab Epiſcopo, niſi Superior Regularis ab Epiſcopo admonitus, intra ei præfixum ab eodem Epiſcopo tempus illos punierit, & de punitione Epiſcopum certiorem fecerit: Delinquentes in perſonam ipſius Epiſcopi, ejuſque juriſdictionem impedientes, juxta decretum Sacræ Congregationis Concilii a Gregorio XIII. approbatum, de quo Fagnanus in *cit. cap. Grave num.*76.: Traſgredientes decretum ab Alexandro VII. editum die 27. Septembris 1659., quo privilegia conceſſa Prælatis Epiſcopo inferioribus, quoad uſum Pontificalium intra certos terminos coarctantur, & locorum Epiſcopis poteſtas datur, decreti tranſgreſſores cenſuris coercendi; Præſumentes dare habitum ſui Ordinis mulieribus Tertiariis, non collegialiter viventibus inconſulto Epiſcopo: Privilegia enim, quæ ad id faciendum olim Regulares habuerant, ita hodie ſunt limitata, ut nulli queant habitum prædictum conferre ſine licentia Epiſcopi, ad quem pariter pertinet prætermittere examen conditionum, quas Sacræ Urbis Congregationis in mulieribus exigunt, quæ inter prædictas Tertiarias cooptari petunt, de qua re pluribus Nos diſſeruimus in *Noſtra Notific.29.*, ubi ediximus, Regularibus, priuſquam a loci Ordinario facultatem obtineant, de qua eſt ſermo, onus incumbere hæc rite probandi: primò ſcilicet ſe privilegium habere a Sede Apoſtolica concedendi ſui Ordinis habitum fœminis non collegialiter viventibus: ſecundò fœminas habitum actu petentes eſſe probatæ vitæ, boniſque moribus præditas: tertiò eas ſuæ ætatis annum agere quadrageſimum: quartò tot annuos reditus ex propriis bonis percipere, quot ſunt ad earum alimoniam neceſſarii: quintò denique non cum aliis eas cohabitare, quam cum perſonis, in primo tantum conſanguinitatis, vel affinitatis gradu ſibi conjunctis. Aliqua vero ex his conditionibus deficiente, debet Ordinarius petitam licentiam denegare; quæ omnia in prædicta Noſtra Notificatione præſcripta, jam antea expenſa a Nobis pariter fuerant, occaſione cujuſdam cauſæ *Mazarien.* Sacræ Congregationi Concilii, cujus Secretarii munere tunc temporis fungebamur, propoſitæ, & deciſæ 10. Maii 1727. *Theſaur. Reſolut. tom.4. pag. 55.*

9 Sed

Digitized by Google

9 Sed tedet jam cetera proſequi, in quibus Regulares delegatæ ſubjacent Epiſcopi juriſdictioni. Qui ſingula exacte, & minutiſſime deſcripta videre deſiderat, citatos legat Cockier, & Fagnanum. Interim Nos concludimus, integrum eſſe Epiſcopo in Synodalibus Conſtitutionibus hanc ſuam exerere delegatam auctoritatem in Regulares, & quandoque expedire, ut id faciat ad illos continendos in officio, & irrepentes abuſus cohibendos.

CAPUT XLII.

Modus adhibendus in Conſtitutionibus reſpicientibus Regulares.

1 ETSI Regulares non ignorent, ſe in prædictis caſibus Epiſcoporum ſubdi juriſdictioni, cum tamen in Synodalibus Conſtitutionibus ſe tangi ſentiunt, eas multis nominibus impugnare conantur, quod a longa ejuſmodi rerum experientia edocti ſumus. Synodale decretum quandoque incuſant, eo quod ita conceptum ſit, ut videatur plus juris Epiſcopo tribuere, quam ei competat: reclamant aliquando adverſus decreti verba, eo quod ordinariam potius, quam delegatam juriſdictionem videantur Epiſcopo aſſerere: conqueruntur interdum aliquid in Synodo eſſe univerſim, & veluti per modum regulæ ſtatutum, quod ſolum in certis, & peculiaribus Facti circumſtantiis poterat ab Epiſcopo decerni, ne ſecus Regularium privilegia violaret. Operæ autem pretium erit hæc omnia opportunis exemplis explicare.

2 Epiſcopus Midenſis in ſua prima Conſtitutione Synodali, excommunicationis vinculo ipſo facto innodatum voluit, & pronuntiavit quemcumque ſive Sæcularem, ſive Regularem, quovis modo exemptum, qui ſine ſui auctoritate, & licentia, quodcumque Sacramentum adminiſtraret perſonis ſæcularibus, aut alia ratione in cujuslibet Sacramenti adminiſtratione delinqueret. Conformis profecto videbatur hujuſmodi Conſtitutio ſuperius indicatæ ſanctioni Clementis V. in *Clem.* 1. *de privileg.*, ubi anathemate percelluntur Regulares, Sacramentum Euchariſtiæ, aut extremæ Unctionis ſive Clericis, ſive Laicis adminiſtrantes, vel *Matrimonia ſolemnizare*, hoc eſt, ut ibidem explicat Gloſſa, ſolemnem benedictionem conjugibus impertiri, præſumentes ſine licentia Parochi. Cohærere pariter videbatur laudatæ Conſtitutioni XVIII. Gregorii XV., in cujus §.4. Epiſcoporum coercitioni ſupponuntur Regulares ſine legitima facultate ſeſe ingerentes in iis, quæ pertinent ad animarum Curam, aut quodlibet Sacramentum miniſtrantes abſque prævia Epiſcopi approbatione, & licentia.

3 Sed quanquam hæc ita ſe habeant, attamen prædicta Conſtitutio verbis nimium indefinitis concepta, acriter fuit a Regularibus impugnata ob rationes, quas ſubnectimus. Summus Pontifex Paulus IV. in ſua Conſtitutione impreſſa in Bullario Rodriquez, permiſit Fratribus Minoribus diſtribuere Sacram Euchariſtiam in ſuis Eccleſiis omnibus Chriſtifidelibus illam petentibus, ſola excepta die Paſchatis Reſurrectionis Dominicæ: ejuſmodi privilegium confirmatum a S. Pio V. ad omnes Regulares *per communicationem*, ut ajunt, extenſum eſt. Verum, quia Eugenius IV. in ſua Conſtitutione *Fide digna* (*29. pag. 318. tom. 3. part. 3. Bullar.*) jampridem declaraverat tempus Paſchale, intra quod integrum eſt Fidelibus annuæ perceptionis Euchariſtiæ præcepto ſatisfacere, non unius, ſed quindecim dierum ſpatio, hoc eſt a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis intercludi; dubitatum fuit, an ſub limitatione præfati privilegii Regularibus conceſſi ſola intelligenda eſſet dies Paſchatis, an potius omnes comprehenderentur prædicti quindecim dies. Controverſia, de qua plura Diana *tom. 2. edit. coord. de Eccleſ. Comm. reſolut.* 17. *uſque ad* 24., Lezana *oper. tom. 2. V. Euchari-*

*riſtia quoad Regulares num.*2., & Tamburin. *de jur. Abb. tom.*2. *diſput.*3. *qu.*3. *num.*2., & 3., ſæpius diſcuſſa fuit in Sacra Congregatione Concilii, quæ cenſuit ſola die ſolemnitatis Paſchatis abſolute prohiberi Regulares, ne Euchariſtiam in ſuis Eccleſiis porrigant Sæcularibus, etiamſi iſti jam antea annuæ Communionis præceptum in propria parochia impleverint: aliis vero diebus impediri non poſſe, quominus illam diſtribuant, modo Sæculares Euchariſtico Pane in eorum Eccleſiis refecti, non ſe ſolutos arbitrentur ab obligatione illum percipiendi a proprio Sacerdote. Ex multis, quæ proferri poſſent, duo ſeligimus Sacræ Congregationis decreta. Primum prodiit in cauſa Burdigalen. 9. Julii 1644., iterumque confirmatum fuit in una Senonen. 11. Junii 1650. *lib.* 19. *decretor. pag.* 54., cujus verba ſunt: *Sacra Congregatio Concilii, poſt maturam diſcuſſionem, cenſuit Archiepiſcopum Burdigalenſem non poſſe probibere Regularibus, babentibus privilegia Apoſtolica, ut a Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis incluſive non valeant miniſtrare perſonis ſæcularibus Sacramentum Communionis, poſſe tamen iiſdem prohibere, ut perſonis ſæcularibus die Paſchatis non adminiſtrent dictum Euchariſtiæ Sacramentum, etiamſi dictæ perſonæ ſæculares ſatisfeciſſent præcepto Eccleſiæ, bac de re edito.* Alterum emanavit in cauſa Mechlien. anno 1682., quod in Sacræ Congregationis Actis ita legitur adnotatum: *Parochi loci Lovanii conquerentes, Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum perſonis ſæcularibus miniſtrari a Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis a Regularibus, præſertim Societatis Jeſu prætextu privilegiorum, unde arguunt, juribus parochialibus præjudicium inferri, & Eccleſiæ præceptum eludi, cum non deſint falſo aſſerentes, ſe in Eccleſiis Regularium illi ſatisfeciſſe; libellum porrexerunt Sanctiſſimo Domino Noſtro, ut hiſce malis occurreret, vetando Regularibus, ne præfato tempore dictum Sacramentum audeant miniſtrare. Cum Sanctitati Suæ placuerit ad Sacram Congregationem Concilii remittere hujuſmodi preces, Patri Procuratori Provinciæ Belgicæ Societatis Jeſu ſucceſſive communicatas, proponitur dubium: An Patres Societatis Jeſu, aliique Regulares poſſint miniſtrare Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum perſonis ſæcularibus a Dominica Palmarum uſque, & per totam Dominicam in Albis. Cui dubio die* 13. *Januarii ejuſdem anni* 1682. *reſponſum fuit, Affirmative, excepto die Paſchatis, ita tamen, ut in aliis diebus ſumentes Euchariſtiam a Regularibus, intra duas bebdomadas Palmarum, & Paſchatis non ſatisfaciant Præceptum.*

4 Jam vero hiſce decretis ſæpius a Sacra Congregatione renovatis, etiam die 14. Januarii 1736. in cauſa Sueſſana Jurium Parochialium, de qua in *Theſaur. Reſolut. tom.*7. *pag.*161., & 181. aperte contraire dicebant Regulares præfatam Conſtitutionem Epiſcopi Midenſis, cujus verba adeo generalia erant, ut viderentur liberam facultatem ipſis auferre, etiam Euchariſtiam in ſuis Eccleſiis qualibet anni die miniſtrandi. Et quia Synodalis Conſtitutionis verbis rite expenſis juſta deprehenſa eſt Regularium querimonia, ideo Sacra Congregatio Concilii die 24. Auguſti 1686. eamdem Conſtitutionem corrigi, & reformari juſſit.

5 Nullus autem Regularium querimoniæ eſſet locus, ſi Epiſcopus illis interdiceret, ne ſolemni Dominicæ Reſurrectionis die, ulli Sæcularium Sacram Euchariſtiam audeant miniſtrare, aut ſi ſeveriſſimis pœnis eorum refrœnaret inſolentiam, qui eam falſam, nec certe tolerandam doctrinam in vulgus diſſeminarent, annuæ ſcilicet Communionis præcepto poſſe Fideles in eorum Eccleſiis ſatisfacere: etenim hæc propoſitio non ſolum eſt aperte contraria Decretali Innocentii III. in *cap. Omnis utriuſque ſexus*, ejuſdemque Decretalis communi, uſuque comprobatæ acceptioni, verum etiam contradicit ipſiſmet Apoſtolicis, de quibus gloriantur, privilegiis; in his enim facultas fit Regularibus miniſtrandi in

in ſuis Eccleſiis Sacram Euchariſtiam perſonis ſæcularibus expreſſe, & nominatim excepta die Paſchatis Reſurrectionis Domini, uti audivimus. Quare cum circa annum 1630. quidam Patritius Cahil Parochus Dublinenſis inter ceteras propoſitiones, quas a nonnullis Regularibus in Hibernia degentibus doceri, ac ſpargi audierat, & quarum judicium a facultate Theologica Accademiæ Sorbonenſis poſtulavit, hanc etiam ab iiſdem Regularibus prolatam ad eamdem facultatem detuliſſet: *Parochiani non tenentur in propria Parochia communicare in Paſchate*, etſi Regulares, qui ceteroquin alias propoſitiones, de quibus accuſabantur, unquam a ſe aſſertas negabant hanc unam, conſueto ſuorum privilegiorum obtentu, pro viribus niſi ſint defendere; impedire nihilominus non valuerunt, ne eidem hæc, quam jure merebatur, inureretur cenſura *propoſitio falſa, ſcandaloſa, & temeraria*, quemadmodum refertur in opere inſcripto, *Collectio judiciorum &c.* edito Pariſiis anno 1727. *pag.* 324., 329., & 356.

6 Idem Epiſcopus Midenſis in ſua Synodali Conſtitutione 8. expreſſe denuntiaverat, ſe nulli ſive Sæcularium, ſive Regularium Ordines collaturum, qui non ſervaſſet temporum interſtitia a Concilio Tridentino præſcripta; a quibus an quempiam abſolvendum Eccleſiæ neceſſitas, aut utilitas expoſceret, id non a Prælato Regulari, ſed a ſe fore dijudicandum edixerat. Hæc pariter Conſtitutio innixa videbatur Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 11., & 13. *de reform.*, quibus in locis ſoli Epiſcopo permittitur cauſam examinare, propter quam ſit aliquis, citius quam jura requirant, ad altiorem Ordinem promovendus: fulciri inſuper videbatur pluribus deciſionibus Sacræ Congregationis Concilii, quæ ſæpius cenſuit, a Sacra Tridentina Synodo ſoli Epiſcopo Ordines collaturo, nequaquam autem Prælato Regulari litteras dimiſſoriales concedenti ſuo Subdito Regulari facultatem fieri, hunc ex juſta cauſa, ab interſtitiorum lege eximendi: ita quippe ab eadem reſponſum comperimus in *Nullius* 31. Jan. 1597. *lib.* 9. *decr. p.* 18., in Aquenmenſe Junii 1589. *libr.* 6. *decretor. pag.* 18., & in N. N. 12. Septembris 1609. *lib.* 11. *decretor. pag.* 65. Attamen, quia Sedes Apoſtolica, poſt Tridentinum, nonnullis Regularium Ordinum inſtitutis privilegium conceſſit exemptionis ab interſtitiis; hac de cauſa Sacra Congregatio prædicta die 24. Auguſti 1686. reſcripſit, etiam hanc Conſtitutionem Synodalem Midenſem *eſſe reformandam, quoad eos Regulares, qui habent privilegium conceſſum poſt Tridentinum*.

7 Aliud rei, de qua agimus, exemplum ſpectat facultatem adminiſtrandi Sacramentum Pœnitentiæ. Bonifacius VIII. in *cap. Super Cathedram de ſepulturis inter Extravag. commun.* ſtatuit non poſſe Regulares Sæcularium Confeſſiones excipere *ſine licentia, gratia, & beneplacito* Epiſcopi, in cujus Diœceſi commorantur; Benedictus vero XI. in *cap. Inter cunctas de privilegiis pariter inter Extravag. commun.* decrevit, Superiores Regulares debere quidem ſignificare Epiſcopo fuiſſe a ſe quoſdam ſui Ordinis Fratres deputatos ad audiendas Sæcularium Confeſſiones, non tamen teneri eorumdem Fratrum nomina exprimere, nec certum numerum deſignare; voluitque inſuper, ut niſi Epiſcopus intra triduum ad Confeſſiones excipiendas approbaſſet, quos Prælatus Regularis, ita confuſe eidem ſignificaverat, iidem nihilominus poſſent Sacramentum Pœnitentiæ auctoritate Apoſtolica Sæcularibus adminiſtrare. Verum hanc Benedicti XI. ſanctionem abrogavit Clemens V. in *Clem. Dudum de ſepulturis*, reſtauravitque Conſtitutionem editam a Bonifacio VIII., quam denuo renovavit Tridentinum *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. *de reform.*, edicens nulli Regularium fas eſſe Sæcularium, etiam Sacerdotum Confeſſiones excipere ſine Epiſcopi approbatione. Hanc porro approbationem, ſeu licentiam poſſe ab Epiſcopis Regularibus concedi ad certum tempus, & limitari ad certum dumtaxat genus perſonarum, diſerte de-

Digitized by Google

declararunt Clemens X. in *ſua Conſtit.* 10. §. 4., Urbanus VIII. *ſuis Apoſtolicis litteris in forma Brevis* anno 1639. datis in cauſa moti litigii inter Cardinalem Sandovalem, & Regulares illius Diœceſanos; Innocentius XIII. in *ſua Conſtit. ſuper Eccleſiaſtica diſciplina in Regnis Hiſpaniarum edita die* 13. *Maii* 1723., & confirmata a Benedicto XIII. die 23. Septembris 1724. alia Conſtitutione, quæ extat in *appendic. ad Conc. Rom. an.* 1725.; atque oppoſita doctrina, quam Regularium plerique venditabant, proſcripta eſt ab Alexandro VII., qui teſte Cabaſſutio in *theor.*, & *prax. jur. Can. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 13., die 30. Januarii 1659. hanc propoſitionem: *Non poſſunt Epiſcopi limitare, ſeu reſtringere approbationes, quas Regularibus concedunt ad Confeſſiones audiendas, neque ulla ex parte revocare*, declaravit falſam, temerariam, ſcandaloſam, & erroneam; quæ omnia videri poſſunt in *Noſtra Notific.* 86.

8 Quibus præmiſſis, ſibi licuiſſe autumabat quidam Epiſcopus in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus prohibere, ne ullus Regularium, etſi ceteroquin a ſe approbatus accederet ad domum Sæcularium ægrotantium, ut eorumdem Confeſſiones inibi exciperet ſine ſpeciali licentia Parochi proprii ejuſdem ægrotantis. Diſplicuit hæc Conſtitutio Regularibus, eo quod ea non tam imminui, quam prorſus ipſis auferri videretur facultas audiendi Sæcularium Confeſſiones: neminem quippe facile reperiri, ajebant, qui velit ſanus Confeſſarium eligere, a quo nequeat ægrotans, & mox fortaſſe deceſſurus, Sacramentalem abſolutionem obtinere; ſuas proinde adverſus decretum querelas ad Sacram Congregationem Concilii detulerunt; eaque ſive ob prædictam rationem, ſive potius, ne ægrotantes privarentur ſolatio peccata ſua aperiendi Confeſſario, quem optarent die 14. Decembris 1658. Synodalem Conſtitutionem ita temperandam cenſuit, ut liberum quidem eſſet Regularibus, jam ab Epiſcopo approbatis, accedere ad domos Sæcularium morbo laborantium, ibique Sacramentum Pœnitentiæ iiſdem adminiſtrare, hac tamen adjecta lege, ut tenerentur exceptæ Confeſſionis atteſtationem in ſchedula ſcriptam in eadem domo relinquere, qua certior fieret Parochus de peracta ab Infirmo Sacramentali Confeſſione, ut tuto deinde poſſet cetera Sacramenta eidem conferre.

CAPUT XLIII.

Aliæ exponuntur earumdem querelarum cauſæ.

1 HÆC de prima querelarum cauſa: alteram, quam non decretum, ſed potius decreti verba interdum Regularibus ſuppeditant, unicum patefaciet exemplum. Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 1. *de Regul.* præcipit: *Ut omnes Regulares tam viri, quam mulieres ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant, & componant.* Hinc autem factum eſt, ut nonnulli Epiſcopi non dubitaverint hanc Tridentini ſanctionem in ſuis Synodis renovare, idemque, ac totidem fere verbis iterum decernere. Enimvero cum Epiſcopi in ſua quilibet Diœceſi Sacrorum Canonum cuſtodiam habere, atque in id potiſſimum incumbere debeant, ut quotquot Deo devincti, atque Eccleſiæ obſequiis ſunt ſpecialiter mancipati, Canonum ſtatuta religioſe cuſtodiant; ad eos quoque pertinet invigilare, ut Regulares ad Regulam, quam profeſſi ſunt, ſuam vivendi rationem componant; atque ut miſſa faciamus quamplurima Provincialia Concilia, quæ ante conceſſam Regularibus exemptionem ab Epiſcopi juriſdictione, exactam propriæ Regulæ obſervationem iiſdem & commendarunt, & ſtatutis in tranſgreſſores pœnis diſtricte præceperunt, Synodus Provincialis Bituricenſis anni 1336. (*tom.* 7. *collect. Hard. colum.* 1609.) quamvis non minus, quam Diœceſana juriſdictione careret in Regulares; nihilominus

Digitized by Google

cap. 1. ait : *Statuimus, præcipimus, & ordinamus, quod Religioſi cujuſcumque ſtatus fuerint, Capitulum* Ne in Agro, *& alias Decretales editas ſuper Regularibus Inſtitutis, & Conſtitutiones inviolabiliter cuſtodiant, & obſervent*. Et Synodus Burdigalenſis habita poſt Tridentinum, anno nimirum 1583. (*collect. Hard. tom.* 10. *colum.* 1366. *cap.* 25.) inquit : *Superiores, atque Præpoſiti omnium Monaſteriorum, & Ordinum omnem curam, & diligentiam adhibeant tam in Capitulis provincialibus, quam in Monaſteriorum, etiam commendatorum, viſitationibus, ut ipſorum inferiores, ac ſubditi, ex præſcripto ſuæ profeſſionis vitam inſtituant, & paupertatis, caſtitatis, obedientiæ, ac, ſi quæ ſunt, alia cujusvis Monaſterii peculiaria vota, & præcepta fideliter, & inviolate obſervent*. Sed quamquam hæc nemo inficiari audeat; attamen ſæpius a Regularibus accuſatum eſt verbum illud *præcipimus*, ſeu *ſtatuimus*, in Synodalibus Conſtitutionibus uſurpatum; eo ſiquidem denotari dicebant ordinariam Epiſcopi in ipſos auctoritatem, & juriſdictionem, & non meram cuſtodiam, atque vigilantiam ſuper obſervatione eorum, quæ aut a jure communi, aut a Pontificiis Conſtitutionibus, aut a propriis cujuſque Ordinis Inſtitutis ſunt Regularibus injuncta. Quapropter Sacra Congregatio Concilii juſtam agnoſcens Regularium querelam, verbum illud *præcipimus*, ſeu *ſtatuimus*, nedum a Diœceſanæ, verum etiam a Provincialis Synodi Conſtitutionibus juſſit expungi, & decretum in hunc modum reformari : *Intelligant Regulares ſe teneri ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum, vitam inſtituere*, ſicuti teſtantur Fagnanus in *cap. Quod ſuper bis n.* 25. *de majorit., & obed.*, & Matthæucc. *de Official. cap. ultim. n.* 3., *& ſeqq.*

2 Tertiam demum occaſionem impugnandi Synodalia ſtatuta, quam a Regularibus inde arripi diximus, quod nimirum generatim, atque inſtar regulæ tradant, quæ in peculiaribus facti circumſtantiis unice determinari poſſunt, duo demonſtrabunt exempla : Summus Pontifex Clemens VIII. die 15. Martii 1596. prævio conſilio Sacræ Congregationis Concilii ſancivit, non licere Prælato Regulari litteras dimiſſoriales concedere ſuis Subditis Regularibus ad Ordines ſuſcipiendos a quocumque Antiſtite, ſed teneri illas dirigere ad Epiſcopum Diœceſanum, in cujus ſcilicet Diœceſi degit Regularis Ordinibus initiandus : ſi vero Epiſcopus Diœceſanus abfuerit, aut non ſit Ordinationem habiturus, tunc permiſit Prælato Regulari ſuos Subditos dimittere ad quemcumque Antiſtitem, dummodo non in fraudem, hoc eſt de induſtria, litteras dimiſſoriales illis dare diſtulerit ad tempus, quo prævidebat Diœceſanum Epiſcopum abſuturum, aut Ordinationem non habiturum; quod quidem multis de cauſis quandoque fieri contingit, & præcipue, ut Regularis ad Ordines promovendus, qui juxta ejuſdem Clementis VIII. ſanctionem ſuæ ſcientiæ experimentum ſubire debet coram Epiſcopo, a quo Ordines petit, declinet examen, quod ab Epiſcopo Diœceſano ſeverius inſtitui ſolere novit.

3 Hoc decreto, de quo Nos prolixe tractavimus in *Noſtra Notific.* 23. ſuffulti, aliquot Epiſcopi in ſuis Conſtitutionibus abſolute illicitas pronuntiarunt Ordinationes Regularium, qui cum tempus imminet Ordinationis, e loco recedunt, ubi antea degebant, & ad alteram commeant Diœceſim, a cujus Epiſcopo Ordines ſuſcipiunt, & paulo poſt ad priſtinum locum redeunt. Omnes quippe prædictæ circumſtantiæ receſſus, & reditus vehementem inducunt præſumptionem fraudis, quam abeſſe voluit Clemens VIII., ut Regulares ab alieno Epiſcopo, & non a proprio loci, in quo commorantur, licite Ordines ſuſcipere valeant. Enimvero ſi minor, aut mulier e patria recedat, alio ſe conferat, ibique aliter, quam patriæ leges requirant, contractum ineat, ac ſtipulatione ſequuta, in patriam ſe recipiat, id in fraudem ſtatuti in patria vigentis factum præſumitur, juxta ea, quæ allegantur a Rota *dec.* 17. *n.* 17., *& ſeqq. par.* 13. *recen.* 4 Et

4 Et nihilominus Sacra Congregatio Concilii, ejuſmodi Epiſcoporum Conſtitutionibus ad trutinam poſitis, in cauſa Neapolitana, die 5. Septembris 1632. cenſuit, non poſſe in re præſenti univerſalem regulam conſtitui, ſed judicium eliciendum eſſe ex peculiaribus Facti circumſtantiis: Quamvis enim ex iis, quæ enarravimus, vehemens oriatur fraudis præſumptio, hæc tamen præſumptio aliis contrariis præſumptionibus debilitari, & elidi poteſt. Etenim, quod attinet ad ipſos Subditos Regulares Ordinibus initiatos, hi facile ſe excuſare valent prætextu obedientiæ debitæ ſuis Superioribus, a quibus alio ſe conferre, & paulo poſt ad priorem Conventum juſſi ſunt redire, quin rationem ſciant, propter quam id fuerit ipſis imperatum: Superiores vero ſtatim obtendunt neceſſitatem Monaſterii, quod brevem tantum, & non diuturnam exigebat permanentiam illius Religioſi, quem illuc miſerunt: Quamvis autem ejuſmodi excuſationes interdum falſæ ſint in oculis Dei, hominum corda perſcrutantis, non tamen illico falſæ probari queunt in foro Eccleſiæ. Quamobrem integrum quidem erit Epiſcopo laudatam Clementis VIII. ſanctionem ſuis Synodalibus Conſtitutionibus inſerere, ejuſque exactam obſervationem Regularibus indicere, atque inculcare, quod in pleriſque Diœceſanis Synodis tam Italiæ, quam Galliæ prudenter factum, refert Hallier *de ſacris Ordinat. p.2. ſect.5. cap.3. art.8. §.1.*; fas etiam erit eidem, illicitam quandoque pronuntiare Ordinationem Regularis, quem ex ſpecialibus Facti circumſtantiis cognoſcat, vere in fraudem e ſua diœceſi abiiſſe, ut alibi Ordines reciperet: licebit præterea univerſim declarare, Regularium e diœceſi diſceſſiones, imminente Ordinationis tempore, & ſubitas ad eamdem regreſſiones, poſtquam alibi ſunt Ordinibus initiati, nunquam carituras fraudis ſuſcipione. Verum propter indicatas rationes cavendum ei erit, ne generatim, & veluti per modum regulæ, illicitas, & fraudulentas ſtatuat habendas omnes omnino Ordinationes Regularium, e ſua diœceſi diſcedentium, & poſt ſuſceptos ab altero Epiſcopo Ordines iterum in eamdem ſeſe recipientium.

5 Alterum ejuſdem rei haud abſimile exemplum nobis exhibet facultas prædicandi, in Synodalibus Conſtitutionibus nimium quandoque Regularibus limitata. Evangelicæ prædicationis miniſterium Epiſcopis præcipue eſſe concreditum, nemo dubitat: Apoſtolis quippe, in quorum vices, & munus Epiſcopi ſucceſſerunt, Chriſtus Dominus, cœlos conſcenſurus, peculiarius præcepit: *Euntes in mundum univerſum prædicate Evangelium omni creaturæ*, quod illi adeo diſtricte ad ſe pertinere exiſtimarunt, ut cetera potius Apoſtolatus munia, quam prædicationis officium aliis committenda duxerint, cum *Act. 6.* agentes de Diaconorum electione, diſcipulorum multitudini dixerunt: *Non eſt æquum, nos derelinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis. Conſiderate ergo, Fratres, viros ex vobis boni teſtimonii ſeptem, plenos Spiritu Sancto, & ſapientia, quos conſtituamus ſuper hoc opus. Nos vero orationi, & miniſterio verbi inſtantes erimus.* Hinc Apoſtolus Paulus *1. ad Corinth. 1.* de ſe ait: *Non miſit me Dominus baptizare, ſed evangelizare*; & ad Timotheum ſcribens *epiſt. 2. cap. 2.* eum ad prædicationis opus, tanquam ſui muneris præcipuum, hortatur, inquiens: *Prædica verbum, inſta opportune, importune, argue, obſecra, increpa in omni patientia, & doctrina*. Perſuaſum id fuit Sanctiſſimis Eccleſiarum Præſulibus, qui non ſolum prædicationis miniſterium per ſemetipſos religioſe explebant, ſed illud recenſentes inter proprias, & peculiares Paſtoris curas, nullum, ne Presbyterum quidem, coram ſe, e ſuggeſtu prædicare permittebant, niſi raro admodum, atque ex ſui juſſione, & ſingulari quadam delegatione. Colligimus hoc ex Poſſidio, de Auguſtino, in ejus vita *cap. 5.*, narrante, eum a Valerio Hipponenſi Epiſcopo deputatum fuiſſe, ad ſui loco concionandum *contra uſum, & conſuetu-*

dinem Africanarum Eccleſiarum, ubi ſolus Epiſcopus prædicandi officio fungebatur: Chryſoſtomo itidem eximiæ, & ſingulari laudi vertit Palladius, quod nondum Epiſcopus factus, *vices Epiſcopi ageret in prædicatione verbi Dei*. At inſequentibus ſæculis, Epiſcopi, ſive aliis curis nimium diſtenti, ſive prædicationis muneri rite obeundo impares, illud etiam coram ſe peragendum aliis demandare paſſim conſueverunt: Quocirca Patres Concilii Valentini III., anni 855. *can.*16. ſeſe mutuo ad verbi miniſterium excitantes, novaque lege adſtringentes, illud, vel per ſe, vel per alium miniſtrare ſibi invicem permiſerunt, ajentes (*tom.*5. *collect. Harduin. col.*94.): *Ut unuſquiſque noſtrum, ſive per ſe, ſive per aliquem ex Miniſtris Eccleſię fideliter doctos, ita verbum prædicationis tam in urbe, quam foris in plebibus exhibeat, ut omnino eis admonitio, & exhortatio ſalutaris deeſſe non poſſit*: Eamdemque permiſſionem prædicandi per idoneum ſubſtitutum Epiſcopis fecerat Ludovicus Pius *Capitular. lib.* 1. *cap.* 103., inquiens: *Epiſcopos monemus, ut ſive per ſe, ſive per Vicarios, pabulum verbi Divini ſedulo populis adnuntient*. Non proinde tamen unquam Epiſcopi penitus ſubtracti fuere ab onere, verbum Dei ore proprio annuntiandi: id ſiquidem, utpote a Chriſto Domino eorum humeris impoſitum, nunquam a ſe abjicere valent, juxta doctrinam D. Thomæ 3. *p. quæſt.*67. *art.*2., ubi hæc habet: *Utrumque officium docendi, & baptizandi Dominus injunxit Apoſtolis, quorum vicem gerunt Epiſcopi; Aliter tamen, & aliter. Nam officium docendi commiſit eis Chriſtus, ut ipſi per ſe illud exercerent, tanquam principaliſſimum. Unde & ipſi Apoſtoli dixerunt: Non eſt æquum, nos relinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis. Officium autem baptizandi commiſit Apoſtolis, ut per alios exercendum. Unde Apoſtolus dicit*: Non miſit me Chriſtus baptizare, ſed evangelizare; *& hoc ideo, quia in baptizando nihil operatur meritum, & ſapientia Miniſtri, ſicut in docendo*; ſed tunc ſolum libertas illis data eſt, aliorum opera, & miniſterio uti, cum ipſi, legitimo detenti impedimento, Evangelici verbi panem ſuis ovibus frangere nequeunt, quod luculenter explicavit Innocentius III. *in Concilio Lateranenſi cap.*10., *relato in cap.*15. *de offic. Ordinar.*, ubi ait: *Cum ſæpe contingat, quod Epiſcopus propter occupationes multiplices, vel invaletudines corporales, aut hoſtiles incurſus, ſeu occaſiones alias* (*ne dicamus defectum ſcientiæ, quod in eis eſt reprobandum omnino, nec de cetero tolerandum*) *per ſe ipſos non ſufficiunt miniſtrare populo verbum Dei, maxime per amplas diœceſes, & diffuſas: generali Conſtitutione ſancimus, ut Epiſcopi viros idoneos, ad ſanctæ prædicationis officium ſalubriter exequendum, aſſumant, potentes in opere, & ſermone; qui plebes ſibi commiſſas, vice ipſorum, cum per ſe idem nequiverint, ſolicite viſitantes, eas verbo ædificent, & exemplo*; & magis diſerte Tridentinum *ſeſſ.* 5. *cap.* 2., & *ſeſſ.* 24. *cap.*4. *de reform.*, quibus in locis definivit; *Prædicationis munus eſſe Epiſcoporum præcipuum, eoſque teneri per ſe ipſos, ſi legitime impediti non fuerint, ad prædicandum ſanctum Jeſu Chriſti Evangelium*. Cui decreto inhærens Sanctus Carolus Borromæus, *in ſua prima Synodo Provinciali p.*1. (*Act. Eccl. Mediol. par.*1. *pag.*2.), ita Epiſcopus eſt alloquutus: *Nos auctoritatem Sacroſancti Tridentini Concilii, & veterum Patrum ſequuti, in Domino Epiſcopos hortamur, ut toto pectore in hanc curam incumbentes, greges ſibi commiſſos ipſimet, præſertim in Eccleſia ſua, verbo Dei paſcant. Quod ſi levi de cauſa, aut quodam animi languore impediti non fuerint, ſciant ſibi prætermiſſi neceſſarii officii Judici Deo præcipue rationem eſſe reddendam. Sin autem ſe interdum vere impeditos cognoverint, per viros idoneos, ex præſcripto ejuſdem Concilii deligendos, hoc munus ſtudioſiſſime populo præſtent*.

6 Hanc Epiſcoporum obligationem præ oculis habentes Bonifacius VIII., Bene-

Digitized by Google

Benedictus XI., & Clemens V., certumque ſimul putantes, eidem, interdum ſaltem, ab Epiſcopo ſatisfieri, cum conceſſerunt Regularibus privilegium prædicandi in Eccleſiis ſuorum Ordinum, atque in communibus plateis, omnes unanimiter, primus quidem in *cit. cap. Super Cathedram, de ſepulturis*, alter in *cit. cap. Inter cunctas, de privilegiis, inter Extravag. commun.*, & Clemens V. in *Clem. dudum, de ſepulturis*, horam exceperunt, in qua ipſemet Epiſcopus prædicat, *vel coram ſe ſolemniter prædicare facit*; tunc enim in eadem civitate, ſeu oppido, quemlibet inferiorem ſilere juſſerunt, niſi Epiſcopus ipſe aliter judicaverit. Et recte quidem: Etenim cum ſolus Epiſcopus in ſua Diœceſi ſit publicus Doctor, & Magiſter, indecens profecto eſt, ut, eo docente, quiſquam diſcipulorum docere præſumat. Porro ad rem præſentem perinde eſſe videtur, ſive ipſemet Epiſcopus magiſterii cathedram conſcendat, ſive alium deputet, qui coram ſe e ſuggeſtu verba faciat: hic quippe tunc non reputatur merus Coadjutor, & Cooperator Epiſcopi in prædicationis officio, ſicuti a citato Concilio Lateranenſi ceteros nuncupatos audivimus, qui ad annuntiandum Dei verbum ab Epiſcopo deſtinantur; ſed videtur eſſe ſpeciale inſtrumentum, quo præſens Epiſcopus utitur, ad ſuos animi ſenſus ſuo populo manifeſtandos, eumque ad virtutem, & pietatem informandum.

7 Jam vero nulla unquam in Sacra Congregatione Concilii fuit difficultas, circa prohibitionem factam Regularibus, ne ea hora in ſuis Eccleſiis conciones habeant, qua Epiſcopus per ſemetipſum prædicat, ſed ſemper, & firmiter cenſuit, ejuſmodi prohibitionem in ſuo robore permanere, atque ad unguem eſſe ſervandam: ita quippe reſpondit in Pacen. 26. Aprilis 1607. *ad* 4. *dub. lib.* 89. *Poſitionum pag.* 170. In Bituntina 17. Februarii 1629. *lib.* 14. *decretorum. pag.* 32., In Brunduſina 10. Martii 1645. *lib.* 17. *pag.* 445.: quinimmo eadem Congregatio ſemper fuit in ſententia, licere Epiſcopo concionem habere ad populum in qualibet ſuæ Diœceſis Eccleſia, etiamſi ad Regulares pertineat, juxta ea, quæ congeſta leguntur *tom* 8. *Bullarii Ord. Prædicatorum*, editi ab Antonio Bremond, ejuſdem Ordinis Alumno *tit.* 5. *quæſt.* 1. *num.* 37.: ſed ſæpius quæſtio agitata eſt, ſuper ſecunda prohibitionis parte, qua interdicitur Regularibus, ne prædicent, quando Epiſcopus *coram ſe ſolemniter prædicare facit*: Quoniam, etſi eadem Congregatio olim reſpondiſſet, hanc quoque prohibitionem ſuſtineri; attamen Gregorius XIII. vehementer dubitavit, an id eſſet uſu receptum, ſicuti adnotatum reperimus *in cit. lib.* 86. *Poſitionum pag.* 171. Enimvero, cum ſoleant Epiſcopi concionibus in ſua Cathedrali intereſſe tempore Adventus, & Quadrageſimæ, ſi prædicta prohibitio vigeret, deberent Regulares ab habendis in ſuis Eccleſiis concionibus abſtinere, eo potiſſimum tempore, quo Fideles illas audire ſolent, & hac de cauſa, eorumdem Regularium Eccleſias frequentant. Hæc autem ratio tantæ efficacitatis viſa eſt Sacræ Congregationi Concilii, ut in allegata cauſa Pacen. 26. Aprilis 1607. dixerit, nulli quidem fas eſſe concionari, quando Epiſcopus ipſe per ſemetipſum ad ſuum populum verba facit, ſed nequaquam impediri poſſe Regulares, ne in propriis Eccleſiis conciones habeant, quando Epiſcopus *coram ſe ſolemniter prædicare facit*. At poſtmodum, eadem quæſtione novo examini ſubjecta, in citata cauſa Brunduſina 10. Martii 1645., eadem Congregatio mentem ſuam clarius explicans, declaravit, id eſſe intelligendum, cum Epiſcopus conſuetis concionibus intereſt, quæ per annum fieri ſolent; ſed ſi idem Epiſcopus *ex cauſa publica, convocato Clero, Magiſtratu, & populo, coram ſe prædicare faciat*, tunc illi licere, dixit, præcipere Regularibus, ut a prædicando abſtineant, atque inobedientes pœnis etiam cenſurarum coercere. Equidem omnes prædictæ rerum circumſtantiæ videntur efficere illam ſolemnitatem, quam

Digitized by Google

quam jura requirunt, ut non liceat, eodem tempore Regularibus prædicare: ſecus vero accidit, cum tempore Adventus, & Quadrageſimæ Epiſcopus concioni adeſt: tunc quippe non videtur Epiſcopus *facere coram ſe ſolemniter prædicare*, ſed potius concionem audire, quæ etiam eo abſente haberetur.

8 Quoniam autem in Synodalibus Conſtitutionibus, ſeu Epiſcoporum edictis non poſſint omnia explicari, quæ neceſſaria ſunt ad diſcernendum, quandonam cum veritate, & proprietate ſermonis dici poſſit, *quod Epiſcopus faciat coram ſe ſolemniter prædicare*; idcirco eadem Sacra Congregatio Concilii, ad præcavendas lites, & diſcordias inter Epiſcopum, & Regulares, die 12. Julii 1687. cenſuit, poſſe quidem Epiſcopum in peculiaribus eventibus, in quibus opportunum reputet, ſolemnem indicere concionem, coram ſe ab alio habendam, inhibere Regularibus, ne ea ipſa hora in ſuis Eccleſiis prædicent; minime tamen expedire, ut Conſtitutione, ſeu Edicto illis generatim prædicare prohibeat, quotieſcumque ipſe *coram ſe ſolemniter prædicare faciet*; inde enim innumeræ orirentur lites, an hæc, aut illa concio coram Epiſcopo habita, iis fuerit prædita qualitatibus, ſeu comites habuerit conditiones, quas Sacra Congregatio Concilii ad ejuſdem ſolemnitatem requiri declaravit. Fingite, Epiſcopum ſola motum curioſitate, celebrem quemdam Oratorem audiendi, eidem injungere, ut ſolemni quadam die, in ſua Eccleſia Cathedrali, pium aliquod argumentum e ſeggeſtu exponat, atque ad eumdem Auditorum frequentia cohoneſtandum, Clerum convocare, Magiſtratum, & populum; nulla profecto tunc ſuberit juſta cauſa prohibendi, ne in aliis Eccleſiis, præſertim Regularium, concio fiat; & tamen hic caſus, ſub generali Conſtitutionis prohibitione comprehenderetur, a qua ceteroquin fuiſſet excipiendus.

C A P U T XLIV.

Cenſuræ, præſertim latæ ſententiæ Synodalium Conſtitutionum tranſgreſſoribus, nonniſi ſobrie, & circumſpecte infligantur; ubi etiam de poteſtate dictas cenſuras ferendi.

1 Cenſura, uti eam deſcribit Suarez *de cenſuris, diſput.* 1. *ſect.* 1., eſt pœna ſpiritualis, & medicinalis, qua homini baptizato, delinquenti, ac contumaci, quorumdam ſpiritualium bonorum uſus aufertur ab Eccleſia donec a contumacia recedat. Omnium graviſſima, teſte Auguſtino *lib. de corrept. & gratia cap.* 15., eſt excommunicatio, per quam Fidelis, non hoc, aut illo ſpirituali bono privatur, ſed tanquam putridum membrum ab Eccleſia abſcinditur, atque a Fidelium communione, & conſortio ſeparatur: Quocirca Cyprianus *epiſt.* 62. eam appellat *gladium ſpiritualem, quo ſuperbi, & contumaces necantur, dum de Eccleſia ejiciuntur. Neque enim* (ait) *vivere foris poſſunt, cum domus Dei una ſit, & nemini ſalus eſſe, niſi in Eccleſia poſſit*: Cui concinit Hieronymus *epiſt. ol.* 1., *nunc* 14. ad Heliodorum ſcribens, *num.* 8. *In veteri quidem lege quicumque Sacerdotibus non obtemperaſſet, aut extra caſtra poſitus lapidabatur a populo, aut gladio cervice ſubjecta, contemptum expiabat cruore; nunc vero inobediens ſpirituali mucrone truncatur, aut ejectus de Eccleſia rabido Dæmonum ore diſcerpitur.*

2 Quare cum rationis, & æquitatis principia ſuadeant, pœnam eſſe commenſurandam culpæ, & pro culpæ modo imponendam, conſequens inde eſt, non niſi propter graviorem culpam eſſe excommunicationem ferendam: Id jampridem edixerant Concilium Aurielanenſe v. anni 594. *can.* 2., & Arvernenſe II. paulo poſt celebratum, *can.* pariter 2., relato a Gratiano *in can.* 42., XI., *q.* 3., inquiens

quiens: *Nullus Sacerdotum quemquam rectæ fidei hominem pro parvis, & levibus cauſis a communione ſuſpendat*: Et Concilium Meldenſe anni 845. *can.* 56.: *Quia anathema eſt æternæ mortis damnatio, & non niſi pro mortali debet imponi crimine*. Sed quoniam hæc ſaluberrima monita e memoria exciderant quorumdam Eccleſiæ Prælatorum, qui frequenter ob culpas, ſi non leves, minus tamen graves, anathematis gladio ſuas oves percellebant, de quo ſæpius conqueſtus eſt infra allegandus Joannes Gerſon; ideo Concilium Provinciale Colonienſe anni 1536. *part.* 13. *cap.* 5. (*tom.* 9. *collect. Harduin. col.* 2025.) illa renovare, atque in omnium Prælatorum memoriam redigere curavit, ita decernens: *Cum excommunicatio pœna ſit, qua nulla major eſt in Eccleſia, nec ſit excommunicandus quis, niſi pro peccato lethali, quod anathema ſit æternæ mortis damnatio, nec infligendum veniat, niſi his, qui aliter corrigi non poſſunt: debebit Judex non ante excommunicare quempiam, quam cognoverit, id vel cauſæ gravitatem, vel ejus, qui extra communionem puniendus eſt, apertam contumaciam, præcepto juſto acquieſcere nolentis, exigere*; ac demum Tridentina Synodus *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de reform.*, omnes Eccleſiarum Antiſtites, in hunc modum admonuit: *Quamvis excommunicationis gladius nervus ſit Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & ad continendos in officio populos valde ſalutaris; ſobrie tamen, magnaque circumſpectione exercendus eſt, cum experientia doceat, ſi temere, aut levibus ex rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari, & perniciem potius parere, quam ſalutem*.

3 Quæ porro de excommunicatione dicta ſunt, intelligi etiam debent de ſuſpenſione, & interdicto: quanquam enim pauci quidam Doctores, inter quos Cajetanus *in Summ.*, *V. Suſpenſio*, & Medina *Summ. lib.* 1. *cap.* 11. *§.* 8. affirment, ſuſpenſionem ob levem culpam ferri poſſe; idemque de interdicto ſentiant Emmanuel Sà *V. Interdictum*, *num.* 7., & Gaſpar Hurtado *tract. de interdicto, difficult.* 13., rectius tamen Suarez *de cenſuris*, *diſp.* 4. *ſect.* 4. *num.* 7., & *diſput.* 36. *ſect.* 3. *num.* 2., Vaſquez *in* 1.2., *diſput.* 158. *num* 49., Layman *lib.* 1. *Theolog. moral. tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 3. *num.* 2., & *part.* 4. *cap.* 4. *num.* 4. docent, ſuſpenſionem a Divinis, ſeu ab officio, & Beneficio ad longum tempus, atque Interdictum etiam perſonale, niſi partiale ſit, ſed integrum, & totale, nec valide propter culpam levem, nec prudenter propter lethalem, quæ gravioribus non accenſeatur, irrogari. Quamvis igitur Epiſcopus ordinariam poteſtatem habeat ferendi cenſuras, eaſque in ſuarum Conſtitutionum tranſgreſſores decernendi; non tamen expedit, ut hunc ſuæ poteſtatis gladium exerat, niſi ad coercenda graviora crimina. Scimus profecto, neceſſe non eſſe, ut ante Superioris legem, qua aliquid ſub cenſura prohibetur, illud jam eſſet lethaliter malum, ſed quandoque contingere, tunc primum graviter malum fieri, cum a Superiore prohibetur ſub pœna cenſuræ, quæ certe ejuſdem intentionem oſtendit obligandi ſub mortali. At non decere, dicimus, ab Epiſcopo aliquid ſub gravi præcipi, vel prohiberi, ſtatuta in tranſgreſſores cenſura, niſi materia præcepti, ſive ratione ſui, ſive ratione circumſtantiarum, quas inferius indicabimus, talis, & tanta ſit, ut hanc pœnam expoſcat: De Prælatis hæc ait Gerſon *tract. de vita ſpirituali, lect.* 4. *coroll.* 7. (*tom.* 3. *oper. col.* 42.) loquens de excommunicationibus latæ ſententiæ: *Qui pro ſolis incommodis temporalibus evitandis, aut commodis politicis conſervandis, æternam vult infligere mortem, cui quæſo ſimilis erit? illi nimirum, qui volens abigere muſcam a fronte vicini, eam ſecuri percutiens, vicinum ſtolidus excerebravit; aut ei parem dixerim, qui ſtudens curationem medici vulneris in pede equi ſui, pedem confeſtim abrupit, & ſcidit, equumque peremit.*

4 In eumdem fere ſenſum, longe ante Gerſonem, ad Alexandrum II. ſcripſerat S. Petrus Damiani *epiſt.* 12., ubi morem reprehendens, qui tunc temporis ino-

Digitized by Google

inoleverat, ut cunctis fere Conſtitutionibus Apoſtolicis ſubjungeretur anathematis pœna in earumdem tranſgreſſores, inquit: *Delinquit igitur quiſquis ille eſt in illud Apoſtolicæ Conſtitutionis edictum, & aliquando levi quadam, ac perexigua offenſione tranſgreditur; & continuo, veluti hæreticus, & tanquam cunctis criminibus teneatur obnoxius, anathematis ſententia condemnatur. Et cum, dictante juſtitia, alia ſit ultione plectendus, qui plus delinquit, alia qui minus excedit; hic graviter, leviterque peccantibus æqua cunctis, & indifferens pœna, ſolius ſcilicet anathematis irrogatur.... Quamobrem, ſi ſanctæ prudentiæ veſtræ placet, hunc morem de cetero a Decretalibus pagiuis amoveri præcipiat, & vel damni pecuniæ, vel alterius cujuslibet ultionis calculum in earum tranſgreſſione præfigat; ne quod aliis eſt ad tuitionis munimenta proviſum, aliis ad perniciem proveniat animarum.*

5 Quod ſi omnium Doctorum conſenſu, grave, & enorme crimen requiritur ad irrogandam cenſuram, etiam quam vocant *comminatoriam*, & *ferendæ ſententiæ*, multo ſane gravius, & execrabilius eſſe oportet delictum, ob quod infligatur cenſura latæ ſententiæ, qua nimirum homo, per ſolam legis tranſgreſſionem, nulla prævia monitione, ejuſdem legis miniſterio ſtatim perſtringitur. Ejuſmodi cenſuras, præcipue vero excommunicationes latæ ſententiæ viſi ſunt improbare nonnulli Doctores. Godſcalcus Roſemundus Theologus Lovanienſis *in ſuo Confeſſionali cap.* 20., eas e medio prorſus auferre vellet, inquiens: *Valde inconſultum, & periculoſum eſt, quod Epiſcopi in ſuis ſtatutis, ceteri quoque Judices tam facile ſint in multiplicando cenſuras; unde expediens eſſet, ut etiam inquit Gerſon, ut omnes Conſtitutiones ſententiæ excommunicationis latæ ſententiæ, in jure, vel ſtatutis contentæ, quarum uſus nullus eſt, aut plus obeſt, quam prodeſt, expreſſa revocatione caſſarentur, in Provinciis, & Diœceſibus, & in Eccleſia univerſali. Expediens etiam eſſet, ut nulla excommunicationis ſententia ferretur de facto a jure, vel Judice, neque pro præſenti, neque pro futuro, niſi pro manifeſta contumacia, qua quis oſtendit, ſe non paratum audire Eccleſiam*; Verum hæc Godſcalchi aſſertio, qua parte omnes excommunicationes latæ ſententiæ tanquam pernicioſas deleri, & abrogari vellet, audax eſt; communem enim Eccleſiæ uſum condemnat, & Concilia, Summos Pontifices, omneſque Eccleſiarum Præſules tacite carpit: Neque eidem adſtipulatur, quem citat, Gerſon: hic ſiquidem *loc. cit.* totus eſt in explicando, qua ratione excommunicationis vinculo, ipſo facto, irretiatur, qui ex mera ignorantia, quanquam culpabili, aut infirmitate, peccatum committit, etſi ceteroquin contumax non ſit, ſed paratus ſit ſtare correctioni Eccleſiæ; & poſtquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (*col.* 49.) eas excommunicationes latæ ſententiæ *tantundem operari, ut abſque proceſſu alio judiciali, aut nova Conſtitutione, poſſit Judex ſtatim probato facto, vel confeſſato. ferre juris ſententiam, & eamdem publicare; non ſic ubi Canones eſſent ſolum ferende ſententie; quoniam monitiones, & proceſſus ſecundum terminos juris prærequirerentur multiplices.* Unde apparet, non improbari a Gerſone excommunicationes latæ ſententiæ, ſed ad eas requiri ſententiam declaratoriam criminis, quæ utique eſt neceſſaria pro foro externo, in quo nemo eſt reputandus cenſura innodatus, niſi legitime probetur reus criminis, cui eſt cenſura jure ipſo alligata: In foro autem interno, & coram Deo, cujus oculis omnia nuda ſunt, & aperta, ad incurrendum in cenſuram latæ ſententiæ, nulla eſt neceſſaria Judicis declaratio, ſed ſat eſt, crimen perpetrare, cui illa eſt annexa: Suam quippe contumaciam, & Eccleſiæ contemptum ſatis aperte manifeſtat, qui in legem delinquit, quam ſcit in ſui tranſgreſſores cenſuræ vinculum ſtatim, & illico injicere, ſicuti egregie ratiocinantur Suarez *de cen-*

cenſuris, *diſp.* 3. *ſect.* 8. *num.* 3., & Gonzalez *in cap.* 48. *de ſententia excommunicationis*, *num.* 6., ſed præ ceteris legendus eſt, de hac re ex profeſſo differens, Theophilus Raynaudus (*oper. tom.* 14. *pag.* 514.), ubi ſcribens adverſus Ayalam, cenſuras latæ ſententiæ, hoc nomine reprehendentem, quod illis non præcedat canonica admonitio, egregie oſtendit, admonitionis loco eſſe promulgationem legis, aliquid fieri præcipientis, vel prohibentis ſub pœna cenſuræ.

6 Godoſcalco, & Ayalæ aſſentiri videtur Van-Eſpen *jur. Eccleſ. univ. part.* 3. *tit.* 11. *cap.* 6. *num.* 19., ubi, etſi non audeat abſolute damnare excommunicationes latæ ſententiæ; eas tamen recens adinventas, & per decem omnino ſæcula ignotas Eccleſiæ fuiſſe affirmat: At Van-Eſpenium falli, facile demonſtrabimus. Atque in primis nullam putamus fingi poſſe excommunicationem, illa ſeveriorem, qua homo baptizatus perpetuo arceatur a Sacramentorum perceptione, omnique excidat ſpe conſequendæ ab Eccleſia reconciliationis; & tamen prioribus ſæculis, quorumdam atrociorum criminum reos, facto ipſo, ſeu ſola criminis perpetratione, in hanc pœnam incurriſſe, præter alibi laudatos Petavium, Morinum, Albaſpinæum, alioſque plures, tradit Cardinalis Bona *rer. liturgic. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 1., inquiens: *In exordio Chriſtianæ Religionis tantum erat pietatis ſtudium, tantum odium improbitatis, ut quibuſdam ſceleribus, quæ atrociora viſa ſunt, omnis prorſus veniæ ſpes, omnis pænitentia denegaretur, adeout qui ea commiſiſſet, quamvis a Divina miſericordia eorum remiſſionem verę Contritionis ſubſidio obtineret; nunquam tamen poſſet cum Eccleſia reconciliari. Ea erant idololatria, homicidium, & adulterium.* Quid, quod ſi actu Pœnitentes, aut jam ſemel pœnitentia functi in aliud cujuſcumque generis peccatum, quamvis privatim & occulte, relaberentur, nunquam deinceps veniam & pacem ab Eccleſia impetrarent? Nonne & hæc ſpecies erat ſeveriſſimæ excommunicationis? Et tamen hanc relapſis fuiſſe, ipſo facto, inuſtam, & pluribus demonſtrat doctiſſimus Morinus *de Pænit. lib.* 5. *cap.* 27. 28. & 29., & liquet ex plurium Conciliorum decretis, occulte etiam relapſos ab omni, etiam civili, Fidelium conſortio ſegregantibus. Siquidem Concilium Turonenſe I., anni 461. *can.* 8. (*collect. Hard. tom.* 2. *col.* 795.) decrevit: *Si quis vero poſt acceptam pænitentiam, ſicut Canis ad vomitum ſuum, ita ad ſęculares illecebras, derelicta, quam profeſſus eſt, pænitentia, fuerit reverſus; a communione Eccleſię, vel a communione Fidelium extraneus habeatur*; Concilium Veneticum, circa annum 465. celebratum, *can.* 3. (*collect. Hard. tom.* 2. *col.* 797.) ſtatuit, *Pænitentes quoque, qui ſuſceptam publice pænitentiam intermiſerint, & ad prioris erroris conſuetudinem revoluti, vitæ ſe ſæculari, converſationique reddiderint, non ſolum a communione Dominicorum Sacramentorum, ſed etiam a conviviis Fidelium ſubmovendos*; Concilium Aurelianenſe I., anni 511., *can.* 11. (*collect. Harduin. tom.* 2. *col.* 1010.) *De his* (ait) *qui, ſuſcepta pænitentia Religionem ſuæ profeſſionis obliti ad ſæcularia relabuntur, placuit eos & a communione ſuſpendi, & ab omnium Catholicorum convivio ſeparari.* Quare, quod Siricius Papa *epiſt.* 1. ad Himerium Tarraconenſem Epiſcopum *cap.* 5. (*collect. Harduin. tom.* 1. *col.* 848.) relapſis permiſerit, *ut ſola intra Eccleſiam Fidelibus oratione jungantur, & Sacræ myſteriorum celebritati, quamvis non mereantur, interſint: a Dominicæ autem menſæ convivio ſegregentur*; id ex mera indulgentia, & communis legis relaxatione, factum, exiſtimat Morinus *cit. cap.* 29. Ad hæc Auctor operis de vita contemplativa (quem alii Proſperum Aquitanicum, qui medio ſæculo v. ſcripſit, alii Julianum Pomerium, qui eodem ſæculo labente floruit, fuiſſe contendunt) *lib.* 2. *cap.* 7., diſerte affirmat, ea ætate Clericos, grave aliquod facinus occulte admittentes, ſtatim in foro conſcien-

tiæ, & coram Deo, in ſuſpenſionem incidiſſe, quam Albaſpinæus, *obſervat. lib. 1. cap. 2.*, & Suicer *Theſaur. Eccleſ. tom. 1. pag. 601.* pro quadam excommunicationis ſpecie habitam, non immerito notarunt: Ait quippe Ponierius: *Hi, qui aliquo gradu Eccleſiaſtico conſtituti, aliquod occulte crimen admittunt, ipſi ſe vana perſuaſione decipiunt, ſi eis videbitur propterea communicare, & officium ſuum implere debere, quod homines, occultatione ſui criminis, fallunt .... qui autem ea commiſerint, & ideo prodere metuunt, ne ſententiam juſtæ excommunicationis accipiant, ſine cauſa communicant: immo vero dupliciter contra ſe iram divinæ indignationis exagerant, quod & hominibus innocentiam fingunt, & contempto Dei judicio, abſtinere ſe ab altari propter homines erubeſcunt.*

7 Quod ſi hæc nondum ſatis eſſe videantur ad probandum, Majoribus Noſtris inuſitatum non fuiſſe morem decernendi cenſuras latæ ſententiæ, alia ſtatim proferemus antiquiſſima, & certiſſima ejusdem rei monumenta. Norunt omnes viri docti, tres olim fuiſſe ſpecies excommunicationis majoris, de qua ſola in præſens res eſt: Prima dicebatur *Excommunicatio ſimplex*: Altera *Anathema*: Tertia *Maranatha*, de qua frequens mentio occurrit in annalibus S. Benedicti, conſcriptis a Patre Mabillon *tom. 4. in appendice*; In hiſtoria Lotharingiæ Calmet *tom. 1. par. 2. pag. 390.*; Et in nova editione gloſſarii Caroli Dufreſne *tom. 4. in verb. Maranatha*. Simplex excommunicatio, & anathema, in hoc dumtaxat, inter ſe differebant, quod illa ſolo verbo profertur; anathema vero pronuntiaretur celebri quadam ſolemnitate, pluribuſque adhibitis cœremoniis, quæ aptæ forent ad oſtendendam perpetrati ſceleris enormitatem: *Maranatha* autem hoc *anathemati* addebat, ut excommunicatus ſolius Dei judicio relictus, ab Eccleſiæ communione ſeparatus permanere juberetur uſque ad adventum Domini, ſeu ad diem Judicii; quod ex ipſa nominis etymologia elicuit Auguſtinus (apud Suarez *de cenſuris diſp. 8. ſect. 2.*) & explicarunt Patres Concilii Voletani IV., ſtatim allegandi. Jam vero antiquiſſima Synodus Gangrenſis paulo poſt Nicænam habita, omnes ſuorum viginti canonum tranſgreſſores anathemate perculit his verbis: *Anathema ſit* (*collect. Hard. tom. 1. col. 533. &c.*), quibus ſententiam latam importari, nemo facile inficiabitur; Patres autem Concilii Toletani IV., habiti anno 633., cui Epiſcopi 62. interfuere, *cap. 75* (*collect. Harduin. tom. 3. col. 594.*) *anathema, maranatha* in eos pronuntiarunt, qui adverſus Regnum, vel Regem conjurarent, in quos hanc formidandam ſententiam, ter repetitam, protulerunt: *Hoc etiam tertio acclamamus dicentes Quicumque amodo ex nobis, vel cunctis Hiſpaniæ populis, qualibet meditatione, vel ſtudio Sacramentum fidei ſuæ, quod pro patriæ ſalute, gentiſque Gothorum ſtatu, vel incolumitate Regiæ poteſtatis pollicitus eſt, violaverit, aut Regem nece attrectaverit, aut poteſtate Regni exuerit, aut præſumptione tyrannica Regni faſtigium uſurpaverit, anathema ſit in conſpectu Spiritus Sancti, & Martyrum Chriſti: atque ab Eccleſia Catholica, quam perjurio profanaverit, efficiatur extraneus, & ab omni communione Chriſtianorum alienus, neque partem Juſtorum habeat, ſed cum Diabolo, & Angelis ejus æternis ſuppliciis condemnetur, una cum eis, qui eadem conjuratione nituntur: ut par pœna perditionis conſtringat, quos in perniciem prava ſocietas copulat. Et ideo, ſi placet omnibus, qui adeſtis, hæc tertio reiterata ſententia veſtræ vocis eam conſenſu firmate. Ab univerſo Clero, vel populo dictum eſt: Qui contra hanc Noſtram definitionem præſumpſerit, Anathema. Maranatha. hoc eſt, perditio in adventu Domini ſit, & cum Juda Scarioth partem habeat, & ipſi, & ſocii eorum: Amen.* Eamdemque anathematis ſententiam, eodem ritu, ac iiſdem fere verbis, in eoſdem Regni, & Regis proditores denuo latam, legimus in Concilio Toletano XIV. anni 693. *cap. 10.* (*eod. tom. 3.*

tom. 3. collect. Harduin. col. 1801.) Qui autem prædictæ ſententiæ ritum, quo tribus civibus, veluti trium monitionum loco fuit repetita, conſiderat, multoque magis, ſi illorum verborum *Anathema ſit, in conſpectu Spiritus Sancti, & Martyrum Chriſti*, vim, & efficaciam attentius expendat, minime dubitabit, Patrum mentem fuiſſe, excommunicatione latæ ſententiæ percellere, quotquot in poſterum, in patriam, aut Regem rebellionem intentarent.

8 Non itaque recenter adinventæ, nec primis decem Eccleſiæ ſæculis ignotæ prorſus fuerunt excommunicationes latæ ſententiæ, ſicuti ſibi finxit, rerumque Eccleſiaſticarum minus peritis impoſuit Van-Eſpen, ut illarum uſum improbaret, eaſque parvi faciendas ſuaderet, quod certe alibi non obſcure inſinuavit.

CAPUT XLV.

Auctoritate, & exemplis improbatur immoderatus uſus cenſurarum latæ ſententiæ.

1 Vindicata Eccleſiæ poteſtate infligendi cenſuras latæ ſententiæ, illud affirmamus, quod nemo negabit, nimirum frequentius, quam rectæ diſciplinæ ratio expoſcat, cenſuras ejuſmodi irrogari: Enimvero Navarrus *manual. cap.* 27. *num.* 49. notat ante annum 1398., quo promulgatus eſt ſextus Decretalium, vix numeratas fuiſſe triginta ſex excommunicationes latæ ſententiæ, quæ etiam ad viginti ſex poterant commode redigi, eo quod plures unum, eumdemque fere caſum reſpicerent: *Per ſolum autem ſextum Decretalium* (pergit Navarrus) *inductæ fuerunt* 32., *& per ſolas Clementinas* 50. *Poſtea per Bullam Cœnæ, per Extravagantes impreſſas, & non impreſſas, per Conſtitutiones Synodales, & Provinciales; per viſitationes, & reſervationes Sæcularium, & Religioſorum pæne innumeræ*, additque: *Valde utilem, immo & neceſſariam foro aliquam earum limitationem, ſaltem quoad forum conſcientiæ*. A Navarro in hunc modum edocti, ac præfatum Concilii Tridentini decretum præ oculis habentes, cum Nos Sacræ Congregationis Concilii Secretarii munere fungebamur, ſemper Epiſcopis Nos amice conſulentibus auctores fuimus, ut parce, & magna cum circumſpectione cenſuras infligerent præſertim latæ ſententiæ; ſæpe etiam cum iidem ſuas Synodales Conſtitutiones priuſquam promulgarentur, ad Nos tranſmiſerunt, eos hortati fuimus, ut ab illis cenſuras delerent, quibus earumdem tranſgreſſores ipſo facto innodabantur. Hanc eamdem fuiſſe mentem comperimus Præſulis Altoviti, Noſtri in eodem munere Prædeceſſoris: ille quippe in cauſa Neapolitana, propoſita die 18. Maji 1686., cum ageretur de edicto ab Archiepiſcopo edito, quo ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto incurrenda interdicebatur Parochis, ne in ſepeliendis pauperum cadaveribus, quædam peragerent, quæ videbantur minus decentia, hæc in ſuo voto adnotavit: *Verum mihi ſemper abſonum viſum eſt imponere pœnam ſuſpenſionis, ipſo facto incurrendæ pro qualibet levi culpa, præſertim contra Parochos, non minus in præjudicium animarum, eorum curæ commiſſarum, quam ipſorum Parochorum delinquentium.*

2 Item cum in Congregatione, habita die 20. Decembris 1687., examinanda eſſent Synodalia decreta Epiſcopi Vaſionen., & controverſia præcipue verteretur circa unum decretum, quo ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ prohibebantur Sacerdotes ludere aleis, vel taxillis, quocumque modo, & cum quacumque perſona, poſtquam Altovitus in ſuo ſuffragio Doctores retulit, aſſerentes licere quandoque Sacerdotibus animi relaxandi cauſa aleis, & taxillis ludere, modo id non frequenter, & ſine ſcandalo faciant; attamen quia ludus, qui juxta

Digitized by Google

doctrinam D. Thomæ 2. 2. *quæſt.* 168. *artic.* 2. ad virtutem pertinet Eutrapeliæ, facile degenerat in vitium, eo quod ludentes, aut nimium illi indulgeant, aut a conditionibus deficiant, quas idem D. Thomas *ibid.* & *art. ſeq.*, ad ludum cohoneſtandum requirit, ideo addidit Altovitus poſſe Epiſcopum in ſua Synodo edicere, ne Sacerdotes, & Clerici aleis, vel taxillis ludant; ſed quantum attinet ad cenſuras, hæc prudenter animadvertit: *Pœnam excommunicationis latæ ſententiæ, ut nimis rigidam, etiam nullo reclamante, ex officio tollendam eſſe, & per conſequens decretum in hac parte reformatione indigere cenſerem: licet enim Sacrum Tridentinum Concilium cap. 1. ſeſſ. 22. de reform. tribuerit Epiſcopis facultatem procurandi obſervantiam eorum, quę per antiquos Canones diſpoſita fuere circa vitam, & honeſtatem Clericorum, non ſolum ſub pœnis per dictos Canones ſtatutis, ſed etiam aliis eorum arbitrio imponendis; attamen arbitrium hujuſmodi regulari debet a jure, juxta cujus diſpoſitionem non eſt imponenda pœna excommunicationis, præſertim latæ ſententiæ, niſi in caſu, quo committitur culpa lethalis, quæ ex ſupradictis non contrahitur per Clericos, raro, vel recreationis cauſa, & citra ſcandalum ludentes*. Putavit nimirum Altovitus nullam in caſu, de quo res erat, adfuiſſe circumſtantiam, ob quam potuerit ludus prohiberi ſub gravi, quod ceteroqui poſſe aliquando evenire paulopoſt demonſtrabimus.

3 Sed nunquam magis ſe a cenſuris multiplicandis alienum oſtendit Altovitus, quam in cauſa Melitenſi, quæ fuit ejuſmodi. Epiſcopus Melitenſis in ſua Synodo excommunicationi latæ ſententiæ ſubjecerat Clericos, occulte detinentes arma prohibita. De hoc decreto, adverſus quod Clerici reclamaverant, diſputandum erat in Sacra Congregatione Concilii die 16. Decembris 1684.; at Altovitus in ſuo ſuffragio, quod pro Secretarii munere, ut moris eſt, exaravit, acriter decretum impugnavit: ajebat enim uſum armorum vetitum quidem eſſe Clericis in *cap. Clerici de vit.*, & *honeſt. Clericor.*, & propterea recte poſſe iterum illum ab Epiſcopo Clericis interdici ſub pœnis arbitrariis, etiam pecuniariis locis piis applicandis, quemadmodum tradunt Antonell. *de regim. Eccleſ. lib. 6. cap. 5. num. 2.*, ſed, quod attinet ad cenſuras, eas a jure irrogatas, dicebat, Clericis arma geſtantibus, non autem illa domi retinentibus; & præterea prædictas cenſuras eſſe ferendæ, & non latæ ſententiæ, quemadmodum bene ponderavit Raynaudus *de Religioſo loricato verſ. Jure tamen communi oper. tom. 17. pag. 193.* Et quamquam (pergebat Altovitus) in Conſtitutionibus Summorum Pontificum, videlicet 49. *Pii IV.*, & 145. *S. Pii V.* excommunicatio latæ ſententiæ feratur adverſus Clericos deferentes, aut domi detinentes arma prohibita; hæ tamen Conſtitutiones ſolos complectuntur Clericos, degentes in temporali ditione Romani Pontificis; cumque verſemur in materia odioſa, & pœnali, non ſunt extendendæ ad Clericos, alibi commorantes: Etenim, quamvis in Clementina *Ne in agro §. Quia vero in fin. de ſtatu Monachorum*, excommunicatio latæ ſententiæ decernatur in Monachos arma detinentes intra ſepta Monaſterii, ſine licentia Abbatis; non propterea ſub ea comprehenſi cenſentur Canonici Regulares, licet iſti ſæpius in jure confundantur cum Monachis, & expreſſe nominentur in præcedenti Clementinæ periodo, ubi excommunicatione ipſo facto declarantur irretiti tam Monachi, quam Canonici Regulares, qui relictis Clauſtris per Principum Curias evagantur, quemadmodum poſt Gloſſam in *eadem Clem. verb. Monachos*, advertit Suarez *de cenſuris diſput. 25. ſect. 5. num. 8.*; ex quibus omnibus concludebat Altovitus, Synodalem Conſtitutionem Melitenſem eſſe ita temperandam, ut excommunicationem non latæ, ſed ferendæ tantum ſententiæ Clericis arma detinentibus inureret. Non fuit cauſa præfata die definita, nec deinceps in Sacræ Congregationis regeſtis propoſita

ap-

Digitized by Google

apparet; fortaſſe quia Conſtitutionis Defenſores a contrario ſuffragio Secretarii certum periculum cauſæ ſuæ metuentes, Epiſcopo ſuaſerunt, ut ipſemet Synodale decretum reformaret.

4 Nihil enimvero hoc exemplo efficacius adduci poterat, ad indicandam, & ſuadendam Epiſcopis cautelam, & circumſpectionem, quam adhibere debeant, in decernendis cenſuris latæ ſententiæ, ne ſecus ſua decreta reformare, aut etiam prorſus delere cogantur: etenim nihil magis aſt apud Doctores receptum, quam quod Epiſcopus queat jus commune adjuvare, pœnaſque augere ab illo inflictas, quod fuſe probat Romaguera ad Conſtitutiones Synodales Gerundenſes *lib.1. tit.1. cap.1. num. 25.*, & nihilominus ex iis, quæ enarravimus, perſpicuum fit, non ſemper congruum reputari, ut quæ a jure communi ſunt vetita, atque interdum etiam ſub cenſurarum comminatione interdicta, iterum ab Epiſcopo prohibeantur ſtatuta in tranſgreſſores cenſura latæ ſententiæ; ſed hæc tanquam extremum remedium eſt tantum adhibenda, cum malum graviſſimum eſt, neque aliter præcidi, aliiſque pœnis cohiberi poteſt. Hanc pariter fuiſſe, eſſeque conſtantem ſententiam Sacræ Congregationis Concilii, ex eo colligitur, quod paucis antea annis accidit Epiſcopo Larinenſi. Habita ab eo fuerat Diœceſana Synodus anno 1728., adverſus cujus nimium ſeveras Conſtitutiones Clerici Larinenſes appellarunt; ſed ſan. mem. Benedictus XIII., appellatione rejecta, eas ad unguem ſervari juſſit: Benedicto e vivis erepto, ab ejus Succeſſore Clemente XII. facultas facta eſt Larinenſibus Clericis ſua jura deducendi ad Sacram Congregationem Concilii, quæ cum in prima ex Synodalibus Conſtitutionibus a Clero impugnatis ſancitum deprehenderit, ut omnes indiſcriminatim Eccleſiaſtici tenerentur intereſſe Congregationi, de quæſtionibus ad forum conſcientiæ ſpectantibus, haberi conſuetis, atque in earum altera injunctum viderit Sacerdotibus, ut quotieſcumque prædictæ Congregationi non intereſſent, inſequenti die abſtinerent a celebratione Miſſæ; die 30. Auguſti 1732. reſcripſit, primam Conſtitutionem non ſuſtineri, quoad Clericos nondum Sacris initiatos; ex altera vero deleri juſſit præfatam pœnam ſuſpenſionis; etſi enim hæc leviſſima eſſet, & unica tantum die Sacerdotes arceret a ſacro altaris miniſterio, levior tamen Sacræ Congregationi viſa eſt culpa, propter quam infligebatur, quod videri poteſt in *Theſaur. Reſolut. tom. 5. pag.387.*

CAPUT XLVI.

Interdum decerni poteſt Cenſura latæ ſententiæ ad cohibendam culpam, quæ in ſe ſpectata eſt levis, ſi ob adjunctas circumſtantias fiat gravis.

1 VErum contingere poteſt, ut res, quæ in ſe ſpectata levis eſſe videtur, gravis tamen appareat, ſi circumſtantiæ perpendantur, quibus circumveſtitur, & præſertim ſi conſideretur periculum, ne abuſus, qui ab uno, vel altero in Diœceſim induci cœpit, niſi ſtatim præſocetur, totam paulatim Communitatem contaminet, quemadmodum notavit Gibalinus *de cenſuris diſcept. 2. qu. 2. conſectar. 7.*; in hoc autem rerum eventu, ſi Epiſcopo alius non ſuppetat modus, licebit profecto, etiam cenſurarum enſe illum præcidere: novum quippe non eſt, ut quod in paucis diſſimulandum prudentia dictat, in tota Communitate tolerari non debeat. Plura hujus rei exempla nobis ſuppeditant Conciliorum Canones: etenim Concilium Carthaginienſe IV. anni 398. *can. 24. relat. in can. Sacerdote de conſecrat. diſt.1.* excommunicandum ſtatuit, qui, *Sacerdote verbum in Eccleſia faciente, egreſſus de auditorio fuerit*: Gregorius II. in Concilio Romano anni 721., cui Epiſcopi 32. interfuere *can. 17. relat. diſt. 23. can. 23., & in*

cap.4.

cap.4. de vit., & honeſt. Clericor., anathema pronuntiavit adverſus Clericos comam nutrientes, inquiens: *Si quis ex Clericis laxaverit comam, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio: Anathema ſit*: Bonifacius VIII. in *Extravag. Deteſtandæ de ſepulturis inter comm.*, excommunicatione perculit, quicumque cadavera exenterarent, & conciderent; nulla autem ex his actionibus, ſi nude inſpiciantur, tantam præſefert culpam, ut excommunicationis pœna debuerit coerceri. Quinimmo, etiamſi aſſentiamur Suarez *de cenſuris diſput. 24. ſect. 1. num.6.* docenti: *Interdum in antiquis juribus excommunicationem vocari ſolam privationem Euchariſtiæ, cujus uſus per antonomaſiam dicitur Communio*; atque in hoc ſenſu excommunicationis vocabulum uſurpatum, intelligamus a citato Concilio Carthaginienſi IV., adhuc videri non poteraut tanti criminis rei, qui a concione recedebant, ut propterea debuerint ſacra menſa prohiberi. Quare, ne credamus, Sacros Canones a juſtitiæ, & æquitatis tramite deviaſſe, dubitandum non eſt, quin illæ actiones gravitatem acceperint ab adjunctis circumſtantiis; quod certe conciſione cadaverum, quæ non ſine enormi barbarie, & maximo Fidelium horrore fiebat, ex prædictæ Decretalis lectione apparet.

2 Hinc pariter in recentioribus Synodis, præcipue Hiſpalenſi, Toletana, & Abulenſi relatis a Thoma Sanchez *conſil. lib.5. cap.1. dub. 14. num. 6.*, Leandro *qq. moral. par.3. tract. 5. diſput. 2. qu. 30.*, & Sancio in *ſelect. diſp. 51.*, excommunicatio lata eſt adverſus eos, qui cum ex legitima cauſa jejuniorum diebus carnibus veſcerentur, piſces ſimul comedebant. Quamvis enim ea admixtio, ſeu carnium una cum piſcibus comeſtio, priuſquam a Nobis, Noſtris Apoſtolicis litteris, datis die 3. Maii 1741., confirmatis die 22. Auguſti ejuſdem anni, & luculentius explicatis in Noſtra reſponſione ad quæſtiones, Nobis propoſitas ab Archiepiſcopo Compoſtellano die 8. Julii 1744., quæ extant *tom.1. Noſtri Bullar. Conſt. 19., Conſt.27., & Conſt. 99.*, ſevera lege prohiberetur, fortaſſe ſecundum ſe gravi culpa vacaret; attamen ob adjunctum ſcandalum, a quo vix ſejungi poterat, jure, ac merito, etiam ſub pœna excommunicationis fuit in præfatis Synodis interdicta, quemadmodum bene ponderat Daniel Concina Ord. Præd. Theologus in *ſuo comment. Theolog. in præfatum Noſtrum Reſcriptum ad poſtulata Archiepiſcopi Compoſtellani §. 1. num.50.* Leviſſimam quoque turpitudinem, etiam priuſquam a fere communi hominum conſuetudine cohoneſtaretur, præſeferre potuit uſus pulveris Nicoſiani, vulgo *Tabaci*, & nihilominus Urbanus VIII. Conſtitutione, quæ incipit *Cum Eccleſia*, edita die 30. Januarii 1642., ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, *Tabacum* ſumere vetuit in Eccleſiis civitatis, & Diœceſis Hiſpalenſis: quia ejuſdem Diœceſis Sacerdotes non verebantur *Tabacum* ſumere in altari, ex quo ſacra lintea indecenter fœdabantur, & Fideles nondum aſſueti *Tabaci* graveolentiæ, illius fœtorem abhorrentes ab Eccleſiis ſe ſubducebant; eademque de cauſa Innocentius X., & Innocentius XI. ſub eadem excommunicationis pœna latæ ſententiæ, ejuſdem *Tabaci* uſum interdixere intra Vaticanam baſilicam, pluresque Epiſcopi hiſce permoti exemplis, excommunicatione innodarunt, non ſolum quotquot intra quamlibet ſuarum Diœceſium Eccleſiam *Tabacum* ſumerent, ſed etiam Sacerdotes, qui ante Miſſæ celebrationem, & Laicos, qui ante Euchariſticam Communionem eodem pulvere extra Eccleſiam uterentur, de quibus Conſtitutionibus plura inferius.

3 Quod ſi res, quæ in ſe leves ſunt, ob adjunctas interdum circumſtantias ſcandali, prudenter ſub cenſura latæ ſententiæ prohibentur; multo magis excommunicatione latæ ſententiæ cohiberi poterit peccatum, quod & in ſe jam grave eſt, & inſuper grave affert ſcandalum. Sanctus Toribius in *ſua prima Synodo*

nodo Provinciali habita anno 1582. (*tom.*4. *CC. Hiſpaniæ Card. de Aguirre pag.* 244.) *act.*3. *cap.* 4. ipſo jure excommunicatos decrevit Clericos, operam dantes Mercaturæ. Contra hanc Conſtitutionem appellavit Clerus ad Sacram Congregationem Concilii, ad quam Synodus, de more, miſſa fuerat examinanda; ſed Sacra Congregatio, etſi alias plures cenſuras ex ejuſdem Synodi Conſtitutionibus deleri juſſerit; hanc tamen ſuſtinendam cenſuit, non ſolum quia ſciebat omnem negotiationem, ſub *interminatione anathematis* prohibitam eſſe Clericis, præſertim Sacris initiatis in *cap.*6. *Ne Clerici, vel Monachi*; verum etiam quia audierat, Infideles Indos plurimum offendi, cum Miniſtros Evangelicos vident impenſam operam dare negotiationi. Inde enim occaſionem arripiunt ſuſpicandi, Evangelicæ prædicationis, ſi non unicum, ſaltem præcipuum ſcopum eſſe viam aperire Europæis ad negotiationem illis in regionibus exercendam, atque ingentem auri copiam ex iis in Europam aſportandam, quemadmodum narrat idem Cardinalis de Aguirre *loc. cit. pag.* 261.

4 Ad idem præcavendum ſcandalum, Evangeliique præconum conſulendum famæ, & dignitati, Summus Pontifex Clemens IX. ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ prohibuit quibuſcumque Eccleſiaſticis tam Sæcularibus, quam Regularibus, degentibus ſive in inſulis, provinciis, & regnis Indiarum Orientalium, ſive in partibus Americæ tam auſtralibus, quam ſeptemptrionalibus, ne unquam cujusvis cauſæ, occaſionis, & tituli prætextu quæſtuoſam exerceant negotiationem ſive per ſe, ſive per alios, ſive nomine proprio, ſive Religioſorum Ordinum, quorum forte ſint alumni: voluitque, ſtatutas a ſe in prædictos Negotiatores pœnas, neque eum evadere, qui ſemel tantum mercaturam facit; quod videre eſt in Conſtitutione ejuſdem Pontificis, impreſſa inter Apoſtolicas Conſtitutiones, reſpicientes Miſſiones Sinarum, & Tunquini, in unum volumen collectas, editaſque Pariſiis anno 1676. *pag.*73.

5 Ex quibus omnibus conficitur impoſſibile eſſe, ut Epiſcopis certa præſcribatur norma, ad quam tuto, & ſine offendiculo conformare ſe queant in decernendis cenſuris latæ ſententiæ, cum res pendeat a rerum, locorum, & temporum conditionibus, quas perpendere ad ipſorum prudentiam pertinet. Neque ex eo, quod Nos ſciamus, aliquam cenſuram ab aliquo Epiſcopo latam, etiam Clero contradicente, ratam habitam a Sacra Congregatione Concilii, inferre poſſumus, eamdem, ſi alibi feratur, ratam pariter habendam. Scimus etenim Sacram Congregationem ſuſtinuiſſe edictum quondam editum ab Epiſcopo Comenſi, quo ſub pœna ſuſpenſionis, ipſo facto incurrenda, prohibebatur Clericis in Sacris conſtitutis ingreſſus in Eccleſiam ſine veſte nigra oblonga, quam *Talarem* vocant, uti habetur *lib.*43. *decretor. pag.*128., ſed ſimul *lib.* 58. *pag.* 288. adnotatum legimus, eamdem Sacram Congregationem e ſimili edicto, promulgato ab Epiſcopo Rubenſi, expungi juſſiſſe pœnam cenſurarum, earumque loco ſubrogandam pœnam ſolutionis quinque librarum ceræ albæ, & ſolum in ſubſidium adjiciendas cenſuras, ferendæ tamen, non vero latæ ſententiæ: quia nimirum in Diœceſi Rubenſi uſus veſtis brevioris non adeo apud Eccleſiaſticos invaluerat, ſicuti in Diœceſi Comenſi, in qua, uti Epiſcopus Sacræ Congregationi ſignificaverat, uſus veſtis talaris, quam propriam eſſe Eccleſiaſticorum infra dicemus, omnino fere obſoleverat, non ſine populi admiratione, & ſcandalo. Quare iterum concludimus non poſſe certam regulam tradi in infligendis cenſuris ubique ſervandam, ſed rem totam relinqui prudentiæ, & circumſpectioni Epiſcoporum.

CAP.

Digitized by Google

CAPUT XLVII.

Quid de uſuris, & contractibus in Synodo decerni poſſit, ubi ſpecialiter de Mutuo.

1 OPtabat Fagnanus in ſæpius *cit. cap. Sicut olim num.* 82. *de accuſat.* nihil a Synodis Provincialibus quoad uſuras decerni, & tamen vix erit Concilium Provinciale invenire, a quo non fuerint uſuræ expreſſè damnatæ, eaſque exercentes ſeveriſſimis pœnis ſubjecti; hanc eumdem morem imitatæ Diœceſanæ Synodi, præſertim recentiores, ab anno ſcilicet 1698. uſque ad hanc diem habitæ, quas ſummo ſtudio collectas attente perlegimus, ſpecialem de uſuris ſermonem inſtituerunt, eaſque iterum, iterumque improbarunt; nec proinde aut hæ auctoritati Fagnani refragantur, aut Fagnanus communi Synodorum uſui, & praxi adverſatur. Quod enim Fagnanus voluit, hoc unum eſt, ne a particularibus Synodis quæſtiones dirimantur, *in caſibus uſurarum, aliorumque vitiorum, quibus timoratæ conſcientiæ irretiri poſſunt*, quales ſunt quæſtiones circa contractus inter graves Theologos controverſæ, & nondum ab Eccleſia definitæ. Non vero prohibuit, ne uſura vere, & proprie talis, aut contractus certo fœneratitii proſcribantur, atque e qualibet Diœceſi exterminentur. Quæ autem nominatim prioris, aut poſterioris generis ſint, per ſumma capita innuemus.

2 Omne lucrum ex mutuo præciſe *ratione mutui*, uti loquuntur Theologi, hoc eſt lucri ceſſantis, damni emergentis, aliove extrinſeco titulo remoto, uſurarium, atque omni jure, naturali ſcilicet, Divino, & Eccleſiaſtico illicitum eſſe, perpetua fuit, & eſt Catholicæ Eccleſiæ doctrina, omnium Conciliorum, Patrum, & Theologorum unanimi conſenſione firmata. Huic contradixere Græci Schiſmatici, qui, teſte Guidone Carmelita in *catalogo Hæreticorum*, quodcumque lucrum ex mutuo permittunt: Græcis ex parte conſenſit Calvinus, qui *ad cap.* 18. *Ezechielis*, licere docuit, aliquod moderatum lucrum non quidem a paupere, ſed a divite præciſe ratione mutui exigere. Errorem a Calvino obiter inſinuatum ex profeſſo propugnavit Carolus Molinæus in *ſuo tract. de uſuris*, ubi *num.* 10. audacter affirmat, uſuram non eſſe prohibitam, *niſi in quantum eſt contra charitatem*; diſtinguit deinde *num.* 85. tres hominum gradus: Primus complectitur pauperes, emendicata ſtipe viventes, quibus non mutuo, ſed eleemoſyna ſuccurrendum, ait: Alter indigentes, qui pro tempore indigent, quamvis pares ſint mutuo poſtea reſtituendo; atque his quoque mutuum gratuito dandum, aſſerit: Tertius gradus complectitur divites, & Mercatores, qui nihil indigent, ſed rem ſuam negotiatione amplificare ſtudent, & ab his uſuram moderatam, ratione mutui, juſte, ac ſancte exigi poſſe tradit Molinæus. Eamdem pravam opinionem amplexatus, alia ratione defendit Claudius Salmaſius in duplici tractatu, altero inſcripto *De uſuris*, alter *De trapezitico fœnore*, quibus in locis uſuram, niſi Charitatem lædat, ab omni culpa abſolvit, eo quod ſit *merces locatæ pecuniæ*. Verum quamquam plurimi Heterodoxi, Calvini, Molinæi, & Salmaſii ſyſtemati ſtabiliendo allaboraverint, inter quos Petrus Heinigius *lib.* 2. *qu.* 1., Gerardus Noodt *de fœnore, & uſuris lib.* 1., Gronovius, & Barbeyrac in *notis ad Hugonem Grotium lib.* 2. *cap.* 12., Bohemerus *jur. Eccleſ. Proteſt. tom.* 5. *lib.* 5. *tit.* 19.; rationem tamen, qua eam Salmaſius tutatus eſt, fere omnes refellerunt, recte arbitrantes, mutuatæ pecuniæ dominium transferri in mutuatarium, ac propterea non poſſe mutuum locationi ullo pacto comparari, ſicuti teſtatur Gottifridus Maſcovius in *notis ad Puffendorf. lib.* 5. *cap.* 7. §. 5.

3 Impiæ Calvini, & Molinæi opinioni non veriti ſunt ſubſcribere pauci quidam

Digitized by Google

dam Doctores Catholici: diſtinguunt & iſti duplex genus mutui: unum, quo pecunia, aliave res datur ad conſumptionem, quod plerumque fit cum indigentibus, pecuniam mutuam accipientibus, ut ſe, ſuamque familiam ſuſtentent, debita ſolvant, filiam nuptui tradant &c.: alterum, quo datur ad negotiationem, ut cum Mercatoribus fieri ſolet, qui acceptam mutuo pecuniam negotiatione augent, ingenſque ex ea lucrum reportant: in primo caſu uſuram eſſe fatentur, quidquid exigitur ultra ſortem; at a fœnoris labe excuſant lucrum, quod in ſecundo caſu ex mutuo percipitur, dummodo ſit moderatum, modumque ſervet, a patriæ legibus definitum.

4 Novam hanc diſtinctionem ab Hæreticis primum excogitatam, præverterant Eccleſiæ Patres, qui uno ore abſolute, atque indefinite fœneratitium pronuntiaverant, quidquid ex mutuo ultra ſortem exigitur: Tertullianus *lib.* 4. contra Marcionem *cap.* 17., ita explicat Ezechielis locum: *Pecuniam, inquit, ſuam fœnori non dedit, & quod abundaverit, non ſumet; fœnoris ſcilicet redundantiam, quod eſt uſura*. S. Baſilius in *Pſalm.*14. (*tom.*1. *oper pag.*107.) allegato pariter Ezechielis loco, ait: *Ezechiel id in maximis malis recenſet, ſi fœnus, & quidpiam ultra ſortem accipiatur*. S. Ambroſius *lib. unic. de Tobia cap* 14. *n.*49. (*tom.*1. *oper. colum.*607.): *Et eſca uſura eſt, & veſtis uſura eſt, & quodcumque ſorti accedit, uſura eſt*. S. Hieronymus in *cap.*18. Ezechielis (*tom.*5. *oper. colum.* 210.): *Alii pro pecunia fœnerata ſolent munuſcula accipere diverſi generis, & non intelligunt uſuram appellari, & ſuperabundantiam, quidquid illud eſt, ſi ab eo, quod dederint, plus acceperint*. S. Auguſtinus in *Pſalm.* 36. *ſerm.* 3. *num.* 6. (*tom.*4. *oper. colum.*285.): *Si fœneraveris homini, ideſt mutuam pecuniam tuam dederis, a quo aliquid pluſquam dediſti, expectes accipere, non pecuniam ſolam, ſed aliquid pluſquam dediſti, ſive illud triticum ſit, ſive vinum, ſive oleum, ſive quodlibet aliud, ſi pluſquam dediſti, expectas accipere, fœnerator es*. Concilium Agathenſe relatum a Burchardo *lib.*2. *cap.*126., Ivone *part.*6. *cap.*200., & a Gratiano *cauſ.*14. *qu.*3. *can.*4.: *Uſura eſt, ubi amplius requiritur, quam datur, v. g. ſi dederis ſolidos decem, & amplius quæſieris*. Ex quibus Gratianus ibidem concludit: *Ecce evidenter oſtenditur, quod quid quid ultra ſortem exigitur, uſura eſt*. Patribus adhæſere veteres Theologi, qui, duce D.Thoma 2.2. *qu.*78. *art.*2., adeo diſtricte omne lucrum ex mutuo, jure naturali, & Divino vetitum aſſeruere, ut ne munus quidem *ab obſequio, aut a lingua*, quod certe quid minimum eſt, nullique oneroſum a mutuatario, ſolius mutui cauſa exigi poſſe docuerint.

5 Neque vero Calvini, & Molinæi Aſſeclis ſuffragantur, aut loca Sacræ Scripturæ ſpeciatim prohibentia, ne pauperes uſuris opprimantur, uti Exodi 22. *verſ.*25., & Levitici 25. *verſ.* 35.; aut ſententiæ Patrum, uſuras dumtaxat redarguentium immoderatas; aut Canones Conciliorum, puta 36. ex Apoſtolicis, 17. Nicænus, & 12. Concilii Arelatenſis primi, ſolos Clericos fœneratores ſeveris pœnis ſubjicientes: etenim antiqui Teſtamenti pagina in ipſiſmet in contrarium adductis locis, & adhuc clarius Deuteronomii 25. *verſ.*19., Ezechielis 18., & *Pſalm.*14., omnem omnino uſuram abſque ullo perſonarum, a quibus exigatur, diſcrimine prohibet, & deteſtatur. Pauperes autem alicubi expreſſe nominat, vel tantum exempli cauſa, quia plerumque contingit, ut illi magis egeant opis alienæ, & neceſſitate adacti mutuum accipiunt, etiam ſub obligatione immoderatum fœnus ſolvendi, quemadmodum ad prædictum Exodi caput adnotavit etiam Hugo Grotius; vel quia uſuræ, quæ a pauperibus extorquentur, præter propriam pravitatem, quamdam redolent ſævitiam, & immanitatem ſpeciali nota, & reprehenſione dignam, ſicuti ratiocinatur Gibalinus *de uſuris libr.*1. *cap.* 7. *art.* 2.

6 In novo autem Teſtamento *Lucæ 6.*, illis Chriſti Domini verbis, *Mutuum date nihil inde ſperantes*, præceptum tradi, ſeu verius naturalem legem iterum inculcari, nihil prorſus lucri ex mutuo ab ullo, ſive paupere, ſive divite, exigendi non ſolum docet D. Thomas 2. 2. *qu.* 78. *art.* 1. *ad* 4., ſed concors fuit Conciliorum, Patrum, Summorumque Pontificum ſententia, præcipue Urbani III. in *cap. Conſuluit de uſuris*, qui præfati Textus auctoritate, omnem quamtumvis minimam uſuram univerſim vetitam pronuntiavit; explicans enim præfata Chriſti Domini verba, ijs prohiberi, ait, *omnem uſuram, & ſuperabundantiam.* Dicere autem, Summos Pontifices, & Concilia prædicti Textus verum, & genuinum ſenſum non eſſe aſſequuta, quod aliquos muſſitare non puduit, & temerarium, & fere hæreticum eſt: quidquid enim ſit, an Eccleſia, non ſolum infallibili polleat auctoritate in definiendis quæſtionibus, Fidem, aut mores reſpicientibus, quod nullus Catholicorum negat; ſed etiam in delectu rationum, quas ad ſuas definitiones ſtabiliendas interdum adducit, de quo nonnulli Catholici dubitarunt, certum, & indubitatum eſt, eam errare non poſſe in interpretanda Divina Scriptura, ejuſque germino ſenſu Fidelibus aperiendo.

7 Haud abſimilia reponimus ad teſtimonia Patrum: hi ſiquidem, licet vehementius invehantur in uſuras immoderatas, atque a pauperibus extortas, veluti culmen ſceleris, ad quod homines pertrahit ſordida, atque inſatiabilis avaritia; non idcirco tamen approbant moderatas a divitibus exigendas, quinimmo etiam iſtas aliis in locis expreſſe condemnant: enimvero Ambroſius *cit. lib. de Tobia cap. 6.* (*tom.* 1. *oper. colum.* 597.) de iis agens, qui pecuniam ſuam fœnerantur non indigenti, ſed diviti, ſed Negotiatori, cui uberes proventus pariat, eos in hunc modum increpat: *Nihil nequius fœneratoribus, qui aliena damna ſua lucra arbitrantur, & diſpendio ſuo deputant, quidquid ab aliis poſſidetur. Aucupantur hæredes novos, adoleſcentulos divites explorant, per ſuos adjungunt, ſe ſimulantes paternam, & avitam amicitiam, volunt domeſticas eorum cognoſcere neceſſitates..... Sin vero nullos laqueos alicujus neceſſitatis offenderint, intexunt tabulas, ajunt, nobile prædium eſſe venale, amplam domum, accumulant proventus fructuum, annuos reditus exaggerant, hortantur, ut coemant, ſimiliter faciunt pretioſas veſtes, & monilia nobilia prædicantes. Neganti ſe habere pecuniam, ingerunt ſuam, dicentes: Utere, ut tua; de fructibus emptæ poſſeſſionis pretium multiplicabis, debitum reddes;* & *cap.* 14. (*colum.* 607.): *Et putas te pie facere, quia a Negotiatore, velut munus ſuſcipis? Inde ille fraudem facit in mercium pretio, unde tibi ſolvit uſuram. Fraudis illius tu auctor, tu particeps, tibi proficit, quidquid ille fraudaverit. Et eſca uſura eſt, & veſtis uſura eſt, & quodcumque ſorti accedit, uſura eſt. Quod velis ei nomen imponas, uſura eſt.* Similiter Hieronymus in *cit. cap. Ezechielis* (*colum.* 108. *tom.* 5. *oper.*) perinde ac ſi cum illis ipſis congrederetur, contra quos pugnamus, fœnus reprobat, etiam ex re percipiendum, quæ ingentem fructum mutuatario attulit, inquiens: *Solet argumentari, ac dicere: Dedi unum modium, qui ſatus fecit decem modios, nonne juſtum eſt, ut medium modium de meo plus accipiam; cum ille mea liberalitate novem, & ſemis de meo habeat?* Nolite errare, *inquit Apoſtolus*, Deus non irridetur. *Reſpondeat enim nobis breviter fœnerator miſericors utrum habenti dederit, an non habenti. Si habenti, utique dare non debuerat; ſed dedit quaſi non habenti: Ergo quare plus exigit, quaſi ab habente &c.*

8 Ad Canones quod attinet, ſi argumentum, quod ex illis inſtaurant, quidquam haberet roboris, & efficacitatis, probaret etiam fornicationes, & adulteria eſſe Laicis permiſſa, quia plerique Canones in ſolos Clericos fornicarios, & adulteros, nulla facta Laicorum mentione, animadvertunt, quæ ſane argumen-

mentatio inepta, & ridicula foret: novum quippe non eſt, Eccleſiam ſeverius in Clericis punire delicta, quæ etiam in Laicis execratur: ſicuti opportune, & ad rem appoſite monuit Concilium Carthaginienſe 1. *can.* 13.: *Quod in Laicis reprehenditur, id multo magis in Clericis oportet prædamnari*. Ceterum non deſunt alii innumeri Canones, Clericos æque, ac Laicos uſurarios redarguentes; atque ut alios prætereamus, antiquiſſima Synodus Eliberitana *can.* 20. (*tom.*1. *collect. Hard. colum.*252.) hæc habet: *Si quis Clericorum detectus fuerit uſuras accipere, placuit eum degradari, & abſtineri. Si quis etiam Laicus accepiſſe probatur uſuras, & promiſerit correctus, jam ſe ceſſaturum, nec ulterius exacturum, placuit ei veniam tribui. Si vero in ea iniquitate duraverit, ab Eccleſia eſſe projiciendum*. Ac Leo Magnus *epiſt. ad Eiſcopos per univerſam Italiam relata can.*7. XIV., *qu.*4., exagitans uſuræ peccatum, ait: *Quod nos, non dicam in eos, qui ſunt in Clericali Officio conſtituti, ſed in Laicos cadere, qui Chriſtianos ſe dici cupiunt, condolemus*.

9 Jure itaque ac merito Auctores permittentes moderatum lucrum ex mutuo a divite, & Negotiatore exigere, veluti adverſantes communi, & perpetuæ Catholicæ Eccleſiæ doctrinæ, inclamarunt, & validiſſimis argumentis confutarunt Navarrus *comment. de uſuris num.*8., *& ſeqq.*, Gibalinus, & Leotardus in ſuo quilibet *de uſuris* tractatu, Cardinalis de Lugo *de juſt.*, *& jur. tom.* 2. *diſput.* 25., Jacobus Gaytte egregio opere, quod concinnavit adverſus Molinæum, Salmaſium, Auctoremque libelli Gallici *du traitté de la pratique des Billets*, Saintbeuve in *reſolut. caſuum conſcientię tom.* 2. *ultim. edit. Pariſ. anni* 1700. *caſ.*210. *pag.* 422., *& ſeqq.*, Aloyſius Bulteau, ſeu Bultellus in *apologia pro Lactantio in materia uſurarum edita Pariſiis anno* 1677., Pouget in *ſuis Canonic. inſtit. tom.*1. *pag.*760., Natalis Alexander *Theolog. dogmat.*, *& moral. tom.* 8. *part.*2. *cap.*7., Gennet *Theol. moral. tom* 1. *tract.*4. *de mutuo, & uſura q.*6. *& ſeqq.*, Pontas in *diction. caſ. conſcien. tom.*3. *verb. Uſura*, Continuator *prǽlect. Theol. Honorati Tournely tract. de contract. part.*2. *cap.*3., aliique plurimi.

10 Verum, quoniam tot Doctorum auctoritate, & argumentis minime perterriti, prædictam exoticam opinionem nonnulli iterum refricare non dubitarunt; propterea Nos ad Petri Cathedram evecti, ne Catholicæ doctrinæ puritas, cujus depoſitum Nobis eſt a Chriſto concreditum, hac erroris labe fœdaretur, datis ad Italiæ Epiſcopos encyclicis litteris ſub die 1. Novembris 1745., hæc inter cetera declaravimus. Primo omne lucrum ex mutuo, ratione mutui, uſurarium, & illicitum eſſe: ſecundo ad uſuræ labem purgandam, nullum arceſſiri poſſe ſubſidium, vel ex eo quod id lucrum non exceſſivum, & nimium, ſed moderatum; non magnum, ſed exiguum ſit: vel ex eo quod is, a quo id lucrum ſolius cauſa mutui depoſcitur, non pauper, ſed dives exiſtat, nec datam ſibi mutuo ſummam relicturus otioſam, ſed ad fortunas ſuas amplificandas, vel novis coëmendis prædiis, vel quæſtuoſis agitandis negotiis, utiliſſime ſit impenſurus: tertio, quanquam una cum mutui contractu poſſint quandoque alii tituli, ut ajunt, forte concurrere ipſi mutuo extrinſeci, e quibus juſta oriatur cauſa, aliquid ultra ſortem ex mutuo debitam exigendi; attamen falſo, & temere affirmari diximus, ejuſmodi titulos ſemper reperiri, ac ubique præſto eſſe, itaut illorum ratione, quotieſcumque pecunia, frumentum, aliudve id generis, alteri cuicumque creditur, toties ſemper liceat auctarium moderatum, ultra ſortem integram, ſalvamque recipere. Alia præterea ediximus, atque in contractibus ſervanda commendavimus (quæ in Epiſcopales Synodos utiliter inſeri poterunt) ne uſuræ macula inficiantur, ſicuti videre eſt in *prǽfatis Noſtris litteris impreſſis tom.* 1. *Noſtrarum Conſtit. Conſt.*143., quas nuperrime Theologico commentario illuſtravit Daniel Concina Ord. Præd. Theologus.

Zz 2

11 Quam-

11 Quamobrem ſi jampridem aliquot Epiſcopi, inter quos Cardinalis de Camus Epiſcopus Gratianopolitanus, Cardinalis de Biſſy tunc Epiſcopus Tullenſis, Jacobus Benignus Boſſuet Epiſcopus Meldenſis, & Bragadinus Epiſcopus Veronenſis in ſuis edictis, & Paſtoralibus inſtructionibus, præfatam proſcripſerant erroneam opinionem, utpote quam noverant jam a Conciliis, Summorumque Pontificum Conſtitutionibus prædamnatam, multo magis integrum nunc erit Epiſcopis illam, poſtquam iterum nominatim,& expreſſe ab Apoſtolica Sede reprobata, novis, ſi opus fuerit, Conſtitutionibus e ſua Diœceſi exturbare, eamque temere diſſeminantes, aut uſu ipſo approbantes ſeveris pœnis coercere.

12 Poſt eliminatum Hæreticorum errorem, qui paucorum fraudulentia, etiam in Catholicam rempublicam irrepere cœperat, abs re non erit obiter detegere falſam doctrinam, qua ſunt imbuti Judæi, inter Chriſtianos degentes, ex illis Deuteronom. verbis *cap.* 23.: *Non fœneraberis fratri tuo ad uſuram pecuniam, nec frugem, nec quamcumque aliam rem, ſed alieno*, inferunt Hæbrei ſibi licere fœnerari Chriſtianis, quos, licet inter eos verſentur, pro alienis habent, & extraneis. Facile quidem eſſet hanc Judæorum fallaciam retundere, aut dicendo cum Ambroſio *cit. libr. de Tobia cap.* 15., in allegato textu, permiſſum dumtaxat fuiſſe Judæis, uſuras exigere ab Amorrhæis, Amalecitis, aliiſque vicinioribus populis, a quibus Deus dominium abſtulerat rerum omnium, quas poſſidebant, & Judæis contulerat; aut dicendo cum Divo Thoma 2. 2. *cit. quæſt.* 78. *artic.* 1. *ad* 2., non fuiſſe permiſſum Hebræis uſuras exigere ab extraneis, ſed toleratum, tanquam minus malum, eo pacto, quo propter duritiam cordis eorum, fuit illis toleratum uxorum repudium; quod etiam ante Divum Thomam ſenſerat Alexander De Hales *part.* 3. *qu.* 86. *artic.* 2., ubi ait: *Nunquam fuit Judæis licitum fœnerari alieno, ſed permiſſum fuit illis, ſicut dare libellum repudii, propter duritiam cordis ſui. Peccabant tamen mortaliter fœnerando alieno; ſed permittebatur eis duplici de cauſa, ſcilicet ne facerent pejus, ideſt ne fœnerarentur fratribus ſuis; & quia duri erant, & paulatim trahendi ad perfectionem*: At quoniam res eſt cum Hebræis, qui Theologorum, & SS. Patrum auctoritatem irrident, nec ullus nobis ſuppetit modus evellendi pravam illam opinionem, quæ in eorumdem mentibus altas egit radices; unum faciendum ſupereſt, nimirum, ut falſæ illius opinionis uſum, qui in detrimentum cedit, & oppreſſionem pauperum Chriſtianorum, pro viribus impediamus; neque aliter id præſtari poteſt, quam opportunis Conſtitutionibus Epiſcoporum, & Chriſtianorum Principum edictis, quibus ſevere prohibeantur Judæi Chriſtianorum loca incolentes, ne ratione mutui quidquam a Chriſtianis extorqueant, & certa ſimul præſcribatur quantitas lucri, ultra quam, nihil impune exigere poſſint ex aliis contractibus cum Chriſtianis initis.

13 Primum ſtatutum fuit in Concilio Albienſi anni 1254., edito a Luca Dacherio *tom.* 2. *ſpicilegii*, in cujus *cap.* 19. (*pag.* 643. habetur: *Statuimus, & mandamus, in his, quæ deinceps mutuaverint Judæi Chriſtianis, Chriſtianorum ipſorum ſtetur ſimplici juramento, an quidquam uſurarium ſit in eis; & in eo quod uſurarium eſſe dixerint, ſic jurati abſolvantur*, quod decretum renovatum legimus in Concilio Montis Peſſulani, anni 1258. *cap.* 5. *eod. tom.* 2. *ſpicilegii*. Alterum edixit Innocentius III. *in Concilio Generali Lateranenſi cap.* 67., *relat. in cap. Quanto magis, de uſuris*, ubi diſtricte vetuit, ne Judæi, obtentu cujuslibet contractus, quem ceteroqnin licite cum Chriſtianis inire queunt, graves, & immoderatas uſuras exigant: *Synodali decreto ſtatuimus, ut ſi de cetero, quocumque prætextu Judæi a Chriſtianis graves, & immoderatas uſuras*

ras extorqueant, Chriſtianorum eis participium ſubtrahatur, donec de immoderato gravamine ſatisfecerint competenter. Utrumque vero ad compeſcendos fœneratores Judæos, in temporali ditione Eccleſiæ commorantes, iterum decernendum conſuluit Marcellus Severolus, ſacri Conſiſtorii Advocatus, Nobis, dum viveret, ſingularis amicitiæ nexu conjunctus, in ſuo elaborato ſuffragio, edito apud Paſſerinum *in cap. Quanquam, 2., poſt num.* 84., *de uſuris in 6.*, ne a Synodis recedamus, ita nuperrime ſtatuit Epiſcopus Piſaurienſis *in ſua Diœceſana Synodo habita anno* 1742. *tit.* 4. *num.* 17., cujus exemplum poterunt alii Epiſcopi imitari.

CAPUT XLVIII.

An, & quando uſuræ ſuſpicione vacent quidam ſpeciales Contractus, de quibus interdum eſt in Synodo agendum, ubi de lucro, quod ultra ſortem recipitur in Montibus Pietatis, de cenſibus, & de cambiis.

1 HActenus de uſuris generatim acceptis: Deſcendendum nunc eſt ad ſpeciales contractus, de quibus dubitari poteſt, an occulta uſuræ tabe ſordeſcant, Diu multumque inter Theologos, & Canoniſtas olim diſceptatum fuit, an uſurarii eſſent Montes Pietatis, Peruſiæ anno 1450. primum erecti, in quibus, recepto pignore, pecunia, aut frumentum mutuo datur pauperibus, ea lege, ut ſi præfixo tempore debitum non ſolvant, vendantur pignora, & ex eorum pretio Mons Pietatis ſortem creditam, & modicum quid, ultra ſortem recipiat, reſiduum vero reddatur debitori. Ejuſmodi Montes, præ ceteris impugnarunt Cajet. *in comment. de Mont. Piet. cap.* 1., & Dominicus Soto *lib.* 6. *de juſt.*, *quæſt.* 1. *art.* 6., quibus videbatur modicum illud lucrum, ultra ſortem receptum, uſuram ſapere; acriter pariter in illos invehitur, cum aliis Acatholicis Carpzovius *pract. crim. quæſt.* 92. *num.* 4. *& ſeqq.* Verum Leo X. *in Concilio Lateranenſi V.*, *ſeſſ.* 10, ſacro approbante Concilio, Montes prædictos licitos, atque ab omni uſuræ labe immunes pronuntiavit: Siquidem quod ultra ſortem a mutuatariis exigitur, non cauſa mutui, ſed alio nomine exigitur, præcipue, ut ſine Montis detrimento, congrua merces aſſignetur Miniſtris, qui, non ſine magno labore, pignora cuſtodiunt, excutiunt, expendunt, & alia ejuſdem generis multa præſtant in gratiam mutuatariorum: Sicut enim ſi amicus, unius diei intervallo a me diſtans, mutuum a me petat, quod ad eum mittere cogar, per hominem a me conductum, & mutuum, & mercedem, quam dedi homini, per quem mutuum miſi, jure repetere poſſum; ita Montis Præfecti aliquod ultra ſortem creditam exigere valent, erogandam in Montis Miniſtrorum ſalarium, quemadmodum ratiocinatur Silvius *in* 2. 2. *D. Thomæ*, *quæſt.* 78. *art.* 4. *quæſit.* 1., ubi alia plurima adducit argumenta ad vindicandam juſtitiam Montium Pietatis.

2 Quoniam vero periculum eſt, ne quod a Montis Præfectis, ultra mutuatam pecuniæ ſummam, exigitur, expenſas ſuperet, in Miniſtrorum ſuſtentationem erogandas; ideo Sacra Congregatio Concilii, ut omnis uſuræ ſuſpicio quam longe abeſſet a Montibus Pietatis, quos Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *de reform.*, inter loca pia enumeravit, & Epiſcoporum viſitationi ſubjecit, die 7. Februarii 1637. reſcribens ad Archiepiſcopum Neapolitanum, nihil ultra ſortem exigendum ſtatuit, niſi prius conſulta Apoſtolica Sede: *Loca pia* (verba ſunt S.Congregationis, quæ reperimus adnotata *lib.* 15. *decret. pag.* 486.) *& ſacras ædes, quæ depoſita retinent, dum mutuant indigentibus pecunias, accepto pignore, non poſſe quidquam a mutuatariis, niſi ex Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione*

Digitized by Google

tione accipere. Idemque reſponſum datum legimus ad Epiſcopum Adrienſem, die 14. Martii ejuſdem anni, *eod. lib. 15. decretor. pag. 501. a tergo*. Multo minus, abſque Apoſtolicæ Sedis placito erit plus exigendum, quam antea conſueverit, etiamſi Mons Pietatis eo auctario indigeat ad ſolvenda debita, quæ in mutuatariorum commodum contraxit: quod probe ſcientes Præfecti Montis Pietatis civitatis Caſalenſis, dum Nos Sacræ Congregationis Concilii Secretarium agebamus, ab eadem Sacra Congregatione facultatem ſibi fieri petierunt, & Montem, cujus reditus impares erant ſublevandis pauperum indigentiis, ære alieno gravandi, & ſimul exigendi quinque ex ſingulis centenis nummis ab iis, qui in poſterum, dato pignore, pecuniam a Monte reciperent, ut tali pacto poſſent, & conſueta ſuſtinere onera, & æs alienum paulatim ſolvere, quemadmodum videri poteſt *in Theſaur. Reſolut. tom. 1. pag. 28.*

3 Quod ſi contra Epiſcopus animadverteret, plus a mutuatariis ſolvi, quam neceſſarium ſit, ad Montem ſervandum indemnem a neceſſariis impenſis, & poſſet, & deberet uſuram moderari, & redigere ad æqualitatem cum quotidianis ſumptibus, aliiſque oneribus, quibus Mons prægravatur: quamvis etiam in hoc eventu tutius ſit, ut priuſquam Epiſcopus moderationem decernat, Sacram Congregationem Concilii conſulat.

4 Non ſolum de Montium Pietatis, ſed etiam de emptionis cenſualium redituum juſtitia plerique dubitarunt: Omnem ſiquidem cenſum eſſe larvatam uſuram, putarunt Henric. *quodlib. 1. qu. 39.*, & *quodlib. 8. qu. 24.*, & Salicet *in Auth. Ea lege, Cod. de uſuris*, quibus adhæſit Hotomannus *lib. 2. obſervat. cap. 15.*, quamvis hic non tam indagandæ, & ſtabiliendæ veritatis ſtudio, quam Apoſtolica Decreta, ſtatim alleganda, inſectandi pruritu ductus videatur. Sed diſtinguendum eſt inter cenſum realem, & perſonalem; cenſum realem, qui jus eſt percipiendi annuam penſionem ex prædio, aliove fundo fructifero, abſque ulla uſuræ labe conſtitui, vendi, & emi poſſe, declararunt Martinus V. *in Extravag. 1. de empt. & vendit. inter commun.*, Calliſtus III. *in Extravag. 2. eod. tit.*, & S. Pius V. *in ſua Conſtitutione incipien.* Cum onus, *edita 14. Kalen. Februarii* 1568., modo ex ſerventur conditiones in præſatis Conſtitutionibus præſcriptæ, quas ſingulatim enumerat, & explicat Navarrus *in comment. de uſuris, num. 45. & ſeqq.* Sicuti enim poteſt quis emere rei alicujus uſumfructum, remanente dominio directo penes venditorem, ita poteſt emere jus percipiendi partem fructuum ex alieno fundo, eorumque loco, poteſt venditor ſe obligare ad ſolvendam emptori ſingulis annis certam pecuniæ ſummam, illorum fructuum æſtimationi reſpondentem; hoc autem, & non aliud fieri per contractum cenſus realis, in quo omnia impleantur, quæ fieri voluit S. Pius V., illum perpendenti evidenter apparet: Controverſia tamen adhuc hodie remanet; an licitus, vel potius fœneratitius ſit cenſus perſonalis. Conſtituitur hic cenſus non ſuper re aliqua fructifera, ſed ſuper perſona venditoris, qui obligationem ſibi, vel ſuis etiam hæredibus imponit certam penſionem ſolvendi emptori, ex induſtria, arte, & labore ſuo; qui quidem cenſus non tranſit in realem, quamvis pro ejus ſecuritate quandoque detur hypotheca, quoniam pereunte re hypothecata, non perit cenſus, ſicuti contingit, cum perit fundus, in quo eſt conſtitutus cenſus realis, ſed adhuc remanet obligata perſona. Jam vero ejuſmodi cenſum, ſolo ſpectato jure naturæ, ab uſuræ reatu abſolvunt Sotus *lib. 6. de juſt. qu. 5. art. 1. concluſ. 4.*, Covarruvias *lib. 3. variar. cap. 7. num. 5. verſ. Ego ſane*, Azorius *inſtit. par. 3. lib. 10. cap. 5. q. 1.*, Leſſius *lib. 2. de juſt. cap. 22. num. 18*, Reifenſtuel. *ad tit. de uſur. num. 157.*, Continuator *prælect. Honorati Tournely, par. 2. de contract. cap. 6.*, aliique non pauci. Illum exadverſo merum eſſe mu-

tuum,

tuum, cenſus veſte obtectum, ad occultandam uſuram, contendunt Navarrus *cit. comment. de uſur. num.*81., Molina *de juſt., tract. 2. diſput.*387. *num.*7., Guttierez *lib.2. practicar. qu.* 177. *num.*7., Cardinalis De Lugo *de juſt. & jur. diſput.*27. *ſect.*2. *num.*25., Facchin. *lib.2. controv. cap.* 44., aliique magni nominis Doctores: quoniam (inquiunt) ejuſmodi cenſu perſonali non emitur jus ad percipiendam annuam penſionem, ſicuti in reali, ſed venditur ipſa penſio, quemadmodum enim is, qui accepto pretio, ſe obligat ad dandum equum, reipſa vendit equum, & non merum jus ad equum; ita qui accepta certa pecuniæ ſumma, ſe, ſuamque perſonam obligat ad ſolvendam quotannis certam penſionem, dicitur vendere ipſam penſionem. Quamobrem cenſum perſonalem ementi, aurum ex auro, per ſe, & immediate naſceretur, in quo tota conſiſtit uſurarii contractus nequitia, ſicuti dicitur *in can. Sicut*, 8. *verſ. Interdum*, *diſt.*47. Magis autem prædictis Auctoribus uſuræ labe fœdatus videtur cenſus perſonalis utrinque redimibilis, qui, ablato verborum cortice, aliud eſſe non deprehenditur, quam purum putum mutuum: & profecto, ſi, teſte Fagnano *in cap. In civitate*, *num.*16. *de uſuris*, fere omnes Canoniſtæ melioris notæ periculoſam fatentur emptionem cenſus realis ad certum tempus, & idcirco Innocentius omnibus Fidelibus conſulendum ait, ut ab hujuſmodi contractu abſtineant, additque præterea Conradus hortandos eſſe Magiſtratus, ut illum prohibeant, eo magis deterrendi erunt Fideles a contrahendis cenſibus perſonalibus utrinque redimibilibus, qui certe majorem præſeferunt uſuræ ſpeciem, quam cenſus reales ad certum tempus.

5 Sed ſuperfluum eſt, cenſum perſonalem novis argumentis inſectari, quem jam proſcripſit S. Pius V. *in laudata Conſtit. Cum onus*, ubi ad cenſus honeſtatem, inter ceteras conditiones, hanc quoque requirit, ut cenſus conſtituatur in re fructifera, non qualicumque, ſed immobili, certa, ac nominatim deſignata. Quapropter etiam Auctores, qui cenſum perſonalem, ejus natura inſpecta, ab uſuræ ſuſpicione vindicant, ingenue tamen fatentur, eum licite fieri non poſſe, ubi præfata Pii V. Conſtitutio eſt recepta; quod tamen in Gallia, Belgio, & Germania non contigiſſe, affirmant Leſſius *cit. cap.*22. *num.*20., Haunoldus *de juſt. tract.*10. *num.*316., Pirhing *ad tit. de uſur. num.*85., Wieſtner *ibid. num.*81. Verum, quanquam Nos ſciamus, eumdem Summum Pontificem, ſupplicante Catholico Rege Philippo II., indulſiſſe Hiſpanis, ne ad ſuæ Conſtitutionis, quoad eas conditiones, quæ juris naturalis, aut Divini non ſunt, exactam obſervationem adſtringerentur, ſicuti narrant Guttierez *cit. qu.*177. *in fin.*, & Felicianus De Solis *lib.*1. *de cenſib. cap.*7. *num.*2., nec dubitemus, ab eadem obligatione potuiſſe, contrario uſu, ſeu legitime præſcripta conſuetudine, ceteras eximi nationes; vehementer tamen ſuſpicamur, in cenſu mere perſonali, præſertim utrinque redimibili, eas deſiderari conditiones, quas non ſolum Pontificia Conſtitutio, verum etiam ipſum jus naturale, & Divinum expoſcunt, ne ſit larvatus contractus mutui, & propterea coram Deo uſurarius.

6 Sed quoniam nulla hactenus hac de re ab Apoſtolica Sede prolata eſt ſententia, non decet, ut Epiſcopus in ſua Synodo cenſum perſonalem declaret ex natura ſua uſurarium; ſed ſi præſit diœceſi, ubi prædicta viget S. Pii V. Conſtitutio, urgebit ejuſdem obſervationem, curabitque pro viribus, ne perſonales cenſus in eam clanculum inducantur; ſi vero diœceſim gubernet, in qua Piana Conſtitutio non eſt moribus recepta, ſerio Fideles monebit, atque hortabitur, ut a cenſibus perſonalibus abſtineant, eo quod, etiam ſola ſpectata eorumdem indole, uſuræ periculo, & ſuſpicione non vacent.

7 Poſt cenſus, conſideranda occurrunt *cambia*; eſt autem cambium permutatio

tatio pecuniæ, cum moderato Campſoris lucro, quod tribus modis fieri poteſt: vel ſcilicet permutando pecuniam præſentem cum alia diverſæ ſpeciei, puta auream cum argentea: vel numerando Campſori pecuniam in uno loco, puta Romæ, reſtituendam in alio, puta Pariſiis: vel contra accipiendo ab ipſo Campſore pecuniam Romæ, ut illa eidem reſtituatur Pariſiis. Primum dicitur cambium *minutum*, & *manuale*; alia duo appellantur cambia *localia*, & *per litteras*, eo quod numeranti pecuniam Romæ, litteræ tradantur directæ ad alterum Campſorem, ſeu Mercatorem commorantem Pariſijs, cui reſtitutio ibidem facienda committitur. Ex quolibet ex his cambiis licere Campſori aliquid lucrari, Doctores omnes conſentiunt: quia lucrum, quod percipit, non ex mutuo, ſed ex aliis provenit legitimis titulis, quos præ ceteris expendunt Sotus *lib. 6. de juſt.*, *quæſt.* 10. *art.* 2., Navarrus *manual. cap.* 17. *a num.* 289. *uſque ad* 295., Joannes Medina *de cambiis*, *quæſt.*4., & Molina *de contractibus*, *tract.* 2. *diſput.*404. Neceſſe tamen eſt, ut in cambio locali vera fiat pecuniæ translatio, aut ſaltem, ut qui pecuniam accipit, ſerium habeat animum, illam alibi reſtituendi; ſi enim ſciret, eo ipſo in loco, ubi accepta eſt, fore reſtituendam, quamvis cambii litteræ alio directæ fingerentur, ſub cambii ſpecie vera lateret uſura, quæ hominum quidem judicium effugere, Deum autem eludere non poſſet. Et de hoc cambio, quod *fictum*, & *ſiccum* appellant, ea ſunt intelligenda, quæ adverſus cambia ſtatuit clar. mem. Cardinalis Lanfredinus *in ſua Diœceſana Synodo Cingulana, habita die 6. Auguſti* 1736. *cap.* 14.

8 Hæc manifeſta ſunt, & vix ulli obnoxia difficultati: alia captioſa adinventa eſt ſpecies cambii, quod vocant *obliquum*: Titius indigens mille aureis, mutuos eos petit a Cajo, qui cum conſueverit negotiari, & negotiatione pecuniam ſuam augere, renuit indulgere petitioni Titii, a quo ratione mutui nihil poteſt exigere: quia vero Titius Cajum urgere non ceſſat, res inter eos in hunc modum componitur: Titius mutuos accipit a Cajo prædictos mille aureos, neque, mutui cauſa, quidquam ſe Cajo ultra ſortem ſoluturum promittit; ut tamen Cajo damnum rependat, quod ex dato mutuo ſubit, dat ei facultatem, æquivalentem pecuniæ ſummam, ſive a ſemetipſo, ſive ab alio, per cambii contractum, accipiendi, eamque ad negotiationem deſtinandi, ſimulque Titius ſe obligat ad ſolvendum Cajo, donec ei mutuum reſtituat, quidquid ratione cambii impendit, aut impendere deberet, ſi prædictos mille aureos a Campſore accepiſſet. Quandoque etiam ipſemet Titius mutuatarius aſſumit ſibi onus, cambiis negotiandi tantam pecuniæ ſummam, quantam mutuam accepit a Cajo, in commodum tamen, & utilitatem ejuſdem Caji, cui quotannis ſolvit quantam ex campiis lucratur, aut lucrari poſſet, donec ei mutuum reſtituat. Si primo modo res teragatur; pertinet ad Cajum mutuantem probare, cambii litteras revera a ſe tranſmiſſas, ſeu mille aureos ſe fuiſſe per cambium ab alio conſecutum. Sed ſi Titius mutuatarius onus in ſe ſuſcepit, ſummam ei æquivalentem, quam a Cajo mutuam accepit, cambiis activis negotiandi; tunc aut ſtetit promiſſis, aut non: Si primum, Cajus creditor juſte percipit fructus, ſeu pecuniæ acceſſiones a cambiis productas: Si ſecundum, quamvis tunc nihil ex cambiis conſequatur, eoſdem tamen fructus a Titio requirit, titulo *ejus quod intereſt*, ſeu damni, quod ſubit, ex eo, quod Titius ſuſceptæ obligationi non ſatisfecerit, juxta deciſionem 829. *Romanæ Rotæ coram Dunozzetto jun.*: Et quia hic poſterior modus ſecuriorem reddit mutuantem, cui duplicem aperit viam ad conſequendum auctarium mutuatæ pecuniæ, hac de cauſa frequentius adhibetur.

9 Præmiſſa hac cambii obliqui notione, quam præbet Cardinalis De Luca *lib. 5. tit. de cambiis*, *in Sum. par. 2. num. 16.*, facile eſt ſuſpicari, prædictas invo-

involutas ambages, eſſe unice excogitatas ad palliandam uſuram, quæ nihilominus non ſatis occultatur, & magis adhuc aperte ſe prodit, cum contractus ſecundo ex recenſitis modis initur: quid enim abſurdius, quid incredibilius fingi poteſt, quam quod Titius indigens mille aureis, quos mutuos accipit a Cajo, totidem ſtatim habeat paratos ad nundinas tranſmittendos, atque in activa cambia erogandos in mutuantis Caji utilitatem? Et nihilominus non deſunt Auctores, qui pro ejuſmodi cambiorum tuenda juſtitia decertant, inter quos Cardinalis De Luca *de cambiis, diſc. 3. num. 5., diſc. 5. num. 8. diſc. 23. num. 9.*, Anſald. *de commerc. & mercat. diſc. 65. num. 46. & ſeqq.*, Rota Bononien. apud Urceol. *de tranſact. quæſt. 40. a num. 23. uſque ad fin.*, & Rota Romana *deciſ. 1. lib. 8. ad Ornat. Card. De Luc.*, & *deciſ. 323. & 695. cor. Molines*.

10 Verum quidquid ſit de foro externo, in quo fortaſſe ita res geſta præſumitur, ſicuti in contractus ſtipulatione deſcribitur; in foro tamen interno, ubi ſola ſpectatur veritas, ſi pecunia accepto mutuo reſpondens, neque a mutuante, neque a mutuatario, juxta prædictas diverſas pactiones, fuerit ad nundinas tranſmiſſa, ſeu in cambia activa erogata, nec unquam in alterutrius animo fuit, eam ad nundinas tranſmittere, ſeu in cambia erogare, minime dubitandum eſt, cambium eſſe illicitum, turpe, & uſurarium, ac propterea e Chriſtiana Republica prorſus eliminandum. Non enimvero negamus, poſſe mutuantem, qui ſolet pecuniam ſuam negotiatione augere, aliquid percipere a mutuatario, titulo *ejus quod intereſt*, hoc eſt lucri ceſſantis, aut damni emergentis; ſed cum hic legitimus adeſt titulus aliquid ultra mutuatam ſortem exigendi, is erit ingenue adducendus, neque recurrendum ad prædictos cambii obliqui anfractus, qui vehementem ingerunt ſuſpicionem fraudis, & doli. Quamobrem clar. mem. Cardinalis Marcellus De Aſte Epiſcopus Anconitanus, in ſuo Paſtorali monito, edito poſt Conſtitutiones Synodales Cardinalis Bartholomæi Maſſei, ejuſdem urbis Epiſcopi, evulgatas anno 1738. *pag. 165. & ſeqq.*, ſuas oves ſerio eſt dehortatus a cambiis obliquis, quæ mera eſſe deprehendit tegumenta uſuræ: Nec inopportunum exiſtimamus, ut quilibet Epiſcopus ad eradicandum e ſua diœceſi eorumdem cambiorum abuſum, ſimile monitum formet, ſuiſque inſerat Synodalibus Conſtitutionibus.

CAPUT XLIX.

A Cambiis localibus activis, omnique alia quæſtuoſa negotiatione, quantumvis in ſe licita, & Laicis permiſſa, per Synodalem ſanctionem cohibeantur Clerici.

1 EX illicitis cambiis iterum ad localia licita redeuntes, hæc a Laicis impune exerceri poterunt, non vero itidem a Clericis, quibus vetitum eſſe, cambiis activis operam dare, ſtatim demonſtrabimus. Nihil eſt antiquius in Eccleſia lege, Clericos interdicente, omni ſæculari cura, & quæſtuoſa negotiatione, quo liberius poſſint orationi vacare, & ad Eccleſiaſtica, quibus addicti ſunt, miniſteria incumbere, quod pluribus probat Theophilus Raynaudus *in diſcept. de Religioſo Negotiatore*. Quinimmo tam ipſe Raynaudus *in ead. diſcept. §. 3.*, quam Franciſcus Dominicus Granulettus in apologia, quam compilavit *pro lege Divina prohibente Clericis mercaturam*, eam prohibitionem a jure Divino promanaſſe contendunt. Septimus inter Canones dictos Apoſtolicos, (*ex recenſ. Cotelerii 7. al. 4.*) ſic ſe habet ex verſione Dionyſii Exigui: *Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, nequaquam ſæculares curas adſumat: Sin aliter dejiciatur*: Cyprianus *epiſt. 66.* teſtatur ſuo ævo, Clericos ab omni commercio civili fuiſſe avocatos;

Digitized by Google

Quæ nunc ratio (ait) *& forma in Clero tenetur, ut qui in Eccleſia Domini ; Ordinatione Clerica promoventur, in nullo ab adminiſtratione Divina avocentur , nec moleſtiis, & negotiis ſecularibus alligentur* , cujus quidem diſciplinæ adeo tenax fuit idem Cyprianus , ut cum audierit a Geminio Victore de ſæculo excedente (quem Pamelius ſuſpicatur fuiſſe Epiſcopum Eccleſiæ Furnitanorum) quemdam Geminium Fauſtinum Presbyterum fuiſſe, teſtamento ſuo, tutorem nominatum *in ead epiſt. ad Clerum, & plebem Furnitanorum data* juſſit, ut contra Victorem ſententiam exequerentur canonis Africani, quæ erat : *Ne pro dormitione ejus fieret Oblatio, aut deprecatio aliqua nomine ejus in Eccleſia* (pro more tunc temporis uſitato) *frequentaretur . Neque enim* (ait) *apud Altare Dei meretur nominari in Sacerdotum preces, qui ab Altari Sacerdotes, & Miniſtros voluit avocare* . Atque ut proprius ad quæſtuoſam negotiationem accedamus, Concilium Carthaginienſe III., anni 397. *can.* 15. (*tom.* 1. *collect. Hard. col.* 963.) ſtatuit : *Placuit, ut Epiſcopi, & presbyteri, & Diaconi, vel Clerici non ſint Conductores, neque Procuratores Privatorum, neque ullo turpi, vel inhoneſto negotio victum quærant ; quia reſpicere debent ſcriptum eſſe : Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus* : Concilium Arelatenſe II., circa annum 452. *can.* 14. (*tom.* 2. *collect. Hard. col.* 774.) decrevit : *Si quis Clericus pecuniam dederit ad uſuram , aut conductor alienæ rei voluerit eſſe, aut turpis lucri gratia aliquid negotiationis exercuerit, depoſitus a Clero, a communione alienus fiat ;* Patres vero Concilii Chalcedonenſis *can.* 3. ſe moleſtiſſime audiviſſe ajunt , *Quod quidam, qui in Clero videntur adlecti, propter lucra turpia conductores alienarum poſſeſſionum fiant , & ſæcularia negotia ſub cura ſua ſuſcipiant ;* idque fieri eodem canone vetant. Conciliis conſentiunt antiqui Eccleſiæ Patres , e quibus Hieronymus *epiſt.* 2. *ad Nepotianum relat. in can.* 9. *diſt.* 88. , Clericum negotiationi vacantem quaſi excommunicatum fugiendum ſuadet : *Negotiatorem Clericum, & ex inope divitem, ex ignobili glorioſum, quaſi quamdam peſtem fuge* : Auctor quæſtionum veteris , & novi Teſtamenti inter opera Auguſtini *cap.* 127. *relat. ead. diſt. can.* 10. : *Fornicari* (ait) *omnibus ſemper non licet : negotiari vero aliquando licet , aliquando non licet . Antequam enim Eccleſiaſticus quis ſit , licet ei negotiari, facto jam non licet* . Severus Sulpitius *hiſt. lib.* 1. *cap.* 23. Clericos turpi quæſtui inhiantes , ita objurgat : *Tanta hoc tempore animas eorum habendi cupido veluti tabes inceſſit : inhiant poſſeſſionibus, prædia excolunt, auro incubant, emunt venduntque, quæſtui per omnia ſtudent* . Quare Gelaſius Papa , ut hanc Clericorum immoderatam aviditatem compeſceret *epiſt. ad Epiſcopos per Lucaniam, Brutios, & Siciliam conſtitutos cap.* 15. *relat. in can.* 1. *XIV. qu.* 4. Clericos, qui deinceps negotiationi operam darent, ab omni Eccleſiaſtico miniſterio arcendos decrevit : *Clerici , aut ab indignis quæſtibus noverint abſtinendum, & ab omni cujuslibet negotiationis ingenio, vel cupiditate ceſſandum ; aut in quocumque gradu ſint poſiti, ſi ceſſare noluerint, mox a Clericalibus Officiis abſtinere cogantur* : Cujus veſtigiis inhærens Alexander III. (*in cap.* 6. *Ne Clerici, vel Monachi*) *ſub interminatione anathematis* prohibuit, *ne Monachi, vel Clerici cauſa lucri negotientur* , ejuſque Conſtitutionem inſtauravit Clemens V. *in Clemen.* I. §. *Adverſus vero, de vit. , & honeſt. Clericorum* .

2 Verum quædam ſunt ſpecies negotiationis improprie talis, Clericis minime interdictæ, quas diligenter expendunt Theophilus Raynaudus *in cit. diſcept.* , Gonzalez *in cit. cap.* 6. *Ne Clerici , vel Monachi , num.* 6. , Panimoll. *deciſ.* 6. *annot.* 5. *part.* 1. , & Epiſcopus Perimezzius *in ſuis Canonic. allegat.* , *part.* 3. *allegat.* 3. : Iſtarum præcipua eſt, qua quis manuum ſuarum labore , & honeſto artificio, victum ſibi comparare ſtudet : hanc approbavit Apoſtolus Paulus

Act. 20.

Act. 20, de ſe ipſo dicens: *Ipſi ſcitis: quoniam ad ea, quæ mihi opus erant, & his, qui mecum ſunt, miniſtraverunt manus iſtæ;* & 2. ad Theſſalonic. 3. ſcribens: *Neque gratis panem manducavimus ab aliquo, ſed in labore, & in fatigatione, nocte, & die laborantes, ne quem veſtrum gravaremus.* Ad ſanctiſſimi porro Apoſtoli Pauli imitationem, plerique venerabiles Antiſtites, & Sacerdotes, ſuſceptæ Divini verbi prædicationi, ſacriſque Eccleſiæ miniſteriis externam manuum operam adjungebant, quæ nec a dignitate ipſorum, nec ab Eccleſiæ cura, quam perpetuam gerebant, abhorreret, eaque ratione cum ſibimetipſis vitæ ſubſidia parabant, tum aliis egentibus operis ſui quæſtum impertiebantur, ſicuti narrat Epiphanius hæreſi LXXX. *num.* 6. Et profecto de Zenone Epiſcopo Majumæ in Palæſtina memoriæ prodidit Sozomenus *lib.* 7. *cap.* 28., eum jam ſenem, ac centum circiter annos natum certum tempus lineas veſtes texendi artificio dediſſe, eoque & ſibimetipſi, & pauperibus neceſſaria ſubminiſtraſſe, tametſi Eccleſiam divitem, & opulentam haberet. De Spyridone Epiſcopo Trimithuntis in Cypro referunt Rufinus *lib.* 10. *cap.* 5., & Socrates *lib.* 1. *cap.* 12., quod cum antea Paſtor ovium fuiſſet, in iſthoc vitæ genere, ex ſingulari animi moderatione, omnem ætatem ſuam tranſegerit: Monachos pariter Abbatis Aphtonii exercuiſſe omnes artes, atque ex divenditis opiſiciis victitaſſe: Quod vero ſupererat, per mulierum monaſteria, & carceres diſtribuiſſe, ſcribit Palladius *in Aphtonio, hiſt. Lauſ. cap.* 39.: Atque ut innumera ejuſdem rei prætereamus exempla, Concilium Carthaginienſe IV., *can.* 52. (*tom.* 1. *collect. Hard. col.* 982.) jubet, *Clericos victum, & veſtitum ſibi artificiolo, vel agricultura, abſque officii ſui detrimento, parare.* Altera impropriæ negotiationis ſpecies Clericis permiſſæ eſt vendere res, ex propriis prædiis collectas, ſuæque ſuſtentationi ſuperfluas, in quo ſenſu dixit Auctor operis imperfecti *in Matthæum, hom.* 38. omnes homines eſſe negotiatores, quia omnes coguntur res, quibus abundant, cum aliis, quibus carent, permutare. Licitum quoque eſſe Eccleſiaſticis, e rebus ad propriam, & familiæ ſuſtentationem coemptis, quæ ſuperſunt, etiam carius, quam emerint, vendere, modo juſti pretii non prætergrediantur limites, jure tradunt Gonzalez *in cit. cap.* 6. *num.* 6., Rebell. *de oblig. juſt. part.* 2. *queſt. ultim. num.* 2., Molina *de juſt., diſp.* 342. *concluſ.* 2., Guttierez *de gabell. quæſt.* 39. *num.* 16. Cetera, quæ abſque veræ negotiationis nota a Clericis exerceri queunt, iidem Auctores enucleate explicant.

3 Quoniam tamen Clerici quæſtui inhiantes facile ſibi perſuadent, hunc, aut illum contractum, ipſis ceteroquin prohibitum, intra claſſem contineri negotiationis minus propriæ talis, & quod deterius eſt, facile Theologos inveniunt falſæ eorum opinioni patrocinantes; neceſſe propterea eſt, ut interdum Epiſcopus eorum immoderatæ aviditati obſiſtat; ſed ſi res dubia ſit, priuſquam hunc, aut illum contractum Clericis vetitum declaret, explorare debet, quid de illo ſenſerit Sacra Congregatio Concilii, cujus in hanc rem plura decreta ſimul collecta referunt Fagnanus *in cap. Multa, ne Clerici, vel Monachi*, Natalis Alexander *epiſt.* 23. *poſt tom.* 1. *Theolog. dogmat. & moral.*, Pallerinus *de ſtat. homin. to.* 2. *quæſt.* 187. *num.* 189., & Monacell. *in formul. legal. tom.* 3. *pag.* 149. Quod vero ſpeciatim ad rem præſentem ſpectat, tuto, & abſque ulla hæſitatione declarare poteſt cambia activa, ad veram, & propriam pertinere negotiationem Clericis prohibitam, quemadmodum docuerunt Abbas *in cap.* 1. *num.* 12. *verſ. Ex his nota, Ne Clerici, vel Monachi*, Redoan. *de ſpoliis quæſt.* 2. *num.* 6, & *quæſt.* 15. *num.* 15., Bellet. *diſquiſit. Cleric. par.* 1. *tit. de diſciplin. Cleric.* §. 21. *num.* 19., & ſæpius deciſum fuit a Rota Romana, præcipue *deciſ.* 173. *num.* 6. *deciſ.* 251. *num.* 5. *& ſeqq.*, *part.* 14 *rec.*, *& deciſ.* 209. *num.* 19. *part.* 12, *rec.* Quapropter

etſi cambium activum a Clerico initum validum ſit, neque ex eo, quod is illicite egerit, propterea abſolvatur debitor ab obligatione ſolvendi, quod ſtipulatione promiſit, ſicuti advertit Cardinalis De Luca *de cambiis, diſc.* 18. *num.* 7., & reſpondit Rota *deciſ.* 378. *num.* 5. *& ſeqq. part.* 17. *rec.*, & *deciſ.* 353. *num.* 5. *&* 6. *part.* 19. *rec.* Attamen poteſt Epiſcopus in ipſum tanquam verum negotiatorem ſtatutis a ſacris Canonibus, & Apoſtolicis Conſtitutionibus pœnis adimadvertere, ſuiſque Synodalibus Conſtitutionibus edicere, ne ullus in poſterum, in Sacrorum Canonum contemptum id facere præſumat.

4 At nihilominus arbitrantur Clerici, nullo negotio ſe poſſe eas pœnas evadere, ſi nimirum cambii activi contractum per interpoſitam ineant perſonam; haud enim ignorant plurimos graveſque Auctores opinari, fas eſſe Clericis, quamlibet quæſtuoſam negotiationem per alium exercere; tunc quippe ajunt non diſtrahuntur a Divinis, nec cum proprii ſtatus dedecore implicantur ſæcularibus curis, quæ fuit unica ratio, cur Sacri Canones omnem illis interdixerint negotiationem. Ita docuere Molina *tract.* 2. *diſp.* 342. *num.* 13., Leſſius *de juſt. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 6. *in fin.*, Layman *Theolog. moral. lib.* 3. *tractat.* 4. *cap.* 17. *§.* 7. *num.* 40. *verſ. Preterea*, Theophilus Raynaudus *cit. diſcept. num.* 91., Cardinalis de Luca *de cambiis diſc.* 18. *num.* 8. *circa med.*, Lazarus Benedictus Miglioruccius, ſacrorum Canonum in Piſana Univerſitate Profeſſor *inſtit. Canon. lib.* 2. *tit.* 29. *differt.* 7. *pag.* 497. *& ſeqq.*, aliique plures. Huic eidem opinioni adhærens ſæpius laudatus Altovitus, Sacræ Congregationis Concilii olim Secretarius, in quadam cauſa Florentina, Sacræ Congregationi propoſita die 29. Novembris 1681., Clericos etiam Sacris initiatos cenſuit, & pœnæ & culpæ reatum effugere, ſi cambia activa contrahant per interpoſitam perſonam, quamvis hanc opinionem minus tutam advertens, ſuum ſuffragium hiſce verbis concluſerit: *Verum quidem eſt hunc negotiandi modum per interpoſitam perſonam, licet non prohibitum, nec illicitum, non eſſe tamen decentem ſtatui Clericali, ideoque non eſſe ad praxim deducendum.* De eodem juris articulo ejuſdem cauſæ occaſione diſſeruit Cardinalis de Luca in ſuo ſpeciali diſcurſu edito ab Epiſcopo Zaulo *ad ſtatut. Favent. tom.* 1., 2. *edit. Roman. anni* 1723. *pag.* 166. *& ſeqq.*, qui cum jam antea docuiſſet licere Clericis, etiam per ſemetipſos cambia activa contrahere, eo fortius illis permiſſum cenſuit, & cambia, & quamlibet aliam negotiationem per alium exercere; quia tamen optime prævidebat, hanc doctrinam, ſi a Sacra Congregatione approbaretur, ſcandalum parituram; ideo ſub ejuſdem diſcurſus *num.* 60. Sacræ Congregationi auctor fuit, ne ullum hac de re reſponſum daret; & reapſe neque tunc, neque die 23. Septembris 1636., qua eadem quæſtio ejuſdem Sacræ Congregationis examini fuit iterum ſubjecta, ullum ab ea prodiit reſponſum. Sed prædictam opinionem, quam Cardinalis de Luca, & Altovitus ſectati fuerant, iterum poſtea in trutina poſitam validiſſimis argumentis refutarunt Fatinellus Romanæ Curiæ Prælatus morum integritate, & juris ſcientia præclarus in *ſuo reſpon.* 6. *num.* 42. *tom.* 2., & clar. mem. Cardinalis Acciajuolus, in quodam ſuo ſuffragio, exarato in cauſa Melevitana Synodi *num.* 26., & ſimiliter Romanæ Rotæ Auditorium, eadem rejecta, contrariam ſententiam eſt amplexatum, uti videre eſt *in deciſ.* 1. *num.* 9. *tit.* 43. *tom.* 3. *coram bon. mem. Cardinali Falconerio*. Et recte quidem: quoniam juxta *regulam* 72. *jur. in* 6.: *Qui facit per alium, eſt perinde ac ſi faciat per ſe ipſum*; nec verum eſt, Clericos per interpoſitam perſonam cambiis, alteriuſve generis negotiationi vacantes a curis liberari, quibus Negotiatores implicantur: Scimus quippe, experientia edocente, eos continuo anxios, & ſolicitos eſſe de lucro, quod ex data alteri pecunia ſint reportaturi, plenoſque timoris, ne a ſocio decipiantur. Neque contrariæ

trariæ opinioni favet *can.* 18. Concilii Eliberitani, ubi venia datâ, videtur Sacris Eccleſiæ Miniſtris aliorum opera, & miniſterio negotiationem exercendi, cum dixerit (*tom.* 1. *collect. Harduin. col.* 252.): *Epiſcopi, Presbyteri, & Diacones de locis ſuis, negotiandi cauſa non diſcedant, nec circumeuntes Provincias, quæſtuoſas nundinas ſectentur. Sane ad victum ſibi conquirendum, aut filium, aut libertum, aut mercenarium, aut amicum, aut quemlibet mittant; & ſi voluerint negotiari, intra Provinciam negotientur*: Siquidem, ſi vel ſola conſideretur, quæ ea ætate vigebat, Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſanctitas, & præ oculis habeantur, quos indicavimus, vetuſtiſſimi Eccleſiæ Canones, Sacros Altaris Miniſtros ab omni turpis quæſtus ſuſpicione, quam longe abeſſe jubentes, facile eſt conjicere, Eliberitanos Patres de ſola loquutos honeſtiſſima negotiatione, tunc temporis uſitata, qua ſcilicet ſanctiſſimi Antiſtites, aliique inferioris ordinis Sacerdotes ex artificiolis, proprio labore confectis victum ſibi, & pauperibus comparabant, ſimulque edixiſſe, ne ad hanc licet innoxiam exercendam, iidem extra provinciam vagarentur.

5 Sed ſupervacaneum eſt pluribus de hac quæſtione diſſerere, quam Nos, ſtatim ac ad ſupremum Eccleſiæ Pontificatum evecti fuimus, definivimus: neceſſarium quippe reputantes, novæ legis frœno cohibere inſatiabilem Clericorum cupiditatem divitias accumulandi, Noſtris Apoſtolicis litteris, datis die 25. Februarii 1741., quæ habentur *tom.* 1. *Noſtrar. Conſtit., Conſtit.* 13., declaravimus, & ediximus nullam negotiationem, alias Clericis prohibitam, poſſe ab iiſdem ſub alieni nominis velamine exerceri, eique, etiam per alios operam dantes, obnoxios fecimus pœnis, quæ a Sacris Canonibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis ſtatutæ ſunt contra Clericos negotiatores. Quocirca cum controverſia Apoſtolicæ Sedis judicio dirempta jam ſit, tuto poterunt Epiſcopi id ipſum in ſuis Synodis iterum decernere, & Clericos, per interpoſitam perſonam cambia activa contrahere præſumentes, ad Sacrorum Canonum normam punire.

C A P U T L.

Quid ſentiendum de Contractu, quem vocant trium Contractuum: *An a Synodo permitti, an potius proſcribi debeat.*

1 Poſtquam Clericis ab omni, etiam in ſe licita negotiatione proprie tali, omnino abſtinendum diximus, indagandum reſtat, an Laicis inire liceat contractum ſocietatis cum *aſſecuratione* (ut ajunt) *Capitalis, & fructuum*, quem etiam *Contractum trinum* appellant, quidque de illo ab Epiſcopo decerni queat, eſt indicandum. Contractus ſocietatis generatim acceptus, *eſt duorum, vel plurium conventio contribuendi ad commune lucrum, & damnum ſecundum proportionem rerum contributarum*; poteſt autem contribui, vel pecunia, vel opera, ſeu induſtria, vel inſtumentum puta Navis, Equus, Animalia &c., eaque omnia debent ad negotiationem deſtinari: nulla quippe, niſi ficta poteſt eſſe ſocietas, ubi nulla ex rebus a ſociis collatis inſtituitur negotiatio, ex qua lucrum ſperari queat. Ut autem ſocietas juſta ſit, ſicuti lucrum, ita & periculum, ac damnum debet ſecundum eamdem proportionem eſſe ſingulis ſociis commune: Nam, ut ait Ulpianus *in leg.* 29. *ff. pro ſocio, ſi alter lucrum tantum, alter damnum ſentiret*, ſocietas diceretur *Leonina*, ab apologo leonis, qui abſque ullo ſui periculo, aliarum ferarum venationis particeps eſſe voluit.

2 Ad ejuſmodi vero periculum evitandum, atque unum ex ſociis ſolius lucri participem, ejuſque ſecurum reddendum, hic ineundæ ſocietatis modus eſt adinventus: Titius init contractum ſocietatis cum Sempronio Mercatore, cui

mil-

mille aureos tradit, e quibus probabiliter ſperat ſe centum, & triginta lucraturum: Sed metuens Titius, ne una cum ſperato lucro etiam Capitale amittat, alium contractum init cum eodem Sempronio, cui condonat ſexaginta aureos ſperati lucri, ut qualiſcumque ſit futurus negotiationis exitus, ipſi caveat de ſecuritate Capitalis mille aureorum: rurſuſque ſecum reputans Titius melius ſibi fore aliquod moderatum lucrum, ſed certum habere, quam pinguius, ſed incertum expectare, tertium contractum cum eodem Sempronio init, quo eidem remittit alios viginti aureos ſperati lucri, ut quinquaginta reſiduos ei ſolvat, ſive negotiatio bene, ſive male ſuccedat. Obſtringitur itaque hiſce contractibus Sempronius, ad reddendum Titio intra certum tempus, integram ſortem, ideſt ſummam mille aureorum ſalvam, & quinquaginta inſuper aureorum incrementum.

3 Hic porro eſt trinus ille contractus, quem celebrem fecit exorta inter Dominicum Sotum, & Martinum Navarrum diſcordia: putabat nimirum Navarrus tres prædictos contractus ſimul, & cum eadem perſona tuta conſcientia iniri poſſe, atque ab uſuraria pravitate immunes eſſe ob rationes, quas adducit in *ſuo manuali cap. 17. num. 254. & ſeqq.*: Sotus ex adverſo aſſerebat trium illorum contractuum conjunctionem degenerare in mutuum fœneratitium, & ſocietatis leges, quæ lucri, damnique communionem expoſcunt, evertere, ſuamque aſſertionem pluribus propugnabat argumentis, quæ videri poſſunt in *ejus opere de juſtitia lib. 6. qu. 6. art. 2.* Cauſa delata eſt ad Sixtum V. Pont. Max., qui diligenter quæſtione diſcuſſa, duplicis ſecuritatis pactionem ſocietati adjectam uſurariam pronuntiavit, eamque deinceps fieri prohibuit ſua Conſtitutione *68.*, quæ incipit *Deteſtabilis*, edita anno 1586. (*tom. 4. part. 4. Bullar. pag. 263.*)

4 Et nihilominus nondum cauſa finita eſt: ſiquidem plures, & non obſcuri nominis poſteriores Theologi trinum contractum ab omni uſuræ reatu abſolvunt, & licite etiam nunc fieri poſſe defendunt, inter quos Covarr. *3. var. cap. 2. num. 3.*, Leſſius *lib. 2. de juſt. cap. 25. dub. 3. num. 24.*, Franciſcus Garcia *de contract. part. 2. cap. 67.*, Cardinalis de Lugo *de juſt. jur. diſput. 30. ſect. 4.*, Gibalinus *de uſur. lib. 6. cap. 3. art. 4.*, Salmanticenſes *tom. 3. curſ. moral. tract. 14. cap. 3. punct. 2. §. 2.*, Bonacina *de contract. diſput. 3. qu. 3. punct. 11. num. 2.*, Vanroy *part. 3. tract. de contract. cap. 6. qu. 10.* Neque his negotium faceſſit contraria Conſtitutio Sixti V.; ajunt enim Cardinales Toletum, & S. Severinæ, quibus concinnandæ Conſtitutionis cura fuerat a Pontifice commiſſa, teſtatos eſſe Patri Stephano Tuccio Societatis Jeſu, Sixti mentem fuiſſe, damnare dumtaxat conventiones, & pacta, quæ in ſe injuſta, illicita, & uſuraria forent, non vero quæ omni uſura vacare probarentur, quod refert Comitolus *reſponſ. moral. lib. 3. qu. 12. num. 3.* hiſce verbis: *Cardinalis Toletus, & Cardinalis S. Severinæ, quibus munus mandatum fuit a Sixto V. componendæ legis, ſeu Bullæ* Deteſtabilis, *affirmarunt Patri Stephano Tuccio Theologo Societatis Jeſu, ut is datis ad me litteris teſtatus eſt, noluiſſe Sixtum ſua lege prohiberi, niſi injuſtos ſocietatis contractus; quare qui ante legem latam juſti erant, poſt latam quoque licere.* At ante legem a Sixto latam pergunt præfati Doctores, injuſta, & uſuraria erat ſocietas, in qua periculum Capitalis, & lucri rejicitur in alium ſocium, virtute ſolius contractus ſocietatis; non autem quæ vi duorum, qui ſocietati ſuperadduntur, contractuum, unum ſocium ſecurum reddit Capitalis, & alicujus partis lucri: hic quippe hanc ſecuritatem emit ab altero ſocio, qui libere, & ſponte ad eam ſe obligat, &, tanquam præſtitæ cautionis pretium, aſſequitur illud longe majus lucrum, quod primus ex collata in negotiationem pecunia probabiliter ſperare poſſet. Ita pariter ſenſiſſe addunt celebrem Romanæ Rotæ Auditorem Joannem

nem Baptiſtam Coccinum in *una Romana Societatis 3. Junii 1602.*, cujus ſententiam idem Sacræ Rotæ tribunal conſtanter tenuit, pluribuſque confirmavit deciſionibus, in quibus ratum habuit contractum trinum.

5 At præfatis Doctoribus contradictores ſe præbent Genett. *Theolog. moral. tom. 1. tract 4. cap. 14.*, Natalis Alexander *Theolog. dogmat.*, *& moral. edit. Pariſ. tom. 8. cap. 7. art. 5. regul. 23.*, Auctor *diſſert. edit. Lugduni anno 1673. de uſuraria trium contractuum pravitate*, Aurelius Piette *tom. 4. de contract. qu. 4. §. 2.*, Saintebeuve *caſ. 185. tom. 2. reſolut.*, Auctor *Theolog. moral. ad uſum Seminarii Petrocorienſis tom. 2. lib. 4. cap. 8.*, Gabriel Antoine *tom. 3. tract. de contract. cap. 8. qu. 3.*, Continuator *prælect. Tournely part. 2. de contract. cap. 4. art. 1.* & nuper Daniel Concina in opere, cui titulus: *Uſura contractus trini diſſertationibus Hiſtorico-Theologicis demonſtrata*, aliique, quibus abſonum videtur opinari, Sixtum V. in Conſtitutione, quam edidit ad terminandam controverſiam inter Sotum, & Navarrum ſumma contentione agitatam circa illum contractum trinum, de quo in præſens eſt ſermo, verbis luſiſſe, & quæſtionis nodum, non ſolum non ſolviſſe, ſed ne attigiſſe quidem. Ex aſſertione autem Cardinalium Toleti, & S. Severinæ, aliud non inferri autumant, niſi quod Sixtus noluerit legem novam rogare, ſed contractum proſcribere, quem deprehenderat jam in ſe turpem, & uſuræ labe fœdatum: Equidem cum tempore Clementis VIII. compilandus eſſet liber ſeptimus Decretalium, fuit dubitatum, an illi inſerenda foret prædicta Sixtina Conſtitutio, atque in Congregatione habita die 12. Novembris 1593. deliberatum non eſſe inſerendam, eo quod nihil novi in ea decernatur, ſed contractus reprobetur in ſe fœneratitius, jam a jure communi proſcriptus, ſicuti colligitur ex Actis Congregationum, ea ſuper re habitarum, quæ aſſervantur in archivo Arcis Sancti Angeli. Quod autem contractus trium contractuum ſit in ſe fœneratitius, evidenter patere prædicti Auctores arbitrantur: quoniam conferens pecuniam, rejecto periculo in accipientem, cenſetur mutuum dare, & pecuniæ dominium in eumdem accipientem transferre, cui reipſa perit, ſi pereat. Neque ad rem facere videtur, quod accipiens pecuniam obligetur ex pacto ad eam erogandam in negotiationem, quod non contingit in vero mutuo, cujus ratione ita mutuatarius fit dominus acceptæ pecuniæ, ut eam pro ſuo libito in quemcumque uſum impendere valeat: Etenim ea pactio, & inde orta obligatio videtur apparens, atque unice appoſita ad obtegendam uſuram, quia revera nihil intereſt ejus, qui pecuniam tradit, habita cautione, & pecuniæ, & lucri, an illa ab accipiente in negotiationem, vel in alium quemcumque uſum impendatur. Addunt præterea trini contractus obtentu, omnes leges eludi, uſuras prohibentes, cum petenti mutuum quilibet reſpondere poſſit: nolo mutuum dare, ſed ſocietatem tecum inire, ſub pacto, ut me de ſorte ſecurum facias, & ob majus lucrum, quod ex negotiatione probabiliter ſpero eventurum, aliquod minus, ſed certum, mihi tradendum promittas. Sciunt ſane, etiam hunc contrahendi modum approbari a Navarro *cit. loc. n. 255.*, at non ita ſenſiſſe clamitant Greg. IX in *cap. Naviganti de uſuris*, cum ait: *Naviganti, vel eunti ad nundinas certam mutuans pecuniæ quantitatem, pro eo quod ſuſcipit in ſe periculum, recepturus aliquid ultra ſortem, uſurarius eſt cenſendus*! Siquidem (inquiunt) ſi Pontifex *fœneratorem* pronuntiavit, qui non aliter pecuniam vult mutuam dare Mercatori maritimo, quam ſubeundo ejuſdem pecuniæ periculum, ut hac ratione aliquid ultra ſortem a mutuatario percipiat; quemadmodum prædictum Textum expendentes adnotarunt S. Antoninus 2. *part. cap. 7. §. 21. tit. 7.*, Silveſter *V. Uſura 1. §. 35.* Molina *de contract. diſput. 318. num. 1.*, & Gonzalez in *eodem cap. Naviganti num. 8.*; multo magis uſurarius erit, qui non aliter vult ſocietatem inire, niſi re-

jecto

jecto in ſocium ſortis periculo, & accepta inſuper ab eo ſecuritate alicujus lucri. Neque vero audiendos volunt Auctores relatos a Gibalino *de uſuris lib. 2. cap. 4. art. 3. num. 25.*, exiſtimantes in allegatum Textum irrepſiſſe mendum, & legendum *uſurarius non eſt cenſendus*; huic quippe explicationi, teſte eruditiſſimo Gonzalez *ibidem num. 7. in fin.*, repugnat omnium codicum fides, in quorum nullo invenitur particula *Non*, ſed Textus legitur, ſicuti habetur in vulgata Decretali.

6 Hæc ſunt præcipua rationum momenta, quæ in utramque partem adducuntur; neque Apoſtolica Sedes priori opinioni, etſi minus congruere videatur Sixtinæ Conſtitutioni, ullam hactenus cenſuram inuſſit, a qua proinde eidem infligenda debet Epiſcopus abſtinere. Ad uſum vero quod attinet, tuto poterit contractum trinum, quem etiam ejuſdem Patroni periculoſum fatentur, pro viribus impedire, atque ab eo ineundo ſuos ſubditos dehortari, quod a pleriſque Epiſcopis in ſuis Diœceſanis Synodis ſapientiſſime factum, referunt cit. Genett. *tom. 1. tract. 4. cap. 14.*, & Natalis Alexand. *epiſt. 94. in appendic. ad tom. 2. ſuæ Theolog. moral.*

CAPUT LI.

Contractus cujuslibet Diœceſis proprii, & peculiares in Synodo examinentur.

1 Quoniam impoſſibile foret ſingulos recenſere contractus, quos verſutorum hominum nequitia in dies excogitat ad larvandas uſuras, Epiſcopos generatim monemus, ut cum aliquem peculiarem contractum, alibi inuſitatum, in commiſſis ſibi Diœceſibus fieri animadvertunt, quem ipſamet implexa, atque involuta illius ineundi formula ſuſpectum reddit, eum, accitis in conſilium Theologis, diligenter examinent, & ſi uſuræ labe fœdatum repererint, ſtatim prohibeant. Præſtitum id fuiſſe a ſæpius laudato Præſule Bonaventura Epiſcopo Montis Faliſci, & Corneti, narrat Franciſcus Gervaſius in *ſupracit. ordine Synodi*, quo teſte, vigilantiſſimus ille Antiſtes in Congregationibus ſuæ Diœceſanæ Synodo præviis, Theologorum judicio ſubjecit plures contractus in ſua civitate, & Diœceſi uſitatos, e quibus, qui aut manifeſte fœneratitii, aut occulti fœnoris ſuſpecti ſunt ab illis renuntiati, Synodali Conſtitutione interdixit.

2 In nonnullis Diœceſibus frequentes ſunt contractus, vulgo nuncupati *Collatici*, qui ſunt hujuſmodi: Pro quolibet bove terram arante, tradito bubulco, ſeu colono, ſolvitur domino bovis certa portio frumenti, hac tamen adjecta lege, ut ſi bos naturaliter moriatur, damnum ſit domino, & bubulco commune; ſi vero pereat culpa ejus, cui traditus eſt, is totum damnum ſubeat. Hic contractus, de quo fuſe Clericat. in *miſcellan. deciſ. 30. per tot.*, invaluerat in Diœceſi Amerina, & quia poterat, primo aſpectu, aliquam uſuræ ſuſpicionem ingerere, ut eam eluerent providi Epiſcopi Amerini, illum Theologis ſedulo diſcutiendum commiſerunt; cumque ab his accepiſſent uſuræ flagitio vacare, contractum, uti antea conſueverat, etiam in poſterum fieri permiſerunt; ſed quo magis dolis, & fraudibus occurrerent, nonnullas conditiones in eo adhiberi juſſerunt, quas etiam approbavit Sacra Congregatio Concilii die 6. Decembris 1730. *Theſaur. Reſolut. tom. 5. pag. 86.*, & 87.

3 In noſtra Diœceſi Bononienſi, aliiſque finitimis urbibus frequentiſſimus eſt contractus, qui dicitur *Pactum francandi*: Titius vendit domum, ſeu prædium Sempronio, cum pacto redimendi rem venditam, quam tamen non tradit Sempronio, ſed ſibi retinet, tanquam ejuſdem conductor, ſolvitque propte-

rea

rea emptori mercedem conventam, donec illam redimat. Contractus ejuſmodi, cujus meminit Rota Bononienſis apud Gypſium *dec.119.*, reputatur licitus. Etenim cum illicitum non ſit rem vendere cum pacto redimendi, neque illicitum erit, eidem adjicere alium contractum locationis, & conductionis, qui præcedentem venditionem non deſtruit, ſed confirmat, quemadmodum ratiocinatur Anſaldus *dec.463. num.4., & ſeqq.*

4 At nonnulla ſunt, quæ contractum venditionis cum pacto redimendi vitiare poſſunt: Et primo quidem, ſi in illius ſtipulatione facultas, quæ datur venditori rem venditam, quandocumque voluerit, redimendi, gravetur onere eam redimendi majori pretio, quam ipſe vendiderit, contractus erit injuſtus; quamquam enim Leotardus *de uſuris qu.15. num.10.*, etiam hanc pactionem licitam tueatur, rectius tamen alii uſurariam præſumendam contendunt, addentes, quod ſi hæc præſumptio aliis adjuvetur conjecturis, ſine ulla hæſitatione, debeat in foro externo abſolute uſuraria pronuntiari, ob regulam Textus in *cap. Illa nos de pignoribus*, quam ad rem exornat Anſaldus *cit. dec. num. 6.* Secundo, ſi venditio fiat cum pacto redimendi intra certum tempus, quo elapſo, non ſit amplius locus retroventitioni, manifeſtam pariter redolet uſuram: Siquidem ejuſmodi pactum efficit, ut contractus induat naturam pignoris, quod obſervavit Mantica *de tacit. lib. 4. tit. 31. num. 68., & ſeqq.*; & quamvis non indueret naturam pignoris, adhuc a juſtitia deficeret, ſi obtentu pacti redimendi venditio fieret infra limites juſti pretii, neque haberetur ratio oneris impoſiti venditori, fundum redimendi intra certum tempus, quo elapſo, nequeat illum pro ſuo libito, eodemque pretio recuperare; de qua re legendus eſt Leotardus *cit. qu. 15. a num. 16. uſque ad 22.*, ubi pluribus argumentis præfati contractus injuſtitiam demonſtrat. Tertio, ſi pactum redimendi hac lege ineatur, ut non liceat venditori, fundum redimere, niſi poſt præfiniti temporis, puta duorum, aut decem annorum, intervallum, non carebit præſumptione uſuræ: quoniam ex ea temporis præfinitione, fas eſt conjicere, interim voluiſſe emptorem lucrari ex mutuo, & uſuram ficta fundi emptione palliare; & quamvis hæc ſola conjectura tanta non ſit, ut contractum in foro externo ſtatim evincat fœneratitium, ſi tamen emptor alias fuerit de uſura diffamatus, aliud non deſiderari, ut etiam prædictum pactum judiciali ſententia declaretur uſurarium, docent Mohedan. *dec.3. de empt., & vendit.*, & Mantica *loc. cit. num 31.*

5 Jam vero cum *Pactum francandi*, de quo eſt ſermo, intra ſpeciem contineatur contractus venditionis cum pacto redimendi (ſicuti præmonuimus) omnes præfatæ, aliæque ſimiles conditiones, quæ hanc turpem, atque illicitam reddunt, etiam illud contaminant. Quare Gabriel Cardinalis Palæotus primus Archiepiſcopus Bononienſis, ne *pactum francandi* in ſua Diœceſi paſſim uſurpatum animas ſuæ curæ concreditas uſuræ flagitio illaquearet, accuratam inſtructionem promulgavit, typis Bononienſibus anno 1587. impreſſam poſt quæſtiones morales, ejuſdem mandato explicatas a Patre Ludovico de Beja Ordinis Eremitarum, in qua mira prudentia, & ſolertia omnes in primis enumerat, & enucleate exponit conditiones, quæ illud in foro externo aut omnino uſurarium, aut ſaltem uſuræ ſuſpectum probant; Confeſſarios deinde monet, ut in foro Sacramentali ab emptore diligenter exquirant, num revera ſerium animum habuerit fundum emendi, ejuſque dominium acquirendi, vel an potius voluerit mutuam dare pecuniam, & uſque ad ejuſdem reſtitutionem conſequi fructus ex domo, prædio, aliove fundo, quæ cum *pacto francandi* emere ſimulavit: ſi enim res hoc poſteriori modo ſe haberet, eſſet certi, & turpis fœnoris reus; ſimiliter & venditorem interrogandum ait, num ab emente pecuniam mutuam pe-

Digitized by Google

tierit cum fœnore reſtituendam, eumque renuentem induxerit ad uſuram obtegendam pallio *pacti francandi*. In hoc quippe rerum ſtatu, non eſſet venditor immunis a gravis noxæ reatu; cum neminem liceat ad fœnerandum allicere, qui alias non ſit ad fœnerandum paratus: quinimmo vix contingere poteſt, ut a peccato excuſetur, qui, ut conſequatur pecuniam, quam ab iniquo fœneratore ſine uſura obtinere non poteſt, ſe obligat ad eam reſtituendam cum fœnore, juxta doctrinam D. Thomæ 2. 2. *qu.78. art.4. in corp.*: *Dicendum eſt, quod nullo modo licet inducere aliquem ad mutuandum ſub uſuris; licet tamen ab eo, qui hoc paratus eſt facere, & uſuras exercet, mutuum accipere ſub uſuris propter aliquod bonum, quod eſt ſubventio ſuæ neceſſitatis, vel alterius*, quam ſequuntur Innocentius in *cap. Super eo de uſuris*, Silveſter in *Sum. V. Uſura 7. §. 1.*, Tabiena *V. Uſura* 8. §. 1. 2., & 3.

6 Pauca hæc, quæ delibavimus, exempla ſatis eſſe videntur ad edocendos Epiſcopos circumſpectionem, quam adhibere debent, cum peculiarem quempiam contractum nova, atque inſueta veſte circumveſtitum, in Diœceſim irrepere advertunt; hunc quippe aut illico, aut ſaltem in Synodo, ſolerter expendere debent, nec ſinere, ut communi uſu recipiatur, niſi ab omni uſuræ periculo quam longe abeſſe compererint.

C A P U T LII.

De Multis, ſeu pœnis pecuniariis.

1 NON eſt hic ſermo de eleemoſynis, quibus ſcimus, integrum olim fuiſſe pœnitentibus redimere pœnam canonicam, cui, pro modo perpetratæ culpæ, facti fuerant obnoxii: etenim cum, tepeſcente Charitate, cœperint homines ab illis ſeveris jejuniis, aliiſque corporis macerationibus abhorrere, quibus Pœnitentes affligebantur, ex ſingulari quadam Eccleſiæ indulgentia, illis conceſſum fuit, ut prædictas pœnas poſſent, arbitrio ſuo, redimere, atque in eleemoſynas commutare: hujus diſciplinæ, quam non ante ſæculum octavum in Eccleſiam invectam, neque ante nonum propagatam, putat Morinus *de Pœnit. lib. 10. cap. 17.*, monumentum occurrit in Concilio Triburienſi anni 895. *can. 56. 57., & 58. (tom. 6. part. 1. collect. Hard. colum. 457.)* quibus in locis venia datur Pœnitentibus redimendi quorumdam dierum jejunium in plures annos ſibi præſcriptum, *uno denario, vel pretio denarii, ſive tres pauperes pro nomine Domini paſcendo;* & magis aperte in Concilio Remenſi anni 923., ubi poſt indictum militibus, qui interfuerant bello Sveſſionenſi inter Robertum, & Carolum Reges acto, cujuslibet feriæ ſextæ, & trium Quadrageſimarum per tres annos jejunium, libera ſit iiſdem poteſtas, illud ex parte redimendi eleemoſynis: *Omnibus his tribus Quadrageſimis ſecunda, quarta, & ſexta feria in aqua, pane, & ſale abſtineant, aut redimant (collect. Hard. tom. 6. part. 1. colum. 562.)* Neque ea diſciplina diſplicuit Petro Damiano priſtinæ ſeveritatis ceteroquin tenaciſſimo: Is ſiquidem commiſſa ſibi a Romano Pontifice Legatione fungens, Guiſtone Archiepiſcopo Mediolanenſi, ſimoniacis Ordinationibus, aliarumque rerum ſacrarum nundinationibus implicato, pœnitentiam injunxit centum annorum, ſed ſimul libertatem dedit illius redimendæ certa pecuniæ eleemoſynæ, in annos ſingulos eroganda, quod ipſemet Damianus ſcripſit ad Hildebrandum tum Romanæ Eccleſiæ Archidiaconum, apud Baronium *ad ann. 1059. num 55.* Eumdem vero morem adhuc perſeveraſſe in fine duodecimi, atque initio decimi tertii ſæculi, colligitur ex variis libris Pœnitentialibus, ea etate exaratis, quos producit laudatus Morinus *eodem cap. 17. num. 6.; & ſeqq.*, & evidenter conſtat

ſtat

Digitized by Google

ſtat ex epiſtola Innocentii III. *tom.* 1. *epiſtolarum ex recenſ. Stephani Balutii pag.*517. *lib.*2. *epiſt.*270. *Archiepiſcopo Magdeburgenſi*, *& Suffraganeis ejus*, *Abbatibus &c. in Magdeburgenſi Eccleſia conſtitutis* data pro bello ſacro, in qua hanc illis inter ceteras impertitur facultatem, nimirum, *ut iis*, *qui de Bonis ſuis Terræ Sanctæ voluerint ſubvenire, de diſcretorum virorum conſilio*, *qualitate perſonarum*, *& rerum facultate penſatis*, *ac conſiderato nihilominus devotionis affectu*, *opus injunctæ pœnitentiæ commutare poſſitis in opus eleemoſynæ faciendæ.* Sed poſteriori ætate, quemadmodum idem Morinus obſervat, cum obſoleverint Pœnitentiæ canonicæ, conſequens fuit, ut obſoleſceret etiam earumdem redemptio, de qua nullum verbum fecere antiqui Scholaſtici, etſi de variis ſpeciebus relaxationum pœnitentialium multa diſputaverint. De hiſce eleemoſynis fuſe agit Muratorius *tom.*5. *diſſert.*68. *antiquitatum Italicarum medii Ævi*, ubi notat eas, quæ juxta Sacrorum Canonum normam erogandæ erant in redemptionem captivorum, aut in alimoniam pauperum, uti habetur apud Reginonem *lib.*2. *cap.* 440., *& ſeqq.*, aliquando hominum malitia fuiſſe converſas in commodum, & utilitatem Sacerdotum, quorum proinde turpem avaritiam merito exagitat, & perſtringit.

2 Neque loquimur de eleemoſynis, quæ etiam nunc a Confeſſariis Pœnitentibus imponuntur, tanquam opportuniſſime ad abluendas ſcelerum maculas, juxta illud Danielis 4.: *Peccata tua eleemoſynis redime*, *& iniquitates tuas miſericordiis pauperum*; quanquam, uti recte Thomaſſinus *de vet.*, *& nov. Eccleſ. diſcipl. part.*3. *lib.*1. *cap.*74. *num.*1., *&* 4., conſultius ſit, ut non ſola eleemoſyna Pœnitentibus præſcribatur, ſed ſimul orationes, jejunia, aliæque pœnæ corporis afflictivæ pro criminum gravitate, & numero accumulentur, quæ aptiores ſunt ad medendum inteſtinis animæ morbis, eorumque contagia expungenda, cum eleemoſyna ſolam expugnet avaritiam, carnem vero non maceret, nec reliqua vitia directe attingat. Cavendum præterea eſt Confeſſario, ne eleemoſynam, quam Pœnitenti præſcribit, ſuam prætexens paupertatem, ſibimet elargiendam ſuadeat; id quippe aut ſimoniam ſaperet, aut certe non effugeret turpis quæſtus notam, a qua, ut Confeſſarios omnino immunes ſervaret, S. Carolus Borromæus diſtricte iiſdem præcepit, ut, ſi quando eleemoſynam pro Miſſis celebrandis Pœnitentibus injungunt, eam non ſibi, neque Eccleſiæ, aut Monaſterio ſuo addicant, quod videre eſt in ejus inſtructione ad Confeſſarios *par.*4. *Act. Eccleſ. Mediol.* a Nobis relata *Notific.* 92.

3 De hiſce eleemoſynis (ut diximus) hic non agimus, ſed unice res eſt de Multis, ſeu pœnis pecuniariis, quæ a Judice Eccleſiaſtico in vindictam patrati criminis ſæpius in foro externo infliguntur. Enimvero, ſi Sacrorum Canonum ſtatuta perquirimus, a pleriſque ejuſmodi Multas probari, ab aliis autem improbari deprehendimus. Concilium Berghamſtedenſe in Anglia ſub Bertualdo Archiepiſcopo Cantuarienſi anno 697. celebratum, quod habetur in *collect. Spelmanni tom.* 1. *pag.*194., *& ſeqq.*, & in nova CC. Britanniæ *tom.*1. *pag.*60. adulteria, latrocinia, aliaque plura enormia delicta, pecuniaria Multa caſtigat. Leges etiam Eccleſiaſticæ Aluredi Regis Anglorum ab eodem Spelmanno *ibidem pag.*364., & in nova collectione *cit. pag.*186. *tom.*1. relatæ, fere omnia peccata eadem pœna pecuniaria coercent. At Othobonus Cardinalis Sancti Hadriani Apoſtolicæ Sedis ad Regnum Angliæ Legatus in ſuis Conſtitutionibus, in Concilio Anglicano anni 1248. promulgatis, quæ extant in *eadem collect. Spelmanni tom.*2. *pag.*276., ne facilius crimina admitterentur, a quibus quilibet poſſet ſolius pecuniæ ſolutione abſolvi, id deinceps fieri *can.*4. vetuit; eidemque adhæſere Concilium Exceſtrenſe anni 1287. *cap.*31., & Concilium Londinenſe an. 1342.

 *cap.*10.

*cap.*10.; quamvis enim Thomaſſinus *cit. cap.* 74. *num.* 7. has Conſtitutiones intelligat de commutatione pœnitentiæ canonicæ in eleemoſynam, in foro Sacramentali, de qua paulo ante diſſeruimus. Nobis tamen manifeſte loqui videntur de pœna pecuniaria, in foro externo irroganda; etenim Conſtitutio Cardinalis Othoboni interdicit Archidiaconis, *ne pecuniam a delinquente pro gravi, & notorio crimine recipiant: ſed commiſſum crimen puniant animadverſione condigna*; & Concilium Londinenſe Archidiaconis pariter, eorumque Officialibus prohibet, *ne a recidivo pecuniam recipiant quovis modo, ſub pœna reſtitutionis dupli pecuniæ fabricæ Cathedralis Eccleſiæ applicandæ*. Archidiaconi autem non in foro interno, & Sacramentali, ſed in externo juriſdictionem exercebant, atque in delicta animadvertebant.

4 Concilium itidem Turonenſe anni 1294. *can.* 3. (*apud laudatum Thomaſſinum par.* 3. *lib.* 1. *cap.* 74.) Archidiaconos, Archipresbyteros, & Decanos rurales, juriſdictionem contentioſam adminiſtrantes, acriter reprehendit, quod *a Clericis, & Laicis pœnam pecuniariam contra Canonum prohibitionem exigerent, & extorquerent*. Exadverſo Epiſcopus Auguſtodunenſis in celebri illa diſputatione ſuper finibus juriſdictionis Eccleſiaſticæ, & laicalis, habita in Conventu Cleri Gallicani anno 1329. indicto a Rege Philippo Valeſio, pluribus argumentis evicit, poſſe, ſecundum jura tam Canonica, quam Civilia ab Epiſcoporum Officialibus pœnas pecuniarias decerni. Idem diſſidium vigere reperimus inter juris communis ſanctiones: ſiquidem Alexander III. in *cap. Licet* 3. *de pœnis* improbare videtur, *ut pro corrigendis exceſſibus, & criminibus puniendis a Clericis, & Laicis pœna pecuniaria exigatur*. Sed idem Alexander III. in *cap. In Archiepiſcopatu* 4. *de raptoribus*, & Honorius III. in *cap. Dilectus* 18. *de offic. Judic. ordin.*, *Emendas, ſeu Multas imponere, & percipere* permittunt.

5 Si porro Sanctorum Antiſtitum exempla inveſtigamus, ea non minus hac in re inter ſe diſcrepare invenimus. S. Thomas Archiepiſcopus Cantuarienſis conſuevit iſtiuſmodi pœnas infligere; ſed S. Hugo Epiſcopus Lincolnienſis *Archidiaconos ſuos, ceteroſque Prælatos ſevere compeſcuit, ne a delinquentibus Multam exigerent pecuniariam*. Cumque ei objectaretur contrarium exemplum S. Thomæ, reſpondebat: *Credite mihi, non idcirco Sanctus fuit, alia eum virtutum merita Sanctum exhibuerunt, alio meruit nomine Martyrii palmam*, quod narratur in ejuſdem vita apud Surium *die* 17. *Novembris*. Similiter de B. Joanne Epiſcopo Teroanenſi refertur in ejuſdem Actis a coævo Scriptore exaratis, eum nunquam induci potuiſſe ad Multas recipiendas. Oppoſitum autem placuiſſe aliis Epiſcopis doctrinæ, & ſanctitatis fama æque præclaris, erudite oſtendit Franciſcus Perez Epiſcopus Terulenſis in *ſua defenſione canonica Hiſpano ſermone conſcripta, poteſtatis Decretorum Epiſcoporum pag.* 44. 51., *&* 69., quibus fortaſſe experientia compertum fuit, pecuniarias pœnas magis timeri, quam ſpirituales cenſurarum, quæ utpote ſpiritum tangentes, interdum a craſſis, & obcœcatis hominibus contemnuntur; quod etiam ſenſit Petrus Bleſenſis *epiſt.* 79., ubi ad Archidiaconum Bathonenſem de quodam Guidone laico, notorio adultero, & ſæpius excommunicato, hæc ſcribit: *Certiſſimam emendationem ejus vobis promitto in ablatione pecuniæ; Senſibilis eſt illa ſententia, non verbalis: nam juxta Ethnicum ſatyr.* 13.

Ploratur lacrymis amiſſa pecunia veris:
Non cohibent ſacra verba malum: majore tumultu
Planguntur nummi, quam funera.

6 Verum omnem hac de re controverſiam diremit Concilium Tridentinum, quod *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de reform.* poteſtatem decernendi Multas pecuniarias

Epi-

Epiſcopis vindicavit, inquiens: *Liceat enim* (Epiſcopis) *ſi expedire videbitur, in cauſis civilibus ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus contra quoſcumque, etiam Laicos per Multas pecuniarias, quæ locis piis ibi exiſtentibus, eo ipſo quod exactæ fuerint, aſſignentur ...... procedere, & cauſas definire*. Ac ipſummet Concilium *ſeſſ.6. cap.1. de reform.* Epiſcopos ſine legitima cauſa a ſuis Diœceſibus abſentes pœna multavit amiſſionis *quartæ partis fructuum unius anni, fabricæ Eccleſiæ, & pauperibus loci per Superiorem Eccleſiaſticum applicandorum*. Et *cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 14. in Clericos concubinarios poſt monitionem non reſipiſcentes pœna animadvertit privationis tertiæ partis fructuum ſuorum Beneficiorum, ac Penſionum, *quæ fabricæ Eccleſiæ, aut alteri pio loco arbitrio Epiſcopi applicetur*. Creſcente vero contumacia eoſdem omnibus ſpoliat Beneficiorum fructibus, ac proventibus, prædictis pariter locis applicandis. Quare nemini fas eſt dubitare, licere Epiſcopo Multas pecuniarias delinquentibus indicere, ſi ad eorum emendationem, aliorumque terrorem eas conducere exiſtimaverit.

7 Recte tamen monet Fagnanus in *cap. Irrefragabili §. Ceterum num.* 13. *de offic. Ordinar.*, ejuſmodi pœnas exigi ſolum poſſe per judicialem ſententiam, & cauſa cognita, non vero extra judicium a diffamatis de aliquo crimine, ut illius ſolutione judicialem evitent inquiſitionem: ita enim viderentur delicta non puniri, ſed tolerari, & pecuniæ ſolutione impunitas emi delinquendi: *Quod facit* (addit) *contra illos Epiſcopos, qui Diœceſim viſitationis titulo peragrantes, diligenter inveſtigant, an in loco reperiantur aliqui de ullo crimine ſuſpecti, vel diffamati; eiſque arceſſitis conteſtantur ſe velle contra eos criminaliter procedere, ſuadentque, ut ſe componant in certa pecuniarum ſumma, quam ſi recuſent ſolvere, minantur ſe proceſſuros ad formalem inquiſitionem, carcerationem, & condemnationem, & his concuſſionibus brevi manu ingentes pecuniarum ſummas extorquent. Quod eſt deteſtabile, & non ſemel vidi proceſſus contra Epiſcopos ſuper hujuſcemodi extorſionibus fabricatos*.

8 Abſtinere præterea debet Epiſcopus a novis Conſtitutionibus paſſim edendis inflicta in tranſgreſſores pœna pecuniaria; ne videatur illas ferre pro quæſtu, & pecuniæ emungendæ cauſa: ad quam calumniam prævertendam Concilium Provinciale Aquenſe anni 1585. (*tom* 10. *collect. Hard. colum.* 1576.) loquens de Synodo Diœceſana, ſtatuit: *Cenſura ibi fiat de ſingulorum moribus, veſtitu, & vita: ac infligatur pœna potius perſonalis, etiam carceris, ubi opus fuerit, quam pecuniaria*. Eamdem pariter fuiſſe mentem Sacræ Congregationis Concilii ex pluribus, quas ſubnectimus, ejuſdem deciſionibus edocemur. Juſſit Tridentinum *ſeſſ.* 5. *cap.*2. *de reform.*, ut Plebani, ceterique animarum Rectores *diebus ſaltem Dominicis, & feſtis ſolemnibus plebes ſibi commiſſas pro ſua, & earum capacitate paſcant ſalutaribus verbis*, voluitque, *ut ſi ab Epiſcopo moniti trium menſium ſpatio muneri ſuo defuerint, per cenſuras Eccleſiaſticas, ſeu alias ad ipſius Epiſcopi arbitrium cogantur*. Hinc ſibi licuiſſe putavit Epiſcopus Novarienſis in ſuis Conſtitutionibus Synodalibus, Parochos huic Decreto contravenientes pecunia multare; ſed Sacra Congregatio Concilii die 15. Junii 1658., etſi de poteſtate Epiſcopi non dubitaverit, id tamen fieri non decuiſſe reſpondit. Epiſcopus Aſſiſienſis in ſua Synodo excommunicationem, & quinquaginta aureorum pœnam decreverat in Parochos, e ſua parœcia duorum dierum ſpatio ſine Epiſcopi licentia abſentes: Sed eadem Sacra Congregatio delendam cenſuit e decreto excommunicationem latæ ſententiæ, & pœnam pecuniariam non imponendam in certa quantitate, ſed relinquendam arbitrio Epiſcopi, qui cum caſus contingeret, ita illam temperaret, ut reſponderet tempore abſentiæ, &

re-

reditibus Parocho ex ſua Eccleſia obvenientibus, uti habetur *lib. 153. memorialium p.953*. In Synodo Brunduſina ſtatutum fuerat, ut Sacerdotes, aliique inferiores Clerici inſervire deberent Eccleſiæ, cui juxta decretum Tridentini *c.16. ſeſſ.23. de reform.* erant adſcripti ſingulis Dominicis, aliiſque feſtis diebus, & in tota Octava Corporis Chriſti; atque inſuper ſolemnibus Supplicationibus per annum fieri conſuetis intereſſe, ſub pœna ducatorum quinquaginta, Seminario applicanda. Sed Sacra Congregatio die 19. Julii 1618. admonendum cenſuit Epiſcopum, ne ad pœnæ exactionem procederet, eo quod Tridentinum *cit. loc.* Clericis Eccleſiam deſerentibus, cujus obſequiis in eorum ordinatione ſunt mancipati, interdicendum dumtaxat ſtatuat exercitium Sacrorum.

CAPUT LIII.

De Multarum, ſeu pœnarum applicatione, ſeu deſtinatione; & obiter nonnulla de Procuratione debita Epiſcopo viſitanti.

1 HÆC de poteſtate imponendi pœnas pecuniarias, quod vero attinet ad earumdem pœnarum deſtinationem, & uſum, Sacra Congregatio Concilii apud Fagnanum in *cap. Presbyteri de pœnis a num. 4. uſque ad fin.*, hæc tria declaravit; Primo, Multas a Tridentino inflictas Clericis non reſidentibus, aut Concubinariis, & quæ juxta *cit. cap. 3. ſeſſ. 25.*, ad retundendam Clericorum, & Laicorum contumaciam indicuntur, ſemper locis piis, ſicuti idem Tridentinum præcipit, eſſe aſſignandas: Secundò, quæ nulla certa lege, vel ſtatuto ſunt taxatæ, ſeu in certa pecuniæ ſumma præfinitæ, ſed Epiſcopi arbitrio decernuntur, eas ſimiliter non poſſe, niſi in opera pia expendi; ne ſecus, ut idem Fagnanus *num. 9.* ponderat, arbitrium Epiſcopi propter avaritiam, & quæſtum ſit immoderatum: Tertiò denique, quas in certa menſura deſignant Canones, vel Synodicæ Conſtitutiones, ſervari poſſe integras egenti Epiſcopo, ſi vere egeat; quamvis, monente eodem Fagnano *num. 22.* ad evitandum ſcandalum, & peccati periculum, tutius ſit, ut Epiſcopus, priuſquam prædictas pœnas ſibi vindicet, conſulat Sacram Congregationem Concilii, cujus erit judicare, an revera tanta prematur inopia, cui prædictis pecuniis oporteat ſubveniri. Univerſim enim loquendo arbitrio Superioris committitur decernere, an quis ſit vere pauper, juxta doctrinam, quam tradunt in *leg. Si conſtante 14. ff. ſolut. matrim.*, aliique congeſti a Menoch. *de arbitrar. lib.2. cent. 1. caſ.65. num.6.*

2 Quoniam autem res hæc non levis eſt momenti, & facile poſſent Epiſcopi a nonnullis, quæ circumferuntur Sacræ Congregationis decretis decipi, neceſſarium ducimus ejuſdem Sacræ Congregationis Concilii mentem diligentius indagare, & exponere. Sciendum itaque Sacram Congregationem ante annum 1614. ſæpius dixiſſe, liberum eſſe Epiſcopo vere pauperi, & indigenti pœnas pecuniarias tertii generis in ſuæ inopiæ levamen erogare, quemadmodum nuper a Fagnano audivimus: At ab anno 1614. ab ejuſmodi declarationibus edendis eadem abſtinuit, & mos invaluit, ut Epiſcopus, qui præfata pecunia ſuam ſublevare cupit inopiam, facultatem, eam ſibi addicendi, petat ab eadem Sacra Congregatione, quæ illam modo concedit, modo negat, ſicuti diverſæ expoſcunt rerum circumſtantiæ, quod in quadam cauſa Novarienſi propoſita die 11. Maii 1658. ad rem adnotavit Sacræ Congregationis Secretarius, hiſce verbis: *Sacra Congregatio pro diverſitate circumſtantiarum, & Epiſcoporum, prout ipſis, & eorum integritati, & bonitati magis, aut minus fidit, ſimilia Indulta applicandi pœnas pecuniarias conceſſit*. Facultatem vero, quam interdum impertiendam exiſtimat, nunquam vult eſſe perpetuam, ſed ad certum limitat tempus, quia in-

interim ceſſare poteſt cauſa, quæ eam hic & nunc concedendam ſuadet: ita reapſe in eadem cauſa Novarienſi permiſit quidem Epiſcopo, ut poſſet Multis pecuniariis uti ad proſequendas lites, quas intentaverat pro indemnitate locorum piorum ſuæ Diœceſis, cujus ſumptibus ſubeundis pares non erant ſuæ Menſæ reditus, ſed hanc permiſſionem duraturam voluit tantum ad ſex annos. Epiſcopo pariter Anglonenſi poteſtatem fecit eaſdem Multas in proprium commodum, ſuæque paupertatis ſubſidium inſumendi, ſed dumtaxat ad triennium, uti conſtat ex ejuſdem Sacræ Congregationis decreto edito 15. Januarii 1656., & adnotato *lib.19. decretor. pag.554.*, quod proderit integrum audire, quoniam in eo & omnia confirmantur, quæ hactenus diximus, & ſumma elucet circumſpectio, ac cautela, qua Sacra Congregatio in impertiendis ejuſmodi facultatibus ſe gerit: *Sanctiſſimus Dominus Noſter* (verba ſunt decreti) *audita ſententia Sacræ Congregationis Concilii, veris exiſtentibus narratis, in quibus gravatur conſcientia ipſius Oratoris, benigne annuit, ut per triennium percipere poſſit pœnas, & Multas pecuniarias, quæ in Sacris Canonibus, ſeu Statutis Synodalibus pro delictis ad certam ſummam fuerunt præfinitæ; non autem pœnas, & Multas, quæ vel ab ejus arbitrio pendent, vel per ſententias, nulla præcedente Canonum, vel Statutorum Synodalium determinatione imponuntur, nec pœnas Clericorum non reſidentium, vel Concubinariorum, quæ piis locis omnino applicentur.* Quare quidquid olim fuerit, dubitandum non eſt hodie Apoſtolicæ Sedis licentiam requiri, ut Epiſcopus, quantumvis pauper, Emendas, ſeu Multas pecuniarias ſibi addicere, & in proprios uſus expendere poſſit.

3 Notandum tamen eſt, interdum contingere, pœnam pecuniariam eſſe quidem inflictam a Synodali ſtatuto, ſimulque præfinitam in certa pecuniæ quantitate, & propterea hoc nomine pertinere ad tertium genus pœnarum, quas diximus ab Apoſtolica Sede Epiſcopo egenti quandoque concedi; ſed ſimul evenire eam eſſe ab eodem ſtatuto applicatam certo loco pio, ſeu ad aliquod determinatum pium opus deſtinatam, cujus rei exemplum nobis ſuppeditat Diœceſana Synodus Oriolana habita anno 1600. *cap.71.* relata a Cardinali de Aguirre *tom.4. Concilior. Hiſpan. pag.741.*, ubi ſic decernitur: *In his Conſtitutionibus, & Statutis noſtris, atque Decretis hujus ſecundæ Diœceſanæ Synodi Oriolanæ, in quibus pœnæ, & Multæ pecuniariæ in violatores ſancitæ ſunt, nec qua ratione diſtribuendæ illæ ſint, declaratur, earum dimidiam partem Sanctæ Cruciatæ applicamus, alteram vero dimidiam partem in opera pia noſtro arbitrio diſtribui volumus.* Jam vero cum res ita ſe habet, ſciant Epiſcopi pœnas ejuſmodi, quoad eam partem, quæ eſt certo loco, ſeu pio operi applicata, nunquam ſibi quantacumque laborent inopia, fore ab Apoſtolica Sede concedendas, niſi probaverint locum, ſeu opus pium ea pecunia non indigere; neque enim Sedes Apoſtolica, ut uni gratificetur, vult juri quæſito alterius præjudicium inferre.

4 Tandem eſt animadvertendum, quaſcumque Multas, ſeu pœnas pecuniarias, ſtatimac ab Epiſcopi Adminiſtris exactæ ſunt, deponendas eſſe penes probatum virum. Etenim Alexander IV. ſuis Apoſtolicis litteris, quæ habentur poſt Eymericum in *decret. Inquiſit. pag. 26.*, decrevit Hæreticos, eorumque fautores, defenſores, & receptatores in quibuſdam caſibus multandos pœna pecuniaria, ſimulque voluit hanc integræ fidei homini, arbitrio Ordinarii eligendo cuſtodiendam tradi, ut, cum deinde opus fuerit, impendatur in proſequenda cauſa Fidei adverſus Hæreticos: Alexandri veſtigiis adhæſerunt Patres Concilii Toletani anni 1565. *act.2. cap.14.* (*tom.10. collect. Hard. colum.1151.*) ubi ita edixere: *Pœnæ pecuniariæ, ſi quando a Judicibus ordinariis, juxta rationem delicti, vel delinquentis qualitatem, eas imponi contigerit, in pios tantum uſus, & pro*

Digitized by Google

pro executione Juſtitiæ, non pro privata Epiſcoporum utilitate expendantur arbitrio Epiſcopi, vel ejus Vicarii. Deputeturque ab eodem Epiſcopo, qui eaſdem pœnas recipere debeat, earumque rationem reddere teneatur. Hæc autem praxis, veluti aptiſſima ad obviandum dolis, fraudibus, & calumniis, placuit Ven. Innocentio XI. Pont. Max., cujus propterea juſſu Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium ſuis encyclicis litteris ad omnes Epiſcopos die 5. Februarii 1678. datis, quæ habentur apud Clericatum *de Benef. diſcord.* 100. *num.*4., iiſdem injunxit, ut quaslibet Emendas, Multas, ſeu pœnas pecuniarias ſtatim cuſtodiendas tradant probo, & fideli Depoſitario, ut hac ratione ſemper innoteſcat, quantum a delinquentibus exactum ſit, & in quem uſum erogatum.

5 Quæ hactenùs diximus, ut quilibet videt, eo omnia collineant, ut ſcilicet a foro Eccleſiaſtico omnis arceatur avaritiæ ſpecies; quem eumdem ſcopum ſemper reſpexit Sacra Congregatio Concilii, quotieſcumque de pecunia quocumque nomine Epiſcopo penſitanda in ea actum eſt. Concilium Tridentinum *ſeſſ.*24. *cap.*3. *de reform.* præcepit, ut Epiſcopus ſingulis annis ſuæ Diœceſis viſitationem inſtituat, quam ſi propter ejuſdem Diœceſeos latitudinem, intra annum explere nequeat, biennio ſaltem abſolvat; viſitanti autem Epiſcopo permiſit pro ſe, ſuoque honeſto comitatu ab iis, quibus de jure id onus incumbit, procurationes exigere, ſeu moderata, & frugalia victualia recipere; relinquendo tamen arbitrio eorum, qui viſitantur, aut eadem victualia ſubminiſtrare, aut pecuniam, quam antea conſueverant, exſolvere. Hoc porro decreto non prohibetur Epiſcopus, ne intra ejuſdem anni curriculum, ſi ita neceſſarium duxerit, iterum Diœceſim viſitando perluſtret, quemadmodum recte notant Fagnanus in *cap. Cum venerabilis num.* 3. *de cenſibus*, Pirhing in 3. *lib. Decretal. titul.* 39. *ſect.* 2. *num.*94., Cardinalis de Luca in *miſcell. Eccleſ. diſc.*1. *num.*118., *& in annotation. ad Concil. Trident. diſc.* 5. *num.* 6. Sed ne quiſquam Paſtorem viſitationem iterantem inſimulet, quaſi crebrius ad ſuas oves accurret, ut eas ſæpius tondeat, non autem, ut earumdem morbis novum afferat medicamen; propterea cum Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium anno 1586., tum Sacra Congregatio Concilii die 19. Septembris 1682. cenſuerunt Epiſcopis eodem anno Diecesim viſitanti, unicam tantum deberi pocurationem. Examinato quippe ſequenti articulo: *An Epiſcopus, qui, ſi commode fieri poſſit, Diœceſim ſuam quotannis viſitare tenetur, poſſit hujuſmodi viſitationem facere per menſem, vel circiter, antequam labatur integer annus a die peractæ ultimæ viſitationis, vel potius debeat expectare, quod anni circulus integre compleatur, itaut intra ſinguli cujuslibet anni curſum, una tantum viſitatio fiat.* Sacra Congregatio Concilii prædicta die, & anno reſpondit: *Affirmative, ſed non poſſe recipere procurationem, neque victualia, niſi ſemel in anno.* Cui quidem reſponſioni concinit alia ab eadem Sacra Congregatione data die 1. Junii 1737. in cauſa Policaſtren. Pocurationis, in qua propoſita quæſtione: *An Epiſcopus non completo anno ab ultima viſitatione, poſſit iterum eamdem Eccleſiam viſitare, & aliam procurationem a viſitandis exigere.* Reſponſum fuit: *Affirmative quoad primam partem, & Negative quad ſecundam.* (*Theſaur. Reſolut. tom.* 8. *pag.*87.) Huc etiam pertinet, quod ab eadem Sacra Congregatione deciſum fuit quoad procurationem ſolvendam Vicario Capitulari. Diximus ſuperius *lib.* 2. *cap.*9. *num* 5. poſſe a Vicario Capitulari Diœceſim viſitari poſt annum a die ultimæ viſitationis ab Epiſcopo peractæ; ſed quoniam non decet, ut ipſe cum tanto incedat comitatu, quanto indiget Epiſcopus, qui majori præfulget dignitate; idcirco Sacra Congregatio die 7. Julii 1708. in cauſa Oſtunen. Procurationis *impreſſa tom.* 9. *Theſaur. pag.*180. reſcripſit Vicario Capitulari deberi tantum medietatem procura-

Digitized by Google

curationum, quæ Epiſcopo ſolvi conſueverunt: Tali enim pacto ſervabitur indemnis ab expenſis, quę viſitationis cauſa occurrunt, ſed nihil lucri ex ea percipiet.

CAPUT LIV.

De falſa novitatis nota, quæ Synodalibus Conſtitutionibus quandoque inuritur, ubi multa de Conſtitutionibus S. Caroli Borromæi pro ſua Eccleſia Mediolanenſi.

1 Diuturna rerum experientia compertum eſt Epiſcoporum Conſtitutiones, etiam in Synodis promulgatas, hoc nomine plerumque traduci, quod aut quia, & jamdiu receptis populi moribus adverſentur, atque inviſam novitatem in Diœceſim inducant, qua ejuſdem jura infringantur, & publica quies perturbetur. Verum cum eædem æqua lance librantur, maxime conformes deprehenduntur ſanctiſſimis Eccleſiæ inſtitutis, quorum fortaſſe memoriam obliteravit prava conſuetudo, quæ, præcedentium Epiſcoporum ſocordia, in Diœceſim irrepſit, & tam altas egit radices, ut quæ legis prævaricatio eſt, pro lege haberi cœperit: *Nam mala conſuetudo* (ajebat Nicolaus I *epiſt. ad Hincmarum Archiepiſcopum Remenſem tom. 5. collect. Hard. colum. 646.*) *quæ non minus quam pernicioſa corruptela vitanda eſt, niſi citius radicitus evellatur, in privilegiorum jus ab improbis aſſumitur; & incipiunt prævaricationes, & variæ præſumptiones celerrime non compreſſæ, pro legibus venerari, & privilegiorum more perpetuo celebrari.* Cum autem res ita ſe habet, contemnendæ ſunt hominum querelæ, totiſque viribus enitendum, ut veteri corruptelæ nova prævaleat Conſtitutio, qua collapſa diſciplina reſtauretur: opportune ſiquidem monemur a Cypriano *epiſt. 74. ad Pompejum relat. in can. 8. diſt. 8.* : *Conſuetudo, quæ apud quoſdam obrepſerat, impedire non debet, quominus veritas prævaleat, & vincat. Nam conſuetudo ſine veritate, vetuſtas erroris eſt: Propter quod relicto errore, ſequamur veritatem;* & rurſus ab Auguſtino *libr. 3. de Baptiſmo contra Donatiſtas cap. 5. relat. eadem diſt. can. 6. Revelatione facta veritatis, cedat conſuetudo veritati: quia & Petrus, qui prius circumcidebat, ceſſit Paulo veritatem prædicanti.*

2 Haud equidem inficiamur potuiſſe antiquas leges contraria conſuetudine abrogari, nec quandoque renovari poſſe abſque populi offenſione, quam omni ſtudio præcavendam prudentia ſuadet: verum hæc locum ſibi vindicant, *cum conſuetudo eſt rationabilis, & legitime præſcripta*, uti inquit Gregorius IX. in *cap. final. de conſuetudine;* nunquam vero rationabiles eſſe poſſunt quædam conſuetudines, eæque præſertim, quæ præcipuas labefactant leges, quibus Eccleſiaſticæ diſciplinæ nervus continetur: has enim omnes irritas pronuntiavit Innocentius III. in *cap. 5. de conſuetudine*, inquiens: *Nos igitur cognito, quod ex tali conſuetudine, ſi qua foret, diſrumperetur nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ipſam de conſenſu Fratrum noſtrorum duximus irritandam.* Has porro conſuetudines eradicandas dicimus, ſpretiſque improborum hominum querelis ſuſtinendas Conſtitutiones aſſerimus, quibus illis obſiſtitur: qua in re plura Nobis proponuntur ad imitandum exempla.

3 In Eccleſia Mediolanenſi graves inoleverant abuſus, ſanctioribus Eccleſiæ inſtitutis e diametro oppoſiti. Quadrageſimale jejunium, etiam quoad abſtinentiam ab eſu carnium incipiebat feria ſecunda poſt Dominicam primam Quadrageſimæ. Præterea ſingulis Dominicis, aliiſque feſtis diebus per Quadrageſimam, & annum occurrentibus publica exhibebantur ſpectacula, ludicræ pugnæ, ſaltationes, aliique ludi in plateis etiam iis horis permittebantur, quibus in Metro-

tropolitana Eccleſia Divina perſolvebantur Officia : ea in templis deſiderabatur modeſtia, quam & loci ſanctitas, & Divina, quæ inibi celebrantur myſteria, expoſcunt. Adeo peſtilentes corruptelas e florentiſſimo, quem excolebat Domini agro, propulſare curavit S. Carolus Borromæus, noviſque editis ſanctionibus, edixit, Dominica prima Quadrageſimæ, quæ Antepaſchalis jejunii caput eſt, a vetitis cibis abſtinendum. Dierum feſtorum religionem nullo ſpectaculorum, ſaltationum, aut ludorum genere violandam, eo potiſſimum tempore, quo Fideles in Eccleſiam convenire, rebuſque Divinis intentius vacare ſolent : quo vero magis a Deo dicatis locis omnis irreverentiæ, & immodeſtiæ occaſio arceretur, diverſas ſtationes in templis parari juſſit, in quibus viri a fæminis ſeparati orarent. Nihil in his ſtatutis non ſanctum, nihil a priſtinis Chriſtianorum moribus alienum, nihil quod non vetuſtiſſimis, ac ipſi Eccleſiæ coævis legibus non eſſet jam antea imperatum.

4 Etenim ad Quadrageſimale jejunium quod attinet, illud ſex ad minus integras hebdomadas ſemper, ac ubique fuiſſe complexum, teſtatur Caſſianus *collat.21. cap. 24.*, ubi Germanus Abbas Theonam interrogat his verbis: *Quid cauſa eſt, ut ſex hebdomadibus Quadrageſima celebretur, licet in quibuſdam provinciis, religionis forſitan propenſior cura, adjeciſſe hebdomadam etiam ſeptimam videatur?* Quænam autem fuerint ea loca, in quibus ad ſeptem hebdomadas protrahebatur, explicat Sozomenus *lib.7. cap.19.*, inquiens: *Alii vero ſeptem hebdomadas computant, ut Conſtantinopoli, & per cunctas in circuitu provincias uſque ad Phœnicem.* Cujus diverſitatis ratio inde profecta eſt, quod hiſce in provinciis, non ſolum dies Dominici, ſed etiam omnia Sabbata, uno excepto, a diebus eſurialibus ſubtraherentur, quibus ſubductis ſex, & triginta dies remanebant jejunio perſolvendi, quemadmodum alibi, ubi ſoli dies Dominici, ſex hebdomadarum jejunio eximebantur. Quod autem Socrates *libr. 5. hiſtor. Eccleſ. cap.22.* ſcribit, moris ſcilicet fuiſſe Eccleſiæ Romanæ, tribus tantum hebdomadis ante Paſcha jejunare, id purum putum mendacium eſſe, evincunt contraria Leonis Magni, Petri Chryſologi, aliorumque Patrum, qui Socratis ætate vixerunt, teſtimonia congeſta a Natali Alexandro *diſſert.4. ad ſæc. II.*

5 In hunc modum Quadrageſimam obſervatam fuiſſe ad tempus uſque Gregorii Magni, liquet ex ejuſdem homilia 16. *in Evangelia*, ubi S. Doctor rationem etiam adducit, cur ſex, & triginta dies jejunio tranſigerentur, inquiens: *A præſenti die uſque ad Paſchalis ſolemnitatis gaudia ſex hebdomadæ veniunt, quarum videlicet dies quadraginta duo fiunt, ex quibus dum ſex dies Dominici abſtinentiæ ſubtrahuntur, non plus in abſtinentia, quam triginta, & ſex dies remanent. Dum vero per trecentos, & ſexaginta dies annus ducitur; nos autem per triginta, & ſex dies affligimur, quaſi anni noſtri Decimas Deo damus: ut qui nobiſmetipſis per acceptum annum viximus, Auctori noſtro nos in ejus Decimis per abſtinentiam mortificemus.* Prædictis vero triginta ſex, alii quatuor dies, Cinerum videlicet, & tres inſequentes additi poſtea fuere Quadrageſimalis jejunii initio, ut ita exactius Chriſti Domini exemplum imitaremur, qui *quadraginta diebus, & quadraginta noctibus jejunavit. Matth.4.* Quo vero tempore, & quo Auctore id factum fuerit, difficile eſt definire. Bellarminus *lib. 2. de bon. oper. cap.15.* cenſet jam a quinto ſæculo Romanæ Eccleſiæ uſum obtinuiſſe, ut quatuor dies, Dominicam Quadrageſimæ præcedentes jejunio conſecrarentur. Etenim Leo Magnus *ferm.4. de Quadrageſima*, quem in Dominica Quinquageſimæ habitum, idem Bellarminus exiſtimat, ait: *Secunda, & quarta, & ſexta feria jejunemus; Sabbato autem apud Beatum Petrum vigilias celebremus.* Verum hanc opinionem jamdiu exploſerunt viri eruditi, præcipue Hugo Menardus in

not.

Digitized by Google

not. ad Sacram.: Nam præterquamquod dies jejunii in *cit. loc.* deſcripti non ſunt illi iidem, quos poſterior ætas recepit, ex allegata Gregorii Magni homilia luculenter conſtat, præfatum additamentum, labente ſæculo VI. in Eccleſia Romana nondum fuiſſe moribus uſurpatum. Adduntque Pagius *critic. in Baron. ad an. 57. num.* 8., & Natalis Alexander *cit. diſſert. 4. ad ſæc. II.*, ea Leonis verba in pleriſque antiquis codicibus deſiderari, ex quo conjiciunt genuina non eſſe, ſed Leonis ſermoni recentius aſſuta. Alii apud Azorium *inſtit. part. 1. lib. 7. cap. 12. qu. 2.*, initiales illos dies additos arbitrantur ab ipſomet laudato Gregorio Magno; alii vero a Gregorio II., qui, ineunte ſæculo VIII., Pontificatum tenuit; ſed omnes decepti ſunt a Gratiano, qui in *can. 16. de conſecrat. diſt. 5.*, Gregorio Papæ decretum adſcribit, quod hiſce verbis conceptum producit: *Ut ſacer numerus quadraginta dierum adimpleatur, quem Salvator noſter ſuo ſacro jejunio conſecravit, quatuor dies prioris hebdomadæ, ad ſupplementum quadraginta dierum tolluntur, ideſt quarta feria, quæ* Caput jejunii *ſubnotatur, & quinta feria ſequens, & ſexta, & Sabbatum.* Quod tamen neque in paulo ante allegata homilia Gregorii Magni, e qua ceteroquin reliqua ejuſdem canonis verba excerpta ſunt, neque in Gregorii II. Actis reperimus. Amalarius Auctor noni ſæculi *lib. 1. de Eccleſiaſticis Officiis*, quæ certe juxta ordinem, & ritum Romanum exponit *cap. 7.* inquit: *Quarta feria inter Quinquageſimam, & Quadrageſimam, jejunium, quod protenditur in Paſcha Domini, inchoamus.* At exadverſo Ratramnus Monachus Corbejenſis, qui medio eodem ſæculo nono, apologiam contexuit pro Eccleſia Latina, adverſus criminationes Græcorum *lib. 4. cap. 4.* aſſerit, Romanos caput jejunii a Dominica prima Quadrageſimæ non a feria quarta Cinerum inchoaſſe, quod ad rem advertunt Chriſtianus Lupus in *ſcholiis, & notis ad Concil. Can. par. 3. pag.* 815., & Mabillonius *præfat. ad ſæc. IV. cap. 4. num.* 162. In tanta itaque rerum obſcuritate, & Auctorum diſcrepantia, illud videtur affirmandum, quod opinantur cit. Natalis Alexander, & Thomaſſinus *tract. de jejunio part. 2. cap. 2.*, nimirum cœpiſſe prius nonnullos Fideles ex ſingulari quadam pietate, quatuor dies Dominicæ Quadrageſimæ prævios Anteparchali jejunio adjicere, eorumque morem ab univerſa Latina Eccleſia paulatim receptum vim, & robur legis tandem obtinuiſſe, quam poſtea in Concilio Beneventano anni 1091. firmavit Urbanus II. *can. 4.*: *Nullus omnino Laicus poſt diem Cineris, & cilicii, qui* Caput jejunii *dicitur, carnibus veſci audeat*: ubi Laicorum tantum fit mentio, quia obſervante laudato Chriſtiano Lupo *ibidem pag.* 816., Clericorum mos erat jejunium inchoandi Dominica Quinquageſimæ, quod conſtat *ex can. 4., & 6.* apud Gratianum *diſt. 4.*, & ipſemet Urbanus II. edixit in Concilio Claramontano anni 1095., cujus canonem IX. a Guilielmo Malmesburienſi depravatum ex Matthæo Pariſienſi, & Franciſco Bellefortio, ita legendum aſſerunt *cit. loc.*, & Harduinus *in ſua collect. tom. 6. part. 2. colum.* 1737. *Nemo Laicorum a Capite jejunii, nemo Clericorum a Quinquageſima uſque in Paſcha carnes comedat.*

6 Jam vero prædictam conſuetudinem Quadrageſimale jejunium a feria quarta Cinerum exordiendi, nunquam amplexatam eſſe Eccleſiam Mediolanenſem, ne ab Ambroſii inſtitutis, quorum fuit ſemper tenaciſſima, recederet, teſtantur Decius Doctor Mediolanenſis, cui profecto ſuæ Eccleſiæ mores erant perſpecti *in cap. Ad audientiam, de reſcript. num.* 20., Fagnanus *in cap Explicari, de obſervat. jejun. num.* 37., & laudatus Thomaſſinus *eod. cap. 2. num.* 3., idque probe ſciens S. Carolus Borromæus, non ſolum nihil quoad hoc innovavit, ſed priſcam diſciplinam, in ea ſuæ Diœceſis parte, ubi fuerat retenta, intactam reliquit, atque in ſuo primo Concilio Provinciali anni 1. (*Act. Eccleſ. Me-*

 dio-

Digitized by Google

diolan. part. 1. *pag.* 12.) ita ſtatuit: *Edicimus, ut in provincia noſtra, proxima quarta feria poſt Quinquageſimam, omnes Quadrageſimalis obſervantiæ initium faciant, præter civitatem Mediolanenſem, eaſque diœceſis partes, ubi, ex Divi Ambroſii inſtituto, Divina Officia celebrantur*. Longe vero aliud ſenſit Sanctiſſimus Archipræſul, de abuſu, in eamdem Eccleſiam invecto, comedendi carnes prima Dominica Quadrageſimæ; hunc etenim, quia primigeniam Eccleſiæ legem evertebat, ex Apoſtolica traditione derivatam, ſancte, & inviolate ubique ſemper retentam, ac etiam Mediolani retroactis temporibus religioſe ſervatam, & qua propterea corruente, ſanctioris diſciplinæ fundamentum nutabat, non diutius tolerandum, ſed extirpandum cenſuit, in ſua quinta Synodo Diœceſana, in qua ita ſtatuit (*Act. Eccl. Mediol. par.* 2. *pag.* 762.): *Dominica, quæ* A capite Quadrageſimæ, *more Ambroſiano dicitur, ut reliquæ Dominicæ Quadrageſimales, ſervetur item, ab eaque abſtinentiæ Quadrageſimalis initium plane fiat, cum non ſolum ex ſanctiſſimo Patrum teſtimonio, ſed ex ſermonibus, & doctrina in primis ejuſdem Beati Ambroſii, priſciſque hujus Eccleſiæ tabulis, atque ex omni rituum certiſſima ratione, illam in Quadrageſimę diebus primam Dominicam, & numerari, & eſſe liquido conſtet: proinde a cibis, qui Quadrageſimali tempore lege jejunii vetiti ſunt, abſtineat Clerus, & populus omnino eo die, ſicut aliis Dominicis Quadrageſimæ diebus*.

7 In altero pariter S. Caroli edicto, quo ſpectacula, & publici ludi diebus feſtis interdicebantur, nihil profecto novi decernebatur, ſed antiquæ excitabantur leges, nedum ab Eccleſia, ſed a ſæcularibus Principibus latæ. Etenim Theodoſius ſenior *leg.* 2. *tit.* 5. *lib.* 15. *C. Theodoſiani*, cujuſque generis ſpectacula, diebus Dominicis exhiberi vetuit; *Nullus Solis die populo ſpectaculum præbeat, nec Divinam venerationem confecta ſolemnitate confundat*. Theodoſius junior *ibid. leg.* 5., non minus Dominicis, quam aliis ſolemnioribus feſtis diebus, a theatralibus ſcænis, & Circenſibus ludis abſtinendum conſtituit, etiamſi in aliquem ejuſmodi diem Natalis incideret Imperatoris, cui tunc maximum honorem deferri, ait, cum Omnipotentis Dei majeſtati debitus præſtatur religionis cultus: *Dominico, qui Septimanæ totius primus eſt dies, & Natale, & Epiphaniarum Chriſti, Paſchæ etiam, & Quinquageſimæ diebus .... omni theatrorum, atque Circenſium voluptate, per univerſas urbes, earumdem populis denegata, totæ Chriſtianorum, ac Fidelium mentes Dei cultibus occupantur .... Ac ne quis exiſtimet, in honorem numinis noſtri, veluti majore quadam Imperialis officii compelli ... nemo ambigat, quod tunc maxime manſuetudini noſtræ ab humano genenere defertur, cum virtutibus Dei omnipotentis, ac meritis, univerſi obſequium orbis impenditur*. Idem edictum, lata inſuper in ejuſdem violatores pœna amiſſionis militiæ, & proſcriptionis bonorum, renovarunt Leo, & Anthemius *leg.* 11. *C. Juſtin. de feriis*: *Nihil eodem die vindicet ſibi ſcena theatralis, aut Circenſe certamen, aut ferarum lacrymoſa ſpectacula. Et ſi in Noſtrum ortum, aut Natalem celebranda ſolemnitas inciderit, differatur. Amiſſionem militiæ, proſcriptionemque patrimonii ſubſtinebit, ſi quis unquam hoc die feſto ſpectaculis intereſſe, vel cujuſcumque Judicis apparitor, prætextu negotii publici, ſeu privati hæc, quę hac lege ſtatuta ſunt, crediderit temeranda*. Neque vero dubitandum eſt, ejuſmodi Imperiales Conſtitutiones, ad Eccleſiæ votum, atque Epiſcoporum ſuggeſtionem emanaſſe: Siquidem *in cod. canonum Eccleſiæ Africanæ can.* 61. legimus, Patres Africanos in quadam Synodo congregatos, ab Imperatore Honorio petendum decreviſſe, ut Dominicis, aliiſque Deo ſacris diebus, ſpectacula, & ludos amoveri juberet: *Nec non & illud petendum, ut ſpectacula theatrorum, ceterorumque ludorum, die Dominica, vel ceteris religionis Chri-*

Chriſtianæ diebus celeberrimis, amoveantur (*collect. Harduin. tom.* 1. *col.*898.). Mirum autem non eſt, Eccleſiarum Antiſtites tantopere exoptaſſe, ut ſaltem diebus, Dei cultui ſpecialiter deſtinatis, illa removerentur profana oblectamenta, quibus ullo unquam tempore adeſſe, a Chriſtiana profeſſione perquam alienum reputarunt, quod conſtat ex Synodo Carthaginienſi III. *can.*11., Trullana *can.*51., aliiſque innumeris Conciliorum ſanctionibus, & Patrum ſententiis, quas collegit Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. par.*3. *lib.*3. & 42. *cap.*43.

8 Tertium denique S. Caroli decretum ab iis ſolum poterat novitatis inſimulari, quibus priſtini Chriſtianorum mores eſſent prorſus ignoti: Siquidem ſtatimac Chriſtianis poteſtas facta eſt publica templa conſtruendi, diverſa, intra eorumdem ambitum, ſunt loca conſtituta, in quibus viri a mulieribus ſeparati conſiſterent: quinimmo non deſunt rerum Eccleſiaſticarum indagatores, qui hanc ipſam diviſionem ab Apoſtolis factam affirment; & quanquam his refragetur mox allegandus Chryſoſtomus, negari tamen non poteſt, paulo poſt Apoſtolorum ætatem, eam fuiſſe in Eccleſia uſitatam; Auctor enim *Conſtitut. Apoſtolic. lib.*2. *cap.*57., de hac ſeparatione, tanquam de conſuetudine loquitur, in tota Eccleſia vigente, jubetque Diaconiſſas cuſtodire introitum mulierum, Oſtiarios vero januæ præeſſe, qua viris in Eccleſiam patet aditus: *Oſtiarii ſtent ad virorum introitus, quos cuſtodiant; Diaconiſſæ vero ad mulierum;* Ejuſdemque diviſionis, veluti rei notiſſimæ, atque ubique uſu receptæ, meminere Cyrillus Hieroſolym. *præfat. in Catech. num.* 8., Auguſtinus *de civit. Dei*, *lib.* 2. *cap.*28., Socrates *lib.*1. *cap.*17., aliique paſſim. Ut plurimum vero ea diviſio facta erat ligneis parietibus, ſicuti colligitur ex Chryſoſtomo *homil.* 73. *al.* 74. *in Matthæum* (*tom.*7. *oper. pag.*712.) ubi de ejuſdem ſeparationis origine, hæc habet notatu digna: *Oporteret utique intus eſſe murum, qui vos a mulieribus ſequeſtraret: quia vero id non vultis, neceſſarium eſſe putarunt Patres noſtri, ut ſaltem ligneis tabulis vos ſepararemus. Ut a ſenioribus ego audivi, initi hi parietes non fuere*: In Chriſto enim Jeſu non eſt mas, neque fœmina. *Apoſtolorum quoque tempore una viri & mulieres erant. Nam tunc viri vere viri erant, & mulieres mulieres. Nunc vero contra, mulieres meretricum ſibi mores aſſumpſerunt, viri autem ab equis furentibus nihil differunt.* Aurea hæc Chryſoſtomi verba forſan perpendens S. Carolus Borromæus, ſecumque non immerito reputans, magis in noſtram, quam in Chryſoſtomi ætatem quadrare, eamdem virorum a mulieribus ſeparationem in Mediolanenſibus templis fieri voluit; quam & nos Romæ factam vidimus in Eccleſia S. Martini ad Montes, ubi, quandiu vixit Ven. Cardinalis Thomaſius, ejuſdem Eccleſiæ Titularis, ſtationes virorum, & mulierum, interjecto ligneo muro, ſejungebantur, quod etiam narrat Berninus in ejuſdem Cardinalis vita *cap.*19.

9 Verum, quanquam S. Caroli decreta vetuſtiſſimis Eccleſiæ ſanctionibus, conſuetudinibus, & moribus nulla ex parte non reſponderent; nihilominus novitatis notam non evaſere, cujus obtentu plerique turbulenti homines non dubitarunt, illa acriter impugnare, eorumque auctorem Carolum, veluti Novatorem palam & publice traducere. Ab hac calumnia ut ſe vindicaret Sanctiſſimus Archipræſul, Gregorium XIII. univerſalem Eccleſiam tunc moderantem, adiit, eique cauſas expoſuit, cur neceſſarium duxerit, gliſcentibus in ſua Diœceſi adverſus priſcam diſciplinam abuſibus, prædictis ſalubribus Conſtitutionibus obviare: quia autem paulo poſt Legati Romam pervenerunt a Mediolanenſi Magiſtratu, inſtigante civitatis Gubernatore, miſſi, ut iiſdem decretis apud Pontificem intercederent, Carolus, quo liberius cum Pontifice agere poſſent, ſtatim ab Urbe diſceſſit. Pontifex, auditis Legatis, negotium examinandum commiſit

miſit nonnullorum Cardinalium Congregationi, a quibus aliquot Theologi, & Canoniſtæ fuere in conſilium acciti: iſtorum ſuffragia Nos præ manibus habuimus, atque ex iis pleraque S. Caroli decretis, hanc unicam ob cauſam obſtitiſſe deprehendimus, quod inveteratis Diœceſis Mediolanenſis moribus contrairent. At meliori ſane conſilio Gregorius Caroli edicta, non cum hodiernis corruptelis, ſed cum priſcis Eccleſiæ Inſtitutis, ſacriſque Canonibus, in quibus erat apprime verſatus, contulit, eaque his adamuſſim congruere videns, ſpretis contrariis Theologorum ſuffragiis, ſuis Apoſtolicis litteris confirmavit, & Mediolanenſes Legati, qui a Romanis per jocum, appellabantur *Oratores Baccanalium*, eo quod præcipue illuc acceſſiſſent, ut Bacchanalium jura tuerentur, & ampliarent, re infecta, in patriam remearunt. Totam hujus rei hiſtoriam, quam leviter tetigerunt Sacræ Rotæ Auditores in relatione cauſæ Canonizationis S.Caroli *part.2. argum.20.*, ex profeſſo referunt Carolus a Baſilicapetri *de vita, & rebus geſtis* (Sancti) *Caroli lib.5. cap.7. & ſeqq.*, Joannes Petrus Giuſſanus *in vita S.Caroli lib.6. cap.3. & 4.*, Epiſcopus Antonius Godeau *in elogiis Epiſcoporum, elog.98. pag.640.*, & in vita ejuſdem S. Caroli *cap.23. 24. & 25. lib.1.*, Poſſevinus *de vit. & action. S. Caroli cap.10. 16. 20. & 25.*

CAPUT LV.

Ab eadem novitatis nota aliæ vindicantur Synodales Conſtitutiones, Alatrinæ videlicet, & Herbipolenſes.

1 IN civitate Alatrina hic inoleverat deteſtandus abuſus, ut in Feſto Sancti Sixti I Papæ, præcipui civitatis Patroni, viri, & mulieres ante Eccleſiæ fores choreas ducerent, incompoſitos agerent ſaltus, aliaſque ludicras corporis geſticulationes, quæ potius Bacchi orgiis, quam Chriſti Martyris ſolemnitati conveniebant. Providus Epiſcopus has ethnicæ certe ſuperſtitionis reliquias edicto ſuo proſcripſit: Contra Epiſcopi edictum, conſueto novitatis obtentu, reclamatum eſt ad Sacram Congregationem Epiſcoporum, & Regularium: Marcellus Severolus Romanæ Curiæ Advocatus multis argumentis conatus eſt, Alatrinam conſuetudinem ſuſtentare, atque ab omni ſuperſtitionis macula purgare, innixus potiſſimum exemplo Regii Prophetæ Davidis, qui Divino afflatus ſpiritu ante Dei Arcam ſaltavit; Sed Severoli conatus infregit alter æque doctus Advocatus Fatinellus de Fatinellis, qui pro Epiſcopi edicto ſtetit. Etenim choreæ, aliæque corporis jactationes, propter ſibi inſitam turpitudinem, quæ nullo religionis fuco obumbrari poteſt, per plures Conciliorum canones jamdiu exploſæ fuerant, & ne in celebritatibus Sanctorum, ad valvas præſertim Eccleſiarum, fierent, ſevere interdictum. Africani Patres, ut legere eſt *can.60. in codice canonum Eccleſiæ Africanæ* (*tom.1. collect. Harduin. col.898.*) legem Imperialem poſtulandam ſtatuerunt ad compeſcenda tripudia, quibus SS. Martyrum Natalitia profanabantur: *Quibus diebus, quod pudoris eſt dicere, ſaltationes ſceleratiſſimas, per vicos, atque plateas exercent, ut matronalis honor, & innumerabilium fœminarum pudor, devote venientium ad ſacratiſſimum diem, injuriis laſcivientibus appetatur; ut etiam ipſius ſanctæ religionis pæne fugiatur acceſſus.* Idem conſilium cœpere Patres Concilii Toletani III.anni 589. *can.23. relat. a Gratiano diſt.3. de conſecrat. can.2.*, ubi interponendam pariter decreverunt Reccaredi Regis auctoritatem, ut eamdem peſtem ex Hiſpania eliminarent: *Exterminanda eſt omnino religioſa conſuetudo, quam vulgus per Sanctorum ſolemnitates agere conſuevit, ut populi, qui debent Divina Officia attendere, ſaltationibus, & turpibus invigilent canticis, non ſolum ſibi nocentes, ſed & Religioſo-*

gioſorum Officiis perſtrepentes. Hoc etenim, ut ab omni Hiſpania depellatur, Sacerdotum, & Judicum a Concilio ſancto curæ committitur. Equidem tolerare non potuit Eccleſia, ut veris Chriſti Sanctis ille videretur præſtari turpis, & obſcœnus cultus, qui a Paganis falſis exhibebatur nominibus: uti enim ad rem ajebat Auctor *ſermon.265.ol.215. de tempore, inter opera Auguſtini (tom.5.col.437. in append.)*: *Iſti infelices, & miſeri homines, qui balationes, & ſaltationes ante ipſas Baſilicas Sanctorum exercere nec metuunt, nec erubeſcunt, etſi Chriſtiani ad Eccleſiam venerint, Pagani de Eccleſia revertuntur. Quia iſta conſuetudo balandi de Paganorum obſervatione remanſit.* Neque porro ad cohoneſtandas choreas quidquam prodeſſe exemplum Davidis, jampridem ponderavit Auctor operis *de Pœnitentia lib. 2. cap. 6.*, quod Ambroſio adjudicandum contra Petrum Soto, & Rivetum omnes Eruditi conſentiunt. Quoniam, ut ille ait, per myſticam David ante Arcam ſaltationem, unice Deus præmonſtrare voluit Hebræis, quibus omnia in figura contingebant, ut *unuſquiſque corpus attollat impigrum, nec humi pigra jacere membra, vel tardis ſinat torpere veſtigiis*, & propterea cavendum, ait, ne quis *putet nobis ſaltationis lubricæ hiſtrionicos motus, & ſcænæ deliramenta mandari (tom.2. oper. S. Ambroſ. col. 426.)* Quibus expenſis, Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium, Alatrini Epiſcopi Conſtitutionem, ſpreto novitatis argumento, quo impetebatur, approbavit, quemadmodum Nos ipſi retulimus in noſtro Opere *de Canonizat. Sanctor. lib.4. part.2. cap.30. num.30. in fin.*

2 Fridericus Carolus Epiſcopus Bambergenſis, & Herbipolenſis, cum anno 1740. Collegiatam Eccleſiam viſitaret S. Joannis in Haugis, Civitatis Herbipolenſis, parvipendens Capituli querimonias, nihilque metuens Novatoris cenſuram, quam ſibi prævidebat irrogandam, antiquam proſcripſit conſuetudinem, in eadem Eccleſia vigentem, quam referre, atque a ſui initio repetere, neque inutile, neque injucundum fore exiſtimamus. Perſpectum, & exploratum eſt omnibus, qui veteres Eccleſiæ annales vel leviter pertractarunt, jam a ſæculo VIII., auctore Crodogango Epiſcopo Metenſi, efformata fuiſſe Canonicorum Collegia ad imaginem Monachorum, a quibus Canonici in hoc tantum differebant, quod Regulam quidem ipſi ſervarent a ſacris Canonibus, atque Eccleſiæ Patribus Clericis præſcriptam, religioſa tamen vota non nuncuparent: hoc quippe unicum diſcrimen inter utroſque interceſſiſſe, colligitur *ex Capitular. Aquiſgranen. anni 789. (tom. 1. Capitular. Balutii col. 237.)*, ubi ita cautum legimus: *Simul & hoc rogare curavimus, ut omnes ubicumque, qui ſe voto monachicæ vitæ conſtrinxerunt, monachice, & regulariter omnimodis ſecundum votum ſuum vivant, ſecundum quod ſcriptum eſt; Vota veſtra reddite Domino Deo veſtro..... Similiter qui ad Clericatum accedunt, quod nos nominamus Canonicam vitam, volumus, ut illi canonice ſecundum ſuam Regulam omnimodis vivant, & Epiſcopus eorum regat vitam, ſicut Abba Monachorum*: Inde vero factum arbitramur, ut more Monachorum, quorum vivendi rationem, etſi voto ſoluti Canonici in omnibus imitabantur, priuſquam Capitulis ſive Cathedralium, ſive Collegiatarum Eccleſiarum infererentur, tyrocinium ſubirent, ſub cura Præpoſiti, a quo morum diſciplina imbuerentur, & ſub magiſterio Scholaſtici, cujus munus erat, juniores illos, & novitios Canonicos litteris, boniſque artibus informare, quemadmodum obſervat Antonius Matthæi *lib. 2. de nobil. cap. 39.*, pluribuſque exornat Thomaſſinus, *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 1. lib. 3. cap. 8. num. 2. & ſeqq.*, & *cap. 70. num. 8.*; Tyrocinii vero tempore multa ipſis ſubeunda erant incommoda, moleſtiæ haud leves tolerandæ, ut per dura, & aſpera quæque probati, ad reliquam vitam *canonice* tranſigendam aſſueſcerent: Etenim ſi jampridem Gregorius

gorius Magnus, *Neminem ſacris Ordinibus initiari voluit, niſi poſt probationem*, teſte Jo: Diacono *in ejus vita lib. 2. num. 16.*, apud Mabillon. *in Act. Benedict. ſæc. I. pag. 417.*, multo magis probandi erant Canonici, qui ad exactam componebantur normam Monachorum, de quibus ſcribit Petrus Bleſenſis *epiſt. 13.*: *Novitiorum clauſtralium mentes adhuc deſideriorum carnalium humoribus gravidæ, & tumentes non acceptantur in ſacrificio Domini, niſi prius igne tribulationis torreantur, nec paleas priorum deponant affectum, niſi per laborem, & abſtinentiam confringantur*, & ad rem Noſtram magis appoſite, Fructuoſus Epiſcopus ſuæ Regulæ *cap.* 18. de Novitio loquens (*par. 2. cod. Regul. Holſtenii pag. 274.*) ait: *Monaſterium ſub Regula introducatur, & annum integrum a cunctis Fratribus ex induſtria, conviciis comprobetur*.

3 Poſtquam autem obſoleta eſt Crodogangi Inſtitutio, & Canonici, abjecta vita communi, ac regulari obſervantia in ſua quiſque domo ſæcularium more, vivere cœperunt, quod in Germania contigiſſe fluente ſæculo X., auctor eſt Trithemius *in chron. Hirſaugienſ. anno 977.*, nonnulla priſtinæ diſciplinæ remanſere rudera, quæ adhuc hodie inviſuntur in Canonico Scholaſtico, *in anno reſidentiæ*, ſeu *clauſtrali*, quem quorumdam Capitulorum Germaniæ Canonici, certa anni die auſpicari debent, atque in Eccleſiæ ſervitio integrum tranſigere, priuſquam in Capitulum admittantur, ſuæque Præbendæ fructus participent; Sed in eo etiam clarius veteris diſciplinæ veſtigium conſpicitur, quod in aliis ejuſdem Germaniæ Capitulis eſt in more poſitum, nimirum, ut qui Canonicatum adepti ſunt, non ſtatim, poſt annum reſidentiæ ſicuti alibi fit, Capitularibus annumerentur, ſed meram expectativam habeant vacaturæ Præbendæ Canonicalis; ideoque non appellentur abſolute *Canonici*, ſed *Domicellares*, ſeu *Domicelli*, quaſi non *Domini*, ſed *Dominuli* ſint, ut hac ipſa nomenclatura differant a veris Canonicis, quos jam a ſæculo x. fuiſſe In Germania appellatos *Dominos*, teſtatur Gerardus, ejuſdem ſæculi Scriptor in vita Sancti Uldarici Epiſcopi Auguſtani, apud Mabillon *in Act. Benedict. ſæc. 5. pag. 429.*: Hi quippe Canonici *Domicellares* ſpeciem quamdam referunt juniorum Clericorum, quos diximus in tyrocinio olim detentos, variiſque exercitationibus probatos, ut deinde in Canonicorum Collegium cooptarentur: Equidem Patres Concilii Moguntini, anni 1549. *de iis, quæ ad mores pertinent cap.* 86. de Domicellariis, perinde ac de Novitiis in probatione degentibus, in hunc modum loquuntur (*tom. 9. collect. Hard. col. 2134.*): *Hactenus in Eccleſiis Cathedralibus, & in Collegiatis (ſaltem in ea parte, qua Majores noſtri, non ſine magna ratione, juniores Canonicos, quos Domicellares vocant, non ſtatim ut Beneficia acceperint, ad Capitula admitti, ſed ad tempus ſub jugo Prælatorum detineri voluerunt) ſatis negligenter advigilatum eſſe, non ſine Eccleſiarum pernicie, ſentimus; dum hi, quibus ea cura incumbit, ad ſtudia, & mores Domicellarium parum attendentes, ſi modo Domicellares certum tempus in Beneficii poſſeſſione exegiſſent, aut pecuniam pro emancipatione conſtitutam numeraſſent, ſine ampliori delectu, quoſvis ad Capitula admiſerunt, etiam eos, quos nec vitæ honeſtate, nec doctrina ſatis idoneos, aut Eccleſiis utiles futuros norint .... Quarum indemnitati conſulere volentes, Prælatorum, Capitulorum, & aliorum, quorum intereſt, conſcientias duximus onerandas, ut in poſterum non ſecundum prætenſam conſuetudinem (quæ in hac parte, ut Eccleſiis pernicioſa, irrationabilis, aut potius corruptela cenſenda eſt) quoslibet, ſed ſecundum conſcientiam, idoneos tantum, & dignos ad Capitula, præſertim Metropoliticum, & Cathedralia admittant*.

4 Ejuſmodi Canonici Domicellares reperiuntur in præfata Eccleſia Sancti Joannis in Haugis, iique cum eſſent in Capitulum recipiendi, hoc quaſi poſtremum

mum ſui tyrocinii ſubibant experimentum: Ab humeris ad lumbos denudati tranſibant per medium agmen Canonicorum Capitularium, a quorum ſingulis virga, quam quiſque manibus tenebat, cædebantur, eoque experimento peracto, veluti jam per aſpera quæque probati, atque e tyrocinio ſubducti, Capitularibus accenſebantur. Hunc autem morem promanaſſe opinamur ex illo veteri inſtituto, a Monachis ad Canonicos derivato, Novitium ſcilicet laceſſendi injuriis, conviciis, & probris, ſicuti ab Epiſcopo Fructuoſo audivimus. Alia præterea potuit eſſe ejus conſuetudinis origo. Antiquis Romanorum legibus emancipatio liberorum e patria poteſtate fiebat, *cum injuriis, & alapis*, ut dicitur *Novell.* **181.** *præfat.*, & obſervat Antonius Perez *in eod tom.* **2.** *lib.* **8.** *tit.* **49.** *num.* **2.**, Vincentius Gravina *orig. jur. lib.* **2.** *num.* **83.**, Heinec. *inſtit. Juſtin. lib.* **2.** *tit.* **12.**, & *antiq. Romanar. tom.* **1.** *lib.* **1.** *cap.* **12.** *§.* **5.** *& 9.*; inter ceteros enim ejuſdem ritus, quos deſcribit Cajus *inſtit. cap. 6.* hic ultimus erat, aliorumque complementum: emancipandus, poſt tertiam manumiſſionem, ſervorum more, *circumducebatur*, quaſi ei libera daretur facultas abeundi quo vellet. *& colapho percutiebatur*, quo præſtito, emancipatio cenſebatur omnibus numeris abſoluta.

5 Jam vero admiſſionem Canonici Domicellaris in Capitulum ſpeciem quamdam fuiſſe emancipationis, per quam ille liberaretur a nexu ſcholæ, & ſubtraheretur a jugo Canonici ſcholaſtici, colligimus tum ex antiquis ſtatutis Eccleſiæ Ultrajectinæ relatis ab Antonio Matthæi *de nobil. lib.* **2.** *cap.* **39.**, in quibus ita cavetur: *Si Scholaris ad Præbendam aſſumptus fuerit, vocem tamen in Capitulo non habebit, donec vigeſimum ætatis ſuæ annum attigerit, & per Scholaſticum noſtrum, Decano, & Capitulo Noſtro emancipandus, præſentatus ut idoneus fuerit;* & rurſus (*de officio Scholaſtici*): *Ad ipſum* (pertinet) *Scholares examinare tam in ſcientia, quam in moribus, & ætate, & cum habiles reperti fuerint, Decano, & Capitulo Noſtro emancipandos præſentare*, tum ex vetuſto diplomate, quod occurrit apud Schaten. *lib.* **XI.** *annal. Paderbon. ad ann.* **1231.**, ubi circa finem hæc habentur: *Nullus Canonicorum de cetero emancipabitur, quin idem juret, ne numerus Canonicorum excedat numerum Præbendarum.* Quocirca improbabile non eſt, præfatum modum, eum in Capitulum introducendi per convicia, & verbera, ortum habuiſſe a veteri ritu emancipationis, quem poſtea abolevit Juſtinianus *in leg. ultima, cod. de emancip. liber.*

6 Sed quidquid ſit de illius conſuetudinis origine, quam Nobis dumtaxat conjicere, certo tamen aſſequi non licuit, eam prudenti ſane conſilio extirpandam duxit laudatus Fridericus Carolus Epiſcopus Herbipolenſis, opportuno decreto, hiſce verbis concepto: *Sicut quæ laudabiliter olim conſtituta, vel ab antiquo obſervata eſſe noſcuntur, retinenda ſunt in poſterum; ita e contra, quæ honeſtati, modeſtiæque Eccleſiaſticæ, vel bonis moribus adverſantur, ſacris inimica Canonibus, quantumvis vetuſta, quantumvis vulgata, adeo vires non contrahunt ab antiquitate, quin tanquam abuſus reformari debeat.* Enimvero, cum hodie inter Canonicos Domicellares non ſoli adoleſcentuli, ſicuti forſan retroactis temporibus, ſed viri numerentur ætate, & prudentia plerumque maturi, & quandoque etiam Epiſcopali charactere exornati, jure, ac merito indecorum, & turpe illi viſum eſt, ut iſti humeris denudatis, ſub ferularum ictibus in Capitulum admitterentur. Obſtitere utique Canonici novæ ſanctioni, qua querebantur antiquum everti Capituli inſtitutum, cujus initii non extabat memoria; ſed fruſtra; quoniam Nos, quibus jam tum univerſalis Eccleſiæ regimen obtigerat, conſiderantes non poſſe vetuſtatis argumento abuſus ſuſtineri, qui rectæ rationi, decentiæ, atque honeſtati adverſantur, conſilium Epiſcopi ſummopere commendavimus, ejuſque decretum confirmavimus.

Digitized by Google

7 In Synodo Ulyſſiponenſi vetitum fuerat Tabernariis, ne feſtis diebus res etiam ad victum neceſſarias venderent, iis matutinis horis, quibus in Eccleſiis ſolemnia peragebantur Officia: In Conſtitutionibus Synodalibus Barchinonenſibus interdictum pariter fuit Mercatoribus, ne iiſdem Deo dicatis diebus ullam exercerent negotiationem, omneſque, ſive Mercatores, ſive Artifices juſſi ſunt, iiſdem diebus ſuas apothecas obſervare, nullique aliquid emendi cauſa aditum in eas permittere. Utraque Conſtitutio, quanquam nihil de novo decerneret, ſed Dei, atque Eccleſiæ legem inſtauraret, & inculcaret, nihilominus inſimulata fuit novitatis, atque acerrime impugnata; ſed perperam; nam prima approbata fuit a Sacra Rota *deciſ. 1583. num. 8. coram Penia*, & *deciſ. 33. coram Dunozzett.*, & *deciſ. 293. coram Ubaldo*, altera vero confirmata a Sacra Congregatione Concilii die 13. Martii 1679., & die 27. Martii 1683., ſicuti legitur in regeſtis, refertque Nicollius *in prax. Canonic. tom. 1. litt. C. §. 1. num. 44.*

8 Ex hactenus dictis colliget Epiſcopus, non eſſe ſibi metuendum a Novatoris calumnia, cum Conſtitutiones edit, quas neceſſarias agnoſcit ad depravatos populi, Clerique mores reformandos, & ſanctiſſimos Eccleſiæ Canones reparandos, temporum injuria, hominumque malitia labefactatos; facili quippe ab improborum dicteriis ſe tuebitur decreto Tridentini *ſeſſ. 22. cap. 1. de reform.*, ubi poſtquam omnes innovavit Conſtitutiones, ad vitam, & honeſtatem Clericorum pertinentes, Epiſcopos alloquens, ait: *Si qua vero ex his in deſuetudinem abiiſſe compererint, ea quamprimum in uſum revocari, & ab omnibus accurate cuſtodiri ſtudeant, non obſtantibus conſuetudinibus quibuſcumque, ne ſubditorum neglectæ emendationis ipſi condignas, Deo vindice, pœnas perſolvant.*

CAPUT LVI.

Quænam ſit novitas in Diœceſim non inducenda, ubi præter alia agitur de jejunio Sabbati, & de more in nonnullas regiones invecto veſcendi die Sabbati interioribus, & extremis partibus animalium,

1 Quemadmodum prudenter ſe gerit Epiſcopus in id incumbens, ut priſtina diſciplina, quam præfocavit abuſus, in ſua diœceſi revireſcat, ita imprudenter agit, qui mores in eam inducere tentat, aut nunquam receptos, aut ex rationabili cauſa poſtea obſoletos, præcipue ſi res reſpiciant levis momenti, in quibus mutatio fieri potuit ſine ullo Eccleſiæ diſpendio, & purioris Ethices jactura. Quoniam autem in hac re, quæ a rerum, temporum, & locorum circumſtantiis maxime pendet, impoſſibile eſt univerſalem regulam conſtituere in omni eventu, æque ab omnibus, atque ubique ſervandam, regulæ loco eſſe poterunt nonnulla, quæ in medium ſtatim proferemus exempla.

2 Epiſcopus reſtituendæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſtudioſus, plures ſaluberrimas paraverat Conſtitutiones, in ſua Diœceſana Synodo propediem promulgandas: eas Nobis, qui tunc temporis Secretarium agebamus Sacræ Congregationis Concilii, pro ſua erga Nos humanitate, amice dedit examinandas: earum unam offendimus, in qua prohibebatur Clericis uſus fibularum in calceis, adjecta in traſgreſſores haud levi pœna; ejuſque Conſtitutionis ratio petebatur *ex cap. Clerici, 15., de vit. & honeſt. Clericor.*, ubi Innocentius III., inter cetera ornamenta Clericis interdicta fibulas etiam recenſet, inquiens *Fibulas omnino non ferant*: At nos amico Epiſcopo ſuaſimus, ut hanc Conſtitutionem deleret; neque his temporibus aptari diximus laudatam Innocentii III. Decretalem, utpote quæ de fibulis loquitur ab illis diverſis, quæ nunc communiter apud honeſtos viros ſunt in uſu; Fibulas enim ad merum olim pertinuiſſe luxum, & veſtium,

Digitized by Google

um ornatum, teſtatur Ulpianus *in leg. Argumento 27., ff. de auro, & argento legatis*, inquiens: *Fibulæ ornamenta magis, quam veſtis ſunt*: & proſequuntur Petrus Faber *lib. 1. ſemeſtr., cap. 16.*, & Chifletius *in Anaſtaſi Childerici cap. 16.* & quidem mollia erant ornamenta, mulierum potius, quam virorum propria, quemadmodum *in cit. leg.* notavit Gloſſa *V. Ornamenta*, traditque Plinius *lib. 33. cap. 1.* ſcribens: *Fibulas, & alia muliebris cultus*; Quamvis revera, eodem Plinio teſte non deeſſent viri, qui mulierum more aureis, & gemmatis fibulis ſuas veſtes conſtringerent, quem etiam morem indicat illud Virgilii *Æneid. 1.*: *Aurea purpuream ſubnectit fibula veſtem*; quia porro mulieres calceorum loco ſemper utebantur ſoleis, quas viri domi tantum geſtabant, quod deducitur ex Gellio *lib. 13. cap. 20.*, eas pariter pretioſis fibulis revinciebant, quæque ad ſoleas colligandas erant neceſſariæ, ad merum luxum, & pompam fuerunt poſtea etiam in calceamentis adhibitæ: ad hujus vero generis calceamenta pretioſis fibulis adornata alludit Concilium Carthaginienſe IV. anni 398., cum *can. 45.* (*tom. 1. collect. Hard. col. 982.*) ait: *Clericus nec veſtibus, nec calceamentis decorem quærat*, eademque reſpexit Concilium Matiſconenſe anni 581. cum *can.* edixit; *Nullus Clericus ſagum, aut veſtimenta, vel calceamenta ſæcularia, niſi quę religionem deceant, induere præſumat* (*tom. 3. collect. Hard. col. 452.*): de præfatis pariter fibulis vanitati, & pompæ unice inſervientibus, loquutum Innocentium III., liquet ex contextu, ait quippe: *Fibulas omnino non ferant: neque corrigias auri, vel argenti ornatum habentes*; Fibulæ autem, quæ hodie ad calceos colligandos ſunt in uſu, niſi ſint gemmis contextæ, nullam præſeferunt vanitatem, ſed ſolius commoditatis cauſa adhibentur etiam ab hominibus infimæ plebis, & pauperrimis; Quocirca illas Clericis interdicere, eſſet male feriatorum hominum linguas ad dicteria, & ſcommata incitare, abſque ullo Eccleſiaſticæ diſciplinæ profectu.

3 Epiſcopus Malacitanus anno 1682. quæſivit a Sacra Congregatione Concilii; *An in civitate Malacitana, quæ uti portus maritimus abundat piſcibus, tolerari poſſit, ut diebus Sabbati comedantur interiora, & extremitates animalium, prout practicatur in aliis partibus Hiſpaniarum, propter piſcium penuriam, & caritatem*. Videbitur fortaſſe cuipiam, abſque ulla hæſitatione, reſpondendum ſtatim fuiſſe *Negative*: Sed alia fuit ſententia Sacræ Congregationis Concilii, quæ probe conſiderans, non eſſe immaturo, & præpropero decreto præcidendam conſuetudinem alicubi ex rationabili cauſa communiter receptam: die 14. Novembris ejuſdem anni Epiſcopo reſcripſit, ut de moribus vigentibus in Regno Granatæ, in quo ſita eſt Civitas Malacitana, Sacram Congregationem diligenter edoceret: Si enim in toto pariter Regno uſus invaluiſſet, prædictas animalium partes die Sabbati comedendi, nihil certe eadem cenſuiſſet innovandum: innovationi ſiquidem tunc obſtitiſſet illa eadem ratio, propter quam diximus, a S. Carolo Borromæo non fuiſſe obſtrictos Mediolanenſes ad adjiciendum Quadrageſimali jejunio Cinerum, treſque inſequentes dies. Etenim, ut rem paulo altius repetamus, de præcepto, ſive jejunandi, ſive abſtinendi a carnibus die Sabbati non una, ſed varia fuit, multiſque mutationibus obnoxia Eccleſiæ diſciplina. Orientales unicum Sabbatum poſt Paraſceven conſecrabant jejunio, ceteris vero per annum recurrentibus non ſolum non jejunabant, ſed eodem fere ſolemni ritu, quo diebus Dominicis, ſacros celebrabant Conventus, & ſynaxes, quod teſtantur Athanaſius *hom. de ſemente*, Socrates *lib. 5. cap. 33.*, & *lib. 6. cap. 4.*, Caſſianus *inſtit. lib. 3. cap. 2.*, innuitque Auguſtinus *epiſt. ol. 118. nunc 54.*, quinimmo erat illis perſuaſum, nequaquam licere Chriſtianis, etiamſi ſponte vellent, Sabbato jejunare, quam perſuaſionem inde ortam plerique Eruditi opi-

Digitized by Google

nantur, quod Marcion hæreticus partem hæreſeos ſuæ feciſſet jejunium Sabbati; Is quippe, referente Epiphanio *hæreſ.* XIV., Sabbato jejunandum docebat, in odium Dei Judæorum, Mundi hujus aſpectabilis Creatorem, quem malum impie aſſerebat; Catholici vero Orientales, ne huic Marcionis errori viderentur favere, Sabbatum feſta celebritate colebant. In ejuſdem porro erroris abominationem, iidem Eruditi autumant, a Joanne tertio Epiſcopo Conſtantinopolitano, excuſum fuiſſe canonem *56.* eorum, qui dicti ſunt *Apoſtolici*, ubi deponuntur Clerici, & ſegregantur Laici, Sabbato jejunantes: *Si quis Clericus inventus fuerit die Dominica jejunans, vel Sabbato, præter unum ſolum, deponatur; ſi vero Laicus ſit, ſegregetur*. Quoniam autem, ſubſequenti ætate, aliæ in Oriente exortæ ſunt hæreſes, uti *Marcianiſtarum* (qui diſtincti erant a *Marcionitis*, auctoremque habebant Marcianum Trapezitam) *Lampetianorum*, *Chorentarum*, *& Adelphianorum*, de quibus Cotelerius *in Conſtit. lib. 5. cap. 15.*, & Combefiſius *hiſtor. Monothelit. pag. 461.*, quarum Sectatores, ex vana, & ſuperſtitioſa obſervatione Sabbato jejunabant, ut ab his ſecernerentur Catholici Orientales, magis, magiſque a Sabbati jejunio abhorruerunt; & quia Auctor Conſtitutionum conſuetudines Orientalis Eccleſiæ præcipue enarrat; idcirco pluribus in locis, præſertim *libr. 5. cap. 15.*, jejunium Sabbati diſtricte prohibet.

4 At Eccleſia Romana, quanquam Orientalium morem neutiquam improbaverit, quinimmo, ſi rei veritatem eſt aſſequutus Albaspinæus *obſervat lib. 1. cap. 13.*, eumdem ab initio & ipſa ſervaverit, attamen jam a ſæculo IV. fuiſſe in ea Sabbati diem eſurialibus annumeratum, diſcimus ex Hieronymo *epiſt. 78. olim 28. ad Lucinium Bæticum*, & Auguſtino *epiſt. 82. olim 19. ad Hieronymum, epiſt. 36. olim 86. ad Caſulanum, aliiſque in locis*: Neque oppoſitum quemquam opinari patitur auctoritas Innocentii I., qui ſæculi V. initio, ad Decentium Eugubinum Epiſcopum *cap. 4. num. 7.* (*ex recenſ. Conſtant col. 859.*) in hunc modum ſcripſit: *Sabbato vero jejunandum eſſe, ratio evidentiſſima demonſtrat. Nam ſi diem Dominicum, ob venerabilem Reſurrectionem Domini noſtri Jeſu Chriſti, non ſolum in Paſcha celebramus, verum etiam per ſingulos circulos hebdomadarum, ipſius diei imaginem frequentamus, ac ſexta feria, propter Paſſionem Domini jejunamus, Sabbatum prætermittere non debemus, quod inter triſtitiam, atque lætitiam temporis illius videtur incluſum..... Non ergo nos negamus ſexta feria jejunandum, ſed dicimus & Sabbato hoc agendum*. Ejuſmodi autem Eccleſiæ Romanæ inſtitutum, cui nunnulli obluctabantur, poſt maturam diſcuſſionem, a Sancto Silveſtro Papa, ſtabili lege firmatum, aſſerit Nicolaus I. *epiſt. 70. ad Hincmarum, & ceteros Epiſcopos in Regno Caroli conſtitutos* (*tom. 5. collect. Harduin. col. 310.*) inquiens: *Cum de jejunio Sabbati, tempore Sancti Silveſtri Confeſſoris Chriſti, ſit ſatis diſcuſſum, & diſputatum, atque, ut celebretur, per omnia definitum, nulluſque poſt hæc, auſu temerario, contra iſtud Statutum venire, aut ſaltem mutire præſumpſerit*: Neque enim audiendum putamus nuperum Editorem operum S. Leonis *in diſſert. de jejunio Sabbati in Eccleſia Romana*, cui adſtipulatur Natalis Alexander *diſſert. 4. ad ſec. II. art 6.*, contendentem, aut in hanc Nicolai epiſtolam, Scribarum oſcitantia, mendum irrepſiſſe, aut Nicolaum memoria lapſum, Silveſtrum pro Innocentio ſuppoſuiſſe: Etenim Innocentius I. *loc. cit.* jejunium Sabbati de novo non præcipit, ſed jam antea in Eccleſia Romana religioſe obſervatum, tanquam certum aſſumit, cauſamque adducit, cur id factum fuerit, uti ex ejuſdem verbis liquet: præterea Socrates, qui medio eodem ſæculo V. ſcripſit, diverſos referens mores Orientalium, & Occidentalium, Sabbati cultum reſpicientes, *cit. lib. 5. cap. 22.*, ait: *Cum omnes ubique terra-*

rum

rum Eccleſiæ per ſingulas hebdomadas die Sabbati ſacra myſteria celebrent, Alexandrini tamen, & Romani vetuſtam traditionem ſequuti, id facere detrectant: Vetuſtam autem traditionem nequaquam vocaſſet, quæ paucis antea annis ab Innocentio I. eſſet in Romanam Eccleſiam inducta.

5 Eccleſiæ Romanæ uſum ſectatæ quidem ſunt pleræque, non tamen omnes Occidentales Eccleſiæ: id diſerte aſſerit Auguſtinus *cit. epiſt. 36. ad Caſulanum*, additque, in Africa maxime contigiſſe, *ut una Eccleſia, vel unius regionis Eccleſiæ, alios haberent Sabbato prandentes, alios jejunantes*: Atque, ut alias prætereamus, Eccleſiam Mediolanenſem, quanquam a Romana non longe diſſitam, Sabbati jejunium, ne Quadrageſimæ quidem tempore, obſervaſſe, ſolo excepto Sabbato Magno ante Paſcha, affirmat Ambroſius *de Elia, & jejun. cap. 10. num. 34. (tom. 1. oper. col. 545.)*: *Quadrageſima totis, præter Sabbatum, & Dominicam, jejunatur diebus*; idemque Ambroſius ab Auguſtino adhuc cathecumeno interrogatus, quid agendum eſſet Monicæ matri ſuæ, Mediolani tunc degenti, reſpondit: *Quando hic ſum, non jejuno Sabbato; quando Romæ ſum, jejuno Sabbato. Ad quamcumque Eccleſiam veneritis, ejus morem ſervate, ſi pati ſcandalum non vultis, aut facere*, quod in eadem epiſtola Auguſtinus refert. Ex hac porro Eccleſiarum, etiam Occidentalium, hac in re diſcrepantia eveniſſe putamus, ut idem Nicolaus I., qui ſcribens ad Epiſcopos Gallicanos, Sabbati jejunium, contra Græcorum incuſationes, ſtrenue propugnaverat, Bulgaris recens ad Fidem converſis, ſolius ſextæ feriæ, non autem Sabbati jejunium indixerit: noluit quippe Nicolaus jugum illis imponere, quod multæ, etiam Occidentales Eccleſiæ, ſubire detrectaverant, quemadmodum ipſemet non obſcure indicavit *in reſponſ. ad conſult. Bulgar. cap. 4. (tom. 5. collect. Hard. col. 355.) Nos tamen vobis, qui, ut prætulimus, adhuc rudes eſtis, & lacte, tanquam parvuli, nutriendi, non grave potuimus jugum, donec ad ſolidam cibum veniatis, imponere*. Quocirca erraſſe credimus virum ceteroquin doctiſſimum Chriſtianum Lupum, cum *in ſcholiis, & notis ad can. Concilior. tom. 5. pag. 167.*, ex hoc Nicolai loco intulit, jam ejus ætate Sabbati jejunium in Romana Eccleſia exoleviſſe: huic ſiquidem opinationi expreſſe contradicit ipſemet Nicolaus in laudata epiſtola ad Gallicanos Epiſcopos, in qua diſerte aſſerit, Sancti Silveſtri Papæ Inſtitutum tunc fuiſſe Romæ ſancte, ac religioſe obſervatum: *Nulluſque poſt hæc* (ait) *auſu temerario contra illud ſtatutum venire, aut ſaltem mutire præſumpſerit: Cum potius e diverſo Sedis Apoſtolicæ inſtitutio, & Eccleſiæ Romanæ ſequens obſervantia, ejuſdem ſalutiferi Conſtituti exſecutrix fuiſſe hucuſque reperiatur*.

6 Illud autem probabile fatemur, quod ibidem Lupus contendit, ejuſmodi nimirum Romanæ Eccleſiæ diſciplinam nunquam Hiſpaniam pervaſiſſe; quamvis enim Albaſpinæus *obſervat. lib. 1. cap. 13.*, Natalis Alexander *cit. diſſert. art. 6.* Bingamus *antiq. Eccleſ. lib. 20. cap. 3. §. 6. volum. 9.*, aliique eam receptam exiſtiment a Patribus Eliberitanis *can. 26.*, ubi ſanxere: *Errorem corrigi placuit, ut omni Sabbati die jejuniorum ſuperpoſitiones celebremus*; attamen aliis videtur hiſce verbis, jejunium Sabbati potius corrigi, & reſpui, tanquam inſolitum, & de novo *ſuperpoſitum*. Verum etſi legem, de qua eſt ſermo, a PP. Eliberitanis latam dicamus, eam ſaltem non diu in Hiſpania perſeveraſſe, ſed contrario uſu abolitam, colligitur ex epiſtola Hadriani I. ad Egilam Archiepiſcopum Toletanum, in qua, ſi vera refert Mariana *de rebus Hiſpan.*, Pontifex acriter illum objurgat, quod Græcorum more, ſineret in ſua diœceſi carnes edi diebus Sabbati, ſed adhuc certius evincitur ex Concilio Covacenſi celebrato, anno 1050. ſub Ferdinando Rege Caſtellæ, in cujus *can. 11. (tom. 6. part. 1. collect.*

lect. Hard. col. 1028.) præcipitur jejunium ſextæ feriæ, nulla facta Sabbati mentione.

7 Porro quia nemo libenter diu ſuſtinet jugum, a quo alios paſſim videt ſubtractos, ex hac diſciplinæ varietate tandem effectum eſt, ut conſuetudo ſacrandi jejunio diem Sabbati, in toto Occidente pedetentim defecerit, atque ita demum obſoleverit, ut S. Gregorius VII. in Concilio Romano anni 1078. *can.* 7. *relat. de conſecrat. diſt.* 5., *can.* 31. non auſus avitam diſciplinam ex integro inſtaurare, ſatius duxerit Fideles commonere, ut a carnium eſu ea die abſtinerent: *Quia dies Sabbati apud ſanctos Patres noſtros in abſtinentia celebris eſt habitus, Nos eorumdem auctoritatem ſequentes ſalubriter admonemus, ut quicumque ſe Chriſtianæ religionis participem eſſe deſiderat, ab eſu carnium, eadem die, niſi majori feſtivitate interveniente, vel infirmitate impediente, abſtineat.* Si hujus Conſtitutionis verba ad ſeverum vocarentur examen, non facile utique eſſet definire, an eſus carnium, ſub gravi præcepto, illis prohibeatur: Etenim ex una parte verbum *admonemus*, non præceptum, ſed merum importat conſilium, uti bene Barboſa *tract. de diction. dict.* 12., at ex alia, verba quæ ſequuntur: *Quicunque ſe Chriſtianæ religionis participem eſſe deſiderat*, videntur, aliter facientibus comminari *anathema*, quod ſine gravi culpa ferri ſane non poteſt, ſed quæſtioni aditum occluſit Innocentius III. *in cap. Conſilium*, *de obſervat. jejun.*, ubi ab Epiſcopo Bracharenſi de illis interrogatus, *qui propter debilitatem, in Sabbato carnes ſumunt*; reſcripſit: *Reſpondemus, quod ſuper hoc conſuetudinem tuæ regionis facias obſervari.* Si enim ſolam loci conſuetudinem ſpectandam voluit, non obſcure profecto inſinuavit Innocentius, nullum ea de re extare Eccleſiæ præceptum. Hinc communiter apud Doctores invaluit opinio, licere die Sabbati carnes comedere, ubicumque earum eſus a recepta conſuetudine non eſt interdictus, ita Gloſſ. *in cit. can. Quia dies*, *V. Admonemus*, *de conſecrat. diſt.* 5., Gloſſ. marginalis *citans Oſtienſem in can. De eſu*, *de conſecrat. diſt.* 3., S. Antoninus *in Sum. Theolog. part.* 1. *tit.* 16. *cap. unic. pag.* 782., Silveſter *V. Jejunium*, *num.* 28., Fagnanus *in cit. cap. Conſilium*, *num.* 19. *& ſeqq. de obſervat. jejun.*, Pirhing. *ad tit.* 46. *lib.* 3. *Decretal. num.* 2. *verſ. Ex quo infertur*.

8 At ad propoſitum regredientes, in pluribus Hiſpaniarum, præcipue Caſtellæ, Gallæciæ, & Majoricæ Regnis, ex antiqua conſuetudine, cujus originem difficile eſt divinare, ita in Sabbato carnibus abſtinent, ut ſimul veſcantur interioribus, extremiſque animalium partibus, ſicuti teſtantur Navarrus *in manual.*, *cap.* 23. *num.* 120. *verſ. Sexto poſſet*, Covarr. *variar. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 8. *verſ. Hiſpani omnibus Sabbatis*, Rodriguez. *quæſtion. regular. tom.* 3. *quæſt.* 45. *art.* 3. *verſ. Caſtellani Hiſpani*, Vivald. *in candelab. aur*, *cap.* 11. *de Quadrageſima*, *& jejunio*, *num.* 40. Si itaque eadem conſuetudo viguiſſet etiam in Regno Granatæ, imprudenter egiſſet Epiſcopus Malacitanus, ſi illam abrogare tentaſſet, quemadmodum imprudenter ſe gereret, qui niteretur contra veterem uſum in nonnullis Galliarum diœceſibus receptum, comedendi carnes diebus Sabbati, inter ſolemnitatem Nativitatis Domini, & feſtum Purificationis Beatiſſimæ Virginis intercedentibus: uterque enim conſuetudinem inſectaretur, nulli Eccleſiæ præcepto contrariam, nullo canone reprobatam, ſed a pluribus Epiſcopis in ſuis Diœceſanis Synodis toleratam, uti animadvertunt Thomaſſinus *tract. de jejun. part.* 2. *cap.* 6., & De l'Isle *in hiſt. jejun. cap.* 5. *pag.* 187.

CA-

Digitized by Google

CAPUT LVII.

Novitatis notam non evadit Synodalis Conſtitutio, quæ renovare nititur antiquos Canones, per alios poſteriores mitigatos: Ubi de cohabitatione Clericorum, & mulierum prudenter in Synodo inhibenda.

1 AB imprudenti quoque novitatis ſtudio abreptus diceretur Epiſcopus, qui aliquid in ſua Synodo ediceret, alicui quidem juris communis ſanctioni conforme, cui tamen ſit per jus poſterius derogatum. Exemplum eſſe poteſt in cohabitatione Clericorum, & mulierum, de qua nos pluribus diſſeruimus *in noſtra Notific.* 83. Ne Eccleſiæ Miniſtrorum exiſtimatio ulla fœdi criminis probabili ſuſpicione imminueretur, Magna Synodus Nicæna *can.* 3. *juxta verſionem Dionyſii Exigui* (*tom.* 3. *collect. Hard. col.* 323.) ita ſancivit: *Interdixit per omnia Magna Synodus, non Epiſcopo, non Presbytero, non Diacono, nec alicui omnino, qui in Clero eſt, licere ſubintroductam habere mulierem: niſi forte, aut matrem, aut ſororem, aut amitam, vel eas tantum perſonas, quæ ſuſpicionem effugiunt.* Quænam porro dicerentur mulieres *ſubintroductæ*, litigant Eruditi. Putarunt aliqui cum Turriano *lib.* 2. *de dogmat. charakter. Verbi Dei pag.* 93. eo nomine denotari uxores, quibus Clerici, priuſquam Eccleſiæ militiæ adſcriberentur, eſſent legitimo connubii fœdere copulati; ſed iſtorum opinio exploſa fuit a Gothofredo *in not. ad cod. Theodoſ. lib.* 16. *tit. de Epiſc. leg.* 44., ubi oſtendit, Græcum vocabulum a Nicænis Patribus adhibitum, nequaquam conjugem, ſed fæminam ſignificare omnino extraneam, nulloque parentelæ vinculo Clerico devictam. Alii cum Chriſtiano Lupo *in not. ad præfat. can. tom.* 1. *pag.* 21. *& ſeqq.*, ea voce deſignari opinantur *Agapetas*: erant autem *Agapetæ* Deo devotæ fæminæ, quas Deo pariter ſacrati viri, per quamdam ſpiritualis adoptionis ſpeciem, ſibi in matres, ſorores, aut filias adſciſcebant: Quia vero hujuſmodi contubernium, etſi fortaſſe plerumque flagitio careret, flagitii tamen periculo, & ſuſpicione nunquam profecto vacabat, ſemper fuit ab Eccleſia improbatum: In illud acriter invectus eſt Cyprianus *epiſt.* 62. *ad Pomponium Epiſcopum*, & Patres Antiocheni ſcribentes ad Dionyſium Papam, *apud Euſebium lib.* 7. *cap.* 30., Paulo Samoſateno, Synodali ſententia e Patriarchatu dejecto, maximo crimini dederunt, quod *ſubintroductas* haberet, ſuiſque Clericis permitteret mulieres: *Quid hic referre attinet* (ajebant) *ſubintroductas, ut Antiocheni vocant, mulieres, tam ipſius, quam Presbyterorum ejus, ac Diaconorum: In quibus non hoc ſolum, ſed etiam alia inſanabilia crimina, quorum conſcius eſt, & quorum ipſos reos eſſe convicit, nihilominus tegit, ac diſſimulat, ut illos ſibi obnoxios habeat.* Ad eumdem autem ſcopum propulſandi ab Eccleſia *Agapetarum* peſtem, ut eas vocat Hieronymus *epiſt.* 22. *ad Euſtochium*, collineaſſe Patres Nicænos, cum Clericis vetuere, ne ſubintroductas haberent mulieres, cum aliis ſenſit laudatus Lupus: Quamvis revera non ſtatim voti compotes facti fuerint; ſiquidem eumdem abuſum vehementer poſtea inclamarunt Gregorius Nazianzenus *in carmine continente præcepta Virginum*, Hieronymus *cit. epiſt.* 22., & *epiſt.* 125. *ad Ruſticum Monachum*, *epiſt.* 123. *ad Gaudentium*, Chryſoſtomus, *teſte Palladio in ejus vita*, aliique Patres.

2 Verum, etſi nullus neget mulieris *ſubintroductæ* voce, etiam *Agapetas* comprehendi, præter eas tamen quamcumque aliam fœminam *extraneam* deſignari, evidenter demonſtrarunt Gothofredus *cit. loc.*, & Ferdinandus Mendoza *de confirmando Concilio Eliberitano, lib.* 2. Equidem Honorius, & Theodoſius junior Imperatores legem ſancientes canoni Nicæno accommodatam, non tan-

Digitized by Google

tantum cum fæminis, ſecum ſororum nomine aſſumptis, ſed cum quibuslibet extraneis conſortium habere, Clericis interdixere, exceptis matre, filia, & ſorore germana, in quibus arctum conſanguinitatis vinculum omnem removet ſævi criminis ſuſpicionem: *Eum, qui probabilem ſeculo diſciplinam agit, decolorari conſortio ſororiæ appellationis non decet. Quicumque igitur cujuſcumque gradus Sacerdotio fulciuntur, vel Clericatus honore cenſentur, extranearum ſibi mulierum interdicta conſortia cognoſcant: hac eis tantum facultate conceſſa, ut matres, filias, aut germanas, intra domorum ſuarum ſepta contineant. In his enim nihil ſævi criminis exiſtimari fœdus naturale permittit, leg. 19. Cod. de Epiſc. & Cleric.* In eumdem ſenſum Nicænum canonem expoſuere quotquot illum renovarunt poſteriora Concilia: Carthaginienſe IV. anni 398. *cap. 46. (tom. 1. collect. Hard. col. 982.)* ait: *Clericus cum extraneis mulieribus non habitet.* Arelatenſe II. anni 452. *can. 3. (tom. 2. collect. Hard. col. 773.)*: *Si quis Clericus a gradu Diaconatus in ſolatio ſuo mulierem, præter aviam, matrem, filiam, neptem, vel converſam ſecum uxorem habere præſumpſerit, a communione alienus habeatur. Par quoque & mulierem, ſi ſe ſeparare noluerit, pœna percellat.* Ilerdenſe anni 524. *can. 15. (tom. 2. ejuſd. collect. col. 1066.)*: *Familiaritatem extranearum mulierum licet ex toto ſancti Patres antiquis monitionibus præceperint Eccleſiaſticis evitandam; id nunc tamen nobis viſum eſt, ut qui talis probabitur, ſi poſt primam, & ſecundam commonitionem ſe emendare neglexerit, donec in vitio perſeverat, officii ſui dignitate privetur.* Arvernenſe anni 535. *can. 16. (tom. cit. col. 1183.)*: *Epiſcopi, Presbyteri, atque Diaconi, ita ſanctæ conſcientiæ luce reſplendeant, ut effugiant probitate actuum Maledicorum obloquia . . . . Fugiatur his extranearum mulierum culpanda libertas: & tantum cum avia, matre, ſorore, vel nepte, ſi neceſſitas tulerit, habitent; de quibus nominibus, ut priorum canonum ſeries continet, nefas eſt aliud, quam natura conſtituit, ſuſpicari.* Concilium Romanum congregatum a Zacharia Papa anno 743. *can. 2. (tom. 3. ejuſd. collect. col. 1927.)*: *Ut Presbyteri, vel Diaconi ſubintroductas mulieres nullo modo ſecum audeant habitare, niſi forſitan matrem ſuam, aut proximitatem generis ſibi habentes, quæ ſuſpiciones effugiant, ſicut in Synodo Nicæna continetur.* Concilium Moguntinum anni 813. *cap. 49. (tom. 4. ejuſd. collect. col. 1016.)*: *Omnibus Clericis fæminas ſecum in domibus ſuis habere, ultra licentiam Canonum, firmiter ſit contradictum.* Remenſe ejuſdem anni 813. *can. 22. (ibid col. 1020.)*: *Ut a Sacerdotibus omnis ſuſpicio mulierum funditus eradicetur: cum quibus etiam nulla habitatio eis concedatur, præter illam, quæ in Nicæna Synodo permittitur, ideſt matrem, aut ſororem, vel eas tantum perſonas, a quibus omnes ſuſpiciones effugiant.*

3 At veniam, quam Nicæni Patres Clericis dederant cohabitandi cum matribus, filiis, & germanis ſororibus, nonnihil ampliavit Concilium Carthaginienſe III. anni 397., illam non ſolum ad fæminas extendens, remotioribus ſive conſanguinitatis, ſive affinitatis gradibus iiſdem conjunctas, ſed etiam ad eas, quarum indigerent famulatu; ait quippe *can. 17., relat. diſt. 81. can. 27.*: *Ut cum omnibus omnino Clericis extraneæ fæminæ non cohabitent, ſed ſolæ matres, aviæ, materteræ, amitæ, ſorores, & filiæ fratrum, aut ſororum, & quæcumque ex familia, domeſtica neceſſitate, etiam antequam ordinarentur, jam cum eis habitabant: vel ſi filii eorum, jam ordinatis parentibus, uxores acceperint, aut ſervis non habentibus in domo quas ducant, aliunde ducere neceſſitas fuerit.* Ex oppoſito Concilium Forojulienſe anni 791. *cap. 4. (tom. 6. part. 1. collect. Hard. col. 406.)* ob turpe, & nefarium, quod perpetrari contigerat, facinus, præfatam licentiam revocavit, nec deinceps permittendum ſtatuit, ut Clericus cum ulla

pror-

prorſus muliere, ne matre quidem excepta, cohabitaret, inquiens: *Ut juxta Nicæni venerandi definitionem Concilii, nullus patitur ſubintroductas mulieres ſecum in domo propria habere, vel private cum eis cohabitantes converſari; & quanquam de quibuſdam inhoneſta carentibus ſuſpicione, clementius aliquo modo inibi legatur indultum; nos tamen omnes omnino nunc neceſſarium vetare proſpeximus: eo quod experimento didicerimus, illarum velamento, alias licentius ad eos aditum veniendi, perditionis cauſam habuiſſe*: Forojulienſi conſenſere Concilium Namnetenſe incerti anni *can. 3. (tom. 6. part. 1. ejuſd. col. 457.)*: *Prohibendum, & modis omnibus interminandum eſt, ut nullus Sacerdos eas perſonas fæminarum, ſicut & in canone inſertum continetur, de quibus ſuſpicio eſſe poteſt, in domo ſua habeat. Sed neque illas, quas Canones concedunt: (quia inſtigante Diabolo, etiam in illis ſcelus frequenter perpetratum reperitur, aut etiam in pediſſequis illarum) ſcilicet matrem, amitam, ſororem*: Moguntinum anni 888. *cap. 10. (tom. 6. part. 1. ejuſdem collect. col. 406.)*: *Ut Clericis interdicatur, mulieres in domo ſua habere, omnimodis decernimus. Quamvis enim ſacri Canones quaſdam perſonas fæminarum ſimul cum Clericis in una domo habitare permittant; tamen, quod multum dolendum eſt, ſæpe audivimus, per illam conceſſionem plurima ſcelera eſſe commiſſa..... Et idcirco conſtituit hæc ſancta Synodus, ut nullus Presbyter ullam fæminam ſecum in domo propria permittat, quatenus occaſio malæ ſuſpicionis, vel facti iniqui penitus auferatur*: Et Concilium Metenſe ejuſdem anni 888. *cap. 5. (tom. 6. part. 1. col. 411.)* *Sacerdotes..... nequaquam in ſua domo ſecum aliquam fæminam habeant, nec matrem, nec ſororem*. Verum Innocentius III. ſcite perpendens, non eſſe facile præſumendum ſcelus, a cujus turpitudine natura ipſa quodammodo abhorret; neque rationi conſentaneum reputans, legem ferri ad præcavendum periculum, quod rariſſimum eſt, Nicænum canonem reſtituit, eaſque fæminas Clericorum ædes incolere permiſit, quas Nicæni Patres nulla aſpergi obliqua ſuſpicione exiſtimarunt; reſcribens enim ad Epiſcopum Piſtorienſem *in cap. A nobis, 9. de cohabitat. Clericor. & mulier.*, ait: *Cum Clericis quoque non permittas mulierculas habitare, niſi forte de illis perſonis exiſtant, in quibus naturale fœdus nihil permittit ſævi criminis ſuſpicari*.

4 Hac poſteriori Innocentii III. Decretali, contrariis Synodorum ſanctionibus, modo allegatis, nemo dubitaret derogatum, niſi Conſtitutio Namnetenſis inſerta foret compilationi Decretalium Gregorii IX., locumque haberet *in cap. 1. de cohabitat. Cleric. & mulier*, etſi falſo ibi adſcribatur Concilio Moguntino, in quo etiam legitur, aliis tamen verbis, renovata; ſed poſtquam in codicem juris communis relata eſt, nedum revixiſſe, ſed vim, ac robur univerſalis legis videtur inſuper adepta. Hac ratione decepti aliquot Epiſcopi, ſe juri communi inſtitiſſe putarunt, cum Clericis vetuere, ne cum ulla prorſus fæmina, licet arctiſſimo ſibi conſanguinitatis nexu obſtricta, cohabitarent. Verum aliter ſenſere peritiſſimi ſacrorum Canonum Interpretes, quibus compertum cum ſit, jurium contrarietatem eſſe evitandam, nec facile in eadem Canonum collectione admittendam, ita res viſa eſt componenda: Decretalis (inquiunt) Innocentii III. regulam conſtituit univerſalem, communiter obſervandam; Decretum Namnetenſe ponit regulæ limitationem, in ſpecialibus quibuſdam eventibus adhibendam: priori eſt inhærendum cum unius diœceſis Clericis certa norma præſcribitur, ad quam omnes ſe componere debeant; poſteriori inſiſtendum, cum de hoc, aut illo agitur, cujus mores ſunt depravati, & cum qualibet prorſus muliere conſuetudo ſuſpecta. Quamobrem licet in diœceſi contingat, turpe incæſtus flagitium, ſemel, aut iterum ab uno, aut altero Clericorum perpe-

trari; non idcirco fas erit Epiſcopo a communi regula recedere, & non ſine populi admiratione, ac ſcandalo, quaſi omnes haberentur ejuſdem enormis criminis aut rei, aut ſuſpecti, ſtatim edicere, ne ullus in poſterum Clericorum cum nepte, amita, ſorore, aut matre cohabitet; ſed ſi quemquam reperiat dubiæ famæ, cujus cum conſanguinea contubernium, etiam apud probos, & prudentes viros, male oleat, illi, cui certe congruit regulæ limitatio, ſeparationem injungat, ea tamen adhibita circumſpectione, & cautela, quam rerum circumſtantiæ expoſcunt, ne delictum, quod latet, patefiat. Non propterea tamen Conſtitutionem improbamus, qua Epiſcopus omnem cum mulieribus cohabitationem Clericis interdicat, niſi ipſe prius, earumdem qualitatibus examinatis, illam prava ſuſpicione vacare compererit: hoc quippe aliud non eſſet, quam ſibi decernendum reſervare, num hæc, vel illa fœmina cadat in cenſuram, an potius in limitationem regulæ Nicænæ ab Innocentio III. innovatæ: ita ſancitum legimus a S.Carolo Borromæo in ſuo I.Concilio Provinciali Mediolanenſi, in cujus *part. 2.* (*Actor. Eccleſ.Mediol. part. 1. pag. 19.*) habetur: *Quoniam non ſolum malum cavere, verum etiam omnem mali ſuſpicionem fugere oportet, ne in cujuſquam offenſionem incurramus: in ædibus ad Canonicorum, aliorumve Clericorum domicilium, & uſum ædificatis, aut aliis, in quibus ipſi habitant, fœminas quaſcumque, etiam quovis ſanguinis cognationis, aut affinitatis vinculo conjunctas habitare prohibemus: niſi Epiſcopus in alicujus urgenti neceſſitate aliter faciendum eſſe duxerit, cujus conſcientiam in hoc valde oneramus.* Ejuſmodi Sancti Caroli edictum, plurimum tamen mitigatum, Nos ſervari præcepimus a Parochis Noſtræ Bononienſis diœceſis, quibus convenire permiſimus cum fœminis, uſque ad tertium conſanguinitatis, & primum, ac interdum etiam ſecundum affinitatis gradum, ſibi conjunctis, ceterarum vero nomina ad nos deferri juſſimus, ut earum conditione inſpecta, deliberaremus, an ſine ullius offenſione poſſent Parochorum ædes incolere; quia porro hoc noſtrum edictum, etſi tanta indulgentia lenitum, pluribus nihilominus viſum eſt aſperum, & ſeverum, illud ab obloquentium dicteriis vindicavimus *in cit. Noſtra Notific. 83.*, ubi plurima ad rem facientia videri poſſunt accumulata.

CAPUT LVIII.

Alia Synodalium Conſtitutionum, inviſam novitatem inducentium exempla; ubi de ſolutione dotis a Sanctimonialibus facienda Monaſterio, in quo Profeſſionem emittunt, & de propoſita inſtitutione nutriendi infantes ſpurios, ac projectos lacte caprino, aut vaccæ.

1 EX eodem innovandi pruritu derivari videretur Conſtitutio, qua Epiſcopus ſimoniacum dictitans quidquam ſolvere pro ingreſſu in Religionem, prohiberet Sanctimonialium cœnobiis conſuetam dotem exigere a puellis, ſeſe Deo devoventibus: Siquidem, quamvis eam dotis penſitationem plerique Doctores improbaverint, uſus tamen ubique receptus illam approbat, quodque magis eſt, Sacra Congregatio Concilii die 18. Septembris 1683., a ſimonia immunem pronuntiavit, uti habetur *lib. 33. decretor. pag. 310. a tergo*, eademque quæſtione, in una Bononienſi, iterum examinata, die 14. Aprilis 1725. Sacra Congregatio in eadem perſtitit ſententia *tom. 3. Theſaur. Reſolut. pag. 153. & ſeq.* Hanc autem mentem Sacræ Congregationi injecit S. Thomas, cujus doctrinam in hac poſtrema cauſa Bononienſi, pro noſtro, quo tunc fungebamur, Secretarii

Digitized by Google

cretarii munere eidem inſinuavimus. Quærit Angelicus Doctor 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 3. *ad* 4., An licitum ſit, aliquid ab iis exigere, qui in Religionem ſeſe recipiunt. Et diſtinguendum reſpondet, quo nomine illud exigatur. Si exigitur pro ipſo ingreſſu, ſeu admiſſione in Religionem, tanquam ejuſdem pretium, illicitum, & ſimoniacum eſſe, ait; Si pro ſuſtentatione illius, qui monaſterium ingreditur, ut Deo, & Religioni mancipatus, Monaſterii ſumptibus perpetuo victitet; & iterum tunc diſtinguendum, inquit: Aut enim Monaſterium aliunde habet, unde neceſſaria alimenta Religioſo ſubminiſtret, & non poteſt illum ad aliquod ſolvendum adigere; aut neceſſariis reditibus caret, ad ſubeundum onus Religioſum alendi; & tunc tantum percipere poterit, quantum ad illius alimoniam reputabitur neceſſarium: *Pro ingreſſu* (inquit) *Monaſterii non licet aliquid exigere, vel accipere quaſi pretium. Licet tamen, ſi monaſterium ſit tenue, quod non ſufficiat ad tot perſonas nutriendas, gratis quidem ingreſſum Monaſterii exhibere, ſed accipere aliquid pro victu perſonæ, quæ in Monaſterio fuerit recipienda, ſi ad hoc non ſufficiant Monaſterii opes.*

2 Huic D. Thomæ doctrinæ, cui S. Bonaventura *in apologetic. contra Adverſarios FF. Minor. quæſt.* 18., S. Raymundus *lib.* 1. *tit.* 1. *§.* 22., S. Antoninus *part.* 2. *cap.* 5. *§.* 18., Dionyſius Carthuſianus *lib.* 2. *de ſimonia*, aliique communiter adſtipulantur, adhærens, ut diximus, Sacra Congregatio Concilii, eamque ſemper præ oculis habens, ſæpius in primis decrevit, a ſingulis Sanctimonialium cœnobiis, ad normam decreti Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de Regular.* tot eſſe Moniales recipiendas, quot, Epiſcopi judicio, ex communibus reditibus, aut conſuetis eleemoſynis ſuſtentari poſſint: Cenſuit deinde a Monialibus, intra præfinitum numerum comprehenſis, ſeu in demortuarum locum ſubrogandis, nihil eſſe Monaſterio pendendum; niſi interim Monaſterii reditus fuerint imminuti, nec amplius pares ſint, conſueto Sororum numero ſuſtentando: ab his vero, quæ ultra præfinitum numerum recipiuntur, dotem perſolvendam dixit, cujus fructibus ali queant, quemadmodum refert Fagnanus *in cap. Non amplius, de inſtit. num.* 24.: *Verum* (proſequitur Fagnanus) *ſacra Congregatio ſuper negotiis Epiſcoporum, & Regularium animadvertens Sanctimonialium Monaſteria, ſine dotium ſubſidio diu ſuſtineri non poſſe, & propter ingruentes neceſſitates, & caſus inopinatos, plerumque ad inopiam redigi, ſummis Pontificibus approbantibus, prudenter ſanxit, ut dotales eleemoſynæ a Monialibus numerariis perſolverentur, tametſi numerus eſſet taxatus ad menſuram redituum Monaſterii.* Equidem experientia compertum cum ſit, opulentiſſima Monialium Monaſteria paulatim ad inopiam vergere, & quæ, paucis antea annis, quadraginta e. g. Monialibus neceſſaria ad victum large ſuppeditabant, hodie nihilominus, quamvis novas interim dotes lucrata fuerint, vix ſufficientes proventus habere ad eumdem numerum alendum, quod, qua ratione contingat, plane ignoramus; hinc ne conſuetus Deo ſacratarum Virginum numerus in Monaſteriis decreſcat, & de redituum ſufficientia eadem Monaſteria fiant ſecuriora, prudentiſſime cautum eſt, ut omnia indefinite habeantur pro indigentibus, atque indigentiæ nomine, ab omnibus omnino puellis, Religioni nomen dantibus præſcriptam dotem recipiant.

3 Scimus hanc communem Monaſteriorum praxim, ſacrarum Urbis Congregationum reſponſis corroboratam, non probari Van-Eſpenio, qui *in ſuo tract. de ſimonia, circa ingreſſum in Religionem, cap.* 2. carpit in primis Chriſtianum Lupum, eo quod *in notis ad can.* 19. *Concilii Nicæni II.*, illam in Belgio etiam vigentem, a culpa abſolverit, & ſubinde *cap.* 3. *§.* 3. abſolute aſſerit, contra jus naturale, & Divinum peccare Monaſteria, *Quorum proventus ſunt ſuffi-*

cientes, ut numerum aliquem Religioſorum ſuſtentent, & tamen nullum gratis Monaſterium admittunt; additque, omnia, quæ ad hanc conſuetudinem cohoneſtandam adduci ſolent, vana eſſe effugia, jam olim improbata ab Innocentio III. *in cap. 40. de ſimonia*, ubi ait: *Quoniam ſimoniaca labes adeo pleraſque Moniales infecit, ut vix aliquas ſine pretio recipiant Sorores, prætextu paupertatis, volentes hujuſmodi vitium palliare*: Neque ignoramus hanc eamdem opinionem, a Van-Eſpenio hauſtam, plurimorum menti inſediſſe, qui illam Epiſcopis ſuadere conantur, ut ea tandem imbuti, Sanctimonialium cœnobia compellant ad tot ſaltem puellas ſine dote recipiendas, quæ ad conſuetum Sororum numerum explendum in Monaſterium admittuntur; quocirca operæ pretium eſt iſtorum opinionem, quam auctoritate prævertimus, etiam rationibus refellere.

4 Eximius Suarez *tom. 1. de relig. lib. 4. de ſimon. cap. 17.*, accurate expendens allegatum D. Thomæ locum, optime animadvertit, illicitum quidem, & ſimoniacum eſſe, aliquid recipere ab ingrediente Religionem, ſive illud recipiatur tanquam pretium ingreſſus, ſive recipiatur pro onere, quod ſibi Monaſterium aſſumit, ſuſtentandi Religioſum, ad quod ceteroquin ſubeundum ſufficiunt Monaſterii reditus, uti aſſeruit D. Thomas; hoc tamen intereſſe inter utrumque diſcrimen, quod in primo caſu ſimonia, quæ committitur, eſt juris naturalis, & Divini; in altero vero eſt juris tantum Eccleſiaſtici: Etenim, pergit Suarez, quemadmodum matrimonium carnale conſiderari poteſt in ratione Sacramenti, & in ratione contractus civilis, cui annexum eſt onus alendi conjugem, & familiam, atque hujus intuitu exigitur dos a puella, quam pro ipſo Sacramento accipere ſimoniacum foret; ita etiam matrimonium ſpirituale, ſive profeſſio Religioſa eſt ſtatus quidem ſpiritualis, & eſt præterea contractus quidam humanus, inter Religioſum, & Religionem, quæ ſe obligat ad illum ſuſtentandum. Quare concludit Suarez, ſola ſpectata rei natura, quamvis nihil poſſit exigi pro ipſo ſtatu Religioſo, qui ſpiritualis eſt, poſſet tamen exigi pro hoc onere alendi perſonam Religioſam; quod eſt temporale, & pretio æſtimabile. Verum, quoniam jus ad alimenta, e Monaſterii proventibus percipienda profluit ab ipſa profeſſione Religioſa; idcirco Eccleſia, ne ulla ratione pretium pro illa accipi videretur, diſtricte vetuit, quidquam ab eo exigi, cui Monaſterium neceſſaria ad victum ſtipendia ſubminiſtrare poteſt. Hactenus Suarez. Inveſtigat deinde Thomaſſinus ejuſmodi Eccleſiaſticæ prohibitionis initia, & *part. 3. de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. lib. 1. cap. 51. num. 8.*, obſervat, ſeptem prioribus ſæculis, plures quidem latas fuiſſe leges, ad compeſcendam Monachorum avaritiam, alimentorum obtentu, pecuniam ab iis extorquentium, qui ſeſe Dei, ac Religionis obſequiis mancipabant, ſed ſimul notat, unicum earumdem ſcopum fuiſſe, arcere a Religioſis immoderatum divitiarum ſtudium, & fovere Monaſticam paupertatem, non autem impedire ſimoniam, quam nulli adhuc in mentem venerat, poſſe in hoc negotio committi: Omnium prima, ſeptima Synodus, quæ eſt Nicæna ſecunda, celebrata anno 787., ejus criminis reos, in Simoniacorum claſſem retulit, nullum quippe inter ipſos, ac ſacrorum Ordinum nundinatores diſcrimen faciens *can. 19.* (*tom. 4. collect. Hard. col. 498.*) ita ſtatuit: *In tantum inolevit avaritiæ facinus in Rectores eccleſiarum, ut etiam quidam eorum, qui dicuntur Religioſi viri, atque mulieres, obliviſcentes mandatorum Domini decipiantur, & per aurum introitus accedentium tam ad ſacratum Ordinem, quam ad Monaſticam vitam efficiant ..... Si quis ergo inventus fuerit hoc faciens, ſiquidem Epiſcopus, vel Abbas extiterit, vel quilibet de ſacrato Collegio, aut deſinat, aut deponatur, juxta*

ta ſecundam regulam Chalcedonenſis Concilii, *Abbatiſſa vero ejiciatur de Monaſterio*, *& tradatur in alio Monaſterio ad ſubjectionem*: At alii canones, per idem fere tempus editi, eamdem ceteroquin prohibitionem inſtaurantes, nullam ſimoniæ fecere mentionem: Sic Synodus Francofordienſis, anni 794. *can.* 16. (*ibid. col.* 906.) ait: *Audivimus*, *quod quidam Abbates cupiditate ducti*, *præmia pro introeuntibus in Monaſterium requirant*. *Ideo placuit nobis*, *& ſanctæ Synodo*, *ut pro ſuſcipiendis in ſancto Ordine Fratribus*, *nequaquam pecunia requiratur*: neque ſimoniæ meminit Alexander III. *in Concilio Lateranenſi can.* 10. *relat. cap.* 8. *de ſimonia*, etſi eumdem abuſum proſcribat, inquiens: *Monachi ſub pretio non recipiantur in Monaſterio*. *Si quis exactus aliquid dederit*, *ad ſacros Ordines non accedat*; *Is autem*, *qui eum receperit*, *officii privatione multetur*. Poſteriores tamen Pontifices, præcipue Clemens III. *in cap.* 25., & Innocentius III. *cap.* 30. *&* 40. *de ſimonia*, Nicæni Concilii canoni adhærentes, ſimoniæ labe fœdatum pronuntiarunt, quicumque, pro Religionis ingreſſu, pecuniam ex pacto, aut recipit, aut ſolvit, in commodum Monaſterii, quod ceteroquin nulla premitur egeſtate: Cum enim Monaſterium poteſt ſuis ſumptibus Religioſi indigentiis proſpicere, illa pecunia dari præſumitur tanquam pretium ingreſſus, & admiſſionis in Religionem; quando autem lex Eccleſiæ aliquid fieri vetat ob præſumptionem ſimoniæ juris Divini, ſimul efficit, ut ejuſdem legis tranſgreſſor fiat reus ſimoniæ juris Eccleſiaſtici, quemadmodum explicat, atque exemplo Beneficii Eccleſiaſtici illuſtrat Suarez *cit. loc.*

5 Cum itaque verſemur in ſimonia, quæ ortum habuit e ſola lege Eccleſiæ, mirum eſſe non debet, hanc potuiſſe nunc ſeverius accipi, nunc juſtis de cauſis aliquantulum emolliri, prout, vel augetur, vel minuitur præſumptio venditionis rei ſpiritualis, ſeu verius animi illam nundinandi, in qua præſumptione fundatur. Atque, ut miſſa faciamus antiquiora hac in re particularium Eccleſiarum inter ſe diſcordantia ſtatuta, quæ videri poſſunt apud citatum Thomaſſinum, Concilium Cameracenſe anni 1565. *tit.* 18. *cap.* 12. (*tom.* 10. *collect. Hard. col.* 599.) nullam pecuniæ pactionem in Monialium ingreſſu tolerandam ſtatuit, nec prætexendam permiſit cœnobii inopiam ad aliquam recipiendam, quæ in monaſterium conferret dotis ſubſidium: *Abeſſe* (ait) *omnino vult ſancta Synodus a Religionis ingreſſu labem*, *etiamque ſpeciem deteſtabilis ſimoniæ*. *Quocirca præcipit ſerio ſacros Canones inſecuta*, *ne Monachi*, *vel Moniales*, *aliquem*, *vel aliquam ad Profeſſionem recipiant*, *mediante alicujus pecuniæ*, *aut muneris pacto*: *ne ea quidem ex cauſa*, *quod plures alere non poſſint ſine aliquo ſubſidio*; ubi tamen notanda ſunt illa verba, *Abeſſe vult a Religionis ingreſſu labem*, *etiamque ſpeciem deteſtabilis ſimoniæ*; ex quibus apparet, dotis penſitationem non damnari a Concilio tanquam ſimoniacam, ſed prohiberi ad longius avertendam omnem ſimoniæ ſpeciem. Contra S. Carolus Borromæus, quo certe non alius ſolertior ſacrorum Canonum cuſtos, purioris diſciplinæ tenacior, & Concilii Tridentini fidelior Interpres, in Concilio Provinciali Mediolanenſi I. ejuſdem anni 1565. *part.* 3., veluti jam certum ponit, a ſingulis Monialibus, in ipſo monaſterii limine, aliquam pecuniæ ſummam penes probum virum deponi, Profeſſionis tempore monaſterio tradendam, inquiens (*par.* 1. *Act. Eccl. Mediol. pag.* 47.): *Quod Profeſſione facta*, *eleemoſynę gratia ad Profeſſam ſuſtentandam monaſterio datur*, *id quo tempore puella Religionis habitum ſuſcipiet*, *apud virum Monialibus*, *& earum Superiori probatum deponatur*: *ut nullo impedimento tum Monialibus præſto eſſe poſſit*: & in Concilio Mediolanenſi II. an. 1569. *cap.* 2. *ex capitibus ad Monialem pertinentibus* (*par.* 1. *Actor. Eccl. Mediol. pag.* 75.) ab Epiſcopo præſcribi voluit eleemoſynam dotalem, a ſingulis Monialibus, alimentorum nomine monaſterio penſitandam, inquiens: *Epiſcopus præterea tum impen-*

ſas

ſas æſtimet, quæ & in Religionis ingreſſu, & tempore Profeſſionis fieri ſolent pro veſtitu, aut pro aliis rebus, ad ipſius puellæ, vel monaſterii uſum, commoditatemve pertinentibus, tum pecuniæ etiam ſummam præſcribat, quam puella alimentorum nomine monaſterio det: niſi cenſus, aut alia Bona immobilia, quorum annui fructus, ejuſdem judicio, ad ea alimenta ſatis ſint, monaſterio attribuantur. Mediam viam iniit Concilium Turonenſe, habitum eodem an. 1583., quod *cap. 17. (tom. 10. collect. Hard. col.* 1431.) inſinuat, Moniales, intra præfixum ab Epiſcopo numerum, gratis omnino admittendas; ultra numerum vero cum juſta dote: ſed Concilium Avenionenſe, an. 1594. *tit. 50. de Sanctimonialibus (ibid. col.* 1865.) idem prorſus ſervari juſſit, quod S. Carolus ſanciverat. In hac opinionum varietate diu anceps hæſerat Sacra Congregatio Concilii, & quandoque propenderat in Turonenſium Patrum ſententiam, ſicuti a Fagnano accepimus; ſed cum experientia didicerit, nullum reperiri adeo opulentum Sanctimonialium cœnobium, quod, ad reparanda quotidiana ſuorum redituum decrementa, non egeat novarum dotium acceſſione, firmiter tandem amplexata eſt S. Caroli Decreta, eaque religioſe obſervari voluit, quod non ſolum conſtat ex allegatis ejuſdem deciſionibus, ſed adhuc clarius ex alia, quæ refertur in Bibliotheca Præmonſtratenſi *pag. 356.*, cujus verba ſunt: *Non veſtiantur Moniales, nec admittantur ad habitum, niſi prius parentes, vel illi, ad quas earum cura ſpectat, promptam habuerint pecuniam pro dote, vel eleemoſyna conſueta, & illam depoſuerint ſolvendam monaſterio poſt emiſſam Profeſſionem.* Etenim, uti ad rem perpendit Cabaſſutius *in theor. & prax. jur. Can. lib. 5. cap. 5. num. 13.* non eſt expectanda, ſed præcavenda arcta, & extrema monaſteriorum neceſſitas, ne ſecus ea ſequantur graviſſima mala, quæ in animarum diſpendium gravem Monaſteriorum inopiam plerumque comitantur: *Videmus quippe* (inquit Cabaſſutius) *in permultis Virginum monaſteriis ad gravem inopiam redactis fuiſſe eo quandoque redactos Prælatos, ut ſaluta clauſura, Virgines ad proprios parentes tranſmiſerint nutriendas, ſuaſque operas, ne a propriis parentibus repellerentur, famulitia, & opificia pro pane apud eos quærendo locaturas. Vidimus multoties, facile diſſipatis monaſteriorum exiguis facultatibus, neceſſe fuiſſe quaſi in communi naufragio, ut ſingulæ Moniales privatim ſuo victui conſulerent, ſuas operas externis pretio ad vitæ ſubſidium exhiberent, proprietatem rerum, quaſcumque corradere poſſent, ſibi ad vitæ privatæ neceſſitates aſſererent, tempora orationi, vel lectioni deſtinata, manuum labore inſumerent, colloquia cum externis; a quibus ſubſidium aliquod ſperabant, miſcerent, ex quibus contingeret, omnem interiorem, & exteriorem diſciplinam prorſus evaneſcere.*

6 Si hæc ſecum animo revolvat Epiſcopus, non ſtatim illicitum, & ſimoniacum pronuntiabit dotale ſubſidium, quod a puellis ſeſe in Religionem recipientibus exigitur, neque faciles aures præbebit ſuaſionibus hominum, qui, ut propriæ parcant pecuniæ, ſuaſque filias ſine ullo ſumptu Religioni alendas tradant, monaſteriorum opulentiam exaggerant, novamque pecuniam illis collatam in inutiles, ac voluptuoſos ſumptus erogari clamitant. Non idcirco tamen negamus, interdum expedire dotis quantitatem imminui, & quandoque etiam prorſus remitti; ſed quod in peculiaribus circumſtantiis, & conſulta prius Sacra Congregatione Concilii, fieri decet, non poterit Synodali Conſtitutione generatim, atque univerſim faciendum decerni. Illud autem curabit Epiſcopus, ne ultra præfinitam dotem, monaſterio pendendam, alia pecuniæ ſumma a puellis extorqueatur in Monialium commodum, alioſve uſus impendendam, qui ad puellæ ſuſtentationem nequaquam pertinent; Id quippe, cum nulla ratione cohoneſtari valeat, adhuc remanet ſub cenſura *Extravag. 1. de ſimonia, inter comm.*, ubi Urbanus V. utriuſque ſexus Regularibus diſtricte inhibuit, ne ante, aut poſt cujuſquam in Religio-

ligionem ingreſſum, *Quoſcumque paſtus, prandia, ſeu cœnas, pecunias, jocalia, aut res alias, etiam ad uſum Eccleſiaſticum, ſeu quemvis pium uſum alium deputata, vel deputanda, directe, vel indirecte, petere, vel exigere quoquo modo præſumant.*

7 Modum quoque imponet ſumptuoſis apparatibus, muſicis, concentibus, comeſſationibus, aliiſque ejuſmodi, quæ cum magno familiarum impendio alicubi fieri ſolent in Monialium ingreſſu, & Profeſſione: omnem ſiquidem mundanam pompam, omnem profanum luxum dedecere ſpirituales nuptias; quas eligit puella, quæ Deo, & Religioni ſe devovet, ſcite ponderat Navarrus *in tract. de reditibus Eccleſiaſticis, in fine queſtionis primæ, pag.* 150. *edit. Romanæ anni* 1584. ubi hæc ad rem ſcripſit: *Quid quæſo dicemus ad prodigas illas expenſas, & profanos apparatus fieri ſolitos, ex pacto tacito, vel expreſſo, dum puellæ vel ingrediuntur in monaſterium, vel Profeſſionem emittunt? Quid aliud moderatius, quam ut hęc vehementer interdicantur, & culpentur, & puniantur illę, quę taliter faciunt? Et ſimul etiam doceantur, quam honeſtior apparet cunctis hæc inſpicientibus, modeſta quædam, humiliſque temperantia, ſpirituali juncta contemplationi, quam pompoſa profanitas, mundanæ cuidam admixta voluptati, in funeralibus ejus, quæ per Profeſſionem moritur mundo, & naſcitur, vel excreſcit Deo.*

8 Unum adhuc reſtat obiter adnotandum, nimirum, hac tempeſtate, qua vixiſſe videntur viri illi Athenienſes, de quibus dicitur *Act.* 17.: *Athenienſes autem omnes, & advenæ hoſpites, ad nihil aliud vacabant, niſi aut dicere, aut audire aliquid novi*, cavendum etiam eſſe Epiſcopo, ne iſtiuſmodi hominum ſuaſionibus ad ea attentanda inducatur, quæ licet Eccleſiaſticam diſciplinam non reſpiciant, civilis tamen reipublicæ inſtituta, communemque vivendi rationem invertunt. Rem enarrabimus, quæ paucis antea annis nobis contigit. Infantes ſpurii, quos *projectos* dicimus, ad hoſpitale domicilium civitatis Bononienſis delati, interdum a nutricibus alebantur, celtica lue, aliiſque contagioſis morbis infectis, ex quo fiebat, ut miſeri illi pueruli, luem unacum lacte ſugentes, aut cito interirent, aut perpetuo ægrotarent. Ad proſpiciendum tot innocentium infantium indemnitati, alium non ſuppetere modum fuit Nobis inſinuatum, quam illos enutrire, lacte caprino, aut vaccæ, quod maximam analogiam habere cum ſucco, quo fœtus humanus alitur in utero matris, oſtendit egregius Phyſicus Cyrillus *in notis ad Ettmullerum edit. Neapol.*; quo vero magis, ad ejuſmodi conſilium capeſſendum Nos inducerent, illius Auctores Nobis exhibuere formam vaſis, affabre elaborati, per quod lac infantium ori poterat commode inſtillari; fuerat autem illud vaſculum, jubente ſupremo Galliæ Senatu, ubi de eadem re erat deliberandum, adinventum, & delineatum a Regio Architecto Du Val. Vidimus præterea libellum, Gallico idiomate conſcriptum, cui titulus *Traité de la communication des maladies, & des paſſions*, cujus Auctor, pluribus argumentis probare conatur, plurimum expedire reipublicæ felicitati, ut omnes prorſus infantes a capra potius, aut vacca enutriantur, quam a matre, aliave muliere, ne pravis animi affectionibus, quibus mulieres plerumque ſcatent, imbuantur. At qui ita ratiocinantur, non animadvertunt, ſe injurios eſſe in naturam, ejuſque Auctorem, cujus ſumma providentia, non alia certe de cauſa voluit, ut in ipſo puerperio matris ubera lacte intumeſcerent, niſi, ut inde nata proles vitæ caperet alimentum. Haud equidem inficiamur, lactis qualitatem, ab infantibus hauſti, plurimum conferre ad eorumdem mores, in bonam, aut malam partem inclinandos, quod bene advertit Cornelius a Lapide *in cap.* 21. *Geneſ. v.* VII., ſed hoc eodem argumento conficimus, non eſſe brutorum lacte enutriendos, ne brutorum affectiones in ſe derivent, brutaleſque induant mores, ad quod alluſit Ovidius, cum ait:

Nec

Digitized by Google

Nec lac bibit ille leænæ, & Virgilius: *Hircanæque admorunt ubera tigres*, quæ omnia ad rem ponderavit Maphæus Vegius Laudenſis in ſuo opere *de educatione liberorum lib.*1.*cap.*4. Quamobrem ne violaremus inſtinctum, non ſolis hominibus, ſed & ceteris animantibus a natura inditum, inter quæ nullum ſane erit reperire, a quo genita proles relinquatur, enutrienda alterius ſpeciei bruto, curavimus quidem, ut nutrices perfecta fruentes valetudine, prædictos infantes lactarent, ſed præſtitum Nobis a novitatum ſtudioſis conſilium, ad tempus rejecimus, quo nutrices inveniri nequeant, & neceſſitas urgeat, in earumdem locum ſubrogandi vaccas, ſeu capras, quod eveniſſe Romæ, cum ſæva ibi graſſaretur peſtilentia, narrat Cardinalis Gaſtaldus *in ſuo tract. de avertenda, & profliganda peſte cap.*5. *num.* 3. *&*. 4.

9 Plures etiam audivimus Epiſcopo inſinuantes, ut gravi præcepto compellat matres, ad proprios filios ſuis uberibus lactandos; neque iſtorum inſinuatio, rite expenſa, deprehenditur prorſus irrationabilis. Etenim non ſolum Eccleſiæ Patribus, ſed etiam ethnicis Philoſophis turpe, & abſonum viſum eſt, ut mater filium, quem in utero aluit, poſtquam peperit, alteri tradat enutriendum: illas certe reprehendit Phavorinus Philoſophus, *apud Aulum Gellium, noct. Atticar. lib.*12. *cap.*1. inquiens: *Quod eſt enim hoc contra naturam imperfectum, atque dimidiatum matris genus, peperiſſe, ac ſtatim ab ſeſe abjeciſſe? Aluiſſe in utero, ſanguine ſuo, neſcio quid quod non videret: non alere nunc ſuo lacte, quod videat jam viventem, jam hominem, jam matris officia implorantem?* Eaſdemque impietatis inſimulat Meſſalla *apud Tacit. dialog. de orat.* Ex Patribus vero S. Ambroſius *lib.*1. *de Abraham cap.*7. *num.* 63. (*tom.* 1. *oper. col.* 303.) ex eo quod Sara lactaverit filium, infert: *Provocantur fœminæ meminiſſe dignitatis ſuæ, & lactare filios ſuos. Hæc enim matrum gratia, hic honos, quo filios propriis commendent viris*; & Gregorius Magnus ad interrogationem Auguſtini Anglorum Epiſcopi *ad interrog.*10. (*tom.* 2. *oper. S. Gregor. col.*1158.) reſpondit, pravam conſuetudinem effeciſſe, *ut mulieres filios, quos gignunt, nutrire contemnant, eoſque aliis mulieribus ad nutriendum tradant. Quod videlicet* (addit) *ex ſola cauſa incontinentiæ videtur inventum: quia dum ſe continere nolunt, deſpiciunt lactare, quos gignunt*, eodem modo loquuntur Clemens Alexandrinus *lib.*3. *Pædagog.*, Chryſoſtomus *hom. de nativ. Maccab.*, aliique Patres, quos adducunt citatus Maphæus Vegius Laudenſis *de educat. liberor. lib.* 1. *cap.* 4. *in Bibliot. maxima Veter PP. tom.* 26., Cornelius a Lapide *in cit. cap.*21. *Geneſ. v.* 7., Theophilus Raynaudus *de Agno cereo cap.*5. *num* 1. *oper. tom* 10.

10 Quamobrem nonnulli Theologi apud laudatum a Lapide, a gravi culpa non excuſant matrem, quæ abſque legitima cauſa, ſe ſubtrahit ab onere, ſibi a natura impoſito, propriam lactandi prolem, quod, obſervante Magno Baſilio *hom.* 9. *hexameron*, nulla, quantumvis crudeliſſima fera ſubire detrectat; ſed melius Navarrus *manual. cap.*14. *num.*17. cui ſubſcribit a Lapide, illam ſolius peccati venialis ream facit, urgente vero legitima cauſa, ab omni culpa abſolvit.

11 Cum autem non una, ſed multæ occurrere queant legitimæ cauſæ, propter quas matres licite ſe a prædicto onere ſubducunt, ut puta, ſi lacte careant, ſi mala afficiantur valetudine, ſi numeroſa indigeant prole, & propterea huic procreandæ, priuſquam conſeneſcant, operam dare cupiant; idcirco Epiſcopus, ne Novatoris notam obtineat, abſtinere debet a præfato præcepto ferendo, ſed potius nobiles, & divites mulieres, a quibus dumtaxat ſolent filii lacte enutriendi nutricibus tradi, ſerio monebit, atque hortabitur, ut ſanctiſſimas fœminas imitentur, quæ ſuis uberibus filios lactarunt, uti Sara Iſaac, Rebecca Jacob, Anna Samuelem, ac ipſa Dei Genitrix Sanctiſſima Virgo Maria Filium ſuum Chriſtum Dominum.

CA-

Digitized by Google

CAPUT LIX.

De cenſoria nota nimiæ ſeveritatis, Synodalibus Conſtitutionibus falsò interdum inuſta: ubi de præſcribenda Veſte oblonga, & nigri coloris Clericis in Sacris conſtitutis, aut Beneficium Eccleſiaſticum poſſidentibus.

1 PLures Synodales Conſtitutiones ſunt in invidiam adductæ, falſa criminatione nimiæ ſeveritatis, quæ tamen expenſæ ad ſacrorum Canonum normam, deprehenſæ ſunt eorumdem rigorem potius temperaſſe. In nonnullis Synodis, aut Epiſcoporum edictis juſſi ſunt Clerici, ſive in Sacris conſtituti, ſive Eccleſiaſticum Beneficium poſſidentes veſte uti oblonga nigri coloris, quam *Talarem* appellamus, adjecta pœna in contumaces. Adverſum has ſanctiones, quas nimio rigore conſperſas dictitabant, provocarunt Eccleſiaſtici ad Sacram Congregationem Concilii, ſed ſemper provocantes ſuccubuere, quod videre eſt *in Noſtra Notific.* 71., & *in epiſtola Paſtoral.bon.mem.Cardinalis Lanfredini edit. in civitate Æſina anno* 1740. *pag.* 287., *& ſeqq.* Nihil quippe viſum eſt corrigendum in decretis, quæ fulciebantur auctoritate Tridentini *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. *de reform.*, ubi *Oportere*, ait, *Clericos veſtes proprio Ordini congruentes ſemper deferre*, ſubditque: *Omnes Eccleſiaſticæ perſonæ, quantumcumque exemptæ, quæ aut in Sacris fuerint, aut Dignitates, Perſonatus, Officia, aut Beneficia qualiacumque Eccleſiaſtica obtinuerint, ſi poſteaquam ab Epiſcopo ſuo, etiam per Edictum publicum moniti fuerint, honeſtum habitum Clericalem, illorum Ordini, ac dignitati congruentem, & juxta ipſius Epiſcopi ordinationem non detulerint; per ſuſpenſionem ab Ordinibus, ac officio, & Beneficio, ac fructibus, reditibus, & proventibus ipſorum Beneficiorum, necnon ſi ſemel correpti, denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum, & Beneficiorum hujuſmodi coerceri poſſint, & debeant.* Neque Clerici, Epiſcopi edicto contravenientes, ſuam idcirco excuſare valent contumaciam, quod Tridentinum talaris veſtis non meminerit: Siquidem non ipſorum, ſed Epiſcopi judicio ſtatuendum a Tridentino permittitur, quænam veſtis eorum Ordini, ac dignitati conveniat. Quocirca Synodus Provincialis Mechlinienſis anni 1607. *tit.* 18. *cap.* 4. (*tom.* 10. *collect. Hard. col.* 1958.) Tridentini mentem ſapienter interpretata, decrevit: *Quoniam mundana curioſitas quotidianas adinvenit levitates, omnis ille habitus quibuslibet Eccleſiaſticis perſonis interdictus ſit, a quo Epiſcopus abſtinendum mandavit*: Deinde, qui nolit ſe Sacrorum Canonum prorſus imperitum oſtendere, fateri cogitur nullam aliam niſi talarem eſſe veſtem Clericorum propriam, eorumque ſtatui maxime convenientem. Equidem, quanquam ultro concedamus Sirmondo *apud Labbæum tom.* 2. *Concilior. pag.* 1817., Thomaſſino *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 43., Binghamo *orig. Eccleſ. libr.* 6. *cap.* 4. *§.* 18. *vol.* 2., aliiſque Eruditis affirmantibus, quinque prioribus ſæculis civiles Clericorum veſtes, modeſtia tantum, non forma, a communibus Laicorum veſtibus diſcrepaſſe, quod recte colligi agnoſcimus ex epiſtola Cæleſtini I. ad Epiſcopos Provinciæ Viennenſis, & Narbonenſis, anno 428. data, ubi quoſdam Sacerdotes reprehendens, qui relicto habitu communi, *pallium* aſſumpſerant Philoſophorum proprium, ait: *Unde hic habitus in Eccleſiis Gallicanis, ut tot annorum, tantorumque Pontificum in alterum habitum conſuetudo vertatur? Diſcernendi a plebe, vel ceteris ſumus doctrina, non veſte; converſatione, non habitu; mentis puritate, non cultu;* attamen nemo, putamus, inficiabitur, inſequentibus ſæculis cœpiſſe Clericos, etiam in

 exte-

exteriori corporis cultu a Laicis diſcerni: Etenim S. Gregorius Turonenſis, qui VI. ſæculo vixit, *hiſt. Franc. lib. 5. cap. 14.*, eam veſtium diſtinctionem jam inductam innuit, inquiens: *Merovæus tonſuratus eſt, mutataque veſte, qua Clericis uti mos eſt, Presbyter ordinatur*; eamdemque indumentorum differentiam, ante ſæculum VII. receptam in Eccleſia Orientali, conſtat ex Synodo Trullana habita anno 687., quæ illam jam ante præceptam aſſerit, ejuſque obſervationem *can. 27.* inculcat, inquiens: *Nullus eorum, qui in Cleri catalogum relati ſunt, veſtem ſibi non convenientem induat, neque in civitate degens, neque iter ingrediens, ſed utatur veſtibus, quæ antehac iis, qui in Clerum relati ſunt, attributæ fuere. Si quis autem tale quid fecerit, una ſeptimana ſegregetur.* (*tom. 3. collect. Hard. col. 1671.*) Illud porro veſtium diſcrimen in hoc potiſſimum ſitum fuiſſe, quod veſtes Clericorum, licet nondum a laicalibus in colore diſcreparent, ſicuti citatus Thomaſſinus *cap. 46.* exiſtimat; eſſent tamen oblongæ, atque ad talos uſque fere productæ, ex pluribus conjicimus Conciliis: Concilium Germanicum, auctoritate S. Bonifacii anno 742. celebratum, atque a Synodo Liptinenſi inſequentis anni 743. receptum, & approbatum, *can. 7.* (*tom. 3. collect. Hard. col. 1921.*) Presbyteris, & Diaconis vetuit, ne *ſago*, ideſt breviori veſte, Laicorum more uterentur: *Decrevimus quoque, ut Presbyteri, vel Diaconi non ſagis Laicorum more, ſed Caſulis utantur, ritu ſervorum Dei*; & Synodus Romana a Zacharia Papa eodem anno 743. habita *can. 3.* idem præcepit, decernens, *ut Epiſcopus, Presbyter, vel Diaconus ſæculari indumento minime utantur, niſi, ut condecet, tunica Sacerdotali* (*ibid. col. 1927.*) quibus in locis neminem ſuſpicari credimus, ſermonem eſſe de veſte non civili, ſed ſacra: Cui enim in mentem veniat, Presbyteros, & Diaconos eo tum ſceleris deveniſſe, ut communibus veſtibus induti ad Altare accederent, Sacris operaturi? Omnibus quippe compertum eſt, nunquam licuiſſe Chriſtianæ Religionis Miniſtris Divina celebrare myſteria ſine ſpecialibus, atque ad eum tantum uſum deſtinatis ſacris indumentis: ſive hic ritus ab ipſis Apoſtolis fuerit traditus, quod exiſtimant Cardinalis Bona *rer. liturgic. lib. 1. cap. 24.*, aliique plurimi, quos Nos allegavimus in *Noſtra Notific. 20.*, ſive immediate poſt Apoſtolos fuerit præſcriptus, quod nullus in quæſtionem adducit; ambo propterea Concilia intelligenda ſunt de veſte communi Diaconorum, & Sacerdotum, quæ ab uno vocatur *Caſula*, ab altero *Tunica*, ſed utraque erat *talaris*: Caſula enim, teſte Rabano *inſtit. Clericor. libr. 1. cap. 21.*, dicta eſt *per diminutionem a caſa, eo quod totum hominem tegat, quaſi minor caſa*. Quamobrem Joannes Diaconus *in vit. S. Gregorii libr. 2. cap. 25.*, etiam Monachorum veſtem appellavit *Caſulam*, & ſimiliter *Tunica*, veſtem fuiſſe, quæ ad talos uſque deſcenderet, conſtat ex Tullio, qui *orat. 2. in Catilinam*, milites Catilinæ deridebat, quod *manicatis, & talaribus tunicis eſſent amicti*, atque ex Hieronymo *QQ. Hebr. in Gen. cap. 37.*

2 De poſterioribus ſæculis res certiſſima eſt, nullique obnoxia dubitationi, cum innumeri occurrant Conciliorum canones, congeſti a Thomaſſino *cit. libr. cap. 50. & 51.* veſtem talarem Clericis præſcribentes: quinimmo adeo ejus uſus invaluit, ut opus fuerit præcidere nimiam veſtium talarium longitudinem, quæ in luxum, & pompam cœperat degenerare; quocirca Innocentius III. in Concilio Generali Lateranenſi anni 1215. *can. 6. relat. in cap. 15. de vit. & honeſt. Clericor.*, de Clericis loquens, ſtatuit: *Clauſa deſuper deferant indumenta, nimia brevitate, vel longitudine non notanda*; & Concilium Toletanum anni 1324. *can. 2. Syrmata*, ideſt oblongas veſtes, humum verrentes Clericis prohibuit: *Nullus Clericus Supertunicale, vel Tabardum deferat ita longum,*

quod

quod ſi ad pedes contingat, nullatenus tamen per terram trahatur, cum hæc non honeſtas, ſed ſuperfluitas ſit, & indecentia (*tom. 7. collect. Hard. col.* 1485.)

3 Ad recentiora porro tempora deſcendendo, fere omnia, quæ poſt Tridentinum celebrata ſunt Concilia, Clericos adigerunt ad geſtandam veſtem talarem, & quidem nigri coloris, ad quem, uti Thomaſſinus obſervat, non erant antea certa lege adſtricti, ſed poterant alio quolibet modo decenti, & modeſto uti: S. Carolus Borromæus *in ſuo Concilio Provinciali Mediolanenſi I. part. 2.* de Clericorum veſtitu loquens, ait (*part. 1. Act. Eccleſ. Mediol. pag.* 18.) *In omni veſtitu color tantum niger adhibeatur . . . . . externa veſtis ſimplex, & talaris erit*, In Concilio Mechlinienſi anni 1570. *tit. de vit. & honeſt. Cleric. cap. 3.* (*tom. 10. collect. Hard. col.* 1195.) jubentur Clerici majorum Ordinum, cum in publicum prodeunt, geſtare *veſtem talarem*; Concilium Remenſe anni 1583. *tit. De Clericis in genere, num.* 8. (*ibid. col.* 1292.) *Veſte Eccleſiaſtica, eaque talari, ac decenti utantur omnes Clerici*; Concilium Burdigalenſe ejuſdem anni *tit. 1. ſect. 21.* (*ibid. col.* 1359.) *cap. 2. Veſtes eorum ſint talares*; quodque notabilius eſt, Concilium Provinciale Narbonenſe anni 1601. *cap.* 41. (*tom. 11. collect. Hard. col.* 44.) Clericos etiam noctu incedentes ad deferendam veſtem talarem obligavit: *Noctu incedentes, ex rationabili cauſa, togas talares deferant*. Provincialibus concinunt innumeræ Synodi Diœceſanæ, congeſtæ a Gennetto *Theolog. moral. tom. 2. tract. 1. cap. 9.*, & *in append. ad Synodum Fulginatenſem Epiſcopi Baptiſtelli pag. 172. & ſeqq.*

4 Quare ſacrorum Canonum rigorem non augent, ſed emolliunt Synodales Conſtitutiones, quæ obligationem deferendi veſtem talarem, a pluribus Conciliis omnibus Clericis generatim impoſitam, ad ſolos limitant Clericos majorum Ordinum, aut Eccleſiaſticum poſſidentes Beneficium; & majori adhuc indulgentia lenitum reputari debet Epiſcopale edictum, ſolos compellens Sacerdotes ad eam ſaltem induendam, cum Eccleſiam ingrediuntur Sacris operaturi; cujuſmodi illud eſt, quod a Nobis promulgatum fuit in noſtra Diœceſi Bononienſi, de quo plura in *Noſtra Notific.* 34., & *Notific.* 71.

CAPUT LX.

A ſeveritatis nota vindicatur Synodalis Conſtitutio, qua Clericis interdicitur uſus Comæ ſuppoſititiæ, vulgo Parrucca.

1 Clericalem modeſtiam dedecere pleriſque Epiſcopis viſa eſt Coma ſuppoſititia, vulgo *Parrucca*, cujus proinde uſum Clericis in ſuis Synodis inhibuere: ita quippe ſtatutum comperimus in Diœceſana Synodo Melitenſi anni 1703. *ſeſſ. 3. cap.* 1., Piſana anni 1708. *cap.* 25., Montis Faliſci anni 1710. *cap. ultim.*, Portalegrenſi 1714. *ſeſſ. 3. cap.* 1., aliiſque allegatis a Thiers in tract. inſcripto *Hiſtoire des Perruques*. Licet autem etiam ejuſmodi prohibitiones ſanctioribus Eccleſiæ legibus eſſent accommodatæ, ut mox oſtendetur; nihilominus Clericorum querelas non evaſere, qui nimiam prætexentes earumdem ſeveritatem, eas eludere tentarunt; ſed fruſtra. Quoniam Sacra Congregatio Concilii illas ſuſtinuit, ſuiſque corroboravit decretis; & ſolum aliquando cenſurarum pœnas in prohibitionis tranſgreſſores ipſo jure illatas nonnihil cenſuit mitigandas. Sarnellus Epiſcopus Vigilienſis anno 1697. uſum comæ fictitiæ ſuis Clericis ademit, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda: Appellarunt Eccleſiaſtici ad Sedem Apoſtolicam, ſed in Congregatione particulari habita 20. Maii 1999. edictum approbatum fuit, quoad Clericos conſtitutos in Sacris, aut Beneficium Eccleſiaſticum poſſidentes: Quod vero attinet ad Clericos Minorum

Ordinum, nullum obtinentes Eccleſiaſticum Beneficium, reſponſum eſt pœnam eſſe moderandam, ſed firma remanente prohibitione, in contumaces aliis pœnis animadvertendum, ad normam Sacrorum Canonum, & Sacri Concilii Tridentini *cap. 6. ſeſſ. 23. de reform.*, uti habetur *lib. 49. decretor. pag. 206.*, & referunt memoratus Epiſcopus Sarnellus *tom. 4. ſuarum epiſtolar. diſcurſ. de Perrucchis cap. 13.*, & Monacell. *in formul. legal. in append. tom. 1. fol. 359. num. 19. & 20.* Ab hujus particularis Congregationis ſententia, ne latum quidem unguem diſcedens Epiſcopus Melphitenſis anno 1721., omnes quidem Clericos a geſtanda coma aſcititia abſtinere juſſit, ſed idem faciens diſcrimen, quod prædicta Sacra Congregatio duxerat obſervandum, Clericos majorum Ordinum, aut Eccleſiaſtico Beneficio donatos ab ea deferenda compeſcuit pœna excommunicationis; ceteros vero aliis pœnis arbitrio ſuo irrogandis: de hujuſce edicti viribus, quod tanquam nimium ſeverum traducebatur, diſputatum fuit in Sacra Congregatione Concilii die 8. Auguſti 1722.; cumque Nos, qui tunc temporis ejuſdem Sacræ Congregationis Secretarium agebamus, omnia, quæ ad illud fulciendum erant opportuna, deſcripſerimus in conſueto folio, quod pro Noſtro munere exaravimus, fuit quod omnes ſui partes approbatum, uti videre eſt *tom. 2. Theſaur. Reſolut. pag. 206., & ſeq.*

2 Porro, ne quiſpiam deinceps contra ſimilia decreta, quæ ab Epiſcopis fiant, muſſitare audeat, ſi Sacræ Cogregationis auctoritati, uti par eſſet, non acquieſcat, rationes audiat, a Nobis in præfata cauſa Melphitenſi indicatas, propter quas coma fictitia jure, ac merito Eccleſiaſticis interdicitur. Conſueviſſe olim fœminas alienis capillis caput exornare, eruitur ex Martiali, qui pluribus in locis eas carpit, quæ propriam ſenectutem hac ementita arte obtegebant: ſic *lib. 6. epig. 12.*

Jurat capillos eſſe, quos emit, ſuos
Fabulla. Numquid illa, Paulle, dejerat?

Et lib. 12. epig. 23.

Dentibus, atque Comis, nec te pudet, uteris emptis,
Quid facies oculo, Lelia? non emitur.

Ad eumdem morem alluſit Ovidius *lib. 3. de arte &c.*

Fœmina procedit denſiſſima crinibus emptis,
Proque ſuis, alios efficit ære ſuos.

In anthologia pariter occurrit epigramma Lucilii in quamdam Nicyllam, quæ emerat galericulum atrum, ut diſſimulata ſenectute, canos ſuos velare poſſet, quod Hadrianus Junius *libel. de coma cap. 1.* latine ſic reddidit:

Fingere te perhibent quidam, Nicylla, capillos.
Quos mercata atros ipſa foro extuleras.

Quare Hieronymus ſcribens ad Marcellam: *Nec numerus annorum poteſt dicere, quid vetulæ ſint, quæ capillis alienis verticem ſtruunt*; atque Epiſtola ad Demetriadem, muliebrem cultum deſcribens, ait: *Quando eras in ſæculo, quæ erant ſæculi, diligebas, polire faciem purpuriſſo, & ceruſſa ora depingere, ornare crinem, & alienis capillis turritum verticem ſtruere*; turritum vero verticem vocat, quia ex alienis capillis tutulus efficiebatur, quem Lucanus nominat *turritam frontis coronam*, & Prudentius, *in pſychomachia*, fœminæ laſcivæ, atque ſuperbæ turritum caput tribuit:

Turritum tortis caput accumularat crinibus.

In hunc vanum mulierum luxum invehitur Tertullianus *lib. de cultu fœmineo*, inquiens: *Si non pudeat enormitatis, pudeat inquinamenti: ne exuvias alieni capitis, forſan immundi, forſan nocentis, & gehennæ deſtinati, ſancto, & Chri-*

ſtiano capiti ſupparetis: eumdemque reprehendit Clemens Alexandrinus *Pædagog. lib. 3. cap. 11.*, ubi ait: *Alienorum capillorum appoſitiones ſunt omnino rejiciendæ, & externas comas capiti adhibere eſt maxime impium, quæ mortuis pilis cranium induunt. Cui enim manum imponit Presbyter? Cui autem benedicit? Non mulieri, quæ eſt ornata, ſed alienis capillis, & per ipſos alieno capiti.*

3 Ex hoc vero, quo Patres hanc fœditatem in ſolis fœminis reprehendant, infert Chriſtianus Lupus *in diſſert. de S. Leonis IX. Actis cap. 15. in fin.* eam tunc omnibus ubique viris fuiſſe incognitam, ac primum in Anglia ſub Gulielmo II., aut ejus Succeſſore Henrico I. in fine XI., aut initio XII. ſæculi cœpiſſe ab iiſdem uſurpari: quod tamen monſtrum, addit, diu in ea tantum inſula latitaſſe, nec alias permeaſſe regiones: at Thiers in *tract. de Perruchis cap. 1.* pluribus probat, jampridem fictum capillitium ab effæminatis viris adhibitum; quod præ ceteris, quæ idem Auctor ibidem adducit, nobis ſuadet Rufus Feſtus Avienus, Poeta Chriſtianus, Auguſtino coævus, qui *carmine* 10. Equitem maniſeſte deſcribit, cujus caput erat ſuppoſititia coma redimitum, inquiens:

Calvus Eques capiti ſolitus religare capillos,
Atque alias nitido vertice ferre comas.
Hujus ab adverſo Boreæ ſpiramina præſtant
Ridiculum populo conſpiciente caput.
Nam mox dejecto nituit frons nuda galero,
Diſcolor appoſita, quæ fuit ante coma.

Ceterum quidquid ſit de tempore, quo hujus generis tegmen ab alienis capillis emendicatum, cœperit a viris adhiberi, neminem reperiri putamus, qui credat, illud etiam a Clericis antiquitus uſurpatum. Ecquis ſibi animo fingat, licuiſſe unquam Clericis, extraneam comam ſuo capiti ſuperinducere, qui ſacræ militiæ per abſciſſionem adſcribebantur, itaut idem eſſet Clericum fieri, ac detonderi? uti obſervat Mabillonius *in præfat. ad ſæc.* II. *Act. Benedict. part. 1. num.* 18. *&* 19., quippe ſemel detonſi nunquam deinceps comam alere, ſed ſemper attonſo capite incedere tenebantur, quod conſtat ex Synodo circa annum 450. ſub. S. Patricio, in Hibernia celebrata *can. 6.* (*collect. Harduin. tom. 1. col.* 1791.): ex *cap. 66.* Martini Bracharenſis [*ejuſdem collect. tom. 3. col.* 398.]; atque ex Concilio Toletano VI. anni 633. *can.* 41. (*eod. tom. 3. col.* 588.) Quinimmo nulla ratione fingere poſſumus, fuiſſe unquam uſum comæ fictitiæ in Clericis toleratum, cum potius quilibet eorum, qui comam laxare præſumeret, etiam invitus, & reluctans per Archidiaconum juſſus ſit detonderi a Concilio Agathenſi anni 506. *can. 2. relat. diſt. 23. can.* 22., & ab Alexandro III. *in cap. de vit. & honeſt. Clericor.*: *Clerici, qui comam nutriunt (& barbam) etiam inviti a ſuis Archidiaconis tondeantur.*

4 Adeo porro verum eſt, Clericos a ficto capillitio ad hæc uſque poſtrema tempora abhorruiſſe, ut Synodi tam Provinciales, quam Diœceſanæ, a Tridentino ad præcedentis ſæculi finem coactæ, illis dumtaxat inhibuerint capillos intortos, cincinnatos, ſeu calamiſtratos geſtare, nulla ſuppoſititiæ comæ facta mentione: ſic Synodus Provincialis Mediolanenſis prima *part. 2.* (*Act. Eccl. Mediol. part. 1. pag. 18.*) *Ita ſint abraſo capillo, ut tonſura conſpicua ſit omnibus. Comam vero, & barbam ne ſtudioſe nutriant, capillis ſimplicem cultum adhibeant*; Synodus Provincialis Burgenſis anni 1584. *tit. 25. cap. 3.*. *Clerici crines calamiſtratos, ac retortos non habeant*; Diœceſana Synodus Ravennatenſis anni 1607. *tit. de vit. & honeſt. Clericor. cap. 1.*: *Capillos ne gerant calamiſtratos, nec ſupra frontem eminentiores*: Synodus Lucenſis anni 1625. *de vit. & honeſt. Clericor. cap. 2.*: *Comas cala-*

Digitized by Google

calamiſtratas more fœminarum ne geſtent; Synodus Amalphitana anni *1639. eod. tit. cap. 2.* : *Cincinnos, & comam ne nutriant*. Ex hoc autem, quod tot Synodi de Clericorum honeſtate ſolicitæ, fictitiam comam, quæ certe majorem præſefert vanitatem, quam proprii capilli, ſtudioſe concinnati, ſilentio præterierint, utique argumentum elicitur, inquit laudatus Thiers, ad probandum, nondum Clericos auſos fuiſſe, ab extraneis capilli illum ornatum quærere, quem ex propriis ſuo capiti aptare prohibebantur. Sed cum poſtea eodem muliebri cultu & ipſi delectari cœperint, huic abuſui contra Clericalem honeſtatem inoleſcenti obſtitere poſteriores Synodi, quarum nonnullas indicavimus, ab eodem Thiers accurate collectæ. Et recte quidem; nam per ficti capillitii uſum, Tonſura clericalis a ſacris Canonibus tantopere commendata prorſus exoleſcit; omneſque Canones eluduntur, quibus a capillis affabre concinnandis Clerici abſtinere jubentur. Ad hæc nulla ratione eſt in Clericis tolerandum, quod etiam Heterodoxus Auctor Martinus Schoockius *exercit. 24. de coma, & barba, in fin.*, in omnibus Chriſtianis improbavit, inquiens: *Ingenue profiteor me non videre, quomodo alienæ hæ capitis exuviæ excuſari poſſint, cum omni ævo apud omnes nationes eædem exoſæ fuerint.*

5 Quæ hactenus diximus, rationabilem, & juri conformem oſtendunt Synodalem Conſtitutionem, Clericis interdicentem uſum comæ ſuppoſititiæ; ſed quoniam non poteſt Legiſlator ſingulos prævidere peculiares caſus, omneſque ſua lege complecti, expedit profecto, ut in ipſamet Conſtitutione, ſeu edicto, facultatem, qua ceteroquin pollet, ſibi expreſſe reſervet, fictum capillitium illis permittendi, qui Medicorum judicio valetudinis cauſa eo indigent, quod prudenter factum animadvertimus in Diœceſana Synodo Bononienſi anni *1698. lib. 3. cap. 1.*, ubi ſimilis Conſtitutio hac mitigatur limitatione: *Niſi ex cauſa nobis, vel Vicario noſtro cognita, indulgendum ad tempus arbitrabimur*. Atque in Synodo Aſculana anni *1719. cap. 20.* *Niſi ex juxta, & rationabili cauſa diſpenſationem impetraverint*. Caveat tamen Epiſcopus, ne hanc veniam elargiatur, niſi, præter cauſam, etiam comam ipſam, quam Clerici geſtare cupiunt, diligenter prius examinaverit: Non alia ſiquidem eſt iiſdem, præcipue ſi ſint in Sacris conſtituti, permittenda, niſi quæ nullam præſeferat vanitatem; ſed tanta ſit moderatione, ac modeſtia concinnata, ut omnibus manifeſte appareat, eam ob meram neceſſitatem, non ad luxum, & pompam, ad capitis non ornamentum, ſed tegumentum adhiberi. Cavebit præterea, ne ulli Sacerdoti licentiam concedat, Miſſæ Sacrificium celebrandi cum aſcititia coma: Quamvis enim Theophilus Raynaudus *oper. tom. 12. de pileo, & ceteris capitis tegminibus, ſect. 2. §. Nunc e contrario, circa finem*, & Paſqualig. *de Sacrif. nov. Leg. q. 83.* licere opinentur Sacerdoti, Sacris operari cum ficto capillitio, ita ſuo capiti aptato, ut a vera, & naturali coma internoſci nequeat, atque inſuper apud ſæpecitatum Thiers *cap. 20.* extet licentia, a Cardinali Hieronymo Grimaldi Archiepiſcopo Aquenſi cuidam Sacerdoti conceſſa, Miſſam celebrandi cum coma ſuppoſititia; attamen certum eſt, Rainaudum, & Paſqualigum falli, ac Cardinalem Grimaldum ſuæ poteſtatis limites prætergreſſum: Etenim, uti bene ratiocinatur Reiffenſtuel *ad lib. 3. Decretal. tit. 1. num. 91.*, nemo ſanæ mentis inficiari poteſt per fictum capillitium Sacerdotis caput velari, & cooperiri; in altari autem cooperto capite miniſtrare, ne Epiſcopo quidem permittendum, ſtatuit Zacharias Papa in Concilio Romano anni *743. cap. 13. relat. diſt. 1. can. 57.*: *Nullus Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus ad celebrandum Miſſarum ſolemnia præſumat cum baculo introire; aut velato capite altario Dei aſſiſtere: Quoniam & Apoſtolus prohibet viro, velato capite, orare in eccleſia: & ſi tamen præſumpſerit, Communione privetur*. Cuilibet vero compertum eſt, non poſſe Epiſcopum relaxare legem a Superiore latam,

neque

neque alteri illam licentiam impertiri, quam ſibimetipſi concedere nequit. Quocirca Sacra Rituum Congregatio die 31. Januarii 1626., & 24. Aprilis ejuſdem anni apud Gavantum *in comment. ad rubr. Miſſal. part. 2. tit. 2.*, decrevit: *Nemo audeat uti pileolo in celebratione Miſſarum, ſine expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ, non obſtante quacumque contraria conſuetudine*. Cumque in Congregatione particulari ab Alexandro VIII. anno 1690. deputata, fuerit ſpeciatim diſcuſſus articulus, de quo in præſens tractamus, an ſcilicet *pileoli* nomine comprehendatur etiam coma ſuppoſititia, itaut neque cum hac fas ſit Sacerdoti, ſine diſpenſatione Papæ, Miſſam facere, etiamſi illa ſit decens, & modeſta, qualem Paſqualigus, & Raiuaudus permiſerunt; reſponſum fuit, *Comprehendi*, ſicut refert Urſaya *inſtitut. criminal. lib. 1. tit. 10. §. 4. num. 51.*, in cujus quidem decreti ſequelam Innocentius XII. per ſuos Apoſtolicos Nuntios locorum Ordinarios moneri juſſit, ne quemquam permitterent, ſine Apoſtolicæ Sedis privilegio, cum adulterino capillitio ſacroſanctum peragere Miſſæ Sacrificium, quemadmodum refert citatus Reiſſenſtuel. Quæ omnia uberius a Nobis expenſa fuere *in cit. diſſert. pro ſacra Congregatione Concilii exarata*, atque *in noſtra Notificat. 34.*, & *Notificat. 96.*

CAPUT LXI.

Alia ejuſdem Cenſuræ, Synodalibus Conſtitutionibus immerito inuſtæ exempla; ubi de ludis, & venationibus, choreis, ſpectaculiſque, quæ Clericis interdicuntur.

1 POſt veſtes, & fictam comam, earumque fucos, ad quaſdam Clericis vetitas actiones ſermonem convertimus. *In can. 42. & 43. (al. 35.)* inter vulgares Apoſtolicos, ſub anathematis pœna arcentur Clerici ab alearum luſu. *Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus aleæ, atque ebrietati deſerviens, aut deſinat, aut certe damnetur: Subdiaconus, aut Lector, aut Cantor ſimilia faciens, aut deſinat, aut communione privetur. Similiter etiam Laici.* Et Concilium Eliberitanum *can. 79. (tom. 1. collect. Hard. col. 258.)* quotquot aleis luderent, a communione ſeparandos decrevit: *Si quis Fidelis alea ideſt tabula luſerit, placuit eum abſtineri: & ſi emendatus ceſſaverit, poſt annum poterit communioni reconciliari.* Putat quidem Albaſpinæus *obſervat.* ad hunc canonem, ideo Fideles aleis ludentes, fuiſſe tam gravi pœna punitos, quia tunc temporis, quo nondum extincta erat ethnica ſuperſtitio, effigies falſorum numinum habebantur pro numeris, eorumque nomen invocari ſolebat, ut feliciſſimus eveniret aleæ jactus: At ſi res ita ſe habuiſſet, longe adhuc graviori pœna in ludentes Fideles, tanquam in Idololatras fuiſſet animadverſum: Quocirca verius putamus, alearum luſum omnibus quidem Chriſtianis, ſed ſpeciatim Eccleſiaſticis prohibitum ob eamdem rationem, propter quam illum damnarunt Cornelius Tacitus *in lib. de moribus Germanor. cap. 24.*, & Ammianus Marcellinus *lib. 14. cap. 19.* & *lib. 28. cap. 22.*, quia nimirum per illum homines ad fraudes, fallacias, mendacia, perjuria, furta, aliaque enormia ſcelera inclinantur: *Alea ſiquidem* (ajebat Petrus Bleſenſis *epiſt. 74.*) *perjurii, furti, ſacrilegii mater eſt*: Qua etiam de cauſa, vetuſtæ leges Romanorum, quas laudat Taylor. *duct. dubit. lib. 4. cap. 1.*, aleatores exilio, aliiſque multarunt ſeveris pœnis; & Juſtinianus Imperator *leg. 1. Cod. de aleatoribus* ſancivit, ut victus in aleæ luſu, non poſſet conveniri: & ſi ſolviſſet, tam ipſe, quam ejus hæredes, etiam poſt triginta annos, haberent repetitionem adverſus victorem.

2 Sed utcumque præfati canones explicentur, nullo pacto declinari poſſunt poſteriores Eccleſiæ Conſtitutiones, quæ Clericos ab alearum, taxillorum, aliiſque

Digitized by Google

que ludis cohibuere. Atque, ut prætereamus antiquiores canones, congeſtos a Chriſtiano Lupo *in notis ad can. 50. Trullanum, tom. 2. pag. 948.* Synodus Romana ſub Eugenio II. anni 853. *can.* 11. (*tom. 5. collect. Hard. col. 66.*) adeo indecorum putavit, Sacerdotem ludis operam dare, ut ne ludentes quidem ſpectare fas illi eſſe, ſtatuerit: *Sacerdos ſedulo Divina debet perſcrutari, & admonere eloquia..... Quamobrem ludos coram ſe fieri non delectetur. Tranſgreſſor quidem inventus admonitione Epiſcopi ulterius agere deſinat: ſin autem, canonice judicetur*: Eugenii autem prohibitionem inſtauravit Innocentius III. in Concilio Generali Lateranenſi, *relat. in cap. 15. de vit. & honeſt. Clericor.*, Clericis præcipiens: *Ad aleas, & taxillos ne ludant, nec hujuſmodi ludis interſint.* Quotquot autem poſt Innocentium celebratæ ſunt Synodi, huic Decretali inhærentes, ab iiſdem ludis Clericos quam longe abeſſe juſſerunt; ita quippe ſanxere Concilium Biterrenſe anni 1255. *can.* 24., Salisburgenſe anni 1420. *cap.* 4., Toletanum an. 1473. *can.* 12., aliaque congeſta a Thomaſſino *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 3. lib. 3. cap. 46.*

3 Quamvis porro ſacri Canones alearum dumtaxat, & taxillorum ludi plerumque meminerint, omnem tamen luſum prohibere voluiſſe, a fortuna potius, quam ab induſtria, & arte pendentem, opportune animadvertunt Vallenſ. *ad tit. 1. lib. 3. Decretal. num. 12.*, & S. Antoninus *ſum. part. 2. tit. 1. cap. 23.*: Quinimmo Tuldenus *ad tit. Cod. de aleatoribus*, magis adhuc generatim accipiendam voluit ſimilem legum civilium prohibitionem, quam ad omnem luſum lucri cauſa exercitum extendit, inquiens. *Non tantum teſſerarum luſus, ſed quicumque alius, perinde a fortunæ eventu, immo vel a ſolertia pendens, continetur, & in lucrum exercitus imputabatur.* Quare Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 12. de reform.*, non ab hoc, aut ab illo, ſed univerſim *ab illicitis ludis* Clericis abſtinendum edixit; Epiſcoporum ſcilicet judicio relinquens, determinare pro diverſis perſonarum, locorum & temporum conditionibus, quinam eſſent illiciti reputandi. Tridentino ſtatim obſequens S. Carolus Borromæus, in ſuo primo Concilio Provinciali Mediolanenſi *par. 2.* (*Act. Eccl. Mediol. par. 1. pag. 19.*) accuratum habuit delectum ludorum, quibus fas, quibus nefas eſſet Clericis ſeſe oblectare; eoſque potiſſimum abſtinere voluit, *a ludo aleæ, teſſerarum, ac talorum, a ludo Follis, ideſt pilæ maioris, atque a globis, qui malleis ligneis impelluntur*: Alia vero alibi celebrata Concilia, unanimi pariter conſenſione luſum alearum, ſeu pictarum pagellarum, & taxillorum Clericis indecentem, atque illicitum declararunt: alios vero ludos plerumque ſpeciatim non nominarunt, ſed generatim omnem ludum Clericis vetitum dixere, qui eorum ſtatui indecorus videretur: ita Concilium Burdigalenſe anni 1583. *tit. 21. de vita & morib. Cleric.* (*tom. 10. collect. Hard. col. 1359.*) *Ab alea, teſſeris, chartis, & quovis alio vetito, & indecoro ludo tum privatim, tum publice penitus abſtineant.* Concilium Aquenſe anni 1585. *tit. de vit. & honeſt. Clericor.* (*ibid. col. 1543.*) *Ne pagellis pictis, aut alea, aliove huiuſmodi ludi genere ludant, aut ludentes ſpectent*; Narbonenſe anni 1601. *cap.* 41. (*tom. 11. collect. Hard. col. 44.*) *Non ludant aleis, teſſeris, chartis, aut alio ludo prohibito, vel indecoro, preſertim publice.*

4 Dubitari autem ſolet, an inter indecoros, ac proinde illicitos recenſeri debeat ludus *ſchacorum*. Illum certe damnavit S. Petrus Damianus *opuſc. 20. cap. 7.* (*tom. 3. oper.*) graviter objurgans Florentinum Epiſcopum, ſecum iter agentem, quem ſcachis ad fallendum tempus ſemel luſiſſe deprehenderat: Cumque Epiſcopus, ad ſe excuſandum, ſcachos ab aleis diſtinguere conaretur, S. Petrus *ibidem*, Epiſcopi excuſationem in hunc modum refellit: *Stachum Scriptura non po-*

ponit, ſed utriuſque ludi genus aleæ nomine comprehendit. Quapropter dum alea prohibetur, & nominatim de ſcacho nihil dicitur, conſtat procul dubio utrumque genus, uno vocabulo comprehenſum, unius ſententiæ auctoritate damnatum. Et ne quiſpiam Damianum nimio zelo abreptum exiſtimet, audiat Cardinalem Baronium *ad ann.*1061. *num.* 42., ita illum, ejuſque ſententiam defendentem: *Quem ſciolus quiſpiam redarguat hallucinatum, dum ſub aleis redigit ſcachos, quos non ut aleas dubia fortuna voluit, ſed humani ingenii acumen exercet. Sit utcumque velit, ad Pauli ſententiam redigendi proculdubio ſunt Sacerdotes, qua ait, Non licere, quæ non expediunt, non licere, quæ non ędificant.* Neque Damiano refragatur Concilium Mexicanum an. 1585., confirmatum a Sixto V. an. 1589., quod *lib. 3. tit. 5. (collect. Harduin. tom. 10. col. 1671.]* ſcachorum ludum licitum reputans, Clericis permiſit; Damianus quippe Epiſcopum reprehendit, *qui in ſpatioſa domo cum commeantium turba reſedit*, iiſque aſtantibus, *veſpertinum tempus, in ſcachorum vanitate* conſumpſerat. Concilium autem Mexicanum, Clericos ludere permiſit, in occulto tantum, honeſtæ recreationis cauſa, & adjecta lege, ne multum pecuniæ in eum luſum impenderent: *Scachis* (inquit) *aut aliis ludis permiſſis, ne ludant in locis publicis, aut in domibus, quo ad id multitudo hominum convenit, veluti in domibus Aromaticorum, aut Tonſorum. Si autem in occulto ludos licitos hujuſmodi exercuerint, numeroſa pecunia in eis non intercedat: aliter enim pro qualitate exceſſus corrigentur.*

5 Hæc, quæ jam diligenter a Nobis expenſa ſunt in *Noſtra Notific.* 37., non abs re hic duximus repetenda; ad noſtrum etenim collineant ſcopum, abſolvendi a nimiæ ſeveritatis cenſura Epiſcopales Conſtitutiones, arcentes Clericos ab alearum, taxillorum, aliove ſimili ludo. Non proinde tamen quiſquam Nos oblitos exiſtimet doctrinæ Divi Thomæ, quam ſuperius *cap. 45. num.* 2. commemoravimus, poſſe nimirum ludum non ſolum culpa vacare, verum etiam ad virtutem Eutrapeliæ pertinere: Nam ut ibidem, duce eodem S. Thoma, inſinuavimus, tot ad illum cohoneſtandum requiruntur conditiones, ut ex earum defectu, facile in vitium degeneret, præſertim in Eccleſiaſticis, a quibus vix poteſt ſine ſcandalo exerceri. Neque eoſdem, nimium ludo indulgentes, a culpa eximit conſuetudo, quam veluti manifeſtam corruptelam jamdiu improbavit Innocentius III. *in cap. Inter dilectos*, XI., *de exceſſib. Prælator.*, ubi Clericum alearum luſui addictum, & obtentu conſuetudinis *Gallicorum Clericorum, qua fere univerſi Clerici frequenter ſic ludunt*, ſeſe excuſantem, in hunc modum refellit: *Nos, qui ex officii Noſtri debito peſtes ejuſmodi extirpare proponimus: atque ludos voluptuoſos (occaſione quorum ſub quadam curialitatis imagine, ad diſſolutionis materiam devenitur) penitus improbamus, excuſationem prædictam, quæ per pravam conſuetudinem (quæ corruptela dicenda eſt) palliatur, frivolam reputantes: cum in illis magis plectibilis ſit offenſa, per quos ad excuſandas excuſationes in culpis, delinquendi auctoritas uſurpatur &c.* Quamobrem licet ſuperius laudatus Altovitus nimium rigidam exiſtimaverit Synodalem Conſtitutionem Epiſcopi Vaſionenſis, in Sacra Congregatione Concilii die 20. Decembris 1687. examinatam, qua excommunicatione latæ ſententiæ percellebantur Sacerdotes, aleis, vel taxillis ludentes; concluſit tamen, pœnam quidem eſſe mitigandam, ſed prohibitionem ratam, ac firmam habendam, ſicuti *cit. cap.* 45. *num.* 2. hujus libri retulimus.

6 Detecta calumnia impacta Synodali Conſtitutioni Clericos deterrenti ab ilicitis ludis, eluenda remanet alia, quæ alteri affingitur Synodali ſtatuto, quo iidem cohibentur a venatione: ſcimus quippe nullam fortaſſe Epiſcoporum ſanctionem fuiſſe unquam majori conatu impetitam, & tanquam nimium ſeveram

per omnium ora traductam, quam ea, quæ Eccleſiaſticis prohibet venationis exercitium, quod nedum honeſtum, ſed ad animum relaxandum interdum neceſſarium plerique dictitant; & tamen ſi vera fateri oportet, non facile aliam invenimus Conſtitutionem, quæ ſit juri communi conformior, & in qua verus Eccleſiæ ſpiritus magis eluceat: Venationem ſiquidem Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis vetuit Synodus Agatenſis anni *506. can. 55.*, *relat. a Gratiano diſt. 34. can. 2.*, atque *a Gregorio IX. ſuis Decretalibus inſerto in cap. 1. de Clerico venatore*, etſi utrobique falsò adſcribatur Concilio Aurelianenſi: *Epiſcopis, Presbyteris, Diaconibus canes ad venandum, aut accipitres habere non liceat. Quod ſi quis talium perſonarum in hac voluntate detectus fuerit; ſi Epiſcopus eſt, tribus menſibus ſe a communione ſuſpendat: Presbyter duobus menſibus ſe abſtineat: Diaconus uno ab omni officio, vel communione ceſſabit* (*tom. 2. collect. Hard. col.* 1004.), quem canonem totidem fere verbis renovavit Concilium Epaonenſe anni 517. *can.* 4. (*ibid. col.* 1048.) Concilium vero Germanicum anni 742. *can. 2.*, *relat. in cap. 2. de Cleric. venat.*, & Concilio Aurelianenſi pariter attributo, ait: *Nec non & illas venationes, & ſylvaticas vagationes cum canibus, omnibus ſervis Dei interdiximus: & ut accipitres, & falcones non habeant* (*collect. Harduin. tom. 3. col.* 1920.): Pœnam porro a Concilio Agathenſi Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis venationi operam dantibus irrogatam, iterum iiſdem inflictam reperimus in antiqua collectione canonum Pœnitentialium, ab Auctore anonymo conſcripta ante ſæculum IX., quæ extat *tom. 11. ſpicileg. Lucæ Dacherii pag.* 167. Cumque Subdiaconatus, qui olim minoribus accenſebatur Ordinibus, fuerit poſtea inter Sacros cooptatus, quod ſæculo XI. eveniſſe colligitur ex Micrologo *de Eccleſiaſt. obſervat. cap. 8.*, aſſeritque Morinus *de ſacr. Ordinat. part. 3. exercit. 12.*, proinde ſub eadem pœna etiam Subdiaconos venatores comprehenſos voluit ſexta Synodus anno 1265., habita a Nicolao Gelant Epiſcopo Gandavenſi *cap. 2.* (*tom. 11. ſpicileg. pag.* 210.). Et quia Canones aliquid aut prohibentes, aut præcipientes Clericis Sacris initiatis, illud idem præcipere, aut prohibere conſueverunt etiam Clericis minorum Ordinum, ex Eccleſiæ ſtipendiis victitantibus; idcirco Concilium Pariſienſe anni 1212. *part. 1. cap. 3.* ſtatuit: *Prohibemus etiam univerſis Clericis Beneficiatis, ne canes, aut aves habeant ad venandum, vel aucupandum, aut venationi, ſive aucupationi inſerviant* (*tom. 6. part. 2. collect. Hard. col.* 2001.) & Concilium apud Montem Peſulanum anni 1215. *can.* 7. (*ibid.* 2047.) addidit, ut ſi quando Clerici Beneficiarii ſeſe venatoribus comites adjicerent, quod tamen rariſſimo fieri permiſit, nequaquam illis liceret, aves venatorias propria manu geſtare: *Nec Epiſcopus, nec Clericus Cathedralis, vel Conventualis Eccleſiæ, vel alius Clericus de Beneficio Eccleſiaſtico vivens, aves venatorias habeat in propria domo. Et ſi aliquando exeat cum Laicis ad venandum, gratia ſpatiandi, quod raro fieri expedit, propria manu hujuſmodi aves non portet*: Cui concinit Concilium Albienſe anno 1254. celebratum a Zoeno Epiſcopo Avenionenſi, Apoſtolicæ Sedis Legato *cap. 15.* (*tom. 2. ſpicileg. pag.* 639.): *Aves venatorias præterea quiſquam Clericus in ſacris Ordinibus conſtitutus, vel alius, qui de Beneficio Eccleſiaſtico ſuſtentatur, in publico manu propria deferre non præſumat*. Alia plura a venatione Clericos ablegantia Concilia congeſta ſunt a Gonzalez *in cap. 1. de Cleric. venat.*, *num.* 3. atque a Thomaſſino *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 3. libr. 3. cap. 46.*

7 Quare mirum non eſt, quod Petrus Bleſenſis *epiſt. ad Volteram Epiſcopum Roſenſem in Anglia*, atque *in alia ad Archidiaconum Salisberienſem*, adeo vehementer objurget Clericum venatorem, ut ſe valde timere ſimul affirmet, ne

is in

is in ultimo ultricis iræ die, inter hædos non inter Chriſti oves ſit numerandus. Nihilominus Cardinalis Papienſis *epiſt.* 48. artis venatoriæ patrocinium quodammodo ſuſcipere non dubitavit; ſed uti bene obſervat Thomaſſinus *cit. cap.* 46. *num.* 10., tam arctis eam circumſcripſit limitibus, ut vel ſic damnaſſe magis illam, quam defenſitaſſe videatur: fatetur quippe, nec ſibi videri poſſe Epiſcopos, & Parochos venationi tuto vacare, ſed eam non eſſe improbandam, ait in Cardinali, cui nulla incumbat animarum cura: ita nimirum Papienſis, propriam potius, quam aliorum cauſam agens, ſuum excuſavit nimium venandi ſtudium, de quo fuerat in Conſiſtorio a Cardinali Attrebatenſi reprehenſus. At laudatus Thomaſſinus, quanquam Papienſis factum excuſet, eo quod valetudinis tantum cauſa, & Medicorum conſilio aliquando venationi indulgeret, quod ipſemet teſtatur, ejus tamen ſententiam, Cardinales a communi lege univerſim eximentem, pluribus convellit argumentis. Plura pariter in Clericos venatores accumulavit Theophilus Raynaudus in opere, inſcripto *Mala e Bonis Eccleſiæ lib.* 2. *ſect.* 3. *cap.* 4. *num.* 16., *& ſeqq. oper. tom.* 12. *pag.* 210., & in altero opere, cui titulus *Religioſus loricatus præſuppoſit.* 1. *tom.* 17. *pag.* 195., ubi inter cetera affirmat, venationem etiam hoc nomine debuiſſe Clericis interdici, quod ea ſit quoddam quaſi bellum, aut ſaltem belli ſimulacrum, & præludium, ſicuti illam dixere Xenophon *lib.* 1. *de venat.*, Tullius *lib.* 2. *de natura Deorum*, Philo *lib.* 1. *de vita Moyſis*, probatque Mercurialis *libr.* 3. *de art. gymnaſt. cap.* 15.

8 Verum cum duo ſint venationum genera: Alia ſiquidem eſt clamoroſa, alia quieta: illa magno armorum, canum, accipitrum apparatu, & tumultu exercetur, ut apri, cervi, & majores feræ capiantur: Altera ſolis laqueis, & retibus, aut etiam armis, ſed paucis adhibitis canibus ad occidendum lepores, vulpes, aliaſve minores feras ſine ullo ſtrepitu inſtituitur; hinc orta eſt quæſtio inter Doctores, an utraque ſit Clericis interdicta. Solam quidem clamoroſam illis vetitam affirmant Gloſſa *in cap.* 1. *V. Voluptate*, *de Cleric. venat.*, Silveſter *V. Venatio*, *v. Quantum vero ad perſonam*, Bellett. *diſquiſit. Clerical. part.* 1. *tit. de diſcipl. Cleric.* §. 19., Leſſius *libr.* 2. *de juſt. & jur. cap.* 5. *num.* 40. Barboſa *in cit. cap.* 1. *num.* 2., Pirhing *ad tit. de Cleric. venat. num.* 3., Reiffenſtuel *ibid. num.* 5. *&* 6. At licet hæc opinio communior ſit, magiſque inter Doctores recepta, oppoſita tamen videtur certe juri conformior: Siquidem allegati canones a venatione Clericos arcent, quæ non armis, ſed ſolis avibus venatoriis, puta falcone, aut accipitre, ac propterea ſine ullo tumultu, & ſtrepitu exercetur, uti illos legenti eſt manifeſtum. Accedit, quod quanquam in jure receptum ſit, ex homicidio mere caſuali ab eo perpetrato, qui operam dabat rei licitæ, nullam incurri irregularitatem, quod plane colligitur *ex cap. Lator.* 9., *cap. Dilectus*, 13., *cap. Ex litteris*, 14., *cap. Ex litteris* 15., *& cap. Significaſti*, 16. *de homicidio*, nihilominus Sacra Congregatio Concilii ſæpius irregularem declaravit Clericum, qui cum vacaret venationi non clamoroſæ, ſed quietæ, hominem fortuito interfecerat, quod utique argumento eſt, eam exiſtimaſſe, omnem venationem, etiam non clamoroſam, eſſe Clericis prohibitam. Verum cum fortaſſe Sacra Congregatio ita declaraverit, eo quod non ſatis compertum habuerit, a Clericis, de quibus agebatur, omnem adhibitam fuiſſe diligentiam ad evitandum homicidium, quod profecto neceſſe eſt, ne ex illo, quanquam ex licito opere, abſque dolo ſubſecuto inducatur irregularitas; quod cum communi docent Covarr. *in Clem. Si furioſus* 2. *part.* §. 4, *num.* 2., Ugolinus *de irregul. cap.* 18., Avila *eod. tract.* 7. *part. diſp.* 6. *ſect.* 1., idcirco controverſia remanet adhuc indeciſa.

9 Ex hac vero opinionum varietate factum eſt, ut Epiſcopi in ſuis Synodis, etſi unanimi conſenſione decreto inſtiterint Concilii Tridentini, quod *ſeſſ. 24. cap. 12. de reform.*, Canonicos Eccleſię Cathedralis *ab illicitis venationibus, & aucupiis* abſtinere juſſit; non omnes tamen convenerint in determinando, quænam venatio eſſet Clericis licita, quænam illicita: in aliquibus quippe Synodis quæcumque venatio eſt Eccleſiaſticis interdicta: in aliis ſola clamoroſa: in quibuſdam a venatione prohibentur ſolis diebus feſtis: in aliis nulla die venari permittuntur ſine Epiſcopi licentia: alicubi a venatione deterrentur pœna ſuſpenſionis: alibi ſola pœna pecuniaria. S. Carolus Borromæus in ſuo primo Concilio Provinciali anni 1565. *part.* 2. (*Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 19.) de Clericis loquens, abſolute ait: *A venatione abſtinebunt*; In Synodo vero Diœceſana (*Act. Eccleſ. Mediol. par.* 2., *pag.* 414.) iiſdem inhibuit, *alere, & habere canes, vel catellos*: atque in Concilio Provinciali Mediolanenſi V., anni 1579., *part.* 1. (*ibid. part.* 4. *pag.* 214.) etiam Laicos, tempore Quadrageſimæ, feſtiſque diebus a venatione compeſcuit; quod ipſum iterum vetuit in edicto *de obſervat. Quadrageſ.* (*Actor. par.* 3. *pag.* 442.) Equidem Auctor *homiliæ* 33. *de Quadrageſ. inter opera Ambroſii, relat. in can.* 13. *diſt.* 85., jejunium cum venatione rite componi poſſe, negavit: *An putatis illum jejunare, qui primo diluculo non ad Eccleſiam vigilat, non Beatorum Martyrum loca ſancta perquirit; ſed ſurgens congregat ſervulos, diſponit retia, canes producit, ſaltus, ſylvaſque perluſtrat &c.* Et Nicolaus I. reſpondens ad conſulta Bulgarorum, *num.* 44. nulli fas eſſe putavit, tempore Quadrageſimæ venationi indulgere: *Nulla ratio ſit in Quadrageſimali tempore venationibus uti: Venantes enim nihil præter carnes captant. Ut ergo nihil carnale ſectari videamini, decenter a carnibus captandis, in Quadrageſimali præcipue tempore, vobis eſt abſtinendum. Quanto enim jejunii tempore arctius eſt Divinis cultibus inſiſtendum, tanto eſt in cunctis mundi nocivis oblectamentis longius recedendum: præſertim cum neminem, niſi reproborum, venationes exercuiſſe, ſacra deſignet Hiſtoria* (*tom.* 5. *collect. Hard. col.* 369.) Quibus poſtremis verbis ad illud idem alludit Nicolaus, quod conſideraverat Hieronymus *in Pſal.* 90., *relat. in can.* 11. *diſt.* 86.: *Eſau venator erat, quoniam peccator erat. Et penitus non invenimus in Scripturis ſanctis, Sanctum aliquem venatorem: piſcatores invenimus Sanctos.*

10 Ex quibus omnibus conficitur, non poſſe nimiæ ſeveritatis nota aſpergi Synodalem Conſtitutionem, ablegantem Clericos, præcipue majorum Ordinum, aut Eccleſiaſticum poſſidentes Beneficium a venationis exercitio: Etenim nonniſi temere reprehenditur Conſtitutio, cui juris communis ſanctiones, & S. Caroli Borromæi auctoritas patrocinantur.

11 Magis autem temere nimii rigoris cenſura appingitur Synodali ſtatuto, quo Eccleſiaſtici a choreis, comœdiis, aliiſque ſpectaculis longe abeſſe jubentur, & gravioribus adhuc pœnis percelluntur, quos choreas ducere, aut perſonatos incedere, aut comœdiæ actores eſſe non pudet: quis enim obloqui audeat de hac ſanctiſſima Conſtitutione vero Eccleſiæ ſpiritu referta, omniumque Conciliorum auctoritate munita? Enimvero ſive antiquas, ſive recentiores poſt Tridentinum coactas Synodos percurramus, omnes vehementer Clericis ſucceuſuiſſe comperimus, ab hiſce fœdis oblectamentis ſeſe non continentibus: Synodus Laodicena circa annum 372. celebrata *can.* 54. *relat. de conſecrat. diſt.* 5. *can.* 37. *Non oportet* (ait) *Miniſtros altaris, vel quoslibet Clericos ſpectaculis aliquibus, quæ aut in nuptiis, aut ſcænis exhibentur, intereſſe; ſed antequam thymelici ingrediantur, ſurgere eos de convivio, & abire*: Synodus Venetica anni 465., & Agathenſis anni 506., unum, eumdemque canonem formarunt.

Gra-

Digitized by Google

Gratiani Decreto *diſt. 34. can. 19.* inſertum, hiſce verbis conceptum: *Presbyteri, Diaconi, atque Subdiaconi deinceps, quibus ducendi uxores licentia non eſt, etiam alienarum nuptiarum evitent convivia, nec iis cœtibus admiſceantur, ubi amatoria cantantur, & turpia, aut obſcœni motus corporum choreis, & ſaltibus efferuntur, ne auditus, & obtutus Sacris Myſteriis deputatus, turpium ſpectaculorum, atque verborum contagio polluatur*. Has ſanctiſſimas leges renovavit S. Carolus Borromæus in ſuo I. Concilio Provinciali *part. 2.* (*Act. Eccl. Mediol. part. 1. pag. 19.*) ita decernens: *Clerici perſonati non incedent, choreas privatas, aut publicas non agent, nec ſpectabunt .... Fabulis, comœdiis, & baſiludiis, aliiſque profanis, & inanibus ſpectaculis non intererunt, ne aures, & oculi, ſacris officiis addicti, ludicris, & impuris actionibus, ſermonibuſque diſtracti polluantur*: Sancti Caroli veſtigia calcarunt Patres Concilii Burdigalenſis anni 1583. *can. 21.* (*tom. 10. collect. Hard. col. 1359.*) Bituricenſis anni 1584. *tit. 25. can. 6.* (*ibid. col. 1486.*) Aquenſis anni 1585. *tit. de vit., & honeſt. Clericor.* (*ibid col. 1583.*) idem, iiſdemque fere verbis edicentes, quod ille ſtatuerat; & S. Franciſcus Saleſius in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus *part. 3. tit. 4.* ipſo facto a Divinis ſuſpenſos voluit Sacerdotes, eo ſceleris devenientes, ut choreas nedum ſpectare, ſed & ducere auderent.

12 Nimis porro laxa, ne dicam aperte erronea, & ſcandaloſa eſt doctrina, quam tradit Lucius Ferraris *in ſua Bibliotheca Canonico-juridica tom. 2. V. Clericus, artic. 4. num. 17.*, ubi etſi fateatur, non eſſe Clericis permittendum, Comicos agere, ſeu comœdiarum actores eſſe, attamen a gravi culpa eoſdem abſolvit, comœdias ſpectantes quantumvis turpes, atque obſcœnas, dummodo ex illarum auditione nullum ſibi imminere prævideant probabile periculum lapſus, eorumque præſentia nullum in populum ingerat ſcandalum: *Verum* (ait) *ſi comœdiæ audiantur, ob ſolam vanam curioſitatem, abſque probabili periculo lapſus, etiamſi res turpes repræſententur, & modus repræſentandi ſit turpis, probabilius eſt, non eſſe peccatum mortale, ceſſante ſcandalo, quod modo videtur ceſſare, & non eſſe, quia frequentiſſimum eſt Clericis, comœdiis intereſſe*: quis enim eſt, qui non intelligat, rerum obſcœnarum vel ſolam narrationem pravos animi motus in audientibus excitare, eoſque ſenſim ad interitum diſponere, juxta illud, Apoſtoli effatum *1. ad Corinth. 15. Corrumpunt bonos mores colloquia mala?* Qua igitur ratione, quo pacto evenire poterit, ut ſuæ ſpiritualis ruinæ periculum declinet, qui earumdem turpium rerum theatrali intereſt repræſentationi, quæ plus certe efficacitatis habent ad ſpectatorum mentes perturbandas, animos commovendum, & tandem ad peccatum inducendum. Quocirca etiam mollioris ethices Sectatores ejuſmodi comœdias damnant, & nedum Clericos, ſed Laicos quoque eas inſpicientes, vix unquam gravem culpam evadere communi calculo docent; cum D. Thoma *in 4. diſt. 17. quæſt. 4. art. 2. quæſtiunc. 2. Ad ſecundam quæſtionem dicendum, quod huiuſmodi ſpectacula, ſi ſunt rerum turpium, & ad peccatum provocantium, ſtudioſa eorum inſpectio peccatum eſt, & quandoque in eis tanta poteſt libido adhiberi, ut ſit etiam mortale; unde a tali inſpectione omnes ſe arcere debent*.

13 Supervacaneum autem reputamus pluribus proſequi hoc ceteroquin graviſſimum argumentum, quoniam jam illud copioſe pertractavimus in *Noſtra Notific. 37.*, & *Notific. 76.*, ubi plura in comœdiarum, & chorearum deteſtationem ex probatis Auctoribus excerpta accumulavimus. De eodem argumento legi etiam poteſt ſecunda pars Summæ Theologicæ S. Antonini *lib. 3. cap. 6.*, & *7.* Theologicis notis illuſtrata; atque epiſtola *3.* & *30. in append. ad Theolog. dogmat.*, & *moral. Natalis Alexandri*, & Thomaſſinus *cit. part. 3. lib. 3 cap. 45.*, & *46.*

CA-

CAPUT LXII.

Immerito nimiæ ſeveritatis inſimulatur Conſtitutio, præſcribens Sacerdotibus aſſiduam lectionem antiquorum canonum Pœnitentialium.

1 Tanta diligentia Majores noſtri diſquirebant, quæ unicuique peccato eſſet imponenda pœnitentia, ut ſi enorme aliquod audiretur perpetratum crimen, quod, vel ratione ſui, vel ratione adjectæ circumſtantiæ, quamdam peculiarem, & graviorem redoleret nequitiam & turpitudinem, ſimul ſtatim convenirent Epiſcopi ad deliberandum, quo pœnitentiæ genere eſſet illud expiandum; reque mature diſcuſſa, ac tandem deliberata, ſinguli parœciis ſuis, quod communi conſenſu ſtatutum fuerat, ſignificabant: hujus vetuſtiſſimæ Eccleſiæ praxis locupletiſſimus teſtis eſt S. Cyprianus multis in epiſtolis, præcipue *epiſt.* 14. 18. 53., *&* 62., eamque pluribus monumentis comprobat doctiſſimus Morinus *de Pœnit. lib.* 4. *cap.* 17., & *lib.* 6. *cap.* 14. *&* 15. Tanti præterea momenti negotium æſtimabatur, ut peccatores dignam, ſuoque reatui æquam ſubirent pœnitentiam, ut interdum etiam Romani Pontificis ea de re exquireretur ſententia: & quandoque ad eumdem ipſe reus remitteretur dijudicandus, qua, & quanta pœnitentia, à Deo, atque ab Eccleſia reconciliationem conſequi mereretur. Theodobertus Francorum Rex Vigilium Papam interrogavit, qua pœnitentia plectendus eſſet, qui fratris ſui uxorem duxerat: cui interrogationi Vigilius ſatisfecit epiſtola ad Cæſarium Arelatenſem Epiſcopum, quam habemus *tom.* 1. *Concil. Galliæ*, *pag.* 246. In Concilio Lemovicenſi anni 1031. (*collect. Harduin. tom.* 6. *part.* 1. *col.* 891.) decretum eſt: *Si Epiſcopus Parochianum ſuum cum teſtibus, vel litteris Apoſtolicis, ad pœnitentiam accipiendam direxerit, ut multoties pro graviſſimis fieri ſolet reatibus, in quibus Epiſcopi ad dignam hæſitant pœnitentiam imponendam, hic talis licenter a Papa remedium ſumere poteſt*, ibidemque circa finem, factum narratur cujuſdam Militis Vaſconis, qui, jubente Vaſconum Duce Sancio, ſeniorem ſuum occiderat, ſed poſtea pœnitentia ductus Epiſcopum adiit, a quo hoc accepit reſponſum: *Neſcio tibi conſilium ferre pœnitentiæ, ſed vade quantocius ad Papam Romanum. Si tibi ille pœnitentiam concedit, & ego gaudeo, & confirmo: ſi te ille abjecerit, nec a me, nec ab aliquo invenies pœnitentiam.*

2 Quam autem, aut Epiſcopi, aut Pontifices Maximi certo crimini ſemel imponendam ſtatuerant, pœnitentia in codicem referebatur, qui *Liber Pœnitentialis* eſt nuncupatus, ut deinceps regula eſſet, ad quam inferiores Sacerdotes ſe conformarent: & ne quiſquam ab ea recederet, Epiſcopus in ſua Synodo, atque in Diœceſis viſitatione id potiſſimum inveſtigabat, an quilibet Presbyter librum haberet Pœnitentialem, ſuæ Diœceſis proprium, & an ſecundum quod ibi præſcriptum erat, pro modo culpæ pœnitentiam injungeret: Diſcimus id ex Burchardo, apud quem *lib.* 1. *poſt cap.* 94. inter ea, quæ Epiſcopi in Diœceſanis Synodis quærere debent, hoc *interrogat.* 58. continetur: *Eſt aliquis, qui modum pœnitentiæ ſibi injunctum non cuſtodierit*. Atque ex Reginone, ſuam canonum collectionem a modo exordiente viſitandi Eccleſias, ubi *cap.* 98. hæc ſingulis Presbyteris ab Epiſcopo, aut Archidiacono facienda proponitur interrogatio: *Si habeat Pœnitentiale Romanum, vel a Theodoro Epiſcopo, vel a Ven. Presbytero Beda editum, ut ſecundum quod ibi ſcriptum eſt, interroget Confitentes, ut Confeſſo modum pœnitentiæ imponat.*

3 Multi ex hiſce libris Pœnitentialibus ab Epiſcopis exaratis perierunt: At-

Digitized by Google

Atque utinam ille extaret, quem accuratiſſime conſcripſerat Cyprianus, ut ipſemet *epiſt. 52. ad Antonianum* teſtatur: inde enim exactiſſimæ priſcorum Patrum in puniendis peccatis diligentiæ luculentum haberemus teſtimonium: ſed licet plures ex illis deſiderentur, plures tamen ſapientiſſimo Dei conſilio, ad nos pervenerunt, ut ex illis diſcamus, quinam fuerit in Eccleſia Catholica veræ pœnitentiæ ſpiritus. Antonius Auguſtinus ad ſuam juris Canonici epitomam antiquum attexuit Pœnitentiale Romanum, in novem titulos diſtributum, in quibus varia recenſentur criminum genera, atque ex Conciliis, Summorum Pontificum epiſtolis, ac Patrum ſententiis pœnitentiæ deſcribuntur pro ſingulis imponendæ; & fortaſſe hic liber ille idem eſt, quem Nicolaus I. ſe miſiſſe ſcribit ad Bulgaros, in reſponſione ad eorum quæſita *cap. 75.: Judicium pœnitentiæ, quod poſtulatis, Epiſcopi Noſtri, quos in patriam veſtram miſimus, in ſcriptis ſecum utique deferent; aut certe Epiſcopus, qui in vobis ordinabitur, hoc, cum oportuerit, exhibebit (tom. 5. collect. Hard. col. 378.)*. Poſt Gratiani Decretum, in editione Romana habentur canones Pœnitentiales, deſumpti ex Summa Aſtenſi, eoſdemque canones a mendis purgatos, qui Librariorum incuria in eos irrepſerant, laudatus Antonius Auguſtinus adjecit libris Pœnitentialibus, Romano, Bedæ, & Rabani, opportunis, & eruditis notis a ſe exornatis. Alios antiquos libros Pœnitentiales in lucem protulit Morinus *in append. ad tract. de Pœnit.*: Alios evulgavit Martene *tom. 2. de antiquis Eccleſiæ ritibus*. Liber de remedio peccatorum Ven. Bedæ, & Capitulare Theodulfi Archiepiſcopi Aurelianenſis publici juris fecit Balutius *tom. 7. miſcellaneor. pag. 21.*, Muratorius binos Pœnitentiales ex Italicis deprompſit bibliothecis, alterum ſcilicet ex codice Ms. Capituli Canonicorum Veronenſium, alterum ex codicibus Mss. Monaſterii Bobienſis, atque ambos edidit *tom. 5. antiq. Ital. med. ævi, differt. 68.*, S. Carolus Borromæus non ſolum vulgatos canones Pœnitentiales, ſed innumeros alios ex antiquis Conciliis, aliiſque libris Pœnitentialibus in unum collegit, per decem diſtribuit Decalogi præcepta, eorumque lectionem ſummopere Sacerdotibus commendavit. Eamdem vero S. Caroli collectionem, ad Sacerdotum Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrantium inſtructionem, denuo typis Romanis imprimi juſſit Gaſpar Cardinalis Carpineus, tempore Pontificatus Innocentii XII., cujus erat in Urbe Vicarius.

4 Jam vero ſi Epiſcopus in ſua Synodo antiquos canones Pœnitentiales renovaret, ſuiſque Conſtitutionibus annecteret, animo inducendi Confeſſarios ad pœnitentias imponendas, quæ pro unoquoque crimine ſunt in illis præſcriptæ, non ſolum rigidiſſimæ Ethices ſectatorem ſe oſtenderet, ſed rem plane impoſſibilem attentaret. Etenim hac noſtra lutulenta ætate, qua Fideles a priſtino morum nitore, & ſanctitate defecerunt, tot interdum graviſſimis ſceleribus onerati ad Sacramentale forum quidam accedunt, ut ſi iiſdem, ſecundum antiquos canones Pœnitentiales, foret injungenda pœnitentia, hæc ad tot annos eſſet protrahenda, qui integrum eorumdem vitæ curſum non exæquarent modo, ſed excederent, quod *in cit. differt.* bene ponderavit Muratorius.

5 At ſi Epiſcopus ſuis Synodalibus Conſtitutionibus canones inſerat Pœnitentiales, vel eorumdem ſtudium, & cognitionem Sacerdotibus ſuadeat, aut etiam præcipiat, non ut illos, jam a multis ſæculis obſoletos, ad uſum revocet, ſed dumtaxat ut eorumdem notitia Confeſſariis prodeſſe queat, ad aliqualem proportionem ſervandam inter diverſas peccatorum ſpecies, & pœnitentiam, pro ſingulis imponendam: Ac præterea, ut iidem Confeſſarii inde argumentum deſumant ad aperiendam Pœnitentibus admiſſorum ſcelerum gravitatem, quæ tam longa, tam aſpera, tamque formidanda vindicta, etiam in hac vita, ab Ec-

cleſi

Digitized by Google

cleſia coercebantur; ſi inquam, hoc tantum conſilio, id ab Epiſcopo fiat, ſtatim Conſtitutiones Synodales inclamare, turbas ciere, Clerum, & populum adverſum eas concitare. quod aliquando factum ſcimus, res plane intolerabilis eſt, atque a nullo cordato viro ferenda. Enimvero quam reprehenſionem meretur Epiſcopus, qui plurium & ſanctitate, & doctrina præſtantium Præſulum veſtigia premit? Quid a S. Carolo hac in re geſtum fuerit, jam audivimus; quid alii fecerint Antiſtites, mox ſubnectemus.

6 In famigeratis Conſtitutionibus Matthæi Giberti Epiſcopi Veronenſis; Eccleſiaſticæ diſciplinæ ante Tridentinam Synodum Inſtauratoris ſolertiſſimi, *cap. 18. tit. 6.*, ſtatuitur: *Confeſſarii canones Pœnitentiales quaſi quaſdam regulas ediſcant...... ut ſciant illos poſtea ſapienter, & diſcrete moderari, ſecundum peccati circumſtantias, & Contritionis qualitatem.* Joannes Franciſcus Bonhomius Vercellarum Epiſcopus, qui floruit poſt Tridentinum, in ſuis generalibus decretis Eccleſiaſticæ reformationis *pag. 213.*, loquens de Confeſſario, ait: *Canoneſque item Pœnitentiales memoria teneat, ut ſingulis criminibus congruam ſatisfactionem injungere valeat, ſimulque ipſis Pœnitentibus, ut promptius, ac libentius, quod juſſi erunt, ipſi præſtent, diligenter exponat, quam benigne hodie Eccleſia ſancta graviſſimas antiquorum canonum pœnas in mitiores commutandas eſſe cenſuerit;* Hoc ipſum a Catechiſmo Romano ad titulum *de Pœnit.* hiſce verbis inſinuatur: *Ut Pœnitentes ſuorum ſcelerum gravitatem magis agnoſcant, operæ pretium erit, eis interdum ſignificare, quæ pœnæ quibuſdam delictis, ex veterum canonum præſcripto, qui Pœnitentiales vocantur, conſtitutæ ſint.* In Concilio Provinciali Florentino habito anno 1518., atque a Leone X. confirmato, *pag. 120. & ſeqq.* integri referuntur antiqui canones Pœnitentiales, quibus hæc præfiguntur verba: *Hi ſunt Pœnitentiales canones, quos hic in fine ſubnectendos duximus ad ſublevandam ſimplicium Clericorum imperitiam, ut cum viderint, certam a jure pœnitentiam imponi, ipſi melius arbitrium ſuum informare poſſint, quomodo, attentis confeſſione, fletu, lacrymis, & dolore, diſpoſitione, & facultate Confitentium, pœnitentias ſalubriter moderari poſſint; nam qualitas temporum noſtrorum, in quibus non ſolum merita, ſed & corpora defecerunt, non patitur rigorem antiquorum canonum permanere, ſed neceſſe eſt illum a diſcreto Sacerdotis judicio temperari.* In Synodo Amerina habita anno 1595. ab Epiſcopo Antonio Maria Gratiano *cap. 146.* legitur. *Pœnitentialium canonum jure impoſitas ſingulis ſceleribus pœnas, pœnitentiaſque noſſe Confeſſoribus perutile fuerit, cum ut ex iis ipſi melius, certiuſque ſtatuere valeant, quæ cuique peccato definienda pœnitentia ſit, tum ut Pœnitentes ipſi ab Confeſſoribus de priſci moris ſeveritate edocti, quanto nunc benignius cum illis ſancta mater Eccleſia agat, intelligentes, hanc ſaltem ei gratiam referant, ut peccatorum conſuetudine ob id diligentius abſtineant.* In Synodo Pragenſi celebrata anno 1605., & juſſu Cardinalis Epiſcopi de Harrac, recuſa anno 1650., *tit. de Pœnit.* dicitur: *Confeſſarii canones Pœnitentiales memoriæ mandent, ut ſingulis criminibus congruam ſatisfactionem injungant.* In Synodo Oſnabrugenſi anni 1628. *cap. 17.* habetur: *Requiritur in Sacerdote ſcientia canonum Pœnitentialium.* Similes Epiſcoporum Italiæ Synodales Conſtitutiones recenſentur a Genetto *tom. 4 Theolog. moral. tract. 6. cap. 7.*, videlicet Coſmæ de Torres Epiſcopi Peruſini; Cardinalis Jacobi Sabelli, Archiepiſcopi Beneventani; Cardinalis Joannis Baptiſtæ Leonii, Epiſcopi Ferrarienſis; Ven. Servi Dei Cardinalis Pauli de Areſio Epiſcopi Placentini; Cardinalis Bonifacii Cajetani Archiepiſcopi Tarentini; Cardinalis Cybo Sacri Collegii Decani Epiſcopi Veliterni; Cardinalis Jacobi Boncompagni Archiepiſcopi Bononienſis Deceſſoris noſtri.

7 Quæ

7 Quæ autem hucuſque dicta ſunt de Pœnitentialium canonum utilitate, tribus argumentis confirmat Cardinalis de Aguirre *ad can.* 11. *&* 12. Concilii Toletani III. *tom. 2. collect. maxim. Concilior. Hiſp.*, eaque nituntur etiam auctoritate D. Thomæ, qui *quodlib. 3. quæſt. 13. artic. 1.*, docet quidem, non eſſe nunc pœnitentiam præſcribendam ad exactam normam antiquorum canonum, ſed ſimul expedire ait, ut Confeſſarius Pœnitenti ſignificet, quanta pœnitentia, pro ſingulis ab ipſo perpetratis flagitiis expiandis, eſſet olim ab Eccleſia definita: *Videtur ſatis conveniens, quod Sacerdos non oneret Pœnitentem gravi pondere ſatisfactionis: quia ſicut parvus ignis a multis lignis ſuperpoſitis de facile extinguitur, ita poſſet contingere, quod parvus affectus Contritionis in Pœnitente nuper excitatus, propter grave onus ſatisfactionis extingueretur, peccatore totaliter deſperante. Unde melius eſt, quod Sacerdos Pœnitenti indicet, quanta pœnitentia eſſet ſibi pro peccatis injungenda, & injungat ſibi nihilominus aliquid, quod Pœnitens tolerabiliter ferat ex cujus impletione aſſueſiat, ut majora impleat, quæ etiam Sacerdos ſibi injungere non attentaſſet; & hæc, quę præter injunctionem facit, accipiunt majorem vim expiationis culpæ præteritæ, ex illa generali injunctione, qua Sacerdos dicit: Quidquid boni feceris, ſit tibi in remiſſionem peccatorum.*

CAPUT LXIII.

Exemplis oſtenditur, quænam ſit ſeveritas in Synodalibus Conſtitutionibus evitanda; & ſingulatim diſſeritur de Conſtitutione prohibente uſum Tabaci *ante Euchariſticam Communionem, atque expenditur alia Conſtitutio, qua interdicitur Clericis, ne Sęcularium patrocinio, & favore Eccleſiaſtica Beneficia aſſequi ſtudeant.*

1 IN ſuperius citato Concilio Provinciali Mexicano habito anno 1585., quod Cardinalis de Aguirre *in præfat. tom. 4. num.* XVI. a Sede Apoſtolica approbatum affirmat, *lib. 3. tit. 15. §. 13.* (*tom. 4. Concilior. Hiſpaniæ ejuſd. Card. de Aguirre pag. 356.*) ita cautum legitur: *Ob reverentiam, quæ Euchariſtiæ percipiendæ exhibenda eſt, præcipitur, ne ullus Sacerdos ante Miſſæ celebrationem, aut quævis alia perſona ante Communionem, quidquam Tabaci, Picietive, aut ſimilium, medicamenti cauſa, per modum fumalis evaporationis, aut alio quovis modo percipiat.* Haud abſimile edictum anno 1642. promulgavit Cardinalis de Borgia Archiepiſcopus Hiſpalenſis, quo ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ juſſi ſunt Sacerdotes a tabaci uſu abſtinere, una antea Miſſæ celebrationem, altera poſt eamdem celebratam hora.

2 His ſuffulti auctoritatibus Clericatus *de Sacram. Euchariſt. deciſ. 54. num. 12. caſ. 2.*, Natalis Alexander *in Theolog. dogmat. & moral. tom. 1. in append. 1. variar. Epiſtolar. Epiſt. 45.*, Sarnellus Epiſcopus *tom. 6. Epiſtol. Eccleſiaſtic. Epiſt. 30.*, Hurtado *reſolut. moral. tom. 2. tract. 11. cap. ultim.* docuerunt, oportere, ac decere, ut Epiſcopi, in ſuis Synodis edicant, a nemine ante Miſſæ celebrationem, aut ſanctiſſimæ Euchariſtiæ perceptionem, tabaci folium mandatur, quod a pleriſque fit, ad ſputa, & phlegmata ex ore projicienda, aut illius fumus attrahatur, vel in pulverem redactum naribus ingeratur, quia valde indecens illis viſum eſt, ut quis ore, & naribus, tabaco conſpurcatis, ejuſque redolens graveolentiam, ad Sanctiſſimam accedat Euchariſtiam. Fuerunt præterea, qui tabaci uſum ante acceſſum ad Sacram Communionem jam omnibus ab Eccleſia vetitum putarunt, eo quod etiam illius fumus in os injectus, & pulvis naribus attractus, jejunium frangat naturale: ita quippe opinati ſunt Alphonſus De Leone *in QQ. moral. de Chocolate part. 2. § 4. num. 10., & ſeqq.*, & Leana *tom. 3. V. Euchariſtia, num. 10.*: ſed iſtorum opinio confutata eſt a Paſqua-

ligo *in praxi jejunii deciſ.* 438., Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 1. *reſol.* 121., Hurtado *cit. loc. num.* 393., & Cardinali De Lugo *reſponſ. moral. lib.* 1. *dub.* 9. Siquidem nec tabaci fumus, nec pulvis naribus ingeſtus eſt vera comeſtio, aut potatio, quibus dumtaxat naturale jejunium ſolvitur. Aliqua tamen difficultas adhuc remanet, de tabaci folii maſticatione, qua naturale jejunium violari, ſi aliquid ſucci ex illo expreſſi in ſtomachum trajiciatur, tanquam certum aſſerit cit. De Leone, cui etiam Paſqualigus, & Diana conſentiunt, dummodo non fortuito, & præter intentionem id contingat. Sed addit Hecquet *in ſuo tract. de diſpenſat. Quadrageſim. tom.* 2. *part.* 3. *cap.* 18., nunquam fortuito, ſed neceſſario id evenire. Siquidem qui tabaci folium dentibus conterit, id ipſum animo intendit, ut ſcilicet illius ſucco ſtomachus a pituita, & phlegmate abſtergatur; exadverſo autem Zacchias *quæſt. medicolegal. lib.* 9. *tit.* 7. *q. unica n.* 33., citatus Cardinalis de Lugo *num.* 5. *& ſeqq.*, eoque teſte, plures Theologi Neapolitani ab ipſo interrogati cenſent, nulla ratione per tabaci maſticationem frangi jejunium naturale, quia ejus ſuccus, quanquam in ſtomachum dilabatur, non eſt aptus ad nutriendum, ſed dumtaxat ad ſtomachi fibras irritandas.

3 Verum quidquid ſit de hac quæſtione, quam in medio relinquimus, de ſolo agentes tabaci fumo, aut pulvere naribus attracto, illud idem hic repetimus, quod jam in hujus libri *cap.* 46. *num.* 2. prænotavimus, nimirum nequaquam hodie expedire, ut illius uſus, ſub cenſurarum pœna, interdicatur: Etenim quanquam olim quamdam præſeferret turpitudinem, atque indecentiam, propter quam Innocentius X., & Innocentius XI. excommunicatione perculerunt quotquot tabacum ſumere auderent intra Vaticanam Baſilicam: atque Urbanus VIII., ſub eadem pœna, idem antea fieri vetuerat intra Eccleſias Diœceſis Hiſpalenſis: hodie tamen, cum a communi conſuetudine ſit adeo cohoneſtatus, ut nulli prorſus ſcandalum præbeat, aut admirationem cauſet, quod bene perpendit Lazarus Benedictus Miglioruccius *inſtit. jur. Canonic. tom.* 1. *pag.* 187.; nimium profecto ſeverum ſe præberet Epiſcopus, ſi Mexicanæ, aliarumque ſimilium Synodorum veſtigiis inſiſtens, aut omnibus ante Sacræ Euchariſtiæ perceptionem, aut ſolis Sacerdotibus ante Miſſæ celebrationem, tabacum interdiceret, adjecta præſertim in tranſgreſſores cenſurarum pœna. Quapropter cum Nos in minoribus conſtituti, Sacræ Congregationis Concilii Secretarii munus obiremus, ſemper Epiſcopis auctores fuimus, ut ejuſmodi Conſtitutionem, jam aliquando formatam, a ſuis Synodis ſubtraherent, ne nimii rigoris notam incurrerent, aditumque aperirent Subditorum querelis, ad Sacram Congregationem Concilii deferendis; quod multo magis iiſdem conſulendum ducimus, poſtquam ſan. mem. Benedictus XIII. exploratum habens a tabaci uſu, omnem nunc abeſſe inhoneſtatem, atque indecentiam, illum ſumere permiſit intra Vaticanam Baſilicam.

4 Alia nimii rigoris exempla nobis ſuppeditant ſæpius in hac Lucubratione commemorata Decreta Synodalia Epiſcopi Midenſis. Inter ea, quod decimum erat in ordine, præter infamiæ notam, atque etiam excommunicationem, ipſo facto incurrendam, ad officium, aut Beneficium aſſequendum ſtatim inhabilem decernebat quicumque, ſive Sæcularis, ſive Regularis pro illo aut obtinendo, aut retinendo Poteſtatis ſæcularis auxilium, & patrocinium poſtulaſſet. Undecimum vero decretum, ad Ordinarii arbitrium ſuſpenſum pronuntiabat, qui pro eodem pariter Beneficio retinendo, aut obtinendo, modo illud non eſſet Iuriſpatronatus, commendatitiam epiſtolam a quocumque Laico ad ſuum Ordinarium impetraret. De hujuſmodi decretorum firmitate in Sacra Congregatione Concilii, ad quam a Sacra Congregatione de Propaganda Fide re-

remiſſa fuerant, examinanda, actum eſt die 24. Auguſti 1686., & deciſum, revocanda; eo quod nimio eſſent rigore conſperſa, onuſque imponerent intolerabile. Equidem S. Carolus Borromæus, quem nemo certe dicet plus æquo indulgentem, aut Eccleſiaſticæ diſciplinæ in ſua provincia ſtabiliendæ minus ſtudioſum, ad eumdem eradicandum abuſum, cui Midenſis Epiſcopus obviare voluerat, in ſuo primo Concilio Provinciali Mediolanenſi *part.* 2.(*Act.Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 14.) decretum formavit longe ſuavius, hiſce verbis conceptum: *Qui Beneficium Eccleſiaſticum vacans multis, & ambitioſis precibus, per ſe, vel per alios petierit, eo facto ita reddatur indignus, ut per biennium, neque illud, neque aliud Beneficium ei conferri poſſit*: Nulla hic a S. Carolo irrogatur excommunicatio, nulla inuritur ſuſpenſio: non perpetua, ſed temporaria, ad duos tantum annos duratura, inhabilitate ad Beneficium aſſequendum afficitur, qui non una officioſa epiſtola, ſed multis, iteratis, atque ambitioſis precibus, illud ab Epiſcopo conatur extorquere. Si intra eoſdem limites ſe continuiſſet Epiſcopus Midenſis, nimii rigoris notam profecto evaſiſſet.

CAPUT LXIV.

Non poteſt a nimia ſeveritate excuſari Synodalis Conſtitutio, adigens Sæculares ad Miſſam, Deique verbum audiendum in eccleſia parochiali omnibus Dominicis, aliiſque feſtis diebus.

1 INter eaſdem Midenſes Conſtitutiones, quinta Sæculares omnes adigebat ad audiendam Miſſam parochialem Dominicis, aliiſque ſolemnioribus feſtis diebus, atque inibi Dei verbum auſcultandum, Fideique rudimenta addiſcenda. Sexta prohibebat Regularibus, ne monitionibus, atque hortationibus plebem a parochiali ad ſuas evocarent eccleſias, ut prædictis diebus, Miſſæ Sacrificio, ac concioni in illis intereſſent. Septima denique declarabat, unumquemque teneri tempore Paſchali, atque in mortis articulo ſua peccata confiteri proprio Parocho, vel alteri Sacerdoti, ab eodem Parocho delegato.

2 Etiam ejuſmodi Conſtitutiones diſcuſſæ fuere in præfata Congregatione, atque concluſum, ſeptimam eſſe delendam: quintam autem, & ſextam ita mitigandas, ut per eas monerentur quidem, non autem cogerentur Fideles Miſſæ, & concioni in parochiali eccleſia adeſſe. Etenim ad iſtarum primam quod attinet, diu multumque olim diſputatum fuit, quinam ſit *proprius ille Sacerdos*, cui tempore Paſchali ab unoquoque Fideli peccata aperienda præcepit Innocentius III., in Concilio Generali Lateranenſi *can.*21., *relat. in cap. Omnis utriuſque ſexus, de Pœnit. & remiſſ.*, inquiens: *Omnis utriuſque ſexus Fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata confiteatur fideliter, ſaltem ſemel in anno, proprio Sacerdoti*. Joannes Launojus in libro, qui inſcribitur: *Explicata Eccleſiæ traditio circa canonem, Omnis utriuſque ſexus* prolixe hoc argumentum verſans, pluribus probat, *proprii Sacerdotis* nomine Parochum deſignari. Verum quanquam nemo id audeat inficiari, nemo tamen ſalva Fide negare poteſt, etiam ſummum Pontificem in tota Eccleſia, & Epiſcopum in commiſſa ſibi diœceſi proprium eſſe Sacerdotem, qui Fidelium Confeſſiones excipere, ac facultatem illas excipiendi alteri delegare valeat: Siquidem, uti Nos ipſi *in Noſtra Notific.*18. prænotavimus, qui oppoſitum ſentiret, in errores incideret Joannis de Poliaco proſcriptos a Joanne XXII. *apud Raynaldum ad an.* 1321. *a num.* 20. *uſq. ad* 38: temere quippe affirmaverat Poliacus, *Quod ſtante* Omnis utriuſque ſexus *Edicto in Concilio Generali, Romanus Pontifex non poteſt facere, quod Parochiani non teneantur omnia peccata ſua ſemel in anno proprio Sa-*

cerdoti confiteri, quem dicebat eſſe parochialem Curatum; & rurſus: *Quod Papa non poteſt dare poteſtatem generalem audiendi Confeſſionem, immo nec Deus, quin confeſſus habenti licentiam, teneatur eadem confiteri proprio Sacerdoti.* Hoſce autem errores, auditis prius Theologorum ſuffragiis, damnavit Joannes XXII., & ne eoſdem quiſquam deinceps docere, defendere, & diſſeminare præſumeret, diſtricte vetuit, Conſtitutione edita Avenione 8. kalend. Auguſti, ſui Pontificatus anno V.; eaſdemque aſſertiones, iterum a nonnullis vindicatas, confixit Alexander V. anno 1409. Conſtitutione, quæ incipit: *Regnans in excelſis*. Sed nihilominus adhuc remanet controverſia, an præfata facultas, quam nullus Catholicorum ſummo Pontifici, atque Epiſcopis abjudicat, ita ab illis delegetur aliis Sacerdotibus, ut velint a Fidelibus peccata ſua tempore Paſchatis, iſtis aperientibus, ſatisfieri Canoni, *Omnis utriuſque ſexus*. Negarunt quamplures ex antiquis, quos tamen ſtrenue confutarunt S. Thomas *opuſc. contra impugnantes religionem*, S. Bonaventura *tract. Quare Fratres Minores prædicent, & Confeſſiones audiant*, Joannes Gerſon. de ſtatu Privilegiatorum, *conſiderat. 5. 6., & 7.* Ægidius Carlerius *in 4. ſent. diſt. 17.*, Hadrianus *in 4. quæſt. 5. de Confeſſione;* Etenim ajebat Hadrianus: *Quemadmodum proprii licentia Sacerdotis ſufficit, quominus juxta præceptum Concilii Generalis teneatur confiteri proprio Sacerdoti: ita ſufficit licentia Epiſcopi, ſummi Pontificis, aut eorum, quibus ad hujuſmodi negotia commiſerunt ſuam poteſtatem, ut eſt Vicarius Epiſcopi, & Pœnitentiarius Papæ.*

3 Sed tot, tantorumque Doctorum auctoritate, cui etiam totius Chriſtiani orbis ſuffragatur conſuetudo, minime perterriti aliquot recentiores Auctores, non dubitarunt dimicare pro neceſſitate Confeſſionis faciendæ proprio Parocho, inter quos Bonaventura Baſſeau in ſuo Theophilo Parochiali *part. 4. art. 15.*, Juenin *de Sacram. differt. 6. quæſt. 5. art. 3. §. 1. & 2.*, & Van-Eſpen *jur. Eccl. univ. part. 2. tit. 6. cap. 5.*, quibus in locis præterea contendunt, eam quoque Synodorum Galliæ, totiuſque Gallicani Cleri ſententiam. Verum iſtorum argumenta prævertit Natalis Alexander *hiſt. Eccleſ. differt. 4. ad ſæc.* XIII., & XIV., ubi inſuper pluribus allatis monumentis evidenter demoſtrat, Eccleſiam Gallicanam longe aliud ſenſiſſe, quam iſti venditent Auctores: Enimvero Concilium Provinciale Rothomagenſe anni 1481. *cap. 37.*, Concilium Provinciale Aquenſe anni 1585. *tit. de Pœnit.*, & Cameracenſe anni 1586., Regulares ab Epiſcopo approbatos Sæcularium Confeſſiones Paſchali tempore audire poſſe aperte docuere: idemque perſpicuis verbis declararunt Diœceſanæ Synodi, Toloſana anni 1530., Claromontana anni 1538., Sveſſionenſis anni 1561., & Lugdunenſis anni 1577. Cœtus autem totius Gallicani Cleri ſatis luculenter mentem ſuam aperuit, cum 25. Aprilis anni 1683. librum approbavit, quem pro Confeſſione facta cuilibet Sacerdoti ab Epiſcopo approbato ſcripſerat Pater Bagottus Societatis Jeſu Præsbyter, aliumque proſcripſit contra Bagotti doctrinam evulgatum.

4 Accedunt Conſtitutiones ſummorum Pontificum. Clemens VIII. Apoſtolicis litteris anno 1592. ad Belgas datis, omnibus Fidelibus licitum pronuntiavit, Quadrageſimæ, Paſchatis, & alio quovis tempore Religioſis Mendicantibus, Presbyteris Societatis Jeſu, & aliis Privilegiatis confiteri, dummodo ab Ordinariis fuerint approbati: præcepitque Archiepiſcopo Cameracenſi, & Epiſcopo Atrebatenſi, ut Parochos in officio continerent, ne prohiberent plebem ſibi ſubditam, quominus Regularibus tempore Paſchali confiteretur: *Præſenti noſtro decreto* (ait) *ſancimus, tam dictis Fratribus Mendicantibus, & Presbyteris dictæ Societatis Jeſu, quam aliis Privilegiatis prædictis, quibus id a Sede Apoſtolica indultum eſt, idoneis tamen, & ab Ordinario approbatis, peccata ſua, etiam Quadrageſimali, & Paſchali, & quovis alio tempore confiteri licite poſſe: dum-*

dummodo tamen iidem ſæculares Chriſtifideles Sacramentum Euchariſtiæ, die feſto Paſchalis Reſurrectionis, in propria parochia ab eorum Parocho ſumant. Eadem porro controverſia iterum excitata, inter Archiepiſcopum Burdigalenſem, & Regulares, Innocentius X. Conſtitutione edita 7. idus Februarii anno 1645. incipiente: *Exponi Nobis*, definivit: *Non poteſt Archiepiſcopus Burdigalenſis prohibere Regularibus habentibus privilegia Apoſtolica, ne a Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis incluſive adminiſtrare valeant perſonis ſæcularibus Sacramentum Confeſſionis.*

5 Utramque Conſtitutionem eludere tentat citatus Juenin, inquiens, a Clemente VIII., atque Innocentio X. definiri quidem, integrum eſſe Chriſtifidelibus confiteri Regularibus, a locorum Ordinariis legitime approbatis, quovis tempore, etiam Paſchali: nequaquam autem decerni, per Confeſſiones Regularibus factas fieri ſatis canoni *Omnis utriſque ſexus*. At vanum hoc eſſe effugium, ad Pontificia declinanda Decreta adinventum, nemo non videt: etenim, quia Sæculares, tempore Paſchali, ſola excepta Dominica Reſurrectionis, ſanctiſſimam Euchariſtiam libere percipere poſſunt in eccleſiis Regularium; eam tamen inibi percipientes non ſatisfaciunt præcepto annuæ Communionis, quod in hujus libri *cap. 42. n. 3.* oſtenſum eſt: idcirco Clemens VIII. id in ſuo Decreto expreſſe cautum voluit. Idem itaque declaraſſet, ſi per Confeſſionem factam Regularibus annuæ Confeſſionis præcepto ſatisfieri noluiſſet. Denique nullam ſimilem interpretationem patitur Conſtitutio Clementis X., incipiens *Suprema*, promulgata xi. kalend. Junii anni 1670., qua conceptis verbis decernitur, qui Paſchali tempore Regularibus ab Epiſcopo approbatis ſua peccata aperiat, ſatisfacere canoni *Omnis utriuſque ſexus*: *Eos* (inquit) *qui dictis Religioſis ſimpliciter approbatis Paſchali tempore confeſſi fuerint: Conſtitutioni quæ incipit* Omnis utriuſque ſexus, *quoad Confeſſionem dumtaxat, ſatisfeciſſe cenſendos eſſe*. In eadem inſuper Conſtitutione definivit idem Pontifex, fas eſſe Fidelibus ægrotantibus, abſque alia aut Epiſcopi, aut Parochi licentia, Sacramentalem Confeſſionem peragere apud Regularem, jam ſemel ab Epiſcopo approbatum, hac tantum adjecta lege, ut Regularis, qui Infirmi Confeſſionem excepit, teneatur de illa certiorem facere ejuſdem Infirmi Parochum: *Regulares ſimpliciter ab Ordinariis approbatos poſſe in diœceſi Epiſcopi approbantis, quovis anni tempore, & quorumcumque etiam Infirmorum Confeſſiones audire abſque ulla Parochorum, vel ipſius Epiſcopi licentia. De qua tamen Confeſſione teneri dictos Religioſos, eorumdem Infirmorum Parochum illico certiorem reddere. Et hoc poſſe illis ab Epiſcopo ſub pœna ſuſpenſionis a facultate audiendi Confeſſiones præcipi: ſufficere tamen, ut certioratio hujuſmodi fiat ſaltem per ſcripturam, apud ipſum Infirmum relinquendam.*

6 Quæ cum ita ſe habeant, non poterat Epiſcopus Midenſis obligationem, a qua Fideles, ſaltem per prædictas Conſtitutiones, ſoluti jam ſunt, illis iterum imponere, eoſque præcepto adigere ad Sacramentalem Confeſſionem ſoli Parocho, aut de ſolius Parochi licentia, alteri Sacerdoti faciendam tempore Paſchatis, aut inſtante mortis periculo; quapropter jure meritoque fuit prædicta Conſtitutio Sacræ Congregationis judicio caſtiganda.

7 Quod vero alias ſpectat laudatas Conſtitutiones Midenſes, vetus pariter controverſia eſt, ſub finem præſertim xv. ſæculi, in Germania inter Parochos, & Fratres Mendicantes ſumma contentione agitata, num Fideles teneantur diebus feſtis parochiali Miſſæ intereſſe. Cauſa delata eſt ad Sixtum IV., qui rationibus utrinque allegatis ſerio expenſis, tandem die 17. Junii anni 1478., illam definivit, edita Conſtitutione, quæ incipit: *vices illius*, relata in *Extravag.*

2. de

Digitized by Google

2. *de tregua, & pace*, ubi inter alia præcipit: *Ut Fratres Mendicantes non prædicent, populos Parochianos non teneri audire Miſſam in eorum parochiis diebus feſtis, & Dominicis, cum jure cautum ſit, illis diebus Parochianos teneri audire Miſſam in eorum parochiali eccleſia, niſi forſitan ex honeſta cauſa, ab ipſa eccleſia ſe abſentarent*: ex qua Decretali liquido conſtat, jure communi cautum eſſe, ut ſinguli Fideles diebus feſtis Miſſæ adſint parochiali. Inducta autem eſt ea obligatio ante Concilium Sardicenſe, in quo Oſius Epiſcopus *can.* 14 (*tom.* 1. *collect. Hard. col.* 648.) inquit, *Memini ſuperiore Concilio Fratres noſtros conſtituiſſe, ut ſi quis Laicus in ea, qua commoratur, civitate, tres Dominicas, ideſt per tres ſeptimanas, non celebraſſet conventum, communione privaretur*: Nomine quippe *Conventus* deſignari Miſſam ſolemnem, in qua populus cum ſuo Paſtore, unum efficit cœtum, unamque repræſentat Eccleſiam, communiter adnotarunt Canoniſtæ. Sardicenſem canonem renovavit Concilium Quiniſextum *can.* 80. decernens (*tom.* 3. *collect. Hard. col.* 1690.): ut ſi quis *in civitate agens, tribus diebus Dominicis in tribus ſeptimanis una non conveniat, ſi ſit quidem Clericus deponatur; ſi vero Laicus, ſegregetur*; ut huic porro præcepto ſatisfieret, in Synodo Nannetenſi *can.* 1., *relato in Decretales Gregorii IX. cap.* 2. *de parochiis*, ſtatutum eſt, *Ut Dominicis, & feſtis diebus Presbyteri antequam Miſſas celebrent, plebem interrogent, ſi alterius Parochianus in eccleſia ſit, qui proprio contempto Presbytero ibi Miſſam velit audire. Quem ſi invenerint, ſtatim ab eccleſia ejiciant, & ad ſuam parochiam redire compellant* (*tom.* 6. *part.* 1. *collect. Hard. col.* 457.) & in ejuſdem Concilii *can.* 2. additur: *Nullus Presbyter alterius Parochianum, niſi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit, ad Miſſam recipiat*. Eamdem legem, atque obligationem plures inculcarunt poſteriores Synodi, quas adducit Natalis Alexander *tom.* 1. *Theolog. dogmat.*, & *moral. lib.* 2. *de Sacram. Euchariſt. art.* 5. *regul.* 10.

8 Verum hiſce ſanctionibus derogatum nunc eſt non ſolum contraria conſuetudine, quam jam ſua ætate multis in locis inductam innuit S. Antoninus *Summ. Theolog. part.* 2. *tit.* 9. *cap.* 10., docens, non peccare, qui die feſto Miſſam audit extra parochiam, ubi conſuetudo viget illam audiendi in qualibet eccleſia; verum etiam poſterioribus Summorum Pontificum Conſtitutionibus: Siquidem Leo X. Conſtitutione edita die 13. Novembris 1517. diſerte ait: *Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium notum facimus, omnes Chriſtifideles, qui non contempto proprio Sacerdote parochiali in eccleſiis Fratrum Ordinum Mendicantium Dominicis, & feſtis diebus Miſſas audiunt, ſatisfacere præcepto Eccleſiæ de Miſſa audienda, nec in aliquam labem peccati mortalis, pœnamve incurrere*: S. Pius V., ſuis Apoſtolicis litteris, datis 17. kalend. Septembris 1567. definivit: *Chriſtifideles audiendo Miſſas in eccleſiis Fratrum hujuſmodi diebus Dominicis, aut feſtivis, præcepto Eccleſiæ de illis audiendis ſatisfeciſſe cenſeantur*: Clemens VIII. in Brevi, quod incipit, *Significatum*, dato anno 1592. hæc ſtatuit: *Præſenti noſtro decreto ſancimus, Sæcularibus univerſis libere Miſſas diebus Dominicis, & aliis majoribus feſtis audire in eccleſia tam Fratrum Prædicatorum, quam aliorum Mendicantium, nec non etiam Societatis Jeſu licite poſſe, dummodo in contemptum parochialium eccleſiarum non faciant*.

9 At nihilominus non deſunt Auctores, inter quos Juenin *de Sacramentis diſſert.* 5. *quæſt.* 7. *art.* 2., & Van-Eſpen. *jur. Eccleſ. part.* 2. *tit* 5. *cap.* 2., propugnantes, ne hodie quidem, citra grave peccatum fas eſſe Fidelibus, ſolemnioribus ſaltem diebus feſtis rei Divinæ alibi, quam in propria parochia intereſſe: Neque enim juri communi derogatum, ajunt, per præfatas Conſtitutiones, quibus poteſtas fit Sæcularibus, Miſſam audiendi in Eccleſiis Regularium,

quo-

quoniam illis hæc adjicitur limitatio nimirum: *Dummodo id non faciant in contemptum parochialium eccleſiarum*: eſt autem impoſſibile, pergunt, contemptum abeſſe, cum iidem ſine ulla rationabili cauſa a propria ſe ſubducunt parochia. Verum hac explicatione præfata ſummorum Pontificum Indulta penitus evertuntur: nullo etenim opus fuerat privilegio, ad hoc ut Fideles, legitima urgente cauſa, alienam adirent eccleſiam, ut ibi Miſſæ aſſiſterent Sacrificio, quod ex præfatis juris communis ſanctionibus perſpicuum eſt: Quare ne dicamus, Leonem X., S. Pium V., & Clementem VIII. verbis luſiſſe, nec quidquam ſpecialis privilegii Regularibus conceſſiſſe, neceſſario fateri debemus cum Azorio *inſtit. part.1.lib.7. cap 6.quæſt.4.in fin.*, Fagundez *lib.2. cap.3. num.9.*, aliiſque ab his citatis, nomine *Contemptus*, ab illis intelligi actum aliquem diſtinctum ab ipſa auditione Sacri extra parochiam, quo quis ſive expreſſe, ſive tacite ſe a proprio Paſtore averſum oſtendat.

10 Sed quæ hactenus diximus ſolam adſtruunt libertatem, rem Divinam quolibet anni die audiendi in eccleſiis Regularium: quid autem dicendum, quoad alias eccleſias, nullo privilegio hac in re a Sede Apoſtolica donatas? Integrum hodie omnibus eſſe, in qualibet eccleſia, modo non ſit Capella, ſeu Oratorium privatum ſacris myſteriis intereſſe, quia contraria conſuetudine, in toto Chriſtiano orbe recepta, derogatum eſt præcepto audiendi Miſſam parochialem, docent Silveſter *V.Miſſa 2.q.5.*, Navarrus *manual. cap. 21. num.5.*, Trullench *in præcept. Decalog. tom.1.lib.3. cap.1. dub.9.num.5.*, pluribuſque allegatis, Barboſa *in collectan. ad Triden. ſeſſ.22. d: obſervand. & evitan. in celebrat. Miſſæ num.21.*, & *de offic.& poteſt. Parochi. cap.11. num. 14. & ſeqq.*, addentes inſuper, non poſſe hodie Epiſcopum præcipere ſuis Subditis, ut ſe ſiſtant Miſſæ parochiali, quia non poteſt delere conſuetudinem, quæ cum vigeat in toto orbe, jam induit naturam juris communis. Et ſane cum verſemur in lege mere Eccleſiaſtica, etiam Juenin. *cit. loc. in fin. §. 3.* admittit, potuiſſe legitima præſcriptione abrogari, & Van-Eſpen, quamvis eam in Belgio minime abrogatam contendat, *num.* tamen 15. fatetur, ſolere Epiſcopos monere quidem, atque hortari, non vero ullo judiciali actu populum compellere ad interveniendum Miſſæ parochiali. Enimvero non præcepto adigendam, ſed hortationibus ad id alliciendam plebem, ſtatuit Tridentinum *ſeſſ.22. in decreto de obſervat. & evitan. in ſacrific. Miſſ.*, ubi Epiſcopos in hunc modum alloquitur: *Moneat eumdem populum, ut frequenter ad ſuas parochias, ſaltem diebus Dominicis, & majoribus feſtis accedant*. Tridentino obſequens S. Carolus Borromæus in ſuo Concilio Provinciali Mediolanenſi VI. (*Act. Eccl. Mediol. part.1. pag 302.*) ab omni abſtinens præcepto, plures adduxit rationes, quibus plebem ad parochialem Miſſam ſuaviter adduceret: *Hac noſtra monitione* (inquit) *eos univerſos, & ſingulos cohortamur, ac per viſcera miſericordiæ Jeſu Chriſti obſecramus, atque obteſtamur, ut quamvis in ſuis vicinis, oppidis, & ſuburbiis, Oratoria, Capellas, aliaſve eccleſias habeant, ubi ſanctiſſimo Miſſæ ſacrificio intereſſe poſſint; frequenter, tamen Dominicis ſaltem, aliiſque ſolemnibus feſtis diebus, ad ſuam quique parochialem eccleſiam conveniant, ubi a Parocho, cui eorum cura commiſſa eſt, verbo Dei paſcantur, Fidei Chriſtianæ rudimentis, aliiſque animarum ſaluti neceſſariis præceptis erudiantur, ad ſanctiſſima Sacramenta religioſe percipienda inſtruantur*. Hortationibus pariter, & ſuaſionibus uſi ſunt Ven. Dei Servus Joannes de Ribera Archiepiſcopus Valentinus in ſua Diœceſana Synodo, habita anno 1584. (*tom.4. CC. Hiſpan. pag.285.*) Sanctus Toribius Archiepiſcopus Limanus in ſua Diœceſana Synodo VII., coacta anno 1592. (*ibid. pag. 689.*) aliique plures Epiſcopi, in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus, apud Genettum *tom.6. tract. 4. cap. 3. quæſt. 5.*

11 Si

11 Si iſtorum veſtigiis inhæſiſſet Epiſcopus Midenſis, ſuamque Conſtitutionem verbis formaſſet tantum hortatoriis, nulli fuiſſet reprehenſioni obnoxius, ſed quia præceptum adjecit, hoc fuit expungendum, quemadmodum, jubente eadem Sacra Congregatione, ſæpius antea expunctum fuerat, ab aliis ſimilibus Synodalibus ſtatutis, uti videre eſt apud Azorium *cit. cap. 6. quæſt. 6. in fin.*, Paſqualigum *de Sacrific. nov. Leg. quæſt.* 1258., Borboſam *loc. cit.*, atque *in declarationibus ejuſdem ſacræ Congregationis, impreſſis Lugduni anno* 1640. *num.* 11.

12 Majus negotium faceſſere poterat obligatio impoſita, Dei verbum audiendi in propria parochia: idem quippe Tridentinum, quod agens de auditione Miſſæ in Eccleſia parochiali, verbis utitur dumtaxat hortatoriis, *Moneant populum*, loquens de Divini verbi auſcultatione, alia adjecit verba, quæ videntur præceptum, & obligationem inducere: *Moneatque Epiſcopus* (ait *ſeſſ.* 24. *cap.* 4. *de reform.*) *populum diligenter, teneri unumquemque parochiæ ſuæ intereſſe, ubi commode id fieri poteſt, ad audiendum verbum Dei*. Idem diſcrimen animadvertit, qui nullum Tridentini verbum non eſt diligenter rimatus, S. Carolus Borromœus in nuper citato Concilio Mediolanenſi VI. (*loc. cit. pag.* 301.) ubi hæc habet: *Sacra Tridentina Synodus OEcumenica ab Epiſcopis Fideles non ſolum hoc moneri voluit, ut frequenter ad proprias parochiales Eccleſias, ſaltem Dominicis diebus, feſtiſque majoribus accedant; ſed illud etiam diligenter oſtendit, unumquemque teneri, ubi commode fieri poteſt, parochiæ ſuæ intereſſe ad audiendum verbum Dei*.

13 At cum Dei verbum, ex ejuſdem Tridentini decreto *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. a Parochis vel per ſe, vel per alios ſit annuntiandum, & explicandum inter Miſſarum celebrationem, quod antiquiſſimi eſſe inſtituti, notat Cardinalis Bona *rer. liturgicar. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 6., inquiens: *Hic mos nunquam interruptus ſerie, ab initio Eccleſiæ, uſque ad noſtra tempora ſervatus eſt, ut proxime poſt Evangelium ſermo, ſeu homilia, vel tractatus ad populum haberetur*. Hinc ſi Fideles obſtringerentur præcepto, illud in propria parochia auſcultandi, tenerentur pariter Miſſæ parochiali adeſſe, a qua tamen obligatione eos ſolutos pronuntiavimus. Ad hanc difficultatem evitandam, varias Doctores iniere vias: Suarez *tom.* 1. *de religione libr.* 2. *cap.* 16. *num.* 10. opinatur, ideo Tridentinum verbo *teneri* eam addidiſſe limitationem, *ubi commode id fieri poteſt*, ut tali pacto ſignificaret, ſibi in animo non eſſe, Fideles abſoluto præcepto obſtringere, ſed tantum monere, atque hortari: Ad hæc, ait Suarez, ſi aliquod urget præceptum, audiendi Dei verbum, illud non ex lege poſitiva Eccleſiæ, ſed ex lege profluit Charitatis ſibi debitæ, qua quilibet *tenetur habere curam animæ ſuæ, non ſolum adhibendo media ſimpliciter neceſſaria, ſed etiam utilia, quale ſæpe eſt concionem audire*; licet porro lex Charitatis, pergit Suarez, non obliget ad concionem audiendam in parochia; Tridentinum tamen parochiam nominavit, quia ibidem a Parocho ſemper inter Miſſarum ſolemnia concio haberi debet, quod idem Tridentinum alibi decrevit. Eamdem doctrinam amplexatus Rodriguez *QQ. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 43. *art.* 7. Tridentinum intelligendum docet, cum urgente Charitatis præcepto ſe reficiendi pabulo Divini verbi, hoc nuſquam commodius, & utilius audiri poteſt, quam in Eccleſia parochiali. In idem recidit, quod tradunt Fagundez *libr.* 2. *cap.* 1. *num.* 10.; & Bonacina *diſput.* 5. *de* 3. *Decalogi præcepto, quæſt. unica, punct.* 2. *num.* 27. *& ſeqq.*; nimirum tunc ſolum teneri Fideles parochiali concioni intereſſe, cum neceſſaria Fidei rudimenta, quæ ceteroquin ignorant, alibi addiſcere nequeunt; aut cum prævident, alios ſuo exemplo pertrahendos ad concionem, a qua ſecus,

ſecus, non ſine gravi eorumdem animarum diſpendio, ſe ſubducerent; quem tamen caſum moraliter impoſſibilem recte ſimul advertunt. Sed fortaſſe melius Zerola *in prax. part. 1. V. Prædicatio verſ. Ad* 4., Trullench *cit. tom. 1. lib. 3. cap. 1. dub. 4. num. 11.*, aliique ſentiunt, obligationem, ſi quæ unquam fuit, auſcultandi proprium Parochum, verba facientem ad ſuum populum, ablatam nunc eſſe per contrariam conſuetudinem, cum paſſim viri pii, & docti alio ſe conferant ad ſacros audiendos Oratores; ac proinde, inquit Zerola, Sacra Congregatio Concilii ſæpius declaravit, non poſſe Ordinarium, Multis, & pœnis Subditos adigere ad concionem auſcultandam in parochia, quod etiam teſtatur Barboſa *in collectan. ad Trident. ſeſſ. 24. cap. 4. num. 17.* Mirum propterea non eſt, quod præceptum hac de re latum ab Epiſcopo Midenſi, tanquam nimium ſeverum, fuerit ex ejuſdem Sacræ Congregationis ſententia præcidendum.

CAPUT LXV.

Firmitate carent Synodales Conſtitutiones juri communi, & Apoſtolicis ſanctionibus adverſantes; multaque ad hanc rem comprobandam afferuntur exempla.

1 CAnonum *ſtatuta ab omnibus cuſtodienda*, dicitur *in cap. 1. de Conſtitutionibus*; potiſſimum autem ab Epiſcopis, qui ſunt cuſtodes ſacrarum regularum, uti habetur *in can. Cum ſcimus*, IX. *quæſt.* 3., quique in ſui conſecratione ſe ad id arctiſſimo obſtringunt juramento, ut *in cap. Ego N.*, *de jurejurando*: Quocirca nihil magis vulgatum eſt, quam quod Synodalis Conſtitutio contra jus commune, & Apoſtolicas ſanctiones nullius ſit roboris, & firmitatis, quod manifeſte conſtat *ex cap. Quod ſuper his*, *de majorit. & obed.*, notatque Fagnanus *ibidem num. 26.*, atque *in cap. Sicut olim*, *num. 8. & ſeqq. de accuſat.*

2 Plures porro Synodales Conſtitutiones juri communi obviantes recenſet Bottus *in tract. de Synodo 3. part. art. 1. concl. 1. & plurib. ſeqq.*, alias plures Nos ſimul coacervabimus eodem vitio infectas, eodemque nomine improbatas. A jure communi ſancitum eſt, Capitulum Eccleſiæ Cathedralis præcedere debere Capitulo Collegiatæ; Cum autem in Synodalibus Conſtitutionibus Cæſarauguſtanis decreta fuiſſet promiſcua ſeſſio inter Canonicos Cathedralis, & Canonicos Collegiatæ, in Romanæ Rotæ Auditorio deciſum eſt, ejuſmodi Conſtitutioni nihil eſſe deferendum, *deciſ. 3. num. 11. part. 5. tom. 1. recent.* Jure communi ſpectato, Abbates Regulares, nullam gerentes animarum curam, non tenentur accedere ad Diœceſanam Synodum, quod *libr. 1. cap. 3. num. 8. & ſeqq.* oſtendimus: in Synodalibus Conſtitutionibus Pampilonenſibus iidem ad Synodum accedere juſſi ſunt; ſed in Rotæ Auditorio fuere ab ejuſmodi præcepto abſoluti, *deciſ. 9. poſt Murgam ad Conſtitutiones Apoſtolicas*. A Capitulis, & Monaſteriis deputari ſolent Vicarii temporarii ad nutum amovibiles, qui animarum Curam exerceant in parochiis, iiſdem Capitulis, ſeu Monaſteriis unitis, a quibus tamen de jure communi poſſunt etiam ſine cauſa divelli, ac removeri, modo remotio fiat abſque dolo, & non ex odio: In citatis Conſtitutionibus Pampilonenſibus ſtatutum fuit, ne iidem indicta cauſa, e Curæ exercitio evocarentur, uti habetur *deciſ. 121. coram Coccino*; ſed cum contigiſſet, remotionem ſine cauſa fieri, Rota *deciſ. 886. num. 29. coram Cerro* illam ſuſtinuit, nulla habita ratione Synodalis Conſtitutionis.

3 In cauſis Beneficialibus admittitur appellatio ſuſpenſiva ab eo interpoſita, qui in prima inſtantia ſuccubuit; & ſolum poſt ſententiam definitivam, apud Sedem Apoſtolicam ſive in petitorio, ſive in poſſeſſorio promulgatam, ad compeſcendam litigantium malitiam eſt locus ſequeſtrationi fructuum, per Textum *in Clementina unica*, *de ſequeſtrat.*, *poſſeſſ. & fruct.* Nihilominus aliquot Epiſcopi, fas ſibi eſſe putarunt, hanc appellationem ſuſpenſivam in ſuis Synodis reprobare, nec deinceps admittendam decernere; neque id perperam ſe feciſſe arbitrabantur: Etenim Lancellott. *de attentatis*, *part. 2. cap. 12. limit. 48.*, Spereil. *deciſ. 85. num. 4.*, Garzia *de Benefic. part. 9. cap. 4. num. 30.* aſſerunt, poſſe Epiſcopum in ſua Synodo aliquas appellationes ſuſpenſivas e medio tollere: Verum hæc aſſertio tollerari dumtaxat poteſt, cum appellatio in ſuſpenſivo non eſt expreſſe admiſſa, & conceſſa a jure communi, cui profecto nullus præter ſupremum Legiſlatorem poteſt derogare: quare recte Fagnanus *in cit. cap. Sicut olim*, *num. 80. & ſeqq. de accuſat.*, ait: *Si circa judicia, illorumque expeditiones fuerit decernendum, meminiſſe oportebit, non poſſe Epiſcopos, nec Synodum Provincialem* (minus itaque Diœceſanam) *cauſam, quæ ex ſui natura, aut ex juris diſpoſitione ſummaria non ſit, ſummariam efficere, neque breviorem reddere inſtantiam, aut ea, quæ de jure communi in cauſis ſummariis ſervanda ſunt, præcidere, minuſque appellationes in caſibus, in quibus alias permittuntur, prohibere.*

4 In nonnullis Synodis, & quorumdam Capitulorum ſtatutis ab Ordinibus, & Beneficiis arcentur Deſcendentes ex Judæis: Ejuſmodi quoque ſtatuta ſacris adverſari Canonibus eſt manifeſtum; hi ſiquidem conſentientes Apoſtolo 1. *ad Thimoth. 3.*, ubi in Epiſcopum ordinari vetuit *Neophytum, ne in ſuperbiam elatus in judicium incidat Diaboli*, ſolos Neophytos, ideſt recens ad Fidem converſos, irregulares pronuntiarunt: ita decrevere Concilium Nicænum *can. 2.*, Laodicenum *can. 3.*, Arelatenſe II. *can. 1.* Deſcendentes autem a Judæis nunquam Ordinum, & Beneficiorum dixere incapaces: quinimmo Alexander III. *in cap. Eam te*, *de reſcriptis*, ad Epiſcopum ſcribens Tornacenſem, in Canonicum recipi juſſit, qui ex Judaiſmo ad Chriſtianam Fidem fuerat converſus: *Mandatum dedimus, & præceptum, ut P., qui de gente Judæorum originem duxit, & Divina gratia Fidem ſuſcepit, in Canonicum reciperent, & Præbendam ſibi conferre deberent*; & infra: *Pro eo vero, quod Judæus extiterit, ipſum dedignari non debes*: Etenim, quod ibidem notat Gloſſa: *De Judæis converſis Eccleſia fundata fuit*, & recte proſequuntur Covar., *in Clement. Si furioſus*, *part. 1. §. 2. num. 8. concluſ. 3.*, Sanchez *in Summ. lib. 2. cap. 28. num. 11.*, Fermoſin. *tract. 2. criminal.*, *ad cap. Ex ſpeciali*, *num. 38. de judiciis*. Quamobrem prædictas Synodales Conſtitutiones, ob juris communis reſiſtentiam, irritas declararunt Abbas *in cap. Ad decorem*, *num. 4. de Conſtit.*, Solorzan. *de jure Indiarum*, *tom. 2. lib. 3. cap. 19. num. 3.*, Pegas *de competentia inter Archiepiſcopum, & Nuntium*, *part. 3. cap. 1. §. 6. num. 16.* Aliter dicendum foret, ſi in Beneficii erectione a Fundatore cautum eſſet, ne unquam illud conferatur deſcendenti a Judæis: quoniam in Beneficii fundatione permittitur Fundatori leges, & conditiones illi apponere etiam juri communi adverſantes, ſicuti ad rem animadvertunt Solorzan *loc. cit. v. Sed licet*, & Fermoſin *in cap. Ex ſpeciali*, *num. 35. de judiciis*. Idem judicium ferendum eſſet, ſi ſummus Pontifex, juſtis de cauſis ſtatuiſſet, ne in aliqua regione Deſcendentes a Judæis promoveantur ad Ordines, quod reapſe in Regno Portugalliæ ſervari juſſit Sixtus V. ſuis Apoſtolicis litteris, datis die 15. Januarii 1588., & confirmatis a Clemente VIII. die 18. Decembris 1600., quarum executionem iterum inculcavit

cavit Sacra Congregatio ſancti Officii epiſtola ad Collectorem ejuſdem Regni data anno 1611.

5 Quod diximus de Judæis, etiam in iis locum ſibi vindicant, qui originem ducunt ab aliis Infidelibus. Quocirca, cum in nonnullis regionibus, & ſpeciatim in Civitate Carchien. invaluiſſet conſuetudo, ab Ordinibus excludendi Deſcendentes ab Indis, ſeu, ut vocant, *a Mulatis*, de illius robore diſputatum fuit in Sacra Congregatione Concilii, die 13. Februarii 1683., & deciſum, Indos, Nigros, omneſque ab illis ſive per paternam, ſive per maternam lineam deſcendentes, ab Ordinibus recipiendis prohiberi non poſſe, ſi ceteris polleant qualitatibus, animique dotibus a ſacris Canonibus præſcriptis. Cohærenter ad hæc datæ fuerunt litteræ ad Indiarum, alioſque per Hiſpanias, & Regnum Portugalliæ conſtitutos Epiſcopos: Cumque Archiepiſcopus Ulixbonen. renuiſſet Ordines cuidam conferre, qui a Mauris trahebat originem, ſuas prætexens Synodales Conſtitutiones, ab Ordinibus excludentes quotquot a Mauris, Nigris, alteriuſve nationis Infidelibus provenirent; re mature diſcuſſa in Sacra Congregatione Concilii, die 13. Ianuarii 1685. reſponſum eſt, præfatas Synodales Conſtitutiones, utpote obſiſtentes juri communi, nullius eſſe roboris.

6 Non tamen idcirco improbamus Conſtitutionem, conditam a ſæpius laudata Provinciali Synodo Mexicana, quæ *lib. 1. tit. 4. §. 3.* Maurorum, aliorumque Infidelium filios circumſpecte admodum Ordinibus initiari præcepit, inquiens: *Mexici tam ab Indis, quam a Mauris, nec non ab illis, qui ex altero parente Æthiope naſcuntur, deſcendentes in primo gradu, ne ad Ordines ſine magno delectu admittantur (tom. 4. CC. Hiſpan. pag. 303.)* Aliud quippe eſt, Deſcendentes ab Infidelibus ab Ordinibus prorſus excludere, aliud cum cautela, & delectu illos promovere: primum improbavimus: alterum commendamus, ne ſecus homines ſuſpectæ fidei ſacris addicantur miniſteriis. Etenim quanquam Eccleſia ex hominibus coaluerit ab Infidelitate converſis, nunquam tamen Neophytos inter ſacros Eccleſiæ Miniſtros cooptari permiſit, niſi antea probati certum ſuæ Fidei dediſſent teſtimonium: *Nam & tempore opus eſt* (ait Concilium Nicænum *cit. can. 2.*, *(tom. 1. collect. Harduin. col. 323.)* loquens de Ordinatione Neophyti) *ei, qui catechizatur, & poſt Baptiſmum probatione quamplurima*: Et *in can. 3. Arabico*, ab Ecchellenſi edito (*ibid. col. 477.*) *Quicumque recens baptizatus fuit, cujus Fidei adhuc non dignoſcitur experimento certitudo, ne Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ordinetur.* Quantum vero temporis Neophyti probationi ſit præmittendum, priuſquam eidem aditus aperiatur ad Ordines, non conveniunt Doctores. Alii unum annum ſatis eſſe putant, quia Miles in jure civili, exacto militiæ anno, dicitur *Veteranus*: Alii biennium requirunt, quia Gregorius Magnus *lib. nunc 10. indict. 3. epiſt. 24. ol. lib. 8. epiſt. 23. relat. in can. 6. XIX., quæſt. 3.*, converſos ad religionem vetuit ordinari, *priuſquam biennium in converſione compleant*: Alii exigunt decennium, quoniam decennium in jure dicitur longum tempus, & infra illud non reputatur *l. Super longi, cod. de præſcript. long. temp.*, ubi Interpretes alii demum cum Covarruvia, & Gibalino *de irregul. cap. 3. quæſt. 3.* cum nullum hac de re ſit certum tempus definitum a jure, id relinqui autumant arbitrio Epiſcopi, cujus eſt perpendere, an recenter ad Fidem converſi tantæ ſint virtutis, atque in Fide conſtantiæ, ut Eccleſiaſtica miniſteria illis tuto committi valeant. Quod autem diximus de Neophytis, congruere poſſunt etiam eorumdem filiis, ſi experientia compertum ſit, eos aliquando in Fide nutaſſe; nam & iſtos probare oportebit, priuſquam Ordinibus initientur, quemadmodum prudenter ſancitum fuit in laudata Synodo Mexicana; non exinde

tamen licebit inferre, eos poſſe itidem abſolute, ac perpetuo ab Ordinibus arceri: multoque minus ab iiſdem excludi poterunt Infidelium nepotes, pronepotes, atque abnepotes, quod in aliis allegatis Synodis decretum fuerat.

7 Inter ceteras facultates, quas Apoſtolica Sedes, per Bullam Cruciatæ Hiſpaniarum Regnis concedi ſolitam, elargitur, numeratur etiam poteſtas abſolvendi a cenſuris. In Conſtitutionibus Synodalibus Pampilonenſibus, & Salamantinis declaratum eſt, abſolutionem virtute Bullæ Cruciatæ impetratam prodeſſe in utroque Foro, in quarum Conſtitutionum obſequium, eamdem opinione n tutati ſunt nonnulli Doctores, apud Frances *variar. reſolut. cap. 20. num. 171., & ſeqq.*; ſed cum vera Theologorum ſententia doceat, facultatem abſolvendi a cenſuris, in Bulla Cruciatæ conceſſam, ſolum reſpicere Forum internum, atque hæc Theologorum ſententia fulciatur Conſtitutione Urbani VIII., quam refert, & expendit Wigandt *in tract. 18. append. 2. examin. 2. de ſanctæ Cruciatæ bulla num.* 48.; idcirco præfatæ Conſtitutiones, veluti obviantes Conſtitutioni Apoſtolicæ, reſciſſæ fuere a Rota *deciſ. 15. coram Merlino*, & noviſſime impugnatæ a Patre Ludovico Nogueira *in expoſitione Bullæ Cruciatæ diſput. 15. ſect. 13.*

8 Epiſcopus Larinenſis in ſua Synodo, habita anno 1718., ſibi licere putavit, novam erigere dignitatem Cantoratus, quæ nunquam antea fuerat in ſua Eccleſia Cathedrali. De hac Synodali Conſtitutione, anno 1732. diſputatum fuit in Sacra Congregatione Concilii, & deciſum, eam viribus carere: Jure ſiquidem communi permittitur tantum Epiſcopo, de novo erigere ſimplex officium, aut etiam cum conſenſu Capituli antiquam redintegrare Dignitatem, quæ olim in ſua Eccleſia extiterit, & fuerit poſtea ſuppreſſa; ſed illam de novo inſtituere, ad ſolam pertinet Apoſtolicam Sedem, quemadmodum docent Abbas *in cap. Cum acceſſiſſet, num. 4. de Conſtitut.* Fagnanus *in cap. Dilecto, num. 7. de Præbend.*, Corrad. *in praxi Beneficiar. libr. 2. cap. 2. num. 28., & ſeq.*, Cardinalis Petra *de Conſtit. 2. Eugenii III. ſect. unic. n. 35.*, & teſte cit. Fagnano, jampridem declaratum fuerat ab eadem Sacra Congregatione Concilii.

CAPUT LXVI.

Ad tuendam Synodalem Conſtitutionem, contrariam juri communi, fruſtra adducitur ſtudium ſervandæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ; ſigillatim vero examinantur Conſtitutiones Clericos omnium Clericalium jurium poſſeſſione deturbantes, ob non impletas ab illis conditiones a Concilio Tridentino præſcriptas.

1 INitiatus prima Tonſura, aut etiam conſtitutus in minoribus Ordinibus, non fruitur privilegio Fori, *Niſi Beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut Clericalem habitum, & Tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſerviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua ſchola, vel Univerſitate, de licentia Epiſcopi quaſi in via ad majores Ordines ſuſcipiendos verſetur*, verba ſunt Tridentini *ſeſſ. 23. cap. 6. de reform.* Clerici quoque conjugati, *qui cum unicis & virginibus contraxerunt: modo alicujus eccleſiæ ſervitio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputati eidem eccleſiæ ſerviant, vel miniſtrent; & Clericali habitu, & Tonſura utantur*, eodem gaudent Fori privilegio, juxta textum *in cap. Clerici, de Cleric. conjugat. in 6.*, confirmatum a Tridentino *cit. loc.* Qui autem predictas non implet conditiones, & præcipue ſi habitum, & tonſuram non deferat Clericalem, etiam nulla præcedente monitione, remanet ipſo jure

re ſpoliatus Fori privilegio, quod cum communi docet Fagnanus *in cap. Si quis, num. 21. & ſeqq., de Foro competenti*. Dubitatum autem fuit, an Clericus non conjugatus, nullumque poſſidens Eccleſiaſticum Beneficium, ſi Clericales veſtes abjiciat, aliis gaudeat Clericalibus privilegiis, puta exemptione reali ab oneribus laicalibus, privilegio *cap. Odoardus, de ſolut.*; ac ſimilibus: nec defuerunt Doctores, qui docuerint, eum unacum habitu, quem deponit, omnia ſimul a ſe abjicere Clericalia jura, quibus propterea remaneat facto ipſo ſpoliatus; putarunt quippe ſolius privilegii Fori expreſſam mentionem a Tridentino fieri, quia illud præcipuum eſt, ſub quo cetera comprehenduntur, Cardinalis De Luca *in adnotat. ad Tridentinum diſc.* 24. *num.* 33., Rota *coram Priolo deciſ.* 290. *num.* 14. & 15., & *deciſ.* 304. *a num.* 18. *part.* 17., & *deciſ.* 10. *num.* 10. & *ſeq. part.* 18. *recent*.

2 Hæc doctrina, utpote magis apta ad Clericos continendos in officio, multum arriſit cuidam Antiſtiti Theatino, qui proinde ea innixus, in ſua Diœceſana Synodo declaravit, Clericos conditionibus deficientes, in præfato Tridentini decreto præſcriptis, ipſo jure omnibus exui privilegiis Clericalibus. Eidem porro Synodali Conſtitutioni inſiſtens Archiepiſcopus Theatinus Succeſſor illius, qui Synodum celebraverat, ab omnibus Clericorum exemptionibus excidiſſe pronuntiavit quoſdam Clericos, qui in habitu, & tonſura non inceſſerant. Sed cum quidam eorum ab hac Archiepiſcopi ſententia appellaſſet ad Sacram Congregationem Concilii, hæc die 10. Junii 1684., nulla habita ratione Synodalis Conſtitutionis, reſpondit illum amiſiſſe dumtaxat privilegium Fori. Etenim ſolum ſtudium adigendi Clericos ad geſtandas veſtes Clericales, non potuit Synodo Theatinæ eſſe ſufficiens cauſa, cur Clericis adimeret privilegia, quæ juxta probabiliorem, & communiorem ſententiam Tridentinum reliquit intacta: Siquidem cum verſemur in materia pœnali, odioſa, & reſtrictiva juris communis, Tridentini verba non eſſe extendenda ultra privilegium Fori, quod unice exprimunt, ſentiunt Gonzalez *ad regul. 8. Cancellariæ, gloſſ. 5. §. 5. num. 71.*, Garzias *de Benefic. part. 2., cap. 3. num. 5. in fin.*, Comitol. *reſponſ. moral. lib. 6. quæſt.* 20., Sacc. *de cambiis part.* 3. *§. 7. gloſſ. 5. num. 162. v. Contrarium*. Eadem quoque fuit conſtans, & perpetua ſententia Sacræ Congregationis Concilii, quod ex pluribus evincitur ejuſdem deciſionibus. In cauſa Aquen. menſe Februarii 1589. *lib. 5. decretor. pag.* 257., cenſuit, *Clericos, qui decreto Concilii cap. 6. ſeſſ. 23. de reform., privilegio Fori non gaudent, non intelligi privatos privilegio Canonis*. Et die 3. Decembris 1622., *lib. 12. decretor. pag.* 115., cum quæſitum fuiſſet, *An, ut Clericus uti poſſet beneficio capituli* Odoardus, *requirerentur conditiones præſcriptæ a ſacro Concilio ſeſſ.* 23. *cap.* 6., reſponſum fuit: *Decretum Concilii non ademiſſe Clericis non habentibus qualitates, quæ exprimuntur cap. 6. ſeſſ. 23., niſi privilegium Fori, & cetera firma remanere ſub diſpoſitione juris*. Idemque deducitur ex aliis reſponſis ab eadem Sacra Congregatione datis, *in Nullius* 10. Maji 1625. *lib. 13. decretor. pag.* 291. In Salutiarum Exemptionis 9. Februarii 1664. *lib. 24. decretor. pag.* 50., & in Senogallien. 6. Julii 1680. *lib. 13. decretor. pag.* 117., & videre eſt apud Fagnanum *in cit. cap. Si quis, de For. compet.*

3 Ad eumdem finem Clericos inducendi ad obtemperandum Tridentini decreto, conditioneſque ſervandas ibidem ſtatutas, aliquando Epiſcopi in ſuis Synodis proteſtati ſunt, ſe nunquam ad ſuum forum revocaturos Clericos delinquentes, qui illarum aliquam non ſervaſſent, ſed eos relicturum coercitioni Poteſtatis ſæcularis. Verum cum hujuſmodi Conſtitutiones paratas animadverrimus in Synodis, ab amicis Epiſcopis, priuſquam promulgarentur, ad Nos tranſmiſſis,

Digitized by Google

miſſis, ſemper delendas exiſtimavimus: Quidquid enim ſit, an poſſit Epiſcopus Clericum alicujus criminis reum, qui Conciliares conditiones non implevit, puniendum relinquere Judici ſæculari; hoc unum tamen certum eſt, nunquam ſcilicet impediri Epiſcopum, quominus illum ſive cælebs, ſive conjugatus ſit, ſemper valeat a Judice ſæculari repetere, atque ad ſuum forum revocare, quemadmodum definivit Sacra Congregatio Concilii in una Murana 21. Januarii 1594., & in una Valentina 27. Martii 1627., & bene proſequitur Pignatell. *conſult. 46. tom. 1.*; allegatum quippe Tridentini decretum ſolum operatur, ut nequeat a Clerico, qui præſcriptas ibidem conditiones implere neglexit, declinari forum ſæculare, non autem privat Epiſcopum juriſdictione, & facultate, illum tanquam ſibi ſubditum puniendi: hoc autem poſito, perſpicuum eſt, contrariam proteſtationem ab Epiſcopo in Synodo factam, aut non cohærere juri communi, aut imprudentia notari: vel enim Epiſcopus id unice animo intendit, ſignificare nimirum, deliberatum ſibi eſſe, nunquam Clericum, de quo eſt ſermo, a foro ſæculari ad ſuum, ſe deinceps evocaturum, & imprudentis utique conſilii eſt, publica proteſtatione ſe obſtringere ad nunquam exercendam facultatem, qua ceteroquin potitur: vel intendit ſe, ſuoſque Succeſſores impedire, ne unquam a Judice ſæculari repetere valeant Clericum delinquentem, qui ob non ſervatas Conciliares conditiones fuit ab eodem comprehenſus; & hoc perperam attentat, quia in ipſius arbitrio non eſt abdicare, multoque minus Succeſſoribus auferre jura Epiſcopalia, a jure communi ipſis conceſſa.

4 Quod vero Ordinarius poſſit, jure ſuo Clericos tam cælibes, quam conjugatos, etſi non habeant requiſita a Tridentino, ſibi vindicare, atque a Judice laico, a quo fuerat comprehenſus, repetere, debitiſque in eumdem pœnis animadvertere, ſæpius definitum eſt a Sacra Congregatione, apud Sperellum *deciſ. 17. num. 33. & 34.*, quibus addi poteſt decretum alias editum, atque Archiepiſcopo Neapolitano, ſacra Limina viſitanti, datum, cujus verba ſunt; *Ad tertium facta relatione Sanctiſſimo Domino noſtro ſuper cauſa Leodienſi, die prima ejuſdem in ſacra Congregatione Concilii propoſita, & reſoluta, Sanctitas ſua approbavit opinionem eorum, qui majores numero fuerunt in voto, Clericos etiam non habentes requiſita cap. 6. ſeſſ. 23. de reform., licet ipſi tanquam contravenientes ordinationi ſacri Concilii, non poſſint pro ſe allegare privilegium Fori, nihilominus ſubeſſe juriſdictioni Epiſcoporum, ſeu Ordinariorum, illorumque cognitioni nedum in cauſis, in quibus iidem Epiſcopi, ſeu Ordinarii prævenerunt, ſed illos e manibus Iudicis laici repetunt, quando Clerici adhuc Clerici permaneant, videlicet, ſi neque a jure, neque ab homine, per declarationem, ſervatis ſervandis factam, privilegiis Clericalibus denudati, ſeu privati ſint; die 9. Novembris 1630. (lib. 14. decretor. pag. 346.): Die vero 1. Auguſti 1634. occaſione propoſitionis factæ relationis ſtatus Eccleſiæ Neapolitanæ, Sanctitas ſua, ad removendam omnem difficultatem, juſſit omnino ſervari ſupradictam opinionem.* Idipſum fuerat antecedenter concluſum die 18. Decembris 1595. (*lib. 8. decretor. pag. 153.*) die 12. Junii 1608. (*lib. 11. decretor. pag. 35.*) & die 14. Martii 1620. (*lib. 12. decretor. pag. 37.*)

5 Quod vero ſpeciatim attinet ad Clericos conjugatos, extat reſponſum ejuſdem Sacræ Congregationis in Alatrina Juriſdictionis die 27. Martii 1683., cujus verba ſunt: *In carceribus Fruſinonis detinetur nomine Curiæ Epiſcopalis Alatrinæ Dominicus Colacicco Clericus conjugatus, ut prætenſus homicidii reus. At prætendente Fiſco Curiæ ſæcularis, Carceratum eſſe ad hanc remittendum, tanquam non habentem requiſita ſacri Concilii, ad effectum gaudendi privilegio Fori; controverſia delata fuit ad ſacram Congregationem Immunitatis, ex cujus decreto*

Digitized by Google

creto reſolvendum proponitur Dubium: *An præveniente* Epiſcopo,*vel volente vindicare Clericum, poſsit, licet non habeat requiſita. Sacra &c. reſpondit*: *Affirmative*. Poſt hæc a Nobis exarata, typis impreſſa eſt Bibliotheca Canonica Lucii Ferraris, cujus ſupra meminimus, atque in ejus *tom.2. V. Clericus,num.50. & ſeqq.*, plura congeſta vidimus, de jure Epiſcopi in Clericos conjugatos, quæ, cum opus fuerit, legi poterunt.

CAPUT LXVII.

Ad ea confirmanda, quæ nuper dicta ſunt, ſtatuitur, an, & quando liceat Clerico iterum induere Clericales veſtes, quas antea dimiſerat: An liceat Epiſcopo Ordines minores una cum Subdiaconatu, uni eidemque perſonæ eadèm die conferre: Et an irregularitate afficiantur, qui, nulla impetrata abſolutione a cenſura, qua eſt irretitus, aſcendere præſumit ad altioris Ordinis gradum.

1 NIhil frequentius, quam quod a Clericis Clericalis habitus dimittatur, & dimiſſus pro libito reſumatur; illum autem reſumentes, modo id non faciant in fraudem, ſive cælibes ſint, ſive conjugati, ad priſtina reſtituuntur Clericalis ordinis privilegia, quod communiter tradunt Doctores *in cap. unico, de Clericis conjugatis in 6.*, ſpeciatim Paſſerin. *num. 30.*, & late Panimoll. *deciſ. 6.annot.6. num.18.*, *& duobus ſeqq.* deciſumque eſt a Sacra Congregatione Concilii, in Meliten. Fori 7. Maii 1672., *lib. 27. decretor. pag.379.*: idemque de Clericis, qui dimiſſa militia, cui nomen dederant, iterum veſtes induunt Clericales, docent Carena *reſol. 11. num. 16.*, Orill. *in obſervat. ad reſolut. 4.*, Campan. *num. 4.*, & Rota *deciſ.355. num. 9. & 10. part. 14. recen.* Hinc porro fit, ut propter delictum ab ipſis eo tempore perpetratum, quo Laicorum more induti incedebant, coerceri nequeant a Judice laico, poſtquam ſine dolo, & fraude veſtem laicalem in Clericalem iterum commutarunt, uti notant Pignatellus *conſul.45. per tot.tom.1.*, Panimoll. *cit. deciſ. 6. annot. 6. num. 21.*, & ſæpius declaravit Sacra Congregatio Concilii, ſignanter in Nuſcana 19. Decembris 1584.: *Sacra &c. reſpondit, Clericum conjugatum, qui poſt dimiſſum habitum, & tonſuram Clericalem deliquit, quamvis pro eo delicto in Curia laicali citatus, & in contumaciam condemnatus fuerit, ſi deinde, modo non in fraudem, reaſſumpto habitu, & tonſura Eccleſiæ inſerviat, juxta decretum ſacri Concilii cap.6. ſeſſ. 23., non poſſe a Iudice laico, propter idem delictum in carcerem conjici, aut perſonaliter diſtringi.* Idemque reſpondit in *Nullius* 10. Decembris 1596. Tunc autem præſumitur Clericus, habitum, quem depoſuerat, in fraudem reſumere, cum illum induit, poſtquam a Poteſtate ſæculari comprehenſus, atque in carcerem conjectus, ex eo, ſe per fugam ſubtraxit, aut poſtquam e carceribus, præſtita cautione parendi Judicis ſententiæ, dimiſſus fuit, inquit Fagnanus *in cap. Magnus, num. 73. de oblig. ad ratiocin.*: in quo tamen rerum eventu, non ſæcularis, ſed Eccleſiaſtici Judicis eſſe inſpicere, ac decernere, an revera fraus adfuerit, docet ibidem Fagnanus *num. 74.*, & reſpondit Sacra Congregatio in una Aquilana *apud Pignatellum ead. conſult.45. num. 6.*

2 Diſputatur dumtaxat, num de fraude conſtare debeat, etiam ut Judex laicus poſſit contra præfati Clerici Bona *realiter* procedere, vel ſolum ut in ejuſdem perſonam animadvertere queat. Non enim quoad hoc ſemper in eadem ſententia viſa eſt perſtitiſſe Sacra Congregatio: ea quippe quandoque propendere viſa eſt in opinionem, quæ fraudem neceſſariam putat, ut Poteſtas ſecularis

poſſit

poſſit manum injicere in perſonam Clerici, qui poſt patratum delictum Clericalem habitum reſumpſit; ſed de fraude nequaquam inquirendum autumat, ut contra delinquentis Bona libere procedat, ad quod ſatis eſſe arbitratur, Clericalem habitum fuiſſe poſt delictum reſumptum, quin ſit inveſtigandum, quo animo id factum fuerit, uti videre eſt apud Fagnanum *cit.loc.*, Paſſarinum *in cap. unic. de Cleric. conjugat. in 6.*, & Orill. *in obſerv. ad reſolut.* 4., Campan. *num.* 18. Aliquando autem eadem viſa eſt, fraudem exigere in utroque caſu, itaut ea ſecluſa nequeat Judex laicus neque in perſonam, neque in Bona procedere Clerici, qui habitum reſumpſit, ita quippe colligitur ex ejuſdem reſponſo dato in cauſa Papien. 23. Maii 1626., *lib.* 13. *decretor. pag.* 7., quod allegant etiam Del Bene *de immunitate*, *tom.* 1. *cap.* 4. *dub.* 25. *num.* 11., & Tondut. *de præventione*, *par.* 2. *cap.* 53. *num.* 5.: Quamvis, ſi contra Clericum agatur tantum civiliter, ſeu ad ſolam pœnam pecuniariam, longe facilior admittatur fraudis probatio: ſi enim ipſe habitum reſumat, poſtquam citatus fuit ad tribunal ſæculare, cenſetur illum reſumere in fraudem, & propterea non poteſt in eo judicio civili forum declinare laicale, quod docent Orill. ubi ſupra *num.* 27., Fermoſin. *in cap. Propoſuiſti*, *q.* 7. *per tot.*, ſignanter *num.* 7. *de foro competenti*, cenſuitque Sacra Congregatio Concilii in Sabinen. Privilegii Fori 30. Martii 1686.

3 Hæc præmittenda fuere, ut faciliorem viam ſternerent ad ea, quæ ſtatim, ad rem noſtram dicturi ſumus. Ad præcavenda mala, quæ ex hac libera habitus, & tonſuræ dimiſſione, & libera poteſtate utrumque Clericorum inſigne, quandocumque reſumendi, atque ad evitandas inſuper contentiones inter utramque Poteſtatem; ſæcularem ſcilicet, & Eccleſiaſticam, quæ plerumque hac de cauſa excitantur; nonnulli Epiſcopi in ſuis Synodis edixere, ne deinceps ulli Clericorum liceret abſque Ordinarii licentia Clericales veſtes, & tonſuram deponere, depoſitaſque reſumere: ſimulque decrevere, ut Clericalis habitus, ſine Epiſcopi licentia reſumptus nulli ſuffragaretur ad iterum aſſequenda Clericalia jura. Verum cum Clericus conſtitutus in Minoribus poſſit jure ſuo, quandocumque voluerit, ad ſæcularem ſtatum redire, ac pro ſuo pariter libito ad Eccleſiaſticum inde reverti; reverſus autem, ſtatim ac habitum Clericalem, quem abjecerat, denuo induit, a jure communi ad omnia reſtituatur Clericalia privilegia, quæ antea amiſerat, ejuſmodi Conſtitutiones contrarium decernentes omni carent robore, & efficacia, quod bene advertunt, & probant Ricc. *part.* 2. *decif. Cur. Neapol. decif.* 168., Donat. Anton. De Marinis *reſolut. jur. lib.* 1. *cap.* 49. *num.* 3. *& ſeqq.*; Et quod magis eſt, præfatas Synodales Conſtitutiones, ſemper irritas pronuntiavit ſacra Congregatio Concilii. Etenim in Marſicana Clericatus conſulta, *An ſuſtineatur Conſtitutio Synodalis generaliter prohibens, ne ullus Clericus primæ Tonſuræ dimittat habitum, neque coram Notario ſæculari, neque ſine licentia Epiſcopi*; Reſpondit: *Negative*, die 7. Septembris 1677. [*lib.* 29. *decretor. pag.* 500.] Jam autem antea in Oppiden. die 10. Maii 1635. (*lib.* 15. *decretor. pag.* 176.) id ipſum hiſce verbis decreverat: *A prohibitione generali, ne Clerici reaſſumere poſſint habitum Clericalem, abſque auctoritate ipſius Epiſcopi, abſtinendum*. Et in Matutin. 14. Decembris 1647. *lib.* 18. *decretor. pag.* 437.) interrogata, *An idem Epiſcopus conſtituere poſſit in eadem Synodo, ut Clerici, qui ſemel habitum Clericalem depoſuerunt, non poſſint illum reaſſumere, abſque expreſſa ejuſdem Epiſcopi licentia*, Reſponderat: *Negative*. In cauſa vero *Nullius*, ſeu Neapolitana 8. Auguſti 1654. (*lib.* 19. *decretor. pag.* 384.) propoſita quæſtione. *An Clericus in Minoribus conſtitutus, qui dimiſit habitum Clericalem, poſſit abſque licentia Epiſcopi illum reaſſumere, quando adeſt Conſtitutio Synodalis prohibitiva, ne reaſſumatur, abſque prædicta licen-*

licentia . Sacra &c. cenſuit , poſſe , abſque licentia Epiſcopi, non obſtante Conſtitutione Synodali prohibitiva , cum non ſit permiſſa . Et in cauſa Pennen. die 19. Julii 1692. (*lib* 42. *decretor. pag.*476.) . ad ſimile quæſitum reſpondit : *Dudum eſſe ſupradictum decretum in cauſa Neapolitana* .

4 Ad obviandum autem incommodis, quibus Epiſcopi per præfatas Conſtitutiones occurrere cupiebant, alia ipſis a jure parata eſt via , quam ſine offendiculo calcare poſſint . Præcipiant itaque Clericis , vel per publicum edictum , vel per citationem ſingulis factam , ut incedant in habitu, & Tonſura , atque alicui inſerviant Eccleſiæ , præfinito congruo tempore ad utrumque præſtandum : hoc autem elapſo , ter illos commoneant , ut præcepto obtemperent , ad normam Textus *in cap. Contingit II. de ſententia excommunicationis* ; advertant tamen hac in re, non ſatis eſſe unicam monitionem , quæ tribus æquivaleat , ſicuti obſervat Gloſſa *in Clementina I., V. Tertio* , ſed requiri tres diſtinctas , ut aliis citatis , docet Fagnanus *in eod. cap. Contingit* , *num.*8. : poſt trinam vero monitionem , adverſus inobedientes, in ſua perſiſtentes contumacia, ſententiam ferant, qua declarent , eos propria culpa excidiſſe Clericalibus juribus , neque deinceps reſtituendos fore ad privilegia , quorum ſua pervicacia ſe præbuerunt indignos: Quod ſi poſt hanc ſententiam Clericales veſtes iterum induere præſumant , non propterea tamen a ſæculari foro ſe ſubtrahent , ſed remanebunt eidem ſubjecti , perinde ac Laici , quemadmodum tradit Fagnanus *loc. cit.*, atque ex ſententia Sacræ Congregationis Immunitatis confirmat Monacell. *in formul. legal. practic. tom.*2. *tit.*15. *formul.*4. *cum tribus ſeqq.*

5 Haud multum a nuper enarratis abſimile erat repagulum , quod prædictæ libertati Clericorum exuendi, iterumque induendi Clericalem habitum, apponere meditabatur Calaritanus Archiepiſcopus . Significaverat is Sacræ Congregationi Concilii, in ſua diœceſi ingentem reperiri numerum Clericorum conjugatorum, quorum plerique in Clericalis Ordinis dedecus artes viles exercebant , & quandoque enormia perpetrabant facinora , ex quo conſequebatur, fere ſemper ab Archiepiſcopo , pro tuenda eorum exemptione , ſuique Fori jure propugnando , contendendum eſſe cum Poteſtate ſæculari. Ad hæc autem non levia mala cohibenda poteſtatem ſibi fieri petierat , conferendi eadem die uni , eidemque perſonæ minores Ordines , & ſubdiaconatum : tali enim pacto Clerici adeo obſtricti , & mancipati remanerent Eccleſiæ , ut non amplius integrum illis foret ad ſæculum regredi, & vilibus artibus vacare , quod in aliis ejuſdem Regni Diœceſibus ad eoſdem eradicandos abuſus jam moribus receptum addidit. Super hiſce Archiepiſcopi poſtulatis, Nos,qui tunc temporis ejuſdem Sacræ Congregationis Secretarium agebamus, opportunam elaboravimus diſſertationem, quæ extat. *tom.*4. *Theſaur. Reſolut.pag.* 162. , in qua poſt accurate examinatum Textum *in cap.* 2. *de eo, qui furtive Ordinem ſuſcepit* , & cetera expenſa , quæ a Doctoribus ad rem allegantur , Epiſcopi precibus abnuendum concluſimus: Sacra vero Congregatio Noſtro ſenſui adhærens , die 21. Februarii 1718. Archiepiſcopi inſtantiam rejecit : non enim derogandum cenſuit juri communi ad propulſandos abuſus , qui aliis juris remediis poterant coerceri .

6 Ad rem pariter , quam verſamus , aliud pertinet decretum , quod alius Epiſcopus ſecum deliberaverat publicandum . Cautum eſt in jure , ut ſi quis ſuſpenſus ab Ordinis exercitio Ordinem exerceat , fiat ſtatim irregularis , per Textus *in cap. Apoſtolica* 9. *de Clerico excommunicato, depoſito , vel interdicto miniſtrante , cap.*1. *de ſententia excommunicationis in* 6. , & *cap.* 1. *de ſententia , & re judicata pariter in* 6. In nonnullis diœceſibus euſque proceſſerat Clericorum audacia , ut quamvis ſuſpenſione irretiti , ab exercitio ſe abſtinerent Ordinum ,

num, quibus erant initiati; attamen, nulla impetrata abſolutione a cenſura, ad ſuperiorem Ordinem aſcendere non dubitarent: Epiſcopi, in quorum diœceſibus hæc frequentius eveniebant, ad eorum ſacrilegam cohibendam temeritatem, cum inutilia experti fuerint alia, quæ jam adhibuerant, remedia, quæſierunt a Nobis in minoribus tunc conſtitutis, an ſibi fas eſſet, eos Synodali decreto declarare irregulares.

7 Huic interrogationi indubitanter reſpondimus, id nequaquam ab Epiſcopis poſſe decerni: Apud omnes enim Canoniſtas principii loco eſt, irregularitatem a ſolo jure, & non ab homine induci poſſe; a jure autem irregularitate quidem afficiuntur, qui contempta, qua ligantur cenſura, in ſuſcepto Ordine ſolemniter miniſtrant; numquam vero irregulares pronuntiantur, qui cum ejuſdem cenſuræ vinculo ad ſuperiorem Ordinem aſcendere præſumunt. Scimus enimvero, non defuiſſe Doctores, quibus viſum cum fuerit, aſcenſum ad altiorem Ordinem quoddam eſſe exercitium inferioris Ordinis jam ſuſcepti; idcirco docuere, irregularitatem a jure in primo caſu irrogatam, etiam ſecundum complecti: ita inter ceteros tenuerunt Angl. *in ſumm. V. Irregularitas §. 22.*, Silveſter *ibid. quæſt. 2.*, Navarrus *conſil. 26. de temporib. Ordinat lib. 1.* Covarr. *in cap. Alma mater, part. 2. §. 3. de excommunicat.*, Majol. *de irregularit. lib. 4. cap. 24. n. 1. & ſeqq.*, Pax Jordan. *elucubrat. tom. 1. lib. 3. tit. 6. num. 382.*, Volp. *reſolut. moral. reſolut. 103. num. 10.* Sed ſimul non ignoramus, veriorem, & communiorem eſſe ſententiam oppoſitam, quæ quanquam ſacrilegii reum fateatur, qui ſciens ſe cenſuræ vinculo obſtrictum, ſuperioris Ordinis gradum audacter conſcendit; eum tamen ab irregularitate abſolvit, quam quidem ſententiam amplexata eſt Sacra Congregatio Concilii in Carinolen., ſeu Neapolitana Ordinationis die 31. Januarii 1688.: Siquidem recipiens altiorem Ordinem, nonniſi improprie dicitur ſolemniter miniſtrare in inferiori Ordine, a cujus exercitio eſt ſuſpenſus; in hac autem materia odioſa, & pœnali, non cenſetur cadere ſub legis cenſuram, quod nonniſi improprie legis verba comprehendunt, uti appoſite ratiocinantur Suarez *de cenſuris, diſput. 42. ſect. 3. num. 2.* & *diſput. 31. num. 57. & ſeqq.*, Sayr. *de cenſuris cap. 16. num. 22.*, Layman *Theolog. moral. lib. 1. tract. 5.*, *cap. 3. num. 5.*, Sorb. *in compend. privileg. Mendic. verſ. Sed hic advertenda eſt*, Bonacina *oper. moral. tom. 1. de cenſuris, diſput. 7. quæſt. 3. punct. 4. num. 2.*, Diana *oper. moral. tom. 5. tract. 5. reſolut. 17. num. 2.*, Antonell. *de regul. Eccleſ. lib. 2. cap. 11. num. 6.*, Vulp. *in prax. judic. for. Eccleſ. cap. 8. num. 32.*, Barboſa *de poteſt. Epiſc. part. 2. allegat. 16. num. 13. in fin.*, Tambur. *oper. moral. tom. 2. lib. 10. tract. 4. cap. 14. num. 8.*, Fermoſin. *in cap. Non eſt compos, de temporib. Ordinat. quæſt. 3. num. 13. & 14.*, Bard. *in ſelect. moral. lib. 1. quæſt. 12. per tot.*, Gibal. *de irregularit. cap. 5. quæſt. 2. conſect. 3.*, Lezana *in Summ. tom. 2. verſ. Irregularitas, num. 4. verſ. Id etiam dicendum de ſuſpenſo.*

CAPUT LXVIII.

Ne obtentu quidem removendi abuſus a rebus ſacris, poteſt in Synodo quidquam conſtitui contra jus commune: Quamobrem viribus caruere quædam Synodales Conſtitutiones reſpicientes Sponſalia, & Matrimonia clandeſtina, etſi juſtæ, ac ſanctæ, atque ad graves eliminandos abuſus viderentur quodammodo neceſſariæ.

1 IN diœceſi Valentina ſæpiſſime eveniebat, ab uno eodemque cum pluribus ſponſalia contrahi, atque inde fiebat, ut graves inter utriuſque partis conſan-

ſanguineos orirentur diſcordiæ, & frequenter in judicio litigandum eſſet, quænam ſponſalia prævalerent, aliiſque forent præferenda. Ad proſpiciendum Diœceſis tranquillitati, & tot præcidenda litigia rogatus fuit Archiepiſcopus, ut in ſua Synodo ſtatueret, nulla, atque irrita in poſterum futura ſponſalia, quæ ſine præſentia Parochi, duorumque ſaltem teſtium contraherentur: ſed prudens Archiepiſcopus porrectis ſibi precibus abnuit; tantam quippe poteſtatem ſibi ineſſe non exiſtimavit, extendendi ad ſponſalia decretum Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. matrim.*, quo irrita fiunt clandeſtina conjugia. Actum fuit de hac re in Sacra Congregatione Concilii, quæ Archiepiſcopi ſententiam approbavit, ejuſque commendavit conſilium: Siquidem Tridentinum in citato decreto nihil innovavit circa ſponſalia, eaque reliquit ſub diſpoſitione juris communis, juxta quod, etiam remotis arbitris, valide contrahuntur, quod habetur *lib. 1. decretor. pag. 99., & pag. 126.*, legi etiam poteſt *Noſtra Notific. 46.*, ubi prolixe de hac materia diſſeruimus.

2 Alter Archiepiſcopus ad eliminandum abuſum, nimium in dies in ſua diœceſi inoleſcentem, ut matrimonium contracturi, nulla præmiſſa illius denuntiatione, infirmitatis prætextu Parochum arceſſerent, & coram eo, licet invito, & reluctante, ac duobus teſtibus matrimonium inirent, Conſtitutionem promulgavit, qua, adempta Parochis facultate aſſiſtendi matrimoniis, quibus non præceſſiſſent debitæ denuntiationes, matrimonia ita contracta, nulla, atque irrita decrevit, & declaravit. Sed re delata ad Sacram Congregationem Concilii, hæc, teſte Cardinali De Lugo *reſponſ moral. lib. 1. dub. 45.*, Archiepiſcopo mandavit, ut quantocius ſuam revocaret Conſtitutionem: omiſſio quippe denuntiationum ſine Epiſcopi diſpenſatione reddit utique matrimonium illicitum, non tamen efficit invalidum: neque in Epiſcopi poteſtate eſt, novum ſtatuere impedimentum dirimens, quod a ſolo ſummo Pontifice poteſt induci, uti pluribus demonſtrant Sanchez *de matrim. lib. 7. diſput. 1. num. 9.*, & Pontius *lib. 6. de matrim. cap. 1. num. 12.* Quocirca eadem Sacra Congregatio Concilii, apud eumdem Sanchez *lib. 3. diſp. 21. num. 12.*, validum definivit Matrimonium celebratum coram Parocho, cui ab Epiſcopo ſit generatim interdictum, ne matrimoniis aſſiſtat: *Congregatio Cardinalium reſpondit, valere Matrimonium contractum coram Parocho, cui interdictum eſt ab Epiſcopo, ne interveniat.* Is enim adhuc eſt vere Parochus, ſuæque retinet parochiæ titulum, & propterea omnibus præſtat qualitatibus, quas Tridentinum expoſcit ad matrimonii validitatem: prohibitio autem Epiſcopi ſolum operatur, ne ille licite, non itidem ne valide aſſiſtat.

3 Aliud eſſet de matrimonio celebrato contra interdictum Papæ, munitum decreto irritante: Siquidem cum Papa poſſit, per ſuam univerſalem legem novum impedimentum dirimens matrimonio apponere, poteſt etiam in aliquo ſpeciali eventu prohibere, ne inter peculiares perſonas matrimonium contrahatur, ſimulque decernere, ut contra ſuam prohibitionem contractum ſit irritum, quemadmodum adnotarunt Alexander de Nevo, & Calderinus *in cap. Tua, de ſponſa duorum*, docentque Barboſa *in cap. Ad diſſolvendam, n. 4. de deſponſat. impuber.*, Leander *oper. moral. tom. 2. tract. 9. diſp. 23. de impedimentis matrimonii, quæſt. 3.*, Becan. *in Summ. tit. de Sacram. cap. 49. quæſt. 1. num. 6.*, Schmalzgrueber *ad lib. 4. Decretal. tit. 16. num. 9.*: Sola vero prohibitio ſine decreto irritante producit dumtaxat impedimentum impediens, non autem dirimens matrimonium: Quamobrem Alexander III. *in cap. Ex litteris, de matrim. contract. contra interdict. Eccleſ.*, validum pronuntiavit matrimonium initum contra Epiſcopi inhibitionem, & adhuc pendente lite

Digitized by Google

ſuper prævijs ſponſalibus a contrahentium altero cum alia perſona ſtipulatis: quod ſi idem Pontifex *in cap. Tua fraternitas de ſponſa duorum* irritum declaravit matrimonium, contra Epiſcopi inhibitionem contractum, poſt aliud matrimonium antea initum, ſed nondum carnali copula conſummatum; non ideo ſecundum matrimonium irritum dixit, quia eſſet celebratum contra Epiſcopi interdictum, ſed quia ei aliud obſtabat matrimonium, quod licet dumtaxat ratum, adhuc tamen induxerat impedimentum dirimens alterius matrimonii poſtea attentati, quod integram Decretalem legenti manifeſte patet, ponderatque Gonzalez *in cap. De muliere*, *de matrim. contracto contra interdictum Eccleſiæ*, *num*. 2.

4 Non prohibetur tamen Epiſcopus, ſeveriſſimis pœnis illorum refrœnare poterviam, qui contra interdictum Eccleſiæ matrimonium contrahere præſumunt, quod cum communi tradit Sanchez *lib. 3. diſput. 46. num. 7.*, notans inſuper, eas pœnas non eſſe a jure præfinitas, ſed ejuſdem Epiſcopi permitti arbitrio: Verum etiam in his decernendis cavere debet, ne ſua abutatur libertate, & jus commune infringat, quod alio exponemus exemplo. In Synodo Salmanticenſi edita olim fuerat Conſtitutio, cujus meminit Covarruvias in 4. *Decretal. 2. part. cap. 6. num. 4.*, qua excommunicatione latæ ſententiæ innodabantur contrahentes matrimonium, non præmiſſis publicationibus a Tridentino præſcriptis; & præterea decernebatur, hac excommunicatione irretitos ſtatim eſſe evitandos, licet non eſſent publice, ac nominatim denuntiati. At ejuſmodi Conſtitutio, quoad ſecundam ſui partem, ſuſtineri minime potuit; quoniam evitandos pronuntiabat, qui juxta Canonicas ſanctiones evitandi nequaquam ſunt: in celebri enim Extravag. Martini V. incipien. *Ad evitanda*, edita in Concilio Conſtantienſi, , evitandi decernuntur ſolum excommunicati, publice, & nominatim denuntiati, ac publici, & notorii Clericorum percuſſores, uti ponderant Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. 46. num.* 10., & Cardinalis de Lugo *cit. dub. 45. num.* 5.; Quamvis vero Fagnanus *in cap. Quod a Prædeceſſore*, *num. 55. de Schiſmaticis* probare conetur, evitandos etiam eſſe quoſcumque, qui facti notorietate certo dignoſcuntur in excommunicationem incidiſſe, juxta poſteriorem ſanctionem Concilii Lateranenſis V. *ſeſſ.* 11. *§. Statuimus autem*, ejus tamen doctrina fere communiter rejecta eſt, cum ubique moribus ſit recepta laudata Conſtitutio *Ad evitanda*, quod teſtantur Suarez *de cenſ. diſp. 9. ſect. 25.*, Layman *Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 4. num. 1.*, Cabaſſut. *in theoria, & praxi jur. Canonic. lib. 5. cap. 11. num. 3.*, Cardinalis Albitius *de incoſtantia in Fide cap. 18. num. 23.*, Engel. *ad lib. 5. Decretal. tit. 39. num. 56.*, Wienſtrer *ibid. num. 63.*, Reinffenſtuel. *num.* 138.

5 In Diœceſi Kiovienſi, atque in tota Ruthena provincia nunquam promulgatum fuerat ſæpius laudatum decretum Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 1. de refor. matr.*, ad præcidenda nihilominus ſcandala, quæ ex clandeſtinis conjugiis in maximam animarum perniciem proveniebant, in Diœceſana Synodo Kiovienſi, habita die 11. Octobris 1619., atque in Synodo Provinciali Ruthena, habita die 6. Auguſti 1626. Conſtitutiones ſunt editæ, in quibus irrita declarata ſunt matrimonia, aliter quam coram Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus celebrata eodem plane modo, quo a Tridentino ſtatutum fuerat, licet nulla Tridentini fuerit in illis facta mentio: ſimulque juſſi ſunt ſinguli Rutheni Parochi, eas Synodales Conſtitutiones per ſuas Eccleſias quamprimum promulgare, ſicuti etiam a Tridentino fuerat præſcriptum; Iis vero, qui poſt hanc publicationem ſine Parochi, & duorum ſaltem teſtium præſentia matrimonium contraxerunt, injuncta eſt ſeparatio, & veluti nullo inter ſe legitimo connubii fœdere obſtrictis, libera facta eſt poteſtas tranſeundi ad alia vota. 6 De

Digitized by Google

6 De hiſce decretis acriter diſceptatum fuit cum in Sacra Congregatione de Propaganda Fide, tum in Sacra Congregatione Concilii: ſcripſerunt in utramque partem Theologi, & Canoniſtæ, quorum nonnulli exiſtimarunt, nihil eſſe dubitandum de validitate Conſtitutionum, quæ adamuſſim reſpondebant & verbis, & menti Concilii Tridentini, quod ideo non fuit expreſſe nominatum, ne illius nomine audito, Rutheni ſchiſmatici, quibus eſt inviſum, magis magiſque ab unione retraherentur, & ne ſimiliter Græci ab Orthodoxa Eccleſia ſeparati occaſionem inde arriperent ſpargendi in vulgus, Latinos velle ſuos mores, & ritus in ipſorum Eccleſiam invehere, quam calumniam nobis impingunt, ut plebis animum a Latinis avertant, atque in ſchiſmate obduratum detineant.

7 Alii exadverſo fuerunt in ſententia, præfata Synodalia ſtatuta, quanquam Tridentino omnino conformia, viribus tamen carere, quod hac ratiocinatione manifeſte confici ſunt arbitrati. Tridentinum noluit ſuum decretum, quo irrita fecit matrimonia clandeſtina, quempiam afficere, & ligare, niſi poſt triginta dies, ab ejuſdem decreti publicatione facta in Parochia, in qua ipſe degit: *Decernit inſuper* (ſunt verba Tridentini) *ut hujuſmodi decretum, in unaquaque parochia ſuum robur poſt triginta dies habere incipiat a die primæ publicationis in eadem parochia factæ numerandos*: At in parochialibus Eccleſiis Ruthenis nunquam prædictum Conciliare decretum fuit promulgatum; itaque matrimonia inibi aliter contracta, quam Tridentinum præſcripſerit, non poſſunt eſſe irrita, virtute decreti ejuſdem Tridentini. Unice igitur reſtat, ut irrita ſint, virtute Conſtitutionum a Synodis Ruthenis editarum, earumdemque Synodorum nomine, atque auctoritate per ſingulas Parochias promulgatarum; hoc autem contingere nequaquam poteſt: nulla quippe peculiaris Synodus poteſt inducere novum impedimentum dirimens matrimonium, ſeu hujus contrahendi novam formam præſcribere, ſed eſt ad id neceſſaria ſuprema auctoritas, vel Concilii Œcumenici, vel Summi Pontificis.

8 Hanc poſtremam opinionem amplexata eſt Sacra Congregatio, quæ, die 2. Decembris 1628. reſcripſit, Synodalia decreta Ruthena, per Parochias publicata, non potuiſſe firmitatem adimere matrimoniis, contra formam in iiſdem ſtatutam contrahendis, & propterea valida definivit matrimonia clandeſtina, inita poſt eorumdem decretorum promulgationem: quodque hinc neceſſario conſequebatur, redintegrari juſſit conjugia, hoc tantum nomine reſciſſa, quod aliter eſſent celebrata, quam Synodales expoſcerent Conſtitutiones; conjugeſque ea de cauſa ſeparatos ad cohabitationem inſtaurandam adegit, idque etiamſi poſt ſeperationem alias celebraſſent nuptias, quarum validitati obſtabant primæ jam legitime contractæ. Ut porro deinceps incommoda averterentur, quæ ex clandeſtinis proveniunt matrimoniis, eadem Congregatio conſuluit Sanctiſſimo, ut per ſuas Apoſtolicas litteras in forma Brevis, iiſdem fere verbis conceptas, quibus Tridentinum utitur, conjugia aliter, quam coram alterutrius contrahentium Paroco, & duobus, aut tribus teſtibus in poſterum contrahenda, irrita decerneret, caſque litteras per ſingulas Parochias Ruthenas præciperet promulgari.

9 Eamdem ſententiam, in qua poſt novum examen eadem Congregatio perſtitit die 20. Martii 1629., approbavit, confirmavitque Urbanus VIII., ſimulque deputavit particularem Congregationem, quæ de modo deliberaret, quo litteræ Apoſtolicæ eſſent formandæ: habita eſt hæc Congregatio die 20. Aprilis ejuſdem anni 1629., eaque ſuggerente, ſcripta fuere duo Brevia, alterum, in quo demandabatur publicatio Decreti Concilii Tridentini, expreſſe, & no-

nominatim; alterum, in quo ipſemet Pontifex, verbis tamen a Tridentino acceptis, & facta inſuper Tridentini mentione, nullius roboris decernebat nuptias, quæ ſine Parocho, & teſtibus in poſterum fierent. Utrumque Apoſtolicum Breve tranſmiſſum fuit ad Nuntium Apoſtolicum, eique inſinuatum, ut niſi ab expreſſa publicatione Tridentini turbas, & tumultus excitandos prævideret, uteretur primo Brevi; ſin minus urgeret promulgationem ſecundi per quamlibet parochiam, non tanquam Decreti Tridentini, ſed tanquam Conſtitutionis Pontificiæ; Parochis autem injungeret, ut populo declararent, Pontificiam Conſtitutionem vim habituram poſt triginta dies, ab ejuſdem publicatione in parochia factam numerandos, quemadmodum etiam Tridentinum in ſuo decreto cautum voluit. Litteræ quoque datæ ſunt ad Archiepiſcopum Kiovienſem, quibus, poſt plurimum commendatum ejuſdem ſtudium abducendi Fideles a clandeſtinis deſponſationibus, fuit ſuaviter quodammodo reprehenſus, quod deliquiſſet contra jus commune, adſcribendo ſibi poteſtatem, qua certo carebat.

10 Ex quibus ſatis abunde demonſtratum arbitramur, nunquam permitti Epiſcopis aliquid in ſuas Synodales Conſtitutiones inſerere, quod juri communi, atque Apoſtolicis Conſtitutionibus refragetur, etiamſi illud neceſſarium reputetur ad evellendas corruptelas, & rerum ſacrarum tuendam religionem.

11 A tradita tamen regula excipitur Conſtitutio Synodalis, quæ ſit corroborata Apoſtolica confirmatione; ab hac enim tantas accipit vires, ut prævaleat juri communi, cui ceteroquin ſit contraria, ſicuti advertunt Gonzalez *ad regul. 8. Cancellariæ in 3. annot. num. 231. & ſeqq.*, Rota *deciſ. 60. num. 4. & ſeqq. part. 9. recent*; quod tamen eſt intelligendum, ſi confirmatio Apoſtolica ſit in forma ſpecifica, ut aiunt, non in communi; latum quippe inter hæc duo confirmationum genera intercedere diſcrimen, in hujus Operis capite ultimo demonſtrabimus.

C A P U T LXIX.

Firmitate non carent Synodales Conſtitutiones, aliquid decernentes præter jus commune, quod multis firmatur exemplis.

1 DE iis, quæ ſunt a jure prætermiſſa, non prohibetur Epiſcopus aliquid in ſua Synodo decernere, quod ad Eccleſiaſticam diſciplinam, in concredita ſibi diœceſi aut reparandam, aut promovendam conducere arbitretur; ejuſmodi quippe Statuta non ſunt contra Canones, ſed præter Canones, quibus præterea robur adjiciunt, & fulcimentum, quod ex iis palam fiet, quæ mox enarrabimus.

2 Et ne recedamus ab exemplo matrimonii, cui hactenus inſtitimus, Innocentius III. in Concilio Generali Lateranenſi *relat. in cap. Cum inhibitio, de clandeſtin. deſponſat.*, matrimonium priuſquam celebretur, publice in Eccleſia denuntiari præcepit; eamdemque publicationem ter faciendam ſtatuit Tridentinum *cit. cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.*, niſi Epiſcopus, aut omnes, aut earum aliquam remittendam cenſuerit, quod ejuſdem judicio, & prudentiæ relinquitur: Parochus autem Matrimonio intereſſe præſumens, cui legitimæ non præceſſerint denuntiationes, ſuſpenſione ab officio triennio duratura, aut etiam graviori pœna plecti jubetur *in cit. cap. Cum inhibitio, §. final.*; a qua quidem ſuſpenſione, cujus tempus eſt a jure determinatum, non poſſe eumdem intra triennium ab Epiſcopo abſolvi, docent Sanchez *de matrim. lib. 3. diſput.*

diſput. 52. num. 2., Guttierez *de matrim. cap. 75. num. 22.*, & Pontius *lib. 5. cap. 37. num. 11.*: Ipſis vero Contrahentibus, quia Eccleſiæ mandatum in re ſine gravi contemnunt, condignam pœnitentiam injungendam, *in eodem cit. §. final.* ſtatuitur: Teſtibus tamen, qui ejuſmodi matrimoniis aſſiſtunt, nulla pœna, neque a Concilio Lateranenſi, neque a Tridentino reperitur impoſita: at nihilominus pleræque Diœceſanæ Synodi etiam in illos duxerunt animadvertendum pœna excommunicationis latæ ſententiæ; quamvis porro Soto *in 4. diſt. 28. quæſt. 1. art. 2. §. Quo igitur* abſonum viſum ſit, a particulari Synodo illam in prædictos teſtes irrogari pœnam, a qua infligenda Concilia Generalia abſtinuerunt, ac proinde præfatas Conſtitutiones irritas exiſtimaverit; rectius tamen earumdem validitatem propugnat, atque a Soti argumentis vindicat Sanchez *cit. lib. 3. diſp. 46. num.* 8.: etenim cum teſtes præfati auctoritatem præſtent Matrimonio ab Eccleſia interdicto, graviter profecto in Eccleſiæ leges delinquunt: quapropter Synodales Conſtitutiones eorum culpam, debita coercentes pœna, nihil agunt contra Canones, ſed Canones ipſos tuentur, ac fovent; ſicuti animadvertit etiam Fagnanus *in cit. cap. Sicut olim, num. 78. de accuſat.*, ubi loquens de Synodo Provinciali, quod in re, quam in præſens verſamus, non plus auctoritatis habet, quam Diœceſana, ait: *Non tamen horum poteſtas adeo reſtringitur, quin multa ſtatuere poſſint circa ea, quæ totam provinciam concernunt, præter jus commune.... ſuiſque decretis jus commune adjuvare, addendo novas pœnas, vel antiquas augendo.*

3 In rem pariter cadit, quod ſupra dicebamus de Clerico in Minoribus conſtituto, aut ſola prima Tonſura initiato, nullum poſſidente Eccleſiaſticum Beneficium, quem privilegio Fori gaudere noluit Tridentinum *cit. ſeſſ. 23. cap. 6. de reform.*, niſi habitum, & Tonſuram deferat, atque alicui Eccleſiæ, ex mandato Epiſcopi inſerviat: quale autem ſervitium debeat ab eo Eccleſiæ præſtari, ut exemptionem naneiſcatur a Foro laicali, non fuit a Tridentino definitum: quare cum de re agatur a jure prætermiſſâ, licebit Epiſcopo, illam in ſua Synodo determinare, normamque præſcribere ſervitii, a Clerico impendendi Eccleſiæ, cui eſt adſcriptus, quemadmodum cenſuit Sacra Congregatio Concilii in Oppiden. Clericalis ſervitii 10. Januarii 1660. *lib. 22. decretor. pag. 6.*, ubi ita legitur: *Quandoquidem non raro controverſiæ oriuntur circa frequentiam, & qualitatem ſervitii præſtandi per Clericos ad effectum, ut junctis ceteris requiſitis Fori privilegio gaudeant, ſuplex quærit Epiſcopus Oppidenſis, an Clericus incedens in habitu, & tonſura Clericali, qui ſemel in hebdomada, vel quater, ter, bis, aut ſemel in menſe Sacerdoti celebranti miniſtrat in ſacrificio Miſſæ, vel qui Superpelliceo quoque indutus, toties aliis intereſt Divinis Officiis, dicatur Eccleſiæ inſervire, ad præſcriptum Sacri Concilii Tridentini, itaut Fori Eccleſiaſtici privilegio gaudere debeat, an vero longius præſtandum ſervitium, & quod, & quantum? Sacra Congregatio Concilii cenſuit remittendum arbitrio Epiſcopi.*

4 Unum tamen cavere debet Epiſcopus, nimirum, ne una cum qualitate ſervitii, ita etiam deſignet Eccleſiam, cui ſit præſtandum, ut ſimul declaret, Fori privilegio excidere, qui eadem miniſteria a Synodo præſcripta in altera exerceat Eccleſia: Sacra quippe Congregatio Concilii jam alias decidit, Clericum Fori privilegium non amittere, etiamſi Eccleſiæ inſerviat ſine mandato Epiſcopi; aut non illi, quam Epiſcopus deſignavit, ſed alteri famuletur Eccleſiæ: quamvis enim Tridentinum voluerit, eum inſervire Eccleſiæ *ex mandato Epiſcopi*; hæc tamen conditio *mandato Epiſcopi* adeo levis viſa eſt Sacræ Congregationi, ut illius defectus non ſatis ſit ad ſpoliandum Fori privilegio Clericum, cete-

Digitized by Google

cetera, quæ potiora ſunt, ab eodem Tridentino præſcripta, exacte adimplentem, uti videre eſt apud Fagnanum. *in cap. Si quis, num.21. & ſeqq.de foro competenti*, & adhuc clarius conſtat ex reſponſo, ab eadem Sacra Congregatione dato in Senogallien. die 23. Januarii 1603. (*lib. 10. decretor. pag. 54.*) cujus verba ſunt: *Sacra &c. cenſuit, Oratorem, Clericalem habitum, & tonſuram deferentem, quamvis alteri Eccleſiæ, quam illi, cui ex mandato Epiſcopi ad inſerviendum adſcriptus fuit, inſerviat, nihilominus privilegio Fori gaudere.* Atque iterum in Neapolitana, die prima Februarii 1614. (*lib. 11. decretor. pag. 139.*) cum eadem Congregatio conſulta, *An Clericus in minoribus Ordinibus conſtitutus, Clericalem habitum, & tonſuram deferens, atque Eccleſiæ inſerviens gaudeat privilegio Fori, ſi alicui Eccleſiæ ab Epiſcopo adſcriptus non ſit*. Reſpondit *Gaudere*.

5 Neque hæc Sacræ Congregationis reſponſa alteri adverſantur Tridentini decreto *ejuſd. ſeſſ. 23. cap. 16.*, ubi veſtigiis inhærens textui canonis Concilii Chalcedonenſis, neminem in poſterum Ordinibus initiandum decrevit, *Qui illi eccleſiæ, aut pio loco, pro cujus neceſſitate, aut utilitate aſſumitur, ubi ſuis fungatur muneribus, non adſcribatur*, ſimulque Sacris interdicendum præcepit, qui, inconſulto Epiſcopo, ab Eccleſia ſe proripit, cui fuit alligatus: aliud ſiquidem eſt, Clericum poſſe compelli, ad inſerviendum Eccleſiæ, ab Epiſcopo deſignatæ; aliud poſſe Fori privilegio ideo privari, quod non illi, ſed alteri Eccleſiæ ſuum ſervitium impendat: primum certe, non itidem alterum ex allegato Tridentini textu conſequitur: quinimmo ex hoc aperte colligitur, ſola ſuſpenſione a Divinis, aut interdictione aſcenſus ad ſuperiores Ordines, ejus eſſe puniendam contumaciam, qui, inconſulto Epiſcopo, ab Eccleſia recedit, cui in ſui Ordinatione fuit mancipatus, uti in ſuis ſuffragiis, hac ſuper re diligenter elucubratis, concluſerunt Carolus de Vecchis, & Proſper Fagnanus, celebres olim Sacræ Congregationis Concilii Secretarii, quæ extant *libr. memorialium 52. pag. 16*

6 Ad rem quoque præſentem exornandam faciunt, quæ Eugenius IV. *in ſua Conſtitut. 27. §. 13. Bullar. tom. 3. part. 3. pag. 39.*, & Rituale Romanum *tit. 9.* præcipiunt, recens natos infantes, quamprimum commode poterit eſſe baptizandos: at neque Eugenius, neque Rituale tempus præfinivit, intra quod, ſint ad Eccleſiam deferendi, ut ſalutari aqua abluantur; ac propterea integrum erit Epiſcopis, illud determinare, quod a S. Carolo Borromæo, atque ab aliis Epiſcopis in ſuis Synodis ſapientiſſime factum videmus.

7 In eodem Rituali Romano *tit. 34.* legitur: *Nullum corpus ſepeliatur, præſertim ſi mors repentina fuerit, niſi poſt debitum temporis intervallum, ut nullus omnino de morte relinquatur dubitandi locus*: Neque hic certum tempus determinatur, quod effluere debeat, priuſquam cadaver humetur; provide tamen, cum in Actis Eccleſiæ Mediolanenſis, tum in aliis Synodis, tam Provincialibus, quam Diœceſanis cautum eſt, ne cadaver ſepulturæ mandetur, niſi poſt duodecim ab obitu horas, ſi mors ſit ex morbo ſecuta; & ſi repentina, vel violenta fuerit, niſi poſt viginti quatuor horarum intervallum, quemadmodum fuſe habetur *in adnotat. ad Synodum Fulginatenſem Epiſcopi Baptiſtelli cap. 13. num. 6*: hoc ſiquidem non eſt contraire, ſed obſequi Rituali Romano, quod certo de morte conſtare voluit, priuſquam cadaver tumuletur.

8 Habens jus non tantum ad Beneficium, ſed in ipſo Beneficio, adeo certum, & manifeſtum, ut nequeat rationabiliter in quæſtionem adduci, permittitur a Sacris Canonibus pecunia redimere vexationem, ſibi injuſte illatam, quod deſumitur *ex cap. Dilectus, 27. de ſim.*, docentque S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 2. *ad* 5.,

Digitized by Google

ad 5., & *in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 3. *art.* 2. *quæſtiunc.* 1. *ad* 7., S. Antoninus *in Summ. Theol.* 2. *part. tit.* 1. *cap.* 4. *§.* 2., Toletus *in Summ. libr.* 5. *cap.* 90., Suarez *tom.* 1. *de relig. lib.* 4. *de ſimon. cap.* 50., Valentia *tom.* 3. *commentar. Theol. diſp.* 6. *quæſt.* 16. *punct.* 3., Gabalinus *de ſimon. quæſt.* 18., Navarrus *manual. cap.* 23. *num.* 102., & *conſil.* 48. *num* 44. *de ſimon.*, Gonzalez *in cap. Matthæus, de ſimon. num.* 2., Barboſa *ibid. num.* 4.: Neque a ſacris Canonibus cautum eſt, intercedere debere auctoritatem Epiſcopi, ut quis tuta conſcientia poſſit pecuniam ſolvere, ne poſſeſſione exturbetur Beneficii, quod juſte, & legitime obtinet: nihilominus S. Carolus Borromæus ſcite perpendens facile in hoc negotio poſſe quempiam hallucinari, atque, obtentu redimendæ injuſtæ vexationis, veram committere ſimoniam, ſicuti contigit illi, quem Lucius III. *in cap. Matthæus, de ſimon.*, ſimoniaca labe fœdatum agnovit, eo quod pecuniam dediſſet, ne ei retardaretur poſſeſſio Prælaturæ, ad quam, utpote electus a majori parte Capituli, habebat quidem jus *ad rem*, nondum tamen jus perfectum, & abſolutum *in re*, quod juxta *cit. textum in cap. Dilectus*, neceſſario requiritur, ut poſſit injuſta vexatio, pecuniæ ſolutione, propulſari, quemadmodum bene ponderant citt. S. Thomas, S. Antoninus, Suarez, & Gonzalez, & fuſe Nos explicuimus *in Noſtr. Notific.* 93., ubi ex profeſſo de hac re tractavimus; hac, inquam, de cauſa, S. Carolus *in Concil. Provinc.* 1. *part.* 2. (*Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 14.) nemini licere ſancivit, ad redimendam injuſtam vexationem in cauſa Beneficiali quidquam ſolvere, aut cum adverſario tranſigere ſine Epiſcopi aſſenſu, cujus erit inveſtigare, an pecuniæ ſolutio, ſeu inita inter ſecum de Beneficio contendentes pactio omni careat fraude, & ſimoniæ ſuſpicione: *Ne redimendæ vexationis ſpecie* (ait) *in cauſis Beneficiorum ſimoniacæ pactiones intercedant, nemini licere volumus, ad redimendam vexationem, ne in caſibus quidem jure permiſſis, pecuniam dare, quidquamve paciſci, aut tranſigere, niſi Epiſcopi conſenſus acceſſerit; cujus partes erunt & perſpicere diligenter, an ſubſit aliqua fraus, & ubi rem fraude carere, & jure permiſſam eſſe cognoverit, non denegare ei, qui petierit, facultatem ſe a vexatione liberandi.*

9 Diverſum judicium ferendum eſſet de alia, quam ſubjicimus, Conſtitutione. A Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. *in cap. Omnis utriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.*, cui concinit Tridentinum *ſeſſ.* 13. *can.* 9. *de ſacroſancto Euchariſtiæ ſacramento*, omnes Fideles obſtricti ſunt præcepto, ſacram Euchariſtiam percipiendi, ſaltem in Paſchate: tempus porro Paſchale, ad huic obtemperandum præcepto, quindecim dierum ſpatio, hoc eſt a Dominica Palmarum, uſque ad Dominicam in Albis concludi declaravit Eugenius IV. in ſua Conſtitutione 24. *tom.* 3. *part.* 3. *Bullar. pag.* 33., quod ſuperius Nos *cap.* 42. *num.* 3. *pag.* 428. prolixius explicuimus. Hoc poſito, videri poſſet Epiſcopo, ampliſſimam regenti Diœceſim, fas ſibi eſſe, tempus Paſchale, in ſua præſertim Synodo, ulterius etiam prorogare, puta uſque ad feſtum Aſcenſionis Dominicæ, vel Sanctiſſimæ Trinitatis; Verum ejuſmodi Synodalis Conſtitutio, ſi ederetur, corrigenda foret, ea quippe non decerneret, quod eſt a jure prætermiſſum, ſed contra jus limites ampliaret, ab ipſo jure jam præfinitos. Quocirca Cardinalis Cantelmus Archiepiſcopus Neapolitanus probe noſcens, tantam ſibi non eſſe poteſtatem, uſque ad diem Aſcenſionis protendendi tempus, intra quod a ſuis ſubditis ſatisfieri poſſet Paſchalis Communionis præcepto, illam ſibi fieri petiit a Sacra Congregatione, quæ, ob ingentem numerum populi, Neapolitanam urbem incolentis, petitam prorogationem conceſſit die 20. Martii 1694., quam idem Cardinalis in ſuam inſeruit Diœceſanam Synodum, eodem anno celebra-

Digitized by Google

tam; idemque præſtitum fuit ab ejus Succeſſore Cardinali Pignatello in Synodo, quam habuit anno 1726.

CAPUT LXX.

Aliæ proferuntur Synodales Conſtitutiones, quæ non ideo nutarunt, quod aliquid ſtatuerint præter jus commune.

1 JUſſerat Clemens VIII. Diœceſis Calaguritanæ Beneficia Clericis dumtaxat *patrimonialibus* conferri; quinam autem eſſent inter patrimoniales recenſendi, non explicuit: Quocirca ad amputandas lites, quæ frequenter in Foro agitabantur, num aliquis ea polleret qualitate, quam requirebat Clementina Conſtitutio, Epiſcopi in ſuis Synodis neceſſarium putarunt, eamdem Conſtitutionem declarare: edixerunt propterea, *patrimoniales* nequaquam habendos, qui mercede conducti in loco habitabant, ſed ad veram patrimonialitatem requiri domicilium, incolatum, & Civitatem. Adverſum ejuſmodi Synodales Conſtitutiones provocatum fuit ad Sacræ Rotæ Auditorium: ſed animadverſum cum fuerit, Clementinam Conſtitutionem aliqua certe indigere explicatione, nullamque magis rationi, atque æquitati congruere, quam quæ a prædictis Synodis data fuerat, Rota illas cenſuit ſuſtinendas *deciſ.* 98. *num.* 2. *coram ſan. mem. Alexandro VIII.*, *&* *deciſ.* 241. *num.* 6. *coram Peutingerio.*

2 Ad obtruncandas ſimiliter lites ſuper Decimis a Clericis ſolvendis, e ſuorum Beneficiorum prædiis alteri locatis, Epiſcopus Abulenſis in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus anni 1557. ſancivit, ut eorumdem prædiorum conductores prius fructus detraherent Clericis debitos, atque ex reliquis ſibi obvenientibus Decimas penderent. Etiam hæc Conſtitutio fuit in judicium traducta, ſed Rotæ Auditorium ſcite perpendens, nihil per eam fuiſſe juri communi derogatum, ſed modum dumtaxat præſcriptum, & quidem rationabilem, atque apprime aptum ad obviandum litigiis, quo a quolibet pro ſua rata Decimæ perſolverentur, eam approbavit *deciſ.* 1734. *num.* 17. *& ſeqq. coram Coccino.*

3 Haud levis pariter fuit diſputatio in pluribus tribunalibus olim agitata, an ſuſtinerentur Statuta, conſuetudines, atque Eccleſiarum Conſtitutiones, etiam Synodali decreto roboratæ, quibus cavetur, ut fructus primi anni cujuslibet Beneficii, non illi, qui Beneficium obtinuit, ſed defuncti Anteceſſoris hæredibus obveniant. Rotæ Auditorium ejuſmodi ſive conſuetudines, ſive Conſtitutiones quondam improbavit, in deciſionibus relatis a Garcia *de Beneficiis part.* 10. *cap.* 5. *num.* 141. *&* 142.; Sed deinde, mutata ſententia, eaſdem validas pronuntiavit *deciſ.* 1053. *coram Seraphin.*, *deciſ.* 660. *num.* 2. *part.* 4. *diverſ.*, & *in Leodien. Canonicatus, & Scholaſteriæ* 10. *Maji* 1660. *coram Bourlemont.* Hæc autem poſterior opinio prævaluit, atque ab omnibus fere Auctoribus recepta, & propugnata eſt; Siquidem præfata Statuta non auferunt Beneficiario annales ſui Beneficii reditus, ſed hoſce eidem reſervant poſt mortem penſitandos: Idem quippe Beneficium tranſibit in Succeſſorem cum eodem onere, tradendi hæredibus Deceſſoris reditus primi anni, & ſic deinceps: quocirca nihil in illis eſt, quod ſimoniam ſapiat, aut quod adverſetur, vel Conſtitutioni Joannis XXII. *in Extravag. Suſcepti, ne Sede vacante, inter comm.*, vel decreto Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 14. *de reform.*, vel Conſtitutioni 143. S. Pii V. (*tom.* 4. *part.* 3. *Bullar. pag.* 109.) vel demum Conſtitutioni 117. Innocentii XII. (*tom.* 9. *Bullar. pag.* 413.) in his enim ſolum damnantur illicitæ pactiones, atque pecuniæ erogationes in aliorum Canonicorum commodum, non vero prohibetur

tur dilatio ſolutionis redituum primi anni, ad tempus mortis Beneficiarii, ut ei juſtæ reddautur exequiæ, & æs alienum, ſi quo forte gravatus deceſſerit, ſolvatur, quemadmodum optime expenſum fuit a Sacra Congregatione Concilii; quæ poſt maturam articuli diſcuſſionem, nihil in prædictis Conſtitutionibus reprehendendum invenit, in Civitaten. Statutorum, die 24. Martii, & 9. Junii 1580. *lib.* 106. *Poſitionum pag.* 9., atque in Mediolanen. 15 Maji 1580. *tom.* 115. *Poſitionum. pag.* 203., idemque tradunt Suarez *de relig. tom.* 2. *tract.* 4. *lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 9., Azor. *inſtit. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 4. *quæſt.* 4., Leon. *Theſaur. For. Eccleſ. cap.* 32. *num.* 6., Guttierez *Canonic. quæſt. lib.* 1. *cap.* 29. *num.* 30., Garcia *cit. cap.* 5. *num.* 137. *& plurib. ſeqq.*, Barboſa *in collect. ad Trident. ſeſſ.* 24. *cap.* 14. *num.* 3. *&* 8., & *de Canonicis cap.* 15. *num.* 31., Panimoll. *deciſ.* 31. *annot.* 1. *num.* 17. *& ſeq. tom.* 1., Mean. *in obſervat. ad jus Leodienſe part.* 3. *obſerv.* 277., & fuſe Pitonius *diſceptat. Eccleſiaſtic. part.* 3. *diſcept.* 57.

4 In Diœceſi Toletana Eccleſiarum ſacrariis Præfecti tot eleemoſynas pro Miſſis in iiſdem Eccleſiis celebrandis acceptabant, quibus ſatisfieri impoſſibile foret: quare ne Fidelium pietas eleemosynam erogantium fraudaretur, Archiepiſcopus in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus juſſit, ut ſinguli Eccleſiarum Præfecti, quolibet trimeſtri, & de perceptis eleemoſynis, & de celebratis Miſſis exactam ſibi rationem redderent; quod ſi Miſſæ numerum non exæquarent, ab elargientibus eleemoſynam præſcriptum liberum ſibi eſſe voluit, earumdem celebrationem alteri Eccleſiæ committere: Etiam ejuſmodi Conſtitutio acriter impugnata eſt apud Sacræ Rotæ tribunal. Pleriſque enim videbatur Archiepiſcopus ſuæ poteſtatis limites prætergreſſus, quaſi ſibi jus uſurpaſſet, piam commutandi Fidelium voluntatem, qui in illa ſpeciali Eccleſia Sacrificium pro ſe offerri voluerant, in quam conſuetam contulerant ſtipem. Verum Rotæ Auditorium cum ponderaverit, non fuiſſe ab Epiſcopo abſolute ſancitum, ut Miſſæ extra Eccleſiam celebrarentur, cui fuerant eleemoſynæ oblatæ, ſed dumtaxat præſcriptum, quid faciendum foret, quando in illa tot Miſſæ celebrari non poterant, quæ oblatis eleemoſynis reſponderent: cumque ſimul perpenderit, aliquod temperamentum neceſſario adhibendum fuiſſe, ne in prædicto caſu, a jure communi non præviſo, prorſus eluderentur Fideles eleemoſynam elargientes, utque iidem ſpecialem fructum, quem erogata ſtipe exoptabant, ex Sacrificio aſſequerentur, ſi non illa, quam deſignaverant Eccleſia, alibi ſaltem oblato; idcirco laudatam Conſtitutionem commendavit, approbavitque *deciſ.* 1436., *& deciſ.* 1522. *coram Coccino*.

5 Haud abſimilis quæſtio ſæpius delata eſt ad Sacram Congregationem Concilii, a qua petitum fuit, quid foret agendum, cum ingens eleemoſynarum copia in unam conferebatur Eccleſiam, ut tot Miſſæ celebrarentur, in uno certo, & deſignato ejuſdem Eccleſię ſacello, quas tamen ibidem celebrare eſſet impoſſibile: Et Sacra Congregatio cenſuit, Miſſarum celebrationem non eſſe ultra hebdomadam differendam, ſed in aliis ſaltem ejuſdem Eccleſiæ ſacellis explendam: Ne autem imponeretur Fidelibus eleemoſynas erogantibus, perſcriptam tabellam, in viſibili Eccleſiæ loco exponendam, notificari juſſit, ſuſcipiendis in poſterum Miſſarum oneribus ſatisfactum utique iri in Altari a Benefactoribus deſignato; ſi tamen intra unius hebdomadæ ſpatium fieri poſſet, ſin minus in aliis ejuſdem Eccleſiæ Altaribus juxta Sacræ Congregationis reſcriptum.

6 Notiſſima eſt Conſtitutio Concilii Lateranenſis ſub Alexandro III. *in cap. Quoniam, de jure patronatus*, in qua decernitur, ut vacante Beneficio juris patronatus, ſi Patronorum ſuffragia diſciſſa fuerint, neque in eamdem conſpirent perſonam, *Ille præficiatur Eccleſiæ, qui majoribus juvatur meritis, &*

plurimorum eligitur, & probatur aſſenſu: Quocirca, ſi ex decem Patronis quatuor præſentent Petrum, tres Joannem, & reliqui tres Antonium, Petrus, ſi alias idoneus ſit, erit de Beneficio inſtituendus, quemadmodum *ad dict. cap.* adnotarunt Abbas *num.* 13., Gonzalez *num.* 2., Barboſa *num.* 4., Fagnanus *num.* 15., dummodo tamen præſentatio non fiat a pluribus, tanquam conſtituentibus unum Collegium; tunc enim eum ſolum, qui a majori parte totius Collegii, puta ſex ex decem, præſentatur, eſſe inſtituendum, iidem Doctores advertunt, cum Lambertino *de jur. patron. lib.* 2. *part.* 3. *quæſt.* 4. *art.* 4. Si vero is, qui majora retulit ſuffragia, non reperiatur idoneus, poterit alter præſentatus a paucioribus, qui ſe dignum, & idoneum præbeat, de Beneficio inſtitui, ſicuti iidem Doctores proſequuntur. Jam vero Epiſcopus Pampilonenſis, in cujus Diœceſi frequenter occurrebant prædictæ Patronorum in præſentando diſſenſiones, in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus edixit, ſi deinceps contingeret, præſentatum a majori parte idoneum non reperiri, non eſſe admittendum præſentatum a minori, ſed novam ab omnibus præſentationem faciendam: Putarunt nonnulli, hanc Conſtitutionem contraire juri communi, ex cujus cenſura, quando a majori parte præſentatur indignus, totum jus præſentandi devolvitur ad alios, quanquam numero pauciores: ac proinde qui ab his nominatus fuit, atque idoneus repertus, non videtur poſſe ſine injuria Beneficio privari. Verum Rotæ Auditorum, in quo de præfatæ Conſtitutionis viribus eſt diſputatum, illam ratam habuit, validamque pronuntiavit *deciſ.* 125., & *deciſ.* 1105. *coram Coccino.* Siquidem in primis non omnes Patroni, ſed tantum Eccleſiaſtici præſentantes indignum excidunt pro ea vice jure præſentandi, uti tradunt Silveſt. *V. Juspatronatus, quæſt.* 7. *dict.* 2., Leſſius *de juſt. & jur. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 29., Layman *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 13. *num.* 7., Vollenſ. *ad tit. de jur. patron.* §. 5., Barboſa *in cap. Cum autem, de jur. patron. num.* 5. Deinde hæc ipſa pœna ne Patronos quidem Eccleſiaſticos afficit, qui non ſcienter, ſed ignoranter indignum præſentant, quibus propterea intra ſemeſtre permitti, alium idoneum præſentare, docent Azor. *inſtit. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 22. *quæſt.* 6. *in fin.*, Pirhing *ad tit. de jur. patron.*, *num.* 104. *v. Aliud vero*, Wieſter *eod. tit. num.* 133., *aliique ab Azorio cit.* Præfata autem Conſtitutio Pampilonenſis potuit commode intelligi de ſolis Patronis laicis, aut ſi etiam Eccleſiaſticos comprehendit, potuit locum ſibi vindicare in eventu, quod iidem non ſcienter, ſed ignoranter præſentaverint indignum: Quamobrem nihil in ea deprehenſum eſt, quod juri communi refragaretur; quamvis enim etiam detur in utroque caſu, liberum eſſe Epiſcopo admittere idoneum a minori Patronorum numero præſentatum; ad eum tamen admittendum nullo jure compellitur: Quinimmo *in cit. cap. Quoniam*, poſtquam juſſus inſtituere *qui plurimorum eligitur, & probatur aſſenſu*, ſtatim ſubjungitur: *Si autem hoc ſine ſcandalo eſſe nequiverit, ordinet Antiſtes Eccleſiam, ſicut melius eam ſecundum Deum viderit ordinandam.*

7 Denique opus eſt adnotare, aliqua interdum a Sacris Urbis Congregationibus edi reſponſa, quæ licet juri communi ſint conformia, non tamen labefactant contraria Synodorum ſtatuta, quæ alicubi iuſtis de cauſis vigeant, neque ab iſtis in poſterum ſervandis quempiam excuſant: Ita quamvis a Sacra Congregatione Concilii ſæpius deciſum fuerit, *De rigore juris, non poſſe a Parocho prohiberi, ne in publicis Oratoriis, ſitis intra ſuæ Parochiæ fines, Miſſæ celebrentur ante Miſſam parochialem*, quod totidem verbis legitur *lib.* 16. *decretor. pag.* 331. & 543.: nihilominus ſi Epiſcopus in Synodo, aut etiam extra Synodum contrarium juſſerit, ne populus retrahatur a Miſſa Parochiali, & con-

concione, in ea per Parochum haberi ſolita, Epiſcopi præceptum prævalebit, eique erit obtemperandum, etiam ex ejuſdem Sacræ Congregationis ſententia, quæ die 25. Maji 1552. reſpondit: *Conſtitutiones Synodales diſponentes, ut diebus feſtis, Miſſæ celebrari non debeant in aliis eccleſiis, niſi celebrata Miſſa in Eccleſia parochiali, eſſe obſervandas*, uti habetur *lib. 19. decretor., pag. 191.*, & videri poteſt *in Noſtra Notiſ.* 44. Similiter a Sacra Rituum Congregatione anno 1703. plura emanarunt decreta, ad dirimendas contentiones, inter Parochos, & Capellanos Confraternitatum, intra Parœciæ ambitum exiſtentium, excitari conſuetas, ſed in iiſdem decretis expreſſè cautum eſt, ea locum non habere, ubi aliud ab Epiſcopo in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus ſtatutum fuerit, quod a Nobis pariter uberius explicatum eſt *Notific.* 105.

CAPUT LXXI.

Nonnullæ recenſentur rerum circumſtantiæ, in quibus dubitari poteſt, an permittatur Epiſcopo aliquid conſtituere contra jus commune, aut Apoſtolicas ſanctiones: Agitur præcipue de facultate Epiſcopi Clericum ſuſpendendi ab Ordinis exercitio ob occultum crimen, in foro externo non probatum; & de alienatione rerum Eccleſiaſticarum nulla ratione permittenda abſque Apoſtolicæ Sedis aſſenſu.

1 TAles quandoque emergunt rerum circumſtantiæ, a jure communi non prævisæ, ut ex quadam *Epikeia*, ſeu tacita ipſiuſmet juris permiſſione, liceat Epiſcopo jus commune relaxare, ſeu aliquid contra ejuſdem ſeveritatem indulgere, præſertim ſi res dilationem non patiatur, nec facile Summus Pontifex conſuli queat, ejuſque ſuprema auctoritas implorari, ſicuti docent Abbas *in cap. final. de Conſtit., num.* 10., Felinus *in cap. 1. num. 49. eod. tit.*, Barboſa *de offic. & poteſt., Epiſc. alleg. 93. num. 32.*, & colligitur ex reſponſo dato a Sacra Congregatione Concilii in cauſa Egitanien. die 19. Aprilis 1692., de qua *lib. 22. decretor. pag. 237. & ſeqq.*

2 Non ideo tamen fas etiam erit Epiſcopo, hanc facultatem, ex mera juris benignitate, atque indulgentia ſibi competentem, in ſua Synodo exercere, & quodammodo oſtentare, edicendo ſcilicet, per modum univerſalis ſtatuti, quod ſolum in aliquo ſpecialiſſimo caſu eſt ſibi permiſſum: id quippe ambitionem ſaperet, & temeritatem, quod ſcite animadvertit Fagnanus *in cap. Sicut olim, de accuſat., num.* 80., inquiens: *Ad evitandam omnem ambitionis, & præſumptionis ſuſpicionem, abſtinendum erit a promulgandis novis decretis, quæ juri communi, & Pontificiis Conſtitutionibus minus conſonant, etiam in caſibus a jure permiſſis*: Quamvis enim Ducibus ſæcularibus contra Cæſareas leges aliquid ſtatuere ſit interdum permiſſum *leg. 1. ff. de Conſtit. Princip.*, & *leg. Omnes, ff. de juſt. & jur.*, nunquam tamen Epiſcopis datum eſt, quidquam contra Canones decernere, uti ponderant Panormitanus *in cap. final. num. 9. de conſuetudine*, & *in cap. Quid ſuper, de maiorit. & obed. num. 1.*, Felinus *ibid. num. 2.*, Antonius de Butrio *in cap. 1., num. 3. de translat. Epiſc.* Rem, uti hactenus conſuevimus, congruis exponemus exemplis.

3 Concilium Tridentinum *ſeſſ. 14. cap. 1. de reform.* decrevit: *Ei, cui aſcenſus ad Sacros Ordines a ſuo Prælato ex quacumque cauſa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extraiudicialiter fuerit interdictus: aut qui a ſuis Ordinibus, ſeu gradibus, vel dignitatibus Eccleſiaſticis fuerit ſuſpenſus, nulla contra ipſius Prælati voluntatem, conceſſa licentia de ſe promoveri, faciendo, aut ad*

prio-

priores Ordines, gradus, & dignitates, ſive honores reſtitutio ſuffragatur: Ex quibus verbis colligitur, poſſe Epiſcopum ob occultum crimen, etiam extrajudicialiter cognitum, non ſolum Clericis prohibere aſcenſum ad ſuperiores Ordines, ſed etiam a ſuſcepti jam Ordinis miniſterio, eoſdem interdicere: Quamvis enim in ſecunda decreti parte, ubi de ſuſpenſione eſt ſermo, non iterentur illa verba *Etiam ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extrajudicialiter*: conſtans nihilominus, & perpetua Sacræ Congregationis Concilii ſententia fuit, ob continuationem ſermonis cenſeri repetita, eaque utrumque caſum complecti; Ab Epiſcopo ſiquidem Alerienſi interrogata, *An verba illa, Ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extrajudicialiter, expreſſa in prima parte periodi, cenſeantur repetita in ſecunda parte, adeout inde colligi valeat, Prælatum nedum poſſe ob occultum crimen extrajudicialiter interdicere ſuo Subdito aſcenſum ad Ordines, ſed itidem ob occultum crimen, poſſe etiam extrajudicialiter illum ſuſpendere ab Ordinibus jam ſuſceptis: Sacra Congregatio die 24. Novembris 1657. re ſedulo examinata, cenſuit, non recedendum ab antiquis declarationibus, ſuper hoc eodem dubio pluries datis; ac proinde affirmative reſpondit (lib. 21. decretor. pag. 134.)* Et cohærenter ad hanc reſponſionem eadem Sacra Congregatio die 16. Decembris 1730. ſuſtineri dixit *Suſpenſionem a Divinis, ab Epiſcopo Capritano ex informata tantum conſcientia, duobus Sacerdotibus inflicta*, uti videre eſt *in Theſaur. Reſolut. tom. 5 pag. 81.*, idemque reſponſum dedit in cauſa Oritan, ſeu Tarentina 20. Auguſti 1735., *ejuſd. Theſaur. tom. 7. pag. 115.*

4 Adeo porro verum eſt, poſſe Epiſcopum, virtute prædicti decreti ex cauſa ſibi nota Clericum interdicere, tam Sacrorum exercitio, quam aſcenſu ad altioris Ordinis gradum, ut neque teneatur, *Cauſam ſuſpenſionis, ſeu delictum manifeſtare ipſi reo, ſed tantum Sedi Apoſtolicæ, ſi ſuſpenſus ad eam recurſum habuerit*; quod totidem verbis a Sacra Congregatione reſponſum legimus Epiſcopo Vercellenſi die 21. Martii 1642 *l. 17. dec. pag. 170. & ſeq.* Atque univerſim loquendo, Epiſcopum renuentem alicui Ordines conferre, nullo jure obſtringi ad manifeſtandam cauſam, cur eum repellat, neque ei, qui repulſus eſt, ullam competere appellationem, ſed tantum permitti, adire Sedem Apoſtolicam, eique ſuas querelas exponere; eadem Sacra Congregatio diſerte declaravit, cum ad Cardinalem Antonium Barberinum Archiepiſcopum Remenſem Apoſtolica Limina viſitantem, atque hac ipſa de re Sacræ Congregationis ſententiam ſciſcitantem, die 21. Aprilis 1668. in hunc modum reſpondit: *Cum nullus ordinari debeat, quem Epiſcopus ſuæ Eccleſiæ utilem, aut neceſſarium non judicaverit, Congregatio non ſemel declaravit, ab hujuſmodi judicio nullam dari appellationem, ſed recurſum dumtaxat ad Sedem Apoſtolicam, quæ, juxta ipſius Congregationis ſententiam, per Gregorium XIII. fel. recod. approbatam, quotieſcumqe Ordinarius recuſaverit quemcumque ordinare, Metropolitano, aut viciniori Epiſcopo committit, ut ab eodem Ordinario prius requirat cauſam recuſationis, quo legitimam non allegante, licet illi eumdem recuſatum ordinare. Itaque, ſi qui ex Diœceſanis Epiſcoporum Eminentię veſtræ provincialium Sedem Apoſtolicam adiverint, juxta prænarratam formulam, eorum querimoniis conſuletur, cui formulæ ut unum in pręſens addatur, cenſuerunt expedire EE. PP., videlicet, ut Metropolitanus, aut vicinior Epiſcopus, antequam commiſſas ſibi partes exequi aggrediantur, paterne curent, ut illi denuo apud ſuos Epiſcopos per tres vices ſuppliciter petant (lib. 16. litter. viſitationis Sacrorum Liminum, pag. 401.)*

5 Ex hoc vero, quod ſuſpenſus ab Epiſcopo ob occultam cauſam, quam tamen Epiſcopus ſibi notam aſſerit, appellare nequeat ad Superiorem, neceſſario conſequitur, quod ſi nihilominus appellationem interponere, ejuſque obtentu,

Digitized by Google

tu, in altari miniſtrare, ſeu quovis modo ſuum Ordinem ſolemniter exercere præſumat, ſtatim incidat in irregularitatem: quidquid enim in contrarium ſenſerint nonnulli Doctores, ita expreſſe definivit Sacra Congregatio Concilii in Sagonen. 21. Junii 1625. (*lib. 24. Poſitionum*, *pag. 1.*) ubi hæc adnotantur. *Epiſcopus Sagonenſis ex facultate ſibi attributa decreto Concilii cap. 1. ſeſſ. 14., ex cauſis ſibi notis, ſuſpendit Parochum ab exercitio Curæ; ſed ille appellavit, & præcepto Epiſcopi contempto, celebravit, & Curam exercuit. Quæritur, an a dicta ſuſpenſione detur appellatio, itaut Parochus, non obſtante appellatione interpoſita, per exercitium Curæ, effectus fuerit irregularis. Sacra Congregatio Concilii cenſuit, ab hujuſmodi ſuſpenſione non dari appellationem, & Parochum, qui Sacramenta, ut ſupra miniſtravit, irregularitatem contraxiſſe.*

6 Sed quanquam hæc veriſſima ſint, attamen reprehenſibilis foret Epiſcopus, ſi in ſua Synodo declararet, ſe deinceps, ex privata tantum ſcientia, pœna ſuſpenſionis a Divinis animadverſurum in Clericos, quos graviter deliquiſſe compererit, quamvis eorum delictum non poſſit in foro externo concludenter probari, aut illud non expediat in aliorum notitiam deducere: ejuſmodi ſiquidem Conſtitutio quamdam redoleret ambitionem, atque poteſtatis oſtentationem, ipſeque Epiſcopus traduceretur veluti in ſuperbiam elatus, quaſi vellet tantum in ſuum Clerum ſibi dominatum adſtruere, quod in exoſam degeneret tyrannidem.

7 Nihil magis tritum, quam legem quamlibet humanam, etiam Canonicam, poſſe contraria conſuetudine, quæ ſit rationabilis, & legitime præſcripta, abrogari, juxta Textum *in cap. final. de conſuetudin.*; & nihilominus, ſi alicubi reapſe evenerit, ut contra aliquam juris communis, vel Apoſtolicæ Sedis ſanctionem prævaluerit conſuetudo, quam oporteat tolerare; non propterea fas erit Epiſcopo in ſua Synodo Conſtitutionem edere, eidem conſuetudini conformem, & Canonicis adverſantem inſtitutis: Etenim, ſicuti optime ratiocinatur Barboſa *cit. allegat. 93. num. 29.*, quod conſuetudo prævaleat contra legem Superioris, id oritur ex ipſomet Superioris conſenſu, qui eam, etiam ſuæ legi obviantem, cum rationabilis, & diuturna eſt, ſtatuit tolerandam *in cit. cap. final. de conſuetud.*, unde ſit, ut eiuſdem Superioris auctoritati, & juriſdictioni nihil per illam cenſeatur detractum; at ſi Inferior conſuetudini, Superioris legi contrariæ, ſuo peculiari ſtatuto vires adiicere velit, videbitur profecto auctoritatem ſibi arrogare, delendi legem Superioris, quod in nullo rerum eventu, eſſe eidem permiſſum, paulo ante præmonuimus. Quid autem in prædictis circumſtantiis, antiquæ ſcilicet conſuetudinis a lege diſſonantis, ſit ab Epiſcopo agendum, exemplo ſuo indigitavit S. Carolus Borromæus.

8 Celebris eſt Conſtitutio Pauli II. *in Extravag. Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alienan.*, *inter comm.*, qua rerum ad Eccleſias pertinentium alienationes, ſine beneplacito Apoſtolico fieri prohibentur; & factæ, irritæ decernuntur: Cum autem nonnulla ſint loca, in quibus hæc Conſtitutio non eſt moribus recepta, diſputatur inter Doctores, an ea nihilominus ſuas ibidem habeat vires, affirmantibus pleriſque, aliis negantibus; ceteris vero diſtinguentibus inter alienationis contractus firmitatem, & pœnas contrahentibus ab eadem inflictas; ajunt quippe, alienationem ſuſtineri nequaquam poſſe, quia beneplacitum Apoſtolicum requiritur, tanquam ejuſdem forma, ſine qua actus, ubicumque geſtus fuerit, ſubſiſtere nequit; Contrahentes vero in locis, ubi prædicta Conſtitutio recepta non eſt, non obtento Sedis Apoſtolicæ conſenſu, a cenſuris, aliiſve pœnis abſolvunt, in eadem ſtatutis, quæ videri poſſunt apud Quarantam *in compendio Bullarum*, *verb. Alienatio*, *num. 45.*, Thomam del Bene *de immunit.*

Ec-

Eccleſ. cap. 17. dub. 22., Hurtadum *de congrua*, *tom.1.lib. 1. reſolut, 2. §. 3.*, Corradum *in praxi diſpenſationum*, *lib. 9. cap. 1.*, Donatum *rer. Regular.tom. 1. tract.14. quæſt. 3.*, Pacion *de locato*, *cap. 14. §. 1. per tot.*

9 Jam vero in diœceſi Mediolanenſi, quo tempore ei præerat S. Carolus Borromæus, mos invaluerat, alienandi Bona Eccleſiarum, inconſulta Apoſtolica Sede; re tamen diſcuſſa in quadam Congregatione Theologorum, & Canoniſtarum, ſingulis hebdomadis haberi conſulta, coram Vicario Generali, cujus erat dijudicare, an alienatio eſſet ceſſura in evidentem Eccleſiæ utilitatem, conſideravit ex una parte ſanctiſſimus Archipræſul Carolus, neque improbari, neque facile evelli poſſe hanc ſuæ diœceſis conſuetudinem, quæ vetuſtiſſima erat, altaſque in ea egerat radices; at ex alia abſonum eidem videbatur, Mediolani non receptam aſſerere Paulinam Conſtitutionem, quam Pius IV., & S. Pius V. paulo ante confirmaverant, atque ubique juſſerant cuſtodiri. In hoc rerum ſtatu, quamvis in ſuis Synodis, omnia ſingulatim, atque accurate digeſſerit, quæ ad rectam conducerent ſuæ diœceſis adminiſtrationem, nihil de hac materia cenſuit deliberandum, ſed per Abbatem Spetianum, ſuum in Urbe negotiorum geſtorem, Sedem Apoſtolicam conſuluit, ejuſque ſententiam popoſcit; Cumque audiviſſet ſummum Pontificem exoptare, ut Paulina Conſtitutio in diœceſis Mediolanenſis mores induceretur, ſupremi Paſtoris voluntati ſtatim obſequens, die ultima Aprilis 1584. catalogum promulgavit cenſurarum, & criminum, a quibus abſolvendi facultas, per Sacros Canones, Concilia, & Conſtitutiones Apoſtolicas eſt ſimplici Confeſſario adempta, ubi inter ceteras cenſuras, hanc etiam recenſuit: *Qui Bona Eccleſiaſtica alienant, & alienata recipiunt abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Paulus II. in Extravag. Ambitioſæ*; qua quidem ratione ſignificavit, in hac Extravaganti ſtatuta ſunt, etiam Mediolani eſſe religioſe ſervanda.

10 Epiſtolæ Sancti Caroli ad Spetianum, ejuſdemque Spetiani ad Sanctum Carolum reſponſa retulit ſæpius a Nobis laudatus Altovitus in expoſitione cauſæ Mediolanen. *de reb. Eccleſ. non alienan.*, Sacræ Congregationis Concilii examini ſubjectæ, die 14. Martii 1682., quibus addidit epiſtolam, ab eadem Sacra Congregatione menſe Novembris 1655. datam ad Dominicum Littam Archiepiſcopum Mediolanenſem, & poſtea S. R. E. Cardinalem, qua eidem injunctum eſt, ut Paulinæ Conſtitutionis obſervationem urgeret; ex quibus omnibus intulit Altovitus, Extravagantem *Ambitioſæ* jamdudum in diœceſi Mediolanenſi receptam; Altoviti ſententiæ adhæſit Sacra Congregatio, quæ præfata die 14. Martii 1682. allegatum decretum anni 1655. renovavit, eique omnino parendum reſcripſit. Quare Bonacina Auctor Mediolanenſis *oper. moral. tom.1. tit. de alienat. Bonor. Eccleſiaſticor.*, *diſp. 2.punct., propoſit.unic.*, ſine ulla hæſitatione aſſeruit, Pauli II. ſanctionem vigere in diœceſi Mediolanenſi, etiam quoad cenſuras, aliaſque pœnas, ſola excepta privatione Beneficii, ante ſententiam, quam, licet in eadem Extravaganti inducatur, credit non eſſe Mediolani receptam.

11 Quod a S. Carolo in hoc gravi negotio geſtum eſt, normam præbet Epiſcopis, ad quam in ſimili eventu ſe debeant conformare. Quamvis itaque in ſua diœceſi invaluiſſe deprehendant antiquam conſuetudinem Sacris Canonibus, atque Apoſtolicis Conſtitutionibus contrariam, caveant, ne illam Synodali Conſtitutione roborent, & fulciant, ſed priuſquam, aut eam divellere, aut confirmare aggrediantur, Sedis Apoſtolicæ ſenſum exquirant, ejuſque reſponſum expectent.

12 Ita in re haud abſimili ſe geſſit Epiſcopus Liparitanus. In antiquis Canonibus poteſtas datur Epiſcopo, novum monaſterium in ſua diœceſi conſtrue-

re

Digitized by Google

re volenti, donandi eidem quinquageſimam partem redituum Eccleſiæ ſuæ; *In Eccleſiam vero, quæ monaſticis non informabitur inſtitutis, aut quam pro ſuis magnificare voluerit ſepulturis*, conferre permittitur *centeſimam partem cenſus Eccleſiæ, cui præſidet*, uti habetur *in can. 5. Concilii Toletani* IX. *anni 655.*, relato a Gratiano *in Can. Bonę*, XII. *quæſt. 2.*, Toletanum canonem nonnihil limitavit Innocentius III. *in cap. Apoſtolicæ, de donationibus*, ubi ſtatuit, non ſolum non poſſe Epiſcopum, e ſuæ Eccleſiæ proventibus plus donare, quam ei ſit a præfato canone conceſſum, ſed neque permiſſam ibidem redituum Summam, aut etiam minorem e ſua Eccleſia diſtrahere, alterique elargiri, ſi id in grave cedat ſuæ Eccleſiæ detrimentum: *Hoc ſemper eſt obſervandum, quod unus Epiſcopus, vel alius, non ſolum non debet amplius, ſed nec tantum, nec minus, cum gravi Eccleſię ſuę detrimento conferre: ſive ſimul, & ſemel id facere velit, ſive pluries, & ſucceſſive eiſdem, vel diverſis Eccleſiis conferendo.* Inſpecta hujuſmodi canonum permiſſione, ſibi licere putabat memoratus Epiſcopus Liparitanus, aliquam partem ſuæ Menſæ redituum diſtrahere, atque in perpetuum elargiri Capitulo Cathedralis Eccleſiæ, ad augendas diſtributiones quotidianas, quibus allicerentur Canonici, ad continuum ſervitium impendendum Eccleſiæ; Nullum quippe grave detrimentum per eam redituum diſtractionem ſuæ, alias locupleti, Menſæ inferri judicabat: At nihilominus ſibi obſiſtere dubitavit cum præfatam Conſtitutionem Pauli II., tum juramentum in ſui conſecratione præſtitum, juxta formam præſcriptam in Pontificali, quæ ſic ſonat: *Poſſeſſiones vero ad Menſam meam pertinentes non vendam, nec donabo, neque impignorabo, nec denuo infeudabo, vel aliquo modo alienabo, etiam cum conſenſu Capituli Eccleſię meę, inconſulto Romano Pontifice: & ſi ad aliquam alienationem devenero, pœnas in quadam ſuper hac re edita Conſtitutione contentas eo ipſo incurrere volo*: cujus quidem juramenti virtute, Epiſcopos omni ſe abdicare poteſtate quidquam alienandi, etiam in caſibus ſibi alias a jure permiſſis, docent Navarrus *in tract. de alien. rer. Eccleſ. num. 11. & ſeqq.*, Layman *Theolog. moral. lib. 3. tract. 4. cap. 10. num. 9.*, Paſſarin *de ſtat. homin. tom. 1. quæſt. 185. art. 7. num. 305.*, Pirhing. *ad 3. Decretal. tit. 13. ſect. 3. §. 7. num. 57.* In hac itaque dubietate noluit ipſe Judicis partes aſſumere, ſuoque judicio quæſtionem dirimere, ſed quæſivit a Sacra Congregatione Concilii, *An abſque Sedis Apoſtolicæ beneplacito potuerit, aut poſſit applicare in perpetuum Capitulo eccleſiæ Cathedralis dictam ratam, ſcutorum videlicet 876. redituum Menſę Epiſcopalis in cauſam diſtributionum*; Et Sacra Congregatio die 5. Martii 1689. reſpondit: *Negative*.

CAPUT LXXII.

De dubitatione aliquando orta, an, & quando liceat Epiſcopo, in ſua præſertim Synodo, præfinire quantitatem redituum Patrimonii, aut Beneficii, ad cujus titulum quis poſſit ad Sacros Ordines promoveri.

1 Aliud nunc adducendum ſupereſt exemplum, reſpiciens *Titulum* Sacræ Ordinationis, quod, ut rite exponatur, atque ad propoſitum referatur, nonnulla ſunt præmittenda. Nemo ex Clero Sæculari Sacris Ordinibus initiari poteſt, niſi prius *legitime conſtet, eum Beneficium Eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum honeſte ſufficiat, pacifice poſſidere. Patrimonium vero, vel Penſionem obtinentes ordinari non poterunt, niſi quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos, pro neceſſitate, vel commoditate eccleſiarum ſuarum*, quemadmodum totidem verbis ſancitum eſt a Concilio Tridentino *ſeſſ. 21. cap. 2. de reform.* Ut huic decreto

morem gererent Epiſcopi, fere omnes in ſuis Synodis certam præſcripſerunt quantitatem redituum, qui in ea diœceſi cenſerentur ſufficientes ad honeſtam ſuſtentationem Clerici; id quippe non potuit a Tridentino determinari, cum a regionum pendeat varietate: curarunt præterea obviare fraudibus, quæ nimium frequenter ab iis committuntur, qui ad titulum patrimonii promoveri petunt, quibus etiam aditum occludere ſtuduit Sacra Congregatio Concilii pluribus ſanctionibus, & decretis, quæ nos retulimus *in Noſtra Notific.26.* Et quoniam majus fraudis periculum, quod in patrimonii conſtitutione timetur, eſt, ne illud fictum ſit, aut a quodam Tertio aſſignatum, cum pacto inter ſe, & Clericum inito, ut hic ad Sacros Ordines promotus, ſi aliunde acquirat, unde honeſte victitare queat, Bona ſibi in patrimonium aſſignata, eorumque uſufructum domino reſtituat, & relinquat; propterea Sacra Congregatio, ad hanc fraudem longius propellendam, ſæpius definivit, non ſolum non licere Clerico patrimonium diſtrahere, ad cujus titulum eſt ordinatus, ſed neque cum aliis Bonis cujuſcumque generis, ſine Epiſcopi licentia, illud permutare, quod ex pluribus conſtat decretis *in cit. Notific.* allegatis, quibus alia hic ſubnectimus, nimirum Terracinen. 20. Julii 1619. (*lib.* 12. *decretor. pag.* 17) & die 16. Novembris 1686. (*lib.* 36. *decretor. pag.* 449.) ubi hæc leguntur: *Quæritur, an verba illa Concilii in cap.* 2. *ſeſſ.* 21. *Atque deinceps alienari, intelligenda ſint, ut poſtquam Ordinatus adeptus fuerit, unde vivere poſſit, requiratur etiam licentia Epiſcopi. Sacra Congregatio cenſuit, requiri licentiam, quamvis Ordinatus ſit adeptus.* Quod quidem reſponſum Sacra Congregatio dandum voluit ad ſimilem quæſtionem die 12. Julii 1687. hiſce verbis propoſitam: *An Bonis ad commodam ſuſtentationem poſtea acquiſitis, vel Beneficio ſufficienti adepto, ſtatim patrimonium evaneſcat; vel potius requiratur expreſſa ſubrogatio Bonorum, ſeu Beneficii aſſequuti ab Epiſcopo facienda, qua ſubrogationi expreſſe non facta, patrimonium adhuc vigeat, nec expiret, prædicta clauſula non obſtante.*

2 Hæc obiter: Ad titulum vero Beneficii quod ſpeciatim attinet, Innocentius XII. in celebri Conſtitutione *Speculatores* (*tom.* 9. *Bullar. pag.* 375.) ſancivit, neminem poſſe, ad titulum Beneficii in aliena Diœceſi obtenti, ab iſtius Epiſcopo Ordinibus initiari, niſi Beneficium tot ei annuos reditus ſubminiſtret, qui, detractis oneribus, ad congruam ejuſdem ſuſtentationem ſufficiant. Excitata deinde controverſia, an ſufficientia eſſet præfinienda ad normam taxæ Synodalis vigentis in diœceſi domicilii, an potius in ea diœceſi, ubi ſitum eſt Beneficium; Sacra Congregatio, ut eam dirimeret, hanc adhibuit diſtinctionem: Aut Beneficium continuam expoſcit, & perpetuam reſidentiam, aut ejuſmodi obligationis vinculo Beneficiarium non obſtringit: Si ſecundum, ſufficientia erit deſumenda a taxa Synodali præfinita in loco, ubi Beneficiarius Domicilium habet; ſi primum, a taxa præſcripta in diœceſi, in qua Beneficium poſſidet, ſicuti colligitur ex reſponſis datis in Alatrina, die 9. Julii 1701. (*lib.* 51. *decretor. pag.* 393. *a tergo*) in Ariminen. Ordinationis, 10. Januarii 1703. (*lib.* 55. *decretor. pag.* 23.) in Romana, ſeu Sanctæ Agathæ Gothorum, 27. Maii 1713. (*lib.* 63. *decretor. pag.* 219. *a tergo*). Huic eidem diſtinctioni adhæſit, eamque a ſua ſuprema auctoritate corroboravit Innocentius XII. in ſua Conſtitutione incipien. *Apoſtolici miniſterii*, inquiens: *Cum etiam juxta memoratam Innocentii XII. Prædeceſſoris Conſtitutionem, ratione, ac titulo Beneficii in aliena diœceſi obtenti, non aliter liceat Ordines ab Epiſcopo ejuſdem diœceſis ſuſcipere, quam ſi Beneficium ſit ejus reditus, ut ad congruam vitæ ſuſtentationem, detractis oneribus, per ſe ſufficiat; declaramus, ſufficientiam hujuſmodi præfiniendam eſſe, non juxta taxam Synodalem, ſive morem, pro promovendis ad Sacros Ordines, vigentem in*

loco

loco prædicti Beneficii (niſi tamen illud continuam, & præciſam reſidentiam requirat) ſed juxta taxam, vel, ea deficiente, juxta morem in alio loco domicilii vigentem.

3 Hiſce decretis facile alicui perſuaſum erit, omnes diremptas quæſtiones, Sacræ Ordinationis titulum reſpicientes: Verum non ita ſe res habuit. Etenim cum Beneficio, ad cujus titulum quis promoveri expoſcit, plerumque annexum ſit onus celebrandi plures Miſſas, alia ſupererat enodanda difficultas: Num ſcilicet ad definiendum, an Beneficiario tot ex Beneficio obveniant reditus, quot juxta taxam Synodalem, vel regionis conſuetudinem reputantur ſufficientes ad vitam honeſte traducendam, detrahenda ſint onera Miſſarum, quibus Beneficium prægravatur; An potius ſoli ſint æſtimandi Beneficii fructus, nulla habita ratione adjecti oneris Miſſarum.

4 Non una erat hac in re Doctorum ſententia. Opinabantur plerique, onera Miſſarum eſſe detrahenda, cum liberum eſt Beneficiario illis, vel per ſe, vel per alium ſatisfacere; ſecus vero cum Miſſas per ſe ipſum celebrare tenetur. Siquidem ſi in primo caſu in morbum incidat, quo a celebrando præpediatur, debet alteri Sacerdoti conſuetam eleemoſynam elargiri, ut Miſſas faciat, ac proinde, ſi morbus diuturnus ſit, periculum erit, ne Beneficiarius, ad extremam redigatur mendicitatem, cui Sacri Canones, ac præcipue Tridentinum obviare voluerunt, cum titulum, ſive patrimonii, ſive Beneficii in Clerico Sæculari exegerunt, ut ad Sacros Ordines valeat promoveri; ejuſmodi autem periculum iidem Doctores abeſſe ajunt in ſecundo caſu; qui enim tenetur Miſſas celebrare per ſe ipſum tempore, quo ægrotat, aut alio detinetur legitimo impedimento, nulla afficitur obligatione celebrandi per alium, quemadmodum, aliis allegatis, tradit Leander *oper. moral. tom. 2. tract. 8. diſp. 7. quæſt. 19.*

5 Arbitrabantur alii, Miſſarum onera in neutro caſu eſſe detrahenda: Etenim, cum eleemoſyna, quæ Sacerdoti datur, ſit *quaſi ſtipendium ſuæ ſuſtentationis*, uti ait D. Thomas *2. 2. q. 100. art. 2. ad 2.*, nulla ratio patitur, eam excludere a cenſu redituum, qui ſufficientem ſuſtentationem Sacerdoti ſuppeditant. Neque in contrarium facit, quod tempore infirmitatis Sacerdos, cui liberum eſt celebrare per alium, huic teneatur elargiri ſtipem, ad ſui ceteroquin alimoniam neceſſariam: hic ſiquidem caſus infrequens eſt, quem jura non reſpiciunt: ſecus in conſtitutione patrimonii habenda pariter eſſet ratio ingruentis belli, imminentis alluvionis, ſimiliſque infortunii, cui obnoxia ſunt prædia in patrimonium aſſignata. Ad hæc etiam Sacerdotem, cui onus incumbat celebrandi per ſe ipſum, ſi impediatur infirmitate, quæ ſit diuturna, teneri ſuæ obligationi ſatisfacere per alium, rectius docent Cardinalis De Lugo *de ſacram. Eucharist. diſp. 11. ſect. 2. num. 48. & 49.*, Diana *in edit. coord. tom. 2. tract. 1. reſolut. 59.*, Paſſarin. *de ſtat. homin. tom. 2. q. 587. art. 4.*, quorum ſententia ſectata eſt Sacra Congregatio Concilii in Romana Celebrationis Miſſarum 4. Junii 1689., atque in alia Romana 2. Octobris 1721., ac proinde nullum, quantum attinet ad rem præſentem, videtur ponendum diſcrimen inter eum, qui tenetur Miſſas per ſe ipſum celebrare, ac alterum, cui poteſtas eſt celebrandi per alium.

6 In hac opinionum varietate ſatius duxerunt aliquot Epiſcopi Sacræ Congregationis Concilii ſententiam efflagitare, & Nos, qui eidem eramus a Secretis, ut Patres unico intuitu omnia inſpicerent, quæ ad materiam pertinerent, quod ſemper conſuevimus, cum difficilior occurreret examinandus cauſæ articulus, diligentem exaravimus diſſertationem, quæ extat *tom. 2. Theſaur. reſolut. pag. 214.*, ubi cujuslibet ex diverſis, quas retulimus, Auctorum ſententiis, præ-

præcipua expendimus rationum momenta. Actum fuit de hac quæſtione die 8. Auguſti 1722., iterumque die 24. Aprilis 1723., ac tandem die 17. Julii ejuſdem anni deciſum, rem permittendam conſcientiæ arbitrio Ordinariorum, qui ſpectatis locorum, & perſonarum conditionibus, vel in particularibus eventibus, vel etiam in Synodo, per modum legis, decernant, an onera Miſſarum ſint, aut non ſint detrahenda e reditibus Beneficii, e quibus Ordinandus ſuam honeſtam ſuſtentationem eſt percepturus.

7 Quamobrem, abſque periculo obviandi Juri communi, & Sacro Concilio Tridentino, tuto poterit Epiſcopus in ſua Synodo non ſolum præfinire quantitatem proventuum, qui cenſeantur ſufficientes ad alimoniam ſubminiſtrandam Clerico, ſuam incolenti diœceſim, ſed etiam ſtatuere, & determinare, num inter ejuſmodi proventus ſit numeranda, an potius detrahenda ſtipes, reſpondens numero Miſſarum, ad quas celebrandas Clericus ſive per ſe, ſive per alium adigitur, lege ſibi indicta a Fundatore Beneficii, quod poſſidet.

LIBER VIII.

De ceteris, ad Diœceſanam Synodum pertinentibus.

UT quæcumque ad hoc argumentum pertinent, exequamur, nonnulla ſuperſunt adnotanda, quæ aut in fine Synodi, aut Synodo jam abſoluta, fieri ſolent, & quæ exinde oriuntur difficultates, reſtant breviter enucleandæ.

CAPUT I.

De verbo Placet, *quo Synodales Conſtitutiones ſolent alicubi ab Adſtantibus approbari.*

1 IN pluribus Diœceſibus uſus invaluit, ut lectis Synodalibus Conſtitutionibus omnium, qui Synodo adſunt, exquiratur conſenſus, per verbum *Placet* a ſingulis exhibendus: huic vero conſuetudini adſtipulatur Pontificale Romanum, quod agens de ordine ad Synodum, ait: *Poſt hæc leguntur Conſtitutiones, ſi quæ ſint, per Synodum approbandæ;* ex quo colligi videtur, conſenſum ſaltem majoris partis eorum, qui Synodo interſunt, neceſſarium eſſe, ut Conſtitutiones per Epiſcopum editæ robur obtineant, & efficaciam, parendique obligationem in univerſam inducant diœceſim, juxta ea, quæ de ſenſu, & vi verbi *Placet* leguntur *in comment. nov. ad Concilium Illiberitanum tom. 1. collect. Concilior. Hiſpan. Cardinalis de Aguirre pag.* 327. Equidem Joannes Petrus Gibert *in ſuo corpore juris Canonici tom. 1. part. 1. tit.* 18., ſatis prolixam concinnavit diſſertationem de auctoritate Presbyterorum in Synodo Diœceſana, ubi pluribus ſuadere conatur, eoſdem ad Synodum vocatos, habere votum deciſivum, additque, quod ſi hoc illis abjudicetur, conſultivum ſaltem debeat omnino iiſdem attribui.

2 Verum rem aliter ſe habere fateri compellitur, qui declinare velit errorem Aerii a Calvino renovatum. Aerius Presbyter Arianus quarto Eccleſiæ ſæculo, cum Epiſcopatum, quem ambiverat, non fuiſſet aſſecutus, ut ſe ipſum ſolaretur, docuit, nihil plane diſcriminis intercedere inter Epiſcopum, & Presbyte-

ſbyterum, ſicut refert S.Epiphanius *hæreſ. 75.* Extinctam Aerii hæreſim, inclinante ſæculo XIV. excitavit Joannes Wicleſus, a quo eamdem hauſit Calvinus, qui *inſtit. lib. 4. cap. 4.* aſſerit, Epiſcopum nullum habere in Presbyteros dominatum, *ſed eas tantum partes, quas habet Conſul in Senatu, ut referat de negotiis, ſententias roget. . . . & quod communi conſilio decretum fuerit, exequatur.* At Eccleſiæ Catholicæ firmiſſimum dogma eſt, Epiſcopos eſſe ſuperiores Presbyteris non ſolum poteſtate Ordinis, ſed etiam juriſdictionis. Hanc veritatem Contra Calvinum definivit Tridentinum *ſeſſ. 23. can. 6.*, eamdemque iterum impetitam a Calvini aſſecla Salmaſio, ſub larvato nomine *Wallonis Maſſolini*, ſtrenue propugnavit Petavius, tribus de Eccleſiaſtica Hierarchia libris; idemque contra Blondellum, ejuſdem ſectæ Calvinianæ Miniſtrum, præſtitit Natalis Alexander *diſſert. 44. ad ſæc. IV.*

3 Ex eo porro, quod Epiſcopi ſint ſuperiores Presbyteris poteſtate juriſdictionis, neceſſario conſequitur, poſſe ab illis leges ferri, quibus Presbyteri, etiam inviti & reluctantes, cogantur obtemperare; ut enim optime ajebat Gerſon *de poteſt. Eccleſ. conſiderat. 4.* (*tom. 2. oper. part. 1. pag. 230.*) *Poteſtas Eccleſiaſtica juriſdictionis in foro exteriori eſt poteſtas Eccleſiaſtica coercitiva, quæ valet exerceri in alterum, etiam invitum, ad dirigendum Subditos in finem beatitudinis æternæ. . . . Proprie vero dicitur juriſdictio facultas, ſeu poteſtas propinqua dicendi, vel ſententiandi in alterum, etiam invitum.* Hanc eamdem poteſtatem Epiſcopis aſſeruerunt omnes antiqui Patres: Etenim S. Juſtinus *apolog. 1.* ad Imperatorem *num. 67.*, rationem reddens diſciplinæ, quam Chriſtiani ab Apoſtolis acceperant, ſingularem Præpoſitum ſupra Fideles conſtitutum commemorat, cui reliqui ſubderentur, atque obedirent. Et Dionyſius Corinthiorum Epiſcopus, qui circa annum Domini 160. vivebat, ſcribens ad Pinytum Gnoſſiorum Epiſcopum, *apud Euſeb. lib. 4. hiſt. cap. 23.*, agnovit profecto in Epiſcopo auctoritatem, ſuos Clericos obſtringendi legibus, & præceptis, cum Pinytum admonuerit: *Ne grave onus caſtitatis Fratrum cervicibus tanquam neceſſarium imponat, ſed ejus, quæ in pleriſque hominibus ineſt, infirmitatis rationem habet.* Idem fatetur S. Irenæus *l. 4. adverſus hæreſes cap. 26. num. 2.*, inquiens: *Quapropter eis, qui in Eccleſia ſunt, Presbyteris obaudire oportet his, qui ſucceſſionem habent ab Apoſtolis, qui cum Epiſcopatus ſucceſſione chriſma veritatis certum, ſecundum placitum Patris, acceperunt*: & magis aperte Cyprianus *epiſt. 27. ad Lapſos*: *Inde* (a Chriſto Domino) *per temporum & ſucceſſionum vices Epiſcoporum ordinatio, & Eccleſiæ ratio decurrit, ut Eccleſia ſuper Epiſcopos conſtituatur, & omnis actus Eccleſiæ per eoſdem Præpoſitos gubernetur*: Hieronymus vero, quem fruſtra Blondellus in ſuas partes trahere tentavit, quamvis nonnullis in locis, præſertim *in comment. cap. 1. epiſt. ad Titum*, & *epiſt. 85. ad Evagrium*, ſubobſcure loquatur, alibi tamen mentem ſuam clarius explicans, Catholicum dogma tuetur: Etenim *epiſt. 52. ol. 2.* ad Nepotianum *num. 7.* (*tom. 1. oper. col. 260.*) ait: *Eſto ſubjectus Pontifici tuo, & quaſi animæ parentem ſuſcipe*, & *epiſtola 41. ol. 54.* ad Marcellam *num. 3.* (*col. 187.*) hoc inter Catholicos, & Montaniſtas ponit diſcrimen: *Apud nos Apoſtolorum locum Epiſcopi tenent: apud eos Epiſcopus tertius eſt*: In dialogo vero adverſum Luciferianos adeo manifeſte totam poteſtatem juriſdictionis in unius diœceſis Epiſcopo reponendam putavit, ut ſecus unitatem Eccleſiæ conſiſtere non poſſe affirmaverit *num. 9.* (*tom. 2. oper. col. 182.*) *Eccleſiæ ſalus in ſummi Sacerdotis dignitate pendet: cui ſi non exors quædam, & ab hominibus eminens detur poteſtas, tot in Eccleſiis efficientur ſchiſmata, quot Sacerdotes.* Miſſa facimus alia quamplurima, cum ejuſdem Hieronymi, tum S. Ignatii Martyris, Tertullia-

Digitized by Google

tulliani, Clementis Alexandrini, Origenis, aliorumque Patrum in eamdem rem luculenta teſtimonia, quæ videri poſſunt apud laudatos Petavium, Natalem Alexandrum, Bellarminum *lib.* 1. *de Clericis cap.* 14., & Joſephum Binghamum *origin. Eccleſ. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1. *§.* 2., qui quidem Auctor, licet Heterodoxus, nihilominus hac in re a Catholicis non diſſentit.

4 Non idcirco tamen negamus conſueviſſe, immo & quandoque in rebus gravioris momenti debuiſſe etiam Epiſcopos, priuſquam quidquam decernerent, inferiorum Presbyterorum conſilium, & ſententiam exquirere, ut tali pacto majus pondus, majoremque auctoritatem ſuis decretis conciliarent: ita quippe cautum legimus *can.* 35. *al.* 27. inter Apoſtolicos ex verſione Dionyſii Exigui, *Epiſcopos gentium ſingularum ſcire convenit, quis inter eos primus habeatur, quem velut caput exiſtiment, & nihil amplius præter ejus conſcientiam gerant, quam illa ſola ſinguli, quæ parochiæ propriæ, & villis, quæ ſub ea ſunt, competunt. Sed nec ille præter omnium conſcientiam faciat aliquid. Sic enim unanimitas erit, & glorificabitur Deus per Chriſtum in Spiritu Sancto.* Concilium vero Carthaginienſe IV. *cap.* 22. (*tom.* 1. *collect. Hard. col.* 980.) præcepit, *Ut Epiſcopus ſine concilio Clericorum ſuorum Clericos non ordinet, ita ut civium conniventiam, & teſtimonium quærat*, & *cap.* 23. *Ut Epiſcopus nullius cauſam audiat abſque præſentia Clericorum ſuorum.* Quamobrem auctor *Conſtit. Apoſt. lib.* 2. *cap.* 28. Presbyteros appellavit *Conſiliarios Epiſcopi*; & Hieronymus *lib.* 2. *in cap.* 3. *v.* 3. *Iſaiæ* (*tom.* 4. *oper. col.* 51.) *Et nos* (inquit) *habemus in Eccleſia Senatum noſtrum, cætum Presbyterorum*, quem quidem Sacerdotum Senatum Origenes *in Mathæum* comparat Senatui, in qualibet civitate conſtituto; a quo civitatis negotia adminiſtrantur; quamvis porro iſtius Senatus caput, & princeps eſſet Epiſcopus, cujus ſolius ſententia ceterorum placito præponderaret; attamen Cyprianus, ab ipſo ſui Epiſcopatus exordio, hanc ſibimetipſi legem indixerat, nihil ut aggrederetur rei, quæ ſuæ Eccleſiæ gubernationem reſpiceret ſine ejuſdem Senatus conſilio, nec ſine totius plebis conſenſu, quod ipſemet teſtatur *epiſt.* 5. ad Presbyteros, & Diaconos ſcribens: *Ad id vero, quod ſcripſerunt mihi Compresbyteri Noſtri, Donatus, & Fortunatus, Novatus, & Gordius, ſolus reſcribere nihil potui, quando a primordio Epiſcopatus mei ſtatuerim, nihil ſine conſilio veſtro, & ſine conſenſu plebis, mea privatim ſententia gerere.* Videri poteſt de hoc argumento Altaſerra *in vindiciis Eccleſiaſticæ juriſdictionis libr.* 11. *cap.* 12.

5 Verum cum poſtea in qualibet Diœceſi, nimium auctus fuerit Sacerdotum numerus, quos proinde difficile foret Epiſcopo, quoties ſibi opus eſſet, in unum convocare, atque in conſilium adhibere; inde factum eſt, ut ſoli Canonici Eccleſiæ Cathedralis, quos jam fere ubique recepta Crodogangi Inſtitutio, ſeu communis vitæ ratio, arctiori vinculo, veluti membra cum capite, Epiſcopo devinciebat, fuerint in ejuſdem Conſiliarios adſciti, quemadmodum obſervat Mabilon. *tom.* 2. *annal. Benedict. ad an.* 837., ac proſequitur Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccl. diſcipl. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. *& ſeqq.* Et profecto ambigi non poteſt, quin etiam hodie, jure Decretalium, Canonici Eccleſiæ Cathedralis ſint Conſiliarii nati Epiſcoporum, adeout non liceat Epiſcopo, aliquid gravis momenti negotium aggredi, & deliberare, inconſulto Capitulo: *Novit tua diſcretionis prudentia* (inquit Alexander III. *in cap. Novit. de his quæ fiunt a Prælatis &c.*, ſcribens ad Patriarcham Hieroſolymitanum) *qualiter tu, & Fratres tui unum corpus ſitis, ita quod tu caput, & illi membra eſſe probantur; unde non decet te, omiſſis membris, aliorum conſilio in Eccleſiæ tua negotiis uti*; & *in cap. Quanto ſeq.* ad eumdem: *Fraternitati tuæ mandamus, quatenus in conceſſionibus,*

nibus, & confirmationibus, & aliis Eccleſiæ tuæ negotiis Fratres tuos requiras, & cum eorum conſilio, vel ſanioris partis eadem peragas, vel pertractes; & quæ ſtatuenda ſunt, ſtatuas, & errata corrigas, & evellenda diſſipes, & evellas.

6 Sed licet Epiſcopus teneatur ſui Capituli conſilium exquirere, non propterea tamen tenetur illud ſequi, niſi in caſibus a jure expreſſis; latum ſiquidem intercedit diſcrimen inter conſilium, & conſenſum, ubi enim jura Capituli conſenſum expoſcunt, illud facere cogitur Epiſcopus, quod major pars Canonicorum faciendum concluſerit; ubi vero ſolum exigunt Capituli conſilium, ſuæ obligationi faciet ſatis, ſi Canonicos conſultat, quin deinde ulla adigatur lege ad eorumdem amplectendam ſententiam, quod colligitur *ex cap. Cum olim 7. de Arbitr.*, & *cap. 1. de Capell. Monac.*, traditque cum communi Gonzalez *in cap. Cum in veteri 52. de elect. n.4.* Nec proinde fruſtraneum erit reputandum Canonicorum conſilium; etſi enim Epiſcopus non teneatur illud ſequi, conſulentium tamen rationibus inſtruitur, atque edocetur, ne inconſiderate, & præcipitanter agat, uti ad rem ponderant Silveſter *V. conſilium*, & Engel *ad tit. de iis, quæ fiunt a Prælatis, num. 1.*, quæ etiam cauſa eſt, cur Romanus Pontifex non ſoleat ardua negotia ſine Fratrum ſuorum, ideſt S. R. E. Cardinalium, conſilio decernere, quamquam ſciat ſupremæ ſuæ poteſtatis exercitium ab eorumdem aſſenſu nequaquam pendere, quod ſcite adnotarunt Gloſſa *in cap. Fundamenta, v. Contingeret, de elect. in 6.*, Hieronymus Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 46. n. 62.*, & Menoch. *præſumpt. 34. n. 24. lib. 6.*

7 Sicut porro Cardinales, quia ſunt Aſſeſſores, Collaterales, & Coadjutores Papæ, uti eos vocat S. Bernardus *lib. 4. de conſiderat. ad Eugenium*; ideo cum a Papa in conſilium adhibentur, tenentur, quid coram Deo ſentiunt, ingenue aperire: *Cum per ipſum Romanum Pontificem* (verba ſunt Nicolai III. *in cit. cap. Fundamenta, de elect. in 6.*) *in quibuſcumque negotiis contingeret eorum peti conſilia, in conſulendo per omnia liberi, eidem Romano Pontifici in omnibus, quæ pro tempore imminent, libere conſulant, & aſſiſtant*: nec poſſunt ſine culpa conſilium ſuum reticere, aut ambiguis verbis obductum proferre, etiamſi prævideant, illud ab aliis Cardinalibus, atque ab ipſo Pontifice reſpuendum, quod recte tradunt Hieronymus Albanus *de Card. quæſt. 10.*, & Hieronymus Platus *de Cardinalis dignitate, & offic. cap. 28.*, ita Cathedralium Eccleſiarum Canonici, ab Epiſcopo requiſiti, debent mentem ſuam ea, qua utique decet, modeſtia, ſed pari animi ſinceritate manifeſtare, etiamſi de rebus conſulantur, in quibus ſciunt, liberum eſſe Epiſcopo, ab eorumdem Canonicorum conſilio deviare.

8 Quænam autem ſint res, de quibus Epiſcopus deliberare nequit ſine conſenſu Capituli, & quænam illæ, quas decernere valet, audito dumtaxat Capituli conſilio, fuſe explicant Doctores *ad cit. tit. de iis, quæ fiunt a Prælatis &c.* nec præſentis inſtituti eſt ſingulatim recenſere. Unum tamen animadvertimus, multum ſcilicet hac in re deferendum eſſe locorum conſuetudini, qua induci poteſt, ut Epiſcopus ſolutus ſit ab obligatione, qua ceteroquin, ſpectato jure communi, teneretur requirendi ſui Capituli conſenſum, aut etiam conſilium, quod aperte colligitur *ex cap. Ea noſcitur, de iis, quæ fiunt a Prælatis*, & *ex cap. Non eſt, de conſuetudine in 6.*, docentque Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. cap. 100. num. ult.*, Zerola *in prax. Epiſcop. part. 1. V. Capitulum, num. 8.*, Barboſa *de Canonicis ca. 42. num. 19.* Fermoſinus *de poteſt. Capituli Sed Vac. tract. 2. quæſt. 1. num. 4.*

9 Jam vero, ut hæc, quæ præmiſimus ad rem Noſtram accomodemus, cum

hodie

Digitized by Google

hodie cujuslibet particularis Eccleſiæ Senatus, non ex omnibus Diœceſeos Sacerdotibus, ſicut olim, ſed ex ſolis conſtituatur Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, neceſſe utique non eſt, ut Epiſcopus novas Conſtitutiones in Synodo promulgaturus, totius Cleri ſententiam efflagitet, ſed ſatis eſt, ſi ſui Capituli conſilium expoſcat, etſi illud ſequi non teneatur, niſi in ipſis Conſtitutionibus aliquid decernatur de re, puta de Eccleſia Parochiali alicui collegio, aut Monaſterio perpetuo unienda, ad quam jura majoris partis Capitularium exigunt conſenſum. Quinimmo ab ea ipſa obligatione petendi Capituli conſilium ſolutus erit Epiſcopus, qui per legitime præſcriptam conſuetudinem jus ſibi acquiſierit, novas leges condendi, & publicandi, inconſulto Capitulo, quod reapſe contigiſſe in diœceſi Gerundenſi teſtatur Romaguera *ad Conſtitutiones Synodales Gerundenſes lib. 1. tit. 1. cap. 1. num. 20.*; & ſiquidem contrariorum eadem eſt diſciplina, obſtringeretur Epiſcopus, non ſolum conſilium, ſed etiam ſui Capituli conſenſum expetere, ubi idem Capitulum id juris ex antiqua conſuetudine ſibi vindicaſſet. Conſtant hæc omnia ex pluribus Sacræ Congregationis Concilii, quæ ſubnectimus, reſponſis,

10 In cauſa Urgellen., anno 1581. (*lib. 3. decretor. pag. 32.*) quæſitum fuit, *An ſtante Concilii Tridentini cap. 2. ſeſſ. 24., Conſtitutiones editæ, aut quæ in Synodalibus Conſtitutionibus de cetero fient, de conſenſu Capituli fieri debeant; An vero Epiſcopus per ſe facere Conſtitutiones, & publicare eas poſſit*: Et Sacra Congregatio reſpondit: *Epiſcopum in Synodo Diœceſana per ſe Conſtitutiones facere poſſe, abſque conſenſu, & approbatione Cleri; requirendum tamen conſilium Capituli, licet id non teneatur ſequi Epiſcopus, præterquam in caſibus a jure expreſſis.*

11 In cauſa Burgen. 5. Julii 1627. (*lib. 13. decretor. pag. 267.*) eadem interrogata, *An Archiepiſcopus Burgen. in decernendo, & ſtatuendo ea, quæ ſibi bene viſa fuerint opportuna, in Synodo Diœceſana teneatur ſequi conſilium ſui Capituli.* Reſpondit: *Archiepiſcopum teneri requirere conſilium Capituli, non autem illud ſequi, circumſcripta conſuetudine immemorabili, vel alias legitime præſcripta; nec non alio legitimo, & ſufficienti titulo, ſuper quibus Capitulum poterit particulariter audiri.*

12 Apud Epiſcopum Sarnellum, *in ſuis epiſtolis Eccleſiaſticis, lib. 2. epiſt. 70.*, extat epiſtola ab eadem Sacra Congregatione data ad Patriarcham Venetiarum, die 27. Aprilis 1592., in qua hæc habentur: *Sacra Congregatio per libellum Amplitudinis tuæ nomine porrectum conſulta, reſpondit, eamdem Amplitudinem tuam in Synodo Diœceſana facere poſſe Conſtitutiones, abſque conſenſu, & approbatione Cleri: debere tamen requirere conſilium Capituli, licet illud non teneatur ſequi, niſi in caſibus a jure expreſſis, non obſtante quod ex forma Romani Pontificalis in celebranda Diœceſana Synodo expreſſe habeatur, ut Conſtitutiones in Synodo publicandæ a Patribus per verbum* Placet *confirmentur.*

13 Alia ejuſdem Sacræ Congregationis epiſtola ad Epiſcopum Oriolanum data 17. Maji 1599. refertur a Cardinali de Aguirre *tom. 4. Concil. Hiſpan. pag. 748.*, cujus verba ſunt: *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum ſæpius conſulta reſpondit, licere Epiſcopo, ad eumque pertinere cogere Synodum Diœceſanam abſque conſenſu, & conſilio Capituli. In ea autem Conſtitutiones eumdem Epiſcopum edere, & promulgare poſſe abſque conſenſu, & approbatione Cleri: debere tamen requirere conſilium Capituli, tametſi illud ſequi non teneatur, præterquam in caſibus a jure expreſſis.*

14 Capitulum Hiſpalenſe adverſum Archiepiſcopum, qui Diœceſanam Syno-

nodum abſque ſuo conſenſu coegerat, ad Sacram Congregationem Concilii provocavit, ejuſque examini hæc inter cetera dubia ſubjecit: *Primò, an ipſe Archiepiſcopus ſine conſenſu Capituli poſſit indicere, & convocare Diœceſanam Synodum. Secundò, an Archiepiſcopus ſine conſenſu dicti Capituli poſſit in Diœceſana Synodo condere Statuta, & Conſtitutiones de rebus gravibus, & arduis ..... Quartò, an ſit neceſſarius aſſenſus Clericorum Synodo intereſſentium, itaut major pars contradicendo poſſit omnium, ſeu alterius Conſtitutionis exitum retardare*: Et Sacra Congregatio die 26. Novembris 1689. reſpondit: Ad primum *Affirmative*. Ad ſecundum *Affirmative; debere tamen Arciepiſcopum requirere conſilium Capituli, licet illud non teneatur ſequi, præterquam in quibuſdam caſibus a jure expreſſis*. Ad quartum *Negative*: Videri poterunt de hac re diſſerentes Bottus *in tract. de Synodo 3. part. num. 137. & ſeqq.*, Cardinalis de Luca *de juriſdict. diſc. 56.*, De Aſte Archiepiſcopus Hydruntinus *in methodo Sacræ viſitationis, part. 5. §. 52. n. 6. & 7.*, & Synodicon Eccleſiæ Beneventanæ *in append. ad Concilium Provinciale III. pag. 26. & 27.*

15 Poſito autem, quod Epiſcopus, priuſquam Synodales Conſtitutiones promulget, ſui Capituli conſilium expoſcere debeat, quo melius, & maturius ſuam Capitulares ſententiam pandant, decet profecto, ut illas ante Synodum ſingulis Canonicis expendendas tradat, omnibuſque deinde in unum congregatis, quid de iiſdem ſentiant, requirat, & audiat: Poſtquam vero Capitulum ſuum protulit judicium, in Epiſcopi arbitrio erit, aut illi acquieſcere, aut in ſuo propoſito perſiſtere, prout magis expedire judicaverit; uti enim optime ajebant Patres Concilii Provincialis Rothomagenſis anni 1581. *tit. de Epiſc.*, *& Capit. n. 28.* (*tom. 10. collect. Hard. col. 1225.*) non caput membris, ſed membra capiti obſequi, atque obtemperare debent: *Declarat hæc ſancta Synodus, præcipuam in ipſis Eccleſiis auctoritatem, & rerum gerendarum poteſtatem ad Epiſcopos pertinere, eoſque conſilio, & opera Capitulorum, & Dignitatum juvari debere, ut membrorum capiti cohærentium, & obſequentium.*

16 Quod ſi Epiſcopus, inconſulto Capitulo, novas Conſtitutiones ediderit, atque in Synodo promulgaverit, illæ profecto, utpote deficientes a norma, a jure præſcripta, firmitate carebunt; quamvis, ſi juſtæ, & rationabiles deprehendantur, ſanari queant a Sacra Congregatione Concilii, quod aliquando factum teſtatur Cardinalis Petra in *notis ad Conſtit. I. Benedicti XIII.*, *ſect. unic. num. 17. tom. 4.*

CAPUT II.

De Synodi ſubſcriptione.

1 QUoniam in Diœceſana Synodo nullus eſt, præter Epiſcopum, qui juriſdictionem habeat, & poteſtatem ferendi leges, quod ex hactenus dictis plane liquet, docentque Bellarminus *lib. 1. de Conciliis cap. 4.*, & Suarez *lib. 6. de legib. cap. 15. num. 8.*, manifeſte exinde conficitur, ſolius Epiſcopi, alteriuſve, qui ejus loco Synodo præſit, eſſe, Synodales Conſtitutiones ſua firmare ſubſcriptione, ſicuti optime monuit Scarfanton. *in not. ad Ceccoper. tom. 2. libr. 4. tit. 3.*, *in animadverſ. num.* 17. Sed quamquam hæc res compertiſſima ſit, nec jure poſſit in quæſtionem adduci, nihilominus Canonici Eccleſiæ Metropolitanæ Hiſpalenſis acriter olim dimicarunt pro aſtruendo ſibi jure ſubſcribendi, una cum Archiepiſcopo Synodalia decreta: Verum cum cauſa delata fuerit ad Sacram Congregationem Concilii, hæc parvi faciens, quod Altovitus Sacræ Congregationis Secretarius in ſuo conſultivo ſuffragio, quod

Digitized by Google

penes Nos extat, teſtatus fuerat, aliquas nimirum a ſe repertas Diœceſanas Synodus Hiſpalenſes, quibus Canonici poſt Archiepiſcopum ſubſcripſerant, contra eoſdem pronuntiavit; ad dubium quippe hiſce verbis propoſitum, *An Capitulum, ſeu Canonici ab eo deputandi ad intereſſendum celebrationi Synodi debeant una cum Archiepiſcopo ſubſcribere Synodo Diœceſanæ*: Die 23. Novembris 1689. reſpondit *Negative*.

2 Neque Canonicis ſuffragatur exemplum Concilii Generalis, cui, etſi Romanus Pontifex, vel per ſe, vel per ſuos præſit Legatos, omnes ſubſcribunt Epiſcopi. Siquidem Epiſcopi in Concilio Generali ſummo Pontifici aſſident, non tanquam meri Conſiliarii, verum etiam tanquam Judices, uti oſtendunt Cardinalis Turrecremata *Summ. Eccl. lib. 3. cap. 63. & 64.*, Melchior Canus *de locis Theolog. lib. 5. cap. 5. q. 2.*, & Bellarminus *cit. libr. de Conciliis cap. 18.*, Canonici autem ad Diœceſanam Synodum vocantur, tanquam meri Epiſcopi Conſiliarii, non vero, ut Judicis partes ibidem aſſumant: Quapropter non debent Synodo ſubſcribere, ne videantur ſibi uſurpare cenſoriam, & judiciariam poteſtatem, quam ex ſubſcriptione inferri, animadvertit laudatus Canus *loc. Theol. lib. 5. cap. 5. pag. 154.*, inquiens: *Conſiliarii, qui non ſunt ſimul Judices, non ſolent judicio, ſententiæque ſubſcribere. At in Synodali ſententia* (loquitur de Concilio Generali) *non Pontificis ſolum, ſed ceterorum Epiſcoporum ſubſcriptiones adponuntur. Sunt igitur ſine dubio Judices*.

3 Ex eo porro, quod Epiſcopi in Concilio Generali ſint veri Judices, cave, ne inferas, teneri Romanum Pontificem in ferenda ſententia majorem partem Judicum ſequi, eorumque doctrinam approbare: Etenim, uti ratiocinatur idem Melchior Canus, quamvis omnes Epiſcopi ſint veri Iudices, ſupremum autem Judicium eſt a Chriſto Domino ſuo in terris Vicario commiſſum, eidemque munus demandatum, quotquot in errorem deflexerint, ſive pauciores, ſive plures numero fuerint, ad veram Fidem revocandi, juxta illud, quod Petro dixit Chriſtus *Luc. 22. Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus* (non unum, & item alterum, ſed ſive paucos, ſive multos) *confirma Fratres tuos*. Quocirca Damaſus Papa ſcribens ad Epiſcopos per Illyricum conſtitutos, numerum Concilii Ariminenſis contemnendum dixit, eo quod illi non acceſſerit Romani Pontificis ſententia, atque prævalenti multitudini unum Vincentium Capuanum, alioſque paucos oppoſuit Epiſcopos, qui contra Concilii judicium ſteterunt: *Neque enim* (ait) *præjudicium aliquod fieri potuit per numerum Arimino congregatum, quando conſtat, neque Romanum Epiſcopum, cujus ante omnia decebat eos expectare decretum, neque Vincentium, qui tantis annis Epiſcopatum inviolabiliter cuſtodivit, neque alios talibus præbuiſſe conſenſum*, apud Petrum Couſtant *epiſtol. Roman. Pontific. tom. 1. col. 486.* Hanc ſupremam Romani Pontificis ſupra ceteros Epiſcopos prærogativam agnovit Oecumenica Synodus Florentina, cui ſolus Eugenius IV., qui eidem per ſe præfuerat, ſubſcripſit definiens: *Eugenius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ita diffiniens ſubſcripſi*; ceteri vero, licet Pontifici aſtiterint tanquam Conjudices, in Pontificis tamen reverentiam, ſe abſtinuerunt a verbo *diffiniens*, ſolumque dixerunt: *Ego N. Epiſcopus ſubſcripſi*: cum ceteroquin in aliis Conciliis, quibus ſummus Pontifex per ſuos præfuit Legatos, ac præſertim in Tridentino, quilibet ſubſcripſerit definiens, exceptis Procuratoribus abſentium, qui ad ſuffragium deciſivum non fuerunt admiſſi, quod alibi fuit a Nobis adnotatum. Plura, quæ ad rem faciunt, legi poterunt apud Gravinam de cauſa efficiente Conciliorum *tom. 8. Biblioth. Max. Pont. pag. 895.*, & Perimezzium *tom. 1. diſſert. Eccleſ. diſſ. 5. pag. 162. & ſeqq.*

4 Quia

4 Quia vero etiam in Concilio Provinciali Epiſcopi Suffraganei adſunt tanquam Judices, itaut eorumdem, aut majoris partis eorum ſententia prævaleat ſententiæ Metropolitani, quod colligitur *ex can. Archiepiſcopus*, IX., *quæſt.3.* docentque Turrecremata *in can. Per ſingulas,ead. cauſ.& quæſt.*,ac Fagnanus *in cap. Sicut olim, num.* 104. *de accuſat.*, propterea ejuſdem Synodi decreta omnes ſubſcribunt; quem morem retentum vidimus etiam a Concilio Provinciali Romano anni 1725., cui præter Summum Pontificem Benedictum XIII., qui illi præfuerat, tanquam Romanæ Provinciæ Metropolitanus, omnes ſubſcripſerunt quotquot intervenerant Cardinales, Epiſcopi, & Procuratores abſentium: Et ſiquidem quod a majori parte concluſum eſt, jam habet vim legis, totam obligantis provinciam, etiam illi, qui ceteroquin diſſenſerunt, coguntur aliorum acquieſcere judicio, ac Synodalia ſtatuta acceptare, ſuaque corroborare ſubſcriptione; quanquam iis, qui ſe gravatos ſentiunt, ſuppetat remedium appellationis ad Sedem Apoſtolicam: Ita recte definitum fuit a Concilio Provinciali Narbonenſi anni 1609., *cap.* 29. *in fin.*(*tom.* 11. *collect. Hard. col.*32.) *Quo abſoluto, & factis acclamationibus, Decretis ejus manu propria tam Epiſcopi, quam Procuratores ſubſcribant, licet in omnibus nomine proprio non conſenſerint: Judicia enim ſenioris, & majoris partis prævalent, & quod concluſum fuerit a pluribus, cenſetur approbatum. Qua non obſtante ſubſcriptione, ſi in aliquibus quis ſe gravatum ſenſerit, viam juris per appellationem ad ſummum Pontificem, Provincialis Concilii Judicem, ei patere declaramus.* Quod ſi quis adeo pertinaciter ſuæ adhæſerit opinioni, ut majoris partis ſententiæ cedere recuſaverit,eum aut e conſeſſu expelli, aut anathemate percelli, juſſerunt Patres Concilii Toletani VIII., anni 653. *cap.* 11. (*tom.* 3. *collect. Hard. col.* 965.) ajentes: *Cum vero qualibet ſancta Synodus agitur, aut pacifice inter Pontifices quippiam definitur; ſi pauciores, per neſcientiam, vel contentionem forte diſſentiant, aut commoniti plurimorum ſententiæ cedant, aut ab eorum cœtu cum dedecore confuſionis abſcedant, aut excommunicationis annuæ ſententiam luant.*

5 Quod vero attinet ad Presbyteros, Provinciali Synodo quandoque præſentes, non unam ſemper fuiſſe comperimus in re, quam verſamus Eccleſiæ diſciplinam; ad plures quippe ex Provincialibus Synodis Presbyteros una cum Epiſcopis fuiſſe vocatos, eorumdemque acta ſubſcripſiſſe conſtat tum ex Concilio Arelatenſi I., habito anno 314., cui plures Presbyteros, quinimmo & Diaconos, atque etiam Exorciſtas ſubſcriptos legimus in ejuſdem Actis editis a Sirmondo; tum ex Concilio Romano I. ſub Symmaco anni 499., cui ſexaginta novem Presbyteros, & ſeptem Diaconos ſubſcriptos invenimus; tum denique, ut alia plurima prætermittamus, ex alio Concilio Romano ſub Gregorio II. anni 721., ubi Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi ſub hac formula Decretis ab ipſis omnibus communi nomine promulgatis ſubſcripſerunt: *Opportunus gratia Dei Epiſcopus Eccleſiæ Maturanenſis huic Conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi. Siſinius Presbyter huic Conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi. Moſcus humilis Diaconus ſanctæ Sedis Apoſtolicæ huic Conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi* (*collect.Hard. tom.*2. *col.* 962.,& *tom.*3 *col.* 1867.) Verum quanquam olim fuerit in poteſtate Epiſcoporum, Presbyteros atque interdum Diaconos ad Concilium Provinciale cum jure ſuffragii admittere, poſtea tamen ſuffragium deciſivum conceſſum fuiſſe ſolis Abbatibus, habentibus juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, eruitur ex Concilio Londonienſi anni 1075., in quo cautum fuit, *Ne quis in Concilio loquatur, præter licentiam a Metropolitano acceptam, exceptis Epiſcopis, & Abbatibus,* qui pariter ejuſdem Concilii ſtatuta ſubſcripſerunt (*ead.collect. tom.*6. *part.* 1. *col.* 1557.) Nec mirum eſt, Abbates fuiſſe hac prærogativa donatos,

Digitized by Google

natos, cum iidem ſive ex privilegio, ſive ex conſuetudine, jus etiam acquiſierint interveniendi Conciliis Oecumenicis; quod profecto jam ante Concilium Conſtantienſe contigiſſe, aſſeruit Cardinalis Cameracenſis in ſchedula eidem Concilio oblata, apud Emanuelem Schelſtrat, inquiens: *Item ſciendum eſt, quod quando in Conciliis Generalibus ſoli Epiſcopi habebant vocem definitivam, hoc fuit, quia habebant adminiſtrationem populi....poſtea additi fuere Abbates, eadem de cauſa, & quia habebant adminiſtrationem ſubjectorum*: quamobrem iidem, atque ob eamdem rationem, juriſdictionis ſcilicet, quam exercent in ſubditos, Ordinum quoque Regularium Superiores Generales ſubſcripſerunt decretis Concilii Florentini, & Tridentini.

6 Alii vero Presbyteri nulla fruentes juriſdictione quaſi Epiſcopali, a Provincialibus Conciliis ſunt excluſi, exceptis dumtaxat Canonicis Eccleſiarum Cathedralium, qui ſunt ad illa invitandi, ut vel per ſe, vel per ſuos interſint Nuntios, ſeu Procuratores, uti habet Textus *in cap. Etſi membra, de iis, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli*, ubi Innocentius III. ait: *Provinciæ Senonenſis Capitula Cathedralium eccleſiarum ad Nos querimoniam tranſmiſerunt, quod Archiepiſcopus Senonenſis, & ejus Suffraganei, Procuratores eorum nuper ad Provinciale Concilium convocatos, ad tractatum eorum admittere noluerunt. Viſum fuit Nobis, & Fratribus noſtris, ut Capitula ipſa ad hujuſmodi Concilia debeant invitari, & eorum Nuncii ad tractatum admitti, maxime ſuper illis, quæ ipſa Capitula contingere noſcuntur*. Non tamen præfatos Canonicos, eorumve Procuratores aliam habere vocem, niſi mere conſultivam, juris communis veſtigia ſectantes diſerte declararunt Patres Concilii Provincialis Burdigalenſis anni 1583. *cap.* 34. (*tom.* 10. *collect. Hard. col.* 1379.) ubi agentes de Concilio Provinciali, edixere: *Capitula Cathedralium eccleſiarum ſpeciatim ad Synodum invitentur; eiſque liceat delegare ex ſuis Capitulis Canonicos, qui Synodo interſint, ac eorum mandata referant. Sciant autem ſe in Synodo tantum conſulendi, non autem decernendi poteſtatem habere*. Cumque in alio Concilio Burdigalenſi celebrato anno 1624., Procurator Capituli Santonenſis contendiſſet, *Omnes Procuratores Capitulorum in Concilio, in rebus Conciliariis, de dirigendis, vocem deciſivam habere*, communi Patrum ſententia juſſus eſt ſuam opinionem, tanquam erroneam, atque Eccleſiæ praxi, & Romani Pontificis decretis contrariam retractare, ſimulque ſtatutum, ne quis deinceps eamdem tenere, docere, & propugnare auderet: *Sacro approbante Concilio, decretis ultimi Concilii Provincialis Burdigalenſis inhærentes, opinionem quorumdam, qui auſi ſunt aſſerere, præter Epiſcopos, quoſdam alios habere vocem deciſivam in Concilio Provinciali, ut erroneam judicamus: quibuſcumque deinceps eamdem proponere, in concionibus agitare, docere, & tenere prohibentes* (*collect. Hard. tom.* 11. *col.*132.)

7 Non ſolum autem Canonici Eccleſiarum Cathedralium, eorumve Procuratores auctoritatem non habent quidquam decernendi in Concilio Provinciali, ſed poterunt etiam e Congregationibus, quæ ſeſſionibus præmitti ſolent, excludi, cum a Patribus de re aliqua eſt in illis pertractandum, quam propalare nequeant ſine violatione juramenti, aut obedientiæ debitæ Superiori, vel alia ſubeſt juſta cauſa eos non admittendi, quemadmodum docent Fagnanus *in cit. cap. Etſi membra, num.* 14., & Pirhing *ad eumd. tit. §.* 3. *num.* 19. Ex quibus concludimus, unam, eamdemque eſſe conditionem Capitulorum Eccleſiarum Cathedralium in Synodis tam Provincialibus, quam Dioeceſanis: Etenim tam ad iſtas, quam ad illas ſunt vocandi; in utriſque votum habent mere conſultivum, & neutrius decreta ſubſcribunt.

CA-

Digitized by Google

CAPUT III.

De Synodalium Decretorum reviſione, & approbatione.

1 CUM in Provincialibus Conciliis, quæ antiquioribus Eccleſiæ ſæculis cogebantur, recens ſubortæ hæreſes interdum damnarentur, & gliſcentes per provinciam errores ſolicita cura præfocarentur, inde factum eſt, ut eorumdem Acta, per Synodalem epiſtolam, ad Romanum tranſmitterentur Pontificem, ut accedente primæ Sedis, & Jeſu Chriſti in terris Vicarii approbatione, quod in illis particularibus Epiſcoporum cœtibus fuerat deliberatum, tanquam Fidei dogma ab omnibus reciperetur Orthodoxis, unique eſſet ubique omnium fides. Hujus diſciplinæ teſtimonium perhibent Patres Concilii Carthaginienſis, & Milevitani, ejuſdem anni 416., qui poſt proſcriptos Pelagii, & Cæleſtii errores, quod a ſe geſtum fuerat, Innocentio I., totius Eccleſiæ principatum tenenti, ſignificarunt, rogantes, ut Apoſtolicæ ſuæ auctoritatis fulcimentum, & robur Conciliaribus ſtatutis adiiceret: *Hoc itaque geſtum*, ſcripſerunt Patres Carthaginienſes [*tom. 1. collect. Hard. col. 2014.*] *Domine Frater, ſanctæ charitati tuæ intimandum duximus, ut ſtatutis noſtræ mediocritatis, etiam Apoſtolicæ Sedis adbibeatur auctoritas*. Et Patres Milevitani (*ibid. col. 1221.*): *Quia te Dominus gratiæ ſuę precipuo munere in Sede Apoſtolica collocavit, talemque noſtris temporibus prętitit, ut nobis potius ad culpam negligentię valeat, ſi apud tuam venerationem, quę pro Eccleſia ſunt ſuggerenda, tacuerimus*: Innocentius vero litteris ad eoſdem datis, eos hoc nomine plurimum commendat, quod ſcilicet exquirentes primæ Sedis oraculum, eorumque, quæ a ſe geſta fuerant, confirmationem ab eadem petentes, ſanctiſſimis Eccleſiæ legibus obtemperaverint, & priſca calcaverint inſtituta Patrum; qui *non humana* (ait ad Epiſcopos Carthagine congregatos) *ſed Divina decrevere ſententia, ut quidquid, quamvis de disjunctis, remotiſque provinciis ageretur, non prius ducerent finiendum, niſi ad huius Sedis notitiam perveniret: ut tota hujus auctoritate juſta, quę fuerit pronuntiatio firmaretur; indeque ſumerent ceteræ Eccleſię (velut de natali ſuo fonte aquę cunctę procederent, & per diverſas totius mundi regiones puri latices capitis incorrupti manarent) quod precipere, quos abluere, quos veluti cœno inemundabili ſordidatos, mundis digna corporibus unda vitaret*: Et ad Patres Milevitanos: *Diligenter ergo, & congrue Apoſtolici conſulitis honoris arcana (honoris, inquam, illius, quem preter illa, quæ ſunt extrinſecus, ſolicitudo manet omnium Eccleſiarum) ſuper anxiis rebus, quę ſit tenenda ſententia: antiquę ſcilicet regulę formam ſecuti, quam toto ſemper ab orbe mecum noſtis eſſe ſervatam ..... preſertim quoties Fidei ratio ventilatur, arbitror omnes Fratres, & Coepiſcopos noſtros nonniſi ad Petrum, ideſt ſui nominis, & honoris auctorem referre debere, velut nunc retulit veſtra dilectio. quod per totum mundum poſſit Eccleſiis omnibus in commune prodeſſe* (*apud Petrum Couſtant epiſt. Roman. Pontific. tom. 1. col. 889. & 896.* Eamdem confirmationem a Zoſymo Papa petiiſſe alia duo Africana Concilia, contra Pelagianos pariter coacta, teſtatur mox citandus Proſper, *lib. contra Collat.*, & conſtat ex ejuſdem Zoſymi epiſtola, quam ex ms. codice Vaticano profert Baronius *ad an. 417.*; ſimiliter Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus confirmationem ſecundæ Synodi Arauſicanæ poſtulavit a Felice Papa, eoque præmortuo, impetravit a Bonifacio II., quod narrat Cyprianus Diaconus *in vita Cæſarii lib. 1. ſub fin.*, & colligitur ex epiſtola Bonifacii *in collect. Harduini tom. 2. col. 1109.*

2 Ab Apoſtolica vero confirmatione Provinciale Concilium mutuari infallibilem

bilem auctoritatem, itaut in Fide errare nequeat, recte docent Melchior Canus *de loc. Theolog. lib.5. cap.4. concluſ. 5.*, Bellarminus *lib. 2. de Conciliis cap. 5.*, pluribuſque argumentis oſtendit Thomaſſinus *diſſert.* IX. *in Concilia Carthaginienſe, & Milevitanum*: Enimvero, niſi res ita ſe haberet, ajunt Canus, & Bellarminus, non poſſent dici, irreformabili Eccleſiæ judicio proſcripti errores Helvidii, Pelagii, & Priſcilliani, quorum primus damnatus eſt a Concilio Telenſi, confirmato a Siricio; alter præfatis Conciliis Africanis, confirmatis ab Innocentio, & Zoſymo; tertius a Concilio Toletano, confirmato a Leone Magno; quæ quidem Concilia fuere tantum Provincialia. Accedit, quod Auguſtinus, & Proſper rem contra Pelagium omnino confectam ſunt arbitrati, poſtquam Africanorum Antiſtitum Synodalis ſententia, in eumdem prolata, ab Apoſtolica Sede fuit approbata: Auguſtinus quippe *ſerm. 131. col. 2. de verbo Apoſt. num.10. tom. 5. oper. col.645.*, inquit: *Jam de hac cauſa duo Concilia miſſa ſunt ad Sedem Apoſtolicam: inde etiam reſcripta venerunt. Cauſa finita eſt, utinam aliquando finiatur error*: & rurſum *lib. 2. oper. imperfect. adverſ. Julian. num. 103.* (*tom. 10 oper. col. 993.*): *Quid adhuc queris examen, quod jam factum eſt apud Apoſtolicam Sedem? Quod denique jam factum eſt in Epiſcopali judicio Palæſtino ..... Damnata ergo hæreſis ab Epiſcopis non adhuc examinanda, ſed coercenda eſt a poteſtatibus Chriſtianis*. Proſper autem *contra Collat. cap. 41.*: *Tunc iſtorum machinæ fractæ ſunt, quando beatæ memoriæ Innocentius neſandi erroris capita Apoſtolico mucrone percuſſit: quando Pelagium ad proferendam in ſe ſuoſque ſententiam, Palæſtinorum Epiſcoporum Synodus coarctavit: quando Africanorum Conciliorum decretis beatæ recordationis Papa Zoſymus ſententiæ ſuę robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteras omnium armavit Antiſtitum*. Quare non immerito laudatus Thomaſſinus, *loc. cit. n. 1.* ait: *Provinciales Synodos ab Apoſtolica Sede confirmandas eſſe, & ubi confirmatę fuerint, tunc in auctoritatis ſummum columen eas recipi, nec poſſe ab eis, citra hæreſeos diſcrimen, provocari*.

3 Hæc de Provincialibus Synodis, in quibus hæreſes damnabantur, & quid Fide tenendum eſſet, decernebatur; hodie vero, etſi plerumque in ejuſmodi Synodis Fidei cauſæ non pertractentur, ſed ſola condantur Decreta diſciplinam reſpicientia, ut tamen antiquæ conſuetudinis aliquod remaneret veſtigium, ea, antequam promulgentur, tranſmitti juſſit Sixtus V. ad Sacram Congregationem Concilii; non quidem ut poſtea confirmationem reportent a Sede Apoſtolica, ſed ut corrigatur, ſi quid fortaſſe in iiſdem, aut nimis rigidum, aut minus rationi congruum deprehendatur: *Provincialium vero* (alloquitur Pontifex Sacram Congregationem Concilii, *ſua Conſtit. 117. tom. 4. Bullar. part. 4. pag. 396.*) *ubivis terrarum, ubi celebrentur, decreta ad ſe mitti præcipiet, eaque ſingula expendet, & recognoſcet*; atque ita eſſe moribus receptum, fidem faciunt Concilia Provincialia, Valentinum anni 1567., Toletanum anni 1582., Mexicanum anni 1585., quorum decreta a Sacra Congregatione Concilii, ad quam miſſa fuerant examinanda, leguntur emendata *in collect. Concil. Hiſpan. Cardinalis de Aguirre tom. 4*; Concilium pariter Provinciale Narbonenſe anni 1609. ab eadem Sacra Congregatione recognitum, & correctum, teſtatur Cardinalis Arigonius in epiſtola data 26. Novembris 1611., quæ ad ejuſdem Concilii calcem refertur *in collect. Hard. tom. 11. col. 54.*; ejuſdem Congregationis judicio ſubjecta decreta Concilii Provincialis Salernitani, narrat Cardinalis Lancellotti, in ſua atteſtatione exarata die 23. Aug. 1616. Et Nos ipſi, cum ejuſdem Congregationis Secretarii munus gerebamus, ſcimus ejus judicio fuiſſe ſuppoſitas ſanctiones Synodi Provincialis Ruthenorum, quæ Præſide Hieronymo Grimaldo Archie-

Archiepiſcopo Edeſſeno in Regno Poloniæ Nuntio Apoſtolico,cum facultatibus Legati de latere,& poſtea S.R.E.Cardinali, habita fuerat anno 1720.

4 Non ſemel tamen accidit Provincialia Concilia, non ſolum a Sacra Congregatione Concilii recognoſci, & ſi opus fuerit, emendari, verum etiam a ſummo Pontifice, ita petentibus Metropolitanis, a quibus ſunt celebrata, per Apoſtolicas litteras confirmari: Etenim Gregorius XIII. per ſuum ſpeciale Breve approbavit quartum, & quintum ex Conciliis Provincialibus Mediolanenſibus, a S. Carolo Borromæo coactis, quod narrat Giuſſanus *in vita S. Caroli lib. 6. cap.2.*, & Nos ſupra memoravimus, Synodus quoque a Petro Epiſcopo Beritenſi Vicario Apoſtolico in Tunkino, celebrata in pago Diughieu provinciæ Kinam, die 14. Februarii 1670., quæ Provincialis potius, quam Diœceſanæ indolem videtur præſetuliſſe, poſt ejuſdem examen præmiſſum a Sacra Congregatione de Propaganda Fide,confirmata fuit a Clemente X. per Apoſtolicas Litteras, datas 3. Decembris 1673., quæ extant inter Conſtitutiones Apoſtolicas, *pro Miſſionibus Sinarum, Tunkini &c.*, typis Pariſienſibus impreſſas anno *1676. pag.121. ſeqq.*: Similiter a Paulo V. approbatum Concilium Provinciale Mechlinienſe anni 1607., conſtat ex ejuſdem Brevi, quod Conciliaribus ſtatutis attexuit Harduinus ſuæ collectionis *tom. 10. col.1969.*: Apoſtolica itidem confirmatione roborata fuere duo Concilia Provincialia Beneventana,annis 1693. & 1598., habita a Vincentio Maria Cardinali Urſino Archiepiſcopo Beneventano, qui poſtea ſummus Pontifex eſt renuntiatus, aſſumpto nomine BENEDICTI XIII., quod videre eſt in collectione Conciliorum Provincialium Beneventanorum, edita Romæ 1724. *pag.* 577. & 604.: Idemque Benedictus, cum ſupremum Pontificatum teneret, nonnulla approbavit Concilia Provincialia, uti Avenionenſe, celebratum anno 1725., atque Ebreduneuſe anni 1727.: Et Nos ipſi, poſtquam ad Petri Cathedram evecti fuimus, confirmavimus Synodum Provincialem coactam in Monte Libano per Noſtras Apoſtolicas Litteras datas 1. Septembris 1741., & evulgatas una cum Actis Conſiſtorii ſemipublici, habiti 13. Julii 1744.

5 Quibus poſitis, poſſet quis dubitare, an prædicta Provincialia Concilia ab Apoſtolica confirmatione vires accipiant, univerſam obligandi Eccleſiam, perinde ac ſi eſſent Conſtitutiones Pontificiæ,juxta illud Juſtiniani effatum *in leg.1. Cod. de vet. jur. enucl.*: *Omnia noſtra facimus, quibus auctoritatem noſtram impertimur*. Sed hanc difficultatem diluunt Suarez *lib. 4. de legib. cap.6. num.* 10., & Fagnanus *in cap. Canonum ſtatuta, num.* 13. *de Conſtitut.*, opportune monentes, confirmationem robur quidem adjicere actui confirmato, ſed nequaquam illum extendere, niſi aliter Superior expreſſerit, ſicuti arg. *leg. Aurelius &c. de liberat. Legat.*, docet Baldus *in leg.1. in fin. Cod. Si adverſ. rem judic.*, ex quo concludunt, prædictorum Conciliorum decreta, quamquam a ſummo Pontifice approbata, niſi ſint clauſa in corpore juris communis, de quibus dumtaxat loquebatur Juſtinianus, provinciæ limites non prætergredi; quod reapſe de præfatis Conciliis Provincialibus Mediolanenſibus a Gregorio XIII. confirmatis, omnes Doctores ſentire idem Fagnanus obſervat.

6 Non omnia autem, quæ hucuſque de Provincialibus dicta ſunt, noſtris congruunt Diœceſanis Synodis; harum quippe Conſtitutiones ſtatim poſſunt ab Epiſcopo publicari, quin ulla obſtringantur obligatione, illas tranſmittendi ad Sacram Congregationem Concilii, ejuſque expectandi judicium. Haud equidem ignoramus, Antonium Mariam Gratianum Epiſcopum Amerinum, ſuam,quam ſæpius laudavimus, Synodum habitam anno 1595., typiſque Venetis an. 1597. impreſſam, inſcripſiſſe Clementi VIII., atque in epiſtola nuncupatoria, ita Ponti-

tificem allocutum : *Cum igitur mihi antiquiſſima cura fuerit, quamquam diu, ac varie interpellata, diœceſis hujus Synodum habere, quæ habita bis triginta annis non erat, in eaque omnem morum, atque Eccleſiaſticarum rerum rationem maxime ex Tridentini Concilii præſcriptis condere, conſtituereque, inceſſit animum cogitatio volumen ipſum decretorum, priuſquam ederem meis, ad te mittendi, tibique dicandi. Non quidem eo conſilio, ut fulgorem, ac majeſtatem nominis tui præferens, quaſi commendatius, inde ſpectatiuſque prodiret, ſed, cum ſancire, atque promulgare hujus generis quicquam, non ante probatum tibi, fas juſque nemini ſit, ut tuo arbitrio, tuæ ditioni, qua debeo fide, reverentiaque ſubiicerem. Id demum habiturus ratum, ſanctumque, quod tu, cujus haud dubie cæleſti afflatu voluntas regitur, cuique cæleſtis numinis inſtar eſt, ſanciendum, comprobandumque eſſe cenſueris*: Verum hæc unice referri debent ad Gratiani obſequium, & reverentiam erga Sedem Apoſtolicam, non vero ad neceſſitatem conſulendi ſummum Pontificem, ejuſque approbationem obtinendi: Siquidem, ſi jus commune ſpectemus, ab hoc liberam habet Epiſcopus facultatem, ferendi, & promulgandi leges, quas opportunas duxerit ad rectam ſuæ diœceſis adminiſtrationem, independenter ab ulla Superioris confirmatione, uti bene Suarez *cit. cap. 6. num. 9. & 10.*; Si vero conſideremus paulo ante indicatam Sixtinam Conſtitutionem, hanc ſolum loqui, animadvertimus, de Synodo Provinciali, cujus Acta ante promulgationem recognoſcenda ſtatuit a Sacra Congregatione Concilii : Nequaquam autem complecti deprehendimus decreta Synodi Diœceſanæ, de quibus nihil de novo decernit, ſed cujuslibet Epiſcopi prudentiæ atque arbitrio, cui antea permittebantur, ea relinquit. In hanc ſententia fuit Sacra Congregatio Concilii, quæ rogata, ut recognoſceret Acta Diœceſanæ Synodi Strangolenſis, die 17. Junii 1645. reſpondit, *ſe non conſueviſſe revidere, & approbare, niſi Synodos Provinciales, ex Conſtitutione Sixti V., & quod idcirco Epiſcopus uteretur jure, ſibi ex Sacro Concilio competente (lib. 17. decretor. pag. 484.)* Quocirca in hac Noſtra Commentatione falli jam diximus Cardinalem de Luca, & Van-Eſpenium, aſſerentes, Diœceſanas Synodos robore, & efficacia carere, niſi a prædicta Sacra Congregatione approbentur.

7 Compertum præterea Nobis eſt, non deeſſe Epiſcopos, qui ſuas Conſtitutiones in Synodo promulgandas, ad aliquem virum doctum, rerumque Eccleſiaſticarum apprime peritum in Urbe commorantem mittant, ejuſque de illis conſilium, & judicium exquirant; aut etiam aliquem Cardinalem Sacræ Congregationi Concilii adſcriptum enixe rogent, ut eas legat, & corrigat, quod ſæpius a Nobis, cum in minoribus eſſemus, factum reminiſcimur, ut amicorum Antiſtitum indulgeremus petitionibus: At hæc ab Epiſcopis ex mera fiunt cautela, ut nimirum ſui Cleri, & populi querimoniis aditum occludant, non ex ulla, qua teneantur, obligatione : neque enim iidem Sacræ Congregationis judicialem ſententiam, ſed peculiaris perſonæ judicium expetunt, & conſilium: Sacram quippe Congregationem non ſolere Diœceſanas Synodos recognoſcere, niſi adverſum ejuſdem decreta ab aliquo fuerit appellatum, & modo ab ipſamet accepimus, & aſſeruit Cardinalis Carafa ejuſdem olim Præfectus in ſua epiſtola, anno 1586. ad quemdam Epiſcopum data, quæ a pluribus refertur Auctoribus, & noviſſime edita eſt a Miglioruccio *inſtit. Canonic. lib. 1. tit. 3. num. 26. pag. 33.*, cujus verba ſunt : *Non eſt in more poſitum apud Patres Illuſtriſſimos, qui Tridentini Concilii decretis interpretandis præfecti ſunt, Diœceſanas Synodos recognoſcere, ſed Provinciales tantum emendare : Quare, ut voluntati, atque Paſtorali Amplitudinis tuæ zelo, in tuæ Synodi correctione, quoquo modo ſatis per me fieret, illud pro mea in te, & Eccleſiam tuam charitate mihi ſumpſi, ut Synodum*

ipſum

ipſam percurrerem, ſimulque ea adnotarem, quæ notatu digna viſa ſunt, quemadmodum licebit in extremis ipſis Synodi pagellis, ubi noſtras animadverſiones adſcripſimus, inſpicere. Quod ſupereſt, tu, Clerusque tuus, in tot ſalutarium Conſtitutionum obſervationes naviter incumbite: memores unam, optimamque legem eſſe legum obſervantiam. Valete in Domino.

CAPUT IV.

De Synodalium Decretorum promulgatione, & quam in diœceſim inducunt, obligatione.

1 CErtum eſt ad legis ſubſtantiam pertinere ipſius legis promulgationem, qua ad totius Communitatis notitiam devenire queat *leg. Leges ſacratiſſimæ cod. de legib., & rub. Novell. 66.*: Etenim cum lex ſit regula morum, non uni, aut alteri perſonæ, ſed toti propoſita Communitati, debet omnibus ita ſignificari, ut ad omnium aures pervenire valeat, quod aliter fieri nequit, quam per ejuſdem legis promulgationem. Modus autem, quo hæc promulgatio ſit facienda, non eſt ſpeciatim a jure præfinitus: quare merito Suarez *lib. 4. de legib. cap. 15. num. 8.*, aſſerit, leges ab Epiſcopis latas ſufficienter promulgari, ſi aut publice legantur in Eccleſia Cathedrali, aut voce præconis in platea civitatis adſtantibus ſignificentur, aut ſcriptæ affigantur in loco publico, ad hoc deſignato. Quinimmo, ſi ſtatuta Synodalia non populum, ſed ſolum reſpiciant diœceſis Clerum, alia non indigent publicatione, ab ea diſtincta, quæ fit in ipſa Synodo, cui intereſt præcipua pars ejuſdem Cleri: Siquidem Innocentius III. *in cap. Ad hæc, de poſtulat. Prælat.* disjunctive ait, legis vinculum in omnes protendi, *Cum ſolemniter editur, aut publice promulgatur*: Nulla autem lex magis ſolemniter editur ea, quæ fit in conſeſſu præcipuæ partis eorum, in quos fertur.

2 Facta porro Synodalium Conſtitutionum promulgatione, nullius temporis determinatum ſpatium interfluere neceſſe eſt, ut illæ parendi obligationem inducant; ſed ſtatim unumquemque ligant, qui earumdem notitiam quoquo modo habuerit. Licet enim in jure civili cautum ſit, leges Imperiales non obligare, niſi poſt duos menſes ab earumdem promulgatione, in ſingulis provinciis factam, juxta Textum *cit. Novell. 66., ejuſque rubr.*; & inſuper diſputetur inter Doctores, an idem locum habeat in legibus Pontificiis, pro univerſa Eccleſia latis, in qua quæſtione affirmativam ſententiam tuentur Navarrus *manual. cap. 23. num. 44.*, Sotus *lib. 1. de juſt., quæſt. 1. art. 4.*, negativam vero propugnant Suarez *lib. 3. de legib. cap. 18.*, & *lib. 4. cap. 15.*, Menoch. *de Arbitrar. caſ. 185., num. 8.*, aliique magis communiter; omnes tamen fatentur, legem latam ab Inferioribus, niſi aliud ipſemet Legislator decernat, ſtatim poſt promulgationem unumquemque afficere; quod tanquam certum ponunt Oſtienſis *in Summ. tit. de Conſtit. §. Quando.*, Navarrus *cit. loc., & conſil. 1. num. 16. de Conſtit.*, Suarez *cit. cap. 18. num. 9.*, Azor. *inſtit part. 1. lib. 3. cap. 3. q. 2.*

3 Neque ad declinandum Synodalium Conſtitutionum vinculum prodeſſe poteſt auctoritas Gratiani, qui initio *diſt. 18.* ſcripſit: *Epiſcoporum Concilia ſunt invalida ad definiendum, & conſtituendum, non autem ad corrigendum. Sunt enim neceſſaria Epiſcoporum Concilia ad exhortationem, & correctionem, quæ, etſi non habeant vim Conſtitutionis, habent tamen auctoritatem imponendi, & indicendi, quod alias ſtatutum eſt, & generaliter, ſeu ſpecialiter obſervari præceptum*; Hæc ſiquidem nimium inconſiderate, atque oſcitanter a Gratiano prolata, obſervat ibidem Gloſſa *v. Conſtituendum*, inquiens: *Hoc non eſt verum, quia Epiſcopi bene poſſunt condere canones Epiſcopales, & Archiepiſcopus Provinciales; quia quilibet*

populus, & qualibet Eccleſia ſibi poteſt ſtatuere aliquod jus, adnotavitque Gabaſſutius *in theor., & prax.jur.Canon.cap.1. in fin.*, ubi Gratiani errorem redarguit: Etenim cum Epiſcopi *poſiti ſint a Spiritu Sancto regere Eccleſiam Dei*, *Act.* 20. iiſque collata ſit poteſtas ſolvendi, & ligandi *Matth.* 18., ſive hæc ſit immediate a Chriſto Domino, ſive a ſummo Pontifice, nemo, ſalva Fide, poteſt juriſdictionem illis abjudicare, ſuas oves legibus obſtringendi, quibus obtemperare cogantur, quod ex iis liquet, quæ *lib.1.cap.4.* & *lib. v. cap.4.* diximus, & late probat Suarez *lib.4. de legib.cap.4.*: Quocirca apud omnes Juriſtas principii loco eſt, Synodales Conſtitutiones facere jus particulare, ab omnibus obſervandum, qui in Conſtituentis territorio degunt, Rota *cor.Seraphino deciſ.*813.*num.*3., *deciſ.*14.*num.* 7., *deciſ.*15.*num.*6., *deciſ.*16.*num.*9.; *deciſ.*18.*num.*13., *lib.*14.*ad Ornat.Card.de Luca, & deciſ.*471.*num.*5.*part.*14., *deciſ.*212.*num.*3.*part.*15., *deciſ* 563.*num.* 18.*part.* 17.*recent.deciſ.*123.*num.*14.*cor.Herrera,deciſ.*7.*n.*19.*cor.Molines*, & proſequitur Romaguera *ad Conſtitutiones Synodales Gerundenſes l.*1.*tit.*1.*cap.*1.*n.*35 *& ſeqq.*

4 Ex eo porro, quod poteſtas ferendi leges ſit in Epiſcopis, aut immediate a Chriſto, aut a ſummo Pontifice, cui eſt a Chriſto immediate collata, neceſſario etiam conſequitur, earum firmitatem nequaquam pendere a populi acceptatione, ſed ab unico Legislatore vires ſortiri, quibus unumquemque, quantumvis reluctantem conſtringant, niſi forte a juſtitia certo deficiant, ex cujus defectu ſint irritæ, quemadmodum bene perpendit Suarez *cit. lib. 4. de legib. cap.*16. *per tot.*, ubi merito etiam animadvertit, oppoſitam opinionem, quam aliqui auſi ſunt venditare, componi non poſſe cum fide, qua credimus Eccleſiæ regimen fuiſſe a Chriſto commiſſum Romano Pontifici, in cujus ſolicitudinis partem ceteri vocati ſunt particularium Eccleſiarum Antiſtites.

5 Quod ſi quis legis *ſubjectum*, ut ajunt, hoc eſt perſonas inquirat, quæ Diœceſanæ Synodi decretis ligentur, paucis reſpondetur, ad eorumdem obſervationem adigi quotquot incolunt Epiſcopi diœceſim, cujuſcumque ſint ſtatus, & conditionis, niſi ſpeciali privilegio ab ejuſdem ſubtrahantur jurisdictione, Suarez *lib. 4.de legib.cap.*19.*num.*5. Quinimmo Regulares, eorum exemptione non obſtante, parere coguntur Diœceſanæ Synodi ſanctionibus, in iis, quæ reſpiciunt Curam animarum, aut Sacramentorum adminiſtrationem, juxta decretum Tridentini *ſeſſ.*25.*cap.*11.*de Regular.*, atque Apoſtolicas Conſtitutiones, Concilii textum explicantes: Decretis pariter ſubiiciuntur, quæ materiam concernunt, in qua ſubſunt jurisdictioni delegatæ Epiſcopi, juxta deciſionem Innocentii IV. *in cap.*1.*de Privileg.in* 6.: *Salvis nihilominus caſibus aliis, in quibus eos Epiſcoporum juriſdictioni ſubeſſe, Canonica præcipiunt Inſtituta*, quod prolixus explicuimus *lib.* 7. *cap.*41. *num.*4. *ſeqq.*. Notat præterea idem Suarez *eod.lib.*4.*cap.*20. *num.* 10., aliquando, ad evitandum ſcandalum, & fugiendam difformitatem a ceteris diœceſeos membris, teneri Regulares obtemperare Conſtitutionibus Synodalibus, a quibus ceteroquin, ratione ſuæ exemptionis, eſſent ſoluti: quamvis ſimul advertat, non ſemper illas tranſgredientes fieri gravis culpæ reos, ſicuti ceteri, qui Epiſcopali Juri plene ſubduntur.

6 Aliqui nihilominus Doctores, quos citant Azor. *inſtit. p.* 1. *lib.* 7. *cap.* 19. *quæſt.*2., & Diana *part.*1. *tract.*9 *reſolut.*36., *& part.*10.*tract.*11.*reſolut.* 36., ſpecialem quæſtionem movent de jejuniis, ab Epiſcopo vel per edictum, vel per Synodalem Conſtitutionem toti diœceſi indictis, ad quæ religioſe ſervanda etiam Regulares compellunt: Durum quippe, & abſonum illis videtur, Regulares, auſterioris vitæ genus profeſſos, licite poſſe iis diebus epulari, quibus ceteris, inter quos verſantur, eſt abſtinentia præcepta. Addunt præterea nullum, quantum ad rem attinet, poſſe aſſignari diſcrimen, inter legem Epiſcopi

Digitized by Google

pi indicentem jejunium, & legem, qua dies aliquis feſtus per totam diœceſim celebrandus edicitur; huic autem poſteriori obtemperare debere etiam Regulares, ſtatuit Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 12. de Regul.*: *Dies feſti, quos in diœceſi ſua ſervandos idem Epiſcopus praeceperit, ab Exemptis omnibus, etiam Regularibus, ſerventur;* unde inferunt, pari ratione, eoſdem obſtringi lege jejunii, ab Epiſcopo lata. Verum Suarez *cit. loc. num. 5.*, Azorius, & Diana *locis citt.*, Bonacina *de praeceptis Eccleſ. diſp. ult. quaeſt. 1. punct. 6. num. 5.*, La-Croix *lib. 3. part. 2. num. 1274*, Cardinalis Cozza *de jejunio part. 3. dub. 4. num. 65.*, Pontas *in ſuo dictionar. V. Jejunium, caſ. 16.* etiam a prædicta Synodali lege Regulares liberos pronuntiant: ſemel enim poſita eorum exemptione ab Epiſcopi juriſdictione, nulla eſt efficax ratio, cur hoc ſpeciali Epiſcopalis juriſdictionis actu ligentur; quod enim colere teneantur dies feſtos ab Epiſcopo præſcriptos, ſicuti & ſervare interdictum ab eodem Epiſcopo promulgatum, id provenit ex peculiari ſanctione Tridentini, quod in hiſce duobus caſibus, Regulares ſuppoſuit juriſdictioni Ordinarii, a qua ceteroquin in omnibus aliis, non nominatim exceptis, ſunt prorſus exempti. Quod autem iidem Regulares auſterioris vitæ genus elegerint, hoc probat utique, eos obligari ad jejunia, aliaſque corporis macerationes, præſcriptas in Regulis Ordinis, cui ſunt adſcripti, quæque inſuper a Prælato Regulari, cui ſubſunt, forſan iiſdem de novo indicantur, non autem probat adigi etiam ad jejunia, indicta ab Epiſcopo, a alove Prælato, cujus juriſdictioni, & imperio non ſubjacent: quinimmo quia plura ſuſtinent onera cujuslibet Regularis Inſtituti propria, æquum non eſt, ut etiam alia cogantur ſubire, quæ ſuis Diœceſanis imponit Ordinarius loci, in quo degunt.

7 Verum, ſi in aliqua Regularium Communitate antiqua invaluiſſet conſuetudo, ſervandi jejunia, quæ Epiſcopus ſive in Synodo, ſive extra Synodum aliquoties indicit; nullus dubitat, ad ea deinceps ſervanda eamdem Communitatem compelli poſſe: tunc quippe jejunandi obligatio non oritur ab Epiſcopi juriſdictione, ſed ab ipſa conſuetudine, quæ vim habet inducendi legis obligationem; quemadmodum opportune monent omnes laudati Doctores. Similiter non ab Epiſcopi præcepto, ſed a jure naturali jejunare coguntur Regulares iis diebus, quos Epiſcopus juſſit eſſe eſuriales, ſi non jejunantes ſcandalum præbeant aliis, quod jam cum Suarez prænotavimus. Quocirca a culpa non excuſamus eos Regulares, qui illis ipſis diebus tota diœceſis a vetitis cibis abſtinet, ut Epiſcopi edicto morem gerat, ad ſuam oſtentandam exemptionem, ſe ſplendide epulatos palam & publice gloriantur: hæc enim vana oſtentatio non poteſt non afferre audientibus gravem offenſionem, præſertim ſi jejunium fuerit ab Epiſcopo imperatum ex publica cauſa, puta ad placandum Deum, ut ingens aliquod malum, aut imminens mali periculum a diœceſi avertat:

8 Capitula itidem exempta obnoxia ſunt Synodalibus Conſtitutionibus, quæ verſantur circa reformationem morum, & diſciplinæ, quod a Sacra Congregatione declaratum, teſtata ſunt Concilia Provincialia Mechlinienſe, & Namurcenſe, relata a Van-Eſpen *l. E. V. part. 1. tit. 18. cap. 4. num. 8.*, intacta in reliquis remanente eorumdem Capitulorum exemptione, quæ in hoc præcipue ſita eſt, ut Epiſcopus extra viſitationem procedere nequeat contra aliquem Canonicum, ſine duobus adjunctis, e gremio Capituli, ad normam Tridentini *ſeſſ. 25. cap. 6. de reform.*; Quamvis eadem Capitula, ſine adjunctis, pro ſuo arbitrio viſitare queat, juxta aliud ejuſdem Concilii decretum *ſeſſ. 6. cap. 4. de reform.*, quæ duo decreta a Nobis expenſa, & invicem conciliata fuere in cauſa Januen. Juriſdictionis, de qua *tom. 2. Theſaur. Reſolut. pag. 192. & ſeq.*

9 Difficultas de iis eſſe poteſt, qui de Epiſcopi diœceſi quidem ſunt, ſed extra

diœceſim verſantur, mox tamen ad illam redituri; de his quippe dubitatur, an abſentiæ tempore diœceſanis Conſtitutionibus obſtringantur, cenſuriſque afficiantur in earumdem tranſgreſſores latis. Communiter vero reſpondent Doctores, particularibus loci ſtatutis non obligari, qui extra Statuentis territorium degit, juxta apertam deciſionem Bonifacii VIII. *in cap. final. de Conſtit. in 6.*: *Statuto Epiſcopi, quo in omnes, qui furtum commiſerint, excommunicationis ſententia promulgatur, Subditi ejus, furtum extra ipſius diœceſim committentes, minime ligari noſcuntur: cum extra territorium jus dicenti non pareatur impune*, quæ eſt ſententia Pauli J. C. *in leg. final. ff. de juriſdict.* Aliud autem eſſe ajunt *de præcepto*, alicui ab Epiſcopo facto, ne e. g. aleis ludat, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda; eum quippe, cui tale præceptum injunctum eſt, ſi extra diœceſim aleis ludat, in excommunicationem incidere iidem Doctores affirmant. Ratio diſcriminis eſt, quia lex, ſeu ſtatutum per ſe, & immediate reſpicit territorium, ſeu diœceſim, eique quaſi cohæret, ac proinde non poteſt conſtringere, qui extra territorium, ſeu diœceſim exiſtit; præceptum vero afficit immediate perſonam, ejuſque veluti oſſibus hæret, quocumque terrarum diſceſſerit, S. Antoninus *part. 2. tit. 6. cap. 2. §. 2.*, Covarr. *in cap. Alm. mat. part. 1. §. 10. n. 3.*, Suarez *de legib. lib. 3. cap. 32. num. 1., & lib. 4. cap. 19. num 1.*, Layman *in cit. cap. final. de Conſtit. in 6. num. 3.*, Pirhing *ad eumd. tit. de Conſtit. num. 55. & 59.*

10 Verum prædicta communis aſſertio limitanda eſt in illo, qui e Diœceſi egreditur, ſolo animo declinandi Synodalis ſtatuti obligationem: quamvis enim nonnulli Doctores, etiam hunc a Statuti vinculo ſolutum arbitrentur, melius tamen eum, in legis fraudem diſcedentem, legis vinculum ſecum ferre, eoque conſtrictum manere, defendunt Manuel *tom. 1. Sum. cap. 219. n. 12.* Vaſquez *in 3. part. quæſt. 98. art. 2.*, Rebell. *de oblig. juſt. lib. 2. quæſt. 7. ſect. 3. num. 16.*, Layman *Theolog. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 11. num. 9.* Neque hodie fas eſſe videtur ab hac ſententia recedere, poſtquam Sacra Congregatio Concilii, illegitimum pronuntiavit matrimonium, non ſervata Tridentini forma, ab iis celebratum, qui ſolo animo illud clandeſtine contrahendi, receſſerunt e loco, ubi Tridentinum eſt promulgatum, & ſe ad locum contulerunt, in quo promulgatum non eſt; quam declarationem ſua roboratam auctoritate Urbanus VIII. inſeruit Brevi, ad Archiepiſcopum Colonienſem dato anno 1627., uti narrat Cardinalis de Lugo *lib. 2. reſponſ. moral. dub. 36.*, eidemque declarationi aliæ plures conſonant deciſiones, quæ ab eadem Congregatione prodierunt; diligenter a Nobis collectæ, & relatæ in *Noſtra Notific.* XXXIII. *num. 8., & ſeq.*: Etenim cum neque Sacræ Congregationi, neque Summo Pontifici in animo fuerit, novam rogare legem, ſed præexiſtentem jam a Tridentino indictam explicare, jam exinde conficitur ex utriuſque ſententia, qui in legis fraudem e loco ſe ſubducit, ubi ea viget, ſub lege nihilominus comprehenſum, ejuſque nexu devinctum manere. Accedit, quod Clemens X. in Conſtitutione, quæ incipit *Superna*, edita 21. Maji, & publicata 2. Auguſti 1670., declaravit, poſſe Regularem in Diœceſi, in qua ad excipiendas Confeſſiones eſt approbatus, *Confluentes ex alia diœceſi, a peccatis in ipſa reſervatis, non autem in illa, ubi idem Confeſſarius eſt approbatus, abſolvere, niſi eoſdem Pœnitentes noverit in fraudem reſervationis, in alienam Diœceſim pro abſolutione obtinenda migraſſe*, ex quo iterum manifeſtum ſit, dolum, & fraudem nemini patrocinari ad evadendum legis vinculum; eamque fraudem vere ab illo committi, qui ſolo animo legem eludendi e loco ſe proripit, ubi illa viget.

CA-

CAPUT V.

Quibus modis ceſſare poſſit obligatio induċta a Synodali Statuto.

1 Siquidem de eſſentia legis eſt perpetuitas, in eo ſenſu, quem fuſe explicat Suarez *lib. 1. de legibus cap. 10. per tot.*; certum proinde eſt Synodales Conſtitutiones, niſi revocentur, in ſuo robore permanere, quamvis Epiſcopus, a quo ſunt editæ, e vita deceſſerit, aut ſe Epiſcopatu abdicaverit, aut ad aliam ſit tranſlatus Eccleſiam, quod apud omnes Canoniſtas indubitatum, aſſerunt Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. par. 3. allegat. 93. num. 23.*, Fagnanus *in cap. A nobis 1., a num. 5. uſque ad fin. de ſentent. excomun.*, Antonell. *de regim. Eccleſ. Epiſcop. lib. 1. cap. 1. §. 6. num. 70.*, Card. de Luca *in adnotat. ad Triden. diſc. 30. num. 15.*, Reiffenſtuel *ad tit. de Conſtit. §. 4. num. 70.*, Romaguera *ad Conſtit. Synodal. Gerunden. lib. 1. tit. 1. cap. 1. num. 29.* Non ita certum eſt, an Epiſcopi morte ceſſent Statuta, ab eodem extra Synodum facta, & per ſimplex edictum promulgata: hæc quippe ſtatim vires amittere, neque amplius urgere, autumant Bertacchin. *tract. de Epiſc. part. 2. lib. 4. deciſ. 15.*, Riccius *deciſ. 149. n. 2. part. 1.*, Zerola *prax. Epiſc. part. 1. verſ. Edicta §. Ad tertium*, Sperellus *For. Eccleſ. deciſ. 14. num. 21., & 22.*, Barboſa *cit. loc.*, inde inferentes, per Epiſcopi obitum ceſſare caſuum reſervationem, niſi facta fuerit in Synodo. At melius alii, Epiſcopi ſtatutis, etiam extra Synodum, audito tamen conſilio Capituli, factis, & promulgatis, eamdem attribuunt perpetuitatem, quam omnes concedunt Synodalibus Conſtitutionibus: Siquidem etiam illa ſuas vires, & efficaciam unice mutuantur ab auctoritate, & juriſdictione Epiſcopi, quæ eadem prorſus eſt, ſive in Synodo, ſive extra Synodum exerceatur. Accedit expreſſa deciſio Gregori IX. *in cap. ultim. de offic. Legat.*, ubi ait: *Nemini dubium eſſe volumus, quin Legatorum Sedis Apoſtolicæ ſtatuta, edita in provincia ſibi commiſſa, durent tonquam perpetua, licet eadem poſtmodum ſint egreſſi*: Nam ſi ſtatutum Legati perſeverat, poſtquam ejus juriſdictio, per egreſſum e provincia, eſt extincta, idem dicendum eſſe de quolibet Epiſcopi ſtatuto, merito ibidem obſervat Gloſſa *verſ. Statuta*, quam ſequuntur Jaſon *in leg. Stipulationum, ff. de verb. oblig. n. 3., & 4.*, Federicus de Senis *conſil. 16.*, aliique, quos allegat Reiffenſtuel *cit. tit. de Conſtit. §. 4. num. 70.*, ubi ſimul docet, hanc eamdem poteſtatem condendi ſtatuta in perpetuum duratura, competere Capitulo, vacante Sede Epiſcopali.

2 Quod autem diximus, Synodales Conſtitutiones eſſe perpetuas, non eſt ita accipiendum, quaſi nequeant ab eodem Epiſcopo, ejuſve Succeſſore revocari: Etenim perpetuæ dicuntur, hoc tantum nomine, quod ſcilicet ſint regulæ ſtabiles, propoſitæ Communitati, quæ moraliter eadem perſeverat: atque inſuper quia, ſpectata earumdem natura, durant poſt mortem Legislatoris, niſi ab ipſomet, aut a Succeſſore abrogentur; nequaquam verò perpetuæ dicuntur, quaſi ſint immutabiles; cum interdum novæ emergentes rerum circumſtantiæ, illas delendas, atque abrogandas ſuadeant, uti bene ratiocinatur Suarez *cit. cap. 10. num. 15.* Quare, ſi poſtremæ Synodi decreta aliis adverſentur, quæ in prioribus fuerant edita, poſterioribus erit inhærendum; quia jus poſterius derogat priori, quemadmodum ad rem ponderat Cardinalis Iacobatius *de Conciliis lib. 6.*; ad quod alluſit etiam Sanctus Auguſtinus *lib. 2. de Baptiſmo contra Donotiſtas*, ſcribens *cap. 3. num. 4 (tom 9. oper. col. 98.) Sæpe priora a poſterioribus emendari, cum aliquo experimento rerum aperitur, quod clauſum erat, & cognoſcitur, quod latebat.*

3 Præter revocationem verò a Legislatore, ejuſve Succeſſore factam, alii

duo

duo ſunt modi, quibus Diœceſeos incolæ Synodalium Conſtitutionum jugum excutere poſſunt: primò, ſi nunquam illas, earumve aliquam moribus recipiant, ſeu obſervare incipiant: ſecundo, ſi poſtquam receptæ fuerant, per contrariam conſuetudinem ab earumdem vinculo ſe ſolvant. Ad primum, quod attinet, quan quam leges, potiſſimum Eccleſiaſticæ, a populi acceptatione minime pendeant; attamen cum eædem nunquam a populo recipiuntur, peccant quidem eas non recipientes, ſed tandem deſinunt obligare; quoniam præſumitur, nolle Legislatorem, cum maximo animarum diſpendio, ſuæ legis vinculo diu irretitam tenere Communitatem, quæ nunquam paſſa eſt, ſe eo conſtringi, uti bene ratiocinatur Suarez *lib. 4. de legib. cap. 16. num. 9.* Quantum vero temporis neceſſarium ſit, ut lex nunquam uſu recepta cenſeatur tacite revocata, litigant Doctores. Certum ſolum videtur, nullum temporis ſpatium eſſe neceſſarium, quando Legislator ſcit, ſuam legem non recipi, & cum commode poſſit ejuſdem obſervationem urgere, diſſimulat, tacetque, neque in tranſgreſſores animadvertit; tunc quippe poſt paucos actus a Superiore toleratos, præſumitur, quod idem per hanc ipſam conniventiam, ſuam legem tacite revocet, nolitque ea obſtringere Communitatem, cui diſplicet, Suarez *cit. loc. n.* 10., *&* 12. At difficultas eſt, quando lex ab initio reſpuitur, ignorante Legislatore. Ne in hoc rerum eventu quidem ullum determinatum temporis intervallum neceſſarium exiſtimant Felinus *in cap. 1. num. 13. de tregu. & pac.*, & Henric. *in tract. de Synod., artic. 2. num. 63.*, quorum ſententia, poſt paucos tranſgreſſionis actus, prudentis viri judicio definiendos, cenſetur pariter lex abrogata. Alii e diametro oppoſiti, quos ſequitur Fagnanus *in eod. cap. de tregu. & pac.*, legem, etſi nunquam uſu receptam, urgere nihilominus putant, donec non effluxerit tempus quadraginta annorum, intra cujus ſpatium, quotquot legi non parent, cujus materia ſit gravis, a gravis culpæ reatu non excuſant. Alii demum, quorum opinionem ***practice certam*** arbitratur laudatus Suarez *num.* 11., docent, ad delendam legem, quæ nunquam a Communitate ſervari cœperit, neceſſarium, & ſufficiens eſſe decennium: nam ex una parte ejuſmodi temporis ſpatium ſatis eſt, ut conſuetudo, ſeu præſcriptio dicatur longi temporis, juxta Gloſſam in *cap. ult. de conſuetud. in 6.*: atque ex alia brevius tempus videtur exigi, ut lex, nunquam uſu recepta, deſinat obligare, quam requiratur ad abrogandam legem, quæ diu fuit moribus comprobata: cum autem ad hoc poſtremum requiratur, ad ſummum, tempus quadraginta annorum, ut ſtatim dicemus, videtur ad primum ſatis abunde eſſe decennium.

4 Cum vero agitur de lege, jam populi moribus firmata, ad illam contraria conſetudine abrogandam, communiter exigunt Doctores quadraginta annorum ſpatium; quoniam tantum temporis neceſſarium eſt, ad præſcribendum contra Eccleſiam, per textum *in cap. De quarta*, aliiſque *de præſcript.* Verum plerique ex recentioribus non improbabiliter opinantur, ſatis eſſe conſuetudinem decem annorum: nam, teſte Suarez *lib. 7. de legib. cap.* 18., apud omnes in confeſſo eſt, tanti temporis conſuetudinem vires habere abrogandi legem civilem, nec contrarium reperitur ſancitum pro lege Canonica: neque enim (ajunt hujus ſententiæ Patroni) exemplum præſcriptionis, per quam aufertur ab Eccleſia jus proprietatis ſive in re, ſive ad rem, puta jus percipiendi Decimas, comparari poteſt conſuetudini, per quam, ſine Eccleſiæ detrimento, ejuſque Bonorum jactura tollitur obligatio legalis: ſecus quippe lex lata a Romano Pontifice non poſſet abrogari, niſi per conſuetudinem centum annorum: tantum enim temporis requiritur ad præſcribendum contra Bona, & jura Eccleſiæ Romanæ *cap. Ad audientiam* 13., & *cap. Si diligenti* 17., *de præſcript.* Ita ratiocinantur Leſſius

lib. 2.

lib. 2. de juſt., & jur. cap. 6. num. 46., Cardinalis de Lugo *de juſt. & jur. diſput. 7. ſect. 6. num. 94.*, Pirhing. *ad tit. de conſuetud. §. 5. num. 39.*, aliique ab his citati.

5 Quod porro dicimus legem, ſive nunquam receptam, ſive receptam contraria conſuetudine deleri, intelligendum eſt, dummodo conſuetudo ceteras habeat conditiones, quæ a jure in ea expoſcuntur, præcipue *in can. Veritate, cum ſeqq., diſt. 8. cap. Ad noſtram*, & *cap. fin. de conſuetudine*; & primò quidem, ut ſit rationabilis, hoc eſt neque juri Divino, neque naturali contraria, nec expreſſe a jure reprobata, aut in Legiſlatoris contemptum invecta: deinde, ut a majori Communitatis parte libere, & ſponte ſit inducta, pluribuſque, ac continuis actibus frequentata, animo legem tollendi: ac demum, ut adſit conſenſus Legiſlatoris: non quidem expreſſus, & *perſonalis*, qualem cum aliis neceſſarium voluit Pontius *lib. 6. de Matrim.*, *cap. 6. num. 7.*, ſed conſenſus legalis, & juridicus, qui nimirum jam habetur per leges, & canones, omnem conſuetudinem populi moribus inductam approbantes, eique vires tribuentes, abrogandi legem, quod communiſſime ſentiunt Doctores, congeſti a Suarez *cit. l. 7. c. 18. n. 14.*

6 Si itaque incidat quæſtio, an Conſtitutio Synodalis deſierit obligare, eo quod, aut tolerante Epiſcopo nunquam fuerit ab aliqua Communitate recepta, aut poſtquam fuerat moribus comprobata, contraria conſuetudine ſit deleta, res erit decidenda, juxta indicatas doctrinas, quas prolixius exornant juris Canonici Interpretes *ad tit. de conſuetud.*

7 Hactenus de ceſſatione legis in communi; verum, manente legis obligatione, quoad totam Communitatem, poteſt quis a legis vinculo ſubduci per diſpenſationem a Superiore impetratam, quam quidem diſpenſationem, ſi ſermo ſit de lege, ſeu Conſtitutione Synodali, obtineri poſſe ab Epiſcopo, qui legem tulit, ejuſque in Epiſcopali Cathedra Succeſſore, nemo ambigit: omnis enim res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur, juxta *reg. 1. juris*, quam ad rem perpendunt Navarrus *in Summ. cap. 25. num. 74.*, Azorius *inſtit. p. 1. lib. 5. cap. 15. q. 3.*, Suarez, *lib. 6. de legib. cap. 15. num. 8.*, Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. allegat. 34. num. 2. 3.* Neque ad aliquem eximendum a Synodalis ſtatuti obſervatione, tenetur Epiſcopus exquirere conſenſum, aut conſilium Capituli, quanquam de ejuſmodi conſilio illud ediderit: Jura enim poteſtatem diſpenſandi uni committunt Epiſcopo, nulla facta Capituli mentione, *cap. At ſi Clerici §. de adulteriis, de judiciis; cap. Cum ex eo, de elect. in 6.*, quod aliis allegatis, ponderat Suarez *cit. loc. num. 10.*, & proſequitur Romaguera *ad Conſtit. Synod. Gerunden. lib. 1. tit. 1. cap. 1. num. 32.* Ut tamen licite diſpenſationem elargiatur, juſta requiritur cauſa; Siquidem recta ratio ſuadet, ne ninem eſſe a communi lege abſque legitima cauſa eximendum, præſertim, ſi diſpenſatio uni conceſſa, aliis cauſam præbeat obloquendi de Superiore, quaſi ſit acceptor perſonarum, Navarrus *cit. cap. 25. num. 5.*, Azorius *cit. cap. 15. q. 3. in fin.*, Suarez *eod. lib. 6. cap. 18. num. 4. & ſeqq.*, Barboſa *cit. loc. num. 5.* Diſpenſationem vero ſuper propria Conſtitutione, etiam ſine juſta cauſa datam, validam propugnant Doctores, quos adducit, & ſequitur Suarez *eod. lib. cap. 19. num. 6. & ſeqq.*; qui tamen oppoſitum tenent, quando Inferior, aut ex privilegio, aut epikeja relaxat legem a Superiore latam, puta, cum Epiſcopus aliquem eximit a lege ſummi Pontificis; hanc enim diſpenſationem, nulla urgente juſta cauſa, ab Inferiore conceſſam, non ſolum illicitam, ſed invalidam omnes Doctores pronuntiant; quia non cenſetur Superior, poteſtatem diſpenſandi ſuper ſua lege impertiri, niſi ex cauſa rationabili; ac proinde, qui, hac non exiſtente, diſpenſationem elargitur, ſuæ poteſtatis limites prætergreditur, Abbas *in cit. cap. At ſi Clerici. num. 10. de judic.*, Barboſa *cit. allegat. 34. num. 1. in fin.*, Reiffenſtuel *ad tit. de Conſtitut. §. 18. num. 178.*, aliique communiter.

8 Non

8 Non eo tamen jure, quo ſuæ Diœceſanæ relaxare poteſt Epiſcopus Conſtitutionem Synodi Provincialis: hæc quippe condita eſt a cœtu Epiſcoporum, tanquam conſtituentium unum myſticum corpus altioris juriſdictionis, quam in ſingulis reperiatur Epiſcopis, ac propterea cenſetur lex lata a Superiore, cui Inferior, jure ordinario, nequit derogare, Suarez *lib. 6. de legib. cap. 15. n. 4.*, & quoniam etiam Archiepiſcopus, quamvis Concilio Provinciali præſideat, attamen eſt illo inferior: a Metropolitano enim ad Concilium Provinciale, tanquam ad Superiorem appellari poſſe, ait Gloſſ. ult. *in cap. penult. de appellat. in 6.* hinc recte infert idem Suarez *ibid. num. 5.*, neque Archiepiſcopum poteſtatem habere relaxandi, ſeu aliquem per diſpenſationem ſolvendi a vinculo Conſtitutionis, editæ a Concilio Provinciali. Quocirca recte ait Cardinalis Cozza *de jejun. part. 3. art. 9. dub. 1. num. 5.* neque Epiſcopo, neque Archiepiſcopo jus eſſe abrogandi obligationem jejunii, in Provinciali Synodo indicti.

9 Unam hic difficultatem movent Bottus *de Synodo part. 2. art. 4. num. 12.*, & Barboſa *cit. alleg. 34. num. 7.*, num ſcilicet integrum ſit Epiſcopo, aut prorſus delere Conſtitutiones Synodales a ſe factas, aut aliquem, ex juſta cauſa, ab illis eximere, quando eædem auctoritate Summi Pontificis ſunt confirmatæ. Verum cum ex dictis liqueat, Conſtitutiones Synodi Diœceſanæ non ſolere a Summo Pontifice confirmari, ſi quæſtio circa eas dumtaxat verſaretur, inutilis foret, & ſupervacanea: At ſiquidem etiam de Conſtitutionibus Synodi Provincialis, quas nonnunquam Pontificia auctoritate roborari diximus, dubitari poteſt, an Apoſtolica confirmatione munitæ, nihilo tamen minus abrogari queant in alia Provinciali Synodo; idcirco operæ pretium eſt aliquid de hac controverſia deliberare. Non una eſt hac in re Auctorum ſententia. Baldus *in leg. Omnium, cod. de teſtam.* univerſim docet, ſtatutum Inferioris, a Superiore confirmatum, non poſſe deinceps ſine Superioris conſenſu ab Inferiori revocari. Oppoſitum ſentit Bartolus *in ead. leg. omnium*, ubi expreſſe tradit, confirmationem Superioris nullum præbere obſtaculum Inferiori, quominus legem a ſe rogatam pro ſuo libito revocare queat. Uterque tamen melius alibi ſuam aperit mentem: Baldus enim *in leg. Ex placito, num. 12., & ſeqq. cod. de rer. permut.*, & Bartol. *in leg. omnes populi, ff. de juſt., & jur.* duplicem diſtinguunt legis confirmationem: unam vocant *eſſentialem*, alteram *accidentalem*: eſſentialem dicunt, quæ eſt neceſſaria, ut Inferioris ſtatutum vires habeat obligandi: quod contingeret, ſi Inferior, niſi fulciretur auctoritate Superioris, poteſtatem non haberet ſuos ſubditos novi ſtatuti nexu obſtringendi: Confirmationem accidentalem appellant, quando Inferior habet poteſtatem ferendi veram legem, quæ talis ſit, vireſque habeat obligandi, ſed ſolum ad majorem ejuſdem legis auctoritatem, & robur confirmationem petit a Superiore. Hac porro diſtinctione præmiſſa, ambo docent, ſtatutum primi generis, a Superiore confirmatum, non eſſe ab Inferiori revocabile; quoniam reputatur lex Superioris lata ad petitionem Inferioris: Statutum vero ſecundi generis, ſiquidem etiam poſt Superioris confirmationem, adhuc cenſetur lex Inferioris, qui illius condendæ auctoritatem habebat, ajunt poſſe ab Inferiori revocari: quod probant *ex cit. leg. Omnium, cod. de teſtam.*, in qua decernitur, teſtamentum licet confirmatum ab Imperatore, poſſe nihilominus a conditore revocari.

10 Aliam diſtinctionem adhibet Panorm. *in cap. Cum acceſſiſſent, de Conſtit. num. 2.*, & *in cap. Dilecto, num. 10. de Præben.* Aut, ait, ſtatutum reſpicit dumtaxat favorem, & commodum ſtatuentium, & tunc confirmatio, obtenta a Superiore, ſtatuentes non impedit, ne illud delere valeant: Etenim Innocentius III. *in dicto cap. Cum acceſſiſſent, de Conſtit.* reſcribit, potuiſſe Canonicos Tullenſes re-

reſcindere ſtatutum, quod ipſimet condiderant, abolendi nimirum in ſua Eccleſia officium Primiceriatus, quanquam idem ſtatutum fuiſſet ab Apoſtolica Sede confirmatum. Aut ſtatutum pertinet ad publicum bonum, & tunc, inquit Panormitanus, ſine conſenſu Summi Pontificis, a quo fuerit confirmatum, non poteſt a ſtatuentibus reſcindi, aut relaxari; quoniam jam effectum eſt jus Superioris, cui nemo privatus poteſt derogare. *Leg. jus publicum ff. de pactis cap. Si diligenti de foro competenti.*

11 Verum, ut alias prætermittamus Doctorum opiniones, quas recenſet Suarez *lib. 6. de legib. cap. 26.*, ceteris præferenda videtur ſententia Fagnani in *cap. Si quis, a num. 11. uſque ad 24. de confirmatione utili, & inutili*, ubi diſtinguendum docet inter confirmationem, quam vocant *in forma communi*, & confirmationem *in forma ſpecifica*. In forma ſpecifica fieri dicitur, cui præmittitur cauſæ cognitio, & ſingula Statuta diligenter expenduntur, ac deinde, nulla adjecta conditione auctoritate Apoſtolica, cum clauſula *motu proprio, atque ex certa ſcientia* confirmantur. In forma communi confirmari dicuntur Statuta, quæ non ſingulatim examinantur, neque approbantur a Pontifice *motu proprio, & ex certa ſcientia*, atque Apoſtolicæ auctoritatis robur illis non adjicitur abſolute, ſed ſolum conditionate, videlicet, *Si juſte, canonice, ac provide facta ſint; & dummodo Sacris Canonibus, Tridentini Concilii Decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis non adverſentur*, quam poſtremam conditionem omnibus Statutorum confirmationibus, *in forma communi* hodie exprimi, atque apponi ſolere, idem Fagnanus *num. 18.* teſtatur. Jam vero, pergit Fagnanus, Statuto confirmato *in forma ſpecifica*, cum naturam induerit legis Pontificiæ, nulli Inferiorum fas eſt derogare: Statutum vero confirmatum *in forma communi*, integrum eſt ſtatuentibus delere, atque ab illius obligatione aliquem ex juſta cauſa ſubtrahere: Etenim talis confirmatio nihil novi juris, aut efficacitatis illis tribuit, qua antea carerent. De prædicta duplici confirmationis ſpecie, atque utriuſque effectibus fuſe agunt Suarez *lib. 8. de legibus cap. 18. per tot.*, Garzias *de Beneficiis, part. 3. cap. 2. num. 231., & ſeqq.*, Barboſa *ad cap. 1., & cap. 4. de confirmat. utili, vel inutili*, Pirhing. *eodem tit. num. 3., & ſeqq.*, atque *ibidem* Engel. *num. 5.*, Reiffenſtuel. *num. 4.*

12 Dicendum nunc reſtat, an Synodalium Conſtitutionum vires infringantur, ſeu retardentur, ob interpoſitam ab illis appellationem ad Superiorem. Sed nullo negotio hæc difficultas eluitur: nam cum ejuſmodi Conſtitutiones non unam, aut alteram perſonam, ſed univerſam reſpiciant Diœceſim, apud omnes in comperto eſt, interpoſitam ab illis appellationem non eſſe admittendam in ſuſpenſivo, quod late demonſtrant Cappon. *diſcept. 167. num. 4., & ſeqq. tom. 3.*, De Aſte *in methodo fac. viſit. part. 5. §. 2. num. 24.*, Coccin. *deciſ. 1486. num. 1., & 7., & deciſ. 1522. num. 1., & 2.*, Romaguera *ad Conſtit. Synod. Gerunden. lib. 1. tit. 1. cap. 1. num. 46.* Accedit, Synodales Conſtitutiones ad unum plerumque collineare ſcopum, correctionis nimirum, & reformationis morum, in qua materia Sacri Canones non admittunt appellationem, niſi in devolutivo, per Textum *in cap. Irrefragabili, de offic. Ordin.; in cap. Ad noſtram, de appellat.*, innovatos a Tridentino *in cap. 1. ſeſſ. 22., & cap. 10. ſeſſ. 24. de reform.*, quas quidem ſaluberrimas ſanctiones Nos ad unguem ſervari juſſimus in Noſtra Conſtitutione 48. *§. 31. Noſtri Bullar. tom. 1. pag. 137.* Et quanquam Doctores hanc aſſertionem ita limitent, ut appellationi, etiam in ſuſpenſivo locum eſſe affirment, cum Epiſcopus, ſervato ordine judiciario, in aliquem animadvertit, atque in ejuſdem correctione nimium excedit, a juſtitiæ, & æquitatis ſemita deflectens, juxta late deducta per Fa-

Digitized by Google

gnanum *in cit. cap. Irrefragabili, num. 6., & ſeqq. de offic. Ordin., & in cap. Ad Noſtram, de appellat. per tot.*; hæc tamen limitatio non afficit Synodales Conſtitutiones: hæ quippe non ſe habent per modum peculiaris ſententiæ, contra aliquem latæ, cui ſit præmittendus ordo judiciarius, ſed ſunt leges univerſim editæ ad Cleri, populique mores corrigendos, & reformandos, quas appellationem in ſuſpenſivo prorſus excludere, ſcite conſiderat Pignatellus *conſult. 72. tom. 1.*

13 Quanquam porro a Synodalibus Statutis, de jure, admitti poſſit appellatio in devolutivo, hæc tamen ipſa a prudenti Superiore non eſt ſtatim, atque ad cujuslibet querelam, admittenda, ne Epiſcopi deterreantur a ſuis cogendis Synodis, timore litium, quas poſtea ſubire cogantur, ob male feriatorum hominum adverſus Synodales Conſtitutiones querimonias, & frivolas appellationes. Quare ad hæc præcavenda incommoda, cum appellatio interponitur ad Sacram Congregationem Concilii, ſatius erit, ut ejuſdem Secretarius Appellantes compellat ad deſignandas ſingulas Conſtitutiones, contra quas reclamant, eoſque ſimul adigat ad momenta rationum exponenda, propter quas eas irrationabiles, nimium graves, & oneroſas, aliave vitio contendunt infectas; hæc vero omnia idem Secretarius ſignificabit Sacræ Congregationi, quæ in hunc modum rite inſtructa provide decernet, an appellatio ſit admittenda, an potius rejicienda, veluti inanis, & calumnioſa. Hæc methodus a Nobis, cum prædicto Secretarii munere fungeremur, adhibita fuit in gravi controverſia excitata adverſus Synodum Fulginatenſem, habitam anno 1722. ab Epiſcopo Baptiſtello; eoque pacto ex innumeris cauſæ articulis, ab Appellantibus propoſitis paucos ſelegimus, qui videri poterant aliqua diſcuſſione digni, eoſque dumtaxat Sacræ Congregationis judicio ſubjecimus, in quibus tamen iidem Appellantes ſuccubuerunt, cauſamque in omnibus obtinuit Epiſcopus, quod videre eſt in eadem Synodo typis impreſſa *pag. 285.*

14 Hæc de Diœceſana Synodo, ad Epiſcoporum inſtructionem, utilitatem, & commodum duximus adnotanda, quibus unum, veluti pro coronide adjicimus, videlicet cavendum eſſe Epiſcopo, ne ſub cenſurarum pœna injungat Clericis, ut Synodalium Conſtitutionum codicem ſibi emant: Etenim præter ea, quæ circa moderatum uſum cenſurarum in hujus Operis *lib. 7. cap. 45.* prænotavimus, ejuſmodi edictum, utpote ingerens aliquam ſuſpicionem turpis quæſtus, fuit expreſſe improbatum a Sacra Congregatione Concilii in Cauſa Larinen. Decretorum Synodalium, die 30. Auguſti 1732., de qua *tom. 5. Theſaur. Reſolut. pag. 387. & ſeq.* Ne autem editæ Conſtitutiones, ullo unquam tempore in oblivionem veniant, conſultius erit veſtigia ſectari ſæpius a Nobis laudati Antonii Mariæ Gratiani Epiſcopi Amerini, qui ſuis Clericis præcepit, ut Synodalia ſtatuta crebro pervolverent, memoriæ mandarent, ſibique Diœceſim ſubinde viſitanti, exactam de illis rationem redderent: *Nam quemadmodum* (inquit) *magnopere illi collaudabuntur, quos ſtudioſe in eorum lectione verſatos intelligemus, ita quorum notabilis negligentia, tarditaſque viſa fuerit, pro eorum merito, acriter a nobis corripientur, atque objurgabuntur.*

F I N I S.

INDEX

RERUM NOTABILIUM,

Quæ in huc Opere de Synodo Diœceſana continentur.

A *Bbates*, habentes jus Mitræ, & Baculi; etiam Titulares, & Commendatarii, Sæculares, & Regulares præcedunt in Synodo Canonicis, capitulariter non interveníentibus. Inter Abbates precedit, qui dignitatem prior eſt aſſecutus, *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 5. & 6. Habentes juriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, habent ſuffragium deciſivum in Synodo Provinciali, & ſubſcribunt: habent etiam jus interveniendi Synodis OEcumenicis, *lib.* 8. *cap.* 2. *n.* 5. V. *Prælati*.

Abbatiſſarum electioni Epiſcopus præſidere poteſt, *lib.* 5. *cap.* 12. *n.* 4. *V. Epiſcopus*.

Acclamationes quædam in Synodis haberi conſueverunt, *lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 9. Frequentes in OEcumenicis: raro in Provincialibus, *num.* 10. rarius in Diœceſanis, in quibus, juxta Cœremoniale Epiſcoporum, eſſent omittendæ, ſed ſaltem in prima Synodo haberi poſſunt, *n.* 11.

Admonendus eſt in Synodo Clerus de iis, quæ in illo corrigenda Epiſcopus deprehenderit, *lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 6. Hujus admonitionis plures ſunt formulæ, *Ibid. V. Formula*.

Adoptio inventa eſt in ſolatium orbitatis filiorum. Diverſis ritibus perficiebatur a Barbaris, a Romanis, aliiſque nationibus, qui deſcribuntur, *lib.* 7. *cap.* 36. *num.* 3. Alia eſt perfecta, ſeu *Adrogatio*: alia imperfecta, ſeu *ſimplex*: utraque deſcribitur, *num.* 4. Inducit per leges civiles impedimentum cognationis quoad matrimonium, *Ibid.* a jure Canonico admiſſas, *num.* 5. An hoc impedimentum ab utraque proveniat, adhuc diſputatur: in dubio recurrendum eſt ad illas Leges. *Ibid.*

Affinitas non parit affinitatem. Olim tripliciter contrahebatur ex matrimonio: vel una dumtaxat media perſona, vel duabus, vel tribus mediis. Hæ affinitates matrimonio valide contrahendo obſtabant: nunc duæ ultimæ ſpecies ſublatæ ſunt, *lib.* 7. *cap.* 39. *num.* 2. Affinitas in primo gradu lineæ rectæ dirimit matrimonium; incertum tamen, num jure naturæ, an Eccleſiaſtico Pontifices, etſi pluries rogati, ab hac affinitate diſpenſanda abſtinuerunt, *num.* 4.

Agapetæ erant fœminæ Deo devotæ, quas viri Deo ſacrati ſibi in matres, ſorores, aut filias adſciſcebant, & pietatis cauſa domi retinebant *lib.* 7. *cap.* 57. *n.* 1. *V. Clerici*.

Appellatio ſuſpenſiva admittitur in cauſis Beneficialibus, nec ab Epiſcopis tolli poteſt, *lib.* 7. *cap.* 65. *num.* 3. Clericus ob crimen occultum ab Epiſcopo ſuſpenſus a ſuſceptis, vel a ſuſcipiendis Ordinibus, non poteſt appellare, ſed tantum ſuas querelas ad Sedem Apoſtolicam deferre. Si appellet, & in Ordine miniſtret, incurrit irregularitatem, *cap.* 71. *num.* 3. 4. & 5.

Aquarii, ſive Hydrophilacæ, olim ſignabantur Imperatorio ſtigmate in ſingulis manibus, & quare, *lib.* 7. *cap.* 40. *num.* 3.

Arca, ſeu Gazophilacium, in ſingulis Chriſtianorum templis ab initio Eccleſiæ exponebatur, in quam Fideles pecuniam inferebant, *lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 8.

Archidiaconus non peccat, dum in actu Ordinationis Epiſcopo interroganti reſpondet, Ordinandos eſſe dignos, etiamſi ignotet, *lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 4.

Attritio eſt Contritio imperfecta. Attritionis nomen ſolum circa ann. 1220. vulgari cœpit; antiquiſſimum tamen eſt, quod per hoc nomen importatur, *lib.* 7. *cap.* 13. *n.* 2. *V. Contritio*.

B

B *Aptizandus* non eſt infans in utero matris, ſi nulla ejus pars aqua perfundi potiit, baptiſmus ſic collatus non prodeſt, *lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 2. Si infans in utero poſſit in aliqua ſui parte immediate aliquo modo tingi, aut aliqua ejus pars ex utero prodierit, poterit in periculo mortis baptizari, rebaptizandus ſub conditione, niſi pars prodiens fuerit caput, aut alia ex principalioribus *a n.* 2. *ad* 10. Non eſt baptiſmus temere, & imprudenter repetendus conditionate, ſub pœna irregularitatis, *cap.* 6. *num.* 2. 3. & 4. Unicus teſtis probat ſufficienter baptiſmi collationem, *eod. num.* 4. dummodo ſit certa perſona, nec ſufficit ſchedula, collo infantis appenſa, niſi ſit certæ perſonę, nec aliud ſignum *num.* 5. & 6. Non eſt iterandus collatus ab Hæreticis, rite adhibitis materia, & forma, *num.* 7. quamvis miniſter hæreticus non crediderit, per baptiſmum remitti

ti peccata, *num.* 9. Collatus ab Hæreticis Hollandiæ, finitimarumque regionum, dubius habitus eſt, & quare, *num.* 8. Forma conditionata baptiſmi eſt antiquiſſima, V. *Forma*. Baptiſmum, Latino ritu collatum, Cophti perperam improbant, quod ſeorſum a Confirmatione adminiſtretur, *cap.* 10. *num.* 4.

Beneficium.

Beneficia Eccleſiaſtica etiam Clericis divitibus nunc conferri poſſunt. Id antiquitus licuiſſe non ita certum, *lib.* 7. *cap.* 2 *num.* 2. Beneficiorum fructus, honeſtæ Beneficiati ſuſtentationi ſuperflui, in pauperes, pioſque uſus erogandi ſunt; in profanos inſumi nequeunt ſine gravi peccato, *a num.* 3. *ad* 5. Num vero Clerici, Beneficia poſſidentes, ſint vere fructuum domini, an dumtaxat adminiſtratores, adeoque ex iuſtitia teneantur ad erogandos fructus ſuperfluos in pios uſus, aliter ad reſtitutionem obligentur, quæſtio gravis eſt, adhuc indeciſa, *a num.* 6. *ad* 14.

Beneficii cuiuslibet fructus primi anni, non obtinenti Beneficium, ſed antaceſſoris defuncti heredibus obvenire poſſunt, *lib.* 7. *cap.* 70. *num.* 3. S. Carolus Borromæus in quodam Concilio, Beneficio Eccleſiaſtico indignum, & biennio inhabilem pronuntiavit illum, qui iteratis, ambitioſiſque precibus illud ab Epiſcopo extorquere nititur: hic nihilominus non eſt cenſura afficiendus in Synodis, *cap.* 63. *num.* 4. De Beneficiis iuriſpatronatus, ſi Patronorum ſuffragia ſint diverſa, inſtituendus eſt, qui a pluribus præſentatur, ſi ſit idoneus; aliter, qui a paucioribus; ſed adhuc poteſt Epiſcopus novam ab omnibus Patronis requirere præſentationem, *cap.* 70. *num.* 6. Qui in Beneficio ius certum habet, poteſt redimere iniuſtam vexationem, dummodo abſit periculum ſimoniæ, *cap.* 69. *num.* 8. Ad titulum Beneficii quis ordinari poteſt, *cap.* 72. *toto*; V. *Titulus*. *Cauſæ Beneficiales*.

Beneficiati Cathedralis vocati ab Epiſcopo, Synodo intereſſe debent, non tamen tamquam Collegium, *l.* 3. *cap.* 4. *num.* 4. Beneficiati ſimplices poſſunt ad Synodum compelli ex conſuetudine, aut ſi agendum ſit de moribus, vel de re ad Clericos omnes pertinente, *cap.* 6. *a num.* 1. *ad* 5. Si Beneficium ſimplex in una diœceſi poſſideant, in alia morentur, poſſunt, ut Beneficiati, ad primæ diœceſis, ut Clerici, ad ſecundæ Synodum compelli, *num.* 6. & 7.

Bona Eccleſiaſtica.

Bonorum Eccleſiaſticorum, ante diviſionem. Epiſcopus erat adminiſtrator: partem ſingulis aſſignatam debebat fideliter elargiri: non poterat, abſque læſione iuſtitiæ commutativæ, fraudare pauperes quarta parte proventuum: quod etiam nunc locum habet, ubi nondum facta eſt diviſio, *lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 3. Non poſſunt Bona Eccleſiæ alienari ſine beneplacito Apoſtolico. Ubi non eſt recepta Pauli II. Conſtitutio, alienantes ſine dicto beneplacito, ſolum non incurrunt pœnas, in ea ſtatutas, *cap.* 71. *num.* 8.

Bullæ Cruciatæ beneficio abſolutio a cenſuris prodeſt dumtaxat in foro interno, *lib.* 7. *cap.* 65. *num.* 7.

C

Cambium aliud minutum, & manuale, aliud per litteras, & locale explicantur. Aliquid ex his lucrari licet Campſori, dummodo ſincera ſint, non ficta, & ſicca, *lib.* 7. *cap.* 18. *num.* 7. Aliud eſt cambium obliquum *Explicatur num.* 8. Vix ſuſtineri poteſt, ſaltem quoad forum internum, ideo in Synodis abigendum, *num* 9. & 10. Cambia activa, Laicis licita, Clericis interdicenda ſunt, *cap* 49 *toto*. V. *Clerici*.

Canones.

Canones dicuntur Leges Eccleſiaſticæ, *lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 2. Canones proprie dicuntur Conſtitutiones Concilii Generalis, & ſummi Pontificis, aut ſtatuta Epiſcopi a ſummo Pontifice confirmata, & ad univerſam Eccleſiam extenſa, *n.* 3. Canones Pœnitentiales ægre ad uſum revocari poſſent, & quare, *lib.* 7. *cap.* 62. *num.* 4. Laudabiliter ſnſererentur in Conſtitutiones Synodales, adiecto præcepto, ut Sacerdotes eos addiſcerent, non ad uſum, ſed ut aliquali proportione pœnitentiam pro quibuſdam criminibus imponerent, *num.* 5. Id in multis Synodis factum eſt, *num.* 6 Utiliter quidem. Expedit enim, ut Confeſſarii moneant pœnitentes, quanta olim pœnitentia pro quibuſdam flagitiis imponeretur, *n.* 7. Canonum ſtatuta ab Epiſcopis potiſſimum ſunt cuſtodienda, ad quod in ſua conſecrationis iuramento ſe obſtringunt *cap.* 65. *num.* 1.

Canonici.

Canonici Cathedralium ad Synodum Provincialem invitari poſſunt, non compelli: ibi habent votum mere conſultivum, *lib* 3. *cap.* 4. *num.* 1. Synodo Diœceſanæ probabilius intervenire debent, ſaltem per aliquos ex eorum cœtu, *num* 2. Admittendus eſt etiam Canonicus Pœnitentiarius, *num.* 3. Accedere debent etiam Canonici Collegiatarum, eorumque Coadiutores: ſi Collegiata diſtet, aliquos ex ipſius deputatos mittere debent, *num.* 5. Poſt ſervitium quadraginta annorum, non interruptum, ab omni ſervitio abſolvuntur, retinentes fructus, & diſtributiones. Jubilati, ab Epiſcopo ad Synodum vocati, accedere tenentur, *num.* 6.

Cano-

Canonici olim, auctore Crodogango Epiſcopo Metenſi, in Collegiis more Monachorum, exceptis votis Religioſis, vivebant. Priuſquam Capitulis inſererentur, probandi erant in tyrocinio multis moleſtiis, & incommodis, *lib.7. cap.55.num.2.* In quibuſdam Germaniæ Capitulis, antequam in Capitulum admittantur, annum reſidentiæ in Eccleſiæ ſervitio tranſigere debent. In aliis poſt annum reſidentiæ habent meram expectativam vacaturæ Præbendæ Canonicalis, ideoque appellantur *Domicellares*, ſpeciem quamdam præſeferentes antiquorum, qui tyrocinio probabantur, *n.3.* Hi Domicellares cum in Capitulum recipiandi eſſent, ab humeris ad lumbos denudati, per medium agmen Canonicorum Capitularium tranſeuntes, virgis a ſingulis cædebantur, *n.4.* Hic mos vel a Monachis in Canonicos derivatus erat, vel erat ſpecies emancipationis, *num.5.* Eumdem noviſſime ſuſtulit Epiſcopus Herbipolenſis, cuius decretum, fruſtra obſiſtentibus Canonicis, BENEDICTUS XIV. confirmavit *num.6.* In Germania Canonici a ſæculo decimo appellati ſunt *Domini num. 3.*

Canonici Cathedralis de iure præcedunt Canonicis Collegiatæ, *lib.7.cap.65.n.2.* Conſulti ab Epiſcopo debent ingenue mentem ſuam aperire, *lib.8. cap.1. num. 7.* Conſulendi ſunt etiam ante promulgationem Conſtitutionum Synodalium, quamvis Epiſcopus eos ſequi non teneatur: decet proinde, ut ante Synodum ſingulis Canonicis tradantur expendendæ, *a num.8. ad 16.* Invitati ad Synodos Provinciales, adeſſe poſſunt per ſe, vel per Procuratores, *c.2.n.6.* Congregationibus, quæ ſeſſionibus præmittuntur, excludi poſſunt, nec Synodo ſubſcribunt, *num.7.*

Cardinales, licet non Epiſcopi, præferuntur Epiſcopis in Synodis Generalibus, & Nationalibus, ac loco ſuperiori ſedere debent, *lib.3. cap.10. num. 1. V. Sedendi ordo.* A Papa conſulti debent ingenue ſuum conſilium aperire, nec ſine culpa reticere, aut ambiguum reſponſum dare poſſunt, *lib.8. cap.1.num.7.*

S. Carolus Borromeus abuſum comedendi carnes Dominica prima Quadrageſimæ ſpectacula, ludoſque publicos diebus feſtis fieri ſolitos, ab Eccleſia Mediolanenſi extirpavit; diverſaſque pro viris, ac mulieribus ſtationes in eccleſiis parari ſanctiſſime iuſſit. Ideo a quibuſdam male feriatis tamquam novator traductus; immo ad ſummum Pontificem Legati Mediolananſes venerunt, ut eius Conſtitutiones expungerentur; ſed per iocum *Oratores Bacchanalium* Romæ appellati, inanes diſceſſerunt, *lib.7. cap. 54. a num. 3. ad 9.* Antequam convellere niteretur conſuetudinem, Mediolani vigentem, alienandi Bona Eccleſiaſtica inconſulta Sede Apoſtolica, eamdem Sedem conſuluit, *cap.71.num.9.*

Caſula, Clericorum veſtis, dicta, quaſi minor caſa, totum hominem tegens, *lib.7. cap. 59.num.1.*

Catecumenia erant porticus ſuperiores Eccleſiarum, *lib.1.cap.5.num.5.*

Cathedraticum.

Cathedraticum olim quandoque dicebatur munus, quod in ſacris Ordinationibus perperam tribuebatur Collatoribus. Proprie eſt certa penſio, ſingulis annis Epiſcopo ſolvenda in ſignum ſubiectionis, & in honorem Cathedræ Epiſcopalis, ad eiuſdem onera ſuſtentanda, *lib.5.cap.6. num. 1. & 2.* Alicubi præſtabatur Epiſcopo, viſitanti diœceſim: alibi, & frequentius, in Synodo; ideo dicebatur etiam *Synodaticum*, *ibid.* Hoc Cathedraticum numquam a Sacris Canonibus vetitum eſt, ſed taxatum duobus ſolidis. Nullum ius Epiſcopale Cathedratico eſt antiquius, *n.3.* Nonnulli Epiſcopi in Cathedratici exactione, vel taxam violantes, aut aliter deliquerunt: alii integrum condonarunt: nemini proinde ius ademptum eſt, *num. 4.* Neque a Tridentino ſublatum eſt, dummodo in viſitatione diœceſis non ſolvatur, *n.5.* Nunc, incerto duorum ſolidorum valore, Cathedraticum, quoad quantitatem, ſolvendum eſt iuxta locorum conſuetudinem, & Statuta, *cap.7.num.1.* Solvendum eſt ab omnibus Eccleſiis ſæcularibus, ac quibuſcumque Parochis, & Beneficiariis cuiuſcumque ritus, qui in diœceſi degentes Epiſcopo ſubſunt, *num. 2.* Non ab Eccleſiis Regularium, bene vero ab Eccleſiis, Capellis, & Parochialibus Sæcularibus, Regularium Monaſteriis pleno iure unitis, *num.3.* Item a Confraternitatibus, auctoritate ordinaria erectis, ſi propriam habeant eccleſiam; non, ſi dumtaxat Capellam, aut altare in aliena eccleſia, *n.4.* A Parochis, & Beneficiariis, ſingulatim, non ab omnibus, ut uno corpore, unicum eſt penſitandum, niſi plures ex maſſa communi ſuſtententur. Excipiuntur dumtaxat a Cathedratico Capellaniæ laicales, *n.5.* Ex ſpeciali, & expreſſo privilegio poteſt non ſolvi: non vero ex ulla, etiam immemorabili conſuetudine, *n.6.* Debetur ſingulis annis, etiamſi non celebretur Synodus, *n.7.* Niſi longa, & legitime præſcripta conſuetudo ab annuali ſolutione eximat, *n.8.* Negligentes ad ſolvendum unica citatione, præfixo quinque dierum termino, ſunt compellendi, *num.9.* Ad Cathedraticum referri poſſunt oblationes, Antiocheno Patriarchæ Maronitarum præſtandæ Dominica infra octavam Aſſumptionis B. M. Virg. recenter ſtatutæ, loco oblationum in diſtributione Sacri Olei; & Quarta Epiſcopo debita ex iis, quæ Eccleſiis relinquuntur, *n.10.*

Can-

Cauſæ.

Cauſæ Eccleſiaſticæ, aliæ ratione ſui, aliæ ratione perſonarum, pertinent ad forum Eccleſiaſticum, *lib.7.cap.35. num.2.* Ad primam claſſem pertinent cauſæ Fidei, Sacramentorum, & Cultus Divini, de quibus conſentiunt etiam Galli, *Ibid.* Item Matrimoniales, exceptis, quæ res mere politicas in matrimonio reſpiciunt, de quibus agendum eſt in foro ſæculari, *n.3.4.* & 5. Item cauſæ, connexionem habentes cum re ſpirituali, ut cauſæ iurispatronatus, licet de his in Galliis Sæculares iudicent, *n.6.* Cauſæ quoque ſuper poſſeſſione, vel quaſi poſſeſſione iuris annexi rei ſpirituali, ut cauſæ Decimarum, & Beneficiales, quamvis alicubi in petitorio apud Judicem Eccleſiaſticum, in poſſeſſorio apud Sæcularem diſcutiantur, *n.7.* Cauſæ inſuper quæcumque ratione jurisjurandi annexi. Propterea Principes ſæculares juris iurandum in contractibus prohibuerunt, aut irritum declararunt, *n.8.* Ad ſecundam claſſem pertinent cauſæ Clericorum, *Ibid.* Laici quoque ſuas quaſcumque cauſas temporales poſſunt reducere ad forum Eccleſiaſticum, *n. 9.* Multo Magis Viduæ, Orphani, Pupilli, ac perſonæ miſerabiles, quæ defendi, & judicari deberent ab Eccleſiaſticis, *n.10.*

Cenſura.

Cenſura poteſt irrogari nolentibus accedere ad Synodum, cum debeant; aut, ea abſoluta, pervenientibus; vel, nondum completa, recedentibus, *lib.3. cap.12.num.1.* V. *Pœna.*

Cenſura eſt pœna ſpiritualis, & medicinalis, qua homini baptizato, delinquenti, ac contumaci quorumdam ſpiritualium bonorum uſus aufertur ab Eccleſia, donec a contumacia recedat. Omnium graviſſima eſt excommunicatio, *lib.7.cap.44.n.1.* Non ſunt ferendæ cenſuræ, niſi ad coercenda graviora crimina; nec quidquam ſub cenſura prohibendum, aut præcipiendum, niſi materiæ gravitas, rationis ſui, vel circumſtantiarum eas expoſcat, *n.2.3 & 4.* Gravius debet eſſe delictum, ob quod infligatur cenſura latæ ſententiæ. Ad hanc in foro externo incurrendam requiritur ſententia declaratoria criminis, *n.5.* Refelluntur, qui excommunicationem, aliaſve cenſuras latæ ſententiæ improbant, aut rem novam eſſe aſſerunt, *a n.5. ad 8.* V. *Excommunicatio.* Parce, & caute decernendæ ſunt cenſuræ latæ ſententiæ præcipue ob culpas leves; & ideo correctæ ſunt a Congregatione Concilii quædam Conſtitutiones Synodales, *cap. 45. tot.* Poſſunt autem decerni ob culpas leves, & multo magis ob graves, ſi circumſtantiæ id exigant: declaratur exemplis. Circumſtantiae vero Epiſcopi caute ac prudenter ponderare debent, *cap.46. tot.*

Cenſus.

Cenſus realis eſt jus percipiendi annuam penſionem ex fundo fructifero. Vacat uſura, ſervatis conditionibus, præſcriptis in Pontificiis Conſtitutionibus. Perit pereunte fundo, *lib.7 cap.48.num.4.* Cenſus perſonalis eſt, cum quis ſibi aut hæredibus obligationem imponit ſolvendi certam penſionem. Non tranſit in realem, quamvis detur hypotheca, qua pereunte, cenſus non perit, *Ibid.* Proſcriptus eſt a S. Pio V., cuius Conſtitutio, ubi non eſt recepta, vel ubi contraria viget legitime præſcripta conſuetudo, forte non obligat; ſed hic cenſus ſemper eſt de uſura ſuſpectus, *num. 5.* ideoque ab Epiſcopis in Synodo improbandus *num.6.*

Chorepiſcopi probabilius erant dumtaxat Presbyteri. Aliquando Epiſcopi a ſuis diœceſibus expulſi in Chorepiſcopos aſſumpti ſunt. Pagos loco Epiſcopi gubernabant cum facultate conferendi Ordines, etiam ſacros, ſi Epiſcopali charactere eſſent inſigniti; ſed inſoleſcentes ſæculo decimo prorſus ſuppreſſi ſunt, *lib.3.cap.3.num.6.*

Chriſmatis conſecratio eſt unum ex præcipuis muneribus Ordinis Epiſcopalis. Dicuntur quidam Presbyteri, aliquando temere auſi illud conficere: alii, accepiſſe a Pontifice facultatem illud conſecrandi, *lib.7. cap. 8.n.1.* Sed inſuetum eſt, hac prærogativa inferiorem Presbyterum inſignire, *num.2.*

Clerici.

Clerici omnes ad Synodum cogi poſſunt ex legitima conſuetudine, vel cum agendum ſit de moribus reformandis, aut de re ad Clericos pertinente. Hæc vero ſunt exprimenda in convocationis edicto, *lib.7.cap.6.a num.2. ad 6.* In Synodo ornamentum dignitatis proprium geſtant, *cap.11.num.8.* V. *Veſtes.* Clerici Sæculares numquam in monaſteriis excepti fuerunt educandi, frequentabant tamen monaſteriorum ſcholas. Clerici vocabantur quotquot litteris operam dabant, *lib. 6. cap. 11.n. 2.* Clerici minores nullum poſſidentes Beneficium, niſi habitum, & tonſuram deferant, conditioneſque a Tridentino requiſitas impleant, fori privilegio non gaudent, amiſſum recuperant, ſi veſtes reſumant, niſi fuerint per Epiſcopi ſententiam privati, *cap. 12. num.* Poteſt Epiſcopus in Synodo edicere, ut Clerici ea dimittentes, niſi intra trimeſtre reſumant, clericalibus illico privilegiis excidant *num 2.* Laudabiliter quidem, ſed inutiliter ad effectum amiſſionis, cum ad hanc conficiendus ſit judicialis proceſſus in contuma-

ces

Digitized by Google

ces, *num.* 3. Clerici in cauſis etiam mere temporalibus exempti ſunt. Olim adeuntes Iudicis Sæcularia in criminalibus erant degradandi: in civilibus debebant amittere, quod vicerant, ut locum ſuum obtinerent, *lib. 7. cap. 35. num.* 8. Poſſunt alicubi in cauſis mere civilibus convenire Laicos coram Judice Eccleſiaſtico, *num.* 13. Reus in habitu, & tonſura deprehenſus, ut Clericus tradendus eſt Curiæ Eccleſiaſticę, donec oppoſitum conſtet, *cap.* 40 *num.* 3.

Clerici quibuſcumque vetitum eſt cambiorum activorum, alteriuſve quæſtuoſæ negotiationis exercitium, *lib. 7. cap. 49. num.* 1. Licitæ tamen ſunt etiam ipſis quædam impropriæ negotiationes, ut, manuum ſuarum laborare, ac honeſto artificio victum ſibi comparare, & alia, quæ referuntur, & illuſtrium virorum exemplis explicantur, *num.* 2. Clericis vero facile exiſtimantibus, contineri in his negotiationibus contractum, ipſis ceteroquin prohibitum, Epiſcopus debet obſiſtere. In dubio debet explorare, quid Congregatio Concilii de tali contractu ſenſerit, *num.* 3. Validum eſt cambium activum, a Clericis initum, ſed poteſt Epiſcopus pœnis in eos animadvertere, & edicere in Synodo, ut deinceps abſtineant, *Ibid.* Neque hoc cambium, nec aliam vetitam negotiationem Clericis licet exercere per interpoſitam perſonam, *num.* 4. idque diſtrictius ſub pœnis canonicis vetuit BENEDICTUS XIV., quod proinde poterunt, & Epiſcopi in Synodis inculcare, *num.* 5.

Clericis quibuſcumque non licere, mulieres ſubintroductas, niſi matrem, ſororem, & ſimiles habere, ſancivit magnum Concilium Nicænum. Subintroductæ probabiliter erant Agapetæ, *lib. 7. cap. 57. num.* 1. Aliæ fœminæ extraneę per ſubintroductas deſignari poſſunt, quarum cum Clericis cohabitationem Patres, & alia Concilia interdixerunt, *num.* 2. Alia Concilia etiam matris, & ſororis cum Clericis contubernium prohibuerunt, ſed Innocentius III. canonem Nicænum dumtaxat reſtituit, *num.* 3. Alterum, juxta diverſos Clericorum mores, & famam eſt ſervandum. Poſſunt Epiſcopi prohibere, ne Clerici cum fœminis quibuſcumque habitent, magna tamen adhibita circumſpectione. Exempla, *n.* 4.

Veſtis Clericorum propria eſt talaris *lib. 7. cap. 59. toto*: *V. Veſtis*: Ipſos ſummopere dedecet coma fictitia, *cap. 60. toto*: *V. Coma ſuppoſititia.*

Clerici conjugati, habentes conditiones a Jure ſtatutas, gaudent privilegio fori. Non conjugati, nullumque poſſidentes Beneficium, ſi veſtes clericales abjiciant, illud non alia privilegia ammittunt. *lib. 7. cap. 66. num.* 1. & 2. Tam cœlibes, quam conjugatos, etiam non habentes requiſita a Tridentino, poteſt Ordinarius a Judice laico ad ſuum forum revocare: nec debet proteſtari in Synodo, ſe Poteſtati ſæculari relicturum Clericos, non ſervantes conditiones a Tridentino ſtatutas, & quare, *num.* 3. 4. & 5. Utrique, reſumentes ſine fraude (quæ tamen in quibuſdam circumſtantiis præſumitur) habitum clericalem dimiſſum, priſtinis reſtituuntur privilegiis: adeo ut a Judice laico ob delictum coerceri nequeant, *cap. 67. num.* 1. Nec ſatis certum, num de fraude conſtare debeat, ut iſ Judex in Clerici perſonam, & Bona poſſit animadvertere, *num.* 2. Poſſunt pro libito habitum dimittere, & reſumere: hinc non debet Epiſcopus in Synodo ſtatuere, ut Clerici, habitum, ſine Ordinarii licentia, dimittentes, & reſumentes, ad Clericalia privilegia non admittantur, *num.* 3. ſed conſultius, poteſt edicere, ut in habitu, & tonſura, præfinito tempore, incedant, & alicui Eccleſiæ inſerviant; renuentes, poſt tres diſtinctas monitiones, declarare, Clericalibus juribus excidiſſe, iiſque non reſtituendos, *num.* 4. Ut Fori privilegio gaudeat Clericus, inter alia debet alicui Eccleſiæ inſervire. Hoc ſervitium poteſt ab Epiſcopo in Synodo determinari, *lib. 7. cap. 69. num.* 3. Gaudet hoc privilegio, etiamſi abſque Epiſcopi mandato inſerviat eccleſiæ, aut alteri a deſignata ab Epiſcopo, licet poſſit aliter puniri, *n.* 4. & 5.

Clericis non licet ludus alearum, & ſimilium *lib. 7. cap. 61. a num.* 1. *ad* 5. *V. Ludus.* Nec venatio, præſertim clamoroſa *a num.* 6. *ad* 10. *V. Venatio.* Nec perſonatos incedere, neque Comœdiis, & ſimilibus intereſſe, *n.* 11. 12. 13. V. *Comœdia.*

Coma.

Comæ ſuppoſititiæ, ſeu *Perucche*, uſum plures Diœceſanæ Synodi, approbante Congregatione Concilii, Clericis interdixerunt, adjecta contumacibus pœna *lib. 7. cap. 60. num.* 1. Has comas nonnulli poetæ, ac SS. Patres in fœminis improbant, *num.* 2. Incertum, quando viri eas geſtare cœperint. Nefas olim erat, Clericos iis uti; immo comas nutrientes, etiam inviti, tonderi poterant, *num.* 3. Majorem præſefert vanitatem coma fictitia, quam propria ſtudioſe ciucinnata: unde pluribus de cauſis Clericos ſummopere dedecet, *num.* 4. Poterunt Epiſcopi in ſuis Synodis has comas Clericis interdicere, niſi quando aliter ſuaſerit cauſa ipſis prius cognita. Sic autem permittenda ſolum coma fictitia, modeſta, ac prius ab Epiſcopo ſpectata. Caveant tamen Epiſcopi, ne ulli Sacerdoti facultatem concedant celebrandi Miſſam cum coma fictitia, & quare, *num.* 5.

Comœdia

Comœdiæ, choreæ, ſpectacula, & ſimilia Clericis non licent, *libr.7.cap.61.n.11.& 13.* præcipue ſi comœdiæ ſint inhoneſtæ; hiſque nec Laicis licet intereſſe, & quare, *n. 12.*

Complicis peccati nomen nullo modo licet Confeſſario ſciſcitari a Pœnitente, *libr. 6. cap. 66. toto*: *V. Confeſſarius*.

Concilium aliud Generale, aliud Nationale, aliud Provinciale, aliud Diœceſanum, & aliud mixtum, *lib. 1. cap. 1. num. 2. & 3. V. Synodus*.

Concio ab aliis non eſt habenda, dum Epiſcopus prædicat, *lib. 7. cap. 43. num. 5. V. Prædicatio*.

Concionatores in Synodo eſſent deputandi, ut Clerum inſtruant, & verbum Dei prædicent, *lib. 4. cap. 1. num. 6.*

Concubina.

Concubina olim differebat a pellice. Erat vera uxor, ducta ſine dote, ac nuptiali ſolemnitate; adeoque differebat a legitima uxore, ſola dignitate, *lib. 7. cap. 38. num. 2.* Proinde antiqui Canones concubinas ad Baptiſmum, & concubinarios ad communionem admittebant, *n. 3.* Hæc communio intelligenda eſt tantum civilis, ſi concubinarius accipiatur, ut vivens cum pellice, *num. 4.* Aliæ erant concubinæ, ſeu ancillæ, ad nutum concubinarii amovibiles, quas ſibi licere Chriſtiani aliquando perperam exiſtimarunt, *num. 5.*

Concurſus, vacante parochiali Eccleſia, eſt inſtituendus, & coram tribus ſaltem Examinatoribus Synodalibus perficiendus, *lib. 4. cap. 7. num. 1. & 2. & cap. 8. n. 2. V. Parochialis Eccleſiæ Examinatores*.

Confeſſarius.

Confeſſarios pro Synodo Diœceſana Epiſcopus deſtinare poteſt. Congruum eſt, ut totam ſuam facultatem, etiam a Tridentino ſibi conceſſam, iis ſaltem in primo Synodo deleget, *lib. 4. cap. 1. num. 5.* Spectata natura ſacramenti Pœnitentiæ, Confeſſarius poteſt ſocium ſui criminis abſolvere a peccato ſecum patrato; quod tamen, ſaltem illicitum, præſertim circa peccata turpia, multi contra alios exiſtimant, *lib. 7. cap. 14. n. 1.* Sapienter in quibuſdam Synodis ablata eſt Confeſſariis juriſdictio abſolvendi participes a communi cum iis crimine, & quare, *n. 2. & 3.* BENEDICTUS XIV. Confeſſarios, criminis turpis participes, *ipſo jure* privavit omni juriſdictione abſolvendi ſocium ejuſdem peccati, niſi in caſu neceſſitatis, aut deficiente alio Confeſſario, aut niſi alius præſens Confeſſarius ſine Pœnitentis infamia eligi nequeat, *n. 4.* Non licet Confeſſario ſciſcitari a Pœnitente nomen Complicis peccati, *lib. 6. cap. 6. num. 2.*

Confeſſio Sacramentalis, nec apud Diaconos, nec apud Laicos fieri poteſt, *lib. 7. cap. 15. toto* V. *Pœnitentia*. In Confeſſione Sacramentali aperiendæ ſunt circumſtantiæ mutantes ſpeciem peccati, probabilius etiam aggravantes; numquam manifeſtandus complex peccati, *lib 6. cap. 6. toto*.

Confeſſiones Sæcularium audire poſſunt Regulares, aliique ab Ordinariis approbati, quovis tempore, etiam Paſchatis, & in mortis articulo, etiam in propriis ægrotantium domibus, dummodo Parochum de ægrotantium confeſſione certiorem reddant. Per hanc confeſſionem ſatisfit præcepto confitendi ſemel in anno: nec aliud ſentit Clerus Gallicanus; nec aliud eſt in Synodis ſtatuendum *lib. 7. cap. 42. num. 8. & cap. 64. a num. 1. ad 6.*

Confirmatio.

Confirmationis ſacramenti Miniſtrum ordinarium eſſe ſolum Epiſcopum, dogma eſt Catholicum, *lib. 7. cap. 7. num. 2.* Manus impoſitio olim ad curandos poſt Baptiſmum energumenos adhibita, non erat confirmatoria, *num. 3.* V. *Impoſitio*. S. Gregorius Magnus facultatem dedit Presbyteris Calaritanis hoc Sacramentum miniſtrandi, *num. 5.* Aliis poſtea alii Pontifices, *num. 6.* Quare nunc certum eſt, poſſe ſummum Pontificem dare ſimplici Presbytero facultatem illud adminiſtrandi, licet antiquitus multi oppoſitum ſenſerint, *num. 4. & 7.* Hæc facultas ſemper data eſt ſub conditione, ut Presbyter uteretur Chriſmate conſecrato ab Epiſcopo, *cap. 8 num. 1. & 2.* V. *Chriſma*. Delegatio hujus facultatis eſt actus ſupremæ juriſdictionis Pontificiæ, *num. 7.* Hinc non poteſt Epiſcopus illam concedere Presbytero Latino, cum Papa illam ſibi reſervaverit: quod ſi Epiſcopus illam concederet Presbytero ſimplici, Confirmatio, ab hoc collata, eſſet irrita, *a num. 3. ad 7.*

Apud Græcos ſacramentum Confirmationis a ſimplicibus Presbyteris conferri conſuevit, etiam pueris ſtatim poſt Baptiſmum. Validum quidem in iis locis, in quibus, ſaltem tacitum Sedis Apoſtolicæ privilegium, & Romanorum Pontificum conniventia, & tolerantia præſumptum viget; & ſic ratam habuerunt Latini Patres in Concilio Florentino Græcorum Confirmationem. Invalidum eſt hoc Sacramentum, ubi Græcis, alteriuſve ritus Orientalibus Sacerdotibus facultas illud adminiſtrandi adempta eſt a Sede Apoſtolica: in dubio conſulenda eſt eadem ſancta Sedes, *eodem cap. 7. num. 1. & cap. 9. a num. 1. ad 4.* In Synodo

Na-

Digitized by Google

do Nationali Maronitarum, in Monte Libano coacta anno 1736. ſancitum eſt, ne impoſterum ab alio, quam ab Epiſcopo Confirmatio conferatur, *num.* 5. & 6. Hoc Sacramentum valide confertur omnibus baptizatis, abſque ulla ætatis differentia. Olim omnes ſtatim poſt Baptiſmum confirmabantur: nunc ante ſeptennium ordinarie non eſt conferendum, *cap.* 10. *num.* 1. 2. & 3. Eccleſia tamen Orientalis priorem retinet morem, *num.* 4. Etiam in Eccleſia Latina nunc ſancte & licite confertur ſeptennio minoribus, urgente periculo vitæ, aut futuræ diuturnæ abſentiæ Epiſcopi, vel alia neceſſitate, ſeu juſta cauſa, ſine acceptione perſonarum. In his Catechiſmus Tridentini non adverſatur Pontificali Romano *a num.* 5. *ad* 9.

Conſtitutiones Synodales in Genere.

Conſtitutionis nomen obtinent ſtatuta Synodorum Provincialis, & Diœceſanæ *lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 5. Conſtitutiones Synodales reſpicere debent vitia coercenda, virtutem promovendam, aliaque plura, juxta diœceſium, & temporum circumſtantias, ac neceſſitatem, *lib.* 6. *cap.* 1. *toto* V. *Synodus*. Quoad methodum debent eſſe neceſſariæ, utiles, loco, & tempori accommodatæ, *cap.* 2. *num.* 1. Ubi abuſus, corruptelæ, & rerum Divinarum inſcitia inoleverint, addendæ ſunt inſtructiones. Conſtitutiones vero crebris conſpergendæ exhortationibus, ut inſuetas iis populus libenter ſuſcipiat. Hæc methodus ſervanda ab iis Epiſcopis, qui encyclicis litteris Clerum, & populum fere numquam alloquuntur, nec aliam Synodum celebrandam prævident; ſecus, ſi hæc præſtent. Quiſque Epiſcopus methodum ſeligat, ſibi bene viſam, dummodo ſemper animarum ſaluti proſpiciat, *num.* 2. Conſtitutiones ſint claræ, non ambiguæ, quocumque ſtylo exaratur, *num.* 3. Generatim, loco, tempori, & perſonis ſunt accommodandæ, quod exemplis melius declaratur, *cap.* 3. *a num.* 1. *ad* 7. & *cap.* 6. *num.* 3. Per has Conſtitutiones abuſus in diœceſim ſerpentes, vel approximantes, quantocius ſunt extirpandi, *cap.* 6. *toto*.

In Conſtitutionibus Synodalibus circa rem, de qua nihil ſtatutum ſit a jure Canonico, Epiſcopus uti debet legibus civilibus, *lib.* 7. *cap.* 40. *num.* 1. Utiliter allegabit leges civiles, robur adjicientes Eccleſiaſticis ſanctionibus, & Eccleſiæ favorabiles, *num.* 2. Alias in exemplum afferre poteſt, dum rem juxta ſacros Canones conſtituit, *num.* 3. Et commemorare ſeveriſſimas leges pœnales ſæculares adverſus quædam crimina, ut proclives ab his retrahantur, & acquieſcant iis, quibus leges Eccleſiæ nimium aſperæ videntur, *num.* 4. & 5.

Conſtitutiones Synodales utiles, aut neceſſariæ.

In Conſtitutionibus Synodalibus attingi deberent pertinentia ad Oblatos monaſteriorum, & Tertiarias, ſi in diœceſi adſint, *lib.* 6. *cap.* 3. *a num.* 2. *ad* 5. V. *Oblati*; ad Eremitas, *num.* 6. V. *Eremitæ*; ad Græcos in diœceſibus Latinis commorantes, *num.* 7. V. *Græci*; ad Judæos, ſi adſint, eorumque ad Fidem converſorum matrimonium, *cap.* 4. *toto*. V. *Judæi*. Monendi ſunt Catholici contrahentes matrimonium in locis, Principi hæretico ſubjectis, quomodo liceat ſe ſiſtere Miniſtro hæretico, *cap.* 5. *num.* 4. & 5. V. *Matrimonium*. Monendi ſunt Parochi, ut circa Baptiſmum exacte conformentur Rituali Romano, *lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 10. V. *Baptiſmus*. Aliquando agendum eſt de forma conditionata Sacramentorum, characterem imprimentium, adeoque pluribus perpenſis formanda eſt inſtructio, qua Parochi edoceantur, quando, & in quibus circumſtantiis eam adhibere poſſint, & debeant, *cap.* 6. *toto*. V. *Baptiſmus*. An pro valida ſit habenda Confirmatio a ſimplici Sacerdote Græco adminiſtrata, *cap.* 9. *num.* 5. V. *Confirmatio*. Laudantur Conſtitutiones, in quibus Epiſcopus exhibeat ſe paratum ad miniſtrandam Confirmationem ſeptennio minoribus in neceſſitate, *cap.* 10. *a num.* 1. ad 8. ita tamen, ut non inſinuetur neceſſitas, aut præceptum ſuſcipiendæ Confirmationis in ea ætate, & ſtatu, *num.* 9. V. *Confirmatio*.

Per Conſtitutiones Synodales poſſunt compelli Parochi ad miniſtrandum ſanctiſſimum Viaticum pueris, habilibus, proxime deceſſuris; & iterato infirmis in eadem infirmitate petentibus, *lib.* 7. *cap.* 12. *a num.* 1. *ad* 4., ac moneri Confeſſarii, uti pœnitentes ad perfectam contritionem hortentur pro Sacramento Pœnitentiæ, *cap.* 13. *num.* 10. Parochi vero, ut in extrema Unctione utantur forma, in Rituali præſcripta, *cap.* 17. *num.* 2. Monendi inſuper de gravi culpa, omittentes, ſine neceſſitate, unam ex quinque unctionibus ſenſuum, *cap.* 18. *num.* 5. Si in diœceſi Latina Græci vivant, iſtorum Parochis inſinuandum eſt, poſſe ab uno Sacerdote extremam Unctionem recte miniſtrari *cap.* 19. *num.* 8. Inſuper ne credant, hoc Sacramentum conferri per unctionem ſanis adhibitam, *cap.* 20. *num.* 6. Inculcanda eſt omnibus hujus Sacramenti ſuſceptio, abjectis vulgaribus erroribus, *cap.* 22. *num.* 4. V. *Extrema Unctio*. Increpandi ſunt recipientes in peccato lethali Ordines, *cap.* 24. *num.* 1., & 13. Tenenda eſt doctrina, non poſſe con-

contrahi matrimonium a neſcientibus rudimentis Fidei, *cap. 29. toto*. V. *Matrimonium*.

Jus certo compatens Epiſcopo tueri debent, *lib. 7. cap 35. num. 1.* ac diligenter cavere, ne Princeps ſęcularis in cauſis mere ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis, ſe immiſceat: neve Eccleſiaſticam juriſdictionem, adhuc intactam, uſurpet: neve fori Eccleſiaſtici limites, ultra juris communis ſanctiones, privilegio, vel conſuetudine ampliati contrahantur, *n. 12.*, *& 13.*

In Conſtitutionibus declaranda ſunt valida matrimonia filiorum-familias, inita abſque conſenſu parentum, *lib. 7. cap. 37. n. 5.* Commemorari poſſunt leges civiles a jure Canonico abrogatæ, ſi forte ex illis deſumeretur argumentum ad roborandas Conſtitutiones Synodales, ut, ad compeſcenda adulteria, & licentiam filiorum-familias in ducendis uxoribus, inſciis, aut rationabiliter invitis parentibus, *cap. 38. num. 8.*

Poteſt Epiſcopus, tamquam Sedis Apoſtolicę Delegatus plura ſancire quoad Regulares, *lib 7. cap. 41. a n. 3. ad 8.* Iidem moneri poſſunt de obſervantia Regulari, *cap. 43. num. 1.* monendi inſuper Regulares, ne Ordinationis cauſa, ab una ad aliam diœceſim tranſeant, & redeant in fraudem, *num. 2. 3. & 4.* V. *Regulares*.

Laudabiliter per Conſtitutiones Synodales exturbatur e diœceſi opinio, uſuras approbans; ſectatores, ac Judæi ſeveris pœnis coercentur, *lib. 7. cap. 47. num. 11. & 13.* V. *Uſura*. Improbandus cenſus perſonalis, *cap. 48. num. 6.* & cambium obliquum, *num. 10.* Poſſunt ſub pœnis canonicis abſterreri Clerici ab omni illicita, etiamſi per interpoſitam perſonam, negotiatione, *cap. 49. num. 4. & 5.* omnes amovendi a contractu trino ſocietatis, *cap. 50. num. 6.* Expendendi, & interdicendi contractus inuſitati, inducentes uſuras *cap. 51. num. 6.* Laudanda pariter Conſtitutio, ut deſcendentes a Judæis, aliiſque Infidelibus, cum magna dumtaxat circumſpectione ad Ordines admittantur, *cap. 65. num. 6.*

Conſtitutiones Synodales inutiles, & cavendæ.

In Conſtitutionibus Synodalibus cavendum, ne quæſtiones adhuc controverſæ definiantur, ut, quo jure Paſtores animarum reſidere teneantur, *lib. 7. cap. 1. toto* V. *Reſidentia*. Num Beneficiati debeant fructus ſuperfluos in pios uſus erogare ex juſtitia, an ex alia virtute, *cap. 2. toto* V. *Beneficiati*. Limitatur hæc regula, ut ſi in Conſtitutionibus inhiberetur aliquid, quod plerique contenderent, eſſe jure communi permiſſum; ut, ſervandum eſſe jejunium ab iis, quibus licet veſci carne diebus eſurialibus, *cap. 3. num. 5.* V. *Jejunium*. Non eſſe exercendas negotiationes, aut nundinas diebus feſtis, *num. 2. & 3.* Non ſunt definiendæ quæſtiones, ad Sacramenta ſpectantes, ut quæ intentio requiratur ad validitatem Sacramenti, *cap. 4. toto* V. *Intentio*. An valide baptizetur infans in utero matris, *cap. 5. toto* V. *Baptiſmus*. Non ſunt decidendæ quæſtiones Theologicæ circa Euchariſtiam, utrinque probabiliter agitatæ: nec niſi cautiſſime deliberandum, an ex devotione, & per modum Viatici eadem die ſumi poſſit, *cap. 11 num. 1. 2. & 3.* Nec indiſcriminatim ſuadendus, aut improbandus uſus frequens, vel quotidianus Euchariſtię, de quo inſtruendi ſunt Confeſſarii, *cap. 12. a num. 6. ad 9.* V *Euchariſtia*.

Cavendum, ne aliquid decernatur aut de Attritionis mera ſervilis ſufficientia ad ſacramentum Pœnitentiæ; aut de amoris, ſaltem initialis, neceſſitate, *lib. 7. cap. 13. n. 9.* V. *Contritio*. Epiſcopi Latini non debent Presbyteris Gręcis interdicere benedictionem olei pro extrema Unctione, *cap. 16. num. 4.*, nec commemorara quęſtionem de forma deprecativa: vel indicativa extremæ Unctionis, *cap. 17. num. 2.* debent autem declinare quæſtionem de abſoluta hujus Sacramenti neceſſitate, *cap. 22. num. 4.* Increpandi ſunt recipientes in peccato lethali Ordines, Diaconatu inferiores, ſed non facile, ut ſacrilegi, niſi ratione Euchariſtiæ, quam tunc forte reciperent, *cap. 24. num. 8. & 13.* Quid ſentiendum in Synodo de proteſtatione Epiſcopi, ſe non habere intentionem ordinandi irregulares &c. ac de initiatis Sacro Ordine extra Miſſam, *cap. 26. toto*. V. *Ordo*.

In Conſtitutionibus cavendum, ne ullum obrepat verbum, quo aliqua approbetur opinio inter Catholicos controverſa, *lib. 7 cap. 27. n. 1.* Proinde abſtinendum a definienda controverſia, num Parochi, an Contrahentes Matrimonium, ſint miniſtri hujus ſacramenti, *cap. 28. n. 9.* Nullus Epiſcopus debet ſibi aſſerere jus controverſum, *cap. 35. num. 1.* Nec tentare juriſdictionem ſuam, antiquitus a Sæcularibus uſurpatam, vindicare, *num. 12.*

Non ſunt lædenda privilegia, a Sede Apoſtolica Regularibus conceſſa, *lib. 7. cap. 41. n. 2.* nec quædam alia contra Regulares conſtituenda quoad adminiſtrationem Sacramentorum, & interſtitia, *cap. 42. toto*. Neque iis præcipienda, ac ſtatuenda obſervantia Regularis, *cap. 43. num. 1.* nec generatim denuntiandæ, ut illicitæ, Ordinationes Regularium, ab una ad aliam diœceſim tranſeuntium ad Ordines ſuſcipiendos, *a num. 2. ad 4.* Alia advertenda quoad conciones Regularium, dum Epiſcopus per ſe, vel per alios coram

ram ſe concionem habet, *a num.5.ad* 8. V. *Regulares*.

Caute admodum decernendæ cenſuræ latæ ſententiæ, præcipue ob leves culpas, *lib.7. cap.45. toto*. Niſi circumſtantiæ id exigant, *cap.46. toto*. Nec facile decernenda pœna pecuniaria in tranſgreſſores Conſtitutionum, *cap.52. num.8.* V. *Multa*. *Contractus*.

Conſtitutiones Synodales quoad earum rigorem, poteſtatemque ſubditos adſtringendi.

In Conſtitutionibus Synodalibus nullus Epiſcopus poteſt ſibi aſſerere facultatem diſpenſandi ab impedimentis dirimentibus matrimonium. *lib 7.cap.31.num.7. & 8.*V.*Impedimenta*. Nec decernere degradationis pœnam in ſuos Clericos frequenter delinquentes, niſi a ſummo Pontifice id impetraverit, *cap. 34. num* 10. Non debent Epiſcopi metuere novitatis calumniam in edendis Conſtitutionibus neceſſariis ad corrigendos depravatos mores, & ſacros Canones reparandos. Ideo approbatæ referuntur nonnullæ huiuſmodi Conſtitutiones, quamvis, ut novæ, ab aliis accuſarentur, *cap. 54. & 55. tot.* Novæ tamen eſſent Conſtitutiones, quæ vel mores numquam receptos, vel rationabiliter obſoletos inducerent, præcipue in re levis momenti, *cap 56.n.1.*ut ne Clerici fibulas geſtent, *n.2.* V.*Fibulæ*; Ne ſabbato carnes comedantur, ubi conſuetudo viget eas comedendi, *n.3.& 8.*V.*Sabbatum*. Item ſi innovarentur Canones antiqui, quibus per poſteriores derogatum eſt, *cap.57.toto*, ubi de cohabitatione Clericorum cum mulieribus. V. *Clericus*.

Non poteſt Epiſcopus generatim conſtituere, ne monaſteria dotem exigant a puellis, ingredientibus Religionem. Poteſt vero curare, ne, ultra dotem, alia pecunia extorqueatur; & imponere modum ſumptuoſis apparatibus, & ſimilibus in Monialium ingreſſu, & profeſſione,*lib.7.cap.58.n 6.& 7.*V.*Dos*. Nec poteſt præcipere, ut matres proprios filios proprio lacte alant, *n.* 11. Juſto rigidior non eſt Conſtitutio, ut Clerici in Sacris conſtituti, aut Beneficium poſſidentes, veſte talari utantur, impoſita contumacibus pœna, *cap.59. toto*; Nec alia, interdicens Clericis comas ſuppoſititias *cap. 60. toto*; Aut ludos alearum, & ſimilium, *cap. 61. a num. 1. ad* 5., Vel venationem, comœdias, & ſimilia, *a num. 10. ad* 13. Severa nimium diceretur Conſtitutio revocans ad uſum antiquos canones pœnitentiales; non autem ſi præciperet, ut Sacerdotes eos addiſcerent, & quare, *cap.62. num.4. & ſeqq.* V. *Canones*.

Merito ut nimium rigida notaretur Conſtitutio interdicens, præſertim ſub cenſura, tabacum ante ſumptionem Euchariſtiæ, *lib. 7. cap.63.num.3.*V. *Tabacum*; Aut decernens graviſſimas pœnas quærenti Beneficium Eccleſiaſticum, præſertim Sæcularium auxilio, *num.4.* Item, ſi Sæculares adigeret ad audiendam Miſſam parochialem diebus feſtis: ſi prohiberet, ne Regulares iiſdem diebus plebem vocarent ad Miſſam, & concionem in ſuis eccleſiis: ſi declararet, unumquemque teneri, tempore Paſchali, & in mortis articulo confiteri proprio Parocho, ejuſve Delegato, *cap.64. toto*.

Conſtitutiones Synodales, juri communi, aut Apoſtolicis ſanctionibus adverſantes, nullius ſunt roboris, *lib.7. cap.65. n.* 1. Ideo rejectæ ſunt Conſtitutiones confundentes in præcedentia Canonicos Cathedralis cum Canonicis Collegiatæ: jubentes accedere ad Synodum Abbates Regulares, non habentes curam animarum: prohibentes, ne Vicarii temporarii, a Capitulis, & Monaſteriis deſtinati curæ animarum, ſine cauſa removerentur: reprobantes appellationem ſuſpenſivam in cauſis Beneficialibus: & arcentes ab Ordinibus, & Beneficiis deſcendentes ex Judæis, aliiſque Infidelibus, *a num.2. ad* 5. V. *Judæi*. Improbantur Conſtitutiones aſſerentes, abſolutionem a cenſuris virtute Bullæ Cruciatæ prodeſſe in utroque foro, *num.* 7. Et novas Dignitates in Cathedrali erigentes *num.* 8. Non ſuſtinentur Conſtitutiones Synodales juri communi contrariæ, etiamſi allegetur ſtudium ſervandæ diſciplinæ Eccleſiaſticæ. Ideo improbantur Conſtitutiones aſſerentes, Clericos non ſervantes conditiones a Tridentino præſcriptas, exui omnibus privilegiis, & in quibus Epiſcopus proteſtaretur, ſe eoſdem relicturum Poteſtati ſæculari, *cap.66.toto*: Clericoſque, inconſulto Ordinario, dimittentes, & reſumentes habitum Clericalem, non adepturos jura clericalia, *cap.67. num.3.* ac fore irregulares, qui ſuſpenſi ab uno Ordine, ad ſuperiorem aſcendere præſumerent, *num.6 & 7.*V.*Clericus*. *Ordo*.

Invalidæ ſunt Conſtitutiones declarantes irrita matrimonia contracta, non præmiſſis denuntiationibus; ac vitandos eſſe ſic contrahentes, in quos decreta fuiſſet excommunicatio latæ ſententiæ *lib.7. cap.68.num.2. &* 4. Item declarantes irrita, matrimonia clandeſtina in iis diœceſibus, in quibus non fuerat publicatum decretum Tridentini eadem irritans, etiamſi Conſtitutiones eſſent huic decreto conformes, & quare, *a num. 5. ad* 9. Proinde in Conſtitutiones Synodales nil umquam inſerendum eſt, quod juri communi, Apoſtoliciſque Conſtitutionibus adverſetur, etiamſi id fieret ad evellendas corruptelas, & res ſacras tuendas, *num.*10. Validæ tamen eſſent, ſi a Sede Apoſtolica ſpecifice

confirmarentur, *num.*11.

Validę ſunt Conſtitutiones, aliquid præter ius commune decernentes, *lib.7.cap.69 n.*1. Ut, ſi decerneretur pœna in teſtes aſſiſtentes matrimonio celebrato, non præmiſſis denuntiationibus *num.*2. Si definiretur ſervitium eccleſiæ præſtandum a Clerico, ut fori privilegio gaudeat, *num.*3. Non debet tamen Epiſcopus declarare, Clericum hoc privilegio excidiſſe, ſi alteri eccleſiæ a deſignata ſervierit, *num.*4. Quamvis poſſit hic Clericus puniri aliis pœnis *num.* 5. Item poteſt determinari tempus, intra quod infantes ſint baptizandi, *num.* 6. Et cadavera ſepelienda, *num.* 7. Et ſancire, ne quiſquam ſine Epiſcopi conſenſu quidquam ſolvat in cauſa Beneficiali ad redimendam iniuſtam vexationem, & quare, *num.*8 Non autem prorogare tempus Paſchale ultra Dominicam in Albis, inconſulta Congregatione, *num.* 9. Validæ quoque ſunt declarantes, quinam ſint *patrimoniales* diœceſis, in qua Beneficia *patrimonialibus* de iure ſunt conferenda, *cap.70.num.*1. Quomodo Decimæ a Clericis e ſuorum Beneficiorum prædiis, alteri locatis, ſint ſolvendæ, *num.*2. Fructus Beneficii primi anni cuiuslibet Beneficii, hæredibus anteceſſoris defuncti obvenire debere, *num.* 3. Item committentes celebrationem Miſſarum alteri eccleſiæ, ſi celebrari nequeant in ea, in qua pro collatis eleemoſynis erant celebrandæ, *num.* 4. Et ſtatuentes, ut in Beneficiis iuriſpatronatus, ſi plures ſint Patroni, & maior pars præſentet non idoneum, non ſit admittendus præſentatus a minori, ſed nova fiat ab omnibus præſentatio, *num.*6. Utque in publicis Oratoriis, intra alicuius parochię fines ſitis, non celebretur Miſſa ante parochialem, *num.* 7. Suſtinentur enim Conſtitutiones Synodales, alicubi iuſtis de cauſis vigentes, etiamſi contraria inveniantur Congregationum Urbis reſponſa, iuri communi conformia, *Ibid.*

Non ſunt edendæ Conſtitutiones relaxativæ iuris communis, *lib.7. cap.* 71. *num.* 1. & 2. Non licet Epiſcopo in iis declarare, ſe vel ſuſpendere a Divinis Clericos ob crimina occulta, *num.*6. Non licet edere Conſtitutiones conformes conſuetudini adverſanti ſacris Canonibus, quamvis hi per illam, rationabilem, & legitime præſcriptam ſint abrogati, ſed antequam conſuetudinem divellere, aut confirmare per Conſtitutiones Epiſcopi tentent, Sedem Apoſtolicam conſulant. Declaratur exemplis, a *num.*7. ad 12. Poteſt in Conſtitutionibus Synodalibus determinari quantitas proventuum patrimonii, & Beneficii, ad quorum titulum Clerici ſunt ordinandi *cap.*72. *toto* V. *Titulus*.

Conſtitutiones Synodales quoad earum promulgationem, & robur.

Antequam Conſtitutiones Synodales promulgentur, Epiſcopus debet conſulere Capitulum Cathedralis, *lib.8.cap.*1. *a num.*9. *ad* 16 Et quomodo, *num.*15. Promulgatæ, inconſulto Capitulo, firmitate carent, niſi, ut iuſtæ a Congregatione Concilii ſaneatur, *num.* 16. Promulgantur ſufficienter, ſi aut publica legantur in eccleſia Cathedrali, aut in platea civitatis per præconem adſtantibus ſignificentur, aut in loco publico, ad hoc deſignato, affigantur, *cap.*4 *num.*1.

Promulgatę ſtatim obligant quoſcumque in conſtituentis territorio degentes, earumque notitiam habentes, *lib.8.cap.4.num.*2 & 3. Earum firmitas a populi acceptatione non pendet, niſi a iuſtitia deficiant, *n* 4. Omnes Diœceſanos afficiunt, pręter ſpecialiter exemptos. In quibuſdam obligant etiam Regulares; ſed probabilius non quoad ieiunium forte indictum, *n.*5. & 6. V. *Regulares.* Obligant etiam Capitula exempta, quoad reformationem morum, & diſciplinę, *n.* 8. Non afficiunt Diœceſanos, extra diœceſim degentes, *n.*9. Niſi e diœceſi diſceſſerint ob declinandam Synodalis ſtatuti obligationem, *num.*10.

Conſtitutiones Synodales, alięque ſanctiones, extra Synodum, conſulto Capitulo, latę, Epiſcopo moriente, vel diœceſim relinquente, in ſuo robore perpetuo permanent, *lib.*8. *cap.*5. *n.*1. Niſi ab eodem Epiſcopo, eiuſve Succeſſore revocentur, aut poſteriorum Synodorum Conſtitutiones iis adverſentur, *n.*2. Non perſiſtunt, ſi numquam moribus recipiantur, tolerante Epiſcopo, aut receptas Diœceſani, contraria conſuetudine, excuſſerint. Ad utrumque probabiliter ſufficit ſpatium decem annorum, *n* 3. & 4. Dummodo tamen conſuetudo habeat conditiones, a iure requiſitas, quæ referuntur, *n.* 5. & 6. Poteſt tamen aliquis ab his Conſtitutionibus eximi per diſpenſationem a Superiore, aut ab Epiſcopo, eiuſve Succeſſore obtentam, etiam inconſulto Capitulo; ſed ut licita ſit, requiritur iuſta cauſa, *n.* 7. Conſtitutiones vero Synodi Provincialis nec Epiſcopus, nec Archiepiſcopus relaxare poſſunt, *n.* 8. Confirmatæ a ſummo Pontifice in *forma ſpecifica* non poſſunt ab alia Synodo Provinciali relaxari; bene vero, ſi confirmatio fuerit in *forma communi*, *n.* 9. 10. & 11. Conſtitutionum Synodalium vires non retardantur per appellationem ad Superiorem, eaque nullo modo eſt admittenda in ſuſpenſivo, *n.*12. Nec prudenter in devolutivo. Si appellatio ad Congregationem Concilii interponatur, quomodo

modo ſe gerere debeat Secretarius Congregationis, *n.*13. Cavere debet Epiſcopus, ne Clericos ſub cenſura compellat ad emendum codicem Conſtitutionum Synodalium, ſed potius præcipere, ut eas crebro pervolvant, & memoriæ mandent. *n.*14.

Conſuetudo leges antiquas abrogare poteſt, *lib.*7, *cap.*54. *num.*2. V. *Leges*; & Conſtitutiones Synodales, *lib.* 8. *cap.* 5. *num.*3. *&* 5. V. *Conſtitutiones*.

Contractus.

Contractus ſocietatis cum aſſecuratione capitalis, & fructuum, ſeu trinus, explicatur *lib.* 7. *cap.* 50. *num.* 1. *&* 2. Diſputatur adhuc, an revera fuerit a Sixto V. peculiari Conſtitutione, ſuper illo edita, prohibitus: afferuntur utriuſque ſententiæ rationes, *n.*3. 4.5. Propterea Epiſcopi in Synodo a definitionibus ſuper eo abſtinere debent; ſed ſubditos ab illo, utpote periculoſo, dehortari, *n.* 6. Explicatur contractus *colleticius*, in quibuſdam locis uſitatus. Aliquando, ut luſtus fuit admiſſus ſub quibuſdam conditionibus, *cap.*51. *num.*2. Explicatur contractus, qui dicitur *Pactum francandi*; *num.*3. Aliquando poteſt eſſe uſuratius, ſicuti & contractus venditionis cum pacto redimendi, in quo ille continetur, *num.* 4. *&* 5. De his, aliiſque ſedulo debent inquirere Epiſcopi in Synodis, *num.*6.

Contritio.

Contritio duplex, perfecta, & imperfecta; utriuſque efficacia deſcribitur, *lib.* 7. *cap.*13. *n.*1. *&* 2. Imperfecta, unice concepta ex obiecto naturali; aut de quibuſdam tantum peccatis; aut non ex deliberata voluntate, juſtificationi non prodeſt: niſi forte prima occaſionaliter, quia ad ſupernaturalem diſponat, *n.* 3. & 4. Contritio ſupernaturalis imperfecta, ſeu Attritio eſt, vel quia ex motivo Charitatis tenuis concipitur; vel quia peccata deteſtatur propter Deum dilectum amore concupiſcentiæ; vel propter eorum turpitudinem; aut metum pœnarum: ultima hæc cum initiali amore Dei coniungi poteſt, *n.*5. Ante Tridentinum nunquam Theologi dixerunt, Attritionem ſufficere ad juſtificationem in ſacramento Pœnitentiæ, niſi conceptam ex motivo, ſaltem tenui, Charitatis. Poſtea affirmarunt ſufficere Attritionem ſervilem, etiam ſic cognitam, *n.*6. Aliquod tamen etiam nunc eſt diſſidium de his, ac de mente Tridentini, *n.* 7. *&* 8. Utrumque impune ſuſtineri poteſt, nil tamen in Synodis diœceſanis definiendum, *n.*9. Poſſunt autem moneri Confeſſarii, ut pœnitentes ad Contritionem perfectam hortentur, *n.* 10.

Controverſiæ civiles, & criminales, Clericorum, & Laicorum in Synodis olim pertractabantur, *lib.*4. *cap.*2. *n.*1. ſervato quodam ordine *num.* 2. nunc ad eas dirimendas eliguntur Judices, *n.*3. *&* 4. V. *Judices*.

Conventus.

Conventus nonnulli Regularium in Italia, Inſuliſque adiacentibus ob exiguum numerum Religioſorum ab Innocentio X. ſuppreſſi fuerunt, ac reſtituti ſub conditionibus, ut ſaltem ſex alerent Religioſos, inter quos, quatuor provectos Sacerdotes; ut ſubderentur juriſdictioni Ordinarii delegatæ, donec duodecim alerent Religioſos. Huic juriſdictioni ſubiecti fuerunt alii parvi Conventus non ſuppreſſi, non alentes ſex Religioſos, *l.*3. *cap.* 6. *n.*1. Juriſdictio quoad primos Conventus data eſt promiſcue Superioribus, & Ordinariis cum certis regulis, ut in regimine conformentur. Et licet ſit præventioni locus, Ordinarii poſſunt quaſdam cauſas ad ſe avocare, *n.* 2. Superiores tenentur intervenire Synodo *n.*3. *& ſeqq.* V. *Prælati*.

Criminum atrociorum pœnæ in Synodis recenſeri poſſunt, *lib.* 7. *cap.* 34. *num.* 1. *&* 2. V. *Pœnæ*.

Crucem ante ſe deferendi mos a ſummo Pontifice ad eius Legatos primum, inde ad Patriarchas, Primates, & paulatim ad omnes Archiepiſcopos dimanavit, etiam per loca ſuæ provinciæ exempta, *lib.* 6. *cap.*6. *n.*2. Et ad aliquos Epiſcopos, *Ibid.* *num.*3.

D

Decreta Synodorum multa utilia, & neceſſaria, alia inutilia, & invalida, V. *Conſtitutiones*.

Degradatio.

Degradationi obnoxii ſunt Clerici, rei atrociorum criminum, quæ recenſentur, *lib.* 7. *cap.*34. *n.*1. *&* 2. Degradatio olim erat pœna minor excommunicatione, *Ibid.* Differt a ſimplici depoſitione, cum per illam Clericus non ſolum removeatur ab Ordine, Officio, & Beneficio, ſed etiam Poteſtati ſæculari ſubiiciatur, *num.*3. Alia eſt verbalis, quæ nunc ab Epiſcopo, aut Vicario Generali, aſſiſtentibus, ut Judicibus, aliis in dignitate Eccleſiaſtica, licet non Epiſcopali, conſtitutis, compleri poteſt, *n.* 4. Alia actualis, peculiaribus cœremoniis perficienda, per quam degradatus traditur Judici ſæculari puniendus. Olim Clerici traditi Judici Sæculari, non ſemper capitali pœna plectebantur, *num.* 6. Hodie nullus ſolemniter degradatus traditur Curiæ ſæculari, niſi mereatur pœnam capitalem ob grandia delicta, a iure enumerata. *num.* 7. Ob alia crimina Clericus non eſt degradandus, niſi

fuerit incorrigibilis poſt depoſitionem, & excommunicationem, *num.* 8. 9. & 10. Non poteſt Epiſcopus in Synodo, ad deterrendos ſuos Clericos a frequentibus ſceleribus, decernere actualis degradationis pœnam, niſi a ſummo Pontifice impetraverit, ad quem ſolum pertinet hanc pœnam ſtatuere *eod. n.* 10.

Dignitas nova in Cathedrali ab Epiſcopo erigi nequit: antiqua redintegrari poteſt, *lib. 7. cap.* 65. *n.* 8.

Diſpenſatio in quibuſdam impedimentis, matrimonium impedientibus poteſt ab Epiſcopis concedi, non in dirimentibus, *lib. 7. cap.* 31. toto. V. *Impedimenta*.

Diſtributiones quotidianæ inſtitutæ ſunt loco antiquarum diviſionum menſurnarum. Eas non lucratur, qui Horis Canonicis, ceteriſque Eccleſiaſticis functionibus non interveniat, niſi rationabili cauſa excuſetur, & quæ iſta ſit, *lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 1. Beneficiarii nequeunt eas ſibi invicem condonare, *ibid.* Propterea deputantur Punctatores, *num.* 2. V. *Punctatores*.

Divortium æque inſtituere poteſt uxor adverſus virum adulterum, *lib. 7. cap.* 38. *num.* 1.

Dotem a puellis, ingredientibus Religionem, poſſunt abſque ſimonia exigere monaſteria eas recipientia. In primo ingreſſu dos deponenda eſt apud probum virum; tradenda monaſterio in Profeſſione *lib.* 7. *cap.* 59. a *n.* 1. ad 5. Illam poſſunt Epiſcopi juxta circumſtantias, & conſulta Congregatione Concilii, majorem, vel minorem determinare, & integram remittere; non tamen Synodali Conſtitutione: & advertere, ne ultra dotem aliud a puellis extorqueatur, *num.* 6. & 7.

E

E*Cclesia* in ſacra Scriptura interpretanda, ejuſque genuino ſenſu Fidelibus aperiendo, errare nequit. Oppoſitum docentes cenſura notantur, *lib.* 7. *cap.* 47. *n.* 6. Semper abhominata eſt Catholicorum cum Hæreticis conſortia, *lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 2.

Eccleſia Chriſtianorum antiquitus dicebantur etiam *Concilia*, *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 1. In iis olim erant diviſionea, ligneis parietibus ut plurimum compoſitæ, in quibus homines a mulieribus ſeparati conſiſterent. Hominum ſtationi Oſtiarii præerant, mulierum Diaconiſſę. Hæc diviſio vel ab Apoſtolis, vel paulo poſt ipſos inducta; a S. Carolo Borromæo Mediolani, a Cardinali Thomaſio Romæ innovata eſt, *lib.* 7. *cap.* 54. *num.* 8.

Electio Epiſcoporum fit in ſola Germania, *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 3. V. *Epiſcopus*. Electionibus Abbatiſſarum Epiſcopus præſidere poteſt, *lib.* 5. *cap.* 12. *n.* 4. V. *Epiſcopus*.

Eleemoſyna olim poterant Pœnitentes redimere pœnam Canonicam, cui ſubiiciebantur ob gravia crimina. Ejuſmodi diſciplina ſæculo octavo inducta, nono propagata, ad initium decimitertii perſeveravit, *lib.* 7. *cap.* 52. *n.* 1. Nunc etiam imponi poſſunt eleemoſynæ in pęnitentiam, quas tamen Confeſſarii, nec ſibi, nec ſuæ eccleſiæ, aut monaſterio addicere debent, *num.* 2.

Epiſcopus.

Epiſcopus habet poteſtatem Ordinis, & Juriſdictionis. Primam immediate a Chriſto, per quam ſimplici Presbytero antecellit; alteram probabilius habet a ſummo Pontifice, & per hanc jus habet convocandi Synodum *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 1. & 2. In quolibet loco ſuę diœceſis jus dicere poteſt. *cap.* 5. *num.* 1. Et Synodum cogere, aut etiam in aliena diœceſi, conſentiente Ordinario, *num.* 2. V. *Synodus*. Incurrit ſuſpenſionem ferendę ſententię, niſi ſemel in anno Synodum cogat, *cap.* 6. *num.* 5. Jus habet illam cogendi ſine alterius conſenſu, *lib.* 2. *cap.* 5 *n.* 1. Electus contrahit ſpirituale conjugium cum eligentibus, & cum Eccleſia, *n.* 3. In ſola Germania fit electio ad Epiſcopatus. Reliqui conferuntur a Papa libere, vel ex nominatione Regum, & Principum, & de his collatio vim habet electionis, & confirmationis. *Ibid.* Intra tres menſes debet conſecrari: ante conſecrationem non poteſt exercere actus Ordinis, ſed juriſdictionis, adeoque Synodum cogere poteſt. *num.* 4. & 5. obtentis tamen, & exhibitis Bullis, aut Brevi Apoſtolico de capienda poſſeſſione nomine Cameræ Apoſtolicæ; aliter a fructibus Beneficiorum ſuſpenduntur, qui illum, uti Epiſcopum ſuſcipiunt, *num.* 6. Excipitur Cardinalis in Epiſcopum electus *num.* 7.

Epiſcopi nonnulli Patriarchas ſe appellarunt ſine jure Patriarchico, *lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 6. Alii honore Pallii condecorati ſunt, *cap* 6. *num.* 1. V. *Pallium*. Alii prærogativam obtinuerunt crucem ante ſe deferendi per totam dioeceſim, etiam per loca exempta, *num.* 1. & 3. Epiſcopo Eyſtettenſi hoc privilegium conceſſum eſt, dummodo conſentiret Archiepiſcopus, ſi præſens fuerit, *Ibid.*

Epiſcopi Titulares ſunt, qui ad titulum Eccleſiæ, Infidelium jugo preſſæ, juſtis de cauſis ordinantur, *lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 1. A tempore S. Petri Apoſtoli cœperunt ordinari Epiſcopi, nulli Eccleſiæ alligati: mittebantur ad Gentes: & quidam ex iis ad Romanum Epiſcopatum promoti fuerunt, *Ibid.* Epiſcopi titulares non ſunt obſtricti legi de viſitandis liminibus Apoſtolorum. Laudantur ſuggerentes Sedi Apoſtolicæ modum convertendi Infideles ſuarum diœceſium, *num.* 2. Nequeunt cogere

Digitized by Google

gere Synodum diœceſanam, niſi qui a ſuis Eccleſiis expulſi ſunt, aut in terris Chriſtianorum iuriſdictionem Epiſcopalem exercent in determinatis locis, *a num.2. ad 6.* Non fuerunt admiſſi ad Concilium Romanum ſub Benedicto XIII. celebratum, *lib.5. cap.10. num.3.*

Epiſcopus, nulli Archiepiſcopo ſubiectus, debet ſemel eligere Metropolitanum, cuius Provinciali Synodo ſemper interſit, *lib.3. cap.1. n.16.* Epiſcopo ſubduntur Clerici Eccleſiæ fundatæ in Solo Lateranenſi, *cap.8. num.2.* V. *Lateranenſis*. Epiſcopus in Synodo primus ſedet, *cap.10.num.1.* V. *Sedendi ordo*. vacante Parochiali debet indicere concurſum, *lib.4. cap.7. num.2.* V. *Parochialis*. Prima die Synodi Miſſam celebrar de Spititu Sancto *lib.5. cap.1. num.2. & 3.* Abſoluta Synodo, elargitur Indulgentiam *num.5.* Clerum alloquitur, *num.6.* & dat oſculum pacis, *n.11.* Poteſt ſibi caſus reſervare, *cap.4. num.2.* V. *Reſervatio*. Iuxta Conſtitutionem Gregorii XV. poteſt cum Prælatis Regularibus præſidere electionibus Abbatiſſarum: ideo Regulares debent futuram electionem Epiſcopo denuntiare, & intereſſe volentem expectare ad tempus præfinitum. Hinc Epiſcopus poteſt in Synodo declarare, ſe uti velle facultate eius Conſtitutionis, & per hoc Regulares, inconſulto Epiſcopo, electioni præſidere nequeunt, *lib.5. cap.12. num.4.* Alias in hoc controverſias decidit Congregatio Concilii, *num.5.* Expedit, ut ante Synodum a Parochis, aliiſque ſciſcitetur, quæ ſpecialiter corrigenda ſint, conſultatque Theologos, & Canoniſtas, *lib.6.cap.1. num.1.* V. *Synodus*. Nequit definire quæſtiones de Fide; poteſt tamen errores, ab Eccleſia proſcriptos, exterminare, *cap.3.num.7.*

Epiſcopus præcipue debet prædicare verbum Dei, *l.7. c.43. n.5.* V. *Prædicatio*. In ſua diœceſi eſt proprius cuiuſcumque ſacerdos omniumque confeſſiones excipere, & excipiendi facultatem aliis dare poteſt. Sentire oppoſitum, eſt erroneum, *cap.64. num.2.* Antecellit Presbyteris poteſtate Ordinis, & iuriſdictione, quod errando negant Heterodoxi, *lib.8. cap.1. num.2.* adeoque leges ferre poteſt, quibus Presbyteri teneantur, *num.3.* Conſueverunt tamen, & aliquando debuerunt Epiſcopi in rebus gravioribus conſulere Presbyteros inferiores, ut maius pondus decretis ſuis conciliarent, *num.4.* Poſtea ſoli Canonici Cathedralium fuerunt in eorum conſiliarios adſciti, quos etiam nunc aliquando conſulere debent, *num.5.* non ſemper tenentur ſequi, *num.6.* In hoc valde attendenda eſt locorum conſuetudo, *num.8.* Hinc promulgaturi Conſtitutiones Synodales, Capituli conſilium exquirere, non ſequi tenentur, niſi in re, ad quam iura exigunt maioris partis Capituli conſenſum, ut ſæpius reſpondit Congregatio Concilii, *a num.9. ad 16.* V. *Conſtitutiones*.

Eremitæ.

Eremitarum quatuor ſunt genera. Alii tria vota Religionis ſubſtantialia emittunt. Alii in Congregatione ab Epiſcopo apptobata vivunt. Alii ab Epiſcopo habitu ſuſcepto alicui eccleſiæ addicuntur. Alii pro libito habitum ſuſcipiunt. Secundi & tertii Epiſcopo ſubſunt. Ultimi privilegio Fori non gaudentes compelli poſſunt ab Epiſcopo ad deponendum habitum, *lib.6. cap.3. num.6.* In Synodo leges ſuper Eremitas condendæ ſunt. Optimas pro ipſis regulas concinnavit Benedictus XIII. *Ibid.*

Eucharistia.

Eucharistia olim in Nativitate Domini, Paſchate, & Pentecoſte a Chriſtianis adultæ ætatis erat ſumenda: nunc ſaltem ſemel in anno. In Synodo iniungitur Clero, ut de his populos admoneant, ex formula Pontificalis, *lib 5. cap.1. num.7.* Aliquoties in vita, & imminente mortis periculo ſumenda eſt de præcepto. Sed controvertitur adhuc, utrinque probabiliter, an ſumpta ex devotione, ſumenda ſit eodem die per modum Viatici, adveniente repentino mortis periculo, *lib.7. cap.11. num.2.* Euchatiſtiæ participes olim fiebant infantes ſtatim poſt Baptiſmum, & aliis ſubſequenter vicibus. Hic mos etiam nunc cuſtodiri dicitur a Græcis: quando in Eccleſia Latina obſoleverit, incertum, *cap.12. num.1.* Omnes utriuſque ſexus Fideles ſaltem in Paſchate illam ſumere debent, cum ad annos diſcretionis pervenerint; licet de his annis certa regula non poſſit definiri *num.2.* Danda eſt cuicumque proxime morituro, doli, & confeſſionis capaci, adeoque etiam pueris, ſi ita perſpicaces ſint, ut Chriſtum ſub ſpeciebus latentem credant, & adorent, *num.3.* Sæpius infirmis petentibus, licet non ieiunis, in eadem infirmitate per modum Viatici laudabiliter defertur, quamvis unica vice præcepto ſatisfiat, *num.4.* Nec obeſt, quod inter unam, & alteram Communionem pauci dies elapſi ſint, *num.5.* Uſus Euchariſtiæ quotidianus nec omnibus improbandus, nec omnibus permittendus, ſed iuxta uniuſcuiuſque devotionem, ac diſpoſitionem a prudenti Confeſſario penſandus, iuxta Decretum ſub Innocentio XI. editum *num.6. 7. & 8.* Confeſſarii non debent ſuadere frequentiſſimum Euchariſtiæ uſum ſæpe peccantibus graviter, & parum pœnitentibus, *num.9.*

Poſſunt

Poſſunt Regulares, excepto Paſchatis die, miniſtrare Euchariſtiam ſæcularibus, idque non debet Epiſcopus in Synodo prohibere: illam tamen ſumentes in eorum eccleſiis non ſatisfaciunt præcepto Communionis Paſchalis; quod ſi Regolares aſſererent, poſſent ab Epiſcopis ſeveriſſimis pœnis coerceri, *lib. 7. cap 42. a num. 1. ad 5.*

Examinatores.

Examinatores ſaltem ſex in Synodo ſunt eligendi. Occaſione examinis nil accipere poſſunt; aliter ipſi, & dantes, ſimoniam incurrunt, *lib. 4. cap. 7. num. 1.* Coram ipſis, ſaltem tribus, inſtitui debet concurſus ad eccleſias Parochiales. Pro Ordinandis vero, vel Confeſſariis examinandis Epiſcopus uti poteſt Examinatoribus, quos maluerit, *Ibid. & num. 2.* In Synodo plures quam viginti ab Epiſcopo non ſunt proponendi; nec officium aſſequuntur, niſi a majori parte Synodi approbentur per ſuffragia publica, vel ſecreta, *num. 3.* Poſſunt eſſe Regulares, vel Sæculares, etiamſi Doctoratus laurea non ſint inſigniti, *num. 4.* Deſignantur aliquando ſub nomine appellativo dignitatis, vel officii. His decedentibus, ſucceſſores in dignitate, vel officio, munus Examinatoris non aſſequuntur, quomodocumque primi appellativo nomine fuerint deſignati: nec omnino certum, primos fuiſſe munus aſſecutos, *num. 5.* Vicarius Generalis Examinatorem agere nequit, niſi proprio expreſſo nomine deputetur. Hinc Examinatores conſultius ſub proprio nomine, & cognomine deputandi ſunt, *Ibid.* Jurare debent in Synodo, ſi adſint, aliter coram Epiſcopo, vel Vicario, ſuper Evangelia, vel, juxta antiquum morem, ſuper Sanctorum Reliquias, ſe munus fideliter, & ſincere executuros, *num. 6.* Permanent in officio uſque ad novam Synodum, in qua iidem, aut alii ſunt deputandi. Aliquo interim deficiente, niſi ſex remaneant, alium ſimilem Epiſcopus ſubrogare poteſt, *num. 7.* Subrogati officium, adveniente Synodi tempore, expirat: aliorum durat, licet Synodus non celebretur. Poſthac, ſi ſex non remaneant, omnium officium expirat, & Epiſcopus alium ſubrogare nequit, *num. 8.* In hoc caſu ut concurſus ad Parochiales eccleſias inſtitui poſſit, debet Epiſcopus vel Synodum celebrare, vel a Congregatione Concilii facultatem petere alios deputandi; aliter proviſiones erunt irritę, *num. 9.* Congregatio facultatem nunquam denegat. Sic electi durant ad annum, eoſque Congregatio ſingulis annis, petente Epiſcopo, confirmat. Epiſcopus electos proponere debet Capitulo approbandos: Capitulo approbata renuente, tutius erit petere a Congregatione ſupplementum conſenſus Capituli, & quare; *num. 10.* Nil de fructibus vacantis eccleſiæ poſt collationem dandum eſt Examinatoribus Synodalibus, licet aliter ſtatuerit quoddam Concilium Toletanum, *num. 11.*

In concurſu ad Parochialem eccleſiam ſi Examinatores Synodales pauciores tribus, aut extranei ſuper hos tres adhibeantur, concurſus erit illegitimus, & collatio nulla, *lib. 4. cap. 8. n. 2.* Examinatores antequam Concurrentes approbent, debent habere rationem, non ſolum ſcientię, ſed etiam morum, prudentiæ, ętatis, & aliarum qualitatum, ſpectantium Curam animarum, aliter collatio Parochialis erit inanis, & contrarium abuſum improbavit BENEDICTUS XIV. in ſuis litteris encyclicis *n. 3.* Priuſquam a loco examinis diſcedant, & ab Epiſcopo, vel Vicario ſejungantur, debent ferre ſuffragia palam, vel ſecretò: congruentius tamen ſecum invicem ſuffragia communicabunt, *n. 4.* In paritate, vel ſingularitate ſuffragiorum poterit Epiſcopus, vel Vicarius decidere, *n. 5.* Examinatores poſſunt renuntiare idoneos in examine repertos: in collatione eccleſiæ nullum jus habent; ſpectat enim unice ad Epiſcopum, qui cautius poterit Examinatorum conſilium exquirere, *n. 6.* In concurſu eccleſiæ Parochialis juriſpatronatus Eccleſiaſtici ſolum idoneos, non digniorem deſignare debent, *n. 7. V. Parochialis eccleſia.*

Excommunicatio.

Excommunicatio olim erat pœna gravior degradatione, *l. 7. cap. 34. n. 2.* Excommunicationem latæ ſententiæ quidam improbant: alii, recens inventam dictitant: utrique perperam, *cap. 44. num. 5 & 6.* Severiſſima olim lata erat in idololatras, homicidas, adulteros, relapſos, etiamſi occulte, & in Clericos grave facinus occulte admittentes, *Ibid.* Excommunicatio major erat triplex, videlicet, *Simplex, Anathema*, & *Maranatha*. Prima ſolo verbo, ſecunda pluribus cæremoniis pronuntiabatur; per tertiam excommunicatus, ab Eccleſia perpetuo ſeparatus permanere jubebatur, ſolius Dei judicio relictus. Latæ fuerunt a quibuſdam Conciliis ob quædam delicta, quæ referuntur, *n. 7.* Excommunicati vitandi ſunt dumtaxat, publice, ac nominatim denuntiati, ac publici Clericorum percuſſores, *cap. 68. n. 4.*

Exomologeſis antiquitus non ſemper ſignificabat Confeſſionem ſacramentalem, ſed ultimum ritum publicæ Pœnitentiæ, quæ proinde in neceſſitate etiam a Diaconis peragi poterat, *lib. 7. cap. 15. num. 5. & 6.*

Ex-

Extrema Unctio.

Eſt Sacramentum novæ Legis a Chriſto Domino inſtitutum , apud S. Marcum inſinuatum : & a S. Jacobo promulgatum . Incertum tamen, an S Marcus ſequatur de Unctione ſacramentali *lib.7. cap.16. num.*2. Materia huius Sacramenti eſt oleum , ſimplex , ſaltem ex Eccleſiæ pręcepto . Validitati taman non obſtat aliquid balſami admixtum , quod antiquitus factum quidam opinantur *n.*3. Oleum debet eſſe ab Epiſcopo benedictum : dubitatur , num ex Chriſti inſtitutione , an ex præcepto Eccleſiæ. De commiſſione Romani Pontificis poteſt a ſimplici Sacerdote pręparari , ut fit apud Orientales , *n.* 4. Forma non fuit certis verbis a Chriſto præſcripta : deprecativa utuntur Latini , & Græci . Controvertitur , an ſufficeret indicativa , ſeu abſoluta , *cap.17. toto* . Septem ponendæ ſunt Vnctiones : probabiliter ſufficiunt pauciores , aut etiam una cum forma generali , pręcipue in neceſſitate , *cap.18. toto* .

Miniſtri huius Sacramenti ſunt ſoli Sacerdotes , *lib 7. cap.19 num.* 1. Laici eſſe nequeunt ex epiſtola Innocentii I. ad Decentium *num.* 2. *&* 3. Oleo infirmorum utebantur olim Fideles ad curandas infirmitates *Ibid.* Unus Presbyter valide , & licite miniſtrat extremam Vnctionem , uti nunc fit in Eccleſia Latina: laudabiliter intereſſe poſſunt alii Sacerdotes , aut probi Laici . Olim plures Sacerdotes alicubi ſimul miniſtrabant , *num.* 4. & 5. Miniſtrantes olim exigebant mercedem ; pluribus ſolvendis pauperes non ſufficientes , ſine extrema Vnctione decedebant : ideo ab unico Sacerdote miniſtratur , *num.* 6. Solus Parochus eſt ordinarius miniſter . Religioſi miniſtrantes , non petita a Parocho venia , incurrunt excommunicationem Papæ reſervatam , niſi excuſet neceſſitas , qua urgente, poſſunt & alii Sacerdotes miniſtrare, *num.*7. In Eccleſia Græca ſeptem Sacerdotes miniſtrant hoc Sacramentum , in neceſſitate tres . In hoc Latina illam non improbat , dummodo credat , etiam ab uno miniſtrare poſſe , *num.*8.

Solis infirmis, quorum mors vicina prudenter cenſetur , eſt conferenda extrema Vnctio ; non aliis , etiam certo vitæ periculo expoſitis , *lib 7. cap.*20. *num.*1. quibuſdam ſanis miniſtrata legitur, de inſtanti morte cælitus monitis . Forte latenti morbo laborabant: quapropter etiam ſenibus miniſtrari poteſt, *num.*2. Græci etiam ſanos Oleo ſacro inungere ſolent in remiſſionem peccatorum , loco ſatiſfactionis Sacramentalis , accepta mercede , *num.*3. Incertum tamen, an per hanc unctionem Sacramentum miniſtrare intendant, *n.*4. Improbatur , ut erronea , doctrina de conferendo ſanis hoc Sacramento , *Ibid.* & *n.* 5. Epiſcopi Latini invigilare debent , ne Græci , ſi qui in eorum diœceſibus verſantur , hunc errorem teneant, *num. 6.* Nec pueris graviter decumbentibus , qui nondum peccare potuerint , conferenda eſt extrema Vnctio , *cap.*21. *num.*1. Bene vero , ſi doli , ac malitiæ capaces ſint , etiamſi numquam communicaverint , *num.* 2. Controvertitur , an B. Virgo fuerit extremæ Vnctionis capax , *num.*3. Non conferenda amentibus infirmis , niſi aliquando uſum rationis habuerint , ſervatis in hoc quibuſdam conditionibus , & *Ibid.* & *num.* 4. Conferenda autem ægroto ſenſibus deſtituto; ad hoc Miſſa interrumpi poteſt , *num.*5.

Aliquando per errorem quidam exiſtimarunt , ſuſcepta extrema Vnctione , eſum carnium,& copulam coniugalem eſſe interdicta; nudis pedibus ſemper incedendum ; & ademptam condendi teſtamenti facultatem, *lib.7. cap.*22. *num.*1. Actum eſſe de vita etiam nunc quidam opinantur : his ducti erroribus ab extrema Unctione abhorruerunt: ideo corrigendi : cum hæc ſacra Unctio etiam ſaluti corporis proſit, *Ibid.* & *num.* 2. Remittit peccata etiam lethalia , directe , vel indirecte , poſito pio aliquo ſuſcipientis actu: quare non eſt expectanda ultima vitæ periodus ad illam miniſtrandam *n.* 3. Infirmus , ſuſceptis Pœnitentia , & Euchariſtia teneatur ne pręcepto Divino , an Eccleſiaſtico ſuſcipere extremam Vnctionem , diſputant Theologi, *n.*4.

Olim poſt ſacramentalem Confeſſionem extrema Vnctio pręmittebatur Viatico , non tamen apud omnes: nunc poſt Viaticum eſt ſuſcipienda : prior mos apud aliquos perſeverare dicitur *lib.7. cap.* 23. *num.* 1. & 2. Non licere , extremam Vnctionem iterari , de qua re diſputatum dicitur ægrotante Pio II. , aut non poſſe ante elapſum triennium, vel ſaltem ante annum , nõnnulli opinati ſunt , quod modo repudiatur , *n.*3. Non eſt iteranda in eadem infirmitate , niſi forte infirmitate remiſſa , iterumque ingraveſcente , infirmus in novo vitæ diſcrimine conſtitueretur , *num.* 4. Quid de his in Synodo . V. *Conſtitutiones.*

F

Fabricantes olim ſtigmate in brachiia notabantur , & quare , *lib.7. cap.*40. *n.*3.

Feſtis diebus negotiationes , publicaſque nundinas , ſive annuas , ſive hebdomadarias licere ex conſuetudine, eo quod non ſint opera ſervilia , quidam ſentiunt ; eas tamen Epiſcopus prohibere poteſt *lib 7. cap.*3. *n.*2. *&* 3. Spectacula, ludoſque publicos exhiberi vetuerunt Eccleſia , & Principes ſæculares, etiamſi natalis Imperatorum dies in Feſtum incideret , *cap.*54. *num.*7.

Fibu-

Fibulæ olim meræ erant ornamenta, mulierum potius, quam virorum: adhibebantur ad merum luxum, & pompam. Aliæ nunc commoditati inſerviunt; ideoque etiam Clericis licent; *lib. 7. cap. 56. num. 2.*

Fides.

Fidei profeſſio in Conciliis Generalibus a Patribus emittitur juxta formulam Nicænam, & CPolitanam. Emittenda eſt etiam in Provincialibus ab omnibus, de jure, vel conſuetudine intervenientibus, *lib. 5. cap. 2. num. 3.* Illam emittere tenentur novi Præſules in prima Synodo Provinciali; non in Diœceſana, niſi ex decentia, & quare, *Ibid.* & *n. 4.* Parochi coram Epiſcopo, aut Vicario, vel Officiali Fidem profiteri debent intra duos menſes ab adepta Beneficii poſſeſſione; Canonici vero Cathedralium etiam coram Capitulo t omnes ſub pœna amiſſionis fructuum, *num. 5.* omnes inſuper Beneficiarii in prima Synodo Diœceſana, *num. 6.* Ab omnibus ſervanda eſt formula a Pio IV. adotnata, *n. 7.* Sufficit, ut eam Secretario Synodi legente omnes ſimul repetant, inde ſuper Evangelia jurent, *num. 8.* Hanc Fidei profeſſionem impie derident Hæretici, appellantes *Fidem formulariam* Sed Eccleſia ab incunabulis illam a baptizandis, ſuſpectis, hæreticis converſis, ac novis Præſulibus exegit, *num. 9.* Emiſſa Fidei profeſſio Iuramento firmari antiquitus cœpit, *num. 10.*

Fidei cauſæ olim in Synodis provincialibus interdum pertractabantur; non item nunc, *lib. 8. cap. 3. num. 1. 2. & 3.*

Forma conditionata Baptiſmatis non fuit a Scholaſticis inventa, ſed Eccleſiæ coæva: ſæculo autem octavo cœpit conditio pronuntiari, quæ antea mente dumtaxat concipiebatur, *lib. 7. cap. 6. num. 1.* Non eſt adhibenda, niſi prudens, ac ſolida ſubſit dubitatio, ac ſeria præmittatur indago de validitate antecedentis Baptiſmi: temere adhibita parit rebaptizanti irregularitatem, & ſacrilegium, *n. 2.* & *3.* Magna proinde in his circumſpectio eſt adhibenda, etiam in Synodo, *a num. 4. ad 9.* V. *Baptiſmus.*

Formula admonitionis, in Synodo habendæ ab Epiſcopo ad Clerum; occurrit in Pontificali Romano: Alias elucubravit S. Carolus Borromæus, quibus quiſque Epiſcopus addere, & detrahere poteſt, *lib. 5. cap. 1. n. 6.* In prima, præter alia, injungitur Clero, ut populos moneat de ſumenda Euchariſtia ter, vel ſaltem ſemel in anno, *n. 7.* & de abſtinentia ab uſu matrimonii certis diebus, *num. 8.* Formula in profeſſione Fidei adhibenda, V. *Fidei profeſſio.*

Fructus primi anni cujuslibet Beneficii, non actuali poſſidenti, ſed anteceſſoris defuncti hæredibus obvenire poſſunt *lib. 7. cap. 70. n. 3.*

G

GRæci ſubiecti Epiſcopis Latinis, poſſunt ab iiſdem in officio contineri per Conſtitutiones Synodales; & ab erroribus ab Eccleſia damnatis retrahi *lib. 6 cap. 3. num. 7.* Iidem Epiſcopi poſſunt habere Synodum ex ſolis Presbyteris Græcis ſuæ diœceſis, aut in ſua conſueta Synodo aliquid de ipſis ſtatuere, *lib. 2. cap. 7. n. 7.* Confirmatio apud Græcos a ſimplicibus Presbyteris conferri conſuevit, *lib. 7. cap. 9. tot.* V. *Confirmatio.* Extrema Unctio vero a ſeptem Sacerdotibus, *cap. 19. num. 8.* V. *Extrema Unctio.*

H

Hæreſis.

IN quibuſdam antiquis Synodis adjudicatur Epiſcopis facultas abſolvendi ab hæreſi, *lib. 7. cap. 32. num. 1.* Debent Epiſcopi ſub pœna depoſitionis ſevere animadvertere in Hæreticos, ſi in ſua diœceſi inveniantur, etiamſi adſint Inquiſitores a Sede Apoſtolica delegati, quin tamen hos a proprio munere impediant. Utrique poſſunt Hæreticos reſipiſcentes, ad ſuum forum quoquo modo deductos Eccleſiæ reconciliare, & pro utroque foro a cenſura abſolvere, aut ad ſimplicem Confeſſarium abſolvendos remittere, *num. 2. & 3.* Ab hæreſi pure interna (quicumque ſimplex Confeſſarius poteſt abſolvere, licet exterius eſſet prolata, ſi tamen retentus eſſet interior aſſenſus articulo Fidei exterius negato: ſed in foro externo peccans, tamquam hæreticus, eſſet puniendus *num. 4.* Abſolutio ab hæreſi ſummo Pontifici reſervatur ratione cenſuræ annexæ, *Ibid.* Hæreticus vero, qui interius articulo Fidei diſſentiunt, & diſſenſum pandit exterius, quin tamen ad forum judiciale deducatur, quamdiu delictum occultum manet, nec ab Epiſcopo, neque ab alio, ne virtute quidem Jubilæi, aut bullæ Cruciatæ, niſi ſpecialiter in bullis exprimatur, pro foro conſcientiæ abſolvi poteſt, ſed abſolutio ſoli ſummo Pontifici reſervatur, vi bullæ Cœnæ, *a num. 5. ad 10.* Id pluribus argumentis contra ſententiam oppoſitum firmatur *cap. 33. toto.*

Hæreticorum, vel Schiſmaticorum conventus frequentare non licet Catholicis; multo minus cum iis communicare in rebus ſacris, *lib. 6. cap. 5. num. 1.* niſi forte ex pluribus conjunctis circumſtantiis; ſed parum probatur, *num. 2.* Neque cum iis matrimonium contrahere, *n. 3.* V. *Matrimonium.* Quoad impedimenta matrimonii Hæretici ſectantur

jus

Jus Canonicum, *lib.7.cap.39.n.1.*

Hermannus Colonienſis Archiepiſcopus, celebrata utili Synodo Provinciali, ad Lutheranos turpiter defecit, *lib.6.cap.1.n.1.*

Hieroſolymitana Religionis Fratres Capellani, Curam animarum gerentes, & Sacramenta in eorum eccleſiis Regularibus, & exemptis miniſtrantes Clero, & populo ſæculari, ſubiectis Epiſcopo loci, tenentur accedere ad Synodum diœceſanam, & ad lectionem, ac conferentiam caſuum conſcientiæ ab Epiſcopo præſcriptas, *lib.3.cap.7. a n.1. ad 4.* Eorum eccleſiæ parochiales ſubſunt viſitationi Epiſcopi, ut Sedis Apoſtolicæ Delegati, & viſitationi Priorum Hieroſolymitanorum. Si Epiſcopi, & Priorum decreta diſcrepent, prævalent illa Epiſcopi, *n.4.* Multo magis ad Synodum accedere debent Sacerdotes ſæculares eccleſiis parochialibus Equitum Hieroſolymitanorum præfecti, *n.5.* Alii Sacerdotes eidem Ordini inſervientes ſubiecti ſunt iuriſdictioni Epiſcopi, ut Sedis Apoſtolicæ Delegati, & ad Synodum accedere tenentur, niſi Religioſam Profeſſionem emiſerint, vel intra Militaria Clauſtri ſepta viventes, Religioni actu inſerviant, & ſub Prælati obedientia vivant, *num.6. & 7.* Omnia hæc congruunt MilitatiOrdini SS.Mauritii, & Lazari, *n.8.*

I

S. Jacobus Apoſtolus Hieroſolymæ Epiſcopus Synodum celebravit, *lib.1.cap.1. num.3.*

Jejunium Eccleſiaſticum probabilius ſervandum eſt etiam ab iis, quibus licet veſci carnibus diebus eſurialibus; id Epiſcopus præcipere poteſt, non autem definire, jejunium cum eſu carnium rite componi, *l.7.c.3. n.1.* Jejunium quadrageſimale ſemper, & ubique, ſex ſaltem hebdomadas complexum eſt, *cap.54. n.4.* V. *Quadrageſimale*. Jejunium Sabbati diverſum fuit in Occidentali, & Orientali Eccleſia, *c.56. a n.3. ad 8.* V. *Sabbatum*. Indictum ab Epiſcopo ſervare tenentur aliquando Regulares, *l.8.cap.4. n.7.* V. *Regulares*.

Impedimentum.

Impedimenta matrimonium impedientia, niſi voto, Pontifici reſervato, aut ex ſponſalibus cum altero initis oriantur, poſſunt ab Epiſcopo relaxari, *lib.7.cap.31. num.1.* Item irritantia jam contractum, concurrentibus tamen ſex ſimul circumſtantiis, quæ enumerantur, idque dumtaxat in foro interno, *Ibid.* Forte ab eodem relaxari poteſt impedimentum occultum dirimens, ſi matrimonium ſine ſcandalo, & infamia differri nequeat, aliæque urgeant circumſtantiæ, *num.2.* Non poteſt tamen Epiſcopus ordinaria poteſtate ſolvere impedimenta publica, matrimonium dirimentia. Nonnulli tamen Epiſcopi, paucis faventibus Doctoribus, hanc poteſtatem ſibi vindicare audent; conſuetudinem, aut aliud prætexentes, *num.3.* ſed omnino perperam, *a num.4. ad 8.* Si quis hanc facultatem ſibi competere, aut eſſe neceſſariam contendat; id in Synodo non afferat, ſed à ſummo Pontifice poſtulet, *num.7. & 8.*

Ex adoptatione oritur impedimentum cognationis legalis, *lib.7.cap.36.num.4.* V. *Adoptio*. Ex occiſione propriæ uxoris, aut filiæ in adulterio deprehenſarum oritur impediens, *cap.30. num.8.* Impedimentum affinitatis ad matrimonium olim tripliciter contrahebatur, *cap.39. num.2.* V. *Affinitas*. Inter vitricum, & uxorem privigni nullum intercedit, *num.3. & 4.*

Impotentia perpetua dirimit matrimonium; an ſit perpetua, triennali experimento eſt tentanda, *lib.7.cap.39. num.2.*

Impoſitio manuum ſuper S. Paulum ab Anania non fuit confirmatoria, ſed curatoria ad reſtituendum ei viſum; ſicuti & alia, quam etiam Diaconi ex delegatione uti poterant ad curandos arreptos a Dæmonio poſt Baptiſmum, *lib.7.cap.7.num.3.*

Indulgentiam quadraginta dierum Epiſcopus impertitur poſt ultimam Synodi ſeſſionem. Aliquando, ſaltem pro prima Synodo plenariam a Pontifice obtinet viſitantibus Cathedralem aliqua die Synodi, *lib.5.cap.1. num.5.*

Infantibus projectis, ſeu ſpuriis, ad hoſpitale ductis, nutrices, perfecta valetudine fruentes, dandæ ſunt. In neceſſitate alendi ſunt lacte caprino, aut vaccæ. Exempla, *lib.7.cap.58. num 8.* Legitimi a matribus nutriendi ſunt, *num.9.* V. *Matres*.

Inquiſitores poſſunt reſipiſcentem Hæreticum Eccleſiæ reconciliare, *lib.7.cap.32.n.2.* V. *Hæreſis*.

Intentionem, ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia, requiri in Miniſtro Sacramenti, de Fide eſt, *lib.7.cap.4.num.2.* & quare *num.3.* Probabilius non ſufficit intentio perficiendi dumtaxat ritum externum; immo ſententia aſſerens, ſufficere intentionem ſerio perficiendi ritum externum ab Eccleſia adhibitum, retinendo intentionem, aut interius dicendo, nolle facere, quod facit Eccleſia, licet propriè non coincidat cum ſententia Lutheri, & Calvini, vix amplius ſuſtineri poteſt, *a n.6. ad 9.*

Irregularitatem an incurrat Clericus, hominem fortuito interficiens in venatione quæſita, *lib.7.cap.61. num.8.* A jure non ab homine

Digitized by Google

ne induci poteſt irregularitas. Incurritur ab eo, qui ſuſpenſus ab Ordine in illo miniſtrat, non qui ad alium aſcendere præſumit, quem nec Epiſcopus poteſt declarare irregularem, *cap.67. num.6. & 7.* Incurritur quoque, ſi Clericus ob crimen occultum ſuſpenſus, in Ordine, a quo eſt ſuſpenſus, miniſtret, *cap.71. num.5.*

Judæi.

Judæi a multis Chriſtianorum regionibus exulare coguntur, & ab omni ditione temporali Romanæ Eccleſiæ, exceptis Roma, Ancona, Avenione, ac quibuſdam locis Ferrariæ, & Urbini, *lib.6.cap.4. num.1.* Nimis cum iis familiaritas eſt vitanda: habitare debent in loco ſeparato, & ferre ſignum diſtinctivum: nequeunt præfici publicis officiis, aut vectigalia, vel Fiſcalia conducere, nec tamquam medici adhiberi, impoſita adhibentibus pœna, aut Chriſtianas nutrices arceſſere: nec poſſunt Chriſtiani ſuam operam iis aſſidue impendere, *num.2.* Converſi ad Fidem non ſunt Bonis, nec ſucceſſione hæreditatis paternæ privandi: nec eorum infantes, invitis parentibus baptizandi, *Ibid.* Si alteruter ex Hebræis conjugibus convertatur, diſſolvitur matrimonium, ſi cohabitare nequeant, *num.3.* V. *Matrimonium.* Maritus Hæbreus ad Fidem converſus non poteſt ad uxorem mittere libellum repudii, *num.6.* Uſuras ſibi licere perperam jactant, *lib.7. cap.47. n.12. & 13.* V. *Uſuræ.*

Deſcendentes ex Judæis non ſunt arcendi ab Ordinibus, & Beneficiis, niſi aliter in erectione Beneficii a Fundatore cautum fuiſſet, vel aliter ſummus Pontifex decreviſſet, *lib.7. cap.65. num.4.*

Judices.

Judices nonnulli cum Vicario Generali ab Epiſcopo deputantur in Synodo, ut querelas criminales, & lites civiles audiant, & ſummarie definiant: quæſtiones circa ordinem ſedendi componant, & abſentium excuſationes excipiant, *lib.4. cap.2. num.3.* Nunc vix munus ſuum exercere poſſunt: eorum tamen electio non eſt inutilis, *num.4.*

Judices, quibus a Sede Apoſtolica cauſæ in partibus committantur, deputandi ſunt in Synodis Provincialibus, vel Diœceſanis: ſi aliquis ex deputatis moriatur, alius ab Ordinario eſt ſubſtituendus, *lib.4. cap.5. num.4.* In deputatione conſilium Synodi, in ſubſtitutione conſilium Capituli Epiſcopus exquirere debet, non neceſſario ſequi, *num.5.* Electi Sedi Apoſtolicæ eſſent notificandi; quod raro exequuntur Ordinarii; ideo aliis Judicibus cauſæ ſæpe committuntur, *num.6.* Ante delegationem, nullam habent juriſdictionem: adhibere debent Notarios Curiæ Epiſcopalis: ſi non celebretur Synodus, in qua eligantur, Ordinarii obtinere poterunt a Congregatione Concilii facultatem eos deſignandi cum conſilio Capituli, *num.7. & 8.* Omnia hæc indicavit BENEDICTUS XIV. in quadam epiſtola encyclica, *num.9.*

Judices privilegiorum Conſervatores eligi poſſunt ex privilegio ab Ordinibus Regularibus, a pleriſque Univerſitatibus, ac quibuſdam Canonicorum Collegiis, *lib.4. cap.6. num.1. & 2.* Non deputantur in Synodo, ſed eſſe debent de cœtu Judicum Synodalium: nomina electorum a Regularibus ſunt exhibenda Curiæ Epiſcopali, *Ibid.* Si non adſint Judices Synodales, alii eligi poſſunt, dummodo in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, vel perſonatum, aut Canonicatum obtinentes. Accedentibus Synodalibus, aliis exauctoratis, Conſervatores e Synodalibus ſunt aſſumendi, *num.3.* Forte Regulares eligere poſſunt in Judicem Conſervatorem, aliquem Judicibus Synodalibus dignitate præſtantem: ſed nequeunt in una diœceſi morantes eligere Epiſcopum alterius diœceſis. Judex enim Conſervator jus extra diœceſim exercere nequit, *num.4.* Conſervatores poſſunt defendere eos, quibus dati ſunt, a violentiis, & injuriis; non cognoſcere, quæ judicialem indaginem exigunt; nec cauſas criminales, ſed civiles, ſi Rei ſint, quos tuentur, *num.5. & 6.* Alium miniſtrum aſſumere nequeunt præter unum Notarium, *Ibid.*

Juramentum a Punctatoribus eſt emittendum de munere fideliter exercendo, quod primus voluit S. Carolus Borromæus, *lib.4. cap.4. num.3.* Et ab Examinatoribus Synodalibus, *cap.7. num.6.* Antiquiſſimus jurandi mos ad Sanctorum Lipſana, etiam ſub quadam formula ad veritatem deprehendendam, maxime invaluit, exorta Iconoclaſtarum hæreſi, & initio ſæculi non etiam lege ſtatutum eſt. S. Carolus Borromæus, ut Luthero, & Calvino contrairet, eumdem innovavit, *Ibid.* Antiquiſſimus eſt uſus juramenti de retinenda Catholica Fide, quam quis profitetur, *lib.5. cap.2. num.10.* Juramentum interdixerunt in contractibus, aut irritum declararunt quidam Principes ſæculares, ne omnes cauſæ ad forum Eccleſiaſticum deducerentur, *lib.7. cap.35. num 8.* V. *Cauſæ.*

Juriſdictio Eccleſiaſtica a Poteſtatibus ſæcularibus valde diminuta eſt, *lib.7. cap.35 n.11.* Uſurpata a Sæcularibus non eſt in Synodo repetenda, *num.12. & 13.* V. *Conſtitutiones.*

Jus certum Epiſcopi debent tueri, non controverſum ſibi aſſerere, *lib.7. cap.5 num.1.* Aliquando Epiſcopus poteſt jus commune ex Epi-

Epikeia relaxare, *cap.71. num.1.* non tamen in Synodo, *num.2.* poteſt tamen in hac aliquid præter jus commune ſtatuere, *cap. 69. num.1.* V. *Conſtitutiones*.

L

LAici non conſueverunt intereſſe Synodis, *lib.3. cap.9. num.3.* V. *Synodus*.

Lateranenſis Capituli privilegia, a Pio IV. revocata, a Sixto V. reſtituta ſunt, *lib.3. cap.8. num.2.* Ut aliqua eccleſia vere fundata dicatur in Solo Lateranenſi, opus eſt probabilius; ut Solum illud fuerit ſub Lateranenſis baſilicæ vero, ſincero, ac ſtabili dominio. Beneficiarii vero, Capellani, aliique aggregati eccleſiæ, in Solo Lateranenſi fundatæ, ſubduntur iuriſdictioni delegatæ Epiſcopi, *Ibid.* tenentur accedere ad Synodum Diœceſanam, *num 9.*

Lex.

Legis iuriſdictionis, & diœceſanæ diſtinctio invecta eſt, cum Monachi in quibuſdam a poteſtate Epiſcopi ſubtracti fuerant, *lib.1. cap.4. num.3.* Lex Superioris nec abrogari, nec relaxari poteſt ab inferiori: adeoque Epiſcopi nequeunt relaxare legem a ſummo Pontifice, aut Concilio Generali rogatam, niſi cenſuras non reſervatas, *lib.7. cap.30. a n.4. ad 7.*

Ex legibus Civilibus aliquæ a jure Canonico approbatæ, aliæ correctæ, & abrogatæ, aliæ ſilentio prætermiſſæ ſunt. Exceptis legibus ſecundi generis, aliæ in Synodis allegari poſſunt, & aliquando debent, *lib.7. cap.36. n.1.* Leges Civiles præſcribentes triennium ad experiendum, an impotentia in coniugibus ſit perpetua, tamquam Canonicæ cuſtodiuntur, *num.2.* Induxerunt adoptionem, & ratione adoptionis impedimentum cognationis legalis ad nuptias, *num.3.* & 4. In dubio huius impedimenti in tribunali Eccleſiaſtico, aut Synodo ad eas leges eſt recurrendum, *num.5.*

Leges Cæſareæ, permittentes uſuras, a legibus Eccleſiaſticis abrogatæ ſunt, *lib.7. cap.37. num. 5.* Aliis vero irritantibus matrimonia filiorumfamilias, & ſervorum, ſine conſenſu parentum, ac dominorum inita, aliquando adhæſit Eccleſia, *num.2. & 3.* Poſtea derogavit, *num.4.* Quas proinde non licet amplius excitare, *num.5.* Siquæ inveniuntur a Principibus Chriſtianis latæ, idipſum præſeferentes, intelligendæ ſunt quoad effectus civiles, non lædentes ſubſtantiam matrimonii, *Ibid.* Abrogatæ ſunt quoque ab Eccleſia leges civiles non damnantes adulterii crimine Coniugatum cognoſcentem ſolutam, *cap. 38. num.1.* ac permittentes concubinatum, ſi quæ leges fuerint, *num 2.* Item notantes infamia, aliiſque pœnis Viduas nubentes intra annum luctus, *num 6.* Necnon dantes marito facultatem occidendi uxorem, & adulterum in adulterio deprehenſos: ac patri, occidendi cum adultero filiam, in ſua poteſtate exiſtentem deprehenſam in adulterio, *num.7.* Leges inſuper ſtatuentes affinitatem ex matrimonio contrahendam [illegible] duabus, vel tribus mediis perſonis. Clarificatur exemplis, *cap.39. n.1.*

Leges Civiles de re mere profana, ſacris Canonibus non adverſantes, tacite ab iiſdem approbatæ videntur, iiſque ſe conformare debet Judex Eccleſiaſticus ſuper re temporali, de qua nihil deciſum eſt a jure Canonico, *lib.7. cap.40. num.1.* Plures robur adiiciunt Eccleſiaſticis Conſtitutionibus, & Eccleſiæ ſunt favorabiles, ideoque utiliter allegantur in Synodis, *num.2.* V. *Conſtitutiones*.

Leges antiquæ abrogari potuerunt contraria conſuetudine, quæ ſi rationabilis ſit, leges non ſunt renovandæ: ſed rationabilis non eſt, quæ labefactat præcipuas leges diſciplinæ Eccleſiaſticæ, *lib.7. cap.54. num.2.* Legibus Eccleſiaſticis, & Imperatoriis ludi publici diebus feſtis vetiti ſunt, *num.7.*

Litteræ Apoſtolicæ ut in diœceſibus Prælatorum, qui Urbani VI. partes adverſus Antipapam ſecuti fuerant executione carerent, niſi ab iis, aut eorum Officialibus eſſent prius examinatæ, indulſit idem Urbanus: quod poſtea Bonifacius IX., & Martinus V. ſuſtulerunt, *lib.7. cap.30. num.2.* Quod Urbanus VI. conceſſit, conſtituerunt in Synodis Toletana, & Carthaginienſis Eccleſia; ſed hoc irritavit Leo X. *num.3.* Clemens VII. anathema addidit impedientibus executionem litterarum Apoſtolicarum, *num.4.* Per litteras Apoſtolicas an reus trahi poſſit ad judicium extra Diœceſim, V. *Pontifex Romanus*.

Ludus.

Ludi publici diebus feſtis a legibus Eccleſiaſticis, & Sæcularibus vetiti ſunt, quos etiam vetuit S. Carolus Borromæus, *lib.7. cap.54. num.3.* & 7 Alios ludos in feſtis Martyrum abolere ſtuduerunt quædam antiqua Concilia, ac poſtea Epiſcopus Alattious, *cap. 55. num.1.*

Ludus alearum, taxillorum, & ſimilium, ab Ethnicis etiam, ob fraudes, aliaque enormia ſcelera damnatus, omnibus Fidelibus, præcipue Eccleſiaſticis eſt interdictus, *lib.7. cap. 61. num.1.* adeo ut per ſacros Canones, & Synodos, Clerici nec aleis, nec ſimilibus ludere, nec ludentibus intereſſe poſſint, præſertim publice, *Ibid.* & *num.2.* Ab omni ludo, proprio ſtatui indecoro, Clerici abſtinere debent: quinam ſint huiuſmodi ludi, judicio Epiſcopi pro diverſis perſonarum, locorum, ac temporum circumſtantiis relinquitur deter-

Digitized by Google

terminandum, *num.* 3. Inter hos veritus recenſetor ludus ſcachorum, quamvis in aliqoa Synodo permittatur ſub quibuſdam conditionibus, *num.*4. Merito in Synodis hi luſi interdici poſſuot, *num.*5. Aliquando ludus ad virtutem Eutrapeliæ pertinere poteſt, & quomodo, *Ibid.*

M

MAgiſtri cæremoniarum Synodo diœceſanæ expediunt, ut cuncta io Synodo debite peragantur, *lib.*4. *cap.*1. *num.*7.

Maronitæ qoid io Synodo Montis Libani anni 1736. circa Confirmationem ſtatuerint, V. *Confirmatio*.

Matres proprios partus proprio lacte nutrire debent, *lib.*7 *cap.*58. *num.*9. aliter peccant ſaltem venialiter, *num.*10. niſi legitima cauſa excuſet. ideo Epiſcopi non debeot id præcipere, *num* 11.

De Menſæ Epiſcopalis Bonis, aut reditibus nil, inconſulta Sede Apoſtolica, diſtrahi poteſt in favorem alicujus Eccleſiæ, vel Capituli, *lib.*7. *cap.*71. *num.*12.

Matrimonium.

Matrimonii uſus certis diebus olim erat interdictus, *lib.*5. *cap.*1. *num.*8. Matrimooium in Infidelitate contractum, per converſionem alterutrius conjugis diſſolvitur, ſi Infidelis cohabitare nolit, aut non ſine contumelia Creatoris. Prius tamen de eo eſt interrogandus; Si abſit, vel lateat, petenda eſt diſpenſatio, cuius concedendæ facultas data eſt nonnullis in quibuſdam locis a ſummis Pontificibus, *lib.*6. *cap.*4. *num.*3. Probabilius noo diſſolvitur primum matrimonium, antequam converſus ad Fidem aliud ineat: itaut ſi Infidelis aliud contrahat, & convertatur, ad priorem conjugem, innuptum, redire debeat, quod elucidatur exemplo, *num.*4. Controvertitur a Doctoribos, an Papa ius habeat permittendi, ut poſterior converſus maneat in ſecundo matrimonio, relaxato priore, *num.*5.

Non licet Catholicis matrimonium contrahere cum Hæreticis, *lib.*6, *cap.*5. *num.*3. Irritum eſt inter Catholicos contractum coram Miniſtro hæretico io locis, ubi publicatum eſt Tridentini decretum, niſi ante, vel poſt illud celebretur iuxta Tridentini ſtatuta. Licet tamen Catholicis contrahentibus in locis, Principi hæretico ſubiectis, ſe ſiſtere, juxta leges Principis, coram Miniſtro hæretico, tamquam mere politico, ſecus, tamquam ſacro, *num.*4. & 5.

Poſt Trideotinum Concilium, matrimonium celebrandum eſt coram Parocho, aut alio Sacerdote, de ipſius, aot Ordinarii licentia, & coram teſtibus ſaltem duobus; aliter celebratum, nunc eſt oullum, *lib.*7. *cap.* 27. *num.*2. & 7. Elevatum eſt a Chriſto ad rationem veri Sacramenti, & a primordiis Eccleſiæ cautum eſt, ne aliter, quam coram Sacerdote, celebraretur, *num.*3. Sed dubium adhuc, an ante Trideotinom matrimonia clandeſtina eſſent nulla, de quo diſceptatum eſt io eodem Concilio, pluribus antiquis monumentis perpenſis, *num.*4. 5., & 6. Huius Sacramenti miniſtrum quidam exiſtimant eſſe Sacerdotem; Formam, benedictionem ab eodem prolatam; Materiam, contractum civilem, mutuo contrahentiom conſenſu perfectum. Alii communius ſentiunt, miniſtros eſſe contrahentes; diſcrepaot autem in aſſignandis materia, & forma, *cap.*28. *num.*1. 2. & 3. Ultima ſententia validis argumentis fulcitur, *a num.* 4. *ad* 8. Utraque tamen probabilis, *num.* 9. Parochi non debeot permittere, ut matrimonium contrahant ii, qui rudimenta Fidei neſciuot: ideo io hoc reiicienda contraria quorumdam Auctorum, & Synodorum doctrina, *cap* 29. *toto*. Qui præcipua Fidei myſteria teoet, quædam vero, de neceſſitate præcepti addiſcenda, rudi modo perceperit, ac memoriter retinere non poſſit, non eſt a matrimonio arcendus, ſed curabit Parochus, ut ille eadem frequanter audiat, *num.*6.

Matrimonium filiorum-familias, & ſervorum, ſine conſenſu parentum, ac dominorum irrita erant per leges civiles *lib.*7. *cap.*37. *num.* 2. Eadem poſtea valida eſſe voluit Eccleſia, *n.*4. nec eorum validitati obſtant quædam aliæ leges civiles, poſtea in Gallia, aut alibi latæ, *num.*5. Hæc validitas in Synodis eſt declaranda, *Ibid.* V. *Leges*. Validum eſt inter vitricum, & oxorem privigni, nec ad illud pertinent impedimenta affinitatis, aut publicæ honeſtatis, *cap.*39. *toto*.

Matrimonium celebratum coram Parocho, & teſtibus contra interdictum Epiſcopi, eſt validum *lib.*7. *cap.*68. *num.*2. ſecus contra Papæ interdictum irritans, noo vero ſolum prohibens, *num.*3. Poteſt tamen Epiſcopus ſeveriſſimis pœnis coercere contrahentes contra interdictum Eccleſiæ, *num.*4. Valida ſunt matrimonia clandeſtina, ubi non eſt publicatum decretum Concilii Tridentioi, ea irritans; etiamſi in iis locis publicentur Conſtitutiones Syoodales, eidem decreto conformes, *a n.* 5. *ad* 9. Celebrandum eſt, tribus præmiſſis denuntiatioóibus, quas tameo Epiſcopus poteſt remittere. Si celebretor, iis non præmiſſis, Parochus aſſiſtens triennio ex iure ſuſpenditur: contrahentibus pœnitentia eſt iniongenda: teſtibus poteſt in Synodo decerni excommunicatio *cap.* 69. *num.*2. immo & contrahentibus *cap.* 60. *num.* 4. Celebratum ab iis, qui, ſolo animo illud clandeſtine celebran-

brandi, a loco, ubi Tridentinum eſt promulgatum, tranſierunt ad alium, ubi non eſt promulgatum, eſt illicitum *lib.8. cap.4. n.10.* V. *Conſtitutiones*. Quædam matrimonii impedimenta ab Epiſcopo ſolvi poſſunt V. *Impedimenta*:

Methodus exarandi Conſtitutiones Synodales certa præſcribi nequit, V. *Conſtitutiones*.

Metropolitanus nullus fuit in Occidente primis Eccleſiæ ſeculis, præter Romanum: alii deinde cœperunt *lib.2.cap.2.n.* 3. Metropolitenus provinciæ eſt Epiſcopus ſuæ civitatis, & poteſt eſſe Primas diœceſis *cap.4. num.1.* Poteſt cogere Synodum Provincialem, & Diœceſanam, *num.* 2. Qui ſuffraganeos non habet, cujuſmodi plures enumerantur, dicitur Metropolitanus honoris, ſine jure veri Metropolitani, nec poteſt celebrare Synodum Provincialem a *num.3.* ad 7. Nonnulli Metropolitani inſigniti fuerunt titulo Patriarchæ, quin jure Patriarchalis acquiſierint, *num. 6. & 7.* Metropolitanus etiam conſecratus, non aſſequitur plenitudinem officii, non obtento Pallio, nec Synodum Provincialem congregare poteſt, *cap.5.num.8.*

Militaris Ordo, V. *Hieroſolymitani*.

Miſſa.

Miſſa de Spiritu Sancto, aut ſaltem Oratio de eodem in Miſſa, ut a Parochis quinta quaque feria per menſem ante Synodum celebraretur, edixit S. Carolus Borromæus *lib.5. cap.1. n.1.* De Spiritu Sancto celebranda eſt ſolemniter ab Epiſcopo prima die Synodi, ante, vel poſt Proceſſionem, *num.2. & 3.*: Pro defunctis, ſecunda die: de Trinitate cum Collecta in gratiarum actionem, tertia die, ab aliquo ex Canonicis, *n.4.*

In Miſſa olim plura, & diverſa a Fidelibus offerebantur, ante, vel poſt eamdem, aut ad Offertorium, *l.5. c.8.n.1. & 2.* Incertum, an etiam offerretur pecunia, *n.3.* Sicuti & quando offerri cœpit, *n.4.* Certum eſt panem vel denarium fuiſſe Eccleſiæ, & Clericis in communi oblatum. Mos vero dandi uni Sacerdoti ſtipem, ut pro largiente, aut aliis, vivis, vel defunctis Miſſam in particulari offerret, forte cœpit ante ſæculum octavum, ſæculo undecimo omnino propagatus eſt, *n.5.* Specialem hanc Miſſæ applicationem improbavit Walafridus Strabo, ſed minus recte: cum in hoc ſenſu effectus Sacrificii finitus ſit, eique plus proſit, cui applicatur, *n.6.* Hunc morem, tamquam ſimoniacum, perperam inſectantur Hæretici, *n.7.* Eumdem, ceteroquin honeſtum, nonnulli impii Sacerdotes, antequam Miſſæ iteratio eadem die prohiberetur, tum poſt, pluribus modis ob avaritiam dehoneſtarunt, celebrando Miſſas *biſaciatas*, & *triſaciatas*; *num.* 8. Non poſſunt de mercede pro Miſſa paciſci Sacerdotes, juxta Concilium Toletanum an. 1324. *n.* 9. Et juxta Tridentinum Epiſcopi debent in hoc omnem turpitudinem avertere, adeoque Miſſarum ſtipem taxare, *n.10.* Quod in Synodo congruentius fieri conſuevit, *n.11.* Lege Synodali deficiente attendenda eſt recta conſuetudo, Ibid.

In taxanda eleemoſynæ quantitate attendendæ ſunt locorum, & temporum circumſtantiæ. Nec opus eſt, ut tanta ſit, quæ integram Sacerdoti ſuſtentationem ſuppeditet, & quare, *lib. 5. cap.9. n.1.* Sacerdos, ultra taxam aliquid exigens, lædit legem Eccleſiæ, & juſtitiam commutativam, niſi plus vere ſponte detur. Taxæ ſtare debent etiam Regulares. Nec poteſt Sacerdos, accepto ſtipendio, alteri Miſſam celebrandam committere, retenta ſibi parte ſtipendii: id enim damnatum eſt. Poteſt tamen ſtipendium, taxa minus, liberaliter accipere, liberalitate non fraudulenta in damnum aliorum, *n.2.* Nec poteſt de taxa aliquid detrahi in Miſſis manualibus in commodum Eccleſiæ, ſubminiſtrantis ſacra indumenta; bene vero in perpetuis, ſi Eccleſia aliis redditibus careat, *num.* 3. Nec poteſt per unicum Sacrificium pluribus acceptis ſtipendiis ſatisfieri, applicando etiam partem fructus Sacrificii ſpecialiſſimam, Celebranti correſpondentem; contraria ſententia damnata eſt, *num.4.* De his aliiſque pluribus Miſſam ſpectantibus in aliis Operibus fuſe egit BENEDICTUS XIV. *n.5.* Miſſarum numerum de Legatis piis in Synodo minuendi facultatem dedit Epiſcopis Tridentinum, & Superioribus Generalibus Ordinum Regularium in Capitulis Generalibus, *cap.10. num.1.* Quam poſtea ademit Urbanus VIII. etiamſi Legatum nondum eſſet ab ullo acceptatum, niſi relinquens Legatum facultatem minuendi fecerit, *num.2.* Demum ab aliis Pontificibus iterum fere omnibus Religioſis Inſtitutis, ſervatis certis regulis, & a Benedicto XIII. Epiſcopis per ſe, vel per alium Concilio Romano, celebrato ſub ipſo, præſentibus conceſſa eſt: Quam etiam impetravit a Clemente XII. BENEDICTUS XIV., cum eſſet Bononiæ Archiepiſcopus, *num.3.*

Non eſt permittendum, ut quiſquam Miſſam celebret, capite cooperto, ne coma quidem fictitia, *lib.7.cap 60 num.5.*

Miſſæ parochiali diebus feſtis intereſſe olim Fideles debebant; nunc cuicumque integrum eſt, Miſſam audire quocumque die, in quacumque eccleſia, & ſic ſatisfacit præcepto, dummodo non in Capella, aut in Oratorio pri-

Digitized by Google

Privato audiat, *lib. 7. cap. 64. num. 7. ad* 11. Propterea in Synodis non præcepto, ſed exhortatione Fideles ſunt vocandi ad Miſſam parochialem, *Ibid.* Antiquiſſimum eſt inſtitutum annunciandi verbum Dei inter Miſſarum ſolemnia, *num.* 12.

Miſſæ, pro quibus celebrandis in determinata eccleſia oblatæ ſunt eleemoſynæ, ſi in hac celebrari nequeant, poſſunt, ex indulto Epiſcopi, in alia celebrari, *lib. 7. cap. 70. num.* 4. Si tot offerantur eleemoſynæ pro celebrandis Miſſis in deſignato eccleſię ſacello, ut in eo celebrari nequeant, in aliis ejuſdem eccleſiæ ſacellis infra hebdomadam celebrari poſſunt ex reſcripto Congregationis Concilii: de quo eadem Congregatio ſcriptam tabellam omnibus conſpiciendam in eccleſia exponi voluit, *num.* 5. Miſſa in publicis Oratoriis, intra fines alicujus Parochiæ ſitis, poteſt de jure ante parochialem celebrari, ſed ſi aliter in Synodo decernatur, huic eſt ſtandum, *num.* 7. V. *Conſtitutiones*.

Monachi plurium ſęculorum ſpatio fuerunt juri Epiſcoporum plene ſubjecti, poſtea in aliquibus fuerunt exempti *lib.* 8. *cap.* 4 *num.* 3.

Monaſteria quędam in Italia fuerunt ſuppreſſa. V. *Conventus*. In monaſteriis aliquando Clerici ſcholas frequentarunt. V. *Clerici*. Filios impuberes Parentes monaſteriis pro libito offerre olim poterant, quibus inde non licebat exire, ſine apoſtaſię nota. Hic mos, forte ortus ex antiquis Romanorum legibus, ad ſęculum duodecimum perſeveravit, *lib.* 6. *cap.* 3. *n.* 1.

Montes Pietatis, Peruſię primum erecti, ab omni uſuræ labe immunes ſunt aliquid ultra ſortem ex mutuo exigentes pro Mercede Miniſtrorum, *lib. 7. cap. 48 num.* 1. Sunt loca pia, Epiſcoporum viſitationi ſubjecta. Nil ultra conſuetum, quacumque de cauſa, exigi poteſt abſque Sedis Apoſtolicę placito, *num.* 2. Si ultra neceſſarium ad Montis indemnitatem exigeretur, Epiſcopus uſuram moderari deberet; & totius conſulta Congregatione Concilii, *num.* 3.

Multa.

Multam, ſeu pœnam pecuniariam, quę a Judice Eccleſiaſtico in vindictam patrati criminis in foro externo infligitur, a quibuſdam ſacris Canonibus, ſanctiſque Epiſcopis admiſſam, ab aliis improbatam: ab Epiſcopis decerni poſſe Concilium Tridentinum declaravit, & in quoſdam delinquentes decrevit, *lib. 7. c.* 52. *a n.* 3. ad 6. Solum exigi debet per judicialem ſententiam, & cauſa cognita, *n.* 7. Epiſcopi vero a novis edendis Conſtitutionibus abſtinere debent, per quas hanc Multam pecuniariam infligant, ne turpem quęſtum pręferant; propterea quędam Conſtitutiones Synodales correctę ſunt, *num.* 8.

Multæ a Tridentino inflictę Clericis non reſidentibus, aut concubinariis Clericis, ac Laicis contumacibus, ſemper locis piis ſunt addicendę; item in opera pia expendendæ, quę arbitrio Epiſcopi decernuntur. Alię in certa menſura a Canonibus; aut Synodicis Conſtitutionibus deſignatę, poſſunt integre ſervari Epiſcopo, vere egenti, qui, antequam eas ſibi applicet, debet conſulere ſacram Congregationem Concilii, quę aliquando negat, interdum ad tempus dumtaxat concedit, *lib. 7. cap.* 53. *num.* 1. & 2. Si hęc Multa a Synodali Statuto ſit loco; aut operi pio addicta, eam Sedes Apoſtolica Epiſcopo indigenti non concedet, niſi hic probaverit, locum, opuſve pium pecunia non indigere, *num* 3. Quæcumque ab Epiſcopi Miniſtris exacta, apud probum virum eſt deponenda, *num.* 4. ut omnis avaritiæ ſpecies a foro Eccleſiaſtico arceatur, *num.* 5.

N

NEgotiatio quæſtuoſa Clericis non licet, V. *Clerici*.

Neophyti ad ſacros Ordines non ſunt promovendi, niſi prius de eorum Fide conſtiterit: ad quod dignoſcendum quantum temporis requiratur, incertum. Quod aptari poteſt eorum filiis, *lib. 7. cap.* 65. *num.* 6.

Notarius Synodi Diœceſanæ ſolet eſſe Cancellarius Epiſcopi. Notat abſentes, & emittentes Fidei profeſſionem, & inſtrumentum conficit de geſtis in Synodo, & quomodo, *lib. 4. cap. 1. num.* 3.

Novitas quoad aliqua in *Synodis* cavenda, V. *Conſtitutiones*.

Nundinæ annuæ, ſive hebdomadariæ ne diebus feſtis exerceantur, Epiſcopus prohibere poteſt, non obſtante conſuetudine, *lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 2., & 3.

O

OBlati monaſteriorum ſunt, qui ſe, ſuaque omnia in monaſterii uſus conferunt, habitum a Sæcularibus paululum diverſum aſſumunt ſine ſolemni Profeſſione, non ſunt vere Religioſi, nec matrimonii valide contrahendi incapaces, *lib. 6. cap* 3. *a* 3. Cenſentur perſonæ Eccleſiaſticę: gaudent privilegio fori, & immunitate a ſæcularibus exactionibus. Eximuntur a juriſdictione Epiſcopali, quibuſdam adimpletis conditionibus, *num.* 5.

Oblationes panis, & vini olim Fideles ad Miſſam convenientes deferebant conſecrandas. Pars conſecrabatur, reliquum Sacerdotibus, &

& Claricis cedebat, *lib.* 5. *cap.* 8. *n.* 1. Alia in uſum eorumdem offerebantur: aliqui fructus ad Epiſcopum mittebantur, ut iiſdem diſtribueret, *num.* 2. V. *Miſſa*.

Obſtetrices antequam ad officium admittantur, ſunt inſtruendæ a Parochis de Baptiſmo infantibus in neceſſitate conferendo, *lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 4.

Oeconomus in Synodo diœceſana ſolet eſſe Præfectus domus Epiſcopi, & Cathedraticum exigit, *lib.* 4 *cap.* 1 *num* 8.

Officiales pro Synodo Diœceſana eligit Epiſcopus alios ante Synodum, alios in congregatione Conſultorum ante Synodales ſeſſiones, quorum ſinguli peculiari munere funguntur, *lib.* 4. *cap.* 1. *toto*.

Oleum pro extrema Unctione debet eſſe ab Epiſcopo benedictum. V. *Extrema Unctio*.

Ordo.

Pro Ordinum collatione nihil a Collatoribus, aut eorum Miniſtris, etiamſi ſponte oblatum, eſt accipiendum; contrarius apud quoſdam antiquos uſus ſæpe improbatus, & damnatus fuit, etiamſi eſſet de Paſtello, *l.* 5 *c.* 6. *n.* 1.

De Fide eſt, Ordinem Presbyteratus eſſe Sacramentum: rationem Sacramenti participant etiam Diaconatus, & Epiſcopatus. De reliquis adhuc controvertitur, eo quod incertum ſit, an a Chriſto Domino fuerint inſtituti, *lib.* 7 *cap.* 24. *a num.* 2. *ad* 7. Eccleſia Græca alios infra Diaconatum nunc non admittit, præter Subdiaconatum, & Lectoratum. Latina, ultra quatuor minores quos nunc retinet, alios pariter minores olim habuiſſe dicitur, *eod num.* 7. Sed forte erant quædam officia, quæ initiatis aliquo ex quatuor minoribus Ordinibus committebantur cujuſmodi plura enumerantur *num.* 8. Pluribus argumentis fulcitur ſententia, aſſerens ſolos Epiſcopatum, Presbyteratum, & Diaconatum eſſe Sacramentum. Subdiaconatus ad Urbano II., vel Innocentio III. inter Ordines majores primum eſt recenſitus, *a num.* 9. *ad* 12. Hinc non abſolute habendi ſunt tamquam ſacrilegi recipientes in peccato lethali Ordines Diaconatu inferiores, licet tamquam tales laudabiliter increpari poſſint, *n.* 1. *&* 12.

Trium Ordinum hierarchicorum Epiſcopatus, videlicet, Presbyteratus, & Diaconatus adæquatam materiam nonnulli exiſtimant porrectionem inſtrumentorum; formam, verba adjuncta, *lib.* 7. *cap.* 25. *num.* 2. Alii hæc, & manuum impoſitionem cum verbis tunc proferri ſolitis: in Presbyteratu ultimam ex tribus manuum impoſitionibus pertinere ad eſſentiam Sacramenti, *num.* 3. Alii ſolam manuum impoſitionem cum verbis proportionatis, ut Græci adhuc in uſu habent, *a num.* 4. *ad* 11. Sacra Congregatio Concilii aliquando reſpondit, iterandam ſub conditione Ordinationem Presbyteri, in qua Ordinandus non acceſſit ad porrectionem Calicis cum vino, & Patenæ cum Hoſtia, *num.* 1. 12. *&* 13 Epiſcopus, Ordines collaturus, laudabiliter ſub cenſuris præcipit, ne quis canonico impedimento irretitus, aut ſine legitimo patrimonio ad ſacros Ordines accedat: Sed improbatur Epiſcopi proteſtatio, ſe non habere intentionem ordinandi irregulares, cenſuris innodatos, legitimo patrimonio, aut Beneficio, vel litteris dimiſſorialibus ſui Ordinarii carentes: & quare *cap.* 26. *num.* 1. Si quis aliquo ex iis impedimentis detentus ordinetur ſub tali proteſtatione, cui alligata fuerit Epiſcopi intentio, erit iterum abſolute ordinandus: ſi dubia ſit Epiſcopi intentio, Ordinatio ſub conditione erit iteranda. Quare melius Epiſcopus prius de idoneitate Ordinandorum inquiret, & ab illa proteſtatione abſtinebit, *num.* 2. Ordines ſacri conferendi ſunt in Miſſa ab Epiſcopo celebranda, quæ tamen non pertinet ad Ordinis Sacri ſubſtantiam. Extra Miſſam valide, ſed graviter illicite conferuntur. Congruum eſt ut etiam Ordines minores intra Miſſam conferantur. Et quid de ritu antiquo *a num.* 3. *ad* 8.

Ab Ordinibus non ſunt excludendi deſcendentes ex Judæis, *lib.* 7. *cap.* 65. *n.* 4. Ordines minores, & Subdiaconatum eodem die non eſſe conferendos, reſpondit Congregatio Concilii, *lib* 7. *cap.* 67. *num.* 5. Ab Ordinibus ſuſpenſus, ad ſuperiorem Ordinem aſcendens, committit ſacrilegium, non incurrit irregularitatem; nam ſic non exercet Ordines, a quibus eſt ſuſpenſus, *n.* 6. & 7. Poteſt Epiſcopus ob crimen occultum etiam extrajudicialiter cognitum, Clericis interdicere aſcenſum ad Ordines ſuperiores, & ſuſceptorum miniſterium: Id tamen non debet in Synodo ſtatuere, *cap.* 71. *a num.* 3. *ad* 6.

Oſculum pacis in Synodo Diœceſana Clerici ab Epiſcopo poſſunt accipere juxta locorum conſuetudinem, *lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 11.

Oſtiarii neceſſarii ſunt in Synodo, ut januis eccleſiæ præſint, & Laicos a Synodo excludant, *lib.* 4. *c.* 2. *n.* 7.

P

PAllium de jure competit ſolis Archiepiſcopis. Referuntur tamen multi Epiſcopi Pallio condecorati ex privilegio. Per hoc obtinuerunt prærogativam ſedendi immediate poſt Metropolitanum, quamvis honor Pallii non ſit connexus cum jure præcedendi antiquiores Epiſcopos *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 1. Nec Archiepiſcopus, nec Epiſcopus geſtare poſſunt Pallium extra eccleſiam, V. *Veſtes*.

Digitized by Google

Papæ nomen habebat olim quicumque Epiſcopus: ſed a ſæculo ſexto ſoli Romano Pontifici attribui cœpit *lib.1.cap.3.num.4.* Papa in Miſſa ſemper, & ubique Pallio utitur, *lib. 3.cap.11.n.5.*

Parochi, Parochia.

Parochi intelliguntur nomine Presbyterorum, & Sacerdotum in antiquis Synodorum canonibus *lib.3.cap.5. num. 1.* Specialiter ad Synodum ire jubentur, ſive Sæculares, ſive Regulares ſint, *num.2.* Si Parochiam adminiſtrent in territorio, lato modo *Nullius*, quod in aliqua diœceſi continetur, debent accedere ad Synodum Epiſcopi diœceſis ejuſdem. Si territorium pluribus diœceſibus terminetur, accedent ad Synodum viciniori diœceſis, a cujus Epiſcopo eorum parochiæ viſitantur, *n.3.* Parochi juriſdictionem ordinariam habent in foro interno, non in externo: poſſunt reſervare ſibi caſus reſpectu ſuorum Capellanorum, *lib.5.cap.4. num. 2.* Eorum juriſdictio ſine legitima cauſa nec prorſus auferenda, nec nimie minuenda eſt *n.3.*

In Parochia propria nemo nunc ſtricte tenetur intereſſe concioni: quod proinde in Synodis non eſt præcipiendum *lib.7.cap.64.num. 12. & 13.*

Parochiali Eccleſia liberæ collationis Epiſcopi vacante, concurſus ad eam coram Epiſcopo, vel ejus Vicario, ac tribus Examinatoribus Synodalibus inſtitui debet. Si pauciores Examinatores Synodales, vel alii non Synodales ab Epiſcopo ulterius deputentur, concurſus eſt illegitimus, & proviſio nulla, & ad Sedem Apoſtolicam devolvitur, *lib.4. cap.7. n.1. & 2. & cap.8. n 2.* aut ſi Examinatores non haberent rationem probitatis morum, & aliarum qualitatum, animarum regimini expedientium, *num. 3.* V. *Examinatores*. Peracto concurſu, digniori, a ſolo Epiſcopo ex approbatis deſignando, parochialis eccleſia eſt conferenda, *n. 6.* Si eccleſia ſit juriſpatronatus Eccleſiaſtici, Patronus digniorem ex approbatis debet renuntiare, & Epiſcopo præſentare inſtituendum, *n. 7.* Si inſtitutio ad alium, etiam Papam pertineat, dignior aſt ab Epiſcopo deſignandus; & ab eodem concurſus inſtituendus, ſi vacatio menſibus Papæ reſervatis contingat, *n.8* Patronus ad Parochialem eccleſiam tenetur, etiam in Foro externo, præſentare magis idoneum. Epiſcopus debet judicio Patroni acquieſcere; ſed ſi aliquis ex approbatis reclamet, debet diſquirere de rectitudine judicii Patroni. Si quis appellet a ſententia Epiſcopi, cujus judicium ſit conforme judicio Patroni, appellatio eſt admittenda in devolutivo; ſi difforme, etiam in ſuſpenſivo: interim nullus inſtituendus uſque ad ſententiam Judicis appellationis, & Parochialis ab Œconomo eſt adminiſtranda. *Ib.* Si fuerit jurispatronatus Laicorum, vel mixti, admittendus eſt ſine concurſu præſentatus a Patrono, idoneus ab Examinatoribus Synodalibus repertus. Pluribus æqualiter præſentatis a pluribus Patronis, indicendus eſt ab Epiſcopo concurſus, & magis idoneus admittendus, *n 9.* Epiſcopi jus eligendi digniorem in prædictis omnibus, Sede Epiſcopali vacante, tranſit ad Capitulum, & ab hoc in Vicarium Capitularem, ſine ulla penitus nunc reſervatione, *num. 10.*

Paſchale tempus pro Communione Paſchali a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis concluditur, nec poteſt ab Epiſcopis prorogari, inconſulta Congregatione, *lib.7. cap 69. num. 9.*

Paſtellum dicebatur olim, quod in ſacris Ordinationibus Collatoribus dabatur *lib.5. cap. 6. num.1.*

Patriarchæ Orientales facem ante ſe præferre poterant, *l.2 c.6 n.3.*

Patroni Eccleſiaſtici jura ſunt valde diminuta poſt Tridentinum. Ad ipſum pertinet præſentare digniorem ad parochialem eccleſiam ſui juris, *l.4 cap.8.num.8.* Idem dicendum de Patronis laicis. V. *Parochialis eccleſia*.

Pecunia quando a Fidelibus ad altare offerri, aut uni Sacerdoti pro Sacrificio offerendo dari cœperit, *lib.5.cap.8. num. 3. & 4.* V. *Miſſa*.

Periodeutæ erant diœceſium, nomine Epiſcopi, viſitatores cum aliqua juriſdictione, *l.4.c.3.num.2.*

Perrucchæ Eccleſiaſticos dedecent. V. *Coma*.

Pœna etiam pecuniaria infligi poteſt nolentibus accedere ad Synodum. *lib. 3. c.12. n.1. & 2.* niſi rationabili cauſa excuſentur, *n. 3.* Cauſa tamen debet ſignificari Epiſcopo, aut mitti Procurator, qui cauſam aperiat Synodo, non tamen vices abſentis implere poteſt, *n 4.* & quare, *n.7.* V. *Cenſura Excommunicatio*.

Pœnitentia.

Pœnitentiæ Sacramentum ſoli Sacerdotes adminiſtrare poſſunt: quamvis Hæretici nonnulli, id etiam Laicis, & mulieribus perperam conceſſerint, *lib.7.cap. 15. num. 2. & 3.* Antiqua monumenta, quæ etiam Diaconis hoc tribuere videntur, intelligenda ſunt de Exomologeſi, ſive ultimo ritu publicæ pœnitentiæ, a *n* 4. ad 7. Antiquitus Confeſſio in articulo neceſſitatis, deficiente Sacerdote, apud Laicos fieri poterat, ſed non ſacramentaliter, verum ad obtinendam ex victoria erubeſcentiæ majorem a Deo gratiam pro eli-

Digitized by Google

elicienda perfecta Contritione. Nunc iuſtis de cauſis obſoleta eſt, *n.8. 9.* & *10.* In hoc ſenſu antiqui Patres, Theologi, & aliquæ Synodi Diœceſanæ, Confeſſiones a Laicis in neceſſitate excipi poſſe, dixerunt, *num. 1. & 11.*

Pœnitentiam olim criminibus proportionatam decernebant Epiſcopi ſimul convenientes, ac parœciis ſuis ſignificabant, requiſita aliquando ſuper hoc Romani Pontificis ſententia, *lib.7. cap.62.num.1.* Huiuſmodi pœnitentia in librum Pœnitentialem referebatur, quem inferiores Sacerdotes pro regula habere debebant, *num.2.*

Pœnitentialem librum unaquæque diœceſis olim habebat proprium, quem Epiſcopus de ſuorum Presbyterorum conſilio componebat circa Confeſſiones, Pœnitentias, ſalutaria monita, aliaque ad forum pœnitentiale pertinentia, *lib.1.cap.1.num.7.* Pœnitentiales libri antiqui plures perierunt, plures adhuc extant, in quibus canones pœnitentiales, *lib.7. cap.62. num. 3.*

Pontifex.

Pontifex Romanus eſt totius Eccleſiæ Princeps, Patriarcha Occidentis, Primas Italiæ, Archiepiſcopus Romanæ provinciæ, & Epiſcopus Romæ. Principatus tamen, & Epiſcopatus non ſunt duæ diſtinctæ Sedes, nec dignitates, quamvis eſſe potuerint; ſed Romana Sedes habet prærogativam primatus Eccleſiæ, iure tantum humano in aliquo ſenſu, at indiſſolubiliter. Non autem omnia agit, ut caput Eccleſiæ, ſed alia, aliter, ac aliter, *lib.2.cap.1.num.1.* Et ſine ullo abſurdo, *n.2.* Adeoque ut Epiſcopus poteſt cogere Synodum Diœceſanam, uti aliquando coegit primis Eccleſiæ ſæculis, *cap.2.num.7.* Poteſt etiam, ut Metropolitanus, convocare Concilium Provinciale, *cap.2.num. 1. & 4.* Incertum tamen an unquam convocaverit, *num.5.* Niſi Benedictus XIII., *num 6.* Eius, uti Metropolitani, provincia intra centeſimum ab Urbe lapidem non continetur, *num.2.* Sed modo amplior, modo ſtrictior extitit, *num.3.* Nunc comprehendit tantum Epiſcopos intra Piſanam, & Capuanam provinciam alteri Epiſcopo non ſubditos, *Ibid.* Optimo iure potuit ſibi reſervare ſpolia Clericorum, in pauperes, & pios uſus diſtribuenda, & conſtituere eorum Collectores, *lib.3.cap.8.num.6.*

Eſt ſupremus in Eccleſia Iudex, ad eum undequaque appellari licet, *lib.4 cap.5.num.1.* Curam habet audiendi in prima inſtantia cauſas eorum, qui a iuriſdictione Epiſcoporum ſubtracti, Apoſtolicæ Sedi immediate ſubduntur; ſed cauſas leviores Iudicibus in Partibus delegare conſuevit; ita tamen ut nemo ultra duas dietas extra ſuam diœceſim per litteras Apoſtolicas ad iudicium trahi poſſit, niſi impetrationi litterarum aſſentiens *n.2.* Si actor, & reus eiuſdem ſint civitatis, ſeu diœceſis, extra ipſas cauſæ non ſunt a Sede Apoſtolica committendæ, niſi in duobus caſibus: Si diverſæ ſint civitatis, vel diœceſis, actor in aliam civitatem, vel diœceſim, non tamen ultra unam dietam, reum per litteras Apoſtolicas trahere poteſt. Iudices vero debent habere dignitatem Eccleſiaſticam, vel Perſonatum, aut Canonicatum in Cathedrali, & cauſas definita in locis inſignibus, *n.3.* Eligendi ſunt in Synodis, *n. 4.* V. *Iudices.*

Pontificem Romanum poſſe in univerſa Eccleſia Caſus, præſertim excommunicationem annexam habentes, ſibi reſervare, eſt dogma Catholicum, *lib.5.cap.4.num.1. & 2.* V. *Reſervatio.* Pontifici Romano ita ſubeſt Epiſcopi iuriſdictio, ut ab eo limitari, & ex legitima cauſa prorſus auferri poſſit, *l.7. cap. 8. n 7.* Ipſe tota Eccleſia eſt proprius cuiuſcumque Sacerdos; omnium Confeſſiones excipere, aliiſque eas excipiendi facultatem dare poteſt. Oppoſitum aſſerere eſt erroneum, *cap.64.num.2.* Non tenetur ſequi, nec approbare ſententiam maioris partis Epiſcoporum, etiam in Concilio Generali congregatorum, *lib.8.cap.2.n.3.*

Præcedentiam, ceteris paribus, habere debet, qui prior ad dignitatem eſt promotus, *lib. 3. cap. 10.n.6.* V. *Sedendi Ordo.*

Præceptum alicui ab Epiſcopo ſub pœna impoſitum, ne aliquid faciat, etiam extra diœceſim obligat, & tranſgreſſor pœnam incurrit, *l.8.c.4.n.9.*

Prædicatio verbi Dei Epiſcopis eſt ſpecialiter concredita: Olim exacte per ſe præſtabant, & nunc quoque præſtare deberent, niſi impediti, aut inabiles; ſic enim poſſunt in hoc uti aliorum miniſterio, *lib. 7. cap.43 num.5.* Dum ipſe per ſe prædicat, alii concionari nequeunt, niſi ipſe permittat, *num. 6.* Bene vero dum alios coram ſe concionari iubet, licet etiam in hoc poſſit aliis ex peculiaribus circumſtantiis conciones interdicere, *num.7.* Sed non expedit, ut generali Conſtitutione id ipſum edicat, *n 8.*

Præfectus hoſpitorum, quibus Clerici excipiantur, deſtinandus eſt ab epiſcopo ante Synodum Diœceſanam, *lib. 4. cap. 1. num. 1.* Præfecti vero Synodali diſciplinæ, & ſcrutinii deſignantur Sacerdotes, ætate, ac prudentia conſpicui. Clericorum mores, & vitam, aliaque inveſtigant, & Epiſcopo referunt, *num.3.*

Prælati.

Prælati Epiſcopo inferiores alii ſunt; qui cer-

certis pręſunt perſonis alicuius eccleſię, vel monaſterii cum paſſiva exemptione a iuriſdictione Epiſcopi. Alii, qui activam habent iuriſdictionem in Clerum, & populum certi loci intra Epiſcopi diœceſim. Alii, qui in locis, a quacumque diœceſi omnino ſeparatis, iuriſdictionem exercent Epiſcopalem, exceptis iis, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, & dicuntur proprie *Nullios*; *lib.* 2. *cap.* 10. *a n.* 1. *ad* 4. Solum poſtremi poſſunt congregare Synodum Diœceſanam, dummodo probent explicitum ſibi a Sede Apoſtolica conceſſum congregandi privilegium, & hoc in praxim deductum, *num.* 5. His probatis, ius habet indicendi concurſum ad eccleſias parochiales vacantes, *num.* 6. Neque ex hoc iure, quod forte quis habeat, ſequitur ius congregandi Synodum, niſi ſemper prædicta probentur, *num* 7. *& ſeqq.* Huiuſmodi Prælati, ſeu Abbates, ſi Regulares ſint, poſſunt primam Tonſuram, Ordineſque minores ſuis dumtaxat Subditis Regularibus conferre *num.* 9. Non tamen ſi Sæculares, niſi privilegium habeant, *num.* 10. Ad neutrum dirigi poſſunt litteræ dimiſſoriales, ut aliis in eorum privilegiis non comprehenſis, Tonſuram, & minores Ordines conferant, *num.* 11. & 12. Si aliis, præter expreſſos in privilegiis, conferant, Ordinatio eſt illicita, ſed valida, *num.* 13. Hæc complectuntur omnes Abbates, ſeu Prælatos inferiores, adeoque Sæculares territorii ſeparati ordinari debent ab Epiſcopo viciniori, vel in cuius diœceſi eſt territorium, *num.* 14. Nullus ex eiſdem Prælatis facultatem habet concedendi ſuis Subditis Sęcularibus Dimiſſorias, ut ab aliis ordinentur, ſed conceſſio pertinet ad viciniorem Epiſcopum, *n.* 15., niſi Prælati ſpeciale habeant privilegium, quale nonnulli obtinent, *num.* 16. & 17.

Prælati Regularium antequam Regulares a iuriſdictione Epiſcoporum ſubtraherentur, Synodo Diœceſanæ intereſſe cogebantur *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 1. Prælati Sæculares intra Epiſcopi diœceſim exiſtentes, omnino intereſſe tenentur *a num.* 2. *ad* 6. Regulares vero monaſterii ſubiecti alteri principali monaſterio, exempto ab Epiſcopi iuriſdictione, etiam ſi in exempto Profeſſionem emiſiſſent, tenebantur intervenire, *num.* 7. Ii vero, qui Capitulo generali ſubſunt, non tenentur; bene vero alii Capitulo generali non ſubiecti, *num.* 8. Omnes tamen iſti, ſi Curam animarum gerant, tenentur, indiſcriminatim Synodo intervenire, *num.* 9. *&* 10. Si per ſe, vel per Capellanos amovibiles Curam exerceant, ipſi Prælati intereſſe debent: ſi per Vicarium Sæcularem, in perpetuum, approbante Epiſcopo, deputatum, Vicarius, non Prælatus ad Synodum accedere debet, *num.* 11. Si Cura annexa ſit eccleſiæ, monaſterio acceſſorie unitæ, regaturque per Regularem, a Prælato deputatum, Regularis, non Prælatus debet accedere, *n.* 12. Idem dicendum, ſi Cura annexa ſit principali eccleſiæ monaſterii: ſed Regularis regens, non a Prælato, ſed a Capitulo deſignetur, *n.* 13. Nemo ex Regularibus intereſſe tenetur Synodo, ſi Apoſtolicum non interveniendi privilegium poſt Tridentinum obtinuerit, *n.* 14. aut conſuetudo talis privilegii pręſumptionem inducat, *n.* 15. Prælati vere nullius diœceſis habentes facultatem cogendi propriam Synodum, non tenentur intervenire Synodo vicini Epiſcopi; ſi hac facultate careant, eligere debent Metropolitanum, cuius provinciali, non Epiſcopum, cuius diœceſanæ Synodo interſint, *n.* 16.

Prælati monaſteriorum in Italia ſuppreſſorum, & reſtitutorum, adhuc iuriſdictioni Epiſcopali ſubiacentium, vocati ab Epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, ad Synodum diœceſanam accedere tenentur, ſub pœna arbitraria, *lib.* 3. *cap.* 2. *a num.* 1. *ad* 4. Tenentur quoque Prælati Conventuum, ſex Religioſos non alentium, *num.* 5. Secus, ſi ſeni, aut plures Regulares in iis degant; niſi forte Curam animarum gerant, *a num.* 6. *ad* 10.

Prælati lato modo dicuntur obtinentes Dignitatem, Perſonatum, & officium. Hi omnes, ſi ſæculares ſint, nec privilegio excuſentur, Synodo diœceſanæ adeſſe debent, *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 1.

Prælati Epiſcopo inferiores, habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, cum territorio ſeparato, poſſunt Caſus ſibi reſervare, *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 2. Item Prælati Regulares, *cap.* 5. *num.* 5. V. *Reſervatio*.

Præſcriptio adverſus Bona, vel iura Romanæ Eccleſiæ exigit ſpatium centum annorum; quoad inferiores Eccleſias ſufficiunt quadraginta, *lib.* 7. *cap.* 40. *num.* 2.

Presbyterium aliquando dicta eſt Synodus Diœceſana, *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 4.

Privilegiis Regularium in Synodo non eſt derogandum, V. *Regulares*. Clerici, impletis quibuſdam conditionibus, Clericalia privilegia obtinent, *lib.* 7. *cap.* 66. *num.* 1. *& ſeqq.* V. *Clericus*.

Proceſſio publica per urbem prima die Synodi ab Epiſcopo, & univerſo Clero eſt inſtituenda, *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 2. Alia minus ſolemnis poſt ultimam ſeſſionem, *num.* 5.

Procuratio unica Epiſcopo diœceſim bis in anno viſitanti debetur. Vicario Capitulari viſitationem de more agenti, dimidium dumtaxat procurationis, *lib.* 8. *cap.* 53. *num.* 5.

Procurator mitti poteſt ad Synodum ab abſente, ut abſentiæ cauſam exponat; abſen-

Digitized by Google

tis tamen vices implere nequit, *lib.3. cap.12. num.4.* Poteſt ab abſente legitime impedito conſtitui Procurator, qui in electionibus Eccleſiaſticis ſuffragium ferat nomine abſentis. Debet eſſe de gremio Capituli, ſi hoc velit: nunquam enim compellitur ad admittendum Procuratorem extraneum. Procurator vero de Capitulo debet eligere iuxta mandatum, quod habet. Si hoc generale ſit, debet Procurator ſuum, & abſentis ſuffragium in unam perſonam conferre, *lib.3. cap.12. num.4.* Epiſcopus legitime impeditus mittere poteſt ad Concilium Generale Procuratorem; hic tamen habebit votum mere conſultivum, *n.5.* In Conciliis Provincialibus Procurator Epiſcopi abſentis habet votum conſultivum, &, annuente Concilio, deciſivum, *Ibid.* Procuratori verò abſentis in Synodo Diœceſana non patet aditus, niſi ex conſuetudine, *n.6.* Pro eadem Synodo eligi ſolet ab Epiſcopo Procurator, ut nomine totius Cleri exponat, quæ in Synodo ſtatuta Clero diſplicent, *lib.4. cap.1. num.4.*

Promotores Urbanus, & Foraneus deſtinantur in congregatione Conſultorum ante ſeſſiones Synodales, ut actiones Synodales urgeant, *lib.4. cap.1. num.2.*

Proteſtatio Epiſcopi, qua ante Ordinum collationem edicit per Archidiaconum, aut alium, ſe non habere intentionem ordinandi irregulares &c. improbatur, *lib.7. cap.26. num.1. & ſeqq.* V. *Ordo*.

Protonotarii.

Protonotarii originem duxerunt a Notariis, olim ad conſcribenda Martyrum Acta deſignatis. A Pontificibus magni æſtimati ſunt, & graviſſimis negotiis expediendis deſtinati. Olim ſupra Epiſcopos in Aula Romana ſedebant, non autem nunc. Alii dicuntur *Participantes*, alii *Extraordinarii ſupranumerarii*, ſive *Honorarii*, & *Titulares*. Participantes olim erant ſeptem, nunc duodecim, plene exempti a iuriſdictione Ordinariorum, niſi quoad Beneficia, *lib.3. cap.8. n.3.* Non autem alii, etſi habitum, & rochettum deferant, niſi in cauſis civilibus excedentibus ſummam ducatorum viginti quinque: non eſſe exemptos, apponitur in litteris Apoſtolicis, *Ibid.* & *num.4. & 5.* Poteſt Ordinarius in hos ferre cenſuras, & iuriſdictionem habet in eorum dignitates, & Beneficia, etiam non Curata, *num.8.* Debent intervenire Synodo Diœceſanæ, *num.9.*

Punctatores deputantur, ad notandam aliorum negligentiam, & abſentiam, ne iſti diſtributiones quotidianas lucrentur. Olim dicebantur *Obedientiales*. Duo plerunque eliguntur, & in pluribus locis unus ab Epiſcopo, alter a Capitulo, *lib.4. cap.4. num.2.* Iuramentum de munere fideliter exercendo emittere debent coram deputante, *num.3.* & ubi conſuetudo viget, renovare in Synodo Diœceſana, *num.4. & 5.* Non ſunt veri Officiales Synodi, ſed de iis reſtituendis, vel corrigendis, in Synodo agi poteſt, *Ibid.*

Q

Quadrageſimale ieiunium ſemper ſex hebdomadas complexum eſt; Conſtantinopoli, & alibi, ſeptem, *lib.7. cap.54. num.4.* Dies Cinerum, & tres ſequentes quando additi fuerint Quadrageſimali Ieiunio, incertum. Forte cœperunt ex devotione Fidelium, lege poſtea firmati in Concilio Beneventano ſub Urbano II.: Clerici antea a Dominica Quinquageſimæ ieiunium inchoabant, *num.5.* Morem inchoandi ieiunium Quadrageſimale a Feria quarta Cinerum nunquam amplexa eſt Eccleſia Mediolanenſis; quin etiam Dominica prima Quadrageſimæ carnibus veſci conſueverant, ſed abuſum ſuſtulit S. Carolus Borromæus, *num.6.* V. *S. Carolus*.

R

Regulares.

NOn licet Epiſcopis in Synodis derogare privilegiis, a Sede Apoſtolica conceſſis Regularium Ordinibus *lib 7. cap 41. n.1. & 2.* Poſſunt tamen tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati plura ſancire quoad Regulares, *num.3.* Regularibus non licet in propriis eccleſiis Euchariſtiam exponere ſine velamine, niſi ex cauſa publica ab Ordinario approbata, *num.4.* Eoſdem circa Euchariſtiam delinquentes poteſt Epiſcopus, ut Delegatus, punire, *Ibid.* & compellere ad exactam obſervantiam multorum circa ſacrificium Miſſæ; novas Imagines; & Reliquias, *num.5.*, & circa clauſuram Monialium, *num.6.* Regulares enim quicumque ne per modicum quidem tempus, nec ulla occaſione, poſſunt ad Moniales ſine Epiſcopi licentia accedere ſine gravi culpa, *num.7.* Subſunt delegatæ Epiſcopi Iuriſdictioni in pluribus aliis, quæ numerantur, *num.8.* Ubi etiam de concedendo ſui Ordinis habitu mulieribus, *Ibid. & num.9.*

Regulares in ſuis eccleſiis poſſunt, excepto Paſchatis die, Euchariſtiam Sæcularibus miniſtrare, *lib.7. cap 42. a num.1. ad 5.* V. *Euchariſtia*. Prælati Regulares, privilegium poſt Tridentinum habentes, poſſunt ſuos ſubditos ab Interſtitiorum lege ad Ordines ſuſcipiendos diſpenſare, *num.6.* Nequeunt tamen Regulares excipere Sæcularium, etiam Sacerdotum Confeſſiones, ſine Epiſcopi appro-

Digitized by Google

probationa, *num.7.* Approbati vero poſſunt Sæcularium ægrotantium in horum domibus Confeſſiones audire, dummodo ſcriptam excaptæ Confeſſionis atteſtationem relinquant, *num.8.* & *cap.64. num.5.*

Regulares ſæpe conqueſti ſunt, Epiſcopos in Synodis præcepta, & ſtatuta emiſiſſe de Regulari obſervantia, & quare. Juſſu Congregationis Concilii correctæ ſunt huiuſmodi Conſtitutiones Synodales, *lib.7. cap.43. n.5.* Non debent Prælati Regulares ſuos ſubditos in una diœceſi morantes, dimittsre ordinandos in aliam in fraudem primæ diœceſis. Fraus ex quibuſdam circumſtantiis dignoſci poterit: Epiſcopus illos monare potaſt, ſed non facile eiuſmodi illorum Ordinationes illicitas pronuntiare, & quomodo, *num.2. 3. & 4.* Non debent Regulares in propriis eccleſiis prædicare, dum Epiſcopus per ſe prædicat, niſi hic aliter iudicaverit, *num 5. & 6.* Poſſunt tamen, ſi Epiſcopus alios coram ſe prædicate jubeat. Quod ſi id ipſum ex cauſa publica convocatis Clero, Magiſtratu, & populo, faciat, poteſt Regularibus, etiam ſub canſuris interdicere eo tempote concionem, *num.7.* Non expadit tamen, ut id ganerali Conſtitutione ſtatuat, & quare, *n.8.*,

Regulares obſtringuntur Cõnſtitutionibus Synodalibus in iis, quæ reſpiciunt Curam animarum, adminiſtrationem Sacramentorum, & juriſdictionem Epiſcopi delegatam. Ad evitandum ſcandalum tenentur etiam alii, Conſtitutionibus, non ſemper ſub gravi, *lib 8. cap.4. num.5.* Tenentur ſervare Feſtum indictum; & Interdictum promulgatum ab Epiſcopo, non tamen ieiunium, in Synodo, vel extra denuntiatum, *num.6.* Niſi alia eſſet antiqua conſuetudo, aut ſcandalum urgeret, *num.7.*

Reſervatio.

Poſſunt Papa, Epiſcopi, Prælati, habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & quoad Sacerdotes ſibi inſervientes Parochi Caſus ſibi reſervare, in ædificationem, non in deſtructionem. *lib.5. cap.4. num.1. & 2.* Expedit ut Epiſcopus Caſus reſervet in Synodo, & quare. Hæc reſervatio induit naturam legis, & permanat, donec revocetur. Extra Synodum facta, an ſit perpetua, incertum, *n.3.*

Etiam in Concilio Provinciali Caſus aliquando reſervati ſunt, ſed ab Epiſcopis abſolvi poterant, præter reſervatus Papæ, cui ab antiquo quædam atrociora crimina reſervari conſueverunt, *lib.5. cap.4. num 3.* Plures enumerantur Caſus, quos Epiſcopus ſibi reſervare potaſt, *cap.5. num.1.* Raſervare poteſt publica, & occulta graviora peccata; adhibito tamen modo, na ſit nimius, & ſarvet, quæ admonuit Congregatio Epiſcoporum ac Regularium, & Concilii, *a num.2. ad 4.* Non debent reſarvari peccata mere interna, licet poſſint. Prælati Regulares undecim Caſus reſervare poſſunt, non plures, niſi in generali, aut provinciali Capitulo, *num. 5.* A Caſibus Epiſcopo reſarvatis abſolvere nequeunt Regulares quicumque ſina Ordinarii licentia, tam intra, quam extra Italiam, etiamſi facultatem habeant abſolvendi a Caſibus Papæ reſervatis, uti ſæpe deciſum, & ſtatutum eſt *num.6. & 7.* Nec Confratres cuiuſcumque Confraternitatis eligere poſſunt Confeſſarium ad libitum, qui eos a reſervatis abſolvat; Non poteſt abſolvere Canonicus Pœnitentiarius, aut alius quicumque ſine Ordinarii facultate: nec ab una in alia diœceſi quærendi ſunt Confeſſarii in fraudem reſarvationis; aliter abſolutio eſt nulla, *n.8.*

Reſidentia.

Reſidere debent Parochi, aliique animarum Paſtores inter ſuas oves. Sed num reſidentia ſint obſtricti iure naturali, ac Divino, an Eccleſiaſtico, adhuc controvertitur, *lib.7. cap.1. num.2.* Quod neque a Tridentino definitum eſt, *num.3.* Licet poſt illud communior ſententia ſit eos teneri iure naturali ac Divino, *num.6.* Reſidentiæ non ſatisfacit, qui corpore præſens, animo abſens, ovium curam negligit; bene vero, qui corpore abſens animo præſens, finem oves paſcendi obtinet, *n.4.*

S

SAbbatum unicum poſt Paraſceven Eccleſia Orientalis ieiunio olim conſecrabat: cetera per annum ſolemniter celebrabat propter hæreſim quorumdam docentium, ieiunandum Sabbato in odium Dei Judæorum, *lib.7. cap.56. num 3.* In Eccleſia Romana ieiunium Sabbati a S. Silveſtro ſtabili lege firmatum fuit, *num.4.* Hanc non omnes Eccleſiæ Occidentales ſecutæ ſunt, ideo Bulgaris ad Fidem converſis Sabbati ieiunium non fuit indictum, *num 5.* Hiſpaniam hæc Romanæ Eccleſiæ diſciplina probabiliter nunquam pervaſit, *num. 6.* Immo pedetentim in toto Occidente defecit; quare S. Gregorius VII. abſtinentiam a carnibus die Sabbati ſolum commendavit. In quo attendenda aſt conſuetudo, *num.7.* In quibuſdam Hiſpaniæ locis Sabbato homines veſcuntur interioribus, extremiſque animalium partibus. In aliis Galliæ comedunt carnes Sabbatis a Nativitate Domini ad Purificationem Beatæ Virginis, *num.8.*

Sacerdotes plura circa Miſſæ ſtipendium ſarvare debent, V. *Miſſa.*

Sacramentum, ut ſit validum, requirit Mini-

Digitized by Google

niſtri intentionem, *lib.7. cap.4. toto* V. *Intentio*.

Salutatorium, aliis etiam nominibus appellatum, erat Exedra, eccleſiæ adiuncta, ubi Epiſcopi ſacras veſtes induebant, & Fidelium ſalutationes excipiebant, *lib.3. cap.11. n.4.*

Scholæ duæ olim erant in monaſteriis. Interior pro Monachis, & Pueris monaſterio oblatis: Exterior pro Clericis Sæcularibus, *lib.5. cap.11. num 2.*

Scrutinium.

Scrutinium, aliud ſpeciale, aliud generale dicitur. Primum ſemper in Eccleſia fieri conſuevit de probitate, doctrina, aliiſque dotibus Ordinandorum, præſertim ad Sacerdotium, & Epiſcopatum, & quomodo, *lib.5. cap.2. num 1.* Poſtea Archidiaconis commiſſum fuit a Romanis Pontificibus, *num 2.* Exactius a Concilio Nennetenſe inductum eſt, & a Tridentino inſtauratum, *num. 3.* Nunc aliquod veſtigium antiqui Scrutinii in Ordinatione ſervatur per interrogationem Epiſcopi, & reſponſionem Archidiaconi, *num 4.* Scrutinium generale in Synodo Diœceſana fieri deberet: Initio Synodi Scrutatores eliguntur, ſingulis aſſignato Scrutandorum numero, & in fine Epiſcopo, quæ compererunt, referunt, *num.5.* Interrogationes unicuique accomodatas adhibent, *num. 6.* Utile eſt Scrutinium, ſed parum in uſu, & quare, nec omiſſio omnino improbanda. Rite omiſſum fuit in Concilio Romano ſub Benedicto XIII. *num.7.* Non fuit Scrutinium inventum in ſupplementum viſitationis, *Ibid.*

Secretarium Synodi Diœceſanæ decet eſſe ex Canonicis Cathedralis. Coadiutorem ſibi adſciſcet: Quædam per ſe, alia per ipſum peragere poteſt, *lib 4. cap.2. num.2.* Secretarius Congregationis Concilii quomodo ſe gerere debeat, ſi interponatur appellatio a Conſtitutionibus Synodalibus, *lib. 8. cap.5. num.13.*

Sedi Apoſtolicæ nil iniurioſum, aut eius iura minuens, aut ad eam ſolam pertinens, ſtatuendum eſt in Synodis. Decet Epiſcopos eius prærogativas, & auctoritatem defendere, ſic enim propriam defendunt, *lib.7. cap. 30. toto.*

Sedendi ordo in Synodis.

Cardinales in Synodis Generalibus, & Nationalibus præferuntur Epiſcopis, *lib.3. cap. 10. num 1.* in Synodo diœceſana primus ſedet Epiſcopus, *Ibid.* Poſtea Vicarius Generalis *num. 2.* niſi legitima conſuetudo alteri faveat, *num.3.* aut Dignitates, & Canonici ſacris veſtibus induti Synodo aſſiſtant; ſecus ſi Vicario conſuetudo faveat, aut ipſe etiam habitu Prælatitio ſit indutus, *num.4.* Sequuntur Canonici, & Dignitates Cathedralis, inde horum Coadiutores, ſi tamen Canonici capitulariter interveniant; aliter præferuntur Abbates, & Protonotarii non participantes induti Mantelletta, & Rocchetto. Poſt Canonicos ſedent Beneficiarii, & Manſionarii eiuſdem eccleſiæ, & quare, *num.5.* Poſt hos Canonici Collegiatarum civitatis, ſervatis dignitate, & antiquitate in præcedentia, quin obſtet nobilius indumentum ex privilegio conceſſum, deinde Canonici Collegiatarum diœceſanæ, ſervatis pariter dignitate, & antiquitate *num.7.* Aliquando præcedunt Abbates, *num 4. & 7.* V. *Abbates*. Poſt Canonicos ſedent Vicarii Foranei, & inde Plebani, ſive Archipresbyteri Rurales; poſt hos Parochi, niſi uſum habeant ſedendi cum Plebanis; præcedit vero, qui primus parœciam obtinuit, *num.7.* Succedunt Beneficiarii ſimplices, poſt hos Clerici. Servata Ordinis dignitate: ſi æqualis ſit, ſervatur Ordinationis antiquitas quæ, ſi par ſit, habenda eſt ratio ætatis: Omnibus tamen præfertur Ordinatus a ſummo Pontifice, *num.8.* Poſtea ſedent Regulares, ultimi Laici, ſi adſint, *Ibid.* Quoad hunc ſedendi ordinem, conſuetudini potiſſimum eſt inhærendum. Prudenter Epiſcopus initio decretum promulgare poſſet, nullius iuri, quoad præcedentiam, detractum iri ex ordine ſedendi, *num.9.*

Seminarium.

Seminarii Clericorum inſtituendi indicium extat in canonibus Arabicis Nicæni Concilii, ſed clarius & certius in quibuſdam Conciliis Toletanis. Vaſenſe II. in cuiuslibet Parochi domo Seminarium eſſe iubet, *lib. 5. cap. 11. num. 1.* Poſterioribus ſæculis infrequens eſt Seminariorum Epiſcopalium mentio, & quare, *n.2.* Circa annum Chriſti milleſimum Seminaria prorſus neglecta fuere, frequentantibus Clericis ſcholas monaſteriorum, aut Univerſitatum. Sed poſtea de Seminariis reſtituendis cogitatum eſt, & quare. Tridentinum vero eorum erectionem cuilibet Epiſcopo impoſuit, aſſignata ſuſtentatione ex reditibus Menſæ Epiſcopalis, Capituli, & quorumlibet Beneficiorum diœceſis, taxanda ab Epiſcopo cum conſilio duorum de Capitulo, & duorum de Clero civitatis: Epiſcopos vero cum ſimilibus Deputatis rationem redituum Seminarii ab Adminiſtratoribus exigere debet *n.3.* Exigi poteſt in Synodo, & extra, *n.4.* Deputatorum conſilium exquirere, non ſequi tenentur Epiſcopus, circa inſtitutionem, diſciplinam, mores Clericorum, rerum adminiſtrationem, & alia; Exactio

Digitized by Google

actio vero ad ipſom ſolum pertinet, *a n. 5. ad 8.* Duputati ſunt perpetui, nec niſi ex legitima caoſa amovendi, *Ibid.* Eorum conſilium adhibendum eſt etiam in deputandia Rectore, aliiſque Officialibua Seminarii, *Ibid.* niſi Seminarium commiſſum ſit curæ alicujus Ordinis Regularis, ſub conditione, ut Prælatua ordinia eligat Rectorem, quem maluerit ex ſoo Ordine, ut Seminarium Romanum, & alia, *n. 9.*

Simoniam incurrunt Examinatores aliquid accipientea occaſione examinis *lib. 4. cap. 7. num. 1.* V. *Examinatores* Simoniacum non eſt, dotem a puellis ingredientibua Religionem exigere, etiamſi mooaſterium divea ſit, dummodo non exigatur pro pretio iogreſſua, ſed pro alimentis, aliove iuſto titulo. Pluribus explicatur, quomodo in hoc ſimonia intervenire poſſit, vel non: quid Doctores, & Concilia de hoc ſenſerint. Idem locum habet in viris ingredientibus Religionem, *lib. 7. cap. 58. a num. 1. ad 7.*

Solidi duo ſunt Epiſcopo ſolvendi pro Cathedratico. Incertum eſt, cuiua valoris ſint iſti, & alii antiqui ſolidi, *lib. 5. cap. 7. num. 1.*

Spectacula quædam Mediolani S. Carolus vetuit. V. *S. Carolus*. Et dedecent Clericoa. V. *Clerici*.

Spolia.

Spoliorum Subcollectores eludi poſſunt a Clericis, ſi iſti Bona, quæ ſuperſunt, pauperibus erogent. Sunt exempti ab Ordioariorum iuriſdictione, exceptis Cura animarum, ſervitio eccleſię, ſi Canonicatum, aut Beneficium obtineant, & quibuſdam aliis, *lib. 3. cap. 8. n. 6.* Unus eſt pro qualibet diœceſi deputandus. Si alii pro locis in diæceſi exemptis deputentur, primus dumtaxat a iuriſdictione Epiſcopi eximitur, *num. 7.* Subduntur etiam Ordinariia quoad cenſuras, dignitatea, & Beneficia non Curata. neque adnumerantor Officialibua Sedia Apoſtolicæ, *num. 8.* Tenentur intereſſe Synodo Diæceſanæ, Proceſſionibus, & Viſitationi, ſolverẽ Cathedraticum, & ſubſidium charitativum, *num. 9. & 10.*

Sponſalia coram Parocho, ac duobus teſtibua non celebrata, valida ſunt, oec poteſt Epiſcopus irritare, *lib. 7. cap. 68. n. 1.*

Subcollectores V. *Spolia*.

Subdiaconatus. V. *Ordo*.

Subintroductas mulieres habere non licet Clericis, *lib. 7. cap. 57. num. 1.* V. *Clerici*.

Subſcriptio.

Solus Epiſcopus, vel eius Delegatus ſubſcribendi iua habet Synodo Diœceſanæ, *l. 8. cap. 2. num. 1.* Synodo Generali omnes Epiſcopi ſubſcribunt uti Judices, *num. 2.* Item Synodo Provinciali, *num. 4.* Ex reliquia Clericis ſoli Abbates ſubſcribunt Synodo Provinciali, *n. 5.* Aliquando Superiores Generales Ordinum Regularium Synodis OEcumenicis ſubſcripſeruot, *ibid.* Canonici Cathedralium Synodo non ſubſcribunt, *n. 7.* V. *Canonici*.

Subſidium charitativum in paupertatis levamen eſt exigendum, *lib. 5. cap. 7. n. 6.*

Suburbicariæ Eccleſiæ dicebantur omues Occidentis Eccleſiæ, non ſolæ intra centeſimum ab Urbe lapidem contentæ, *lib. 2. cap. 2. n. 2.*

Synodus.

Synodus idem eſt ac Concilium, ſeu plurium ad aliquid deliberandum conventus. Aliquando locua ad hoc deſtinatus, & eccleſię Chriſtianorum, *Concilia* dicebantur. Nunc ſolum ſignificat cœtum, in quo Epiſcopua intervenit, & negotia Eccleſiaſtica potiſſimum tractantur, *lib. 1. cap. 1. num. 1.* Synodi aliæ olim dicebantur *Regiæ*, ex Epiſcopis, Optimatibos, & Comitibua Regoi conſtantes. Aliæ *Eccleſiaſticæ*, ex ſolis Sacerdotibus. Hæ vel *Generales*, ſive *OEcumenicæ* Epiſcoporum totiua orbis, Præſide Romano Pontifice per ſe, vel per Legatoa: Vel *Nationales* Archiepiſcoporum, & Epiſcoporom unius regni, Præſide Patriarcha, vel Primate, hæ quandoque dictæ ſunt *Univerſales*; Vel *Provinciales* Epiſcoporum unius provinciæ, quibus præeſt Archiepiſcopus: Vel *Diœceſanæ*, quaa Epiſcopi ex Clericis dięceſis congregant, *num. 2. & 3.* Aliæ inveniuntur Syuodi, quodammodo miſtæ ex Provincialibus, & Dięceſanis, Romę aliquando, & Conſtantinopoli frequenter habitę, *Ibid.* Synodus Dięceſana ab antiquis frequenter vocabatur, *Presbyterium*, aliquaodo *Concilium Civile*: nunc Synodi nomine, plerumque intelligitur Dięceſana, & quomodo definiatur, *num. 4.* Hanc Synodum celebravit Hieroſolymia S. Iacobus Apoſtolus Hieroſolymitanus Epiſcopus, *num. 5.* Prima, ac propria ſub Siricio Papa celebrata videtur, ſed forte alię inveniuntur vetuſtiores, *num. 6.* Antiquitua frequeoter habebantur, *Ibid.*

Synodum Diœceſanam valde utilem eſſe, exemplis, & iudicio virorum ſapientia, & ſanctitate illuſtrium comprobatur, *lib. 1. cap. 2. a num. 1. ad 5.* Noo eſt abſolute neceſſaria, cum alii ſuppetant modi dięceſea adminiſtrandi. *Ibid.* Sola Synodus Generalis inſignitur titulo *Sanctæ*, *cap. 3. num. 1.* Indicitur ad definiendum, quid credendum ſit, & huiuſmodi definitiones dicuntur *Dogmata*; & quid agendum ſit, & legea hę dicuntur *Canones*: Sed Tridentinum fere ſemper primaa appellavit *Canones*; alteras, *Decreta*; *num. 2.* Dięceſanę Synodi convocatio pertinet ad poteſtatem iuriſ-

Digitized by Google

Iuriſdictionis, non Ordinis, & inſuper ad legem iuriſdictionis ſimul, & diœceſanam, *cap.4. toto*. In quocumque diœceſis loco cogi poteſt, & ex neceſſitate extra diœceſim, conſentiente Ordinario, *cap 5. num.2*. Congruentius tamen in civitate: ſi duæ ſint Cathedrales unitæ, unica Synodus in alterutra celebrari poteſt: utriuſque Eccleſiaſtici intereſſe tenentur: ſtatuta utramque obſtringunt, *num. 3*. Æquitate, vel neceſſitate, aut conſuetudine exigente, in utraque alternatim eſt celebranda, *num.4*. Olim celebrabatur in eccleſia, aut loco ſacro, eccleſiæ adiuncto: nunc congregationes præcedentes haberi ſolent in ædibus Epiſcopalibus: ſeſſiones Synodales, in eccleſia, *num 5*. Et quidem in Cathedrali, niſi urgens, & honeſta cauſa obſtet, *num.6*. Synodus Provincialis bis in anno olim celebranda erat, *cap.6. num.1*. Quæ in illa decernebantur, promulganda erant in Diœceſana, *num.2.*: aliquando ſemel in anno, *num.3*. Nunc quolibet triennio cogenda eſt, *num.4*. Diœceſana quoque bis in anno olim habenda erat, ſtatutis temporibus, & diebus, *cap.6 num.2.*; nunc ſemel, *num 3. & 4*. Improbatur ſententia aſſerens contrarium, *num. 5*. Non eſt neceſſe, ut in ſingulis Synodis novæ Conſtitutiones condantur, ſed ſufficit, ut antiquarum exequutio urgeatur, *Ibid*. Illam non poſſunt Vicarii ſine Epiſcoporum facultate celebrare, poteſt tamen Cardinalis, Papæ Vicarius, *lib.2. cap.3. num.3. 4. & 5*. Non celebratur amplius Romæ iuſtis de cauſis, *num 6. & 7.*; ſicuti nec Provincialis, *num 8*.

Synodis Generalibus Imperatores Romanorum, Reges, & Principes per ſe, vel per ſuos Legatos adſtiterunt, non ut Iudices, ſed ut Defenſores, *lib 3. cap.9. num 1*. Iſtis abſcedentibus Synodi auctoritas non minuitur, *n.2*. Laici cuiuſcumque dignitatis Synodis Provincialibus intervenire non conſueverunt, *num.3*. Quædam ex his Synodis ob Laicorum potentium præſentiam reprobatæ ſunt, *num.4*. Poſſunt tamen etiam Laici intereſſe ex conſuetudine, aut invitati, aut ex aliis circumſtantiis, ut ſi de rebus etiam politicis agendum ſit, *num. 5*. His circumſtantiis exceptis, nullus Laicus ius habet interveniendi Synodis Provincialibus præcipue poſt Tridentinum. Ideo Congregatio Concilii Acta Synodi Toletanæ, anno 1582. celebratæ noluit approbare, niſi expuncto nomine Adminiſtri Regii, *num. 6*. Poſſunt tamen etiam nunc Laici invitari ad Synodum Provincialem, ut auditores, & teſtes, ſed caute, *num.7*. Ad Diœceſanas olim Laici aliquando introducti fuerunt; nunc de iure non licet, niſi ex conſuetudine, aut urgenti cauſa, dummodo ſuffragium non ferant, nec in Synodo conſulantur. Caveant Epiſcopi, ne ſine gravi neceſſitate illos admittant, & quare, *num. 8*. Sermoni vero adeſſe poſſunt, *num.9*.

Synodi celebrandæ diem in eccleſia Cathedrali promulgari, & annuario Kalendario apponi, pluraque a Parochis ante Synodum peragi ſtatuit S. Carolus Borromæus, *lib.5. cap.1. num.1*. Triduo abſolvitur, niſi aliqua ratione ſit protrahenda. Prima die Epiſcopus mane cappa indutus, comitante Clero cum ſuperpelliceis eccleſiam adit, & Proceſſionem inſtituit, *num.2*. V. *Proceſſio*. *Veſtes*. Miſſam celebrat, & Clero Euchariſtiam porrigere debet, *Ibid*. & *num.3*. V. *Miſſa*. Secunda die aſſiſtit Miſſæ, & recitat conſuetas orationes pro defunctis, ac ſedem Synodalem aſcendit. Tertia die aſſiſtit Miſſæ de Trinitate, ac Clerum de corrigendis admonet, aliaque peragit, *a num.4. ad 5*. V. *Epiſcopus*. In Synodo ſervandus eſt ordo ſedendi. V. *Sedendi ordo*. In Synodis Provinciali, & Diœceſana promulganda ſunt Decreta Tridentini de reſidentia, *cap.2. num.1*. In Diœceſana notificanda ſunt recentia Decreta Pontificum, & ſacrarum Urbis Congregationum, & aliquo modo edenda in appendice ad Synodum, *num.2*. Conſtituenda ſunt, quæ ad vitia coercenda, virtutem promovendam, mores reformandos, diſciplinam Eccleſiaſticam reſtituendam, vel fovendam utilia & neceſſaria exiſtimantur, & alia iuxta diœceſium circumſtantias, *lib. 6. cap.1. num.1*. Propterea plura Epiſcopus expendere debet, *num.2*. Synodorum finis eſt vitiorum extirpatio, virtutum incrementum, animarum ſalus, & ſimilia, *a num.3. ad 10*. In Conſtitutionibus edendis de multis non edenda decreta; de multis edenda, *a cap.1. ad 6*. V. *Conſtitutiones*. Abſtinendum in Synodis a quocumque verbo, quo videatur approbari opinio inter Catholicos controverſa, & quare, *lib.7. cap.27. num.1*.

Synodis non omnes intervenientes ſubſcribere debent. V. *Subſcriptio*. In Diœceſana, ſolus Epiſcopus eſt Iudex, *lib.8. cap.2. n.1*. In Provinciali, omnes Epiſcopi ſunt Iudices, *num.2*. Verum ſupremum iudicium eſt penes Romanum Pontificem, qui nec maiorem eorum partem ſequi tenetur, *num.3*. Maioris partis Epiſcoporum ſententia prævalet ſententiæ Metropolitani, & habet vim legis quoad alios diſcrepantes: hi ſolum poſſunt appellare ad Sedem Apoſtolicam, & non acquieſcentes puniri, *num. 4*. Provinciales, contra hæreſes celebratæ, olim ad Sedem Apoſtolicam per Synodalem epiſtolam mittebantur confirmandæ: ex hac confirmatione infallibilem obtinebant auctoritatem, ut tanquam Fidei dogmata earum Acta reciperentur, *cap.3. num.1. & 2*. Afferuntur exempla *Ibid*. Nunc Fidei

cauſæ in iis plerumque non tractantur, mittendæ tamen ſunt ad Congregationem Concilii, ut corrigantur, ſi opus fuerit, *num.* 3. Aliquando etiam nunc a ſummo Pontifice confirmantur, *num.* 4. Non tamen univerſam obſtringunt Eccleſiam, niſi Pontifex expreſſe ediderit *num.* 5. Non oportet, ut mittantur etiam Diœceſanæ, ac ſine alterius approbatione vim legis habent in diœceſi, *num.* 6. Nec Congregatio eas recognoſcere conſuevit, niſi quis ad ipſam ab iis appellet, *num.* 7. V. *Conſtitutiones*.

T

TAbacum cujuſcumque generis ante, ac paulo poſt celebrationem Miſſæ, & ſumptionem Euchariſtiæ, quædam Synodi interdixerunt, *lib.* 7. *cap.* 63. *num.* 1. Aliqui jejunium naturale tabaco frangi exiſtimarunt, *num.* 2. Nunc ejuſmodi prohibitio, præſertim ſub cenſura, ut nimis rigida notaretur, *n.* 3. Quondam interdictus fuerat tabaci uſus in baſilica Vaticana, nunc permiſſus, *Ibid.*

Teſtes.

Teſtes Synodales in Synodo ab Epiſcopo deſignantur, ut diœceſim perluſtrent, exploraturi, an Synodalia ſtatuta cuſtodiantur, & in futura Synodo referant, *lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 1. Differunt a Periodeutis, ſeu Viſitatoribus, quia jurisdictionem non habent, *num.* 2. Eorum munus explicatur, *num.* 3. Conſtituendos etiam in Synodis Provincialibus, pro ſingulis diœceſibus mandavit Innocentius III. in Concilio Lateranenſi, *num.* 4. Propterea conſtituendi ſunt pariter in Synodis Diœceſanis, *num.* 5. Ante muneris aſſumptionem juramento obſtringendi ſunt, de cunctis Epiſcopo ſincere referendis, quæ emendanda deprehenderint, *num.* 6. Ratione juramenti recenſentur inter Officiales, quibus plena fides habetur, *num.* 7. Valde utiles eſſent, difficulter tamen idonei inveniuntur, qui velint munus ſuſcipere, adeoque fere in deſuetudinem abierunt ſuffectis Vicariis Foraneis, *num.* 8.

In *Teſtes* aſſiſtentes matrimonio, contracto non præmiſſis debitis denuntiationibus, excommunicatio latæ ſententiæ decerni poteſt, *lib.* 7. *cap.* 69. *num.* 2.

Titulus.

Titulares Epiſcopi Synodum Diœceſanam an cogere poſſunt: V. *Epiſcopi*. Poſſunt Clerici ordinari ad titulum Beneficii, vel patrimonii. Fraudes quoad patrimonii titulum amputare ſtuduit Congregatio Concilii, *lib.* 7. *cap.* 71. *num* 1. Non poteſt patrimonium permutari, nec alienari ſine conſenſu Epiſcopi, etiamſi Clericus alia Bona, vel Beneficium acquiſierit, *Ibid.* Quantitas proventuum utriuſque tituli, Clerici ſubſtentationi ſufficientium determinari poteſt in Synodo, *Ibid.* Si quis Ordinandus ſit ad titulum Beneficii, in aliena diœceſi obtenti, & hoc perpetuam exigat reſidentiam, proventus reſpondere debent taxæ diœceſis, in qua Beneficium extat: aliter, debent reſpondere taxæ Diœceſis, in qua Clericus habet domicilium. Si Beneficium habeat annexum onus Miſſarum a Beneficiario per ſe, vel per alium celebrandarum, poterit Epiſcopus determinare, an inter proventus ſit numeranda, vel detrahenda ſtipes Miſſis reſpondens, *a num.* 2. *ad* 7.

Turritum caput unde dictum ſit, *lib.* 7. *cap.* 66. *num.* 2.

V

Venatio.

JUxta ſacros Canones quæcumque venatio Clericis interdicta videtur, quamvis quietam venationem illis licere, communior opinio ſuſtineat. Varia in hoc ſunt Synodorum Statuta. Quædam etiam Laicos tempore Quadrageſimæ, ac diebus feſtis a venatione avocant, *lib.* 7. *cap.* 61. *a num.* 6. *ad* 9. Clericum, interficientem fortuito hominem in venatione quieta, incurrere irregularitatem ſenſit aliquando Congregatio Concilii. *n.* 8. Epiſcopi vero poſſunt merito in Synodis venationem Clericis, præſertim majorum Ordinum, & Beneficiatis interdicere, *num.* 10.

Veſtes.

Sacram ornamentum, dignitatis, ſeu Ordinis proprium a Clericis Synodo intervenientibus geſtandum eſſe, conſtat ex antiquis Synodorum ſtatutis, & more moderno, *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 1. 2. & 3. Epiſcopus congregationibus Anteſynodalibus, quas habet in ſuis ædibus, præſidet indutus habitu Prælatitio: ad eccleſiam Synodum celebraturus accedit indutus Cappa: ante preces utitur ſuperpellicio, amictu, ſtola, & Pluviali rubro: in ſolemni Supplicatione pergit indutus Alba, ſtola, ac Pluviali rubeo, deferens Mitram, & baculum Paſtorale: has veſtes in Synodo retinet, *num.* 3. & 9. Verum ſecunda die Synodi recitat conſuetas preces defunctorum in Pluviali nigro: tertia die aſſiſtit Miſſæ cum ſtola, & Pluviali albo, *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 4. Pallium vero nec Archiepiſcopus, nec Epiſcopus, Pallii privilegio gaudens, geſtare poſſunt extra eccleſiam, & extra Miſſarum ſolemnia, *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 4. Nec in omnibus Miſſis: Sed Archiepiſcopus eo uti poteſt, dum ſolemnem Miſſam celebrat in Synodo Provinciali, *n.* 5. Neuter in Miſſa in Synodo Diœ-

Diœceſana, *num.* 6. Epiſcopus, etſi Miſſam in Synodo non celebret, omnia habere debet Pontificalia ornamenta, eique aſſiſtunt Diaconus, & Subdiaconus cum Dalmaticis *n.* 9. Vicarius Generalis in Synodo Diœceſana, ſi Pœnitentiarius ſit Apoſtolicus, utitur veſtibus huius muneris, aliter veſtibus propriis: in ſolemni Supplicatione, & Miſſa, veſtibus Canonicalibus, ſi Canonicus ſit, *n.* 7. Dignitates Cathedralis Epiſcopo, rem Divinam ſolemniter perficienti, aſſiſtunt indutæ Pluviali; Canonici Sacerdotes Caſula; Diaconi, vel Subdiaconi Dalmaticis, ubi ſit Præbendarum diviſio; aliter omnes utuntur Pluviali: Canonicorum Cathedralis Coadiutores, & Canonici Collegiatarum, veſtibus choralibus, *num* 8. Vicarii Foranei, Archipresbyteri Rurales, & Parochi in Synodo utuntur veſtibus juxta locorum conſuetudinem, ceteri de Clero utuntur ſuperpellicio *Ibid.* Si Epiſcopus in Synodo Miſſam privatim, vel nullatenus celebret, Canonici Cathedralis utuntur dumtaxat veſtibus choralibus, *n.* 9. Dignitates, & Canonici quarumdam Cathedralium privilegio fruuntur uſus Pontificalium, *n.* 10. At in Synodo, dum Epiſcopus Miſſam celebrat, Proceſſio peragitur, & Synodales ſeſſiones habentur, poſſunt uti ſola Mitra, cum veſtibus aliorum Canonicorum propriis *n.* 11. & 12.

Veſtis, Clericorum ſtatui conveniens, eſt talaris. Quinque prioribus Eccleſiæ ſæculis veſtis civilis Clericorum a veſtibus Laicorum, non forma, ſed modeſtia differebat. Poſtea Concilia, & Patres ſemper juſſerunt & jure, ut Clerici deferrent veſtem talarem, nigri coloris abſque ſuperfluitate tamen, *lib.* 7. *cap.* 59. *n.* 1. 2. & 3. In peragendis Divinis myſteriis Miniſtri religionis Chriſtianæ probabiliter ab Apoſtolorum tempore peculiaribus veſtibus uſi ſunt, *n.* 1. Laudantur Epiſcopi, præcipientes Clericis maiorum Ordinum, aut Beneficiatis uſum veſtis talaris *n.* 4.

Vexatio iniuſta redimi poteſt ab habente jus certum in Beneficio, dummodo abſit ſimonia, *lib.* 7. *cap.* 69. *num.* 8.

Vicarius.

Vicarius Cardinalis Urbis diverſimode intelligi poteſt, *l.* 2. *c.* 3. *num.* 1. Papæ, tamquam Romani Epiſcopi, Vicarius juriſdictionem habet ad quadrageſimum ab Urbe lapidem; non tamen in loca aliarum diœceſium, intra hos fines comprehenſa, *num.* 2. Sex Cardinales Epiſcopi Suburbicarii ad ipſum ſolum poſſunt ſuos ſubditos dimittere ordinandos, *Ibid.* Poteſt concedere Capellanis triremium Pontificiarum facultatem excipiendi in triremibus, in portu Centumcellarum, in Darſana, huiuſque hoſpitio, Confeſſiones remigum, aliorumque in triramibus continuo degentium, *Ibid.* Poteſt pro libito cogere Synodum Diœceſanam; aliis Vicariis non licet ſine Epiſcoporum licentia *num.* 3. 4. & 5.

Vicarius Generalis, in juriſdictione, idem habet cum Epiſcopo tribunal, itaut ab uno ad alterum non detur appellatio *l.* 2. *cap* 8. *num.* 1. Multa tamen nequit ſine ſpeciali mandato *n.* 2. Adeoque, ſine hoc, nec Synodum Diœceſanam convocare, *num.* 3. & 4. In quibuſdam regionibus ab Officiali diſtinguitur per diverſæ juriſdictionis exercitium. Debet, jubente Epiſcopo, intereſſe Synodo Diœceſanæ; expedit vero, ut Epiſcopus velit, *lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 2. 3. & 4. Non poteſt Synodalis Examinatoris munus exercere ſub nomine appellativo Vicariatus, *lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 5. V. *Examinatores.*

Vicarius Capitularis juriſdictionem Epiſcopalem, ad Capitulum devolutam exercet. Eligendus eſt a Capitulo intra octo dies ab accepta notitia mortis Epiſcopi, aliter ab aliis, multipliciter, juxta varios caſus eligi poteſt, *l.* 2 *cap.* 9. *num.* 1. Eodem fere potitur jure ac Vicarius Generalis: poteſt conficere proceſſus ſuper fama virtutum, & miraculorum Servorum Dei: ipſi tamen non committuntur diſpenſationes Apoſtolicæ, *n.* 2. Poſſe ſine ſpeciali mandato, quæ ſine eodem nequit Vicarius Generalis, plures probabilius affirmant, *n.* 3. Non poteſt a Capitulo removeri, niſi ex cauſa approbata a Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, *Ibid.* Hinc poteſt diœceſim viſitare, Synodumque Diœceſanam celebrare abſque ſpeciali mandato, *n.* 4. & 6. Elapſo tamen anno ab ultima viſitatione, & Synodo, *num.* 5. Nequit probabilius elargiri Indulgentias, quas poterat Epiſcopus, & quare, *num.* 6. Synodus vero Provincialis non a Vicario Capitulari Metropolitanæ vacantis, ſed ab antiquiori Suffraganeo eſt indicenda, *num.* 8. Vicarius Capitularis omnem Capituli juriſdictionem obtinet, qui Capitulum poſſit nunc quidquam ſibi reſervare, *lib.* 4. *cap.* 68. *num.* 10.

Vicarius Apoſtolicus a Pontifice, per ſe, vel per Congregationem Epiſcoporum, & Regularium, Eccleſiæ vacanti, vel plenæ præficitur, triplici de cauſa. Eius facultas modo amplior, modo ſtrictior eſt, *lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 7. Poteſt, & debet ſine Epiſcopo Eccleſiæ, cui præfectus eſt, celebrare Synodum Diœceſanam, *Ibid.*

Vicarii Foranei dicuntur, qui in oppidis limitatam exercent juriſdictionem; a quibus appellari poteſt, *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 5. Antiquiſſimi ſunt, & origo eorum ad Chorepiſcopos referenda *num.* 6. Chorepiſcopis enim ſuffecti fuerunt Archipresbyteri, Archidiaconi

nij

Digitized by Google

ni, & Decani rurales, *num.*7. In Italia etiam ante S. Carolum Borromæum eſſe cœperunt, ut in aliis locis *num.*8. Sed minorem in Italia obtinent juriſdictionem, *n.* 9. Si Parochi ſint, Synodo Diœceſanæ intervenire debent: ſi non ſint, teneotur, ſi Epiſcopus vocet, idque expedit, *num.*10.

Vicarii temporarii, a Capitulis, & Monaſteriis deſtinati Curæ animarum in parochiis illi unitis, etiam ſine cauſa removeri poſſunt, nec remotio in Synodo prohiberi poteſt, *lib.*7.*cap.*65.*num.*2.

Vidua, nubens intra annum luctus, obnoxia erat infamiæ, aliiſque pœnis ex iure Civili, cui ius Canonicum derogavit, *lib.*7. *cap.* 38. *num.*6.

Viſitatio diœceſeos quotannis eſt peragenda, *lib.*2. *cap.*9. *num.*5. In viſitatione, honeſta victualia Viſitanti debentur, V. *Procuratio.*

Viſitatores diœceſium pluribus nominibus olim inſigniti fuere, *lib.*4.*cap.*3.*num.*2.

Uſura.

Uſuræ ſæpiſſime damnatæ ſunt in Synodis Provincialibus, & Diœceſanis, *lib.*7. *cap.*47. *num.*1. Omne lucrum, vere uſurarium, omni iure illicitum, & prohibitum eſſe, ſemper docuit Eccleſia Catholica, *num.*2. Quaſdam uſuras, ut licitas venditarunt Schiſmatici Græci, multi Hæretici, ac pauci Doctores Catholici, Ibid. & *num.*3. Sed auctoritate & ratione refelluntur, quin eis ſuffragentur aut ſacra Scriptura, aut Patres, aut Canones; imo pluribus uſuræ improbantur, *a n.*4. ad 9. Ad exterminandas uſuras plura declaravit BENEDICTUS XIV. per litteras encyclicas, *num.*10. Refelluntur Iudæi licitum ſibi dictitantes, uſuras a Chriſtianis, inter quos degunt, exigere, ac proponitur modus, quo coerceantur, *num.*12. & 13. V. *Leges*, *Mons Pietatis.*

FINIS.

EX ſpeciali Privilegio SSmi D. N. Papæ BENEDICTI XIV. conceſso D. Carolo Giannini Librorum privatæ Bibliothecæ Sanctitatis Suæ Proviſori, inhibetur utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, præſertim Librorum Impreſsoribus, & Bibliopolis ſub quingentorum ducatorum auri de Camera, ac amiſſionis Librorum, & typorum omnium &c. nè, decennio durante, Tractatum de Synodo Diœceſana; ab eodem Summo Pontifice compoſitum, vel aliquam illius partem, ſine dicti Caroli Giannini licentia imprimere, ſeu ab aliis impreſsum vendere, ſeu venalem proponere quoquo modo audeant, ſeu preſumant, prout latius ex autographo regiſtrato in Secretaria Memorialium ſub die 26. Novembris 1748.

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

BENEDICTI PP. XIV.

EPISTOLA

AD PATREM

EMMANUELEM DE AZEVEDO

SOCIETATIS JESU PRESBYTERUM.

BENEDICTUS PAPA XIV.

DILECTE FILI. Miraris, quod in Tractatu noſtro *de Synodo Diœceſana* lib. VII. Cap. 34. num.7. & ſeqq. de iis delictis differentes, ob quæ Perſona Eccleſiaſtica a ſuſceptis Ordinibus degradari poteſt & Curiæ ſæculari tradi, quæ deinde capitali pœnâ illam punit, ſollicitationem in Sacramentali Confeſſione non recenſuerimus, tametſi Gregorius XV. Prædeceſſor noſter poſt renovatam præcedentem Conſtitutionem Pii IV. præter alias exilii, triremium, & perpetui carceris pœnas, facultatem quoque Judicibus indulſerit reos in aliquo caſu degradandi, eoſque Curiæ ſæculari tradendi; *Eos quoque, ſi pro delicti enormitate graviores pœnas meruerint, debita præcedente degradatione, Curiæ ſæculari puniendos tradant*; ut legitur in Conſtitutione laudati Gregorii, quæ incipit *Univerſi Dominici*. Breviter autem reſpondemus, Nos in citato Tractatus noſtri loco nullam Gregorianæ Conſtitutionis feciſſe mentionem, quòd ibi pœna degradationis & traditionis Curiæ ſæculari impoſita fuit *ad terrorem*: neque unquam ſubinde executioni mandata eſt, & quidem meritò: Cum enim ſollicitationis crimen non niſi teſtibus ſingularibus probari queat, grave fuiſſet atque intolerabile ad degradationem & Curiæ ſæculari traditionem procedere ob id delictum, quod, etſi grave, per teſtes tamen tantùm ſingulares confirmari poteſt. Ita teſtatur Cardinalis Albitius, qui plurimis annis Aſſeſſor, & deinde Sancti Officii Cardinalis fuit, in ſuo Tractatu *de Inconſtantia in Fide* part. 1. cap. 15. n. 13. *Non obſtat Bulla Gregorii XV. contra ſollicitantes, qua datur arbitrium ſu-*

ſupremis Inquiſitoribus condemnandi Sacerdotes ſollicitantes in pœnam etiam traditionis brachio ſæculari ex depoſitione teſtium ſingularium; quia Bulla in ea parte fuit potius condita ad terrorem, quàm ut executioni mandetur. Et ego poſſum teſtari, quod, licet tempore mei Aſſeſſoratus ſucceſſerint caſus enormes in hac materia, nunquam tamen illud arbitrium vidi practicatum. Et idem Nos quoque teſtamur, qui in Tribunali Sacræ Inquiſitionis omnium antiquiſſimi ſumus.

Tu verò progrederis, Nobiſque commemoras, aliam reperiri Conſtitutionem Gregorii XV. 20. Maii anno 1623. datam, quæ incipit *Omnipotentis*: qua Epiſcopo aut Inquiſitori præcipitur, ut Curiæ ſæculari tradant ſortilegum, qui unum vel plures ſortilegiis ſuis occiderit; tametſi hoc primum delictum fuerit, quod a ſortilego patratum ſit. Nos tamen non pœnitet hujus Conſtitutionis caſum citato in loco noſtri Tractatus minime inſeruiſſe. Siquidem hæc Conſtitutio Clericos non comprehendit: Nos vero de iis unice caſibus loqui intendebamus, in quibus Clerici, non autem Laici, ab Judice Eccleſiaſtico ſæculari Curiæ tradendi ſunt, ut capite ab ea plectantur. Memoratam autem Conſtitutionem Clericos non comprehendere, aperte docet laudatus Cardinalis Albitius *de Inconſtantia in Fide* part.1.cap.32.n.150., ubi poſtquam de illa fusè tractaverat, hanc quæſtionem proponit: *An autem ſortilegus Clericus debeat degradari, & tradi Curiæ ſæculari*? Eamque ita reſolvit: *Negativè concludendum eſt*. Et ſanè cum prædicta Conſtitutio degradationis non meminerit, tantumque dixerit, *Curiæ ſæculari tradatur debitis pœnis puniendus*; id planè oſtendit, Pontificem noluiſſe Clericos comprehendere. Poſſet quidem Clericus ſortilegus degradari, & Curiæ ſæculari tradi, atque etiam capite plecti, ſi jam eſſet inemendabilis, contraque ipſum ſervata fuiſſet methodus a Cœleſtino III. præſcripta *Cap. Cum non ab homine, de Judiciis*; quod etiam a Fermoſino in Commentariis dicti textus quæſt.24. accuratè animadverſum eſt. At Nos in noſtro Tractatu lib.7. cap.34. n. 8. & ſeqq. jam docuimus, poſſe Clericum degradari, & Curiæ ſæculari tradi, ſi in gravibus aliis criminibus, præter apertè commemorata, inemendabilis inventus ſit, & adverſus ipſum ſervatæ prius regulæ fuerint, quæ a citato Capite *Cum non ab homine* præſcribuntur.

Eadem eſt reſponſio poſtremæ tuæ animadverſioni ſuper Conſtitutione Urbani VIII. incipiente *Magnum*, data die 20.Junii 1637. qua Judicibus libera facultas conceditur tradendi Curiæ ſæculari ſontes illos, qui ementito nomine ac cognomine, uxore prima vivente

vente, ſecundam ducunt. Etenim cum neque hæc Conſtitutio degradationem commemoret, Clericos non comprehendit. Addi etiam poteſt, editam fuiſſe *ad terrorem*. Laicus enim polygamus, niſi falſos teſtes induxerit, damnatur ad triremes per quinquennium; ſi verò induxerit, per ſeptennium, atque etiam ultra: ut teſtis eſt laudatus ſæpe Cardinalis Albitius *de Inconſtantia in Fide* part. 1. cap. 36. num. 75. *Polygamus damnatur ad triremes per quinquennium*; *&*, *ſi produxerit falſos teſtes ad probandam mortem prioris conjugis, per ſeptennium, & etiam plus, arbitrio Inquiſitoris*. In Sacræ Inquiſitionis Regeſtis binos polygamos reperimus ſæculari Curiæ 14. Jauuarii 1588. traditos, Pontifice Sixto V.: & Pontifice Urbano VIII. diſputatum fuit præcipuè ſub die 15. Octobris 1636. de augendis polygamorum pœnis, qui ſecundam, vivente prima, uxorem ducunt, immutatis nomine & cognomine. Diverſas fuiſſe legimus Cardinalium ſententias: majorem verò partem ſtetiſſe pro liberâ poteſtete tradendi ſontes ſæculari Curiæ. Atque hoc ad memoratam Conſtitutionem edendam Urbanum movit.

Centum abhinc annis & amplius Conſtitutio promulgata fuit. Et quamquam polygamiæ plurimæ conſecutæ ſint, in quibus, mutatis nomine atque cognomine, nedum ſecunda uxor, vivente prima, ſed tertia quoque, vivente prima & ſecunda, ducta fuerit; nullus tamen polygamus reperitur Curiæ ſæculari traditus: ſed ad triremes aliqui per ſeptennium, alii per decennium, pro gravitate circumſtantiarum, damnati ſunt. Imò non multo tempore poſt Urbanam Conſtitutionem cum Archiepiſcopus Beneventanus a Sacra Congregatione petiiſſet, quænam pœna polygamis imponenda foret; ſeptima Aprilis 1646. in hæc verba reſponſum eſt: *Polygamorum pœna, ſi falſos teſtes ad ſuum liberum ſtatum comprobandum non induxerint, poſt abjurationem de vehementi, ſolet eſſe damnatio ad triremes per quinquennium*; *ſi verò induxerint, per ſeptennium. Falſi teſtes ipſi quoque damnantur ad triremes per quinquennium, aut brevius tempus, pro delicti ſui qualitate*. Quod abunde confirmat quidquid ſupra de Urbani Conſtitutione dictum eſt.

Hæc autem ſunt quæ Tibi exponenda duximus, ut quæſitis tuis reſponderemus. Interea Apoſtolicam Benedictionem tibi, Dilecte Fili, peramanter impertimur. Datum apud Sanctam Mariam Majorem die undecima Novembris MDCCXLVIII. Pontificatus Noſtri Anno Nono.

ANT 1 316.582

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

XV. E. 18.

Digitized by Google